

بسم الله الرحمن الرحيم

آموزش ویژوال C# 2005

گردآوری:

سید محمد هاشمیان

این کتاب آموزشی یک کتاب رایگان است و می توان مطالب موجود در آن را با/بدون اجازه گردآورنده توزیع کرده و یا تغییر داد. این کتاب به این امید گردآوری شده است که بتواند در ارتقای سطح علمی دوستان موثر واقع شود، اما هیچ تضمینی در مورد آن و یا در مورد مناسب بدون مطالب موجود برای اهداف خاص وجود ندارد.

از خواننده محترم تقاضا می شود با ارسال نظرات و پیشنهادات خود در مورد این کتاب و یا اشکالات موجود در محتوی یا متن آن به آدرس m.hashemian@gmail.com در بهبود این کتاب سهمیم شود.

با تشکر،
سید محمد هاشمیان
تابستان ۱۳۸۵

فصل اول: به ویژوال C# ۲۰۰۵ خوش آمدید ۱۸

۱۸	نصب ویژوال C# ۲۰۰۵
۲۳	محیط توسعه ویژوال C# ۲۰۰۵
۲۳	صفحه Profile Setup
۲۴	منو:
۲۶	نوار ابزارها:
۲۷	ایجاد یک برنامه ساده:
۲۸	پنجره ها در IDE ویژوال استودیو ۲۰۰۵:
۲۹	امتحان کنید: ساختن پروژه Hello User
۳۱	جعبه ابزار:
۳۵	نشانه گذاری مجازستانی تغییر یافته:
۳۶	ویرایشگر کد:
۴۱	استفاده از سیستم راهنمای ویژوال استودیو:
۴۳	خلاصه:
۴۳	تمرین:

فصل دوم: چارچوب .NET. و ارتباط آن با C#

۴۴	چارچوب .NET. چیست؟
۴۵	چارچوب .NET. از چه اجزایی تشکیل شده است؟
۴۶	چگونه با استفاده از چارچوب .NET. برنامه بنویسیم؟
۴۶	JIT و MSIL
۴۷	اسمبلی ها:
۴۸	کدهای مدیریت شده:
۴۸	مدیریت حافظه در .NET
۴۸	مراحل اجرای برنامه در .NET
۵۰	لينک دادن:
۵۰	C# چیست؟
۵۱	چه نوع برنامه هایی را میتوان با استفاده از C# انجام داد؟
۵۲	ویژوال استودیو ۲۰۰۵:
۵۳	راه حلهای ویژوال استودیو:
۵۳	نتیجه:

فصل سوم: نوشتن نرم افزار

۵۴	داده ها و اطلاعات:
۵۴	الگوریتم ها:
۵۶	یک زبان برنامه نویسی چیست؟
۵۶	متغیر ها:
۵۶	کار با متغیر ها:
۶۰	توضیحات و فضاهای خالی:

۶۰	توضیحات:
۶۲	فضاهای خالی:
۶۲	نوع های داده ای:
۶۲	کارکردن با اعداد:
۶۳	عملیات ریاضی معمول روی اعداد صحیح:
۶۶	تند نویسی در عملیات ریاضی:
۶۷	محدودیت کار با اعداد صحیح:
۶۸	اعداد اعشاری:
۷۰	حالتهای دیگر:
۷۰	اعداد اعشاری با دقت معمولی:
۷۱	کار با رشته ها:
۷۳	اتصال رشته ها:
۷۴	استفاده از عملگر اتصال رشته در درون برنامه:
۷۵	عملیات بیشتر روی رشته ها:
۷۷	زیر رشته ها:
۷۹	قالب بندی رشته ها:
۸۰	قالب بندی بومی:
۸۱	جایگزینی زیررشته ها:
۸۲	تبديل نوع های داده ای:
۸۵	استفاده از تاریخها:
۸۶	قالب بندی تاریخها:
۸۸	استفاده از خاصیتهای <code>DateTime</code>
۸۹	کار با تاریخها:
۹۰	بولین:
۹۱	نگهداری متغیر ها:
۹۱	دودویی:
۹۲	بیتها و بایت ها:
۹۲	نمایش مقادیر:
۹۴	متدها:
۹۵	چرا از متدها استفاده می کنیم؟
۹۵	متدهایی که تاکنون دیده اید:
۱۰۰	ایجاد یک متدها:
۱۰۳	انتخاب نام برای متدها:
۱۰۴	محدوده ها:
۱۰۶	نتیجه:
۱۰۷	تمرین:
۱۰۷	تمرین ۱:
۱۰۷	تمرین ۲:

۱۰۸.....	فصل چهارم: کنترل روند اجرای برنامه
۱۰۸.....	تصمیم گیری در برنامه:.....
۱۰۸.....	دستور if:.....
۱۱۱.....	دستور Else:.....
۱۱۲.....	بررسی چند شرط با else if
۱۱۴.....	دستورات if تودرتو:.....
۱۱۵.....	عملگرهای مقایسه ای:.....
۱۱۵.....	استفاده از عملگر مخالف:.....
۱۱۷.....	استفاده از عملگر های مقایسه ای:
۱۲۱.....	عملگر های Or And و منطقی :.....
۱۲۳.....	استفاده از عملگر And منطقی:.....
۱۲۵.....	مطلوب بیشتر در رابطه با عملگر های Or And و منطقی:.....
۱۲۶.....	مقایسه رشته ها:.....
۱۲۸.....	انتخاب بین حالتها با استفاده از switch:.....
۱۳۲.....	استفاده از switch با و بدون حساسیت به نوع حروف:.....
۱۳۶.....	انتخابهای چند گانه:.....
۱۳۸.....	دستور default:.....
۱۳۹.....	استفاده از نوع های داده ای گوناگون در دستور switch:.....
۱۳۹.....	حلقه ها:
۱۴۰.....	حلقه :for
۱۴۵.....	شمارش معکوس در حلقه:.....
۱۴۶.....	حلقه های foreach:.....
۱۴۸.....	حلقه های do:.....
۱۵۰.....	حلقه while:.....
۱۵۲.....	شرطهای قابل قبول برای حلقه های do و while:.....
۱۵۳.....	حلقه های تودرتو:.....
۱۵۵.....	خروج زدهنگام از حلقه:.....
۱۵۷.....	دستور continue:.....
۱۵۸.....	حلقه های بی نهایت:.....
۱۵۹.....	نتیجه:.....
۱۶۰.....	تمرین:.....
۱۶۰.....	تمرین ۱:.....
۱۶۰.....	تمرین ۲:.....
۱۶۱.....	فصل پنجم: کارکردن با ساختارهای داده ای
۱۶۱.....	مفهوم آرایه:.....
۱۶۱.....	تعریف و استفاده از آرایه ها:.....
۱۶۴.....	استفاده از foreach:.....

۱۶۷.....	انتقال آرایه ها به عنوان پارامتر:.....
۱۷۰.....	مرتب سازی آرایه ها:.....
۱۷۱.....	حرکت به عقب در آرایه ها:.....
۱۷۳.....	مقدار دهی اولیه به آرایه ها:.....
۱۷۴.....	مفهوم شمارنده ها:.....
۱۷۵.....	استفاده از شمارنده ها:.....
۱۸۰.....	تعیین موقعیت:.....
۱۸۲.....	مفهوم ثابت ها:.....
۱۸۲.....	استفاده از ثابت ها:.....
۱۸۵.....	ثابتها با نوعهای داده ای گوناگون:.....
۱۸۶.....	ساختارها:.....
۱۸۶.....	ایجاد ساختارها:.....
۱۹۰.....	اضافه کردن خاصیت به ساختارها:.....
۱۹۱.....	کار با لیست های پیوندی:.....
۱۹۲.....	استفاده از لیست های پیوندی:.....
۱۹۷.....	حذف یک عنصر از لیست های پیوندی:.....
۲۰۰.....	نمایش عناصر موجود در لیست پیوندی:.....
۲۰۲.....	ایجاد جداول قابل جستجو با Hashtable ها:.....
۲۰۳.....	استفاده از Hashtable:.....
۲۰۸.....	جلوگیری از وارد شدن عناصر تکراری:.....
۲۱۰.....	نتیجه:.....
۲۱۰.....	تمرین:.....
۲۱۱.....	تمرین ۱:.....
۲۱۲.....	فصل ششم: ایجاد برنامه های ویندوزی
۲۱۲.....	پاسخ به رویدادها:.....
۲۱۲.....	تنظیم یک رویداد برای کنترل Button:.....
۲۱۸.....	ایجاد یک برنامه ساده:.....
۲۱۸.....	ایجاد فرم:.....
۲۲۰.....	شمارش کاراکتر ها:.....
۲۲۲.....	شمارش کلمات:.....
۲۲۷.....	ایجاد برنامه های پیچیده تر:.....
۲۲۷.....	برنامه ویرایشگر متن:.....
۲۲۸.....	ایجاد نوار ابزار:.....
۲۳۲.....	ایجاد نوار وضعیت:.....
۲۳۴.....	ایجاد قسمت ویرایش متن:.....
۲۳۵.....	پاک کردن بخش ویرایشگر متن:.....
۲۳۷.....	پاسخ به رویدادهای نوار ابزار:.....
۲۴۲.....	مفهوم فوکوس:.....

۲۴۴.....	استفاده از چندین فرم در برنامه:.....
۲۴۵.....	فرم :About
۲۴۸.....	نتیجه:.....
۲۴۹.....	تمرین:.....
۲۴۹.....	تمرین ۱:.....
۲۴۹.....	تمرین ۲:.....
۲۵۰	فصل هفتم: نمایش کادرهای محاوره ای
۲۵۰.....	کادر محاوره ای :MessageBox
۲۵۱.....	آیکونهای قابل استفاده در یک کادر پیغام:.....
۲۵۱.....	دکمه های موجود برای کادر پیغام:.....
۲۵۲.....	تنظیم دکمه ای پیش فرض:.....
۲۵۲.....	گزینه های مختلف کادر پیغام:.....
۲۵۳.....	حالهای مختلف استفاده از متد Show
۲۵۵.....	کادرهای پیغام نمونه:.....
۲۵۹.....	کنترل :OpenFileDialog
۲۶۰.....	خاصیتهای کنترل OpenFileDialog
۲۶۲.....	متدهای OpenFileDialog
۲۶۲.....	استفاده از کنترل OpenFileDialog
۲۶۸.....	کنترل :SaveFileDialog
۲۶۸.....	خاصیتهای کنترل SaveFileDialog
۲۶۹.....	متدهای کنترل SaveFileDialog
۲۶۹.....	استفاده از کنترل SaveFileDialog
۲۷۳.....	کنترل :FontDialog
۲۷۳.....	خاصیتهای کنترل FontDialog
۲۷۴.....	متدهای کنترل FontDialog
۲۷۴.....	استفاده از کنترل FontDialog
۲۷۸.....	کنترل :ColorDialog
۲۷۹.....	خاصیتهای کنترل ColorDialog
۲۸۰.....	استفاده از کنترل ColorDialog
۲۸۲.....	کنترل :PrintDialog
۲۸۳.....	خاصیتهای کنترل PrintDialog
۲۸۳.....	استفاده از کنترل PrintDialog
۲۸۳.....	کلاس PrintDocument
۲۸۴.....	خصوصیات کلاس PrintDocument
۲۸۴.....	چاپ یک سند:.....
۲۸۴.....	کنترل :FolderBrowserDialog
۲۹۳.....	خصوصیات کنترل FolderBrowserDialog
۲۹۴.....	استفاده از کنترل FolderBrowser
۲۹۵.....	استفاده از کنترل FolderBrowser

۲۹۸.....	نتیجه:.....
۲۹۹.....	تمرین:.....
۲۹۹.....	تمرین:۱.....
۲۹۹.....	تمرین:۲.....
۳۰۱.....	فصل هشتم: منو ها.....
۳۰۱.....	درک ویژگیهای یک منو:.....
۳۰۱.....	تصاویر:
۳۰۲.....	کلیدهای دسترسی:
۳۰۲.....	شورت کات ها:
۳۰۲.....	علامت تیک:
۳۰۳.....	پنجره Properties
۳۰۴.....	ایجاد منو ها:.....
۳۰۴.....	طراحی منو ها:.....
۳۰۷.....	اضافه کردن نوار ابزارها و کنترل ها:.....
۳۰۹.....	نوشتن کد برای منو ها:.....
۳۱۵.....	کد نویسی منوی View و نوار ابزارها:.....
۳۱۷.....	امتحان برنامه:.....
۳۲۰.....	منو های فرعی:.....
۳۲۱.....	ایجاد منو های فرعی:.....
۳۲۴.....	فعال و غیر فعال کردن گزینه های منو و دکمه های نوار ابزار:.....
۳۳۰.....	نتیجه:.....
۳۳۰.....	تمرین:.....
۳۳۱.....	فصل نهم: ساختن اشیا.....
۳۳۱.....	مفهوم اشیا:.....
۳۳۳.....	کپسولی بودن:.....
۳۳۳.....	متدها و خصیصت ها:.....
۳۳۴.....	رویدادها:.....
۳۳۴.....	قابل روبت بودن:.....
۳۳۵.....	یک کلاس چیست؟.....
۳۳۶.....	ایجاد کلاسها:.....
۳۳۷.....	قابلیت استفاده مجدد:.....
۳۳۸.....	طراحی یک شیء:.....
۳۳۹.....	حالت:.....
۳۳۹.....	رفتار:.....
۳۴۰.....	نگهداری حالت:.....
۳۴۳.....	خصیصت های فقط-خواندنی:.....
۳۴۸.....	خصیصتهای خواندنی-نوشتی:.....
۳۵۱.....	متد IsMoving

۳۵۲.....	امتحان کنید: اضافه کردن متد IsMoving
۳۵۴.....	متدهای سازنده:.....
۳۵۴.....	ایجاد یک متد سازنده:.....
۳۵۶.....	وراثت:.....
۳۵۷.....	اضافه کردن متدها و خصیت های جدید:.....
۳۶۱.....	اضافه کردن متد GetPowerToWeightRatio
۳۶۲.....	تغییر دادن پیش فرض ها:.....
۳۶۴.....	چند شکلی بودن: کلمه ای ترسناک، مفهومی ساده
۳۶۵.....	Override کردن متدهای بیشتر:.....
۳۶۹.....	به ارث بردن از کلاس Object:.....
۳۶۹.....	اشیا و ساختارها:.....
۳۷۰.....	کلاسهای چارچوب .NET:.....
۳۷۰.....	فضای نام:.....
۳۷۲.....	راهنمای using:.....
۳۷۳.....	وراثت در چارچوب .NET:.....
۳۷۳.....	نتیجه:.....
۳۷۵.....	فصل دهم: مباحث پیشرفته برنامه نویسی شیء گرا
۳۷۵.....	سریار گذاری متدها:.....
۳۷۸.....	استفاده از خصیت ها و متدهای Static
۳۷۹.....	استفاده از خصیت های Static
۳۸۵.....	استفاده از متدهای Static
۳۸۶.....	سریار گذاری عملگرها:.....
۳۸۷.....	درک عملگرها:.....
۳۸۸.....	چگونگی سریار گذاری عملگرها:.....
۳۹۴.....	کلاسهای Abstract
۴۰۱.....	کلاسهای sealed
۴۰۱.....	ها: Interface
۴۱۴.....	ایجاد یک برنامه ای کاربردی:.....
۴۱۴.....	شورت کات های اینترنتی و Favorites:.....
۴۱۶.....	استفاده از کلاسهای:.....
۴۲۳.....	پیدا کردن گزینه های Favorites
۴۲۸.....	مشاهده ای لینک ها:.....
۴۳۱.....	ایجاد نمونه ای دیگر از برنامه ای Favorite Viewer
۴۳۱.....	ایجاد برنامه ای Favorites Tray
۴۳۴.....	نمایش گزینه های Favorites
۴۳۹.....	نتیجه:.....
۴۴۱.....	فصل یازدهم: اشکال زدایی و کنترل خطای برنامه

۴۴۱.....	انواع مختلف خطاهای:.....
۴۴۱.....	خطاهای دستوری:.....
۴۴۲.....	خطاهای اجرایی:.....
۴۴۳.....	خطاهای منطقی:.....
۴۴۶.....	اشکال زدایی:.....
۴۴۶.....	ایجاد یک برنامه نمونه:.....
۴۵۱.....	کنترل اجرای برنامه با استفاده از Breakpoint ها:.....
۴۵۲.....	گزینه های پر کاربرد در نوار ابزار Debug:.....
۴۵۴.....	پنجره بروز Breakpoints:.....
۴۵۶.....	کنترل استثنای ها در برنامه:.....
۴۵۷.....	چگونگی یافتن بلاک Catch برای یک استثنای:.....
۴۵۸.....	کلاس Exception:.....
۴۵۹.....	دستور throw:.....
۴۶۲.....	دستورات try و catch:.....
۴۶۵.....	ایجاد بلاک های catch اختصاصی:.....
۴۶۸.....	خاصیت ها و متدهای کلاس Exception:.....
۴۷۱.....	نتیجه:.....
۴۷۳.....	فصل دوازدهم: ایجاد کتابخانه های کلاس
۴۷۴.....	مفهوم کتابخانه های کلاس:.....
۴۷۴.....	ایجاد یک کتابخانه براحتی کلاس:.....
۴۷۶.....	ایجاد یک کتابخانه براحتی Favorites Viewer:.....
۴۸۰.....	برنامه های چند لایه:.....
۴۸۲.....	استفاده از نامگذاری قوی:.....
۴۸۳.....	امضا کردن اسمبلی ها:.....
۴۸۶.....	نسخه های یک اسمبلی:.....
۴۸۷.....	ثبت کردن یک اسمبلی:.....
۴۸۷.....	ابزار GacUtil:.....
۴۹۰.....	طرایی کتابخانه های کلاس:.....
۴۹۱.....	استفاده از یک کتابخانه براحتی کلاس شخص ثالث:.....
۴۹۱.....	استفاده از فایل InetrmnFavorites.dll:.....
۴۹۲.....	استفاده از Object Browser:.....
۴۹۴.....	نتیجه:.....
۴۹۴.....	تمرین:.....
۴۹۵.....	فصل سیزدهم: ایجاد کنترلهای سفارشی
۴۹۵.....	کنترلهای ویندوزی:.....
۴۹۶.....	ایجاد و تست کردن کنترلهای سفارشی:.....
۵۰۰.....	ایجاد کردن خاصیت برای کنترلهای سفارشی:.....

.....	اضافه کردن خاصیت ها:
۵۰۱.....	اضافه کردن متدهای کنترل سفارشی:
۵۰۳.....	اضافه کردن رویداد به کنترل:
۵۰۴.....	زمان اجرا یا زمان طراحی:
۵۰۹.....	ایجاد یک کتابخانه فرم:
۵۱۲.....	ایجاد یک کتابخانه فرم حاوی فرم ورود:
۵۱۲.....	استفاده از کتابخانه فرم ایجاد شده:
۵۲۳.....	استفاده از رویدادهای موجود در کتابخانه فرم:
۵۲۶.....	نتیجه:
۵۳۰.....	تمرین:
۵۳۱.....	
۵۳۲.....	فصل چهاردهم: ایجاد برنامه های گرافیکی
۵۳۲.....	ایجاد یک برنامه Paint ساده:
۵۳۲.....	ایجاد یک پروژه همراه با کنترل سفارشی:
۵۳۳.....	برنامه های گرافیکی چگونه کار می کنند؟
۵۳۴.....	ترسیم بیت مپی:
۵۳۵.....	ترسیم برداری:
۵۳۵.....	ایجاد کلاس GraphicsItem
۵۳۸.....	مختصات صفحه و مختصات برنامه:
۵۴۰.....	بررسی حرکات ماوس و رسم اشیای GraphicsCircle
۵۴۷.....	نا معتبر سازی:
۵۴۸.....	بهینه سازی کردن رسم:
۵۴۹.....	انتخاب رنگ:
۵۴۹.....	ایجاد کنترل ColorPalette
۵۵۶.....	پاسخ دادن به کلیک ها:
۵۶۰.....	استفاده از دو رنگ در برنامه:
۵۶۳.....	مشخص کردن رنگهای مورد استفاده:
۵۷۲.....	استفاده از رنگهای بیشتر در برنامه:
۵۷۴.....	استفاده از کادر Color
۵۷۶.....	استفاده از رنگهای سیستمی:
۵۷۷.....	استفاده از ابزارهای متفاوت:
۵۷۸.....	استفاده از دایره های توخالی:
۵۸۴.....	کار با عکسها:
۵۸۵.....	نمایش تصاویر:
۵۸۷.....	تغییر اندازه تصاویر:
۵۹۰.....	متدهای دیگر کلاس Graphics
۵۹۱.....	نتیجه:
۵۹۲.....	فصل پانزدهم: استفاده از بانکهای اطلاعاتی
۵۹۲.....	بانک اطلاعاتی چیست؟

۵۹۳.....	:Access اشیای موجود در
۵۹۳.....	جدولها:.....
۵۹۴.....	پرس وجو ها:.....
۵۹۵.....	دستور SELECT در زبان SQL:.....
۵۹۷.....	پرس وجو ها در Access:.....
۵۹۸.....	ایجاد یک پرس وجو:.....
۶۰۳.....	کامپونت های دسترسی اطلاعات:.....
۶۰۳.....	:DataSet
۶۰۴.....	:DataGridView
۶۰۴.....	:BindingSource
۶۰۵.....	:BindingNavigator
۶۰۵.....	:TableAdapter
۶۰۵.....	اتصال داده ها:.....
۶۱۳.....	نتیجه:.....
۶۱۴.....	تمرین:.....
۶۱۴.....	تمرین ۱:.....
۶۱۵.....	تمرین ۲:.....
۶۱۶.....	فصل شانزدهم: برنامه نویسی بانک اطلاعاتی با ADO.NET و SQL Server
۶۱۷.....	ADO.NET
۶۱۷.....	:Data فضای نام
۶۱۹.....	:SqlConnection کلاس
۶۱۹.....	:ConnectionString ایجاد بخشهای مختلف
۶۲۱.....	متصل شدن و قطع کردن اتصال به یک بانک اطلاعاتی:.....
۶۲۱.....	:SqlCommand کلاس
۶۲۲.....	:Connection خاصیت
۶۲۲.....	:CommandText خاصیت
۶۲۳.....	:Parameters خاصیت
۶۲۴.....	:ExecuteNonQuery متد
۶۲۵.....	:SqlDataAdapter کلاس
۶۲۶.....	:SelectCommand خاصیت
۶۲۸.....	استفاده از Command Builder برای ایجاد دستورات SQL دیگر:.....
۶۲۸.....	:Fill متد
۶۳۰.....	:DataSet کلاس
۶۳۱.....	:DataView کلاس
۶۳۲.....	:Sort خاصیت
۶۳۲.....	:RowFilter خاصیت
۶۳۳.....	:Find متد
۶۳۴.....	استفاده از کلاسهای ADO.NET در عمل:.....

۶۳۵.....	کاربرد DataSet در برنامه:
۶۴۶.....	اتصال داده ها:
۶۴۷.....	:CurrencyManager و BindingContext
۶۴۸.....	اتصال کنترل ها:
۶۴۹.....	مثال ایجاد اتصال:
۶۸۹.....	نتیجه:
۶۹۰.....	تمرین:
۶۹۰.....	تمرین ۱:
۶۹۱.....	فصل هفدهم: برنامه های مبتنی بر وب
۶۹۱.....	معماری برنامه های تحت وب:
۶۹۳.....	برنامه های تحت وب در مقایسه با برنامه های تحت ویندوز:
۶۹۳.....	مزایای برنامه های تحت ویندوز:
۶۹۴.....	برنامه های تحت وب:
۶۹۴.....	اجزای اصلی برنامه های تحت وب:
۶۹۵.....	سرور وب:
۶۹۵.....	مرورگر:
۶۹۵.....	.HTML
۶۹۶.....	.JavaScript و VBScript
۶۹۶.....	.CSS
۶۹۶.....	:ASP
۶۹۷.....	مزایا:
۶۹۷.....	فایلهای خاص در یک برنامه ی تحت وب:
۶۹۷.....	:Global.asax
۶۹۸.....	فایل web.config
۶۹۸.....	استفاده از محیط ویژوال استودیو:
۶۹۸.....	کنترلهای موجود در جعبه ابزار:
۶۹۹.....	ایجاد برنامه ها تحت وب:
۷۰۰.....	ایجاد یک فرم وب برای پردازش سمت سرور و سمت کلاینت:
۷۰۷.....	دریافت اطلاعات و اعتبار سنجی آنها:
۷۱۴.....	طراحی ظاهر سایت:
۷۲۷.....	استفاده از کنترل GridView برای نمایش داده ها در فرم وب:
۷۳۵.....	محل قرارگیری یک برنامه ی تحت وب در ویژوال استودیو:
۷۳۸.....	نتیجه:
۷۳۸.....	تمرین:
۷۴۰.....	فصل هجدهم: تشخیص هویت در برنامه های تحت وب
۷۴۰.....	تشخیص هویت در یک سایت وب:
۷۴۰.....	تشخیص هویت با استفاده از ویندوز:
۷۴۱.....	تشخیص هویت با استفاده از فرمهای وب:

۷۴۱.....	ابزار مدیریت سایت وب (WAT):
۷۵۲.....	کنترلهای Login:
۷۶۵.....	نتیجه:
۷۶۶.....	تمرین:
۷۶۶.....	تمرین ۱:
۷۶۷.....	فصل نوزدهم: XML و ویژوال C# ۲۰۰۵
۷۶۷.....	درک XML:
۷۶۸.....	XML شبیه به چیست؟
۷۷۱.....	XML برای افراد مبتدی:
۷۷۱.....	پروژه‌ی دفتر تلفن:
۷۷۱.....	ایجاد پروژه:
۷۷۳.....	کلاس SerializableData:
۷۸۰.....	دریافت داده‌ها از یک فایل XML
۷۸۴.....	تغییر در داده‌ها:
۷۸۵.....	فرستادن ایمیل:
۷۸۶.....	ایجاد لیستی از آدرسها:
۷۹۲.....	در نظر نگرفتن اعضاء:
۷۹۵.....	استخراج رکورد‌ها از فایل XML:
۷۹۶.....	اضافه کردن رکورد‌های جدید:
۷۹۸.....	حرکت در بین داده‌ها:
۸۰۰.....	حذف کردن داده‌ها از برنامه:
۸۰۲.....	بررسی لبه‌ها:
۸۰۳.....	ایجاد یکپارچگی بین برنامه‌ی دفتر تلفن و دیگر برنامه‌ها:
۸۰۳.....	توضیح اصول یکپارچه سازی:
۸۰۵.....	خواندن اطلاعات برنامه‌ی دفتر تلفن در یک برنامه‌ی دیگر:
۸۱۱.....	نتیجه:
۸۱۱.....	تمرین:
۸۱۲.....	تمرین ۱:
۸۱۲.....	تمرین ۲:
۸۱۳.....	فصل بیستم: وب سرویس‌ها و NET Remoting
۸۱۳.....	وب سرویس چیست؟
۸۱۴.....	نحوه‌ی عملکرد وب سرویس‌ها:
۸۱۵.....	SOAP:
۸۱۶.....	ایجاد یک وب سرویس:
۸۱۷.....	ایجاد یک وب سرویس ساده:
۸۲۰.....	اضافه کردن متدهای دیگر:
۸۲۲.....	ایجاد سرور پروژه‌ی Picture Service

ایجاد پروژه:.....	۸۲۲
برگرداندن آرایه ها به عنوان نتیجه ی متده:.....	۸۲۵
برگرداندن یک ساختار به عنوان نتیجه ی یک متده در وب سرویس:.....	۸۳۰
ایجاد برنامه ی کلاینت:.....	۸۳۵
.....:WSDL	۸۳۵
ایجاد برنامه ی کلاینت:.....	۸۳۵
اضافه کردن یک وب سرویس به برنامه:.....	۸۳۷
نمایش لیست فولدر ها در برنامه:.....	۸۳۹
نمایش لیست فایلهای موجود و انتخاب آنها:.....	۸۴۳
.....::NET Remoting	۸۴۸
ایجاد پروکسی:.....	۸۵۲
نتیجه:.....	۸۵۶
تمرین:.....	۸۵۶
تمرین ۱:.....	۸۵۶
تمرین ۲:.....	۸۵۷
فصل بیست و یکم: توزیع برنامه های کاربردی	۸۵۸
منظور از توزیع برنامه چیست؟.....	۸۵۸
توزيع برنامه با استفاده از روش ClickOnce	۸۵۹
توزيع برنامه با استفاده از روش XCOPY	۸۶۵
ایجاد یک برنامه ی نصب با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵	۸۶۵
ایجاد یک برنامه ی نصب کننده:.....	۸۶۶
ویرایشگر رابط کاربری برنامه ی نصب:.....	۸۷۰
توزيع راه حلهای گوناگون:.....	۸۷۴
اسembلی های خصوصی:.....	۸۷۴
اسembلی های عمومی:.....	۸۷۵
توزيع برنامه های ویندوزی:.....	۸۷۶
توزيع برنامه های مبتنی بر وب:.....	۸۷۶
توزيع وب سرویس ها:.....	۸۷۶
ابزارهای مفید:.....	۸۷۶
نتیجه:.....	۸۷۷
تمرین:.....	۸۷۸
تمرین ۱:.....	۸۷۸
تمرین ۲:.....	۸۷۸
فصل بیست و دوم: ایجاد برنامه های موبایل	۸۷۹
درک محیط:.....	۸۷۹
.....:Common Language Runtime	۸۸۰
.....:ActiveSync	۸۸۰
نوع های داده ای در CF	۸۸۱

۸۸۲.....	:Compact Framework
۸۸۵.....	ایجاد یک بازی برای Pocket PC
۸۹۷.....	نتیجه:
۸۹۸.....	تمرین:
۸۹۹.....	ضمیمه ۱: ادامه‌ی مسیر.....
۹۰۰.....	منابع آنلاین:
۹۰۰.....	منابع مایکروسافت:
۹۰۱.....	منابع دیگر:
۹۰۲.....	ضمیمه ۲: برنامه نویسی تجاری و چند لایه در NET
۹۰۲.....	چرا.NET.؟
۹۰۲.....	مشکلات تجاری رفع شده توسط.NET
۹۰۴.....	کارایی و مقیاس پذیری:
۹۰۴.....	مزایای.NET.:
۹۰۵.....	پذیرش استانداردهای همگانی:
۹۰۶.....	سروریس های وب:
۹۰۶.....	ویژگی های محیط توسعه.NET Visual Studio
۹۰۶.....	Common Language Runtime
۹۰۶.....	زبان های برنامه نویسی.NET.:
۹۰۷.....	Intermediate Language
۹۰۷.....	تکامل برنامه نویسی لایه ای:
۹۰۷.....	تعریف:
۹۰۷.....	مدیریت متبرکز:
۹۰۸.....	محاسبات توزیع شده:
۹۰۸.....	کارایی:
۹۰۸.....	مقیاس پذیری:
۹۰۸.....	قواعد و دستورات تجاری:
۹۰۹.....	راحتی کاربر:
۹۰۹.....	برنامه های دو لایه:
۹۰۹.....	مدیریت کد در برنامه های دو لایه:
۹۱۰.....	کارایی:
۹۱۰.....	دسترسی داده ها:
۹۱۱.....	قواعد تجاری:
۹۱۱.....	برنامه های سه لایه:
۹۱۱.....	سروریس های کاربران:
۹۱۲.....	سروریس های تجاری:
۹۱۲.....	سروریس های اطلاعاتی:
۹۱۳.....	مدیریت کد:
۹۱۳.....	مقیاس پذیری:

۹۱۳.....	قواعد تجاری:
۹۱۴.....	برنامه نویسی چند لایه:
۹۱۴.....	کلاس خارجی:
۹۱۵.....	کلاس اصلی تجاری:
۹۱۶.....	کلاسهای دسترسی اطلاعات:
۹۱۶.....	سرвис های وب:
۹۱۷.....	مدل لایه وب سرویس ها:
۹۱۷.....	چرا وب سرویس ها؟
۹۱۹.....	ضمیمه ۳: معماری پلت فرم .NET Framework
۹۱۹.....	کامپایل سورس کد به ماژول های مدیریت شده:
۹۲۲.....	ترکیب ماژول های مدیریت شده در اسمبلی ها:
۹۲۴.....	بارگذاری Common Language Runtime
۹۲۵.....	اجرای کد های مدیریت شده:
۹۲۹.....	مجموعه کتابخانه کلاس .NET Framework
۹۳۱.....	سیستم نوع داده ای عمومی:
۹۳۳.....	خصوصیات عمومی زبانهای برنامه نویسی:
۹۳۵.....	ضمیمه ۴: مدیریت حافظه در NET
۹۳۵.....	درک مبانی کار Garbage Collector
۹۳۸.....	الگوریتم Garbage Collection
۹۴۲.....	ارجاع های ضعیف:
۹۴۴.....	نسلها:
۹۴۸.....	دیگر نتایج کارایی Garbage Collector
۹۵۰.....	اشیای بزرگ:

فصل اول: به ویژوال C# ۲۰۰۵ خوش آمدید

نوشتن برنامه برای یک کامپیوتر همانند یاد دادن گره زدن بند کفش به یک کودک است. تا زمانی که شما توانید درست مراحل کار را بیان کنید، هیچ کاری انجام نمی شود. ویژوال #۲۰۰۵ یک زبان برنامه نویسی است که به وسیلهٔ آن می توانید به کامپیوتر خود بگویید چه کارهایی را انجام دهد. اما کامپیوتر نیز مانند یک کودک است و فقط کارهایی را می تواند انجام دهد که مراحل آن به وضوح مشخص شوند. اگر تا کنون هیچ برنامه‌ای نوشته باشید ممکن است این کار بسیار مشکل به نظر برسد، البته در بعضی مواقع نیز به همین صورت است. اما خوبیختانه، ویژوال #۲۰۰۵ زیانی است که سعی کرده است این موضوع را تا حد ممکن ساده کند و به شما اجازه می دهد تا کارهای بسیار مشکل را به سادگی انجام دهید. در اتفاقاتی که در سطح پایین برای اجرای یک برنامه رخ می دهد هیچ وقت ضرری نداشته است، اما در ویژوال #۲۰۰۵ برای نوشتن یک برنامه نیازی به درگیری با مسائلی از این قبیل ندارید و می توانید به راحتی بر الگوریتم برنامه‌ای که می خواهید بنویسید تمرکز کنید.

برنامه هایی که به وسیلهٔ ویژوال C# ۲۰۰۵ نوشته می‌شوند می‌توانند بر روی سیستم عامل ویندوز اجرا شوند. حتی اگر تاکنون هیچ برنامه‌ای برای کامپیوتر نوشته باشید، در طول کتاب و اجرای تمرینات بخش "امتحان کنید"، بیشتر با جنبه‌های مختلف این زبان برنامه نویسی و همچنین **Framework** .NET آشنا می‌شوید. به زودی متوجه خواهید شد که برنامه نویسی برای کامپیوتر به این اندازه که تصور می‌کنید، مشکل نیست. بعد از مدت کمی که با آن آشنا شدید، به راحتی می‌توانید انواع مختلف برنامه‌ها را با ویژوال C# ۲۰۰۵ ایجاد کنید. ویژوال C# ۲۰۰۵ (همانطور که از اسم.NET مشخص است) میتواند برای ایجاد برنامه‌های قابل استفاده در اینترنت مورد استفاده قرار گیرد. شما می‌توانید با این زبان به راحتی برای دستگاه‌های موبایل و یا **PocketPC** ها برنامه بنویسید. نوشتن این نوع برنامه‌ها آنقدر ساده است که در پایان این کتاب، برای نمونه یک برنامه برای این دستگاه‌ها خواهیم نوشت. اما احتمالاً با این نکته موافقید که قبل از یادگیری دویدن، باید راه رفتن را آموخت. بنابراین در این قسمت از کتاب در برنامه نویسی ویندوز تمرکز می‌کنیم.

در این فصل:

- نصب ویژوال استودیو ۲۰۰۵
 - گشتهی در محیط توسعه مت مرکز (IDE) ویژوال C# ۲۰۰۵
 - چگونگی ایجاد یک برنامه ساده تحت ویندوز
 - چگونگی استفاده از سیستم راهنمای جامع ویژوال استودیو ۲۰۰۵

نصب ویژوال C# ۳۰۰۵:

قبل از اینکه بتوانیم استفاده از ویژوال استودیو و ویژوال C# را شروع کنیم، باید آن را در کامپیوتر خود نصب کنیم. ویژوال C# به گنجینه های مختلفی به وسیله ای مایکروسافت ارائه شده است. نسخه ای ویژوال C# که شما از آن استفاده می کنید، ممکن است به یکی از حالت های زیر باشد:

- به عنوان بخشی از ویژوال استودیو ۲۰۰۵، که یک مجموعه شامل ابزارها و زبانهای برنامه نویسی است؛ این مجموعه همچنین شامل ویژوال بیسیک، #C و نیز Visual C++ میشود. ویژوال استودیو در نسخه های Team Tools For Office Professional، Standard و ویژوال استودیو

نوبیسی بهره مند هستند. به عنوان نگارش نسخه ای از ویژوال C# Express: این نگارش نسخه ای از ویژوال C# است که شامل یک سری امکانات و ویژگیهای محدود موجود در ویژوال استودیو میشود.

هر دوی این نسخه ها از C# به شما این امکان را می دهد تا برای ویندوز برنامه بنویسید. مراحل نصب هر دوی آنها نیز کاملاً واضح است. در حقیقت، باید گفت که ویژوال استودیو آنقدر باهوش است که بفهمد برای اجرا شدن روی کامپیوتر شما به چه چیزهایی نیاز دارد.

توضیحاتی که در بخش "امتحان کنید" زیر آمده است، برای نصب ویژوال استودیو ۲۰۰۵ نسخه‌ی Team System است. بیشتر قسمتهای نصب کاملاً واضح هستند و فقط باید گزینه های پیش فرض را انتخاب کنید. بنابراین صرف نظر از اینکه از کدامیک از نگارش های ویژوال استودیو استفاده می کنید، اگر هنگام نصب گزینه های پیش فرض را انتخاب کنید، در نصب برنامه نباید مشکلی داشته باشید.

امتحان کنید: نصب ویژوال ۲۰۰۵ C#

- (۱) با قرار دادن CD ویژوال استودیو ۲۰۰۵ در درایو، برنامه‌ی نصب به صورت اتوماتیک اجرا می شود. اما اگر اجرا نشد میتوانید فایل setup.exe را از درون درایو اجرا کنید. برای این کار به منوی Start بروید و روی گزینه Run کلیک کنید. در پنجره‌ای که باز میشود، D:\setup.exe را تایپ کنید (D نام درایوی است که CD یا DVD ویژوال استودیو در آن قرار دارد). بعد از اجرای برنامه Setup باید صفحه‌ای مشابه شکل ۱-۱ ببینید.
 - (۲) این پنجره مراحلی را که برای نصب باید طی کنید نشان می دهد. برای اجرای درست فرآیند نصب، ویژوال استودیو نیاز دارد که یک سری از برنامه‌های روی سیستم عامل را به روز رسانی کند مثل سرویس پک ۱ برای ویندوز XP. برنامه‌ی نصب، لیستی از مواردی را که باید در سیستم به روز رسانده شوند را به شما نشان می دهد و شما باید قبل از ادامه‌ی نصب ویژوال استودیو، این برنامه‌ها را نصب کنید. بعد از اینکه ویژوال استودیو تعییرات لازم در سیستم را انجام داد، وارد نصب خود برنامه می شویم. برای این مرحله روی لینک Install Visual Studio کلیک کنید.
 - (۳) بعد از قبول کردن قرارداد نوشته شده توسط شرکت، روی Continue کلیک کنید تا به مرحله بعد بروید.
 - (۴) در این مرحله نوع های مختلفی که می توانید ویژوال استودیو را به آن صورت نصب کنید نمایش داده می شوند. همانطور که مشاهده می کنید ویژوال استودیو سه گزینه‌ی مختلف را در این قسمت در اختار شما قرار می دهد که عبارتند از:
- Default: این گزینه باعث می شود ویژوال استودیو با ابزارهایی که به صورت پیش فرض انتخاب شده اند در سیستم نصب شوند.
 - Full: با انتخاب این گزینه، ویژوال استودیو و تمام ابزارهای جانبی آن به صورت کامل در سیستم شما نصب می شوند. اگر از نظر فضایی که با انتخاب این گزینه در سیستم شما اشغال می شود مشکلی ندارید، بهتر است که هنگام نصب این گزینه را انتخاب کنید تا ویژوال استودیو به صورت کامل نصب شود.
 - Custom: با انتخاب این گزینه، لیستی از تمام قسمتهای موجود در ویژوال استودیو نمایش داده می شوند و می توانید انتخاب کنید که کدام قسمتها باید نصب شوند و کدامیک نباید نصب شوند.

در این مرحله برای اینکه با قسمتهای موجود در ویژوال استودیو نیز آشنا شویم، گزینه **Custom** را انتخاب کرده و دکمه **Next** را فشار دهید.

(۵) با وارد شدن به این قسمت، لیست اجزای ویژوال استودیو را که می توانید نصب کنید مشاهده خواهید کرد. بدین ترتیب می توانید فقط قسمتهایی را که به آنها نیاز دارید نصب کنید. برای مثال اگر فضای دیسک شما کم است و از ویژوال C++ ۲۰۰۵ استفاده نمی کنید، می توانید آن را نصب نکنید. در این قسمت همچنین می توانید مکان نصب برنامه را نیز تعیین کنید (معمولًا مکان اولیه مناسب است، مگر آنکه به دلیل خاصی بخواهید آن را تغییر دهید). تمام قسمتهایی را که در این مرحله مشاهده می کنید بعداً نیز میتوانند نصب شده و یا از حالت نصب خارج شوند. البته اگر می خواهید برنامه های بانک اطلاعاتی بنویسید، همانند برنامه هایی که در فصل ۱۶ توضیح داده شده اند، در این قسمت باید SQL Server 2005 Express که آخرین گزینه ای لیست است را نیز انتخاب کنید.

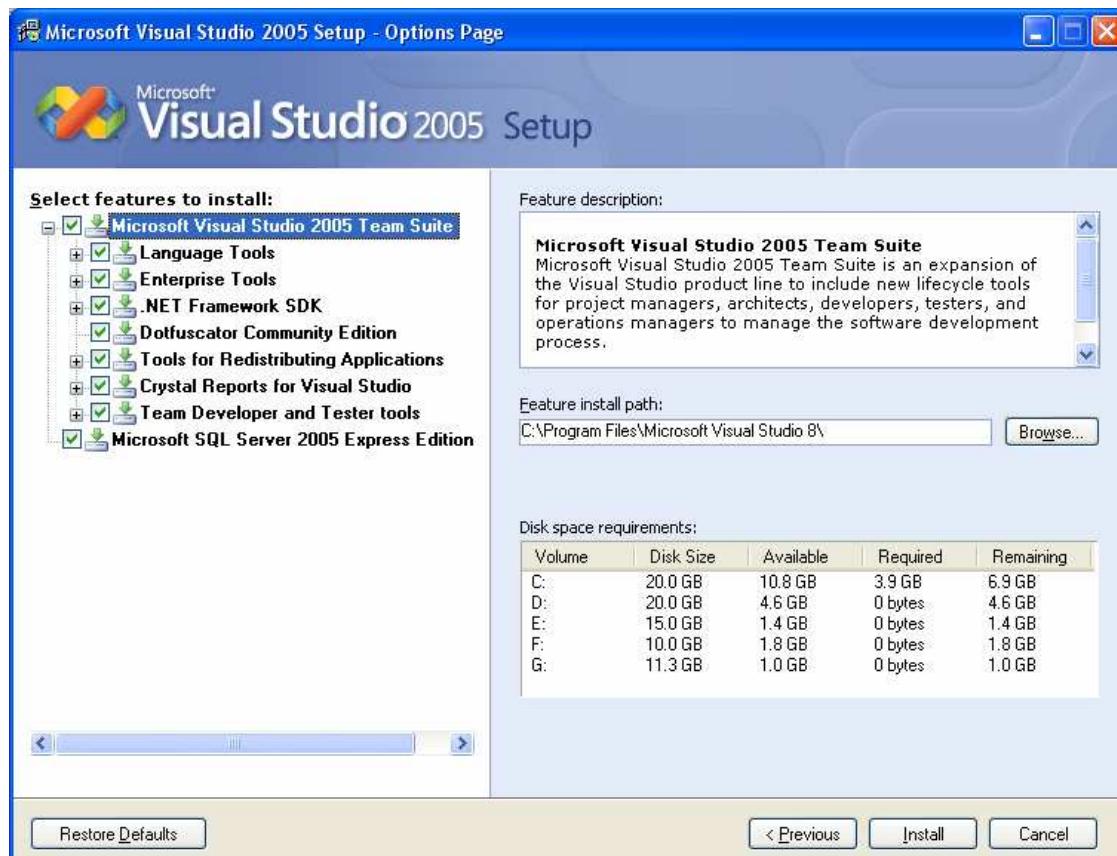

شکل ۱-۱

برای هر گزینه از لیست سه قسمت وجود دارند که اطلاعات آن را نمایش میدهند:

- قسمت **Feature Description** یک طرح کلی و کارایی قسمت انتخاب شده را شرح میدهد.
- قسمت **Feature Install Path** مکانی که فایلهای بخش انتخاب شده در آن نصب میشوند را نمایش میدهد.
- در نهایت، قسمت **Disk Space Requirements** به شما نشان میدهد که با نصب بخش انتخاب شده، فضای دیسک شما چگونه تغییر می کند.

بعد از اینکه نصب ویژوال استودیو به پایان رسید، زمانی که ویژوال C# ۲۰۰۵ را اجرا می کنید اطلاعات زیادی از دیسک به حافظه و برعکس منتقل می شوند. بنابراین داشتن مقداری فضای خالی در دیسک برای کار ضروری است. تعیین مقدار دقیق فضای مورد نیاز برای این مورد، امکان پذیر نیست. اما اگر می خواهید از این سیستم برای برنامه نویسی استفاده کنید، حداقل به ۱۰۰ مگا بایت فضای خالی نیاز دارید.

شکل ۲-۱

(۶) بعد از انتخاب قسمتهایی که میخواهید نصب کنید، روی گزینه **Install** کلیک کنید. حالا شما میتوانید مقداری

استراحت کنید، تا برنامه بر روی سیستم نصب شود. زمان مورد نیاز برای نصب برنامه بسته به قسمتهایی که برای نصب

انتخاب کرده اید متفاوت است. ولی نصب برنامه در یک سیستم با پردازنده ۲۴ گیگا هرتز و ۵۱۲ مگا بایت حافظه با ویندوز XP نسخه Professional حدود ۲۰ دقیقه طول میکشد.

(۷) هنگامی که نصب برنامه تمام شد، صفحه ای را مشاهده می کنید که پایان نصب را اطلاع میدهد. در این مرحله، برنامه

ی نصب هر مشکلی که با آن روپرورد شده باشد را گزارش می دهد. همچنین در این مرحله میتوانید گزارش عملکرد نصب

را نیز بررسی کنید. در این گزارش تمام کارهایی که در طول نصب برنامه انجام شده، نوشته شده است. این گزارش در

موقعی که برنامه نصب با مشکل روپرورد می شود، می تواند مفید باشد. خوب، بدین ترتیب نصب ویژوال استودیو ۲۰۰۵ تمام شد. روی گزینه **Done** کلیک کنید تا وارد بخش نصب مستندات یا راهنمای ویژوال استودیو شویم.

(۸) نصب **MSDN Library** کاملاً ساده و واضح است و در این بخش فقط قسمتهای مهم آن را ذکر می کنیم. اولین

صفحه ای که در این مرحله میبینید، صفحه خوش آمد گویی است. برای ادامه کار روی **Next** کلیک کنید.

(۹) همانطور که در شکل ۳-۱ نشان داده است، به شما اجازه داده می شود که مقدار مستنداتی که می خواهید نصب کنید را مشخص کنید. برای شروع نصب روی گزینه Next کلیک کنید.

اگر دیسک شما فضای کافی دارد، بهتر است که MSDN را به صورت کامل نصب کنید. بدین ترتیب به تمام اطلاعات این کتابخانه دسترسی خواهید داشت. این مورد به خصوص در مواقعی که فقط قسمتی از ویژوال استودیو را نصب کرده اید و می خواهید بعداً قسمتهای دیگری را نیز نصب کنید، بسیار مفید خواهد بود.

(۱۰) بعد از اینکه نصب MSDN به پایان رسد، به صفحه اول باز خواهید گشت. در این مرحله گزینه Service Releases نیز فعال خواهد بود.

شکل ۳-۱

به وسیله‌ی این گزینه می‌توانید نسخه‌های Update این برنامه را با استفاده از اینترنت دریافت کنید. این نسخه‌ها می‌توانند شامل هر چیزی، از مستندات اضافی تا تعمیر خطاهای موجود در برنامه باشند. برای دریافت آنها نیز می‌توانید از اینترنت و یا از بسته‌های Service Pack استفاده کنید. البته مشخص است که برای نصب این برنامه‌ها از طریق اینترنت، باید یک اتصال فعال به اینترنت داشته باشد و تا حد ممکن این اتصال سریع باشد، چون حجم این بسته‌ها معمولاً زیاد است.

بعد از طی کردن مراحل بالا ویژوال استودیو نصب شده و آماده استفاده است. از این قسمت به بعد تغیری واقعی شروع می‌شود! پس اجازه بدهید وارد دنیای ویژوال C# ۲۰۰۵ بشویم.

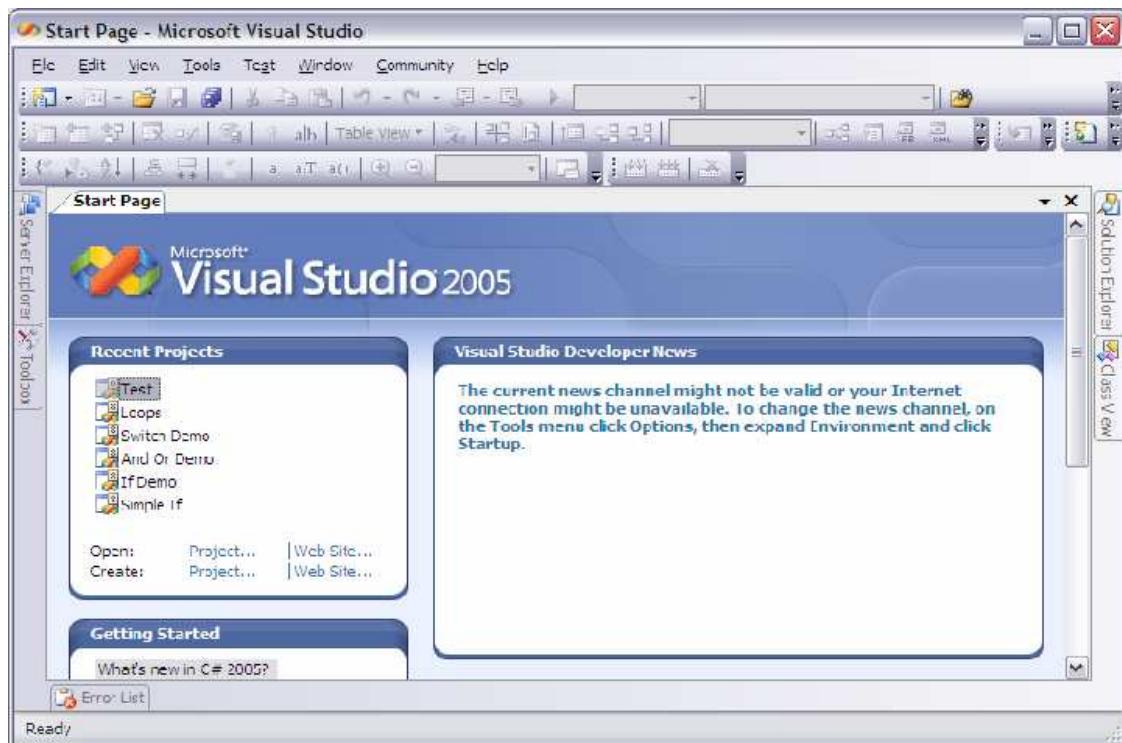
محیط توسعه^۱ ویژوال C# ۲۰۰۵:

در ابتدا جالب است بدانید که برای برنامه نویسی به زبان C#، به برنامه ای ویژوال C# ۲۰۰۵ نیازی ندارید! شما می توانید برنامه های خود را با یک ویرایشگر متن مانند Notepad نیز بنویسید. اما برنامه های ویژوال C# معمولاً طولانی هستند و نوشتن آنها با notepad زمان زیادی را صرف می کند. اه بهتر برای انجام این کار استفاده از محیط توسعه مجتمع ویژوال استودیو که به عنوان IDE نیز شناخته می شود. برای مثال این محیط می تواند درستی کدهای نوشته شده را بررسی کند، از ویرایشگر های متنی به آنها دسترسی نخواهد داشت. قسمتهای تمام شده از برنامه را به صورت بصری نمایش دهد، خطاهای موجود در برنامه را تشخیص دهد و ...

صفحه Profile Setup

یک IDE، محیطی است شامل یک سری ابزار که موجب سهولت کار توسعه و طراحی نرم افزار می شود. ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را اجرا کنید تا ببینید با چه چیزی روبرو می شوید. اگر شما مراحل پیش فرض نصب را انتخاب کرده اید، به منوی استارت بروید و Programs را انتخاب کنید All Programs در ویندوز XP یا ویندوز ۲۰۰۳ سپس از زیر منوی Microsoft Visual Studio 2005 Microsoft Visual Studio 2005 گزینه Microsoft Visual Studio 2005 را انتخاب کنید. صفحه آغازین ویژوال استودیو به سرعت نمایش داده می شود و بعد از آن پنجره Choose Default Environment Settings Visual C# را خواهید دید. از لیست ظاهر شده گزینه Start Visual Studio Development Settings کلیک کنید. محیط توسعه مایکروسافت همانند شکل ۱-۴ نمایش داده خواهد شد.

^۱ Integrated Development Environment (IDE)

شکل ۴-۱

منو:

احتمالاً اشتیاق زیادی برای شروع کد نویسی دارید. اما در ابتدا بهتر است کمی IDE را بررسی کنیم. گرددش خودمان را در IDE از منو ها و نوارهای ابزار شروع می کنیم. همانطور که میبینید، منو ها و نوار ابزارها در این برنامه نیز تفاوت چندانی با برنامه های دیگر مایکروسافت از قبیل Word و یا Excel ندارد.

نوار منوی Visual Studio 2005 به صورت دینامیک است، یعنی بر حسب کاری که می خواهید انجام دهید یک سری از گزینه ها به منو اضافه شده و یا از آن حذف می شوند. وقتی فقط محیط IDE خالی را در مقابل خود دارید، منوی ویژوال استودیو شامل گزینه های File, Tools, View, Edit, Data, Test, Help و Community Window, Test, Tools, Data, View, Edit, File می باشد. اما هنگامی که کار بر روی یک پروژه را شروع کنید منوی کامل ویژوال استودیو ۲۰۰۵ همانند شکل ۵-۱ نمایش داده خواهد شد.

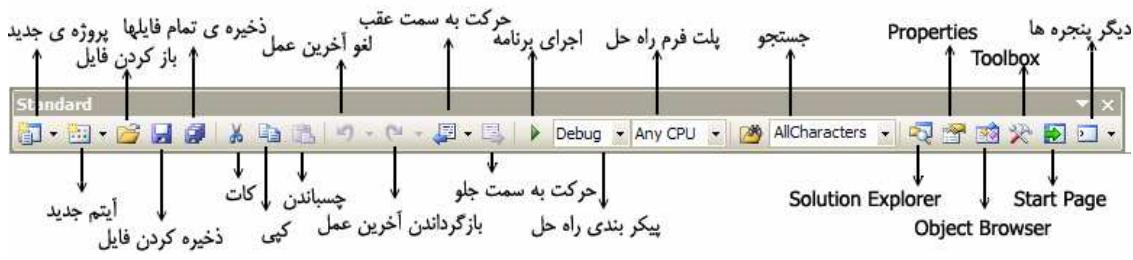
شکل ۵-۱

در اینجا به توضیح کامل در مورد همه ی منو ها نیازی نداریم. در طول این کتاب به مرور با تمامی آنها آشنا خواهید شد. اما در زیر برای آشنایی اولیه، شرح مختصری از عملکرد هر یک از منو ها آورده شده است:

- **File**: به نظر میرسد که همه برنامه های ویندوزی یک منوی فایل دارند. در این منو حداقل چیزی که پیدا میشود، راهی خارج شدن از برنامه است. البته در منوی File این برنامه، گزینه های بیشتری مثل باز کردن، بستن یا ذخیره کردن یک فایل خاص و یا تمام پروژه هم وجود دارد.
- **Edit**: این منو هم مثل برنامه های دیگر شامل گزینه هایی است که انتظار آن را دارید: Cut، Redo، Undo، Delete و Paste، Copy،
- **View**: منوی View به شما اجازه می دهد تا به سرعت به پنجره های موجود در IDE مثل Solution Explorer، Properties، Toolbar، Output، ... دسترسی داشته باشید.
- **Project**: این منو به شما اجازه میدهد تا فایلهای مختلف از قبیل فرمها جدید و یا کلاسها را به برنامه ی خود اضافه کنید.
- **Build**: این منو زمانی مفید خواهد بود که برنامه ی خود را تمام کنید و بخواهید که آن را بدون استفاده از محیط Visual C# اجرا کنید (احتمالاً از طریق منوی استارت، مثل همه برنامه های ویندوزی دیگر از قبیل Word و یا Excel)
- **Debug**: این منو به شما اجازه میدهد تا برنامه خودتان را در داخل محیط ویژوال استودیو خط به خط اجرا کنید. همچنین از طریق این منو شما به دیباگر ویژوال استودیو ۲۰۰۵ نیز دسترسی خواهید داشت. به وسیله دیباگر می توانید عملکرد کد خود را در هنگام اجرای برنامه خط به خط بررسی کرده و مشکلات آن را متوجه شوید.
- **Data**: این منو به شما کمک می کند تا از اطلاعات بدست آمده از یک بانک اطلاعاتی استفاده کنید. البته این منو زمانی نمایش داده می شود که در حال کار بر روی قسمتهای بصری برنامه خود باشید (در پنجره اصلی ویژوال استودیو، قسمت [Design] فعال باشد)، نه زمانی که در حال نوشتن کد هستید. در فصول ۱۵ و ۱۶ کتاب، کار با بانکهای اطلاعاتی را بررسی خواهیم کرد.
- **Format**: این منو نیز فقط زمانی که در حال کار با قسمت های بصری برنامه باشید نمایش داده می شود. به وسیله گزینه های این منو می توانید طریقه قرار گرفتن اشیای موجود در فرم برنامه (از قبیل TextBox‌ها، دکمه ها و ...) را کنترل کنید.
- **Tools**: در این قسمت می توانید محیط IDE ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را کنترل و یا تنظیم کنید. همچنین لینکی به برنامه های اضافی نصب شده در کنار ویژوال استودیو نیز، در این قسمت وجود دارد.
- **Test**: منوی Test به شما اجازه می دهد برنامه هایی ایجاد کنید تا به وسیله آن بتوانید بعد از اتمام یک برنامه، قسمتهای مختلف آن را از نظر کارایی و یا عملکرد بررسی کنید.
- **Window**: این منو در همه برنامه هایی که امکان باز کردن بیش از یک پنجره در هر لحظه را به کاربر می دهند، مثل Excel و یا Word، نیز وجود دارد. گزینه های موجود در این منو به شما اجازه می دهند که در میان پنجره های موجود در IDE جا به جا شوید. نام پنجره هایی که در هر لحظه در محیط ویژوال استودیو باز هستند، در پایین نوار ابزار نمایش داده می شوند که با کلیک کردن روی هر کدام از آنها، پنجره مربوطه نمایش داده می شود.
- **Community**: این منو، دسترسی به منابع برنامه نویسی، مکان هایی برای پرسیدن سوالات و نیز جستجو بین نمونه کدها را در اینترنت فراهم می کند.
- **Help**: منوی Help به شما اجازه دسترسی به مستندات ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را می دهد. راه های زیادی برای دسترسی به این اطلاعات وجود دارند (برای مثال از طریق محتویات، اندیس و یا جستجو). این منو همچنین دارای گزینه هایی برای وصل شدن به وب سایت مایکروسافت، دریافت آخرین نسخه های به روز رسانی و همچنین گزارش دادن مشکلات برنامه است.

نوار ابزارها:

نوار ابزارهای زیادی در IDE ویژوال استودیو وجود دارند، مانند **Formatting Editor** و **Text Editor**. برای حذف و یا اضافه این نوار ابزارها می‌توانید از گزینه **View** در منوی **Toolbars** استفاده کنید. هر کدام از این نوار ابزارها، دسترسی سریع شما را به یک دستور پرکاربرد فراهم می‌کند. بدین صورت مجبور نخواهید بود که هر بار برای اجرای آن دستور منوها را زیر و رو کنید. برای مثال، گزینه‌ی ... از **File** → **New** → **Project** را از نوار منو، به وسیله‌ی سمت چپ ترین آیکون در نوار ابزار پیش فرض که نوار ابزار استاندارد نیز نامیده می‌شود (شکل ۱-۶) نیز قابل دسترسی است.

شکل ۱-۶

نوار ابزار استاندارد به چند بخش که شامل گزینه‌های مرتبط به هم هستند تقسیم شده است. هر بخش به وسیله یک خط عمودی از بخش‌های دیگر تقسیم شده است. پنج آیکون اول، شامل کارهای عمومی بر روی فایل و یا پروژه هستند که از طریق منوی **File** و یا منوی **Project** قابل دسترسی‌اند، مانند باز کردن و یا ذخیره کردن فایلها.

گروه بعدی آیکون‌ها، برای ویرایش استفاده می‌شود (**Cut**, **Copy** و **Paste**). گروه بعدی نیز برای لغو کردن آخرین عمل انجام شده، دوباره انجام دادن آن و یا جا به جا شدن بین کدها است. گروه چهارم از آیکون‌ها به شما اجازه می‌دهد اجرای برنامه خود را شروع کنید (به وسیله مثلث سبز رنگ). در این قسمت همچنین می‌توانید پیکر بندی برنامه تان را مشخص کرده و یا نحوه اجرای آن را تعیین کنید. در بخش بعدی می‌توانید متن خاصی را در بین کدهای فایلی که هم اکنون باز است، در بین مستندات برنامه و یا در بین کل پروژه جستجو کنید.

گروه آخر از آیکون‌ها دسترسی سریع شما را به قسمتهای مختلف ویژوال استودیو مانند **Solution Explorer**, **Properties**, **Toolbox**, **Object Browser**, **Start Page** و یا صفحات دیگر فراهم می‌کند (در قسمتهای بعدی با این پنجره‌ها بیشتر آشنا خواهیم شد). اگر هر کدام از این پنجره‌ها بسته شده باشد، با کلیک بر روی آیکون آن در این قسمت، پنجره مورد نظر نمایش داده خواهد شد.

نکته: اگر فراموش کردید که هر آیکون چه کاری انجام میدهد، اشاره گر ماوس خود را برای چند لحظه بر روی آن نگه دارید. بدین ترتیب قادری ظاهر می‌شود که نام آیکون مورد نظر را نمایش میدهد.

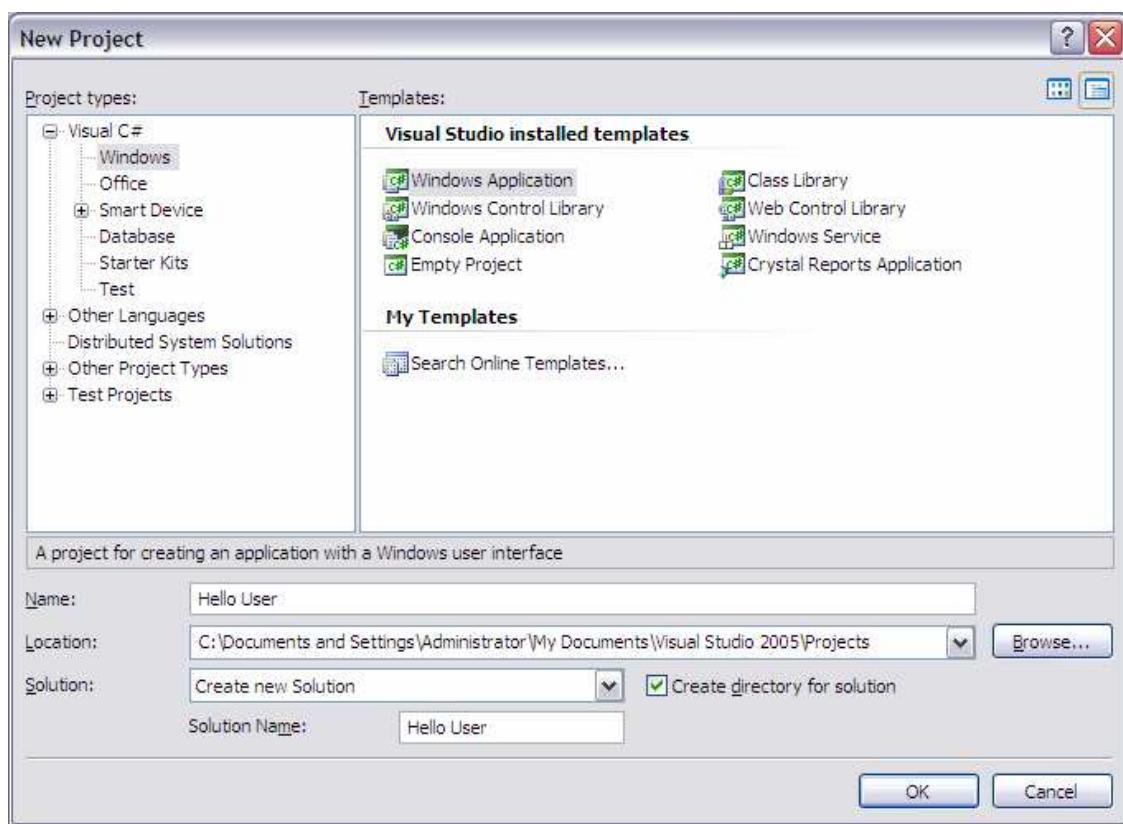
برای دیدن بقیه پنجره‌های ویژوال استودیو می‌توانید از منوی **View**، پنجره مورد نظرتان را انتخاب کنید. اما همانطور که می‌بینید، بیشتر آنها در حال حاضر خالی هستند و نمی‌توان عملکرد آنها را فهمید. بهترین راه فهمیدن کاربرد این قسمتهای کار کردن با IDE و استفاده از این قسمتها در طول نوشتمن کد برای یک برنامه است.

ایجاد یک برنامه ساده:

برای اتمام گردش در IDE ویژوال استودیو، بهتر است یک برنامه ساده بسازیم. به این ترتیب، در پنجره های قبلی مقداری اطلاعات واقعی و جالب قرار می گیرند که می توانید آنها را بررسی کنید. در بخش "امتحان کنید" زیر، یک برنامه کاملاً ساده به نام HelloUser خواهد ساخت که در آن کاربر میتواند نام خود را در یک کادر متنی وارد کند. سپس برنامه یک پیغام خوش آمد گویی به کاربر، با نام او، نمایش خواهد داد.

امتحان کنید: ایجاد یک پروژه HelloUser

- (۱) بر روی دکمه **New Project** در نوار ابزار کلیک کنید.
- (۲) پنجره **New Project** نمایش داده خواهد شد. مطمئن شوید که در قسمت **Project Type** در سمت **Templates** در سمت **Visual Studio installed templates** انتخاب شده باشد. سپس در بخش **Visual C#** چپ، گزینه **Windows Application** را انتخاب کنید. در کادر **Name** کلمه **Hello User** را تایپ کرده و در انتهای روی **OK** کلیک کنید. پنجره **New Project** شما باید چیزی مشابه شکل ۷-۱ باشد.

شکل ۷-۱

۳) با کلیک کردن روی IDE ویژوال استودیو یک برنامه ویندوزی خالی برای شما ایجاد میکند. در حال حاضر، برنامه Hello User فقط دارای یک پنجره ویندوزی خالی است که یک فرم ویندوزی^۱ (یا به اختصار یک فرم) نامیده می شود. نام پیش فرض این فرم، همانطور که در شکل ۱-۸ نشان داده است، Form1.cs است.

نکته: هر زمانی که ویژوال استودیو بخواهد یک فایل جدید را ایجاد کند، چه این فایل در هنگام ساختن پروژه ایجاد شود و چه بعداً به برنامه اضافه شود، نامی به آن فایل اختصاص می دهد که از دو قسمت تشکیل شده است. قسمت اول نوع فایل را توصیف می کند و قسمت دوم نیز یک عدد است که مشخص می کند این فایل، چندمین فایل از این نوع است.

پنجره ها در IDE ویژوال استودیو ۲۰۰۵:

در محیط ویژوال استودیو پنجره های زیادی را مشاهده می کنید که هر کدام کاربرد خاصی دارند. بهتر است قبل از ادامه بخش "امتحان کنید"، تعدادی از آنها را به اختصار بررسی کنیم. یادآوری می کنم که اگر هر یک از این پنجره ها در کامپیوتر شما نمایش داده نمی شوند، از منوی View گزینه مربوط به آن را انتخاب کنید تا آن پنجره دیده شود. همچنین اگر از مکان قرارگیری یک پنجره خاص راضی نیستید، با کلیک بر روی نوار عنوان پنجره (نوار آبی رنگ بالای پنجره مورد نظر) و کشیدن آن به مکان جدید، جای آن را تغییر دهید. پنجره ها میتوانند درون IDE شناور باشند و یا به یکی از لبه ها وصل شوند(همانند شکل ۱-۸). لیست زیر عمومی ترین پنجره ها را معرفی میکند.

Server Explorer: این پنجره دسترسی شما را به سرورهای بانک اطلاعاتی که برای برنامه تعریف کرده اید فراهم می کند. در این قسمت می توانید اتصالات جدیدی را به این سرورها ایجاد کنید و یا اطلاعات موجود در بانکهای اطلاعاتی کنونی را مشاهده کنید. در تصویر ۱-۸، پنجره Server Explorer، تب^۲ موجود در زیر Toolbox است.

Toolbox: این پنجره شامل کنترل ها و کامپوننت هایی است که می توانید به برنامه خود اضافه کرده و با استفاده از آن پنجره ای برنامه خود را طراحی کنید. این کنترل ها شامل کنترلهای عمومی مانند دکمه ها یا اتصال دهنده های داده ای، کنترلهای خریداری شده یا کنترل هایی است که خودتان طراحی کرده اید.

Design Window: این قسمت، بخشی است که بیشترین فعالیتها در آن صورت میگیرد. در این بخش شما رابط کاربری برنامه تان را بر روی فرم برنامه طراحی می کنید. این پنجره در بعضی مواقع Designer هم نامیده می شود.

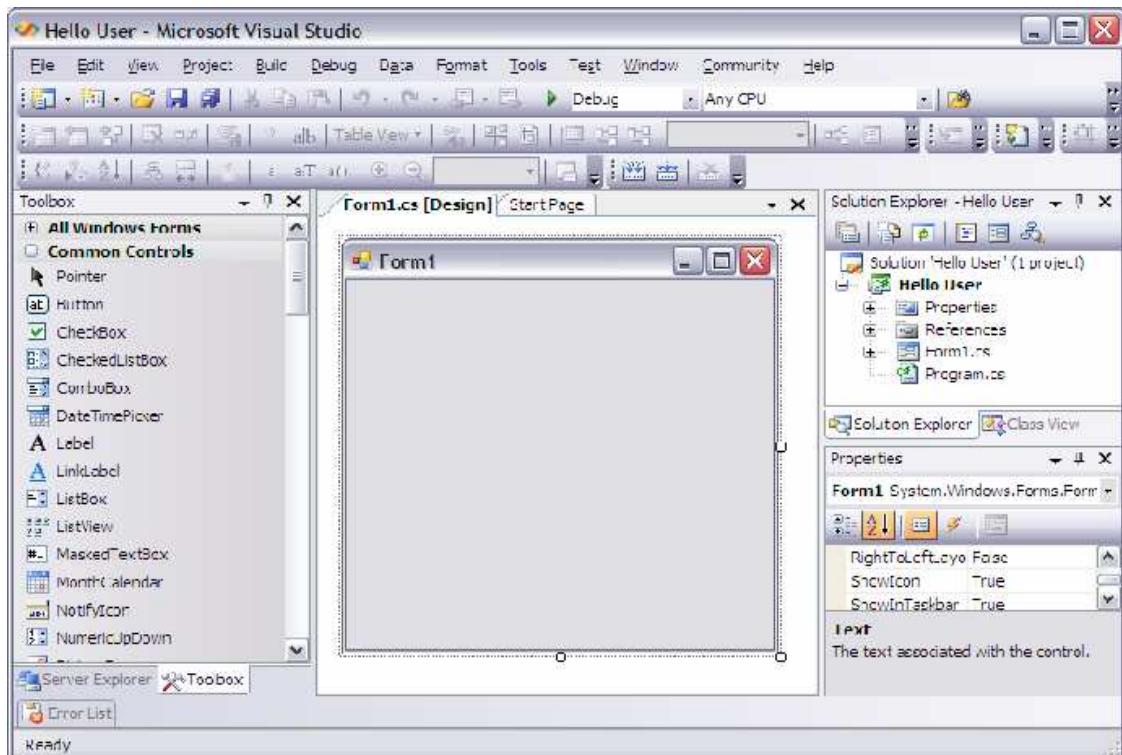
Solution Explorer: این پنجره یک نمای درختی از راه حل^۳ شما را نمایش می دهد. یک راه حل می تواند شامل چندین پروژه باشد، که هر یک از این پروژه ها خود نیز می توانند شامل فرم ها، کلاسها، مازول ها، و یا کامپوننت هایی باشند که یک مسئله خاص را حل می کند. در فصل دوم بیشتر در مورد یک راه حل صحبت خواهیم کرد.

Properties: پنجره خاصیتهای قابل تغییر شیئ انتخاب شده را نمایش می دهد. اگرچه می توانید این خاصیت ها را از طریق کد تنظیم کنید، اما در بعضی از موقع تنظیم کردن آنها در زمان طراحی برنامه راحت تر است (برای مثال، موقع قرار دادن کنترل ها در فرم). دقت کنید که خاصیت File Name دارای مقدار است. این نام، نام فیزیکی فایل حاوی کدهای فرم و اطلاعات ظاهری آن است.

¹ Windows Form - WinForm

² Tab

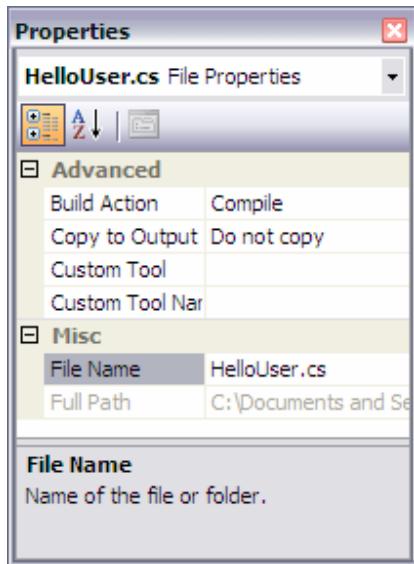
³ Solution

شکل ۸-۱

امتحان کنید: ساختن پروژه Hello User

- (۱) ابتدا نام فرم خود را به چیزی تغییر دهید که بیشتر معرف برنامه شما باشد. برای این کار روی `Form1.cs` در `File Name` `Solution Explorer` کلیک کنید. سپس، در پنجره `Properties` خاصیت `Properties` را از `HelloUser.cs` به `Form1.cs` تغییر داده (شکل ۹-۱) و `Enter` را فشار دهید. بعد از تغییر هر خاصیت در پنجره `Properties`، برای اعمال آن باید کلید `Enter` را فشار دهید و یا در جایی خارج از پنجره کلیک کنید.
- (۲) توجه کنید که اسم فایل در پنجره `HelloUser.cs` هم به `Solution Explorer` تغییر می کند.
- (۳) حالا روی فرمی که در پنجره `Design` نمایش داده شده است کلیک کنید. پنجره `Properties` تغییر کرده و خاصیتهای `Form` انتخاب شده را نمایش می دهد (به جای خاصیتهای فایل `HelloUser.cs` که در قسمت قبلی در حال نمایش آن بود). مشاهده می کنید که خاصیتهای این قسمت کاملاً متفاوت با قسمت قبلی است. تفاوتی که در اینجا وجود دارد به علت دو نگاه متفاوت به یک فایل است. زمانی که نام فرم در `Solution Explorer` انتخاب شده است، خاصیتهای مربوط به فایل فیزیکی فرم نمایش داده می شود. اما زمانی که فرم موجود در بخش `Designer` انتخاب شود، خاصیتهای منطقی و بصری فرم نمایش داده می شود.

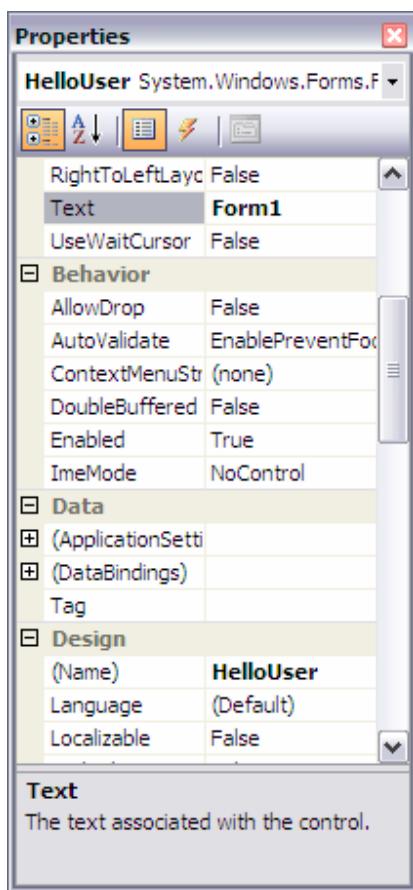

شکل ۹-۱

با استفاده از پنجره Properties میتوانید خاصیت‌های یک کنترل را به راحتی تغییر دهید. خاصیت‌ها یک مجموعه‌ی ویژه، داخل اشیا هستند. آنها معمولاً رفتار یا ظاهر یک شیء را توصیف می‌کنند. همانطور که در شکل ۱۰-۱ می‌بینید خاصیت‌ها در گروه‌های مختلف قرار می‌گیرند که عبارتند از: Accessibility (نمایش داده نشده است)، Design، Data، Behavior، Appearance (نام این گروه نیز در شکل مشخص نیست)، Layout (نمایش داده نشده است)، Focus (نمایش داده نشده است)، و Window-Style (نمایش داده نشده است).

نکته: همانطور که در شکل مشخص است، با وجود اینکه خاصیت نام فایل مربوط به فرم را به Hello User تغییر داده ایم، اما عنوان فرم همچنان Form1 است.

- (۴) در حال حاضر، عنوان این فرم Form1 است. این عنوان کاربرد برنامه را مشخص نمی‌کند. پس آن را تغییر می‌دهیم تا بیشتر معرف برنامه باشد. خاصیت Text را در بخش Appearance در پنجره Properties انتخاب کرده و مقدار آن را به 2005 Hello From Visual C# تغییر داده، سپس Enter را فشار دهید. توجه کنید که عنوان فرم در بخش Designer برابر با مقداری می‌شود که در کادر مربوطه وارد کرده اید. اگر پیدا کردن خاصیت مورد نظرتان از لیست در حالت گروه بندی شده مشکل است، بر روی گزینه AZ در نوار ابزار بالای پنجره Properties کلیک کنید. بدین ترتیب لیست خاصیت‌ها به صورت الفبایی مرتب می‌شوند.
- (۵) بر روی دکمه Start در نوار ابزار ویژوال استودیو کلیک کنید (مثلث سبز رنگ) تا برنامه اجرا شود. در طول این کتاب هر جا عبارتهای "برنامه را اجرا کنید" و یا "برنامه را شروع کنید" دیدید، روی کلید Start کلیک کنید. بعد از کلیک روی این دکمه، یک پنجره خالی با عنوان Hello From Visual C# 2005 نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۰-۱

خیلی راحت بود، اما برنامه کوچک شما کاری انجام نمی دهد. اجازه بدھید مقداری برنامه را محاوره ای تر کنیم. برای این کار، باید تعدادی کنترل به فرم اضافه کنیم، دو دکمه، یک لیبل و یک کادر متنی. به زودی خواهید دید که اضافه کردن اینها با استفاده از **Toolbox** چقدر راحت است. یکی از مزیت های **C#** Visual این است که شما میتوانید مقدار زیادی از برنامه خودتان را طراحی کنید بدون اینکه کدی بنویسید. البته برای آنها کد نوشته می شود، اما این کد دور از دید شما است و ویژوال **C#** آنها را برای شما می نویسد.

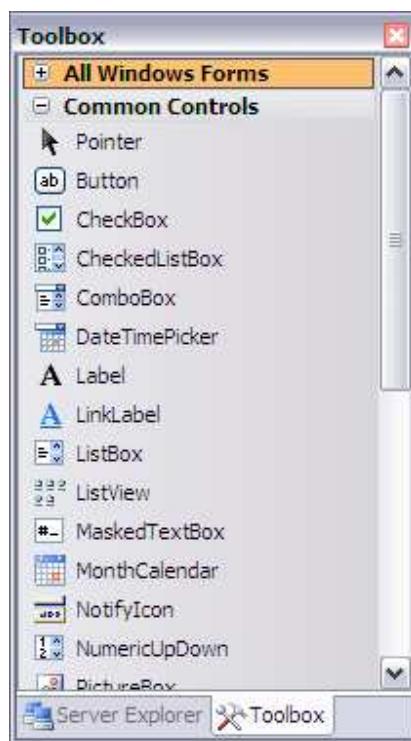
جعبه ابزار:

برای دسترسی به جعبه ابزار سه راه وجود دارد:

۱. از منوی **View** گزینه **Toolbox** را انتخاب کنید.
۲. از نوار ابزار استاندارد آیکون مربوط به آن را انتخاب کنید.
۳. کلیدهای **Ctrl+Alt+X** را فشار دهید.

بدین ترتیب جعبه ابزار در قسمت چپ IDE نمایش داده میشود. جعبه ابزار شامل کنترل ها و کامپوننت هایی می شود که می توانند بر روی فرم خود قرار دهید. کنترل ها مانند دکمه ها، کادر های متى، دکمه های رادیویی و یا لیست های ترکیبی می توانند از جعبه ابزار انتخاب شوند و روی فرم قرار گیرند. برای برنامه HelloUser شما فقط از کنترلهای قسمت Common Controls در جعبه ابزار استفاده می کنید. در شکل ۱۱-۱ می توانید لیستی از کنترلهای عمومی برای فرمها و ویندوزی را مشاهده کنید.

کنترل ها می توانند به هر ترتیبی که بخواهید به فرم اضافه شوند. بنابراین این مورد که شما دکمه ها را قبل از کادرهای متى بر روی فرم قرار دهید و یا لیل ها را قبل از دکمه ها رسم کنید اهمیتی ندارد. در "امتحان کنید" بعدی، قرار دادن کنترل ها بر روی فرم را شروع می کنیم.

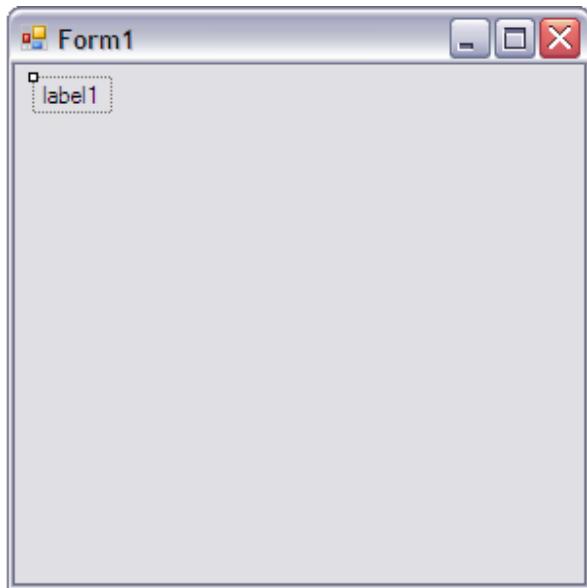
شکل ۱۱-۱

امتحان کنید: اضافه کردن کنترل ها به برنامه‌ی HelloUser

- (۱) اگر برنامه هم اکنون در حال اجرا است آن را متوقف کنید، زیرا باید تعدادی کنترل به فرم اضافه کنید. بهترین راه برای بستن برنامه کلیک کردن روی دکمه **X** در سمت راست نوار عنوان است. همچنین می توانید بر روی مربع آبی رنگ در IDE کلیک کنید (اگر اشاره گر ماوس خود را بر روی آن نگه دارید عبارت "Stop Debugging" در کادر زرد نمایش داده می شود).
- (۲) یک کنترل لیبل به فرم اضافه کنید. برای این کار، در جعبه ابزار روی کنترل **Label** کلیک کنید و آن را تا محل مورد نظرتان بر روی فرم بکشید و سپس آن را رها کنید. همچنین برای قرار دادن یک کنترل روی فرم میتوانید بر روی آیکون آن در جعبه ابزار دو بار کلیک کنید.

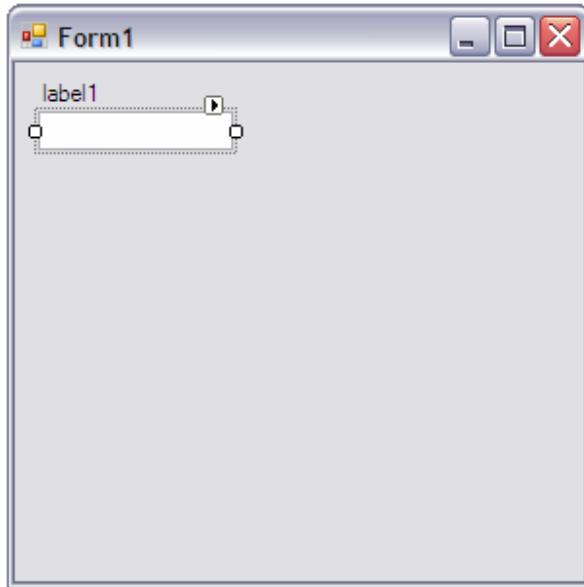
(۳) اگر کنترل لیبلی که بر روی فرم قرار داده اید در مکان مناسبی قرار نگرفته است، مشکلی نیست. هنگامی که کنترلی بر روی فرم قرار می‌گیرد، میتوانید آن را جا به جا کنید و یا اندازه آن را تغییر دهید. شکل ۱۲-۱ فرم برنامه را بعد از قرار دادن کنترل بر روی آن نشان میدهد. برای حرکت دادن کنترل روی فرم، بر روی ناحیه نقطه چین در فرم کلیک کنید و آن را به مکان مورد نظرتان بکشید. از نظر اندازه هم، کنترل لیبل خود را با متّنی که درون آن وارد می‌کنید هم اندازه میکند. پس خیالتان می‌تواند از این نظر راحت باشد.

(۴) بعد از رسم یک کنترل بر روی فرم، حداقل باید نام و متّنی که نمایش می‌دهد را اصلاح کنید. با انتخاب کنترل Label بر روی فرم، مشاهده خواهید کرد که پنجره Properties در سمت چپ Designer خاصیتهای Label1 را نمایش می‌دهد. در پنجره Properties خاصیت Text این کنترل را به Enter Your Name تغییر دهید. توجه کنید که با فشار کلید Enter و یا کلیک در خارج از خاصیت مورد نظر، اندازه لیبل به صورتی تغییر میکند تا متن شما را در خود جای دهد. حالا، خاصیت Name کنترل را به lblName تغییر دهید.

شکل ۱۲-۱

(۵) حالا، دقیقاً زیر کنترل Label یک کنترل TextBox قرار دهید تا در آن بتوانید نام را وارد کنید. برای اضافه کردن یک TextBox به فرم همانند لیبل عمل کنید، اما در این بار به جای لیبل، کنترل TextBox را از جعبه ابزار انتخاب کنید. بعد از اینکه TextBox را در جای خود بر روی فرم قرار دادید (همانند شکل ۱۳-۱) با استفاده از پنجره Properties خاصیت Name آن را به txtName تغییر دهید. به دستگیره های تنظیم اندازه در سمت چپ و راست کنترل توجه کنید. به وسیله آنها، میتوانید اندازه افقی کنترل را تغییر دهید.

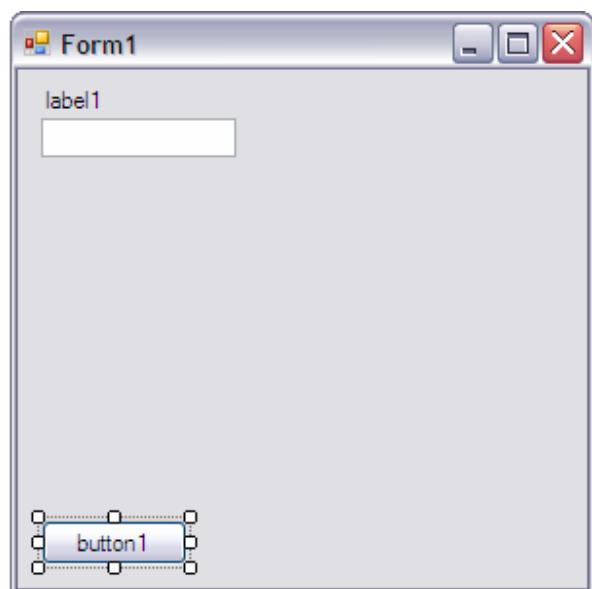

شکل ۱۳-۱

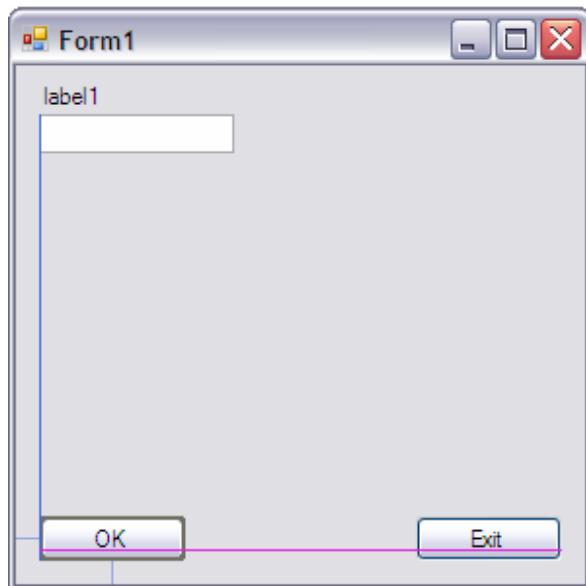
(۶) در سمت چپ پایین فرم، به همان صورت که `Label` و `TextBox` را بر روی فرم قرار دادید، یک کنترل `Button` هم اضافه کنید. سپس خاصیت `Name` آن را به `btnOK` و خاصیت `Text` آن را به `&OK` تغییر هید. فرم شما هم اکنون باید مشابه شکل ۱۴-۱ باشد.

کاراکتر `&` که در خاصیت `Text` دکمه های فرمان استفاده می شود، برای ایجاد شورت کات برای آن دکمه است. حرفی که کاراکتر `&` قبل از آن قرار می گیرد، به صورت زیر خط دار نمایش داده می شود(همانند شکل ۱۴-۱). بدین ترتیب کاربر میتواند به جای کلیک کردن با ماوس بر روی دکمه، با فشار کلید `Alt` و حرف مشخص شده کلید مورد نظر را انتخاب کند (در بعضی مواقع، تا کاربر کلید `Alt` را فشار ندهد، حروف مورد نظر زیر خط دار نمی شوند). برای مثال، در اینجا فشار دادن کلید `Alt` همانند کلیک کردن بر روی دکمه `OK` است. برای انجام دادن این کار لازم نیست که شما کدی را وارد کنید.

(۷) حالا دکمه دوم را همانند دکمه اول، با کشیدن از جعبه ابزار و رها کردن بر روی فرم، در گوشه سمت راست پایین فرم قرار دهید. دقت کنید، به محض اینکه دکمه مورد نظر را به گوشه سمت راست فرم ببرید، یک خط افقی آبی رنگ، همانند شکل ۱۵-۱، ظاهر می شود. این خط به شما اجازه می دهد که مکان کنترل جدید را، با کنترلهای موجود در فرم تراز کنید. به وسیله این خط می توانید کنترلهای جدید را دقیقاً در سمت چپ، راست، بالا و یا پایین یک کنترل خاص قرار دهید. به وسیله خط آبی کمرنگ کنار کنترل، می توانید یک فاصله خاص را همواره بین لبه فرم خود و لبه کنترلهای موجود در فرم رعایت کنید. خاصیت `Name` کنترل جدید را به `btnExit` و خاصیت `Text` آن را به `E&xit` تغییر دهید. فرم شما هم اکنون باید چیزی مشابه شکل ۱۵-۱ باشد.

شکل ۱۴-۱

شکل ۱۵-۱

خوب، قبل از اینکه اولین برنامه را تمام کنید، بهتر است مقداری کد که باید در این برنامه استفاده کنید را به اختصار توضیح دهیم.

نشانه گذاری مجارستانی تغییر یافته:

احتمالاً متوجه شده اید که کنترل هایی که تا کنون ایجاد کرده ایم، ساختار نام جالبی دارند. تمامی آنها دارای یک پیشوند هستند که نوع کنترل را مشخص می کند. این کار باعث می شود که هنگام کد نویسی به راحتی نوع کنترلی که با آن کار می کنید را تشخیص

دهید. مثلاً فرض کنید در برنامه خود یک کنترل دارید که نام آن Name است، بدون هیچ پیشوندی از قبیل `lbl` یا `.txt` چطور می خواهید تشخیص دهید که این کنترل، یک کادر متنی (TextBox) است که نام را از کاربر دریافت می کند یا یک لیبل که یک عبارت مربوط به نام را در فرم نمایش می دهد؟ فرض کنید که در بخش "امتحان کنید" قبلی، کنترل لیبل را `Name1` و کنترل `Name2` را TextBox¹ نام گذاری می کردیم، به این ترتیب مسلمًا گیج می شدید. اگر بعد از چند ماه داشتید که را تغییر دهید، چطور میتوانستید کنترل ها را از هم تشخیص دهید؟

هنگامی که با چند برنامه نویس به صورت گروهی کار می کنید، این مورد که، استیل و قالب برنامه را به صورت ثابت و مشخصی نگه دارد مهم خواهد شد. یکی از عمومی ترین ساختارهای نام برای کنترل ها در برنامه نویسی به هر زبانی، توسط دکتر چارلز سیمونی به وجود آمد که قبل از پیوستن به مایکروسافت برای شرکت XPARC¹ کار میکرد. او پیشوند های کوتاهی را به وجود آورده بود که برنامه نویسان با استفاده از آنها می توانستند به راحتی تشخیص دهند که هر متغیر چه نوع داده ای را نگهداری می کند. به دلیل اینکه دکتر سیمونی اهل مجارستان بود و این پیشوند ها هم مقداری مانند یک زبان خارجی می ماندند، نام "نشانه گذاری مجارستانی" بر روی این سیستم ماند. همچنین به این دلیل که سیستم معرفی شده برای زبانهای C و C++ به کار میرفت، ما این سیستم را در ویژوال #C^{۲۰۰۵} "نشانه گذاری مجارستانی تغییر یافته" می نامیم. جدول زیر لیستی از پیشوندهایی است که به شما پیشنهاد می کنم در این کتاب از آنها استفاده کنید.

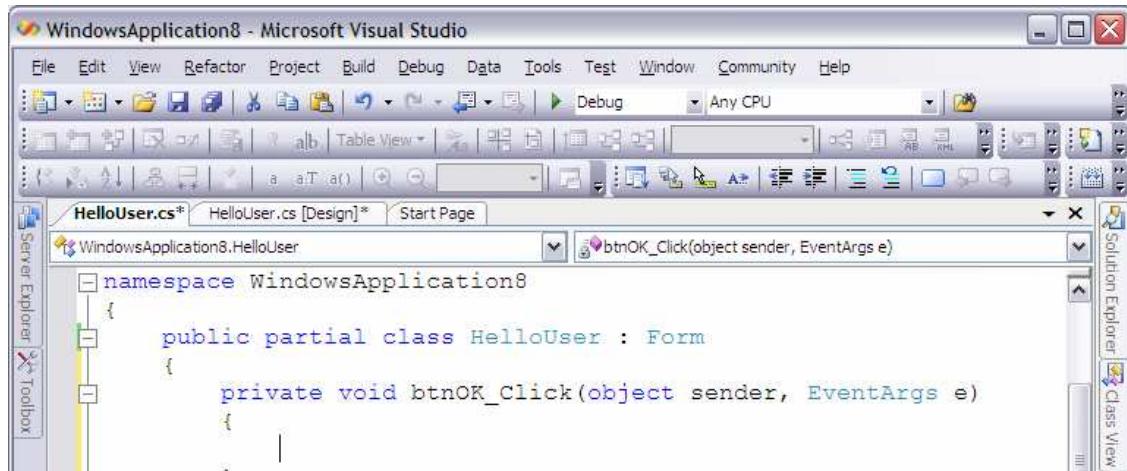
نشانه گذاری مجارستانی زمانی که در حال بررسی کد فرد دیگری هستید و یا کدی که خودتان چند ماه پیش نوشته اید را مطالعه می کنید، بسیار کار را سریع می کنند. اما گذشته از این مورد، بهترین فایده استفاده از این سیستم، ایجاد یکپارچگی در کد است. پیشنهاد می کنم از پیش فرض هایی که به صورت غیر رسمی در ویژوال #C^{۲۰۰۵} به صورت استاندارد در آمده اند استفاده کنید، اما این کار واجب نیست. مهم این است که در طول برنامه خود از یک قاعده خاص برای نامگذاری پیروی کنید. تعدادی از این پیش فرض ها به همراه نام کنترل مربوط به آن در جدول زیر نمایش داده شده اند.

پیشوند	کنترل
Btn	دکمه فرمان (Button)
Cbo	جعبه ترکیبی (ComboBox)
Chk	جعبه انتخاب (CheckBox)
lbl	لیبل (Label)
lst	جعبه لیست (ListBox)
mnu	منوی اصلی (Menu)
rdb	دکمه رادیویی (RadioButton)
pic	جعبه تصویر (PictureBox)
txt	جعبه متنی (TextBox)

ویرایشگر کد:

¹ Xerox Palo Alto Research Center

حالا که فرم HelloUser را ایجاد کرده اید، باید مقداری کد به آن اضافه کنید تا کارهای مورد نظر را برایتان انجام دهد. تا کنون دیده اید که اضافه کردن یک کنترل به فرم تا چه حد ساده است. فراهم کردن یک کارایی خاص برای این کنترل‌ها به وسیله کد نیز، زیاد سخت تر از اضافه کردن کنترل به فرم نیست. برای اضافه کردن کد به کنترل مورد بحث، فقط کافی است که روی آن دوبار کلیک کنید. با این کار، صفحه ویرایشگر کد همانطور که در شکل ۱۶-۱ نشان داده شده است باز می‌شود.

شکل ۱۶-۱

دقت کنید که یک لبه دیگر به لبه‌های بالای صفحه اصلی در ویژوال استودیو اضافه شد. حالا در محیط ویژوال استودیو به دو پنجره **Code** و **Design** دسترسی دارید. برای طراحی ظاهر و رابط کاربری برنامه باید از قسمت **Design** و برای نوشتن کد برنامه باید از قسمت **Code** استفاده کنید. توجه کنید که ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برای کد مربوط به یک فرم، یک فایل مجزا ایجاد می‌کند. قسمتهای بصری و قسمتهایی که به ظاهر فرم مربوط هستند در فایلی به نام HelloUser.Designer.cs قرار می‌گیرند. این مورد خود یکی از دلایلی است که موجب راحتی برنامه نویسی با ویژوال C# ۲۰۰۵ می‌شود. با استفاده از قسمت **Design** می‌توانید ظاهر برنامه خود را طراحی کنید، سپس با استفاده از قسمت **Code** کد مربوط به فرم را بنویسید.

قسمت مهم دیگر در پنجره مربوط به کد، دو جعبه ترکیبی موجود در بالای صفحه است. به وسیله این دو می‌توانید به سرعت به قسمتهای مختلف فرم خود دسترسی داشته باشید. اشاره گر ماوس خود را بر روی جعبه ترکیبی سمت چپ ببرید و مقداری بر روی آن نگه دارید. راهنمایی ظاهر شده و میگوید که این کادر، مربوط به Types است. اگر این لیست را باز کنید، لیستی از تمامی کلاسهای موجود در فرم خود مشاهده خواهید کرد. اگر اشاره گر ماوس خود را بر روی جعبه ترکیبی سمت راست ببرید، راهنمای ظاهر شده به شما می‌گوید که این قسمت مربوط به Members است. اگر این لیست را باز کنید، نام تمام توابع و زیربرنامه‌هایی که در کلاس انتخاب شده در سمت چپ قرار دارند را خواهید دید. اگر فرم جاری محتوى مقدار زیادی کد است، به وسیله این قسمت میتوانید به راحتی بین توابع آن جا به جا شوید.

امتحان کنید: اضافه کردن کد به برنامه HelloUser

- (۱) برای شروع اضافه کردن کد به برنامه، بر روی قسمت **Design** در پنجره اصلی کلیک کنید تا بار دیگر قسمت طراحی را ببینید. سپس روی دکمه **OK** دو بار کلیک کنید. پنجره‌ی کد با کدی که در زیر نوشته شده است باز می‌شود.

شود. این کد که به صورت اتوماتیک نوشته شده است، پوسته یا قالب رویداد Click برای کنترل Button است. در این قسمت میتوانید کدی را وارد کنید که با هر بار کلیک کردن روی این کنترل اجرا شود. این کد به عنوان کنترل کنندهٔ رویداد^۱ و یا زیر برنامه رویداد^۲ نامیده می‌شود. در فصلهای بعد با این موارد بیشتر آشنا خواهیم شد:

```
private void btnOK_Click(object sender, EventArgs e)
{
}
```

در کد بالا کلمات void و یا private نمونه‌ای از کلمات کلیدی در C# هستند. در اصطلاحات برنامه نویسی، کلمات کلیدی^۳ کلماتی هستند که به ویژوال C# میگویند کارهای خاصی را انجام دهد. مثلاً در اینجا، کلمه void به ویژوال C# می‌گوید که تابع تعریف شده هیچ مقداری را برنمی‌گرداند. همه‌ی کدهایی که شما در بین خطوط مربوط به باز شدن آکولاد ({}) و بسته شدن آن ({}) بنویسید، تابع رویداد مربوط به دکمه OK را تشکیل می‌دهند. در فصل سوم بیشتر در مورد این مباحث گفتگو خواهیم کرد.

(۲) حالا کدهای مشخص شده در این قسمت را در تابع وارد کنید (در بین آکولادها بنویسید):

```
private void btnOK_Click(object sender, EventArgs e)
{
    //Display a message box greeting the user
    MessageBox.Show("Hello " + txtName.Text +
        "! Welcome to Visual C# 2005.",
        "Hello User Message");
}
```

نکته: به علت کمبود جا در این صفحه نمی‌توانیم تمام یک دستور را پشت سر هم بنویسیم، اما در محیط ویژوال استودیو، شما می‌توانید این کدها را پشت سر هم بنویسید. در ویژوال C# یک خط کد، زمانی تمام میشود که علامت نقطه ویرگول (؛) بعد از آن بیاید. بنابراین میتوانید یک دستور را در چند خط بنویسید و تا زمانی که کاراکتر ; را وارد نکرده اید نیز دستور را ادامه دهید.

نکته: در طول کتاب، با قسمتهایی روبرو می‌شوید که باید کدهایی را در برنامه خود وارد کنید. معمولاً هر جا که چنین موردی پیش بیاید، مکان دقیق وارد کردن کد را برای شما مشخص می‌کنم. کدهایی که با رنگ پیش زمینه خاکستری مشخص می‌شوند، کدهایی هستند که باید در برنامه وارد کنید.

(۳) بعد از اینکه کد قسمت قبلی را وارد کردید، مجدداً به قسمت Design برگردید و روی دکمه Exit دوبار کلیک کنید. کد مشخص شده در زیر را در تابع btnExit_Click وارد کنید.

```
private void btnExit_Click(object sender, EventArgs e)
{
```

¹ Event Handler

² Event Procedure

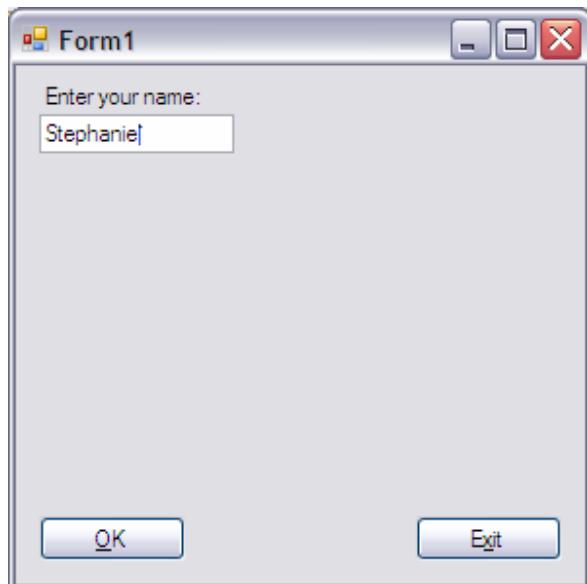
³ Keywords

```

    //End the program and close the form
    this.Close();
}

```

- احتمالاً کلمه `this` برایتان جدید است. یک کلمه کلیدی در C# است که به شیء که در آن، در حال کدنویسی هستیم، اشاره می‌کند. در اینجا چون کدهای نوشته شده مربوط به فرم `HelloUser` است، کلمه `this` به فرم `HelloUser` اشاره می‌کند.
- (۴) حالا که کدنویسی برنامه به پایان رسید، زمان تست کردن آن شده است و می‌توانید ساخته خودتان را مشاهده کنید. ابتدا برنامه را از طریق منوی `File` → `Save HelloUser.cs` و یا با استفاده از کلید `Save` روی نوار ابزار، ذخیره کنید.
- (۵) روی دکمه `Start` بر روی نوار ابزار (مثلث سبز رنگ) کلیک کنید. پنجره `Output` در پایین صفحه، انجام فعالیتهای زیادی را نمایش می‌دهد. اگر در وارد کردن کدهای برنامه هیچ خطایی به وجود نیاید، اطلاعات این پنجره فقط شامل اسم فایلهایی هستند که برای اجرای برنامه بارگذاری می‌شوند.
- در این مرحله، به اصطلاح، ویژوال استودیو در حال **کامپایل** برنامه شما است. کامپایل کردن به مرحله‌ای گفته می‌شود که در آن، از کد ویژوال C# ۲۰۰۵ که توسط شما نوشته شده است، کدی ساخته می‌شود که توسط کامپیوتر قابل فهم باشد.^۱ بعد از اینکه کامپایل برنامه شما با موفقیت به پایان رسید، ویژوال استودیو ۲۰۰۵ آن را اجرا می‌کند و می‌توانید نتیجه کار خود را مشاهده کنید.
- اگر در مرحله کامپایل کردن، ویژوال C# ۲۰۰۵ با هر خطایی در کد مواجه شود، آن را به عنوان یک وظیفه در پنجره `Task List` نمایش می‌دهد. با دوبار کلیک کردن روی وظیفه مورد نظر در بخش `Task List` به قسمتی از کد که به آن مرتبط است، منتقل می‌شوید. در فصل ۱۱ در مورد خطا یابی برنامه‌ها و اصلاح آنها بیشتر یاد خواهیم گرفت.
- (۶) بعد از اینکه برنامه اجرا شد، صفحه اصلی آن نمایش داده می‌شود. یک نام را وارد کرده و روی کلید `OK` کلیک کنید (یا کلیدهای `Alt + O` را فشار دهید). (شکل ۱۷-۱)

^۱ در این مورد در فصل دوم بیشتر توضیح خواهیم داد.

شکل ۱۷-۱

۷) پنجره‌ای که به کادر پیغام^۱ معروف است، نمایش داده خواهد شد و به شخصی که نام او در TextBox داخل فرم آمده است خوش آمد می‌گوید. (شکل ۱۸-۱)

شکل ۱۸-۱

۸) بعد از اینکه کادر پیغام را با کلیک کردن روی دکمه OK بستیم، روی دکمه Exit بر روی فرم کلیک کنید. برنامه بسته خواهد شد و شما به محیط ویژوال C# ۲۰۰۵ برخواهید گشت.

چگونه کار می‌کند؟

کدی که در رویداد Click برای دکمه OK وارد کرده اید نام کاربری را که در TextBox فرم وارد شده است دریافت کرده و آن را به عنوان بخشی از پیغام همانند شکل ۱۸-۱ نشان می‌دهد.
خط اولی که در کد مربوط به این رویداد نوشته شده است، فقط یک توضیح است. این توضیح برای راهنمایی کردن برنامه نویسی که روی پروژه کار می‌کند و یا کسی که بعدها می‌خواهد کد برنامه را بخواند نوشته می‌شود و توسط کامپیوتر خوانده نمی‌شود. توضیحات در ویژوال C# با (//) مشخص می‌شوند و هر متتی که بعد از این دو کاراکتر وارد شود هنگام کامپایل نادیده گرفته می‌شود. در رابطه با اضافه کردن توضیحات در فصل سوم بحث شده است.

تابع MessageBox.Show یک پیغام را در صفحه نمایش می‌دهد. این تابع پارامترهای مختلفی را دریافت می‌کند. مثلا در برنامه قبلی، یک رشته متتی را به این تابع فرستادیم تا در صفحه نمایش دهد. رشته متتی شما از اتصال دو مقدار ثابت متتی که در علامت نقل قول ("") قرار گرفته بود تشکیل می‌شد. برای اتصال چند رشته متتی به یکدیگر و ایجاد یک رشته طولانی در C# می‌توانید همانند کاری که برای جمع کردن اعداد انجام می‌دهید، از علامت + استفاده کنید.

در حقیقت کدی که بعد از خط توضیحات در برنامه قبلی آمده است، ثابت رشته ای "Hello " را با مقدار خاصیت Text مربوط به کنترل txtName جمع کرده و عبارت " ! Welcome to Visual C# 2005 " را به رشته حاصل اضافه می‌کند. پارامتر دومی که به متده Show فرستاده شده است، توسط تابع به عنوان متتی که باید در نوار عنوان پنجره نمایش داده شود استفاده می‌شود.

نکته دیگری که در این کد مهم است این است که یک دستور را در چند خط نوشته ایم. این کار هنگامی که می‌خواهیم یک دستور طولانی را وارد کنیم بسیار مفید است. همانطور که ذکر شد، در C# یک دستور زمانی تمام می‌شود که کاراکتر ؛ بعد از آن قرار گیرد. تا زمانی که کامپایلر به این کاراکتر برخورد نکرده باشد، تمام متن را به عنوان یک دستور در نظر می‌گیرد.

¹ MessageBox

```

private void btnOK_Click(object sender, EventArgs e)
{
    //Display a message box greeting the user
    MessageBox.Show("Hello " + txtName.Text +
        "! Welcome to Visual C# 2005.",
        "Hello User Message");
}

```

کد بعدی که وارد کردید، مربوط به رویداد Click برای دکمه Exit بود. در آنجا برای خروج از برنامه، به راحتی کد Close() را نوشتیم. همانطور که قبلاً هم توضیح داده شد، کلمه کلیدی this، به فرمی که هم اکنون در آن هستیم اشاره می‌کند. متدهای Close از فرم جاری، باعث می‌شود که فرم بسته شده و تمام منابعی که سیستم در اختیار آن قرار داده است آزاد شوند، بنابراین فرم (و در نتیجه برنامه) بسته می‌شود.

```

private void btnExit_Click(object sender, EventArgs e)
{
    //End the program and close the form
    this.Close();
}

```

احتمالاً قسمتهای زیادی از نوشته‌های بالا را متوجه نشده اید و یا برایتان نامفهوم است. اما اصلاً جای نگرانی نیست، در فصلهای بعدی تمام این موارد به تفصیل توضیح داده خواهد شد.

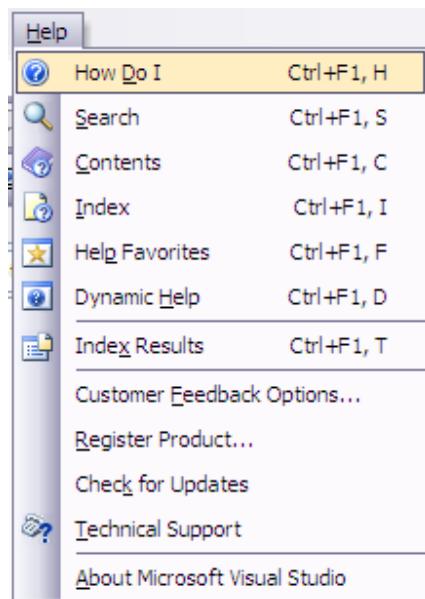
استفاده از سیستم راهنمای ویژوال استودیو:

سیستم راهنمایی که در ویژوال C# ۲۰۰۵ به کار رفته است، نسخه‌ی ارتقا یافته‌ی نسخه‌های قبلی این برنامه است. به تدریج که شروع به یادگیری ویژوال C# ۲۰۰۵ کنید، با این سیستم راهنمایی بیشتر آشنا خواهید شد. اما خوب است در اینجا به طور مختصر این سیستم را بررسی کنیم تا بتوانید سریعتر اطلاعات مورد نیاز خود را در آن پیدا کنید.

گزینه‌های منوی Help در شکل ۱۹-۱ نمایش داده شده‌اند.

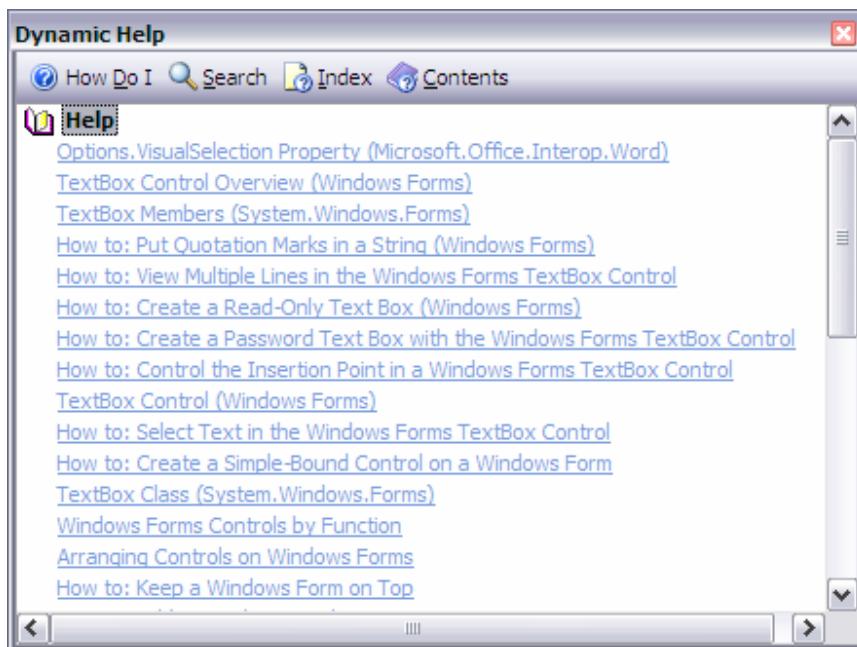
همانطور که می‌بینید، این منوی Help دیگر برنامه‌های ویندوزی گزینه‌های بیشتری دارد. دلیل این موضوع هم حجم زیاد مستنداتی است که در این برنامه وجود دارد. افراد کمی هستند که بیشتر موارد مورد نیاز خود را در .NET از حفظ باشند. اما خوبیختانه نیازی به حفظ بودن آنها نیست، چون می‌توانید به راحتی و به سرعت به سیستم راهنمایی ویژوال استودیو مراجعه کنید.

یکی از امکانات جالب راهنمایی ویژوال استودیو، سیستم راهنمای دینامیک آن است. وقتی شما گزینه Dynamic Help را از منوی Help انتخاب می‌کنید، پنجره مربوط به راهنمای دینامیک باز می‌شود و لیستی از موضوعات مرتبط با کاری که در حال انجام آن هستید را به شما نمایش می‌دهد. پنجره راهنمای دینامیک از طریق انتخاب Help → Dynamic Help در نوار منو قابل دسترسی است. با انتخاب آن پنجره Dynamic Help در کنار پنجره Properties در محیط ویژوال استودیو نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۹-۱

مثلاً، فرض می کنیم که شما در حال کار با یک کنترل TextBox هستید (برای مثال TextBox ای که در برنامه `Hello User` قرار دادیم) و می خواهید مقداری اطلاعات راجع به آن کسب کنید. کافی است که در فرم و یا در قسمت کد، `TextBox` را انتخاب کنید تا تمام موضوعات مرتبط با آن را در پنجره راهنمای دینامیک مشاهده کنید. (شکل ۲۰-۱) گزینه های دیگر موجود در منوی Help (Index و Content، Serach) همانند دیگر برنامه های ویندوزی عمل میکنند. گزینه `How Do I` در این منو، لیستی از موارد موجود در راهنمای ویژوال استودیو که در آن کارهای عمومی دسته بندی شده اند را نمایش می دهد.

شکل ۲۱-۱

خلاصه:

خوبی‌خانه تا کنون متوجه شده اید که برنامه نویسی با ویژوال C# ۲۰۰۵ سخت نیست. مقداری محیط ویژوال استودیو را بررسی کرده اید و دیده اید که این محیط چگونه به شما کمک می کند تا به سرعت یک برنامه را طراحی کنید. دیدید که جعبه ابزار می تواند به شما در طراحی راحت و سریع رابطهای کاربری کمک بسیاری کند. به کمک پنجره Properties می توانید خاصیت های کنترل های فرم خود را به راحتی تغییر داده و به صورت دلخواه تنظیم کنید. به کمک پنجره Solution Explorer توانستید نمای درختی تمام فایلهای تشکیل دهنده ی پروژه را مشاهده کنید. حتی در این بخش مقداری کد نوشته‌ید.

در فصلهای بعدی با جزئیات بیشتری درگیر می شوید و بیشتر به کد نویسی عادت می کنید. قبل از اینکه زیاد وارد ویژوال C# ۲۰۰۵ بشویم، در فصل بعد چارچوب .NET را معرفی خواهیم کرد.
در پایان فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- محیط توسعه مجتمع ویژوال استودیو یا IDE
- اضافه کردن کنترل به فرم در حالت طراحی
- تنظیم خاصیتهای کنترل های روی فرم
- اضافه کردن کد به کنترل ها در پنجره ی کد

تمرین:

برنامه‌ای بنویسید که شامل یک کنترل TextBox و یک Button باشد. با فشار داده شدن دکمه توسط کاربر، متنی که در TextBox نوشته شده است در یک کادر پیغام نمایش داده شود.

نکته: پاسخ این تمرین و دیگر تمرین‌ها، در انتهای کتاب در ضمیمه ۵ آورده شده است.

فصل دوم: چارچوب .NET و ارتباط آن با C#

در فصل قبل مقداری با زبان برنامه نویسی C# و محیط ویژوال استودیو آشنا شدیم. اما بهتر است قبل از اینکه در گیر برنامه نویسی با این زبان و کار با این محیط شویم، مقداری در رابطه با چارچوب .NET.^۱ و ارتباط آن با ویژوال استودیو و C# صحبت کنیم. در این فصل ابتدا نگاهی کلی به تکنولوژی NET. خواهیم داشت و بعد از معرفی اجزای آن سعی می کنیم ارتباط آنها را با یکدیگر شرح دهیم. هنوز یک تکنولوژی جدید محاسب می شود و دارای مباحث فنی زیادی است که فراگیری آنها در ابتدای کمی مشکل به نظر می رسد. مشکل بودن آن نیز به این علت است که NET. یک چارچوب یا فریم ورک است و یک فریم ورک، راه و روش جدیدی را برای طراحی و توسعه نرم افزار ارائه می دهد. در طول این فصل سعی می کنیم مفاهیم جدید ارائه شده در NET را به طور خلاصه و اجمالی بررسی کنیم.

در این فصل:

- چارچوب .NET. چیست؟
- چارچوب .NET. چگونه کار می کند و چه چیزی باعث شده است که به یک فریم ورک پرطرفدار تبدیل شود؟
- با زبان # C چه برنامه هایی را می توان نوشت؟

چارچوب .NET. چیست؟

قبل از هر چیز بهتر است که تعریف دقیقی از کلمات فریم ورک یا چارچوب و همچنین پلتفرم ارائه دهیم.

در تعریف .NET. می توانیم بگوییم که: "چارچوب .NET. یک پلتفرم جدید است که توسط مایکروسافت برای طراحی و توسعه نرم افزار ایجاد شده است."² نکته جالبی که در این تعریف وجود دارد ابهام زیادی است که در این تعریف به کار برده ام، اما برای این کار دلیل خوبی وجود دارد. برای شروع، توجه کنید که در این تعریف نگفته ام "طراحی و توسعه نرم افزار برای سیستم عامل ویندوز." اگرچه مایکروسافت چارچوب .NET. را برای اجرا بر روی سیستم عامل ویندوز منتشر کرده است، به زودی نسخه های دیگری از این چارچوب را مشاهده خواهید کرد که بر روی سیستم عامل های دیگر مانند لینوکس نیز اجرا می شوند. یکی از این نسخه ها مونو³ است، مونو یک نسخه متن باز از چارچوب .NET. است (که شامل یک کامپایلر C# نیز هست) که برای سیستم عامل های گوناگونی مانند نسخه های مختلف لینوکس و مکینتاش منتشر شده است. پروژه های بسیار دیگری مشابه مونو در حال اجرا هستند که ممکن است هنگام انتشار این کتاب در اختیار شما قرار گرفته باشند. به علاوه می توانید با استفاده از نسخه فشرده این چارچوب به نام Microsoft Compact Framework. است برای وسایل هوشمند مانند دستیار دیجیتال شخصی^۳ و یا موبایل ها نیز برنامه بنویسید (با این چارچوب در فصل بیست و دوم بیشتر آشنا خواهیم شد).

اگر به تعریفی که در بالا برای چارچوب .NET. آورده شده است دقت کنید، مشاهده می کنید که این تعریف محدود به نوع خاصی از برنامه ها نیست. در حقیقت در مورد نوع برنامه هایی که می توان با .NET. نوشت هیچ محدودیتی وجود ندارد که بخواهیم آن را

¹ .NET Framework

² Mono

³ Personal Digital Assistant (PDA)

ذکر کنیم، از چارچوب NET. می توانید برای طراحی برنامه های تحت ویندوز، برنامه های تحت وب، سرویسها مبتنی بر وب و ... استفاده کنید.

چارچوب NET. یک چارچوب کلی است و محدود به زبان برنامه نویسی خاصی نیست. شما می توانید برنامه خودتان را به هر زبانی که بخواهید بنویسید. در این کتاب برنامه نویسی به زبان #C را بررسی می کنیم، اما علاوه بر این زبان می توانید از زبانهایی مانند C++، ویژوال بیسیک، جاوا و حتی زبانهای قدیمی مانند COBOL نیز استفاده کنید. برای هر کدام از این زبانها یک کامپایلر خاص NET. ارائه می شود. به وسیله این کامپایلر، برنامه های نوشته شده به این زبانها نه تنها می توانند با چارچوب NET. ارتباط داشته باشند، بلکه می توانند با برنامه های زبانهای دیگر که تحت NET. نوشته شده اند نیز ارتباط داشته باشند. برای مثال یک برنامه که به زبان #C نوشته شده است به راحتی می تواند از کدی استفاده کند که به زبان ویژوال بیسیک نوشته شده است و یا بر عکس.

مواردی که تا کنون گفته شده باشند این تنویر یکی از دلایلی است که باعث می شود چارچوب NET. چنین دورنمای جذابی داشته باشد.

پس دقت داشته باشید که NET. یک مدل برنامه نویسی، یک مدل برنامه نویسی مانند برنامه نویسی تحت ویندوز، یک نوع برنامه نویسی برای سیستم عاملی خاص مانند برنامه نویسی تحت ویندوز و یا مواردی از این قبیل نیست. بلکه NET. یک روش برای طراحی و توسعه نرم افزار است که به وسیله ی مایکروسافت معرفی شده است و می تواند در تمامی مواردی که در بالا ذکر شد مورد استفاده قرار گیرد.

چارچوب NET. از چه اجزایی تشکیل شده است؟

یکی از اجرای اصلی چارچوب NET. کتابخانه کلاس عظیم آن است که می توانید از آن در برنامه های خود استفاده کنید. **کتابخانه کلاس¹** یک مجموعه از توابع و کلاسهای است که برای انجام امور مختلف مورد استفاده قرار می گیرد. برای مثال یک کتابخانه کلاس، شامل توابعی برای کنترل ورودی و خروجی، استفاده از امکانات چاپ، کار با انواع مختلف شبکه ها و ... است. این توابع و کلاسهای که با استفاده از تکنیکهای برنامه نویسی شیئی گرا نوشته شده اند²، در NET. به گروه ها و یا فضای نامهای مختلفی دسته بندی می شوند. با مفهوم فضای نام در فصل ۹ بیشتر آشنا خواهیم شد.

در نوشتمن یک برنامه، می توانید هر کدام از فضای نامها را که نیاز داشتید به برنامه اضافه کنید. برای مثال یکی از این فضای نامها برای برنامه نویسی تحت ویندوز به کار می رود، یکی دیگر برای برنامه نویسی شبکه مورد استفاده قرار می گیرد، فضای نام دیگری برای برنامه نویسی تحت وب به کار می رود. بعضی از این فضای نامها خود به فضای نامهای کوچکتری تقسیم می شوند که برای کاربرد خاصی در آن قسمت استفاده می شوند. برای مثال فضای نام برنامه نویسی تحت وب شامل یک فضای نام کوچکتر است که برای نوشتمن سرویسها تحت وب به کار می رود.

باید توجه داشته باشید که تمام سیستم عامل ها، همه توابع موجود در این فضای نامها را پشتیبانی نمی کنند. برای مثال یک دستیار دیجیتال شخصی از توابع اصلی چارچوب NET. پشتیبانی می کند، اما یک سری از توابع که در این وسایل کاربردی ندارد به وسیله آنها پشتیبانی نمی شود.

بخش دیگری از چارچوب NET.، یک سری نوع های داده ای ابتدایی را تعریف می کند. نوع های داده ای برای نگهداری اطلاعات یک برنامه در طول اجرای آن مورد استفاده قرار می گیرند. نوع های داده ای که در این قسمت از NET. تعریف می شوند به صورت بسیار پایه ای هستند (مانند "عدد صحیح علامت دار ۳۲ بیتی"). نوع های داده ای پیشرفته تری که در زبانهای برنامه نویسی مبتنی بر NET. مانند #C و یا ویژوال بیسیک وجود دارند باید بر اساس یکی از این نوع های داده ای تعریف شده

¹ Class Library

² با این تکنیک ها در فصول ۹ و ۱۰ آشنا خواهید شد.

در این قسمت از چارچوب .NET. باشند. این مورد باعث هماهنگی بین زبانهای برنامه نویسی می شود که از چارچوب .NET استفاده می کنند. این قسمت از چارچوب .NET. سیستم نوع داده ای عمومی و یا به اختصار **CTS**^۱ نامیده می شود. با نوع های داده ای در فصل بعد بیشتر آشنا خواهیم شد.

علاوه بر کتابخانه کلاسی که ذکر شد، چارچوب .NET. شامل بخشی به نام زبان عمومی زمان اجرا و یا به اختصار **CLR**^۲ است. این بخش از چارچوب .NET. (که مهتمترین بخش آن نیز محسوب می شود) مسئول کنترل و مدیریت اجرای تمام برنامه هایی است که با استفاده از کتابخانه کلاس .NET. نوشته شده اند.^۳

چگونه با استفاده از چارچوب .NET. برنامه بنویسیم؟

نوشتن برنامه با استفاده از چارچوب .NET. به معنی نوشتن کد به هر کدام از زبانهایی که توسط .NET. پشتیبانی می شوند، با استفاده از کتابخانه کلاس .NET. است. همانطور که گفتم در طول این کتاب از محیط طراحی مجتمع ویژوال استودیو (IDE) برای طراحی و برنامه نویسی استفاده می کنیم. مزیت استفاده از این محیط این است که می توانید به راحتی از ویژگیهایی که در بخش‌های قبلی از چارچوب .NET. معرفی کردیم استفاده کنید. کدی که شما برای نوشتمن برنامه ها در طول این کتاب استفاده می کنید کلاً به زبان C# است، اما در طول برنامه ها از چارچوب .NET. و همچنین از یک سری ویژگی ها و ابزارهایی که محیط ویژوال استودیو در اختیار ما قرار می دهد استفاده خواهیم کرد.

یک برنامه که به زبان C# نوشته شده است قبل از اجرا باید به کدی تبدیل شود که برای سیستم عامل قابل فهم باشد. به این کد، کد محلی^۴ می گویند. تبدیل یک کد از هر زبانی به کد محلی که برای سیستم عامل قابل فهم باشد را کامپایل کردن می گویند و عملی است که به وسیله کامپایلر انجام می شود. در چارچوب .NET. این بخش از دو مرحله تشکیل شده است.

:JIT و MSIL

هنگامی که برنامه ای که در آن از توابع موجود در کتابخانه کلاس .NET. استفاده شده است را کامپایل می کنید، بالا فاصله کد قابل فهم برای سیستم عامل و یا کد محلی تولید نمی شود. در عوض کد شما به زبان سطح میانی مایکروسافت و یا به اختصار MSIL^۵ تبدیل می شود. این کد برای سیستم عامل خاصی نیست و همچنین منحصر به زبان C# نیز نیست. به عبارت دیگر کد زبانهای دیگر نیز می تواند به MSIL تبدیل شود (و البته باید تبدیل شوند). کدهای زبانهای دیگری که از چارچوب .NET. استفاده می کنند نیز (مانند ویژوال بیسیک) هنگام کامپایل ابتدا به زبان MSIL تبدیل می شوند. هنگام استفاده از ویژوال استودیو برای نوشتمن برنامه، این مرحله از کامپایل توسط ویژوال استودیو انجام می شود.

اما برای اجرای یک برنامه توسط سیستم عامل یک مرحله دیگر نیز مورد نیاز است. این مرحله وظیفه‌ی کامپایلر Just-In-Time و یا به اختصار JIT کامپایلر است. این کامپایلر کد MSIL یک برنامه را دریافت کرده و آن را به کدی تبدیل می کند که به وسیله سیستم عامل قابل اجرا باشد. بعد از اینکه این تبدیل توسط JIT انجام شد، سیستم عامل می تواند برنامه را اجرا کند.

¹ Common Type System

² Common Language Runtime

³ این مفاهیم به تفصیل و با ذکر جزئیات، در ضمیمه‌ی ۲ مورد بررسی قرار گرفته اند. البته مطالعه‌ی مطالب آن ضمیمه ممکن است برای بار اول مقداری مشکل به نظر برسد.

⁴ Native Code

⁵ Microsoft Intermediate Language

همانطور که از اسم این قسمت نیز مشخص است (**Just-In-Time**) کدهای زبان **MSIL** فقط هنگامی به زبان محلی قابل فهم برای سیستم عامل تبدیل می شوند، که بخواهد اجرا شوند.

در گذشته برای اینکه بتوانید برنامه خود را بر روی سیستم عامل های مختلف اجرا کنید نیاز داشتید که برای هر نسخه از سیستم عامل، آن کد را یک مرتبه به طور کامل کامپایل کنید. اما در چارچوب **.NET** نیازی به این کار نیست. زیرا برای هر نوع پردازنده و نیز هر نوع سیستم عامل یک نسخه از **IL** وجود دارد. برنامه شما در هر سیستم عاملی که اجرا شود، کامپایلر **IL** موجود در آن سیستم عامل، کد **MSIL** برنامه ای شما را که مستقل از سیستم عامل و نوع پردازنده است دریافت کرده و کد محلی مناسبی تولید می کند که برای سیستم عامل قابل فهم باشد.

فایده استفاده از این روش در این است که وظیفه برنامه نویس را به شدت کاهش می دهد. در حقیقت می توان گفت که به عنوان برنامه نویس، هنگام نوشتن کد می توانید سیستم عاملی که قرار است برنامه روی آن اجرا شود را فراموش کرده و فکر خود را بر روی کد و منطق برنامه متمرکز کنید.

اسembلی ها:

هنگامی که یک برنامه را کامپایل می کنید، کد **MSIL** تولید شده در فایلهایی به نام **اسembلی^۱** ذخیره می شوند. فایلهای اسembلی می توانند شامل برنامه هایی باشند که بدون نیاز به برنامه ای دیگر بتوانند بر روی سیستم عامل اجرا شوند (این گونه فایلهای دارای پسوند **.exe** هستند) و یا شامل کتابخانه هایی از کلاسها و توابع برای استفاده در دیگر برنامه ها باشند (این گونه فایلهای دارای پسوند **.dll** هستند).

فایلهای اسembلی علاوه بر کدهای **MSIL** شامل **اطلاعات متا**^۲ (اطلاعاتی راجع به اطلاعات ذخیره شده در فایل اسembلی) و همچنین منابع اختیاری (اطلاعات اضافی که به وسیله کدهای **MSIL** استفاده می شوند، همانند فایلهای صوتی و یا فایلهای تصویری) نیز هستند. اطلاعات متا باعث می شوند که یک فایل اسembلی بتواند اطلاعات داخل خود را به طور کامل توصیف کند. به عبارت دیگر برای استفاده از یک اسembلی به هیچ اطلاعات و یا کارهای اضافی مانند ثبت آن در جیستری سیستم نیازی ندارید. به این ترتیب از مشکلاتی که عموماً هنگام کار با این نوع فایلهای در محیطهای دیگر به وجود می آمد نیز جلوگیری می شود.

یکی دیگر از خاصیتهای این مورد در این است که توزیع یک نرم افزار به سادگی کپی کردن تمام فایلهای آن بر روی کامپیوتر مقصده است. به علت اینکه برای اجرای یک فایل اسembلی به هیچ مورد دیگری نیاز نیست، می توانید به سادگی فolder حاوی برنامه را بر روی کامپیوتر مقصد کپی کنید و سپس با کلیک کردن بر روی فایل اجرایی آن، برنامه را اجرا کنید و از آن استفاده کنید (با فرض اینکه CLR که مهمترین بخش **.NET** است، قبل از آن کامپیوتر نصب شده باشد). در مورد چگونگی توزیع یک نرم افزار در فصل بیست و یکم بیشتر صحبت خواهیم کرد.

البته ممکن است در بعضی مواقع بخواهید از توابع موجود در یک فایل **IL** در چند برنامه استفاده کنید. برای این کار لازم نیست فایل مذکور را در فolder تمام برنامه هایی که از آن استفاده می کنند قرار دهید. بلکه می توانید آن را یک بار در یک مکان مشخص قرار دهید و سپس تمام برنامه هایی که به آن نیاز دارند، از آن استفاده کنند. در چارچوب **.NET** این مکان مشخص که برای قرار گرفتن فایلهای اسembلی عمومی در نظر گرفته شده است، **Global Assembly Cache** و یا **GAC** نام دارد. برای اینکه یک فایل اسembلی را در این قسمت قرار دهید، کافی است به سادگی فایل مورد نظر را در فolder مشخص شده برای **GAC** کپی کنید، زیرا برنامه ها می توانند علاوه بر اسembلی های خود به همه اسembلی های موجود در این فolder نیز دسترسی داشته باشند.

¹ مفهوم اسembلی در این کتاب کاملاً با زبان برنامه نویسی اسembلی تقاضت دارد.

² Metadata

کدهای مدیریت شده:

همانطور که گفتم برنامه‌ی شما هنگام کامپایل ابتدا به کد MSIL تبدیل می‌شود، سپس این کد قبل از اجرا به وسیله JIT به کد محلی تبدیل شده و کد محلی به وسیله سیستم عامل اجرا می‌شود. تمام این قسمتها بخشی از وظایف CLR است، اما وظایف CLR به این موارد ختم نمی‌شود. برنامه‌ای که به وسیله.NET نوشته شده است در طول زمان اجرا توسط CLR مدیریت می‌شود. به عبارت دیگر در طول اجرای برنامه‌های نوشته شده با.NET،CLR مسئول کنترل امنیت آنها، مدیریت حافظه برنامه‌ها، کنترل بخش‌های خطای در برنامه‌ها و ... است. به همین دلیل به برنامه‌ای که با.NET نوشته شده اند، برنامه‌های مدیریت شده می‌گویند. در مقابل، برنامه‌هایی که تحت کنترل CLR اجرا نمی‌شوند به برنامه‌های مدیریت نشده^۱ معروف هستند و زبانهای مشخصی مانند C++ می‌توانند چنین برنامه‌هایی را تولید کنند. از کدهای مدیریت نشده بیشتر در مواقعي استفاده می‌شود که قابلیت استفاده از کدهای مدیریت شده نباشد، همانند فراخوانی توابع سطح پایین سیستم عامل. البته با استفاده از زبان #C نمی‌توان کدهای مدیریت نشده تولید کرد و تمام کدهای تولید شده به وسیله کامپایلر #CLR تحت کنترل C اجرا می‌شوند.

مدیریت حافظه در.NET::

یکی از مهمترین ویژگیهای کدهای مدیریت شده، بخش مدیریت حافظه در این نوع کدها است که به وسیله سیستمی به نام Garbage Collection و یا به اختصار GC انجام می‌شود. چارچوب.NET. با استفاده از این سیستم می‌تواند اطمینان حاصل کند که حافظه‌ای که به یک برنامه اختصاص داده می‌شود، با پایان برنامه به طور کامل بازیابی می‌شود. در زبانهای برنامه نویسی قبل از.NET، این مورد به وسیله برنامه نویس کنترل می‌شد و امکان داشت که با یک اشتباہ کوچک در کد برنامه، مقدار زیادی از فضای حافظه غیر قابل استفاده بماند و برنامه با کمبود حافظه مواجه شود. این گونه مشکلات باعث کاهش سرعت برنامه‌ها و حتی در بعضی شرایط باعث توقف سیستم می‌شد.

نحوه کار GC در.NET. به این صورت است که در زمانهای مشخصی به بررسی حافظه می‌پردازد و داده‌هایی را که دیگر استفاده نمی‌شوند از حافظه پاک می‌کند. البته بررسی حافظه توسط GC در فاصله‌های زمانی ثابت صورت نمی‌گیرد بلکه ممکن است در شرایطی در هر ثانیه چندین هزار بار اجرا شود و در شرایط دیگر در هر چند ثانیه یک بار اجرا شود.^۲

.NET. مراحل اجرای برنامه در

قبل از ادامه، مراحل لازم برای ایجاد یک برنامه با.NET. را که در قسمتهای قبلی توضیح داده شد جمع بندی می‌کنیم:

- (۱) کد برنامه به وسیله یکی از زبانهای سازگار با.NET. مانند #C نوشته می‌شود (شکل ۱-۲):

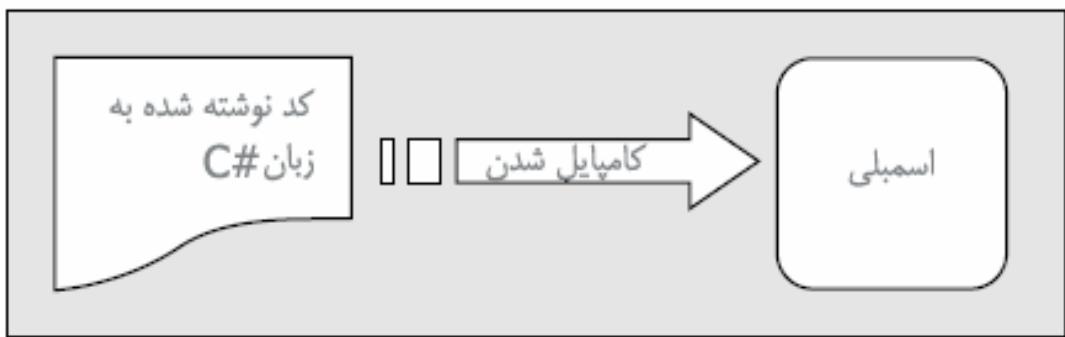
¹ Unmanaged Code

² برای آشنایی بیشتر با سیستم مدیریت حافظه در.NET. به ضمیمه ۴ مراجعه کنید.

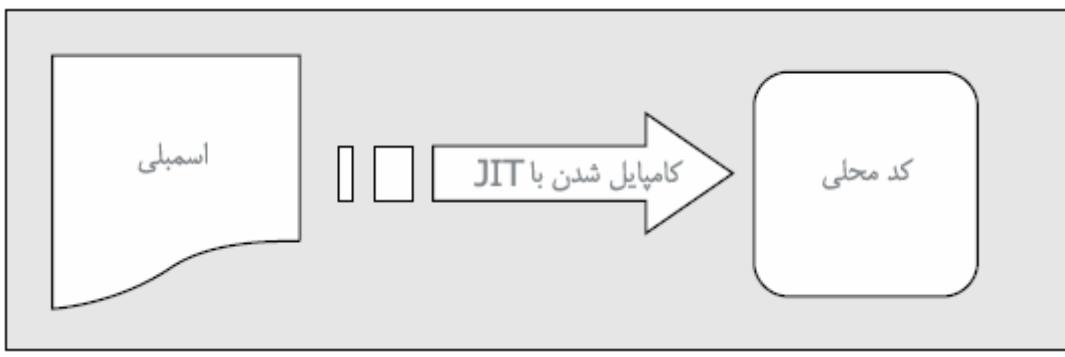
شکل ۱-۱

(۲) این کد به زبان MS II کامپایل می شود و سپس در یک فایل اسembly ذخیره می شود (شکل ۲-۲):

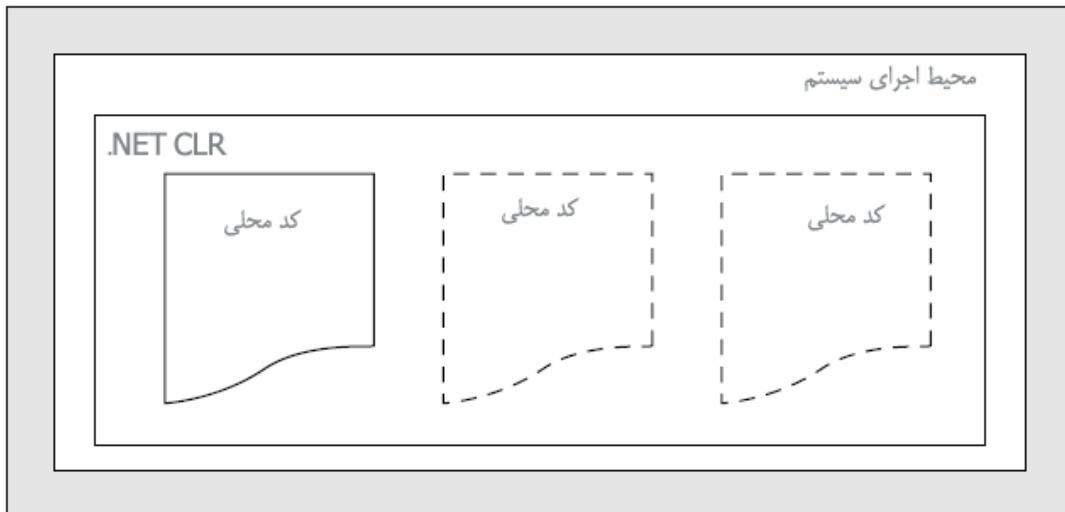
شکل ۲-۲

(۳) هنگامی که کد بخواهد اجرا شود (چه خود فایل اجرایی باشد و به تنها یی اجرا شود، چه یک فایل حاوی توابع مورد استفاده باشد و به وسیله دیگر برنامه ها احضار شود) ابتدا باید به وسیله یک کامپایلر دیگر به کد محلی تبدیل شود. این کامپایلر JIT نام دارد (شکل ۳-۲):

شکل ۳-۲

۴) کد محلی تولید شده به وسیله JIT به همراه دیگر برنامه های در حال اجرا که به وسیله NET نوشته شده اند، تحت کنترل CLR به اجرا در می آید (شکل ۴-۲):

شکل ۴-۲

لینک دادن:

در تکمیل گفته های قبلی، فقط یک بخش دیگر باقی مانده است. کد C# یک برنامه که در اولین مرحله به زبان MSIL تبدیل می شود حتماً نباید در یک فایل باشد، بلکه می توانیم برنامه را در چندین فایل سورس کد قرار دهیم و سپس آنها را در یک فایل اسembly کامپایل کنیم. به این عمل لینک کردن گفته می شود که در برنامه ها کاربرد زیادی دارد. فایده این روش در این است که معمولاً برای برنامه نویس کار با چند فایل کوچک راحت تر از کار با یک فایل بزرگ است. برای مثال می توانید سورس یک برنامه را به چندین فایل مجزا تقسیم کنید و سپس به طور جداگانه بر روی هر یک از آنها کار کنید. به این ترتیب در موقع مورد نیاز، پیدا کردن قسمت خاصی از کد نیز بسیار راحت تر خواهد شد. یکی دیگر از قابلیتهای این روش در این است که گروههای برنامه نویسی می توانند یک برنامه را به چند قسمت تقسیم کنند. به این ترتیب هر کدام از برنامه نویسان می توانند بر روی یک قسمت خاص کار کند بدون اینکه در مورد نحوه پیشرفت قسمتهای دیگر نگران باشند.

C# چیست؟

همانطور که در قسمتهای قبلی نیز ذکر شد C# یکی از زبانهای برنامه نویسی است که به وسیله آن می توان برنامه هایی با قابلیت اجرا در CLR.NET تولید کرد. زبان C# در حقیقت نسخه کامل شده ای زبانهای برنامه نویسی C و C++ است که به وسیله مایکروسافت برای کار با چارچوب NET وجود آمده است. با توجه به جدید بودن این زبان برنامه نویسی، در ایجاد آن سعی شده است که از ویژگیهای خوب زبانهای برنامه نویسی دیگر الهام گرفته شود و نیز کاستی های آن زبانها برطرف شود.

ایجاد یک برنامه در محیط C# بسیار راحت تر از ایجاد یک برنامه در محیط C++ است. علاوه بر این سادگی، C# زبان قدرتمندی نیز محسوب می شود به نحوی که اغلب کارهایی که در C++ امکان پذیر است در C# هم می توان انجام داد. بعضی از ویژگیهای C# که هم سطح با ویژگیهای پیشرفته در C++ هستند، همانند قابلیت دسترسی مستقیم به حافظه و نیز تغییر آن، باعث می شوند که کدهای یک برنامه به عنوان کد نا امن در نظر گرفته شود. استفاده از این تکنیک های پیشرفته‌ی برنامه نویسی، عموماً خطناک هستند زیرا ممکن است باعث شوند قسمتهای مهم حافظه که اطلاعات سیستم عامل در آن قرار دارد به طور نا خواسته تغییر کند و سیستم متوقف شود. به همین دلیل این مباحث در این کتاب مورد بررسی قرار نمی گیرند.

بعضی مواقع کدهای زبان C# طولانی تر از کدهای زبان C++ هستند. علت این طولانی تر بودن کدها به خاطر این است که C# برخلاف C++ یک زبان **نوع-امن**^۱ است. در اصطلاح این لغت به معنی این است که هنگامی که نوع داده ای یک متغیر مشخص شد، آن متغیر نمی تواند به یک نوع داده ای دیگر که به آن مرتبط نیست تبدیل شود.^۲ علاوه بر این مورد یک سری محدودیتهای دیگر نیز هنگام تبدیل یک نوع داده ای به نوع داده ای دیگر نیز وجود دارد که باعث می شود کدهای C# طولانی تر از کدهای C++ شوند، اما در مقابل کدهای C# از پایداری بیشتری برخوردارند و نیز خطایابی در آنها ساده تر است. البته C# فقط یکی از زبانهای برنامه نویسی است که برای طراحی برنامه تحت .NET. ایجاد شده است، اما به نظر من مطمئناً بهترین زبان برای این کار است. یکی از دلایل این امر این است که زبان C# از پایه برای استفاده در محیط .NET. ایجاد شده است و معمولاً در پروژه هایی که در رابطه با انتقال .NET. به سیستم عامل های دیگر است، مانند MONO از این زبان استفاده می کنند. در زبانهای دیگر، مانند نسخه .NET. زبان ویژوال بیسیک، برای اینکه شباهت با نسلهای قبلی خود را حفظ کنند، یکسری از قسمتهای CLR پشتیبانی نمی شود. در مقابل با استفاده از زبان C# می توان از تمام ویژگیهای ارائه شده به وسیله .NET. در برنامه استفاده کرد.

چه نوع برنامه هایی را میتوان با استفاده از C# انجام داد؟

همانطور که گفتیم، در .NET. هیچ محدودیتی برای نوع برنامه های قابل اجرا وجود ندارد. زبان C# نیز از چارچوب .NET استفاده می کند، بنابراین هیچ محدودیتی در نوع برنامه هایی که می توان با این زبان انجام داد وجود ندارد. اما بیشتر برنامه هایی که با C# نوشته می شوند جزو یکی از دسته برنامه های زیر هستند:

▪ **برنامه های مبتنی بر ویندوز:** این نوع برنامه ها همانند Office برنامه هایی هستند که دارای ظاهر آشنای برنامه های ویندوزی هستند. این نوع برنامه ها به وسیله فضای نام مربوط به برنامه های ویندوزی در چارچوب .NET. نوشته می شوند. این فضای نام شامل کنترل هایی از قبیل دکمه های فرمان، نوار ابزارها، منوها و ... است که به وسیله آنها می توان رابط گرافیکی برنامه را طراحی کرد.

▪ **برنامه های مبتنی بر وب:** این نوع برنامه ها شامل یک سری صفحات وب هستند که ممکن است تاکنون به وسیله مرورگر های مختلف اینترنت آنها را مشاهده کرده باشید. چارچوب .NET. دارای یک سیستم قوی برای ایجاد اتوماتیک صفحات وب و تامین امنیت آنها و ... است. این سیستم ASP.NET.^۳ نامیده می شود و شما می توانید با استفاده از زبان C# و سیستم ASP.NET. برنامه هایی مبتنی بر وب ایجاد کنید.

▪ **سرویسهای وب:** وب سرویس ها یک روش جدید و جالب برای ایجاد برنامه های توزیع شدنی مبتنی بر وب هستند. با استفاده از وب سرویس ها می توانید هر نوع اطلاعاتی را از طریق اینترنت بین برنامه ها منتقل کنید. در این مورد زبان

¹ Type-Safe

² در مورد نوع های داده ای و تبدیل آنها به یکدیگر در فصل بعد صحبت خواهیم کرد.

³ Active Server Pages .NET

مورد استفاده در برنامه و یا سیستم عاملی که برنامه در آن اجرا می شود اهمیتی ندارد. به عبارت دیگر برنامه‌ی شما که تحت.NET و سیستم عامل ویندوز نوشته شده است می تواند با برنامه‌های دیگر که تحت سیستم عامل های دیگر عمل می کند تبادل اطلاعات داشته باشد.

در هر کدام از این برنامه‌هایی که در بالا ذکر شد ممکن است به دسترسی به یک بانک اطلاعاتی نیاز پیدا کنید. برای این منظور در.NET . باید از سیستمی به نام ADO^۱ استفاده کنید.

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ :

در طراحی برنامه‌های.NET . استفاده از ویژوال استودیو موردی ضروری نیست. اما با استفاده از آن سرعت طراحی برنامه‌ها افزایش شدیدی پیدا می کند. برای نوشتن برنامه با استفاده از C# تحت.NET . می توانید حتی از یک ویرایشگر ساده‌ی متن مانند Notepad نیز استفاده کنید و سپس با استفاده از کامپایلر خط-فرمان^۲ .NET . برای C#، آن را به یک برنامه قابل اجرا تبدیل کنید.

در زیر ویژگیهایی از ویژوال استودیو.NET . که باعث می شود این محیط انتخابی مناسب برای برنامه نویسی تحت.NET . محسوب شود را بررسی خواهیم کرد:

- ویژوال استودیو تمام مراحل کامپایل یک سورس کد به یک برنامه قابل اجرا را به صورت اتوماتیک انجام می دهد و همچنین به برنامه نویس اجازه می دهد هر قسمتی را که بخواهد تغییر داده و تنظیم کند.
- ویرایشگر کد ویژوال استودیو برای کد نویسی زبان‌های پشتیبانی شده در.NET . بسیار هوشمند است و می تواند هنگام نوشتن این کدها خطاهای آنها را تشخیص داده و در تصحیح آنها به برنامه نویس کمک کند.
- ویژوال استودیو شامل محیط‌هایی برای طراحی برنامه‌های ویندوزی و نیز برنامه‌های مبتنی بر وب است که به کمک آنها می توانید به سادگی محیط برنامه خود را طراحی کنید.
- برای اینکه در.NET . یک برنامه تحت ویندوز ایجاد کنید باید مقدار زیادی کد را که در اغلب برنامه‌ها به صورت تکراری هستند بتوانید. این مورد در ایجاد برنامه‌هایی از نوع های دیگر مانند برنامه‌های تحت وب نیز وجود دارد.
- ویژوال استودیو با نوشتن اتوماتیک این کدها در سرعت بخشیدن به طراحی برنامه‌ها کمک قابل توجهی می کند.
- ویژوال استودیو دارای ویزارهای زیادی است که بسیاری از کارهای عمومی را برای شما انجام داده و کد مربوط به آنها را در برنامه قرار می دهد. به این ترتیب دیگر نیازی نیست در مورد نحوه نوشتن کد آنها نگران باشید.
- ویژوال استودیو دارای ابزارهای قدرتمندی برای کنترل قسمتهای مختلف یک پروژه از قبیل سورس کدهای C# و یا فایلهای مورد نیاز برنامه از قبیل فایلهای صوتی و تصویری است.
- علاوه بر سادگی طراحی برنامه‌ها در.NET .، توزیع آنها نیز بسیار ساده است و به راحتی می توان آن را بر روی کامپیوترهای مقصد اجرا کرد و یا به روز رساند.
- ویژوال استودیو دارای ابزارهای قوی خطای در برنامه است. برای مثال با استفاده از این ابزارها می توان برنامه را خط به خط اجرا کرد و در اجرای هر خط موقعیت برنامه را بررسی کرد.

¹ Active Data Objects .NET

² Command-Line Compiler

ویژگیهای ویژوال استودیو بسیار بیشتر از موارد ذکر شده است اما همین مقدار برای نمایش مزایای استفاده از آن کافی به نظر می‌رسد.

راه حل‌های ویژوال استودیو:

هنگامی که بخواهید یک برنامه را با ویژوال استودیو بنویسید ببیند باید یک **راه حل**^۱ ایجاد کنید. یک راه حل در اصطلاح ویژوال استودیو، از بیش از یک پروژه تشکیل می‌شود. راه حل‌ها می‌توانند شامل چندین پروژه از انواع مختلف باشند. برای مثال تصور کنید می‌خواهید برنامه‌ای برای یک شرکت تجاری بنویسید که از دو قسمت تشکیل می‌شود؛ در قسمت اول باید یک برنامه تحت ویندوز ایجاد کنید که امور مختلف آن شرکت را کنترل کند، در قسمت دوم نیز باید یک برنامه‌ای تحت وب ایجاد کنید تا اطلاعات مربوط به آن شرکت را در یک وب سایت نمایش دهد. برای هر کدام از این قسمتها به یک پروژه‌ی مجزا نیاز دارید. بنابراین در کل باید دو پروژه ایجاد کنید. برای در یک گروه قرار دادن این دو پروژه می‌توانید از راه حل‌ها استفاده کنید. به این ترتیب می‌توانید کدهای مرتبط به هم را در یک جا گروه بندی کنید، حتی اگر پروژه‌های آنها در قسمتهای مختلف هارد دیسک باشند و هنگام کامپایل چندین فایل اسembly مختلف در قسمتهای متفاوت هارد دیسک ایجاد شود.

با استفاده از این ویژگی می‌توانید همزمان بر روی کدهایی که بین برنامه‌ها مشترک است (برای مثال اسembly‌های موجود در GAC) و نیز برنامه‌اصلی کار کنید. همچنین به علت این که برای کار بر روی این پروژه‌ها از یک محیط طراحی استفاده می‌کنید، خطای بابی آنها نیز بسیار ساده‌تر خواهد شد.

نتیجه:

در این فصل به معرفی .NET پرداختیم و دیدیم که چگونه می‌توان با استفاده از .NET. به سادگی برنامه‌های متعدد و قدرتمندی را نوشت. مشاهده کردید که برای اجرای یک برنامه نوشته شده به زبان #C در .NET. چه مرحلی باید طی شوند و نیز مزیت‌های استفاده از کدهای مدیریت شده در .NET CLR نسبت به کدهای مدیریت نشده چیست. در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- چارجوب .NET. چیست، چرا به وجود آمد و چه مواردی باعث قدرت و جذابیت آن می‌شود؟
- زبان #C چیست و چه چیز باعث می‌شود که به یک زبان برنامه نویسی مناسب تحت .NET. تبدیل شود؟
- ویژوال استودیو ۲۰۰۵ چیست و چگونه می‌تواند در تسريع نوشتن برنامه در .NET. موثر واقع شود؟

^۱ Solution

فصل سوم: نوشتن نرم افزار

حالا که توانستید ویژوال C# را اجرا کرده و حتی یک برنامه کوچک ولی قابل اجرا با آن بنویسید، بهتر است در این فصل مبانی فرآیند نوشتن یک نرم افزار را بگیرید و کدهای خودتان را در کنار هم قرار دهید و برنامه های جذابی طراحی کنید. در این درس:

- در رابطه با الگوریتم ها مطالبی را خواهید آموخت.
- چگونگی استفاده از متغیر ها را خواهید دید.
- با انواع مختلف داده ها از قبیل اعداد صحیح، اعشاری، رشته ها و تاریخ ها آشنا خواهید شد.
- با دامنه فعالیت متغیر ها آشنا می شوید.
- با خطایابی در برنامه ها آشنا خواهید شد.
- چگونگی ذخیره شدن داده ها در حافظه کامپیوتر را مشاهده خواهید کرد.

داده ها و اطلاعات:

اطلاعات به توضیحاتی گفته میشود که راجع به واقعیتی بیان می شود. این اطلاعات میتوانند در هر قالبی جمع آوری و یا ارائه شوند، به گونه ای که برای درک توسط کامپیوترها و یا انسانها مناسب باشد. مثلا اگر شما چند نفر را برای بررسی وضعیت ترافیک به چندین چهارراه مختلف بفرستید، در پایان کار با چند گزارش دست نویس که وضعیت عبور ماشینها را در چهارراه های مختلف بیان می کند رو برو می شوید. این گزارشات را میتوان اطلاعاتی در نظر گرفت که برای انسان قابل فهم هستند. به اطلاعات جمع آوری شده، مرتب شده و قالب بندی شده، به نحوی که توسط قسمتی از برنامه های کامپیوتری قابل استفاده باشد، داده می گویند. اطلاعاتی که شما دارید (چندین دفتر پر از متنهای دست نویس) به وسیله نرم افزارهای کامپیوتری قابل استفاده نیستند. برای تبدیل آنها به داده های قابل استفاده توسط کامپیوتر باید چندین نفر روی آنها کار کنند و قالب آن را تغییر دهند.

الگوریتم ها:

صنعت کامپیوتر به این معروف است که با سرعتی باورنکردنی در حال تغییر است. بیشتر متخصصان این رشته در تمام دوران فعالیت خود، دائم در حال آموزش و یادگیری هستند تا اطلاعات خود را به روز نگه دارند. اما بعضی از قسمتهای کامپیوتر، از زمانی که به وجود آمده اند تا کنون تغییری نکرده اند و احتمالا در طول عمر ما هم تغییری نخواهند کرد. فرآیند و ترتیب موجود در توسعه نرم افزار نمونه ای از جنبه های تکنولوژی کامپیوتر است که ماهیت اصلی آن از ابتدا تا کنون دچار تغییر نشده است. برای کار کردن یک نرم افزار، یک سری داده نیاز است که روی آنها پردازش انجام شود. نرم افزار این داده ها را دریافت میکند و به فرمی دیگر تبدیل میکند و ارائه می دهد. برای مثال، یک برنامه بانک اطلاعاتی، اطلاعات مشتریان شما را که به صورت صفر و یک نوشته شده است دریافت می کند و آنها را برای شما در مانیتور نمایش می دهد. یا سرویس تلفن شما، مدت زمان تماسهای شما را ذخیره کرده و صورت حساب ها را بر اساس این اطلاعات تولید می کند. اما اساس فعالیت همه این نرم افزارها، الگوریتم آنها است. قبل از اینکه شما بتوانید برنامه ای بنویسید تا مسئله ای را حل کند، ابتدا باید آن را به چند مسئله کوچکتر تقسیم کنید، و چگونگی حل این مسائل را قدم به قدم توضیح دهید. الگوریتم برنامه ها کاملا

مستقل از زبان برنامه نویسی است که برای نوشتن برنامه از آن استفاده میکنید. بنابراین شما میتوانید الگوریتم یک برنامه را به هر نحوی که به شما کمک میکند تا مسئله را درک کنید بازگو کنید. مثلاً میتوانید آن را به زبانی که با آن صحبت میکنید برای خودتان توضیح بدهید و یا آن را به وسیله شکلها و نمودارها رسم کنید.

فرض کنید شما برای یک شرکت خدمات تلفنی کار میکنید و میخواهید صورت حساب مشترکین را بر اساس تماسهایی که گرفته اند مشخص کنید. الگوریتمی که برای حل مسئله بالا میتوانید به کار ببرید، میتواند مشابه الگوریتم زیر باشد:

- (۱) در ابتدای هر ماه شما باید صورت حساب هر یک از مشترکین خود را محاسبه کنید.
- (۲) برای هر مشترک، شما لیست تماسهایی که آن مشترک در ماه قبل گرفته است را دارید.
- (۳) شما مدت هر تماس و ساعتی که آن تماس گرفته شده بود را میدانید و بر اساس این اطلاعات میتوانید هزینه هر تماس را مشخص کنید.
- (۴) برای هر مشترک، صورت حساب او برابر است با مجموع هزینه تمام تماسهایی که داشته است.
- (۵) مالیات هر صورت حساب را محاسبه می کنید.
- (۶) بعد از این که صورت حساب نهایی محاسبه شد، باید آن را چاپ کنید.

این شش مرحله، الگوریتم قسمتی از نرم افزاری است که هزینه ماهیانه مشترکین یک مرکز خدمات تلفنی را محاسبه میکند. تفاوتی ندارد شما این نرم افزار را با چه زبان برنامه نویسی می نویسید، C++, C#, ویژوال بیسیک، #J، جاوا و یا هر زبان دیگری، الگوریتم کلی برنامه تغییری نمیکند. (البته این هفت مرحله هم خیلی کلی هستند و باید قبل از این که به وسیله یک زبان برنامه نویسی نوشته شوند به مراحل کوچکتری شکسته شوند و جزئیات بیشتری از آن شرح داده شود)

حالا برای افرادی که تازه وارد برنامه نویسی شده اند، یک خبر خوب و یک خبر بد دارم. خبر خوب این است که معمولاً ایجاد یک الگوریتم بسیار ساده است. مثلاً در الگوریتم قبلی، فکر نکنم قسمتی به نظر شما گنج باشد و واضح به نظر نرسد. معمولاً الگوریتم ها از یک سری استدلال هایی پیروی میکنند که از نظر مردم عادی درست است. البته ممکن است که شما با الگوریتم هایی برخورد کنید که دارای فرمولهای پیچیده ریاضی و یا فرمولهای دیگر علوم باشند و تصور کنید که این فرمول ها با استدلال های شما درست به نظر نمی رست، اما خوب این فرمول ها هم از نظر افراد دیگری که آنها را میدانند درست به نظر میرسد. اما خبر بد این است که معمولاً تبدیل یک الگوریتم به کد برنامه کار مشکلی است. بنابراین به عنوان یک برنامه نویس این که بدانید چگونه یک الگوریتم را توسط یک زبان برنامه نویسی پیاده کنید مهم است.

همه برنامه نویسان حرفه ای بر این اصل عقیده دارند که تقدم یک زبان برنامه نویسی بر زبان برنامه نویسی دیگر، کاملاً بی ربط است. زبانهای برنامه نویسی متفاوت میتوانند کارهای مختلفی را راحت تر و سریعتر انجام دهند. مثلاً C++ به برنامه نویسان قدرت زیادی در کنترل نحوه اجرای برنامه میدهد و همچنین برنامه های آن نیز از سرعت اجرای بالایی برخوردار هستند، اما بدی آن این است که برنامه نویسی به این زبان بسیار مشکل است و یادگیری آن برای مبتدیان معمولاً بسیار سخت است. در مقابل برنامه نویسی و یادگیری زبان ویژوال بیسیک بسیار راحت تر است، اما برنامه نویس در این زبان کنترل کافی بر روی برنامه ندارد (زبان C# همانطور که ادعا شده است، زبانی است که از سادگی زبانی مانند ویژوال بیسیک و قدرت زبانی مانند C++ برخوردار است). چیزی که شما باید به عنوان یک برنامه نویس یاد بگیرید این است که بتوانید برای حل یک مسئله، زبانهای برنامه نویسی مختلف را بررسی کنید. البته زمانی که شروع می کنید که اولین زبان برنامه نویسی را یاد بگیرید، در آن پیشرفت کندی خواهید داشت، اما معمولاً زبانهای برنامه نویسی در نحوه اجرا و پیاده کردن الگوریتم ها تفاوتی ندارند. بنابراین زمانی که یک زبان برنامه نویسی را یاد گرفتید، می توانید از تجربه خود در الگوریتم ها و یا حتی کد زبان قبلی در زبان جدید نیز استفاده کرده و چندین زبان دیگر را نیز به سرعت یاد بگیرید.

یک زبان برنامه نویسی چیست؟

از یک نگاه، میتوانیم بگوییم که یک زبان برنامه نویسی به چیزی گفته میشود که توانایی تصمیم گیری داشته باشد. کامپیوترها عموماً خلی سریع و با دقت میتوانند تصمیم گیری کنند اما متاسفانه، فقط در زمینه های بسیار ساده میتوانند این کار را انجام بدهند. مثلاً "آیا این عدد بزرگتر از سه است؟" و یا "آیا این ماشین آبی است؟".

اگر شما بخواهید یک تصمیم گیری پیچیده را به وسیله کامپیوتر انجام دهید، ابتدا باید آن را به قسمتهای کوچکتری که توسط کامپیوتر قابل فهم باشد تقسیم کنید. عموماً برای فهمیدن این که چگونه یک تصمیم گیری پیچیده را به چند قسمت ساده تقسیم کنید میتوانید از الگوریتم ها استفاده کنید.

برای نمونه یک مسئله که حل آن برای کامپیوتر خلی سخت است، تشخیص چهره انسانها است. شما نمیتوانید به یک کامپیوتر بگویید که "آیا این عکس تصویری از مرد است؟"، بلکه باید این مسئله را به چند مسئله کوچکتر که توسط کامپیوتر قابل فهم باشد تقسیم کنید تا کامپیوتر بتواند به آنها پاسخ صحیح بدهد.

سؤالاتی که شما میتوانید از کامپیوترها بپرسید و بر اساس آنها تصمیم گیری کنید عموماً دارای جواب بله و یا خیر هستند. این دو جواب عموماً با عنوان درست و غلط و یا ۱ و ۰ نیز در نظر گرفته می شوند. در زمان نوشتن نرم افزار نمی توانید بر اساس پاسخ به سوال "۱۰ در مقایسه با ۴ چه قدر بزرگتر است؟" تصمیم گیری کنید. بلکه باید این سوال را به صورت "آیا از ۴ بزرگتر است؟" بپرسید. تفاوت این دو سوال بسیار ریز و در عین حال مهم است. جواب سوال اول به صورت بله و یا خیر نیست اما جواب سوال دوم به این صورت است. البته همانطور که میدانید کامپیوتر قادر است به سوال اول هم پاسخ بدهد، اما بر اساس این پاسخ نمیتوان تصمیم گیری کرد. برای پاسخ سوال اول کامپیوتر مقدار ۴ را از ۱۰ کم میکند و حاصل را نگهداری میکند تا شما بتوانید از آن در قسمتهای دیگر برنامه خود استفاده کنید.

ممکن است که فکر کنید تصمیم گیری فقط بر اساس بله و یا خیر یک محدودیت است، اما واقعاً این طور نیست. حتی در زندگی روزمره نیز تصمیم هایی که می گیریم نوعی از بله و خیر است. وقتی شما میخواهید راجع به موردی تصمیم بگیرید، یا آن را قبول میکنید (بله، درست و یا ۱) یا آن را رد میکنید (نه، غلط یا ۰).

در این کتاب شما از C# به عنوان زبان برنامه نویسی خود استفاده میکنید، اما همانطور که میدانید جنبه مهم برنامه نویسی این است که زبان مورد استفاده در آن مهم نیست. در حقیقت می توانیم بگوییم برنامه نویسی مستقل از زبان برنامه نویسی است. هر برنامه ای، با هر شکل و ظاهری که باشد و هر زبانی که نوشته شده باشد، از متدها (توابع و زیربرنامه ها: چندین خط کد که یک الگوریتم خاص را اجرا میکنند) و متغیر ها (مکانی برای نگهداری و تغییر داده های برنامه ها) تشکیل شده است.

متغیر ها:

متغیر مکانی است که شما در طول کار الگوریتم خود مقداری را در آن ذخیره می کنید. بعدها شما می توانید بر اساس مقدار آن متغیر تصمیم گیری کنید (برای مثال "آیا این متغیر برابر ۷۹ است؟" و یا "آیا این متغیر بیشتر از ۴ است؟") یا عملیات ریاضی و محاسباتی بر روی آن انجام دهید (مثلاً "متغیر را با ۲ جمع کن." و یا "متغیر را در ۶ ضرب کن") یا چیزهای دیگر.

کار با متغیر ها:

قبل از اینکه درگیر متغیرها در کد شویم بهتر است که به الگوریتم زیر توجه کنید:

- (۱) یک متغیر به نام `n` ایجاد کنید و مقدار `۲۷` را در آن ذخیره کنید.
- (۲) متغیر `n` را با عدد `۱` جمع کنید و حاصل را مجدداً در `n` قرار دهید.
- (۳) مقدار متغیر `n` را به کاربر نشان دهید.

در این الگوریتم شما یک متغیر به نام `n` ایجاد کرده و مقدار `۲۷` را در آن قرار می‌دهید. این مورد به این معنی است که شما مقداری از حافظه‌ی کامپیوتر را که مربوط به برنامه شما است گرفته‌اید و مقدار `۲۷` را در آن قرار داده‌اید. این قسمت از حافظه کامپیوتر مقدار `۲۷` را برای شما نگه خواهد داشت تا زمانی که آن را تغییر دهید و یا به برنامه بگویید که دیگر به آن نیازی ندارید. در مرحله دوم شما یک عملیات جمع انجام می‌دهید. در این مرحله، مقدار متغیر `n` را از گرفته و آن را با عدد `۱` جمع می‌کنید. سپس آن را مجدداً در `n` قرار می‌دهید. بعد از پایان این عملیات قسمتی از حافظه که متغیر `n` را نگهداری می‌کند، حاوی مقدار `۲۸` خواهد بود.

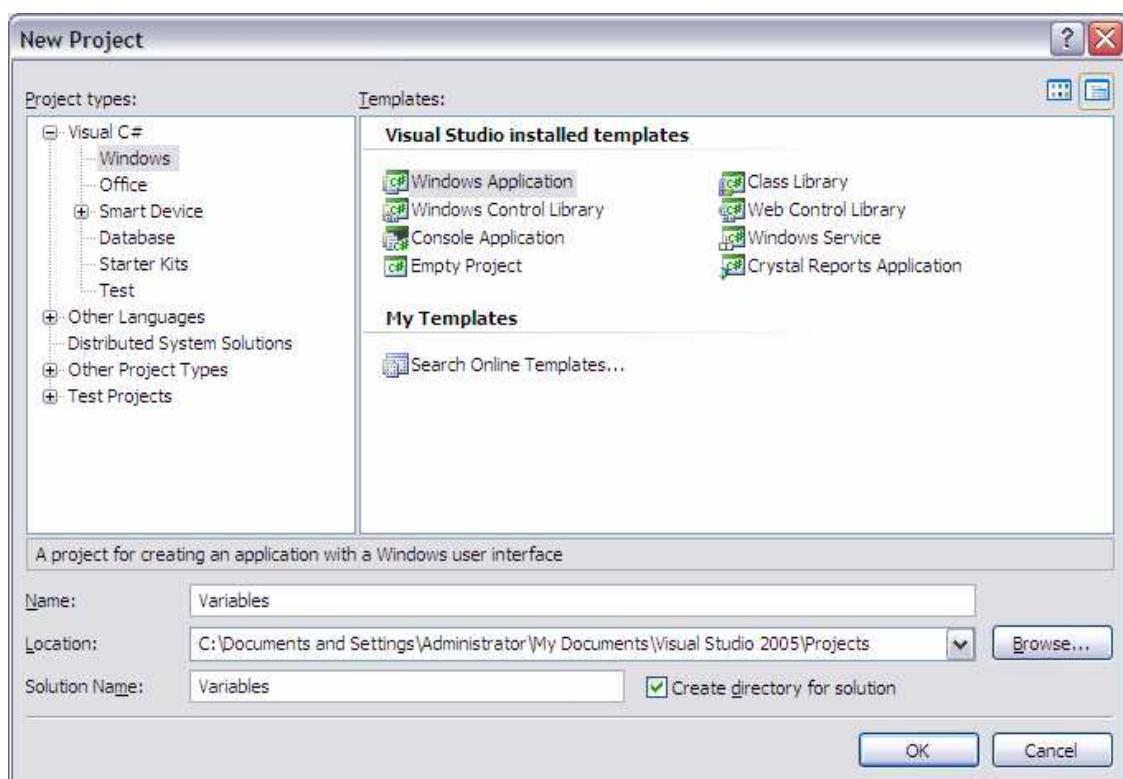
در مرحله آخر می‌خواهید به کاربر مقدار `n` را نشان دهید. برای این کار مقدار متغیر `n` را از حافظه کامپیوتر خوانده و آن را برای کاربر در صفحه نمایش نشان می‌دهید.

فکر نکنم چیزی در این الگوریتم نامفهوم باشد که متوجه آن نشده باشید. همه چیز واضح است! البته، کد این کار در ویژوال #C ۲۰۰۵ مقداری رمزی تر به نظر می‌رسد. در بخش "امتحان کنید" زیر، بیشتر در رابطه با کار با متغیرها در #C آشنا خواهید شد.

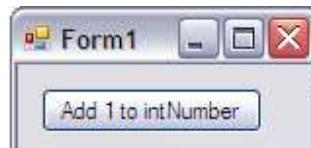
امتحان کنید: کار با متغیرها

- (۱) با انتخاب گزینه `File → New → Project` از منوی ویژوال استودیو، یک پروژه جدید را ایجاد کنید. در پنجره `New Project` از قسمت سمت راست `Windows Application` را انتخاب کنید و در قسمت نام پروژه `Variables` را وارد کنید. سپس روی `OK` کلیک کنید. (شکل ۱-۳)
- (۲) پنجره `Form1` را مقداری کوچکتر کنید و سپس از جعبه ابزار یک کنترل `Button` روی آن قرار دهید. خاصیت `Name` آن را به `btnAdd` و خاصیت `Add 1 to intNumber` آن را به `Text` تغییر دهید. فرم شما باید مشابه شکل ۲-۳ شود.
- (۳) روی دکمه فرمان دو بار کلیک کنید تا تابع مربوط به رویداد `Click` دکمه فرمان با نام `btnAdd_Click` باز شود. کدهای مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید.

```
private void btnAdd_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int intNumber;
    intNumber = 27;
    intNumber = intNumber + 1;
    MessageBox.Show(
        "Value of intNumber + 1 = " + intNumber,
        "Variables");
}
```

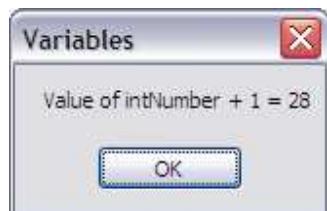

۱-۳

۲-۳

۴) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه Add 1 to intNumber کلیک کنید. کادر پیغامی همانند شکل ۳-۳ نمایش داده میشود.

۳-۳

چگونه کار می کند؟

برنامه از بالاترین خط شروع می شود، یکی یکی خطها را اجرا میکند و به سمت پایین می آید. خط اول یک متغیر جدید به نام `intNumber` ایجاد میکند.

```
int intNumber;
```

C# در `int` یک کلمه کلیدی است. همانطور که در فصل یک گفتم کلمه کلیدی، به کلمه ای گفته میشود که برای ویژوال C# ۲۰۰۵ معنی خاصی دارد. مانند دستورات. کلمه کلیدی `int`، که مخفف کلمه `integer` به معنای عدد صحیح است، نوع مقداری که می خواهیم در این متغیر ذخیره کنیم را به ویژوال C# ۲۰۰۵ میگوید. این کلمات که برای مشخص کردن نوع داده مورد نظر استفاده میشوند، به "نوع داده ای" معروف هستند. فعلا همین کافی است که بدانید، این نوع داده ای به ویژوال C# ۲۰۰۵ میگوید که شما میخواهید یک عدد صحیح را در این متغیر قرار دهید.

نکته: کلمه `int` برای تعریف نوع داده ای عدد صحیح در C# از زبان C++ گرفته شده است. در C# بعضی از کلمات کلیدی که مربوط به کار با اعداد هستند، از زبان C++ گرفته شده اند، مانند کلمات کلیدی مربوط به تعریف اعداد صحیح، اعداد اعشاری، اعداد صحیح بزرگ و ..

بعد از این که نوع داده ای متغیر خود را مشخص کردیم، باید نامی را به آن اختصاص دهیم تا در طول برنامه برای دسترسی به آن، از آن نام استفاده کنیم. در این برنامه نام `intNumber` را برای متغیر انتخاب کرده ایم. توجه کنید که در نامگذاری این متغیر از نماد گذاری مجارستانی که در فصل یک توضیح دادم استفاده کرده ایم، در اینجا کلمه `int` مخفف عبارت `Integer` است و مشخص می کند که این متغیر یک عدد صحیح را در خود نگهداری می کند. کلمه `Number` هم نام خود متغیر است. در طول برنامه دیدید که این متغیر یک عدد صحیح را در خود نگهداری میکند، پس این نام برای آن مناسب است. دستور نوشته شده در خط بعدی، مقدار متغیر `intNumber` را در آن قرار می دهد. به عبارت دیگر در این خط مقدار ۲۷ در `intNumber` قرار می گیرد.

نکته: می توانیم مقدار یک متغیر را هنگام تعریف نیز به آن بدھیم. مثلاً در برنامه ای بالا به جای اینکه در یک خط متغیر را تعریف کنیم و در خط بعد مقدار ۲۷ را به آن اختصاص دهیم، می توانستیم به صورت زیر در یک خط هم متغیر را تعریف کرده و هم به آن مقدار بدھیم:

```
int intNumber = 27;
```

دستور خط بعدی، عدد یک را با مقدار متغیر `intNumber` جمع میکند:

```
intNumber = intNumber + 1;
```

اگر از دید ریاضی به این دستور نگاه کنید ممکن است اشتباه به نظر برسد. اما در حقیقت کاری که این دستور انجام میدهد، این است که مقدار متغیر `intNumber` را با عدد ۱ جمع میکند و حاصل را مجدداً در `intNumber` ذخیره میکند. خط آخر یک قادر پیغام را به کاربر نمایش میدهد که در آن مقدار متغیر `intNumber` + ۱ نوشته شده است. عبارتی که این قادر پیغام نمایش میدهد به صورت مجموع رشته هی `"Value of intNumber + 1 = "` و مقدار کنونی `intNumber` است. همچنین عنوان این پنجره را نیز "Variables" قرار میدهیم تا با نام برنامه هماهنگ شود:

```

    MessageBox.Show(
        "Value of intNumber + 1 = " + intNumber,
        "Variables");

```

توضیحات و فضاهای خالی:

هنگامی که کد یک نرم افزار را می نویسید، باید بدانید که شما یا شخص دیگری در آینده ممکن است بخواهد این کد را تغییر دهد. بنابراین وظیفه شماست که تا جایی که ممکن است کد را قابل فهم کنید.

توضیحات:

توضیحات بخشی از برنامه هستند که به وسیله کامپایلر ویژوال C# ۲۰۰۵ نادیده گرفته می شوند. یعنی شما می توانید در این قسمت از برنامه، هر چه می خواهید و به هر زبانی که می خواهید بنویسید و نیازی نیست که قواعد خاصی را رعایت کنید. این قسمت فقط به برنامه نویسی که در حال مطالعه کد برنامه است کمک می کند تا راحت تر بفهمد آن قسمت از برنامه در حال چه کاری است.

نکته: همه زبانها قابلیت نوشتن توضیحات را دارند، اما نوع مشخص کردن توضیحات در زبانهای مختلف متفاوت است.

اما سوال اینجاست که شما چه موقع به نوشتن توضیحات نیاز دارید؟ خوب، این مورد بر حسب موقعیتهای مختلف فرق می کند، اما به عنوان یک قانون کلی می توانیم بگوییم که بهتر است به الگوریتم خودتان دقت کنید. برنامه ای که در "امتحان کنید" قسمت قبل نوشته‌یم دارای الگوریتم زیر بود:

- (۱) یک مقدار را برای intNumber تعریف کن.
- (۲) مقدار ۱ را به intNumber اضافه کن.
- (۳) مقدار جدید intNumber را به کاربر نشان بده.

می توانید توضیحاتی را به کد برنامه قبلی اضافه کنید تا با قسمتهای الگوریتم هماهنگ شود:

```

// Define a variable for intNumber
int intNumber;
// Set the initial value
intNumber = 27;
// Add 1 to the value of intNumber
intNumber = intNumber + 1;
// Display the new value of intNumber
MessageBox.Show(
    "Value of intNumber + 1 = " + intNumber,
    "Variables");

```

در ویژوال # ۲۰۰۵ C توضیحات خود را با دو کاراکتر اسلش (//) شروع می کنید. هر متى که بعد از این دو کاراکتر تا انتهای آن خط، قرار بگیرد به عنوان توضیح در نظر گرفته خواهد شد. بنابراین، حتی اگر در یک خط کدی وجود داشته باشد و شما در اواسط خط از / / استفاده کنید، متن بعد از آن به عنوان توضیح در نظر گرفته میشود. مانند:

```
intNumber = intNumber + 1; // Add 1 to value of intNumber
```

این مورد منطقی هم هست، زیرا فقط توضیحات بعد از علامت / / قرار می گیرند. توجه کنید که توضیحات کد قبلی، کم و بیش مشابه الگوریتم برنامه هستند. یک تکنیک خوب برای اضافه کردن توضیح به برنامه این است که آن قسمت از الگوریتم برنامه که در حال نوشتن کد آن هستید را در چند کلمه توضیح دهید.

اگر در قسمتی از برنامه نیاز داشتید که از بیش از یک خط توضیح استفاده کنید، می توانید به جای اینکه در ابتدای هر خط از / / استفاده کنید، در جایی که توضیحات شروع می شوند از علامت * / استفاده کنید. به این ترتیب ویژوال C# تمام متن بعد از این علامت را تا هنگامی که به علامت * / برسد به عنوان توضیح در نظر می گیرد. برای مثال می توانستیم تمام توضیحات نوشته شده در برنامه قبلی را در یک قسمت به صورت زیر وارد کنیم:

```
/* 1) Define a variable for intNumber
   2) Set the initial value
   3) Add 1 to the value of intNumber
   4) Display the new value of intNumber */
int intNumber;
```

یکی دیگر از روش‌های تولید بلاک‌های توضیحات برای متدهای برنامه، استفاده از ویژگی درونی Comment در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ است. برای استفاده از این ویژگی، مکان نما را در خط خالی بالای متد مورد نظرتان قرار دهید و سه کاراکتر اسلش (///) تایپ کنید. یک بلاک توضیحات، همانند کد زیر، به صورت اتوماتیک نمایش داده میشود.

```
/// <summary>
///
/// </summary>
/// <param name="sender"></param>
/// <param name="e"></param>
private void btnAdd_Click(object sender, EventArgs e)
```

اما نکته ای که در مورد این ویژگی جالب است، این است که ویژوال استودیو ۲۰۰۵ مقادیر مربوط به قسمت name را در این بلاک ها بر اساس نام متغیر های متد شما کامل می کند. اگر در متد هیچ پارامتری نداشته باشید، قسمت <param> از این بلاک توضیحات حذف می شود.

هنگامی که این بلاک توضیحات را ایجاد کردید، می توانید یک خلاصه از عملکرد متد را در قسمت summary وارد کنید و یا هر توضیح اضافی که قبل از فراخوانی متد باید در نظر داشت را نیز در این بلاک بنویسید. اگر متد شما مقداری را برگرداند بخش <return> هم به این بلاک اضافه می شود که می توانید در رابطه با مقدار بازگشته از متد، در آن توضیحاتی بنویسید. توضیحات داخل برنامه عموماً برای درک بهتر کد مورد استفاده قرار می گیرند، چه برای یک برنامه نویس که تا کنون کد شما را ندیده است چه برای شما اگر مدت زمان طولانی کد را مرور نکرده باشید و اکنون بخواهید آن را تغییر بدهید. در کل توضیحات به

نکاتی راجع به برنامه اشاره میکنند که در نگاه اول به کد مشخص نیستند و یا در مورد عملکرد کد خلاصه ای را بیان می کنند تا برنامه نویس بتواند بدون دنبال کردن خط به خط کد از عملکرد آن قسمت مطلع شود.

به زودی متوجه خواهید شد که هر برنامه نویس روش‌های خاص خودش را برای توضیح نوشتن دارد. اگر شما برای یک شرکت بزرگ کار می کنید، یا مدیر شما بر کد نویسی استاندارد تاکید داشته باشد، به شما گفته میشود که توضیحات خود را در چه قالب‌هایی بنویسید و یا اینکه در کدام قسمت از کد توضیح بنویسید و در کدام قسمت ننویسید.

فضاهای خالی:

یک دیگر از مواردی که موجب خوانایی بیشتر کد میشود استفاده زیاد از فضاهای خالی بین کدها است. همانطور که فضای بین کلمات در انگلیسی موجب بهتر خوانده شدن متن می شود، فضاهای خالی در برنامه (فضا هایی بر روی صفحه که به وسیله کاراکتر ها اشغال نمی شوند) موجب می شوند که کدها راحت تر خوانده شوند. مثلا اگر در مثال قبلی در هر خط، قبل از توضیحات از یک خط خالی استفاده کنیم، موجب می شود کسی که کد را می خواند متوجه شود که هر کدام از این بخشها یک کار خاص را انجام می دهند.

در فصل بعدی، هنگامی که بخواهیم کنترل اجرای یک برنامه را به وسیله بلاکهای تکرار (For) و یا تصمیم گیری (If) توضیح بدیم، با دلیل استفاده از فضاهای خالی بیشتر آشنا خواهید شد. همین طور متوجه می شوید که مقدار و چگونگی استفاده از فضاهای خالی در برنامه بین برنامه نویسان متفاوت است. فعلا از زیاد فاصله قرار دادن بین کدها نرسید، این مورد خوانایی کد شما را به مقدار زیادی افزایش می دهد، مخصوصا هنگامی که بخواهید حجم زیادی از کد را در برنامه بنویسید.

نکته: کامپایلرهای خالی بین برنامه و همچنین توضیحات برنامه را نادیده میگیرند. بنابراین بین اجرای یک برنامه با فضای خالی و توضیحات زیاد و یک برنامه بدون این موارد، از لحاظ سرعت و کارایی هیچ تفاوتی نیست.

نوع های داده ای:

هنگامی که میخواهید یک متغیر را تعریف کنید بهتر است که بدانید تقریباً چه نوع اطلاعاتی را میخواهید در آن ذخیره کنید. تا اینجا در مثال قبل، متغیری را دیدید که مقادیر صحیح را در خود نگه میداشت.

هنگامی که میخواهید یک متغیر را در ویژوال C# ۲۰۰۵ تعریف کنید، باید به آن بگویید که چه نوع اطلاعاتی را میخواهید در آن ذخیره کنید. همانطور که حدس زده اید، این موارد به عنوان نوع های داده ای شناخته می شوند و تمام زبانهای مهم، تعداد زیادی نوع داده ای دارند که شما میتوانید نوع اطلاعات داخل متغیر خود را از بین آنها انتخاب کنید. نوع داده ای یک متغیر تاثیر زیادی بر این که چگونه کامپیوتر برنامه شما را اجرا کند دارد. در این بخش نگاه دقیقتری بر چگونگی کار متغیر ها خواهیم داشت. همچنین چگونگی تاثیر نوع یک متغیر را در کارایی برنامه بررسی خواهیم کرد.

کارکردن با اعداد:

زمانی که شما با اعداد در ویژوال C# ۲۰۰۵ کار می کنید، میتوانید دو نوع عدد داشته باشید: اعداد صحیح و اعداد اعشاری. هر کدام از این اعداد کاربرد خاص خودشان را دارند. مثلاً اعداد صحیح توانایی نگهداری بخش اعشاری را ندارند. بنابراین برای محاسباتی که ممکن است نتیجه شامل اعشار هم باشد نباید از متغیر های صحیح استفاده کنید.

در نوشتن نرم افزارها، بیشتر از اعداد صحیح برای شمردن مراتبی که یک اتفاق رخ میدهد استفاده میشود تا برای انجام محاسبات. برای محاسبات بیشتر از اعداد اعشاری استفاده می کنیم.

مثلاً، فرض کنید در حال نوشتن برنامه ای هستید که اطلاعات مشترکین را در صفحه نمایش دهد. همچنین فرض میکنیم که شما اطلاعات ۱۰۰ مشترک را در بانک اطلاعاتی خود دارید. زمانی که برنامه شروع به کار کرد، اطلاعات مشترک اول را در صفحه نمایش می دهد. در اینجا شما باید بدانید که اطلاعات کدام مشترک در صفحه چاپ شده تا زمانی که کاربر درخواست کرد اطلاعات مشترک بعدی را مشاهده کند، بدانید کدام اطلاعات را باید نمایش دهد.

معمولًا اگر هر بانک اطلاعاتی را که حاوی اطلاعات مشترکین باشند مشاهده کنید، خواهید دید که در آن هر مشترک دارای یک شماره مخصوص به خود است. این به این خاطر است که کامپیوترها راحت تر میتوانند با اعداد کار کنند تا با اسامی. معمولاً این شماره های مخصوص که به مشترکین داده میشود، یک عدد صحیح است که به آن شناسه^۱ یا ID گفته میشود. بنابراین در مثال قبلی هم که ما لیستی از ۱۰۰ مشترک را در بانک اطلاعاتی خود داشتیم، هر مشترک دارای یک عدد صحیح مخصوص به خود از ۱ تا ۱۰۰ است. برنامه شما برای چاپ اطلاعات مشترکین، میتواند شماره آخرین مشترکی که اطلاعات او چاپ شده است را در یک متغیر نگه دارد. زمانی که کاربر درخواست کرد تا اطلاعات مشترک بعدی را بینند، کافی است که شما یک واحد به شناسه آخرین کاربری که اطلاعات او چاپ شد اضافه کنید و اطلاعات مشترک جدید را چاپ کنید.

این گونه برنامه ها را زمانی که در مورد مباحث پیشرفته تری مثل بانکهای اطلاعاتی صحبت کردیم، تمرین خواهیم کرد. اما فعلًا بدانید که در برنامه ها معمولًا از اعداد صحیح بیشتر از اعداد اعشاری استفاده می شود.

عملیات ریاضی معمول روی اعداد صحیح:

در این قسمت شما پروژه جدیدی برای انجام عملیات ریاضی خواهید نوشت.

امتحان کنید: کار با اعداد صحیح

- (۱) با انتخاب منوی File → New → Project یک پروژه جدید در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ایجاد کنید. در پنجره گزینه New Project Windows Application را از قسمت سمت راست انتخاب کنید (به عکس ۱-۳ رجوع کنید). نام پروژه را IntegerMath وارد کنید و روی OK کلیک کنید.
- (۲) قبل از هر چیز با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل Button به فرم خود اضافه کنید. خاصیت Name آن را به btnIntMath و خاصیت Text آن را به Math Test تغییر دهید. روی کنترل دو بار کلیک کنید و در متد ایجاد شده برای رویداد Click کد مشخص شده در زیر را تایپ کنید:

```
private void btnIntMath_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
```

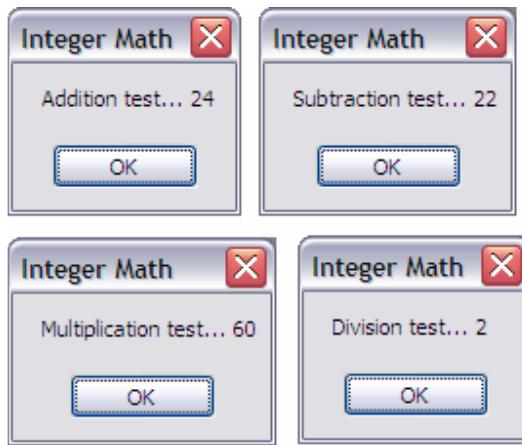
^۱ Identifier

```

int intNumber;
// Set number, add numbers, and display results
intNumber = 16; 
intNumber = intNumber + 8;
MessageBox.Show("Addition test... " + intNumber,
    "Integer Math");
// Set number, subtract numbers, and display results
intNumber = 24; 
intNumber = intNumber - 2;
MessageBox.Show("Subtraction test... " + intNumber,
    "Integer Math");
// Set number, multiply numbers, and display results
intNumber = 6; 
intNumber = intNumber * 10;
MessageBox.Show("Multiplication test... " +
    intNumber, "Integer Math");
// Set number, divide numbers, and display results
intNumber = 12; 
intNumber = intNumber / 6;
MessageBox.Show("Division test... " + intNumber,
    "Integer Math");
}

```

۳) پروژه را اجرا کنید و روی دکمه Math Test کلیک کنید. چهار کادر پیغام متوالی همانند شکل ۴-۴ نمایش داده میشوند و شما باید روی OK در هر کدام کلیک کنید.

۴-۴

چگونه کار میکند؟

خوببختانه، هیچ کدام از کدهایی که در برنامه بالا نوشته شد، خیلی گیج کننده نیستند. شما قبلاً کاربرد عملگر جمع را دیده اید، در اینجا هم از آن دوباره استفاده کرده ایم.

```
// Set number, add numbers, and display results
intNumber = 16;
intNumber = intNumber + 8;
MessageBox.Show("Addition test... " + intNumber,
    "Integer Math");
```

چیزی که در این کد شما به کامپایلر میگوید این است که:

- (۱) مقدار متغیر intNumber را برابر ۱۶ قرار بده.
- (۲) سپس مقدار متغیر intNumber را برابر مقدار کنونی این متغیر (عدد ۱۶) به اضافه ۸ قرار بده.

همانطور که در کادر پیغام شکل ۳-۴ می بینید، مقدار ۲۴ به عنوان نتیجه نمایش داده خواهد شد که درست است. عملگر تفریق در اینجا علامت (-) است که عملکرد آن را در کد زیر می بینید:

```
// Set number, subtract numbers, and display results
intNumber = 24;
intNumber = intNumber - 2;
MessageBox.Show("Subtraction test... " + intNumber,
    "Integer Math");
```

دوباره، همانند قسمت جمع به کامپایلر می گوید که:

- (۱) مقدار متغیر intNumber را برابر ۲۴ قرار بده.
- (۲) مقدار متغیر intNumber را برابر مقدار کنونی این متغیر (۲۴) منهای ۲ قرار بده.

عملگر ضرب، علامت ستاره است (*) که کاربرد آن در کد زیر مشخص است:

```
// Set number, multiply numbers, and display results
intNumber = 6;
intNumber = intNumber * 10;
MessageBox.Show("Multiplication test... " +
    intNumber, "Integer Math");
```

الگوریتم این کد به صورت زیر است:

- (۱) مقدار intNumber را برابر ۶ قرار بده.
- (۲) مقدار intNumber را برابر مقدار کنونی این متغیر (۶) ضرب در ۱۰ قرار بده.

در آخر، عملگر تقسیم یک علامت / است که در زیر نشان داده شده است:

```
// Set number, divide numbers, and display results
```

```

intNumber = 12;
intNumber = intNumber / 6;
MessageBox.Show("Division test... " + intNumber,
    "Integer Math");

```

و الگوریتم آن مطابق زیر است:

- (۱) مقدار intNumber را برابر ۱۲ قرار بده.
- (۲) مقدار intNumber را برابر مقدار کنونی این متغیر (یعنی ۱۲) تقسیم بر ۶ قرار بده.

تند نویسی در عملیات ریاضی:

در بخش امتحان کنید بعدی، شما کدهای برنامه قبلی را به نحوی بسیار کوتاهتر خواهید نوشت. البته مسلماً در ابتدا این نوع نوشتن نسبت به نوع طولانی آنها غیر منطقی به نظر می‌رسد، اما به زودی، بعد از مقداری کار، از آنها بیشتر استفاده خواهید کرد.

امتحان کنید: استفاده از عملگرهای مختصر شده

- (۱) به ویندوز استودیو ۲۰۰۵ بروید و فایل Form1.cs را مجدداً باز کنید. خطهای مشخص شده در زیر را تغییر دهید:

```

private void btnIntMath_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
    int intNumber;
    // Set number, add numbers, and display results
    intNumber = 16;
    intNumber += 8;
    MessageBox.Show("Addition test... " + intNumber,
        "Integer Math");
    // Set number, subtract numbers, and display results
    intNumber = 24;
    intNumber -= 2;
    MessageBox.Show("Subtraction test... " + intNumber,
        "Integer Math");
    // Set number, multiply numbers, and display results
    intNumber = 6;
    intNumber *= 10;
    MessageBox.Show("Multiplication test... " +
        intNumber, "Integer Math");
    // Set number, divide numbers, and display results
    intNumber = 12;
    intNumber /= 6;
}

```

```

        MessageBox.Show("Division test... " + intNumber,
                        "Integer Math");
    }

```

۲) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Math Test کلیک کنید. مشاهده می کنید که نتیجه ای مشابه برنامه قبلی را دریافت می کنید.

چگونه کار می کند؟

برای استفاده از حالت مختصر شده عملگر ها کافی است که نام متغیر را که برای بار دوم تکرار شده است حذف کنید و علامت ریاضی مرتبط با آن را نیز به قبل از مساوی انتقال دهید. مثلا در حالت:

```
intNumber = intNumber + 8;
```

عبارت به صورت زیر تبدیل می شود:

```
intNumber += 8;
```

محدودیت کار با اعداد صحیح:

محدودیت اصلی که در کار با اعداد صحیح وجود دارد این است که شما نمی توانید عددی داشته باشید که دارای قسمت اعشاری باشد. برای مثال استفاده از کد زیر موجب ایجاد خطا در زمان کامپایل برنامه میشود:

```
// Try multiplying numbers
int intNumber = 34;
intNumber *= 10.234;
```

اجرای برنامه بالا به علت خطایی که در قسمت کامپایل به وجود می آید متوقف می شود. زیرا متغیر intNumber از نوع عدد صحیح است و شما نمی توانید آن را در حالت عادی در یک عدد اعشاری ضرب کنید. در تقسیم دو عدد هم اگر بخواهید یک عدد صحیح را بر یک عدد اعشاری تقسیم کنید، با خطایی مشابه حالت جمع رو برو میشود. اما کد زیر را در نظر بگیرید:

```
// Try deviding numbers...
int intNumber = 12;
intNumber /= 7;
```

در این کد مقدار متغیر intNumber را (۱۲) که یک عدد صحیح است بر ۷ که آن نیز یک عدد صحیح است تقسیم کرده ایم و جواب برابر ۱,۷۱ است. در این موقع کامپایلر خطایی تولید نمیکند، اما مقدار که در متغیر intNumber ذخیره میشود با جوابی که شما انتظار دارید تفاوت دارد. به عبارت دیگر، بعد از اجرای کد بالا، جواب ۱,۷۱ در intNumber نخواهد بود، بلکه

قسمت اعشار این عدد حذف میشود و مقدار ۱ در متغیر `intNumber` قرار میگیرد. همانطور که ممکن است تصور کنید، اگر برنامه ای بنویسید که بخواهد با انواع مختلف داده ها کار کند و از اعداد صحیح استفاده کنید با مشکل موافق خواهد شد. در قسمت بعدی خواهید دید که چگونه می توانید با استفاده از اعداد اعشاری، از بروز مشکلاتی مانند قبل جلوگیری کنید.

اعداد اعشاری:

در قسمت قبل متوجه شدید که اعداد صحیح برای انجام محاسبات ریاضی مناسب نیستند. زیرا نتیجه بیشتر این محاسبات دارای قسمت اعشاری است و اعداد صحیح هم نمی توانند قسمت اعشاری را در خود نگهداری کنند. در این بخش چگونگی انجام محاسبات ریاضی با اعداد اعشاری را در برنامه های مختلف محاسبه مساحت و محیط دایره تمرین خواهیم کرد، اما فعلاً در آزمایش کنید زیر، فقط مفاهیم کلی را معرفی می کنیم.

امتحان کنید: اعداد اعشاری

- (۱) یک پروژه جدید در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ به نام `Floating-Pt` ایجاد کنید. قبل از هر چیز، یک `Button` روی فرم قرار دهید و خاصیت `Name` آن را برابر `btnFloatMath` و خاصیت `Text` آن را برابر `Double Test` قرار دهید.
- (۲) روی دکمه `btnFloatMath` دو بار کلیک کنید و در متدهای مربوط به رویداد کلیک آن کدی را که در زیر مشخص شده است وارد کنید.

```
Private void btnFloatMath_Click(object sender,
                                EventArgs e)
{
    // Declare variable
    double dblNumber;

    // Set number, multiply numbers, and display results
    dblNumber = 45.34;
    dblNumber *= 4.333;
    MessageBox.Show("Multiplication test... " +
                   dblNumber, "Floating Points");
    // Set number, divide numbers, and display results
    dblNumber = 12;
    dblNumber /= 7;
    MessageBox.Show("Division test... " + dblNumber,
                   "Floating Points");
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی کلید `Test` کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۳-۵ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۵-۳

چگونه کار می‌کند؟

همانطور که متوجه شدید مهمترین تغییر در برنامه بالا، تغییر نوع تعریف متغیر است:

```
// Declare variable
double dblNumber;
```

به جای اینکه برای تعریف متغیر از کلمه کلیدی `int` استفاده کنیم، از کلمه `double` استفاده کرده ایم. این کلمه به ویژوال C# ۲۰۰۵ میگوید که شما می‌خواهید در این متغیر به جای اعداد صحیح، اعداد با قسمت اعشار قرار دهید. در نتیجه، هر عملیاتی که بر روی متغیر `dblNumber` انجام دهید از نوع اعشاری خواهد بود و میتواند قسمت اعشاری را نیز نگهداری کند. نکته مهم دیگر در کد بالا این است که به جای استفاده از پیشوند `int` از پیشوند `dbl` استفاده کرده ایم تا مشخص باشد که متغیر بالا اعداد اعشاری از نوع `Double` را در خود نگهداری می‌کنند.

البته با این که عملیات روی متغیر `dblNumber` قسمت اعشاری را نیز نگهداری می‌کند اما روش انجام عملیات، همانطور که در کد زیر مشاهده می‌کنید، با عملیات روی اعداد صحیح تفاوتی ندارد.

```
// Set number, multiply numbers, and display results
dblNumber = 45.34;
dblNumber *= 4.333;
MessageBox.Show("Multiplication test... " + dblNumber,
    "Floating Points");
```

اگر کد بالا را اجرا کنید، نتیجه ۱۹۶,۴۵۸۲۲ را مشاهده میکنید که همانند دو عددی که در هم ضرب شدند دارای قسمت اعشاری نیز هست. البته اعدادی که در این محاسبات به کار میروند حتماً باید دارای بخش صحیح باشند، بلکه مانند قسمت تقسیم برنامه قبل می‌توانند از دو عدد صحیح تشکیل شده باشند که در صورت نیاز حاصل عبارت با قسمت اعشاری نمایش داده خواهد شد. برای مثال به کد زیر توجه کنید:

```
// Set number, divide numbers, and display results
dblNumber = 12;
dblNumber /= 7;
MessageBox.Show("Division test... " + dblNumber,
    "Floating Points");
```

نتیجه این تقسیم دارای قسمت اعشاری نیز خواهد بود زیرا متغیر `dblNumber` به گونه ای تعریف شده است که در صورت نیاز بتواند قسمت اعشاری اعداد را نیز نگهداری کند. بنابراین اگر برنامه بالا را اجرا کنید، عدد $1,71428571428571$ را به عنوان نتیجه مشاهده خواهید کرد.

نکته: به اعداد اعشاری، اعداد با ممیز شناور نیز گفته میشود. این نامگذاری به این دلیل است که این اعداد به صورت عدد علمی ذخیره می شوند. در نماد گذاری علمی برای اعداد، یک عدد به صورت توانی از 10^n و عددی دیگر بین ۱ تا 10^n وجود دارد. برای محاسبه مقدار واقعی عدد، 10^n به توان عدد اول می رسد و سپس در عدد دوم ضرب می شود. برای مثال، عدد 10001 به صورت $10^3 * 10001 + 10^0 * 1$ و عدد 100001 به صورت $10^3 * 100001 + 10^0 * 1$ نوشته می شود. در این گونه اعداد، ممیز بین اعداد بعد از رقم اول شناور است. اعداد اعشاری در کامپیوتر نیز با همین روش نگهداری می شوند با این تفاوت که این اعداد در مبنای 10 بودند اما اعداد در کامپیوتر در مبنای 2 ذخیره می شوند.

حالتهای دیگر:

اعداد اعشاری علاوه بر مقادیر عددی، میتوانند حالتهای خاص دیگری را نیز نگهداری کنند. بعضی از این حالتها عبارتند از:

- `NaN` – که به معنی "Not a Number" یا "عدد نیست" است.
- بی نهایت منفی
- بی نهایت مثبت

ما در این کتاب در مورد این حالتها صحبت نخواهیم کرد، اما در نوشن برnamه های محاسباتی و ریاضی میتوان از این حالتها نیز استفاده کرد.

اعداد اعشاری با دقت معمولی:

در قسمت قبلی از اعداد اعشاری با دقت مضاعف استفاده کردیم، اما در .NET. شما برای نگهداری اعداد اعشاری خود میتوانید از دو نوع عدد اعشاری استفاده کنید. در بعضی از مواقع، بخش اعشاری یک عدد ممکن است تا بی نهایت ادامه پیدا کند (مانند عدد پی)، اما کامپیوتر بی نهایت فضا برای نگهداری این اعداد ندارد، بنابراین همیشه برای نگهداری تعداد ارقام اعشاری یک عدد محدودیتهایی وجود دارد. این محدودیت به اندازه یا فضایی ستگی دارد که متغیر برای نگهداری عدد از آن استفاده میکند. اعداد اعشاری با دقت مضاعف میتوانند اعداد از 10^{-308} تا 10^{308} را با دقتی بسیار بالا نگهداری کند (با دقت یک پنی در ۴۵ تریلیون دلار). اعداد صحیح با دقت معمولی میتوانند اعداد از 10^{-38} تا 10^{38} را نگهداری کنند. البته این عدد هم عدد بسیار بزرگی است اما میزان دقت این اعداد خیلی کمتر از اعداد با دقت مضاعف است (یک پنی در ۳۳۰۰۰۰ دلار). مزیتی که اعداد با دقت معمولی دارند این است که نسبت به اعداد با دقت مضاعف فضای کمتری در حافظه اشغال می کنند و سرعت محاسبه بالاتری دارند.

نکته: به جز در مواردی که به دقت بسیار بالایی نیاز دارید، از اعداد با دقت مضاعف استفاده نکنید و به جای آن اعداد با دقت معمولی را به کار ببرید. استفاده از اعداد با دقت مضاعف به جای اعداد با دقت معمولی، مخصوصاً در برنامه های بزرگ میتواند در سرعت برنامه شما به شدت تاثیرگذار باشد.

برای انتخاب اینکه از چه نوع عددی استفاده کنید، باید به محاسباتی که میخواهید انجام دهید توجه کنید. برای تعریف متغیر های عددی با دقت مضاعف از کلمه کلیدی `double` و برای تعریف متغیر های عددی با دقت معمولی از کلمه کلیدی `float` استفاده کنید.

کار با رشته ها:

رشته مجموعه ای از کاراکتر است که ابتداء و انتهای آن به وسیله علامت نقل قول ("") مشخص می شود. روش استفاده از رشته ها را در برنامه های قبلی برای نمایش نتیجه برنامه در صفحه نمایش دیده اید. رشته ها عموماً برای این منظور استفاده می شوند که به کاربر اطلاع داده شود در برنامه چه اتفاقی افتاده است و چه اتفاقی میخواهد رخ دهد. یک استفاده دیگر از رشته ها، ذخیره قسمتی از یک متن برای استفاده از آن در یک الگوریتم است. در طول این کتاب با رشته های زیادی مواجه می شوید، همانطور که تاکنون از رشته زیر استفاده کرده اید:

```
MessageBox.Show("Multiplication test... " + dblNumber,  
    "Floating Points");
```

"Multiplication test..." و "Floating Points" نمونه هایی از رشته هستند، زیرا دارای علامت ("") در ابتداء و انتهای خود هستند. اما عبارت `dblNumber` چی؟ در عبارت بالا، مقدار متغیر `dblNumber` به رشته تبدیل شده و پس از ترکیب با دو رشته دیگر در صفحه نمایش داده خواهد شد (چگونگی تبدیل این متغیر عددی به رشته، بخشی است که جلوتر راجع به آن صحبت شده است. اما فعلاً این را بدانید که در اینجا یک تبدیل صورت گرفته است). برای مثال اگر مقدار متغیر `dblNumber` برابر با ۲۷ باشد، این مقدار به یک عبارت رشته ای که دو کاراکتر طول دارد تبدیل میشود و سپس روی صفحه نمایش داده می شود. در بخش امتحان کنید بعدی، با یک سری از کارهایی که میتوانید با رشته ها انجام دهید آشنا خواهید شد.

امتحان کنید: استفاده از رشته ها

- (۱) با استفاده از گزینه `File` → `New` → `Project` یک پروژه جدید در ویژوال استودیو تعریف کنید و نام آن را `Strings` قرار دهید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل `Button` روی فرم قرار دهید. خاصیت `Name` این دکمه را برابر `btnStrings` و خاصیت `Text` آن را برابر `Using Strings` قرار دهید. روی آن دو بار کلیک کنید و در متد ایجاد شده، کد زیر را وارد کنید:

```
private void btnStrings_Click(object sender, EventArgs e)  
{
```

```

// Declare variable
string strData;
// Set the string value
strData = "Hello, world!";
// Display the result
MessageBox.Show(strData, "Strings");
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Using Strings کلیک کنید. کادر پیغامی مشابه شکل ۶-۳ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۶-۳

چگونه کار می کند؟

برای تعریف متغیری که بتواند رشته ها را در خود نگهداری کند، می توانید مشابه تعریف متغیر های عددی عمل کنید. اما این مرتبه از کلمه کلیدی **string** استفاده کنید:

```

// Declare variable
string strData;

```

همانند قبل، یک مقدار را به متغیر جدید اختصاص می دهید:

```

// Set the string value
strData = "Hello, world!";

```

برای مشخص کردن این که رشته شما از کجا شروع شده و تا کجا ادامه پیدا میکند باید از علامت نقل قول ("") استفاده کنید. این مورد اهمیت زیادی دارد، زیرا این علامت به ویژوال C# ۲۰۰۵ میگوید که کدام عبارات را باید به عنوان رشته در نظر بگیرد و آنها را کامپایل نکند. اگر از علامت نقل قول استفاده نکنید، ویژوال C# ۲۰۰۵ با این متن ها به عنوان کد رفتار کرده، سعی میکند آنها را کامپایل کند و نمیتواند. بنابراین کامپایل کل برنامه با خطأ روبرو خواهد شد.

وقتی مقدار "Hello, world!" را در متغیر strData ذخیره کردید میتوانید آن را در به عنوان یک پارامتر به تابع MessageBox.Show بفرستید تا روی صفحه نمایش چاپ کنند.

همانطور که دیدید نحوه تعریف و استفاده از رشته ها نیز مشابه اعداد است. در قسمت بعدی در مورد چگونگی انجام عملیات مختلف روی رشته ها صحبت خواهیم کرد.

اتصال رشته ها:

اتصال رشته ها به معنی به هم متصل کردن یک سری از رشته ها در امتداد یکدیگر و ایجاد یک رشته جدید است. اتصال برای رشته ها همانند عمل جمع کردن در اعداد است. در بخش امتحان کنید بعدی، با چگونگی این عمل آشنا خواهید شد.

امتحان کنید: اتصال رشته ها

(۱) در پروژه ای که در بخش قبلی ایجاد کردید، به قسمت طراحی Form1 بروید و یک کنترل Button جدید اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر btnConcatenation و خاصیت Text آن را برابر Concatenation قرار دهید. روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متد ایجاد شده وارد کنید:

```
private void btnConcatenation_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strOne;
    string strTwo;
    string strResults;

    // Set the string values
    strOne = "Hello, ";
    strTwo = "World! ";

    // Concatenate the strings
    strResults = strOne + strTwo;

    // Display the results
    MessageBox.Show(strResults, "Strings");
}
```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Concatenation کلیک کنید. قادر پیغامی مشابه شکل ۶-۳ مشاهده خواهید کرد.

چگونه کار می کند؟

در این امتحان کنید، ابتدا سه متغیر از نوع رشته تعریف می کنید:

```
// Declare variables
string strOne;
string strTwo;
```

```
string strResults;
```

سپس به دو متغیر اول مقدار می دهید:

```
// Set the string values  
strOne = "Hello, ";  
strTwo = "World!";
```

بعد از این که به دو متغیر اول مقدار دادید، دو رشته را با استفاده از علامت جمع (+) با هم جمع می کنید و عبارت جدید را در متغیر سوم به نام strResults قرار می دهید:

```
// Concatenate the strings  
strResults = strOne + strTwo;
```

در واقع در این قسمت به کامپایلر می گویید: "مقدار متغیر strResults را برابر مقدار strOne به علاوه مقدار strTwo قرار بده". هنگامی که تابع MessageBox.Show مقدار strResults را فراخوانی کردید، مقدار "Hello, World!" خواهد بود، بنابراین نتیجه ای مشابه قبل دریافت می کنید.

```
// Display the results  
MessageBox.Show(strResults, "Strings");
```

استفاده از عملگر اتصال رشته در درون برنامه:

برای اتصال دو رشته به یکدیگر حتماً نباید متغیری تعریف کنید و رشته ها را درون آن قرار دهید. بلکه می توانید درون کد و به سرعت از آنها استفاده کنید. این روش در امتحان کنید این بخش شرح داده شده است.

امتحان کنید: اتصال رشته ها درون برنامه

۱) مجدداً به قسمت طراحی Form1 برگردید و یک دکمه فرمان جدید به صفحه اضافه کنید. خاصیت آن را Name برای btnInlineConcatenation و خاصیت Text آن را برابر Concatenation قرار دهید. روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد زیر را در آن وارد کنید:

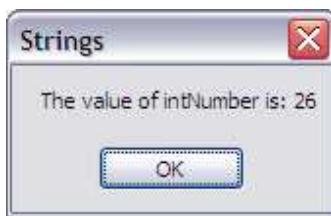
```
private void btnInlineConcatenation_Click(object sender,  
                                         EventArgs e)  
{  
    // Declare variable  
    int intNumber;  
  
    // Set the value  
    intNumber = 26;
```

```

    // Display the results
    MessageBox.Show("The value of intNumber is: " +
                    intNumber, "Strings");
}

```

(۲) کد را اجرا کنید و روی دکمه Inline Concatenation کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۷-۳ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۷-۳

چگونه کار می کند؟

استفاده از عملگر اتصال رشته مانند کد بالا را قبلا در مثال های پیش دیده بودید. چیزی که در حقیقت این کد انجام می دهد تبدیل مقدار ذخیره شده در متغیر intNumber به رشته است. به این ترتیب این مقدار میتواند در صفحه نمایش چاپ شود. به این کد نگاه کنید:

```

// Display the results
MessageBox.Show("The value of intNumber is: " +
                intNumber, "Strings");

```

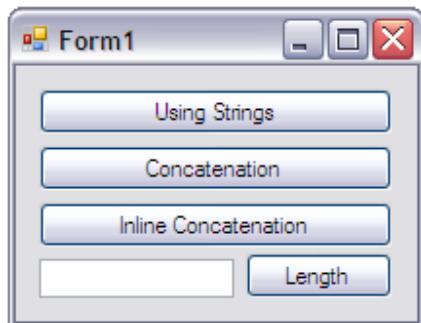
بخش "The value of intNumber is:" در حقیقت یک رشته است، اما شما مجبور نیستید که آن را به عنوان یک متغیر رشته ای تعریف کنید. در ویژوال C# ۲۰۰۵ این نوع رشته ها را یک ثابت رشته ای می نامند، زیرا از هنگام تعریف تا موقع استفاده، مقدار آنها ثابت است و تغییر نمی کند. زمانی که شما از عملگر اتصال رشته ها روی این رشته و متغیر intNumber استفاده کردید، مقدار متغیر intNumber به رشته تبدیل خواهد شد و در انتهای "The value of intNumber is:" قرار خواهد گرفت. نتیجه این عمل یک رشته جدید شامل هر دو عبارت رشته و عدد خواهد بود که به تابع MessageBox.Show فرستاده می شود.

عملیات بیشتر روی رشته ها:

در هر زبان برنامه نویسی از جمله C# توابع زیادی برای کار بر روی یک رشته وجود دارند. بعضی از این توابع در بخش امتحان کنید بعدی توضیح داده شده اند. برای مثال میتوانید طول یک رشته را با استفاده از این توابع بدست آورید.

امتحان کنید: بدست آوردن طول یک رشته

- (۱) با استفاده از قسمت طراحی TextBox یک کنترل Form1 به فرم خود اضافه کنید. و خاصیت Name آن را به txtString تغییر دهید. کنترل Button دیگری به صفحه اضافه کنید و خاصیت Name آن را برابر btnLength قرار دهید. کنترلهای روی فرم را به نحوی قرار دهید که مشابه شکل ۸-۳ باشند:

شکل ۸-۳

- (۲) روی دکمه Length دو بار کلیک کنید و کد زیر را متدا Jegad شده اضافه کنید:

```
private void btnLength_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
    string strData;

    // Get the text from the TextBox
    strData = txtString.Text;

    // Display the length of the string
    MessageBox.Show(strData.Length + " Character(s)",
                    "Strings");
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و متن دلخواهی را در TextBox وارد کنید.
(۴) روی دکمه Length کلیک کنید. نتیجه ای مشابه آنچه در شکل ۹-۳ نشان داده شده است را خواهید دید.

شکل ۹-۳

چگونه کار می کند؟

اولین کاری که انجام می دهید تعریف متغیری است که اطلاعات را در خود نگهداری کند. سپس متن وارد شده در TextBox را دریافت کرده و در متغیر متنی خود که strData نامیده می شود ذخیره می کنید.

```
// Declare variable  
string strData;  
  
// Get the text from the TextBox  
strData = txtString.Text;
```

زمانی که یک متغیر متنی دارید، می توانید از خاصیت Length آن برای دریافت تعداد حروف رشته استفاده کنید. این خاصیت مقداری را از نوع عدد صحیح به عنوان طول رشته برمی گرداند. به یاد داشته باشید که کامپیوتر هر کاراکتری از قبیل فضاهای خالی و علامتها را نیز در محاسبه طول رشته به شمار می آورد.

```
// Display the length of the string  
MessageBox.Show(strData.Length + " Character(s)",  
    "Strings");
```

زیر رشته ها:

در بیشتر مواقع ممکن است بخواهید در برنامه خود به جای کار با تمام رشته، با قسمتی از آن کار کنید. برای مثال می خواهید از یک مجموعه از کاراکتر ها که در اول رشته و یا در آخر آن آمده اند استفاده کنید. این مجموعه کاراکتر ها که ممکن است از هر جایی از رشته شروع شوند و به هر جایی در رشته ختم شوند را زیر رشته می نامیم. در بخش امتحان کنید بعد، برنامه قبلی را به گونه ای تغییر می دهیم که سه کاراکتر ابتدا، وسط و انتهای رشته را نیز نمایش دهد.

امتحان کنید: کار با زیر رشته ها

- (۱) اگر برنامه Strings در حال اجرا است، آن را بینندید.
- (۲) دکمه فرمان دیگری به فرم اضافه کنید و خاصیت Name آن را برابر btnSplit و خاصیت Text آن را برابر Split قرار دهید. روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را وارد کنید:

```
private void btnSplit_Click(object sender, EventArgs e)  
{  
    // Declare variable  
    string strData;
```

```

// Get the text from the TextBox
strData = txtString.Text;

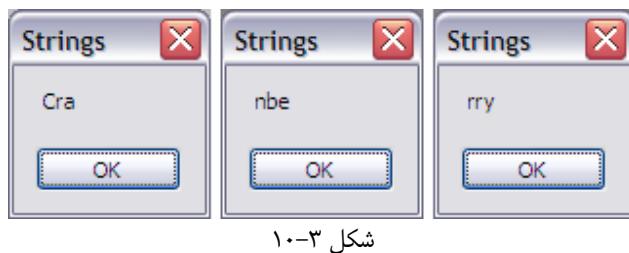
// Display the first three characters
MessageBox.Show(strData.Substring(0, 3), "Strings");

// Display the middle three characters
MessageBox.Show(strData.Substring(3, 3), "Strings");

// Display the last three characters
MessageBox.Show(
    strData.Substring(strData.Length - 3), "Strings");
}

```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و کلمه Cranberry را در جعبه متنی وارد کنید.
 (۴) روی دکمه Split کلیک کنید. سه کادر پیغام متوالی همانند شکل ۱۰-۳ مشاهده خواهد کرد.

شکل ۱۰-۳

چگونه کار می کند؟

متد Substring به شما این امکان را می دهد تا از هر قسمتی از رشته، یک مجموعه از کاراکتر ها را جدا کنید. این متد به دو روش می تواند فراخوانی شود. روش اول این است که شماره کاراکتر اول و تعداد کاراکتر هایی را که نیاز دارید به تابع بدهید. برای مثال در اولین بار اجرای تابع در برنامه بالا به ویژوال C# ۲۰۰۵ می گوییم که از کاراکتر صفرم (از ابتدای رشته) شروع کن و سه کاراکتر را جدا کن:

```

// Display the first three characters
MessageBox.Show(strData.Substring(0, 3), "Strings");

```

در مرتبه دوم فراخوانی، به تابع می گویید که از کاراکتر سوم، سه کاراکتر را جدا کند و برگرداند.

```

// Display the middle three characters
MessageBox.Show(strData.Substring(3, 3), "Strings");

```

در مرتبه آخری که تابع را فراخوانی می کنید، فقط یک پارامتر را برای آن مشخص می کنید. این پارامتر به تابع می گوید که از مکان مشخص شده شروع کند و تمام کاراکتر های سمت راست آن را جدا کند. در این قسمت می خواهیم سه کاراکتر آخر رشته را

برگردانیم. بنابراین با استفاده از خاصیت `Length` به تابع `Substring` می‌گوییم که از سه کاراکتر مانده به انتهای رشته شروع کن و تمام کاراکتر‌های باقی مانده را برگردان.

```
// Display the last three characters  
MessageBox.Show(strData.Substring(strData.Length - 3),  
    "Strings");
```

قالب بندی رشته‌ها:

هنگامی که می‌خواهید با رشته‌ها کار کنید، ممکن است نیاز داشته باشید که نحوه نمایش کاراکتر‌ها بر صفحه نمایش را تغییر دهید. مثلاً در شکل ۳-۵، قادر پیغام نتیجه تقسیم را نمایش میدهد، اما احتمالاً شما به هر ۱۴ رقم اعشار نیاز ندارید و ۲ یا ۳ رقم کفایت میکنند! چیزی که شما در این قسمت نیاز دارید این است که رشته را به گونه‌ای قالب بندی کنید که تمام کاراکتر‌های سمت چپ ممیز و فقط ۲ یا ۳ رقم اعشار را نشان دهد. در بخش امتحان کنید بعدی این کار را انجام خواهیم داد:

امتحان کنید: قالب بندی رشته‌ها

- (۱) برنامه `Floating-Pt Math` را که قبلاً در این فصل ایجاد کرده بودید باز کنید.
- (۲) ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کنید و تغییرات زیر را در کد ایجاد کنید:

```
// Set number, divide numbers, and display results  
dblNumber = 13;  
dblNumber /= 7;  
  
// Display the results without formatting  
MessageBox.Show("Without formatting: " + dblNumber,  
    "Floating Points");  
  
//Display the results with formatting  
MessageBox.Show("With formatting: " +  
    String.Format("{0:n3}", dblNumber),  
    "Floating Points");
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید. بعد از اینکه قادر پیغام مربوط به تست عمل ضرب نمایش داده شد، قادر پیغام بعدی عدد ۱,۷۱۴۲۸۵۷۱۴۲۸۵۷۱ را به عنوان نتیجه نمایش می‌دهد.
- (۴) هنگامی که روی `OK` کلیک کنید، قادر بعدی نتیجه ۱,۷۱۴ را نمایش خواهد داد.

چگونه کار می‌کنند؟

تنها چیزی که در این کد ممکن است عجیب به نظر برسد، استفاده از تابع `String.Format` است. این تابع قوی، به شما اجازه میدهد متن و یا اعداد خود را قالب بندی کنید. تنها نکته مهمی که این تابع دارد، پارامتر اول آن است که مشخص می‌کند خروجی تابع باید در چه قالبی باشد.

```
//Display the results with formatting
MessageBox.Show("With formatting: " +
    String.Format("{0:n3}", dblNumber),
    "Floating Points");
```

برای فراخوانی متدهای `String.Format` باید دو پارامتر را به آن بفرستید. پارامتر اول، "`{0:n3}`"، قالب رشته‌ای است که شما میخواهید از متدهای دیگر استفاده کنید. پارامتر دوم، `dblNumber`، مقداری است که میخواهید قالب بندی کنید. عدد صفر در پارامتر اول مشخص می‌کند که در حال مشخص کردن قالب اولین پارامتر بعد از پارامتر حاضر یا همان `dblNumber` هستید. قسمتی که بعد از ":" آمده است مشخص می‌کند که به چه صورت می‌خواهید رشته را قالب بندی کنید. در اینجا از `n3` استفاده کرده اید که به معنای "یک عدد با ممیز شناور و سه رقم اعشار" است. برای این که عدد را با دو رقم اعشار داشته باشید، به راحتی میتوانید از عبارت `n2` استفاده کنید.

قالب بندی بومی:

زمانی که برنامه‌ای را با .NET می‌نویسید، باید بدانید که کاربر شما ممکن است از قواعد علامت‌گذاری در زبان خود استفاده کند که برای شما نا آشنا باشد. برای مثال اگر در ایالات متحده زندگی می‌کنید، از علامت نقطه (.) برای ممیز بین قسمت اعشار و قسمت صحیح عدد استفاده می‌کنید. اما برای کاربرانی که در فرانسه هستند این علامت یک ویرگول (,) است. همینطور ممکن است برای کاربران کشورهای دیگر این علامت تفاوت داشته باشد.

ویندوز میتواند بر اساس تنظیمات محلی کامپیوتر کاربر، این علامتها را برای شما انتخاب کند. اگر شما از چارچوب .NET درست استفاده کنید، عموماً نیازی نیست در مورد این علامت‌گذاری‌ها نگران باشید. برای مثال در برنامه قبلی ما با استفاده از `n3` به .NET گفته‌یم که می‌خواهیم عدد خود را جدا کننده هزارگان و همچنین با سه رقم اعشار در سمت راست نمایش دهیم. البته تقسیم قسمت قبلی به جدا کننده هزارگان نیازی ندارد اما اگر تقسیم را به `7 / 12000` تغییر دهیم، عدد `1,742.286` را دریافت می‌کنیم که در صورت داشتن جدا کننده هزارگان، راحت تر خوانده می‌شود. حال اگر کاربر تنظیمات محلی کامپیوتر خود را برابر تنظیمات فرانسوی قرار دهد و کد قبلی را اجرا کند (بدون اینکه هیچ تغییری را در کد به وجود آورید)، نتیجه `1 714,286` را دریافت خواهد کرد.

نکته: برای تغییر تنظیمات محلی کامپیوتر خود میتوانید به `Regional Control Panel` بروید و روی آیکون `Language Options` کلیک کنید و زبان خود را به زبانی که تمایل دارید تغییر دهید. به این صورت علامت‌گذاری زبانی که انتخاب کرده اید در کامپیوتر شما استفاده می‌شود.

در زبان فرانسه، جدا کننده هزارگان یک فضای خالی است نه یک ویرگول. همچنین برای ممیز اعشاری نیز از ویرگول استفاده می‌کنند نه از نقطه. با استفاده درست از متدهای `String.Format` میتوانید برنامه‌ای بنویسید که بر اساس تنظیمات محلی کاربر، اطلاعات را به نحوی صحیح نمایش دهد.

جایگزینی زیررشته ها:

یکی از کارهای عمومی دیگری که ممکن است هنگام کار با رشته ها به آن نیاز پیدا کنید، جایگزینی یک رشته خاص با رشته دیگری در یک متن است. برای توضیح چگونگی این کار، در بخش امتحان کنید بعدی، برنامه Strings خود را به گونه ای تغییر میدهیم که رشته "Hello" را با رشته "Goodbye" جایگزین کند.

امتحان کنید: جایگزینی زیررشته ها

- (۱) برنامه را که قبلاً ایجاد کرده بودید، باز کنید.
- (۲) کنترل Button دیگری را به Form1 اضافه کنید، خاصیت Name آن را برابر btnReplace و خاصیت آن را برابر Replace قرار دهید. روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را به متده مربوط به رویداد Click آن اضافه کنید.

```
private void btnReplace_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strData;
    string strNewData;

    // Get the text from the TextBox
    strData = txtString.Text;

    // Replace the string occurrence
    strNewData = strData.Replace("Hello", "Goodbye");

    // Display the new string
    MessageBox.Show(strNewData, "Strings");
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و جمله Hello World! را در جعبه متنی وارد کنید.
- (۴) روی دکمه Replace کلیک کنید. کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که عبارت Goodbye World! را نمایش می دهد.

چگونه کار می کند؟

متده Replace دو رشته را دریافت میکند و در متن به دنبال رشته اول می گردد. سپس در هر قسمتی از متن که رشته اول را پیدا کرد آن را با رشته دوم جایگزین می کند. بعد از این که رشته اول در تمام متن با رشته دوم جایگزین شد، عبارت جدید به شما برگردانده می شود و می توانید آن را نمایش دهید.

```
// Replace the string occurrence
strNewData = strData.Replace("Hello", "Goodbye");
```

با استفاده از این کد، فقط Hello اول با Goodbye جایگزین نمیشود، بلکه میتوانید در جعبه متنی، عبارتی را وارد کنید که چندین Hello داشته باشد. به این ترتیب تمام Hello های متن با Goodbye جایگزین میشوند. اما به خاطر داشته باشید که کد بالا، کلمه Hello Goodbye را با Hello جایگزین میکند نه کلمه hello را (با هر حالت دیگری). به عبارت دیگر این تابع نسبت به کوچکی یا بزرگی حروف حساس است.

تبديل نوع های داده ای:

در انجام محاسبات بر روی متغیرها و یا ذخیره مقدار یک متغیر در متغیری دیگر، نوع داده ای آنها همواره باید یکسان باشد. برای مثال یک عدد صحیح را فقط می‌توان بر یک عدد صحیح دیگر تقسیم کرد و یا مقدار یک متغیر اعشاری را نمی‌توان به یک متغیر از نوع عدد صحیح نسبت داد.^۱ در هنگام محاسبات اگر نوع های متغیرها با هم تفاوت داشته باشند، یکی از متغیرها به نوع داده ای متغیر دیگر تبدیل می‌شود. تبدیل نوع داده ای متغیرها به دو روش می‌تواند انجام شود: به صورت اتوماتیک و به صورت صریح. در بیشتر مواقع این تبدیل نوع به صورت اتوماتیک توسط کامپایلر انجام می‌شود. اما در مواقعی که این تبدیل نوع ممکن است منجر به از دست رفتن اطلاعات شود، برنامه نویس باید آن را به صورت صریح انجام دهد.

برای مثال فرض کنید می‌خواهید مقدار یک متغیر از نوع اعشاری را در یک متغیر از نوع صحیح قرار دهید. در این حالت نمی‌توانید به صورت معمولی از عملگر تساوی استفاده کنید، زیرا با این کار قسمت اعشار عدد از بین میروند. به همین علت کامپایلر این تبدیل را به صورت اتوماتیک انجام نمی‌دهد. اما اگر بخواهید یک متغیر از نوع عدد صحیح را در یک متغیر از نوع اعشاری قرار دهید می‌توانید از عملگر تساوی استفاده کنید. زیرا با تعییر نوع از عدد صحیح به عدد اعشاری امکان از دست رفتن اطلاعات وجود ندارد و این تبدیل نوع به صورت خودکار توسط کامپایلر انجام می‌شود.

در بخش امتحان کنید بعد، چگونگی تبدیل نوع داده ای یک متغیر به طور صریح را بررسی خواهیم کرد

امتحان کنید: تبدیل نوع های داده ای

- (۱) در محیط ویژوال استودیو ۲۰۰۵ روی منوی File کلیک کنید و سپس New Project را انتخاب کنید. در پنجره New Project یک برنامه ویندوزی به نام Casting Demo ایجاد کنید.
- (۲) در قسمت طراحی Form1 یک کنترل Button قرار داده، خاصیت Name آن را به btnCast و Text آن را به Cast تعییر دهید.
- (۳) بر روی دکمه فرمان دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید.

```
private void btnCast_Click(object sender, EventArgs e)
{
```

^۱ حتی اگر مقدار آن متغیر فاقد قسمت اعشار باشد، باز هم نمی‌توان مقدار آن را در یک عدد صحیح قرار داد.

```

int intNumber = 2;
double dblNumber = 3.4;

intNumber = dblNumber;
MessageBox.Show("The value of intNumber is: " +
                intNumber);
}

```

(٤) برنامه را اجرا کنید. مشاهده می کنید که کامپایلر در خط سوم برنامه با خطأ مواجه می شود.

(٥) کد متده است: `btCast_Click`, به صورت زیر تغییر دهید:

```

private void btnCast_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int intNumber = 2;
    double dblNumber = 3.4;

    dblNumber = intNumber;
    MessageBox.Show("The value of dblNumber is: " +
                    dblNumber);
}

```

(٦) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه فرمان کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که مقدار متغیر `dblNumber` به عدد ۲ تغییر کرده است.

(٧) کد موجود در متده است: `btCast_Click`, به صورت زیر درآید:

```

private void btnCast_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int intNumber = 2;
    double dblNumber = 3.4;

    intNumber = (int)dblNumber;
    MessageBox.Show("The value of intNumeb is: " +
                    intNumber);
}

```

(٨) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه فرمان کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که مقدار متغیر `intNumber` تغییر کرده و برابر با قسمت صحیح عدد `dblNumber` شده است.

چگونه کار می کند؟

در این برنامه ابتدا سعی کرده ایم مقدار یک متغیر اعشاری را در یک متغیر اعشاری را در صورت صحیح قرار دهیم. همانطور که می‌دانید با این کار بخش اعشار عدد از بین می‌رود. به همین دلیل کامپایلر این تبدیل را به صورت اتوماتیک انجام نمی‌دهد و برنامه با خطأ مواجه می‌شود.

```
intNumber = dblNumber;
MessageBox.Show("The value of intNumber is: " +
    intNumber);
```

در بخش بعد سعی کرده ایم مقدار یک متغیر اعشاری را در یک متغیر اعشاری قرار دهیم. به علت اینکه در این حالت احتمال از دست رفتن اطلاعات وجود ندارد و مقدار موجود در متغیر به صورت کامل در متغیر اعشاری ذخیره می‌شود، این تبدیل به صورت اتوماتیک توسط کامپایلر انجام می‌شود.

```
dblNumber = intNumber;
MessageBox.Show("The value of dblNumber is: " +
    dblNumber);
```

با اجرای برنامه و کلیک بر روی دکمه فرمان مشاهده خواهید کرد که مقدار متغیر intNumber یعنی عدد ۲ در متغیر dblNumber قرار گرفته است. برای اینکه بتوانیم مقدار یک متغیر اعشاری را در یک متغیر از نوع عدد صحیح نگهداری کنیم باید به طور صحیح آن را به عدد صحیح تبدیل کنیم. در زبان C# این کار به وسیله عملگر پرانتز () انجام می‌شود. برای تبدیل یک متغیر به یک نوع داده ای خاص و ذخیره آن، باید قبل از نام متغیر یک پرانتز قرار دهید و سپس داخل پرانتز نام نوع داده ای مقصد را وارد کنید. برای مثال:

```
intNumber = (int)dblNumber;
MessageBox.Show("The value of intNumebrr is: " +
    intNumber);
```

در این کد متغیر dblNumber که از نوع double است با استفاده از عملگر پرانتز به نوع داده ای int تبدیل شده است و سپس در متغیری از این نوع ذخیره شده است. البته دقت داشته باشید که از این روش برای تبدیل متغیرهای رشته ای به عددی و بر عکس نمی‌توانید استفاده کنید. اگر رشته ای که شامل یک عدد است (مانند "14.234") را بخواهید به عدد تبدیل کنید باید از تابع Parse در نوع داده ای عدد استفاده کنید. برای مثال فرض کنید متغیر str1، رشته ای حاوی یک عدد اعشاری است و می‌خواهید آن را در متغیر dblNum1 که از نوع اعشاری است ذخیره کنید. برای این کار باید از تابع Parse() به صورت زیر استفاده کنید.

```
dblNum1 = double.Parse(str1);
```

به همین ترتیب برای تبدیل یک رشته شامل عدد صحیح به عدد صحیح باید از تابع int.Parse استفاده کنید. برای تبدیل یک عدد به رشته هم باید از تابع ToString() مربوط به متغیر عددی استفاده کنید. برای مثال اگر بخواهید مقدار متغیر dblNumber را در یک متغیر رشته ای ذخیره کنید باید از تابع dblNumber.ToString() استفاده کنید.

استفاده از تاریخها:

یکی دیگر از انواع داده ای که کاربرد زیادی دارد و احتمالاً از آن زیاد استفاده خواهد کرد تاریخها هستند. این نوع متغیرها یک تاریخ را در خود نگه می دارند. در امتحان کنید بعدی، با متغیرهایی که تاریخ را نگهداری میکنند بیشتر آشنا میشویم.

امتحان کنید: نمایش تاریخ روز

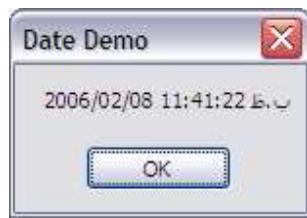
- (۱) یک پروژه ویندوزی جدید به نام Date Demo ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button به فرم جدید خود اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر btnDate قرار دهید.
- (۳) روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد زیر را به متدهای ایجاد شده اضافه کنید:

```
private void btnDate_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
    DateTime dteDate;

    // Get the current date and time
    dteDate = DateTime.Now;

    // Display the results
    MessageBox.Show(dteDate.ToString(), "Date Demo");
}
```

- (۴) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Show Date کلیک کنید. قادر پیغامی ظاهر شده و تاریخ و ساعت جاری را (براساس تنظیمات محلی کامپیوتر شما) همانند شکل ۱۱-۳ نمایش می دهد.

شکل ۱۱-۳

چگونه کار می کند؟

نوع داده ای `DateTime` میتواند یک مقدار را که معرف یک تاریخ و زمان خاص است، در خود نگهداری کند. بعد از این که متغیری از این نوع را ایجاد کردید، برای این که به آن مقدار اولیه بدهید میتوانید از خاصیت `Now` در این نوع داده ای استفاده کنید. این خاصیت مقدار تاریخ و زمان کنونی سیستم را برمیگرداند:

```
// Declare variable  
DateTime dteDate;  
  
// Get the current date and time  
dteDate = DateTime.Now;
```

متغیر ها بر ای این که به وسیله متدهای `Show` `MessageBox` نمایش داده شوند، باید به رشتہ تبدیل شوند. در.NET متغیری تابعی به نام `ToString` دارد که متغیر را به رشتہ تبدیل میکند.¹ در اینجا برای این که بتوانیم متغیر `dteDate` را نمایش دهیم ابتدا باید آن را به رشتہ تبدیل کنیم که برای این کار از تابع `ToString` این متغیر استفاده کرده ایم:

```
// Display the results  
MessageBox.Show(dteDate.ToString(), "Date Demo");
```

متغیر های تاریخ و زمان نیز همانند دیگر متغیرها هستند، با این تفاوت که می‌توانند تاریخ و زمان را در خود نگهداری کنند و عملیات جمع و تفریق مربوط به آن را نیز انجام دهند. در بخش‌های بعدی با نحوه کار با این متغیرها و نمایش آنها بر روی صفحه نمایش به روش‌های گوناگون، بیشتر آشنا خواهید شد.

قالب بندی تاریخها:

در قسمت قبلی یکی از حالتهای قالب بندی تاریخ را دیدیم. اگر متغیری از نوع تاریخ را با استفاده از تابع `ToString` به رشتہ تبدیل کنیم، تاریخ و زمان همانند شکل ۱۱-۳ نمایش داده خواهد شد. به دلیل اینکه تنظیمات محلی این کامپیوتر بر اساس ایران است، تاریخ به صورت `YYYY/MM/DD` و زمان نیز به صورت `YY:MM:DD` ساعته نمایش داده می‌شود. این نیز نمونه دیگری از تنظیمات محلی کامپیوتر بر نحوه نمایش متغیرها است. برای مثال اگر تنظیمات محلی کامپیوتر خود را برابر انگلیس قرار دهید، تاریخ در قالب `DD/MM/YYYY` و زمان نیز به صورت `HH:MM:SS` ساعته نمایش داده می‌شود. البته میتوانید نحوه نمایش تاریخ را در برنامه مشخص کنید تا در هر سیستم با هر تنظیمات محلی به یک صورت نمایش داده شود، اما بهتر است که اجزا دهید.NET. نحوه نمایش را به صورت اتوماتیک انتخاب کنید، تا هر کاربر به هر نحوی که بخواهد آن را مشاهده کند. در بخش امتحان کنید بعد، با چهار روش مفید برای قالب بندی تاریخها آشنا خواهید شد.

امتحان کنید: قالب بندی تاریخها

¹ این در حالتی است که متغیر بتواند به رشتہ تبدیل شود. بعضی از متغیرها که در فصلهای بعدی با آنها آشنا می‌شویم نمیتوانند به رشتہ تبدیل شوند. در این صورت، این تابع رشتہ ای را برمیگرداند که معرف متغیر مورد نظر است.

- (۱) اگر برنامه Date Demo در حال اجرا است آن را ببندید.
- (۲) با استفاده از ویرایشگر کد برای Form1، تابع مریبوط به رویداد Click دکمه فرمان را پیدا کنید و کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```
// Display the results
MessageBox.Show("Current Date is: " + dteDate,
                "Date Demo");

// Display dates
MessageBox.Show(dteDate.ToString(),
                "Date Demo");
MessageBox.Show(dteDate.ToShortDateString(),
                "Date Demo");

// Display times
MessageBox.Show(dteDate.ToString(),
                "Date Demo");
MessageBox.Show(dteDate.ToShortTimeString(),
                "Date Demo");
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید. با کلیک بر روی دکمه Show Date، پنج کادر پیغام نمایش داده میشوند. همانطور که مشاهده می کنید، کادر پیغام اول تاریخ و زمان را بر اساس تنظیمات محلی کامپیوتر شما نمایش میدهد. کادر دوم تاریخ را به صورت کامل و کادر سوم تاریخ را به صورت خلاصه شده نمایش می دهد. کادر چهارم زمان را به صورت کامل و کادر آخر زمان به صورت مختصر نمایش میدهد.

چگونه کار می کند؟

در برنامه قبلی هیچ نقطه مبهمی وجود ندارد و نام توابع به اندازه کافی واضح هستند و مشخص میکنند که هر تابع چه کاری انجام میدهد:

```
// Display dates
MessageBox.Show(dteDate.ToString(), "Date Demo");
MessageBox.Show(dteDate.ToShortDateString(), "Date Demo");

// Display times
MessageBox.Show(dteDate.ToString(), "Date Demo");
MessageBox.Show(dteDate.ToShortTimeString(), "Date Demo");
```

استفاده از خصیت‌های DateTime

هنگامی که یک متغیر از نوع DateTime داشته باشید، میتوانید از خصیت‌های گوناگونی که ارائه می‌دهد استفاده کنید. در امتحان کنید زیر، با قسمتی از آنها آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: استفاده از خصیت‌های DateTime

- (۱) اگر برنامه Date Demo در حال اجرا است، آن را بینید.
- (۲) کنترل Button دیگری به Form1 اضافه کنید، خاصیت Name آن را برابر btnDateProperties و خاصیت Text آن را برابر Date Properties قرار دهید. روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متد ایجاد شده وارد کنید:

```
private void btnDateProperties_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    // Declare variable
    DateTime dteDate;

    // Get the current date and time
    dteDate = DateTime.Now;

    // Display the various properties
    MessageBox.Show("Month: " + dteDate.Month,
                    "Date Demo");
    MessageBox.Show("Day: " + dteDate.Day, "Date Demo");
    MessageBox.Show("Year: " + dteDate.Year,
                   "Date Demo");
    MessageBox.Show("Hour: " + dteDate.Hour,
                   "Date Demo");
    MessageBox.Show("Minute: " + dteDate.Minute,
                   "Date Demo");
    MessageBox.Show("Second: " + dteDate.Second,
                   "Date Demo");
    MessageBox.Show("Day of week: " + dteDate.DayOfWeek,
                   "Date Demo");
    MessageBox.Show("Day of year: " + dteDate.DayOfYear,
                   "Date Demo");
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه فرمان جدید کلیک کنید. یک سری کادرهای پیغام متوالی را خواهید دید که پیغام‌های واضحی را نمایش می‌دهند.

چگونه کار می کنند؟

همانند قسمت قبل، در این مثال هم نکته مبهمی وجود ندارد که نیاز به توضیح داشته باشد. خود توابع به اندازه کافی واضح هستند. برای استفاده از ساعت، از خاصیت `Hour` برای استفاده از سال از خاصیت `Year` و ... استفاده کنید.

کار با تاریخها:

یکی از مواردی که کنترل آن همیشه برای برنامه نویسان مشکل بوده است، کار با تاریخها است. یکی از این نمونه مشکلات که ممکن است هنگام کار با تاریخ در برنامه ها ایجاد شود، مشکل سال ۲۰۰۰ بود که در آن همه مردم متظر بودند تا بینند برنامه های کامپیوتری چگونه با این مشکل روبرو می شوند. یا مثلا، کار با سالهای کبیسه همواره مشکلات زیادی را در برنامه ها ایجاد کرده است.

در بخش امتحان کنید بعد، تعدادی از توابع و متدهای نوع داده ای `Date` که موجب ساده تر شدن کار با سالهای کبیسه در برنامه می شود را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: کار با تاریخهای خاص

- (۱) اگر برنامه `Date Demo` در حال اجرا است آن را بینید.
- (۲) دکمه فرمان دیگری به فرم خود اضافه کنید، خاصیت `Name` آن را برابر `btnDateManipulation` و خاصیت `Text` آن را برابر `Date Manipulation` قرار دهید. روی دکمه فرمان دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متد ایجاد شده وارد کنید:

```
private void btnDateManipulation_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Declare variables
    DateTime dteStartDate;
    DateTime dteChangedDate;

    // Start off in 2400
    dteStartDate = new DateTime(2400, 2, 28);

    // Add a day and display the results
    dteChangedDate = dteStartDate.AddDays(1);
    MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString(),
                    "Date Demo");

    // Add some months and display the results
```

```

dteChangedDate = dteStartDate.AddMonths(6);
MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString("yyyy/MM/dd"),
    "Date Demo");

// Subtract a year and display the results
dteChangedDate = dteStartDate.AddYears(-1);
MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString("yyyy/MM/dd"),
    "Date Demo");
}

```

۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه فرمان کلیک کنید. سه کادر پیغام را مشاهده خواهید کرد. کادر پیغام اولی تاریخ ۲۹/۰۲/۱۴۰۰، کادر پیغام دومی تاریخ ۲۸/۰۸/۱۴۰۰، و کادر پیغام سوم ۲۳۹۹/۰۲/۲۸ را نمایش خواهد داد.

چگونه کار می کند؟

نوع داده ای `DateTime` متدهای زیادی برای کار بر روی تاریخ دارد. در زیر سه نمونه از آنها آمده است:

```

// Add a day and display the results
dteChangedDate = dteStartDate.AddDays(1);
MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString("yyyy/MM/dd"),
    "Date Demo");

// Add some months and display the results
dteChangedDate = dteStartDate.AddMonths(6);
MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString("yyyy/MM/dd"),
    "Date Demo");

// Subtract a year and display the results
dteChangedDate = dteStartDate.AddYears(-1);
MessageBox.Show(dteChangedDate.ToString("yyyy/MM/dd"),
    "Date Demo");

```

این توابع برای اضافه کردن روز، ماه و یا سال به تاریخ به کار می روند. همانطور که مشاهده میکنید، برای کم کردن از این مقادیر یک عدد منفی را به این توابع ارسال کرده ایم. متدهای مهم دیگر در این نوع داده ای عبارتند از: `AddHours`, `AddMinutes`, `AddSeconds`, `AddMilliseconds` و `AddDays`.

بولین:

تاکنون با نوع های داده ای `int`, `float`, `String`, `Double`, `DateTime` آشنا شدید. نوع داده ای مهم دیگری که باید نحوه کار با آن را بدانید، `Boolean` است. بعد از اتمام این نوع داده ای، با پرکاربرد ترین نوع های داده ای در `.NET` آشنا شده اید.

یک متغیر بولین می تواند مقادیر `True` (درست) و یا `False` (غلط) را داشته باشد. متغیر های `Boolean` بیشتر هنگامی اهمیت خود را نشان می دهند که برنامه شما بخواهد صحت یک شرط را بررسی کند (با بررسی شرط ها در فصل ۴ بیشتر آشنا خواهید شد).

نگهداری متغیرها:

عموماً محدود ترین قسمت یک سیستم، حافظه آن است. بنابراین برنامه شما باید به بهترین و کارآمد ترین نحو از این قسمت استفاده کند. زمانی که یک متغیر (از هر نوعی) تعریف کنید، قسمتی از حافظه را اشغال کرده اید. بنابراین در تعریف متغیرها باید دقت کنید که هم کمترین مقدار متغیر ممکن را تعریف کنید و هم به بهترین نحو از آن استفاده کنید. امروزه، به دو دلیل نیازی نیست که شما از جزئیات کامل بهینه سازی متغیرها آگاه باشید. دلیل اول این است که کامپیوترهای امروزی مقدار زیادی حافظه دارند. از زمانی که لازم بود برنامه نویسان، برنامه های خود را در ۳۲ کیلو بایت از حافظه کامپیوتر جا بدنهند خیلی گذشته است. دلیل دیگر این است که کامپایلر های امروزی به صورت درونی، به اندازه کافی در این زمینه هوشمند عمل میکنند. به عبارت دیگر، کدهای تولید شده توسط آنها تا حد ممکن بهینه میشود تا بهترین کارایی را داشته باشند.

دودویی:

کامپیوترها برای نگهداری هر اطلاعاتی از سیستم دودویی استفاده میکنند. در حقیقت هر داده ای را که شما در کامپیوتر نگهداری میکنید باید در قالب صفر و یک ذخیره شوند. برای نمونه عدد صحیح ۲۷ را در نظر بگیرید. در سیستم باینری یا دودویی این عدد به صورت ۱۱۰۱۱ نمایش داده می شود، که هر کدام از این اعداد در توانی از دو ضرب میشوند. نمودار شکل ۱۲-۳ به شما کمک میکند تا عدد ۲۷ را بهتر در سیستم ده دهی و در سیستم دودویی یا باینری نمایش دهید.

ممکن است در ابتدا این مورد مقداری نامفهوم به نظر برسد. در مبنای ۱۰ یا همان سیستم ده دهی که با آن آشنا هستید، برای تعیین ارزش هر عدد، هر رقم از آن در توانی از ده ضرب میشود. اولین رقم عدد از سمت راست در ده به توان صفر ضرب میشود، عدد دوم در ده به توان یک ضرب میشود، عدد سوم در ده به توان دو ضرب میشود و به همین ترتیب ادامه پیدا میکند.

همین روش در سیستم باینری هم وجود دارد. برای تبدیل یک عدد در مبنای دو به یک عدد در مبنای ده، باید رقمها را از سمت راست یکی یکی جدا کنید و در دو به توان شماره مکان عدد ضرب کنید (عدد اول از سمت راست در مکان صفرم، عدد دوم در مکان یکم و ... قرار دارد). سپس تمام اعداد به دست آمده را با هم جمع کنید. عددی که به دست می آید، نمایش دهنده همان عدد در مبنای ده است.

۱۰۷	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۰
۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰	۱۰	۱
۰۰۰۰	۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰	۲	۷

$$2 * 10 + 7 * 1 = 27$$

در مبنای ۱۰ هر رقم ضربی از یکی از توانهای ۱۰ است. برای اینکه مشخص کنید یک رشته از ارقام که در مبنای ۱۰ نوشته شده اند چه عددی را نشان می دهند، کافی است رقم اول را در ۱۰ به توان ۰، رقم دوم را در ۱۰ به توان ۱ و ... ضرب کرده و حاصل را با یکدیگر جمع کنید.

۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰
۱۲۸	۶۴	۳۲	۱۶	۸	۴	۲	۱
۰	۰	۰	۱	۱	۰	۱	۱

$$1 * 16 + 1 * 8 + 0 * 4 + 1 * 2 + 1 * 1 = 27$$

در مبنای ۲ یا اعداد باینری، هر رقم ضربی از یکی از توانهای ۲ است. برای تشخیص اینکه یک رشته ارقام در مبنای ۲ چه عددی را نمایش می دهد، باید رقم اول را در ۲ به توان ۰، رقم دوم را در ۲ به توان ۱ و ... ضرب کرده و حاصل را با یکدیگر جمع کرد.

شکل ۱۲-۳

بیتها و بایت ها:

در اصطلاحات کامپیوترا، به یک رقم باینری، یک بیت میگویند. یک بیت کوچکترین بخش ممکن برای نمایش داده است و فقط میتواند دارای درست و یا غلط باشد. این مقدار در مدارهای کامپیوترا به وسیله وجود داشتن و یا وجود نداشتن جریان مشخص می شود. دلیل اینکه در هر قسمت از شکل ۱۲-۳ هشت بیت در کنار هم نشان داده شده اند، این است که هر هشت بیت در کنار هم یک بایت را تشکیل می دهند. بایت واحد اندازه گیری حافظه های کامپیوترا به شمار میبرد.

یک کیلو بایت یا KB از ۱۰۲۴ بایت تشکیل شده است. دلیل اینکه به جای ۱۰۰۰ از ۱۰۲۴ بایت تشکیل شده است، این است که ۱۰۲۴ توانی از دو است (دو به توان ده). به دلیل اینکه اعداد در کامپیوترا در مبنای دو ذخیره میشوند، نگهداری ۱۰۲۴ راحت تر از نگهداری ۱۰۰۰ است. همانطور که نگهداری ۱۰۰۰ برای شما که از سیستم ده دهی استفاده میکنید راحت تر از ۱۰۲۴ است.

به همین ترتیب یک مگا بایت یا MB برابر ۱۰۲۴ کیلو بایت یا ۱۰۴۸۵۷۶ بایت، یک گیگا بایت یا ۱۰۲۴ مگا بایت یا ۱۰۷۳۷۴۱۸۲۴ بایت است (دو به توان سی). همچنین ترا بایت برابر دو به توان چهل و پتا بایت برابر دو به توان پنجاه است.

همه این مطلب به چه کار می آید؟ خوب، دانستن این که کامپیوترا چگونه اطلاعات را ذخیره میکند ممکن است به شما کمک کند که برنامه های خود را بهتر طراحی کنید. فرض کنید کامپیوترا شما ۲۵۶ مگا بایت حافظه دارد. این مقدار حافظه برابر ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۸ بایت است. بنابراین هنگامی که در حال نوشتن نرم افزار هستید باید سعی کنید که از حافظه به بهترین نحو ممکن استفاده کنید.

نمایش مقادیر:

بیشتر کامپیوترهای امروزی ۳۲ بیتی هستند، یعنی در هر لحظه میتوانند با داده‌هایی به طول ۳۲ بیت کار کنند. اعدادی که در بخش قبلی دیدید همگی اعداد هشت بیتی بودند. در یک عدد هشت بیتی حداکثر مقداری را که می‌توان نگهداری کرد به صورت زیر است:

$$1*128 + 1*64 + 1*32 + 1*16 + 1*8 + 1*4 + 1*2 + 1*1 = 256$$

هر عدد ۳۲ بیتی می‌تواند مقادیری در محدوده ۰-۲۱۴۷۴۸۳۶۴۷ تا ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۷ را نگهداری کند. حال اگر بخواهید یک عدد صحیح را نگهداری کنید متغیری را به صورت زیر تعریف میکنید:

```
int intNumber;
```

در اینجا، .NET ۳۲ بیت از حافظه کامپیوتر را برای این متغیر اختصاص میدهد که شما میتوانید اعداد در بازه‌ای که گفته شد را در آن ذخیره کنید. اما به خاطر داشته باشید که مقدار حافظه کامپیوتر شما محدود است. برای مثال اگر ۲۵۶ مگابایت حافظه داشته باشد، میتوانید ۶۷۱۰۸۸۶۴ عدد صحیح را در آن نگهداری کنید. ممکن است زیاد به نظر برسد. اما باید دو نکته را در نظر داشته باشید. اول اینکه بعضی از متغیرها که در فصلهای بعدی با آنها آشنا میشویم بسیار بیشتر از یک عدد صحیح فضای اشغال می‌کنند. دوم اینکه به خاطر داشته باشید حافظه بین همه برنامه‌ها مشترک است و نباید آن را هدر بدھی. همچنین برای نگهداری یک عدد اعشاری با دقت مضاعف، متغیری به صورت زیر تعریف میکردد:

```
double dblNumber;
```

برای نگهداری یک عدد اعشاری با دقت مضاعف به ۶۴ بیت از حافظه نیاز دارید. یعنی میتوانید حداکثر ۳۳۵۵۴۴۳۲ عدد اعشاری با دقت مضاعف در حافظه کامپیوتر خود داشته باشید.

نکته: اعداد اعشاری با دقت معمولی ۳۲ بیت از حافظه را اشغال می‌کنند، یعنی این اعداد نصف اعداد اعشاری با دقت مضاعف و به اندازه‌ی اعداد صحیح فضای میگیرند.

اگر یک متغیر از نوع صحیح تعریف کنید، چه در آن ۱ را ذخیره کنید، چه ۲۴۹ و ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۷ یا ۲۴۹ دیگر ۳۲ بیت از فضای حافظه را اشغال کرده‌اید. اندازه عدد هیچ تاثیری در اندازه فضای مورد نیاز برای ذخیره آن ندارد. این مورد ممکن است هدر رفتن حافظه به نظر برسد. اما دقت داشته باشید که کامپیوتر تصور میکند اعداد از نوع یکسان فضای یکسانی برای نگهداری نیاز دارند. در غیر این صورت، نمیتواند با سرعت قابل قبولی کار کند. حالا به چگونگی تعریف یک رشته نگاه کنید:

```
string strData = "Hello, World!";
```

برخلاف اعداد صحیح و اعشاری، رشته‌ها دارای طول ثابتی نیستند. در رشته‌ها، هر کاراکتر دو بایت یا ۱۶ بیت از فضای حافظه را اشغال میکند. بنابراین برای نمایش این رشته‌ی ۱۳ کاراکتری، به ۲۶ بیت فضای نیاز دارید. حافظه کامپیوتری که پیشتر مثال زدیم حدود دو میلیون کاراکتر را میتواند نگهداری کند که نسبت به اعداد صحیح و یا اعداد اعشاری بسیار کمتر است. اشتباهی که بیشتر برنامه نویسان تازه کار انجام میدهند این است که کمتر به تأثیر نوع ذخیره داده‌ها در صرفه جویی حافظه فکر می‌کنند. برای نمونه اگر شما یک متغیر برای نگهداری رشته تعریف کنید و سپس عدد صحیح در آن نگهداری کنید، مانند زیر:

```
string strData = "65536";
```

در اینجا برای نگهداری این عدد صحیح در قالب رشته، از ۱۰ بایت یا ۸۰ بیت استفاده کرده اید. در صورتی که میتوانستید با تعریف این متغیر از نوع عدد صحیح حافظه کمتری استفاده کنید. برای نگهداری این رشته عددی در حافظه هر کدام از این کاراکترها باید به یک عدد خاص تبدیل شوند و سپس در حافظه ذخیره شوند. برای ذخیره متن در حافظه، بر اساس استانداردی به نام یونیکد^۱ به هر کاراکتر یک کد خاص داده میشود. به عبارت دیگر هر کاراکتر یک کد از ۰ تا ۶۵۵۳۵ دارد و برای ذخیره آن کاراکتر در حافظه، کد معادل آن ذخیره می شود.

در زیر کد مربوط به هر کاراکتر را در رشته بالا آورده ایم:

- "6" یونیکد ۵۴ که کد باینری معادل آن برابر ۱۱۰۱۱۰..... است.
- "5" یونیکد ۵۳ که کد باینری معادل آن برابر ۱۱۰۱۰۱..... است.
- "5" یونیکد ۵۳ که کد باینری معادل آن برابر ۱۱۰۱۰۱..... است.
- "3" یونیکد ۵۱ که کد باینری معادل آن برابر ۱۱۰۰۱۱..... است.
- "6" یونیکد ۵۴ که کد باینری معادل آن برابر ۱۱۰۱۱۰..... است.

هر کدام از این کدها برای ذخیره شدن به دو بایت فضا نیاز دارند. پس برای ذخیره ۵ رقم در قالب رشته به ۸۰ بیت فضا نیاز داریم. برای ذخیره عدد بالا باید متغیر را به صورت زیر تعریف کنیم:

```
int intNumber = 65536;
```

مقدار این متغیر به صورت یک عدد در قالب باینری در حافظه ذخیره میشود و از آنجا که هر عدد صحیح ۳۲ بیت فضا را اشغال می کند، این عدد هم ۳۲ بیت فضا در حافظه اشغال میکند که بسیار کمتر از ۸۰ بیت اشغال شده به وسیله رشته است.

متدها:

یک متدها که وظیفه خاصی را انجام می دهد. متدها که پروسیجر هم نامیده میشوند به دو دلیل اهمیت زیادی دارند. دلیل اول این است که آنها برنامه را به قسمتهای کوچکتر تقسیم می کنند و موجب میشوند که برنامه بهتر درک شود. دوم اینکه آنها قابلیت استفاده مجدد از کدها را افزایش می دهند. استفاده مجدد از کدها به اندازه ای مهم است که تا آخر این کتاب بیشتر وقت خود را صرف آن می کنید.

همانطور که میدانید، هنگامی که شروع به نوشتن یک برنامه میکنید، ابتدا باید الگوریتم کلی آن را تهیه کرده و سپس جزئیات هر قسمت از الگوریتم را به کد تبدیل کنید تا کل بخش‌های الگوریتم را به صورت کد داشته باشید، سپس با کنار هم قرار دادن این کدها به الگوریتم کلی میرسید. یک متدها که از خطهای این الگوریتم کلی را اجرا می کند، برای مثال "یک فایل را باز کن"، "یک متن را روی صفحه نمایش بده"، "یک صفحه را چاپ کن" و یا مواردی از این قبیل.

دانستن این که چگونه یک برنامه را به چند قسمت کوچکتر تقسیم کنید موردی است که به تجربه بستگی دارد. اهمیت تقسیم یک برنامه به چند قسمت کوچک و تاثیر آن در سادگی برنامه را زمانی مشاهده خواهید کرد که برنامه های بسیار پیچیده تری نسبت

¹ Unicode

به آنها یکی که تاکنون نوشته اید، بنویسید. در ادامه‌ی این بخش سعی می‌کنیم به شما بگوییم چرا و چگونه باید از متدها استفاده کنیم.

چرا از متدها استفاده می‌کنیم؟

در استفاده از متدها، شما باید اطلاعاتی که یک متده برای اجرا به آنها نیاز دارد را فراهم کنید تا نتیجه‌ی مطلوبی دریافت کنید. این اطلاعات ممکن است یک عدد صحیح، یک رشته متئ و یا ترکیبی از هر دو باشد. این اطلاعات به عنوان **مقادیر ورودی** شناخته می‌شوند. البته بعضی از متدها ورودی دریافت نمی‌کنند، بنابراین داشتن مقدار ورودی برای یک متده لازم نیست. یک متده با استفاده از این اطلاعات ورودی و نیز یک سری اطلاعات درونی (برای مثال دانستن اطلاعاتی در رابطه با وضعیت کنونی برنامه) سعی می‌کند تا وظیفه خود را انجام دهد.

هنگامی که این اطلاعات را به برنامه می‌فرستید، در اصطلاح **داده** به تابع فرستاده اید. به این داده‌ها **پارامتر** هم گفته می‌شود. در نهایت برای استفاده از یک تابع شما باید آن را **فراخوانی** کنید. خلاصه، شما یک متده را فراخوانی می‌کنید و داده‌های مورد نیاز آن را به وسیله پارامترها به آن می‌فرستید.

همانطور که در قبیل هم ذکر شد، دلیل استفاده از یک تابع این است که از یک قطعه کد چندین بار استفاده کنیم. برای این کار ابتدا باید بتوانیم الگوریتم برنامه را در حالت کلی بررسی کنیم و سپس قسمتهایی که ممکن است چند بار به آنها نیاز پیدا کنیم را مشخص کنیم. بعد از مشخص کردن این قسمتهای میتوانیم آنها را با استفاده از متدها بنویسیم و سپس متدها را چندین بار در برنامه استفاده کنیم.

برای مثال تصور کنید که برنامه شما از الگوریتم‌های زیادی تشکیل شده است. بعضی از این الگوریتم‌ها برای محاسبات خود نیاز دارند که بتوانند محیط دایره را محاسبه کنند. چون بعضی از قسمتهای الگوریتم ما نیاز دارند که نحوه محاسبه محیط دایره را بدانند، استفاده از یک متده در این مورد میتواند مناسب باشد. شما میتوانید متده بنویسید که بتواند محیط یک دایره را با دانستن شعاع آن محاسبه کند، سپس در هر قسم از الگوریتم که به محاسبه محیط نیاز بود میتوانید این متده را فراخوانی کنید. به این ترتیب نیازی نیست که یک کار مشخص را انجام میدهد چند بار نوشته شود. شما فقط یک بار کد را می‌نویسید و چند بار از آن استفاده می‌کنید.

همچنین ممکن است یک قسم از الگوریتم بخواهد محیط یک دایره به شعاع ۱۰۰ را بداند و قسمتی دیگر محیط یک دایره به شعاع ۲۰۰. بنابراین متده شما میتواند شعاع دایره را به عنوان پارامتر از ورودی بگیرد و سپس محیط را محاسبه کند. به این ترتیب این متده در هر شرایطی میتواند مورد استفاده قرار بگیرد.

نکته: در ویژوال C# ۲۰۰۵ یک متده یا میتواند مقداری را برگرداند و یا هیچ مقداری را برنگرداند. به متدهایی که مقداری را برمیگردانند یک **تابع^۱** و به متدهایی که هیچ مقداری را برنمیگردانند یک **زیر برنامه^۲** گفته می‌شود.

متدهایی که تاکنون دیده اید:

^۱ Function

^۲ Subroutine

بهتر است بدانید که تاکنون در برنامه هایی که در قسمتهای قبلی نوشته ایم، از متدهای زیادی استفاده کرده اید. به عنوان مثال کد زیر را که در ابتدای فصل نوشته شد ملاحظه کنید:

```
private void btnAdd_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Define a variable for intNumber
    int intNumber;

    // Set the initial value
    intNumber = 27;

    // Add 1 to the value of intNumber
    intNumber = intNumber + 1;

    // Display the new value of intNumber
    MessageBox.Show("The value of intNumber + 1 = " +
                    intNumber, "Variables");
}
```

این کد یک متده است زیرا همانطور که در تعریف متده گفتیم، قطعه کدی مجزا است که کار خاصی را انجام می دهد. در اینجا این قطعه کد عدد یک را به متغیر `intNumber` اضافه میکند و نتیجه را نمایش میدهد.
این متده هیچ مقداری را برمی گرداند بنابراین نوع مقدار بازگشته `void` تعریف شده است. کلمه `void` به کامپایلر می گوید که این متده هیچ مقداری را برمی گرداند. اگر متده مقداری را برگرداند به جای استفاده از `void` باید نوع مقداری که برگشت داده می شود را بنویسید (برای مثال `int` یا `double` یا ...). هر دستوری که بین دو علامت آکولاد نوشته شود جزوی از بدنه ای متده محاسبه می شود. یک متده به صورت زیر تعریف می شود (البته این متده به صورت اتوماتیک توسط ویژوال C# ۲۰۰۵ ایجاد شده است):

```
private void btnAdd_Click(object sender, EventArgs e)
```

(۱) قبل از هر چیز، کلمه `private` را در تعریف تابع مشاهده میکنید. درباره این کلمه در فصلهای بعدی به تفصیل بحث شده است. فعلاً، فقط بدانید که این کلمه موجب میشود این متده فقط توسط توسعه دهنده یا متدهای دیگر داخل همان بخش استفاده شود.

(۲) کلمه بعدی، کلمه `void` است که همانطور که گفتیم به ویژوال C# می گوید این متده هیچ مقداری را برمی گرداند.

(۳) بعد از `void` با کلمه `btnAdd_Click` روبرو میشود. همانطور که ممکن است حسنه داشت، این کلمه نام متده است که تعریف کرده ایم.

(۴) چهارمین مورد در تعریف این تابع پارامترهایی است که به آن فرستاده می شود. همانطور که مشاهده میکنید این تابع دو پارامتر را دریافت میکند. پارامتر اول، پارامتر اول، `sender` از نوع `Object` است و پارامتر دوم `e` از نوع `EventArgs` است. در مورد این پارامترها در بخشهای بعدی بیشتر صحبت خواهیم کرد.

در امتحان کنید بعدی، یک متده ایجاد خواهید کرد که یک عبارت را با استفاده از کادر پیغام در صفحه نمایش دهد و سپس این متده را به وسیله سه دکمه فرمان متفاوت فراخوانی خواهید کرد.

امتحان کنید: استفاده از متدها

- (۱) یک پروژه ویندوزی با ویژوال C# ۲۰۰۵ ایجاد کنید و نام آن را برابر Three Buttons قرار دهید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار سه دکمه فرمان بر روی فرم خود قرار دهید.
- (۳) روی دکمه فرمان اول دو بار کلیک کنید و سپس کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}

private void SayHello()
{
    // Display a message box
    MessageBox.Show("Hello, World!", "Three Buttons");
}
```

- (۴) برنامه را اجرا کنید. فرمی را با سه دکمه فرمان مشاهده خواهید کرد. بر روی بالاترین دکمه فرمان کلیک کنید. قادر پیغامی با عبارت Hello, World! را خواهید دید.

چگونه کار می کند؟

همانطور که می دانید، هنگامی که در محیط طراحی بر روی یک دکمه فرمان دو بار کلیک می کنید، ویژوال C# ۲۰۰۵ تابعی مانند زیر را به صورت اتوماتیک ایجاد می کند:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
}
```

هنگامی که کاربر روی این دکمه در برنامه کلیک کند، اصطلاحاً یک **رویداد^۱** در برنامه رخ داده است. ویژوال C# هنگام کامپایل این متدها، کدی را به آن اضافه می کند تا این متدها رخ دادن رویداد کلیک این دکمه اجرا شود. به عبارت دیگر ویژوال C# زمانی که کاربر روی این دکمه فرمان در برنامه کلیک کرده، این متدها را فراخوانی می کند. این متدها دو پارامتر را به عنوان ورودی دریافت می کنند، که فعلاً در مورد آنها صحبتی نمی کنیم. در فصلهای بعد بیشتر با رویدادها و نحوه استفاده از آنها در برنامه آشنا خواهید شد.

^۱ Event

در بیرون از این متدها، متدهای دیگر را به صورت زیر تعریف می‌کنید:

```
private void SayHello()
{
    // Display a message box
    MessageBox.Show("Hello, World!", "Three Buttons");
}
```

این متدهای جدید، نامیده می‌شود. هر چیزی که در بین دو آکولاد متدهای قرار بگیرد، جزوی از کد این متدها محسوب می‌شود و هنگامی که متدهای فراخوانی شود، اجرا خواهد شد. در این حالت، کد نوشته شده در این متدها یک کادر پیغام را نمایش می‌دهد. همانطور که میدانید با کلیک کردن بر روی دکمه فرمان، ویژوال #C# ۲۰۰۵ متدهای button1_Click را اجرا می‌کند و این متدهای نیز SayHello را احضار می‌کند. نتیجه این که با کلیک بر روی دکمه فرمان، کد داخل متدهای SayHello اجرا می‌شود و کادر پیغامی نمایش داده می‌شود.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}
```

تا اینجا مقداری با تعریف تابع و نیز استفاده از آن آشنا شدید، اما سوالی که ممکن است به وجود آید این است که چرا نیاز دارد متدهای بنویسید که قادر پیغامی را نمایش دهد؟ در بخش امتحان کنید بعد دلیل این کار را بیشتر متوجه خواهید شد.

امتحان کنید: استفاده مجدد از متدها

- (۱) اگر پروژه قبلی در حال اجرا است، آن را ببندید.
- (۲) روی دکمه فرمان دوم دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متدهایجاد شده وارد کنید:

```
private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}
```

- (۳) به قسمت طراحی برگردید و روی دکمه فرمان سوم دو بار کلیک کنید. در متدهایجاد شده کد زیر را وارد کنید:

```
private void button3_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}
```

۴) حالا برنامه را اجرا کنید و روی دکمه های فرمان کلیک کنید. مشاهده می کنید که همه دکمه ها قادر پیغام یکسانی را نمایش می دهند.

۵) اجرای برنامه را متوقف کنید و متدهای SayHello را در بخش کد برنامه پیدا کنید. متنی که در کادر پیغام نمایش داده میشود را به صورت زیر تغییر دهید:

```
private void SayHello()
{
    // Display a message box
    MessageBox.Show("I have changed!", "Three Buttons");
}
```

۶) برنامه را مجدداً اجرا کنید و روی دکمه های فرمان کلیک کنید. توجه کنید که متن مورد نمایش در کادر پیغام تغییر کرده است.

چگونه کار می کند؟

هر کدام از متدهای مخصوص به رویداد کلیک دکمه های فرمان^۱، متدهای SayHello را فراخوانی می کنند:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}

private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}

private void button3_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call your method
    SayHello();
}
```

همانطور که از اسم این متدها نیز مشخص است، هر کدام از آنها برای کنترل رویداد یکی از دکمه فرمانهای روی فرم هستند.

^۱ به این متدها که برای کنترل یک رویداد به کار می روند، Event Handler نیز گفته می شود.

توجه کنید هنگامی که شما نحوه کارکرد متدهای `SayHello` را که هر سه متدهای آن استفاده می‌کنند تغییر دهید، تغییرات به هر سه دکمه فرمان اعمال می‌شود. این مورد در برنامه نویسی موضوع بسیار مهمی است. اگر شما متدهای کد خود را به نحوی منطقی تنظیم کنید، میتوانید با تغییر یک متدهای قسمتی از برنامه، بر روی تمام قسمتهای برنامه تاثیر بگذارید. همچنین این مورد شما را از وارد کردن کدهای یکسان و مشابه به صورت تکراری نیز نجات میدهد.

ایجاد یک متدهای

در امتحان کنید بعد، متدهای خواهید ساخت که یک مقدار را برگرداند. تابعی که در این بخش ایجاد می‌کنید میتواند مساحت یک دایره را بر اساس شعاع آن محاسبه کند. الگوریتمی که برای این کار استفاده میکنید به صورت زیر است:

- (۱) شعاع را به توان دو برسان.
- (۲) نتیجه را در عدد پی ضرب کن.

امتحان کنید: ایجاد یک متدهای

(۱) برای نوشتن این برنامه میتوانید از برنامه `Three Buttons` که در مرحله قبل ساختید استفاده کنید.
(۲) کد زیر را برای تعریف یک تابع جدید در قسمت کد برنامه اضافه کنید (این متدهای اضافه کردند مقداری را به برنامه ی فراخوان بر میگرداند، پس یک تابع به شمار می‌روند).

```
// CalculateAreaFromRadius - find the area of a circle
private double CalculateAreaFromRadius(double radius)
{
    // Declare variables
    double dblRadiusSquared;
    double dblResult;

    // Square the radius
    dblRadiusSquared = radius * radius;

    // Multiply it by pi
    dblResult = dblRadiusSquared * Math.PI;

    // Return the result
    return dblResult;
}
```

(۳) سپس کد نوشته شد در متدهای `button1_Click` را حذف کنید و کد زیر را به جای آن وارد کنید:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
```

```

{
    // Declare variable
    double dblArea;
    // Calculate the area of a circle with radius 100
    dblArea = CalculateAreaFromRadius(100);
    // Print the results
    MessageBox.Show(dblArea, "Area");
}

```

۴) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه فرمان `Button1` کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۱۳-۳ مشاهده خواهید کرد:

شکل ۱۳-۳

چگونه کار می کند؟

قبل از هر چیز، یک متده مجزا به نام `CalculateAreaFromRadius` مانند زیر ایجاد می کنید:

```

private double CalculateAreaFromRadius(double radius)
{
}

```

هر کدی که بین دو آکولاد قرار بگیرد به عنوان بدنه تابع به شمار می رود و با فراخوانی تابع اجرا میشود. قسمت `double radius` یک پارامتر از نوع `double` را برای این متده تعریف می کند. هنگامی که یک متده فراخوانی می شود، قسمتی از حافظه را در اختیار آن قرار می دهد تا متده بتواند از آن در انجام دستورات خود استفاده کند. پارامترهایی که به این ترتیب در بدنه متده تعریف شود، هنگام فراخوانی متده در این فضا کپی می شوند تا متده بتواند از آنها استفاده کند. این عمل موجب می شود هر تغییری که متده در مقدار پارامتر ایجاد کند، در متغیر اصلی تاثیری نداشته باشد. مثلا در این برنامه، هنگام احضار متده یک متغیر به نام `radius` در حافظه ی مخصوص متده تعریف می شود و مقدار ارسالی به متده به صورت اتوماتیک در آن قرار می گیرد. بنابراین اگر مقدار ۲۰۰ به متده ارسال شود مقدار متغیر تعریف شده برابر ۲۰۰ خواهد بود. این مورد همانند این است که در ابتدای متده یک متغیر به نام `radius` تعریف کنید و مقدار آن را برابر ۲۰۰ قرار دهید:

```
double radius = 200;
```

نکته: یکی از مشکلات این روش این است که اگر اندازه متغیر بزرگ باشد، کپی کردن آن در از برنامه اصلی در حافظه ی مخصوص به متده زمان زیادی را می گیرد و همچنین موجب می شود حافظه ی زیادی اشغال شود. برای رفع این مشکل می توان

متغیرهای بزرگ را به روش دیگری به نام ارجاع^۱ به متدها فرستاد. برای اینکه یک پارامتر با استفاده از ارجاع به متدها فرستاده شود باید قبل از تعریف پارامتر از کلمه کلیدی `ref` استفاده کنید. هنگامی که یک پارامتر با استفاده از ارجاع به یک متدها فرستاده شود، دیگر مقدار پارامتر در حافظه‌ی متدها نمی‌شود بلکه آدرس متغیر اصلی در حافظه، به متدها فرستاده خواهد شد. بنابراین هر تغییری که متدها در مقدار پارامتر ایجاد کند، بالاصله در متغیر اصلی نیز تأثیر خواهد گذاشت و مقدار آن نیز تغییر خواهد کرد.

کلمه `double` که قبل از نام متده است، مشخص می‌کند که این متده عدد اعشاری را از نوع عدد اعشاری با دقت مضاعف به جایی که آن احضار شده است برمی‌گرداند:

```
private double CalculateAreaFromRadius(double radius)
```

حالا بهتر است به بدنه خود متده نگاه دقیقتری بیاندازید. قبل از هر چیز، میدانید که برای محاسبه مساحت یک دایره باید از الگوریتم زیر استفاده کنید:

- (۱) عددی که بیانگر شعاع دایره است را دریافت کنید.
- (۲) عدد را به توان دو برسانید.
- (۳) حاصل را در عدد پی ضرب کنید.

و همانطور که می‌بینید، این همان کاری است که در بدنه متده انجام داده اید:

```
// Declare variables
double dblRadiusSquared;
double dblResult;

// Square the radius
dblRadiusSquared = radius * radius;

// Multiply it by pi
dblResult = dblRadiusSquared * Math.PI;
```

عبارت `Math.PI` در کد قبلی مقدار ثابتی است که در ویژوال C# ۲۰۰۵ تعریف شده است و مقدار عدد پی را در خود نگهداری می‌کند. در خط آخر باید نتیجه محاسبات را به برنامه فراخوان بازگردانید. این کار با کد زیر انجام می‌شود:

```
// Return the result
return dblResult;
```

کدی که در متده `button1_Click` اضافه کرده اید، تابع قبلی را احضار می‌کند و نتیجه برگردانده شده توسط تابع را به کاربر نمایش می‌دهد:

```
// Declare variable
```

^۱ Reference

```

double dblArea;
// Calculate the area of a circle with radius 100
dblArea = CalculateAreaFromRadius(100);
// Print the results
MessageBox.Show(dblArea, "Area");

```

اولین کاری که باید انجام دهید این است که یک متغیر به نام dblArea تعریف کنید که مساحت دایره را در خود نگه دارد. بعد از فراخوانی تابع، مقدار برگشتی از آن را می‌توانید در این متغیر نگهداری کنید. با استفاده از پرانتزهایی که در آخر نام تابع آمده‌اند، می‌توانید پارامترهای مورد نیاز تابع را به آن ارسال کنید. در اینجا فقط باید یک پارامتر را به تابع ارسال کنید و آن هم شعاع دایره خواهد بود.

بعد از اینکه متده را فراخوانی کردید، باید صبر کنید تا محاسبات آن تمام شود. پس از اتمام محاسبات تابع، نتیجه که مساحت دایره است برگردانده می‌شود و در متغیر dblArea قرار می‌گیرد. اکنون می‌توانید نتیجه را به روش همیشگی در صفحه نمایش دهید.

انتخاب نام برای متده:

در چارچوب .NET. یک سری استاندارد برای نامگذاری توابع و متدها تعریف شده‌اند که بهتر است هنگام انتخاب نام برای متده آنها راعیت کنید. این مورد باعث می‌شود برنامه نویسان راحت‌تر بتوانند کدهای نوشته شده توسط خود را به زبان دیگری منتقل کنند. توصیه می‌کنیم که هنگام نامگذاری متدها از روش نامگذاری پاسکال استفاده کنید. یعنی فقط اولین حرف نام هر متده را به صورت بزرگ بنویسید. البته این مورد فقط یک توصیه برای خواناًتر شدن کدها در ویژوال C# ۲۰۰۵ است و هیچ اجباری در آن نیست. به مثال‌های زیر توجه کنید:

- CalculateAreaFromRadius
- OpenXmlFile
- GetEnvironmentValue

توجه کنید که در مثال‌های بالا حتی در مواردی که از حروف مخفف هم استفاده شده است (XML در مثال دوم) تمام حروف به جز حرف اول به صورت کوچک نوشته شده‌اند. رعایت این نکته به خصوص در زبانهایی مثل C# که به کوچکی و بزرگی حروف حساس هستند، می‌تواند از گیج شدن برنامه نویس در برابر نام تابع جلوگیری کند. قاعده دیگر در مورد نامگذاری پارامترها است. در نامگذاری پارامترها بهتر است همانند نامگذاری توابع و متدها عمل کنید اما حروف اول هر پارامتر را نیز کوچک قرار دهید. به مثال‌های زیر در این مورد توجه کنید:

- myAccount
- customerDetails
- updatedDnsRecords

در اینجا نیز، همه چیز حتی کلمات اختصاری هم باید از قواعد نامگذاری پیروی کنند (همانند DNS در مثال بالا). همانطور که میدانید در .NET. کدها به زبان خاصی وابسته نیستند و کدهای موجود در یک زبان می‌توانند در زبانهای دیگر مورد استفاده قرار بگیرند. بنابراین بهتر است از این قواعد پیروی کنید تا هم در زبانهایی که به نوع حروف حساس هستند و هم در زبانهایی که نسبت به این مورد حساس نیستند با مشکلی مواجه نشوید.

نکته: زبانهایی مانند Visual Basic به بزرگی و کوچکی حروف حساس نیستند اما زبانهای C#, C++ و J# حساس به حروف هستند. برای مثال در این زبانها متغیر intNumber با متغیر INTNUMBER و یا intnumber متفاوت است.

محدوده ها:

هنگامی که مفاهیم متدها را بیان می کردیم، گفتیم که متدها جامع هستند. این مورد تاثیر مهمی در نوع تعریف و استفاده از متغیرها در متدهای دارد. فرض کنید که دو متدهای strName و strBalthazarName در هر کدام متغیری رشته ای به نام strName تعریف شده است:

```
private void DisplaySebastiansName()
{
    // Declare variable and set value
    string strName = "Sebastian Blackwood";

    // Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}

private void DisplayBalthazarsName()
{
    // Declare variable and set value
    string strName = "Balthazar Keech";

    //Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}
```

با وجود اینکه هر دوی این متغیرها از متغیری با نام یکسان استفاده می کنند، اما هر کدام از این متغیرها در محدوده متدهای خود تعریف شده اند. در امتحان کنید بعد این مورد را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: محدوده ها

- (۱) یک پروژه ویندوزی جدید به نام Scope Demo در ویژوال استودیو ایجاد کنید.
- (۲) یک کنترل Button جدید به فرم اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر btnScope و خاصیت Text آن را برابر Scope دهید. روی آن دو بار کلیک کنید و در متدهای Click و MouseDown این کنترل را اضافه کنید:

```
private void btnScope_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Call a method
}
```

```

        DisplayBalthazarsName( );
    }

private void DisplaySebastiansName( )
{
    // Declare variable and set value
    string strName;
    strName = "Sebastian Blackwood";
    // Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}

private void DisplayBalthazarsName( )
{
    // Declare variable and set value
    string strName;
    strName = "Balthazar Keech";

    // Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}

```

۳) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه Scope کلیک کنید. قادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که نام Balthazar Keech را نمایش می دهد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که مشاهده کردید، در این تمرین با وجود اینکه دو متغیر با نام یکسان ولی در مکانهای مختلف داریم، برنامه به درستی کار می کند.

```

private void DisplaySebastiansName( )
{
    // Declare variable and set value
    string strName;
    strName = "Sebastian Blackwood";
    // Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}

private void DisplayBalthazarsName( )
{
    // Declare variable and set value
    string strName;
    strName = "Balthazar Keech";

```

```

    // Display results
    MessageBox.Show(strName, "Scope Demo");
}

```

هنگامی که یک متده شروع به کار می کند، متغیرهایی که در آن تعریف شده اند (در محدوده باز شدن آکولاد و بسته شدن آن) محدوده فعالیت محلی^۱ می گیرند. محدوده یک متغیر به این معنی است که کدام قسمت از برنامه میتواند به آن دسترسی پیدا کند. محدوده فعالیت محلی یعنی متغیر فقط در محدوده ای متده جاری قابل دسترسی است.

در برنامه قبلی، متغیر strName تا هنگام فراخوانی متده وجود ندارد. هنگامی که متده شروع به کار کرده، .NET حافظه مورد نیاز را در اختیار این متغیر قرار می دهد، بنابراین متغیر می تواند در کد مورد استفاده قرار گیرد. در این توابع ابتدا مقدار متغیر را برابر یک نام خاص قرار داده و سپس قادر پیغام را نمایش میدهید. بنابراین در این مثال هنگامی شما متده DisplayBathazarName را فراخوانی می کنید، متغیرهای تعریف شده در آن متده بلافضله ایجاد می شوند، متده وظایف خود را انجام می دهد و با پایان یافتن متده، متغیرها نیز از حافظه حذف می شوند.

نکته: در بخش بعد مشاهده خواهید کرد که محدوده فعالیت یک متغیر حتی می تواند به داخل یک حلقه در داخل متده محدود شود.

نتیجه:

در این فصل مباحث و اصول مورد نیاز برای نوشتن نرم افزار را بیان کردیم. بیشتر این اصول فقط محدود به زبان ویژوال C# نیستند، بلکه در هر زبانی صدق میکنند. فصل را با معرفی الگوریتم ها آغاز کردیم که پایه و اساس تمام نرم افزارها هستند. سپس مفاهیم اولیه متغیرها را معرفی کردیم و از نزدیک پرکاربرد ترین نوع های داده ای را از قبیل string، double، int، Boolean و DateTime برسی کردیم. مشاهده کردید که چگونه می توان کارهای گوناگونی روی این متغیرها انجام داد. مثلاً انجام عملیات ریاضی روی متغیرهای عددی، اتصال رشته های مختلف به هم و ایجاد رشته جدید، بدست آوردن طول یک رشته، تقسیم یک متن به چند زیررشته، بدست آوردن تاریخ جاری سیستم و یا دسترسی به قسمتهای مختلف تاریخ از قبیل ماه، سال و ... با استفاده از خاصیتهای آن. سپس نحوه ذخیره شدن متغیرها در حافظه یک سیستم را مشاهده کردید. بعد از این موارد نگاهی به متدها انداختیم. این که متدها چیستند، چرا به آنها نیاز پیدا میکنیم، چگونه آنها را ایجاد کنیم و به آنها پارامتر بفرستیم، همچنین محدوده فعالیت متغیرها را در یک متده نیز برسی کردیم. در پایان باید بدانید:

- الگوریتم ها چیستند و چگونه در توسعه نرم افزار مورد استفاده قرار می گیرند.
- چگونه متغیرهایی از نوع های داده ای مختلف را ایجاد و استفاده کنید.
- چگونه از پرکاربرد ترین توابع کار با رشته هنگامی که متغیری از نوع string دارد استفاده کنید.
- چگونه از نوع داده ای DateTime برای نگهداری زمان و تاریخ استفاده کنید و آنها را بر اساس تنظیمات محلی کامپیوتر کاربر در صفحه نمایش دهید.
- چگونه متدهای ساده را تعریف و استفاده کنید.

¹ Local Scope

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه تحت ویندوز با دو کنترل `Button` ایجاد کنید. در رویداد `Click` دکمه اول دو متغیر از نوع عدد صحیح ایجاد کنید و مقدار اولیه آنها را برابر عددی دلخواه قرار دهید. سپس تعدادی از عملیات ریاضی مختلف را روی این اعداد انجام داده و نتیجه را در خروجی نمایش دهید.

در رویداد `Click` دکمه فرمان دوم دو متغیر از نوع رشته تعریف کنید و مقدار آنها را برابر رشته دلخواه قرار دهید. سپس دو رشته را به هم متصل کرده و نتیجه را نمایش دهید.

تمرین ۲:

یک برنامه تحت ویندوز با یک کنترل `TextBox` و یک کنترل `Button` ایجاد کنید. در رویداد `Click` دکمه فرمان، سه کادر پیغام اول باید طول رشته‌ی درون `TextBox` را نمایش دهد. کادر پیغام دوم باید نیمه اول رشته و کادر پیغام سوم نیمه دوم رشته را نمایش دهد.

فصل چهارم: کنترل روند اجرای برنامه

در فصل سوم در مورد الگوریتم ها و کاربرد آنها در نرم افزار مطالعی را آموختید. در این فصل نحوه کنترل روند اجرای برنامه در طول این الگوریتم ها را مشاهده خواهید کرد. برای مثال خواهید دید که چگونه می توانید تصمیماتی از قبیل "اگر X به این حالت بود، A را انجام بده در غیر این صورت B را انجام بده" را در برنامه ی خود پیاده کنید. این قابلیت در الگوریتم برنامه ها به عنوان انشعاب شناخته می شود. همچنین در این فصل مشاهده خواهید کرد چگونه می توانید یک قطعه کد را به تعداد مرتبه مشخص و یا تا زمانی که یک شرط درست است اجرا کنید.

خصوصا در این فصل در مورد موارد زیر صحبت خواهیم کرد:

- دستور if
- switch
- حلقه های for و foreach
- حلقه های do ... until و do ... while

تصمیم‌گیری در برنامه:

الگوریتم ها همواره دارای تصمیماتی هستند. در واقع، این تصمیمات است که باعث می شود کامپیوتر بتواند وظیفه خود را به خوبی انجام دهد. هنگام کدنویسی با تصمیم گیری های زیادی مواجه می شویم. مثلاً فرض کنید که لیستی شامل ده نام در اختیار شما قرار داده اند و باید کدی بنویسید که به اعضای این لیست نامه ای را بفرستد. در هر قسمت از این کد می پرسید "آیا لیست تمام شده است؟" اگر چنین بود الگوریتم تمام می شود. در غیر این صورت نام نفر بعدی از لیست استخراج میشود و مراحل ارسال نامه برای او انجام میشود. به عنوان مثالی دیگر ممکن است که بخواهید فایلی را باز کنید. در این حالت ابتدا می پرسید "آیا فایل مورد نظر وجود دارد؟". در صورت وجود فایل را باز می کنید و در غیر این صورت الگوریتم را به اتمام میرسانید. تمام این تصمیم گیریها به یک نحو در برنامه پیاده سازی می شوند. در ابتدا به بررسی دستور if برای کنترل روند اجرای برنامه می پردازیم.

دستور if:

راحت ترین راه برای تصمیم گیری در ویژوال C# ۲۰۰۵ استفاده از دستور if است. در بخش امتحان کنید زیر با نحوه کاربرد این دستور آشنا خواهیم شد:

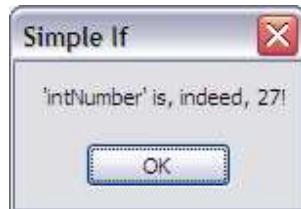
امتحان کنید: یک دستور if ساده

(۱) یک برنامه تحت ویندوز به نام Simple If ایجاد کنید. سپس با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button روی فرم قرار داده، خاصیت Name آن را برابر btnIf و خاصیت Text آن را برابر If قرار دهید. روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void btnIf_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare and set a variable
    int intNumber = 27;

    // Here's where you make a desicion
    // and tell the user what happend
    if (intNumber == 27)
    {
        MessageBox.Show("'intNumber' is, indeed, 27!",
                      "Simple If");
    }
}
```

(۲) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه فرمان If کلیک کنید. کادر پیغامی را مشابه شکل ۱-۴ خواهید دید.

شکل ۱-۴

چگونه کار می کند؟

در ابتدا یک متغیر به نام intNumber ایجاد می کنید و مقدار آن را برابر ۲۷ قرار می دهید (همانطور که می بینید هم تعریف متغیر و هم مقدار دهی اولیه به آن در یک خط انجام شده است):

```
int intNumber = 27;
```

سپس با استفاده از دستور if مشخص می کنید که باید چه کاری انجام دهید. در اینجا شما میگویید "اگر intNumber برابر با ۲۷ بود...".

```
// Here's where you make a desicion
// and tell the user what happend
if (intNumber == 27)
```

```

{
    MessageBox.Show( "'intNumber' is, indeed, 27!",
                    "Simple If");
}

```

قطعه کدی که درون آکولاد پایین دستور `if` قرار دارد فقط هنگامی اجرا میشود که `intNumber` برابر با ۲۷ باشد. به عبارت دیگر هنگامی که شرط داخل پرانتز برابر `true` و یا درست باشد، کد داخل بلاک `if` اجرا می‌شود. بنابراین در اینجا، اجرای برنامه شروع میشود و به دستور `if` میرسد. بعد از ارزیابی عبارت داخل پرانتز چون مقدار آن برابر با است، دستورات درون بلاک `if` اجرا می‌شوند و سپس اجرای برنامه از خط بعد از بلاک `if` ادامه پیدا می‌کند.

نکته: دقت کنید که کدهای درون بلاک `if` به صورت اتوماتیک با مقداری تورنگی^۱ نوشته می‌شوند. این مورد باعث افزایش خوانایی کد می‌شود، زیرا می‌توانید با نگاهی سریع بگویید که کدام قسمت از کد در صورت صحیح بودن دستور `if` اجرا می‌شود. همچنین برای خوانایی بیشتر برنامه بهتر است قبل و بعد از بلاک `if` مقداری فضای خالی قرار دهید.

یک دستور `if` ساده همانند قسمت قبل میتواند بودن هیچ آکولادی نوشته شود. البته این کار هنگامی امکانپذیر است که بلاک `if` فقط شامل یک دستور باشد. به کد زیر نگاه کنید:

```

if (intNumber == 27)
    MessageBox.Show( "'intNumber' is, indeed, 27!",
                    "Simple If");

```

این دستور هم مانند دستور `if` در برنامه قبلی کار می‌کند و مزیت آن فقط این است که کد را کوتاهتر می‌کند. اما اگر نتیجه یک شرط نادرست باشد، چه اتفاقی می‌افتد؟ در امتحان کنید بعد این حالت را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: نادرست بودن شرط

(۱) اگر برنامه `Simple If` در حال اجرا است آن را بیندید. کنترل `Button` دیگری به فرم اضافه کنید، خاصیت آن را برابر `Name` و خاصیت `btnAnotherIf` آن را برابر `Another If` قرار دهید. روی دکمه دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متد `btnAnotherIf_Click` به رویداد کلیک آن وارد کنید:

```

private void btnAnotherIf_Click(object sender,
                               EventArgs e)
{
    // Declare and set a variable
    int intNumber = 27;

    // Here's where you make a decision,
    // and tell the user what happened
    if (intNumber == 1000)

```

^۱ Indention

```

    {
        MessageBox.Show( "'intNumber' is, indeed, " +
                        "1000!", "Simple If");
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید.

چگونه کار می کند؟

در این حالت، جواب سوال "آیا intNumber برابر با ۱۰۰۰ است؟" خیر است. بلک دستورات هم فقط در حالتی اجرا می شود که نتیجه شرط برابر true باشد، بنابراین کدهای این بلک اجرا نخواهند شد. در چنین شرایطی کنترل برنامه بالاصله به خط بعد از if منتقل می شود و کد مربوط به آن را اجرا می کند.

دستور :Else

اگر بخواهید در صورت درست بودن شرط قسمتی از برنامه و در صورت غلط بودن آن قسمتی دیگر اجرا شود، می توانید از دستور else استفاده کنید. در امتحان کنید زیر می توانید نحوه کاربرد این دستور را مشاهده کنید.

امتحان کنید: دستور else

(۱) کد درون رویداد Click مربوط به کنترل btnAnotherIf را به صورت زیر تغییر دهید:

```

private void btnAnotherIf_Click(object sender,
                               EventArgs e)
{
    // Declare and set a variable
    int intNumber = 27;

    // Here's where you make a decision,
    // and tell the user what happened
    if (intNumber == 1000)
    {
        MessageBox.Show( "'intNumber' is, indeed, " +
                        "1000!", "Simple If");
    }
    else
    {
}

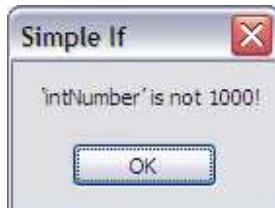
```

```

        MessageBox.Show( "'intNumber' is not 1000! " ,
                        "Simple If" );
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Another If کلیک کنید. کادر پیغامی مشابه شکل ۲-۴ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲-۴

چگونه کار می کند؟

کدی که در بلاک else وارد شده است، فقط در صورتی اجرا می شود که عبارت درون پرانتز if نادرست باشد. در این حالت، مقدار intNumber برابر با ۲۷ است، اما چون در شرط با عدد ۱۰۰۰ مقایسه شده است بنابراین شرط غلط است و کد نوشته شده در بخش else اجرا خواهد شد:

```

else
{
    MessageBox.Show( "'intNumber' is not 1000! " ,
                    "Simple If" );
}

```

بررسی چند شرط با :else if

اگر می خواهید بیش از یک حالت را تست کنید، باید از ترکیب دستور if و else استفاده کنید. در امتحان کنید بعدی، برنامه Simple If را به نحوی تغییر می دهیم که برابری intNumber را با چند عدد مختلف بررسی کند و نتیجه را نمایش دهد.

امتحان کنید: دستور else if

(۱) کد درون متده زیر تغییر دهید:

```
private void btnAnotherIf_Click(object sender,
```

```

        EventArgs e)
{
    // Declare and set a variable
    int intNumber = 27;

    // Here's where you make a decision,
    // and tell the user what happened
    if (intNumber == 1000)
    {
        MessageBox.Show( "'intNumber' is, indeed, " +
                        "1000!", "Simple If");
    }
    else if (intNumber == 27)
    {
        MessageBox.Show( "'intNumber' is 27!",
                        "Simple If");
    }
    else
    {
        MessageBox.Show( "'intNumber' is neither 1000" +
                        " nor 27!", "Simple If");
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه فرمان `If` کلیک کنید. کادر پیغامی مشابه شکل ۳-۴ را خواهد دید.

شکل ۳-۴

چگونه کار می کند؟

در این برنامه دستورات بخش `if` اجرا می شوند، زیرا `intNumber` برابر با عدد ۲۷ است و بنابراین عبارت داخل `else if` درست خواهد بود. توجه داشته باشید که اگر شرط داخل `else if` نیز غلط بود، کدهای بخش `else` اجرا می شدند.

در یک سری دستورات `if` و `else` متوالی، شرایط از بالاترین `if` به سمت پایین بررسی می شوند و اولین عبارتی که درست ارزیابی شد، دستورات مربوط به آن اجرا می شوند. پس در برنامه قبل اگر شرط اول را به گونه ای تنظیم کنیم که درست باشد (برای مثال داخل پرانتز عبارت `intNumber > 10` را قرار دهیم) که به علت بزرگتر بودن `intNumber` از ۱۰ برابر

با `true` است)، با وجود اینکه شرط دوم هم درست است دستورات شرط اول اجرا می‌شوند و کنترل برنامه به اولین خط بعد از سری دستورات `if` می‌رود.

```
else if (intNumber == 27)
{
    MessageBox.Show( "'intNumber' is 27! " ,
                    "Simple If" );
}
else
{
    MessageBox.Show( "'intNumber' is neither 1000 " +
                    " nor 27! " , "Simple If" );
}
```

شما می‌توانید به هر تعداد که بخواهید قسمتهای `if` را به یک دستور `if` برای بررسی حالتهاي مختلف اضافه کنید. اما همانطور که ذکر شد، هنگامی که ویژوال C# به اولین دستور `if` رسید شرط داخل آن را بررسی می‌کند. اگر عبارت داخل پرانتز `else` ارزیابی شود، دستورات داخل بلاک `if` اجرا می‌شوند و کنترل برنامه به اولین خط بعد از سری دستورات `if` و می‌رود. در غیر این صورت، عبارت مربوط به اولین `if` ارزیابی می‌شود. این روند ادامه پیدا می‌کند تا برنامه به بلاکی از دستورات برسد که حاصل آن درست باشد. در این حالت دستورات این بلاک اجرا شده و کنترل برنامه به بعد از مجموعه دستورات `if` و `else` می‌رود.

نکته: هنگام بررسی یک سری از حالتها، بهتر است آنهاي را که احتمال درست بودشان بيشتر است، ابتدا بررسی کنید. اين مورد باعث می‌شود کامپایلر هنگام اجرا، شرایط اضافه را بررسی نکند و کد سریعتر اجرا شود.

نکته: در مواردی که تعداد قسمتهای `if` در برنامه زیاد باشد و حالتهاي زیادی را باید بررسی کنید، به جای استفاده از `switch` میتوانید از `else if` استفاده کنید که در قسمتهای بعدی توضیح داده می‌شوند.

دستورات `if` تودر تو:

علاوه بر استفاده متوالی از دستورات `if`، می‌توانید در داخل یک `if` از دستورات `if` دیگری استفاده کنید. به مثال زیر توجه کنید:

```
if (intX > 3)
{
    MessageBox.Show( "intX is greater than 3" ,
                    "Sample If" );

    if (intX == 6)
        MessageBox.Show( "intX is 6!" , "Sample If" );
}
```

در استفاده از دستورات `If` تودرتو هیچ محدودیتی نیست. البته باید دقت کنید که هر چه تعداد `If` های تودرتو در برنامه بیشتر باشد، درک آن مشکلتر می شود. بنابراین سعی کنید تا جایی که میتوانید تعداد `If` های تودرتو را در برنامه کم کنید.

عملگرهای مقایسه ای:

در قسمتهای قبلی، نحوه بررسی برابر بودن یک متغیر را با مقادیر مختلف برای استفاده در شرط یک دستور `If` دیدیم. اما دستور `If` بسیار انعطاف پذیر تر است. شما میتوانید برای شرط این دستور از سوالهایی مثل موارد زیر استفاده کنید که پاسخ همه آنها بله یا خیر است:

- آیا `intNumber` بزرگتر از ۴۹ است؟
- آیا `intNumber` کوچکتر از ۴۹ است؟
- آیا `intNumber` بزرگتر یا مساوی ۴۹ است؟
- آیا `intNumber` کوچکتر یا مساوی ۴۹ است؟
- آیا `strName` برابر با `Ben` است؟

هنگام کار با متغیر های رشته ای، معمولاً از شرطهای برابر بودن یا مخالف بودن استفاده میکنید. اما هنگام کار با متغیر های عددی (چه اعداد صحیح و چه اعداد اعشاری) می توانید از تمام عملگرهای ریاضی که در بالا ذکر شد استفاده کنید.

استفاده از عملگر مخالف:

تاکنون از عملگر مخالف استفاده نکرده ایم. بنابراین در امتحان کنید بعد نحوه استفاده از این عملگر را با متغیر های رشته ای خواهیم دید.

امتحان کنید: استفاده از عملگر مخالف

- (۱) یک برنامه تحت ویندوز جدید به نام `IF Demo` ایجاد کنید.
- (۲) هنگامی که محیط طراحی `Form1` را مشاهده کردید، یک کنترل `TextBox` و یک کنترل `Button` را به وسیله جعبه ابزار بر روی فرم قرار دهید. خاصیت `Name` کنترل `TextBox` را برابر با `txtName` و خاصیت `Name` کنترل `Button` را برابر با `Robbin` قرار دهید. سپس خاصیت `Name` کنترل `Button` را برابر `btnCheck` و خاصیت `Text` آن را برابر `Check` قرار دهید.
- (۳) روی `Button` دو بار کلیک کنید و کد زیر را در بخش رویداد `Click` مربوط به آن قرار دهید:

```
private void btnCheck_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare a variable and
    // get the name from the text box
```

```

        string strName;
        strName = txtName.Text;

        // Is the name Gretchen?
        if (strName != "Gretchen")
            MessageBox.Show("The name is *not* Gretchen.",
                            "If Demo");
    }

```

۴) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Check کلیک کنید. کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که میگوید نام داخل جعبه متنی برابر با Gretchen نیست.

چگونه کار می کند؟

عملگر مخالف در زبان C# به صورت `= !` است. هنگامی که کاربر روی دکمه فرمان کلیک می کند، اول متن درون آن بدست آورده می شود و درون یک متغیر رشته ای قرار می گیرد. به وسیله خاصیت `Text` TextBox

```

// Declare a variable and
// get the name from the text box
string strName;
strName = txtName.Text;

```

بعد از اینکه نام وارد شده در متغیر قرار گرفت، با استفاده از عملگر مخالف مقدار درون متغیر رشته ای با یک عبارت رشته ای دیگر مقایسه شده و نتیجه این مقایسه برای اجرای دستورات `if` استفاده می شود.

```

// Is the name Gretchen?
if (strName != "Gretchen")
    MessageBox.Show("The name is *not* Gretchen.",
                    "If Demo");

```

همانطور که گفتیم، دستورات درون بلاک `if` فقط در صورتی اجرا می شوند که نتیجه داخل پرانتز برابر با `true` باشد. ممکن است عملگر مخالف در ابتدا مقداری گیج کننده به نظر برسد، اما توجه کنید سوالی که در این قسمت پرسیده میشود این است که "آیا مقدار strName مخالف Gretchen است؟". در این حالت پاسخ به صورت "بله، مقدار strName مخالف با Gretchen است" خواهد بود. بنابراین پاسخ این سوال به صورت بله است که `true` ارزیابی میشود. وقت کنید که اگر مقدار Gretchen وارد کنید، مقدار شرط برابر با غلط خواهد بود و دستورات بلاک `if` اجرا نخواهد شد.

نکته: اگر می خواهید متن `Gretchen` را در TextBox وارد کنید، توجه کنید که حتماً این متن به همان صورت که در کد بررسی می شود نوشته شود (در اینجا با G بزرگ). زیرا بررسی شرط در این قسمت به صورت حساس به حروف انجام می شود و اگر فرضأً عبارت `gretchen` را وارد کنید، دو مقدار برابر نخواهد بود و مجدداً کادر متنی نمایش داده خواهد شد.

نکته: علامت ! در C# برای معکوس کردن مقدار یک شرط به کار می رود. بنابراین اگر حاصل شرطی برابر با true باشد و قبل از آن از عملگر ! استفاده کنید، نتیجه برابر false ارزیابی می شود. برای مثال اگر مقدار متغیر strName برابر با Robbin باشد، حاصل عبارت زیر false خواهد بود:

```
if ( !(strName == "Robbin") )
```

به عبارت دیگر عملگر مخالف در برنامه بالا را می توان به صورت زیر نوشت:

```
if ( !(strName == "Gretchen") )
```

استفاده از عملگر های مقایسه ای:

در این بخش چهار عملگر مقایسه ای دیگر را معرفی خواهیم کرد. در امتحان کنید های بعدی با این عملگر ها آشنا می شوید:

امتحان کنید: استفاده از عملگر کوچکتر

- ۱) اگر برنامه If Demo در حال اجرا است، آن را ببندید. قسمت طراحی فرم را برای Form1 باز کنید، یک TextBox به فرم اضافه کنید و خاصیت Name آن را برابر txtValue قرار دهید. سپس یک Button دیگر به فرم اضافه کرده خاصیت Name آن را برابر btnCheckNumber و خاصیت آن را برابر Check Numbers قرار دهید.
- ۲) روی کنترل Button دو بار کلیک کنید و کد زیر را در رویداد Click آن وارد کنید:

```
private void btnCheckNumber_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // Declare variable
    int intNumber = 0;
    try
    {
        // Get the number from the text box
        intNumber = Int32.Parse(txtValue.Text);
    }
    catch
    {
    }

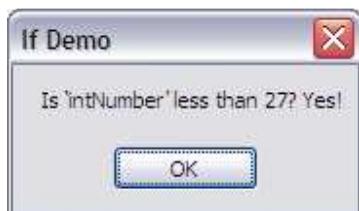
    // Is intNumber less than 27?
    if (intNumber < 27)
        MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than 27? " +
                       "Yes!", "If Demo");
```

```

    else
        MessageBox.Show( "Is 'intNumber' less than 27? " +
                        "No! ", "If Demo" );
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید. عددی را در TextBox وارد کرده و روی دکمه Check Numbers کلیک کنید. کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که به شما میگوید عدد وارد شده در TextBox بزرگتر از ۲۷ است یا نه؟ (شکل ۴-۴)

شکل ۴-۴

چگونه کار می کند؟

در این برنامه ابتدا باید مقدار عددی وارد شده در TextBox را بدست آورد. برای این کار ابتدا باید مطمئن شویم متن داخل TextBox شامل عدد است. زیرا کاربر برنامه آزاد است که هر متنی را در اینجا وارد کند، و ممکن است متن وارد شده شامل هیچ عددی نباشد که در این حالت برنامه در تبدیل آن به یک عدد صحیح با شکست مواجه می شود و بقیه کد اجرا نمی شود. بنابراین در این قسمت باید کدی را برای مدیریت این استثنای وارد می کنیم تا اگر کاربر مقداری غیر از عدد وارد کرد متغیر intNumber برابر با صفر شود، در غیر این صورت عدد وارد شده توسط کاربر در آن قرار گیرد.

```

// Declare variable
int intNumber = 0;
try
{
    // Get the number from the text box
    intNumber = Int32.Parse(txtValue.Text);
}
catch
{
}

```

نکته: دستور try...catch در فصل ۱۱ به صورت کامل بررسی می شود، بنابراین در این قسمت میتوانید از آن صرف نظر کنید.

برای تبدیل یک رشته که شامل عدد است به یک عدد صحیح باید از تابع Int32 Parse در استفاده کنید. این تابع یک رشته را که شامل یک عدد است دریافت کرده و عدد معادل آن را برمیگرداند. اگر رشته ای که به این تابع فرستاده می شود شامل عدد نباشد، یا حتی دارای کarakتری غیر عددی باشد، تابع با خطأ مواجه شده و اجرای برنامه متوقف می شود.

در بخش بعدی، به وسیله دستور `if` بررسی می کنید که عدد وارد شده در `TextBox` بزرگتر از ۲۷ است یا نه و بر اساس آن پیغام مناسبی را به کاربر نمایش می دهید.

```
// Is intNumber less than 27?  
if (intNumber < 27)  
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than 27? " +  
                    "Yes!", "If Demo");  
else  
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than 27? " +  
                    "No!", "If Demo");
```

نکته: همانطور که ملاحظه می کنید، در این قسمت چون هم در بخش `if` و هم در بخش `else` فقط یک دستور وارد شده است نیازی به استفاده از آکولاد در ابتدا و انتهای دستور نیست.

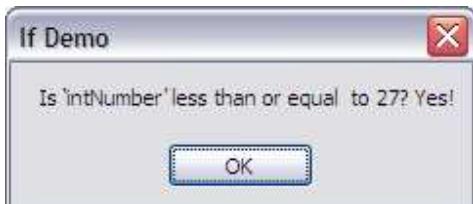
جالب اینجاست که اگر دقیقاً مقدار ۲۷ را در `TextBox` وارد کنید، گفته می شود که عدد کوچکتر از ۲۷ نیست. زیرا عملگر کوچکتر فقط در صورتی مقدار `true` را برمی گرداند که عدد کوچکتر باشد، نه بزرگتر یا مساوی. برای اینکه شرط بالا خود عدد ۲۷ را نیز شامل شود باید از عملگر کوچکتر مساوی استفاده کنید که در بخش امتحان کنید بعدی شرح داده شده است.

امتحان کنید: استفاده از عملگر کوچکتر یا مساوی

(۱) کد موجود در رویداد `Click` مربوط به کنترل `Button` در قسمت قبلی را به صورت زیر تغییر دهید:

```
// Declare variable  
int intNumber;  
try  
{  
    // Get the number from the text box  
    intNumber = Int32.Parse(txtValue.Text);  
}  
catch  
{  
}  
  
// Is intNumber less than or equal to 27?  
if (intNumber <= 27)  
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than or " +  
                    "equal to 27? Yes!", "If Demo");  
else  
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than or " +  
                    "equal to 27? No!", "If Demo");
```

- ۲) حال برنامه را اجرا کنید و عدد ۲۷ را در TextBox وارد کنید. روی دکمه Check Numbers کلیک کنید.
کادر پیغامی مشابه شکل ۵-۴ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۵-۴

چگونه کار می کند؟

تنها تفاوتی که این برنامه نسبت به برنامه قبلی دارد این است که شرط دستور `if` خود عدد ۲۷ را نیز شامل می شود. یعنی اگر در جبکه متغیر عدد ۲۷ وارد کنید، کادر پیغامی مشابه شکل ۴-۵ را مشاهده خواهید کرد.
دو عملگر دیگر مشابه عملگرهای قبلی می باشد که در بخش بعدی آنها را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از عملگر بزرگتر و بزرگتر مساوی

- ۱) رویداد Click مربوط به کنترل Button را باز کرده و کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
// Is intNumber less than or equal to 27?
if (intNumber <= 27)
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than or" +
                    "equal to 27? Yes!", "If Demo");
else
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' less than or" +
                    "equal to 27? No!", "If Demo");

// Is intNumber greater than 27?
if (intNumber > 27 )
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' greater than" +
                    "27? Yes!", "If Demo");
else
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' greater than" +
                    "27? No!", "If Demo");

// Is intNumber greater than or equal to 27?
if( intNumber >= 27)
```

```

        MessageBox.Show("Is 'intNumber' greater than" +
                        "or equal to 27? Yes!", "If
Demo");
else
    MessageBox.Show("Is 'intNumber' greater than" +
                    "or equal to 27? No!", "If Demo");

```

(۲) برنامه را اجرا کنید و مقدار ۹۹ را در جعبه متنی وارد کنید. سپس روی دکمه Check Numbers کلیک کنید. سه کادر پیغام متوالی را مشاهده خواهید کرد. در کادر پیغام اول گفته می شود که عدد کوچکتر یا مساوی ۲۷ نیست. در کادر پیغام دوم و سوم به ترتیب مشاهده می کنید که عدد بزرگتر و همچنین بزرگتر مساوی ۲۷ است.

چگونه کار می کند؟

عملگر های بزرگتر و بزرگتر مساوی دقیقاً بر عکس عملگر کوچکتر و کوچکتر مساوی عمل می کند. سوالاتی که در این قسمت برای شرط if می پرسید به صورت "آیا intNumber بزرگتر از ۲۷ است؟" و "آیا intNumber بزرگتر یا مساوی ۲۷ است؟" خواهد بود که بر اساس پاسخ آنها کد مربوط به شرط if اجرا می شود.

عملگر های And و Or منطقی^۱ :

در بعضی از شرایط ممکن است بخواهید به جای یک شرط، چند شرط را در دستور if بررسی کنید. برای مثال می خواهید بدانید آیا intNumber بزرگتر از ۲۷ و کوچکتر از ۱۰ است یا نه و یا میخواهید بدانید آیا strName برابر "Sydney" یا "Stephanie" است یا نه. در این موارد میتوانید شرطهای درون دستور if را به وسیله عملگر های And و Or منطقی ترکیب کنید. در امتحان کنید بعد، روش استفاده از عملگر Or را خواهیم دید. نتیجه ترکیب چند شرط به وسیله این عملگر فقط هنگامی درست که حداقل یکی از شروط برابر با درست باشد.

امتحان کنید: استفاده از عملگر های And و Or

- (۱) برنامه ویندوزی جدیدی به نام And Or Demo ایجاد کنید.
- (۲) در قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 دو کنترل TextBox و یک کنترل Button اضافه کنید. خاصیت Name مربوط به کنترلهای TextBox را برابر txtName1 و txtName2 و خاصیت Name کنترل Button را برابر btnOrCheck قرار دهید.
- (۳) خاصیت Text مربوط به TextBox اول را برابر Sydney و TextBox دوم را برابر Stephanie قرار دهید. در آخر خاصیت Text کنترل Button را برابر Or Check قرار دهید. بعد از این تنظیمات فرم شما باید مشابه شکل ۶-۴ باشد.

^۱ در مقابل عملگر های And و Or منطقی، عملگر های And و Or بیتی نیز وجود دارند که برای ایجاد تغییرات روی بیتها به کار می روند.

شکل ٦-٤

(٤) روی دکمه Or Check دو بار کلیک کنید و کد زیر را در رویداد Click آن وارد کنید.

```
private void btnOrCheck_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strName1, strName2;

    // Get the names
    strName1 = txtName1.Text;
    strName2 = txtName2.Text;

    // Is one of the names Sydney?
    if (strName1 == "Sydney" || strName2 == "Sydney")
        MessageBox.Show("One of the names is Sydney.",
                        "And Or Demo");
    else
        MessageBox.Show("Neither of the names is
Sydney.", "And Or Demo");
}
```

(٥) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Or Check کلیک کنید. کادر پیغامی را مشابه شکل ٧-٤ مشاهده خواهید کرد.

شکل ٧-٤

- ۶) روی دکمه OK بر روی کادر پیغام کلیک کنید تا به فرم اصلی برگردید. حال متن داخل TextBox اول را به Stephanie و متن جعبه متنی دوم را به Sydney تغییر دهید. مجدداً روی دکمه Or Check کلیک کنید. کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که می‌گوید یکی از Sydney ها شامل است.
- ۷) مجدداً روی OK کلیک کنید و در صفحه اصلی متن‌های داخل صفحه را به گونه‌ای تغییر دهید که هیچ یک از آنها شامل Sydney نباشد و روی دکمه Or Check کلیک کنید. کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که می‌گوید هیچ یک از آنها شامل Sydney نیست.

چگونه کار می‌کند؟

عملگر || در C# به عنوان "یا" منطقی استفاده می‌شود و معمولاً در بررسی شرط‌ها، برای ترکیب دو شرط متفاوت از هم به کار می‌رود. در رویداد Click، ابتدا دو متغیر تعریف می‌کنیم و سپس مقادیری که کاربر در TextBox‌ها وارد کرده است را آنها قرار می‌دهیم.

```
// Declare variables
string strName1 , strName2;

// Get the names
strName1 = txtName1.Text;
strName2 = txtName2.Text;
```

همانطور که می‌بینید در این قسمت هر دوی متغیر‌ها در یک خط تعریف شده‌اند. در C# اگر بخواهید چند متغیر از یک نوع داشته باشید، می‌توانید همه آنها را همانند کد بالا در یک خط تعریف کنید و فقط باید نام آنها را با ویرگول از هم جدا کنید. این مورد باعث می‌شود که کد برنامه فشرده‌تر شود و تفاوتی با تعریف متغیر‌ها در خطهای جداگانه ندارد.

حال که هر دو نام را از داخل TextBox‌ها به دست آورده‌ید، می‌توانید آنها را در یک شرط if با استفاده از عملگر || ترکیب کنید. در این حالت سوالی که شما در بخش شرط if ایجاد می‌کنید به صورت "آیا مقدار strName1 برابر با Sydney است و یا مقدار strName2 برابر با Sydney است؟" خواهد بود. در این حالت مقدار هر یک از این متغیر‌ها که برابر با Sydney باشد موجب می‌شود که پاسخ سوال برابر با true و یا درست باشد.

```
// Is one of the names Sydney?
if (strName1 == "Sydney" || strName2 == "Sydney")
    MessageBox.Show( "One of the names is Sydney." ,
                    "And Or Demo" );
else
    MessageBox.Show( "Neither of the names is
                    Sydney." ,
```

استفاده از عملگر And منطقی:

این عملگر هم مانند عملگر OR منطقی است به جز اینکه برای درست بودن شرط آن، باید تک تک شرط ها درست ارزیابی شوند. علامت این عملگر در C# به صورت && است.

امتحان کنید: استفاده از عملگر And منطقی

(۱) کنترل Button دیگری به فرم اضافه کنید، خاصیت Name آن را برابر btnAndCheck و خاصیت آن را برابر And Check قرار دهید. سپس بر روی این کنترل دو بار کلیک کرده و کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید:

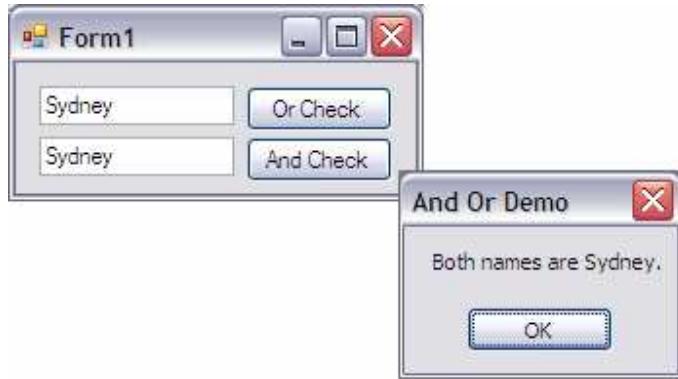
```
private void btnAndCheck_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strName1, strName2;

    // Get the names
    strName1 = txtName1.Text;
    strName2 = txtName2.Text;

    // Are both names Sydney?
    if( strName1 == "Sydney" && strName2 == "Sydney" )
        MessageBox.Show( "Both names are Sydney." ,
                        "And Or Demo" );
    else
        MessageBox.Show( "One of the names is not" +
                        "Sydney." , "And Or Demo" );
}
```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه And Check کلیک کنید. قادر پیغامی را خواهید دید که می گوید یکی از TextBox‌ها شامل Sydney نیست.

(۳) البته اگر متن داخل هر دو TextBox را به Sydney تغییر دهید، نتیجه ای مشابه شکل ۸-۴ را خواهید دید.

شکل ۸-۴

چگونه کار می کند؟

بعد از اینکه نامهای موجود در TextBox را بدست آوردید، آنها را با هم مقایسه می کنید. در اینجا با استفاده از عملگر `&&` می پرسید "آیا strName1 برابر با strName2 و Sydney است؟". واضح است جواب این سوال هنگامی درست است که هر دو TextBox محتوی کلمه Sydney باشند.

```
// Are both names Sydney?  
if( strName1 == "Sydney" && strName2 == "Sydney" )  
    MessageBox.Show( "Both names are Sydney.",  
                    "And Or Demo" );  
else  
    MessageBox.Show( "One of the names is not" +  
                    "Sydney.", "And Or Demo" );
```

مطلوب بیشتر در رابطه با عملگر های And و Or منطقی:

تاکنون با نحوه استفاده از عملگر های And و Or در رشته ها آشنا شده اید، اما میتوانید این عملگر ها را با اعداد نیز همانند زیر به کار ببرید:

```
if( intX == 2 && dblY == 2.3)  
    MessageBox.Show( "Hello, the conditions has been"  
+                      "satisfied!" );  
  
if( intX == 2 || dblY == 2.3)  
    MessageBox.Show( "Hello, the conditions have been"  
+                      "satisfied!" );
```

همچنین در استفاده از عملگر های And و Or در یک دستور if هیچ محدودیتی نیست. به عبارت دیگر، میتوانید در برنامه خود دستوری مشابه زیر داشته باشید:

```
if( intA == 1 && intB == 2 && intC == 3 && intD == 4 &&  
intE == 5 && intF == 6 && intG == 7 && intH == 1 &&  
intI == 2 && intJ == 3 && intK == 4 && intL == 5 &&  
intM == 6 && intN == 7 && intO == 1 && intP == 2 &&  
intQ == 3 && intR == 4 && intS == 5 && intT == 6 &&  
intU == 7 && intV == 1 && intW == 2 && intX == 3 &&  
intY == 4 && intZ == 5)  
    MessageBox.Show( "That's quite an If statement!" );
```

البته باید توجه داشته باشید که استفاده زیاد از این عملگرها از خوانایی برنامه می‌کاهد و درک آن را مشکل‌تر می‌کند. پس تا حد امکان باید از شرط‌های کمتر در دستور `f` خود استفاده کنید. همچنین می‌توانید از چند عملگر `And` و `Or` در شرط خود استفاده کنید. در این موقع می‌توانید با استفاده از پرانتزها این عملگرها را دسته بندی کنید. برای مثال می‌خواهید اگر مقدار متغیری بین ۱۰ تا ۲۰ و یا بین ۲۵ تا ۳۰ باشد، دستورات داخل شرط اجرا شوند. در این صورت می‌توانید از دستور `f` زیر استفاده کنید:

```
if( (intX > 10 && intX < 20) || (intX > 25 && intX < 30) )
```

حالتهای مختلفی برای ترکیب عملگرها در هر زبان برنامه نویسی وجود دارد و تعداد آنها بیشتر از آن است که بتوانیم آنها را در این کتاب عنوان کنیم. اما بدانید که هر شرطی را که بخواهید بررسی کنید یک ترکیب از این عملگرها وجود دارد که نیاز شما را برطرف کند.

مقایسه رشته‌ها:

معمولًا هنگامی که در دستورات `f` رشته‌ها را با یکدیگر مقایسه می‌کنید، به علت حساسیت برنامه به حروف کوچک و بزرگ با مشکل مواجه می‌شوید. با وجود اینکه هر دو کاراکتر "a" و "A" برای انسانها یک معنی را دارند و یکسان تلقی می‌شوند، اما در کامپیوتر دو کاراکتر مجزا از یکدیگر هستند. این مورد به عنوان حساسیت به نوع حروف شناخته می‌شود. برای مثال اگر کد زیر را در برنامه خود اجرا کنید، قادر پیغام نمایش داده نخواهد شد:

```
string strName = "winston";
if (strName == "WINSTON")
    MessageBox.Show("Aha! you are Winston!");
```

همانطور که ممکن است حدس زده باشید، کلمه WINSTON که با حروف بزرگ است با مقدار متغیر `strName` که با حروف کوچک است تفاوت دارد و شرط اجرا نخواهد شد. اما در بیشتر مواقع شما نمی‌خواهید رشته‌ها را به این صورت بررسی کنید، پس باید راهی را پیدا کنید که آنها را به حالت عادی و بدون در نظر گرفتن نوع حروف مقایسه کنید. در امتحان کنید بعدی، روشی را برای این کار مشاهده خواهیم کرد:

امتحان کنید: مقایسه رشته‌ها بدون در نظر گرفتن نوع حروف

(۱) قسمت طراحی فرم را برای `Form1` باز کنید و کنترل `Button` دیگری را به فرم اضافه کنید. خاصیت `Name` دکمه فرمان را برابر `btnStringCompare` و خاصیت `Text` آن را برابر `Compare String` قرار دهید.

(۲) روی کنترل `Button` دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متد `Click` آن وارد کنید:

```
private void btnStringCompare_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
```

```

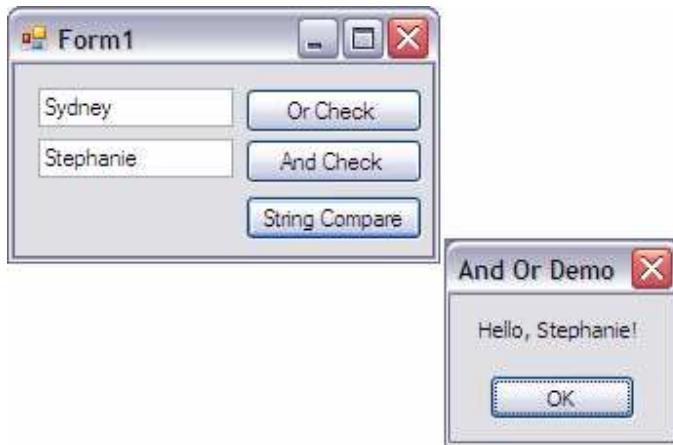
{
    // Declare variable
    string strName;

    // Get the name
    strName = txtName2.Text;

    // Compare the name
    if (String.Compare(strName, "STEPHANIE", True) == 0)
        MessageBox.Show("Hello, Stephanie!", "And Or Demo");
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه ای که جدیداً اضافه کردید کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۹-۴ را مشاهده خواهد کرد.

شکل ۹-۴

(۴) روی دکمه OK کلیک کنید و در TextBox عبارتی را مانند STEPHANIE یا هر ترکیب دیگری از آن وارد کنید. سپس روی دکمه String Compare کلیک کنید. مشاهده میکنید که کادر پیغام قسمت قبل مجدداً نمایش داده خواهد شد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که در کد مشاهده می کنید بعد از اینکه اسم نوشته شده در TextBox را در متغیر قرار دادیم، به جای استفاده از عملگر == برای مقایسه آنها، از تابع Compare در System.String استفاده میکنیم. این تابع سه پارامتر را به عنوان ورودی دریافت می کند. پارامتر اول و دوم رشته هایی هستند که باید با یکدیگر مقایسه شوند. در این مثال برای پارامتر اول مقدار درون متغیر strName و برای پارامتر دوم ثابت رشته ای "STEPHANIE" را فرستاده ایم. پارامتر سوم هم برای تابع مشخص می کند که در هنگام مقایسه، نوع حروف را نادیده بگیرد یا نه. در اینجا مقدار true به این معنی است که بزرگی و یا

کوچکی حروف به وسیله تابع نادیده گرفته شوند. اگر مقدار این پارامتر را برابر با `false` قرار دهید، عملکرد این تابع دقیقا مشابه استفاده از عملگر `==` خواهد بود.

```
// Compare the name
if (String.Compare(strName, "STEPHANIE", True) == 0)
    MessageBox.Show("Hello, Stephanie!",
                    "And Or Demo");
```

نتیجه ای که به وسیله این تابع برگردانده می شود مقداری عجیب است. این تابع به جای مقدار `true` و یا `false`، یک عدد صحیح را به عنوان نتیجه بر می گرداند. در حقیقت این تابع علاوه بر مشخص کردن برابری و یا نابرابری دو رشته، می تواند مشخص کند که در صورت نابرابری آنها کدامیک بزرگتر می باشد. اگر مقدار صفر توسط تابع برگردانده شد به این معنی است که دو رشته با هم برابرند، اگر عدد منفی برگردانده شود یعنی رشته اول کوچکتر از رشته دوم است و عدد مثبت نیز به این معنی است که رشته اول بزرگتر از رشته دوم است. از این اعداد میتوان برای نوشتن الگوریتم های مرتب سازی و یا جستجو استفاده کرد.

انتخاب بین حالتها با استفاده از `:switch`

در بعضی از مواقع باید شرط هایی را مشابه زیر بررسی کنید:

- آیا نام مشتری برابر با `Bryan` است؟ در این صورت عمل `A` را انجام بده.
- آیا نام مشتری برابر با `Stephanie` است؟ در این صورت عمل `B` را انجام بده.
- آیا نام مشتری برابر با `Cathy` است؟ در این صورت عمل `C` را انجام بده.
- آیا نام مشتری برابر با `Betty` است؟ در این صورت عمل `D` را انجام بده.
- آیا نام مشتری برابر با `Edward` است؟ در این صورت عمل `E` را انجام بده.

اگر بخواهید این کار را با استفاده از دستور `if` انجام دهید، باید از کدی مشابه زیر استفاده کنید:

```
if (Customer.Name == "Bryan")
    // Do A
else if (Customer.Name == "Stephanie")
    // Do B
else if (Customer.Name == "Cathy")
    // Do C
else if (Customer.Name == "Betty")
    // Do D
else if (Customer.Name == "Edward")
    // Do E
```

در این حالت اگر بخواهید بعد از مدتی کد را به صورتی تغییر دهید که به جای استفاده از نام مشتری از نام کوچک او استفاده کند، چه کاری باید بکنید؟ در این حالت باید عبارت `Customer.Name` را در تمام دستورات `if` به

تغیر دهید که کار بسیار وقت گیری است. همچنین استفاده از این روش خوانایی برنامه را نیز کم می کند. در امتحان کنید بعد با روشی آشنا میشویم که بتوانیم بهتر این شرط ها را بررسی کنیم.

امتحان کنید: استفاده از دستور switch

- (۱) یک پروژه ویندوزی جدید به نام Demo Switch ایجاد کنید. سپس خاصیت Name مربوط به فرم را برابر Switch قرار دهید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک ListBox به برنامه اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر lstData، خاصیت IntegralHeight را به False و خاصیت Dock Fill را به DockStyle.Fill تغییر دهید.
- (۳) هنگامی که کنترل ListBox در فرم انتخاب شده است، به پنجره Properties بروید و خاصیت Items را انتخاب کنید و بر روی دکمه سمت راست آن کلیک کنید. پنجره ای به نام String Collection Editor نمایش داده خواهد شد. مطابق شکل ۱۰-۴، پنج نام مختلف را در آن وارد کنید.

شکل ۱۰-۴

(۴) بر روی کلید OK کلیک کنید تا نامها به ListBox اضافه شوند. سپس بر روی آن دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد SelectedIndexChanged ایجاد شود. کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void lstData_SelectedIndexChanged(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strName;
    string strFavoriteColor = " ";

    // Get the selected name
    strName =
        lstData.Items[lstData.SelectedIndex].ToString();

    // Use a Switch to get the favorite color
    // of the selected name
```

```

switch(strName)
{
    case "Bryan":
        strFavoriteColor = "Madras Yellow";
        break;
    case "Stephanie":
        strFavoriteColor = "Sea Blue";
        break;
    case "Cathy":
        strFavoriteColor = "Morning Mist";
        break;
    case "Betty":
        strFavoriteColor = "Passionate Purple";
        break;
    case "Edward":
        strFavoriteColor = "Battleship Gray";
        break;
}
// Display the favorite color of the selected name
MessageBox.Show(strName + "'s favorite color is " +
                strFavoriteColor, "Select Demo");
}

```

(۵) برنامه را اجرا کنید. هر بار که روی نامی در **ListBox** کلیک کنید، کادر پیغامی مشابه شکل ۱۱-۴ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۱-۴

چگونه کار می کند؟

اولین کاری که در رویداد **SelectedIndexChanged** باید انجام دهید این است که متغیرهای مورد نیاز را تعریف کنید. سپس باید مشخص کنید که کدام نام در **ListBox** انتخاب شده است. برای این کار باید آیتمی که شماره آن برابر با

خاصیت SelectedIndex است را پیدا کنید و متن داخل آن آیتم را در متغیر قرار دهید. این کار به وسیله کد زیر صورت می‌گیرد:

```
// Declare variables
string strName;
string strFavoriteColor = " ";

// Get the selected name
strName =
lstData.Items[lstData.SelectedIndex].ToString();
```

در این قسمت از کد به چند نکته توجه کنید. اول اینکه همانطور که مشاهده می‌کنید، هنگام تعریف متغیر strFavoriteColor به آن مقدار اولیه داده ایم. اگر این مقدار اولیه را از کد حذف کنید، برنامه هنگام کامپایل با خطا مواجه می‌شود.

در C# هر متغیری قبل از استفاده باید دارای مقدار اولیه باشد و رعایت این مورد در کد، هنگام کامپایل توسط کامپایلر بررسی می‌شود. مقدار دهی اولیه به متغیرها حتما باید قبل از استفاده از آنها و همچنین در خارج از بخش‌هایی از کد که فقط در شرایط خاص اجرا می‌شوند (همانند بلاک دستور `if`، انجام شود).

در این قسمت قبل از استفاده از این متغیر به آن مقدار اولیه داده ایم، ولی این کار را در بلاک دستورات `switch` قرار داده ایم. فرض کنید که هیچ یک از حالت‌های دستور `switch` اجرا نشوند. در این حالت هنگامی که کامپایلر به خط بعد از دستور `switch` برسد و بخواهد مقدار متغیر `strFavoriteColor` را چاپ کند، این متغیر مقداری نخواهد داشت. بنابراین برنامه با خطا مواجه خواهد شد. به همین دلیل در هنگام تعریف متغیر به آن مقدار اولیه داده ایم تا در این موارد هم متغیر دارای مقدار باشد.

هنگامی که نام انتخاب شده در لیست را بدست آوردید، میتوانید حالت‌های مختلف آن را با استفاده از دستور `switch` بررسی کنید. برای استفاده از این دستور، نام متغیری که میخواهید بررسی کنید را باید در داخل پرانتز مقابل دستور وارد کنید.

دون بلاک دستور `switch` باید برای هر حالت که میخواهید بررسی کنید یک دستور `case` مجزا قرار دهید. در این مثال، پنج دستور `case` دارید که هر کدام به یک نام مربوط هستند. هنگام اجرای این کد، اگر ویژوال C# به یکی از این حالتها بخورد کند، کد آن را اجرا می‌کند.

در نظر داشته باشید برای اینکه بعد از اجرای کد مربوط به یک بلاک، اجرای برنامه به خط بعد از دستور `switch` منتقل شود، باید در انتهای دستورات آن بلاک از دستور `break` به نحوی که در برنامه نشان داده شده است استفاده کید.

```
// Use a Switch to get the favorite color
// of the selected name
switch(strName)
{
    case "Bryan":
        strFavoriteColor = "Madras Yellow";
        break;
    case "Stephanie":
        strFavoriteColor = "Sea Blue";
        break;
    case "Cathy":
        strFavoriteColor = "Morning Mist";
```

```

        break;
    case "Betty":
        strFavoriteColor = "Passionate Purple";
        break;
    case "Edward":
        strFavoriteColor = "Battleship Gray";
        break;
    }
    // Display the favorite color of the selected name
    MessageBox.Show(strName + "'s favorite color is " +
        strFavoriteColor, "Select Demo");

```

در زیر مراحلی که با انتخاب یک نام از لیست باکس توسط برنامه طی می شوند، را بررسی می کنیم:

- فرض کنید کاربر در لیست روی نام Betty کلیک می کند. رویداد SelectedIndexChanged فراخوانی می شود و مقدار "Betty" در متغیر strName ذخیره می شود.
- برنامه به دستور switch می رسد و مقدار درون متغیر strName را با تک تک مقادیری که به عنوان حالتها مختلف این دستور وارد شده اند بررسی می کند.
- بعد از بررسی حالتها وارد شده در دستور switch، برنامه متوجه می شود که حالت چهارم با مقدار متغیر برابر است. بنابراین دستورات این حالت را اجرا می کند (یعنی مقدار strFavoriteColor را برابر "Passionate Purple" قرار می دهد).
- برنامه از بلاک دستورات switch خارج شده و اولین خط بعد از آن را اجرا می کند و قادر پیغام مناسبی را به کاربر نمایش می دهد.

استفاده از switch با و بدون حساسیت به نوع حروف:

همانند دستور if، دستور switch هم به بزرگی و کوچکی حروف حساس است. به بخش امتحان کنید زیر توجه کنید:

امتحان کنید: استفاده از switch با حساسیت به نوع حروف

- (1) قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 را باز کرده و کنترل ListBox را در فرم انتخاب کنید. از پنجره Properties مربوط به کنترل ListBox، گزینه Items را انتخاب کنید و سپس روی دکمه جلوی این خاصیت کلیک کنید تا پنجره String Collection Editor باز شود.
- (2) اسمی موجود در این پنجره را به گونه ای تغییر دهید که همانند شکل ۱۲-۴ همه با حروف بزرگ نوشته شوند.

شکل ۱۲-۴

۳) روی دکمه OK کلیک کنید تا تغیرات این پنجره ذخیره شوند و سپس برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که با کلیک بر روی هر یک از نامهای داخل **ListBox**، قادر پیغامی که ظاهر می شود نام رنگ مورد نظر را نمایش نمی دهد. (شکل ۱۳-۴)

شکل ۱۳-۴

چگونه کار می کند؟

دستور **switch** هم همانند دستور **if** نسبت به نوع حروف حساس است. بنابراین اگر در شرط دستور **switch** از نامهای BETTY و یا CATHY استفاده کنید، هیچ حالت مناسبی یافته نخواهد شد. این مورد مانند این است که به صورت زیر از دستور **if** استفاده کنید:

```
if ( "BETTY" == "Betty" )
:
if ( "CATHY" == "Cathy" )
```

یا:

در بخش‌های قبلی دیدید که برای مقایسه دو رشته بدون در نظر گرفتن نوع حروف می‌توان از تابع `String.Compare` استفاده کرد. اما در دستور `switch` نمی‌توانید از این روش استفاده کنید. در بخش امتحان کنید بعد، روشی را خواهیم دید که به وسیله آن می‌توانید مقایسه‌های دستور `switch` را هم بدون حساسیت به نوع حروف انجام دهید.

امتحان کنید: استفاده از `switch` بدون حساسیت به نوع حروف

(۱) بخش ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کنید و در متدهای `SelectedIndexChanged` و `DoubleClick` تغییرات زیر را انجام دهید. دقت کنید که حتماً رشته‌هایی را که برای بررسی در جلوی دستور `case` قرار میدهید حتماً با حروف کوچک نوشته شوند.

```
private void lstData_SelectedIndexChanged(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strName;
    string strFavoriteColor = " ";

    // Get the selected name
    strName =
        lstData.Items[lstData.SelectedIndex].ToString();

    // Use a Switch to get the favorite color
    // of the selected name
    switch(strName.ToLower())
    {
        case "bryan":
            strFavoriteColor = "Madras Yellow";
            break;
        case "stephanie":
            strFavoriteColor = "Sea Blue";
            break;
        case "cathy":
            strFavoriteColor = "Morning Mist";
            break;
        case "betty":
            strFavoriteColor = "Passionate Purple";
            break;
        case "edward":
            strFavoriteColor = "Battleship Gray";
            break;
    }
    // Display the favorite color of the selected name
    MessageBox.Show(strName + "'s favorite color is " +
                    strFavoriteColor, "Select Demo");
}
```

}
 ۲) برنامه را اجرا کنید و مجدداً بر روی یکی از اسمای درون **ListBox** کلیک کنید. همانند شکل ۱۴-۴ کادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که نام فرد انتخاب شده و رنگ مورد نظر او را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۴-۴

چگونه کار می‌کند؟

برای این که رشته‌ی داخل متغیر **strName** بدون حساسیت به نوع حروف بررسی شوند، می‌توانید با استفاده از تابع **ToLowerCase** تمام حروف آن را به حروف کوچک تبدیل کنید و سپس آن را با مقادیر مختلف مقایسه کنید.

```
switch(strName.ToLower())
```

این دستور مقدار متغیر **strName** را ابتدا به حروف کوچک تبدیل می‌کند و سپس آن را با مقادیر موجود در دستور **case** بررسی می‌کند. در استفاده از این روش باید دقت کنید که تمام عبارتهای مقابل دستور **case** را با حروف کوچک بنویسید. در غیر این صورت، حالت مورد نظر اجرا نخواهد شد. برای مثال فرض کنید عبارت جلوی دستور **case** برابر با "Betty" باشد و کاربر نیز نام BETTY را از لیست باکس انتخاب می‌کند. در این حالت، این نام با استفاده از تابع **ToLowerCase** به betty تبدیل می‌شود و سپس مقدار "Betty" با "betty" مقایسه می‌شود که به علت برابر نبودن این دو مقدار، کد مربوط به این بخش اجرا نخواهد شد.

```
case "bryan":
    strFavoriteColor = "Madras Yellow";
    break;
case "stephanie":
    strFavoriteColor = "Sea Blue";
    break;
case "cathy":
    strFavoriteColor = "Morning Mist";
    break;
case "betty":
    strFavoriteColor = "Passionate Purple";
```

```

        break;
    case "edward":
        strFavoriteColor = "Battleship Gray";
        break;
}

```

در انتهای، هنگامی که نام رنگ مورد نظر را بدست آوردید، آن را با استفاده از یک کادر پیغام به کاربر نمایش می دهید.

نکته: به جای استفاده از حروف کوچک، میتوانید تمام عبارتهای مقابل دستورات `case` را با حروف بزرگ بنویسید و سپس با استفاده از تابع `ToUpper`، رشته مورد نظر خودتان را به حروف بزرگ تبدیل کنید.

انتخابهای چند گانه:

در بررسی حالتهای مختلف در شرط مقابل دستور `CASE` اجباری نیست که فقط یک حالت را بررسی کنید، بلکه میتوانید چند حالت را در مقابل یک بررسی کنید، تا در صورتی که هر کدام از آنها رخ داد، کد مورد نظر اجرا شود. در بخش امتحان کنید زیر، برنامه بالا را به گونه ای تغییر می دهیم که با انتخاب نام از `ListBox`، جنسیت فرد انتخاب شده را نمایش دهد.

امتحان کنید: انتخابهای چند گانه

(۱) محیط ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کنید و تغیرات مشخص شده در زیر را در متد مربوط به رویداد `SelectedIndexChanged` اعمال کنید:

```

private void lstData_SelectedIndexChanged(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Declare variables
    string strName;

    // Get the selected name
    strName =
        lstData.Items[lstData.SelectedIndex].ToString();

    // Use a Switch to display a person's gender
    switch (strName.ToLower())
    {
        case "bryan":
        case "edward":
            MessageBox.Show("Male", "Switch Demo");
            break;
        case "stephanie":

```

```

        case "cathy":
        case "betty":
            MessageBox.Show("Female", "Switch Demo");
            break;
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی یکی از اسمی داخل `ListBox` کلیک کنید. مشاهده می کنید که کادر پیغامی نمایش داده می شود و جنسیت فرد انتخاب شده را نمایش می دهد (شکل ۱۵-۴).

شکل ۱۵-۴

چگونه کار می کند؟

کد مربوط به دریافت نام و مقدار دهی اولیه به متغیر برای استفاده در `switch`، همانند قبل است و تفاوتی ندارد. اگر بخواهیم برای چند شرط مختلف یک کد اجرا شود، باید برای هر شرط یک بار دستور `case` را بنویسیم، با این تفاوت که فقط برای مورد آخر، کد و دستور `break` را می نویسیم. در بقیه دستورات `case`، فقط شرط مورد نظر را وارد می کنیم. این مورد موجب می شود که این شرط ها همانند استفاده از عملگر `Or` در دستور `if` با یکدیگر ترکیب شوند. بنابراین هر کدام از آنها که درست باشد، کدی که بعد از آخرين دستور `case` آمده است اجرا می شود. برای مثال در مورد اول، اگر اسم انتخاب شده `bryan` و یا `edward` باشد، کدهای بعد از دو دستور `case` اجرا می شوند.

```

case "bryan":
case "edward":
    strFavoriteColor = "Madras Yellow";
    break ;

```

دقیقت داشته باشید که با این روش، در حقیقت در حال ترکیب این شرطها با عملگر "یا" هستید و می گویید "با این مورد یا آن مورد" نه اینکه "این مورد و آن مورد".

دستور **:default**

تاکنون مشاهده کردیم که چگونه شرطهای مختلف را در دستور **switch** بررسی کنیم. اما سوال این است که اگر هیچ یک از این شرط‌ها اجرا نشدنده چه می‌شود؟ این مورد که هیچ یک از شرط‌ها اجرا نشوند را در بخش قبلی، هنگامی که در حال بررسی مقایسه با حساسیت به نوع حروف بودیم مشاهده کردیم. اما چگونه می‌شود کدی را به نحوی مشخص کرد که هر گاه هیچ یک از شرط‌ها برقرار نبودند اجرا شود؟ در بخش امتحان کنید بعد، این مورد را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از دستور **default**

- (۱) قسمت طراحی فرم را برای **Form1** باز کنید و کنترل **ListBox** را از روی فرم انتخاب کنید. سپس به پنجره **Properties** بروید و با استفاده از خاصیت **Items**، پنجره **Properties** را مجدداً باز کنید. نام دیگری به لیست اضافه کنید و روی دکمه **OK** کلیک کنید.
- (۲) در متد **lstData_SelectedIndexChanged** بخش مربوط به دستور **switch** را به صورت زیر تغییر دهید:

```
switch(strName.ToLower( ))  
{  
    case "bryan":  
    case "edward":  
        MessageBox.Show("Male", "Switch Demo");  
        break;  
    case "stephanie":  
    case "cathy":  
    case "betty":  
        MessageBox.Show("Female", "Switch Demo");  
        break;  
    default:  
        MessageBox.Show("I don't know this person's  
                     + "gender.", "Select Demo");  
        break;  
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و از **ListBox** نامی که جدیداً به برنامه لیست اضافه شده است را انتخاب کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۴ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۶-۴

چگونه کار می کند؟

دستوراتی که بعد از بخش `default` وارد می شوند، هنگامی اجرا می شوند که هیچ یک از شرایطی که در بخش `case` قید شده است برابر با مقدار متغیر نباشد. برای مثال در برنامه بالا هیچ دستور `case` برای عبارت "Sydney" وارد نشده است، بنابراین دستورات بخش `default` اجرا می شوند و قادر پیغامی نمایش داده می شود که می گوید جنسیت فرد انتخاب شده مشخص نیست.

نکته: وقت داشته باشید که همواره در انتهای دستورات بخش `case` و یا بخش `default` از دستور `break` استفاده کنید تا بعد از اجرای کد کنترل برنامه به خط بعد از دستور `switch` برگردد. در غیر این صورت با خطا زمان کامپایل مواجه خواهید شد.

استفاده از نوع های داده ای گوناگون در دستور `:switch`

در این درس، فقط از متغیر های رشته ای در دستور `switch` استفاده کردیم. اما می توانید این دستور را با انواع متغیر های موجود در C# همانند اعداد صحیح (`int`)، اعداد اعشاری (`float` و `double`) و یا متغیر های `Boolean` هم استفاده کنید.

هر نوع متغیری که بتواند در دستور `if` با استفاده از عملگر `==` بررسی شود، میتواند در دستور `switch` نیز به کار رود. اما عموماً از متغیر هایی که دارای مقادیر پیوسته هستند مانند متغیر های رشته ای و یا اعداد صحیح برای دستور `switch` استفاده میکنند. زیرا اعداد اعشاری می توانند مقدارهای کسری مانند $2,2$ ، $2,21$ ، $2,221$ و ... را داشته باشد و استفاده از آنها در دستور `switch` منطقی نیست.

حلقه ها:

هنگامی که در حال نوشتمن یک برنامه کامپیوترا هستید، ممکن است بخواهید یک عمل مشخص را چندین بار متوالی انجام دهید تا نتیجه مطلوب خود را دریافت کنید. مثلاً ممکن است بخواهید صورت حساب تلفن را برای تمام مشترکین بدست آورید و یا ۱۰ فایل را از روی کامپیوتر بخوانید.

در برنامه نویسی، برای انجام این امور معمولاً از حلقه‌ها استفاده می‌شود. در این بخش با سه دسته کلی از حلقه‌ها که در C# وجود دارند آشنا خواهیم شد.

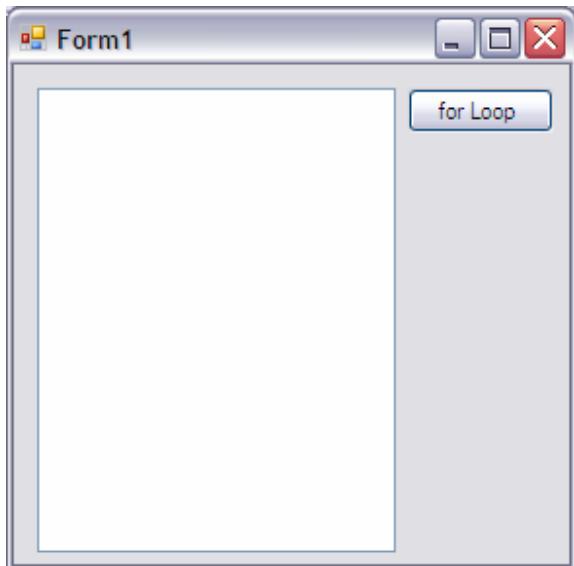
- حلقه‌های `for` – این حلقه‌ها معمولاً به تعداد مرتبه مشخصی اجرا می‌شوند (برای مثال، دقیقاً ۱۰ بار).
- حلقه‌های `while` – این حلقه‌ها معمولاً تا هنگامی که نتیجه یک شرط درست شود ادامه پیدا می‌کنند.
- حلقه‌های `do` – عملکرد این حلقه‌ها نیز همانند حلقه‌های `while` است، با این تفاوت که شرط در حلقه‌های `while` در ابتدا بررسی می‌شود ولی در این حلقه‌ها، شرط در انتهای بررسی می‌شود.

حلقه `for`:

حلقه `for` حلقه‌ای است که درک نحوه کارکرد آن بسیار راحت است. در امتحان کنید بعد، با این دستور آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: ایجاد یک حلقه `for`

- (۱) یک پروژه ویندوزی جدید به نام Loops ایجاد کنید.
- (۲) در فرمی که ظاهر می‌شود یک `ListBox` و یک `Button` اضافه کنید.
- (۳) خاصیت `Name` مربوط به `ListBox` را برابر `lstData` و خاصیت `IntegralHeight` آن را برابر `false` قرار دهید.
- (۴) خاصیت `Name` مربوط به دکمه فرمان `Button` را برابر `btnForLoop` و خاصیت `Text` آن را برابر `For Loop` قرار دهید. تاکنون فرم شما باید مشابه شکل ۱۷-۴ شده باشد.

شکل ۱۷-۴

(۵) بر روی دکمه فرمان دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void btnForLoop_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
    int intCount;

    // Perform a loop
    for(intCount = 1;intCount <= 5;intCount += 1)
    {
        // Add the item to the list
        lstData.Items.Add("I'm item " + intCount +
                          " in the list!");
    }
}
```

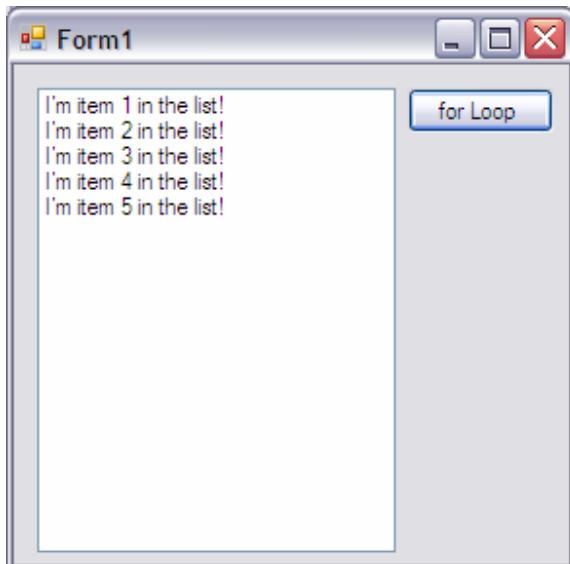
(۶) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه for Loop کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۱۸-۴ مشاهده خواهد کرد.

چگونه کار می کند؟

در ابتدای متد مربوط به رویداد کلیک، متغیری را به صورت زیر تعریف می کنیم:

```
// Declare variable
int intCount;
```

برای ایجاد یک حلقه باید از کلمه کلیدی `for` استفاده کنید. این کلمه به کامپایلر ویژوال C# میگوید که می خواهد یک حلقه با تعداد دفعات تکرار مشخص ایجاد کنید. تمام کلمات و علامتهایی که بعد از این کلمه می آیند، برای مشخص کردن نحوه عملکرد این حلقه به کار می روند. برای تعیین نحوه کارکرد یک حلقه، سه مورد را باید در جلوی آن مشخص کنید. این سه مورد، همانطور که در کد مشاهده می کنید با کاراکتر " ; " از یکدیگر جدا می شوند.

شکل ۱۸-۴

در قسمت اول باید مشخص کنید که از چه متغیری میخواهید برای شمارش دفعات تکرار در این حلقه استفاده کنید. همچنین در این بخش مقدار اولیه متغیر را نیز تعیین کنید. به عبارت دیگر در این قسمت باید مشخص کنید که میخواهید شمارش در حلقه از چه عددی شروع شود. در این مثال برای شمارش حلقه از متغیر `intCount` که در خط قبل تعریف کردیم، استفاده می کنیم و مقدار اولیه آن را نیز ۱ تعیین میکنیم تا شمارش حلقه از عدد یک شروع شود.

در قسمت دوم باید تعیین کنیم که حلقه، شمارش را تا چه عددی ادامه دهد. در این مثال تا زمانی که متغیر `intCount` کوچکتر و یا مساوی ۵ است شمارش ادامه پیدا میکند. توجه داشته باشید که برای شرط این قسمت از هر یک از عملگرهایی که در بخش قبل معرفی کردیم همانند عملگر بزرگتر مساوی و یا عملگر کوچکتر و ... میتوانید استفاده کنید.

در قسمت آخر مشخص کنید که مقدار متغیر در هر مرحله باید چه تغییری کند. در این مثال میخواهیم مقدار متغیر را در هر مرحله از اجرای حلقه یک واحد افزایش بخواهیم. بنابراین در این قسمت مقدار متغیر را با عدد یک جمع می کنیم. از توضیحات قبلی مشخص است که این حلقه از عدد یک شروع به شمارش می کند و تا عدد ۵ شمارش را ادامه می دهد و در هر مرحله نیز یک واحد به مقدار متغیر اضافه می کند. بنابراین دستورات داخل حلقه پنج بار اجرا می شوند.

مراحلی که برای اجرای این حلقه به وسیله ویژوال C# بررسی می شود به این ترتیب است که ابتدا متغیر `intCount` برابر با مقدار مشخص شده در برنامه می شود. سپس شرط وارد شده در قسمت دوم حلقه بررسی میشود. در صورتی که این شرط برقرار نباشد دستورات حلقه اجرا نمی شوند و برنامه از خط بعد از حلقه ادامه پیدا می کند. در صورتی که شرط حلقه برقرار باشد (یعنی در این مثال مقدار متغیر `intCount` کوچکتر یا مساوی عدد ۵ باشد) دستورات داخل حلقه اجرا می شوند. بعد از اینکه دستورات حلقه برای مرتبه اول اجرا شدند، ویژوال C# تغییراتی را که در قسمت سوم مشخص شده است بر روی متغیر اعمال می کند (برای مثال در این برنامه، یک واحد به متغیر `intCount` اضافه می کند) و سپس شرط وارد شده در قسمت دوم حلقه `for` را

مجدداً بررسی می‌کند و در صورت درست بودن این شرط دستورات داخل حلقة اجرا می‌شوند. این شرایط ادامه پیدا می‌کنند تا زمانی که شرط قسمت دوم حلقة `for` نادرست باشد. در این هنگام کامپایلر ویژوال C# از حلقة خارج می‌شود و به اولین خط بعد از حلقة می‌رود.

```
// Perform a loop
for(intCount = 1;intCount <= 5;intCount += 1)
{
    // Add the item to the list
    lstData1.Items.Add("I'm item " + intCount +
        " in the list!");
}
```

نکته: در قسمت سوم حلقة `i` بالا، به جای استفاده از عبارت `intCount+=1` می‌توانستیم از دستور `intCount++` نیز استفاده کنیم. این دستور باعث می‌شود که یک واحد به متغیر `intCount` اضافه شود و حاصل در همان متغیر قرار بگیرد.

```
for(intCount = 1;intCount <= 5;intCount++)
```

علاوه بر عملگر `++` که یک واحد به یک متغیر اضافه می‌کند، عملگر `--` نیز وجود دارد که یک واحد از مقدار یک متغیر می‌کاهد. کاربرد این عملگر همانند عملگر `++` است.

همانطور که تاکنون متوجه شده اید، در حلقة `for` اجباری نیست که مقدار شروع حلقة را عدد یک در نظر بگیرید و یا شمارنده در هر مرحله متغیر را فقط یک واحد افزایش دهد. در امتحان کنید زیر حلقة `for` جدیدی خواهیم ساخت که از این موارد استفاده کرد.

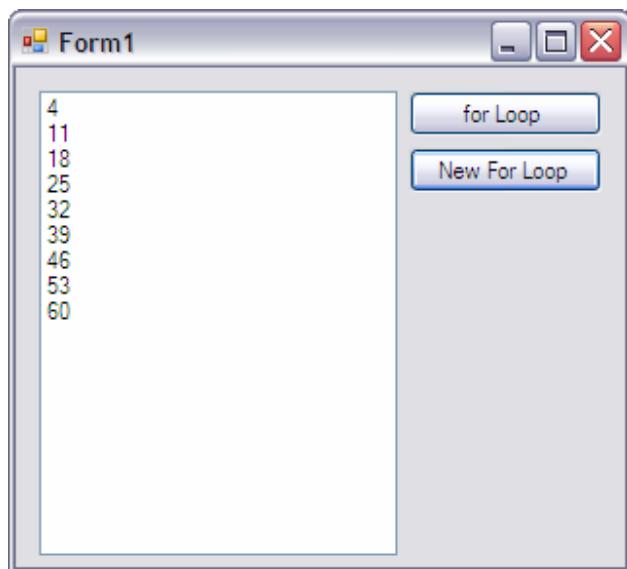
امتحان کنید: انعطاف پذیری حلقة `for`

- (۱) اگر برنامه قبلی همچنان در حال اجرا است آن را بیندید و سپس کترل `Button` دیگری روی فرم اضافه کنید. خاصیت `Name` آن را برابر `btnNewForLoop` و خاصیت `Text` آن را برابر `New For Loop` قرار دهید.
- (۲) روی این کترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متد مربوط به رویداد `Click` آن وارد کنید.

```
private void btnNewForLoop_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Perform a loop
    for (int intCount = 4; intCount < 62; intCount += 7)
    {
        // add the item to the list
        lstData1.Items.Add(intCount);
```

```
}
```

۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه New For Loop جدید کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۱۹-۴ را دریافت خواهید کرد.

شکل ۱۹-۴

چگونه کار می کند؟

به تعریف حلقه FOR در این مثال توجه کنید:

```
// Perform a loop
for (int intCount = 4; intCount < 62; intCount += 7)
```

نکته اولی که در این حلقه وجود دارد، تعریف متغیر intCount در خود حلقه است. این مورد باعث می شود برنامه هنگامی که به حلقه رسید متغیری را به نام intCount تعریف کند و برای شمارش درون حلقه از آن استفاده کند. هنگامی که کار حلقه به پایان رسید، متغیر نیز از بین خواهد رفت و فضای اشغال شده توسط آن آزاد می شود. در مرحله بعد، به جای استفاده از عدد ۱ به عنوان مقدار شروع، از عدد ۴ استفاده کرده ایم. در حقیقت در اولین دوره اجرای حلقه مقدار intCount برابر با عدد ۴ است و بنابراین اولین مورد اضافه شده به لیست عدد ۴ خواهد بود. همچنین در هر مرحله از اجرای حلقه، ۷ واحد به مقدار intCount افزوده می شود. به همین دلیل، دومین موردی که به لیست اضافه می شود عدد ۱۱ است، نه عدد ۵. با وجود اینکه حلقه باید در عدد ۶۲ به پایان برسد، اما مشاهده میکنید که حلقه در عدد ۶۰ به پایان می رسد. زیرا عدد بعد از آن، ۶۷ خواهد بود که از ۶۲ بزرگتر است. بنابراین حلقه برای مرتبه نهم اجرا نخواهد شد.

شمارش معکوس در حلقه:

اگر در هر مرحله از اجرای حلقه عددی را از شمارنده آن کم کنید، حلقه به صورت معکوس حرکت خواهد کرد. در امتحان کنید بخش بعد، این مورد را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: شمارش معکوس حلقه

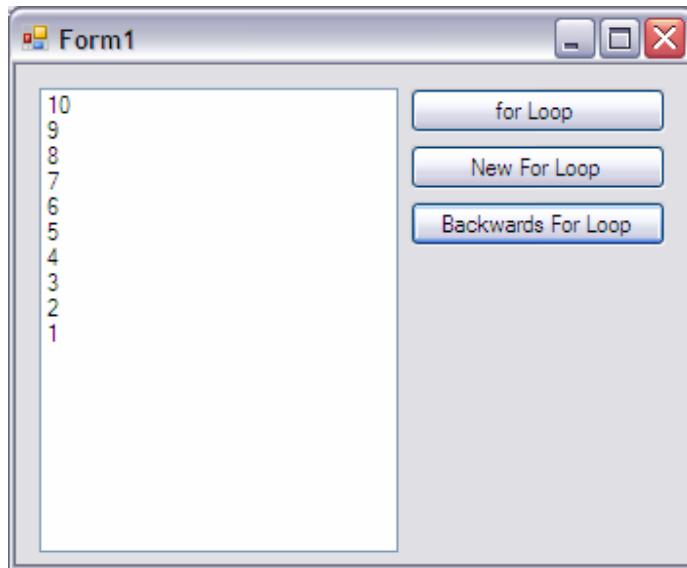
- (۱) اگر هنوز برنامه قسمت قبل در حال اجرا است آن را بیندید و سپس کنترل Button دیگری به فرم اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر btnBackwardsForLoop و خاصیت Text آن را برابر Backwards For Loop قرار دهید.
- (۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متده مربوط به رویداد کلیک آن وارد کنید:

```
private void btnBackwardsForLoop_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Perform a loop
    for (int intCount = 10; intCount >= 1; intCount--)
    {
        // Add the item to the list
        lstData.Items.Add(intCount);
    }
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Backwards For Loop کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۲۰-۴ مشاهده خواهید کرد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که در قسمت سوم تعریف حلقه `FOR` مشاهده می کنید، در هر مرتبه اجرای حلقه، استفاده از عملگر `--` موجب می شود یک واحد از مقدار `intCount` کم شود. چون مقدار اولیه این متغیر برابر ۱۰ در نظر گرفته شده است، حلقه ۱۰ بار اجرا می شود و از عدد ۱۰ به صورت معکوس به عدد ۱ می رسد و اجرای حلقه تمام می شود.

شکل ۲۰-۴

حلقه های :foreach

در استفاده روزمره از حلقة `for` در برنامه ها، کمتر از این حلقة به نحوی که شرح داده شد استفاده می شود. به علت نحوه کارکردی که چارچوب .NET دارد، معمولا در برنامه ها با نوع خاصی از این حلقة که `foreach` نامیده می شود بیشتر کار خواهیم کرد.

در الگوریتم برنامه ها عموما هنگامی از یک حلقة استفاده می کنید که مجموعه ای از اشیا را در اختیار داشته باشید و بخواهید بین اعضای آن جا به جا شوید، که این مجموعه هم اغلب به صورت یک آرایه است. برای مثال ممکن است بخواهید بین تمام فایلهای درون یک فolder بگردید و فایلی را پیدا کنید که اندازه آن بیش از حد مجاز است. هنگامی که از چارچوب .NET بخواهید که لیست تمام فایلهای را به شما برگرداند، یک آرایه از اشیا را دریافت خواهید کرد که هر کدام از اعضای آن نشان دهنده ی یک فایل است. در امتحان کنید بعد، حلقة داخل برنامه خود را به نحوی تغییر خواهید داد که نام تمام فولدرهای داخل درایو C شما را برگرداند.

امتحان کنید: حلقة foreach

- (۱) کنترل `Button` جدیدی به برنامه اضافه کنید، خاصیت `Name` آن را برابر `btnForEachLoop` و خاصیت `Text` آن را برابر `ForEach Loop` قرار دهید.
- (۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متدهای `Click` آن وارد کنید:

```
private void btnForEachLoop_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // List each folder at the root of your C Drive
    foreach (string strFolder
```

```

        in System.IO.Directory.GetDirectories("C:\\\\")
    {
        // Add the item to the list
        lstData.Items.Add(strFolder);
    }
}

```

۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه‌ی **ForEach** کلیک کنید. در **ListBox** نام تمامی فولدرهای موجود در درایو C خود را مشاهده خواهید کرد.

چگونه کار می‌کند؟

برای بدست آوردن لیست تمام دایرکتوری‌های موجود در یک مسیر خاص در برنامه باید از تابع **GetDirectories** مربوط به کلاس **Directory** در فضای نام^۱ **System.IO** استفاده کنیم. این تابع یک آرایه رشته‌ای از نام تمام دایرکتوری‌های موجود در مسیری که برای آن مشخص شده است را برمی‌گرداند. در این برنامه از این تابع برای دریافت نام تمامی دایرکتوری‌های موجود در درایو C استفاده کرده ایم.

اصل کار حلقه **foreach** به این صورت است که به وسیله‌ی آن شما می‌توانید در بین تمامی اشیای موجود در یک آرایه خاص (که تعداد آن را نیز نمی‌دانید) حرکت کنید. برای ایجاد این حلقه به منبعی از اشیا نیاز دارید (در این مثال یک آرایه از رشته‌ها) و یک متغیر کنترل کننده که در هر مرحله، شیء مورد بررسی در آن قرار خواهد گرفت. در این مثال تابع **GetDirectories**، آرایه‌ای از اشیا را به عنوان مبعنی برای حلقه **foreach** فراهم می‌کند و متغیر **strFolder** به عنوان متغیر کنترل کننده به کار می‌رود:

```

foreach (string strFolder
        in System.IO.Directory.GetDirectories("C:\\\\"))
{
    // Add the item to the list
    lstData.Items.Add(strFolder);
}

```

این عبارت به این معنی است که در مرحله اول، **strFolder** برابر با اولین آیتم در آرایه رشته‌ای است (در اینجا برابر با فolder "C:\\Documents and Settings"). شما می‌توانید این فolder را با استفاده از دستور زیر به **ListBox** اضافه کنید.

```

// Add the item to the list
lstData.Items.Add(strFolder);

```

همانند حلقه‌های **for** عادی در هر مرحله، یکی از عناصر این آرایه در متغیر **strFolder** قرار می‌گیرد و سپس مقدار آن به **ListBox** اضافه می‌شود.

¹ با مفهوم فضای نام در فصل ۹ آشنا خواهیم شد.

نکته: همانطور که مشاهده می کنید به جای استفاده از رشته "C:\\" به عنوان پارامتر برای تابع `GetDirectories` از رشته "C:\\" استفاده کرده ایم. در زبانهای برنامه نویسی خانواده C از جمله C#, کاراکتر \ به عنوان یک کاراکتر کنترلی در نظر گرفته می شود. فرض کنید میخواهید رشته "A Sign" را در یک متغیر رشته ای ذخیره کنید. این رشته شامل کاراکتر " است که برای مشخص کردن انتهای رشته به کار می رود. پس نمیتوان به حالت عادی این رشته را در یک متغیر رشته ای قرار داد. برای اینکه به کامپایلر بگوییم کاراکتر "جزئی از رشته است، باید از کاراکتر \ قبل از آن استفاده کنیم. به همین ترتیب برای این که به کامپایلر بگوییم در رشته "C:\\" کاراکتر \ جزوی از رشته است، باید از دو \ به صورت متوالی استفاده کنیم و رشته را به صورت "C:\\" بنویسیم. اگر این عبارت را به صورت "C:\\" بنویسیم کامپایلر تصور میکند که شما انتهای رشته را مشخص نکرده اید و خطایجاد می کند، زیرا " را در انتهای رشته، به عنوان بخشی از عبارت محسوب می کند.

حلقه های do

نوع دیگری از حلقه هایی که می توانید در برنامه های خود استفاده کنید، حلقه هایی هستند که تا زمان برقراری یک شرط مشخص اجرا می شوند. یکی از این حلقه ها، حلقه های do هستند. در این حلقه ها، ابتدا دستورات داخل حلقه اجرا شده، سپس شرط حلقه بررسی می شود. در صورت درست بودن شرط حلقه، دستورات مربوط به حلقه بار دیگر نیز اجرا می شوند. در غیر این صورت، دستورات اجرا نخواهند شد و اجرای برنامه به خط بعد از حلقه منتقل می شود. در امتحان کنید زیر برنامه ای را ایجاد خواهیم کرد که تعدادی عدد تصادفی تولید کند. تولید این اعداد تصادفی به وسیله توابع درونی .NET . انجام می شود و تا زمانی که عدد ۱۰ تولید نشده است ادامه پیدا می کند.

امتحان کنید: استفاده از حلقه do

- ۱) در قسمت طراحی فرم، کنترل Button دیگری به فرم اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر با `btnDoLoop` و خاصیت Text آن را برابر `Loop` قرار دهید.
- ۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کدهای مشخص شده در زیر را در متده مربوط به رویداد `Click` دکمه فرمان قرار دهید:

```
private void btnDoLoop_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare variable
    Random objRandom = new Random();
    int intRandomNumber = 0;

    // Clear the list
    lstData.Items.Clear();

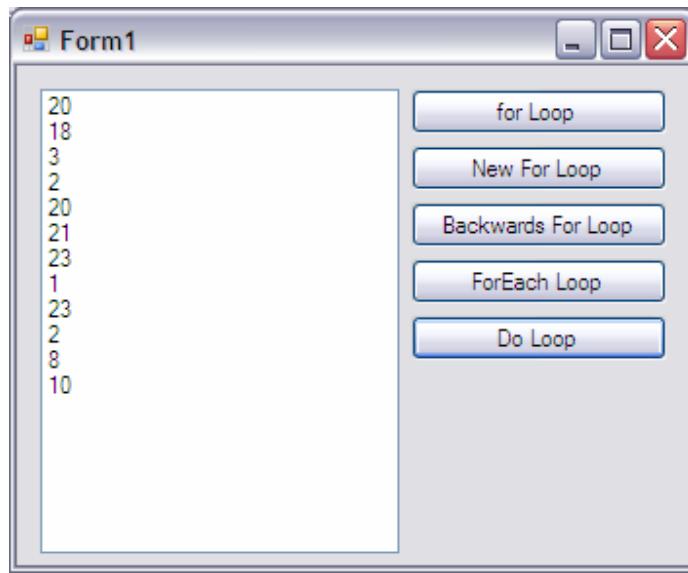
    // Process the loop until intRandomNumber = 10
    do
    {
        // Get a random number between 0 and 24
        intRandomNumber = objRandom.Next(25);
```

```

        // Add the number to the list
        lstData.Items.Add(intRandomNumber);
    } while (intRandomNumber != 10);
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Do Loop کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۲۱-۴ مشاهده خواهید کرد. باز دیگر روی این دکمه کلیک کنید. مشاهده می کنید که اعداد داخل ListBox با اعداد دیگری عوض می شوند و با هر بار کلیک کردن تعدادی عدد جدید در ListBox قرار می گیرد.

شکل ۲۱-۴

چگونه کار می کند؟

یک حلقه Do تا زمانی که یک شرط خاص برقرار نشده است اجرا می شود. در این حلقه ها، هیچ متغیر کنترل کننده و یا شمارشگری وجود ندارد، بلکه باید خودتان مکان کنونی حلقه را نگهداری کنید. در این مثال ابتدا یک متغیر (به عبارت دیگر یک شیء) از کلاس Random ایجاد می کنید. این متغیر توانی برای تولید عدد تصادفی را در اختیار شما قرار می دهد.

نکته: همانطور که میدانید هنگامی که یک متغیر ایجاد شد، باید مقدار اولیه آن را مشخص کرد و سپس از آن استفاده کرد. برای بعضی از متغیر ها همانند اعداد صحیح، به راحتی می توان مقدار اولیه مشخص کرد. اما بسیاری از متغیر ها که با استفاده از کلاسها ایجاد می شوند را نمی توان همانند اعداد صحیح مقدار اولیه داد. برای مقدار دهی به این اشیا (همانند شیء Random در مثال قبل) از کلمه کلیدی new استفاده می کنیم. در این حالت خود کلاس، برای شیء یک مقدار اولیه ایجاد کرده و آن را به شیء نسبت می دهد.

این شیئ با پیشوند `obj` نامگذاری شده است تا مشخص شود که یک شیئ است که از یک کلاس مشتق شده است. متغیر بعدی که تعریف می کنید، یک عدد صحیح به نام `intRandomNumber` خواهد بود که وظیفه نگهداری عدد تصادفی تولید شده توسط `objRandom` را بر عهده دارد:

```
// Declare variable  
Random objRandom = new Random();  
int intRandomNumber = 0;
```

در مرحله بعد، هر موردی را که قبلا به لیست اضافه شده بود از آن پاک می کنید:

```
// Clear the list  
lstData.Items.Clear();
```

سپس حلقه `do` را به نحوی ایجاد می کنید که تا تولید عدد ۱۰ به اجرای خود ادامه دهد. در این حلقه، ابتدا برای مرتبه اول دستورات اجرا می شوند و سپس شرط بررسی می شود. با هر بار اجرای حلقه عدد تصادفی جدیدی تولید و آن را در متغیر `intRandomNumber` ذخیره می کنید. برای تولید عدد تصادفی از تابع `Next` در شیئ `objRandom` استفاده می کنید که یک پارامتر بزرگترین عددی که این تابع می تواند تولید کند را مشخص می کند. در اینجا عدد ۲۵ به تابع فرستاده شده است و مشخص میکند که تابع باید عدد تصادفی در بازه ۰ تا ۲۴ تولید کند. بعد از تولید عدد تصادفی، آن را به لیست خود اضافه می کنید:

```
// Get a random number between 0 and 24  
intRandomNumber = objRandom.Next(25);  
// Add the number to the list  
lstData.Items.Add(intRandomNumber);
```

در انتها بررسی می کنید که آیا عدد تولید شده برابر با ۱۰ بوده است یا نه؟ اگر عدد تولید شده مخالف ۱۰ باشد، برنامه به ابتدای دستورات حلقه `do` برمیگردد و بار دیگر حلقه را اجرا می کند. در غیر این صورت از حلقه خارج شده و به اولین خط بعد از حلقه می روید.

نکته: به علت اینکه دستورات در این حلقه قبل از بررسی شرط حتما یک بار اجرا می شوند، نیازی نیست که به متغیر `intRandomNumber` مقدار اولیه اختصاص دهیم. زیرا این متغیر در مرحله اولی که دستورات حلقه اجرا می شوند مقدار می گیرد.

حلقه `:while`

عملکرد این حلقه نیز همانند حلقه `do` است با این تفاوت که شرط این حلقه در ابتدا بررسی می شود و سپس، در صورت درست بودن آن دستورات داخل حلقه اجرا می شوند. در بخش بعد کاربرد این حلقه ها را در برنامه خواهیم دید.

امتحان کنید: استفاده از حلقه های while

- ۱) کنترل Button دیگری به فرم خود اضافه کنید، خاصیت Name آن را برابر btnDoWhileLoop و خاصیت Text آن را برابر Do While Loop قرار دهید.
- ۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متند مربوط به رویداد Click آن قرار دهید:

```
private void btnDoWhileLoop_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // Declare variables
    Random objRandom = new Random();
    int intRandomNumber = 0;

    // Clear the list
    lstData.Items.Clear();

    // Process the loop while intRandomNumber < 15
    while (intRandomNumber < 15)
    {
        // Get a random number between 0 and 24
        intRandomNumber = objRandom.Next(25);
        // Add the number to the list
        lstData.Items.Add(intRandomNumber);
    }
}
```

- ۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Do While Loop کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۲۲-۴ مشاهده خواهید کرد.
- ۴) هر بار که روی دکمه فرمان کلیک کنید اعداد جدیدی درون لیست باکس قرار می گیرند. تولید این اعداد تا زمانی که عددی بزرگتر از ۱۵ تولید شود، ادامه پیدا می کند.

چگونه کار می کند؟

همانطور که گفتیم، عملکرد حلقه while همانند حلقه do است با این تفاوت که در این نوع حلقه، شرط در ابتدا بررسی می شود و در صورت درست بودن آن، دستورات حلقه ادامه پیدا می کند. در غیر این صورت برنامه اولین خط بعد از حلقه را اجرا می کند. در این مثال، هنگامی که حلقه شروع به کار می کند، در ابتدا بررسی می کند که آیا مقدار intRandomNumber از ۱۵ کوچکتر است یا نه؟ در صورتی که شرط درست باشد، دستورات داخل حلقه اجرا می شوند.

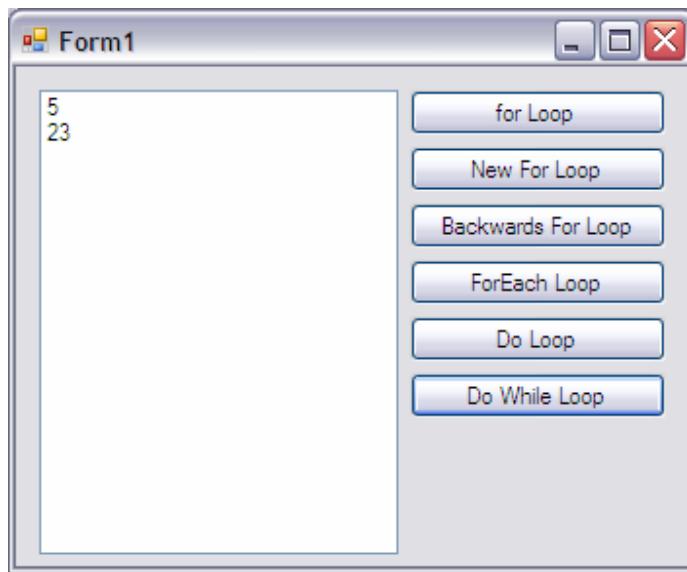
```
// Process the loop while intRandomNumber < 15
while (intRandomNumber < 15)
{
```

```

    // Get a random number between 0 and 24
    intRandomNumber = objRandom.Next(25);
    // Add the number to the list
    lstData.Items.Add(intRandomNumber);
}

```

بعد از اینکه حلقه برای مرتبه اول اجرا شد، عدد تصادفی جدید در متغیر `intRandomNumber` قرار می‌گیرد و شرط حلقه مجدداً بررسی می‌شود. اگر عدد تولید شده از ۱۵ کوچکتر باشد دستورات حلقه دوباره اجرا می‌شوند. در غیر این صورت، برنامه به اولین خط بعد از حلقه می‌شود و دستورات آن را اجرا نمی‌کند.

شکل ۲۲-۴

شرطهای قابل قبول برای حلقه های `while` و `do`

ممکن است از عبارتهای شرطی که می‌توانید در این حلقه‌ها استفاده کنید کنید. ولی هر عبارتی را که بتوانید در دستور `if` استفاده کنید، می‌توانید آن را به عنوان شرط حلقه `while` و `do` نیز به کار ببرید. برای مثال به شرط‌های زیر توجه کنید:

```
while (intX > 10 && intX < 100)
```

: یا

```
do
{
} while ((intX > 10 && intX < 100) || intY == true);
```

: یا

```
while (String.Compare(strA, strB) > 0)
```

خلاصه، این حلقه ها قدرت و انعطاف پذیری بسیار زیادی دارند.

حلقه های تودر تو:

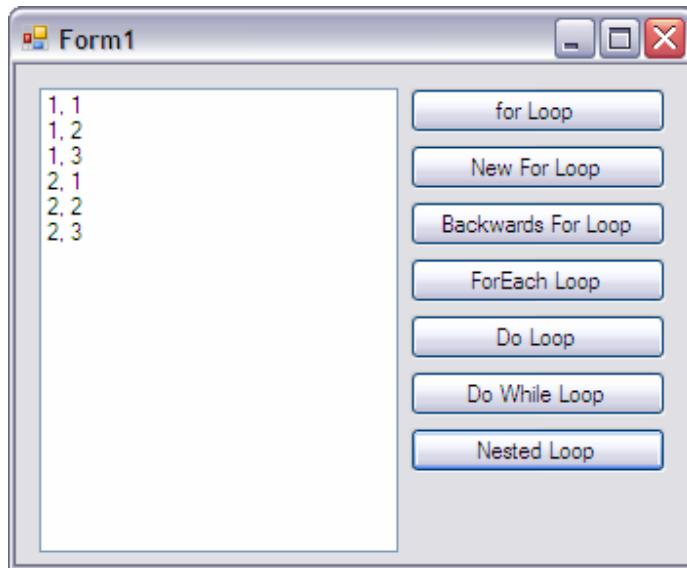
در بعضی از شرایط ممکن است نیاز داشته باشید در حین این که درون یک حلقه هستید، حلقه جدیدی را شروع کنید. به این نوع حلقه ها، حلقه های تودر تو می گویند و در اصل همانند دستورات `for` تودر تو هستند. در امتحان کنید بعد، مشاهده خواهید کرد که چگونه می توانید از این نوع حلقه ها استفاده کنید.

امتحان کنید: استفاده از حلقه های تودر تو

- (۱) در قسمت طراحی فرم، کنترل `Button` دیگری به فرم اضافه کنید، خاصیت `Name` آن را برابر با `NestedLoop` و خاصیت `Text` آن را برابر با `btnNestedLoop` قرار دهید.
- (۲) بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متده مریبوط به رویداد `Click` وارد کنید.

```
private void btnNestedLoops_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // Process an outer loop
    for (int intLoop1 = 1; intLoop1 <= 2; intLoop1++)
    {
        // Process a nested (inner) loop
        for (int intLoop2 = 1; intLoop2 <= 3; intLoop2++)
        {
            lstData.Items.Add(intLoop1 + ", "
                            + intLoop2);
        }
    }
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه `Nested Loop` کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۴-۲۳ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲۳-۴

چگونه کار می کند؟

کد این برنامه کاملاً مشخص است و جای ابهامی ندارد. حلقه اول (حلقه بیرونی) با استفاده از شمارشگر `intLoop1` از عدد ۱ تا ۲ و حلقه دوم یا حلقه درونی با استفاده از شمارشگر `intLoop2` از ۱ تا ۳ حرکت می کند. در حلقه درونی کدی برای نمایش مقدار متغیر های `intLoop1` و `intLoop2` وجود دارد:

```
// Process an outer loop
for (int intLoop1 = 1; intLoop1 <= 2; intLoop1++)
{
    // Process a nested (inner) loop
    for (int intLoop2 = 1; intLoop2 <= 3; intLoop2++)
    {
        lstData.Items.Add(intLoop1 + ", "
                        + intLoop2);
    }
}
```

در حلقه های تو در تو باید توجه داشته باشید، حلقه ای که در درون یک حلقه دیگر شروع می شود، در همان حلقه نیز تمام می شود. به عبارت دیگر کدهای مربوط به حلقه درونی نمی توانند در خارج از حلقه بیرونی قرار بگیرند. در اینجا اولین آکولادی که بسته شده است مربوط به حلقه داخلی است. هنگامی که برنامه برای اولین بار وارد حلقه `intLoop1` می شود، حلقه `intLoop2` را سه بار اجرا می کند. پس یک واحد به شمارنده حلقه `intLoop1` اضافه می کند و بار دیگر سه بار دستورات داخل حلقه سه بار اجرا می کند. این تکرار ادامه پیدا می کند تا دفعات تکرار حلقه اول به پایان برسد. به این ترتیب برنامه از هر دو حلقه خارج می شود و به اولین خط بعد از آنها می رود.

خروج زودهنگام از حلقه:

بعضی مواقع در برنامه نیازی نیست که یک حلقه `for` تا انتها اجرا شود. مثلا در یک لیست به دنبال موردی خاص میگردید و میخواهید با پیدا شدن آن مورد از حلقه خارج شوید، زیرا گشتن بقیه عناصر لیست لازم نیست. در امتحان کنید بعد، برنامه ای که تمام فولدرهای درایو C را نمایش میداد به نحوی تغییر میدهید که با رسیدن به فolder C:\Program Files پیغامی را نشان دهد و از برنامه خارج شود.

امتحان کنید: خروج زودهنگام از حلقه

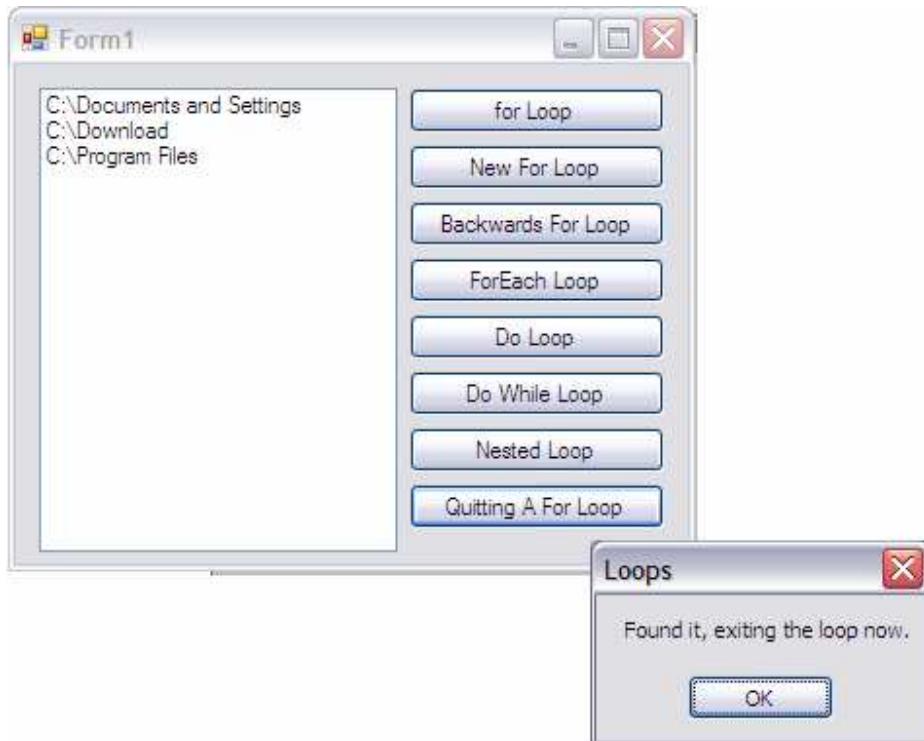
- (۱) کنترل `Button` جدیدی به فرم اضافه کنید، خاصیت `Name` آن را برابر `Quitting a For Loop` و خاصیت `Text` آن را برابر `Click` قرار دهید.
- (۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متند مربوط به رویداد `Click` آن قرار دهید:

```
private void btnQuittingAForLoop_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // List each folder at the root of your C Drive
    foreach (string strFolder in
        System.IO.Directory.GetDirectories("C:\\\\"))
    {
        // Add the item to the list
        lstData.Items.Add(strFolder);

        // Do you have the folder C:\Program Files?
        if (String.Compare(strFolder,
                           "c:\\program files", true) == 0)
        {
            // Tell the user
            MessageBox.Show("Found it, exiting the loop"
                           + " now.", "Loops");

            // Quit the loop early
            break;
        }
    }
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه `Quitting A For Loop` کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۲۴-۴ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲۴-۴

چگونه کار می کند؟

هر بار که حلقه اجرا می شود، با استفاده از تابع `String.Compare` که نحوه کار آن قبل توضیح داده شد، بررسی میکنید که آیا نام فolder برابر با `C:\Program Files` است یا نه؟

```
// Do you have the folder C:\Program Files?
if(String.Compare(strFolder, "c:\\program files", true) == 0)
```

در صورتی که نام فolder برابر با `"C:\Program Files"` بود ابتدا یک کادر پیغام را به کاربر نمایش میدهد.

```
// Tell the user
MessageBox.Show("Found it, exiting the loop now.", "Loops");
```

بعد از آن با استفاده از دستور `break` از حلقه خارج می شوید. در این حالت هنگامی که ویژوال C# به این دستور برسد، به اولین خط بعد از حلقه می رود و آن را اجرا می کند. در این مثال از دستور `break` برای خروج از حلقه استفاده کردیم اما از این دستور برای خروج زودهنگام از هر نوع حلقه ای در C# میتوانید استفاده کنید.

```
// Quit the loop early
break;
```

البته اگر نام فولدر برابر با نامی که به دنبال آن هستید نباشد، جستجو تا انتهای لیست ادامه پیدا میکند. در برنامه ها برای جستجوی یک مورد خاص معمولاً از حلقه های `for` استفاده می کنند. استفاده از دستور `break` برای خروج از حلقه هنگام پیدا شدن آیتم مورد نظر باعث افزایش سرعت برنامه می شود.

تصور کنید می خواهید لیستی شامل ۱۰۰۰ آیتم را جستجو کنید و آیتم مورد نظر شما در مکان دهم قرار دارد. اگر بعد از پیدا کردن آن از حلقه خارج نشوید، از کامپیوتر می خواهید که دلیل جستجو کرد که باعث می شود سرعت برنامه به شدت کم شود.

نکته: به نحوه نوشتن آدرسها در عبارتهای رشته ای این برنامه دقت کنید. کاراکتر \ در تمام آنها به صورت \\ نوشته شده است. همانطور که در بخش قبلی شرح داده شد، برای قرار دادن کاراکتر \ در رشته باید از \\ استفاده کنید. برای مثال اگر در برنامه بالا به جای استفاده از رشته "c:\\program files" از "c:\\\\program files" استفاده کنید با خطای "Unrecognized escape sequence" روبرو خواهید شد، زیرا بعد از کاراکتر \ در یک رشته، باید یک کاراکتر کنترلی با معنی برای کامپایلر قرار بگیرد و کاراکتر P جز این کاراکترها نیست.

نکته: به کد زیر برای تعریف یک ثابت رشته ای دقت کنید:

```
string FileName = @"C:\Test\Temp.txt";
```

در این کد برخلاف قسمتهای قبلی از دو کاراکتر \ استفاده نکرده ایم. بلکه فقط یک \ به کار بردۀ ایم و قبل از رشته هم از علامت @ استفاده کرده ایم. در ویژوال C# اگر قبل از شروع یک رشته از علامت @ استفاده شود، تمام کاراکترهای کنترلی در رشته به صورت کاراکترهای عادی در نظر گرفته می شوند و رشته تا علامت نقل قول بعده ادامه پیدا می کند. در این رشته هم قبل از شروع از علامت @ استفاده کرده ایم. بنابراین تمام کاراکتر ها (حتی \) تا کاراکتر نقل قول پایانی جزوی از رشته به شمار می روند.

دستور `:continue`

در بعضی از مواقع ممکن است بخواهید دستورات حلقه در شرایطی خاص اجرا نشوند. فرض کنید میخواهید اعداد ۱ تا ۱۵ را که مضربی از ۳ نیستند در `ListBox` قرار دهید. برای این کار باید از یک حلقه `for` استفاده کنید که شمارنده آن از یک تا پانزده، یک واحد یک واحد افزایش یابد، اما در صورتی که عدد بر سه بخش پذیر بود نباید آن را در `ListBox` قرار دهید و به عدد بعدی بروید.

در امتحان کنید زیر نحوه نوشتن چنین برنامه ای را مشاهده خواهیم کرد:

امتحان کنید: دستور `continue`

- (۱) کنترل `Button` دیگری به فرم اضافه کنید، خاصیت `Name` آن را برابر با `btnContinue` و خاصیت `Text` آن را برابر با `Continue` قرار دهید.
- (۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متده مربوط به رویداد `Click` آن وارد کنید:

```

private void btnContinue_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Perform a loop
    for (int intCount = 1; intCount <= 15; intCount++)
    {
        // If the item is dividable by 3,
        // go to next number
        if ((intCount % 3) == 0)
            continue;

        // Add the item to the list
        lstData.Items.Add(intCount);
    }
}

```

۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه **Continue** کلیک کنید. مشاهده می کنید که تمام اعداد از ۱ تا ۱۵ به جز مضارب سه در لیست باکس قرار گرفته اند.

چگونه کار می کند؟

دستور **continue** باعث خروج کامل از حلقه نمی شود، بلکه در هر قسمتی که استفاده شود باعث می شود بقیه دستورات حلقه که بعد از این دستور قرار گرفته اند در نظر گرفته نشوند و حلقه مجدداً اجرا شود. در این مثال برای اعداد ۱ و ۲، حلقه به صورت عادی کار می کند. با رسیدن به عدد سه، به علت اینکه باقیمانده این عدد برابر با صفر است، کامپایلر به دستور **Continue** می رسد. هنگامی که ویژوال C# به این دستور رسید، بقیه دستورات حلقه را اجرا نمی کند، بلکه شمارنده حلقه را یک واحد افزایش میدهد و حلقه را برای عدد ۴ اجرا می کند. این مرتبه نیز همانند اعداد قبل از ۳، چون عدد ۴ مضربی از ۳ نیست پس باقیمانده برابر با صفر نمی شود و عبارت داخل **if** درست نیست. پس دستور **continue** اجرا نمی شود و بقیه دستورات حلقه اجرا می شوند.

نکته: عملگر **%** برای محاسبه باقیمانده تقسیم دو عدد به کار می رود. در این مثال استفاده از این عملگر موجب می شود در هر مرحله باقیمانده تقسیم **intCount** بر سه محاسبه شود و در شرط **if** بررسی شود.

حلقه های بی نهایت:

هنگام ایجاد حلقه ها، میتوانید حلقه هایی ایجاد کنید که بینهايت بار اجرا شوند. به عبارت دیگر هنگامی که شروع شوند، هیچ وقت تمام نشوند. به حلقه ایجاد شده در کد زیر نگاه کنید:

```

for (int intCount = 1; intCount > 0; intCount++)
{
}

```

```

    1stData.Items.Add(intCount);
}

```

با شروع حلقه مقدار شمارنده برابر با عدد ۱ است و چون از صفر بزرگتر است حلقه برای بار اول اجرا می‌شود. بعد از اجرای دستورات حلقه، شمارنده تغییر می‌کند و برابر با دو می‌شود. در این مرحله نیز به علت اینکه عدد ۲ از صفر بزرگتر است، حلقه مجدداً اجرا می‌شود. همانطور که مشاهده می‌کنید، شمارنده‌ی این حلقه هیچگاه به عددی کوچکتر از صفر نمی‌رسد، پس شرط حلقه همواره درست است. این حلقه بینهایت بار اجرا می‌شود. ممکن است برنامه توقف نکند اما به کلیک‌هایی بعدی پاسخی نخواهد داد و دائماً دستورات حلقه را اجرا می‌کند.

اگر حس کردید که یک برنامه درون یک حلقه بی‌نهایت قرار گرفته است، بایستی آن را بیندید. اگر برنامه را در محیط ویژوال استودیو اجرا کرده‌اید، به محیط ویژوال استودیو برگردید و از منوی Debug گزینه Stop Debugging را انتخاب کنید. این گزینه اجرای برنامه را فوراً متوقف می‌کند. اگر برنامه کامپایل شده را در محیط ویندوز اجرا کرده‌اید و درون یک حلقه بینهایت قرار گرفته است، برای بستن آن باید از Task Manager استفاده کنید. کلیدهای Ctrl + Alt + Del را فشار دهید، برنامه Task Manager باز خواهد شد. برنامه‌ای که در حلقه‌ی بینهایت قرار دارد به عنوان Not Responding نمایش داده می‌شود. برنامه را انتخاب کنید و بر روی End Task کلیک کنید. پنجره‌ای باز خواهد شد و می‌گوید که برنامه مورد نظر پاسخی نمی‌دهد، آیا می‌خواهید آن را به اجبار بیندید. در این قسمت نیز بر روی End Task کلیک کنید.

در بعضی از مواقع ممکن است حلقه‌ی آنقدر حافظه سیستم را مصرف کند که نتوانید پنجره Task Manager را باز کنید و یا به محیط ویژوال استودیو برگردید. در این موقع می‌توانید مقداری صبر کنید و مجدداً این روشها را امتحان کنید و یا کامپیوتر خود را مجدداً راه اندازی کنید.

هر بار که در محیط ویژوال استودیو برنامه را اجرا می‌کنید، ابتدا برنامه توسط ویژوال استودیو در دیسک ذخیره می‌شود و سپس اجرا می‌شود، تا اگر به علتی مجبور به راه اندازی مجدد کامپیوتر شدید کدهای خود را از دست ندهید.

نتیجه:

در این فصل روش‌های گوناگونی که می‌توان به وسیله آنها در یک برنامه تصمیم‌گیری کرده و یا قسمتی از کد را چند بار اجرا کرد را بررسی کردیم. ابتدا عملگر هایی را که می‌توانیم در دستور `if` استفاده کنیم برسی کردیم، سپس دیدیم که چگونه می‌توان با استفاده از عملگر `||` (OR) و `&&` (AND) می‌توان چند عملگر را ترکیب کرد. همچنین چگونگی مقایسه رشته‌ها بدون در نظر گرفتن نوع حروف را نیز مشاهده کردیم.

سپس با دستور `switch` آشنا شدیم و دیدیم که چگونه می‌توان یک حالت خاص را از بین تعداد زیادی حالت انتخاب کرد. با مفهوم کلی حلقه‌ها در برنامه نویسی آشنا شدیم و سه حلقه `for`, `do` و `while` را بررسی کردیم. حلقه‌های `for` برای تکرار یک سری از دستورات به تعداد معین به کار می‌روند و حلقه `foreach` نیز که از این حلقه مشتق می‌شود، برای حرکت در بین عناصر یک مجموعه بدون دانستن تعداد آن استفاده می‌شوند. حلقه‌های `while` تا هنگامی که یک شرط خاص برقرار است اجرا می‌شوند. حلقه‌های `do` نیز همانند حلقه‌های `while` هستند با این تفاوت که شرط حلقه‌های `while` در ابتدای حلقه بررسی می‌شود ولی شرط حلقه‌های `do` در انتهای آن.

بعد از پایان این فصل باید نحوه استفاده از موارد زیر را در برنامه بدانید:

- دستورات if، else و else if برای تست حالتها مختلف.
- دستورات if تو در تو.
- عملگر های مقایسه ای و تابع .String.Compare
- دستور Switch برای انتخاب یک حالت بین حالتها موجود.
- حلقه های for و foreach
- حلقه های do
- حلقه های while

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه تحت ویندوز با یک TextBox و یک Button ایجاد کنید. در رویداد Click مربوط به Button، عدد داخل TextBox را بدست آورید و با استفاده از دستور switch اگر عدد یکی از اعداد یک تا پنج بود آن را به وسیله یک کادر پیغام در خروجی نمایش دهید. در صورتی که عدد وارد شده در TextBox در بازه یک تا پنج نبود، پیغام مناسبی را به کاربر نمایش دهید.

تمرین ۲:

یک برنامه تحت ویندوز که شامل یک کنترل ListBox و یک کنترل Button باشد ایجاد کنید. در رویداد Click مربوط به Button، یک حلقه for ایجاد کنید که اعداد ۱ تا ۱۰ را در ListBox قرار دهد. سپس حلقه دیگری ایجاد کنید که اعداد ۱ تا ۱۰ را در ListBox نمایش دهد.

فصل پنجم: کار کردن با ساختارهای داده ای

در فصلهای قبلی نحوه استفاده از متغیرهای ساده ای مانند متغیرهای `integer` برای اعداد صحیح و یا `string` برای رشته ها را مشاهده کردید. با وجود اینکه این نوع های داده ای بسیار پر کاربرد هستند، اما برنامه های پیچیده تر نیاز دارند که با ساختارهای داده ای کار کنند. **ساختارهای داده ای** به یک گروه از اطلاعات مرتبط به هم گفته می شود که در یک واحد مجزا قرار می گیرند. در این فصل با انواع ساختارهای داده ای موجود در C# و نحوه استفاده از آنها برای نگهداری مجموعه های داده ای پیچیده آشنا خواهید شد.

در این فصل مطالب زیر را خواهید آموخت:

- آرایه ها
- شمارنده ها
- ثابت ها
- ساختارها

مفهوم آرایه:

یکی از عمومی ترین نیازها در برنامه نویسی قابلیت نگهداری لیستی از اطلاعات مشابه و یا مرتبط به هم است. برای این مورد بایستی از آرایه ها استفاده کنید. **آرایه ها**، لیستی از متغیر ها می باشند که همه از یک نوع هستند. برای مثال ممکن است بخواهید سن تمامی دوستان خود را در یک آرایه از اعداد صحیح و یا نام تمامی آنها را در یک آرایه از رشته ها قرار دهید. در این بخش با نحوه ایجاد، پر کردن و استفاده از آرایه ها در برنامه آشنا خواهید شد.

تعريف و استفاده از آرایه ها:

هنگامی که در برنامه یک آرایه تعریف می کنید، در حقیقت متغیری ایجاد می کنید که بیش از یک عنصر را بتواند در خود نگهداری کند. برای مثال اگر یک متغیر رشته ای را به صورت زیر تعریف کنید فقط یک رشته را میتوانید در آن نگهداری کنید:

```
string strName;
```

اما آرایه ها باعث ایجاد نوعی حالت افزایشی در متغیر می شوند، به این ترتیب بیش از یک مقدار را می توانید در یک متغیر ذخیره کنید. اگر بخواهید یک متغیر را به صورت آرایه تعریف کنید باید در مقابل نوع متغیر از علامت [] استفاده کنید. برای مثال کد زیر متغیری ایجاد می کند که بتواند ۱۰ عنصر را در خود نگهداری کند:

```
string[ ] strName = new string[10];
```

هنگامی که یک آرایه را ایجاد کردید، می‌توانید به تک تک عناصر آن با استفاده از اندیس آن عنصر دسترسی پیدا کنید. اندیس عناصر یک آرایه همواره عددی بین صفر و شماره‌ی آخرین عنصر آرایه است. شماره‌ی آخرین عنصر هر آرایه هم برابر با یک واحد کمتر از طول آرایه است. بنابراین اندیس هر آرایه عددی بین صفر تا یک واحد کمتر از آخرین عنصر آرایه است.

برای مثال اگر بخواهید مقدار عنصر سوم آرایه قبلی را برابر با رشته‌ی "Katie" قرار دهید باید از کد زیر استفاده کنید:

```
strName[ 2 ] = "Katie" ;
```

برای دسترسی به مقدار یک عنصر از آرایه هم می‌توانید از همین روش استفاده کنید:

```
MessageBox.Show( strName[ 2 ] ) ;
```

نکته‌ی مهم در اینجا این است که اگر یکی از عناصر آرایه را تغییر دهید، مقدار بقیه عناصر تغییر نخواهد کرد. برای مثال اگر کد زیر را در برنامه به کار ببرید:

```
strName[ 3 ] = "Betty" ;
```

مقدار strName[2] همچنان برابر با "Katie" خواهد ماند. احتمالاً بهترین روش برای فهمیدن این که آرایه‌ها چیستند و چگونه کار می‌کنند نوشتمن برنامه‌ای با استفاده از آنها است.

امتحان کنید: تعریف و استفاده از یک آرایه ساده

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ روی منوی File کلیک کرده و سپس New ➔ Project را انتخاب کنید. در پنجره New Project یک پروژه ویندوزی به نام Demo ایجاد کنید.
- (۲) هنگامی که قسمت طراحی Form1 نمایش داده شد، یک کنترل ListBox به فرم اضافه کنید. خاصیت Name این کنترل را برابر با lstFriends و خاصیت IntegralHeight آن را برابر با False قرار دهید.
- (۳) اکنون یک کنترل Button به فرم اضافه کرده، خاصیت Name آن را برابر با btnArrayElements و خاصیت Text آن را برابر با Array Elements قرار دهید. فرم شما باید مشابه شکل ۱-۵ شده باشد.
- (۴) روی کنترل Button دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متد مربوط به رویداد Click آن وارد کنید:

```
private void btnArrayElements_Click( object sender ,
                                     EventArgs e )
{
    // Declare an array
    string[] strFriends = new string[ 5 ];

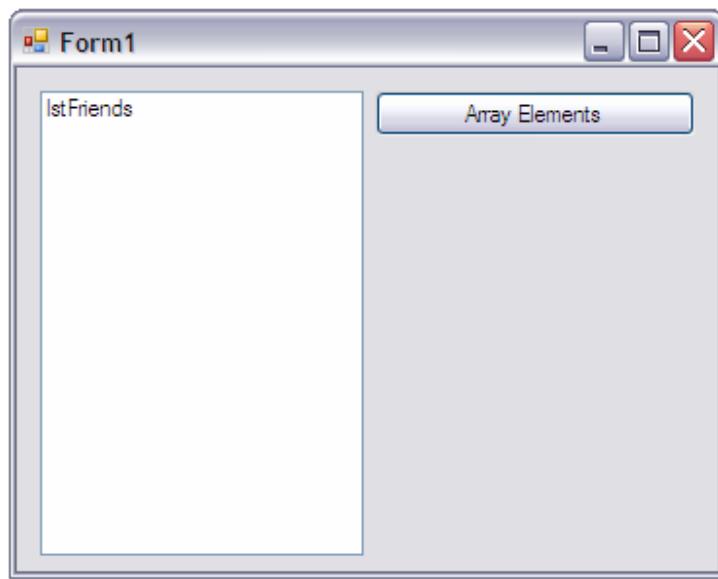
    // Populate the array
    strFriends[ 0 ] = "Robbin" ;
    strFriends[ 1 ] = "Bryan" ;
    strFriends[ 2 ] = "Stephanie" ;
    strFriends[ 3 ] = "Sydney" ;
```

```

strFriends[ 4 ] = "Katie" ;

// Add the first array item to the list
lstFriends.Items.Add(strFriends[ 0 ]) ;
}

```


شکل ۱-۵

(۵) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه‌ی **Array Elements** کلیک کنید. کنترل **ListBox** روی فرم با نام **Robbin** پر می‌شود.

چگونه کار می‌کند؟

هنگامی که می‌خواهید یک آرایه را تعریف کنید، ابتدا باید نوع داده‌ای و اندازه آن را مشخص کنید. در این برنامه می‌خواهیم یک آرایه از نوع رشته‌ای و به طول ۵ عنصر ایجاد کنیم، پس از کد زیر استفاده می‌کنیم:

```

// Declare an array
string[] strFriends = new string[ 5 ];

```

به این ترتیب آرایه‌ای به طول ۵ ایجاد کرده‌اید. به عبارت دیگر میتوانیم بگوییم در این برنامه آرایه‌ای داریم که شامل ۵ عنصر است.

بعد از ایجاد آرایه، یک آرایه با پنج عنصر خواهید داشت که میتوانید به هر یک از عناصر آن با استفاده از اندیس آن دسترسی پیدا کنید. برای دسترسی به یک عنصر خاص باید اندیس آن عنصر را در داخل کروشه بعد از نام آرایه بیاورید. اندیس‌ها از شماره صفر شروع می‌شوند و تا یک واحد کمتر از طول آرایه ادامه پیدا می‌کنند. بنابراین عنصر اول آرایه دارای اندیس صفر، عنصر دوم آرایه

دارای اندیس یک و ... است. به همین دلیل است که در برنامه آرایه را به طول ۵ تعریف کرده، ولی برای پر کردن آن از اعداد ۰ تا ۴ استفاده کرده ایم.

```
// Populate the array
strFriends[0] = "Robbin";
strFriends[1] = "Bryan";
strFriends[2] = "Stephanie";
strFriends[3] = "Sydney";
strFriends[4] = "Katie";
```

همانطور که برای مقدار دهی به یک عنصر خاص باید از اندیس آن استفاده کنید، برای دسترسی به مقدار آن عنصر از آرایه نیز می‌توانید از اندیس آن استفاده کنید. در این برنامه، مقدار موجود در خانه صفرم آرایه که برابر با اولین مقدار آرایه ("Robbin") است را به کاربر نمایش می‌دهید:

```
// Add the first array item to the list
lstFriends.Items.Add(strFriends[0]);
```

علت این که اندیس عناصر موجود در آرایه و طول آن آرایه مقداری گیج کننده به نظر می‌رسد این است که اندیسهها در یک آرایه از صفر شروع می‌شوند، اما معمولاً انسانها اولین عنصر هر مجموعه ای را با یک نمایش می‌دهند. هنگامی که می‌خواهید مقداری را در آرایه قرار دهید و یا مقدار یک عنصر از آرایه را بدست آورید، باید یک واحد از مکان عنصر مورد نظرتان کم کنید تا اندیس آن را بدست آورید. برای مثال عنصر پنجم در آرایه برابر با اندیس ۴ و اولین عنصر در آرایه برابر با اندیس ۰ است.

نکته: سوالی که ممکن است در این قسمت ایجاد شود این است که چرا اندیسهها از صفر شروع می‌شوند؟ به خاطر دارید که برای کامپیوتر، یک متغیر آدرس مکانی از حافظه کامپیوتر است. هنگامی که برای دسترسی به یک عنصر از آرایه اندیس آن را مشخص می‌کنید، ویژوال #C این اندیس را در اندازه ی یکی از عناصر آرایه ضرب می‌کند^۱ و حاصل را با آدرس آرایه جمع می‌کند تا به آدرس عنصر مشخص شده برسد. آدرس شروع یک آرایه هم در حقیقت آدرس اولین عنصر آن آرایه است. بنابراین اولین عنصر آرایه به اندازه صفر ضربدر اندازه عنصر، از نقطه شروع آرایه فاصله دارد، دومین عنصر به اندازه یک ضربدر اندازه عنصر از شروع آرایه فاصله دارد و به همین ترتیب ادامه پیدا می‌کند.

استفاده از **:foreach**

یکی از عمومی ترین روش‌های استفاده از آرایه‌ها، به وسیله حلقه‌های **foreach** است. این نوع حلقه‌ها در فصل ۴، هنگامی که با آرایه رشتۀ ای برگردانده شده توسط تابع **GetDirectories** کار می‌کردید، معرفی شدند. در بخش امتحان کنید بعد، ملاحظه خواهید کرد که چگونه می‌توانیم از این حلقه‌ها در آرایه‌ها استفاده کنیم.

^۱ این مورد که اندازه کدام عنصر را در نظر بگیرد اهمیتی ندارد، زیرا همه عناصر یک آرایه از یک نوع هستند و اندازه آنها با هم برابر است. برای مثال اندازه هر یک از عناصر یک آرایه از نوع **int**، برابر با ۴ بایت است.

امتحان کنید: استفاده از حلقه های **foreach** با آرایه ها

- (۱) اگر برنامه‌ی Demo Arrays در حال اجرا است آن را ببندید. قسمت ویرایشگر کد را برای Form1 باز کنید و کد زیر را در بالاترین قسمت در بدنه کلاس خود وارد کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // Declare a form level array
    private string[] strFriends = new string[5];
```

- (۲) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگردید و بر روی قسمت خالی فرم دو بار کلیک کنید. متده مربوط به رویداد Load فرم به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود. حال کد زیر را در این متده وارد کنید:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Populate the array
    strFriends[0] = "Robbin";
    strFriends[1] = "Bryan";
    strFriends[2] = "Stephanie";
    strFriends[3] = "Sydney";
    strFriends[4] = "Katie";}
```

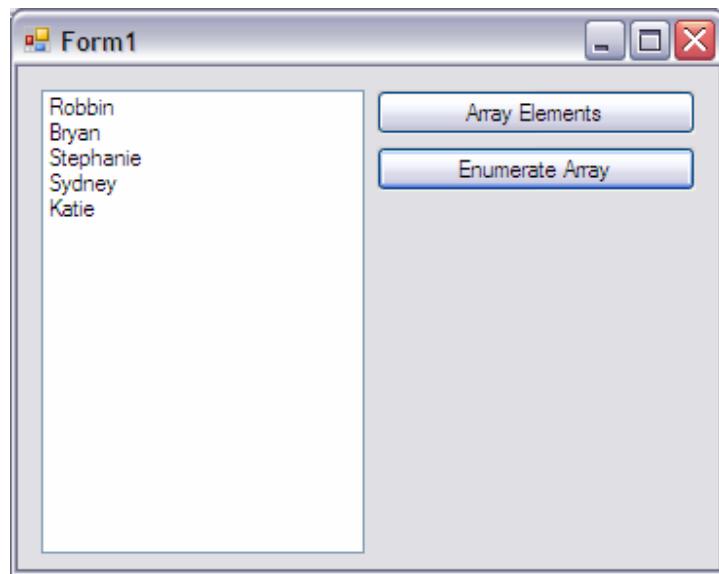
- (۳) مجدداً به قسمت طراحی فرم برگردید و یک کنترل Button به فرم اضافه کنید. خاصیت Name این کنترل را برابر با

btnEnumerateArray و خاصیت Text آن را برابر با Enumerate Array قرار دهید.

- (۴) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متده مربوط به رویداد Click آن وارد کنید:

```
private void btnEnumerateArray_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Enumerate the array
    foreach (string strName in strFriends)
    {
        // Add the array item to the list
        lstFriends.Items.Add(strName);
    }}
```

- (۵) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه‌ی Enumerate Array کلیک کنید. نتیجه‌ای را مشابه شکل ۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲-۵

چگونه کار می کند؟

این تمرین را با تعریف یک متغیر که در تمام فرم قابل استفاده است شروع می کنیم. به عبارت دیگر این آرایه برای تمام متدهای موجود در کلاس Form1 قابل استفاده است. هر گاه متغیری در خارج از متدها درون یک کلاس تعریف شود، در تمامی متدهای آن کلاس قابل استفاده خواهد بود.

```
// Declare a form level array
private string[] strFriends = new string[5];
```

سپس متدی را برای رویداد Load مربوط به Form1 ایجاد می کنید و کد مربوط به پر کردن آرایه را در آن قرار می دهید. این متدهنگامی اجرا می شود که این فرم از برنامه بخواهد در حافظه بار گذاری شده و نمایش داده شود. به این ترتیب مطمئن می شوید هنگامی که فرم نمایش داده می شود آرایه شما پر شده است.

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Populate the array
    strFriends[0] = "Robbin";
    strFriends[1] = "Bryan";
    strFriends[2] = "Stephanie";
    strFriends[3] = "Sydney";
    strFriends[4] = "Katie";
}
```

در فصل چهار مشاهده کردید که چگونه یک حلقه `foreach` در بین عناصر یک آرایه از رشته ها حرکت می کند. در این مثال هم همان مراحل را تکرار می کنیم. یک متغیر کنترل کننده، هم نوع با عناصر آرایه تعریف می کنیم و آن را برای دسترسی به تک عناصر آرایه مورد استفاده قرار می دهیم.

حلقه `foreach` از عنصر صفرم آرایه شروع می کند و تا رسیدن به آخرین عنصر در آرایه، بین تمام عناصر جا به جا می شود. در هر بار تکرار حلقه می توانید از عنصری که در متغیر کنترل کننده قرار گرفته است استفاده کنید. در این مثال این مقدار را به لیست اضافه می کنیم.

```
// Enumerate the array
foreach (string strName in strFriends)
{
    // Add the array item to the list
    lstFriends.Items.Add(strName);
}
```

همچنین توجه کنید که عناصر به همان ترتیبی که در آرایه وارد شده اند داخل لیست قرار می گیرند. این مورد به این دلیل است که حلقه `foreach` از عنصر صفرم تا آخرین عنصر آرایه را به همان ترتیبی که تعریف شده اند طی می کند.

انتقال آرایه ها به عنوان پارامتر:

در بسیاری از موارد ممکن است نیاز داشته باشید یک آرایه را که محتوی چندین عنصر است به عنوان پارامتر به یک متده بازخواستید. در بخش امتحان کنید بعد، نحوه انجام این عمل را خواهیم دید.

امتحان کنید: انتقال آرایه ها به عنوان پارامتر

(۱) به قسمت طراحی فرم برگردید و کنترل `Button` دیگری را به `Form1` اضافه کنید. خاصیت `Name` این کنترل را برابر با `btnArraysAsParameters` و خاصیت `Text` آن را برابر با `Arrays as Parameters` قرار دهید.

(۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد زیر را در متده مربوط به رویداد `Click` آن وارد کنید. پیغامی را مشاهده خواهید کرد که می گوید زیرینامه `AddItemsToList` تعریف نشده است. با کلیک بر روی این پیغام، ویژوال استودیو متده را به صورت اتوماتیک ایجاد می کند. همچنین می توانید این پیغام را نادیده بگیرید، زیرا این متده در مرحله بعدی تعریف خواهیم کرد:

```
private void btnArraysAsParameters_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // List your friends
    AddItemsToList(strFriends);
}
```

(۳) هم اکنون متد AddItemsToList را به صورت زیر در کلاس خود تعریف کنید:

```
private void AddItemsToList(string[] arrayList)
{
    // Enumerate the array
    foreach (string strName in arrayList)
    {
        // Add the array item to the list
        lstFriends.Items.Add(strName);
    }
}
```

(۴) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه‌ی Arrays as Parameters کلیک کنید. نتیجه‌ای را مشابه شکل ۲-۵ مشاهده خواهید کرد.

چگونه کار می‌کند؟

نکته‌ای که در متد AddItemsToList وجود دارد این است که پارامتر مورد نیاز این متد، آرایه‌ای از نوع رشته است. برای این که پارامتر یک متد را از نوع آرایه تعریف کنید، باید در مقابل نوع داده‌ای آن، از یک کروشه خالی ([]) استفاده کنید:

```
private void AddItemsToList(string[] arrayList)
```

هنگامی که در تعریف پارامترهای یک متد، آرایه‌ای را تعریف می‌کنید اما طول آن را مشخص نمی‌کنید، در حقیقت به کامپایلر C# می‌گویید که هر آرایه‌ای از این نوع می‌تواند به این متد فرستاده شود. به عبارت دیگر اندازه آرایه‌هایی که به این متد فرستاده می‌شوند مهم نیست و فقط نوع آرایه مهم است. در زیر برنامه btnArraysAsParameters می‌توانید آرایه‌اصلی خود را به عنوان پارامتر به اینتابع منتقل کنید:

```
// List your friends
AddItemsToList(strFriends);
```

در بخش امتحان کنید بعد، آرایه‌ای با طول متفاوتی را تعریف می‌کنیم و برای اضافه کردن آن به لیست از متد قبلی استفاده می‌کنیم.

امتحان کنید: اضافه کردن دوستان بیشتر

(۱) اگر برنامه در حال اجرا است آن را بیندید و به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروگردید. کنترل Button دیگری به فرم اضافه کرده، خاصیت Name آن را برابر با btnMoreArrayParameters و خاصیت Text آن را برابر با More Array Parameters قرار دهید.

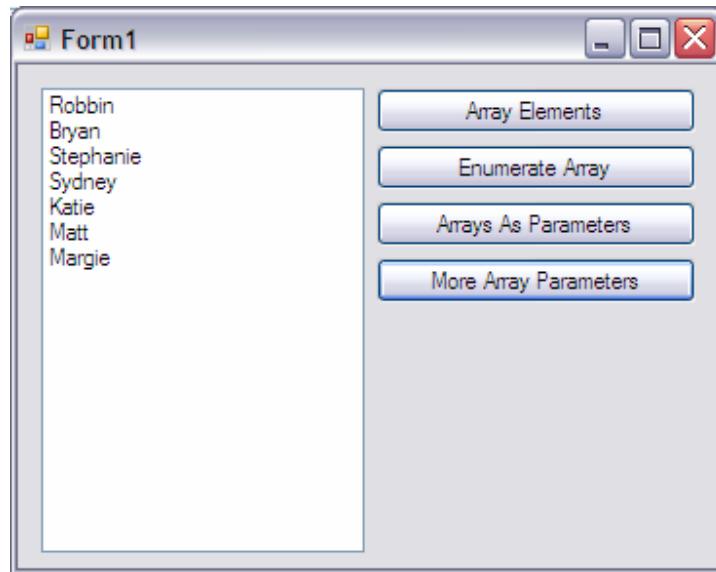
(۲) بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متد مربوط به رویداد Click وارد کنید:

```
private void btnMoreArrayParameters_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Declare an array
    string[] strMoreFriends = new string[2];

    // Populate the array
    strMoreFriends[0] = "Matt";
    strMoreFriends[1] = "Margie";

    // List your friends
    AddItemsToList(strFriends);
    AddItemsToList(strMoreFriends);
}
```

(۳) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه‌ای که جدیداً اضافه کرده اید کلیک کنید. نتیجه‌ای مشابه شکل ۳-۵ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۳-۵

چگونه کار می‌کند؟

در این مثال آرایه ای را به طول دو ایجاد کردیم و آن را به متدهای `AddItemsToList` فرستادیم تا آن را به لیست اضافه کند. همانطور که مشاهده کردید، طول آرایه ای که به عنوان پارامتر به این متدها ارسال می‌کنید، اهمیتی ندارد. هنگامی که در حال نوشتن برنامه هستید، اگر یک متدها، پارامتر خود را به صورت آرایه دریافت کند، در پنجره ای که برای تکمیل هوشمندانه‌ی نام متدها توسعه داده ای آرایه یک کروشه خالی قرار دارد. (شکل ۴-۵)

```
// List your friends
AddItemsToList(strFriends);
AddItemsToList()
void Form1.AddItemsToList(string[] arrayList)
```

شکل ۴-۵

نکته: در پنجره باز شده نه تنها آرایه ای بودن یک پارامتر قابل تشخیص است، بلکه نوع این پارامتر نیز نمایش داده می‌شود.

مرتب سازی آرایه ها:

یکی از مواردی که همواره هنگام کار با آرایه ها مورد نیاز بوده است، مرتب کردن آرایه است. در بخش امتحان کنید بعد، مشاهده خواهید کرد که چگونه می‌توان آرایه ها را مرتب کرد.

امتحان کنید: مرتب سازی آرایه ها

- (۱) در بخش طراحی فرم کنترل `Button` دیگری به `Form1` اضافه کرده، سپس خاصیت `Name` آن را برابر با `btnSortingArrays` و خاصیت `Text` آن را برابر `Sorting Arrays` قرار دهید.
- (۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را به متدهای `Sort` و `Click` آن اضافه کنید:

```
private void btnSortingArrays_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Sort the array
    Array.Sort(strFriends);

    // List your friends
    AddItemsToList(strFriends);
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و روی این دکمه کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که لیست، اسمی موجود در آرایه را که به صورت الفبایی مرتب شده اند نمایش می‌دهد.

چگونه کار می کند؟

تمام آرایه ها به صورت درونی از کلاسی به نام `System.Array` مشتق می شوند. در این برنامه از یکی از متدهای این کلاس به نام `SORT` استفاده می کنیم. این متده فقط یک پارامتر می گیرد و آن پارامتر نیز نام آرایه ای است که می خواهد آن را مرتب کنید. سپس این متده همانطور که از نام آن مشخص است، آرایه را بر اساس نوع داده ای عناصر آن، مرتب می کند و باز می گرداند. در این برنامه به علت این که نوع عناصر رشته ای است، آرایه به صورت الفبایی مرتب می شود. اگر از این متده برای مرتب سازی یک آرایه از اعداد صحیح و یا اعداد اعشاری استفاده کنید، آرایه به صورت عددی مرتب خواهد شد.

```
// Sort the array  
Array.Sort(strFriends);
```

ای قابلیت که یک متده می تواند پارامترهایی از نوع های داده ای مختلف را دریافت کند، سپس بر اساس نوع پارامتر عملیات مناسبی را بر روی آن انجام دهد، سربار گذاری^۱ متدها می نامند. در اینجا می گوییم که تابع `SORT` یک تابع سربار گذاری شده است. در فصل دهم بیشتر در مورد سربار گذاری متدها و نحوه ایجاد چنین متدهایی صحبت خواهیم کرد.

حرکت به عقب در آرایه ها:

حلقه های `foreach` فقط در یک جهت در بین عناصر یک آرایه حرکت می کنند. آنها از عنصر صفرم یک آرایه شروع می کنند و تا آخرین عنصر آرایه پیش می روند. اگر بخواهید بین عناصر یک آرایه به صورت برعکس حرکت کنید (عنی از عنصر آخر به عنصر اول برگردید) دو راه در اختیار دارید.
راه اول این است که از حلقه های `FOR` معمولی استفاده کنید. در این صورت باید مقدار اولیه شمارنده حلقه را یک واحد کمتر از طول آرایه قرار دهید^۲ و سپس حلقه را طوری تنظیم کنید که تا عدد یک برگردد. در قسمت زیر این روش را مشاهده می کنید:

```
for (int intIndex = strFriends.GetUpperBound(0);  
     intIndex >= 0; intIndex--)  
{  
    // Add the array item to the list  
    lstFriends.Items.Add(strFriends[intIndex]);  
}
```

روش دوم این است که از متده `Reverse` در کلاس `Array` استفاده کنید. این متده عناصر یک آرایه را به صورت معکوس در آرایه قرار می دهد. بعد از استفاده از این متده، میتوانید از حلقه های `foreach` معمولی برای نمایش آرایه استفاده کنید. در امتحان کنید بعد، این روش را مشاهده خواهید کرد.

¹ Overloading

² همانطور که به خاطر دارید، اندیس آخرین عنصر هر آرایه یک واحد کمتر از طول آن آرایه است. بنابراین برای بازگشتن از آخرین عنصر آرایه باید از یک واحد کمتر از طول به عنوان عدد شروع استفاده کنید.

امتحان کنید: معکوس کردن یک آرایه

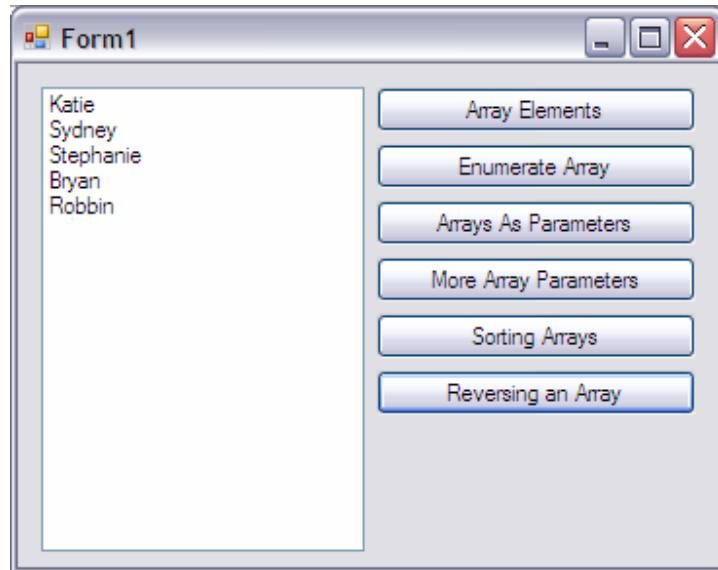
(۱) کنترل Button دیگری به قسمت طراحی فرم اضافه کرده، خاصیت Name آن را برابر با Reversing an Array و خاصیت Text آن را برابر با btnReversingAnArray دهید.

(۲) روی این دکمه دو بار کلیک کنید تا متد مریوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnReversingAnArray_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Reverse the order -
    // elements will be in descending order
    Array.Reverse(strFriends);

    // List your friends
    AddItemsToList(strFriends);
}
```

(۳) برنامه را اجرا کنید و روی دکمه Reversing an Array کلیک کنید. مشاهده می کنید که همانند شکل ۵-۵ نامهای موجود در لیست به صورت معکوس نمایش داده شده اند.

شکل ۵-۵

چگونه کار می کند؟

تابع Reverse عناصر موجود در یک آرایه‌ی یک بعدی را به صورت معکوس در آن آرایه قرار می‌دهد. هنگامی که آرایه‌ی strFriends را به این متاد ارسال می‌کنید، در حقیقت از متاد می‌خواهید که عناصر این آرایه را از آخر به اول قرار دهد:

```
// Reverse the order -  
// elements will be in descending order  
Array.Reverse(strFriends);
```

هنگامی که عناصر آرایه به صورت معکوس در آن قرار گرفته‌اند، کافی است آرایه را به متاد AddItemsToList بفرستید تا آن را در لیست نمایش دهد.

```
// List your friends  
AddItemsToList(strFriends);
```

نکته: اگر می‌خواهید آرایه به صورت نزولی الفبایی مرتب شود، کافی است آرایه را به وسیله تابع Sort به صورت صعودی الفبایی مرتب کنید، سپس با استفاده از تابع Reverse آن را به صورت معکوس درآورید. به این صورت آرایه به صورت الفبایی نزولی مرتب می‌شود.

مقدار دهی اولیه به آرایه‌ها:

در ویژوال C# می‌توانید آرایه‌ها را در همان خطی که تعریف می‌کنید، مقدار دهی کنید. به عبارت دیگر نیازی نیست که بعد از تعریف آرایه از چندین خط کد همانند زیر برای پر کردن آرایه استفاده کنید:

```
// Declare an array  
string[] strFriends = new string[4];  
  
// Populate the array  
strFriends[0] = "Robbin";  
strFriends[1] = "Bryan";  
strFriends[2] = "Stephanie";  
strFriends[3] = "Sydney";  
strFriends[4] = "Katie";
```

در بخش امتحان کنید زیر، با چگونگی مقداردهی آرایه‌ها در یک خط آشنا خواهید شد.

امتحان کنید: مقداردهی اولیه به آرایه‌ها

(۱) در قسمت طراحی فرم، کنترل Button دیگری را به Form1 اضافه کرده، خاصیت Name آن را برابر btnInitializingArrayWithValues و خاصیت Text آن را برابر با Initializing Array With Values قرار دهید.

۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متده مربوط به رویداد Click آن وارد کنید:

```
private void btnInitializingArrayWithValues_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Declare an populate an array
    String[] strMyFriends = new string[] {
        "Robbin", "Bryan", "Stephanie",
        "Sudney", "Katie" };

    // List your friends
    AddItemsToList(strMyFriends);
}
```

۳) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه‌ی جدید کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که لیست، با عناصر موجود در آرایه پر می‌شود.

چگونه کار می‌کند؟

هنگامی که یک آرایه را تعریف کردید، می‌توانید مقادیر هر یک از عناصر آن را به ترتیب در یک جفت آکولاد وارد کنید. در این حالت، ویژوال C# از خانه صفرم آرایه شروع می‌کند و مقادیر وارد شده را به ترتیب در خانه‌های آرایه قرار می‌دهد. در این مثال پنج رشته که به وسیله ویرگول از یکدیگر جدا شده اند را در آرایه قرار داده ایم. توجه کنید که در این قسمت طول آرایه را وارد نکرده ایم، بلکه طول آرایه بر اساس مقادیر وارد شده در داخل آکولاد به صورت اتوماتیک توسط کامپایلر محاسبه می‌شود.

```
// Declare an populate an array
String[] strMyFriends = new string[] {
    "Robbin", "Bryan", "Stephanie",
    "Sudney", "Katie" };
```

البته همانطور که می‌بینید این روش برای مقدار دهی به آرایه‌های بزرگ مناسب نیست. اگر در برنامه می‌خواهید آرایه بزرگی را پر کنید، بهتر است از روشی که در بخش قبل گفته شد استفاده کنید. یعنی با استفاده از نام آرایه و اندیس خانه مورد نظر، مقدار آن عنصر را وارد کنید.

مفهوم شمارنده‌ها:

متغیرهایی که تاکنون ایجاد کرده ایم، هیچ محدودیتی در نوع اطلاعاتی که می توانستند در خود ذخیره کنند نداشتند. برای مثال اگر متغیری را از نوع `int` تعریف می کردیم، می توانستید هر عدد صحیحی را در آن نگهداری کنید.^۱ این مسئله برای متغیرهای `double` و `string` هم وجود داشت. اما در بعضی از شرایط، ممکن است بخواهید متغیر شما، اعداد محدودی را در خود نگهداری کند. برای مثال فرض کنید می خواهید متغیری از نوع عدد صحیح تعریف کنید و تعداد درهای یک اتمبیل را در آن ذخیره کنید. قطعاً نمی خواهید اجازه دهید که عدد ۱۶۳۲۷ در این متغیر ذخیره شود. برای رفع این مشکل می توانید از شمارنده ها استفاده کنید.

استفاده از شمارنده ها:

با استفاده از شمارنده ها میتوانید نوع های داده ای جدیدی بر اساس نوع های داده ای موجود از قبیل `short`, `long`, `int`, `byte` بسازید. متغیرهایی که از این نوع داده ای جدید ایجاد می شوند، فقط می توانند مقداری را داشته باشند که شما مشخص می کنید. به این ترتیب میتوانید در برنامه از وارد شدن اعداد غیر منطقی در متغیرها جلوگیری کنید. همچنین استفاده از شمارنده ها در کد باعث افزایش خوانایی ووضوح می شود. در بخش امتحان کنید بعدی، مشاهده خواهید کرد که چگونه میتوان برنامه ای ساخت که بر اساس ساعت، یکی از اعمال قابل اجرا در یک روز را انتخاب کند.

- آماده شدن برای رفتن به محل کار.
- رفتن به محل کار.
- در محل کار بودن.
- رفتن برای نهار.
- برگشتن از محل کار.
- با دوستان بودن.
- آماده شدن برای خواب.
- خوابیدن.

امتحان کنید: استفاده از شمارنده ها

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک برنامه تحت ویندوز جدید ایجاد کنید و نام آن را برابر با `Demo` قرار دهید.
- (۲) شمارنده ها معمولاً به عنوان عضوی از کلاسی که در حال کد نویسی در آن هستید، تعریف می شوند. بعد از اینکه قسمت طراحی `Form1` باز شد، روی فرم کلیک راست کنید و گزینه `View Code` را انتخاب کنید. به این ترتیب قسمت ویرایشگر کد برای این فرم نمایش داده می شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در بالای پنجره، بعد از نام کلاس وارد کنید:

^۱ البته به خاطر محدود بودن فضای حافظه ای که به یک متغیر `int` اختصاص داده می شود، فقط اعداد در بازه خاصی را میتوان در این نوع متغیرها نگهداری کرد. اما هر عددی که در این بازه وجود داشته باشد را میتوان در متغیرهای عدد صحیح ذخیره کرد و در بین اعداد موجود در این بازه محدودیتی وجود ندارد.

```

public partial class Form1 : Form
{
    private enum DayAction
    {
        GettingReadyForWork = 0,
        TravelingToWork,
        AtWork,
        AtLunch,
        TravelingFromWork,
        RelaxingForFriends,
        GettingReadyForBed,
        Asleep
    };
}

```

(۳) هنگامی که شمارنده را تعریف کردید، میتوانید متغیری تعریف کنید که نوع داده ای آن برابر با این شمارنده باشد. متغیر زیر را در کلاس مربوط به Form1 تعریف کنید:

```

// Declare variable
private DayAction CurrentState;

```

(۴) به قسمت طراحی Form1 برگردید و خاصیت Text فرم را برابر به What's Matt Doing? تغییر دهید.

(۵) حال یک کنترل DateTimePicker به فرم اضافه کرده و خاصیتهای آن را برابر با مقادیر زیر قرار دهید:

- خاصیت Name آن را به dtpHour تغییر دهید.
- خاصیت Format آن را به Time تغییر دهید.
- خاصیت ShowUpDown را برابر با true قرار دهید.
- مقدار Value را 00:00 AM وارد کنید.
- خاصیت Size را برابر با 20 ; 91 وارد کنید.

(۶) یک کنترل Label در فرم قرار داده، خاصیت Name آن را به lblState و خاصیت Text آن را به State Not Initialized تغییر دهید. اندازه فرم خود را نیز به گونه ای تغییر دهید که فرم شما مشابه شکل ۵-۶ شود.

شکل ۵-۶

۷) بر روی زمینه‌ی فرم کلیک کنید تا رویداد Load مربوط به Form1 ایجاد شود. سپس کدهای مشخص شده در زیر را در این متادارد کنید.

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the hour property to the current hour
    this.Hour = DateTime.Now.Hour;
}
```

۸) حال کد مشخص شده در این قسمت را در پایین کدی که در قسمت سوم این بخش وارد کردید قرار دهید:

```
// Hour property
private int Hour
{
    get
    {
        // Return the current hour displayed
        return dtpHour.Value.Hour;
    }
    set
    {
        // Set the date using the hour
        // passed to this property
        dtpHour.Value = new DateTime(
            DateTime.Now.Year, DateTime.Now.Month,
            DateTime.Now.Day, value, 0, 0);
        // Set the display text
        lblState.Text = "At " + value + ":00 Matt is ";
    }
}
```

۹) به قسمت طراحی فرم برگردید و بر روی کنترل dtpHour دو بار کلیک کنید. متاد مربوط به رویداد ValueChanged این کنترل به صورت اتوماتیک ایجاد خواهد شد. کد مشخص شده در زیر را به این متاد اضافه کنید:

```
private void dtpHour_ValueChanged(object sender, EventArgs e)
{
    // Update the hour property
    this.Hour = dtpHour.Value.Hour;
}
```

۱۰) برنامه را اجرا کنید و بر روی علامت‌های بالا و پایین کنار کنترل DateTimePicker کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که متن داخل کنترل لیل تغییر می‌کند و ساعت انتخاب شده را نمایش می‌دهد (شکل ۷-۵).

شکل ۷-۵

چگونه کار می کند؟

در این برنامه، کاربر میتواند با استفاده از کنترل `DateTimePicker` یک ساعت از شبانه روز را انتخاب کند. سپس شما با توجه به ساعت انتخاب شده توسط کاربر مشخص می کنید که مت در آن ساعت مشغول انجام کدامیک از هشت کار تعريف شده است. برای این کار ابتدا باید ساعت مشخص شده توسط کاربر را در مکانی نگهداری کنید. برای این کار یک خاصیت جدید به فرمی که در حال کار با آن هستیم اضافه می کنیم. این خاصیت همانند دیگر خاصیتهای فرم مثل `Name` است. نام این خاصیت `Hour` است و برای تنظیم ساعت در کنترل `DateTimePicker` و کنترل لیلیل به کار می رود. برای تعريف یک خاصیت جدید کافی است که نوع داده ای و نام آن را مشخص کنید و سپس مانند زیر در بدنه آن خاصیت، دو بلاک به نامهای `get` و `set` تعريف کنید:

```
private int Hour
{
    get
    {
        ...
        return dtpHour.Value.Hour;
    }
    set
    {
        ...
    }
}
```

به بلاکهای `get` و `set` درون خاصیت توجه کنید. دستورات بلاک `return` هم هستند زمانی فراخوانی می شوند که بخواهیم مقدار ذخیره شده در خاصیت را بدست آوریم. در بلاک `get` لازم نیست نوع مقدار برگردانده شده توسط آن را مشخص کنیم، زیرا این نوع هم اکنون در خود تعريف خاصیت به صورت `int` مشخص شده است. پس دستورات بلاک `get` باید مقداری را از نوع عدد صحیح برگردانند. برای مثال هنگامی که از این خاصیت در سمت راست علامت مساوی استفاده کنیم، برنامه نیاز دارد که به مقدار آن دسترسی پیدا کند، به همین دلیل به صورت اتوماتیک دستورات بخش `get` را اجرا می کند.

دستورات بخش `set` زمانی اجرا می شوند که بخواهیم مقدار این خاصیت را تغییر دهیم. برای مثال اگر از این خاصیت در سمت چپ یک تساوی استفاده کنیم، برنامه با استفاده از مت `set`، حاصل عبارت سمت راست تساوی را در خاصیت قرار می دهد. در این قسمت نیز نیازی نیست نام و یا نوع داده ای مقداری که به بلاک `set` فرستاده می شود را مشخص کنیم. نوع داده ای این مقدار

که برابر با نوع داده ای خاصیت خواهد بود. مقدار فرستاده شده هم با کلمه کلیدی `value` به بلاک `set` ارسال می شود. بنابراین در بلاک `set` برای دسترسی به مقدار فرستاده شده، بایستی از کلمه کلیدی `value` استفاده کنید. هنگامی که برنامه شروع می شود، مقدار خاصیت `Hour` را برابر با مقدار کنونی ساعت سیستم قرار می دهیم. برای دسترسی به مقدار کنونی ساعت سیستم، می توانیم از خاصیت `Now` در کلاس `DateTime` استفاده کنیم:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the hour property to the current hour
    this.Hour = DateTime.Now.Hour;
}
```

یکی از موقعی که باید خاصیت `Hour` را در فرم تنظیم کنید، زمانی است که خاصیت `Value` مربوط به کنترل `DateTimePicker` تغییر می کند، یا به عبارت دیگر کاربر زمان نمایش داده شده در این کنترل را تغییر می دهد. برای این کار از متده مربوط به رویداد `ValueChanged` `DateTimePicker` کنترل `ValueChanged` استفاده می کنیم:

```
private void.dtpHour_ValueChanged(object sender, EventArgs e)
{
    // Update the hour property
    this.Hour = dtpHour.Value.Hour;
}
```

همچنین هنگامی که خاصیت `Hour` در فرم تغییر کرد باید مقدار نمایش داده شده توسط کنترل `DateTimePicker` و نیز کنترل لیبل را برابر با مقدار جدید قرار دهید. کد مربوط به این مورد را می توانیم در بلاک `set` در خاصیت وارد کنید تا با هر بار تغییر مقدار `Hour`، اجرا شود.

اولین موردی که باید در بلاک `set` تغییر دهید، مقدار کنترل `DateTimePicker` است. ممکن است تصور کنید همانطور که برای دسترسی به مقدار ساعت این کنترل از خاصیت `Value.Hour` استفاده می کردیم، می توانیم با تنظیم این خاصیت موجب شویم که مقدار جدیدی در این کنترل نمایش داده شود. اما خاصیت هایی مانند `Hour` از نوع فقط-خواندنی هستند و نمی توان آنها را به تنهایی تنظیم کرد. برای تنظیم مقدار ساعت در این کنترل، باید مقدار کل خاصیت `Value` را تغییر دهیم. خاصیت `Value` یک متغیر از نوع `DateTime` را دریافت می کند. بنابراین برای اینکه فقط مقدار `Hour` را تغییر دهیم، یک متغیر جدید از نوع `DateTime` تعریف کرده و تمام مقادیر آن به جز مقدار `Hour` را برابر با مقادیر قبلی قرار می دهیم. برای ایجاد یک متغیر جدید از نوع `DateTime` از دستور `new` استفاده می کنیم (در فصل ۱۰ به طور کامل با این دستور آشنا می شویم). برای ایجاد یک متغیر جدید از نوع `DateTime` باید مقادیر مختلف زمان را برای آن فراهم کرد. مقدار `Year` و `Month` و `Day` را با استفاده از خاصیت `Now` کلاس `DateTime` بدست می آوریم. ساعت را برابر با ساعت مورد نظرمان (ساعت فرستاده شده به خاصیت `Hour`) قرار می دهیم و دقیقه و ثانیه را هم برابر با صفر در نظر می گیریم.

```
// Set the date using the hour passed to this property
dtpHour.Value = new DateTime(DateTime.Now.Year,
    DateTime.Now.Month, DateTime.Now.Day, value, 0, 0);
```

دومین موردی که باید در بلاک `set` تغییر کند، متن نشان داده شده در کنترل لیبل است که باید مقدار جدید ساعت را نمایش دهد:

```
// Set the display text  
lblState.text = "At " + value + ":00 Matt is ";
```

در این بخش مشخص نکردیم که مت در آن ساعت مشغول به چه کاری است. در بخش امتحان کنید بعد، این مورد را نیز انجام می دهید.

تعیین موقعیت:

در بخش امتحان کنید بعد، مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان با تغییر ساعت، موقعیت مت را مشخص کرد. برای این کار ساعت را از کنترل `DateTimePicker` دریافت می کنید و سپس مشخص می کنید که کدامیک از مقادیر موجود در شمارنده `DayAction` برای این ساعت مناسب است. بعد از تعیین این مورد، آن را بر روی صفحه نمایش می دهید.

امتحان کنید: تعیین موقعیت

۱) قسمت ویرایشگر متن را برای `Form1` باز کنید و کد موجود در بلاک `Hour` خاصیت `set` را به صورت زیر تغییر دهید:

```
set  
{  
    // Set the date using the hour passed to this property  
    dtpHour.Value = new DateTime(DateTime.Now.Year,  
        DateTime.Now.Month, DateTime.Now.Day, value, 0, 0);  
  
    // Determine the state  
    if (value >= 6 && value < 7)  
        CurrentState = DayAction.GettingReadyForWork;  
    else if (value > 7 && value < 8)  
        CurrentState = DayAction.TravelingToWork;  
    else if (value >= 8 && value < 13)  
        CurrentState = DayAction.AtWork;  
    else if (value >= 13 && value < 14)  
        CurrentState = DayAction.AtLunch;  
    else if (value >= 14 && value < 17)  
        CurrentState = DayAction.AtWork;  
    else if (value >= 17 && value < 18)  
        CurrentState = DayAction.TravelingFromWork;  
    else if (value >= 18 && value < 22)
```

```

        CurrentState = DayAction.RelaxingForFriends;
else if (value >= 22 && value < 23)
    CurrentState = DayAction.GettingReadyForBed;
else
    CurrentState = DayAction.Asleep;

// Set the display text
lblState.Text = "At " + value + ":00 Matt is " +
                CurrentState;
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید و روی علامت های بالا و پایین کنترل DateTimePicker کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۸-۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۸-۵

چگونه کار می کند؟

در حال نوشتن این کدها، توجه کنید هنگامی که بخواهید مقدار متغیر CurrentState را تنظیم کنید، لیستی در ویژوال استودیو باز شده و مقادیر ممکن برای این متغیر را نمایش می دهد (شکل ۹-۵). ویژوال استودیو ۲۰۰۵ می دارد که متغیر CurrentState از نوع DayAction تعریف شده است. همچنین ویژوال استودیو می دارد که DayAction یک شمارنده است که هشت مقدار مختلف را می تواند در خود نگهداری کند، و هر کدام از این مقادیر در پنجره ای که هنگام نوشتن کد نمایش داده می شوند نشان داده می شود.

```

// Determine the state
if (value >= 6 && value < 7)
    CurrentState = DayAction.|;
else if (value > 7 && value < 8)
    CurrentState = DayAction.|;
else if (value >= 8 && value < 13)
    CurrentState = DayAction.|;
else if (value >= 13 && value < 14)
    CurrentState = DayAction.|;
else if (value >= 14 && value < 15)
    CurrentState = DayAction.|;

```

شکل ۹-۵

اگر در هنگام نمایش مقدار `CurrentState` در لیبل متنهای دیگر را نمایش ندهید و فقط متغیر `CurrentState` را در لیبل قرار دهید مانند کد زیر، هنگام خطا با کامپایل روبرو خواهد شد.

```
lblState.Text = CurrentState;
```

این خطا به این دلیل است که نوع متغیر `CurrentState` در حقیقت از نوع عدد صحیح است و نمی‌تواند به صورت مستقیم در یک لیبل قرار بگیرد. برای این که این مقدار را در لیبل قرار دهید باید آن را به رشته تبدیل کنید. هنگامی که این متغیر را با دیگر رشته‌ها استفاده می‌کنید (همانند کد نوشته شده در برنامه)، ویژوال C# به صورت اتوماتیک مقدار `CurrentState` را به رشته تبدیل می‌کند و در لیبل قرار می‌دهد. در مواقعی که می‌خواهید مقدار `CurrentState` را به تهابی نمایش دهید بایستی با استفاده از تابع `()` `ToString()` آن را به رشته تبدیل کنید و سپس در لیبل قرار دهید.

استفاده از شمارنده‌ها، هنگامی که بخواهید یک عدد خاص را از بین یک سری مقادیر مشخص انتخاب کنید بسیار مناسب است. هنگامی که بیشتر با توابع و کلاس‌های داخلی.NET کار کنید، متوجه خواهید شد که در قسمتهای بسیاری از.NET از شمارنده‌ها استفاده شده است.

مفهوم ثابت‌ها:

یکی دیگر از تمرین‌های خوب برنامه نویسی که باید با آن آشنا شوید استفاده از ثابت‌ها است. تصور کنید در حال نوشتن یک برنامه برای محاسبه مالیات برای حقوق کارمندان یک شرکت هستید. در هنگام نوشتن برنامه، درصد مالیاتی که باید از حقوق هر کارمند کم شود فرضًا A درصد است. بعد از مدتی این مقدار به عددی مانند B تغییر پیدا می‌کند. در این حالت باید تمام قسمتهایی از برنامه که مالیات را A درصد وارد کرده اید پیدا کنید و عدد A را به B تغییر دهید. حال اگر حجم برنامه بزرگ باشد، کار بسیار خسته کننده و طولانی را باید انجام دهید. با استفاده از ثابت‌ها می‌توانید از بروز چنین مشکلاتی جلوگیری کنید. همچنین ثابت‌ها باعث می‌شوند که خوانایی برنامه نیز افزایش پیدا کند.

استفاده از ثابت‌ها:

فرض کنید در برنامه‌ی زیر دو متد متفاوت مانند زیر دارید و در هر کدام می‌خواهید فایل مشخصی را باز کنید و روی آن عملیاتی انجام دهید:

```
public void DoSomething()
{
    // What's the file name?
    string FileName = @"C:\Temp\Demo.txt";

    // Open the file
    ...
}

public void DoSomethingElse()
```

```

{
    // What's the file name
    string FileName = @"C:\Temp\Demo.txt";

    // Open the file
    ...
}

```

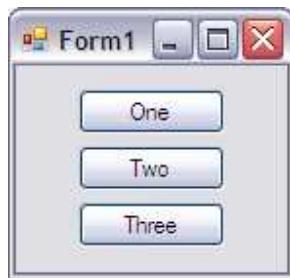
در این کد دو ثابت رشته‌ای تعریف شده و نام فایل در آنها قرار گرفته است. این نوع برنامه نویسی ضعف‌های زیادی دارد، به این علت که نام فایل در دو متغیر مجزا تعریف شده است و اگر بخواهید نام فایل را تغییر دهید باید در هر دو متغیر ایجاد کنید. در این مثال هر دو متغیر در کار هم قرار دارند و حجم برنامه نیز کوچک است، اما تصور کنید که برنامه بسیار بزرگ باشد و از این رشته بخواهید در ۱۰، ۵۰ و یا بیش از ۱۰۰۰ قسمت استفاده کنید. در این صورت اگر بخواهید نام فایل را تغییر دهید، باید در تمام این قسمتها نام را عوض کنید. این مورد، دقیقاً یکی از مواردی است که موجب به وجود آمدن خطاهای زیاد در نوشتن و نگهداری برنامه می‌شود.

برای رفع این مشکل می‌توانید یک نام کلی برای این ثابت رشته‌ای پیدا کنید و در برنامه از این نام به جای نام فایل استفاده کنید. به این کار تعریف یک "قابل" گفته می‌شود. به عبارت دیگر، ثابت نوع خاصی از متغیر است که مقدار آن در طول برنامه قابل تغییر نیست. در امتحان کنید بخش بعد، نحوه تعریف و استفاده از آنها را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: استفاده از ثابتها

(۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برنامه تحت ویندوز جدیدی ایجاد کرده و نام آن را Constants Demo قرار دهید.

(۲) در محیط طراحی فرم، سه کنترل Button بر روی فرم قرار داده و خاصیت Name آنها را به ترتیب با مقادیر btnOne، btnTwo و btnThree تنظیم کنید. سپس خاصیت Text این کنترل‌ها را برابر با One، Two و Three قرار دهید. بعد از این موارد فرم شما باید مشابه شکل ۱۰-۵ باشد.

شکل ۱۰-۵

(۳) به بخش ویرایشگر کد بروید و کد مشخص شده در زیر را در بالای کد بعد از تعریف کلاس Form1 قرار دهید:

```
public partial class Form1 : Form
```

```

{
    // File name constant
    private const string strFileName =
@"C:\Temp\Demo.txt";

```

(۴) به قسمت طراحی فرم برگردید و بر روی دکمه btnOne دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```

private void btnOne_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Using a constant
    MessageBox.Show("1: " + strFileName, "Constants
Demo");
}

```

(۵) مجدداً به قسمت طراحی فرم برگردید و روی دکمه btnTwo دو بار کلیک کنید تا متد رویداد Click آن نیز ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن متد وارد کنید:

```

private void btnTwo_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Using a constant
    MessageBox.Show("2: " + strFileName, "Constants
Demo");
}

```

(۶) در آخر روی دکمه فرمان سوم روی فرم دو بار کلیک کنید و کد زیر را در قسمت مربوط به رویداد Click آن وارد کنید:

```

private void btnThree_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Using a constant
    MessageBox.Show("3: " + strFileName, "Constants
Demo");
}

```

(۷) حال برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه فرمان اول کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۱۱-۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۱-۵

اگر بر روی دکمه های فرمان دوم و سوم هم کلیک کنید همین نام فایل را مشاهده خواهید کرد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که گفتم، ثابت ها همانند متغیر ها هستند با این تفاوت که مقدار آنها در طول اجرای برنامه نمی توانند تغییر کند. تعریف ثابت ها همانند تعریف متغیر ها است، با این تفاوت که قبل از تعریف نوع داده ای باید از یک عبارت `const` نیز استفاده کرد.

```
// File name constant  
private const string strFileName = @"C:\Temp\Demo.txt";
```

توجه کنید که ثابتها هم مانند متغیرها دارای یک نوع داده ای هستند و باید دارای مقدار اولیه باشند که هنگام تعریف آن را مشخص می کنیم. برای استفاده از ثابتها نیز همانند متغیرها، کافی است که نام آنها را در برنامه وارد کنیم:

```
private void btnOne_Click(object sender, EventArgs e)  
{  
    // Using a constant  
    MessageBox.Show("1: " + strFileName, "Constants  
Demo");  
}
```

همانطور که قبلا گفتم، مزیت استفاده از ثابتها در این است که باعث می شود با تغییر قسمتی از کد، در بخش های زیادی از برنامه تغییر ایجاد کنید. البته دقت داشته باشید که مقادیر ثابتها را فقط در هنگام نوشتمن کد می توانید تغییر دهید و هنگامی که برنامه در حال اجرا باشد این مقادیر ثابت هستند.

نکته: ممکن است تعریف مفهوم ثابت در ابتدا کمی خنده دار به نظر برسد، "ثابت متغیری است که مقدار آن نمی توانند تغییر کند." اما این تعریف را فقط در کمپیوتر این مفهوم به کار برد ام. در حقیقت استفاده کردن و یا نکردن از ثابت ها هیچ تفاوتی در کد نهایی یک برنامه (کد محلی و یا کد MSIL) و یا در سرعت اجرای آن ندارد. به عبارت دیگر ثابت ها فقط برای افزایش خوانایی برنامه و همچنین سادگی تغییرات آتی آن به کار می روند. اگر در یک برنامه از ثابتی استفاده کنید، هنگام کامپایل کامپایلر تمام کد برنامه را جستجو کرده و هر جا به نام ثابت برمورد کند، مقدار آن را با مقدار مشخص شده برای ثابت عوض می کند. به عبارت دیگر تعریف یک ثابت برخلاف متغیر هیچ فضایی از برنامه را در زمان اجرا اشغال نمی کند.

ثابتها با نوعهای داده ای گوناگون:

در این بخش، فقط از نوع داده ای رشته برای تعریف ثابت ها استفاده کردیم، اما در برنامه های واقعی از هر نوع داده ای که تاکنون با آن آشنا شده اید می توانید برای تعریف یک ثابت استفاده کنید. البته دقت داشته باشید اشیایی که از کlassenها به وجود می آیند (چه

کلاس‌های موجود در.NET. و چه کلاس‌هایی که برنامه نویس آنها را می‌سازد) نمی‌توانند در ثابت‌ها مورد استفاده قرار گیرند. در مورد کلاس‌ها در فصل ۹ بیشتر صحبت خواهیم کرد.

برای مثال، اعداد صحیح یکی از نوع‌های داده‌ای هستند که در تعریف ثابت‌ها زیاد به کار می‌روند:

```
public const int intHourAsleepPerDay = 8;
```

ساختارها:

هنگام نوشتن نرم افزار در بیشتر مواقع نیاز خواهد داشت مقداری اطلاعات که هر کدام نوع داده‌ای متفاوتی دارند، ولی همگی به یک موضوع مرتبط می‌شوند را در یک گروه ذخیره کنند. برای مثال می‌خواهید اطلاعات مربوط به یک مشترک از قبیل نام و آدرس او (از نوع رشته‌ای) و نیز مقدار دارایی او (از نوع عددی) را در یک گروه اطلاعات ذخیره کنید. برای نگهداری چنین اطلاعاتی، یک کلاس ویژه طراحی می‌کنید و اطلاعات را در یک شیء از آن کلاس قرار می‌دهید که این روش در فصل ۹ توضیح داده می‌شود. اما روش دیگر برای نگهداری این مجموعه اطلاعات، استفاده از ساختارها است. ساختارها نیز کاربردی مانند کلاس‌ها دارند اما ساده‌تر هستند، بنابراین آنها را در این قسمت بررسی خواهیم کرد.

بعد از هنگام برنامه نویسی، نیاز خواهد داشت که تصمیم بگیرید برای یک حالت خاص باید از کلاس‌ها استفاده کنید و یا از ساختارها. به عنوان یک قانون کلی همواره در نظر داشته باشید که اگر می‌خواهید متدها، توابع، خاصیت‌ها و متغیرهای زیادی را که همگی به هم مرتبط هستند در یک گروه قرار دهید، بهتر است که از کلاس‌ها استفاده کنید. در غیر این صورت بهتر است که ساختارها را به کار ببرید. فقط در نظر داشته باشید که اگر یک سری اطلاعات را در یک ساختار قرار دهید و پس از مدتی بخواهید آن را به یک کلاس تبدیل کنید، مشکل زیادی را خواهد داشت. پس بهتر است قبل از تعریف کلاس و یا ساختار، به دقت بررسی کنید که کدام مورد برای استفاده شما مناسب‌تر است.

ایجاد ساختارها:

در امتحان کنید زیر، با نحوه ایجاد یک ساختار آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: ایجاد یک ساختار

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برنامه تحت ویندوز جدیدی به نام **Structure Demo** ایجاد کنید.
- (۲) بعد از این که پروژه ایجاد شد، در پنجره **Solution Explorer** بر روی نام پروژه کلیک راست کرده، از منوی نمایش داده شده گزینه **Add** را انتخاب کنید. سپس از زیر منوی باز شده گزینه... **Class** را انتخاب کنید. پنجره‌ای به نام **Add New Item - Structure Demo** نمایش داده خواهد شد. در قسمت نام، عبارت **Customer** را وارد کرده و سپس بر روی دکمه **Add** کلیک کنید تا آیتم جدیدی به برنامه اضافه شود.
- (۳) بعد از اینکه صفحه‌ای که جدیداً ایجاد کرده اید نمایش داده شد، کدهای داخل آن را پاک کنید و کدهای زیر را به جای آن وارد کنید:

```

public struct Customer
{
    // Public members
    public string FirstName;
    public string LastName;
    public string Email;
}

```

نکته: مطمئن شوید که بخش تعریف کلاس، با تعریف ساختار با کلمه `struct` کلیدی جایگزین شده است.

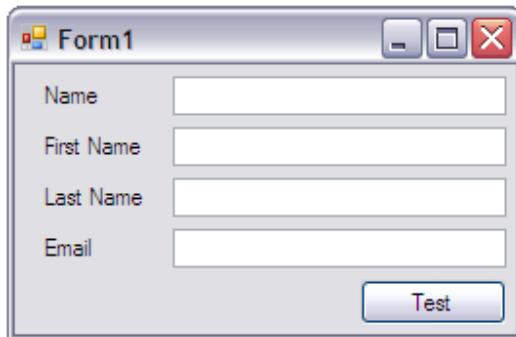
(۴) به بخش طراحی فرم مربوط به `Form1` برگردید. چهار کنترل `Label`, `TextBox` و یک کنترل `Button` بر روی فرم قرار دهید. این کنترل‌ها را به نحوی بر روی فرم قرار دهید که فرم شما مشابه شکل ۱۲-۵ شود.

(۵) خاصیت `Name` کنترل‌ها را به صورت زیر تغییر دهید:

- `lblName` را به `label1` تغییر دهید.
- `txtName` را به `textBox1` تغییر دهید.
- `lblFirstName` را به `Label2` تغییر دهید.
- `txtFirstName` را به `textBox2` تغییر دهید.
- `lblLastName` را به `Label3` تغییر دهید.
- `txtLastName` را به `textBox3` تغییر دهید.
- `lblEmail` را به `Label4` تغییر دهید.
- `txtEmail` را به `textBox4` تغییر دهید.
- `Button1` را به `button1` تغییر دهید.

(۶) خاصیت `Text` کنترلهای زیر را به مقادیر مشخص شده تغییر دهید:

- کنترل `Name` را به `lblName` تغییر دهید.
- کنترل `First Name` را به `lblFirstName` تغییر دهید.
- کنترل `Last Name` را به `lblLastName` تغییر دهید.
- کنترل `Email` را به `lblEmail` تغییر دهید.
- کنترل `Test` را به `btnTest` تغییر دهید.

شکل ۱۲-۵

۷) بر روی کنترل Button دو بار کلیک کنید تا متد رویداد Click این کنترل ایجاد شود، سپس کدهای مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

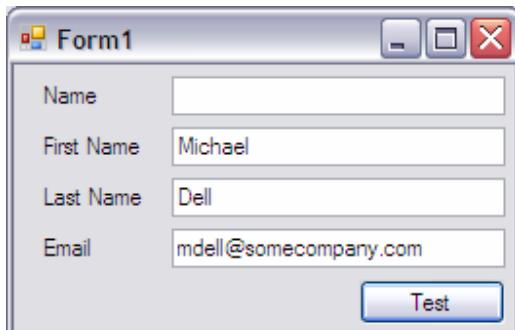
```
private void btnTest_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Create a new customer
    Customer objCustomer;
    objCustomer.FirstName = "Michael";
    objCustomer.LastName = "Dell";
    objCustomer.Email = "mdell@somecompany.com";

    // Display the customer
    DisplayCustomer(objCustomer);
}
```

۸) سپس زیربرنامه زیر را در کلاس Form1 وارد کنید:

```
private void DisplayCustomer(Customer objCustomer)
{
    // Display the customer details on the form
    txtFirstName.Text = objCustomer.FirstName;
    txtLastName.Text = objCustomer.LastName;
    txtEmail.Text = objCustomer.Email;
}
```

۹) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه *Test* کلیک کنید. نتیجه ای مشابه شکل ۱۳-۵ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۳-۵

چگونه کار می کنند؟

برای تعریف یک ساختار باید از کلمه کلیدی `struct` در C# استفاده کنید. درون بلاک این ساختار باید متغیرهایی که می خواهید در این گروه باشند را به همراه اسم و نوع داده ای آنها مشخص کنید. به این متغیرها عضوهای این ساختار می گویند.

```
public struct Customer
{
    // Public members
    public string FirstName;
    public string LastName;
    public string Email;
}
```

به کلمه کلیدی `public` در مقابل هر یک از متغیرها و همچنین قبل از خود تعریف ساختار توجه کنید. در برنامه های قبلی، کلمه `private` نیز که به همین ترتیب به کار می رفت را دیده بودید. کلمه `public` به این معنی است که شما در کدهای خارج از ساختار `Customer` هم میتوانید به متغیرهای آن (مانند `FirstName`) دسترسی داشته باشید و مقدار آن را تغییر دهید.

در داخل متدهای `btnTest_Click` متغیری را از نوع داده ای `Customer` تعریف می کنید. اگر ساختار `Customer` را از نوع کلاس تعریف می کردید، در این قسمت باید مقدار اولیه آن را نیز با استفاده از کلمه کلیدی `new` مشخص می کردید. نحوه این کار در فصل ۱۰ توضیح داده شده است.

```
private void btnTest_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Create a new customer
    Customer objCustomer;
```

بعد از تعریف این متغیر از نوع `Customer` می توانید به هر یک از متغیرهای موجود در این ساختار با استفاده از `objCustomer` دسترسی پیدا کنید. برای این کار هنگامی که نام `objCustomer` را وارد کردید یک نقطه نیز قرار دهید. به این ترتیب تمام اعضای این ساختار به وسیله ویژوال استودیو نمایش داده خواهد شد و می توانید مقدار هر یک از آنها را تغییر دهید.

```

    objCustomer.FirstName = "Michael";
    objCustomer.LastName = "Dell";
    objCustomer.Email = "mdell@somecompany.com";

    // Display the customer
    DisplayCustomer(objCustomer);
}

```

در انتهای برنامه هم متدهای `DisplayCustomer` را می‌نویسیم. وظیفه این متدهاین است که یک ساختار از نوع `Customer` را به عنوان پارامتر ورودی دریافت کند و سپس با استفاده از مقادیر وارد شده در اعضای این ساختار خاصیت `TextBox` های روی فرم را تنظیم کند.

```

private void DisplayCustomer(Customer objCustomer)
{
    // Display the customer details on the form
    txtFirstName.Text = objCustomer.FirstName;
    txtLastName.Text = objCustomer.LastName;
    txtEmail.Text = objCustomer.Email;
}

```

اضافه کردن خاصیت به ساختارها:

هنگام تعریف یک ساختار، علاوه بر متغیر می‌توانید خاصیت نیز برای آن تعریف کنید. برای اضافه کردن خاصیت می‌توانید از همان روشی که در برنامه `Enum Demo` به کار بردیم استفاده کنید. در امتحان کنید زیر چگونگی این کار را مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن خاصیت `Name`

(۱) ویرایشگر کد را برای ساختار `Customer` باز کنید و سپس کد زیر را به این ساختار اضافه کنید تا یک خاصیت فقط-خواندنی به این ساختار اضافه شود:

```

// Public members
public string FirstName;
public string LastName;
public string Email;

// Name Property
public string Name
{
    [ ]
        get
    {

```

```

        return FirstName + " " + LastName;
    }
}

```

نکته: خاصیتهای یک کلاس و یا یک ساختار به سه صورت می‌توانند تعریف شوند: یا فقط-خواندنی باشند، یا فقط-نوشتی باشند و یا خواندنی-نوشتی باشند. برای این که بتوان مقدار یک خاصیت را تنظیم کرد باید بخش set را در آن قرار داد. برای این که بتوان مقدار کنونی آن را بدست آورد باید بخش get را در آن وارد کرد. اگر یک خاصیت دارای هر دو بخش باشد، خاصیت از نوع خواندنی-نوشتی خواهد بود. در این قسمت برای این که خاصیت فقط-خواندنی باشد، قسمت set را برای آن قرار ندادیم و فقط بخش get در آن نوشتهیم.

(۲) اکنون ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کنید و کد مشخص شده در زیر را به متدهای `DisplayCustomer` اضافه کنید:

```

private void DisplayCustomer(Customer objCustomer)
{
    // Display the customer details on the form
    txtName.Text = objCustomer.Name;
    txtFirstName.Text = objCustomer.FirstName;
    txtLastName.Text = objCustomer.LastName;
    txtEmail.Text = objCustomer.Email;
}

```

(۳) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه `Test` کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد کادر `Name` که در قسمت قبل (شکل ۱۳-۵) خالی می‌ماند، حالا با نام و نام خانوادگی مشترک پر می‌شود.

کار با لیست‌های پیوندی:

فرض کنید که می‌خواهید لیستی از اطلاعات تمام مشترکین خود داشته باشید. در این حالت می‌توانید از آرایه‌ها استفاده کنید، اما همیشه هم کار با آرایه‌ها چندان ساده نیست.

- اگر نیاز داشته باشید که یک مشترک جدید را به آرایه اضافه کنید، باید اندازه آرایه را تغییر دهید و سپس مشترک را به انتهای آرایه اضافه کنید. برای این کار باید آرایه‌ای جدید که یک واحد بزرگتر از آرایه کنونی است ایجاد کنید و سپس تمام عناصر آرایه کنونی را به آرایه جدید منتقل کنید و مشترک جدید را نیز به آرایه اضافه کنید. در انتها نیز آرایه اول را از بین ببرید.

- اگر بخواهید یک مشترک را از آرایه حذف کنید باید به صورت خطی در تمام عناصر آرایه به دنبال مشترک بگردید و پس از پیدا کردن مکان آن، تمام عناصر این آرایه را به جز عنصری که می‌خواهید حذف کنید، در یک آرایه جدید قرار دهید و آرایه کنونی را از بین ببرید.

- برای این که یکی از مشترکین لیست را با مشترک دیگری تعویض کنید، باید مشترک اول را در آرایه پیدا کنید و سپس به صورت دستی مشترک اول را با مشترک دوم جا به جا کنید.

با استفاده از لیست های پیوندی در .NET. که به وسیله کلاس `ArrayList` قابل دسترسی هستند می توانید به راحتی در طول برنامه آرایه ها را کنترل کنید.

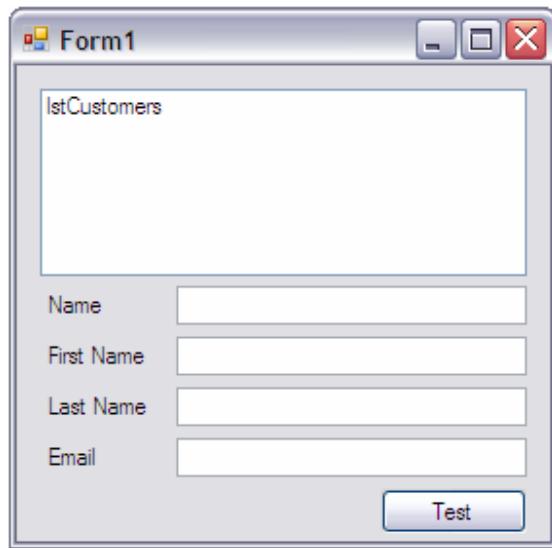
استفاده از لیست های پیوندی:

نحوه استفاده از لیست های پیوندی در امتحان کنید زیر شرح داده شده است.

امتحان کنید: استفاده از لیست های پیوندی

- (۱) به قسمت طراحی فرم بروگردید و یک کنترل `ListBox` را به فرم اضافه کنید. مکان کنترل های روی فرم را به نحوی تغییر دهید که فرم شما مشابه شکل ۱۴-۵ شود. خاصیت `Name` این `ListBox` را برابر با `lstCustomers` و خاصیت `IntegralHeight` آن را برابر با `False` قرار دهید.

نکته: می توانید با استفاده از کلید `Ctrl+A` تمام کنترل های روی فرم را انتخاب کنید سپس آنها را به موقعیت جدیدشان ببرید.

شکل ۱۴-۵

- (۲) ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کرده و کد مشخص شده در زیر را به ابتدای کلاس `Form1`, بعد از تعریف کلاس اضافه کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // Form level members
```

```
private ArrayList objCustomers = new ArrayList();
```

نکته: اگر هنگام نوشتن این کد، ویژوال استودیو نام کلاس `ArrayList` را کامل نکرده به عبارت دیگر این کلاس را جز کلاسهای تعریف شده نداشت باستی فضای نام آن را به برنامه خود اضافه کنید. این کلاس در فضای نام `System.Collection` قرار دارد. یک فضای نام با استفاده از کلمه کلیدی `using` به برنامه اضافه می شود. برای اضافه کردن فضای نام `System.Collection`، به بالاترین خط در قسمت کدهای مربوط به `Form1` بروید و کد زیر را وارد کنید:

```
using System.Collections;
```

در فصل نهم در رابطه با کلمه کلیدی `using` بیشتر صحبت خواهیم کرد.

(۳) حال متد زیر را برای ایجاد یک مشترک جدید به برنامه اضافه کنید:

```
public void CreateCustomer(string FirstName,
                           string LastName, string Email)
{
    // Declare a customer object
    Customer objNewCustomer;

    // Create the new customer
    objNewCustomer.FirstName = FirstName;
    objNewCustomer.LastName = LastName;
    objNewCustomer.Email = Email;

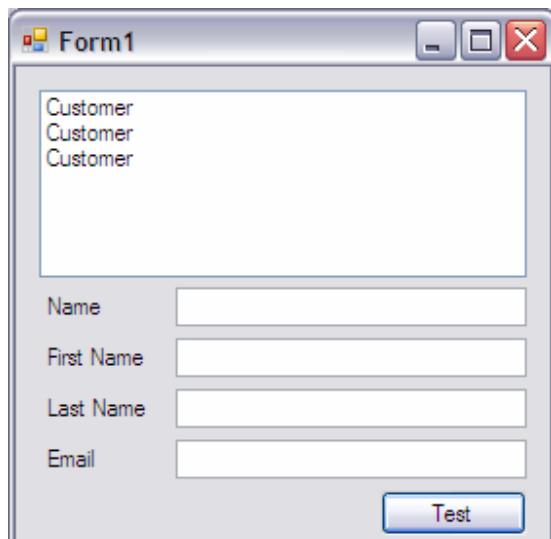
    // Add the new customer to the list
    objCustomers.Add(objNewCustomer);

    // Add the new customer to the ListBox control
    lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
}
```

(۴) سپس متد `btnTest_Click` را به صورت زیر تغییر دهید:

```
private void btnTest_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Create some customers
    CreateCustomer("Darrel", "Hilton",
                  "dhilton@somecompany.com");
    CreateCustomer("Frank", "Peoples",
                  "fpeoples@somecompany.com");
    CreateCustomer("Bill", "Scott",
                  "bscott@somecompany.com");
}
```

(۵) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه **Test** کلیک کنید نتیجه ای مشابه شکل ۱۵-۵ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۵-۵

شما چندین متغیر از ساختار **Customer** را به لیست اضافه کردید، اما چیزی که به وسیله کنترل **ListBox** نمایش داده می شود چندین عبارت **Customer** است. کنترل **Customer** فقط می تواند مقادیر رشته ای را به لیست خود اضافه کند. هنگامی که یک متغیر از ساختار **Customer** را به این کنترل می فرستید، ویژوال C# متد `ToString()` را برای این متغیرها فراخوانی می کند. به صورت پیش فرض، این متد نام ساختار و یا کلاس را برمی گرداند نه محتویاتی از آن ساختار را که شما می خواهید. کاری که در این مرحله باید انجام دهید این است که متد `ToString()` را به نحوی تغییر دهید که عبارت با معنی تری را برگرداند. چگونگی این کار را در امتحان کنید بعد مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: بازنویسی متد `ToString()`

(۱) قسمت ویرایشگر کد برای ساختار **Customer** را باز کرده و کد زیر در این ساختار، بعد از تعریف متغیرها قرار دهید. همانطور که در کد مشاهده می کنید، این تابع دارای **Document Comment** XML است. از فصل سه به خاطر دارید که برای اضافه کردن این نوع توضیحات به برنامه باید از سه کاراکتر / متوالی قبل از متد استفاده کنید.

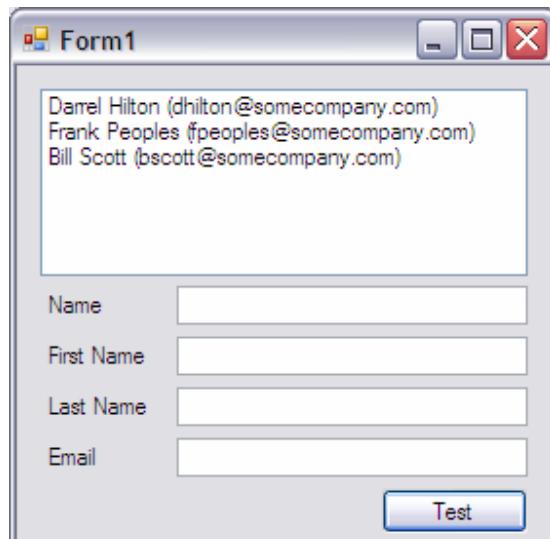
```
/// <summary>
/// Overrides the default ToString method
/// </summary>
/// <returns>String</returns>
/// <remarks>Returns the customer name and email
address</remarks>
public override string ToString()
{
```

```

        return Name + " (" + Email + ")";
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه **Test** کلیک کنید. نتیجه ای را مشابه شکل ۱۶-۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۶-۵

چگونه کار می کند؟

هنگامی که یک متغیر از نوع داده ای **Customer** به لیست اضافه شود، کنترل **ListBox** تابع **ToString** این متغیر را فراخوانی کرده و رشته ای که به وسیله این تابع برگردانده می شود را دریافت می کند. در این کد، متده **ToString** را به صورتی بازنویسی کردیم که به جای برگرداندن نام خود ساختار، یک عبارت با معنی را نمایش دهد.

```

/// <summary>
/// Overrides the default ToString method
/// </summary>
/// <returns>String</returns>
/// <remarks>Returns the customer name and email
address</remarks>
public override string ToString()
{
    return Name + " (" + Email + ")";
}

```

نکته: به این عمل **override** کردن متدها گفته می شود که در فصل نهم بیشتر با آن آشنا می شویم.

یک لیست پیوندی که به وسیله `ArrayList` ایجاد می شود، می تواند لیستی از اشیا و یا ساختارها، از هر نوعی که باشد، را در خود نگهداری کند. به عبارت دیگر می توانید اشیایی از نوع های گوناگون را در این لیست ذخیره کنید (این مورد مقداری جلوتر در این فصل بیشتر توضیح داده شده). در این مثال متذی به نام `CreateCustomer` ایجاد کردیم که بر اساس پارامترهایی که به آن فرستاده شده بود، یک متغیر از نوع `Customer` را ایجاد می کرد:

```
public void CreateCustomer(string FirstName,
                           string LastName, string Email)
{
    // Declare a customer object
    Customer objNewCustomer;

    // Create the new customer
    objNewCustomer.FirstName = FirstName;
    objNewCustomer.LastName = LastName;
    objNewCustomer.Email = Email;

    // Add the new customer to the list
    objCustomers.Add(objNewCustomer);

    همچنین متغیر ایجاد شده را به کنترل لیست باکس نیز اضافه می کنیم تا آن را نمایش دهد:
```

```
// Add the new customer to the ListBox control
lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
}

هنگامی که متذ CreateCustomer را تعریف کردیم، می توانید با فراخوانی آن یک مشترک جدید تعریف کرده و آن را به لیست باکس نیز اضافه کنید:
```

```
private void btnTest_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Create some customers
    CreateCustomer("Darrel", "Hilton",
                   "dhilton@somecompany.com");
    CreateCustomer("Frank", "Peoples",
                   "fpeoples@somecompany.com");
    CreateCustomer("Bill", "Scott",
                   "bscott@somecompany.com");
}
```

حذف یک عنصر از لیست های پیوندی:

تاکنون با مبانی کار با لیست های پیوندی آشنا شدیم. در برنامه های قبلی با استفاده از این نوع لیست ها، کارهایی که انجام آنها با آرایه ها بسیار مشکل بود را به راحتی انجام دادیم. برای مثال توانستیم چندین عنصر جدید را به راحتی به این لیست اضافه کنیم. در این بخش چگونگی پاک کردن بعضی از عناصر یک لیست را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: پاک کردن مشترکین

- (۱) با استفاده از قسمت طراحی فرم، یک کنترل Button جدید به قسمت پایین فرم اضافه کنید. سپس خاصیت آن را به btnDelete و خاصیت Text آن را به Name Delete تغییر دهید.
- (۲) بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متد مریبوط به رویداد Click آن وارد کنید:

```
private void btnDelete_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // If no customer is selected in the ListBox then...
    if (lstCustomers.SelectedIndex == -1)
    {
        // Display a message
        MessageBox.Show("You must select a customer to "
+ "delete!", "Structure Demo");

        // Exit the method
        return;
    }

    // Prompt the user to delete the selected customer
    DialogResult result = MessageBox.Show(
        "Are you sure you want to delete " +
        SelectedCustomer.Name + "? ", "Structure Demo",
        MessageBoxButtons.YesNo,
        MessageBoxIcon.Question);
    if (result == DialogResult.Yes)
    {
        // Get the customer to be deleted
        Customer objCustomerToDelete = SelectedCustomer;

        // Remove the customer from the ArrayList
        objCustomers.Remove(objCustomerToDelete);

        // Remove the customer from the ListBox
        lstCustomers.Items.Remove(objCustomerToDelete);
    }
}
```

(۳) سپس خاصیت SelectedCustomer که در کد بالا استفاده شده است را به صورت زیر به کلاس Form1 اضافه کنید.

```
public Customer SelectedCustomer
{
    get
    {
        // Return the selected customer
        return (Customer)lstCustomers.Items[
            lstCustomers.SelectedIndex];
    }
}
```

(۴) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه **Test** کلیک کنید. بدون اینکه مشترکی را از لیست انتخاب کنید، بر روی دکمه **Delete** کلیک کنید. قادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که می‌گوید باید یک مشترک را از لیست انتخاب کنید تا بتوانید آن را حذف کنید.

(۵) حال یک مشترک را انتخاب کنید و بر روی دکمه **Delete** کلیک کنید. قادر پیغامی را مشاهده خواهید کرد که برای حذف مشترک از شما سوال می‌کند؟ (شکل ۱۷-۵)

(۶) بر روی گزینه **Yes** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که گزینه انتخابی شما از لیست پاک می‌شود.

شکل ۱۷-۵

چگونه کار می‌کند؟

یکی از نکته های این برنامه ایجاد خاصیتی بود که مشترک انتخاب شده در کنترل **ListBox** را بر می گرداند. خاصیت **SelectedIndex** در کنترل **ListBox**، اندیس عنصر انتخاب شده در لیست را بر می گرداند. اما اگر هیچ عنصری در لیست انتخاب نشده باشد، این تابع عدد ۱- را نتیجه می دهد.

```
public Customer SelectedCustomer
{
    get
    {
        // Return the selected customer
        return (Customer)lstCustomers.Items[
            lstCustomers.SelectedIndex];
    }
}
```

همانند خاصیت **Name** در ساختار **Customer**، این خاصیت نیز از نوع فقط-خواندنی ایجاد شده است. همانطور که مشاهده می کنید، این خاصیت فقط دارای بلاک **get** است و بلاک **set** ندارد. به همین دلیل در برنامه فقط می توانیم به مقدار کنونی این خاصیت دسترسی پیدا کیم و نمی توانیم مقدار آن را تنظیم کنیم.
در عن کنترل کننده ی رویداد **Click** برای دکمه **Delete** ابتدا بررسی می کنیم که آیا مشترکی از لیست انتخاب شده است یا نه؟ در صورتی که هیچ فردی از لیست انتخاب نشده بود، با نمایش یک کادر پیغام به کاربر می گوییم که باید یک مشترک را انتخاب کند تا بتواند آن را حذف کند. سپس از متدهای خارج می شویم و به کاربر اجازه می دهیم که فردی را از لیست انتخاب کند.

```
// If no customer is selected in the ListBox then...
if (lstCustomers.SelectedIndex == -1)
{
    // Display a message
    MessageBox.Show("You must select a customer to "
+                               "delete!", "Structure Demo");

    // Exit the method
    return;
}
```

اگر کاربر مشترکی را از لیست انتخاب کرده بود، نام او را در یک کادر پیغام نمایش می دهید تا مطمئن شوید کاربر می خواهد آن را از لیست حذف کند.

```
DialogResult result = MessageBox.Show(
    "Are you sure you want to delete " +
    SelectedCustomer.Name + "? ", "Structure Demo",
    MessageBoxButtons.YesNo,
    MessageBoxIcon.Question);
if (result == DialogResult.Yes)
{
```

نحوه استفاده از تابع `Show` در این قسمت، مقداری با دفعات قبل تفاوت دارد. همانطور که پیش تر نیز گفتم^۱ یک تابع می تواند در حالی که فقط یک نام دارد، پارامترهای مختلفی را به عنوان ورودی دریافت کند. اگر در هنگام کار با این تابع به راهنمایی که ویژوال استودیو درباره این تابع نمایش می دهد دقت کنید، متوجه خواهید شد که این تابع به چندین روش می تواند مورد استفاده قرار گیرد. یکی از این روشها که در قسمتهای قبلی از آن استفاده می کردیم، یک رشته را به عنوان متن اصلی و رشته دیگری را نیز برای نمایش در عنوان پنجره دریافت می کرد و قادر پیغامی را بر اساس این اطلاعات نمایش می داد. در این برنامه از یکی دیگر از حالت‌های تابع `Show` استفاده کرده ایم. این حالت علاوه بر پارامترهای قبلی، دکمه های فرمان و آیکونی که باید در کادر نمایش دهد را نیز دریافت می کند. دکمه های فرمان باید از شمارنده `MessageBoxButtons` و آیکون باید از شمارنده `MessageBoxIcon` باشند. در اینجا علاوه بر مشخص کردن متنهایی که باید در کادر نمایش داده شود، به ویژوال C# گفته ایم که به جای دکمه `OK` دکمه های `Yes` و `No` را به همراه یک علامت سوال بر روی کادر نمایش دهد. برای این که بفهمیم کاربر کدام گزینه را انتخاب کرده است، باید از نتیجه ای که توسط تابع برگردانده می شود استفاده کنیم. این تابع نتیجه خود را به صورت شیئ از کلاس `DialogResult` بر می گرداند. به همین دلیل ابتدا متغیری از این کلاس ایجاد می کنیم، سپس نتیجه برگردانده شده توسط تابع را در آن قرار می دهیم. حال باید بررسی کنیم که کاربر دکمه `Yes` را فشرده است یا نه؟ برای این کار از دستور `If` استفاده می کنیم. اگر مقدار متغیری که از نوع `DialogResult` تعریف کردیم برابر با `Yes` باشد، به این معنی است که کاربر گزینه `Yes` را انتخاب کرده است. در غیر این صورت کاربر از حذف مشترک منصرف شده است و گزینه `No` را انتخاب کرده است.^۲.

برای حذف کاربر از لیست، متغیری را از نوع ساختار `Customer` تعریف می کنیم و مشترکی را که می خواهیم از لیست حذف کنیم در آن قرار می دهیم:

```
// Get the customer to be deleted
Customer objCustomerToDelete = SelectedCustomer;
```

با استفاده از متدهای `Remove` کلاس `ArrayList` می توانیم مشترک انتخاب شده را از لیست حذف کنیم. برای این کار باید متغیری را که در مرحله قبل، مشترک را در آن ذخیره کردیم به عنوان پارامتر به متدهای `Remove` بفرستیم:

```
// Remove the customer from the ArrayList
objCustomers.Remove(objCustomerToDelete);
```

برای حذف کاربر از لیست باکس هم باید از روشی مشابه استفاده کنید:

```
// Remove the customer from the ListBox
lstCustomers.Items.Remove(objCustomerToDelete);
```

نمایش عناصر موجود در لیست پیوندی:

^۱ رجوع کنید به بخش مرتب سازی آرایه ها در همین فصل

^۲ در فصل هفتم در مورد استفاده از کادر پیغام به تفصیل بحث خواهیم کرد.

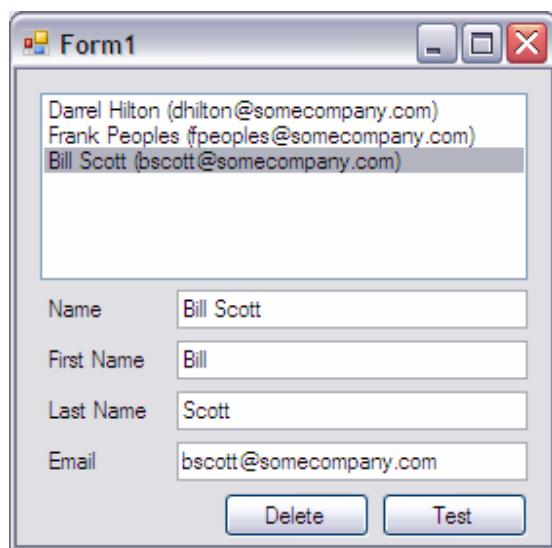
برای کامل شدن برنامه، باید یک سری از قابلیت ها را به آن اضافه کنید تا رابط کاربری برنامه بهبود پیدا کند. در بخش امتحان کنید بعدی، کد درون رویداد `SelectedIndexChanged` مربوط به `ListBox` را به گونه ای تغییر خواهید داد تا هر بار که مشترک جدیدی را از `ListBox` انتخاب کنید، اطلاعات او بر روی صفحه نمایش داده شود.

امتحان کنید: نمایش اطلاعات مشترک انتخاب شده در صفحه

(۱) در بخش طراحی فرم بر روی لیست باکس دو بار کلیک کنید. به این ترتیب متده مربوط به رویداد `SelectedIndexChanged` به طور اتوماتیک ایجاد می شود. کد مشخص شده در زیر را به این متده اضافه کنید:

```
private void lstCustomers_SelectedIndexChanged(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Display the customer details
    DisplayCustomer(SelectedCustomer);
}
```

(۲) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه `Test` فرمان کلیک کنید تا آیتم های مورد نیاز در `ListBox` قرار گیرند. حال اگر بر روی نام یکی از مشترکین در لیست باکس کلیک کنید، همانند شکل ۱۸-۵ اطلاعات او در کادرهای متنی روی فرم نمایش داده می شوند.

شکل ۱۸-۵

چگونه کار می کند؟

ArrayList یکی از انواع کلکسیون های موجود در.NET است که از آن استفاده زیادی شده است. یک کلکسیون راهی است برای ساختن راحت گروه هایی از عناصر مرتبط به هم. اگر به برنامه‌ی Structure Demo نگاهی بیندازید و کد تابع CreateCustomer را مشاهده کنید، متوجه می‌شوید که برای اضافه کردن یک مشترک به لیست، همانند اضافه کردن یک مشترک به لیست پیوندی، از تابع Add استفاده می‌کردید.

```
// Add the new customer to the list  
objCustomers.Add(objNewCustomer);  
  
// Add the new customer to the ListBox control  
lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
```

برای حذف یک مشترک هم (چه در لیست باکس و چه در لیست پیوندی) از متده Remove استفاده کردید:

```
// Remove the customer from the ArrayList  
objCustomers.Remove(objCustomerToDelete);  
  
// Remove the customer from the ListBox  
lstCustomers.Items.Remove(objCustomerToDelete);
```

پیشنهاد می‌شود که هنگام برنامه نویسی اگر می‌خواهید لیستی از عناصر مرتبط به هم را نگهداری کنید، از کلکسیون ها استفاده کنید. در زبانهای برنامه نویسی تحت.NET و همچنین در کلاسهای موجود در کتابخانه کلاس.NET، مایکروسافت سعی کرده است تمام کلکسیون ها صرفنظر از نوع مقداری که باید ذخیره کنند، به یک روش کار کنند. به همین دلیل است که در برنامه هر جا که بخواهید عنصری را حذف کنید از متده Remove و اگر بخواهید عنصری را اضافه کنید از متده Add استفاده می‌کنید، چه در حال کار با یک ArrayList باشید، چه در حال کار با عناصر موجود در یک لیست باکس.

این ثبات و یکسانی در توابع و کلاسهای برنامه نویس اجازه می‌دهد تا بتواند آموخته های خود را از یک موضوع، برای کار با موضوعات مشابه نیز به کار ببرد. پس هنگامی که می‌خواهید برای برنامه های خود ساختارهای داده ای تعریف کنید، بهتر است این قواعد را نیز رعایت کنید. برای مثال اگر در حال ایجاد یک کلاس همانند کلکسیون ها هستید و می‌خواهید که متده برای حذف عنصر در آن تعریف کنید بهتر است نام آن را برابر با Remove قرار دهید، نه عبارتهای مشابه مانند Delete و یا ... به این ترتیب اگر برنامه نویسی بخواهد از کلاس شما استفاده کند، نام Remove برای او آشنا خواهد بود و می‌تواند عملکرد این متده حبس بزند.

ایجاد جداول قابل جستجو با **Hashtable** ها:

تاکنون اگر می‌خواستید عنصری را در یک آرایه یا یک لیست پیوندی پیدا کنید، باید اندیس عدد صحیح آن عنصر را که معرف مکان قرار گرفتن آن عنصر بود مشخص می‌کردید. اما اگر می‌خواستید برای دسترسی به آن عنصر از مقدار دیگری به جز اندیس استفاده کنید، نمی‌توانستید این روش را به کار ببرید. برای مثال فرض کنید در برنامه قبل می‌خواستید اطلاعات مشترکین را بر اساس آدرس پست الکترونیکی آنها بدست آورید.

در این قسمت نوع خاصی از کلکسیون ها به نام **Hashtable** را بررسی خواهیم کرد که روشهای بهتری را برای جستجو ارائه می‌دهند. این کلکسیون ها بر اساس یک مقدار کلیدی که برای آنها مشخص می‌شود، آرایه را جستجو می‌کنند.

استفاده از **Hashtable**

نوعی کلکسیون است که هر عنصر آن دارای یک کلید است. با استفاده از این کلید می توانید به مقدار عنصر در کلکسیون دسترسی پیدا کنید. برای مثال فرض کنید اطلاعات مشترکی با نام `Darrel` را که از نوع `Customer` است در یک `Hashtable` قرار می دهید و مقدار کلیدی این عنصر را نیز برابر با آدرس پست الکترونیکی او مشخص می کنید. در این صورت اگر برای دسترسی به اطلاعات این مشترک آدرس پست الکترونیکی او را وارد کنید می توانید به سرعت او را در لیست پیدا کنید.

هنگامی که دو عنصر کلید و مقدار را به `Hashtable` اضافه می کنید، عنصر کلید تابعی به نام `()` `GetHashCode()` را فراخوانی می کند. این تابع یک عدد صحیح منحصر به فرد را برای کلید برمی گرداند که به عنوان شناسه‌ی آن استفاده می شود. این عدد به صورتی است که اگر چند بار دیگر هم تابع برای این عنصر فراخوانی شود عدد یکسانی برمی گردد. به این ترتیب هنگامی که بخواهید به عنصری در یک `Hashtable` دسترسی پیدا کنید، کلید آن عنصر از شما گرفته شده و تابع `GetHashCode` مربوط به آن کلید اجرا می شود. شناسه‌ای که به وسیله‌ی این تابع به دست می آید با تمام شناسه‌های موجود در `Hashtable` مقایسه می شود. اگر آن شناسه در لیست وجود داشته باشد، مقدار مرتبط به آن کلید برمی گردد.

جستجو در یک `Hashtable` بسیار سریع انجام می شود. زیرا صرفنظر از نوع عنصری که در این جدول ذخیره می کنید، یک عدد صحیح کوچک به عنوان شناسه عنصر در نظر گرفته می شود. در امتحان کنید بعد، نحوه استفاده از `Hashtable` ها را مشاهده خواهیم کرد.

نکته: عدد صحیحی که برای ذخیره شناسه‌ی یک کلید در `Hashtable` به کار می رود فقط ۴ بایت از حافظه را اشغال می کند. بنابراین اگر رشته‌ای شامل ۱۰۰ کاراکتر را که ۲۰۰ بایت فضا اشغال می کند به عنوان کلید در نظر بگیرید، برای جستجو در جدول فقط اعداد ۴ بایتی با یکدیگر مقایسه می شوند که باعث افزایش سرعت می شود.

امتحان کنید: استفاده از **Hashtable**

(۱) ویرایشگر کد را برای فرم باز کرده و تغییر زیر را در تعریف متغیر `objCustomers` ایجاد کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // Form level members
    private Hashtable objCustomers = new Hashtable();
```

(۲) به قسمت کدهای مربوط به تابع `CreateCustomer` بروید و کدهای آن را به صورت مشخص شده در زیر تغییر دهید:

```
public void CreateCustomer(string FirstName, string
                            LastName, string Email)
```

```

{
    // Declare a customer object
    Customer objNewCustomer;

    // Create the new customer
    objNewCustomer.FirstName = FirstName;
    objNewCustomer.LastName = LastName;
    objNewCustomer.Email = Email;

    // Add the new customer to the list
    objCustomers.Add(Email.ToLower(), objNewCustomer);

    // Add the new customer to the ListBox control
    lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
}

```

(۳) به بخش کد مربوط به متدهای `btnDelete_Click` بروید و تغیرات مشخص شده در زیر را در آن ایجاد کنید:

```

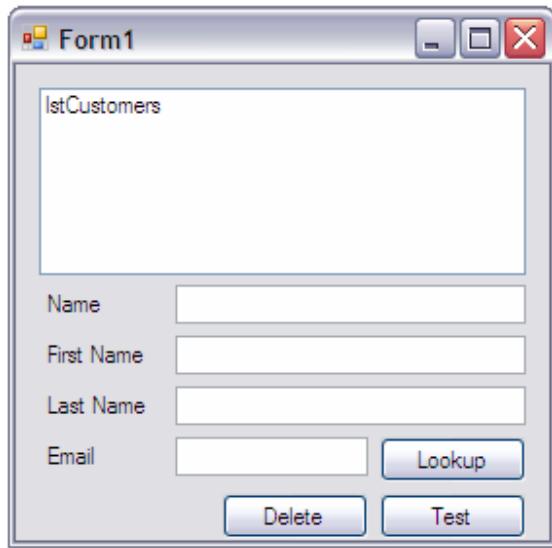
// Prompt the user to delete the selected customer
DialogResult result = MessageBox.Show(
    "Are you sure you want to delete " +
    SelectedCustomer.Name + "? ", "Structure Demo",
    MessageBoxButtons.YesNo,
    MessageBoxIcon.Question);
if (result == DialogResult.Yes)
{
    // Get the customer to be deleted
    Customer objCustomerToDelete = SelectedCustomer;

    // Remove the customer from the ArrayList
    objCustomers.Remove(txtEmail.Text.ToLower());

    // Remove the customer from the ListBox
    lstCustomers.Items.Remove(objCustomerToDelete);
}

```

(۴) به قسمت طراحی فرم برگردید و کنترل `Button` جدیدی را به فرم اضافه کنید. خاصیت `Name` این کنترل را برابر با `btnLookup` و خاصیت `Text` آن را برابر با `Lookup` قرار دهید. فرم شما در این مرحله باید مشابه شکل ۱۹-۵ باشد.

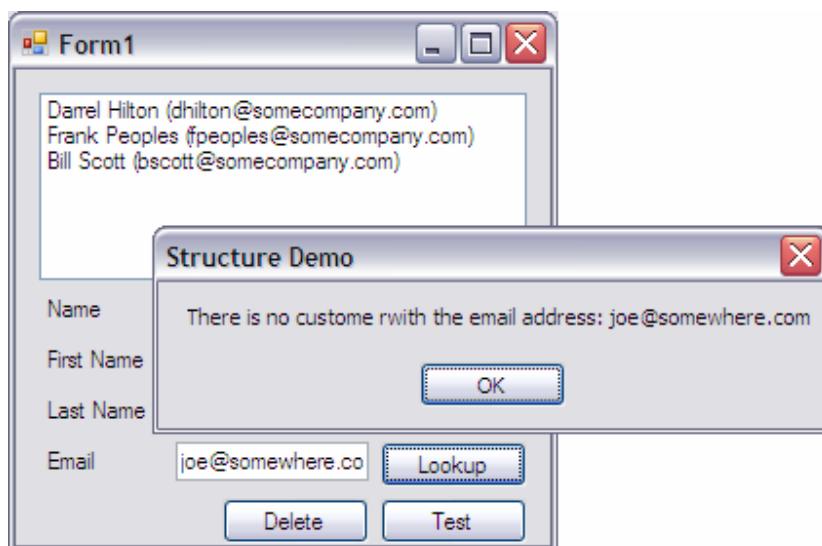

شکل ۱۹-۵

(۵) بر روی دکمه `Lookup` دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` آن ایجاد شود. سپس کدهای زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void btnLookup_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // If the customer found in the Hashtable
    if (objCustomers.Contains(txtEmail.Text.ToLower()) == true)
        // Display the customer name
        MessageBox.Show("The customer name is: " +
((Customer)objCustomers[txtEmail.Text.ToLower()]).Name
                    "Structure Demo");
    else
        //Display an error
        MessageBox.Show("There is no customer with the "
                    "email address: " + txtEmail.Text,
                    "Structure Demo");
}
```

(۶) برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه `Test` کلیک کنید تا لیست از نام مشترکین پر شود. اگر یک آدرس پست الکترونیکی که در لیست وجود ندارد را در بخش `Email` وارد کنید و بر روی دکمه `Lookup` کلیک کنید کادر پیغامی را مشابه شکل ۲۰-۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲۰-۵

- ۷) اگر یک آدرس پست الکترونیکی که در لیست وجود دارد، برای مثال dhilton@somecompany.com را در قسمت Email وارد کنید و دکمه Lookup را فشار دهید مشاهده خواهید کرد که نام فرد در کادر پیغام نمایش داده می شود.

چگونه کار می کند؟

برای ایجاد یک HashTable تعريف متغير objCustomers را به صورت زیر تغيير می دهيم:

```
// Form level members
private Hashtable objCustomers = new Hashtable();
```

به اين ترتيب نوع داده اي متغير objCustomers از نوع HashTable خواهد بود و عناصر ايجاد شده در متدهای CreateCustomer به جای ذخیره شدن در ArrayList در یک HashTable ذخیره می شوند. بر خلاف متدهای Add که در برنامه های قبلی مشاهده کردید، متدهای Add مربوط به HashTable دو پارامتر دریافت می کند. اولین پارامتر عنصر کلید است، که در این برنامه از آدرس پست الکترونیکی به عنوان کلید استفاده کرده ايم، در اضافه کردن يك آيتم به HashTable از هر عنصری می توانيد به عنوان کلید استفاده کنيد، فقط باید دقت داشته باشيد که اين عنصر باید در آرایه منحصر به فرد باشد و نمی توانيد از يك عنصر به عنوان کلید دو آيتم در HashTable استفاده کنيد. در غير اين صورت برنامه هنگام اجرا با خطأ مواجه شده و بسته می شود. پارامتر دوم اين متده است که می خواهيد همراه با اين کلید در HashTable قرار دهيد. به اين ترتيب هر بار که اين کلید را به HashTable بدهيد، می توانيد به اين آيتم دسترسی پيدا کنيد.

```
// Add the new customer to the list
objCustomers.Add(Email.ToLower(), objNewCustomer);
```

برای حذف یک آیتم از HashTable باید کلید آن را که همان آدرس پست الکترونیکی است مشخص کنید.

```
// Remove the customer from the ArrayList  
objCustomers.Remove(txtEmail.Text.ToLower());
```

نکته: برای جلوگیری از حساسیت نسبت به نوع حروف هنگام اضافه و یا حذف کردن یک آیتم به HashTable، ابتدا تمام حروف آدرس پست الکترونیکی را با استفاده از تابع ToLower به حروف کوچک تبدیل می کنیم، سپس رشته جدید را به عنوان کلید آرایه در نظر می گیریم.

حال می خواهیم در متده مربوط به رویداد کلیک btnLookup کدی قرار دهیم که کاربر بتواند با وارد کردن آدرس پست الکترونیکی، نام مشترک را مشاهده کند. برای این کار باید با استفاده از آدرس وارد شده در HashTable به دنبال مشترک بگردیم. برای اطلاع از اینکه آیا آیتم مورد نظر ما در HashTable وجود دارد یا نه، باید از تابع Contains استفاده کنیم. این تابع یک کلید را به عنوان پارامتر می گیرد و مشخص می کند که آیتمی با کلید داده شده در لیست وجود دارد یا نه؟ اگر مقدار برگردانده شده توسط این تابع برابر با true بود، یعنی آیتم در لیست وجود دارد.

```
// If the customer found in the Hashtable  
if (objCustomers.Contains(txtEmail.Text.ToLower()) ==  
    true)
```

برای دسترسی به این آیتم می توانیم همانند دسترسی به عناصر در یک آرایه عمل کنیم و به جای استفاده از یک عدد صحیح، از کلید که در اینجا همان آدرس پست الکترونیکی است به عنوان اندیس استفاده کنیم:

```
// Display the customer name  
MessageBox.Show("The customer name is: " +  
(Customer)objCustomers[txtEmail.Text.ToLower()].Name,  
    "Structure Demo");
```

تمام آیتم ها قبل از این که در HashTable ذخیره شوند، به شیوه از کلاس Object تبدیل می شوند. بنابراین بعد از این که با استفاده از کلید، مکان آنها را در آرایه پیدا کردیم، قبل از استفاده باید آنها را به نوع داده ای اصلی خود تبدیل کنیم. همانطور که در قبیل گفتم^۱ برای اینکه یک متغیر را به نوع داده ای دیگری تبدیل کنیم باید از عملگر () استفاده کنیم. در این قسمت برای تبدیل آیتم ذخیره شده در HashTable از نوع Object به صورت زیر عمل می کنیم:

```
(Customer)objCustomers[txtEmail.Text.ToLower()]
```

حال می توانیم با استفاده از خاصیت Name نام مربوط به مشترک را در کادر پیغام نمایش دهیم.

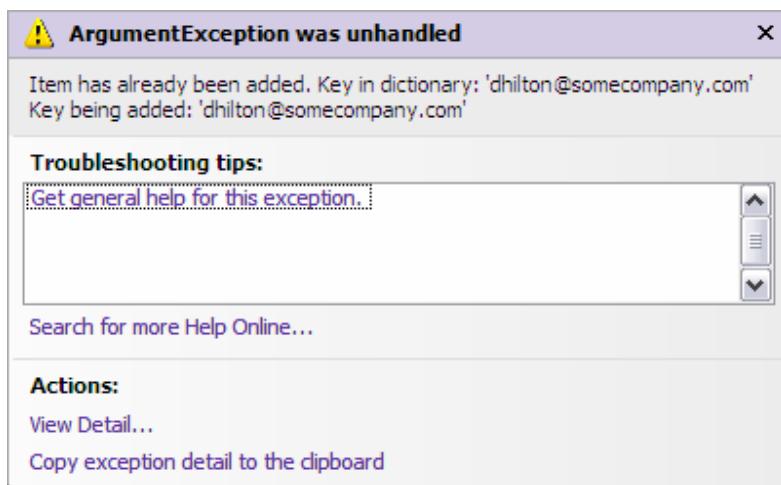
^۱ رجوع کنید به بخش تبدیل نوعهای داده ای

جلوگیری از وارد شدن عناصر تکراری:

همانطور که می دانید از یک کلید نمی توان دو بار در یک `HashTable` استفاده کرد. این کار باعث به وجود آمدن خطای زمان اجرای برنامه می شود. به همین دلیل باید قبل از اینکه عنصری را به یک `HashTable` اضافه کنیم، از منحصر به فرد بودن آن مطمئن شویم. در بخش امتحان کنید بعد، چگونگی جلوگیری از این خطای در برنامه را خواهید دید.

امتحان کنید: جلوگیری از وارد شدن عناصر تکراری

(۱) برای مشاهده این که در صورت وارد کردن کلید تکراری به `HashTable`، چگونه خطای ایجاد می شود برنامه را اجرا کنید و روی دکمه `Test` کلیک کنید تا لیست مشترکین پر شود. حال مجدداً بر روی دکمه فرمان `Test` کلیک کنید. پنجه خطایی را مشابه شکل ۲۱-۵ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۲۱-۵

(۲) بر روی دکمه `Stop Debugging` در نوار ابزار ویژوال استودیو ۲۰۰۵ کلیک کنید تا اجرای برنامه متوقف شود.

(۳) ویرایشگر کد را برای `Form1` باز کنید و به محل متد `CreateCustomer` بروید. کد زیر را به این متد اضافه کنید تا هر بار قبلاً مشترک به لیست اضافه شود از عدم وجود آن در لیست مطمئن شویم:

```
public void CreateCustomer(string FirstName,
                           string LastName, string Email)
{
    // Declare a customer object
    Customer objNewCustomer;

    // Create the new customer
    objNewCustomer.FirstName = FirstName;
```

```

objNewCustomer.LastName = LastName;
objNewCustomer.Email = Email;

// Check if the customer isn't currently in the list
if (objCustomers.Contains>Email.ToLower() == false)
{
    // Add the new customer to the list
    objCustomers.Add>Email.ToLower(),
    objNewCustomer);

    // Add the new customer to the ListBox control
    lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
}
else
{
    MessageBox.Show("The customer: " + FirstName +
        " + LastName + " is currently in the list! ",
        "Structure Demo");
}
}

```

- ۴) مجددا برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه **Test** کلیک کنید تا لیست مشترکین کامل شود.
 ۵) حال دوباره روی دکمه **Test** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد هنگامی که بخواهید مشترکی را برای بار دوم به لیست وارد کنید، در یک پیغام نمایش داده می شود که مشترک هم اکنون در لیست وجود دارد و نمی توانید آن را مجددا به لیست اضافه کنید.

چگونه کار می کند؟

همانطور که مشاهده می کنید برای بار دوم که برنامه را اجرا می کنید با خطاب مواجه نمی شوید. دلیل آن نیز مشخص است. زیرا در اجرای دوم برنامه فقط در صورتی یک آیتم به لیست اضافه می شود که کلید آن در جدول وجود نداشته باشد. در این صورت اگر کلید آیتم را به عنوان پارامتر به تابع **Contains** بفرستیم، تابع مقدار **false** را برگرداند و برنامه آیتم را به لیست اضافه می کند:

```

// Check if the customer isn't currently in the list
if (objCustomers.Contains>Email.ToLower() == false)
{
    // Add the new customer to the list
    objCustomers.Add>Email.ToLower(),
    objNewCustomer);

    // Add the new customer to the ListBox control
    lstCustomers.Items.Add(objNewCustomer);
}

```

اگر تابع `Contains` مقدار `true` را برگرداند، می‌توان نتیجه گرفت که آیتم در لیست وجود داشته است. پس با نمایش یک کادر پیغام این مورد را به اطلاع کاربر می‌رسانیم و از تابع خارج می‌شویم.

```
else
{
    MessageBox.Show( "The customer: " + FirstName +
                     + LastName + " is currently in the list! ",
                     "Structure Demo" );
}
```

نتیجه:

در این فصل روش‌هایی را برای مدیریت و نگهداری گروه‌های پیچیده داده ای فرا گرفتیم. فصل را با آموختن مفاهیم آرایه شروع کرده و مشاهده کردیم که چگونه می‌توان متغیرهایی را ایجاد کرد که بیش از یک مقدار را در خود نگهداری کنند. سپس به بررسی مفاهیم شمارنده‌ها و ثابت‌ها پرداختیم. دیدیم که چگونه این دو قابلیت باعث می‌شوند که کدهای خواناتری بنویسیم. با استفاده از شمارنده‌ها می‌توانیم به جای استفاده از متغیرهای ابتدایی، نوع‌های قابل فهم تری را استفاده کنیم، مثلًا به جای استفاده از کد `"mode = 3 = MyMode.Menu"` می‌توانیم از کد `"mode = 3"` استفاده کنیم. ثابت‌ها این اجازه را می‌دهند که یک اسم خاص را به یک مقدار که در قسمت‌های مختلف کد استفاده شده است نسبت دهیم و در کد از اسم مشخص شده استفاده کنیم.

سپس ساختارها را بررسی کردیم. دیدیم که ساختارها همانند کلاس‌ها هستند و اجزه می‌دهند اطلاعات مربوط به یک فرد یا مورد خاص را در یک گروه قرار دهیم. سپس با انواع مختلف کلکسیون‌ها از قبیل `ArrayList` آشنا شدیم در آخر هم کلاس `HashTable` و فواید آن را بررسی کردیم و مشاهده کردیم که چگونه می‌توان با استفاده از آن کلکسیونی قویتر از `ArrayList` ایجاد کرد.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- تعریف آرایه‌ای از عناصر مرتبط به هم
- حرکت در بین عناصر آرایه و پیدا کردن آخرین عنصر آن
- تعریف یک شمارنده با استفاده از `enum`
- ایجاد و استفاده از ساختارها برای نگهداری داده‌های مرتبط به هم
- استفاده از `ArrayList` برای نگهداری انواع متغیرها
- استفاده از کلکسیون‌ها برای نگهداری و مدیریت داده‌های مرتبط به هم

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه تحت ویندوز ایجاد کنید که شامل سه کنترل Button باشد. یک شمارنده شامل سه نام را به برنامه اضافه کنید. برای متند مربوط به رویداد Click هر یک از دکمه ها کدی بنویسید که یک کادر پیغام محتوی یکی از نام ها و مقدار متناظر آن را در شمارنده نمایش دهد. (برای نمایش مقدار عددی متناظر با هر یک از آیتم های شمارنده، نوع آن را به عدد صحیح تبدیل کنید)

فصل ششم: ایجاد برنامه های ویندوزی

همانطور که در قسمتهای پیش نیز مشاهده کردید، در C# پنجره ها به نام فرم شناخته می شوند. در پنج فصل قبلی از این فرم ها در برنامه های خود استفاده می کردید، اما درک کاملی از آن نداشتید و بیشتر بر روی کدهایی که درون آن می نوشتید تمرکز می کردید.

در این فصل، بیشتر با جزئیات فرم های ویندوزی آشنا خواهید شد و مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان با استفاده از فرم های ویندوزی در ویژوال C#، برنامه هایی با امکانات کامل نوشت. در این فصل به صورت کلی به بررسی مباحث زیر خواهیم پرداخت:

- اضافه کردن خصوصیات بیشتر به فرم با استفاده از کنترلهای Button، TextBox و RadioButton.
- ایجاد یک نوار ابزار ساده که دارای دکمه هایی برای پاسخ به رویدادها باشد.
- ایجاد برنامه های ویندوزی که دارای بیش از یک فرم باشند.

پاسخ به رویدادها:

ایجاد یک رابط گرافیکی کاربر^۱ با استفاده از فرم های ویندوزی تا حد زیادی به پاسخ دادن به رویدادها بستگی دارد. به همین علت برنامه نویسی برای ویندوز عموماً به عنوان برنامه نویسی رویداد گرا شناخته می شود. همانطور که در قسمتهای قبل مشاهده کردید، برای ایجاد یک فرم با استفاده از ماوس کنترل های مورد نظرتان را بروی یک فرم خالی که در بخش Forms Designer است قرار می دهید. هر کدام از این کنترل ها می توانند به شما بگویند که چه زمانی یک رویداد اتفاق می افتد. برای مثال اگر یک برنامه را اجرا کنید و بر روی دکمه فرمانی که بر روی فرم قرار گرفته است کلیک کنید آن دکمه، رویداد کلیک را به برنامه اطلاع می دهد. بنابراین این فرست به شما داده می شود که کدهایی را در برنامه مشخص کنید تا با کلیک شدن بر روی دکمه فرمان اجرا شوند. نحوه استفاده از این موارد را در قسمتهای قبلی مشاهده کردیدم.

تنظیم یک رویداد برای کنترل :Button

یک روش خوب برای توضیح مفهوم رویداد، ایجاد یک رویداد برای دکمه فرمان است. برای مثال یک رویداد کلیک که کد مربوط به آن هنگام کلیک شدن بر روی دکمه فرمان اجرا شود. در برنامه های ویندوزی رویدادهای زیادی وجود دارند که هر یک در موقع خاصی رخ می دهنند. تاکنون استفاده از رویداد کلیک مربوط به دکمه فرمان را در عمل دیده اید. در بخش امتحان کنید بعد، رویدادهای بیشتری از کنترل دکمه فرمان را که در قسمتهای قبلی مشاهده نکردید بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از رویدادهای دکمه فرمان

^۱ رابط گرافیکی کاربر یا GUI، محیطی است که در آن کاربر می تواند با کلیک بر روی برنامه ها و یا دکمه های فرمان، به آنها دسترسی داشته باشد

- (۱) ویژوال استودیو را اجرا کنید و گزینه... File → New → Project را از منوی ویژوال استودیو انتخاب کنید. در پنجره New Project گزینه C# Project Types را از قسمت Visual Studio Templates، Windows Application Templates از قسمت Application Templates و گزینه Windows Application選択 کنید. در قسمت Name نام Hello World 2 را وارد کنید و سپس بر روی دکمه OK کلیک کنید تا پروژه ایجاد شود.
- (۲) بر روی فرم ایجاد شده کلیک کنید و سپس در پنجره Properties خاصیت Text را از Form1 به Hello, World! 2.0 تغییر دهید.
- (۳) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button بر روی فرم قرار داده، خاصیت Text آن را به Hello و خاصیت Name آن را به btnSayHello تغییر دهید. سپس اندازه فرم و کنترل Button را به گونه‌ای تغییر دهید که مشابه شکل ۱-۶ شود.

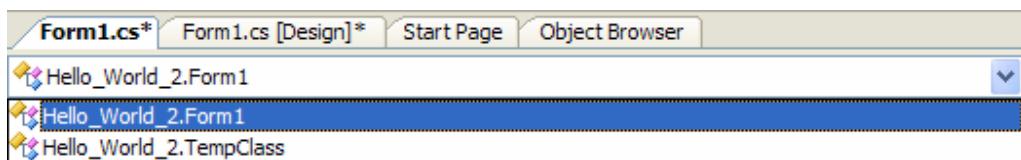

شکل ۱-۶

- (۴) بر روی کنترل Button کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را به متده مربوط به رویداد کلیک آن اضافه کنید.

```
private void btnSayHello_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Display a MessageBox
    MessageBox.Show("Hello World!", this.Text);
}
```

- (۵) در قسمت ویرایشگر کد، به دو کادر بالای صفحه توجه کنید. کادر سمت چپ مربوط به نمایش کلاسها است و نام کلاس‌های تعریف شده در این قسمت، در این کادر قرار می‌گیرد. در حالت عادی فقط یک کلاس که مربوط به فرم برنامه است در این قسمت وجود دارد. اما اگر کلاس‌های دیگری را در این قسمت تعریف کنید، نام آنها نیز به این لیست اضافه می‌شود. برای مثال اگر کلاسی به نام TempClass در قسمت پایین کلاس Form1 در این برنامه تعریف کنیم محتویات این کادر همانند شکل ۲-۶ خواهد بود.

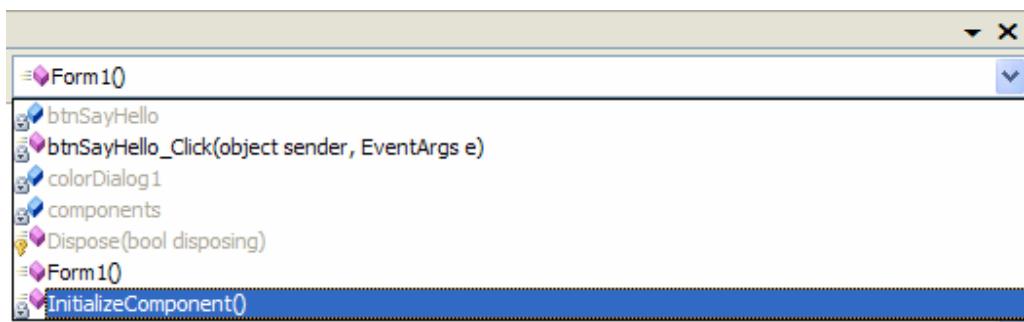

شکل ۲-۶

- (۶) بعد از اینکه یکی از کلاس‌های موجود در لیست سمت چپ را انتخاب کردید، اعضای آن کلاس مانند متدها، خاصیت‌ها و ... در لیست سمت راست نمایش داده می‌شوند. برای مثال اگر در لیست سمت چپ، کلاس مربوط به فرم Form1 را انتخاب کنید، اعضای آن همانند شکل ۳-۶ خواهند بود. گزینه‌های موجود در این لیست در زیر تعریف شده‌اند:

همانطور که گفتم محتویات این لیست بر اساس نام کلاسی که در سمت چپ انتخاب می کنید تغییر می کند. با استفاده از این لیست می توانید بین اعضای موجود در یک کلاس جا به جا شوید. البته وظیفه اصلی این لیست نمایش تمام اعضای مرتبط با کلاسی است که در لیست سمت چپ انتخاب کرده اید.

در ابتدای این برنامه، یک دکمه فرمان به نام `btnSayHello` به فرم اضافه کردیم. بنابراین همانطور که در لیست نیز مشاهده می کنید، فرم ما دارای یک عضو از نوع کنترل `Button` به نام `btnSayHello` است. با انتخاب این گزینه از لیست سمت چپ، ویژوال استودیو شما را به خطی از برنامه می برد که این کنترل در آن تعریف شده است.

شکل ۶

بعد از اینکه کنترل `Button` را به فرم اضافه کردیم، متدهای رویداد کلیک آن به نام `btnSayHello_Click` ایجاد کردیم. پس یکی دیگر از اعضای فرم مانیز متدهای به نام `btnSayHello_Click` خواهد بود. همانطور که در لیست مشاهده می کنید، این عضو از کلاس `Form1` نیز در لیست نمایش داده شده است که با انتخاب آن مکان نما به قسمتی از برنامه که این متدها قرار دارد منتقل می شود.

هر کلاس دارای متدهای همانند `InitializeComponent` است. اگر به گزینه های موجود در لیست سمت راست دقت کنید، متدهای `Dispose` را با نام `Form1` مشاهده خواهید کرد. این متدهای به نام `Form1` سازنده کلاس نیز شناخته می شود، شامل کدهایی است که در ابتدای اجرای کلاس، شرایط اولیه کنترلهای موجود در کلاس را تنظیم می کند. بنابراین اگر بخواهید کدی هنگام ایجاد شدن یک شیء از یک کلاس اجرا شود، باید آن را در این قسمت قرار دهید.

یکی دیگر از گزینه های این لیست، گزینه `Dispose` است. کلاس تشکیل دهنده فرم دارای تابعی به نام `Dispose` است که منابع گرفته شده به وسیله کنترلهای کلاس را در پایان اجرای این فرم از برنامه آزاد می کند.

یکی دیگر از اعضای کلاس `Form1` که در لیست مشاهده می کنید، متدهای `InitializeComponent` است که مسئول مقدار دهی اولیه به کنترلهای موجود در کلاس است. برای مثال کد مربوط به تنظیم نام کنترلهای موجود در فرم، تنظیم خاصیت `Text` آنها و یا هر تغییر دیگری که با استفاده از قسمت `Form Designer` به وجود می آورید، در این قسمت به طور اتوماتیک توسط ویژوال استودیو نوشته می شود. توجه داشته باشید که تا حد امکان کدهای موجود در این متدها را به صورت دستی تغییر ندهید و از بخش `Form Designer` برای تغییر خصیصهای کنترل ها استفاده کنید.

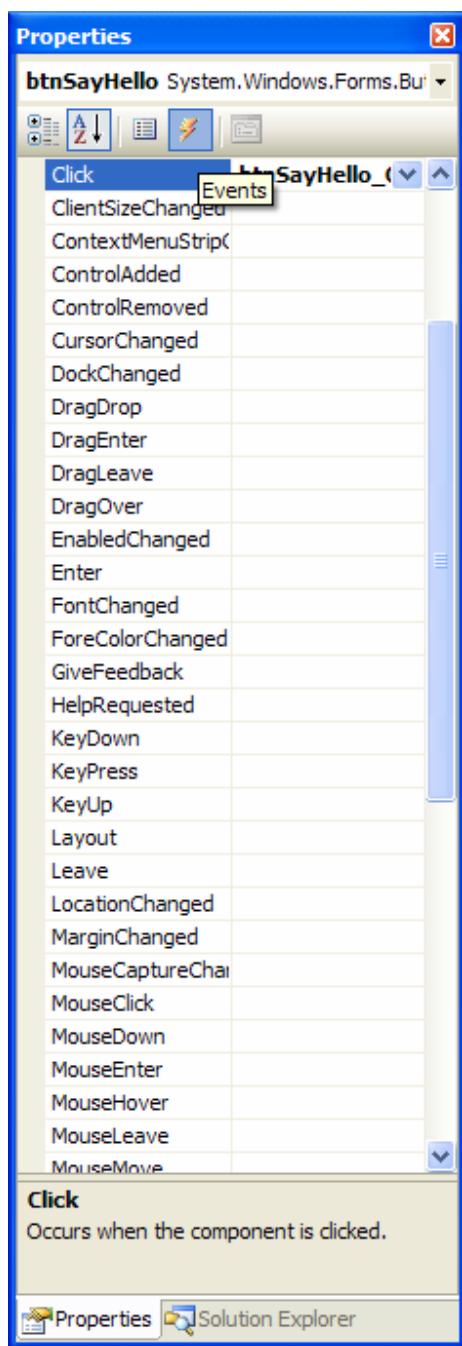
همانطور که مشاهده می کنید ویژوال C# ۲۰۰۵ آیکون کوچکی را در سمت چپ هر یک از گزینه های موجود در لیست قرار می دهد. به وسیله این آیکونها می توانید نوع آنها را تشخیص دهید. برای مثال، یک جعبه ای صورتی

رنگ کوچک مشخص کننده یک متاد است، یک جعبه آبی رنگ کوچک مشخص کننده یک عضو از کلاس است و

....

نکته: در کنار این آیکونها که برای مشخص کردن نوع عضوهای یک کلاس به کار می‌رود، آیکونهای کوچک دیگری نیز قرار دارند که نوع تعریف شدن آن عضو از کلاس را مشخص می‌کنند. برای مثال، کلید زرد رنگ کوچک به این معنی است که آن عضو از نوع **Protected** است، و یا قفل خاکستری رنگ به این معنی است که عضو از نوع **private** تعریف شده است. در مورد مفهوم این کلمات در فصلهای بعد بیشتر صحبت خواهیم کرد.

(۷) به قسمت طراحی فرم برای **Form1** برگردید و دکمه فرمان **btnSayHello** را در فرم انتخاب کنید. در پنجره **Properties** بر روی آیکون زرد رنگ بالای پنجره یعنی آیکون **Events** کلیک کنید (شکل ۴-۶). به این ترتیب لیستی طولانی از متدهای مربوط به کنترل دکمه فرمان را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۴-۶

یکی از این رویدادها، رویداد کلیک است که به صورت پررنگ نمایش داده شده است. علت این تفاوت در این است که شما در این قسمت برای رویداد کلیک این کنترل، یک متند را مشخص کرده اید. اگر بر روی رویداد کلیک در این قسمت دو بار کلیک کنید، به بخش تعریف متند مربوط به این رویداد در قسمت ویرایشگر کد خواهد رفت.

حال رویداد دیگری را برای کنترل **Button** تعریف می کنیم. از لیست نمایش داده شده در پنجره **Properties** گزینه **MouseEnter** را پیدا کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. رویداد جدیدی برای کنترل **Button** ایجاد می شود. کد مشخص شده در زیر را به این رویداد اضافه کنید:

```

private void btnSayHello_MouseEnter(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Change the Button text
    btnSayHello.Text = "The Mouse is here!";
}

```

این رویداد زمانی اجرا می شود که اشاره گر ماوس وارد کنترل شود، به عبارت دیگر از محدوده‌ی خارج از Button به لبه‌ی بررسد.

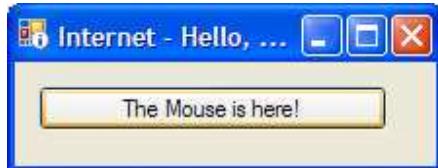
(۹) برای تکمیل این بخش، باید یک رویداد دیگر نیز ایجاد کنید. مجدداً به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگشته و پس از انتخاب کنترل Button، در بالای پنجره‌ی Properties بر روی آیکون Events کلیک کنید تا لیست تمام رویدادهای این کنترل را مشاهده کنید. از لیست نمایش داده شده گزینه MouseLeave را انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. به این ترتیب متند دیگری برای این رویداد ایجاد می شود. کد مشخص شده در زیر را به این متند اضافه کنید.

```

private void btnSayHello_MouseLeave(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Chenage the Button text
    btnSayHello.Text = "The mouse has gone!";
}

```

رویداد MouseLeave هنگامی فراخوانی می شود که اشاره گر ماوس از محدوده‌ی یک کنترل خارج شود. برای مثال در اینجا هنگامی فراخوانی می شود که اشاره گر ماوس از روی کنترل Button به کنار برود. (۱۰) برنامه را اجرا کرده، ماوس را بر روی کنترل Button ببرید و از روی آن رد کنید. مشاهده خواهید کرد که متن روی کنترل همانند شکل ۵-۶ تغییر خواهد کرد.

شکل ۵-۶

چگونه کار می کند؟

اغلب کنترل هایی که از آنها استفاده می کنیم دارای تعداد زیادی رویداد هستند. البته در برنامه نویسی عادی، تعداد کمی از آنها به طور ثابت مورد استفاده قرار می گیرد. برای مثال رویداد کلیک کنترل Button، یکی از رویدادهایی است که به شدت مورد استفاده قرار می گیرد.

در ویژوال #C# هر کنترل یک رویداد پیش فرض دارد که با دو بار کلیک بر روی آن کنترل، متد مربوط به آن رویداد به طور اتوماتیک ایجاد می شود. این رویداد معمولاً پر کاربرد ترین رویداد آن کنترل است. برای مثال در کنترل Button، رویداد کلیک به عنوان رویداد پیش فرض در نظر گرفته می شود. یکی دیگر از رویدادهای کنترل MouseEnter است که با وارد شدن اشاره گر ماوس به محدوده کنترل فعال می شود.

```
private void btnSayHello_MouseEnter(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Change the Button text
    btnSayHello.Text = "The Mouse is here!";
}
```

در این هنگام می توانیم خاصیت Text کنترل را تغییر دهیم تا تغییر موقعیت اشاره گر ماوس را نشان دهد. در قسمتهای قبلی برای تغییر یکی از خاصیت های یک کنترل، از قسمت طراحی فرم در زمان طراحی استفاده می کردیم. اما همانطور که مشاهده می کنید برای این کار می توان از کدهای زمان اجرا نیز استفاده کرد.
نکته: زمان طراحی^۱ در برنامه نویسی به زمانی اطلاق می شود که در حال طراحی رابط گرافیکی برنامه و یا حتی نوشتن کد مربوط به آن هستید. در مقابل به زمانی که برنامه در حال اجرا است، زمان اجرا^۲ گفته می شود.

ایجاد یک برنامه ساده:

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ دارای مجموعه کاملی از کنترل ها است که می توانید برای طراحی برنامه های خود از آنها استفاده کنید. در طراحی یک برنامه، اغلب با استفاده از این کنترل ها میتوان برنامه را طراحی کرد. اما در فصل ۱۳ خواهید دید که چگونه می توانید کنترل هایی مخصوص به خودتان سازید. در قسمت بعد مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان با ترکیب این کنترل ها، برنامه ساده ای را ایجاد کرد. در قسمت امتحان کنید بعد، یک برنامه ساده ویندوزی ایجاد خواهیم کرد که به کاربر اجازه دهد متنی را در یک کادر وارد کند. سپس برنامه تعداد حروف متن و تعداد کلمات آن را شمرده و آن را در صفحه نمایش می دهد.

ایجاد فرم:

برای نوشتن این برنامه، اولین کار ایجاد یک پروژه جدید و ساختن یک فرم برای برنامه است. این فرم شامل یک کنترل چند خطی خواهد بود تا کاربر بتواند متن مورد نظر خود را در آن وارد کند. همچنین برنامه شامل دو کنترل TextBox خواهد بود که به کاربر اجازه می دهد، بین شمردن کلمات متن و یا حروف آن یک مورد را انتخاب کند.

¹ Design Time

² Run Time

امتحان کنید: ایجاد فرم

- (۱) از منوی ویژوال استودیو ۲۰۰۵ گزینه... File → New → Project... را انتخاب کرده و یک برنامه ویندوزی جدید ایجاد کنید. نام پروژه را Word Counter قرار دهید و سپس بر روی دکمه OK کلیک کنید تا پروژه ایجاد شود.
- (۲) بر روی فرم برنامه کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با استفاده از پنجره Properties خاصیت Size را برابر با ۳۱۲; ۴۲۴، خاصیت StartPosition را برابر با CenterScreen و خاصیت Text آن را برابر با Word Counter قرار دهید.
- (۳) یک کنترل TextBox بر روی فرم قرار دهید و خاصیتهای آن را مطابق با لیست زیر تنظیم کنید.

خاصیت Name را برابر با txtWords قرار دهید.
خاصیت Location را برابر با ۲۳، ۸ قرار دهید.
خاصیت Multiline را برابر با True قرار دهید.
خاصیت ScrollBars را برابر با Vertical قرار دهید.
خاصیت Size را برابر با ۴۰۰، ۲۱۷ قرار دهید.

- (۴) برای این که کاربر را در استفاده از فرم راهنمایی کنید، باید یک برچسب نیز در فرم قرار دهید. برای این کار از جعبه ابزار کنترل Label را انتخاب کنید و آن را با استفاده از ماوس همانند قرار دادن کنترل TextBox، بر روی فرم قرار دهید. سپس خاصیت Text این کنترل را برابر با Enter some text into this box قرار دهید.

همانطور که ملاحظه می کنید، در این قسمت خاصیت Name مربوط به کنترل لیبل را تغییر ندادیم، دلیل این امر در این است که تا زمانی که نخواهید از یک کنترل در قسمت ویرایشگر کد استفاده کنید، نیازی نیست که برای آن یک نام تعیین کنید. برای مثال در این برنامه، نیاز داریم از متدها و خاصیتهای کنترل TextBox در کد استفاده کنیم تا بتوانیم کلمات و حروف داخل آن را بشماریم. اما نیازی نداریم که از کنترل لیبل اطلاعاتی را دریافت کنیم و یا در طول اجرای برنامه خاصیتی از آن را تغییر دهیم. بنابراین نام آن را تغییر نمی دهیم و اجازه می دهیم همان مقدار اولیه باقی بماند.

- (۵) برنامه شما قادر خواهد بود تعداد کلمات و نیز تعداد حروف داخل یک متن را بشمارد. بنابراین باید به کاربر اجازه دهید که شمارش تعداد کلمات و یا تعداد حروف را انتخاب کند. برای این کار می توانید از دو کنترل RadioButton استفاده کنید. با استفاده از جعبه ابزار، دو کنترل RadioButton در کنار هم و در پایین TextBox بر روی فرم قرار دهید. سپس خاصیتهای این کنترل ها را برابر با مقادیر مشخص شده در زیر وارد کنید. برای دکمه رادیویی اول:

- خاصیت Name را برابر با radCountChars قرار دهید.
- خاصیت Checked را برابر با True قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Chars قرار دهید.

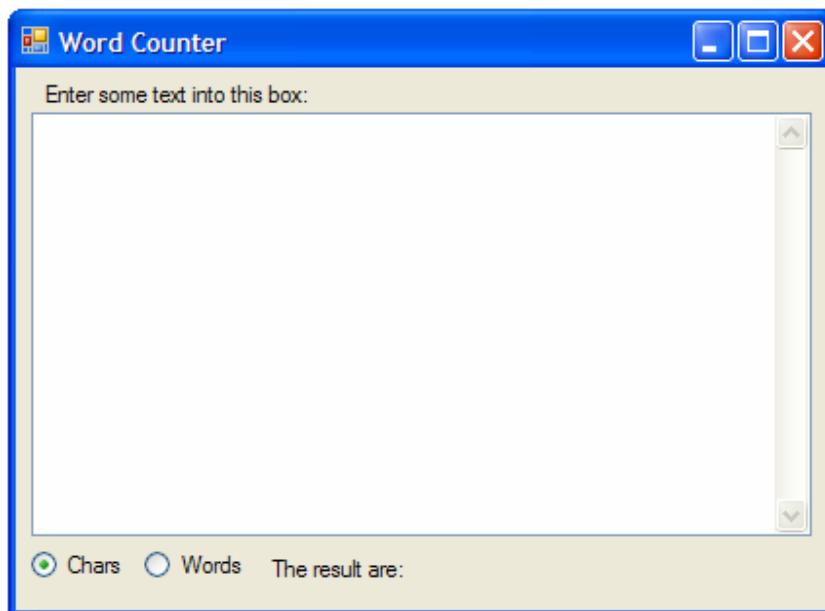
برای دکمه رادیویی دوم:

- خاصیت Name را برابر با radCountWords قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Words قرار دهید.

۶) هنگامی که کاربر متنی را در کادر مشخص شده وارد کرد، برنامه تعداد کاراکترها و یا تعداد کلمات آن را خواهد شمرد. در مرحله بعد این تعداد باید به وسیله پیغام مناسب به کاربر نمایش داده شود. بنابراین، برای نمایش نتیجه دو کنترل لیبل را در کنار کنترلهای RadioButton در فرم قرار دهید.

۷) کنترل لیبل اول (که دارای نام label2 است) فقط برای نمایش یک متن ثابت در طول برنامه به کار می رود، بنابراین نیازی نیست که نام آن را تغییر دهیم. کافی است که خاصیت Text آن را با The result are: تنظیم کنیم. لیبل دوم برای نمایش نتیجه به کار می رود. بنابراین خاصیت Name آن را برابر با lblResults قرار می دهیم و متن داخل قسمت Text آن را نیز پاک می کنیم. بعد از انجام این موارد فرم برنامه شما باید مشابه شکل ۶-۶ باشد.

۸) حال که کنترل ها در مکان مورد نظرتان بر روی فرم قرار دادید، بهتر است کاری کنید که در جای خود ثابت باقی بمانند و موقعیت شان به طور تصادفی تغییر نکند. برای این کار یکی از کنترلهای روی فرم را انتخاب کرده و سپس گزینه Lock Controls را از نوار منو انتخاب کنید. به این ترتیب خاصیت Locked همه کنترل ها برابر با True خواهد شد و احتمال این وجود نخواهد داشت که یکی از این کنترل ها به طور تصادفی پاک شود، اندازه اش تغییر داده شود و یا مکان آن در فرم تغییر کند.

شکل ۶-۶

شمارش کاراکترها:

حال که فرم برنامه طراحی شد، باید تعدادی متدهای رویدادهای مورد نیاز طراحی کنید تا هنگامی که کاربر متنی را در TextBox وارد کرد، تعداد کاراکترهای آن متن در پایین فرم نمایش داده شود. بر روی نام فرم در قسمت Solution

و یا بر روی خود فرم کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه View Code را انتخاب کنید تا به قسمت Explorer ویرایشگر کد مربوط به Form1 بروید. برای اینکه می خواهید هم تعداد کاراکترهای یک متن و هم تعداد کلمات آن را بشمارید نیاز دارید که توابعی جداگانه برای این دو مورد بنویسید. در قسمت امتحان کنید بعدی، کدی خواهیم نوش特 که تعداد کاراکترهای یک متن را بشمارد.

امتحان کنید: شمارش کاراکترها

- (۱) در قسمت ویرایشگر کد، کد زیر را درون کلاس مربوط به Form1 وارد کنید. به یاد دارید که برای قرار دادن بخش‌های توضیحی از نوع XML Document Comment / را به طور متوالی قبل از تابع وارد کنید.

```
/// <summary>
/// Count the characters in a blick of text
/// </summary>
/// <param name="text">The string containing the text to
/// count characters in</param>
/// <returns>The number of characters in the
/// string</returns>
private int CountCharacters(string text)
{
    return text.Length;
}
```

- (۲) حال باید یک متد برای رویداد TextBoxChanged کنترل TextBox ایجاد کنید. به بخش طراحی فرم مربوط به Form1 بازگردید و کنترل txtWords را بر روی فرم انتخاب کنید. در بالای پنجره Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا لیستی از متد‌های مربوط به کنترل TextBox نمایش داده شود. در این لیست گزینه TextChanged را انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. متد مربوط به این رویداد به طور اتوماتیک ایجاد خواهد شد. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید.

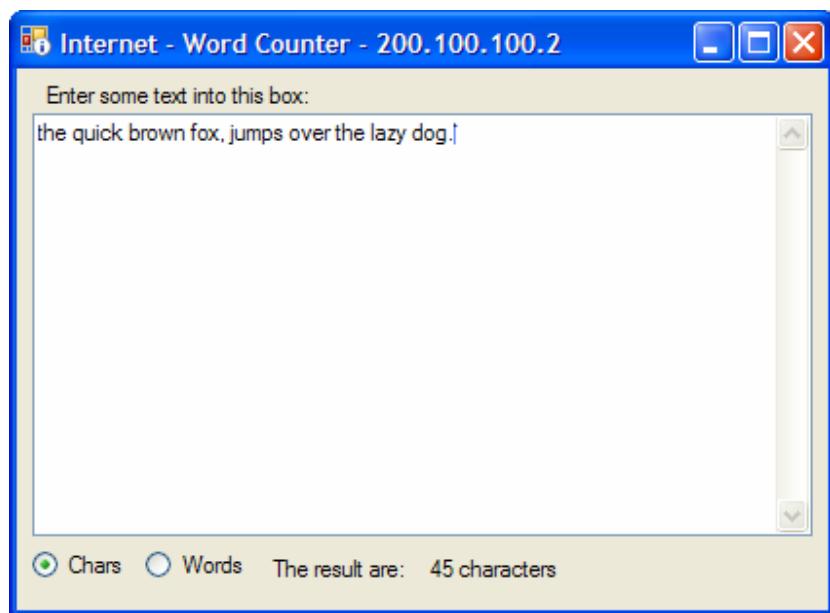
```
private void txtWords_TextChanged(object sender,
                                EventArgs e)
{
    // Count the number of characters
    int intChars = CountCharacters(txtWords.Text);

    // Display the results
    lblResults.Text = intChars + " characters";
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید و متنی را در TextBox وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که تعداد کاراکترهای موجود در متن در پایین فرم نمایش داده می شود (شکل ۷-۶).

چگونه کار می کنند؟

همانطور که ملاحظه می کنید هنگامی که کاراکتری را در TextBox وارد می کنید، کنترل لبیل پایین فرم تعداد کاراکترهای موجود در متن را نمایش می دهد. زیرا هر بار که متن داخل TextBox تغییر می کند، رویداد TextChanged فراخوانی می شود. بنابراین هر بار که متن جدیدی وارد شود، قسمتی از متن قبلی حذف شود و در کل قسمتی از متن به هر نحوی تغییر کند، متدهای مربوط به این رویداد تابع CountCharacters را فراخوانی می کند و متن داخل TextBox را به عنوان پارامتر به این متدهای فرستد. این متدهای تعداد کاراکترهای موجود در متن را شمرده و نتیجه را در متغیر intChars قرار می دهد.

شکل ۷-۶

```
// Count the number of characters  
int intChars = CountCharacters(txtWords.Text);
```

سپس عدد به دست آمده با پیغام مناسب در کنترل لبیل قرار می گیرد تا تعداد کاراکترهای موجود در متن به کاربر اطلاع داده شود.

```
// Display the results  
lblResults.Text = intChars + " characters";
```

شمارش کلمات:

اگرچه نوشتن یک برنامه با استفاده از ویژوال C# ۲۰۰۵ بسیار ساده به نظر می رسد، اما ارائه یک راه حل ظرفی و کارآمد برای یک مسئله به ترکیبی از تجربه و استدلال نیاز دارد.

برای مثال همین برنامه را در نظر بگیرید. شما می خواهید هنگامی که دکمه رادیویی Words انتخاب شده بود، برنامه تعداد کلمات را بشمارد و هنگامی که دکمه رادیویی Chars انتخاب شده بود برنامه تعداد کاراکترها را بشمارد. در این مورد باید به دو مورد توجه کنید. اول اینکه زمانی که به رویداد TextChanged پاسخ می دهید، برای شمارش تعداد کلمات باید از یک تابع و برای شمارش تعداد کاراکترها باید از تابعی دیگر استفاده کنید. البته این مورد زیاد سخت نیست. دوم اینکه هنگامی که کاربر بر روی یکی از کنترلهای RadioButton کلیک می کند، باید متن نمایش داده شده را از "Words" به "Characters" یا برعکس تغییر دهید.

حال، تعداد بیشتری رویداد را به برنامه اضافه می کنیم و بعد از تمام شدن برنامه، منطقی که در پشت تکنیکهای آن به کار رفته است را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: شمارش کلمات

(۱) اگر همچنان برنامه در حال اجرا است، آن را متوقف کنید. اولین کاری که باید انجام دهید این است که تابع دیگری بنویسید که تعداد کلمات موجود در یک متن مشخص را بشمارد. کد زیر را به برنامه اضافه کنید تا تابع ایجاد شود:

```
/// <summary>
/// Counts the number of words in a block of text
/// </summary>
/// <param name="text">The string containing the text to
/// count words in</param>
/// <returns>The number of words in the string</returns>
private int CountWords(string text)
{
    // Is the text box empty
    if (txtWords.Text == String.Empty)
        return 0;

    // Split the words
    string[] strWords = text.Split(' ');

    // Return the number of words
    return strWords.Length;
}
```

(۲) در این مرحله زیر برنامه ای به نام UpdateDisplay ایجاد خواهیم کرد که متن را از TextBox دریافت کند و بعد از تشخیص اینکه تعداد کاراکترها را باید بشمارد و یا تعداد کلمات را، عدد مورد نظر را در صفحه نمایش دهد. برای اضافه کردن این زیر برنامه کد زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
private void UpdateDisplay()
{
    // Do we want to count words?
```

```

if (radCountWords.Checked == true)
{
    // Update the results
    lblResults.Text =
        CountWords(txtWords.Text) + " words";
}
else
{
    // Update the results
    lblResults.Text =
        CountCharacters(txtWords.Text) + " characters";
}

```

(۳) حال به جای اینکه در متدهای مربوط به رویداد کلیک، تابع CountCharacters را فراخوانی کیم، تابع UpdateDisplay را فراخوانی می‌کنیم. بنابراین تغییرات زیر را در این متدهای ایجاد کنید.

```

private void txtWords_TextChanged(object sender,
                                EventArgs e)
{
    // Something changed, so display the results
    UpdateDisplay();
}

```

(۴) در آخر باید برنامه را به گونه‌ای تغییر دهید تا هنگامی که دکمه رادیویی از Words و یا بر عکس تغییر کرده، عدد نمایش داده شده در صفحه نیز تغییر کند. برای این کار می‌توانید از رویداد CheckedChanged یکی از دکمه‌های رادیویی استفاده کنید. در قسمت طراحی فرم، کنترل radCountWords را انتخاب کرده و در پنجه‌های Properties بر روی آیکون Events کلیک کنید تا رویدادهای مربوط به این کنترل نمایش داده شوند. از لیست رویدادها، رویداد CheckedChanged را انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. در متدهای ایجاد شده برای این رویداد، کد زیر را وارد کنید:

```

private void radCountWords_CheckedChanged(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Something changed, so display the results
    UpdateDisplay();
}

```

(۵) مراحل قبل را برای کنترل radCountChars نیز تکرار کنید:

```

private void radCountChars_CheckedChanged(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Something changed, so display the results
}

```

```
        UpdateDisplay();
    }
```

۶) برنامه را اجرا کرده و متنی را در قسمت مشخص شده وارد کنید. سپس بر روی دکمه رادیویی Words کلیک کنید.
مشاهده می کنید که متن نمایش داده شده در فرم تغییر کرده و تعداد کلمات را نمایش می دهد (شکل ۸-۶).

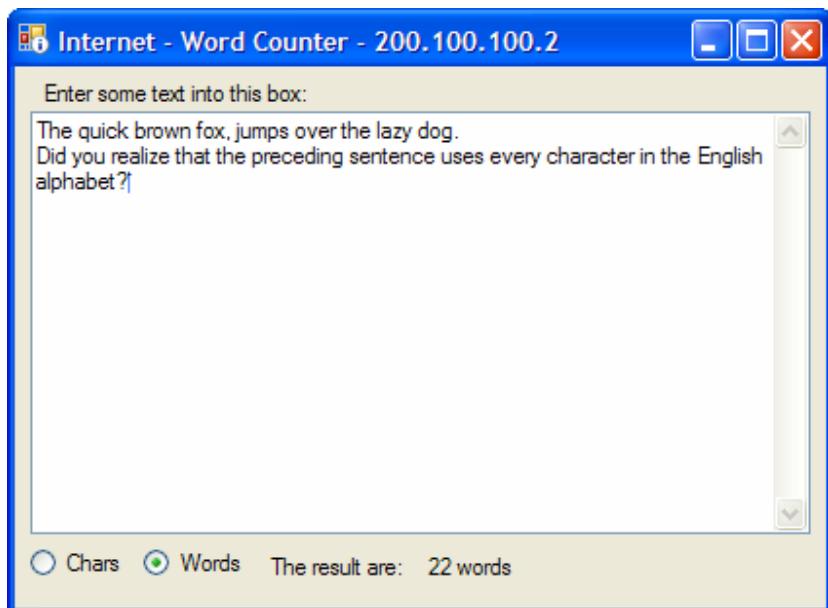
چگونه کار می کند؟

قبل از اینکه به بررسی قسمتهای مختلف برنامه پردازیم، بهتر است که نحوه عملکرد تابع CountWords را بررسی کنیم:

```
/// <summary>
/// Counts the number of words in a block of text
/// </summary>
/// <param name="text">The string containing the text to
/// count words in</param>
/// <returns>The number of words in the string</returns>
private int CountWords(string text)
{
    // Is the text box empty
    if (txtWords.Text == String.Empty)
        return 0;

    // Split the words
    string[] strWords = text.Split(' ');

    // Return the number of words
    return strWords.Length;
}
```


شکل ۸-۶

در ابتدای تابع، مقدار خاصیت `Text` مربوط به `String` را با عضو `Empty` از کلاس `String` بررسی می کنیم تا از وجود متن در آن مطمئن شویم. عضو `Empty` از کلاس `String` برابر با رشته ای به طول صفر ("") است، بنابراین اگر مقدار داخل خاصیت `Text` برابر با این عضو باشد می توان فهمید که متنی داخل `TextBox` وارد نشده است. در این حالت تابع مقدار صفر را برمی گرداند.

تابع `Split` از کلاس `String` یک رشته را دریافت می کند و آن را به آرایه ای از رشته ها تبدیل کرده و برمی گرداند. این تابع یک کاراکتر و یا آرایه ای از کاراکتر ها را به عنوان ورودی دریافت کرده و از کاراکتر ها به عنوان جدا کننده استفاده می کند تا رشته وارد شده را به چند زیر رشته تقسیم کند. برای مثال در این برنامه رشته داخل `TextBox` را به همراه کاراکتر فاصله (') به تابع می فرستیم. تابع نیز زیر رشته را به چند زیر رشته که به وسیله فاصله از هم جدا شده اند تبدیل کرده و نتیجه را برمی گرداند. بنابراین آرایه ای که این تابع برمی گرداند حاوی کلمات رشته ورودی خواهد بود. بعد از آن می توانیم طول آرایه که در حقیقت تعداد کلمات رشته اصلی است را برگردانیم.

نکته: در این برنامه فرض کرده ایم که رشته به صورت استاندارد در `TextBox` وارد شده است، یعنی تمام کلمات فقط با یک کاراکتر فاصله از یکدیگر جدا شده اند. بنابراین اگر بین کلمات متنی که در برنامه وارد می کنید بیش از یک فاصله وجود داشته باشد، تعداد کلمات به صورت نادرست نمایش داده می شود.

نکته: همانطور که گفتم تابع `Split` یک کاراکتر و یا آرایه ای از کاراکتر ها را به عنوان ورودی دریافت می کند، بنابراین اگر بخواهید کاراکتر فاصله را به تابع بفرستید باید از ' ' استفاده کنید نه از " ". زیرا در C# علامت " برای مشخص کردن رشته به کار می رود و علامت ' برای مشخص کردن کاراکتر. به عبارت دیگر، عبارت " " به عنوان یک رشته با طول یک در نظر گرفته می شود و عبارت ' ' به عنوان یک کاراکتر.

یکی از عادت های خوب برنامه نویسی در این است که فقط به مقدار مورد نیاز در یک برنامه، کد نوشته شود. به عبارت دیگر اگر در موقعیتی مجبور شدید که از یک کد دوبار استفاده کنید، روشی را به کار ببرید که آن کد را فقط یک بار بنویسید. برای مثال در این

برنامه، در دو قسمت نیاز داشتید که متن داخل `lblResults` را تغییر دهید تا تعداد درست کلمات و یا کاراکتر ها را نمایش دهد. بهترین روش برای این کار در این است که کد مربوط به تغییر متن داخل `lblResults` را در داخل یک متدهای مانند `UpdateDisplay` قرار دهید. به این ترتیب به راحتی می توانید هنگام نوشتن کد مربوط به رویدادهای `TextChanged` فقط متدهای `CountWords` و `CountCharacters` را فراخوانی کنید تا متن داخل `lblResults` تصحیح شود. با استفاده از این روش کد برنامه نه تنها کوتاهتر شده و نگهداری و تغییر آن در آینده راحت تر می شود، بلکه هنگام ایجاد خطای در برنامه تصحیح آن راحت تر صورت می گیرد.

```
private void UpdateDisplay()
{
    // Do we want to count words?
    if (radCountWords.Checked == true)
    {
        // Update the results
        lblResults.Text =
            CountWords(txtWords.Text) + " words";
    }
    else
    {
        // Update the results
        lblResults.Text =
            CountCharacters(txtWords.Text) + " characters";
    }
}
```

ایجاد برنامه های پیچیده تر:

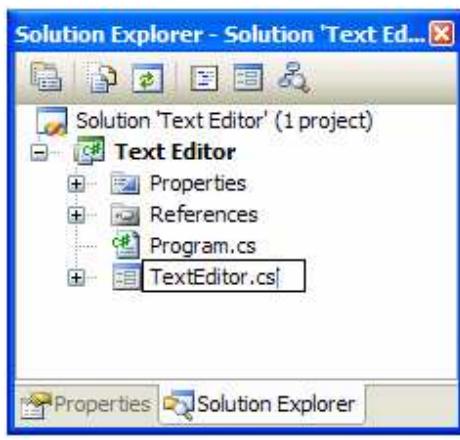
برنامه های عادی علاوه بر کنترل های مانند `Button` و `TextBox` و ... عموماً دارای بخش هایی مانند نوار ابزار و نوار وضعیت نیز هستند. ایجاد این قسمتها با استفاده از کنترل های موجود در ویژوال C# کار بسیار ساده ای است. در بخش بعد برنامه ای خواهیم نوشت که به وسیله آن بتوانیم متن وارد شده در برنامه را تغییر دهیم. برای مثال رنگ متن را تغییر دهیم و یا آن را به حروف بزرگ و یا کوچک تبدیل کنیم.

برنامه ویرایشگر متن:

در قسمت امتحان کنید زیر، برنامه ای خواهیم نوشت که به وسیله آن بتوان متن وارد شده در یک `TextBox` را ویرایش کرد. در این برنامه از یک نوار ابزار استفاده می کنیم تا به وسیله آن رنگ متن را تغییر دهیم و یا آن را به حروف بزرگ و یا کوچک تبدیل کنیم. همچنین در این برنامه از یک نوار وضعیت نیز استفاده می کنیم تا بتوانیم هنگامی که بر روی یکی از کلید های نوار ابزار کلیک شد، وضعیت برنامه را بر اساس آن نمایش دهیم. اولین مرحله در این برنامه ایجاد یک پروژه جدید است.

امتحان کنید: ایجاد برنامه ویرایشگر متن

- (۱) یک پروژه ویندوزی جدید ایجاد کرده و نام آن را **Text Editor** قرار دهید.
- (۲) در اغلب موارد نام **Form1** برای یک فرم مناسب نیست، زیرا در برنامه به وسیله‌ی این نام نمی‌توان فرم‌ها را از یکدیگر تشخیص داد. برای تغییر نام فرم این برنامه، در پنجره **Solution Explorer** بر روی نام فرم کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه **Rename** را انتخاب کنید. سپس همانند شکل ۹-۶ نام فرم را به **TextEditor.cs** تغییر دهید.

شکل ۹-۶

- (۳) حال بر روی فرم در قسمت طراحی فرم کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس در پنجره **Properties** خاصیت **Size** فرم را به ۴۶۰؛ ۶۰۰ تغییر دهید.

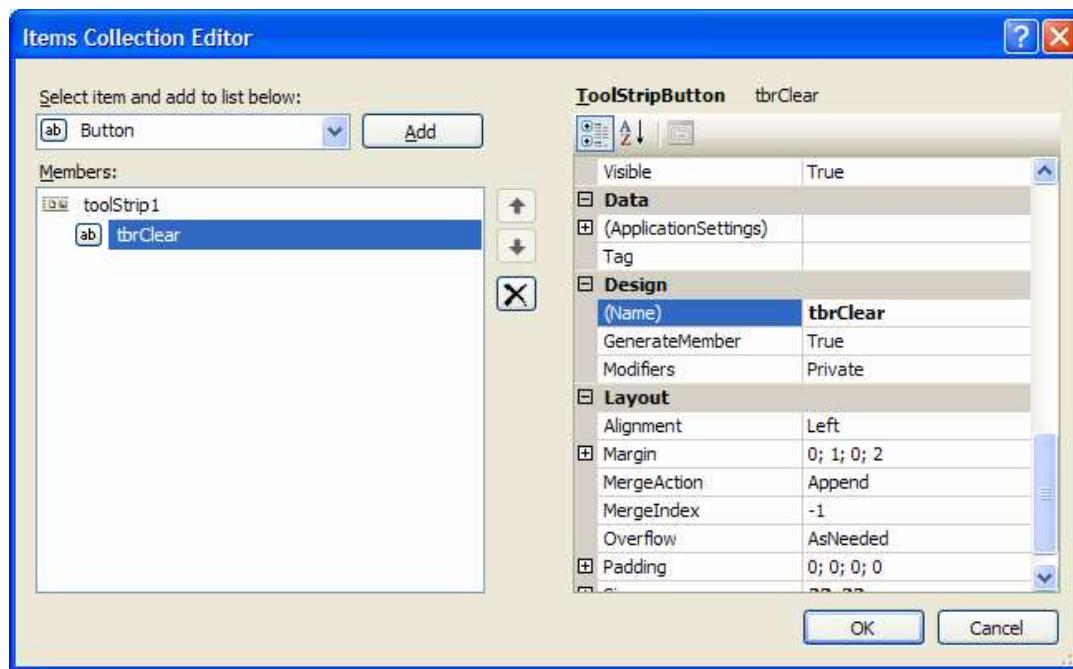
در قسمت بعد به طراحی رابط کاربری برنامه خواهیم پرداخت.

ایجاد نوار ابزار:

همانطور که می‌دانید یک نوار ابزار مجموعه‌ای از کنترل‌ها است که اغلب آنها **Button** هستند، همانند نوار ابزار موجود در محیط ویژوال استودیو ۲۰۰۵. در بخش امتحان کنید بعد، یک نوار ابزار برای برنامه ایجاد کرده و **Button**‌های مورد نیاز را نیز به آن اضافه خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن نوار ابزار

- (۱) با استفاده از قسمت جعبه ابزار ویژوال استودیو، کنترل ToolStrip را انتخاب کرده و به وسیله ماوس آن را بر روی فرم قرار دهید. این کنترل به صورت اتوماتیک در بالای فرم قرار خواهد گرفت.
- (۲) برای این که بتوانیم تعدادی کنترل را به نوار ابزار اضافه کنیم، باید از پنجره Items Collection استفاده کنیم. برای نمایش این پنجره بر روی نوار ابزار در بالای فرم کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه... Items... را انتخاب کنید.
- (۳) در این مرحله باید شش کنترل Button به نوار ابزار اضافه کنیم تا در برنامه از آنها استفاده کنیم. دکمه های AboutUpperCaseLowerCaseBlueRedClear و دکمه Add را انتخاب کنید.
- (۴) با استفاده از پنجره Items Collection Editor می توانید کنترلهای مورد نیاز خود را به نوار ابزار اضافه کنید. برای انتخاب نوع کنترل باید از ComboBox ای که در گوشش بالای سمت چپ صفحه قرار دارد استفاده کنید. از لیست این قسمت گزینه Button را انتخاب کرده و بر روی دکمه Add کلیک کنید تا یک کنترل Button به فرم اضافه شود. به این ترتیب لیستی از خاصیتهای مربوط به این کنترل را، همانند خاصیتهای موجود در پنجره Properties مشاهده خواهید کرد. برای تمام کنترلهایی که در این قسمت اضافه می کنیم باید نام و نحوه نمایش آنها را تغییر دهید، یک آیکون مناسب برای آنها انتخاب کنید، متن داخل آنها را پاک کنید و یک متن راهنمای مناسب برای آنها قرار دهید. خاصیت Name کنترل Button جدید را همانند شکل ۱۰-۶ به tbrClear تغییر دهید. این کنترل برای پاک کردن متن وارد شده در داخل ویرایشگر به کار می رود.

شکل ۱۰-۶

- (۵) خاصیت DisplayStyle آن را نیز به Image تغییر دهید.
- (۶) در لیست خاصیتهای موجود برای این کنترل، خاصیت Image را انتخاب کرده و بر روی علامت ... روپروری آن کلیک کنید تا پنجره Select Resource باز شود. در این پنجره بر روی دکمه فرمان Import کلیک کنید. در پنجره Open به آدرس زیر بروید و فایل document.ico را انتخاب کنید. (اگر برنامه ویژوال استودیو را در فolder دیگری نصب کرده اید به جای این آدرس از آدرسی که ویژوال استودیو در آن قرار دارد استفاده کنید)

C:\Program Files\Microsoft Visual Studio 8 \Common7\VS2005ImageLibrary\icons\WinXP

سپس بر روی دکمه OK در پنجره Select Resource کلیک کنید تا به قسمت Collection Editor بازگردید.

(7) خاصیت ImageScaling را برابر با None و خاصیت ToolTipText را برابر با New قرار دهید.

همچنین مقدار وارد شده برای خاصیت Text را نیز پاک کنید. به این ترتیب کنترل Button اول ایجاد شده است.

(8) دکمه Red را بعده اضافه خواهیم کرد، دکمه Red است. اما ابتدا باید یک خط جدا کننده بین دکمه Clear و

Dekme Red قرار دهید. برای این کار در پنجره Item Collection Editor Red از لیست جعبه ترکیبی،

گزینه Separator را انتخاب کنید و سپس بر روی کلید Add کلیک کنید. نیازی نیست که خاصیتهای این

کنترل را تغییر دهید و می توانید تمام خاصیتهای پیش فرض آن را قبول کنید.

(9) مراحل ۴ تا ۷ را برای ایجاد دکمه فرمان دوم تکرار کنید و خاصیتهای این دکمه فرمان را برابر با مقادیر زیر قرار دهید. از

این دکمه فرمان برای تغییر رنگ متن به رنگ قرمز استفاده می کنیم. برای اضافه کردن دکمه فرمان قبل از اینکه بر

بر روی دکمه Add کلیک کنید، توجه داشته باشید که گزینه Button در جعبه ترکیبی انتخاب شده باشد:

▪ خاصیت Name را برابر با tbrRed وارد کنید.

▪ خاصیت Image را برابر با None قرار دهید.

▪ برای خاصیت Image از آدرس

\VS2005ImageLibrary\icons\Misc\servicestopped.ico استفاده کنید.

▪ CO استفاده کنید.

▪ خاصیت ImageScaling را برابر با None قرار دهید.

▪ مقدار موجود در خاصیت Text را پاک کنید.

▪ خاصیت ToolTipText را برابر با Red قرار دهید.

(10) مراحل ۴ تا ۷ را برای اضافه کردن دکمه فرمان Blue تکرار کنید و در این مرحله از خاصیتهای زیر استفاده کنید:

▪ خاصیت Name را برابر با tbrBlue وارد کنید.

▪ خاصیت Image را برابر با None قرار دهید.

▪ برای خاصیت Image از آدرس

\VS2005ImageLibrary\icons\Misc\services.ico استفاده

کنید.

▪ خاصیت ImageScaling را برابر با None قرار دهید.

▪ مقدار موجود در خاصیت Text را پاک کنید.

▪ خاصیت ToolTipText را برابر با Blue قرار دهید.

(11) در این مرحله باید بین دکمه های Blue و Uppercase نیز یک خط جدا کننده قرار دهیم. در جعبه ترکیبی

صفحه Collection Editor گزینه Separator را انتخاب کرده و بر روی دکمه Add کلیک کنید. در این قسمت نیازی نیست خاصیتی از این کنترل را تغییر دهید.

(12) حال باید کنترل Button جدیدی اضافه کنیم تا متن داخل ویرایشگر را به حروف بزرگ تبدیل کند. برای این کار

مراحل ۴ تا ۷ را برای ایجاد دکمه فرمان Uppercase تکرار کنید و در این مرحله از خاصیتهای زیر استفاده کنید:

- خاصیت `Name` را برابر با `tbrUpperCase` وارد کنید.
- خاصیت `DisplayStyle` را برابر با `Image` قرار دهید.
- برای خاصیت `Image` از آدرس `\VS2005\ImageLibrary\icons\WinXP\fondFile.ico` استفاده کنید.
- خاصیت `ImageScaling` را برابر با `None` قرار دهید.
- مقدار موجود در خاصیت `Text` را پاک کنید.
- خاصیت `ToolTipText` را برابر با `Upper Case` قرار دهید.

(۱۳) کنترل `Button` دیگری برای `Lowercase` ایجاد کنید تا به وسیله آن بتوانیم متن را به حروف کوچک تبدیل کنیم. برای این کنترل از خاصیتهای زیر استفاده کنید:

- خاصیت `Name` را برابر با `tbrLowerCase` وارد کنید.
- خاصیت `DisplayStyle` را برابر با `Image` قرار دهید.
- برای خاصیت `Image` از آدرس `\VS2005\ImageLibrary\icons\WinXP\fondfont.ico` استفاده کنید.
- خاصیت `ImageScaling` را برابر با `None` قرار دهید.
- مقدار موجود در خاصیت `Text` را پاک کنید.
- خاصیت `ToolTipText` را برابر با `Lower Case` قرار دهید.

(۱۴) با تغییر گزینه انتخاب شده در جعبه ترکیبی به `Separator` و کلیک کردن بر روی دکمه `Add` جدا کننده دیگری بین دکمه های `LowerCase` و `About` قرار دهید.

(۱۵) در این مرحله باید دکمه ای برای قسمت `About` برنامه اضافه کنیم. برای این کار مراحل ۴ تا ۷ را برای ایجاد یک دکمه فرمان جدید تکرار کنید و این بار از خاصیتهای زیر استفاده کنید:

- خاصیت `Name` را برابر با `tbrHelpAbout` وارد کنید.
- خاصیت `DisplayStyle` را برابر با `Image` قرار دهید.
- برای خاصیت `Image` از آدرس `\VS2005\ImageLibrary\icons\WinXP\help.ico` استفاده کنید.
- خاصیت `ImageScaling` را برابر با `None` قرار دهید.
- مقدار موجود در خاصیت `Text` را پاک کنید.
- خاصیت `ToolTipText` را برابر با `About` قرار دهید.

(۱۶) در پنجره `Items Collection Editor` بر روی دکمه `OK` کلیک کنید تا پنجره بسته شود و به قسمت طراحی فرم برگردید.

(۱۷) با کلیک کردن بر روی دکمه `All` در نوار ابزار ویژوال استودیو، تغییرات ایجاد شده در برنامه را ذخیره کنید.

چگونه کار می کند؟

کنترل ToolStrip هنگامی که در فرم قرار داده شود به صورت اتوماتیک به یکی از کناره های فرم متصل می شود. در این برنامه، این کنترل به بالای فرم متصل شده است.

شش کنترل Button و سه جدا کننده ای که به برنامه اضافه شده اند، هر یک همانند کنترلهای معمولی که بر روی فرم قرار می گیرند، قابل انتخاب شدن هستند و می توانید با انتخاب آنها، خصوصیات آنها را در قسمت Properties مشاهده کنید و نیز به رویدادهای این کنترل ها دسترسی داشته باشید. در قسمتهای بعدی مشاهده خواهید کرد که چگونه می توانیم به رویدادهای این کنترل ها همانند رویداد کلیک پاسخ دهیم.

یک کنترل در نوار ابزار می تواند فقط دارای عکس باشد، فقط دارای نوشته باشد و یا دارای هم عکس و هم نوشته باشد. اما در بیشتر برنامه ها دکمه های روی نوار ابزار فقط دارای عکس هستند. به همین علت خاصیت DisplayStyle این کنترل ها را برابر با Image قرار می دهیم تا فقط یک عکس برای هر دکمه فرمان نمایش داده شود. همچنین برای اینکه اندازه عکسها مشخص شده برای کنترل ها تغییر نکند و تمام عکسها در اندازه اولیه خود باقی بمانند، خاصیت ImageScaling آنها را برابر با None قرار می دهیم.

خاصیت ToolTipText به ویژوال C# این امکان را می دهد که یک راهنمای مختصر برای کنترلهای موجود در نوار ابزار ایجاد کند. به این ترتیب هنگامی که اشاره گر ماوس برای مدت کوتاهی بر روی این کنترل ماند، پنجره کوچکی باز می شود و متن نوشته شده در این خاصیت را به عنوان راهنما به کاربر نمایش می دهد.

در این مرحله نوار ابزار شما باید مشابه شکل ۱۱-۶ شده باشد.

شکل ۱۱-۶

ایجاد نوار وضعیت:

همانطور که در برنامه های ویندوزی دیگر مشاهده کرده اید، یک نوار وضعیت، پنل کوچکی است که در پایین صفحه قرار می گیرد و وضعیت کنونی برنامه را مشخص می کند. در بخش امتحان کنید بعد، نحوه ایجاد نوار وضعیت در یک برنامه را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: ایجاد یک نوار وضعیت

- (۱) با استفاده از جعبه ابزار ویژوال استودیو، یک کنترل StatusStrip را در فرم قرار دهید. مشاهده خواهید کرد که این کنترل به طور اتوماتیک در قسمت پایین فرم قرار گرفته و طول آن نیز به اندازه طول صفحه خواهد شد. خاصیت System.RenderMode این کنترل را به تغییر دهید تا کنترل به صورت مسطح درآید.
- (۲) در این مرحله باید یک کنترل لیل را به لیست کنترلهای موجود در StatusStrip اضافه کنید تا بتوانید متن های مورد نظرتان را در آن نمایش دهید. برای این کار بر روی نوار وضعیت اضافه شده به فرم کلیک راست کرده و از Items Collection Editor را انتخاب کنید تا پنجره Edit Items منوی باز شده گزینه ... را انتخاب کنید تا پنجره

باز شود. این پنجره نیز مشابه پنجره **Items Collection Editor** برای کنترل نوار ابزار است. در جعبه ترکیبی سمت چپ این پنجره، گزینه **StatusLabel** را انتخاب کنید و سپس بر روی دکمه **Add** کلیک کنید.

(۳) خاصیت های کنترل لیبل اضافه شده به نوار وضعیت را برابر با مقادیر زیر قرار دهید:

- خاصیت **Name** آن را برابر با **sspStatus** قرار دهید.
- خاصیت **DisplayStyle** آن را به **Text** تغییر دهید.
- خاصیت **Text** آن را به **Ready** تغییر دهید.

(۴) بر روی دکمه **OK** در پنجره **Items Collection Editor** کلیک کنید.

(۵) به قسمت ویرایشگر کد بروید و کد زیر را در به کلاس برنامه اضافه کنید:

```
// Get or set the text on the status bar
public string StatusText
{
    get
    {
        return sspStatus.Text;
    }
    set
    {
        sspStatus.Text = value;
    }
}
```

در این مرحله نیازی نیست که برنامه را اجرا کنید، زیرا هنوز کد اصلی آن را وارد نکرده ایم. بنابراین بهتر است مجدد بر قسمتهای قبلی داشته باشیم.

چگونه کار می کند؟

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ویژگیهای زیادی برای راحت تر کردن طراحی فرم دارد. یکی از مواردهای که همواره در نسخه های قبلی باعث دردسر برنامه نویسان می شد، تنظیم اندازه کنترل ها هنگام تغییر اندازه فرم توسط کاربر بود. برای مثال برنامه نویس فرم را برای اندازه ۶۰۰*۴۰۰ طراحی می کرد. اما هنگام اجرای برنامه، کاربر اندازه کنترل را به ۷۰۰*۸۰۰ و یا هر اندازه دیگری تغییر می داد. به این ترتیب تمام کنترل ها به طور نامرتب بر روی فرم قرار می گرفتند.

در ویژوال استودیو ۲۰۰۵، کنترل ها می توانند به یکی از لبه های فرم متصل شوند. به صورت پیش فرض کنترل **StatusStrip** به پاین فرم متصل می شود. البته این خاصیت قابل تغییر است و می توانید در صورت لزوم با استفاده از

خاصیت Dock آن را تغییر دهد^۱. به این ترتیب هنگامی که اندازه فرم تغییر کند، چه در زمان طراحی و چه در زمان اجرا، نوار وضعیت (کنترل StatusStrip) موقعیت خود را با اندازه جدید فرم تنظیم خواهد کرد.

ممکن است برسید که چرا در این برنامه یک خاصیت به نام StatusText ایجاد کرده ام و وظیفه‌ی تنظیم کردن متن داخل نوار وضعیت را به آن سپرده‌ام، خوب این مورد به علت تجد^۲ برنامه است. فرض کنیم در آینده افرادی بخواهند از برنامه‌ی ویرایشگر متنی که شما نوشته‌اید، به عنوان یکی از فرمهای برنامه‌ی خود استفاده کنند. حال ممکن است این افراد در قسمتی از برنامه بخواهند که متن داخل نوار وضعیت این فرم را تغییر دهند. اگر در برنامه از یک خاصیت برای تغییر و یا دسترسی به متن نوار وضعیت استفاده کنیم، آن افراد در آینده صرفظیر از اینکه ما، از چه نوار ابزاری در ویرایشگر متن خود استفاده می‌کنیم و یا بدون توجه به اینکه آن نوار ابزار به چه صورت متن را نمایش می‌دهد، می‌توانند با استفاده از این خاصیت متن داخل نوار ابزار را تغییر دهند.

دلیل اینکه این خاصیت را از نوع public تعریف کرده‌ام نیز به همین مورد برمی‌گردد. در حقیقت عبارت public به این معنی است که کدهای دیگری که در خارج از این فایل هستند، می‌توانند به این خاصیت دسترسی داشته باشند و از آن استفاده کنند. اگر نخواهید برنامه‌های دیگر این خاصیت را تغییر دهند، باید این خاصیت را از نوع private تعریف کنید. در فصول ۹ تا ۱۳ بیشتر با این مفاهیم آشنا خواهیم شد.

در قسمتهای بعدی این برنامه، مشاهده خواهید کرد که بعضی از متدها و یا خاصیت‌ها به صورت private و برخی دیگر به صورت public تعریف شده‌اند. به این ترتیب متوجه می‌شویم که کدامیک به وسیله برنامه نویسان دیگر نیز قابل استفاده هستند و کدامیک نمی‌توانند توسط آنان مورد استفاده قرار بگیرند.

ایجاد قسمت ویرایش متن:

در بخش امتحان کنید بعد، TextBox‌ای را در فرم قرار می‌دهیم که کاربر بتواند متن مورد نظر خود را در آن وارد کند. هر کنترل TextBox دارای خاصیتی به نام Multiline است که به صورت پیش فرض برابر با False است. این خاصیت مشخص می‌کند که آیا کنترل می‌تواند بیش از یک خط متن را در خود جای دهد یا خیر. اگر مقدار این خاصیت را برابر با true قرار دهید، می‌توانید اندازه‌ی TextBox را به هر اندازه‌ای که بخواهید تغییر دهید و کنترل نیز می‌تواند هر چند خط متن که در آن وارد شود را نمایش دهد.

امتحان کنید: ایجاد قسمت ویرایش متن

- (۱) به قسمت مربوط به طراحی فرم بروید و با استفاده از جعبه ابزار ویژوال استودیو یک کنترل TextBox بر روی فرم قرار دهید.
- (۲) خاصیتهای کنترل را مطابق با مقادیر زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Name آن را برابر با txtEdit قرار دهید.
- خاصیت Dock آن را برابر با Fill قرار دهید.

^۱ یکی دیگر از خاصیتهای پر کاربرد همانند Dock، خاصیت Anchor است که فاصله یک کنترل را با بعضی از لبه‌های فرم به اندازه مشخصی نگه می‌دارد. برای اطلاعات بیشتر در مورد این خاصیت به راهنمای ویژوال استودیو مراجعه کنید.

² Abstraction

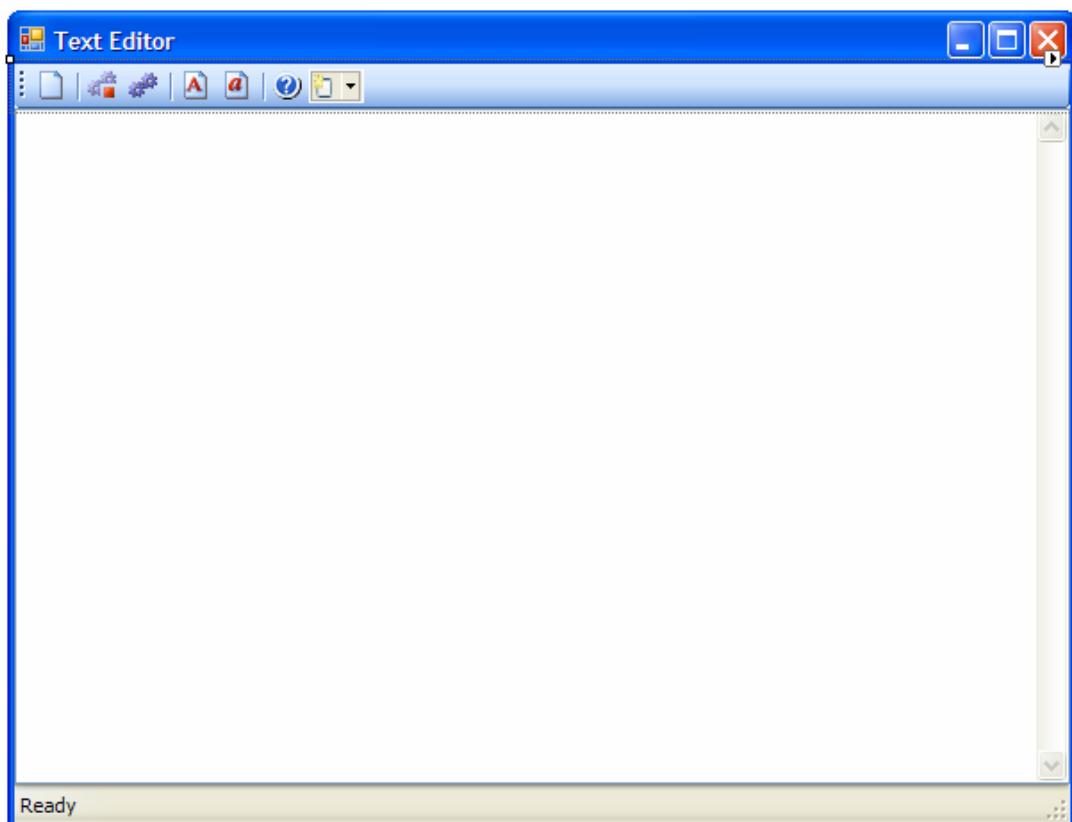
- خاصیت MultiLine را برابر با True قرار دهید.
- خاصیت Vertical ScrollBars را برابر با ScrollingBars قرار دهید.

بعد از این موارد فرم برنامه شما باید مشابه شکل ۱۲-۶ باشد.

پاک کردن بخش ویرایشگر متن:

در بخش امتحان کنید بعدی، خاصیتی به نام EditText ایجاد خواهید کرد که به وسیله آن بتوانید متن موارد شده در TextBox را دریافت کرده و یا آن را تغییر دهید. به این ترتیب پاک کردن متن داخل TextBox بسیار ساده خواهد بود، کافی است که این خاصیت را برابر با یک رشته خالی مانند String.Empty قرار دهید.

امتحان کنید: پاک کردن متن داخل ویرایشگر

شكل ۱۲-۶

(۱) به قسمت ویرایشگر کد برنامه بروید و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
// Gets or sets the text that you are editing
public string EditText
{
    get
    {
        return txtEdit.Text;
    }
    set
    {
        txtEdit.Text = value;
    }
}
```

همانند قسمت قبل، با تعریف یک خاصیت برای تنظیم متن داخل ویرایشگر به برنامه نویسان دیگری که بخواهد از این برنامه استفاده کنند اجازه می دهیم صرفنظر از اینکه چگونه متن داخل برنامه تغییر می کند، از این خاصیت استفاده کرده و متن را تغییر دهند. البته این نکته در برنامه های ویندوزی کاربرد کمتری دارد. این نکته بیشتر در طراحی کلاسها، کنترل ها و یا کامپوننت ها به کار می رود، همانند کنترل هایی که هم اکنون از آن استفاده می کنید مانند `Button`. در فصول بعدی با این موارد بیشتر آشنا خواهید شد.

(۲) حال می توانید متدهای ایجاد کنید که با استفاده از این خاصیت، متن داخل ویرایشگر را پاک کند. برای این کار کد زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
// Clears the txtEdit control
public void ClearEditText()
{
    // Set the EditText property
    EditText = String.Empty;
    // Reset the font color
    txtEdit.ForeColor = Color.Black;
    // Set the status bar text
    StatusText = "Text box cleared!";
}
```

(۳) به قسمت طراحی فرم برگردید و کنترل `TextBox` را در فرم انتخاب کنید. با دو بار کلیک بر روی این کنترل، متدهای `TextChanged` را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void txtEdit_TextChanged(object sender, EventArgs e)
{
    // Reset the status bar text
    StatusText = "Ready";
}
```

چگونه کار می کنند؟

اولین کاری که باید انجام دهید، پاک کردن TextBox است. در بخش بعدی مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان با استفاده از ClearEditText در نوار ابزار، متن داخل TextBox را پاک کرد.

نهایا کاری که این متاد انجام می دهد این است که خاصیت EditText را برابر با یک رشته خالی مانند عضو Empty از کلاس String قرار دهد. سپس خاصیت ForeColor از TextBox را برابر با رنگ سیاه قرار می دهد. این خاصیت رنگ متن موجود در Text box cleared را مشخص می کند. در انتهای نیز عبارت "Text box cleared!" را در نوار ابزار می نویسد تا مشخص کند که متن داخل ویرایشگر پاک شده است.

```
// Clears the txtEdit control
public void ClearEditText()
{
    // Set the EditText property
    EditText = String.Empty;
    // Reset the font color
    txtEdit.ForeColor = Color.Black;
    // Set the status bar text
    StatusText = "Text box cleared!";
}
```

همانطور که گفتم استفاده از خاصیت EditText باعث می شود تا برنامه نویسانی که بخواهد از این برنامه استفاده کنند، بتوانند بدون توجه به اینکه شما چگونه متن داخل برنامه را تغییر می دهید این کار را انجام دهنند.

```
// Gets or sets the text that you are editing
public string EditText
{
    get
    {
        return txtEdit.Text;
    }
    set
    {
        txtEdit.Text = value;
    }
}
```

پاسخ به رویدادهای نوار ابزار:

در بخش امتحان کنید بعد، نوشتمن کدهای مربوط به رویداد کلیک دکمه های موجود در نوار ابزار را شروع خواهیم کرد. در فصل هشتم هنگامی که با ایجاد منو در برنامه ها آشنا شدیم، متوجه خواهید شد که در بیشتر برنامه ها دکمه های موجود در نوار ابزار همان

کاری را انجام می دهند که منو ها انجام می دهند. برای مثال عملکرد دکمه New در نوار ابزار معادل عملکرد گزینه File خواهد بود. به این ترتیب خواهید توانست برای هر دوی این موارد از فراخوانی متد های یکسان استفاده کنید.

امتحان کنید: پاسخ دادن به رویداد کلیک دکمه های فرمان موجود در نوار ابزار

(۱) به قسمت طراحی فرم بروید و در نوار ابزار بالای فرم، بر روی دکمه `tbrClear` (ولین دکمه فرمان در نوار ابزار) دو بار کلیک کنید تا رویداد مربوط به متد Click این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void tbrClear_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Clear the edit box
    ClearEditText();
}
```

(۲) برای کنترل Button دوم باید زیربرنامه ای بنویسید که متن داخل TextBox را به رنگ قرمز درآورد و این مورد را در نوار وضعیت نیز اعلام کند. بنابراین متد زیر را در بخش ویرایشگر کد وارد کنید:

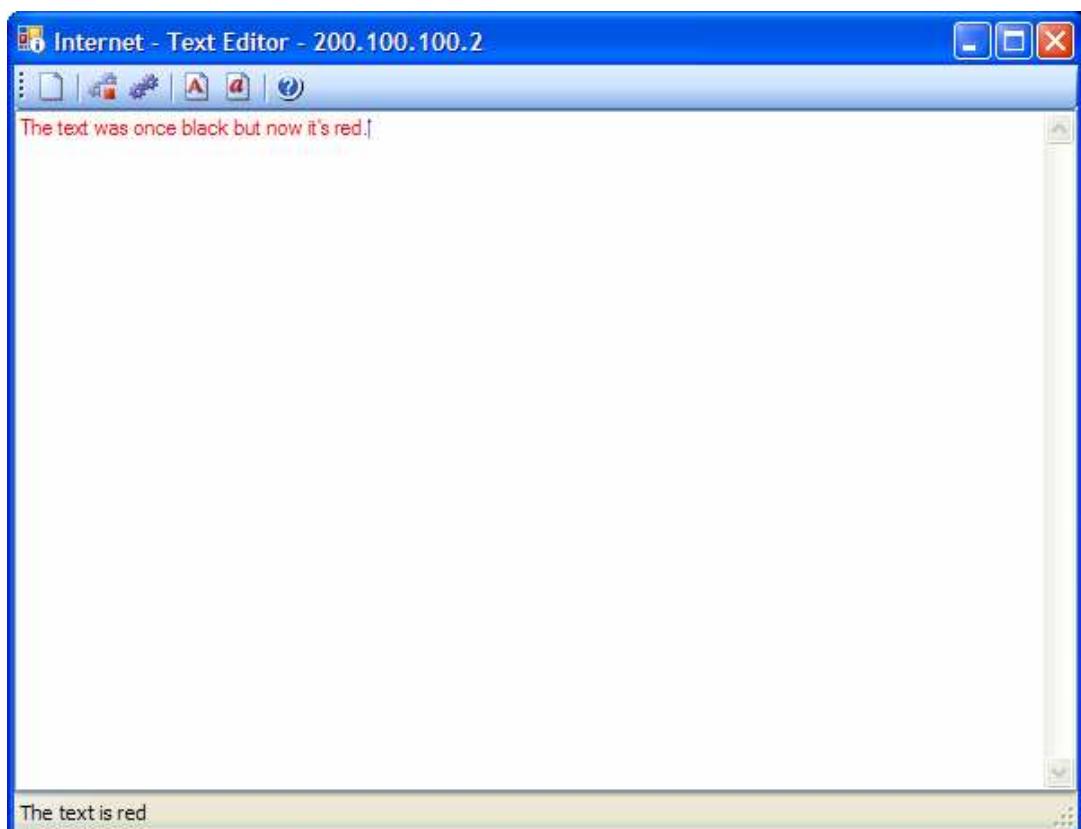
```
public void RedText()
{
    // Make the text red
    txtEdit.ForeColor = Color.Red;

    // Update the status bar text
    StatusText = "The text is red";
}
```

(۳) حال به قسمت طراحی فرم برگشته، دکمه `tbrRed` را در نوار ابزار انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. سپس در متد ایجاد شده برای رویداد Click این کنترل، کد زیر را بنویسید:

```
private void tbrRed_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Make the text red
    RedText();
}
```

برنامه را اجرا کرده و متنی را در TextBox وارد کنید. سپس بر روی دکمه Red در نوار ابزار کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که متن وارد شده همانند شکل ۱۳-۶ به رنگ قرمز درمی آید. اگر بعد از آن متن، متنی را به برنامه اضافه کنید، رنگ آن نیز قرمز خواهد بود.

شکل ۱۳-۶

(۴) حال بر روی دکمه **Clear** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که متن وارد شده از برنامه پاک می شود و رنگ متن نیز به حالت اولیه بازمی گردد. به این ترتیب اگر متنی را در برنامه وارد کنید رنگ آن سیاه خواهد بود.

(۵) برنامه را متوقف کنید و به قسمت ویرایشگر کد برگردید. کد زیر را به این قسمت اضافه کنید تا زیربرنامه ای ایجاد شود که رنگ متن را به آبی تغییر دهد:

```
public void BlueText()
{
    // Make the text blue
    txtEdit.ForeColor = Color.Blue;

    // Update the status bar text
    StatusText = "The text is blue";
}
```

(۶) در قسمت طراحی فرم، دکمه **tbrBlue** را از نوار ابزار انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید تا رویداد کلیک آن ایجاد شود. کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void tbrBlue_Click(object sender, EventArgs e)
{
```

```

    // Make the text blue
    BlueText();
}

```

- (۷) حال به زیر برنامه ای نیاز داریم که متن داخل برنامه را به حروف بزرگ تبدیل کند. برای این کار کد زیر را به برنامه اضافه کنید:

```

public void UppercaseText()
{
    // Make the text uppercase
    EditText = EditText.ToUpper();

    // Update the status bar text
    StatusText = "The text is all uppercase";
}

```

- (۸) در قسمت طراحی فرم، بر روی دکمه‌ی tbrUpperCase در نوار ابزار دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن متد وارد کنید:

```

private void tbrUpperCase_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Make the text uppercase
    UppercaseText();
}

```

- (۹) برای تغییر متن برنامه به حروف کوچک نیز به متد زیر نیاز داریم:

```

public void LowercaseText()
{
    // Make the text lowercase
    EditText = EditText.ToLower();

    // Update the status bar text
    StatusText = "The text is all lowercase";
}

```

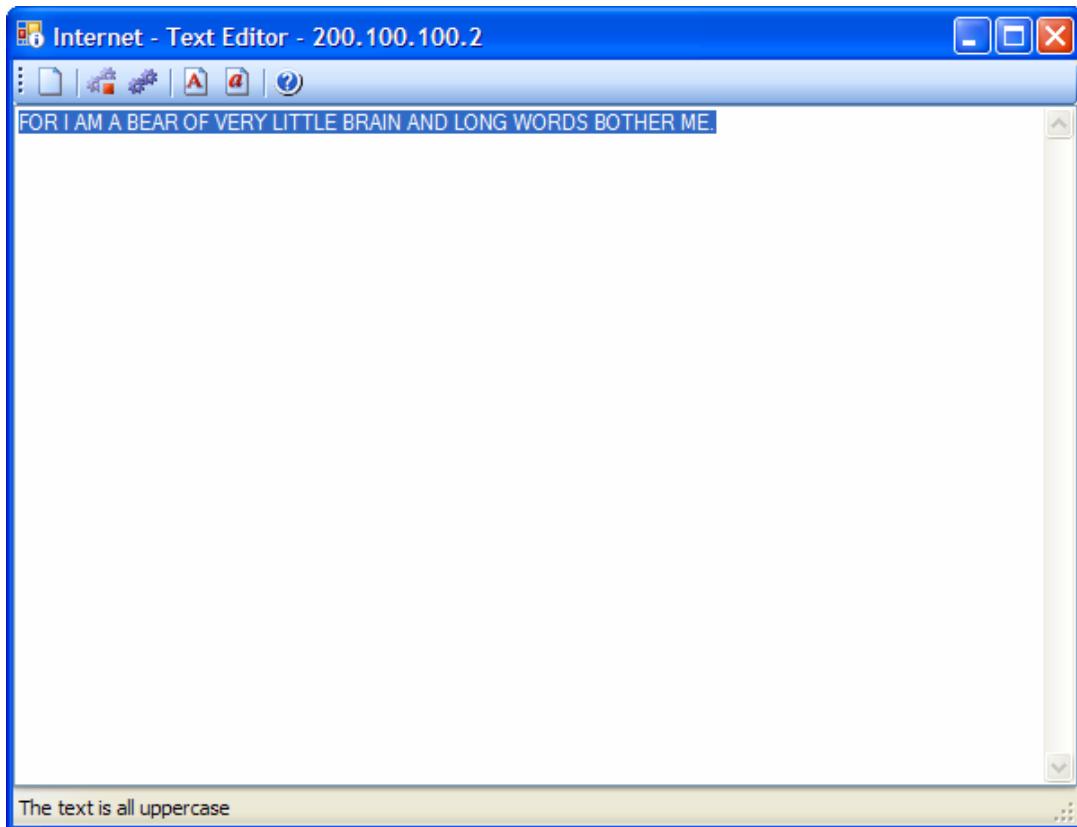
- (۱۰) متد مربوط به رویداد کلیک دکمه‌ی tbrLowerCase را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```

private void tbrLowerCase_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Make the text lowercase
    LowercaseText();
}

```

(۱۱) برنامه را اجرا کرده و متنی را در آن وارد کنید که ترکیبی از حروف کوچک و بزرگ باشد. سپس بر روی دکمه **Upper Case** کلیک کنید. مشاهده می کنید که متن وارد شده همانند شکل ۱۴-۶ به حروف بزرگ تبدیل می شود. به همین ترتیب اگر بر روی دکمه **Lower Case** کلیک کنید، متن به حروف کوچک تبدیل می شود. کلیک کردن بر روی دکمه های **Red** و **Blue** نیز باعث تغییر رنگ برنامه می شود. در انتهای می توانید بر روی دکمه **Clear** کلیک کنید تا متن موجود در برنامه پاک شده و برنامه به حالت اول برگردد.

شکل ۱۴-۶

چگونه کار می کند؟

این بخش از امتحان کنید بسیار ساده بود. در برنامه های قبلی چگونگی ایجاد متدهای برای رویداد **Click** یک کنترل **Button** را مشاهده کرده بودید، ایجاد رویداد **Click** برای کنترلهای **Button** موجود در نوار ابزار نیز کاملاً مشابه موارد قبلی است. اولین کاری که انجام دادیم، ایجاد رویداد **Click** برای دکمه **Clear** و اضافه کردن کدی بود که زیر برنامه **ClearEditBox** را فراخوانی کند:

```
private void tbrClear_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Clear the edit box
    ClearEditBox();
}
```

}

در مرحله بعد، زيربرنامه اي نوشتهيم که رنگ متن وارد شده در برنامه را به قرمز تغيير دهد و اين تغيير را در نوار وضعیت نيز اعلام کند. برای تغيير رنگ متن وارد شده در TextBox باید از خاصیت ForeColor استفاده کنيم. برای تعیین رنگ مورد نظر نيز می توانيم از شمارنده i Color استفاده کنيم. خاصیت ForeColor به رنگ قرمز باقی می ماند تا آن را مجدداً تغيير دهيم. بنابراین تا بر روی دکمه فرمان Clear کلیک نکنیم، رنگ متن برنامه به صورت قرمز خواهد بود. کلیک کردن بر روی دکمه Clear باعث می شود متنی که از آن به بعد در برنامه وارد می شود. به رنگ سیاه نمایش داده شود:

```
public void RedText()
{
    // Make the text red
    txtEdit.ForeColor = Color.Red;

    // Update the status bar text
    StatusText = "The text is red";
}
```

بعد از اينکه رنگ متن موجود در برنامه را به قرمز تغيير داديم، اين تغيير در نوار وضعیت نيز نشان داده می شود. هنگامی که کاربر متنی را در برنامه تايپ کند، متن نوار وضعیت نيز به Ready تغيير می کند. زيرا در اين حالت متن داخل TextBox تغيير کرده و بنابراین رويداد TextChanged مربوط به کترل TextBox فراخوانی می شود. اين رويداد نيز متن نوار وضعیت را به Ready تغيير می دهد. اگر کاربر بر روی دکمه فرمان Upper Case در نوار ابزار کلیک کند، برنامه متده UppercaseText را فراخوانی می کند، اين متده با استفاده از تابع ToUpper متن موجود در خاصیت EditText را به حروف بزرگ تبدیل می کند:

```
// Make the text uppercase
EditText = EditText.ToUpper();
```

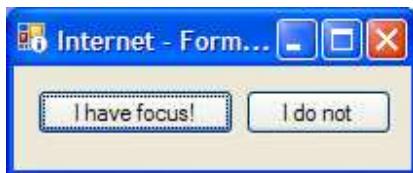
به همين ترتيب کلیک کردن بر روی دکمه i Lower Case باعث می شود که متن موجود در برنامه به حروف کوچک تبدیل شود:

```
// Make the text lowercase
EditText = EditText.ToLower();
```

تمامی اين زيربرنامه ها به وسیله رويداد کلیک مربوط به دکمه i می خودشان در نوار ابزار فراخوانی می شوند و بعد از اينکه تغيير مورد نظر را در متن ايجاد کردن، متن موجود در نوار وضعیت را نيز به گونه اي تغيير می دهند که نشان دهنده i تغيير ايجاد شده در برنامه باشد.

مفهوم فوکوس:

اگر هنگام اجرای برنامه دقت کنید، مشاهده می کنید که برنامه شما در حال اجرا است و شما به برنامه دیگری می روید و سپس به همین برنامه باز میگردید، تمام متن وارد شده در جعبه متنی به صورت انتخاب شده در می آید. این مورد به این دلیل است که **فوکوس**^۱ برنامه بر روی کنترل TextBox قرار گرفته است. در اصطلاح، هنگامی که یک کنترل در یک برنامه انتخاب شود، گفته می شود که فوکوس بر روی آن کنترل قرار گرفته است. برای مثال به شکل ۱۵-۶ دقت کنید. در این شکل دو کنترل Button بر روی فرم قرار گرفته اند. همانطور که می بینید در این فرم یکی از کنترل ها به صورت انتخاب شده است. بنابراین اگر کلید Enter فشار داده شود، همانند این خواهد بود که با ماوس بر روی دکمه ی انتخاب شده کلیک شود و کد مربوط به رویداد Click آن اجرا می شود.

شکل ۱۵-۶

اگر چندین کنترل TextBox در یک فرم قرار داشته باشند، هنگامی که متنی را در برنامه تایپ کنید، متن در کنترلی نوشته می شود که دارای فوکوس است. برای این که بین کنترل های موجود در یک فرم جا به جا شوید و کنترل دیگری را به صورت انتخاب شده در آورید می توانید از کلید Tab در برنامه استفاده کنید. برای مثال در فرم نمایش داده شده در شکل ۱۵-۶ اگر کاربر کلید Tab را فشار دهد، دکمه فرمان "I do not" به صورت انتخاب شده در می آید. با فشار مجدد کلید Tab فوکوس به دکمه فرمان "I Have Focus" برمی گردد.

این که در یک برنامه با فشار کلید Tab فوکوس چگونه بین کنترلهای موجود در فرم جا به جا شود به صورت اتفاقی انتخاب نمی شود. هنگامی که در طراحی فرم، کنترلی را بر روی فرم قرار می دهید عددی به خاصیت TabIndex آن کنترل نسبت داده می شود. برای اولین کنترل این عدد صفر خواهد بود، برای کنترل دوم یک، برای کنترل سوم عدد دو و بنابراین اگر هنگام اجرای برنامه کلید Tab را فشار دهید، فوکوس به ترتیب قرار گرفتن کنترل ها بر روی فرم بین آنها جا به جا می شود. البته هنگام طراحی فرم می توانید عدد موجود در خاصیت TabIndex را تغییر دهید تا فوکوس به شکلی که تمایل دارید بین کنترل ها حرکت کند.

نکته: با وجود اینکه کنترل لیل دارای خاصیت TabIndex است، اما هنگام اجرای برنامه این کنترل نمی تواند دارای فوکوس باشد. بنابراین فوکوس به کنترل بعدی مانند Button و یا TextBox منتقل می شود.

تغییر عدد موجود در خاصیت TabIndex برای تنظیم تغییر فوکوس بین کنترل ها کار مشکلی است. ویژوال استودیو ۲۰۰۵ دارای ابزاری است که به وسیله آن می توان این کار را بسیار راحت تر انجام داد. گزینه View → Tab Order محيط ویژوال استودیو انتخاب کنید، به این ترتیب فرم شما مشابه شکل ۱۶-۶ خواهد شد.

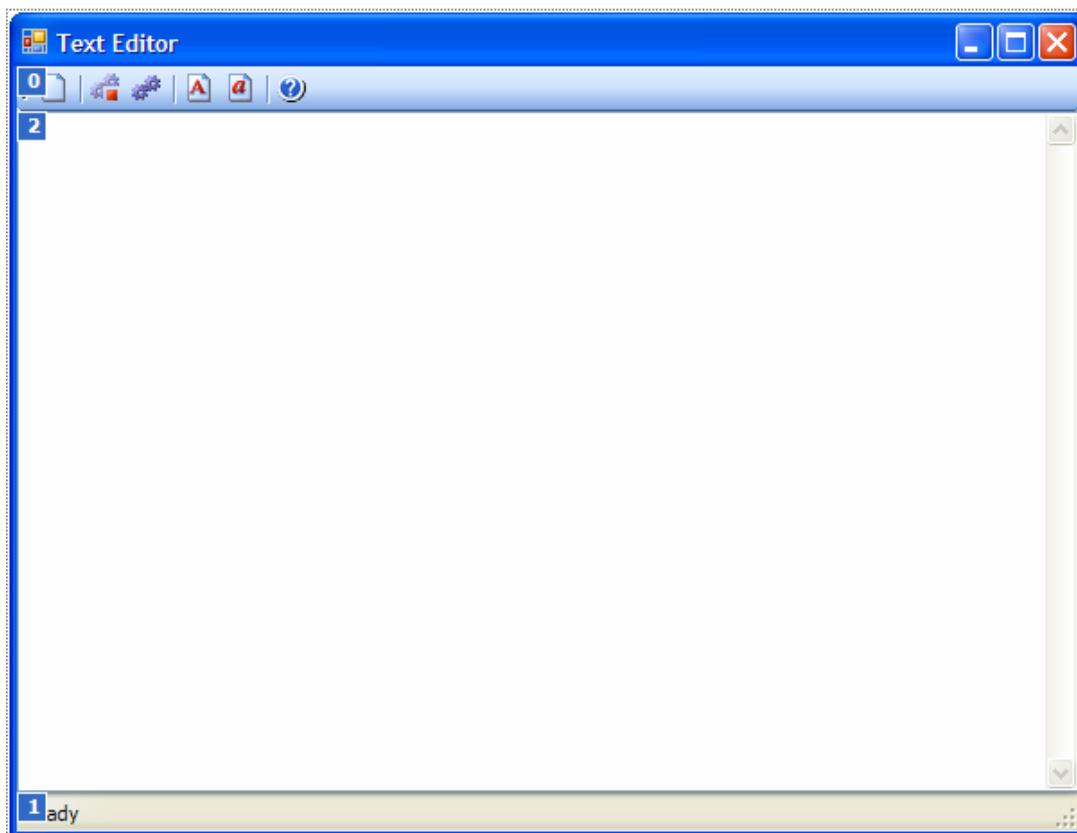
اعدادی که در کنار کنترل ها نمایش داده می شوند، ترتیب تغییر فوکوس بین کنترل ها را نمایش می دهند. این اعداد به ترتیب قرار گرفتن کنترل ها بر روی فرم تنظیم شده اند. برای اینکه این ترتیب را خودتان مشخص کنید، بر روی این اعداد به ترتیبی که می

^۱ Focus

خواهید فوکوس تغییر کند کلیک کنید. بعد از مشخص کردن ترتیب تغییر فوکوس مجدداً گزینه View → Tab را از نوار منوی ویژوال استودیو انتخاب کنید تا اعداد نمایش داده شده از کنار کنترل ها حذف شوند.

استفاده از چندین فرم در برنامه:

تمام برنامه های ویندوزی دارای دو نوع پنجره هستند: پنجره های معمولی و کادرهای محاوره ای. یک پنجره معمولی، صفحه اصلی رابط کاربر را در برنامه نمایش می دهد. برای مثال در برنامه Word، کاربر از یک پنجره عادی که صفحه اصلی برنامه را تشکیل می دهد برای وارد کردن و یا ویرایش متن استفاده می کند.

شکل ۱۶-۶

هنگامی که بخواهید عمل خاصی را در برنامه انجام دهید، یک کادر محاوره ای توسط برنامه نمایش داده می شود. این نوع از پنجره ها تا زمانی که بسته نشده اند به کاربر اجاره نمی دهند که به صفحه اصلی برنامه دسترسی پیدا کنند. برای مثال اگر در برنامه Word گزینه Print را انتخاب کنید، یک کادر محاوره ای نمایش داده می شود و تا زمانی که با کلیک کردن بر روی دکمه های OK و یا Cancel کادر را بندید، نخواهید توانست متن داخل سند Word را تغییر دهید. کادرهایی که به این صورت در یک برنامه نمایش داده می شوند، به فرمهای مقید^۱ و یا فرمهای مودال معروف هستند.

^۱ Modal Forms

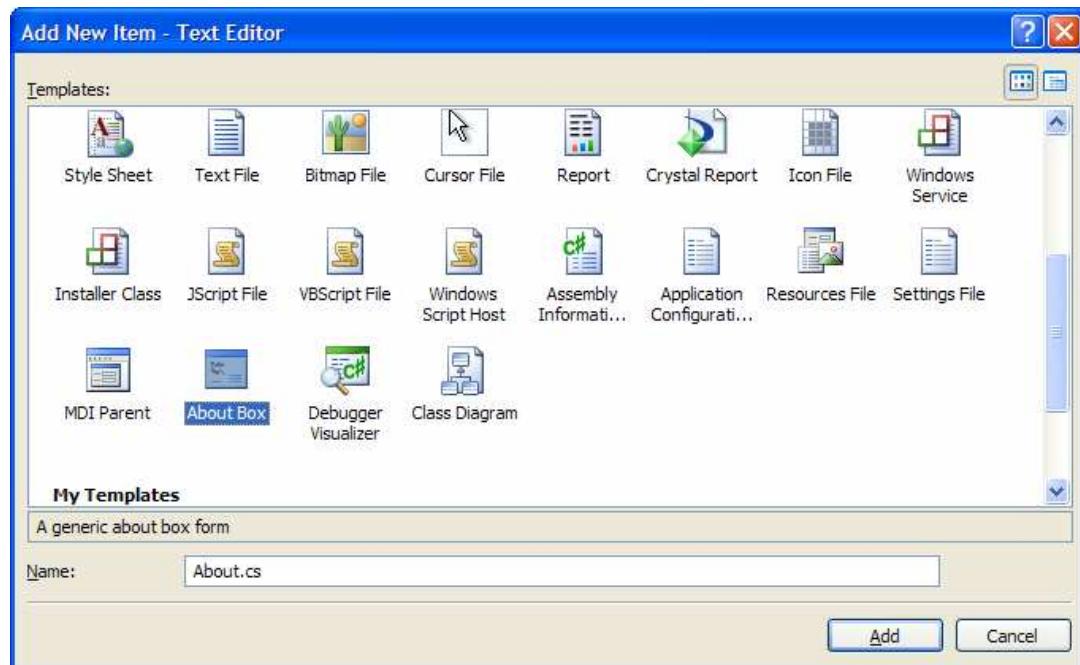
کادرهای محاوره ای همانند کادر مربوط به چاپ و یا کادرهای مشابه با آن، در فصل هفتم بررسی خواهند شد. در این بخش بر روی اضافه کردن فرم‌های عادی به برنامه تمرکز خواهیم کرد و در تمرین بعد، یک فرم ساده را به صورت مودال نمایش خواهیم داد.

فرم :About

بیشتر برنامه‌ها دارای یک کادر محاوره ای About هستند که نام برنامه و همچنین حقوق مولف آن را شرح می‌دهد. در برنامه قبلی یک کنترل Button برای این قسمت در نوار ابزار قرار دادیم. حال فرم مربوط به آن را ایجاد خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن فرم About

(۱) برای اضافه کردن یک فرم به برنامه می‌توانید از پنجره Solution Explorer استفاده کنید. برای این کار در این پنجره بر روی نام پروژه‌ی Project کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه Add ➔ Add New Item - Text Editor Windows Forms را انتخاب کنید. در پنجره Windows Forms همانند شکل ۱۷-۶ در قسمت Templates گزینه About Box را انتخاب کرده و سپس در کادر Name شکل ۱۷-۶ در قسمت ۱۷-۶ در قسمت Templates گزینه About Box را انتخاب کرده و سپس در کادر Name نام About.cs را وارد کنید. در انتهای این کار کلیک کنید تا فرم جدید به برنامه اضافه شود.

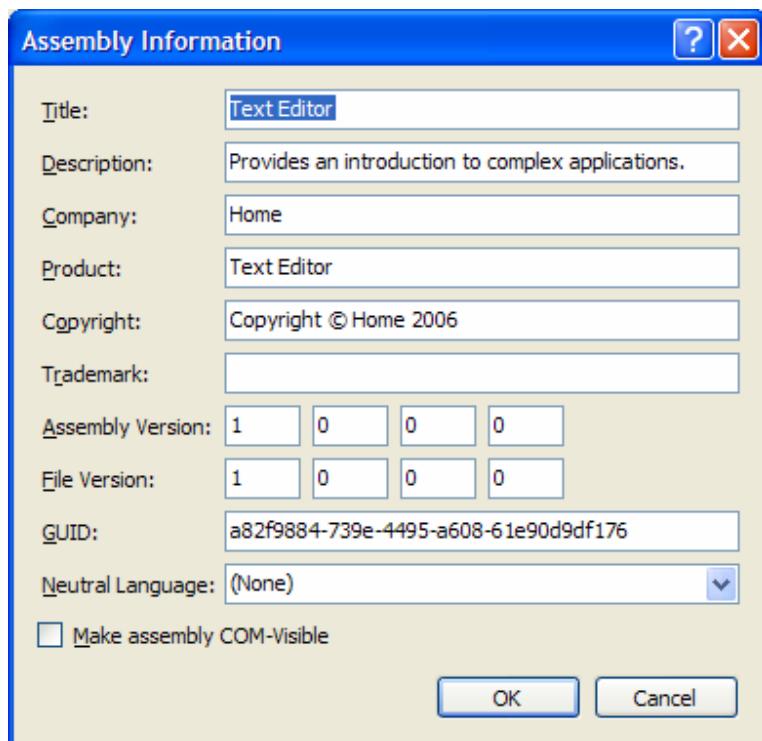

شکل ۱۷-۶

(۲) هنگامی که قسمت طراحی فرم برای پنجره About نمایش داده شود، مشاهده خواهید کرد که تمام قسمتهایی که در یک کادر About معمولی وجود دارد، در این فرم نیز قرار داده شده است. برای مثال فرم، دارای قسمتهایی برای قرار دادن نام برنامه، نسخه‌ی برنامه، اطلاعات حقوق مولف و ... است.

(۳) بر روی فرم کلیک راست کنید و گزینه View Code را انتخاب کنید. مشاهده خواهید کرد که تابع سازنده‌ی مربوط به کلاس این فرم دارای چندین خط کد است که هنگام نمایش داده شدن فرم، اطلاعات برنامه را در کنترلهای موجود در فرم نمایش می‌دهند. در ابتدای کدها توضیحاتی نوشته شده است تا به برنامه نویس اطلاع دهد که برای نمایش درست اطلاعات در فرم Assembly Information About باید اطلاعات برنامه را در قسمت Assembly Information برنامه وارد کند.

(۴) بر روی نام پروژه در پنجره Solution Explorer کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه Properties را انتخاب کنید. صفحه‌ی Application از پنجره Properties مربوط به پروژه نمایش داده می‌شود. در این صفحه بر روی دکمه‌ی Assembly Information کلیک کنید تا کادر Assembly Information نمایش داده شود. اطلاعات نوشته شده در کادرهای موجود در این پنجره را همانند شکل ۱۸-۶ تغییر دهید و سپس بر روی دکمه OK کلیک کنید تا پنجره بسته شود.

شکل ۱۸-۶

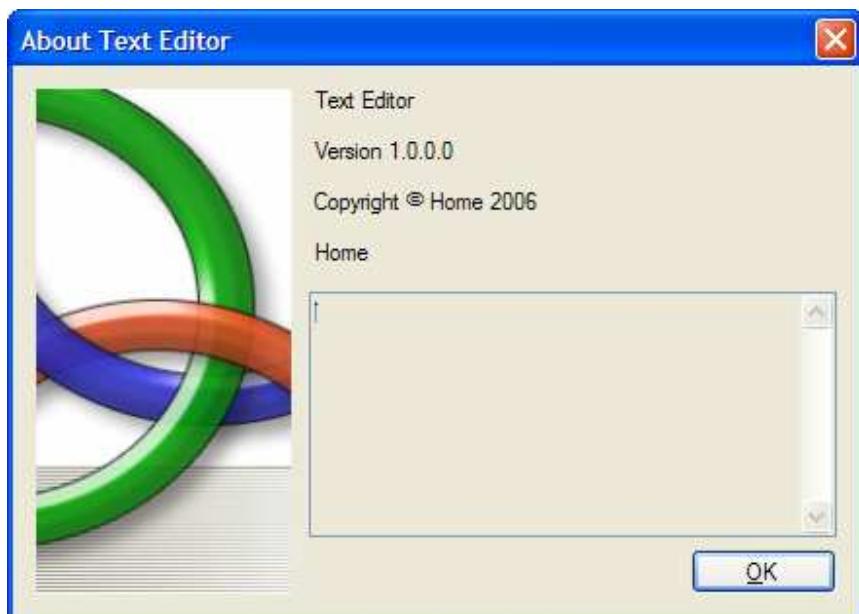
(۵) حال در فرم اصلی برنامه (فرم TextEditor.cs) به زیربرنامه‌ای نیاز دارید که کادر About را نمایش دهد. برای این کار قسمت ویرایشگر کد مربوط به فرم TextEditor را باز کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
public void ShowAboutBox()
{
    // Display the About dialog box
    About objAbout = new About();
    objAbout.ShowDialog(this);
}
```

(۶) در انتهای باید کدی بنویسید که به وسیله‌ی آن هنگام کلیک شدن بر روی دکمه About در نوار ابزار، فرم نمایش داده شود. برای این کار در قسمت طراحی فرم مربوط به TextEditor بر روی کترل tbrHelpAbout در نوار ابزار دو بار کلیک کنید تا متدهای مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متدهای وارد کنید:

```
private void tbrHelpAbout_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Display the about dialog box
    ShowAboutBox();
}
```

(۷) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه About در نوار ابزار کلیک کنید. مشاهده می‌کنید که کادری همانند شکل ۱۹-۶ نمایش داده می‌شود.

شکل ۱۹-۶

چگونه کار می‌کند؟

در زبان C# هر فرم، از یک کلاس هم با فرم تشکیل شده است. برای نمایش فرم ابتدا باید یک شیء از آن کلاس ایجاد کرد. همانطور که در متدهای ShowAboutBox مشاهده می‌کنید، ابتدا از کلاس مربوط به فرم About یک شیء جدید ایجاد کرده ایم و سپس با استفاده از متدهای ShowDialog از شیئ ایجاد شده، فرم را به صورت مودال در صفحه نمایش داده ایم. هنگامی که عبارت this را به عنوان پارامتر به این متده می‌فرستیم، در حقیقت مشخص می‌کنید که کادر محاوره ای About

مربوط به فرم `TextEditor` است و تا زمانی که این کادر بسته نشده است کاربر نمی تواند به فرم `TextEditor` دسترسی داشته باشد.

```
public void ShowAboutBox()
{
    // Display the About dialog box
    About objAbout = new About();
    objAbout.ShowDialog(this);
}
```

برای نمایش فرم `About` باید در رویداد `Click` زیر برنامه نوشته شده را فراخوانی کنیم:

```
private void tbrHelpAbout_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Display the about dialog box
    ShowAboutBox();
}
```

در ویژوال استودیو فرم‌های از پیش طراحی شده زیادی وجود دارد که باعث تسريع در طراحی برنامه ها می شود. یکی از این فرم ها همانطور که در برنامه قبلی مشاهده کردید، پنجه `About` است که با اضافه کردن آن به برنامه می توانید کادر `About` را در برنامه نمایش دهید.

هنگامی که صفحه `About` بخواهد در حافظه قرار بگیرد، تابع سازنده آن اجرا می شود و این تابع نیز به طور اتوماتیک حاوی کدی است که قسمتهای مختلف فرم `About` را بر اساس اطلاعات برنامه تکمیل می کند.

همانطور که در قسمتهای قبل گفتم^۱ یک برنامه چه تولید کننده‌ی یک فایل اجرایی (EXE) باشد، مانند برنامه هایی که تاکنون ایجاد کرده ایم و چه محتوی کلاسها و توابعی برای استفاده در برنامه های دیگر باشد مانند برنامه هایی که در فصول ۱۲ و ۱۳ ایجاد خواهیم کرد، بعد از کامپایل در فایلهایی که به اسمبلی معروف هستند ذخیره می شود. همچنین ذکر شد که این فایلهای حاوی اطلاعاتی هستند که به اطلاعات متأثر معروف است و شامل مشخصات اسمبلی می شود. حال اگر به کدهای موجود در تابع سازنده این فرم نگاهی بیندازیم، متوجه می شویم که این کدها با استفاده از کلاس `Assembly` در فضای نام `System.Reflection` به اطلاعات متای اسمبلی برنامه دسترسی پیدا کرده و مشخصات لازم برای صفحه `About` را از آنها استخراج می کنند. سپس این اطلاعات را در قسمتهای مناسب در صفحه `About` نمایش می دهند. همانطور که مشاهده کردید با استفاده از این فرم ها در ویژوال استودیو، می توان به راحتی قسمتهای مختلف برنامه را تکمیل کرد.

نتیجه:

^۱ رجوع کنید به فصل دوم "چارچوب .NET". و ارتباط آن با "C#"

در این فصل به معرفی ویژگیهای پیشرفته تر فرم ها در برنامه و نیز کنترلهای موجود در ویژوال استودیو پرداختیم. طبیعت رویداد گرای ویندوز را بررسی کردیم و با سه رویداد پر کاربرد کنترل دکمه فرمان (MouseEnter, Click و MouseLeave) آشنا شدیم.

در ابتدا برنامه ساده ای ایجاد کردید که به شما اجازه می داد متنی را وارد کنید و سپس برنامه تعداد کلمات و یا تعداد کاراکترهای متن را نمایش می داد.

سپس توجه خود را بر روی برنامه ای پیچیده تری متمرکز کردیم و برنامه ای طراحی کردیم که به وسیله آن می توانستید رنگ و یا حالت حروف وارد شده در آن را تغییر دهید. در این پروژه مشاهده کردید که چگونه می توان با استفاده از نوار ابزار و نوار وضعیت، قابلیتهای برنامه را افزایش داد. همچنین فرم دیگری اضافه کردیم تا اطلاعات مختصراً از قبیل نام برنامه، نسخه برنامه و حقوق مولف آن را نمایش دهد.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- نوشتن کدی که به رویدادهای مختلف یک کنترل پاسخ دهد.
- خاصیتهای یک کنترل را برای تنظیم ظاهر آن کنترل تغییر دهید.
- از کنترلهای Toolstrip و StatusStrip برای نمایش نوار ابزار و نوار وضعیت در برنامه استفاده کنید.
- در برنامه خود از یک فرم استفاده کنید.

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه ویندوزی ایجاد کنید و به وسیله جعبه ابزار، دو دکمه فرمان بر روی فرم برنامه قرار دهید. متدهای برای رویداد MouseUp دکمه فرمان اول به وجود آورید و در آن یک کادر پیغام نمایش دهید. همین کار را برای رویداد LostFocus دکمه فرمان دوم تکرار کنید. سپس برنامه را اجرا کنید و مشاهده کنید که این رویدادها چه هنگام رخ می دهند.

تمرین ۲:

یک برنامه ویندوزی ایجاد کنید و یک نوار ابزار و یک نوار وضعیت بر روی فرم برنامه قرار دهید. در قسمت پایین طراحی فرم بر روی کنترل Toolstrip کلیک راست کرده و گزینه Insert Standard Items را انتخاب کنید تا دکمه های فرمان استاندارد نوار ابزار به آن اضافه شوند. برای رویداد کلیک هر کدام از این دکمه های فرمان کدی را اضافه کنید که با نمایش پیغامی در نوار وضعیت مشخص کند کدام دکمه فرمان فشار داده شده است.

فصل هفتم: نمایش کادرهای محاوره ای

ویژوال C# ۲۰۰۵ دارای چندین کادر محاوره ای درونی است که می تواند در طراحی ظاهر برنامه، کمک زیادی کند. این کادرها، در حقیقت همان پنجره های عمومی هستند که در بیشتر برنامه های تحت ویندوز مشاهده کرده اید. به علاوه این کادرها دارای خاصیت ها و متدهای فراوانی هستند که به وسیله ای آنها می توانید این کادرها را با قسمتهای مختلف برنامه ای خود هماهنگ کنید. در این فصل:

- با روشهای مختلف ایجاد یک کادر پیغام با آیکونها و یا دکمه های گوناگون آشنا خواهید شد.
- با نحوه ایجاد یک کادر Open که بتوانید برای دسترسی به فایلها از آن استفاده کنید آشنا خواهید شد.
- چگونگی ایجاد یک کادر Save که بتوانید از آن برای ذخیره اطلاعات برنامه استفاده کنید را مشاهده خواهید کرد.
- مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان با استفاده از کادر Font به کاربر اجازه دهید فونت مورد نظر خود را انتخاب کند.
- با کادر Color و موارد استفاده از آن در برنامه آشنا خواهید شد.
- با استفاده از کادر Print قابلیتهای مربوط به امور چاپ را به برنامه اضافه خواهیم کرد.

در این فصل، این کادرهای محاوره ای را به تفصیل مورد بررسی قرار خواهیم داد و مشاهده خواهیم کرد که چگونه به وسیله آنها می توانیم برنامه هایی که دارای ظاهری حرفه ای تر هستند را طراحی کنیم.

کادر محاوره ای :MessageBox

همانطور که از ابتدای کتاب تا کنون متوجه شده اید، کادر MessageBox یکی از کادرهایی است که در اغلب برنامه ها مورد استفاده قرار می گیرد. از این کادر عموماً برای نمایش یک پیغام به کاربر و دریافت جواب کاربر به آن پیغام استفاده می شود. با وجود اینکه در برنامه های قبلی به صورت یکنواخت از این کادر استفاده می کردیم، اما این کادر می تواند بر اساس موقعیت برنامه دارای ظاهری متفاوت باشد. برای مثال می توانیم علاوه بر نمایش متن در آن، آیکون خاصی را نیز برای آن مشخص کنیم و یا دکمه های دیگری به جز دکمه OK در آن قرار دهیم. در استفاده از روزمره از برنامه های کامپیوتری، کادرهای پیغام گوناگونی را مشاهده می کنید که دارای آیکونهایی مانند آیکونهای شکل ۷-۱ هستند. در این بخش مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان از این آیکونها در کادرهای محاوره ای استفاده کرد.

شکل ۷-۱

هنگام ایجاد یک برنامه ویندوزی، در موقعی نیاز دارید که موردنی را به کاربر اطلاع دهید و یا به کاربر هشدار دهید که یک پیشامد غیرمنتظره رخ داده است. برای مثال فرض کنید کاربر اطلاعاتی از برنامه را تغییر داده است و بدون ذخیره کردن تغییرات سعی در بستن برنامه دارد. در این حالت می توانید کادر پیغامی حاوی آیکون هشدار (سومین آیکون از چپ) و یا آیکون اطلاعات (اولین آیکون از چپ) و یک پیغام مناسب را به کاربر نمایش دهید و بگویید که در صورت بسته شده برنامه تمام اطلاعات ذخیره نشده از

بین می روند. همچنین می توانید دکمه های OK و Cancel را در کادر پیغام قرار دهید تا کاربر بتواند به بستن برنامه ادامه دهد و یا این عمل را لغو کند.

در مواردی مشابه مورد بالا، استفاده از کادر پیغام می تواند به تسريع طراحی برنامه کمک کند. زیرا به وسیله آن می توانید با نمایش یک کادر پیغام مناسب شامل آیکون و دکمه های مورد نظر، به کاربر اجازه دهید در مورد یک مسئله خاص تصمیم گیری کند. همچنین با استفاده از کادر پیغام در بخش مدیریت خطای برنامه، می توانید خطاهای اتفاق افتاده در برنامه را با آیکون و دکمه های مناسب به کاربر اطلاع دهید.

قبل از اینکه استفاده از کادرهای پیغام گوناگون را در کد بررسی کنیم، ابتدا بهتر است با کلاس MessageBox آشنایی شویم. همانطور که می دانید این کلاس دارای متندی به نام Show است که برای نمایش یک کادر پیغام به کار می رود. عنوان کادر پیغام، متن نمایش داده شده در آن، آیکونها و نیز دکمه های فرمان کادر پیغام همه به وسیله پارامترهای این متند مشخص می شوند. این مورد در ابتدا ممکن است مقداری پیچیده به نظر برسد، اما مشاهده خواهید کرد که استفاده از آن بسیار ساده است.

آیکونهای قابل استفاده در یک کادر پیغام:

آیکون های قابل استفاده در یک کادر پیغام را در شکل ۱-۷ مشاهده کردید. در جدول زیر چهار آیکون قابل استفاده در کادر پیغام آورده شده است. در حقیقت آیکون مورد استفاده در این قسمت از سیستم عامل دریافت می شود و فعلاً چهار آیکون برای این موارد در نظر گرفته شده است که برای هماهنگی بعضی از آنها دارای چند نام هستند:

نام عضو	توضیح
Asterisk	مشخص می کند که یک آیکون اطلاعات در کادر پیغام نمایش داده شود.
Information	مشخص می کند که یک آیکون اطلاعات در کادر پیغام نمایش داده شود.
Error	مشخص می کند که یک آیکون خطای کادر پیغام نمایش داده شود.
Hand	مشخص می کند که یک آیکون خطای کادر پیغام نمایش داده شود.
Stop	مشخص می کند که یک آیکون خطای کادر پیغام نمایش داده شود.
Exclamation	مشخص می کند که یک آیکون هشدار در کادر پیغام نمایش داده شود.
Warning	مشخص می کند که یک آیکون هشدار در کادر پیغام نمایش داده شود.
Question	مشخص می کند که یک علامت سوال در کادر پیغام نمایش داده شود.
None	مشخص می کند که آیکونی در کادر پیغام نمایش داده نشود.

دکمه های موجود برای کادر پیغام:

در هر کادر پیغام می توانید یکی از چندین گروه دکمه های موجود را نمایش دهید. در جدول زیر گزینه های قابل انتخاب برای این مورد شرح داده شده اند:

نام عضو	شرح
AbortRetryIgnore	مشخص می کند که قادر شامل دکمه های Cancel و Retry Abort باشد.
OK	مشخص می کند که قادر شامل دکمه OK باشد.
OKCancel	مشخص می کند که قادر شامل دکمه های OK و Cancel باشد.
RetryCancel	مشخص می کند که قادر شامل دکمه های Retry و Cancel باشد.
YesNo	مشخص می کند که قادر شامل دکمه های Yes و No باشد.
YesNoCancel	مشخص می کند که قادر شامل دکمه های Yes و No و Cancel باشد.

تنظیم دکمه‌ی پیش‌فرض:

هنگام تنظیم ویژگی‌های مختلف یک کادر پیغام برای نمایش، علاوه بر مشخص کردن دکمه‌های آن می‌توانید مشخص کنید که کدام دکمه به عنوان پیش‌فرض در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر با استفاده از این ویژگی مشخص می‌کنید که در بین دکمه‌های موجود در کادر، کدام دکمه باید دارای فوکوس باشد. با تنظیم این مورد می‌توانید به کاربر اجازه دهید که بعد از خواندن متن کادر پیغام، با فشار دادن کلید Enter و بدون حرکت ماوس، دکمه‌ی پیش‌فرض را انتخاب کند. برای تنظیم این مورد باید از شمارنده MessageBoxDefaultButton استفاده کنید که شرح گزینه‌های آن در جدول زیر آمده است:

نام عضو	شرح
Button 1	مشخص می‌کند که دکمه اول در کادر پیغام به عنوان دکمه پیش‌فرض در نظر گرفته شود.
Button 2	مشخص می‌کند که دکمه دوم در کادر پیغام به عنوان دکمه پیش‌فرض در نظر گرفته شود.
Button 3	مشخص می‌کند که دکمه سوم در کادر پیغام به عنوان دکمه پیش‌فرض در نظر گرفته شود.

ترتیب این دکمه‌ها از سمت چپ در نظر گرفته می‌شود. برای مثال اگر در کادر پیغام سه دکمه Yes و No و Cancel داشته باشید و دکمه سوم را به عنوان دکمه پیش‌فرض مشخص کنید، دکمه Cancel پیش‌فرض خواهد بود. همچنین اگر در کادر پیغام دو دکمه Yes و No داشته باشید و دکمه سوم را به عنوان پیش‌فرض مشخص کنید، دکمه Yes پیش‌فرض خواهد بود.

گزینه‌های مختلف کادر پیغام:

هنگام کار با کادر پیغام علاوه بر گزینه های بالا، موارد دیگری نیز قابل تنظیم است که در شمارنده MessageBoxOptions قرار دارد. بعضی از موارد پر کاربرد که در این قسمت قابل تنظیم هستند، در جدول زیر توضیح داده شده اند:

نام عضو	شرح
RightAlign	مشخص می کند که متن داخل کادر پیغام باید از سمت راست نوشته شود. این حالت بر عکس حالت پیش فرض است که متن از سمت چپ نوشته می شود.
RTLReading	مشخص می کند که کادر پیغام باید نمایش متن راست به چپ، تنظیم شود. این حالت برای نمایش متن به زبانهای مناسب است که از راست به چپ نوشته می شوند (مانند فارسی). برای مثال در این حالت آیکون کادر پیغام در سمت راست متن قرار می گیرد.

حالتهای مختلف استفاده از متدهای Show

همانطور که می دانید برای نمایش یک کادر پیغام از متدهای Show کلاس MessageBox استفاده می کنیم. کدی که در زیر مشاهده می کنید متدهای Show را به گونه ای فراخوانی می کند که یک کادر پیغام مشابه شکل ۲-۷ را نمایش دهد. در این کد متنی که باید در کادر نمایش داده شود به عنوان پارامتر اول به متدهای فرستاده می شود و به دنبال آن نیز متنی که باید در نوار عنوان کادر قرار بگیرد وارد می شود. سپس دکمه هایی که باید به وسیله کادر نمایش داده شود و نیز آیکون کادر مشخص شده است. در انتهای نیز مشخص شده است که کدام دکمه فرمان به عنوان پیش فرض در نظر گرفته شود.

```
MessageBox.Show( "My Text" , "My Caption" ,
    MessageBoxButtons.OKCancel,
    MessageBoxIcon.Information,
    MessageBoxDefaultButton.Button1);
```


شکل ۲-۷

حال که با آیکونها و دکمه های قابل استفاده در کادر پیغام آشنا شدید، بهتر است به بررسی متدهای Show از کلاس MessageBox بپردازیم. این متدهای چندین روش قابل استفاده است و برای فراخوانی آن می توانید پارامترهای گوناگونی را به آن ارسال کنید. برای مثال در برنامه هایی که از ابتدای کتاب تاکنون نوشته ایم، تنها متنی که باید نمایش داده می شد را به این متدهای فرستادیم، اما در مثال قبل بیشتر جزئیات کادر پیغام را برای متدهای مشخص کردیم. پر کاربرد ترین نوعهای فراخوانی این متدهای لیست زیر آمده است:

- `MessageBox.Show(Text)`
- `MessageBox.Show(Text, Caption)`
- `MessageBox.Show(Text, Caption, Button)`
- `MessageBox.Show(Text, Caption, Button, Icon)`
- `MessageBox.Show(Text, Caption, Button, Icon, DefaultButton)`
)

در این لیست پارامتر `Text` که یک پارامتر اجباری است، مشخص کننده متنی است که باید توسط کادر نمایش داده شود و می تواند یک مقدار ثابت و یا یک متغیر رشته ای باشد. بقیه پارامترهای این تابع به صورت اختیاری هستند:

- `Caption`: مشخص کننده متنی است که باید در نوار عنوان کادر نمایش داده شود. اگر این پارامتر به تابع فرستاده نشود، متنی در نوار عنوان نمایش داده نمی شود.
- `Button`: مشخص کننده مقداری از شمارنده `MessageBoxButtons` است. این پارامتر به شما این امکان را می دهد که تعیین کنید کدام دکمه ها در کادر نمایش داده شوند. اگر این پارامتر حذف شود، فقط دکمه `OK` در کادر نمایش داده می شود.
- `Icon`: مشخص کننده مقداری از شمارنده `MessageBoxIcon` است و برای تعیین آیکونی که باید در کادر نمایش داده شود به کار می رود. اگر این پارامتر حذف شود آیکونی در کارد پیغام نمایش داده نخواهد شد.
- `DefaultButton`: مشخص کننده مقداری از شمارنده `MessageBoxDefaultButton` است و برای تعیین دکمه فرض در فرم به کار می رود. اگر این مقدار در فراخوانی تابع تعیین نشود، دکمه اول به عنوان دکمه فرمان پیش فرض در نظر گرفته می شود.

تمام حالتهاي متده `Show` که در بالا ذکر شد مقداری را از نوع شمارنده `DialogResult` برمی گردانند. این مقدار مشخص می کند کدامیک از دکمه های کادر پیغام توسط کاربر انتخاب شده است. در جدول زیر تمام گزینه های شمارنده `DialogResult` مورد بررسی قرار گرفته است.

نام عضو	شرح
<code>Abort</code>	مقدار بازگشتی <code>Abort</code> است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه <code>Abort</code> کلیک کرده است.
<code>Cancel</code>	مقدار بازگشتی <code>Cancel</code> است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه <code>Cancel</code> کلیک کرده است.
<code>Ignore</code>	مقدار بازگشتی <code>Ignore</code> است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه <code>Ignore</code> کلیک کرده است.
<code>No</code>	مقدار بازگشتی <code>No</code> است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه <code>No</code> کلیک کرده است.
<code>None</code>	مقدار بازگشتی <code>None</code> است. به عبارت دیگر هنوز گزینه ای از کادر پیغام توسط کاربر انتخاب نشده است.
<code>OK</code>	مقدار بازگشتی <code>Cancel</code> است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه <code>Cancel</code> کلیک کرده است.

<p>مقدار بازگشتی Retry است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه Retry کلیک کرده است.</p> <p>مقدار بازگشتی Yes است و مشخص می کند که کاربر بر روی دکمه Yes کلیک کرده است.</p>	<p>Retry</p> <p>Yes</p>
---	---------------------------------------

کادرهای پیغام نمونه:

در مواردی که فقط یک دکمه در کادر پیغام به کار می رود نیازی به بررسی نتیجه کادر پیغام نداریم، اما اگر در کادر پیغام از بیش از یک دکمه استفاده کنیم بعد از نمایش باید نتیجه را نیز بررسی کنیم. در بخش امتحان کنید بعد، مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان یک کادر پیغام با بیش از یک دکمه نمایش داد و سپس مشخص کرد که کاربر کدام دکمه را انتخاب کرده است.

امتحان کنید: ایجاد کادر پیغام با دو دکمه

- (۱) ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را اجرا کرده و از نوار منو، گزینه... **File** → **New** → **Project...** را انتخاب کنید. در پنجره **Project** از قسمت **New Project** در **Windows Application Templates** گزینه **Simple Message Box** را انتخاب کنید و در بخش **Name** نام **Simple MessageBox** را وارد کنید. سپس روی دکمه **OK** کلیک کنید تا پروژه ایجاد شود.
- (۲) بر روی فرم برنامه در قسمت طراحی فرم کلیک کرده و سپس خاصیت **Text** آن را به **Simple** تغییر دهید.
- (۳) با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل **Button** به فرم اضافه کرده، خاصیت **Name** آن را برابر با **btnShow** و خاصیت **Text** آن را برابر با **Show** قرار دهید.
- (۴) سپس یک کنترل **Label** در فرم قرار دهید. این کنترل برای نمایش گزینه ای به کار می رود که کاربر از کادر پیغام انتخاب کرده است. خاصیت **Name** این گزینه را به **lblResult** و خاصیت **Text** آن را به **Nothing** برابر کنید. سپس اندازه فرم را به گونه ای تنظیم کنید که فرم شما مشابه شکل ۳-۷ شود.

شکل ۳-۷

- (۵) بر روی دکمه **Show** دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید:

```
private void btnShow_Click(object sender, EventArgs e)
{
    if (MessageBox.Show(
        "Your Internet Connection will be closed now!",
        "Dial-Up Networking Notification",
        MessageBoxButtons.OKCancel,
        MessageBoxIcon.Information))
```

```

        MessageBoxButtons.OKCancel, MessageBoxIcon.None,
        MessageBoxButtons.DefaultButton.Button1)
        == DialogResult.OK)
    {
        lblResult.Text = "OK Clicked!";
        // Call some method here...
    }
    else
    {
        lblResult.Text = "Cancel Clicked!";
        // Call some method here...
    }
}

```

۶) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه‌ی Show کلیک کنید. کادر پیغامی مشابه شکل ۴-۷ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۴-۷

۷) بر روی دکمه‌ی OK و یا دکمه Cancel کلیک کنید. مشاهده می‌کنید که نتیجه انتخاب شما در لیبل نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می‌کند؟

در این کد ابتدا با استفاده از متod Show کادر پیغامی را به کاربر نمایش دادیم. سپس در یک دستور if بررسی کرده ایم که کاربر چه گزینه‌ای را انتخاب کرده است:

```

if ( MessageBox.Show(
    "Your Internet Connection will be closed now!",
    "Dial-Up Networking Notification",
    MessageBoxButtons.OKCancel, null,
    MessageBoxButtons.DefaultButton.Button1)
    == DialogResult.OK)

```

توجه کنید در فراخوانی تابع Show مشخص کرده ایم که دکمه‌های OK و Cancel بر روی فرم قرار بگیرند و همچنین دکمه OK به عنوان دکمه پیش فرض در نظر گرفته شود.

همچنین مشاهده می کنید که در دستور `if`، مقدار برگشت داده شده توسط تابع `Show` را با مقدار `DialogResult.OK` برسی می کنیم، در صورتی که این دو مقدار با یکدیگر مساوی نبودند می توان فهمید کاربر گزینه `Cancel` را انتخاب کرده است. همچنین می توانستید در این مقایسه از گزینه `DialogResult.Cancel` نیز استفاده کنید.

استفاده از این روش مقایسه هنگامی که دو دکمه در کادر وجود دارد روش مناسبی است. اما برای شرایطی که سه دکمه در کادر قرار دارند می توان از روش‌های کوتاه تری استفاده کرد. در امتحان کنید بعد، این مورد را مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از سه دکمه فرمان در کادر پیغام

- (۱) اگر همچنان برنامه در حال اجرا است آن را متوقف کرده و به قسمت طراحی فرم مربوط به `Form1` بروید.
- (۲) دکمه‌ی دیگری به فرم اضافه کرده، خاصیت `Name` آن را برابر با `btn3Buttons` و خاصیت `Text` آن را برابر با `Buttons 3` قرار دهید. سپس بر روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btn3Buttons_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare a variable
    DialogResult intResult;

    // Get the results of the button clicked
    intResult = MessageBox.Show(
        "The A Drive is not ready.\n\nPlease insert a" +
        " diskette into drive.", "Device Not Ready",
        MessageBoxButtons.AbortRetryIgnore,
        MessageBoxIcon.Error,
        MessageBoxDefaultButton.Button2);

    // Process the results of the button clicked
    switch (intResult)
    {
        case DialogResult.Abort:
            // Do abort processing here...
            lblResult.Text = "Abort clicked!";
            break;
        case DialogResult.Retry:
            // Do retry processing here...
            lblResult.Text = "Retry clicked!";
            break;
        case DialogResult.Ignore:
            // Do ignore processing here...
            lblResult.Text = "Ignore clicked!";
            break;
    }
}
```

}

(۳) برنامه را اجرا کرده و بر روی دکمه **Buttons** ۳ کلیک کنید. به این ترتیب کادر پیغامی با سه دکمه مشابه شکل ۵-۷ را مشاهده خواهید کرد. توجه کنید که در این کادر پیغام، دکمه **ى** دوم به صورت پیش فرض انتخاب شده است.

شکل ۵-۷

چگونه کار می کند؟

در فصل پنجم که در مورد شمارنده ها صحبت می کردیم، مشاهده کردید که شمارنده ها در حقیقت نوعی عدد صحیح هستند که به هر یک از آنها عددی نسبت داده می شود. نوع **DialogResult** که به وسیله **ى** متده **Show** برگشته می شود نیز نوعی عدد صحیح است. در این مثال ابتدا متغیری از نوع شمارنده **DialogResult** تعریف کرده و مقدار برگشتی از متده **Show** را (مقداری که به وسیله **ى** کاربر انتخاب شده است) در آن قرار دهیم.

```
// Declare a variable
DialogResult intResult;

// Get the results of the button clicked
intResult = MessageBox.Show(
    "The A Drive is not ready.\n\nPlease insert a" +
    " diskette into drive.", "Device Not Ready",
    MessageBoxButtons.AbortRetryIgnore,
    MessageBoxIcon.Error,
    MessageBoxDefaultButton.Button2);
```

همانطور که در فصلهای قبل گفتیم، برای استفاده از کاراکتر های کنترلی در یک رشته از علامت \ استفاده می کنند. یکی از کاراکتر های کنترلی، کاراکتر **n** است که باعث می شود ادامه متن در یک خط جدید نمایش داده شود. در اینجا برای اینکه ادامه متنه که می خواهیم در کادر پیغام نمایش دهیم در دو خط پایین تر قرار بگیرد از کاراکتر کنترلی **n** دو بار استفاده کرده ایم. در انتهای نیز نتیجه برگشت داده شده توسط کادر پیغام را توسط یک دستور **switch** بررسی می کنیم:

```
// Process the results of the button clicked
```

¹ جو ع کنید به فصل چهارم بخش حلقه های

```

switch (intResult)
{
    case DialogResult.Abort:
        // Do abort processing here...
        lblResult.Text = "Abort clicked!";
        break;
    case DialogResult.Retry:
        // Do retry processing here...
        lblResult.Text = "Retry clicked!";
        break;
    case DialogResult.Ignore:
        // Do ignore processing here...
        lblResult.Text = "Ignore clicked!";
        break;
}

```

نکته: همواره دقت کنید که از کادر پیغام بیش از اندازه استفاده نکنید و سعی کنید برای استفاده از آن دلیل مناسبی داشته باشید، زیرا استفاده بیش از اندازه از آن باعث ناراحتی کاربر می شود. در مواقعی از کادر پیغام استفاده کنید که بخواهید کاربر را از رخداد خطاگی در برنامه آگاه کنید و یا به کاربر در مورد یک مسئله مهم که ممکن است باعث ایجاد خطا و یا از دست رفتن اطلاعات شود هشدار دهید. یک مثال برای کار هنگامی است که کاربر بدون ذخیره تغییرات سعی در خارج شدن از برنامه را داشته باشد. در این موقع، باید به کاربر اطلاع دهید که اگر ادامه دهد ممکن است تمام تغییراتی که در برنامه ایجاد کرده است از بین برود.

کنترل *OpenFileDialog*

تقریباً در نوشتن بیشتر برنامه های ویندوزی شرایطی وجود دارد که بخواهید داده هایی را در فایل نوشته و یا از آن بخوانید، پس به کنترلی نیاز دارید تا به وسیله‌ی آن بتوانید فایلی را باز کنید و یا داده هایی را در یک فایل ذخیره کنید. در چارچوب .NET. دو کنترل برای این موارد در نظر گرفته شده است: *SaveFileDialog* و *OpenFileDialog*. در این بخش به بررسی کنترل *OpenFileDialog* می پردازیم و در بخش بعد نیز کنترل *SaveFileDialog* را بررسی خواهیم کرد.

هنگامی که با برنامه های ویندوزی مانند Word و یا Paint کار می کنید، معمولاً برای باز کردن یک فایل و یا ذخیره آن و یا ... با محیطی یکسان رویرو می شوید. این نوع کادرها، به صورت یک مجموعه‌ی استاندارد در ویندوز وجود دارد و برنامه نویسان می توانند از آنها در برنامه های خود استفاده کنند.

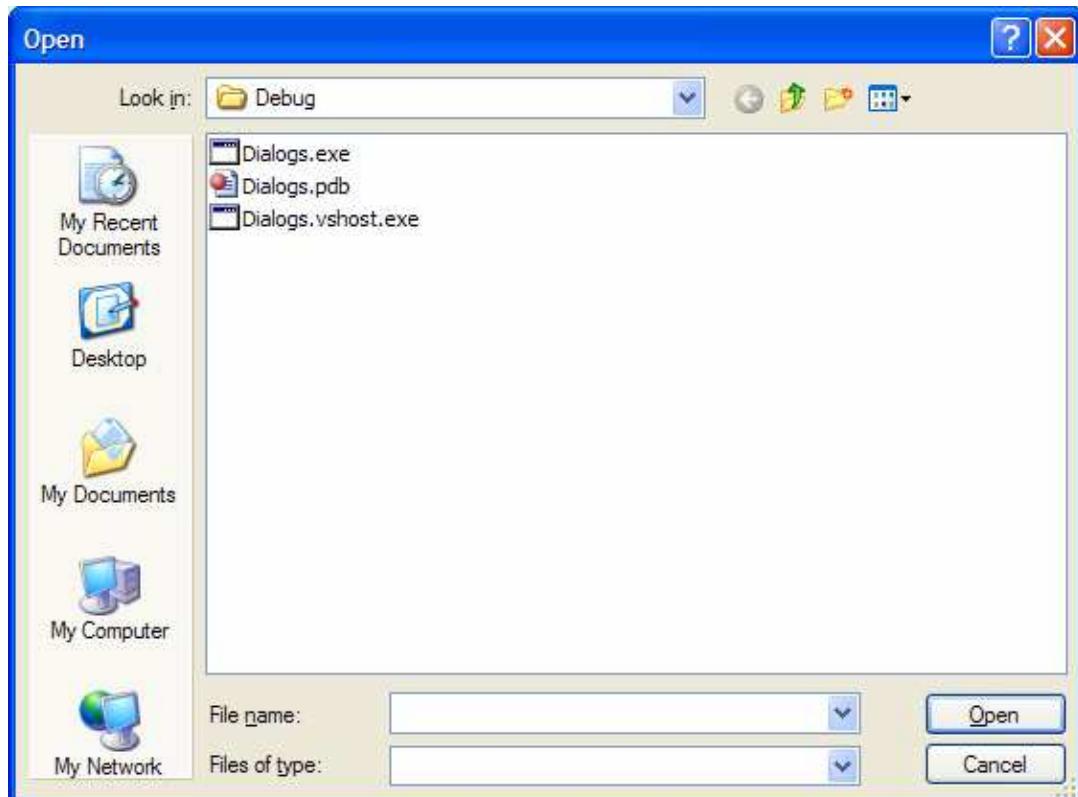
در .NET. برای دسترسی به پنجره Open از این مجموعه باید از کلاس *OpenFileDialog* استفاده کرد. برای استفاده از این کلاس در .NET. مانند هر کلاس دیگری باید یک متغیر از آن ایجاد و سپس خاصیتهاي آن را به وسیله کد تنظیم کرد، و یا می توان با استفاده از جعبه ابزار هنگام طراحی فرم این کنترل را در برنامه قرار داده و از آن استفاده کرد. در هر دو حالت شیئ ایجاد شده دارای متد ها، رویدادها و خاصیتهاي یکسان خواهد بود.

برای دسترسی به این کنترل در جعبه ابزار، باید به بخش Dialogs آن مراجعه کنید و با استفاده از ماوس این کنترل را بر روی فرم قرار دهید. بعد از آن تنها کاری که باید انجام دهید، این است که خاصیتهاي مورد نظرتان به وسیله پنجره Properties تنظیم کرده و سپس متد مربوط به نمایش آن را فراخوانی کنید.

برای استفاده از کنترل OpenFileDialog به صورت کلاس، ابتدا باید شیئ از نوع این کلاس ایجاد کنید. سپس در موافقی که به این کنترل نیاز داشتید، به این شیئ مقدار بدھید و از آن استفاده کنید. پس از پایان استفاده نیز می توانید آن را نابود کنید تا منابع اشغال شده به وسیله آن آزاد شوند.

در این فصل با OpenFileDialog به صورت یک کنترل برخورد می کنیم. اما هنگامی که کاملاً مفهوم آن را درک کرددید و توانستید به راحتی در برنامه از آن استفاده کنید، می توانید از این کنترل به صورت یک کلاس نیز استفاده کنید. مفهوم کلاسها و نحوه استفاده از آنها در فصل نهم به طور مفصل شرح داده شده اند.

برای نمایش پنجره‌ی Open کافی است متده ShowDialog آن را فراخوانی کنید، به این ترتیب پنجره‌ای مشابه شکل ۶-۷ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۶-۷

خاصیتهای کنترل : OpenFileDialog

اگرچه کادر محاوره‌ای نمایش داده شده در شکل ۶-۷ یک صفحه Open استاندارد در ویندوز است و معمولاً هنگامی که این کادر را در برنامه‌ای مشاهده می کنید فقط فایلهای خاصی در آن نمایش داده شده است (برای مثال این کادر در برنامه‌ی Notepad فقط فایلهای متنی را نمایش می دهد)، اما در این کادر هیچ محدودیتی در نوع فایلهای قابل نمایش دیده نمی شود. در این پنجره تمام فایلهای موجود در فولدر جاری را مشاهده می کنید و نمی توانید مشخص کنید که چه نوع فایلهایی را نمایش دهد. برای فیلتر کردن نوع فایلهای نمایش داده شده در این کادر باید از خاصیتهای این کنترل استفاده کرده و آنها را به نحوی تنظیم کنید که کادر، فایلهای مورد نظر شما را نمایش دهد.

البته این یکی از مواردی است که با استفاده از خاصیتهای این کنترل قابل تنظیم است. در جدول زیر لیستی از خاصیتهای پر کاربرد این کنترل را بررسی می کنیم:

خاصیت	شرح
AddExtension	این خاصیت مشخص می کند که اگر کاربر پسوندی را برای فایل مشخص نکرده، برنامه به طور اتوماتیک پسوند را به فایل اضافه کند یا نه؟ این مورد بیشتر در پنجره SaveFileDialog که در بخش بعد توضیح داده خواهد شد استفاده می شود.
CheckFileExist	مشخص می کند اگر کاربر آدرس فایلی را وارد کرد که وجود نداشت، برنامه پیغام خطای را نمایش بدهد یا نه؟
CheckPathExist	مشخص می کند اگر کاربر آدرس مسیری را وارد کرد که وجود نداشت، برنامه پیغام خطای را نمایش بدهد یا نه؟
DefaultExt	پسوند پیش فرض را برای فایل انتخاب شده مشخص می کند.
DereferenceLinks	با شورت کات ها استفاده می شود و مشخص می کند که اگر کاربر یک شورت کات را انتخاب کرد، مسیر فایل اصلی برگشت داده شود (True) و یا مسیر خود فایل شورت کات به برنامه برگردد(False).
FileName	مشخص کننده نام فایلی است که در این پنجره انتخاب شده است.
FileNames	مشخص کننده نام فایلهایی است که در این پنجره انتخاب شده است. این خاصیت از نوع فقط-خواندنی است.
Filter	این خاصیت حاوی رشته ای است که برای فیلتر کردن فایلهایی که باید در پنجره Open نمایش داده شوند به کار می رود. به وسیله این رشته می توانید، چندین گروه فیلتر را برای این پنجره مشخص کنید تا در جعبه ترکیبی موجود در این پنجره نمایش داده شوند و کاربر بتواند یکی از آنها را انتخاب کند.
FilterIndex	مشخص کننده شماره فیلتری است که کاربر هم اکنون در این صفحه انتخاب شده است.
InitialDirectory	مشخص کننده آدرس مسیری است که باید در ابتدا، در پنجره Open نمایش داده شود.
Multiselect	مشخص می کند آیا کاربر می تواند چندین فایل را در این پنجره انتخاب کند و یا نه؟
ReadOnlyChecked	مشخص می کند آیا قسمت ReadOnly در پنجره Open انتخاب شده است و یا نه؟
RestoreDirectory	تعیین می کند آیا قادر Open باید آدرس مسیری که قبل از بسته شدن در آن قرار داشت را برگرداند یا نه؟
ShowHelp	مشخص می کند آیا دکمه Help نیز در پنجره Open نمایش داده شود یا نه؟

مشخص می کند آیا امکان تعیین این که فایل به صورت فقط-خواندنی باز شود برای کاربر وجود داشته باشد یا نه؟	ShowReadOnly
مشخص کننده متنی است که در نوار عنوان پنجره Open نمایش داده می شود.	Title
مشخص می کند که آیا پنجره فقط باید نام فایلهای معتبر ویندوزی را قبول کند و یا هر نامی را می تواند دریافت کند؟	ValidateNames

متدهای OpenFileDialog

اگرچه متدهای زیادی در کنترل OpenFileDialog وجود دارند، اما در مثال های این بخش بیشتر بر روی متدهای ShowDialog و ShowFileDialog خواهیم کرد. در لیست زیر، نام و شرح استفاده بعضی از توابع پر کاربرد این کنترل آمده است:

- **Dispose**: حافظه اشغال شده توسط این کنترل را آزاد می کند.
- **OpenFile**: فایلی را که به وسیله کاربر در پنجره Open انتخاب شده است به صورت فقط-خواندنی باز می کند.
- **FileName**: نام فایل به وسیله خاصیت FileName مشخص می شود.
- **Reset**: مقدار تمام خاصیتهای کنترل OpenFileDialog را به حالت اولیه برمی گرداند.
- **ShowDialog**: کادر محاوره ای پنجره Open را نمایش می دهد.

استفاده از تابع ShowDialog بسیار واضح است، زیرا این متدهی هیچ پارامتری را به عنوان ورودی دریافت نمی کند. بنابراین قبل از اینکه این تابع را فراخوانی کنید، باید تمام خاصیتهای مورد نظر را در کنترل تنظیم کنید. بعد از اینکه پنجره Open نمایش داده شد می توانید با بررسی مقدار خاصیتهای کنترل مشخص کنید که چه فایل و یا چه فایلهایی، در چه مسیرهایی انتخاب شده اند. یک نمونه از فراخوانی این متدها در قطعه کد زیر نمایش داده شده است:

```
openFileDialog1.ShowDialog();
```

این متدهایی از نوع شمارنده‌ی DialogResult به صورت OK و یا Cancel برمی گرداند. مقدار OK به معنی کلیک کردن کاربر بر روی دکمه‌ی OK و مقدار Cancel به معنی کلیک کردن روی Cancel است. توجه داشته باشید که این کنترل هیچ فایلی را برای برنامه باز نمی کند و یا محتویات آن را نمی خواند. این کنترل فقط رابطی است که به کاربر اجازه می دهد یک یا چند فایل را برای باز شدن به وسیله‌ی برنامه مشخص کند. بعد از این مرحله، شما باید در برنامه نام و آدرس فایلهای مشخص شده توسط کاربر را به وسیله خاصیتهای کنترل OpenFileDialog بدست آورده و سپس آنها را باز کنید.

استفاده از کنترل OpenFileDialog

حال که خاصیت‌ها و متدهای مهم کنترل OpenFileDialog را بررسی کردیم، بهتر است از این کنترل در یک برنامه استفاده کنیم تا با نحوه استفاده از آن در برنامه آشنا شویم.

در امتحان کنید بعد، با استفاده از کنترل OpenFileDialog برنامه ای خواهید نوشت که کاربر بتواند در آن یک فایل متنی را مشخص کند و برنامه محتويات آن فایل را در یک TextBox نمایش دهد.

امتحان کنید: کار با کنترل OpenFileDialog

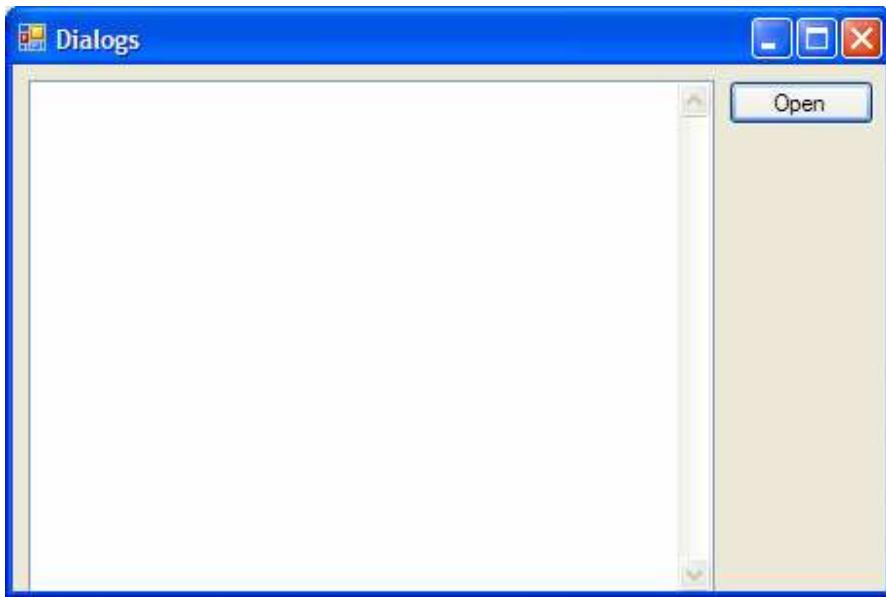
- (۱) در محیط ویژوال استودیو یک پروژه ویندوزی جدید به نام Dialogs ایجاد کنید.
- (۲) برای تغییر نام فرم خود، در پنجره Solution Explorer بر روی نام فرم کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه Rename را انتخاب کنید. سپس نام فرم را به Dialogs.cs تغییر دهید. با استفاده از پنجره Properties خاصیتهای فرم را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت Size آن را برابر با 304 ; 456 قرار دهید.
- خاصیت StartPosition را برابر با CenterScreen قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Dialogs قرار دهید.

- (۳) برای این که فایل مشخص شده توسط کاربر را در برنامه نمایش دهید، به یک کنترل TextBox نیاز دارید. همچنین باید یک کنترل Button نیز بر روی فرم قرار دهید تا کاربر به وسیله آن بتواند پنجره Open را نمایش دهد. بنابراین یک کنترل TextBox و یک کنترل Button به فرم خود اضافه کرده و خاصیتهای آن را بر اساس لیست زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Name کنترل TextBox را برابر با txtFile، خاصیت Anchor را برابر با Top، خاصیت txtFile را برابر با Anchor را برابر با MultiLine خاصیت Right,Left,Bottom را برابر با 8 , 8 خاصیت Location را برابر با 352 ; 264 قرار دهید.
- خاصیت Name دکمه فمان را برابر با btnOpen خاصیت Text آن را برابر با Open خاصیت دارد.
- خاصیت Location را برابر با 367 , 8 و خاصیت Top , Right و خاصیت Anchor را برابر با 367 , 8 قرار دهید.

- (۴) بعد از اینکه کنترل ها در فرم قرار دادید و خاصیت آنها را طبق لیست قبلی تنظیم کردید، فرم برنامه شما باید مشابه شکل ۷-۷ شده باشد.

شکل ۷-۷

نکته: هنگامی که خاصیت Anchor را برای کنترلهای این فرم تنظیم کنیم، با تغییر اندازه فرم به وسیله کاربر اندازه کنترل ها نیز به صورت متناسب تغییر خواهد کرد.

(۵) در نوار ابزار به قسمت FileOpenDialog بروید، کنترل Dialog را انتخاب کرده و بر روی آن دو بار کلیک کنید. مشاهده می کنید که این کنترل به قسمت پایین محیط طراحی ویژوال استودیو اضافه خواهد شد. حال می توانید این کنترل را در این قسمت انتخاب کرده و خاصیتهای مختلف آن را به وسیله پنجره Properties تنظیم کنید. با وجود این فعلاً نام و خاصیتهای پیش فرض این کنترل را قبول کنید. در قسمتهای بعدی با استفاده از کد خاصیتهای مورد نظر را در این کنترل تغییر خواهیم داد.

(۶) به قسمت ویرایشگر کد بروید و در ابتدای کلاس مربوط به فرم، یک متغیر رشته ای تعریف کنید تا نام فایل در آن ذخیره شود. در قسمتهای بعدی برنامه، نام فایلی که به وسیله کادر Open برگشته می شود را در این متغیر ذخیره خواهیم کرد:

```
public partial class Dialogs : Form
{
    // Declare variables
    private string strFileName;
```

(۷) حال باید کد مربوط به باز کردن کادر Open را در رویداد کلیک کنترل btnOpen قرار دهیم. برای این کار به قسمت طراحی فرم بروید و بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کدهای مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void btnOpen_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the OpenFileDialog properties
```

```

openFileDialog1.Filter = "Text files (*.txt) | *.txt|"
                        + " All files (*.*) | *.*";
openFileDialog1.FilterIndex = 1;
openFileDialog1.Title = "Demo Open File Dialog";

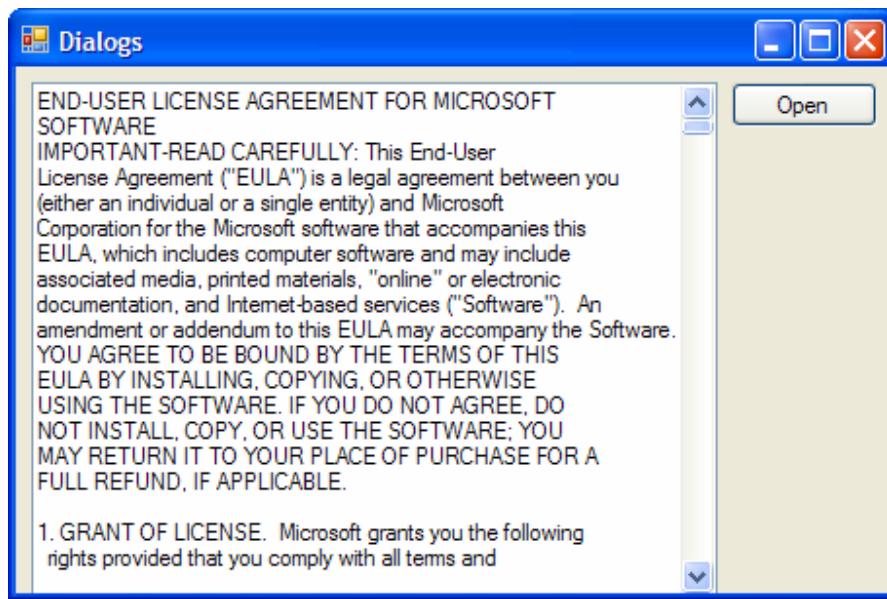
// Show the OpenFileDialog and if the user clicks the
// Open button, load the file
if (openFileDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
{
    // Save the file name
    strFileName = openFileDialog1.FileName;
    // Read the contents of the file
    txtFile.Text =
        System.IO.File.ReadAllText(strFileName);
}
}

```

- (۸) حال برنامه را اجرا کرده و هنگامی که فرم اصلی برنامه نمایش داده شد، بر روی دکمه **Open** کلیک کنید تا کادر محاوره ای **Open** نمایش داده شود. توجه کنید که عنوان این کادر همانطور که در کد مشخص کرد بودید تغییر کرده است. در جعبه ترکیبی **Files of type:** در پایین کادر کلیک کنید. مشاهده می کنید که دو نوع فیلتر برای نمایش فایلها در نظر گرفته شده است.
- (۹) یکی از فیلترهای نمایش داده شده در این قسمت را انتخاب کنید. سپس یک فایل متنی را در دیسک مشخص کرده و بر روی دکمه **Open** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که همانند شکل ۸-۷ محتويات فایل در فرم نمایش داده خواهد شد.
- (۱۰) برای امتحان، از برنامه خارج شوید و مجددآ آن را اجرا کنید. سپس بر روی دکمه **Open** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که کادر **Open** دایرکتوری را نمایش می دهد که در اجرای قبلی برنامه فایل را از آن انتخاب کردید.

چگونه کار می کند؟

قبل از نمایش دادن کادر محاوره ای **Open** باید بعضی از خصوصیات آن را تنظیم کنید تا کادر به نحوی مناسب برای برنامه نمایش داده شود. اولین خاصیتی که باید تنظیم شود، خاصیت **Filter** است. این خاصیت به شما اجازه می دهد فیلترهایی که در جعبه ترکیبی **Files of type:** در کادر نمایش داده می شوند را مشخص کنید. هنگامی که بخواهید یک فیلتر برای پسوندی خاص ایجاد کنید، باید ابتدا توضیح آن فیلتر را وارد کرده، سپس یک خط عمودی (|) قرار دهید و در انتهای نیز پسوند فایل را وارد کنید. اگر بخواهید چندین فیلتر در این کادر وجود داشته باشند، باید هر یک از آنها به وسیله یک خط عمودی از یکدیگر جدا کنید.

شکل ۸-۷

```
// Set the OpenFileDialog properties
openFileDialog1.Filter =
    "Text files (*.txt) | *.txt| All files (*.*) | *.*";
```

دومین خاصیتی که باید تنظیم شود، خاصیت FilterIndex است که مشخص می کند کدام فیلتر باید به صورت پیش فرض در فرم در نظر گرفته شود. مقدار ۱ برای این خاصیت مشخص می کند که فیلتر اول به عنوان فیلتر پیش فرض در نظر گرفته می شود.

```
openFileDialog1.FilterIndex = 1;
```

در انتها نیز با استفاده از خاصیت Title عنوان پنجره Open را تغییر می دهیم:

```
openFileDialog1.Title = "Demo Open File Dialog";
```

برای نمایش کادر Open باید از تابع Show استفاده کنیم. همانطور که گفتم این تابع مقداری از نوع DialogResult را بر میگرداند که می تواند برابر با DialogResult.OK و یا DialogResult.Cancel باشد. اگر کاربر در پنجره Open بر روی دکمه Open کلیک کند مقدار DialogResult.OK توسط تابع برگردانده می شود. در صورتی که کاربر دکمه Cancel را انتخاب کند مقدار بازگشتی برابر با DialogResult.Cancel خواهد بود.

```
// Show the OpenFileDialog and if the user clicks the
// Open button, load the file
if (openFileDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
```

در چارچوب .NET، فضای نام System.IO دارای تمام توابع و کلاسهای مورد نیاز برای کنترل ورودی و خروجی می‌باشد. برای دریافت اطلاعات درون فایل متنی می‌توانیم از کلاس File در این فضای نام استفاده کنیم. اگر یک فضای نام با استفاده از دستور using در ابتدای کد مربوط به یک کلاس مشخص شود، در طول برنامه می‌توان بدون ذکر کردن فضای نام، از کلاسهای داخل آن استفاده کرد.^۱ برای مثال کلاس MessageBox که برای نمایش کادر پیغام از آن استفاده می‌کنیم در فضای نام System.Windows.Forms قرار دارد. اما همانطور که در برنامه‌های قبلی نیز مشاهده کردید، بدون اینکه فضای نام این کلاس را مشخص کنیم از آن در برنامه استفاده کرده‌ایم. این مورد به این علت است که فضای نام با استفاده از راهنمای using در ابتدای کد (قبل از تعریف کلاس) به برنامه اضافه شده است. بنابراین در طول برنامه برای استفاده از این کلاس نیازی به ذکر کردن فضای نام آن نداریم. اما در مورد کلاس File اگر به ابتدای کد نگاه کنید مشاهده می‌کنید که فضای نام مربوط به این کلاس به برنامه اضافه نشده است، پس برای استفاده از آن باید نام کلاس را به همراه فضای نام آن یعنی به صورت System.IO.File به کار ببریم.

```
// Read the contents of the file
txtFile.Text =
System.IO.File.ReadAllText(strFileName);
```

با استفاده از تابع ReadAllText در کلاس System.IO.File می‌توانیم محتویات یک فایل متنی را از دیسک بخوانیم. دقت کنید که تابع ReadAllText به گونه‌ای نوشته شده است که برای استفاده از آن لازم نیست ابتدای یک شیء از کلاس File ایجاد کنیم. این نوع تابع، تابع Static نامیده می‌شوند که در فصل دهم با مفهوم آنها آشنا خواهیم شد. این تابع پارامتری از نوع رشته که حاوی آدرس فایل مورد نظر است را دریافت کرده و متن داخل فایل را به صورت رشته بر می‌گرداند.

در این برنامه ابتدا آدرسی که به وسیله کنترل OpenFileDialog مشخص شده است را در متغیر strFileName قرار می‌دهیم. همانطور که در لیست خاصیت‌های این کنترل مشاهده کردید، نام فایل انتخاب شده توسط کاربر در خاصیت strFileName آن قرار می‌گیرد. بنابراین با استفاده از دستور زیر نام فایل را در متغیر strFileName قرار می‌دهیم.

```
// Save the file name
strFileName = openFileDialog1.FileName;
```

سپس با استفاده از تابع ReadAllText کلاس File و ارسال متغیر strFileName به عنوان پارامتر، محتویات فایل را خوانده و نتیجه را که به صورت متغیر رشته ای برگشت داده می‌شود در TextBox قرار می‌دهیم.

```
// Read the contents of the file
txtFile.Text = System.IO.File.ReadAllText(strFileName);
```

در این تمرین با قسمتی از خاصیت‌ها و متدهای کلاس OpenFileDialog آشنا شدیم. اما همچنان تعداد زیادی از آنها باقی مانده است که درباره آنها صحبتی نکرده‌ایم. می‌توانید با تمرین و استفاده از این کنترل در برنامه‌های گوناگون با توابع و قابلیت‌های فراوانی که ارائه می‌دهد بیشتر آشنا شوید.

^۱ اهنگی در زبان C# با دستور using با دستور C++ مقداری متفاوت است و بیشتر می‌توان آن را مشابه دستور پیش‌پردازند در C++ تلقی کرد. در مورد using در ادامه‌ی کتاب بیشتر صحبت خواهیم کرد.

کنترل :SaveFileDialog

حال که می توانید با استفاده از کنترل `OpenFileDialog` یک فایل را باز کرده و از اطلاعات آن در برنامه استفاده کنید، بهتر است به بررسی کنترل `SaveFileDialog` پردازیم تا مشاهده کنید که چگونه می توان به وسیله آن اطلاعاتی را در دیسک ذخیره کرد. همانند کنترل `OpenFileDialog`، این کنترل نیز می تواند هم به صورت یک کنترل و هم به صورت یک کلاس مورد استفاده قرار گیرد. البته در این قسمت از `SaveFileDialog` به عنوان یک کنترل استفاده می کنیم، اما بعد از اینکه با این کنترل بیشتر آشنا شدید می توانید از آن به عنوان یک کلاس نیز استفاده کنید.

بعد از اینکه فایلی را در برنامه باز کردید، ممکن است بخواهید تغییراتی در آن ایجاد کرده و نتیجه را در دیسک ذخیره کنید. در این شرایط است که کنترل `SaveFileDialog` می تواند موثر واقع شود. کنترل `SaveFileDialog` نیز کارکردی مشابه کنترل `OpenFileDialog` دارد، البته در جهت عکس. این کنترل به شما اجازه می دهد یک نام و آدرس را برای ذخیره ی یک فایل در دیسک از کاربر دریافت کنید. مجدداً باید ذکر کنم که همانند کنترل `OpenFileDialog` این کنترل نیز فایلی را در دیسک ذخیره نمی کند، بلکه فقط یک رابط استاندارد را برای برنامه به وجود می آورد تا کاربر به وسیله آن بتواند محلی را برای ذخیره اطلاعات مشخص کند.

خاصیت‌های کنترل :SaveFileDialog

در جدول زیر لیستی از خصوصیت‌های پر کاربرد کنترل `SaveFileDialog` به همراه کاربرد آنها آورده شده است. همانطور که مشاهده می کنید این کنترل (و یا این کلاس، بسته به نوعی که از آن استفاده می کنید)، خاصیت‌های زیادی دارد که می توان به وسیله آنها، رفتار کنترل را در برنامه تغییر داد.

خاصیت	شرح
<code>AddExtension</code>	مشخص می کند اگر کاربر پسوند فایل را تعیین نکرد، برنامه به طور اتوماتیک پسوند را به فایل اضافه کند.
<code>CheckFileExist</code>	مشخص می کند اگر کاربر نام فایلی را مشخص کرد که در دیسک وجود داشت، پیغام هشداری نمایش داده شود یا نه؟ این مورد عموماً هنگامی که کاربر بخواهد فایل را بر روی یک فایل موجود بنویسد کاربرد دارد.
<code>CheckPathExist</code>	مشخص می کند اگر کاربر آدرس فایلی را مشخص کرد که در دیسک وجود نداشت، پیغام هشداری نمایش داده شود یا نه؟
<code>CreatePrompt</code>	مشخص می کند اگر کاربر فایلی را مشخص کرد که وجود نداشت، برای ایجاد آن فایل از کاربر سوال شود یا نه؟
<code>DefaultExt</code>	پسوند پیش فرض را در این کادر مشخص می کند.
<code>DereferenceLinks</code>	مشخص می کند اگر کاربر یک شورت کات را انتخاب کرد، آدرس فایل اصلی که شورت کات به آن اشاره می کند برگشته شود و یا آدرس خود فایل شورت کات به

برنامه برگردد.	
نام فایلی که در قادر توسط کاربر مشخص شده است را برمی گرداند. این خاصیت به صورت فقط-خواندنی است.	FileName
نام فایلهایی که در قادر توسط کاربر انتخاب شده است را برمی گرداند. این خاصیت که شامل یک آرایه رشته ای است نیز به صورت فقط-خواندنی است.	FileNames
این خاصیت حاوی رشته ای است که برای فیلتر کردن فایلهایی که باید در پنجره Save نمایش داده شوند به کار می رود. به وسیله این رشته می توانید، چندین گروه فیلتر را برای این پنجره مشخص کنید تا در جعبه ترکیبی موجود در این پنجره نمایش داده شوند و کاربر بتواند یکی از آنها را انتخاب کند.	Filter
مشخص کننده اندیس فیلتری است که هم اکنون در قادر محاوره ای انتخاب شده است.	FilterIndex
مشخص کننده آدرس دایرکتوری است که باید در ابتدا، در پنجره Save نمایش داده شود.	InitialDirectory
مشخص می کند اگر کاربر خواست فایل را بر روی فایل دیگری ذخیره کند، پیغام هشدار به کاربر نمایش داده شود یا نه؟	OverwritePrompt
تعیین می کند آیا قادر Save باید آدرس دایرکتوری را که قبل از بسته شدن در آن قرار داشت، برگرداند یا نه؟	ResotreDirectory
مشخص می کند که آیا دکمه Help نیز در پنجره Open نمایش داده شود یا نه؟	ShowHelp
مشخص کننده متنی است که در نوار عنوان پنجره Open نمایش داده می شود.	Title
مشخص می کند که آیا پنجره فقط باید نام فایلهای معتر ویندوزی را قبول کند و یا هر نامی را بتواند دریافت کند؟	ValidateNames

:SaveFileDialog

متدهای کنترل SaveFileDialog همانند متدهای OpenFileDialog هستند. برای مطالعه متدهای کنترل OpenFileDialog می توانید به بخش قبلی مراجعه کنید. در تمام مثال های بعدی نیز همانند کنترل ShowDialog برای نمایش کادر Save از تابع OpenFileDialog استفاده می کنیم.

:SaveFileDialog

برای بررسی نحوه کارکرد کنترل Dialogs، از پروژه SaveFileDialog در قسمت قبلی استفاده می‌کنیم. در این قسمت می‌خواهیم برنامه را به صورتی تغییر دهیم که متن داخل TextBox را در فایلی ذخیره کند. در این قسمت، با استفاده از کنترل SaveFileDialog پنجره Save File را به کاربر نمایش داده و به او اجازه می‌دهیم تا مکانی را برای ذخیره محتویات TextBox مشخص کند. سپس محتویات داخل آن را در فایلی در مسیر مشخص شده توسط کاربر ذخیره می‌کنیم.

امتحان کنید: کار با کنترل SaveFileDialog

- (۱) برنامه Dialogs را که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم، مجدداً باز کنید.
- (۲) در فرم اصلی برنامه کنترل Button دیگری اضافه کرده و خاصیتهای آن را برابر با لیست زیر قرار دهید.

- خاصیت Name را برابر با btnSave قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Save قرار دهید.
- خاصیت Anchor را برابر با Top, Right قرار دهید.
- خاصیت Location را برابر با 367 ; 38 قرار دهید.

- (۳) در جعبه ابزار به قسمت Dialogs بروید و بر روی کنترل SaveFileDialog دو بار کلیک کنید. به این ترتیب یک کنترل SaveFileDialog در قسمت پایین طراحی فرم قرار می‌گیرد.
- (۴) بر روی دکمه‌ی btnSave دو بار کلیک کنید تا متد مریبوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن متد وارد کنید:

```
private void btnSave_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the save dialog properties
    saveFileDialog1.DefaultExt = "txt";
    saveFileDialog1.FileName = strFileName;
    saveFileDialog1.Filter =
        "Text files (*.txt)|*.txt|All files (*.*)|*.*";
    saveFileDialog1.FilterIndex = 1;
    saveFileDialog1.OverwritePrompt = true;
    saveFileDialog1.Title = "Demo Save File Dialog";

    // Show the Save file dialog and if the user clicks
    // Save button, save the file
    if (saveFileDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        // Save the file name
        strFileName = saveFileDialog1.FileName;

        // Write the contents of the text box in file
        System.IO.File.WriteAllText(

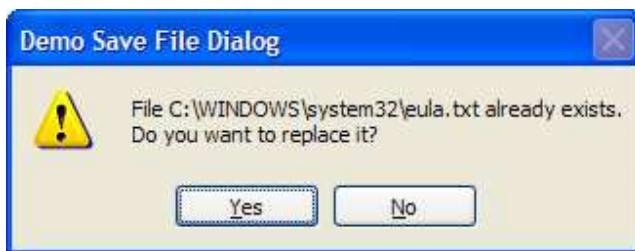
```

```

        strFileName, txtFile.Text);
    }
}

```

- (۵) در این مرحله می توانید برنامه خود را تست کنید، بنابراین پروژه را اجرا کرده و متن ساده ای را داخل آن وارد کنید. سپس بر روی دکمه **Save** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که قادر محاوره ای **Save** نمایش داده خواهد شد.
- (۶) نامی را برای فایل انتخاب کرده و بر روی دکمه **OK** کلیک کنید. به این ترتیب متن داخل **TextBox** در فایل با نام و مسیری که مشخص کرده بودید ذخیره می شود. برای امتحان این مورد می توانید با کلیک کردن بر روی دکمه **Open** فایل ایجاد شده را مجدداً در برنامه باز کرده و مشاهده کنید.
- (۷) برای تست عملکرد خاصیت **SaveFileDialog** در **OverwritePrompt** متن دیگری را در **TextBox** وارد کرده و بر روی دکمه **Save** کلیک کنید. مجدداً مسیر و نام فایل قبلی را برای ذخیره فایل جدید وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که پیغامی همانند شکل ۹-۷ نمایش داده می شود و می گوید که فایلی با این نام موجود است. آیا می خواهید آن را با این فایل تعویض کند؟ در صورتی که بر روی گزینه **Yes** کلیک کنید، فایل قبلی پاک می شود و فایل جدید به جای آن قرار می گیرد. اگر بر روی گزینه **NO** کلیک کنید، به قادر **Save** بر می گردید تا نام دیگری را برای فایل انتخاب کنید.

شکل ۹-۷

نکته: هنگامی که صفحه **Open** و یا **Save** نمایش داده می شود، منویی که به وسیله کلیک راست نمایش داده اجازه می دهد کارهایی را از قبیل انتقال فایل به محلی دیگر، حذف فایل و یا تغییر نام آن را انجام دهید. همچنین بر حسب اینکه چه نرم افزارهایی بر روی سیستم شما نصب شده باشند گزینه های دیگری نیز در این منو نمایش داده می شوند. برای مثال اگر **WinZip** یا **WinRAR** بر روی سیستم شما نصب شده باشد، در این پنجره می توانید فایلها را فشرده کنید.

چگونه کار می کنند؟

قبل از نمایش کنترل **SaveFileDialog** باید بعضی از خصیت‌های آن را تنظیم کنید تا بتوانید از آن به صورت مناسب در برنامه خود استفاده کنید. در این برنامه اول خاصیت **DefaultExt** را تنظیم کرده ایم. اگر کاربر هنگام مشخص کردن نام فایل پسوندی برای آن مشخص نکرده باشد، پسوندی که در این خاصیت مشخص شده است به طور اتوماتیک به انتهای فایل اضافه می شود. برای مثال فرض کنید کاربر هنگام ذخیره فایل نام **test** را بدون هیچ پسوندی وارد کرده و بر روی دکمه **Save** کلیک می کند. در این حالت پسوندی که در این خاصیت مشخص شده است به انتهای فایل اضافه شده و سپس فایل با نام **test.txt** در دیسک ذخیره می شود.

```
saveFileDialog1.DefaultExt = "txt";
```

سپس خاصیت `FileName` از این کنترل را برابر با مقدار متغیر `strFileName` قرار می دهیم. هنگامی که یک فایل را با استفاده از دکمه `Open` باز کنید، نام آن در این متغیر ذخیره می شود. با قرار دادن این متغیر در خاصیت `FileName` کنترل `SaveFileDialog` باعث می شویم که کاربر بدون وارد کردن نام فایل بتواند یک فایل را باز کرده، آن را ویرایش کند و سپس آن را ذخیره کند. البته کاربر می تواند با تغییر این نام در کادر `Save` نام جدیدی برای فایل انتخاب کند و یا فایل را در مسیر دیگری ذخیره کند.

```
saveFileDialog1.FileName = strFileName;
```

در دو خط بعدی خاصیت `FilterIndex` و `Filter` کنترل را تنظیم می کنیم. به این ترتیب فایلهای خاصی در کادر نمایش داده خواهند شد:

```
saveFileDialog1.Filter =
"Text files (*.txt)|*.txt|All files (*.*)|*.*";
saveFileDialog1.FilterIndex = 1;
```

خاصیت `OverwritePrompt` مقداری را از نوع `Boolean` قبول می کند. اگر مقدار این خاصیت را برابر با `True` قرار دهید، در صورتی که کاربر بخواهد فایلی را بر روی فایل دیگری ذخیره کند به او هشدار داده می شود. اگر مقدار این خاصیت برابر با `False` باشد، در صورت رخدان چنین مشکلی، بدون اینکه موردی به کاربر اطلاع داده شود فایل قبلی پاک می شود و فایل جدید بر روی آن ذخیره می شود.

```
saveFileDialog1.OverwritePrompt = true;
```

در انتهای نیز عنوان پنجره `Save` را تعیین می کنم تا با نام برنامه هماهنگ شود:

```
saveFileDialog1.Title = "Demo Save File Dialog";
```

بعد از اینکه خاصیتهای مختلف کادر `Save` را تنظیم کردیم، می توانیم کادر را نمایش دهیم. سپس با استفاده از دستور `if` مشخص می کنیم که کاربر بر روی دکمه `Save` کلیک کرده است و یا بر روی دکمه `Cancel`. در این کنترل هم همانند کنترل `OpenFileDialog` اگر کاربر بر روی دکمه `Save` کلیک کند مقدار `DialogResult.OK` و اگر کاربر بر روی دکمه `Cancel` کلیک کند مقدار `DialogResult.Cancel` برگشت داده می شود.

```
if (saveFileDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
```

اگر کاربر گزینه `Save` را انتخاب کرده بود، ابتدا باید نام فایل را در متغیر `strFileName` ذخیره کنیم. سپس مجدداً از کلاس `File` برای ذخیره محتویات فرم، درون فایل استفاده می کنیم. اما در این قسمت باید از متند `WriteAllText` در این کلاس استفاده کنیم. استفاده از این متند نیز به نمونه سازی از این کلاس نیازی ندارد. این متند آدرس یک فایل و یک متغیر

رشته ای که حاوی محتویات فایل است را به عنوان ورودی دریافت کرده و در آدرس تعیین شده، فایلی را با محتویاتی که به آن فرستاده شده است ایجاد می کند:

```
// Save the file name  
strFileName = saveFileDialog1.FileName;  
  
// Write the contents of the text box in file  
System.IO.File.WriteAllText(  
    strFileName, txtFile.Text);
```

کنترل **FontDialog**

بعضی مواقع در یک برنامه ممکن است بخواهید به کاربر اجازه دهید که فونت خاصی را انتخاب کند تا اطلاعات او با آن نمایش داده شوند، و یا ممکن است بخواهید لیستی از تمام فونت هایی که در سیستم کاربر نصب شده است را در برنامه استفاده کنید. در این موقع می توانید از کنترل **FontDialog** استفاده کنید. این کنترل تمام فوتوهای نصب شده در سیستم کاربر را در یک کادر استاندارد نمایش می دهد و به کاربر اجازه می دهد تا فونت خاصی را بین آنها انتخاب کند. همانند کادرهای **SaveFileDialog** و **OpenFileDialog**، کادر محاوره ای **FontDialog** هم می تواند به صورت یک کنترل و هم می تواند به صورت یک کلاس مورد استفاده قرار بگیرد. استفاده از این کادر بسیار راحت است. کافی است که تعدادی از خصیت‌های آن را تنظیم کنید، کادر را نمایش دهید و سپس با استفاده از خصیت‌های کادر مشخص کنید که کدام فونت توسط کاربر انتخاب شده است.

خاصیت‌های کنترل **FontDialog**

جدول زیر لیستی از خصیت‌های پر کاربرد **FontDialog** را نمایش می دهد.

خاصیت	شرح
AllowScriptChange	مشخص می کند آیا کاربر می تواند با استفاده از قسمت Script کادر، مجموعه کاراکترهای جدای از آنچه در قسمت Script مشخص شده است را انتخاب کند یا نه؟ در صورت اینکه مقدار این خصیت برابر با True باشد، تمام مجموعه کاراکتر های موجود در قسمت Script نمایش داده می شود.
Color	رنگ فونت انتخاب شده را مشخص می کند.
Font	نام فونت انتخاب شده را مشخص می کند.
FontMustExist	مشخص می کند اگر کاربر نام فونتی را انتخاب کرد که وجود نداشت، کادر پیغامی برای خطا نمایش داده شود یا نه؟
MaxSize	حداکثر اندازه ای که کاربر می تواند برای فونت انتخاب کند را مشخص می کند.

حداقل اندازه ای که کاربر می تواند برای فونت انتخاب کند را مشخص می کند.	MinSize
مشخص می کند کادر محاوره ای که نمایش داده می شود باید دارای دکمه Apply نیز باشد یا نه؟	ShowApply
مشخص می کند در کادر فونت، امکان انتخاب رنگ نیز وجود داشته باشد یا نه؟	ShowColor
مشخص می کند آیا کادر فونت باید دارای قسمتی برای تعیین خط دار بودن، زیر خط دار بودن و یا انتخاب رنگ متن توسط کاربر باشد یا نه؟	ShowEffects
مشخص می کند آیا کادر فونت دارای دکمه فرمان Help باشد یا نه؟	ShowHelp

متدهای کنترل :**FontDialog**

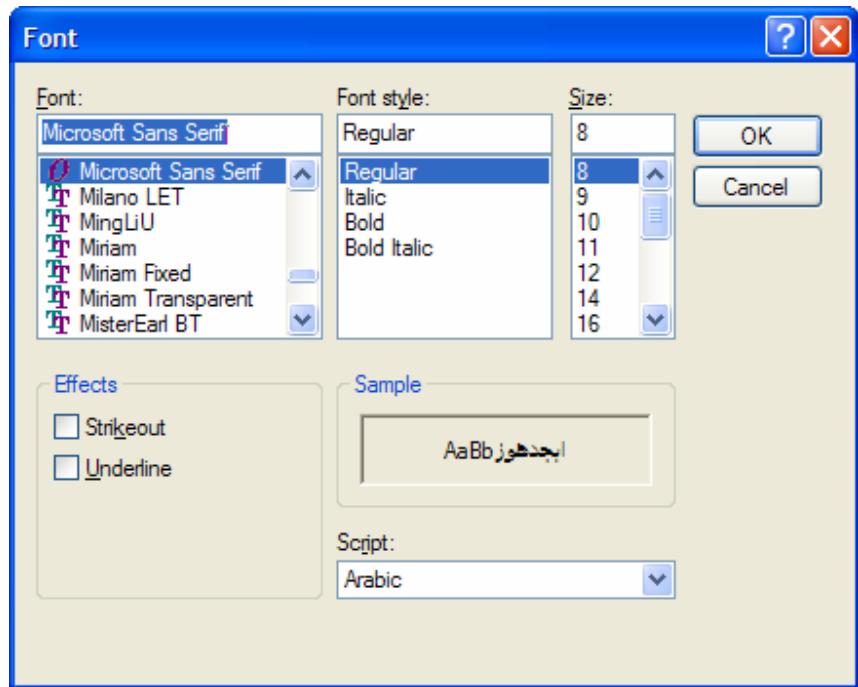
در مثال های بعدی فقط از یکی از متدهای کنترل **FontDialog** استفاده خواهیم کرد که آن نیز متدهای **ShowDialog** برای نمایش کادر محاوره ای خواهد بود. علاوه بر این متدهای زیادی برای این کنترل وجود دارند، مانند متدهای **Reset** که باعث می شود مقدار تمام خاصیتهای کنترل به حالت اول برگردد.

استفاده از کنترل :**FontDialog**

برای نمایش کنترل **FontDialog** نیاز به تنظیم هیچ مقداری نیست، بلکه می توان به طور مستقیم متدهای **ShowDialog** این کنترل را فراخوانی کرد تا کادر محاوره ای نمایش داده شود.

```
fontDialog1.ShowDialog();
```

در این صورت کادر محاوره ای همانند شکل ۷-۱۰ نمایش داده می شود.

شکل ۱۰-۷

مشاهده می کنید که کادر فونت دارای یک بخش Effects است که به کاربر اجازه می دهد تعیین کند یک فونت دارای خط و یا زیر خط نیز باشد. نمایش این بخش به این علت است که خاصیت ShowEffects به طور پیش فرض دارای مقدار true است. در این کادر قسمت Color برای انتخاب رنگ نمایش داده نشده است، زیرا مقدار پیش فرض برابر با False است. برای نمایش قسمت رنگ، بایستی قبل از فراخوانی تابع ShowColor مقدار ShowDialog را برابر با True قرار داد.

```
fontDialog1.ShowDialog = true;
fontDialog1.ShowDialog();
```

متدهای ShowDialog از این کادر محاوره ای نیز، همانند تمام متدهای ShowDialog مقداری را از نوع DialogResult برمی گرداند. این مقدار می تواند برابر با OK و یا Cancel باشد.

هنگامی که کادر فونت نمایش داده شد و کاربر بر روی گزینه OK کلیک کرد، می توانید با استفاده از خاصیتهای Color و Font کنترل FontDialog بررسی کنید که کاربر چه نوع فونت و چه رنگی را انتخاب کرده است و سپس آن را در برنامه استفاده کنید و یا در متغیری قرار داده و در بخشهای بعدی استفاده کنید.

حال که با این کادر و نحوه کارکرد آن آشنا شدید، در امتحان کنید بعد از آن استفاده خواهیم کرد. در بخش بعد، از برنامه ای که در دو مثال قبلی ایجاد کرده بودیم استفاده می کنیم و آن را مقداری گسترش می دهیم. در قسمتهای قبلی کاربر می توانست در برنامه فایلی را باز کرده، تغییراتی را در آن انجام دهد و سپس فایل را ذخیره کند. در این قسمت بخشی را به برنامه اضافه می کنیم که کاربر به وسیله آن بتواند متن درون TextBox را تغییر دهد.

امتحان کنید: کار با کنترل **FontDialog**

- (۱) مجدداً پروژه Dialogs را باز کنید.
(۲) در قسمت طراحی فرم، کنترل **Button** دیگری به فرم اضافه کرده و خاصیتهای آن را مطابق لیست زیر تعیین کنید:

- خاصیت **Name** را برابر با **btnFont** قرار دهید.
- خاصیت **Anchor** را برابر با **Top, Right** قرار دهید.
- خاصیت **Anchor** را برابر با **367; 68** قرار دهید.
- خاصیت **Text** را برابر با **Font** قرار دهید.

- (۳) برای نمایش کادر فونت باید یک کنترل **FontDialog** بر روی فرم قرار دهید. برای این کار در جعبه ابزار به قسمت **Dialogs** بروید و در آنجا بر روی کنترل **FontDialog** دو بار کلیک کنید. به این صورت یک کنترل **FontDialog** در قسمت پایین محیط طراحی در ویژوال استودیو اضافه خواهد شد. تمام تنظیمات پیش فرض این کنترل را قبول کنید و خاصیتهای آن را تغییر ندهید.
(۴) بر روی دکمه‌ی **btnFont** دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را به آن متد اضافه کنید:

```
private void btnFont_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the FontDialog control properties
    fontDialog1.ShowDialog = true;

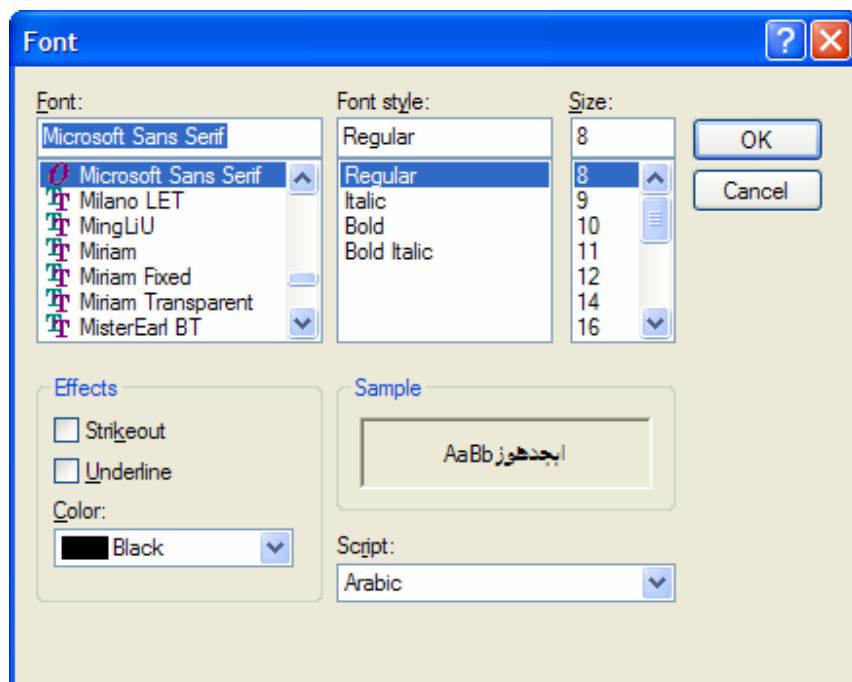
    // Show the Font dialog
    if (fontDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        // If the OK button was clicked set the font
        // in the text box on the form
        txtFile.Font = fontDialog1.Font;
        // Set the color of the font in the text box
        // on the form
        txtFile.ForeColor = fontDialog1.Color;
    }
}
```

- (۵) با کلیک بر روی دکمه **Start** در نوار ابزار برنامه را اجرا کنید. هنگامی که فرم برنامه نمایش داده شد بر روی دکمه **Font** کلیک کنید تا کادر محاوره‌ای **Font** همانند شکل ۱۱-۷ نمایش داده شود. فونت و رنگ جدیدی را برای انتخاب کرده و بر روی دکمه **OK** کلیک کنید.
(۶) حال چندین خط متن را در فرم وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که متن با فونت و رنگ جدید نوشته خواهد شد.
(۷) همچنین اگر فایلی را با استفاده از دکمه‌ی **Open** باز کنید، رنگ و فونت جدید در آن اعمال می‌شود. برای تست این مورد روی دکمه‌ی **Open** کلیک کنید تا کادر **Open** نمایش داده شود، سپس یک فایل متنی را انتخاب کرده و آن را باز کنید. مشاهده می‌کنید که محتويات فایل با رنگ و فونت جدید نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می کنند؟

همانطور که می دانید، قسمت رنگ کادر Font به صورت پیش فرض نمایش داده نمی شود پس برنامه را با تنظیم مقدار این خاصیت با `True` آغاز می کنیم تا هنگام نمایش کادر Font، قسمت Color نیز نمایش داده شود.

```
// Set the FontDialog control properties  
fontDialog1.ShowDialog = true;
```


شکل ۱۱-۷

سپس کادر Font را نمایش می دهیم و با استفاده از یک دستور `if` بررسی می کنیم که کاربر بر روی دکمه OK کلیک کرده است و یا بر روی دکمه Cancel کلیک کرده است. اگر کاربر بر روی دکمه OK کلیک کرده باشد، همانند کادرهای دیگر، مقدار `ShowDialog` به وسیله تابع `DialogResult.OK` برگشته می شود.

```
// Show the Font dialog  
if (fontDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)  
{  
    // If the OK button was clicked set the font  
    // in the text box on the form  
    txtFile.Font = fontDialog1.Font;  
    // Set the color of the font in the text box  
    // on the form  
    txtFile.ForeColor = fontDialog1.Color;
```

}

برای تغییر فونت `Font`، خاصیت `TextBox` آن را برابر با فونتی قرار می دهیم که کاربر در کنترل `FontDialog` انتخاب کرده است. برای این کار باید از خاصیت `Font` کنترل `FontDialog` استفاده کنیم. همچنین خاصیت `Color` را نیز برابر با خاصیت `ForeColor` کنترل `FontDialog` قرار می دهیم. به این ترتیب رنگ متن داخل `TextBox` برابر با رنگی می شود که کاربر در کادر `Font` انتخاب کرده است.

کنترل `ColorDialog`

در مواقعي ممکن است نياز داشته باشيد که به کاربر اجازه دهد رنگی را در برنامه انتخاب کند. برای مثال ممکن است بخواهید از اين رنگ در تنظيم رنگ پس زمینه ی فرم، در تنظيم رنگ یک کنترل و یا برای تنظيم رنگ متن داخل `TextBox` استفاده کنيد. ويژوال استوديو ۲۰۰۵ یک کادر استاندارد نيز برای انتخاب رنگ در اختیار برنامه نويس قرار می دهد که `ColorDialog` نام دارد. همانند قسمتهای قبلی، کادر `ColorDialog` هم می تواند به عنوان یک کنترل و هم به عنوان یک کلاس مورد استفاده قرار گيرد. کنترل `ColorDialog` که در شکل ۱۲-۷ نشان داده شده است، به کاربر اجازه می دهد بین ۴۸ رنگ ابتدائي رنگی را انتخاب کند.

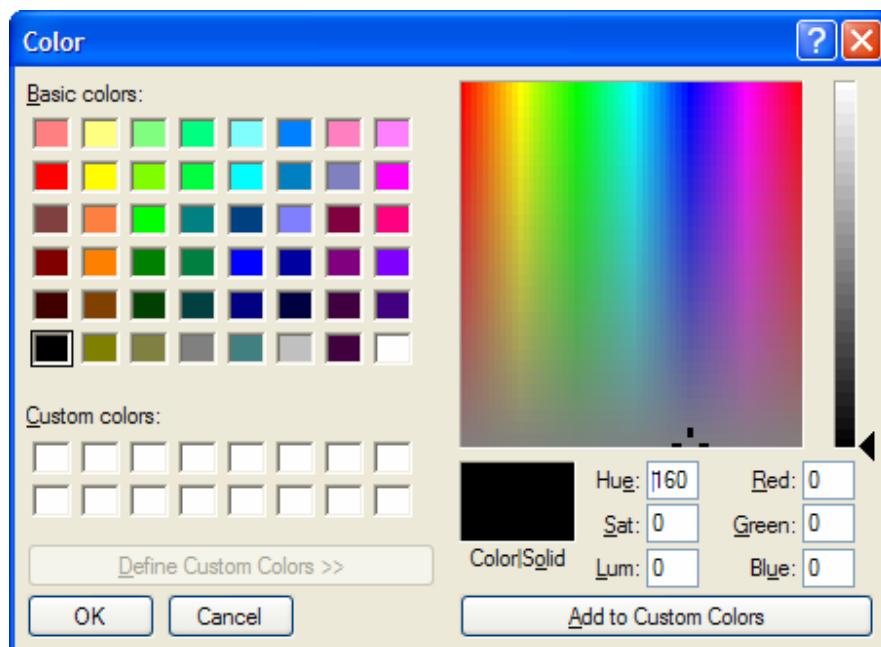
شکل ۱۲-۷

دققت کنید که علاوه بر اين رنگهاي ابتدائي کاربر می تواند بر روی دکمه `Define Custom Colors` کلیک کرده و با ترکیب رنگها، رنگ مورد نظر خود را ایجاد کند. اين مورد باعث انعطاف پذيری بيشتر اين کادر می شود و به کاربر اجازه می دهد رنگ مورد نظر خود را ایجاد کرده و در برنامه از آن استفاده کند (شکل ۱۳-۷).

خاصیتهای کنترل **:ColorDialog**

قبل از اینکه از این کنترل در برنامه استفاده کنیم، بهتر است بعضی از خاصیتهای پر کاربرد آن را بررسی کنیم. در جدول زیر نام تعدادی از آن خاصیت‌ها و نیز کاربرد آنها شرح داده شده است:

خاصیت	شرح
AllowFullOpen	مشخص می‌کند که آیا کاربر می‌تواند از قسمت Custom Color نیز برای تعریف رنگ جدید استفاده کند یا نه. در صورتی که مقدار این گزینه برابر با False باشد، دکمه Define Custom Colors غیرفعال خواهد بود.
AnyColor	مشخص می‌کند که آیا کادر محاوره ای تمام رنگهای موجود را به عنوان رنگهای ابتدایی نمایش دهد یا نه؟
Color	رنگی که در کادر به وسیله کاربر انتخاب شده است را مشخص می‌کند.
CustomColors	مجموعه رنگهایی را که در بخش Custom Color کادر نمایش داده می‌شود را مشخص می‌کند.
FullOpen	مشخص می‌کند که هنگام نمایش داده شدن کادر Color قسمت Custom Color هم به صورت پیش فرض دیده شود یا نه؟
ShowHelp	مشخص می‌کند که دکمه فرمان Help در کادر Color نمایش داده شود یا نه؟

شکل ۱۳-۷

همانطور که مشاهده می کنید خاصیتهای این کنترل نسبت به کنترل های قبلی کمتر است. همین مورد باعث می شود که استفاده از این کنترل حتی از کنترلهای قبلی نیز راحت تر باشد. همانند کادرهای قبلی، کنترل ColorDialog نیز دارای تابع ShowDialog است که باعث نمایش آن می شود. نحوه کارکرد این تابع نیز همانند قسمتهای قبلی است. بنابراین در این قسمت از توضیح مجدد آن صرفنظر می کنیم.

استفاده از کنترل ColorDialog

برای نمایش کادر Color تنها کافی است که متد ShowDialog آن را فراخوانی کنید:

```
colorDialog1.ShowDialog();
```

این تابع مقداری را از نوع DialogResult بر می گرداند که مشخص می کند کاربر در کادر بر روی دکمه OK کلیک کرده است و یا بر روی دکمه Cancel می توانید با استفاده از یک دستور `fN` نتیجه کادر را بررسی کنید. برای دسترسی به مقدار رنگی که توسط کاربر در این کادر انتخاب شده است باید از خاصیت Color این کنترل استفاده کنید. سپس می توانید این رنگ را به کنترلهایی که می توانید رنگ آنها را تعیین کنید نسبت دهید. برای مثال می توانید رنگ متن یک TextBox را برابر با رنگ انتخاب شده در این کادر قرار دهید:

```
txtFile.ForeColor = colorDialog1.Color;
```

در بخش امتحان کنید بعد، به پروژه قبلی امکانی را اضافه می کنیم که کاربر بتواند به وسیله آن رنگ زمینه فرم را تغییر دهد.

امتحان کنید: کار با کنترل ColorDialog

- (۱) پروژه Dialogs را باز کرده و به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button بر روی فرم قرار داده و خاصیتهای آن را مطابق با مقادیر زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Name آن را برابر با btnColor قرار دهید.
- خاصیت Anchor آن را برابر با Top, Right قرار دهید.
- خاصیت Location آن را برابر با 367 ; 98 قرار دهید.
- خاصیت Text آن را برابر با Color قرار دهید.

- (۳) سپس با استفاده از قسمت Dialogs جعبه ابزار یک کنترل ColorDialog به برنامه اضافه کنید. این کنترل به قسمت پایین طراحی فرم اضافه خواهد شد.

۴) بر روی دکمه `i` `btnColor` دو بار کلیک کرده تا متد مریبوط به رویداد `Click` آن ایجاد شود. سپس کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void btnColoe_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Show the Color dialog
    if (colorDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        // Set the BackColor property of the form
        this.BackColor = colorDialog1.Color;
    }
}
```

- ۵) تمام کدی که باید وارد می کردید همین بود. برای امتحان برنامه بر روی دکمه `Start` در نوار ابزار کلیک کنید.
- ۶) هنگامی که فرم برنامه نمایش داده شد، بر روی دکمه `i` `Color` کلیک کنید تا قادر محاوره ای `Color` نمایش داده شود. در این کادر یکی از رنگهای ابتدایی را انتخاب کرده و یا روی دکمه `Define Custom Color` کلیک کنید و رنگی را از آن قسمت انتخاب کنید. سپس روی دکمه `OK` کلیک کنید تا قادر بسته شود.
- ۷) با کلیک روی دکمه `OK` در کادر `Color` رنگ زمینه فرم با رنگی که در کادر انتخاب کرده بودید تعویض می شود.
- ۸) همانند کادر `Font` نیازی نیست که قبل از نمایش فرم، خاصیت `Color` را برابر رنگ انتخاب شده در مرحله قبلی قرار دهید. زیرا کنترل `ColorDialog` خود مقدار رنگی که آخرین بار توسط کاربر انتخاب شده است را نگهداری می کند. به این ترتیب بعد از اینکه کاربر مجدداً وارد این کادر شد، مشاهده می کند رنگی که در مرحله قبل انتخاب کرده بود، همچنان به صورت انتخاب شده است.

چگونه کار می کند؟

این مرتبه برای فراخوانی تابع `ShowDialog` نیازی نیست که خاصیتهای کادر `Color` را تغییر دهیم. به همین دلیل به قسمت فراخوانی تابع درون دستور `if` می رویم. همانند بخشهای قبلی، اگر کاربر در کادر `Color` روی دکمه `i` `OK` کلیک کند تابع `ShowDialog` مقدار `DialogResult.OK` را بر می گرداند. به همین علت در دستور `if` بررسی می کنیم که مقدار برگشتی از تابع برابر با `OK` `DialogResult` هست یا نه؟

```
// Show the Color dialog
if (colorDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
```

اگر مقدار برگشتی برابر با `DialogResult.OK` بود باید رنگ پیش زمینه فرم را تغییر دهیم. همانطور که در قسمتهای قبلی نیز گفتیم برای دسترسی به خاصیتهای یک کلاس، درون خود کلاس باید از کلمه کلیدی `this` استفاده کنیم. برای دسترسی به خاصیتهای فرم نیز، به علت اینکه درون کلاس فرم هستیم از کلمه کلیدی `this` استفاده می کنیم. سپس خاصیت `BackColor` فرم را برابر با رنگی قرار می دهیم که توسط کاربر در کادر `Color` انتخاب شده است.

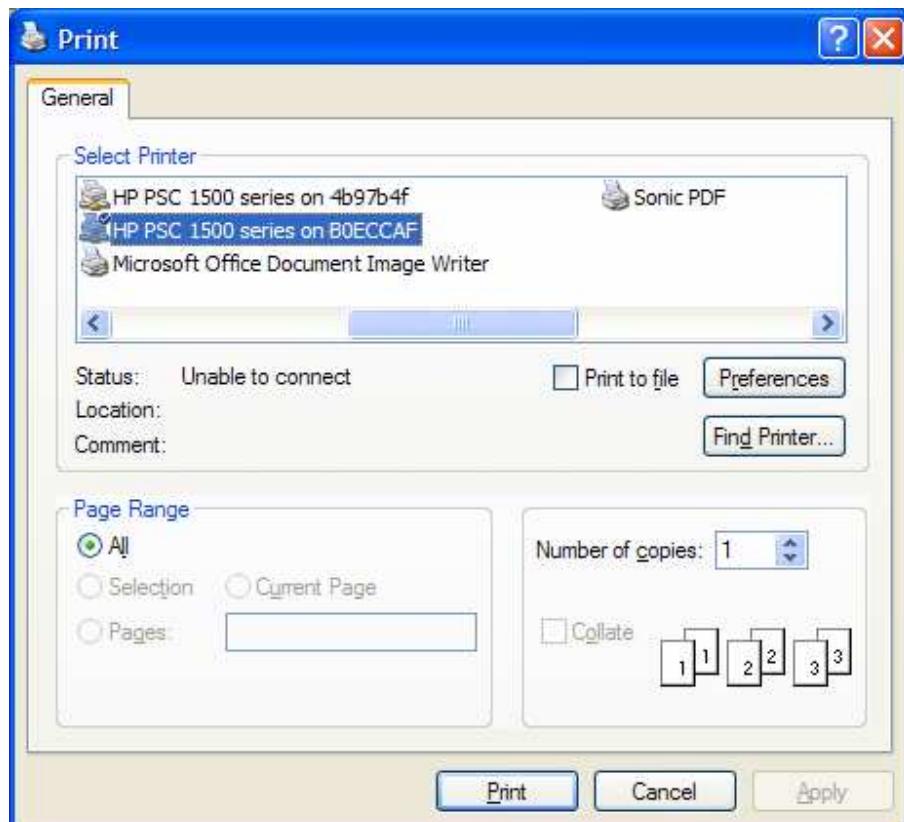
```
// Set the BackColor property of the form
this.BackColor = colorDialog1.Color;
```

کنترل :PrintDialog

هر برنامه ای معمولاً در قسمتی نیاز به امکان چاپ دارد. این نیاز می تواند به صورت نیاز به چاپ ساده ی یک متن و یا موارد پیشرفته تری مانند چاپ قسمتی از متن و یا صفحات مشخصی از آن باشد. در قسمت بعد به بررسی چگونگی چاپ یک متن ساده خواهیم پرداخت و نحوه استفاده از کلاس های مربوط به چاپ در .NET را مشاهده خواهیم کرد.

یکی از کنترل هایی که در ویژوال C# ۲۰۰۵ برای چاپ به کار می رود، کنترل کار چاپ PrintDialog است. این کنترل کار چاپ را انجام نمی دهد، بلکه به کاربر اجازه می دهد که چاپگری را برای چاپ انتخاب کرده و تنظیمات قبل از چاپ را در آن چاپگر انجام دهد. برای مثال کاربر می تواند در این کادر جهت صفحه، کیفیت چاپ و یا محدوده موردنظر برای چاپ را تعیین کند. شما از این ویژگی ها در مثال بعدی استفاده نخواهید کرد، اما همانطور که در شکل ۱۴-۷ مشاهده می کنید تمام این قابلیت ها به وسیله کادر PrintDialog قابل دسترسی است.

همانند تمام کادرهایی که در بخش های قبلی مشاهده کردید، کادر Print نیز دارای دو دکمه OK و Cancel است. بنابراین تابع ShowDialog مربوط به این کادر هم مقدار DialogResult.OK و یا DialogResult.Cancel را بر می گرداند و می توانید از دستور `f` برای بررسی نتیجه برگشت داده شده توسط کادر استفاده کنید.

شکل ۱۴-۷

خاصیت‌های کنترل :PrintDialog

در جدول زیر لیستی از خاصیت‌های پر کاربرد کنترل PrintDialog و نیز توضیح آنها آمده است:

خاصیت	شرح
AllowPrintToFile	مشخص می کند آیا در کادر گزینه Print To File فعال باشد یا نه؟
AllowSelection	مشخص می کند در کادر، دکمه رادیویی Selectin فعال باشد یا نه؟
AllowSomePages	مشخص می کند در کادر، دکمه رادیویی Pages فعال باشد یا نه؟
Document	مشخص کننده سندی است که برای چاپ استفاده می شود.
PrinterSettings	تنظیماتی که در کادر، برای چاپگر انتخابی اعمال می شود را نگهداری می کند.
PrintToFile	مشخص می کند آیا گزینه Print to file انتخاب شده است یا نه؟
ShowHelp	مشخص می کند آیا دکمه فرمان Help در کادر نمایش داده شود یا نه؟
ShowNetwork	مشخص می کند دکمه فرمان Print Network در کادر نمایش داده شود یا نه؟

استفاده از کنترل :PrintDialog

برای نمایش کادر Print کافی است که تابع ShowDialog آن را فراخوانی کنید. به این صورت کادر Print شکل ۱۴-۷ نشان داده خواهد شد. همانطور که پیشتر نیز گفتم کنترل PrintDialog فقط کادری را برای تنظیمات چاپ نمایش می دهد و هیچ متنی را نمی تواند چاپ کند. قطعه کد زیر برای نمایش کادر Print می تواند مورد استفاده قرار بگیرد:

```
printDialog1.ShowDialog();
```

کلاس :PrintDocument

قبل از اینکه تابع ShowDialog در کنترل PrintDialog را فراخوانی کنید، باید خاصیت Document کلاس PrintDialog را تنظیم کنید. این خاصیت مقداری را از نوع کلاس PrintDocument دریافت می کند. کلاس PrintDocument می تواند تنظیمات چاپگر را دریافت کرده و سپس با توجه به آن تنظیمات، خروجی خود (که در حقیقت همان اطلاعات مورد نظر ما است) را برای چاپ به چاپگر می فرستد. این کلاس در فضای نام System.Drawing.Printing قرار دارد. پس بهتر است که قبل از استفاده از آن برای اینکه هر بار نام کامل این فضای نام را وارد نکنیم، با استفاده از راهنمای using آن را به برنامه اضافه کنیم.

خصوصیات کلاس PrintDocument

قبل از ادامه بهتر است نگاهی به بعضی از خصوصیات مهم کلاس PrintDocument که در جدول زیر آمده اند داشته باشیم.

خاصیت	شرح
DefaultPageSettings	مشخص کننده ای تنظیمات پیش فرض چاپگر برای چاپ سند (اطلاعات) مورد نظر است.
DocumentName	مشخص کننده نامی است که هنگام چاپ سند نمایش داده می شود. همچنین این نام در کادر Print Status و در لیست اسناد موجود در صفحه چاپ برای مشخص کردن سند نوشته می شود.
PrintController	محتوی شیء از کلاس PrintController است که پروسه چاپ را مدیریت می کند.
PrinterSettings	مشخص کننده چاپگری است که برای چاپ این سند استفاده می شود.

چاپ یک سند:

متدهای از کلاس PrintDocument سندی را به وسیله چاپگر مشخص شده در خاصیت PrinterSettings چاپ می کند. هنگامی که این تابع را در برنامه فراخوانی کنید، هر بار که صفحه ای بخواهد به وسیله این تابع چاپ شود متدهای مرتبه رویداد PrintPage از کلاس PrintDocument نیز فراخوانی می شود. تابع Print به وسیله این متدهای مشخص می کند که کدام بخش از فایل باید در صفحه جاری چاپ شود. بنابراین قبل از اینکه بتوانید متنی را چاپ کنید باید را برای این رویداد ایجاد کنید. سپس در این متدهای یک صفحه از متن را به وسیله کلاس StreamReader از فایل خوانده و آن را به چاپگر بفرستید تا چاپ شود. در بخش امتحان کنید زیر مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان محتویات یک فایل متنی را به وسیله کلاس PrintDocument چاپ کرد.

امتحان کنید: کار با کنترل PrintDialog

- (۱) در محیط ویژوال استودیو، پروژه Dialogs را باز کنید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار کنترل Button دیگری را بر روی فرم قرار داده و خاصیت‌های آن را مطابق لیست زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Name را برابر با btnPrint قرار دهید.
- خاصیت Anchor را برابر با Top, Right قرار دهید.

- خاصیت Location را برابر با 128 ; 367 قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Print قرار دهید.

(۳) در جعبه ابزار به قسمت Printing بروید و بر روی کنترل PrintDialog دو بار کلیک کنید تا بر روی فرم قرار بگیرد. مشاهده خواهید کرد که این کنترل نیز همانند کادرهای قبلی، در پایین قسمت طراحی فرم قرار می گیرد.
 (۴) به قسمت ویرایشگر کد بروید و با استفاده از راهنمای using فضای نامهای زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.IO;
using System.Drawing.Printing;
```

(۵) حال متغیرهای زیر را به صورت عمومی در ابتدای کلاس مربوط به فرم برنامه تعریف کنید:

```
// Declare variables
private string strFileName;

private StreamReader objStreamReader;
private Font objPrintFont;
```

(۶) به قسمت طراحی فرم برگردید و بر روی دکمه‌ی btnPrint دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnPrint_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare an object for the PrintDocument class
    PrintDocument objPrintDocument = new PrintDocument();

    // Set the DocumentName property
    objPrintDocument.DocumentName = "Text File Print
    Demo";

    // Set the PrintDialog properties
    printDialog1.AllowPrintToFile = false;
    printDialog1.AllowSelection = false;
    printDialog1.AllowSomePages = false;

    // Set the Document property for
    // the objPrintDocument object
    printDialog1.Document = objPrintDocument;

    // Show the Print dialog
    if (printDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        // If the user clicked on the OK button
```

```

        // then set the StreamReader object to
        // the file name in the strFileName variable
        objStreamToPrint = new StreamReader(strFileName);

        // Set the printer font
        objPrintFont = new Font("Arial", 10);

        // Set the PrinterSettings property of the
        // objPrintDocument Object to the
        // PrinterSettings property returned from the
        // PrintDialog control
        objPrintDocument.PrinterSettings =
            printDialog1.PrinterSettings;

        // Add an event handler for the PrintPage event
        of
        // the objPrintDocument object
        objPrintDocument.PrintPage +=
            new PrintPageEventHandler(prtPage);

        // Print the text file
        objPrintDocument.Print();

        // Clean up
        objStreamToPrint.Close();
        objStreamToPrint = null;
    }
}

```

۷) سپس متد زیر را در قسمت ویرایشگر کد وارد کنید:

```

private void prtPage(object sender, PrintPageEventArgs e)
{
    // Declare variables
    float sngLinesPerpage = 0;
    float sngVerticalPosition = 0;
    int intLineCount = 0;
    float sngLeftMargin = e.MarginBounds.Left;
    float sngTopMargin = e.MarginBounds.Top;
    string strLine;

    // Work out the number of lines per page.
    // Use the MarginBounds on the event to do this
    sngLinesPerpage = e.MarginBounds.Height /
        objPrintFont.GetHeight(e.Graphics);
}

```

```

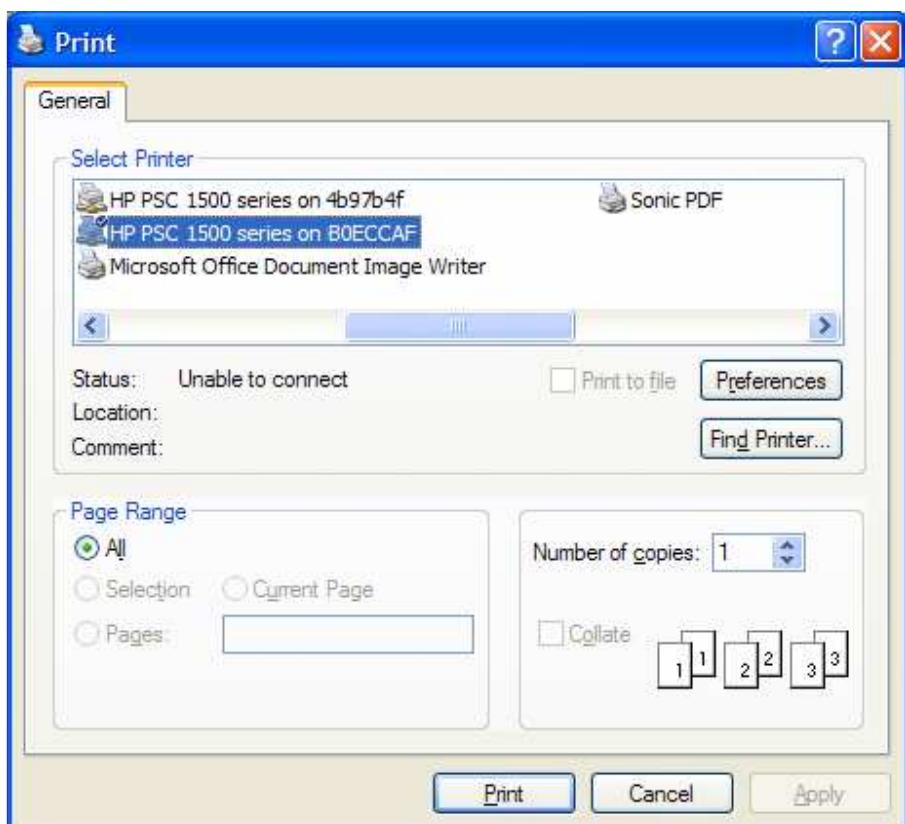
        // Now iterate through the file printing out each
line.
        // This assumes that a single line is not wider than
        // the page width. Check intLineCount first so that we
        // don't read a line that we won't print
        strLine = objStreamToPrint.ReadLine();
        while((intLineCount < sngLinesPerpage) &&
              (strLine != null))
        {
            // Calculate the vertical position on the page
            sngVerticalPosition = sngTopMargin +
            (intLineCount * objPrintFont.GetHeight(e.Graphics));
            // Pass a StringFormat to DrawString for the
            // Print Preview control
            e.Graphics.DrawString(strLine, objPrintFont,
                                  Brushes.Black, sngLeftMargin,
                                  sngVerticalPosition,
                                  new StringFormat());
            // Increment the line count
            intLineCount = intLineCount + 1;
            // If the line count is less than the lines per
            // page then read another line of text
            if (intLineCount < sngLinesPerpage)
            {
                strLine = objStreamToPrint.ReadLine();
            }
        }
        // If we have more lines then print another page
        if (strLine != null)
        {
            e.HasMorePages = true;
        }
        else
        {
            e.HasMorePages = false;
        }
    }

```

(۸) حال می توانید عملکرد کدهای این قسمت را مشاهده کنید. بنابراین روی دکمه Start در نوار ابزار کلیک کنید تا برنامه اجرا شود.

(۹) در فرم اصلی برنامه روی دکمه `i Open` کلیک کنید و فایلی را باز کنید تا محتویات آن در فرم نمایش داده شود. سپس بر روی دکمه `i Print` کلیک کنید تا کادر محاوره ای `Print` همانند شکل ۱۵-۷ نمایش داده شود. توجه کنید که در این کادر گزینه `Print to file` و همچنین قسمتهای `Selection` و `Pages` غیر فعال هستند. دلیل غیر فعال بودن این قسمتها به خاطر این است که قبل از فراخوانیتابع `ShowDialog` خاصیت‌های `AllowSomePages`, `AllowSelection`, `AllowPrintToFile` را برابر با `False` قرار دادیم. اگر در سیستم خود بیش از یک چاپگر داشته باشد، همانند شکل ۱۵-۷ می‌توانید تعیین کنید که فایل باز شده به وسیله کدام چاپگر، چاپ شود.

(۱۰) روی دکمه `Print` در کادر کلیک کنید تا محتویات فایل چاپ شوند.

شکل ۱۵-۷

چگونه کار می‌کند؟

یکی از مهمترین قسمتهای این برنامه، متد مربوط به رویداد کلیک دکمه `i btnPrint` است. همانطور که مشاهده می‌کنید این متد را با تعریف یک شیء از کلاس `PrintDocument` آغاز کردیم. عمل اصلی چاپ به وسیله این شیء صورت می‌گیرد:

```
PrintDocument objPrintDocument = new PrintDocument();
```

سپس خاصیت DocumentName مربوط به این شیء را تنظیم کردیم. اگر همزمان چند برنامه بخواهند از چاپگر استفاده کنند، سندهای آنها در یک صف چاپ قرار می‌گیرد. نامی که در این قسمت وارد می‌کنیم، برای مشخص کردن سند مربوط به برنامه ما در صف چاپ به کار می‌رود.

```
objPrintDocument.DocumentName = "Text File Print Demo";
```

در قسمت بعد، به تنظیم بعضی از خاصیتهای کنترل PrintDialog می‌پردازیم، در این بخش فقط می‌خواهیم یک عمل چاپ ساده را انجام دهیم، به همین دلیل بهتر است قسمتهای Print to file و همچنین Selection و Pages را در کادر Print غیرفعال کنیم. برای این کار کافی است خاصیتهای مربوط به آنها را برابر با false قرار دهیم:

```
printDialog1.AllowPrintToFile = false;
printDialog1.AllowSelection = false;
printDialog1.AllowSomePages = false;
```

قبل از نمایش کادر Print باید مشخص کنید تنظیماتی که کاربر در این کادر مشخص می‌کند، برای چاپ چه سندی به کار می‌رود. برای این کار باید خاصیت Document کنترل PrintDialog را برابر با شیء PrintDocument ای قرار دهید که نشان دهنده می‌سند مورد نظر است.

```
printDialog1.Document = objPrintDocument;
```

حال می‌توانیم کادر Print را نمایش دهیم. همانند کادرهای قبلی، برای این کار کافی است متدهای ShowDialog مربوط به این کنترل را فراخوانی کنیم. این متدهای مقداری را از نوع DialogResult بر می‌گرداند. اگر کاربر در کادر روی دکمه‌ی Print کلیک کند، تابع DialogResult.OK و اگر کاربر روی دکمه‌ی Cancel کلیک کند، تابع DialogResult.Cancel را بر می‌گرداند. همانند قسمتهای قبل با استفاده از دستور if نتیجه را بررسی می‌کنیم.

```
if (printDialog1.ShowDialog() == DialogResult.OK)
```

اگر کاربر در کادر روی دکمه Print کلیک کند باید محتویات فایلی که آدرس آن در متغیر strFileName قرار دارد را چاپ کنیم. بنابراین ابتدا یک شیء از نوع StreamReader تعریف می‌کنیم. این شیء برای دسترسی به محتویات یک فایل مورد استفاده قرار می‌گیرد و هنگام تعریف آن باید آدرس فایل مورد نظر را به آن بفرستیم. پس متغیر strFileName که حاوی آدرس فایل است را به عنوان پارامتر به این شیء ارسال می‌کنیم.

```
objStreamToPrint = new StreamReader(strFileName);
```

سپس باید فونت و اندازه متن را برای چاپ مشخص کنیم. به همین علت شیء را از نوع Font تعریف کرده و فونت Arial و اندازه 10 را برای آن تعریف می‌کنیم.

```
objPrintFont = new Font("Arial", 10);
```

همانطور که در قسمتهای قبل نیز گفتم، هنگامی که یک رویداد به وسیله یک کلاس رخ می دهد، تعدادی از توابع برای پاسخ دادن به آن رویداد اجرا می شوند. برای مثال در قسمتهای قبل مشاهده کردید با دو بار کلیک بر روی یک کنترل **Button** در زمان طراحی، متدهای ایجاد می شد و این متدهای هنگامی که کاربر روی آن کنترل در طی اجرای برنامه کلیک می کرد، توسط برنامه فراخوانی می شد. برای بررسی دقیقتر این مورد باید بگوییم که هر رویداد شامل لیستی از توابع است. هنگامی که رویداد رخ می دهد، کلاس مربوطه تمام توابع موجود در لیست مربوط به آن رویداد را فراخوانی می کند. برای مثال می توانید چندین متدهای تعریف کنید و آنها را به رویداد کلیک یک **Button** اضافه کنید. به این ترتیب هنگامی که بر روی آن دکمه کلیک شود تمام متدهایی که به آن اضافه کرده اید اجرا خواهند شد.

در قسمتهای قبل گفتم که کلاس **PrintDocument** برای اینکه تشخیص دهد چه متنه را باید چاپ کند، در هر صفحه رویداد **PrintPage** را فراخوانی می کند. به عبارت دقیق‌تر باید بگوییم که این کلاس در هر مرحله تمام توابعی که در لیست رویداد **PrintPage** هستند را اجرا می کند. پس باید متدهای را ایجاد کنیم و آن را به لیست متدهای رویداد اضافه کنیم. برای این کار متدهای **prtPage** را ایجاد کرده و آن را به وسیله دستور زیر به رویداد **PrintPage** اضافه می کنیم^۱:

```
objPrintDocument.PrintPage +=  
    new PrintPageEventHandler(prtPage);
```

حال باید چاپگر مورد استفاده برای چاپ و همچنین تنظیم‌های آن را برای شیء **PrintDocument** مشخص کنیم. برای این کار کافی است تنظیمهایی که کاربر در کادر **Print** مشخص کرده است را به این شیء بفرستیم. تنظیم‌های کادر در خاصیت **PrinterSettings** ذیخرا می‌شوند. پس کافی است خاصیت **Print** را برابر با آن قرار دهیم.

```
objPrintDocument.PrinterSettings =  
    printDialog1.PrinterSettings;
```

حال باید متدهای **PrintPage** را فراخوانی کنیم. این متدهای رویداد **PrintPage** را احضار می کنند و اخضار این رویداد نیز باعث می شود که کد درونی متدهای **prtPage** اجرا شود.

```
objPrintDocument.Print();
```

نکته دیگری که در اضافه کردن یک متدهایی که می توانند به رویداد **PrintPage** اضافه شوند باید در نظر داشته باشید این است که متدهایی که می توانند به رویداد **PrintPage** اضافه شوند باید دارای ساختار خاصی باشند. این متدها نباید مقداری را برگردانند (مقدار برگشته آنها باید به صورت **void** تعریف شود). همچنین باید دو پارامتر را از ورودی دریافت کنند: اولین پارامتر مشخص کننده شیء است که این رویداد را فراخوانی کرده است. نام این پارامتر **sender** و نوع آن از نوع کلاس **Object** خواهد بود. دومین پارامتر باید شیء از نوع کلاس **PrintPageEventArgs** باشد. این پارامتر حاوی اطلاعاتی در مورد صفحه ای که باید چاپ شود خواهد بود. بنابراین متدهای **prtPage** که باید به وسیله رویداد **PrintPage** فراخوانی شود مشابه زیر خواهد بود:

¹ در دو فصل مربوط به برنامه نویسی شیء گرا و فصول بعد از آن، متدها را دقیق‌تر بررسی خواهیم کرد.

```
private void prtPage(object sender, PrintEventArgs e)
```

حال به بررسی کدهایی می‌پردازیم که در داخل این متدها باید اجرا شوند. ابتدا باید تعدادی متغیر تعریف کنیم و مقادیر آنها را تنظیم کنیم. توجه کنید که مقادیر متغیرهای `sngTopMargin` و `sngLeftMargin` به وسیله مقادیر موجود در پارامتر `e` که به متدهای `PrintEventArgs` می‌شود تنظیم خواهد شد.

```
float sngLinesPerPage = 0;
float sngVerticalPosition = 0;
int intLineCount = 0;
float sngLeftMargin = e.MarginBounds.Left;
float sngTopMargin = e.MarginBounds.Top;
string strLine;
```

حال باید مشخص کنیم که در هر صفحه چند خط می‌تواند چاپ شود. برای این کار باید ارتفاع قابل چاپ در صفحه را بر ارتفاع فونت (ارتفاع هر خط) تقسیم کنیم. برای دسترسی به ارتفاع قابل چاپ در صفحه می‌توانیم از خاصیت `MarginBounds.Height` استفاده کنیم (این شیء، به عنوان پارامتر به متدهای `PrintEventArgs` می‌فرستاده شده است).

ارتفاع قابل چاپ در صفحه در کادر `PrintDialog` تنظیم شده و در خاصیت `PrinterSettings` قرار می‌گیرد. همانطور که مشاهده کردید در کدهای قبلی این خاصیت را در خاصیت `PrinterSettings` مربوط به شیء `objPrintDocument` قرار دادیم. شیء `objPrintDocument` هم هنگامی که بخواهد رویداد `PrintPageEventArgs` را فراخوانی کند، این مقدار را به وسیله شیء از کلاس `PrintPageEventArgs` به متدهای `PrintPage` فراخوانی شده می‌فرستد.

```
sngLinesPerPage = e.MarginBounds.Height /
objPrintFont.GetHeight(e.Graphics);
```

پس به این ترتیب متغیر `sngLinesPerPage` حاوی تعداد خطوطی خواهد بود که در هر صفحه قرار می‌گیرد. حال باید محتويات فایل را خط به خط خوانده و در صفحه برای چاپ قرار دهیم. برای این کار با استفاده از یک حلقه، متن داخل فایل را خط به خط در صفحه وارد می‌کنیم. اجرای این حلقه تا زمانی ادامه پیدا می‌کند که یا متن داخل فایل تمام شود و به انتهای فایل برسیم و یا تعداد خطهایی که در صفحه قرار داده ایم برابر با حداقل تعداد خطهایی شود که می‌توانیم در یک صفحه وارد کنیم، به عبارت دیگر صفحه پر شود. بنابراین ابتدا اولین خط را خوانده و در متغیر `strLine` قرار می‌دهیم و سپس حلقه را اجرا می‌کنیم:

```
strLine = objStreamToPrint.ReadLine();
while((intLineCount < sngLinesPerPage) && (strLine != null))
{
```

قبل از اینکه متنی را در صفحه قرار دهیم باید مشخص کنیم که موقعیت عمودی متن در صفحه چقدر است. به عبارت دیگر باید فاصله متن را از بالای صفحه مشخص کنیم. برای تعیین فاصله متن از بالای صفحه باید اندازه قسمت سفید بالای صفحه را با

ارتفاع تعداد خطهایی که تاکنون چاپ شده اند جمع کنیم، برای محاسبه ارتفاع تعداد خطهایی که تاکنون چاپ شده اند نیز باید حاصل ضرب تعداد خطهایی که در صفحه چاپ شده اند در ارتفاع هر خط را بدست آوریم:

```
sngVerticalPosition = sngTopMargin +  
(intLineCount * objPrintFont.GetHeight(e.Graphics));
```

برای اینکه واقعاً متن را به چاپگر بفرستیم باید از تابع DrawString در کلاس Graphics استفاده کنیم. کلاس Graphics به صورت یکی از خاصیتهای کلاس PrintEventArgs به این متده فرستاده می شود. پارامترهایی که تابع DrawString دریافت می کند عبارتند از: متنی که باید چاپ شود، فونت متنی که باید چاپ شود، رنگ متنی که باید چاپ شود (این رنگ باید از شمارنده Brushes انتخاب شود)، فاصله متن از سمت چپ صفحه، فاصله متن از بالای صفحه، و قالب متن برای چاپ. در این قسمت قالبی برای متن مشخص نمی کنیم بلکه یک شیء جدید از کلاس StringFormat ایجاد کرده و آن را به تابع می فرستیم.

```
e.Graphics.DrawString(strLine, objPrintFont,  
Brushes.Black, sngLeftMargin,  
sngVerticalPosition,  
new StringFormat());
```

به این ترتیب یک خط از متن را چاپ کرده ایم، پس یک واحد به تعداد خطها اضافه می کنیم:

```
intLineCount = intLineCount + 1;
```

حال بررسی می کنیم که صفحه پر شده است یا نه. اگر صفحه پر نشده بود خط دیگری را از فایل خوانده و در متغیر strLine قرار میدهیم تا حلقه با خط جدید ادامه پیدا کند:

```
if (intLineCount < sngLinesPerPage)  
{  
    strLine = objStreamToPrint.ReadLine();  
}
```

بعد از اینکه یک صفحه کاملاً پر شد، برنامه از حلقه خارج می شود. حال باید مشخص کنیم که صفحه دیگری هم باید چاپ شود و یا اینکه متن داخل فایل تمام شده است. اگر متن داخل فایل تمام شده بود باید خاصیت HasMorePages PrintPage را برابر با false قرار دهیم که تابع Print بار دیگر باعث فراخوانی شدن رویداد PrintPage نشود. اما اگر متن تمام نشده بود، کافی است که برای چاپ ادامه ی متن، خاصیت HasMorePages را برابر با true قرار دهیم. به این ترتیب تابع prtPage بتواند صفحه بعد را چاپ کند.

```
if (strLine != null)  
{  
    e.HasMorePages = true;  
}  
else
```

```

{
    e.HasMorePages = false;
}

```

هنگامی که تمام متن داخل فایل به چاپگر فرستاده شد، وظیفه متده Print تمام شده است و برنامه به ادامه کدهای موجود در متده btnPrint_Click برمی گردد. تنها کاری که باید در ادامه انجام دهیم این است که فضای اشغال شده به وسیله اشیای مربوط به چاپ و نیز اشیای مربوط به خواندن از فایل را آزاد کنیم.

```

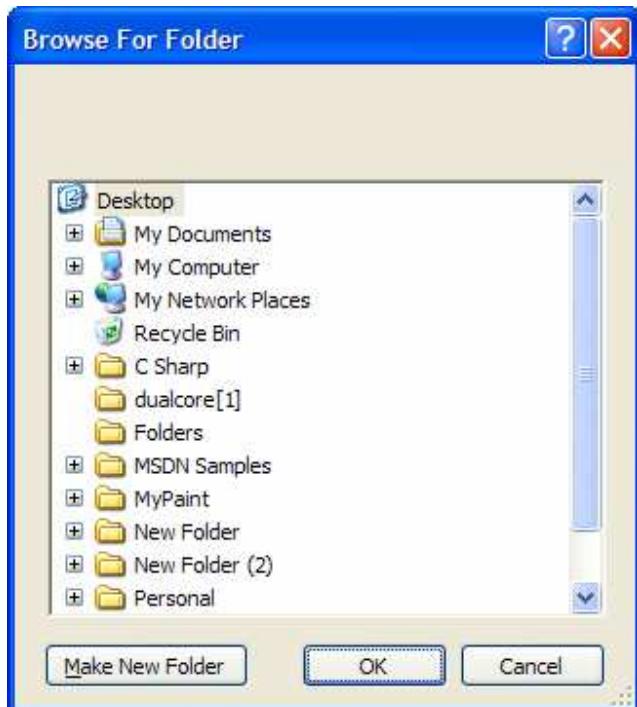
objStreamToPrint.Close();
objStreamToPrint = null;

```

:FolderBrowserDialog

بعضی از موقع ممکن است در برنامه نیاز داشته باشید به کاربر اجازه دهید که به جای انتخاب یک فایل، یک فolder را مشخص کند. برای مثال ممکن است بخواهید کاربر فolder را برای ذخیره فایل‌های پشتیبان^۱ و یا فolder را برای ذخیره فایل‌های موقتی برنامه مشخص کند. در این موقع می‌توانید با استفاده از کنترل FolderBrowserDialog، کادر استاندارد Folder را در برنامه نمایش دهید. همانطور که ممکن است در دیگر برنامه‌های ویندوزی نیز مشاهده کرده باشید، این کادر فقط فolderهای موجود در کامپیوتر را نمایش می‌دهد و به واسطه آن کاربر می‌تواند فolder را در برنامه مشخص کند. همانند تمام کادرهای دیگر، کادر FolderBrowser نیز هم می‌تواند به صورت کنترل مورد استفاده قرار گیرد و هم به صورت یک کلاس. شکل ۷-۱۶ یک کادر FolderBrowser را بدون تنظیم خاصیت‌های آن (با مقدار پیش فرض خاصیت‌ها) نمایش می‌دهد. توجه کنید که در قسمت پایین این فرم یک دکمه فرمان Make New Folder وجود دارد که به کاربر اجازه می‌دهد فolder جدیدی را ایجاد کند.

^۱ Backup Files

شکل ۱۶-۷

خاصیتهای کنترل :FolderBrowser

قبل از اینکه نحوه استفاده از این کنترل را در کد مشاهده کنیم بهتر است به بررسی خاصیتهای مهم آن پردازیم. در جدول زیر لیستی از نام و نحوه استفاده از خاصیتهای مهم این کنترل آورده شده است.

نام خاصیت	شرح
Description	مشخص کننده متنی است که به عنوان توضیح در کادر نمایش داده می شود.
RootFolder	مشخص کننده آدرس فولدری است که به صورت پیش فرض باید در کادر نمایش داده شود.
SelectedPath	مشخص کننده آدرس مسیری است که به وسیله کاربر انتخاب شده است.
ShowNewFolderButton	مشخص می کند آیا دکمه <code>Make New Folder</code> در کادر نمایش داده شود یا نه؟

کادر محاوره ای `FolderBrowser` اولین کادری است که تقریباً از تمام خاصیتهای آن استفاده خواهد کرد. همانند تمام کادرهای دیگر، این کنترل نیز دارای متodi به نام `ShowDialog` است که باعث نمایش داده شدن کادر در برنامه می شود. نحوه استفاده از این متod در این کنترل همانند کادرهای دیگر است، بنابراین نیازی به توضیح مجدد آن نیست.

استفاده از کنترل :FolderBrowser

همانند تمام کادرهای محاوره ای دیگر، قبل از نمایش کادر `Browse For Folder` باید بعضی از خاصیتهای آن را تغییر دهیم. سه خاصیتی که عموماً قبل از نمایش این کادر تنظیم می شوند در قطعه کد زیر نشان داده شده اند. اولین خاصیت `Description` است که یک توضیح و یا دستورالعمل را برای کاربر در صفحه نمایش می دهد. متى که در این خاصیت قرار داده شود، هنگام فراخوانی تابع `ShowDialog` در بالای کادر نوشته خواهد شد.

خاصیت بعدی خاصیت `RootFolder` است. این خاصیت مشخص می کند که هنگام نمایش کادر، چه فolderی به صورت پیش فرض نمایش داده شود. این خاصیت مقداری را از شمارنده `SpecialFolder` دریافت می کند و این شمارنده نیز خود حاوی آدرس فolderهای مخصوص سیستم عامل ویندوز مانند `My Documents` است. خاصیت دیگری که قبل از نمایش کادر تنظیم می شود، خاصیت `ShowNewFolderButton` است. اگر مقدار این خاصیت برابر با `true` باشد، دکمه `Make New Folder` در کادر نمایش داده می شود تا به کاربر اجازه داده شود فolder جدیدی را ایجاد کند. در غیر این صورت این دکمه نمایش داده نخواهد شد.

```
folderBrowserDialog1.Description =  
    "Select a folder for your backups:";  
folderBrowserDialog1.RootFolder =  
    Environment.SpecialFolder.MyComputer;  
folderBrowserDialog1.ShowNewFolderButton = false;
```

بعد از تنظیم خاصیتهای لازم، می توانید با فراخوانی تابع `ShowDialog` کادر `Browse For Folder` را نمایش دهید:

```
folderBrowserDialog1.ShowDialog();
```

این تابع نیز همانند کادرهای قبلی مقداری را از نوع `DialogResult` برمی گرداند که می توانید با استفاده از یک دستور `if` به بررسی نتیجه آن بپردازید. برای دسترسی به آدرس فolderی که کاربر انتخاب کرده است می توانید از مقدار خاصیت `SelectedPath` استفاده کرده و آن را در متغیری ذخیره کنید. این خاصیت آدرس فolder انتخاب شده توسط کاربر را برمی گرداند. برای مثال اگر کاربر فolder `temp` را درون درایو `C` انتخاب کند، مقدار این خاصیت به صورت `C:\temp` خواهد بود.

```
strFileName = folderBrowserDialog1.SelectedPath;
```

در امتحان کنید بعد، مجدداً از پروژه `Dialogs` استفاده کرده و کادر `Browse For Folder` را نمایش می دهیم. اگر کاربر فolderی را در این کادر انتخاب کرده، آدرس آن را در `TextBox` درون فرم نمایش خواهیم داد.

امتحان کنید: کار با کنترل `FolderBrowser`

(۱) به قسمت طراحی فرم در پروژه `Dialogs` بروید.

(۲) با استفاده از جعبه ابزار کنترل **Button** دیگری را به فرم برنامه اضافه کرده و خاصیتهای آن را بر طبق لیست زیر تنظیم کنید:

- خاصیت **Name** را برابر با **btnBrowse** قرار دهید.
- خاصیت **Text** را برابر با **Browse** قرار دهید.
- خاصیت **Location** را برابر با **158, 367** قرار دهید.
- خاصیت **Anchor** را برابر با **Top, Right** قرار دهید.

(۳) حال باید یک کنترل **FolderBrowserDialog** را به برنامه اضافه کنید. برای این کار در جعبه ابزار به قسمت **Dialogs** بروید و بر روی کنترل **FolderBrowserDialog** دو بار کلیک کنید. مشاهده خواهد کرد که این کنترل نیز همانند کنترلهای قبلی به قسمت پایین بخش طراحی فرم اضافه خواهد شد.

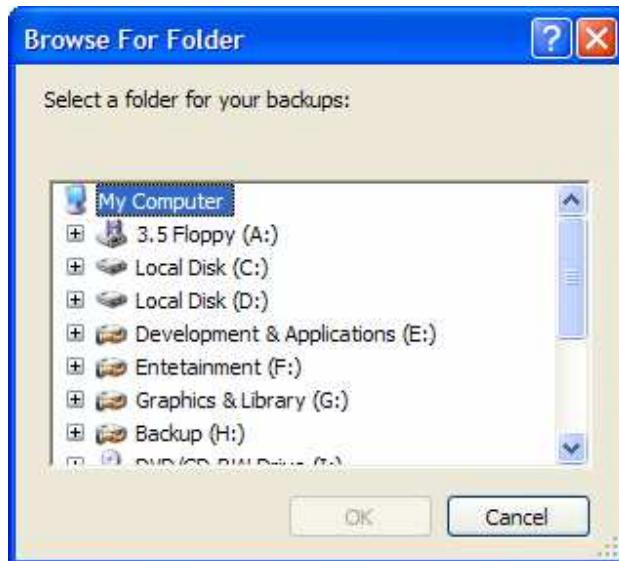
(۴) بر روی دکمه‌ی **btnBrowse** دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد **Click** آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن متد وارد کنید:

```
private void btnBrowse_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the FolderBrowserDialog control properties
    folderBrowserDialog1.Description =
        "Select a folder for your backups:" ;
    folderBrowserDialog1.RootFolder =
        Environment.SpecialFolder.MyComputer;
    folderBrowserDialog1.ShowNewFolderButton = false;

    // Show the Browse For Folder dialog
    if (folderBrowserDialog1.ShowDialog() ==
        DialogResult.OK)
    {
        // Display the selected folder
        txtFile.Text = folderBrowserDialog1.SelectedPath;
    }
}
```

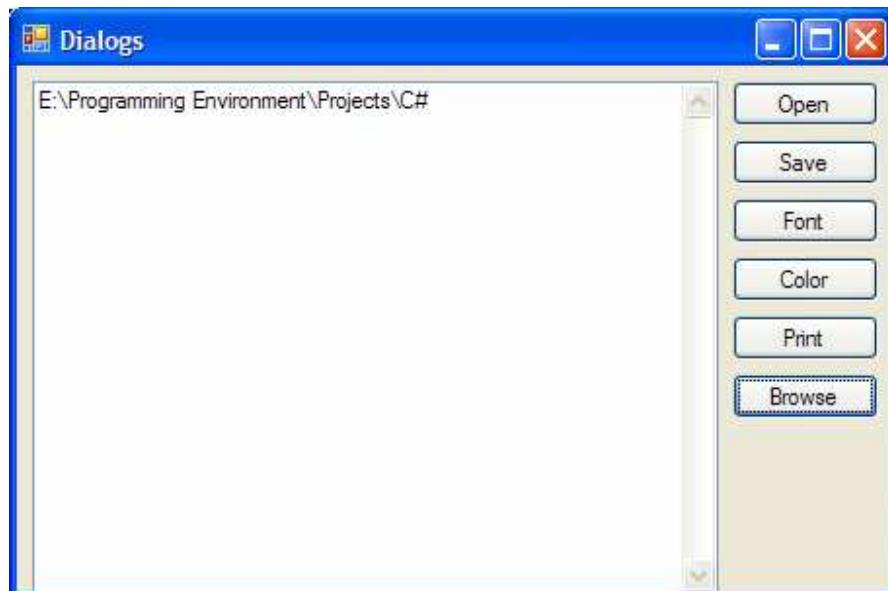
(۵) تمام کد مورد نیاز برای این برنامه همین بود. برای امتحان عملکرد برنامه، در نوار ابزار روی دکمه **Start** کلیک کنید.

(۶) هنگامی که فرم برنامه نمایش داده شد، روی دکمه‌ی **Browse** کلیک کنید. قادر همانند شکل ۱۷-۷ نمایش داده خواهد شد.

۱۷-۷

۷) فolderی را در کامپیوتر خود مشخص کرده و روی دکمه فرمان OK کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که آدرس کامل فolder مشخص شده، همانند شکل ۱۸-۷ در فرم نمایش داده خواهد شد.

۱۸-۷

چگونه کار می کند؟

قبل از اینکه کادر Browse For Folder را نمایش دهید، باید بعضی از خاصیتهای آن را تنظیم کنید تا ظاهر آن با برنامه هماهنگ شود. اولین خاصیت، خاصیت Description است که برای راهنمایی کاربر در مورد این کادر به کار می

رود. همانطور که مشاهده می کنید مقدار این متغیر در ابتدای این کادر نمایش داده می شود. خاصیت بعدی، خاصیت RootFolder است که فolder پیش فرض را مشخص می کند. در این برنامه My Computer را به عنوان فolder پیش فرض در نظر گرفته ایم. همانطور که مشاهده می کنید، هنگام نمایش کادر درایوهای موجود در My Computer به طور پیش فرض نمایش داده می شوند. در انتها نیز خاصیت ShowNewFolderButton را برابر با false قرار می دهیم تا این دکمه در کادر نمایش داده نشود.

```
// Set the FolderBrowserDialog control properties
folderBrowserDialog1.Description =
    "Select a folder for your backups:";
folderBrowserDialog1.RootFolder =
    Environment.SpecialFolder.MyComputer;
folderBrowserDialog1.ShowNewFolderButton = false;
```

سپس کادر ای را با فراخوانی متد ShowDialog نمایش می دهیم و سپس با استفاده از دستور if بررسی می کنیم که کاربر روی دکمه OK کلیک کرده است و یا روی دکمه Cancel:

```
// Show the Browse For Folder dialog
if (folderBrowserDialog1.ShowDialog() ==
    DialogResult.OK)
{
```

اگر کاربر روی دکمه OK کلیک کرده بود، آدرس فolder انتخاب شده توسط کاربر را که در خاصیت SelectedPath قرار گرفته است در فرم نمایش داده خواهد شد.

```
// Display the selected folder
txtFile.Text = folderBrowserDialog1.SelectedPath;
```

نتیجه:

در این فصل بعضی از کادرها را که در برنامه های ویژوال C# ۲۰۰۵ قابل استفاده است را بررسی کردیم. این کادرها عبارت اند از: FontDialog، SaveFileDialog، OpenFileDialog، MessageBox، FolderBrowserDialog، PrintDialog، ColorDialog کادرها رابطهای کاربری استاندارد را برای برنامه فراهم می کنند و به واسطه آنها می توانید برنامه ای با ظاهر حرفه ای تر و مشابه دیگر برنامه های ویندوزی طراحی کنید.

اگرچه برای استفاده از این کادرها از کنترلهای متناظر آنها در جعبه ابزار استفاده کردیم، اما به خاطر داشته باشید که تمام این کادرها می توانند همانند یک کلاس مورد استفاده قرار بگیرند. به عبارت دیگر کلاس متناظر با این کنترل ها نیز همین خاصیت ها و متد ها را ارائه می دهند و تفاوتی ندارد که در برنامه از آنها به عنوان کلاس استفاده کنید و یا به عنوان کنترل. برای استفاده از این کادرها به صورت کنترل می توانید متغیری را از نوع کلاس مرتبط با کادر مورد نظرتان تعریف کنید و در هر قسمی از برنامه که خواستید از آن

کادر استفاده کنید با استفاده از دستور new کادر را ایجاد کنید. بعد از استفاده هم می توانید متغیر را از بین ببرید تا حافظه گرفته شده به وسیله آن آزاد شود. به این ترتیب حافظه کمتری در برنامه استفاده خواهد کرد و برنامه کارایی بیشتری خواهد داشت.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- با استفاده از کلاس MessageBox یک کادر پیغام را به کاربر نمایش دهید.
- در یک کادر پیغام از آیکون و دکمه های مورد نظر استفاده کنید.
- از کنترل OpenFileDialog استفاده کنید و محتویات یک فایل را بخوانید.
- از کنترل SaveFileDialog استفاده کرده و اطلاعاتی را در یک فایل بنویسید.
- با استفاده از کنترل FontDialog رنگ و فونت یک متن را تغییر دهید.
- با استفاده از کنترل ColorDialog رنگ پیش زمینه یک کنترل، مانند فرم را تغییر دهید.
- با استفاده از کنترل PrintDialog متنی را چاپ کنید.
- با استفاده از کنترل FolderBrowserDialog به کاربر اجازه دهید فolder را در برنامه انتخاب کند.

تمرین:

تمرین ۱:

برنامه ویندوزی ساده ای ایجاد کرده و در فرم آن یک TextBox و دو Button قرار دهید. کنترل های Button را به گونه ای تنظیم کنید که فایلی را باز کرده، نمایش دهنده و آن را ذخیره کنند. برای باز کردن و ذخیره کردن فایل از کلاسهای SaveFileDialog و OpenFileDialog استفاده کنید (نه از کنترلهای آنها).
راهنمایی: برای تعریف کلاسهای متناظر با کنترلهای SaveFileDialog و OpenFileDialog می توانید از دستورات زیر استفاده کنید:

```
OpenFileDialog openFileDialog1 = new OpenFileDialog();  
SaveFileDialog saveFileDialog1 = new SaveFileDialog();
```

تمرین ۲:

یک برنامه ای ساده ای ویندوزی ایجاد کنید که شامل یک کنترل Label و یک کنترل Button باشد. در کنترل کدی را وارد کنید که یک کادر Browser For Folder را نمایش دهد. همچنین در این کادر دکمه ای Make New Folder را نیز فعال کنید. فolder را در این کنترل به عنوان فolder پیش فرض قرار

داده و سپس کادر را نمایش دهید. برای استفاده از کادر `FolderBrowserDialog` از کلاس `Folder` برای استفاده کنید. در انتهای نیز آدرس انتخاب شده به وسیله‌ی کاربر را در کنترل `Label` قرار دهید.

فصل هشتم: منو ها

منو ها جز تفکیک ناپذیر هر برنامه‌ی خوب محسوب می‌شوند و راهی راحت و پر کاربرد برای دسترسی کاربر به تمام قسمتهای برنامه را فراهم می‌کنند. برای مثال برنامه‌ی ویژوال استودیو با استفاده از منو ها، به برنامه نویس این امکان را می‌دهد که به راحتی به ابزارهای این محیط دسترسی داشته باشد و بتواند از آنها استفاده کند. همچنین در محیط کد نویسی با استفاده از منو های فرعی^۱ می‌توانید به راحتی اعمالی مانند کات کردن، کپی کردن، و یا جستجو در بین کد را انجام دهید.

در این فصل نحوه ایجاد منو در برنامه های ویژوال #C را بررسی خواهیم کرد. در طی فصل نحوه‌ی ایجاد و مدیریت منو ها و زیرمنو ها و همچنین نحوه ایجاد منو های فرعی در یک برنامه را مشاهده خواهید کرد. ویژوال #C ۲۰۰۵ دو نوع کنترل برای کار با منو ها در جعبه ابزار خود دارد که در این فصل هر دوی آنها را بررسی خواهیم کرد.
در این فصل:

- با نحوه‌ی ایجاد منو ها آشنا خواهید شد.
- با نحوه‌ی ایجاد زیر منو ها آشنا خواهید شد.
- چگونگی استفاده از منو های فرعی را مشاهده خواهید کرد.

درک ویژگیهای یک منو:

کنترلی که در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برای ایجاد منو در برنامه مورد استفاده قرار می‌گیرد، `MenuStrip` نام دارد. این کنترل دارای چندین ویژگی کلیدی است. اولین و مهمترین ویژگی این است که به وسیله آن می‌توانید به سرعت و به راحتی منو ها و زیرمنو های مورد نیاز در برنامه را ایجاد کنید.

منو هایی که به وسیله این کنترل ایجاد می‌کنید علاوه بر متی که برای هر منو نمایش می‌دهد، می‌توانند شامل تصویر، کلید دسترسی، شورت کات و یا حتی به صورت گزینه‌ی قابل انتخاب باشند.

تصاویر:

حتماً تاکنون تصاویر کنار منو ها را در برنامه های ویندوزی مانند Word و یا حتی خود ویژوال استودیو مشاهده کرده‌اید. تا قبل از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برنامه نویسان برای نمایش تصویر در کنار منو های خود یا باید حجم زیادی از کد را در برنامه وارد کرده و یا از کنترلهای شخص-ثالث^۲ استفاده می‌کردند. اما در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برای هر گزینه‌ی منو، یک خاصیت Image نیز در نظر گرفته شده است که می‌توانید به وسیله آن تصویری را معین کنید تا در کنار منو نمایش داده شود.

¹ منوی فرعی یا Pop-Up Menu می‌نویی که با کلیک راست در یک محدوده نمایش داده می‌شود.

² Third-Party Controls

کلیدهای دسترسی:

یک کلید دسترسی به کاربر اجازه می دهد که با فشار کلید **Alt** و آن کلید در صفحه کلید، به منو دسترسی پیدا کند. کلیدهای دسترسی برای هر منو به صورت یک حرف هستند که در نام منو با یک زیر خط مشخص می شوند. هنگامی که کلید **Alt** همراه با کلید دسترسی منو در صفحه کلید فشار داده شد، منوی مربوطه در صفحه نمایش داده می شود و کاربر می تواند به وسیله کلیدهای مکان نما بین گزینه های منو جا به جا شود.

شورت کات ها:

به وسیله شورت کات ها می توانید بدون اینکه منوی مورد نظر را نمایش دهید، گزینه ای را از آن انتخاب کنید. شورت کات ها به صورت ترکیب یک کلید کنترلی همراه با یک کلید اصلی است، مانند شورت کات **X + Ctrl** برای کات کردن یک متن.

علامت تیک:

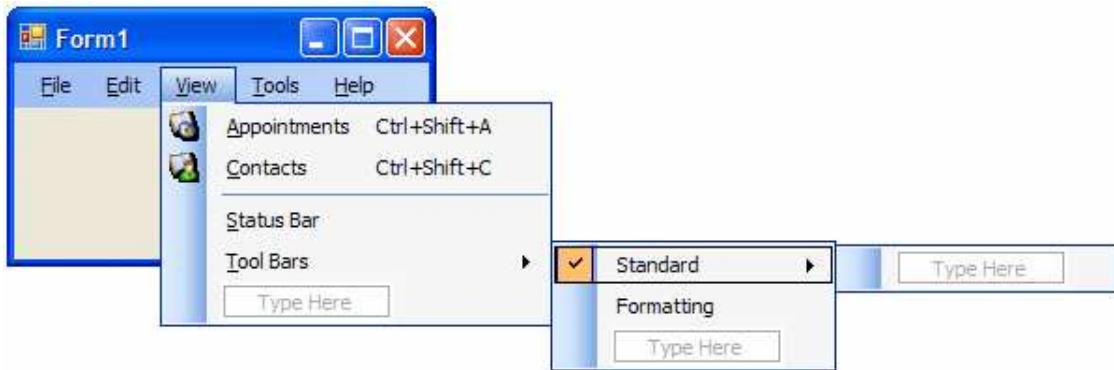
علامت تیک، علامتی است که در کنار بعضی از منو ها به جای عکس قرار می گیرد و مشخص می کند که این گزینه هم اکنون انتخاب شده و یا در حال استفاده است. برای مثال اگر منوی **View** را از ویژوال استودیو انتخاب کرده و سپس به زیر منوی **ToolBars** بروید، نام تمام نوار ابزارهای موجود در ویژوال استودیو را مشاهده خواهید کرد که کنار بعضی از آنها یک علامت تیک قرار گرفته است. وجود این علامت در کنار یک گزینه به این معنی است که نوار ابزار مربوط به آن گزینه هم اکنون در ویژوال استودیو نمایش داده شده است.

شكل ۱-۸ ویژگی هایی که یک منو می تواند داشته باشد را نمایش می دهد. همانطور که مشاهده می کنید، این منوی نمونه علاوه بر تمام ویژگیهایی که ذکر کردیم یک منوی جدا کننده نیز دارد. یک منوی جدا کننده به صورت یک خط افقی نمایش داده می شود و برای دسته بندی گزینه های مرتبط به هم در منو به کار می رود.

شكل ۱-۸

شکل ۲-۸ منوی برنامه را در زمان اجرای برنامه نمایش می دهد. این منو در زمان طراحی همانند شکل ۲-۸ خواهد بود.

شکل ۲-۸

در هنگام کار با کنترل **MenuStrip** اولین نکته ای که جلب توجه می کند، این است که علاوه بر منوهای ایجاد شده در این کنترل، منوی هم وجود دارد که برای اضافه کردن یک گزینه‌ی جدید به منو یا زیرمنو به کار می‌رود. هر زمان که با استفاده از این گزینه در کنترل **MenuStrip** یک منو جدید ایجاد کنید، گزینه‌ی دیگری مشابه قبلی در این قسمت ایجاد خواهد شد.

پنجره Properties

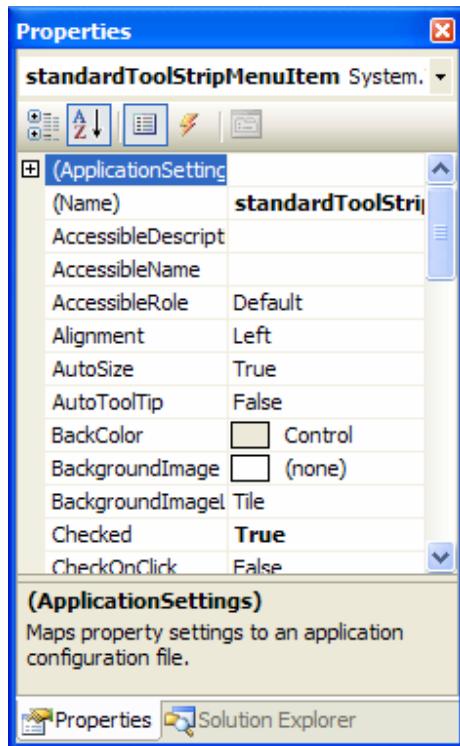
هنگامی که یک منو را به برنامه اضافه کردید و در حال تغییر ویژگی‌های آن بودید، پنجره **Properties** خاصیتهای آن منو را نمایش می‌دهد و مانند هر کنترل دیگری می‌توانید خاصیتهای آن را تنظیم کنید. شکل ۳-۸ پنجره **Properties** را برای یک کنترل منو نمایش می‌دهد.

در طراحی منو برای برنامه همواره باید در نظر داشته باشید که منوی برنامه خود را همانند منوی دیگر برنامه‌های ویندوزی ایجاد کنید. برای مثال می‌توانید به منو‌های برنامه‌هایی مانند ویژوال استودیو، WORD یا Outlook توجه کنید. در تمام این برنامه‌ها منوی به نام **File** وجود دارد و گزینه‌ای به نام **Exit** در این منو است که به وسیله آن می‌توان از برنامه خارج شد. بنابراین اگر در برنامه خود از منو استفاده کردید، بهتر است منوی به نام فایل ایجاد کرده و حداقل گزینه **Exit** را در آن قرار دهید. اگر برنامه شما به کاربر اجازه می‌دهد عملیاتی مانند کات کردن و یا کپی کردن را انجام دهد، بهتر است منوی به نام **Edit** ایجاد کرده و این گزینه‌ها را در آن قرار دهید.

نکته: در کتابخانه MSDN که همراه با ویژوال استودیو ۲۰۰۵ نصب می‌شود، بخشی به نام **User Interface Design and Development** وجود دارد که مسائل سیاری را راجع به طراحی رابط کاربری استاندارد برای برنامه‌های ویندوزی بررسی می‌کند. برای اطلاع در مورد چگونگی طراحی استاندارد رابطه‌ای کاربری می‌توانید به آن بخش مراجعه کنید.

دلیل اینکه منوهای برنامه شما باید همانند منوهای دیگر برنامه ویندوزی باشد در این است که به این صورت کاربران هنگام کار با برنامه احساس راحتی بیشتری می‌کنند و می‌توانند از آشنایی قبلی خود با منوهای دیگر برنامه‌ها، در برنامه شما نیز استفاده کنند و نیازی ندارند که عملکرد تمامی منوها را از ابتدا یاد بگیرند. البته همواره در منوی یک برنامه گزینه‌هایی وجود دارند که در برنامه

های دیگر نیستند. در مورد این گزینه ها میتوانید آنها را در چند منوی خاص در بین منو ها قرار دهید. اما همواره قرار دادن گزینه های عمومی در فرمتهای ثابت یک منو باعث می شود که کاربر زودتر با نحوه کار کرد برنامه آشنا شود.

شکل ۳-۸

ایجاد منو ها:

حال بهتر است که ببینیم چگونه می توان در یک برنامه منو ایجاد کرد. در بخش امتحان کنید بعد، برنامه ای ایجاد خواهیم کرد که شامل یک نوار منو، دو نوار ابزار و دو TextBox باشد. نوار منو شامل منو های File, Edit, View, Tools, Help و چندین گزینه و زیر منو در هر یک از آنها خواهد بود. به این ترتیب می توانید تمام ویژگی های منو ها را در برنامه مشاهده کنید. به علت اینکه این برنامه از چند بخش تشکیل شده است، نوشتن آن را نیز به چند قسمت تقسیم می کنیم و در قسمت اول به طراحی منو ها می پردازیم.

طراحی منو ها:

امتحان کنید: ایجاد منو ها

(۱) ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را اجرا کرده و گزینه... File → New → Project را از نوار منو انتخاب کنید.
در کادر Templates گزینه Windows Application Project را از قسمت New گزینه Project انتخاب کرده و در کادر Name گزینه Menus را انتخاب کنید. روی دکمه OK کلیک کنید تا پروژه جدید ایجاد شود.

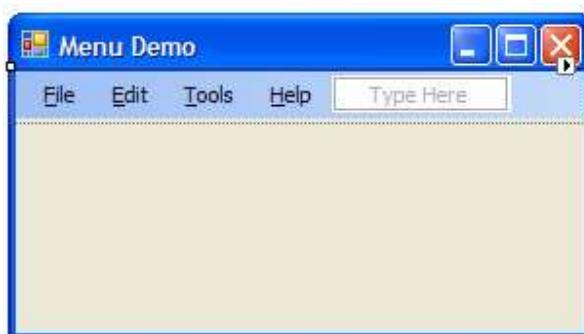
(۲) در قسمت طراحی فرم، روی فرم برنامه کلیک کرده و خاصیتهای آن را مطابق لیست زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Size را برابر با 300 ; 168 قرار دهید.
- خاصیت StartPosition را برابر با CenterScreen قرار دهید.
- خاصیت Menu Demo را برابر با Text قرار دهید.

(۳) با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل ToolStrip را در فرم برنامه قرار دهید. این کنترل به طور اتوماتیک در بالای فرم قرار خواهد گرفت. علاوه بر کنترلی که در بالای فرم قرار داده می شود، کنترلی هم همانند کنترلهای کادر محاوره ای که در فصل هفتم مشاهده کردید، به قسمت پایین بخش طراحی فرم اضافه می شود.

(۴) در قسمت پایین طراحی روی کنترل menuStrip1 کلیک راست کنید و از منوی فرعی باز شده گزینه Insert Standard Items را انتخاب کنید تا گزینه های یک منوی استاندارد در نوار منوی بالای فرم قرار بگیرد.

(۵) همانطور که در شکل ۴-۸ مشاهده می کنید، یک قسمت سفید رنگ در سمت راست منوی Help وجود دارد که به وسیله آن می توانید منو های جدید را ایجاد کنید. برای ایجاد منوی جدید علاوه بر استفاده از این قسمت، می توانید از پنجره Items Collection Editor نیز استفاده کنید.

شکل ۴-۸

نوار منوی بالای صفحه را انتخاب کرده و سپس در پنجره Properties روی دکمه ... در مقابل گزینه Items Collection Editor کلیک کنید. به این ترتیب کادر نمایش داده می شود. در این کادر روی دکمه فرمان Add کلیک کنید تا یک منوی جدید به نوار منو اضافه شود. برای اینکه نام منوی جدید با نام منو هایی که در قسمت قبلی به نوار منو اضافه کردیم همانگ باشد، نام آن را به viewToolStripMenuItem تغییر دهید.

حال خاصیت Text منوی جدید را به &View تغییر دهید. کاراکتر & برای مشخص کردن کلید دسترسی به یک منو به کار می رود. این کاراکتر قبل از هر حرفی که قرار بگیرد، می توان با ترکیب آن حرف با کلید Alt به آن منو دسترسی داشت. در منویی که ایجاد کردیم کاراکتر & قبل از حرف V قرار گرفته است، بنابراین در طول اجرای برنامه کاربر برای دسترسی به این منو می تواند از ترکیب کلیدهای Alt + V استفاده کند.

حال باید منوی جدید را بین منوهای Tools و Edit قرار دهیم، برای این کار منوی View را در لیست منوها انتخاب کرده و روی فلش به سمت بالا در سمت راست لیست کلیک کنید تا منوی View در مکان درست خود قرار بگیرد.

(۶) حال از بین خاصیتهای منوی View خاصیت DropDownItems را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی ... در مقابل آن کلیک کنید. پنجره دیگری مشابه پنجره Items Collection Editor باز می‌شود که به وسیله آن می‌توانید، منوهایی که می‌خواهید تحت منوی View قرار گیرند را ایجاد کنید. در این برنامه فقط یک منو تحت منوی View نمایش داده می‌شود و آن هم منوی ToolBars است. بنابراین در پنجره Items Collection Editor دوم، روی دکمه Add کلیک کنید تا منوی دیگری اضافه شود.

مجدداً برای سازگاری نام منوی جدید با دیگر منوهای نام آن را به toolbarToolStripMenuItem تغییر دهید. همچنین خاصیت Text این منو را نیز برابر با Toolbars & قرار دهید.

(۷) در این مرحله باید دو زیر منوی Toolbars اضافه کنیم. بنابراین خاصیت DropDownItems را در بین خاصیتهای منوی Toolbars انتخاب کرده و روی دکمه ... مقابل آن کلیک کنید. پنجره Items Collection Editor دیگری باز خواهد شد که به وسیله آن می‌توانید زیر منوهای مربوط به منوی Toolbars را ایجاد کنید. در این پنجره روی دکمه Add کلیک کنید تا یک منوی جدید ایجاد شود. نام این منو را برابر با mainToolStripMenuItem و خاصیت Text آن را برابر با &Main قرار دهید.

هنگامی که برنامه اجرا می‌شود، نوار ابزار Main به صورت پیش فرض نمایش داده می‌شود. بنابراین کنار این منو باید علامتی قرار بگیرد تا مشخص کند که این نوار ابزار در حال حاضر نمایش داده شده است. خاصیت Checked این منو را برابر با True قرار دهید تا به صورت پیش فرض یک علامت تیک در کنار آن قرار بگیرد. همچنین خاصیت CheckOnClick این منو را نیز برابر با True قرار دهید تا با کلیک کاربر روی این منو، علامت تیک کنار آن برداشته شود و یا قرار داده شود.

(۸) زیر منوی دیگری که باید در این قسمت اضافه کنیم، زیر منوی Formatting است. روی دکمه Add کلیک کنید تا زیر منوی جدیدی به این قسمت اضافه شود. سپس خاصیت Name آن را به &FormattingToolstripMenuItem و خاصیت Text آن را برابر با FormattingToolstripMenuItem قرار دهید.

به علت اینکه این زیر منو به صورت پیش فرض نمایش داده نمی‌شود، نیازی نیست که خاصیت Checked آن را برابر با True قرار دهید. اما باید خاصیت CheckedOnClick را برابر با True قرار دهید تا در صورتی که کاربر روی این گزینه کلیک کرد، علامت تیک در کنار آن نمایش داده شده و یا از کنار آن برداشته شود. روی دکمه OK در تمام کادرهای Items Collection Editor کلیک کنید تا تمام آنها بسته شوند. (۹) حال اگر برنامه را اجرا کنید و در منوی Toolbars روی گزینه View کلیک کنید، زیر منوی همانند شکل ۵-۸ نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می‌کنند؟

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ تمام سعی خود را کرده است تا برنامه نویس را از انجام کارهای تکراری و خسته کننده رها کند. یکی از این موارد ایجاد منوهای استانداردی است که در همه برنامه‌ها یافت می‌شود. همانطور که مشاهده کردید با استفاده از گزینه

منو هایی که در بیشتر برنامه ها مورد استفاده قرار می گیرد با جزئیات کامل به برنامه اضافه شد. به این صورت می توانید تمرکز بیشتری روی گزینه های مخصوص برنامه خود داشته باشید. در این برنامه به جز منو های استاندارد، فقط کافی است منوی View را به برنامه اضافه کنیم که این منو خود نیز شامل منوی Toolbars و زیرمنو های Formatting و Main است.

شکل ۵-۸

اضافه کردن نوار ابزارها و کنترل ها:

حال که منو های مورد نیاز در برنامه را ایجاد کردیم، به سراغ نوار ابزارها و دکمه های آن می رویم. منو هایی که در بخش قبلی ایجاد کردیم، نمایش داده شدن یا نشدن این نوار ابزارها را کنترل خواهند کرد. همچنین دو TextBox نیز به برنامه اضافه خواهیم کرد تا به وسیله دکمه های موجود در نوار ابزار و یا گزینه های منو ها بتوانیم متن داخل یکی از آن را کات و یا کپی کرده و در دیگری قرار دهیم.

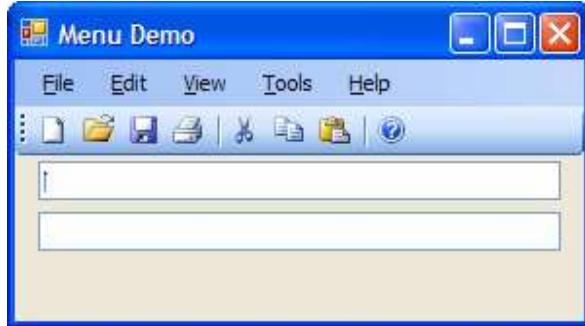
امتحان کنید: اضافه کردن نوار ابزارها و کنترل ها

- (۱) در این برنامه به دو نوار ابزار نیاز دارید. ابتدا با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل ToolStrip را بر روی فرم قرار دهید. مشاهده خواهید کرد که این کنترل به طور اتوماتیک در قسمت بالای فرم قرار می گیرد. خاصیت Name این نوار ابزار را به tspFormatting تغییر دهید. همچنین به علت اینکه نمی خواهیم این نوار ابزار به طور پیش فرض در فرم نمایش داده شود، خاصیت Visible آن را برابر false قرار دهید.
- (۲) در این نوار ابزار به سه دکمه نیاز داریم. بنابراین در بین خصوصیات آن، گزینه Items را انتخاب کرده و روی دکمه ی ... مقابل آن کلیک کنید.

در پنجره Collection Editor Items Collection روی دکمه ی Add کلیک کنید تا یک کنترل Button به این نوار ابزار اضافه شود. می توانید خاصیت نام و دیگر خاصیتهای این کنترل را تغییر ندهید، زیرا نمی خواهید از آن در کد استفاده کنید. تنها خاصیت DisplayStyle آن را برابر با Image قرار داده و سپس روی دکمه ... در مقابل خاصیت Image کلیک کنید.

در پنجره Select Resource کلیک کنید و به آدرس زیر بروید:
C:\Program Files\Microsoft Visual Studio 8\Common7\

- VS2005ImageLibrary\Bitmaps\Commands\highColor\ در این فolder، فایل AlignTableCellMiddleLeftJustHS.bmp را انتخاب کرده و روی دکمه OK کلیک کنید. سپس در پنجره Select Resource روی Items Collection Editor بار دیگر روی دکمه Add کلیک کنید تا کترل (۳) در پنجره Button دیگری به نوار ابزار اضافه شود. خاصیت DisplayStyle آن را برابر با Image از آدرس قبلی را برای خاصیت سپس فایل AlignTableCellMiddleCenterHS.bmp مشخص کنید.
- (۴) کترل Button دیگری به نوار ابزار اضافه کرده، خاصیت DisplayStyle آن را برابر با Image دهید. برای این دکمه، فایل AlignTableCellMiddleRightHS.bmp را به عنوان تصویر مشخص کنید.
- (۵) در پنجره Items Collection Editor روی دکمه OK کلیک کنید تا بسته شود.
- (۶) حال با استفاده از جعبه ابزار، نوار ابزار دوم را به فرم اضافه کرده و خاصیت Name آن را برابر با tspMain قرار دهید. این نوار ابزار نیز همانند نوار ابزار قبلی در بالای فرم قرار می گیرد. در این برنامه می خواهیم این نوار ابزار شامل دکمه های استاندار باشد، بنابراین روی کترل tspMain در پایین قسمت طراحی فرم کلیک راست کرده و از منوی فرعی که باز می شود گزینه Insert Standard Items را انتخاب کنید.
- (۷) یک کترول Panel از جعبه ابزار روی فرم قرار داده و خاصیت Dock آن را برابر با Fill قرار دهید تا تمام فرم را دربر گیرد.
- (۸) دو کترول TextBox روی فرم قرار دهید و مقدار پیش فرض خاصیتهای آن را تغییری ندهید. مکان و اندازه این کترول ها مهم نیستند، اما باید به اندازه کافی بزرگ باشند تا بتوانید متنی را در آن بنویسید. فرم کامل شده برنامه باید مشابه شکل ۸ باشد. توجه کنید که در این فرم نوار ابزار دوم مشاهده نمی شود، زیرا خاصیت Visible آن برابر با false قرار داده است.

شکل ۸

چگونه کار می کند؟

با چگونگی استفاده از کترول ToolStrip در فصل ششم آثنا شدید، برای مطالعه مجدد آن می توانید برنامهی Editor را که در آن فصل تمرین کردیم مشاهده کنید. کترول ToolStrip نیز همانند کترول MenuStrip دارای گزینه Insert Standard Items است که با قرار دادن دکمه های عمومی در نوار ابزار، حجم زیادی از کارهای تکراری را در برنامه کم می کند. بدون شک استفاده از این گزینه بهترین راه برای اضافه کردن دکمه های استاندارد به یک

نوار ابزار است. البته بعد از اینکه این دکمه ها در نوار ابزار قرار داده شد، می توانید با استفاده از پنجره Items Collection Editor مکان آنها را تغییر داده و یا دکمه های جدیدی به آن اضافه کنید. همانطور که در فرم برنامه مشاهده می کنید، نوار ابزار Formatting دیده نمی شود زیرا خاصیت Visible آن برابر با False قرار داده شده است. برای مشاهده این نوار ابزار باید روی کنترل مربوط به آن در قسمت پایین طراحی فرم کلیک کنید.

نوشتن کد برای منوها:

حال که تمام کنترلهای مورد نیاز را در فرم قرار دادیم، باید کد نویسی آنها را شروع کنیم. ابتدا کد مربوط به عملکرد منوها را می نویسیم، بعد از اتمام آن کد مربوط به بعضی از دکمه های موجود در نوار ابزار Main را کامل می کنیم.

امتحان کنید: نوشتن کد منوی File

(۱) به قسمت طراحی فرم رفته و با استفاده از نوار منو، گزینه New را از منوی File انتخاب کنید. سپس به پنجره Properties بروید و روی آیکون Events کلیک کنید تا رویدادهای این گزینه از منو نمایش داده شوند. از لیست رویدادها، رویداد کلیک را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void newToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // Clear the text boxes
    textBox1.Text = string.Empty;
    textBox2.Text = string.Empty;

    // Set focus to the first text box
    textBox1.Focus();
}
```

(۲) عملکرد دکمه New در نوار ابزار Main نیز مشابه عملکرد این گزینه از نوار منو است. برای نوشتن کد مربوط به این دکمه، به قسمت طراحی فرم رفته و دکمه New را از نوار ابزار انتخاب کنید. سپس از لیست رویدادهای این کنترل در پنجره Properties رویداد کلیک را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به آن ایجاد شود. به علت مشابه بودن عملکرد این متد با متد مربوط به رویداد کلیک گزینه New در منوی File، در این قسمت کافی است کد زیر را به متد اضافه کنید:

```
private void newToolStripButton_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Call the newToolStripMenuItem_Click method
    newToolStripMenuItem_Click(sender, e);
```

}

(۳) همانند قسمت یک، متده مربوط به رویداد کلیک گزینه `exitToolStripMenuItem` در منوی `File` را ایجاد کرده، سپس کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void exitToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Close the form and exit
    Application.Exit();
}
```

چگونه کار می کنند؟

کد مربوط به رویداد کلیک گزینه `New` کاملاً واضح است. در این قسمت باید برنامه را به حالت اولیه برگردانیم. برای این کار نیز کافی است که متن داخل `TextBox` ها را پاک کرده و فوکوس را به `TextBox` اول انتقال دهیم تا اگر کاربر متى را وارد کرد، در این قسمت نوشته شود. برای پاک کردن متن داخل `TextBox` ها نیز کافی است خاصیت `Text` آنها را برابر با خاصیت `String.Empty` از کلاس `String` قرار دهیم.

```
// Clear the text boxes
textBox1.Text = string.Empty;
textBox2.Text = string.Empty;

// Set focus to the first text box
textBox1.Focus();
```

دکمه `ی` در نوار ابزار نیز باید همین عمل را انجام دهد، اما نیازی نیست که این کد را برای این کنترل نیز تکرار کنیم. یکی از کارهایی که در این قسمت می توانید انجام دهید این است که متده `newToolStripMenuItem_Click` و `newToolStripButton_Click` روش بهتری هم وجود دارد و این است که کد مربوط به این قسمت را در یکی از زیر برنامه ها پیاده سازی کرد و در متده `newToolStripMenuItem_Click` و `newToolStripButton_Click` آن را فراخوانی کرد. در اینجا کد مربوط به این کار را در متده `newToolStripMenuItem_Click` قرار دادیم و در زیر برنامه `ی` آن را فراخوانی کردیم. به علت اینکه پارامترهای هر دوی این متدها یکسان است، برای فراخوانی متده اول، می توانیم از پارامترهای متده دوم استفاده کنیم.

```
// Call the newToolStripMenuItem_Click method
newToolStripButton_Click(sender, e);
```

حال چه از دکمه `New` در نوار ابزار استفاده کنید و چه گزینه `New` از منوی فایل را انتخاب کنید، نتیجه مشابه ای دریافت خواهد کرد.

در گزینه‌ی Exit از منوی File باید کدی را قرار دهید تا برنامه را تمام کند. برای این کار می‌توانید از متد Exit در کلاس Application استفاده کنید. این متد فرم برنامه را می‌بندد، تمام منابع اشغال شده به وسیله آن را آزاد کرده و به اجرای برنامه خاتمه می‌دهد.

```
// Close the form and exit
Application.Exit();
```

حال که بخش کد مربوط به منوی File و دکمه‌های متناظر آن در نوار ابزار به پایان رسید، به منوی Edit می‌رویم تا کد مربوط به گزینه‌های آن را بنویسیم.

امتحان کنید: نوشتن کد منو Edit

(۱) اولین گزینه در منوی Edit، گزینه Undo است. برای نوشتن کد مربوط به این گزینه به قسمت طراحی فرم بروید و روی گزینه Undo در منوی Edit دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void undoToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
    // Undo the last operation
    objTextBox.Undo();
}
```

(۲) حال باید کد مربوط به گزینه Cut از این منو را بنویسیم. برای این کار در قسمت طراحی فرم گزینه Cut را از منوی Edit انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید. به این ترتیب متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد می‌شود. کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void cutToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
    // Copy the text to the clipboard and clear the field
    objTextBox.Cut();
}
```

(۳) عملکرد دکمه Cut در نوار ابزار نیز مشابه عملکرد این گزینه در نوار منو است. بنابراین با استفاده از نوار ابزار در قسمت طراحی فرم، دکمه‌ی Cut را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس در این متد، زیر برنامه cutToolStripMenuItem_Click را فراخوانی کنید.

```
private void cutToolStripButton_Click(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Call the cutToolStripMenuItem_Click procedure
    cutToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

(۴) گزینه بعدی در منوی Edit، گزینه Copy است. کد این گزینه نیز به نسبت مشابه گزینه Cut است. با دو بار کلیک روی این گزینه در قسمت طراحی فرم، متد مربوط به رویداد کلیک آن را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void copyToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
    // Copy the text to the clipboard
    objTextBox.Copy();
}
```

(۵) متد مربوط به رویداد کلیک دکمه‌ی Copy در نوار ابزار را ایجاد کرده و در آن متد قبلی را فراخوانی کنید. برای این کار کافی است کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void copyToolStripButton_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    // Call the copyToolStripMenuItem_Click procedure
    copyToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

(۶) حال به قسمت طراحی فرم برگردید و از منوی Edit گزینه‌ی Paste را انتخاب کرده، روی آن دو بار کلیک کنید. در متد مربوط به رویداد کلیک آن که به طور اتوماتیک ایجاد می‌شود، کد زیر را وارد کنید:

```
private void pasteToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
```

```

    // Copy the data from the clipboard to the textbox
    objTextBox.Paste();
}

```

۷) برای کد مربوط به رویداد کلیک دکمه `Paste` در نوار ابزار نیز می توان از فراخوانی متدهای استفاده کرد. بنابراین با دو بار کلیک روی دکمه `Paste` در نوار ابزار، متدهای مربوط به رویداد کلیک آن را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```

private void pasteToolStripButton_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Call the pasteToolStripButton_Click procedure
    pasteToolStripButton_Click(sender, e);
}

```

۸) آخرین گزینه در منوی `Edit` گزینه `Select All` است. برای نوشتن کد مربوط به این گزینه با دو بار کلیک روی آن، متدهای مربوط به رویداد کلیک آن را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```

private void selectAllToolStripMenuItem_Click(object
                                         sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
    // Select all text
    objTextBox.SelectAll();
}

```

چگونه کار می کند؟

نوشتن کد منوی `Edit` را با گزینه `Undo` شروع کردیم. به علت اینکه در فرم خود دو `TextBox` داریم، یا باید به نحوی بفهمیم که کدام `TextBox` در فرم انتخاب شده است، یا از یک روش کلی استفاده کنیم که برای هر دو `TextBox` کاربرد داشته باشد. در این متدهای روشی کلی استفاده کرده ایم که می تواند برای هر دو `TextBox` به کار رود. برای اینکه به کنترلی که هم اکنون در فرم انتخاب شده است دسترسی داشته باشیم، می توانیم از خاصیت `ActiveControl` در فرم استفاده کنیم (همانطور که در قسمتهای قبل نیز ذکر شد برای دسترسی به خاصیتهای فرم از کلمه `this` استفاده می کنیم). این خاصیت، شیء ای را از نوع `Control` برمی گرداند و باید قبل از استفاده از آن در برنامه آن را به نوع کنترلی که مورد نظرمان است تبدیل کنیم. با توجه به اینکه در این فرم فقط دو کنترل وجود دارند که می توانند به عنوان کنترل فعل باشند و هر دوی آنها نیز از نوع `TextBox` هستند، پس کنترلی که به وسیله خاصیت `ActiveControl` مشخص می شود حتماً می تواند به یک شیء از کلاس `TextBox` تبدیل شود. بنابراین شیء

جدیدی از نوع `TextBox` تعریف می کنیم و کنترل را که خاصیت `ActiveControl` برمی گرداند، بعد از تبدیل نوع، در آن قرار می دهیم:

```
// Declare a TextBox object and  
// set it to the ActiveControl  
TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
```

حال که به `TextBox` که در فرم انتخاب شده است دسترسی داریم، برای لغو آخرین عمل آن کافی است متده `Undo` را در آن فراخوانی کنیم، این متده که عضوی از کلاس `TextBox` است، می تواند آخرین تغییری را که کاربر در آن `TextBox` ایجاد کرده است را لغو کند.

```
// Undo the last operation  
objTextBox.Undo();
```

نکته: در این برنامه استفاده از خاصیت `ActiveControl` بسیار راحت بود، زیرا فقط دو کنترل `TextBox` در فرم قرار داشت. پس می توانستیم بدون نگرانی از به وجود آمدن خطأ در برنامه، مقدار برگشته از این خاصیت را به شیئ ای از کلاس `TextBox` تبدیل کنیم. اما در شرایطی که کنترل های گوناگونی در برنامه وجود دارند، ممکن است کاربر یک کنترل `Button` را انتخاب کرده و سپس روی گزینه `Undo` کلیک کند. در این صورت مقدار برگشته توسط خاصیت `Button` از نوع `TextBox` از `ActiveControl` نخواهد بود و تبدیل آن به `TextBox` نیز باعث ایجاد خطأ در برنامه خواهد شد. در این شرایط برای بدست آوردن کنترل فعل در یک فرم باید از روشهای دیگری استفاده کنیم که در فصلهای بعدی با آنها بیشتر آشنا می شویم.

گزینه بعدی در منوی `Edit`، گزینه `Cut` است. در این گزینه نیز، برای کات کردن متن، ابتدا باید به کنترل فعل در فرم دسترسی داشته باشیم. به همین دلیل از روش قبلی برای دسترسی به این کنترل استفاده می کنیم. بعد از مشخص کردن کنترل فعل در فرم و تبدیل آن به شیئ از کلاس `Cut`، کافی است متده `Cut` مربوط به آن را فراخوانی کنیم. این متده یکی از عضوهای کلاس `TextBox` است که متن داخل کادر را از آن پاک کرده و در داخل کلیپ برد قرار می دهد:

```
// Declare a TextBox object and  
// set it to the ActiveControl  
TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;  
// Copy the text to the clipboard and clear the field  
objTextBox.Cut();
```

عملکرد دکمه `Cut` در نوار ابزار نیز مشابه این گزینه در نوار منو است. بنابراین کافی است در متده `M` مربوط به رویداد کلیک از این کنترل، متده را که برای گزینه `Cut` در نوار منو نوشته ایم فراخوانی کنیم:

```
private void cutToolStripButton_Click(object sender,  
                                     EventArgs e)  
{  
    // Call the cutToolStripMenuItem_Click procedure  
    cutToolStripMenuItem_Click(sender, e);
```

}

کد مربوط به گزینه Copy نیز مشابه گزینه Cut است. کافی است کنترل فعال در فرم را مشخص کرده و بعد از تبدیل آن به شیء ای از نوع Copy، متده Copy آن را فراخوانی کنیم. متده Copy که عضو کلاس TextBox است، یک کپی از متن داخل کادر را در کلیپ برد قرار می دهد.

```
// Declare a TextBox object and
// set it to the ActiveControl
TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
// Copy the text to the clipboard
objTextBox.Copy();
```

برای رویداد کلیک دکمه‌ی Copy در نوار ابزار هم کافی است که متده Copy قبلی را فراخوانی کنیم:

```
private void copyToolStripButton_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    // Call the copyToolStripMenuItem_Click procedure
    copyToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

برای کد مربوط به رویداد کلیک گزینه Paste و همچنین دکمه‌ی Edit از منوی Paste در نوار ابزار هم می‌توانیم از روشی مشابه موارد قبلی استفاده کنیم.

برای گزینه Select All در این منوی توانیم متده SelectAll که عضوی از کلاس TextBox است را فراخوانی کنیم. این متده باعث می‌شود که تمام متن موجود در TextBox انتخاب شود:

```
// Declare a TextBox object and
// set it to the ActiveControl
TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
// Select all text
objTextBox.SelectAll();
```

کد نویسی منوی View و نوار ابزارها:

بعد از اتمام منوهای File و Edit و دکمه‌های نوار ابزار مرتبط با آنها، نوبت به منوی View می‌رسد تا کد مربوط به آن را در برنامه وارد کنیم.

امتحان کنید: نوشتمن کد مربوط به منوی View

- (۱) در قسمت طراحی فرم به منوی View بروید و گزینه Toolbars را از زیر منوی Main انتخاب کنید. سپس با استفاده از پنجره Properties، روی رویداد کلیک در لیست رویدادهای این گزینه دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void mainToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Toggle the visibility of the Main toolbar
    // based on this menu item's Checked property
    if (mainToolStripMenuItem.Checked)
    {
        tspMain.Visible = true;
    }
    else
    {
        tspMain.Visible = false;
    }
}
```

- (۲) برای گزینه Formatting از این زیرمنو نیز باید از کدی مشابه قسمت قبلی استفاده کنید. برای این کار با دو بار کلیک روی این گزینه در قسمت طراحی فرم، متد مربوط به رویداد کلیک آن را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void formattingToolStripMenuItem_Click(
                                         object sender, EventArgs e)
{
    // Toggle the visibility of the Main toolbar
    // based on this menu item's Checked property
    spFormatting.Visible =
        formattingToolStripMenuItem.Checked;
}
```

چگونه کار می کند؟

هنگامی که گزینه Main از زیر منوی Toolbars انتخاب شود، بر اساس اینکه خاصیت Checked این گزینه برابر با True و یا False است، یک علامت تیک در کنار آن نمایش داده می شود و یا این علامت از کنار آن برداشته می شود. بنابراین می توانیم در رویداد کلیک این گزینه کدی را وارد کیم که اگر این گزینه علامت خورده بود (خاصیت Checked آن برابر با true بود) نوار ابزار Main نمایش داده شود (خاصیت Visible آن برابر با True شود). در غیر این صورت این نوار ابزار نمایش داده نخواهد شد.

```
// Toggle the visibility of the Main toolbar
// based on this menu item's Checked property
if (mainToolStripMenuItem.Checked)
```

```

{
    tspMain.Visible = true;
}
else
{
    tspMain.Visible = false;
}

```

همانطور که مشاهده می کنید در شرط دستور `if` نیازی نیست از عبارت

`mainToolStripMenuItem.Check == true`

استفاده کنیم. همانطور که ذکر شد، هنگامی که عبارت داخل پرانتز مقابل `if` برابر با `true` باشد، دستورات داخل بلک `if` اجرا می شوند. بنابراین می توانیم به طور مستقیم از خود خاصیت در مقابل دستور `if` استفاده کنیم. اگر مقدار خاصیت برابر با `true` بود، دستورات داخل بلک `if` اجرا می شود و در غیر این صورت دستورات داخل بلک `else` اجرا می شوند. برای گزینه `Formatting` نیز می توانیم از همان روش استفاده کنیم تا مقدار خاصیت `Visible` نوار ابزار `Formatting` بر اساس انتخاب شدن و یا نشدن این گزینه مشخص شود. اما روش بهتری نیز برای نوشتمن این کد وجود دارد و این است که مقدار خاصیت `Checked` این گزینه از نوار منو را به طور مستقیم در خاصیت `Visible` نوار ابزار قرار دهیم. به این ترتیب نیازی به بررسی شرط با استفاده از دستور `if` نیست و همان کد قبلی را می توانیم در یک خط پیاده سازی کنیم. این روش نسبت به روش قبلی علاوه بر کوتاه تر بودن، از سرعت اجرای بالاتری نیز برخوردار است. البته ممکن است تفاوت سرعت این روش در برنامه های کوچکی مانند این مثال چندان مورد توجه واقع نشود، اما هنگامی که حجم برنامه زیاد شود استفاده از این تکنیک ها در برنامه باعث افزایش چشمگیر سرعت برنامه می شود.

```

// Toggle the visibility of the Main toolbar
// based on this menu item's Checked property
spFormatting.Visible =
    formattingToolStripMenuItem.Checked;

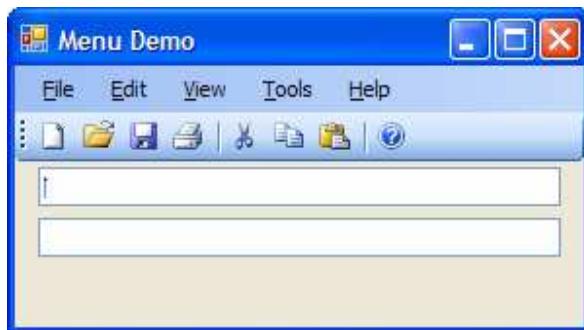
```

امتحان برنامه:

هر چه برنامه ای که می نویسید پیچیده تر می شود، تست کردن مداوم برای اطمینان از نحوه عملکرد آن نیز مهمتر می شود. در یک برنامه هر چه بیشتر خطاهای آن را پیدا کرده و تصحیح کنید، بهتر می توانید آن را پیاده سازی کنید. در نتیجه می توانید برنامه ای پایدار تر و با قابلیت اطمینان بیشتری ایجاد کنید. برای تست کردن یک برنامه، نه تنها باید عملکرد عادی آن را بررسی کنید، بلکه باید مقدارهای مختلفی که کاربر ممکن است در برنامه وارد کند را نیز به عنوان ورودی به برنامه بفرستید و رفتار برنامه را در آن شرایط بررسی کنید. برای مثال فرض کنید در حال طراحی یک برنامه بانک اطلاعاتی هستید که اطلاعات کاربر را به وسیله یک فرم دریافت می کند و در یک جدول در بانک اطلاعاتی قرار می دهد. یک برنامه خوب و پایدار، قبل از اینکه اطلاعات کاربر را برای ذخیره شدن به بانک اطلاعاتی بفرستد، صحت نوع داده ای تمام آنها را بررسی می کند. برای مثال قبل از اینکه سن کاربر را در جدول ذخیره کند، بررسی می کند که حتماً مقدار وارد شده به وسیله کاربر برای این قسمت به صورت عددی باشد و کاربر متنی را در این قسمت وارد نکرده باشد. به این ترتیب از ایجاد خطا در برنامه و توقف اجرا آن نیز می توان تا حد امکان جلوگیری کرد.

امتحان کنید: امتحان برنامه

- (۱) حال که رابط کاربری برنامه را طراحی کردیم و کد بیشتر قسمتهای آن را نیز وارد کردیم، باید عملکرد آن را بررسی کنیم. برای این کار روی دکمه Start در نوار ابزار کلیک کنید تا برنامه اجرا شود. هنگامی که فرم اصلی برنامه نمایش داده شد، مشابه شکل ۷-۸ فقط یکی از نوار ابزارها قابل مشاهده خواهد بود.

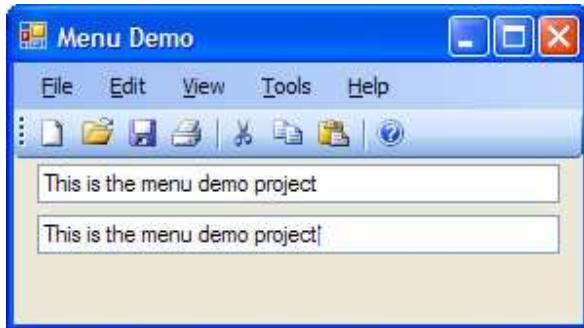
شکل ۷-۸

- (۲) از نوار منو، منوی View را انتخاب کرده و سپس به زیر منوی Toolbars بروید. مشاهده می کنید که در این زیرمنو دو گزینه Main و Formatting وجود دارند که در کنار گزینه اول یک علامت تیک قرار دارد. این علامت مشخص می کند که هم اکنون این نوار ابزار در فرم برنامه قابل مشاهده است. روی گزینه Formatting در این قسمت کلیک کنید تا نوار ابزار Formatting هم نمایش داده شود. همانطور که مشاهده کردید با نمایش این نوار ابزار، تمام کنترل ها در فرم به اندازه لازم به سمت پایین حرکت کردند. دلیل این امر در این است که یک کنترل Panel در فرم قرار داده و بعد از تنظیم خاصیت Dock آن با مقدار Fill، دو TextBox را در آن قرار دادید. با انجام این کار، موقعیت کنترل ها می توانند در صورت لزوم در فرم تغییر کند. اگر کنترل Panel را از فرم حذف کنید و کنترلهای TextBox را در خود فرم قرار دهید، مشاهده خواهید کرد که با نمایش نوار ابزار Formatting، کنترل TextBox اول روی نوار ابزار Main قرار خواهد گرفت نوار ابزار Main قابل مشاهده نخواهد بود.

- (۳) حال اگر مجدداً به زیر منوی Toolbars در منوی View بروید، مشاهده خواهید کرد که در کنار هر دو گزینه های Main و Formatting یک علامت تیک قرار گرفته است که مشخص می کند در حال حاضر هر دوی این نوار ابزارها در حال نمایش است.

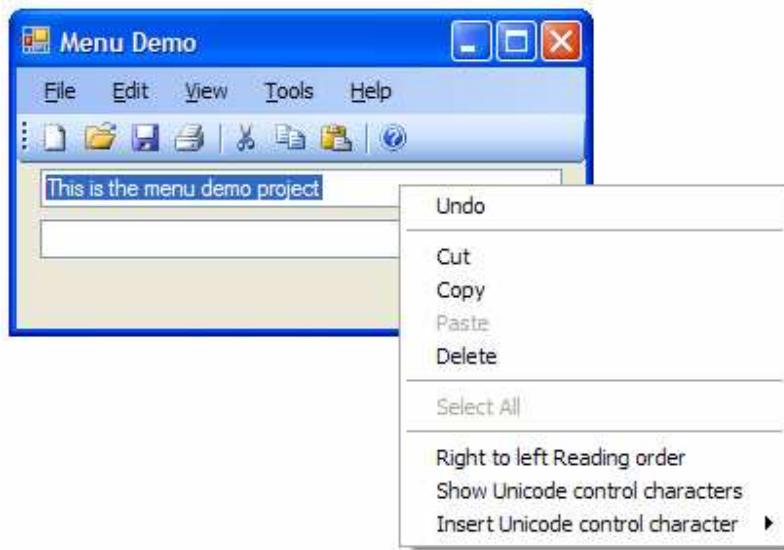
- (۴) حال عملکرد گزینه های منوی Edit را بررسی می کنیم. متنی را در کنترل TextBox اول وارد کرده و سپس گزینه Select All را از منوی Edit انتخاب کنید. مشاهده خواهید کرد که تمام متن نوشته شده در آن انتخاب خواهد شد.

- (۵) حال می خواهیم متن انتخاب شده در TextBox اول را در کلیپ برد کپی کنیم. برای این کار با ماوس روی دکمه Copy در نوار ابزار کلیک کنید و یا گزینه Copy را از منوی Edit انتخاب کنید. مکان نما را در TextBox دوم قرار دهید و سپس روی دکمه Paste در نوار ابزار کلیک کنید و یا از نوار منو گزینه Paste را انتخاب کنید. به این ترتیب متن نوشته شده در TextBox اول، همانند شکل ۸-۸ در TextBox دوم نیز قرار خواهد گرفت.

شکل ۸-۸

- (۶) کنترل TextBox اول را انتخاب کرده و گزینه Edit → Undo را از نوار منو انتخاب کنید، مشاهده خواهید کرد که تغییراتی که در این کنترل ایجاد کرده بودید لغو می شود. ممکن است انتظار داشته باشید که با انتخاب این گزینه، آخرین تغییر، یعنی متنی که در TextBox دوم وارد کرده اید پاک شود. اما ویندوز تغییرات یک کنترل را برای لغو آنها به طور جداگانه ذخیره می کند. بنابراین اگر هنگامی که TextBox اول را انتخاب کرده اید روی گزینه Undo کلیک کنید، تغییرات مربوط به این کنترل لغو می شوند.
- (۷) آخرین گزینه ای که در منوی Edit باید مورد بررسی قرار بگیرد گزینه Cut است. متنی را در TextBox اول وارد کرده و با انتخاب گزینه Edit → Select All از نوار منو، تمام آن را انتخاب کنید. سپس با کلیک روی دکمه Cut در نوار ابزار و یا انتخاب گزینه Edit → Cut از نوار منو، متن نوشته شده در این کنترل را از آن حذف کرده و در کلیپ برد قرار دهید. سپس مکان نما را در انتهای متن موجود در TextBox دوم برد و با فشار دادن شورت کات گزینه Ctrl+V Paste، متن داخل کلیپ برد را در این TextBox قرار دهید. همانطور که مشاهده کردید با نوشتن مقدار سیار کمی Cut، گزینه های Copy و Paste را در این برنامه همانند دیگر برنامه های ویندوزی ایجاد کردیم.
- (۸) به منوی File بروید و گزینه New را انتخاب کنید. به این ترتیب متن داخل هر دو TextBox پاک خواهد شد، پس این گزینه نیز به درستی کار می کند. تنها گزینه باقی مانده برای بررسی کردن، گزینه Exit از منوی File است.
- (۹) قبل از خروج از برنامه، روی یکی از TextBox ها کلیک راست کنید. به این ترتیب یک منوی فرعی همانند شکل ۹-۸ نمایش داده می شود. توجه کنید که این منو به صورت اتوماتیک نمایش داده می شود و برای اضافه کردن آن به برنامه نیاز به نوشتن کد و یا استفاده از کنترل خاصی نیست. به عبارت دیگر این ویژگی توسط ویندوز به برنامه اضافه می شود. اما همانطور که در بخش بعد مشاهده خواهید کرد در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ روش هایی برای حذف این منو و نمایش منوی موردنظر خودتان در این قسمت وجود دارد.

شکل ۹-۸

- ۱۰) برای بررسی عملکرد آخرین قسمت از برنامه، از نوار منو گزینه **File** ➔ **Exit** را انتخاب کنید تا از برنامه خارج شوید.

منوهای فرعی:

منوهای فرعی^۱ منوهایی هستند که با کلیک راست کاربر روی یک کنترل و یا روی یک فرم نمایش داده می‌شوند. به وسیله این منوها کاربر می‌تواند به سرعت به کارهای عمومی که در قسمتی از برنامه به شدت به آنها نیاز پیدا می‌کند دسترسی داشته باشد. برای مثال منوی فرعی که در برنامه قبلی به صورت اتوماتیک نمایش داده شد این امکان را به کاربر می‌دهد که به راحتی و به سرعت، به گزینه‌های پر کاربرد منوی **Edit** برای ویرایش متن درون یک **TextBox**، دسترسی داشته باشد.

منوهای فرعی می‌تواند بر حسب کنترلی که کاربر انتخاب کرده است تعییر کنند. برای مثال همانطور که در دیگر برنامه‌های ویندوز مشاهده کرده اید، اگر در فرم یک برنامه یک کنترل **TextBox** را انتخاب کرده و روی آن کلیک راست کنید منوی فرعی نمایش داده می‌شود که با منوی فرعی مربوط به خود فرم تفاوت دارد.

ویندوز به صورت پیش فرض یک منوی فرعی برای کنترلهای **TextBox** نمایش می‌دهد و تا کاربر بتواند به وسیله آن کارهای عمومی مانند **Cut**, **Copy** و یا **Paste** را انجام دهد. البته در صورت لزوم می‌توانید این منو را با هر منوی دیگری جایگزین کنید. برای مثال تصور کنید کاربر می‌تواند در برنامه شما متن داخل **TextBox**‌ها را کپی کند، اما نمی‌خواهد اجازه دهد که این متن کات شود. بنابراین می‌توانید منوی جدیدی ایجاد کنید و از آن به عنوان منوی فرعی در کنترل‌های **TextBox** استفاده کنید. سپس در این منو گزینه **Cut** را غیرفعال کنید.

برای ایجاد منوهای فرعی در ویژوال استودیو می‌توانید از کنترل **ContextMenuStrip** استفاده کنید. عملکرد این کنترل و نحوه ایجاد منو در آن نیز همانند کنترل **MenuStrip** است. تفاوت این کنترل با کنترل **MenuStrip** در آن است که در کنترل **ContextMenuStrip** فقط می‌توانید یک منو در بالاترین سطح داشته باشید و دیگر منوها باید به

^۱ منوهای فرعی یا **Pop-Up Menus**. نام دیگر این منوهای زمینه یا **Context Menus** است.

عنوان زیر مجموعه آن واقع شوند، در صورتی که در کنترل `MenuStrip` می‌توانید به تعداد دلخواه منو در بالاترین سطح داشته باشید.

بیشتر کنترلهایی که در جعبه ابزار وجود دارند دارای خاصیتی به نام `ContextMenuStrip` هستند که می‌توانند شیء ای را از این نوع قبول کنند. با تنظیم این خاصیت برای هر یک از کنترل‌ها، هنگامی که کاربر روی آن کنترل کلیک راست کند منوی فرعی که به آن نسبت داده شده است نمایش داده می‌شود.

بعضی از کنترل‌ها همانند `ListBox` و یا `ComboBox` ایک منوی فرعی پیش فرض نیستند. دلیل این مورد هم به این علت است که این کنترل‌ها بیش از یک آیتم را در خود نگه داری می‌کنند و مانند کنترل `TextBox` فقط یک آیتم درون آنها وجود ندارد. البته این کنترل‌ها نیز دارای خاصیت `ContextMenuStrip` هستند که به وسیله آن می‌توانید یک منوی فرعی را در برنامه برای آنها ایجاد کنید.

ایجاد منوهای فرعی:

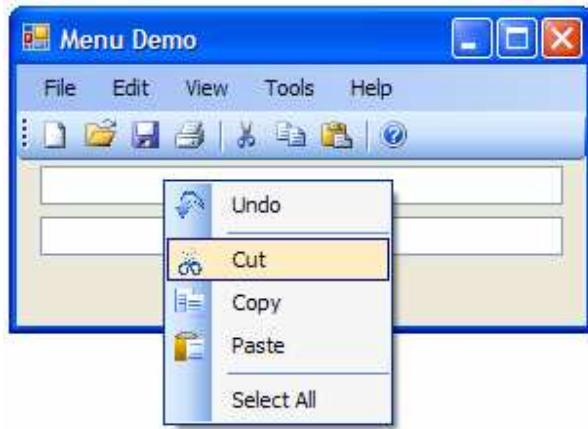
حال که با مفهوم منوهای فرعی آشنا شدید، به بررسی آنها در کد و چگونگی استفاده از آن در برنامه‌های ویژوال C# ۲۰۰۵ می‌پردازیم. در بخش امتحان کنید بعد، برنامه‌ی قسمت قبلی را با اضافه کردن یک منوی فرعی مخصوص برای کنترلهای `TextBox` کامل می‌کنیم. در این برنامه یک منوی فرعی ایجاد کرده و برای هر دو کنترل `TextBox` از آن استفاده خواهیم کرد. البته می‌توانیم دو منوی فرعی ایجاد کرده و در هر یک منوی جدایانه قرار دهیم که کارهای متفاوتی را انجام دهنند، سپس هر یک از آنها را به یکی از `TextBox`‌ها نسبت دهیم، ولی در این برنامه نیازی به این کار نیست.

امتحان کنید: ایجاد منوهای فرعی

- (۱) به قسمت طراحی فرم بروید و با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل `ContextMenuStrip` در فرم قرار دهید. این کنترل نیز همانند کنترل `MenuStrip` به قسمت پایین بخش طراحی فرم اضافه می‌شود.
- (۲) در پنجره `Properties` مربوط به این کنترل، روی دکمه ... مقابل خاصیت `Items` آن کلیک کنید تا پنجره `Items Collection Editor` نمایش داده شود.
- (۳) در پنجره `Items Collection Editor` روی دکمه `Add` کلیک کنید تا یک منو به لیست اضافه شود. خاصیت `Name` این منو را برابر با `contextUndoToolStripMenuItem` و خاصیت `Text` آن را نیز برابر با `Undo` قرار دهید. سپس روی دکمه ... در مقابل خاصیت `Image` کلیک کنید و از پنجره `Select Resource` آیکونی را برای این منو انتخاب کنید.
- (۴) حال باید یک خط جدا کننده بین گزینه `Undo` و دیگر گزینه‌ها قرار دهید. برای این کار از لیست کنار دکمه `Add` گزینه `Separator` را انتخاب کرده و بر روی دکمه `Add` کلیک کنید تا یک جدا کننده در این قسمت واقع شود.
- (۵) مجدداً از لیست راست دکمه `Add` گزینه `MenuItem` را انتخاب کرده و سپس روی دکمه `Add` کلیک کنید تا گزینه دیگری به این منو اضافه شود. خاصیت `Name` این گزینه را برابر با `contextCutToolStripMenuItem` کنید تا گزینه دیگری به این منو اضافه شود. خاصیت `Text` آن را `Cut` قرار دهید. سپس با تنظیم خاصیت `Image` آن به وسیله پنجره `Select Resource` آیکونی را برای این منو انتخاب کنید.

- ۶) در پنجره Items Collection Editor گزینه دیگری را به منو اضافه کرده، خاصیت آن را برابر با contextCopyToolStripMenuItem قرار دهید. سپس آیکونی را برای خاصیت Image آن در نظر بگیرید تا در منو نمایش داده شود.
- ۷) مجدداً روی دکمه Add کلیک کنید تا گزینه دیگری به منو اضافه شود. خاصیت Name این گزینه را برابر با contextPasteToolStripMenuItem قرار دهید. همچنین آیکونی را برای آن در قسمت Image مشخص کنید.
- ۸) حال باید جدا کننده دیگری بین گزینه های این قسمت و قسمت بعدی منو قرار دهیم. بنابراین از لیست سمت راست دکمه Separator را انتخاب کرده و روی دکمه فرمان Add کلیک کنید تا به لیست منو ها اضافه شود. به دلیل اینکه از این منو در کد استفاده نمی کنیم، نیازی نیست که خاصیتهای آن را تغییر دهید و می توانید خاصیتهای پیش فرض آن را قبول کنید.
- ۹) مجدداً از لیست سمت راست دکمه Add گزینه MenuItem را انتخاب کرده و روی دکمه Add کلیک کنید تا گزینه دیگری به لیست Members اضافه شود. خاصیت Name گزینه جدید را برابر با contextSelectAllToolStripMenuItem قرار دهید. برای این گزینه نیازی نیست که آیکونی را تعیین کنید، بنابراین می توانید در پنجره All Items تغییر دهید. کلیک کنید تا بسته شود.
- ۱۰) هنگامی که به فرم برنامه برگردید مشاهده می کنید که منوی فرعی که ایجاد کرده بودید در بالای فرم نمایش داده می شود، برای حذف آن در قسمتی از فرم کلیک کنید. برای نمایش مجدد آن می توانید کنترل مربوط به آن را از پایین قسمت طراحی فرم انتخاب کنید.
- ۱۱) کنترل TextBox اول را در فرم انتخاب کرده و در قسمت Properties، خاصیت contextMenuStrip1 آن را برابر با ContextMenuStrip (یا هر نام دیگری که به کنترل مربوط به منوی فرعی نسبت داده اید) قرار دهید. این عمل را برای کنترل TextBox دوم نیز تکرار کنید.
- ۱۲) در این مرحله می توانید ظاهر منوی فرعی را که ایجاد کرده اید بررسی کنید. البته تاکنون هیچ کدی به این کنترل اضافه نکرده اید، پس هیچ یک از کنترلهای آن کار نمی کنند. برنامه را اجرا کنید و بعد از نمایش داده شدن فرم، روی کنترل اول کلیک راست کنید. این بار به جای منوی فرعی پیش فرض ویندوز، منوی فرعی که ساخته بودید همانند شکل ۱۰-۸ نمایش داده می شود. این کار را برای TextBox دوم نیز تکرار کنید. همانطور که مشاهده می کنید، منوی فرعی یکسانی برای هر دوی آنها نمایش داده می شود.
- ۱۳) از برنامه خارج شوید و به قسمت طراحی فرم برگردید. در این قسمت می خواهیم کد مربوط به گزینه های منوی فرعی را وارد کنیم. از پایین قسمت طراحی فرم، کنترل contextMenuStrip را انتخاب گرده تا منوی فرعی برنامه در بالای فرم نمایش داده شود. در این منو، روی گزینه Undo کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود، سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void contextUndoToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Call the undoToolStripMenuItem_Click procedure
    undoToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```


شکل ۱۰-۸

۱۴) به قسمت طراحی فرم برگردید و در منوی فرعی روی گزینه Cut دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void contextCutToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Call the cutToolStripMenuItem_Click procedure
    cutToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

۱۵) همین مراحل را برای گزینه Copy در منوی فرعی نیز تکرار کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void contextCopyToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Call the copyToolStripMenuItem_Click procedure
    copyToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

۱۶) با دو بار کلیک روی گزینه Paste در منوی فرعی برنامه، متد مربوط به رویداد کلیک آن را ایجاد کرده و کد زیر را در آن وارد کنید:

```
private void contextPasteToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Call the pasteToolStripMenuItem_Click procedure
    pasteToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

۱۷) آخرین گزینه ای که باید کد آن را بنویسید، گزینه Select All است. به قسمت طراحی فرم بروید و روی این گزینه در منوی فرعی نمایش داده شده در بالای فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void contextSelectAllToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Call the selectAllToolStripMenuItem_Click procedure
    selectAllToolStripMenuItem_Click(sender, e);
}
```

۱۸) تمام کدی که باید برای منوی فرعی برنامه می نوشتید، همین بود. ساده بود، نه؟ حالا می توانید برنامه را اجرا کنید و عملکرد گزینه های مختلف منوی فرعی برنامه را مشاهده کنید. این گزینه ها نیز عملکردی مشابه دکمه های موجود در نوار ابزار و یا گزینه های نوار منو دارند. بنابراین تفاوتی ندارد که برای یک کار خاص از نوار ابزار، نوار منو و یا منوی فرعی استفاده کنید.

چگونه کار می کنند؟

همانطور که در این تمرین مشاهده کردید، کترل ContextMenuStrip کار می کند. به عبارت دیگر تمام ویژگی هایی که در کترل ContextMenuStrip وجود دارند در کترل ContextMenuStrip نیز قابل دسترسی هستند که با استفاده از آنها می توانید به سادگی به طراحی منو های فرعی پردازید. به نام گذاری منو های فرعی نیز توجه کنید. در ابتدای نام تمام آنها از context استفاده شده است تا بین گزینه های این منو و گزینه های منوی اصلی برنامه تفاوت ایجاد شود و تشخیص آنها از هم ساده تر باشد. کدهایی که برای گزینه های این منو نوشته نیز نکته تازه ای نداشت. متد مربوط به کارهایی مانند Paste، Copy، Cut و غیره را در قسمتهای قبل نوشته بودید و در این قسمت فقط آنها را فراخوانی کردید.

فعال و غیر فعال کردن گزینه های منو و دکمه های نوار ابزار:

همواره شرایطی در یک برنامه به وجود می آید که کاربر نمی تواند بعضی از کارهای خاص را انجام دهد. برای مثال هنگامی که متى درون کلیپ برد قرار نگرفته است کاربر نمی تواند آن را در TextBox قرار دهد و یا تا زمانی که متنی در برنامه انتخاب نشده است کاربر نمی تواند آن را درون کلیپ برد قرار دهد. در چنین شرایطی بهتر است گزینه های مربوط به این امور در نوار منو و یا نوار ابزار غیر فعال کردن و یا غیر فعال کردن دکمه های نوار ابزار و یا گزینه های نوار منو را در بخش امتحان کنید بعدی مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: فعال و غیر فعال کردن گزینه های منو و دکمه های نوار ابزار

(۱) ابتدا زیربرنامه ای می نویسیم که با بررسی شرایط برنامه گزینه های نوار ابزار و یا گزینه های منوی فرعی را فعال و یا غیر فعال کند. بنابراین اگر برنامه در حال اجرا است آن را متوقف کرده و کد زیر را به کلاس حاوی فرم برنامه اضافه کنید:

```
private void ToggleMenus()
{
    // Declare a TextBox object and
    // set it to the ActiveControl
    TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;

    // Toggle the Undo menu items
    undoToolStripMenuItem.Enabled = objTextBox.CanUndo;
    contextUndoToolStripMenuItem.Enabled =
        objTextBox.CanUndo;

    // Toggle the Cut toolbar button and menu items
    if (objTextBox.SelectionLength == 0)
    {
        cutToolStripMenuItem.Enabled = false;
        contextCutToolStripMenuItem.Enabled = false;
        cutToolStripButton.Enabled = false;
    }
    else
    {
        cutToolStripMenuItem.Enabled = true;
        contextCutToolStripMenuItem.Enabled = true;
        cutToolStripButton.Enabled = true;
    }

    // Toggle the Copy toolbar button and menu items
    copyToolStripMenuItem.Enabled =
        Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);
    contextCopyToolStripMenuItem.Enabled =
        Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);
    copyToolStripButton.Enabled =
        Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);

    // Toggle the Paste toolbar button and menu items
    pasteToolStripMenuItem.Enabled =
        Clipboard.ContainsText();
    contextPasteToolStripMenuItem.Enabled =
        Clipboard.ContainsText();
    pasteToolStripButton.Enabled =
        Clipboard.ContainsText();

    // Toggle the Select All menu items
```

```

selectAllToolStripMenuItem.Enabled =
(objTextBox.SelectionLength < objTextBox.Text.Length);
contextSelectAllToolStripMenuItem.Enabled =
(objTextBox.SelectionLength < objTextBox.Text.Length);
}

```

(۲) در فرم این برنامه فقط دو TextBox روی فرم در فعال بودن و یا نبودن دکمه های نوار ابزار و یا گزینه های منو ها تاثیر دارند. پس می توانیم هنگامی که کاربر ماوس خود را روی یکی از این کنترل ها برد، تابع ToggleMenus را فراخوانی کنیم تا مشخص شود کدام کنترل ها باید فعال باشند و کدامیک نباید فعال باشند. برای این کار به قسمت طراحی فرم بروید و کنترل TextBox اول را انتخاب کنید. سپس در پنجره Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا لیست رویدادهای این کنترل نمایش داده شوند. از این لیست گزینه MouseMove را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```

private void textBox1_MouseMove(object sender,
                               MouseEventArgs e)
{
    // Toggle the menu items and toolbar buttons
    ToggleMenus();
}

```

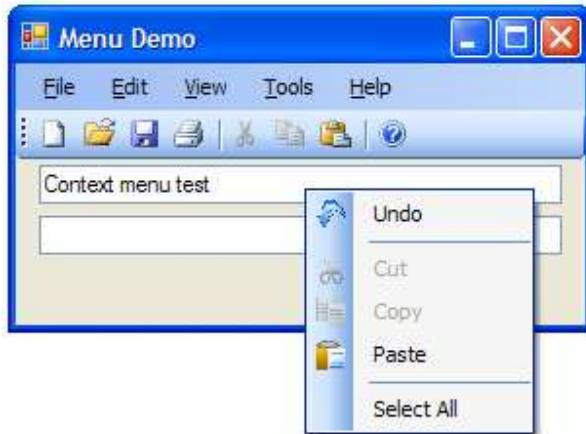
(۳) مراحل قبلی را برای کنترل TextBox دوم نیز اجرا کنید و کد زیر را در متد مربوط به رویداد MouseMove آن وارد کنید:

```

private void textBox2_MouseMove(object sender,
                               MouseEventArgs e)
{
    // Toggle the menu items and toolbar buttons
    ToggleMenus();
}

```

(۴) حال مجدداً برنامه را اجرا کرده و متنی را درون TextBox اول وارد کنید. سپس روی آن کلیک راست کنید تا منوی فرعی آن نمایش داده شود. مشاهده می کنید که فقط گزینه های مناسب قابل انتخاب هستند و دیگر گزینه ها غیر فعال شده اند (شکل ۱۱-۸).

شکل ۱۱-۸

چگونه کار می کند؟

اولین کاری که در زیر برنامه `ToggleMenus` انجام دهیم، این است که کنترل فعلی را در فرم مشخص کنیم. برای این مورد می توانیم روشی را که در بخش‌های قبلی استفاده کردیم به کار ببریم.

```
// Declare a TextBox object and
// set it to the ActiveControl
TextBox objTextBox = (TextBox)this.ActiveControl;
```

اولین گزینه ی منوی `Edit`، گزینه `Undo` است، بنابراین با این گزینه شروع می کنیم. کلاس `TextBox` دارای خاصیتی به نام `CanUndo` است که مشخص می کند آیا می توان آخرین عمل انجام شده در آن `TextBox` را لغو کرد یا نه؟ مقدار برگشتی این خاصیت برابر با `True` و یا `False` خواهد بود که می توانیم آن را به طور مستقیم در خاصیت `Enabled` گزینه `Undo` قرار دهیم. به این ترتیب اگر آخرین عمل انجام شده در `TextBox` قابل برگشت باشد، خاصیت `Enabled` آن برآبُر با `True` خواهد شد و در غیر این صورت برابر با `False` خواهد بود.

```
// Toggle the Undo menu items
undoToolStripMenuItem.Enabled = objTextBox.CanUndo;
contextUndoToolStripMenuItem.Enabled =
    objTextBox.CanUndo;
```

گزینه بعدی در منوی `Edit`، گزینه `Cut` است. برای تعیین فعلی یا غیر فعلی بودن این گزینه می توانیم از خاصیت `SelectionLength` کلاس `TextBox` استفاده کنیم. این خاصیت مقداری از نوع عدد صحیح که مشخص کننده تعداد کاراکتر های انتخاب شده در `TextBox` است را برمی گرداند. اگر مقدار این خاصیت برابر با ۰ بود یعنی متنی در `TextBox` انتخاب نشده است، پس نمی توان آن را `Cut` کرد. در این حالت باید گزینه `Cut` را در نوار منو، نوار ابزار و منوی فرعی غیر فعل کنیم:

```

// Toggle the Cut toolbar button and menu items
if (objTextBox.SelectionLength == 0)
{
    cutToolStripMenuItem.Enabled = false;
    contextCutToolStripMenuItem.Enabled = false;
    cutToolStripButton.Enabled = false;
}
else
{
    cutToolStripMenuItem.Enabled = true;
    contextCutToolStripMenuItem.Enabled = true;
    cutToolStripButton.Enabled = true;
}

```

بعد از این گزینه، گزینه Copy را از منوی Edit برسی می کیم. این گزینه نیز مانند Cut، هنگامی قابل انتخاب است که متی در TextBox انتخاب شده باشد. بنابراین برای تعیین فعال یا غیر فعال بودن آن می توانیم همانند گزینه Cut از برسی خاصیت SelectionLength استفاده کنیم. روش دیگری که می توان در این قسمت به کار برد، تبدیل مقدار موجود در خاصیت SelectionLength به نوع Boolean است. برای تبدیل یک نوع داده ای به نوع داده ای دیگر می توانیم از توابع موجود در کلاس Convert استفاده کنیم. یکی از این توابع برای تبدیل یک مقدار int به Boolean می رود. اگر عدد صحیحی که به این تابع فرستاده می شود تا تبدیل شود، برابر با صفر باشد مقدار برگشتی این تابع برابر با False خواهد بود در غیر این صورت این تابع مقدار True را برمی گرداند. بنابراین در اینجا نیز اگر مقدار خاصیت SelectionLength برابر با صفر باشد، تابع مقدار False را برگردانده و باعث غیرفعال شدن گزینه Copy می شود. در صورتی که کاربر متی را در TextBox انتخاب کرده باشد، مقدار این خاصیت برابر با عددی به جز صفر خواهد بود. در نتیجه تابع مقدار True را برمی گرداند و باعث می شود که گزینه Copy فعال شود.

نکته: تابع ToBoolean از کلاس Convert فقط بازیابی عدد صحیح صفر مقدار False برمی گرداند. هر پارامتری به جز صفر، چه مقدار مثبت باشد و چه منفی، باعث می شود که این تابع مقدار True را برمی گرداند.

نکته: از لحاظ سرعت، این روش با روشی که در مورد گزینه Cut استفاده کردیم تفاوت زیادی ندارد و تنها مزیت روش دوم در کوتاه تر بودن آن است. البته در روش دوم بهتر است که برای افزایش سرعت اجرای کد، ابتدا متغیری را از نوع Boolean تعریف کرده و مقدار برگشتی از تابع Convert.ToBoolean را در آن قرار دهیم. سپس مقدار این متغیر را به سه خاصیت مورد نظر نسبت دهیم. به این ترتیب فقط یک بار تابع Convert.ToBoolean را فراخوانی خواهیم کرد و از فراخوانی بی مورد این تابع نیز جلوگیری می شود.

```

// Toggle the Copy toolbar button and menu items
copyToolStripMenuItem.Enabled =
Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);
contextCopyToolStripMenuItem.Enabled =
Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);

```

```

copyToolStripButton.Enabled =
Convert.ToBoolean(objTextBox.SelectionLength);

```

گزینه بعدی در منوی Paste، گزینه Edit است. روش تعیین فعال و یا غیر فعال بودن این گزینه با گزینه های دیگر مقداری متفاوت است. در این مورد باید بررسی کنیم که آیا متنی در داخل کلیپ بورد قرار دارد یا نه؟ برای تشخیص این مورد نیز می توانیم از متدهای ContainsText در کلاس Clipboard استفاده کنیم. کلاس Clipboard جزوی از فضای نام System.Windows.Forms است که به طور اتوماتیک به برنامه اضافه می شود. بنابراین می توانیم بدون مشخص کردن فضای نام آن، از این کلاس استفاده کنیم.تابع ContainsText مقداری را از نوع Boolean بر می گرداند که مشخص می کند آیا متنی در کلیپ بورد قرار دارد یا نه؟ در صورت وجود متن در کلیپ بورد این تابع مقدار True را بر می گرداند، که با نسبت دادن آن به خاصیت Enabled از گزینه Paste باعث فعال شدن این گزینه می شویم. در صورتی که متنی وجود نداشته باشد هم این تابع با برگرداندن مقدار False باعث می شود که گزینه Paste غیر فعال شود.

```

// Toggle the Paste toolbar button and menu items
pasteToolStripMenuItem.Enabled =
Clipboard.ContainsText();
contextPasteToolStripMenuItem.Enabled =
Clipboard.ContainsText();
pasteToolStripButton.Enabled =
Clipboard.ContainsText();

```

گزینه آخری که در این قسمت باید مورد بررسی قرار گیرد، گزینه Select All است. این گزینه باید هنگامی فعال باشد که تمام متن داخل یک TextBox انتخاب نشده باشد. در غیر این صورت باید این گزینه غیر فعال باشد. برای بررسی اینکه تمام متن داخل یک TextBox انتخاب شده است یا نه مقدار موجود در خاصیت SelectionLength را با طول متن مقایسه می کنیم. اگر طول متن بزرگتر از مقدار انتخاب شده از متن بود، یعنی بخشی از متن انتخاب شده است. در این حالت می توانیم گزینه Select All را فعال کنیم.

```

// Toggle the Select All menu items
selectAllToolStripMenuItem.Enabled =
(objTextBox.SelectionLength < objTextBox.Text.Length);
contextSelectAllToolStripMenuItem.Enabled =
(objTextBox.SelectionLength < objTextBox.Text.Length);

```

برای فعال و یا غیر فعال کردن گزینه های نوار منو و یا نوار ابزار، باید این زیر برنامه را فراخوانی کنیم. بهترین مکان برای فراخوانی این تابع، درون رویداد MouseMove کنترل TextBox است. این رویداد هنگامی رخ می دهد که ماوس از روی کنترل عبور کند، که در این حالت می توان حدس زد ممکن است کاربر بخواهد روی TextBox کلیک (و یا کلیک راست) کرده و گزینه ای را انتخاب کند.

```

private void textBox1_MouseMove(object sender,
                               MouseEventArgs e)
{
    // Toggle the menu items and toolbar buttons
}

```

```
        ToggleMenus();  
    }  
}
```

نتیجه:

در این فصل در طی چندین تمرین کاربردی و با استفاده از چند مثال با نحوه استفاده از منوها، زیرمنوها و گزینه‌های موجود در آن آشنا شدیم. همچنین مشاهده کردید که چگونه می‌توان از چند نوار ابزار در برنامه استفاده کرد، با وجود اینکه این مورد مدنظر این فصل نبوده است. علاوه بر این آموختید که چگونه برای منوها کلیدهای دسترسی، شورت کات و یا آیکون تعیین کنید. در طی ایجاد نوار ابزار `Edit`، با نحوه کاربرد تکنیکهای ابتدایی ویرایش متن به وسیله توابع درونی کلاس `TextBox` و کلاس `Clipboard` آشنا شدید و مشاهده کردید که به سادگی می‌توان این ویژگی‌ها را به برنامه اضافه کرد – ویژگی‌هایی که کاربر از هر برنامه ویندوزی انتظار دارد. همچنین با منوهای فرعی که ویندوز به طور پیش فرض برای کنترل‌ها قرار می‌دهد و نیز چگونگی ایجاد منوهای فرعی مخصوص به برنامه خودتان آشنا شدید.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- با استفاده از کنترل `MenuStrip` به برنامه خود منو و زیرمنو اضافه کنید.
- در کنار گزینه‌های موجود در منوی برنامه علامت تیک قرار دهید.
- به منوهای برنامه خود شورت کات و کلید دسترسی اختصاص دهید.
- با استفاده از کنترل `ContextMenuStrip` برای برنامه خود منوهای فرعی ایجاد کنید.
- با استفاده از خاصیتهای موجود در کلاس `TextBox`، گزینه‌های منو را در صورت لزوم فعال و یا غیر فعال کنید.

تمرین:

برای اینکه ظاهر برنامه‌ای که در این فصل ایجاد کردید بیشتر مشابه برنامه‌های ویندوزی باشد، با استفاده از کنترل `StatusStrip` یک نوار ابزار به برنامه اضافه کنید و کدی را برای آن بنویسید که هنگام انجام دادن اعمالی مانند `Cut`، `Paste`، `Copy` و ... متن مناسبی برای کاربر نمایش داده شود.

فصل نهم: ساختن اشیا

از زمانی که با کامپیوتر آشنا شدید تاکنون ممکن است واژه **شیئ گرایی** را زیاد شنیده باشید. ممکن است شنیده باشید که این مبحث، یکی از مباحث سخت و غیر قابل درک برنامه نویسی است. در سالهای اول که این نوع برنامه نویسی به وجود آمده بود این گفته صحت داشت، اما زبانها و ابزارهای مدرن امروزی باعث شده اند برنامه نویسی شیئ گرا به مبحثی بسیار ساده تبدیل شود. برنامه نویسی شیئ گرا منافع زیادی را برای توسعه گران نرم افزاری^۱ دارد، به همین دلیل زبانهای برنامه نویسی مانند C#, C++ و ویژوال بیسیک و ... سعی کرده اند به نحوی رشد کنند که به ساده گی بتوان به وسیله آنها برنامه های شیئ گرا را طراحی و پیاده سازی کرد.

در بیشتر فصلهای این کتاب از اشیا و کلاسها استفاده کرده ایم، اما در این فصل بر مبحث شیئ گرایی تمرکز خواهیم کرد و آن را به تفصیل مورد بررسی قرار خواهیم داد. همچنین سعی می کنیم بر پایه تجربیات و آموخته هایی که در فصلهای قبل از برنامه نویسی بدست آورده اید و مواردی که در این فصل می آموزید، برنامه های جالبی را با ویژوال C# ایجاد کنیم. در این فصل:

- با نحوه ی ساختن یک کلاس قابل استفاده با چندین متدها و خاصیت گوناگون آشنا خواهیم شد.
- با مفهوم ارث بردن یک کلاس از کلاسی که قبلاً ایجاد کرده اید آشنا خواهید شد.
- چگونگی تغییر دادن متدهای کلاس پایه در کلاس مشتق شده را مشاهده خواهید کرد.
- چگونگی ایجاد فضای نام را مشاهده خواهید کرد.

مفهوم اشیا:

یک شیئ در دنیای واقعی، اغلب هر چیزی است که بتوانید تصور کنید. معمولاً در تمام طول روز در حال کار کردن با اشیای فیزیکی مانند تلویزیونها، اتومبیلهای، مشترکین^۲، گزارشات، لامپ ها و یا هر چیز دیگری هستند. در کامپیوترها نیز، یک شیئ مشخص کننده هر چیزی است که در کامپیوتر می بینید و یا در برنامه های تان از آن استفاده می کنید. برای مثال فرم برنامه، دکمه های نوار ابزار، گزینه های موجود در منوها و ... همه نمونه هایی از اشیا در کامپیوتر هستند. اشیای دیگری نیز در کامپیوتر وجود دارند که نمود ظاهری ندارند، اما در بخشهای مختلف برنامه به کار می روند مانند شیئ برای کنترل کاربران یک برنامه. کاربر برنامه چنین شیئ را در برنامه نمی بیند اما در طول اجرای برنامه این شیئ وجود دارد و وظایف خود را انجام می دهد.

فرض کنید می خواهید در قسمتی از برنامه برای یکی از کاربران، صورت حساب صادر کنید. در این صورت باید در برنامه ی خود یک شیئ برای نشان دادن صورت حساب و یک شیئ نیز برای نشان دادن کاربر داشته باشید. فرض کنید Customer شیئ مربوط به کاربر و Bill شیئ مربوط به صورت حساب باشد. شیئ Customer دارای خصوصیت ها ای مانند نام، آدرس، تلفن و ... است که هر کاربر داراست. به علاوه، این شیئ باید بتواند یک صورت حساب برای خود ایجاد کند و می دانید که در این برنامه، صورت حساب ها را با شیئ ای از نوع Bill نشان می دهیم. پس در واقع می توان گفت شیئ Customer باید بتواند یک شیئ از نوع Bill ایجاد کند که صورت حساب کاربر را نشان دهد.

¹ منظور از توسعه گران نرم افزاری، افرادی است که در زمینه ی طراحی و توسعه ی نرم افزار فعالیت دارند مانند طراحان نرم افزار، برنامه نویسان و ...

² شاید با توجه به تعریف شیئ، یک مشترک را نتوان یک شیئ محسوب کرد. اما در اینجا فرض می کنیم که هر چیزی که در دنیای واقعی وجود دارد یک شیئ است.

شیء Bill نیز می‌تواند جزئیات مربوط به یک صورت حساب را در خود نگهداری کند و نیز امور مربوط به آن را انجام دهد. برای مثال این شیء باید بتواند صورت حساب ایجاد شده را چاپ کند.

اما نکته مهم و قابل توجه در اینجا این است که این اشیا باید هوشمندی لازم برای انجام تمام کارهای مربوط به خودشان را داشته باشند. در مثال قبلی، اگر شیء ای از نوع Customer داشته باشد که مخصوص به یکی از کاربران برنامه است، می‌توانید به سادگی به آن شیء بگویید که "یک صورت حساب برای خودت ایجاد کن". سپس این شیء باید بتواند تمام کارهای طولانی و حتی سخت مربوط به ایجاد کردن یک صورت حساب را انجام داده و در انتهای یک شیء جدید از نوع Bill را به عنوان صورت حساب خود به شما برگرداند. همچنین اگر شیء از نوع Bill به عنوان صورت حساب یکی از کاربران خود در اختیار داشتید، می‌توانید به آن بگویید که "جزئیات صورت حساب را چاپ کن" و شیء Bill نیز باید قابلیت انجام این کار را داشته باشد.

اگر به خاطر داشته باشید، هنگام معرفی الگوریتم‌ها و چگونگی تبدیل آنها به برنامه‌های کامپیوتری گفتیم که برای حل یک مسئله باید بتوان آن را به قسمت‌های کوچکتر تقسیم کرد. برنامه نویسی شیعه گرا نیز به این دلیل در مهندسی نرم افزار کاربرد بسیاری دارد که می‌توان به وسیله آن یک مسئله پیچیده را به بهترین نحو به چندین قسمت کوچکتر تقسیم کرد و سپس با قرار دادن آنها کنار هم، به راه حل مسئله اصلی رسید. ممکن است بگویید که این کار با استفاده از متدهای نیز امکان پذیر است، پس چه نیازی است که از شیعه‌ها استفاده کنیم؟ در توضیحات قبلی مشاهده کردید روابطی که برای Customer و Bill شرح داده شد بسیار مشابه دنیای واقعی است. در حقیقت در برنامه نویسی شیعه گرا سعی می‌شود تمام موارد شیعه به آنچه در واقعیت وجود دارد ایجاد شود و تمام روابط بین اشیا نیز بر این اساس صورت گیرد.

مورد دیگری که باعث قدرت فراوان برنامه نویسی شیعه گرا می‌شود در این است که، شما به عنوان یکی از افرادی که از شیعه استفاده می‌کنید نیازی به دانستن اینکه چگونه آن شیعه درخواستهای شما را انجام می‌دهد ندارید. این مورد در دنیای واقعی نیز صادق است. هنگامی که در حال استفاده از یک موبایل هستید، نیازی نیست که بدانید این دستگاه به صورت درونی چگونه کار می‌کند؛ حتی اگر نحوه عملکرد آن را بدانید و یا حتی آن را خودتان اختراع کرده باشید نیز، ساده‌تر است که برای کار با آن از رابط کاربری ساده‌ای که در اختیار شما قرار می‌گیرد استفاده کنید. به این صورت از خطاهای احتمالی که ممکن است هنگام کار با آن ایجاد شود نیز جلوگیری می‌کنید. این مورد در کامپیوترا هم صادق است. هنگامی که بخواهید با یک شیعه کار کنید، حتی اگر آن شیعه را خودتان ایجاد کرده باشید، بهتر است از رابط ساده و راحتی که آن شیعه فراهم می‌کند استفاده کنید و اجازه دهید که پیچیدگی‌های مربوط به وظیفه‌ی آن شیعه در پشت رابط ساده‌ی آن پنهان بماند.

برای توضیح بیشتر در مورد اشیا، بهتر است یک شیعه مانند تلویزیون را در دنیای واقعی بررسی کنیم. یک دستگاه تلویزیون را در نظر بگیرید. یک سری از کارها هستند که می‌دانید چگونه می‌توان با یک تلویزیون آنها را انجام داد. مانند:

- تماشای تصویر روی صفحه نمایش.
- تغییر دادن کanal تلویزیون.
- تغییر صدای تلویزیون.
- خاموش و یا روشن کردن آن.

هنگامی که در حال استفاده از یک تلویزیون هستید، نیازی نیست که بدانید اجزای تشکیل دهنده یک تلویزیون چگونه درخواستهای شما را انجام می‌دهند. احتمالاً اگر از شما بخواهند قسمت‌های مختلفی را در کنار هم قرار دهید و یک تلویزیون مدرن ایجاد کنید، قادر به انجام چنین کاری نخواهید بود. البته ممکن است بعد از مدتها مطالعه و آزمایش بتوانید یک دستگاه تلویزیون ساده ایجاد کنید که باز هم به پیشرفته‌ی تلویزیون‌هایی که اکثر مردم از آن استفاده می‌کنند ت Xiaohe دارد. با وجود این، هم شما و هم اغلب مردم می‌دانند که چگونه باید از یک دستگاه تلویزیون استفاده کنند، چگونه کanal آن را تغییر دهند، چگونه صدای آن را تنظیم کنند، چگونه آن را خاموش و یا روشن کنند و غیره.

اشیا در مهندسی نرم افزار نیز اساساً به همین روش کار می کنند. هنگامی که یک شیئ در اختیار داشته باشید می توانید به سادگی از آن استفاده کنید و بخواهید که وظایف لازم را انجام دهد. برای این موارد لازم نیست بدانید که شیئ به صورت درونی چگونه کار می کند و یا لازم نیست حتی کوچکترین اطلاعاتی در مورد نحوه عملکرد آن داشته باشد.

اشیای نرم افزاری عموماً دارای مشخصات زیر هستند:

- **هویت:** یک شیئ همواره نوع خود را می داند. برای مثال یک تلویزیون همواره میداند که یک شیئ از نوع تلویزیون است.
- **حالت:** هر شیئ در هر زمانی وضعیت و حالت خود را میداند. برای مثال اگر در حال مشاهده کانال ۴ از یک تلویزیون باشید و بخواهید که تلویزیون شماره کانالی را که مشاهده می کنید روی صفحه نمایش دهد، عدد ۴ را نمایش خواهد داد.
- **رفتار:** به عکس العمل یک شیئ در مقابل درخواستهای کاربر، رفتار آن شیئ می گویند. برای مثال فرض کنید از تلویزیون بخواهید تا صدای آن زیاد شود. این افزایش صدای تلویزیون جزئی از رفتار آن محسوب می شود.

کپسولی بودن:

مفهوم اصلی که در پشت شیئ-گرایی قرار دارد **کپسولی بودن**^۱ است. این مفهوم با وجود ساده بودن، از اهمیت زیادی برخوردار است. ایده کلی که کپسولی بودن ارائه می دهد به این صورت است که رفتار یک شیئ تا حد ممکن باید دور از دید کاربر باشد. به عبارت دیگر تا زمانی که لازم نباشد، کاربر نباید متوجه شود که یک شیئ چگونه درخواستهای او را انجام می دهد.

کنترل **OpenFileDialog** که در فصلهای قبل از آن استفاده می کردیم را به خاطر بیاورید. هنگامی که می خواستیم یکی از آنها را در صفحه نمایش دهیم، بعد از اینکه وضعیت آن را با استفاده از خاصیت‌ها تنظیم می کردیم، از آن می خواستیم که در صفحه نمایش داده شود (با استفاده از تابع **ShowDialog**). ولی همانطور که می دانید آن شیئ هیچ اطلاعاتی را در مورد نحوه نمایش داده شدنش در صفحه بروز نمی داد و مانند نیازی به دانستن این که چگونه این شیئ در صفحه نمایش داده می شود نداشتیم. این مورد که شیئ **OpenFileDialog** بودن آن محسوب می شود.

متدها و خاصیت‌ها:

برای ارتباط با یک شیئ از متدها و خاصیتهای آن استفاده می کنند. در تعریف آنها می توانیم بگوییم:

- **متدها:** روش‌هایی هستند که به وسیله آن می توان به یک شیئ گفت چگونه وظیفه خاصی را انجام دهد.
- **خاصیت‌ها:** اعضایی از یک شیئ هستند که ویژگیهای آن را شرح می دهند.

در قسمتهای قبل، متدها به عنوان قطعه کد هایی معرفی شده بودند که می توانستند وظیفه مشخصی را انجام دهند. البته این تعریف درست است، اما تعریف بسیار ساده ای از یک متده است. تعریف کامل متده که فقط در برنامه نویسی شیئ گرا صادق است، عبارت است از کد هایی که به یک شیئ می گویند چگونه وظیفه مشخصی را انجام دهد.

¹ Encapsulation

بنابراین برای روشن کردن یک تلویزیون باید متدهای را پیدا کنید که این کار را انجام دهد، زیرا همانطور که گفتم این متدها هستند که به یک شیء می‌گویند چگونه یک وظیفه مشخص را انجام دهنند. هنگامی که متدهای مربوط به این کار را فراخوانی می‌کنید، فرض می‌کنید که شیء به واسطه این متدهای داند که چگونه درخواست شما را انجام دهد.

خاصیت‌ها نیز برای تنظیم حالتها و ویژگی‌های یک شیء به کار می‌روند. در این مورد نیز وظیفه شیء است که با توجه به حالتی که برای آن تعریف شده است عمل کند. برای مثال هنگامی که بخواهید کانال یک تلویزیون را از ۳ به ۴ تغییر دهید، کافی است مقدار خاصیت مربوط به کانال را برابر با ۳ قرار دهید و تلویزیون باید با توجه به مقدار این خاصیت، تصویر را در صفحه نمایش دهد.

همانطور که به خاطر دارید هنگام کار با شیء `OpenFileDialog` در بخش کادرهای محاوره‌ای، کافی بود که خاصیت مربوط به متن نوار عنوان آن را برابر با مقدار دلخواه قرار دهید. بعد از آن، وظیفه شیء `OpenFileDialog` محسوب می‌شود تا متن مشخص شده را در نوار عنوان نمایش دهد.

رویدادها:

رویدادها به عنوان عضوی از اشیا هستند که پیغامی را آماده کرده و به دیگر بخش‌های برنامه می‌فرستند. زمانی که یک مورد قابل توجه برای یک شیء رخ داد، آن شیء رویداد را فراخوانی می‌کند. به عبارت دیگر به وسیله یک پیغام، بخش‌های دیگر برنامه را از این رویداد مطلع کرده و همچنین اطلاعات لازم را نیز در مورد این رویداد در اختیار این بخشها قرار می‌دهد. این پیغام فقط به قسمتهایی از برنامه فرستاده می‌شود که پیش از اتفاق افتادن رویداد، از برنامه درخواست کرده باشند تا این مورد را به آنها اطلاع دهد.

به عنوان مثال رویداد `Click` را که در بخش‌های قبلی از آن استفاده می‌کردیم در نظر بگیرید. این رویداد زمانی رخ می‌دهد که کاربر ماوس را روی کنترل برد و در آنجا کلیک کند. به این ترتیب شیء `Button` تمام اشیای لازم را از رخ دادن این رویداد مطلع می‌کند. برای اینکه شیء ای از این رویداد مطلع شود، باید قبل از آن به شیء `Button` بگوید در صورت رخ دادن این رویداد به آن نیز اطلاع داده شود.

روش این کار را در فصلهای قبل نیز مشاهده کردید. برای استفاده از این رویداد ابتدا تابعی را با قالبی خاص ایجاد می‌کردیم و سپس به شیء `Button` اطلاع می‌دادیم که در صورت وقوع این رویداد، تابع مشخص شده را اجرا کند (البته بیشتر این کارها به صورت اتوماتیک توسط ویژوال استودیو انجام می‌شوند). هنگامی که کاربر روی کنترل `Button` کلیک می‌کرد، این کنترل توابعی که مشخص شده بودند را فراخوانی می‌کرد و همچنین اطلاعات مورد نیاز آنها را نیز به عنوان پارامتر به آنها ارسال می‌کرد.

قابل رویت بودن:

یکی از ویژگی‌های شیء ای که خوب طراحی شده است، این است که استفاده از آن راحت باشد. برای مثال اگر بخواهید یک شیء تلویزیون طراحی کنید باید بدانید که چه فرکانسی برای این شیء مورد نیاز است. اما آیا فردی که از تلویزیون استفاده می‌کند نیز باید این مورد را بداند؟ و یا حتی مهمتر اینکه آیا می‌توان به کاربر اجازه داد این مقدار فرکانس را به صورت مستقیم تغییر دهد.

هنگام طراحی یک شیء همواره بخش‌هایی از آن به صورت شخصی و بخش‌های دیگری به صورت عمومی هستند. بخش‌های عمومی می‌توانند توسط همه کاربران مورد استفاده قرار گیرند، اما بخش‌های شخصی فقط توسط خود شیء قابل دسترسی هستند. منطق و روشی که شیء با آن کار می‌کند معمولاً در بخش‌های شخصی شیء قرار می‌گیرند و می‌تواند شامل متدها و خاصیت‌هایی باشد که برای عملکرد شیء مهم هستند ولی نباید توسط کاربران به طور مستقیم مورد استفاده قرار گیرد.

برای مثال یک تلویزیون ممکن است دارای متدهایی برای وصل کردن برق به اجزا، جریان دادن برق در مدارها و ... باشد. اما این متدها نباید توسط کاربر به طور مستقیم فراخوانی شوند، بلکه کاربر باید متدهای SwitchOn را برای روشن شدن دستگاه فراخوانی کند، سپس این متدها باید به ترتیب متدهای گفته شده را استفاده کرده و به این ترتیب دستگاه را روشن کند. به عنوان مثالی دیگر، در شیئ تلویزیون یک خاصیت عمومی به نام کاتالوج وجود دارد که با استفاده از یک خاصیت خصوصی به نام فرکانس کار می‌کند. تا زمانی که تلویزیون نداند برای هر کاتالوج از چه فرکانسی استفاده کند، نمی‌تواند آنها را نمایش دهد. اما کاربر تلویزیون نباید به طور مستقیم بتواند فرکانس را تغییر دهد. بلکه باید به وسیله تغییر خاصیت کاتالوج موجب تغییر فرکانس شود. حال که با مفاهیم ابتدایی شیئ گرایی آشنا شدید، بهتر است به بررسی استفاده از این موارد در برنامه پیردازیم. در اغلب کدهایی که در فصلهای قبل از آنها استفاده کرده ایم، خطی مانند کد زیر دیده می‌شده است:

```
lstData.Items.Add(strData);
```

این کد نمونه‌ای عادی از شیئ گرایی است. در این کد `lstData` در حقیقت یک شیئ و `Items` نیز خاصیتی از این شیئ است. خاصیت `Items` خود نیز یک شیئ است که دارای متدهای `Add` است. علامت نقطه (.) به ویژوال C# می‌گوید که کلمه سمت راست، نام عضوی از شیئ سمت چپ است. بنابراین در این کد، `Items` عضوی از `lstData` و `Add` عضوی از `Items` به شمار می‌رود.

`lstData` یک نمونه از کلاس `System.Windows.Forms.ListBox` است. این کلاس یکی از کلاسهای موجود در چارچوب .NET است که در فصل دوم با آن آشنا شدید. کلاس `ListBox` برای نمایش لیستی از عناصر در فرم به کار می‌رود و به کاربر اجازه می‌دهد که عناصری را از آن انتخاب کند. اگر دقت کنید نمونه‌های زیادی از کپسولی بودن را در این کلاس مشاهده خواهید کرد. شما به عنوان یکی از کاربران این کلاس، نیازی ندارید که بدانید برای نمایش لیستی از عناصر در صفحه نمایش و یا دریافت ورودی کاربر از چه تکنولوژیهایی باید استفاده کرد. حتی ممکن است تاکنون نام مواردی مانند `stdin`, `GDI+`, درایورهای کیبورد، درایورهای صفحه نمایش و یا سیاری از تکنولوژیهای پیچیده دیگری که در این کلاس مورد استفاده قرار می‌گیرند را نیز نشینیده باشید. اما به راحتی می‌توانید از این کلاس استفاده کرده و عناصر مورد نظرتان را به صورت لیست در صفحه نمایش دهید.

البته همانطور که در ابتدای فصل نیز گفتم، `ListBox` یکی از اشیایی است که در یک برنامه استفاده شده است. عموماً یک برنامه از تعداد زیادی شیئ تشکیل می‌شود که فقط بعضی از آنها همانند شیئ `ListBox` قابل مشاهده هستند. اشیای بسیار دیگری نیز هستند که در ایجاد یک برنامه نقش دارند، اما از نظر کاربر پنهان هستند و در حافظه وظیفه خود را انجام می‌دهند.

یک کلاس چیست؟

کلاس تعریفی است که برای یک نوع خاص از شیئ به کار می‌رود. کلاسهای را عموماً در دنیای واقعی نمی‌توان نشان داد. برای نمونه، مثال تلویزیون در بخش قبل را در نظر بگیرید. در دنیای واقعی هیچگاه نمی‌توانید شیئ ای را مشخص کنید و بگویید که "این تلویزیون است". بلکه همواره می‌توانید شیئ ای را مشخص کنید و بگویید "این یک نمونه از تلویزیون است". زیرا همانطور که می‌دانید، تلویزیون یک تعریف است و نمی‌توان در دنیای واقعی آن را نمایش داد. بلکه باید ابتدا آن را نمونه سازی کرد. در دنیای نرم افزار نیز کلاسهای به همین صورت هستند. یک کلاس از کدهای لازم برای ذخیره و نگهداری مقادیر خاصیت‌ها، انجام دادن متدها، تعیین زمان رخ دادن رویدادها و ... تشکیل شده است. اگر بخواهید یک شیئ نرم افزاری ایجاد کنید، باید بدانید که درون آن شیئ دقیقاً باید چگونه کار کند. سپس کد مریبوط به این کارکرد را به وسیله یک زبان برنامه نویسی مانند C# در قالب یک کلاس می‌نویسید. بنابراین هنگامی که برنامه نویس دیگری بخواهد از شیئ که ایجاد کرده اید استفاده کند، فقط به این شیئ می-

گوید که "صدا را زیاد کن". در این مرحله باید به عنوان کسی که این شیء را ایجاد کرده است بدانید چگونه به آمپلی فایر دستور دهید که خروجی صدا را زیاد کند.

نکته: در مثال بالا توجه کنید که خود آمپلی فایر نیز یک شیء است، بنابراین لازم نیست دقیقاً بدانید که آمپلی فایر به صورت درونی چگونه کار می کند. در برنامه نویسی شیء گرا، یک شیء معمولاً از چندین شیء دیگر به اضافه مقداری کد برای ایجاد ارتباط بین آنها تشکیل می شود، همانطور که در دنیای واقعی نیز یک تلویزیون از چندین قسمت عادی به اضافه مقداری مدار برای ایجاد ارتباط بین آن قسمتها تشکیل شده است.

هر شیءی که از یک کلاس ایجاد شود، به عنوان نمونه ای از آن کلاس در نظر گرفته می شود. بنابراین اگر ۵۰ عدد شیء تلویزیون داشته باشید، در حقیقت ۵۰ نمونه از کلاس تلویزیون دارید. عمل ایجاد یک نمونه جدید از یک کلاس را **نمونه سازی**^۱ می گویند. از این به بعد خواهیم گفت که "یک کلاس ایجاد کنید" اما در مورد اشیا می گوییم "یک شیء را نمونه سازی کنید" (البته این تفاوت در گفთار فقط برای رفع ابهام است). ایجاد یک کلاس در زمان طراحی برنامه، زمانی که در حال نوشتن کد برنامه هستید صورت می گیرد. اما نمونه سازی اشیا از کلاس در زمان اجرای یک برنامه، هنگامی که برنامه بخواهد از آن شیء استفاده کند صورت می گیرد.

یک مثال خوب برای این مورد، مثال قالب‌های فلزی است. فرض کنید یک قالب فلزی دایره ای و مقداری خمیر در اختیار دارید. قالب همواره شکل ثابتی دارد و به تنها برای شما قابل استفاده نیست. بلکه باید مقداری خمیر در آن قرار دهید تا خمیر ها به شکل قالب درآیند. سپس از خمیر های شکل گرفته استفاده کنید. در ایجاد دایره ها از نظر قالب هیچ محدودیتی وجود ندارد، بلکه به هر اندازه که خمیر در اختیار داشته باشید می توانید با استفاده از قالب، دایره ایجاد کنید. توجه کنید که قالب هیچ موقع از بین نمی رود ولی دایره هایی که با آن ایجاد کرده اید، هنگامی که دیگر نیازی به آنها نداشته باشید و یا بخواهید به وسیله آنها شکل دیگری ایجاد کنید از بین می روند. کلاسهای و اشیا نیز چنین رابطه ای دارند. کلاسهای به صورت یک قالب هستند و حافظه یک کامپیوتر نیز به صورت خمیر ها. برای ایجاد شیء از کلاس، خود کلاس محدودیتی در مورد تعداد اشیای ایجاد شده ندارد، تنها محدودیت از طرف مقدار حافظه موجود در کامپیوتر است. همچنین یک کلاس از ابتدا وجود دارد، اما یک شیء فقط هنگامی وجود دارد که بخواهد استفاده شود. بعد از اتمام کار آن، شیء از حافظه پاک می شود.

هنگامی که در زمان اجرای برنامه از یک کلاس نمونه سازی کردید، می توانید خاصیتهای نمونه ایجاد شده را تنظیم کنید، متدهای آن را فراخوانی کنید و ... برای مثال فرض کنید که در یک برنامه کلاسی برای تلویزیون ایجاد کرده اید. در زمان اجرای برنامه می توانید به هر تعداد که بخواهید از این کلاس نمونه سازی کنید. سپس برای مثال با فراخوانی متدهای `SwitchOn` از یکی از نمونه ها، آن نمونه از تلویزیون را روشن کنید و یا با تنظیم خاصیت `Channel` یکی از نمونه ها، کانال آن نمونه از تلویزیون را تغییر دهید.

ایجاد کلاسها:

در فصلهای قبلی به کرات کلاس هایی ایجاد کرده و از آن در برنامه های نمونه استفاده کرده ایم. به طور کلی هنگامی که الگوریتم یک برنامه را طراحی کردید، اشیای زیادی در دنیای واقعی در آن دیده می شوند. برای نوشتن برنامه باید تمام این اشیای واقعی را، به اشیای در برنامه خودتان تبدیل کنید. به مثال زیر توجه کنید:

¹ Instantiation

- لیستی مشتمل بر ۱۰ کاربر را از بانک اطلاعاتی انتخاب کن.
- از اولین کاربر انتخاب شده شروع کن و برای هر یک صورت حساب او را آماده کن.
- زمانی که هر یک از صورت حساب ها آماده شدند، با استفاده از چاپگر آن را چاپ کن.

برای اینکه یک برنامه به طور کامل شیئ گرا باشد، باید هر شیئ که در دنیای واقعی آن برنامه وجود دارد، به شیئ در آن برنامه تبدیل شود. برای مثال:

- **Customer**: یک شیئ برای مشخص کردن کاربر.
- **Bill**: یک شیئ برای مشخص کردن صورت حساب ایجاد شده.
- **Printer**: یک شیئ که یک چاپگر سخت افزاری را مشخص می کند و می تواند برای چاپ صورت حساب مورد استفاده قرار بگیرد.

هنگامی که از ویژوال C# ۲۰۰۵ برای برنامه نویسی استفاده می کنید، مجموعه وسیعی از کلاسها را تحت عنوان **کتابخانه کلاس چارچوب .NET**^۱.^۲ در اختیار دارید. این کلاسها هر چیزی برای محاسبات در محیطی که می خواهید برای آن برنامه بنویسید را پوشش می دهند. بنابراین برنامه نویسی برای .NET. به سادگی استفاده از چند کلاس و ایجاد ارتباط درست بین آنها و یا ترکیب چند کلاس و ایجاد یک کلاس جدید است. معمولاً هنگام ساختن یک برنامه، بعضی از کلاسها مورد نیاز تان در چارچوب .NET وجود دارند و بعضی از آنها را نیز باید خودتان ایجاد کنید.

برای مثال در چارچوب .NET. کلاس هایی برای چاپ و یا کلاس هایی برای دسترسی به بانک اطلاعاتی وجود دارد، بنابراین اگر در الگوریتم خود به دسترسی به بانک اطلاعاتی و یا چاپ اطلاعات نیاز داشتید، لازم نیست که کلاس آنها را مجدداً بنویسید. اگر بخواهید مطلبی را چاپ کنید کافی است شیئ از کلاس مربوط به چاپ را نمونه سازی کنید، به آن شیئ بگویید که چه مطلبی را می خواهید چاپ کنید و سپس آن شیئ عمل چاپ را برای شما انجام می دهد. نیازی نیست که بدانید شیئ مذکور چگونه سند شما را به دستورات PostScript تبدیل می کند و از طریق پورت مخصوص چاپگر آن را به دستگاه می فرستد، فقط کافی است نحوه کاربرد متدها و خاصیتهای آن را بدانید، بقیه موارد را خود شیئ انجام می دهد.

قابلیت استفاده مجدد:

یکی از زیباترین جنبه های برنامه نویسی شیئ گرا قابلیت استفاده مجدد^۲ از یک کد است. برای درک بهتر این قابلیت بهتر است مثالی را بررسی کنیم. فرض کنید در یک شرکت خدمات تلفنی کار می کنید و به دو برنامه ای متفاوت نیاز دارید. برنامه اول برای کنترل امور مشترکین تلفن ثابت و برنامه دوم برای کنترل امور مشترکین تلفن همراه است. در هر کدام از این برنامه ها نیاز است که از کلاسی به نام Customer استفاده کنید.

هنگامی که بخواهید این دو برنامه را بنویسید، احتمالاً هر دو را با هم شروع نخواهید کرد. از برنامه اول شروع می کنید، هنگامی که تمام شد برنامه دوم را شروع می کنید. حال بهتر است که برای هر کدام از آنها یک کلاس Customer جدآگاهه بنویسید و یا یک کلاس کلی برای Customer در برنامه اول بنویسید و در برنامه ای دوم از آن استفاده کنید؟ خوب مشخص است که روش دوم بهتر است.

¹ .NET Framework Class Library

² Reusability

استفاده مجدد از یک کلاس در حالت کلی مورد خوبی به شمار می‌رود اما چند نکته هم باید برای این مورد در نظر گرفته شود. به صورت ایده آل اگر یک کلاس Customer را برای یک برنامه ایجاد کنید و سپس در برنامه دیگری به استفاده از کلاسی مشابه کلاس Customer نیاز داشته باشید، باید بتوانید از کلاس Customer قبلی استفاده کنید. ممکن است در بعضی شرایط به دلایلی نتوانید از کلاس Customer در برنامه جدید استفاده کنید. البته نمی‌توان دلایل مشخص و قاطعی را بیان کرد و گفت که چه زمانی شرایطی پیش می‌آیند که نمی‌توان از یک کلاس در برنامه‌های دیگر استفاده کرد. ولی ممکن است برای اینکه بتوانید از کلاس Customer در چند برنامه استفاده کنید، مجبور شوید آن را به نحوی تغییر دهید که بسیار پیچیده شود. در این شرایط ایجاد چند کلاس ساده و استفاده از آنها در برنامه‌های مخصوص به خود، راحت‌تر از ایجاد یک کلاس پیچیده و استفاده از آن در چند برنامه است. فهمیدن اینکه یک کلاس را چگونه باید نوشت تا هم سادگی در آن رعایت شود و هم قابلیت استفاده مجدد، به تجربه در برنامه نویسی شیعه گراستگی دارد. هرچه برنامه‌های بیشتری بنویسید، بهتر می‌توانید کلاس‌هایی طراحی کنید که این دو فاکتور در آنها به بهترین نحو رعایت شوند.

طراحی یک شیعه:

برخلاف مطالبی که از ابتدای فصل تاکنون بررسی کرده‌ایم، به عنوان اولین پروژه این فصل نمی‌خواهیم یک الگوریتم تعریف کرده و سپس اشیای مورد نیاز آن را ایجاد کنیم. بلکه سعی می‌کنیم با ارائه یک مثال، کاربرد مطالبی که در قسمتهای قبل به صورت تئوری با آنها آشنا شدید را در عمل مشاهده کنیم. مثالی که در این قسمت بررسی خواهیم کرد، طراحی یک کلاس برای اتومبیل است.

در مورد چنین کلاسی، اصول مشخصی هستند که در ابتدا باید آنها را بدانید:

- **ظاهر آن چگونه است:** ظاهر یک اتومبیل شامل مواردی مانند مدل، رنگ، تعداد درها و مواردی مشابه است. این گونه ویژگیهای یک اتومبیل هنگام ایجاد شدن آن تنظیم می‌شود و معمولاً تا انتهای عمر شیعه نیز ثابت است.
- **توانایی‌های آن چیست:** قدرت و اندازه موتور، ترکیب و تعداد سیلندرها و غیره.
- **وضعیت کنونی آن چیست:** اتومبیل ثابت است، به جلو حرکت می‌کند و یا به عقب حرکت می‌کند، سرعت و جهت آن چقدر است؟
- **موقعیت مکانی آن چیست:** شیعه اتومبیل معمولاً دارای شیعه دیگری از نوع GPS¹ است که موقعیت مکانی آن را نسبت به دیگر اشیا (مثلاً اتومبیل‌های دیگر) نمایش می‌دهد.

علاوه بر این می‌خواهید اشیایی که از این کلاس نمونه سازی می‌شوند، قابل کنترل نیز باشند. برای مثال:

- بتوانید سرعت آن را کاهش دهید.
- بتوانید سرعت آن را افزایش دهید.
- بتوانید جهت حرکت آن را به سمت چپ تغییر دهید.
- بتوانید جهت حرکت آن را به سمت راست تغییر دهید.
- بتوانید آن را متوقف کنید.

¹ Global Positioning System

همانطور که در ابتدای فصل گفتم، ابتدا باید سه مورد را در رابطه با این کلاس مشخص کنید: هویت، حالت و رفتار. فرض می کنیم که جنبه هویت در نظر گرفته شده است و اشیای این کلاس می داند که از نوع اتومبیل هستند. بنابراین به بررسی دو جنبه دیگر، یعنی حالت و رفتار می پردازیم.

حالت:

حالت، وضعیت کنونی یک شیء از کلاس را توصیف می کند. برای مثال، موقعیت و سرعت اتومبیل بخشی از حالت آن به شمار می روند. هنگام طراحی یک کلاس، ابتدا باید مشخص کنید که برای دانستن حالت یک شیء چه مواردی را باید در نظر بگیرید. هنگام طراحی کلاس اتومبیل سرعت آن در تعیین حالت آن اهمیت زیادی دارد، اما برای طراحی کلاس Customer، سرعت مفهومی ندارد بلکه آدرس کاربر یکی از مهمترین عوامل در حالت کنونی آن محسوب می شود.

حالت یک شیء، معمولاً به صورت مقادیری درون آن نگهداری می شوند. بعضی از این مقادیر به صورت عمومی (Public) در اختیار کاربران قرار داده می شوند و کاربران می توانند به وسیله خصوصیات کلاس آنها را تغییر دهند، بعضی دیگر نیز به صورت خصوصی (Private) هستند و فقط به وسیله اشیای آن کلاس می توانند استفاده شوند. همچنین بعضی از حالت‌های یک کلاس نیز، فقط قابل خواندن هستند و کاربر نمی تواند به صورت مستقیم آنها را تغییر دهد. برای مثال اتومبیل خاصیتی به نام سرعت سنج دارد که سرعت شیء را در هر لحظه مشخص می کند. کاربر اتومبیل فقط می تواند این سرعت را بخواند، اما نمی تواند آن را به طور مستقیم تغییر دهد – برای تغییر آن باید به وسیله متدهایی مانند Accelerate و یا Break باعث افزایش و یا کاهش سرعت شود.

رفتار:

به عکس العمل یک شیء از کلاس در مقابل درخواستهای کاربر، رفتار آن شیء می گویند. زمانی که متدهای را از یک شیء فراخوانی می کنید، در حقیقت از شیء می خواهید که وظیفه ای را برای شما انجام دهد و آن شیء نیز در مقابل این درخواست عکس العملی را نشان می دهد. بنابراین رفتار یک شیء معمولاً به متدها مربوط است. البته رفتار می تواند به خصیت‌های یک شیء نیز مربوط باشد. در مثال تلویزیون که در قسمت قبلی مشاهده کردید، اگر خاصیت کanal آن را برابر با عدد خاصی قرار دهید، باعث می شوید که آن شیء با تغییر تصویر صفحه نمایش، رفتار خود را نمایش دهد.

رفتار یک شیء از کلاس معمولاً به صورت چندین خط کد است که وظیفه خاصی را انجام می دهد. این کدها معمولاً یک و یا هر دوی موارد زیر را دربر می گیرند:

- **تغییر حالت خود شیء:** هنگامی که متدهای Accelerate را برای شیء از کلاس اتومبیل فراخوانی می کنید، باعث می شوید که آن شیء سریعتر حرکت کند. بنابراین حالت آن را تغییر می دهد.
- **اثر گذاشتن روی دنیای خارج از شیء:** این مورد می تواند شامل تغییر دادن اشیای دیگر در برنامه، نمایش مطلبی روی صفحه نمایش، ذخیره اطلاعات روی دیسک، یا چاپ یک سند از برنامه باشد.

در بخش امتحان کنید بعد، یک پروژه جدید ایجاد کرده و کلاس Car را در آن به وجود می آوریم.

امتحان کنید: ایجاد پروژه جدید و کلاس Car

- (۱) ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را اجرا کرده و از نوار منو گزینه... File → New → Project را انتخاب کنید.
- (۲) هنگامی که قادر New Project نمایش داده شد، از قسمت Console Templates گزینه Application را انتخاب کرده، نام Name را در کادر Objects وارد کنید. سپس روی دکمه OK کلیک کنید تا پروژه ایجاد شود.
- (۳) حال باید یک کلاس جدید به این پروژه اضافه کنید. در پنجره Solution Explorer روی نام پروژه کلیک راست کرده و گزینه Add → Class را انتخاب کنید. در کادر Add New Item - نام Car.cs را به عنوان نام کلاس مشخص کرده و روی دکمه Add کلیک کنید. به این ترتیب کلاس جدید ایجاد شده و به Solution Explorer نیز اضافه می شود.

نگهداری حالت:

تاکنون متوجه شدیم حالت یک شیع مشخص می کند که آن شیع در رابطه با خود چه چیزهایی را می داند. اما سوالی که در اینجا پیش می آید این است که چگونه حالت یک شیع را در آن نگهداری کنیم؟ خوب، عموماً برای این کار، متغیرهایی را درون کلاس تعریف می کنند و سپس حالت شیع را در آنها نگهداری می کنند. در برنامه نویسی شیع گرا به این متغیرها **Field^۱** گفته می شود. معمولاً متدها و خصیت هایی که در یک کلاس استفاده می کنند، یا حالت شیع را تغییر می دهند و یا از آن برای انجام وظیفه خود استفاده می کنند. فرض کنید می خواهید خصیتی ایجاد کنید که رنگ یک شیع از کلاس Car را مشخص کند. بنابراین هنگامی که بخواهید این خصیت را تغییر دهید، فیلد این حالت تغییر کرده و مقدار جدید رنگ را در خود ذخیره می کند. همچنین اگر بخواهید مقدار این خصیت را بذست آورید، فیلد این حالت خوانده خواهد شد و مقدار آن به عنوان رنگ شیع به شما برگردانده می شود. از یک جهت، می توان گفت که خصیت ها نیز مانند متدها باعث بروز رفتار از شیع می شوند. هر خصیت، معمولاً از دو مت تشکیل شده است: مت **get** و مت **set** (که به وسیله بلاکهای { ... } و { ... } مشخص می شوند). یک مت ساده get برای خصیت Color در کلاس Car، فقط شامل کدی است که با توجه به مقدار ذخیره شده در فیلد مربوط به این حالت، رنگ شیع را به کاربر اعلام می کند، همچنین یک مت ساده set برای خصیت Color فقط شامل کدی است که مقدار این فیلد را با توجه به مقدار مورد نظر کاربر تنظیم می کند.

اما در برنامه های واقعی این متد ها در خصیت Color به این سادگی نیستند. برای مثال فرض کنید می خواهید از کلاس Car در یک بازی اتومبیل رانی استفاده کنید. در این صورت هنگامی که کاربر خصیت Color یک شیع از کلاس Car را تغییر داد، مت set از این خصیت باید علاوه بر ذخیره رنگ در فیلد مربوطه، رنگ اتومبیلی که در صفحه نمایش داده شده است را نیز تغییر دهد.

در بخش امتحان کنید بعد، برای ایجاد خصیت Color در کلاس Car، یک فیلد به نام **Color** و از نوع **public** (تا به وسیله کاربر نیز قابل دسترسی باشد) تعریف می کنیم. دقت کنید با توجه به این که در این مثال از فیلد به جای خاصیت استفاده کرده ایم، اما در برنامه های واقعی هیچگاه نباید به جای اینکه از یک خصیت با متدهای **get** و **set** ایجاد کنید، از فیلد استفاده کنید.

^۱ Field

امتحان کنید: نمونه سازی یک شیء و اضافه کردن خصیت Color

(۱) کد زیر را به کلاس Car اضافه کنید:

```
public string Color;
```

(۲) کد لازم برای اضافه کردن یک فیلد به کلاس، همین بود! حال باید به نحوی از کلاسی که ایجاد کرده ایم استفاده کنیم تا عملکرد آن را ببینیم. با استفاده از پنجره Solution Explorer، فایل Program.cs را باز کرده و کد زیر را به آن اضافه کنید:

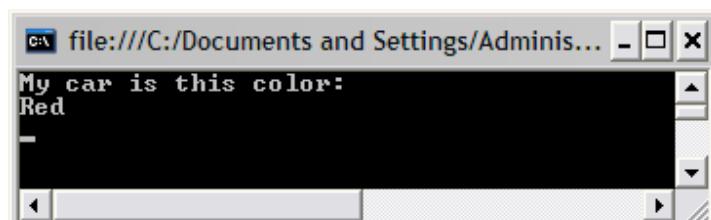
```
static void Main(string[] args)
{
    // Create a new Car
    Car objCar = new Car();

    // Set the Color property to Red
    objCar.Color = "Red";

    // Show what the value of the property is
    Console.WriteLine("My car is this color: ");
    Console.WriteLine(objCar.Color);

    // Wait for input from the user
    Console.ReadLine();
}
```

(۳) برنامه را اجرا کنید. پنجره جدیدی مشابه شکل ۱-۹ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱-۹

(۴) برای اتمام برنامه کلید Enter را از صفحه کلید فشار دهید.

چگونه کار می کند؟

تعریف یک فیلد بسیار راحت است. کد:

```
public string Color;
```

به کلاس می گوید که می خواهد یک فیلد به نام `Color` ایجاد کنید و در آن رشته ای از کاراکتر ها را نگهداری کنید. کلمه کلیدی `public` در ابتدای این فیلد به کلاس می گوید که می خواهد این فیلد به وسیله تمام برنامه نویسانی که بخواهد از این کلاس استفاده کنند قابل دسترسی باشد.

نکته: متغیرهایی که در بدنه یک کلاس تعریف می شوند (یعنی درون خود کلاس تعریف شده اند، نه در متدهای موجود در آن کلاس)، از دید خود کلاس، عضو داده ای و از دید کسانی که از کلاس استفاده می کنند فیلد نامیده می شوند.

همانطور که در کد نوشته شده در فایل `Program.cs` مشاهده می کنید، استفاده از یک کلاس بسیار راحت است. این پروسه از دو مرحله تشکیل می شود. ابتدا باید متغیر را تعریف کنید که بتواند شیء از آن کلاس را در خود نگهداری کند؛ سپس آن شیء را نمونه سازی می کنید. کد زیر متغیری را به نام `objCar` تعریف می کند و به آن می گوید که فقط باید اشیایی از کلاس `Car` را در خود نگهداری کند.

```
Car objCar;
```

بعد از تعریف `objCar`، این متغیر شامل هیچ شیء از کلاس `Car` نیست، زیرا فقط نوع شیء که باید در این متغیر نگهداری شود را مشخص کرده اید. این خط کد مانند این است که به کامپیوتر بگویید قلابی به شما بدهد که به وسیله آن بتوانید یک شیء از کلاس `Car` را آویزان کنید، و سپس نام آن قلاب را `objCar` قرار دهید. بنابراین هنوز هیچ چیز به این قلاب آویزان نکرده اید. برای این کار باید یک شیء از کلاس `Car` را نمونه سازی کنید. این عمل به وسیله کلمه کلیدی `new` انجام می شود:

```
objCar = new Car();
```

اما همانطور که در فصلهای قبلی نیز دیدید، می توان این دو مرحله را در یک خط انجام داد:

```
Car objCar = new Car();
```

بنابراین در این خط به ویژوال C# می گوید که "یک شیء که جدیداً از کلاس `Car` نمونه سازی شده است ارجاع بده". به عبارت دیگر "یک شیء جدید از کلاس `Car` نمونه سازی کرده و آن را از قلابی به نام `objCar` آویزان کن".

نکته: توجه کنید که در برنامه نویسی شیء گرا، یک شیء می تواند در یک لحظه از چندین قلاب آویزان شود، و بنابراین دارای چندین نام باشد. این مورد ممکن است کمی گیج کننده به نظر برسد، اما در بسیاری از موارد باعث راحتی کارها می شود. تصور کنید که می توانستید کلیدهای خود را در یک زمان از چند جا آویزان کنید – به این ترتیب پیدا کردن آنها بسیار راحت تر بود!

بعد از اینکه یک نمونه از شیء ایجاد کردید، می توانید خاصیت های آن را تنظیم و یا متدهای آن را فراخوانی کنید. برای تنظیم خاصیت `Color`^۱ شیء جدید می توانید از کد زیر استفاده کنید:

```
// Set the Color property to Red  
objCar.Color = "Red";
```

هنگامی که مقدار یک خاصیت را تنظیم کردید، می توانید هر چند بار که نیاز داشته باشید به آن دسترسی پیدا کنید و یا مجددًا مقدار آن را تغییر دهید. در اینجا، نحوه دسترسی به مقدار یک خاصیت را با ارسال خاصیت `Color` به متدهای `WriteLine` از کلاس `Console` نمایش داده ایم:

```
// Show what the value of the property is  
Console.WriteLine("My car is this color: ");  
Console.WriteLine(objCar.Color);
```

خط `Console.ReadLine` به این خاطر است که برنامه بعد از اتمام کار صبر کند تا کاربر کلید `Enter` را فشار دهد، سپس بسته شود. به این ترتیب پنجره کنسول قبل از بسته شدن صبر می کند تا کلید `Enter` را فشار دهید.

```
// Wait for input from the user  
Console.ReadLine();
```

نکته: برنامه های `Console` در .NET، یک روش خوب برای تست عملکرد کلاس هایی هستند که نمود ظاهری ندارند و فقط در حافظه کار می کنند، زیرا با استفاده از آنها نیازی نیست که به ایجاد یک رابط گرافیکی توجه کنید. به این ترتیب می توانید با نمایش چند خط متن در موقع مورد نیاز از وضعیت شیء مطلع شوید.

خاصیت های فقط-خواندنی:

در قسمت قبل با نحوه ایجاد یک عضو داده ای (یا همان فیلد) برای کلاس آشنا شدید و مشاهده کردید که چگونه می توان از آن استفاده کرد. اما همانطور که گفتم هیچگاه نباید اجازه دهید که کاربر به طور مستقیم مقدار موجود در یک فیلد را تغییر دهد، بلکه همواره باید یک خاصیت ایجاد کنید تا کاربر به وسیله آن خاصیت مقدار فیلد را تغییر دهد و یا به آن دسترسی پیدا کند. با وجود اینکه خاصیت ها به وسیله دو متدهای `Get` و `Set` ارائه می شوند، اما نحوه استفاده از آنها برای کاربر، دقیقاً مشابه فیلد ها است. در حقیقت می توانیم بگوییم خاصیت ها، متدهایی هستند که کاربر می تواند مشابه یک فیلد با آنها کار کند. به این ترتیب، انتخاب این که برای یک مورد خاص از متدهایی استفاده کنید و یا از خاصیت، به این بستگی دارد که کاربر با کدامیک می تواند راحت تر کار کند. یکی از مشکلاتی که در صورت دسترسی مستقیم کاربر به فیلد ممکن است به وجود آید، این است که در این صورت کاربر می تواند هم مقدار موجود در فیلد را بخواند و هم آن را تغییر دهد. در شرایطی ممکن است نخواهید اجازه دهید که کاربر فیلد را تغییر دهد، بلکه می خواهید فیلد به صورت فقط-خواندنی باشد و کاربر فقط بتواند اطلاعات آن را بخواند.

^۱ در کلاس `Color`، یک فیلد است نه یک خاصیت. البته استفاده از خاصیت نیز مانند استفاده از فیلد است و فقط نحوه تعریف آن در کلاس تفاوت دارد. در این کلاس برای ساده گی، `Color` را به صورت فیلد تعریف کرده ایم، ولی برای اینکه می خواهیم خاصیت ها را بررسی کنیم، از آن به عنوان خاصیت یاد می کنیم.

سرعت اتومبیل یک نمونه خوب برای این است که مشخص شود چگونه مدلی از یک شیئ واقعی در کامپیوتر، باید دقیقاً مشابه همان شیئ عمل کند. در یک اتومبیل واقعی اگر در حال حرکت با سرعت ۶۰ کیلومتر در ساعت هستید، نمی‌توانید به سادگی سرعت را به هر عددی که بخواهید تغییر دهید. با استفاده از سرعت سنج فقط می‌توانید عدد سرعت را بخوانید، اما نمی‌توانید با انگشت عقربه‌ی سرعت سنج را جا به جا کنید تا سرعت اتومبیل تغییر کند. برای تغییر سرعت باید از پدال گاز و یا پدال ترمز برای افزایش و یا کاهش سرعت اتومبیل استفاده کنید. برای مدل کردن عملکرد این پدالها در کلاس Car، باید متدهایی ایجاد کنید که سرعت را تغییر دهند (Decelerate Accelerate). همچنین یک خاصیت فقط-خواندنی نیز به نام Speed ایجاد کنید تا سرعت کنونی اتومبیل را نمایش دهد.

بنابراین بهتر است برای جلوگیری از این مشکل و همچنین مشکلات مشابه، از یک خاصیت برای دریافت مقدار این فیلد استفاده کنیم تا بتوانیم قبل از قرار دادن مقدار مورد نظر در فیلد، از درست بودن آن مطمئن شویم. البته برای نگهداری مقدار سرعت مسلماً به یک عضو داده ای در کلاس نیاز دارید، اما این عضو داده ای باید فقط بتواند توسط اعضای کلاس مورد استفاده قرار گیرد و یا تغییر داده شود. به همین دلیل برای تعریف آن از کلمه کلیدی private استفاده می‌کنیم:

```
private int _speed;
```

متغیر Speed در این قسمت به صورت private تعریف شده است، بنابراین فقط می‌تواند توسط متدهایی که در داخل کلاس وجود دارند مورد استفاده قرار بگیرد. کاربران کلاس Car، حتی از وجود چنین عضوی نیز مطلع نخواهند بود. همچنین در کلاس خاصیتی به نام Speed تعریف می‌کنیم که کاربر به وسیله آن بتواند از مقدار این متغیر که نشان دهنده سرعت شیئ است مطلع شود. در این کلاس نام فیلد مربوط به سرعت و همچنین خاصیت آن یکی است، برای جلوگیری از این تشابه معمولاً در ابتدای نام فیلد، یک زیر خط اضافه می‌کنند. بنابراین نام فیلد speed و نام خاصیت، Speed خواهد شد.

امتحان کنید: اضافه کردن خاصیت Speed

- برای تعریف متغیری که فقط به وسیله اعضای کلاس قابل دسترسی باشد، به جای کلمه کلیدی public از استفاده می‌کنیم. کد زیر را به کلاس Car اضافه کنید:

```
private int _speed;
```

- برای اینکه کاربر بتواند از اندازه سرعت مطلع شود، باید یک خاصیت فقط-خواندنی به کلاس اضافه کنیم. کد زیر را به کلاس Car اضافه کنید:

```
// Speed - Read-Only property to return the speed
public int Speed
{
    get
    {
        return _speed;
    }
}
```

(۳) حال متدی را به نام Accelerate برای تنظیم سرعت اتومبیل ایجاد می کنیم. این متد مقداری را برحسب کیلومتر بر ساعت به عنوان پارامتر دریافت می کند و سرعت شیئ را برابر آن قرار می دهد. کد زیر را بعد از خاصیت وارد کنید:

```
// Accelerate - Add kmph to the speed
public void Accelerate(int accelerateBy)
{
    // Adjust the speed
    _speed += accelerateBy;
}
```

(۴) برای تست کلاس، باید تغییراتی را در زیر برنامه Main فایل Program.cs ایجاد کنید. فایل را باز کنید و کد آن را به صورت زیر تغییر دهید:

```
static void Main(string[] args)
{
    // Create a new Car
    Car objCar = new Car();

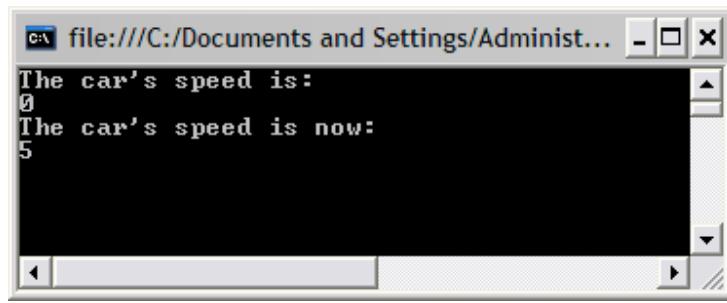
    // Report the speed
    Console.WriteLine("The car's speed is: ");
    Console.WriteLine(objCar.Speed);

    // Accelerate
    objCar.Accelerate(5);

    // Report the new speed
    Console.WriteLine("The car's speed is now: ");
    Console.WriteLine(objCar.Speed);

    // Wait for input from the user
    Console.ReadLine();
}
```

(۵) با کلیک روی دکمه Start در نوار ابزار برنامه را اجرا کنید. پنجره ای مشابه شکل ۲-۹ نمایش داده خواهد شد:

شکل ۲-۹

چگونه کار می کند؟

اولین کاری که باید انجام دهید این است که در کلاس Car یک عضو داده ای از نوع `private _speed` به نام `speed` ایجاد کنید:

```
private int _speed;
```

به صورت پیش فرض، هنگامی که شیء از این کلاس ساخته شود، مقدار `_speed` در آن شیء برابر با صفر خواهد بود زیرا مقدار پیش فرض متغیر های نوع داده ای `int` برابر با صفر است. سپس خاصیتی برای برگرداندن مقدار سرعت تعریف می کنیم:

```
// Speed - Read-Only property to return the speed
public int Speed
{
    get
    {
        return _speed;
    }
}
```

هنگام تعریف یک خاصیت می توانید آن را به صورت فقط-خواندنی، یا خواندنی-نوشتی مشخص کنید. همانطور که می دانید هنگامی که کاربر بخواهد به مقدار یک خاصیت دسترسی داشته باشد، کدهای نوشته شده در بلاک `get`، و اگر بخواهد مقدار خاصیت را تغییر دهد کدهای بلاک `set` اجرا می شوند. پس اگر هنگام ایجاد یک خاصیت، بلاک `get` را در آن ننویسید آن خاصیت قابل خواندن نخواهد بود و به یک خاصیت فقط-خواندنی تبدیل می شود. به همین ترتیب اگر بلاک `set` را از یک خاصیت حذف کنید، خاصیت قابل نوشتن نخواهد بود و به خاصیت فقط-خواندنی تبدیل می شود. در صورتی که در خاصیت هم بلاک `get` و هم بلاک `set` وجود داشته باشد، خاصیت خواندنی-نوشتی خواهد بود. بعد از ایجاد خاصیت `Speed`، متندی به نام `Accelerate` ایجاد کرده ایم. این متند مقداری را برنمی گرداند، بنابراین نوع برگشتنی آن را `void` قرار می دهیم.

```
// Accelerate - Add kmph to the speed
```

```

public void Accelerate(int accelerateBy)
{
    // Adjust the speed
    _speed += accelerateBy;
}

```

این متدهای که برای مشخص کردن مقدار افزایش سرعت به کار می‌روند، توجه کنید تنها کاری که این تابع انجام می‌دهد این است که مقدار دریافتی را به فیلد `_speed` اضافه می‌کند. در دنیای واقعی فشار روی پدال گاز، همراه با فاکتورهای دیگری مانند سرعت باد و یا اصطکاک با سطح زمین، سرعت جدید اتومبیل تعیین می‌شود. به عبارت دیگر سرعت نتیجه اثر چند فاکتور بر یکدیگر است، نه فقط تغییر دادن یک عدد. برای شیوه سازی واقعی این قسمت باید کدهای پیچیده تری نوشت. اما در اینجا برای اینکه مثال همچنان ساده باقی بماند، مقدار معین شده به وسیله کاربر را با سرعت کنونی جمع می‌کنیم.

سرعت بخشیدن به اتومبیل نمونه دیگری از کپسولی بودن است. برای شتاب دادن به یک اتومبیل در دنیای واقعی، سیستمهای زیادی با یکدیگر فعالیت می‌کنند تا اتومبیل به سرعت موردنظر کاربر برسد. اما رانتده به عنوان کسی که در حال استفاده از این شیئ است، هیچ اطلاعی از این سیستم‌ها ندارد. در این مثال هم به همین صورت است. فردی که در حال استفاده از متدهای `Accelerate` است، در مورد اینکه این متدهای چگونه سرعت را افزایش می‌دهد هیچ اطلاعی ندارد و فقط می‌داند که برای افزایش سرعت باید از آن استفاده کند.

استفاده از قسمتهای جدید بسیار ساده است. ابتدا شیئ از این کلاس را همانند قسمت قبل نمونه سازی می‌کنید:

```

// Create a new Car
Car objCar = new Car();

```

سپس سرعت اولیه را در صفحه نمایش می‌دهید:

```

// Report the speed
Console.WriteLine("The car's speed is: ");
Console.WriteLine(objCar.Speed);

```

سپس با استفاده از متدهای `Accelerate`، سرعت شیئ را افزایش می‌دهید:

```

// Accelerate
objCar.Accelerate(5);

```

در انتها نیز سرعت جدید را اعلام می‌کنید:

```

// Report the new speed
Console.WriteLine("The car's speed is now: ");
Console.WriteLine(objCar.Speed);

```

خاصیت‌های خواندنی-نوشتنی:

تاکنون متوجه شدیم که یکی از دلایل برتری استفاده از خاصیت‌ها به جای فیلد‌ها، در این است که با استفاده از خاصیت‌ها می‌توان از تغییر دادن مستقیم فیلد توسط کاربر جلوگیری کرد، همانند خاصیت `Speed` که در قسمت قبل به صورت فقط-خواندنی تعریف شد. اما در اینجا ممکن است سوال کنید برای مواردی که کاربر هم می‌تواند مقدار یک فیلد را بخواند و هم آن را تغییر دهد، چرا باید به جای استفاده از فیلد، از خاصیت استفاده کنیم؟

خوب، اگر به جای استفاده از فیلد از خاصیت استفاده کنید، می‌توانید کدهایی را مشخص کنید تا هنگام خوانده شدن و یا نوشته شدن فیلد توسط کاربر اجرا شوند، و این مورد از اهمیت زیادی برخوردار است.

برای مثال با استفاده از خاصیت‌ها می‌توانید قبل از اینکه مقداری به یک فیلد اختصاص داده شود، از درست بودن آن مطمئن شوید. برای مثال تصور کنید که می‌خواهید فیلدی به نام `NumberOfDoors` برای مشخص کردن تعداد درهای یک اتومبیل در کلاس `Car` قرار دهید. نوع داده ای این فیلد از کلاس باید از نوع عدد صحیح باشد تا بتواند تعداد درهای یک اتومبیل را در خود نگه دارد. اما مسلماً نمی‌خواهید که کاربر بتواند عدد ۰ و یا عدد ۶۵۵۰۰ را در این فیلد وارد کند. به عبارت دیگر می‌خواهید عدد وارد شده توسط کاربر در بازه ۰ تا ۶ باشد.

نکته: ممکن است بگویید که این کلاس توسط برنامه نویس دیگری مورد استفاده قرار می‌گیرد، بنابراین وظیفه اوست که هنگامی که بخواهد مقداری را در این فیلد قرار دهد از درست بودن آن مطمئن شود. در طراحی یک کلاس، وظیفه برنامه نویس است که تا حد ممکن کار را برای افرادی که می‌خواهند از کلاس استفاده کنند ساده کند. رسیدگی کردن به صحت داده‌های ورودی، یکی از مهمترین جنبه‌های طراحی یک کلاس محسوب می‌شود.

همچنین همواره خاصیت‌ها مقدارهای ذخیره شده در یک فیلد را برمنی گردانند، بلکه ممکن است مقداری را از جای دیگری بدست آورند و یا آن را بر اساس یک سری اطلاعات محاسبه کرده و برگردانند. برای مثال تصور کنید بخواهید تعداد کل سفارشات یک مشتری را به عنوان یک خاصیت در کلاس `Customer` قرار دهید. همانطور که می‌دانید هنگام طراحی یک کلاس برای `Customer`، فیلدی برای نگهداری این عدد مشخص نمی‌شود، بلکه یک شیء باید در صورت لزوم، آن را محاسبه کند. در این صورت می‌توانید در قسمت `get` یک خاصیت، کدی را بنویسید که با توجه به لیست سفارشات یک مشتری در یک بانک اطلاعاتی، تعداد کل آنها را محاسبه کرده و برگرداند. این موارد در بخش‌های بعدی مورد بررسی قرار می‌گیرند، بنابراین بهتر است به مسئله تعداد درهای اتومبیل برگردیم.

امتحان کنید: اضافه کردن خاصیت `NumberOfDoors`

- اولین کاری که باید انجام دهید این است که فیلدی برای نگهداری تعداد درهای یک شیء از کلاس `Car` را، در آن ایجاد کنید. به صورت پیش فرض در نظر می‌گیریم که مقدار این خاصیت برابر با ۴ است. بنابراین کد مشخص شده در زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
public string Color;
private int _speed;
private int _numberOfDoors = 4;
```

۲) حال می توانید خاصیتی برای تنظیم و یا دسترسی به تعداد در های اتومبیل ایجاد کنید و همواره بررسی کنید که عدد موجود برای این فیلد بین ۲ تا ۶ باشد. کد زیر را بعد از متد Accelerate در کلاس Car وارد کنید:

```
// NumberOfDoors - get/set the number of doors
public int NumberOfDoors
{
    // Called when the property is read
    get
    {
        return _numberOfDoors;
    }
    // Called when the property is set
    set
    {
        // Is the new value between two and six
        if (value >= 2 && value <= 6)
        {
            _numberOfDoors = value;
        }
    }
}
```

نکته: در این فصل از ایجاد خطاهنگامی که عددی خارج از محدوده مورد نظر وارد شد صرفنظر می کنیم. اما اصولاً هنگامی که یک عدد نا معتبر در کلاس وارد شد، باید یک خطای ایجاد کنید. به این ترتیب فردی که در حال استفاده از کلاس است متوجه رخدادن خطای شده و در مورد چگونگی برخورد با این خطای تصمیم گیری می کند. در مورد چگونگی ایجاد این نوع خطاهای در فصل ۱۱ صحبت خواهیم کرد.

۳) برای بررسی تغییراتی که در کلاس ایجاد کرده اید، باید زیر برنامه Main در Program.cs را به صورت زیر تغییر دهید:

```
static void Main(string[] args)
{
    // Create a new Car
    Car objCar = new Car();

    // Report the number of doors
    Console.WriteLine("The number of doors is: ");
    Console.WriteLine(objCar.NumberOfDoors);

    // Try Changing the number of doors to 1000
    objCar.NumberOfDoors = 1000;

    // Report the number of doors
    Console.WriteLine("The number of doors is: ");
```

```

Console.WriteLine(objCar.NumberOfDoors);

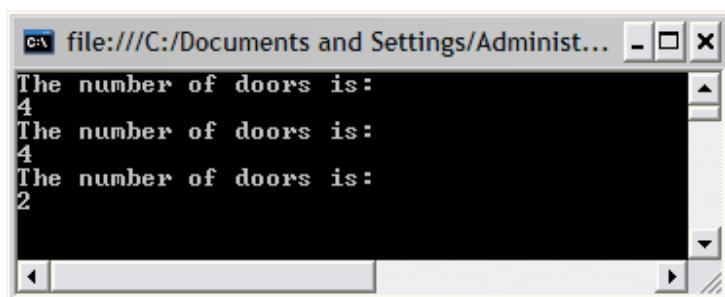
// Now try changing the number of doors to 2
objCar.NumberOfDoors = 2;

// Report the number of doors
Console.WriteLine("The number of doors is: ");
Console.WriteLine(objCar.NumberOfDoors);

// Wait for input from the user
Console.ReadLine();
}

```

حال برنامه را اجرا کنید. صفحه‌ای مشابه شکل ۳-۹ مشاهده خواهد کرد.

شکل ۳-۹

چگونه کار می‌کند؟

ابتدا یک فیلد برای نگهداری تعداد درها به صورت `private` تعریف می‌کنیم. همچنین مقدار پیش‌فرض این فیلد را نیز ۴ در نظر می‌گیریم.

```
private int _numberOfDoors = 4;
```

دلیل اینکه در این مرحله به این فیلد عدد داده ایم نیز مشخص است. همانطور که گفتم می‌خواهیم تعداد درهای یک اتومبیل همواره بین ۲ تا ۶ باشد. همچنین می‌دانیم که یک متغیر از نوع عدد صحیح به صورت پیش‌فرض دارای مقدار ۰ است. بنابراین اگر در این قسمت به این فیلد مقدار ندهیم، هنگامی که شیء ایجاد می‌شود، تعداد درها به صورت پیش‌فرض برابر با صفر خواهد بود. بعد از تعریف فیلد نوبت به خود خاصیت `get` می‌رسد. بخش `get` که همانند قسمت قبل است و نکته جدیدی ندارد – فقط کافی است مقدار فیلد `_numberOfDoors` را برگرداند. اما در بلاک `set` ابتدا باید بررسی کنیم عددی که کاربر به این خاصیت `_numberOfDoors` قرار دهیم (مقداری که به وسیله کاربر به خاصیت فرستاده می‌شود با کلمه کلیدی `value` قابل دسترسی است):

```
// NumberOfDoors - get/set the number of doors
```

```

public int NumberOfDoors
{
    // Called when the property is read
    get
    {
        return _numberOfDoors;
    }
    // Called when the property is set
    set
    {
        // Is the new value between two and six
        if (value >= 2 && value <= 6)
        {
            _numberOfDoors = value;
        }
    }
}

```

بقیه کدی هم که به فایل Program.cs اضافه کرده اید، مورد پیچیده ای نیست. ابتدا مقدار اولیه فیلد _numberOfDoors را نمایش می دهید، سپس سعی می کنید این مقدار را به ۱۰۰۰ تغییر دهید. در این هنگام کدی که برای تعیین صحت داده ها در خاصیت NumberOfDoors وارد شده است، اجازه نمی دهد که مقدار خاصیت به ۱۰۰۰ تغییر کند. بنابراین مقدار فیلد _numberOfDoors همچنان برابر با ۴ باقی می ماند. در انتهای نیز مقدار خاصیت را برابر با یک مقدار منطقی مانند ۲ قرار می دهیم و مشاهده می کنیم که تعداد درها تغییر می کند.

نکته: اگرچه ممکن است روش کارکرد خاصیتهای خواندنی-نوشتگی و همچنین فیلد های public مانند هم به نظر رسد، اما با هم تفاوت زیادی دارند. زمانی که ویژوال C# ۲۰۰۵ بخواهد کد برنامه شما را کامپایل کند، با قسمتهایی که کاربر از خاصیت استفاده کرده است، همانند فراخوانی متدها رفتار می کند. توجه داشته باشید که استفاده از خاصیت ها به جای فیلد های public باعث می شود که کد برنامه شما انعطاف پذیر تر شده و قابلیت گسترش بیشتری داشته باشد.

متدهای `IsMoving`

هنگامی که در حال طراحی یک کلاس هستید، باید همواره این سوال را در نظر داشته باشید که "چگونه می توانم استفاده از این کلاس را ساده تر کنم؟". برای مثال اگر کاربر بخواهد تشخیص دهد آیا این اتومبیل در حال حرکت است یا نه، چگونه می تواند این کار را انجام دهد؟

یک راه برای انجام این کار، بررسی خاصیت Speed است. اگر مقدار برگشتی توسط این خاصیت برابر با صفر باشد، می توان فهمید که اتومبیل توقف کرده است. اگر بررسی این مورد را به کاربر واگذار کنیم، کاربر نیز بر اساس برداشت خود از نحوه کارکرد کلاس برای نتیجه گیری استفاده می کند و ممکن است او از این روش برای بررسی توقف اتومبیل استفاده نکند. البته در این مورد واضح است که همواره سرعت صفر برابر با توقف اتومبیل است، اما در مواردی مشابه حتی اگر ۹۹٪ افرادی که از کلاس استفاده می کنند در یک مورد اشتراک نظر داشته باشند، باید برای وضوح بیشتر کار با کلاس متدهای طراحی کرد که به آن مورد پاسخ دهد. بنابراین در مثال بالا، بهتر است متدهای طراحی کنیم که مشخص کند آیا اتومبیل توقف کرده و یا در حال حرکت است.

امتحان کنید: اضافه کردن متد IsMoving

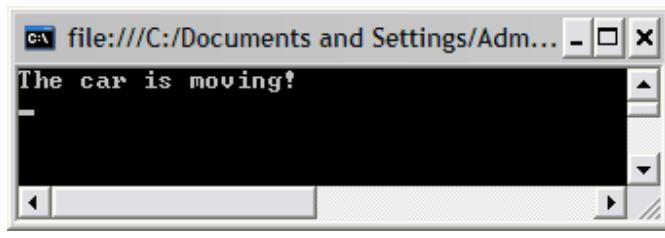
(۱) تمام کاری که متد IsMoving باید انجام دهد این است که پس از بررسی سرعت اتومبیل، مقداری را از نوع Boolean برگرداند تا مشخص شود اتومبیل توقف کرده و یا در حال حرکت است. کد زیر را در کلاس Car، بعد از خاصیت NumberOfDoors وارد کنید:

```
// IsMoving - is the car moving?  
public Boolean IsMoving()  
{  
    // Is the car's speed zero?  
    if (Speed == 0)  
        return false;  
    return true;  
}
```

(۲) برای تست این متد، تغییرات مشخص شده در زیر را در زیر برنامه Main فایل Program.cs ایجاد کنید:

```
static void Main(string[] args)  
{  
    // Create a new Car  
    Car objCar = new Car();  
  
    // Accelerate the car to 25kmph  
    objCar.Accelerate(25);  
  
    // Report whether or not the car is moving  
    if (objCar.IsMoving() == true)  
    {  
        Console.WriteLine("The car is moving!");  
    }  
    else  
    {  
        Console.WriteLine("The car is stopped!");  
    }  
  
    // Wait for input from the user  
    Console.ReadLine();  
}
```

(۳) حال برنامه را اجرا کنید. پنجره جدیدی را مشابه شکل ۴-۹ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۴-۹

چگونه کار می کند؟

در این قسمت فقط متدهای را به کلاس اضافه کرده ایم که با توجه به خاصیت Speed، در صورت غیر صفر بودن آن مقدار true و در صورت صفر بودن آن مقدار false را برمی گرداند.

```
// IsMoving - is the car moving?
public Boolean IsMoving()
{
    // Is the car's speed zero?
    if (Speed == 0)
        return false;
    return true;
}
```

ممکن است در ابتدا از حالت نوشته شدن این تابع تعجب کنید و این سوال پیش بیاید که چرا دستور return دوم در بخش else قرار داده نشده است. همانطور که می دانید دستور return برای برگرداندن مقداری توسط تابع، به کدی که تابع را فراخوانی کرده است به کار می رود. هنگامی که برنامه، در اجرای تابع به اولین return رسید، بقیه دستورات تابع را اجرا نمی کند و به متدهای که تابع را فراخوانی کرده است برمی گردد. پس در اینجا اگر مقدار Speed برابر با صفر بود، برنامه مقدار false را برمی گرداند و دستور return true را نیز اجرا نمی کند. اما اگر مقدار Speed مخالف صفر بود، برنامه به خط بعد از if می آید که در این حالت باید مقدار true را برگرداند. البته این نوع نوشتن کد فقط باعث کوتاهی برنامه می شود و در سرعت اجرای آن هیچ تاثیری ندارد.

اگرچه متدهایی که در این قسمت تعریف کرده ایم ساده است، اما از گیج شدن کاربر در مورد اینکه برای تعیین متوقف بودن اتومبیل چه خاصیت هایی را باید بررسی کند جلوگیری می کند.

اما قبل از اینکه شروع کنید و برای هر مسئله ای در کلاس یک متدهای ایجاد کنید، توجه داشته باشید که هر چه تعداد متدها و خاصیت های یک کلاس بیشتر باشند، کار با آن مشکل تر خواهد بود. بنابراین با در نظر گرفتن این نکته و مورد قبلی در ایجاد متدهای خاصیت برای یک کلاس تعادل را رعایت کنید.

ممکن است تصور کنید به علت اینکه متدهای در این قسمت تعریف کردیم باعث ایجاد هیچ رفتاری در برنامه نمی شود، بهتر بود از یک خاصیت در این مورد استفاده می کردیم. بله، می توانستیم برای این مورد از یک خاصیت استفاده کنیم، اما، استفاده از متدهای این قسمت باعث می شود کاربر بفهمد که این نتیجه به صورت مستقیم از یک فیلد خوانده نمی شود، بلکه توسط شیئ محاسبه می شود.

متدهای سازنده:

یکی از مهمترین جنبه های طراحی کلاسها، مفهوم متدها شامل کدهایی هستند که هنگام نمونه سازی شدن یک شیء اجرا می شوند. این مورد هنگامی مفید است که بخواهید قبل از اینکه کاربر از یک شیء استفاده کند، آن را به صورت خاصی تنظیم کنید. برای مثال بخواهید به بعضی از خصیت های آن مقدار اولیه نسبت دهید، همانند خصیت NumberOfDoors در کلاس Car.

متدهای سازنده در کلاس متدهایی هستند که نام آنها با نام کلاس یکی است. همچنین نباید برای این متدها هیچ مقدار بازگشته مشخص کرد (حتی void). یک تابع سازنده برای کلاس Car، متدهای مانند زیر خواهد بود:

```
public Car()
{
    // Do some initialization here
}
```

ایجاد یک متدهای سازنده:

در بخش امتحان کنید زیر، نحوه ایجاد یک متدهای سازنده ساده را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: ایجاد یک متدهای سازنده

- ۱) برای اینکه نحوه کارکرد متدهای سازنده را بررسی کنیم، باید مقدار اولیه `_numebrOfDoors` را از مقابل تعریف حذف کنیم. در کلاس Car تغییرات مشخص شده در زیر را وارد کنید:

```
public string Color;
private int _speed;
private int _numberOfDoors;
```

- ۲) حال متدهای سازنده آن ایجاد شود. هر کدی که در این متدهای سازنده انجام می شود.

```
// Constructor
public Car()
{
    // Set the default values
    Color = "White";
    _speed = 0;
    _numberOfDoors = 4;
```

^۱ Constructor

}

نکته: تنظیم مقدار `Speed` با عدد صفر کاری بیهوده است، زیرا مقدار این متغیر به صورت پیش فرض برابر با صفر می شود.
اما برای تکمیل شدن مثال، مقدار این متغیر را نیز در این مرحله تنظیم کرده ایم.

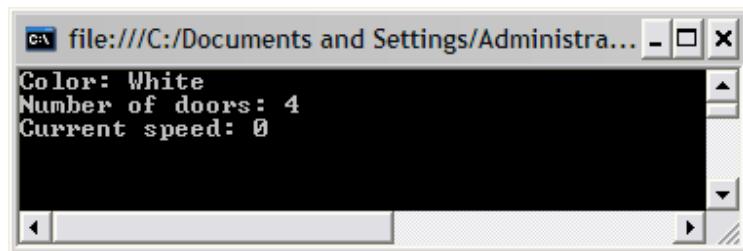
(۳) برای تست متد سازنده کلاس `Car`، بهتر است زیر برنامه جدایی را در فایل `Program.cs` به صورت زیر اضافه کنید تا اطلاعات یک شیء از کلاس را در صفحه نمایش دهد.

```
// DisplayCarDetails -  
// procedure that displays the car's details  
static void DisplayCarDetails(Car theCar)  
{  
    // Display the details of the car  
    Console.WriteLine("Color: " + theCar.Color);  
    Console.WriteLine("Number of doors: " +  
        theCar.NumberOfDoors);  
    Console.WriteLine("Current speed: " +  
        theCar.Speed);  
}
```

(۴) حال زیر برنامه `Main` را به گونه ای تغییر دهید تا متد `DisplayCarDetails` را فراخوانی کند.

```
static void Main(string[] args)  
{  
    // Create a new Car  
    Car objCar = new Car();  
  
    // Display the details of the car  
    DisplayCarDetails(objCar);  
  
    // Wait for input from the user  
    Console.ReadLine();  
}
```

(۵) برنامه را اجرا کنید. پنجره ای مشابه شکل ۵-۹ نمایش داده می شود.

شکل ۵-۹

چگونه کار می کنند؟

هنگامی که شیع جدیدی از کلاس `Car` بخواهد ایجاد شود، کدی که درون تابع سازنده نوشته اید اجرا می شود. به این صورت می توانید خاصیت های کلاس را برابر با مقادیر مورد نظرتان قرار دهید.

```
// Constructor
public Car()
{
    // Set the default values
    Color = "White";
    _speed = 0;
    _numberOfDoors = 4;
}
```

نتیجه این مقدار دهی اولیه را هنگام اجرای برنامه، زمانی که اطلاعات کلاس در صفحه نمایش داده می شود مشاهده خواهد کرد. وقت کنید که اگر برای متدهای سازنده نوع داده برگشتی تعیین کنید و یا حتی از کلمه `void` استفاده کنید، با خطأ مواجه خواهد شد. به عبارت دیگر متدهای سازنده یک کلاس همواره دارای ساختار مشخصی است. برای تست شیع، از یک متدهای `DisplayCarDetails` در فایل `Program.cs` استفاده می کنیم. به این ترتیب اگر بخواهیم مشخصات چندین شیع از نوع `Car` را نمایش دهیم و یا مشخصات یک شیع را چندین مرتبه نمایش دهیم، به کد کمتری نیاز خواهیم داشت.

نکته: وقت کنید که متدهای `DisplayCarDetails` برای اینکه بتواند در متدهای `Main` فراخوانی شود حتماً باید از نوع `static` تعریف شود. در مورد متدهای `static` و نحوه استفاده از آنها در فصل ۱۰ صحبت خواهیم کرد.

وراثت:

وراثت^۱ یکی از مباحث پیشرفته و همچنین کاربردی برنامه نویسی شیع گرا محسوب می شود. در چارچوب .NET. از وراثت استفاده زیادی شده است و حتی خود شما تاکنون کلاس هایی ایجاد کرده اید که از کلاس های دیگر ارث برده اند – هر فرم ویندوزی که در برنامه های خود ایجاد می کردید، در حقیقت یک کلاس جدید بود که از بسیاری از اطلاعات خود را از کلاس مربوط به یک فرم خالی به ارث می برد.

وراثت برای ایجاد اشیای به کار برده می شود که "تمام اعضای یک شیع دیگر را داشته باشد و علاوه بر آنها، شامل چندین عضو جدید برای خودش باشد". هدف اصلی وراثت این است که بتوانید کارایی های یک کلاس را، بدون اینکه بدانید آن کلاس به صورت درونی چگونه کار می کند، افزایش دهید. به عبارت دیگر با استفاده از وراثت می توانید اشیایی را بر پایه اشیای دیگر که توسط برنامه نویسان دیگری نوشته شده است ایجاد کنید، بدون اینکه بدانید برنامه نویسان اصلی چگونه آن شیع پایه را ایجاد کرده اند.

¹ Inheritance

به وسیله وراثت می توانید از یکی از کلاس‌های موجود استفاده کرده، خصیت‌ها و متدهای جدیدی به آن اضافه کنید و یا بعضی از متدها و خصیت‌های آن را با متدها و خصیت‌های مورد نظر خودتان عوض کنید و به این ترتیب کلاس جدیدی ایجاد کنید که دقیقاً نیازهای تان را بطرف کند. برای مثال، با استفاده از کلاس Car که یک کلاس کلی است، می توانید کلاس‌های خاصی تری مانند کلاسی برای اتومبیل‌های مسابقه‌ای، کلاسی برای وسایل نقلیه سنگین، کلاسی برای اتومبیل‌های سواری و ... ایجاد کنید. فرض کنید می خواهید اتومبیل‌های مسابقه‌ای را در کامپیوتر به وسیله کلاسی به نام SportsCar مدل کنید. کلاس مشابه کلاس SportsCar خواهد بود اما در بعضی از قسمتها تفاوت‌های جزئی دارد. برای مثال تعداد درها در اتومبیل‌های مسابقه‌ای ممکن است بین ۲ تا ۶ نباشد و یا در این کلاس، علاوه بر متدها و خصیت‌های موجود در کلاس Car به متدها و خصیت‌هایی نیاز دارید که اطلاعاتی را در مورد کارایی و عملکرد اتومبیل به کاربر بدهد، مانند متدهای Weight^۱ و یا PowerToWeightRatio که در شکل ۶-۹ نیز نشان داده شده‌اند.

نکته: به کلاسی که از کلاس دیگری به ارث گرفته شود (همانند کلاس SportsCar در مثال بالا)، کلاس مشتق شده^۱ و به کلاسی که کلاس‌های دیگر از آن مشتق می شوند (مانند کلاس Car در مثال بالا) کلاس پایه^۲ می گویند.

یکی از مواردی که در مورد وراثت باید بدانید، نحوه دسترسی کلاس مشتق شده به عضو‌های public و private کلاس پایه است. هر عضو public از کلاس پایه به وسیله کلاس مشتق شده قابل دسترسی است، اما کلاس‌های مشتق شده به عضو‌های private کلاس پایه دسترسی ندارند. بنابراین اگر کلاس SportsCar بخواهد سرعت یک شیء را تغییر دهد باید از خصیت‌ها و متدهای موجود در کلاس Car استفاده کند و نمی تواند به صورت مستقیم به فیلد speed _ دسترسی داشته باشد.

شکل ۶-۹

اضافه کردن متدها و خصیت‌های جدید:

برای درک بهتر وراثت، در بخش امتحان کنید بعد کلاس جدیدی به نام SportsCar ایجاد می کنیم که از کلاس Car مشتق شود و به وسیله آن بتوانید نسبت وزن اتومبیل به نیروی موتور آن را بدانید.

امتحان کنید: به ارث بردن از کلاس Car

(۱) برای این مثال باید یک فیلد public به کلاس Car اضافه کنید تا قدرت اتومبیل را بر حسب اسب بخار در خود ذخیره کند. البته اگر می خواهید به صورت دقیق و درست کار کنید، باید یک خصیت ایجاد کنید و به وسیله آن از درست بودن مقدار وارد شده توسط کاربر مطمئن شوید. اما در اینجا سادگی و سرعت برای ما اهمیت بیشتری دارد، بنابراین از فیلد به جای خصیت استفاده می کنیم. فایل حاوی کلاس Car را باز کرده و کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
public string Color;
```

^۱ Derived Class

^۲ Base Class

```

public int HorsePower;
private int _speed;
private int _numberOfDoors;

```

(۲) پنجره Solution Explorer بروید و روی نام پروژه کلیک راست کنید. از منوی باز شده گزینه Add را انتخاب کرده و با استفاده از پنجره ای که نمایش داده می شود کلاس جدیدی به نام SportsCar.cs ایجاد کنید.

(۳) حال باید به کلاس SportsCar بگوییم که از کلاس Car مشتق شود. برای این کار در مقابل نام کلاس SportsCar یک علامت : قرار داده و سپس نام کلاس پایه را ذکر می کنید (که در اینجا برابر با Car است). تعریف کلاس SportsCar را به صورت زیر تغییر دهید:

```

class SportsCar : Car
{

```

(۴) به این ترتیب کلاس SportsCar دارای تمام متدها و خصیصت هایی است که کلاس Car شامل می شود. در این قسمت باید یک فیلد public که مخصوص کلاس SportsCar است را به آن اضافه کنیم. برای این کار کد زیر را به این کلاس اضافه کنید:

```

public int Weight;

```

(۵) برای تست کلاس جدید باید یک زیر برنامه جدید به فایل Program.cs اضافه کنید. بنابراین کد زیر را به این فایل اضافه کنید:

```

// DisplaySportsCarDetails -
// procedure that displays a sports car's details
static void DisplaySportsCarDetails(SportsCar
theCar)
{
    // Display the details of the sports car
    Console.WriteLine();
    Console.WriteLine("Sports Car Horsepower: " +
        theCar.HorsePower);
    Console.WriteLine("Sports Car Weight: " +
        theCar.Weight);
}

```

(۶) حال زیر برنامه Main در فایل Program.cs را تغییر دهیم. توجه کنید که در این مرحله برای اینکه بتوانیم به فیلد Weight دسترسی داشته باشیم، باید یک شیء از کلاس SportsCar ایجاد کنیم نه یک شیء از کلاس Car. تغییرات زیر را در متد Main ایجاد کنید:

```

static void Main(string[] args)
{

```

```
// Create a new sport car object  
SportsCar objCar = new SportsCar();
```

```
// Modify the number of doors  
objCar.NumberOfDoors = 2;
```

```
// Set the horsepower and weight (KG)  
objCar.HorsePower = 240;  
objCar.Weight = 1085;
```

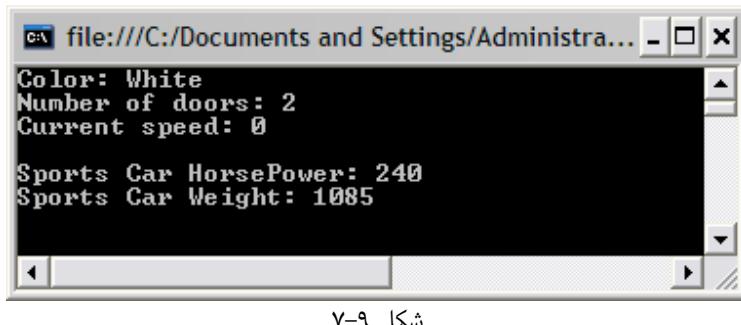
```
// Display the details of the car  
DisplayCarDetails(objCar);
```

```
DisplaySportsCarDetails(objCar);
```

```
// Wait for input from the user  
Console.ReadLine();
```

```
}
```

(۷) برنامه را اجرا کنید. پنجره‌ای مشابه شکل ۷-۹ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۷-۹

چگونه کار می‌کند؟

برای اینکه مشخص کنیم یک کلاس از کلاس دیگری مشتق شده است، باید هنگام تعریف کلاس، نام کلاس پایه را در مقابل نام کلاس مشتق شده بعد از علامت : قرار دهیم.

```
class SportsCar : Car
```

به این صورت کلاس SportsCar شامل تمام خصیصیت‌ها و متدهای کلاس Car خواهد بود، اما با وجود این کلاس SportsCar نمی‌تواند به اعضای private کلاس Car دسترسی داشته باشد. هنگامی که یک فیلد جدید تعریف می‌کنید:

```
public int Weight;
```

این فیلد فقط در اشیای که از کلاس SportsCar نمونه سازی شوند وجود خواهد داشت و اشیای که از کلاس Car نمونه سازی شوند شامل چنین فیلدی نخواهد بود. به این مورد همواره توجه کنید - اگر شیئ که ایجاد می کنید از کلاس SportsCar نباشد و بخواهید به فیلد Weight در آن شیئ دسترسی پیدا کنید، هنگام کامپایل برنامه با خطای مواجه خواهید شد. فیلد Weight تحت هیچ شرایطی نمی تواند در اشیایی که از کلاس Car نمونه سازی شده اند وجود داشته باشد (برای روشن شدن بهتر این مطلب، شکل ۶-۹ را ببینید).

زیر برنامه DisplaySportsCarDetails خاصیت Horsepower از کلاس Car و همچنین خاصیت Weight از کلاس SportsCar را نمایش می دهد. توجه کنید به علت اینکه کلاس SportsCar از کلاس Car مشتق شده است شامل تمام خاصیت ها و متد های موجود در این کلاس است.

```
// DisplaySportsCarDetails –  
// procedure that displays a sports car's details  
static void DisplaySportsCarDetails(SportsCar  
theCar)  
{  
    // Display the details of the sports car  
    Console.WriteLine();  
    Console.WriteLine("Sports Car Horsepower: " +  
        theCar.HorsePower);  
    Console.WriteLine("Sports Car Weight: " +  
        theCar.Weight);  
}
```

حال در زیر برنامه Main ابتدا باید یک شیئ از کلاس SportsCar ایجاد کنیم تا بتوانیم به مقدار فیلد Weight دسترسی داشته باشیم:

```
// Create a new sport car object  
SportsCar objCar = new SportsCar();
```

همانطور که مشاهده می کنید هنگام استفاده از تابع DisplayCarDetails به جای اینکه یک شیئ از نوع Car را به آن بفرستیم می توانیم از یک شیئ SportsCar استفاده کنیم، زیرا کلاس SportsCar زیر مجموعه کلاس Car است. به عبارت دیگر هر شیئ از نوع SportsCar در حقیقت یک شیئ از نوع Car است (همانطور که در دنیای واقعی نیز هر اتومبیل مسابقه ای، در واقع یک اتومبیل است). بعد از فراخوانی متد DisplayCarDetails را احظار می کنیم تا خصیت های مربوط به شیئ SportsCar نیز نمایش DisplaySportsCarDetails داده شود.

```
// Display the details of the car  
    DisplayCarDetails(objCar);  
    DisplaySportsCarDetails(objCar);
```

اضافه کردن متد `:GetPowerToWeightRatio`

متد `GetPowerToWeightRatio` برای مشخص کردن نسبت وزن اتومبیل به نیروی موتور آن به کار می رود و می تواند به صورت یک خاصیت فقط-خواندنی ایجاد شود (که در این صورت نام آن باید به `PowerToWaightRatio` تغییر کند)، اما برای تکمیل مثال این قسمت بهتر است که آن را به صورت یک متد تعریف کنیم.

امتحان کنید: اضافه کردن متد `GetPowerToWeightRatio`

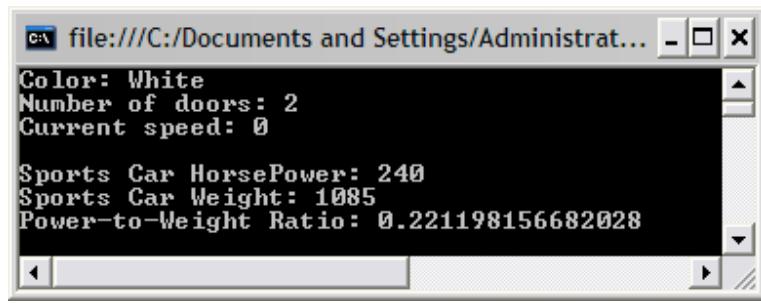
- (۱) برای محاسبه مقدار مورد نظر در این متد باید نیروی موتور را بر وزن اتومبیل تقسیم کنید. برای این کار کد زیر را به کلاس `SportsCar` اضافه کنید:

```
// GetPowerToWeightRatio - work out the power to // weight
public double GetPowerToWeightRatio()
{
    // Calculate the power-to-weight ratio
    return (double)HorsePower / Weight;
}
```

- (۲) برای مشاهده نتیجه، کد زیر را به متد `DisplaySportsCarDetails` در فایل `Program.cs` اضافه کنید:

```
// DisplaySportsCarDetails -
//procedure that displays a sports car's details
static void DisplaySportsCarDetails(SportsCar
theCar)
{
    // Display the details of the sports car
    Console.WriteLine();
    Console.WriteLine("Sports Car Horsepower: " +
        theCar.HorsePower);
    Console.WriteLine("Sports Car Weight: " +
        theCar.Weight);
    Console.WriteLine("Power-to-Weight Ratio: " +
theCar.GetPowerToWeightRatio());
}
```

- (۳) برنامه را اجرا کنید. پنجره ای مشابه شکل ۸-۹ مشاهده می کنید.

شکل ۸-۹

چگونه کار می کند؟

مجدداً تمام کاری که باید انجام دهید این است که متدهای جدید را به نام `GetPowerToWeightRatio` به کلاس `SportsCar` اضافه کنید. به این ترتیب همانطور که در شکل ۹-۹ مشاهده می کنید، این متدهای جدید برای تمام اشیایی که از کلاس `SportsCar` نمونه سازی شده باشند قابل دسترسی خواهد بود.

شکل ۹-۹

توجه کنید که در این متدهای قبل از تقسیم نیروی موتور اتومبیل بر وزن آن، فیلد حاوی نیروی موتور را به نوع داده ای `double` تبدیل کرده ایم. همانطور که در قسمتهای قبلی گفتم، تقسیم یک متغیر از نوع عدد صحیح بر متغیر دیگری از نوع عدد صحیح، باعث می شود که حاصل نیز از نوع عدد صحیح باشد. اما در این متدهای جدید ما به قسمت اعشار حاصل تقسیم نیاز داریم. با تبدیل یکی از طرفین تقسیم به نوع داده ای `double`، باعث می شویم که نوع داده ای دو موردی که می خواهند بر یکدیگر تقسیم شوند متفاوت شود. بنابراین هنگامی که کامپایلر بخواهد این دو مقدار را بر هم تقسیم کند نوع داده ای `double` را (int) به نوع داده ای بزرگتر (`double`) تبدیل می کند و سپس تقسیم را انجام می دهد، همچنین حاصل تقسیم را نیز از نوع `double` بر می گرداند. به این ترتیب بعد از تقسیم به مقدار اعشاری نیز دسترسی خواهیم داشت.

```
// Calculate the power-to-weight ratio
return (double)HorsePower / Weight;
```

تغییر دادن پیش فرض ها:

علاوه بر اضافه کردن متدها و خصیت های جدید به یک کلاس مشتق شده، در شرایطی ممکن است بخواهید یکی از متدها و یا خصیت های کلاس پایه، در کلاس مشتق شده به گونه ای دیگر عمل کند. برای این کار باید آن متدها و یا خصیت را از اول در کلاس مشتق شده بنویسید.

همانطور که در بخش متدهای سازنده گفتیم، این متدهای زمانی که یک شیء از کلاس بخواهد نمونه سازی شود فراخوانی می شوند و اجازه می دهند که حالت اولیه اعضای یک شیء را تعیین کنند. در متدهای سازنده کلاس `Car`، مقدار `_numberOfDoors` را برابر با ۴ در نظر گرفتیم در صورتی که به طور معمول تعداد درها برای یک اتومبیل مسابقه ای ۲ در است. در مثال قبلی با تنظیم

این خاصیت بعد از ایجاد شیء، تعداد درها را برابر با ۲ قرار دادیم. اما سوال این است که چگونه می‌توانیم این مقدار را هنگام نمونه سازی شدن شیء از کلاس SportsCar تنظیم کنیم؟
اگر بخواهید یکی از متدهای کلاس پایه را با یک متدهای جدید در کلاس مشتق شده که توسط خودتان نوشته شده است تعویض کنید، به این بروشه **override** کردن گفته می‌شود. به این ترتیب اگر آن متدهای در یک شیء از کلاس مشتق شده فراخوانی کنید، متدهای جدید اجرا می‌شود اما اگر این متدهای را در یک شیء از کلاس پایه فراخوانی کنید، متدهای قدیمی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. در بخش امتحان کنید بعد، مشاهده خواهید کرد که چگونه می‌توان متدهای کلاس Car را در کلاس SportsCar override کرد.

امتحان کنید: override متدهای سازنده

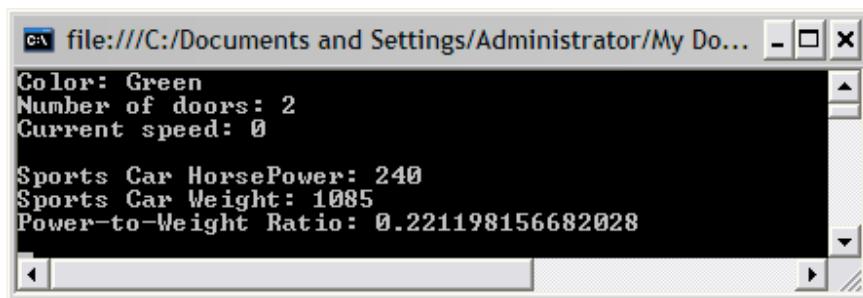
(۱) برای override کردن متدهای سازنده کلاس Car در کلاس SportsCar، تنها کاری که باید انجام دهید این است که یک متدهای جدید برای کلاس SportsCar ایجاد کنید. برای این کار کد زیر را به کلاس SportsCar اضافه کنید:

```
// Constructor
public SportsCar()
{
    // Change the default values
    Color = "Green";
    NumberOfDoors = 2;
}
```

(۲) خط زیر را از زیر برنامه Main در فایل Program.cs حذف کنید.

```
// Modify the number of doors
objCar.NumberOfDoors = 2;
```

(۳) حال برای تست کردن متدهای سازنده کلاس SportsCar، برنامه را اجرا کنید. بعد از اجرای برنامه پنجره‌ای مشابه شکل ۱۰-۹ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۰-۹

چگونه کار می کند؟

متدهای ای که برای کلاس SportsCar ایجاد کرده اید، بعد از متدهای موجود در کلاس Car اجرا می شود. توجه داشته باشید هنگامی که یک متدهای برای کلاس مشتق شده ایجاد کنید، باز هم متدهای موجود در کلاس پایه احصار می شود. اما .NET، متدهای کلاس پایه را قبل از متدهای کلاس مشتق شده فراخوانی می کند. در حقیقت ترتیب اجرای متدها به این صورت است که ابتدا متدهای زیر اجرا می شود:

```
// Constructor
public Car()
{
    // Set the default values
    Color = "White";
    _speed = 0;
    _numberOfDoors = 4;
}
```

سپس متدهای زیر اجرا می شود:

```
// Constructor
public SportsCar()
{
    // Change the default values
    Color = "Green";
    NumberOfDoors = 2;
}
```

همچنین توجه کنید که برای تغییر دادن تعداد درهای در کلاس مشتق شده نمی توانیم به صورت مستقیم به فیلد _numberOfDoors دسترسی داشته باشیم، زیرا این فیلد در کلاس پایه از نوع private تعریف شده است و متدهای کلاس مشتق شده به آن دسترسی ندارند. به همین دلیل با استفاده از خاصیت NumberOfDoors تعداد درهای را برابر با ۲ قرار می دهیم.

چند شکلی بودن: کلمه ای ترسناک، مفهومی ساده

یکی دیگر از اصول مهم برنامه نویسی شیئی گرام مفهوم چند شکلی^۱ بودن است. احتمالاً این مفهوم یکی از سخت ترین مفاهیم شیئی گرامی به نظر می آید، اما درک آن بسیار راحت است. در حقیقت تاکنون در برنامه های قبلی خود نیز از چند شکلی بودن استفاده کرده اید.

بار دیگر به کد زیر برنامه ای DisplayCarDetails توجه کنید:

```
static void DisplayCarDetails(Car theCar)
```

¹ Polymorphism

```

    // Display the details of the car
Console.WriteLine("Color: " + theCar.Color);
Console.WriteLine("Number of doors: " +
theCar.NumberOfDoors);
Console.WriteLine("Current speed: " +
theCar.Speed);
}

```

همانطور که در خط اول مشاهده می کنید، این متدهای پارامتری از نوع Car به عنوان ورودی دریافت می کند. اما هنگام فراخوانی آن پارامتری از نوع SportsCar به آن فرستاده می شود.

```

// Create a new sport car object
SportsCar objCar = new SportsCar();

// Display the details of the car
DisplayCarDetails(objCar);

```

سوالی که پیش می آید این است که چگونه می توان به متدهای پارامتری از نوع Car دارد، شیئ از نوع SportsCar را فرستاد؟

خوب، چند شکلی بودن به این معنی است که یک شیئ از کلاس مشتق شده بتواند در موقعي که به یک شیئ از کلاس پایه نیاز است، همانند شیئ ای از کلاس پایه عمل کند. در این مثال شما می توانید با شیئ ای از SportsCar همانند یک شیئ از کلاس Car رفتار کنید، زیرا کلاس SportsCar از کلاس Car مشتق شده است. چند شکلی بودن به این دلیل است که همانطور که در بخش وراثت گفته شد، هر شیئ از کلاس مشتق شده باید دارای تمام قابلیتهای یک شیئ از کلاس پایه باشد: اگرچه می تواند متدها و یا خصیت‌های بیشتری نیز داشته باشد. به این ترتیب اگر بخواهیم متدهای را از کلاس Car فراخوانی کیم، کلاس SportsCar نیز حتماً دارای این متدهای خواهد بود.

البته واضح است که عکس این مورد درست نیست. متدهای sportsCarDetails که به صورت زیر تعریف شده است:

```

static void DisplaySportsCarDetails(SportsCar
theCar)

```

نمی تواند یک شیئ از نوع Car را نیز به عنوان پارامتر دریافت کند. کلاس Car تضمین نمی کند که هر متدهای خاصیتی که در کلاس SportsCar وجود دارد را داشته باشد، زیرا متدهای خاصیتی هایی در کلاس SportsCar وجود دارند که در کلاس Car تعریف نشده است. به عبارت دیگر SportsCar نوع خاصی از Car است.

کردن متدهای بیشتر: **Override**

اگرچه در قسمت قبلی متدهای سازنده کلاس Car را در کلاس SportsCar override کردیم، اما بهتر است که با نحوه override کردن یک تابع معمولی نیز آشنا شویم.

همانطور که می دانید برای اینکه بتوانیم یک متド را `override` کنیم، باید آن متド در کلاس پایه وجود داشته باشد. متد `Accelerate` در کلاس `Car` و کلاس `SportsCar` باید تفاوتی داشته باشد، زیرا عملکرد آن در هر دو نوع مشابه است. همچنین متد `IsMoving` هم فقط برای راحتی کاربر اضافه شده است و به عنوان رفتار شیع به شمار نمی رود که آن را `override` کنیم. بنابراین نیاز داریم که متد جدیدی به نام `CalculateAccelerationRate` اضافه کنیم. فرض می کنیم که در یک اتومبیل عادی این مقدار یک عدد ثابت است، اما در اتومبیل های مسابقه ای باید محاسبه شود. در بخش امتحان کنید بعد، متد جدیدی برای `override` کردن اضافه می کنیم.

امتحان کنید: اضافه کردن یک متد دیگر `override`

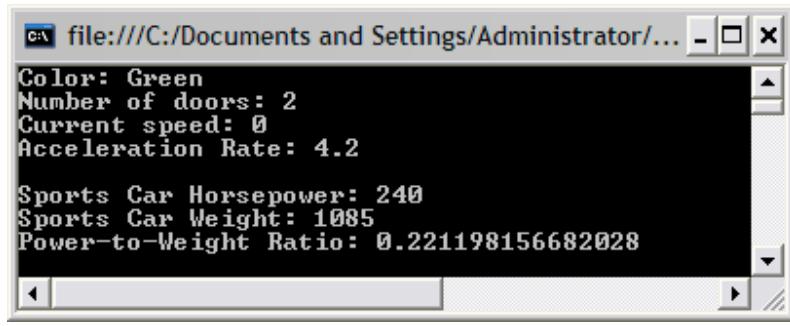
(۱) متد زیر را به کلاس `Car` اضافه کنید:

```
// CalculateAccelerationRate -
// assume a constant for a normal car
public double CalculateAccelerationRate()
{
    // If we assume a normal car goes from 0-60 in
    // 14 seconds, that's an average of 4.2 kmph/s
    return 4.2;
}
```

(۲) حال برای تست این متد، زیر برنامه‌ی `DisplayCarDetails` را به صورت زیر تغییر دهید:

```
// DisplayCarDetails -
// procedure that displays the car's details
static void DisplayCarDetails(Car theCar)
{
    // Display the details of the car
    Console.WriteLine("Color: " + theCar.Color);
    Console.WriteLine("Number of doors: " +
        theCar.NumberOfDoors);
    Console.WriteLine("Current speed: " +
        theCar.Speed);
    Console.WriteLine("Acceleration Rate: " +
        theCar.CalculateAccelerationRate());
}
```

(۳) برنامه را اجرا کنید، به این ترتیب خروجی مشابه شکل ۱۱-۹ مشاهده خواهد کرد.

شکل ۱۱-۹

(۴) برای اینکه بتوانیم یکی از متدهای کلاس پایه را در کلاس مشتق شده `override` کنیم، آن متده در کلاس پایه باید با کلمه کلیدی `virtual` تعریف شده باشد. بنابراین در متده جدید کلاس `Car`، کلمه `virtual` را به صورت زیر اضافه کنید:

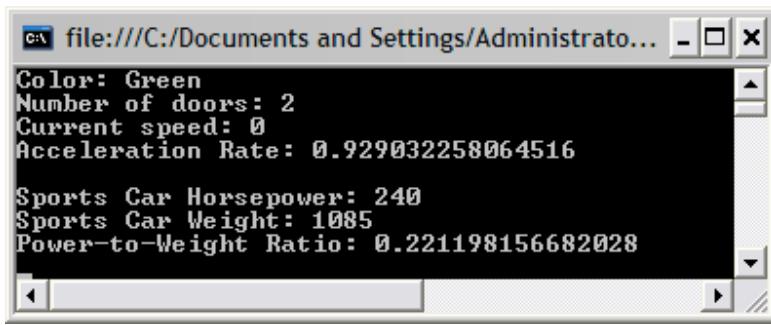
```
public virtual double CalculateAccelerationRate()
```

(۵) حال می توانید متده `SportsCar` را در کلاس `CalculateAccelerationRate` تعریف کنید. برای این کار باید متده در کلاس `SportsCar` ایجاد کنید که نام، تعداد پارامترها و نیز مقدار برگشتی آن دقیقاً مشابه این متده در کلاس `Car` باشد و همچنین در تعریف متده از کلمه کلیدی `override` استفاده کنید. متده زیر را به کلاس `SportsCar` اضافه کنید:

```
// CalculateAccelerationRate -  
// take the power/weight into consideration  
public override double CalculateAccelerationRate()  
{  
    // You'll assume the same 4.2 value, but you'll  
    // multiply it by the power/weight ratio  
    return 4.2 * GetPowerToWeightRatio();  
}
```

نکته: همانطور که در بخش قبلی مشاهده کردید، برای `override` کردن متده سازنده یک کلاس، نیازی به استفاده از کلمه کلیدی `override` نیست. ویژوال C# این کار را به صورت اتوماتیک انجام می دهد.

(۶) حال برنامه را اجرا کنید. همانطور که در شکل ۱۲-۹ مشاهده می کنید، این مرتبه از متده تعریف شده در کلاس `SportsCar` استفاده شده است.

شکل ۱۲-۹

چگونه کار می‌کنند؟

به وسیله `override` کردن یک متدهای موجود در کلاس پایه را در کلاس مشتق شده تغییر دهید. البته این کار برای تمام متدهای کلاس پایه ممکن نیست، بلکه متدهای کلیدی `virtual` مشخص شود تا بتوانید آن را در کلاس مشتق شده `override` کنید.

مجدداً به مفهوم کپسولی بودن برمی‌گردیم. بعد از `override` کردن متدهای فردی که از آن استفاده می‌کند اصلاً تفاوتی را در اجرای متدهای نمی‌شود – او فقط به همان صورتی که از این متدهای قبل از `override` شدن استفاده می‌کرد هم اکنون هم استفاده می‌کند. اما این مرتبه به علت اینکه در واقع در حال کار با یک شیء از کلاس `SportsCar` است نتیجه متفاوتی را دریافت می‌کند.

کردن یک متدهای از جهات با `override` کردن یک متدهای سازنده تفاوت دارد. هنگامی که یک متدهای سازنده را `override` می‌کنید، قبل از اینکه متدهای سازنده جدید فراخوانی شود متدهای سازنده قبلی فراخوانی خواهد شد. اما اگر یک متدهای را `override` کنید، متدهای سازنده فقط در صورتی فراخوانی خواهد شد که از دستور استفاده کنید. کلمه کلیدی `base` در کلاس مشتق شده برای دسترسی به اعضای کلاس پایه به کار می‌رود.

فرض کنید متدهای `CalculateAccelerationRate` در کلاس `Car` یک مقدار ثابت را برمی‌گرداند، بلکه بعد از انجام دادن یک سری محاسبات، مقداری را برمی‌گرداند و شما می‌خواهید این متدهای `SportsCar`، علاوه بر انجام دادن آن محاسبات، مقدار نهایی را در مقدار تابع `GetPowerToWeightRatio` ضرب کنند. بنابراین می‌توانید از دستور زیر در متدهای `SportsCar` استفاده کنید:

```
return (base.CalculateAccelerationRate() *  
        GetPowerToWeightRatio());
```

به این ترتیب ابتدا تابع `CalculateAccelerationRate` از کلاس پایه فراخوانی می‌شود. سپس مقدار برگشته این تابع در مقدار برگشته تابع `GetPowerToWeightRatio` ضرب شده و نتیجه به عنوان مقدار جدید تابع `CalculateAccelerationRate` برمی‌گردد.

¹ – به یک سری دستوراتی که درون یک متدهای گیرند و نحوه عملکرد آن را مشخص می‌کنند، پیاده سازی آن متدهای `Implementation` گویند.

به ارث بردن از کلاس Object

آخرین مطلبی که در مورد وراثت باید بررسی کنیم این است که در.NET. حتی اگر کلاسی را به صورت عادی و بدن تعیین کردن کلاس پایه برای آن تعریف کنید، آن کلاس از کلاسی به نام `Object` مشتق می شود. کلاس `Object` شامل چهار متده است که می توانید تضمین کنید در تمام کلاسهای نوشته شده به وسیله.NET. وجود دارند. البته شرح وظیفه این متدها خارج از مباحث این کتاب است، با وجود این دو تابع پر استفاده از آنها را در این قسمت معرفی می کنیم:

ToString: این متده رشته ای که حاوی متنی برای معرفی کردن شیء است را برمی گرداند. به خاطر دارید که در ابتدای فصل گفتم هر شیء باید بداند که از چه نوعی است. در حقیقت با استفاده از این متده، یک شیء نوع خود را به شما اعلام می کند. البته این در صورتی است که این متده `override` نشده باشد. هنگام طراحی کلاس، می توانید این متده را `override` کنید تا یک رشته ای با معنی برای مشخص کردن شیء برگرداند، برای مثال در کلاس `Customer` این متده را به صورتی `override` کنید که نام مشترک را برگرداند. اگر در یک کلاس این تابع را `override` نکنید، به صورت پیش فرض نام کلاس توسط این تابع برگشت داده می شود.

GetType: این متده شیء را از کلاس `Type` برمی گرداند که مشخص کننده نوع داده ای کلاس است.

به خاطر داشته باشید که لازم نیست یک کلاس را با استفاده از عملگر : از کلاس `Object` مشتق کنید، زیرا این کار به صورت اتوماتیک انجام می شود.

اتسیا و ساختارها:

با نحوه کار با ساختارها در فصل پنجم آشنا شدید. ساختارها نیز همانند کلاسهای راهی را فراهم می کنند که بتوانید چندین قطعه از اطلاعات مرتبط به هم را در یک گروه قرار دهید. یک ساختار هم می تواند همانند یک کلاس، علاوه بر فیلد شامل خاصیت و متده نیز باشد. در این قسمت با بعضی از تفاوت‌های کلاسهای و ساختارها آشنا می شویم.

در اصطلاح کامپیوتری، ساختارها به عنوان **نوع های مقداری^۱** و کلاسهای **ارجاعی^۲** شناخته می شوند. هر متدهنگامی که فرخوانی می شود، قسمتی از حافظه را اشغال می کند و متغیرهایی که در طول کار خود به آنها نیاز دارد را در این قسمت ایجاد می کند و معمولاً بعد از اجرای تابع، این قسمت از حافظه نیز آزاد می شود. همچنین پارامترهایی که به آن فرستاده می شوند نیز در حقیقت در این قسمت از حافظه کپی می شوند تا متده بتواند از آنها استفاده کند.

ساختارها معمولاً اندازه های کوچکی دارند، برای مثال شامل چندین متغیر از نوع عدد صحیح و یا چند رشته هستند که مقدار کمی از فضای حافظه را اشغال می کنند. بنابراین کامپیوتر می تواند به راحتی آنها را به فضای مخصوص یک تابع انتقال دهد تا تابع بتواند از آن استفاده کند. اما کلاسهای بسیار بزرگتر از ساختارها هستند. یک کلاس معمولاً شامل چندین عضو از کلاسهای دیگر است. برای مثال کلاسی به نام `Control` در چارچوب.NET. وجود دارد که تمام کنترلهای مورد استفاده از آن مشتق می شوند. این کلاس شامل ۲۰۵ فیلد (که بسیاری از آنها شامل شیئ ای از یک کلاس دیگر هستند)، ۷ متده سازنده، ۱۶۳ خاصیت و ۵۲۴ متده است. مسلم است که فضایی که چنین کلاسی از حافظه اشغال می کند بسیار بیشتر از یک ساختار است و کامپیوتر نمی تواند در صورت لزوم آن را به راحتی به فضای مخصوص به یک تابع انتقال دهد. برای حل این مشکل از آدرس کلاسهای در حافظه استفاده

^۱ Value Type

^۲ Reference Type

می کنند. به این معنی که هنگامی که یک شیع برای مرتبه اول در قسمتی از حافظه ایجاد می شود، اگر بخواهیم آن را به یک تابع به عنوان پارامتر انتقال دهیم کل شیع را مجدداً در فضای مخصوص تابع کپی نمی کنیم، بلکه آدرس کوئنی شیع را در حافظه به تابع می فرستیم. به این ترتیب تابع در صورت نیاز می تواند با استفاده از آدرس شیع، به آن دسترسی داشته باشد.

بنابراین به علت اینکه در صورت نیاز به انتقال ساختارها مقدار آنها منتقل می شود، به آنها نوع های مقداری و برای اینکه در صورت

نیاز به انتقال کلاسها فقط آدرس قرارگیری آنها در حافظه منتقل می شود، به کلاسها نوع های ارجاعی می گویند.

در قسمتهای قبلی گفتم که یک شیع از کلاس می تواند دارای چندین نام باشد (به عبارت دیگر از چندین قلاب آویزان شود). دلیل این مورد این است که یک متغیر که برای یک شیع از کلاس تعریف می کنیم در واقع محتوی خود شیع نیست، بلکه محتوی آدرس قرارگیری آن شیع در حافظه است. بنابراین می توانیم چندین متغیر با نامهای مختلف تعریف کنیم و آدرس شیع را در آنها قرار دهیم. به این ترتیب برای دسترسی به شیع از هر کدام از این متغیرها می توانید استفاده کنید. همچنین اگر با استفاده از یکی از این متغیرها شیع را تغییر دهید، شیع موردنظر برای تمام متغیرها دیگر نیز تغییر می کند.

بنابراین هنگام تصمیم گیری بین ساختار و کلاس همواره در نظر داشته باشید که اگر اطلاعاتی که می خواهید در یک گروه قرار دهید کوچک بودن بهتر است که از ساختارها استفاده کنید. در غیر این صورت استفاده از کلاسها بهتر از استفاده از ساختارها است. البته کلاسی که در بالا مثال زدیم نیز کلاس بسیار بزرگی است و حتماً نباید حجم اطلاعات به این اندازه باشد تا از کلاس استفاده کنید.

همچنین یکی دیگر از تفاوت‌های ساختارها با کلاسها در این است که ساختارها دارای مبحث وراثت نیستند.

کلاسهای چارچوب **NET**:

اگرچه چارچوب **NET** را در فصل دوم به طور کلی بررسی کردیم، در این قسمت سعی می کنیم به قسمتهایی از ساختار این چارچوب که می تواند در طراحی کلاسها به شما کمک کند نگاهی بیندازیم. همچنین در این قسمت فضای نامها و نحوه ایجاد و استفاده از آنها در برنامه را مشاهده خواهیم کرد.

فضای نام:

یکی از قسمتهای مهم چارچوب **NET**، کلکسیون عظیم کلاسهای آن است. در چارچوب **NET** حدود ۳۵۰۰ کلاس در رابطه با موارد مختلف وجود دارد، اما سوال این است که چگونه به عنوان یک برنامه نویس می توانید کلاس مورد نظرتان را در بین این کلاسها پیدا کنید؟

کلاسهای موجود در چارچوب **NET** به چندین گروه مختلف مختص به نام **فضای نام^۱** تقسیم می شود که هر کدام از آنها حاوی چندین کلاس مرتبط به هم است. به این ترتیب اگر به دنبال کلاسی برای یک کار خاص باشید می توانید فقط کلاسهای داخل فضای نام مربوط به آن کار را جستجو کنید.

خود این فضای نامها نیز به صورت سلسله مراتبی هستند، به این معنی که یک فضای نام خود نیز می تواند شامل چندین فضای نام دیگر باشد، که آنها نیز به نوبه خود کلاسهاي داخل آن فضای نام را دسته بندی می کنند.

بیشتر کلاسهای موجود در چارچوب **NET** در فضای نام **System** و یا فضای نامهای موجود در آن دسته بندی شده اند. برای مثال:

¹ NameSpace

- شامل کلاس هایی برای دسترسی به اطلاعات ذخیره شده در یک بانک اطلاعاتی است.
- شامل کلاس هایی برای خواندن و نوشتن سندهای XML است.
- شامل کلاس هایی برای ترسیم یک فرم و کنترلهای آن روی صفحه نمایش است.
- شامل کلاس هایی برای ایجاد ارتباطات شبکه ای در برنامه است.

هنگامی که یک کلاس در یک فضای نام قرار می گیرد، برای دسترسی به آن علاوه بر ذکر نام کلاس، باید فضای نام آن را نیز مشخص کنیم. البته تاکنون در برنامه ها از نام کوتاه شده آنها، یعنی فقط نام خود کلاس استفاده کرده و فضای نام آن را مشخص نمی کردید. به عبارت دیگر در قسمت قبلی وقتی گفتیم که تمام کلاسها از کلاس Object مشتق می شوند، در حقیقت نام کلاس را خلاصه کردیم. زیرا کلاس Object در فضای نام System قرار دارد و همه کلاسها در واقع از کلاس System.Object مشتق می شوند. همچنین کلاس Console در واقع نام خلاصه شده کلاس System.Console است و کد زیر:

```
Console.ReadLine();
```

با کد زیر معادل است:

```
System.Console.ReadLine();
```

هر کلاس فقط می تواند به یک فضای نام تعلق داشته باشد و همچنین نمی تواند عضو هیچ فضای نامی نباشد. به عبارت دیگر هر کلاس باید دقیقاً در یک فضای نام قرار داشته باشد. اما سوال این است که کلاس هایی که تاکنون می نوشتم عضو چه فضای نامی بودند؟ خوب، اگر به قسمت ویرایشگر کد نگاه دقیقتری بیاندازید، خواهید دید که در بالاترین قسمت کد، بالاکی وجود دارد که با کلمه کلیدی namespace شروع می شود و در مقابل آن نام پروژه وارد شده است. برای مثال کلاس هایی که در این فصل در پروژه Objects ایجاد کردیم، همگی درون بالاکی به صورت زیر قرار گرفته بودند:

```
namespace Objects
{
    ...
}
```

بنابراین نام اصلی کلاس Car به صورت Objects.Car و نام اصلی کلاس SportsCar به صورت Objects.SportsCar بوده است. هدف اصلی ایجاد فضاهای نام در .NET. ساده تر کردن استفاده از کلاسها برای کاربران آنها است. فرض کنید کلاس های خود را بعد از تکمیل شدن در اختیار برنامه نویس دیگری قرار دهید تا از آنها در برنامه خود استفاده کند. اگر او نیز در برنامه ای خود کلاسی به نام Car ایجاد کرده بود، چگونه می تواند بین این دو کلاس تفاوت قائل شود؟ خوب، نام واقعی کلاس شما در حقیقت برابر با Objects.Car است و نام کلاس او نیز می تواند هر چیزی مانند MyOwnNameSpace.Car باشد. به این ترتیب احتمال اشتباه شدن این دو کلاس با یکدیگر از بین می رود.

نکته: البته دقت کنید که نام `Objects` که برای فضای نام این پروژه انتخاب کردیم، اصلاً نام مناسبی برای یک دسته از کلاس‌های مرتبط به هم نیست، زیرا به این ترتیب نمی‌توان هیچ اطلاعاتی راجع به کلاس‌های داخل این فضای نام بدست آورد. در این برنامه فقط این نام را انتخاب کردیم که مشخص کننده برنامه‌های این فصل باشد.

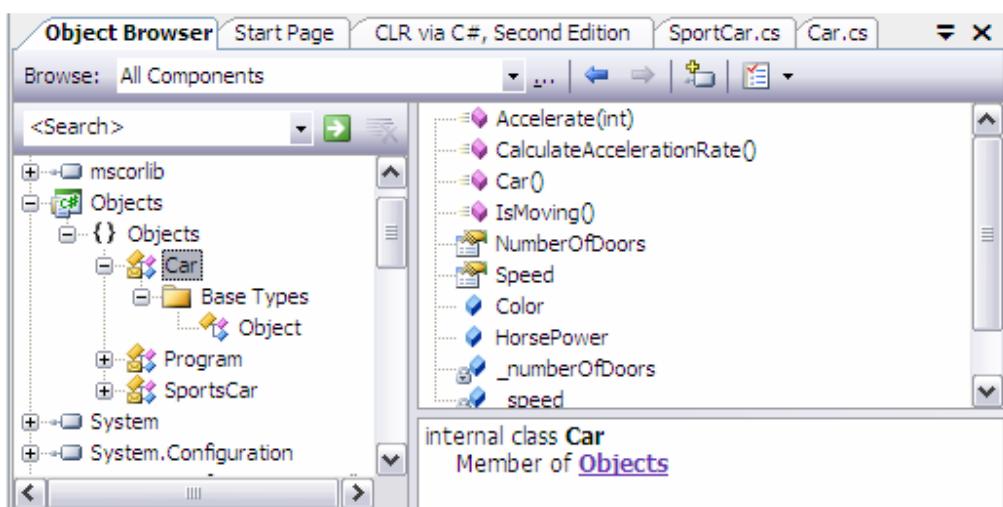
برای آشنایی بیشتر با فضای نامهای موجود در .NET. می‌توانید به ضمیمهٔ ۲ مراجعه کنید.

راهنمای :using

همانطور که در فصل هفتم گفتم، برای استفاده از یک کلاس بدون ذکر فضای نام آن، باید فضای نام آن کلاس را با استفاده از `using`^۱ به برنامه اضافه کنیم. اهمیت استفاده از این راهنمای ممکن است هنگامی که در حال کار با برنامه‌های کوچک هستید، نمایان نشود، اما فرض کنید بخواهید به کلاسی مانند `ServiceDescription` در فضای نام `System.Web.Services.Description` دسترسی پیدا کنید. واضح است که ذکر اسم کلاس و فضای نام آن در هر بار استفاده از این کلاس کار سیار سختی است. بنابراین بهتر است که با اضافه کردن فضای نام آن، هر مرتبه فقط نام کلاس را ذکر کنید.

تمام فضای نامهایی که می‌خواهید به یک برنامه اضافه کنید، باید در ابتدای کد و قبل از هر دستوری (قبل از دستور `namespace` که برای مشخص کردن فضای نام برنامه به کار می‌رود)، با استفاده از `using` مشخص شوند. تنها مشکلی که هنگام استفاده از این راهنمای ممکن است رخداد این است که در دو فضای نامی که با استفاده از راهنمای `using` به برنامه اضافه می‌کنید دو کلاس هم نام وجود داشته باشد. برای مثال فرض کنید دو فضای نام `Objects` و `MyOwnNameSpace` که هر دو دارای کلاس `Car` هستند را با استفاده از راهنمای `using` به برنامه اضافه کنید. در این صورت برای استفاده از این کلاس در برنامه باید نام کامل آن را مشخص کنید (برای مثال `Objects.Car`). یکی از ابزارهای خوب ویژوال استودیو برای مشاهده کلاس‌هایی که به برنامه شما اضافه شده‌اند، `Object Browser` است. برای نمایش این ابزار می‌توانید از گزینه `View → Object Browser` در نوار منو استفاده کنید (شکل ۹).

(۱۳)

^۱ **using directive** – توجه کنید که این کاربرد این کلمه در این حالت با کاربرد آن در برنامه به عنوان دستور `using` متفاوت است. کاربرد دستور `using` در فصلهای بعدی توضیح داده خواهد شد.

۱۳-۹ شکل

توجه کنید که در این پنجره علاوه بر کلاسها، می توانید متدها، فیلد ها و خاصیتهای موجود در یک کلاس را نیز مشاهده کنید. همانطور که در شکل مشاهده می کنید، کلاس Car در فضای نامی که برابر با نام پروژه است قرار گرفته است (فضای نامها در شکل با علامت {} مشخص شده اند) و همچنین این کلاس از کلاس Object مشتق شده است. با وجود اینکه هنگام تعریف کلاس Car هیچ کلاس پایه ای برای آن مشخص نکردید، اما این کلاس به صورت اتوماتیک از کلاس Object مشتق شده است.

وراثت در چارچوب .NET

همانطور که گفتم وراثت یکی از مباحث پیشرفته و مهم در برنامه نویسی شیء گرا به شمار می رود. در این فصل به صورتی اجمالی با این مبحث آشنا شدیم، اما در چارچوب .NET. به شدت از وراثت استفاده شده است. بنابراین بهتر است چند نکته اساسی دیگر را نیز در این رابطه ذکر کنیم.

یکی از مواردی که باید در این رابطه بدانید این است که در .NET. هیچ کلاسی نمی تواند به صورت مستقیم از بیش از یک کلاس مشتق شود. همچنین ذکر شد که اگر برای یک کلاس، کلاس پایه مشخص نشود آن کلاس به صورت اتوماتیک از کلاس Object مشتق می شود. بنابراین می توانیم از این دو گفته نتیجه بگیریم که در .NET. هر کلاس باید از دقیقاً یک کلاس مشتق شود.

البته اینکه می گوییم هر کلاس فقط می تواند از یک کلاس مشتق شود، منظور مشتق شدن مستقیم است نه مشتق شدن غیر مستقیم. برای مثال تصور کنید که در برنامه قبل کلاسی به نام Porsche ایجاد کنید که از کلاس SportsCar مشتق شود. این کلاس به صورت مستقیم از فقط یک کلاس به نام SportsCar و به صورت غیر مستقیم از کلاس Car مشتق شده است.

نتیجه:

در این فصل با مفاهیم ابتدایی برنامه نویسی شیء گرا آشنا شدیم. فصل را با آموختن اینکه چگونه می توان یک کلاس با متدها و خصیت های گوناگون ایجاد کرد شروع کردیم و سپس یک کلاس برای مدل کردن یک اتومبیل ایجاد کردیم. سپس متدها و خاصیتهای دیگری به این کلاس اضافه کردیم و آن را در یک برنامه به کار بردیم. قبل از اینکه وارد بحث وراثت شویم، با بحث متدهای سازنده و نحوه کاربرد آنها آشنا شدیم. سپس در مبحث وراثت تعدادی از مباحث مهم طراحی شیء گرا از قبیل چند شکلی بودن و override کردن را نیز بررسی کردیم. در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- ایجاد خصیت ها و متدهای مختلف در یک کلاس.
- ایجاد یک متدهای سازنده برای کلاس تا شرایط اولیه اشیای نمونه سازی شده از آن کلاس را تنظیم کند.
- ایجاد کلاس هایی که از کلاس دیگری مشتق شوند.
- Overrider کردن متدها و خصیت های کلاس پایه در کلاس مشتق شده.
- مفهوم و چگونگی استفاده از فضای نام.

فصل دهم: مباحث پیشرفته برنامه نویسی شیء گرا

در فصل نهم با مقدمات چگونگی ایجاد اشیا و نحوه طراحی یک کلاس آشنا شدیم. قبل از آن فصل، از کلاس‌های زیادی در چارچوب .NET برای ایجاد برنامه‌های خود استفاده می‌کردیم. اما با اطلاعاتی که در فصل قبل بدست آورده‌یم نمی‌توان کلاس‌هایی کاربردی و قابل استفاده طراحی کرد. در این فصل با نحوه ایجاد کلاس‌هایی کارآمد بیشتر آشنا خواهیم شد.

در ابتدای این فصل بعد از معرفی تعدادی از مباحث باقی برنامه نویسی شیء گرا مانند interfaceها و نیز سریار گذاری متدها، سعی می‌کنیم که به صورت عملی یک کلاس کاربردی ایجاد کنیم. برنامه‌ای که در این فصل بررسی می‌کنیم، همانند برنامه‌های قبلی به صورت یک لایه خواهد بود. ایده ایجاد برنامه‌های دو لایه در فصل سیزدهم بررسی خواهد شد. در طی ایجاد برنامه‌ی مثال در این فصل، با نحوه ایجاد خصیت‌ها و متدهایی که در بین تمام اشیای یک کلاس مشترک باشند نیز آشنا خواهید شد.

در این فصل:

- چگونگی ایجاد چند تابع با نامهای یکسان و تعریفهای متفاوت را مشاهده خواهید کرد.
- با چگونگی ایجاد قالب خاص برای کلاس با استفاده از interfaceها آشنا خواهید شد.
- نحوه‌ی ایجاد کلاس‌های کاربردی در برنامه‌ها را بررسی خواهیم کرد.
- نحوه ایجاد خصیت‌ها و متدهای مشترک در برنامه را مشاهده خواهیم کرد.

سریار گذاری متدها

یکی از کلاس‌هایی که در فصل هفتم با آن آشنا شدیم، کلاس MessageBox بود که به وسیله آن می‌توانستیم یک کادر پیغام را در صفحه نمایش دهیم. این کلاس شامل متدها و خصیت‌های زیادی بود، اما در برنامه‌ها فقط از یکی از متدهای آن استفاده می‌کردیم: `Show` متدهای جالبی که در این متدها وجود داشت این بود که به هر صورتی که نیاز داشتیم، می‌توانستیم این متدها را فراخوانی کنیم. برای مثال می‌توانستیم فقط یک متن به عنوان پارامتر به آن ارسال کنیم و تا آن متن در یک کادر نمایش داده شود، یا اینکه می‌توانستیم علاوه بر مشخص کردن متنی که باید نمایش داده شود، عنوان پنجره را نیز مشخص کنیم و یا ... اما سوال این است که معمولاً هنگام تعریف متدهای مشخص می‌کنیم که پارامترهای مورد نیاز آن چیست و به چه ترتیب باید به متدهای ارسال شود، پس چگونه در متدهای `Show` از کلاس MessageBox تعداد پارامترها قابل تغییر بود؟ خوب، در هر برنامه می‌توانیم متدهایی ایجاد کنیم که نام یکسانی داشته باشند، اما پارامترهای مختلفی را دریافت کنند و کدهای متفاوتی هم در آنها قرار دهیم. به این نوع تعریف متدهای سریار گذاری متدها^۱ گفته می‌شود. برای مثال متذیر را در نظر بگیرید. فرض می‌کنیم این متدهای عدد صحیحی را به عنوان پارامتر دریافت می‌کنند و آن را در صفحه نمایش می‌دهند:

```
public void Dispaly(int DisplayValue)
{
    // Implementation omitted
}
```

¹ Method Overloading

فرض کنید می خواهید متدهای داشته باشید که مانند این متدهای عمل کند ولی یک رشته‌ی متنه را به عنوان پارامتر دریافت کند و آن را نمایش دهد. در این صورت باید متدهای جدید با نامی متفاوت ایجاد کنید. حال اگر بخواهید متدهای با همین عملکرد داشته باشید ولی مدت زمان نمایش داده شدن عدد یا متن را نیز از کاربر دریافت کند و آن را در زمان مشخص شده نمایش دهد، در این صورت باید متدهای جدید ایجاد کنید. همانطور که می‌دانید، اگر تعداد حالتها زیاد شود این روش زیاد جالب نخواهد بود. همچنین ممکن است اسامی متدهای طولانی شود و یا بی معنی.

راه حل این مشکل استفاده از سربار گذاری در متدهای است.¹ متدهای سربار گذاری شده متدهایی هستند که نام یکسانی دارند اما می‌توانند نوع داده برگشتی از آنها و یا تعداد پارامترهای ورودی آنها مختلف باشد (حتی سطح دسترسی به آنها نیز مانند `private` و یا `public` بودن آنها نیز می‌تواند تفاوت داشته باشد). البته دقت کنید که متدهای سربار گذاری شده نمی‌توانند فقط از نظر نوع داده برگشتی تفاوت داشته باشند. به عبارت دیگر نمی‌توانید در یک کلاس، دو متده با یک نام و یک نوع پارامتر ورودی داشته باشید ولی نوع داده برگشتی آنها تفاوت داشته باشد، برای مثال یکی از آنها یک عدد صحیح برگرداند و دیگری یک رشته. تابع‌های سربار گذاری شده باید نام مشابه داشته باشند و تعداد و یا نوع پارامترهای آنها نیز حتماً متفاوت باشد. نوع داده برگشتی و سطح دسترسی آنها نیز هم می‌توانند متفاوت باشد و هم مشابه باشد. در بخش امتحان کنید زیر نحوه استفاده از سربار گذاری در متدها را مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: سربار گذاری توابع

- (۱) با استفاده از گزینه `File` → `New` → `Project...` جدید ایجاد کنید. در قسمت `Console Application` از پنجره `New Project` گزینه `Templates` وارد کنید. سپس روی دکمه `OK` کلیک کنید تا پروژه ایجاد شود.
- (۲) فایل `Program.cs` را باز کرده و متده زیر را در آن ایجاد کنید:

```
// A method for displaying an integer
static void Display(int I)
{
    Console.WriteLine("This is an integer: " +
        I.ToString());
}
```

- (۳) حال می‌خواهیم متدهای با همین نام داشته باشیم، ولی یک رشته را به عنوان ورودی دریافت کند. بنابراین متده زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
// this method has the same name as the previous
// method, but is distinguishable by signature
static void Display(string str)
{
    Console.WriteLine("This is a string: " + str);
}
```

¹ به وسیله زبان C# می‌توانید عملگرهایی مانند `+` و `-` و ... را نیز سربار گذاری کنید. در این مورد در ادامه فصل توضیح داده شده است.

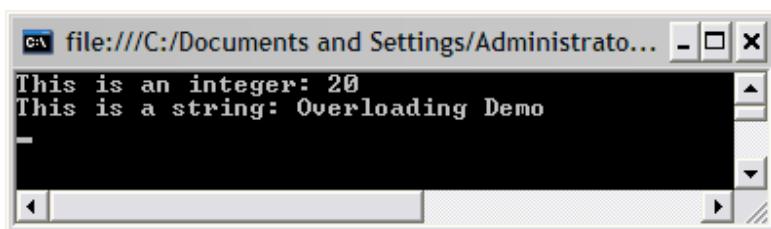
۴) حال متد Main را به صورت زیر تغییر دهید تا توابع ایجاد شده را بررسی کنیم:

```
static void Main(string[] args)
{
    // Displaying an integer
    Display(20);

    // Displaying a string
    Display("Overloading Demo");

    Console.ReadLine();
}
```

۵) برنامه را اجرا کنید. پنجره‌ای مشابه شکل ۱-۱۰ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱-۱۰

چگونه کار می‌کند؟

در ابتدای برنامه متدی برای نمایش یک عدد صحیح در خروجی ایجاد کردیم. این متد همانند متدهای عادی است و هیچ نکته خاصی در ایجاد کردن آن نباید در نظر گرفته شود. البته وقت داشته باشید، همانطور که در فصل قبل هم گفتم، این متد‌ها برای اینکه بتوانند توسط متد Main قابل دسترسی باشند باید از نوع static تعریف شوند.

```
// A method for displaying an integer
static void Display(int I)
{
    Console.WriteLine("This is an integer: " +
                      I.ToString());
}
```

بعد از آن برای ایجاد متدی که بتواند یک رشته را نمایش دهد، از نام متد قبلی استفاده کردیم. ولی این بار پارامترهای ورودی آن را به صورت یک رشته تعریف کردیم.

```
// this method has the same name as the previous
// method, but is distinguishable by signature
static void Display(string str)
```

```

{
    Console.WriteLine("This is a string: " + str);
}

```

به این صورت هنگام فراخوانی متد `Display` اگر یک عدد به آن ارسال کنیم، برنامه به صورت اتوماتیک متده اول را فراخوانی می کند و اگر هم یک رشته به آن ارسال کنیم برنامه از متده دوم استفاده می کند. این مورد را در هنگام استفاده از این متدها در قسمت `Main` مشاهده می کنید. ابتدا عدد فرستاده شده به متده همراه یک پیغام در صفحه چاپ می شود تا مشخص شود که برنامه از متده اول استفاده کرده است. در مرتبه دوم فراخوانی متده هم، رشته فرستاده شده به همراه پیغامی برای مشخص شدن متده دوم در صفحه چاپ می شود.

```

static void Main(string[] args)
{
    // Displaying an integer
    Display(20);

    // Displaying a string
    Display("Overloading Demo");

    Console.ReadLine();
}

```

استفاده از خصیت ها و متدهای `Static`

بعضی مواقع ممکن است بخواهید از توابع و متدهایی استفاده کنید که مختص به یک شیء از کلاس نباشند، بلکه به کل کلاس اختصاص داشته باشند. تصور کنید می خواهید کلاسی طراحی کنید که نام کاربری و کلمه عبور را برای کاربران یک برنامه ذخیره کنند. برای این کار ممکن است از کدی مشابه زیر استفاده کنید:

```

public class User
{
    // Public members
    public string UserName;

    // Private members
    private string _password;
}

```

حال تصور کنید که کلمه عبور هر کاربر نباید از تعداد کاراکتر های مشخصی (فرضًا ۶ کاراکتر) کمتر باشد. برای این کار یک فیلد جدید در کلاس تعریف می کنید و حداقل تعداد کاراکتر های مجاز برای کلمه عبور را در آن ذخیره می کنید:

```

public class User
{
    // Public members

```

```

public string UserName;

// Private members
private string _password;
private string MinPasswordLength = 6;

// Password property
public string Password
{
    get
    {
        return _password;
    }
    set
    {
        if (value.Length >= this.MinPasswordLength)
            _password = value;
    }
}

```

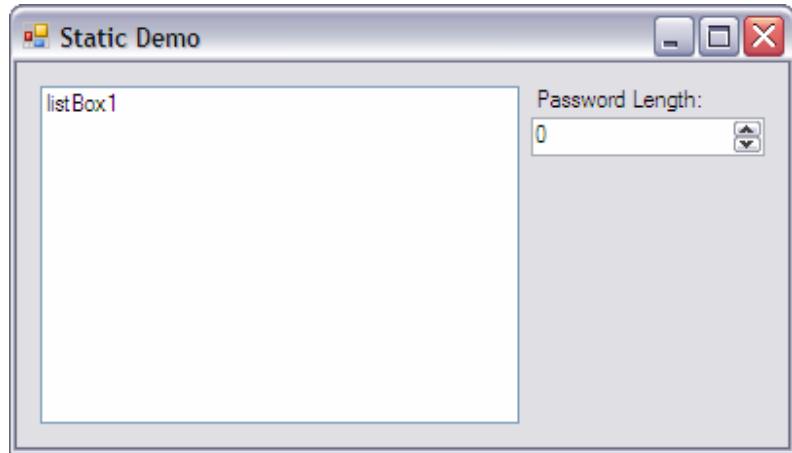
خوب، تاکنون همه چیز عادی و واضح به نظر می رسد. اما تصور کنید که برنامه شما ۵۰۰۰ کاربر داشته باشد، بنابراین ۵۰۰۰ شیئ از این کلاس باید در حافظه ایجاد شود و هر کدام از این شیئ ها نیز یک متغیر به نام `MinPasswordLength` دارند که ۴ بایت فضا را اشغال می کنند. به این صورت مشاهده می کنید که ۲۰ کیلو بایت از حافظه برای نگهداری یک عدد کوچک استفاده شده است. اگرچه در کامپیوترهای امروزی ۲۰ کیلو بایت فضای زیادی محسوب نمی شود، اما همانطور که در فصل سوم گفتم نباید بی دلیل حافظه را هدر داد. برای این کار روشهای بهتری نیز وجود دارد.

استفاده از خاصیت های Static:

در مثال قبلی ممکن است بخواهید مقدار حداقل کاراکتر های یک کلمه عبور را در یک فیلد از کلاس ذخیره کنید، سپس آن فیلد را در بین تمام اشیایی که از آن کلاس نمونه سازی می شوند، به اشتراک بگذارید. به این ترتیب بازای هر تعداد کاربری که در برنامه داشته باشید، فقط یک متغیر به نام `MinPasswordLength` ایجاد شده و ۴ بایت فضا اشغال می شود. در بخش امتحان کنید بعد، نحوه انجام این کار را مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از خاصیت های Static

- (۱) ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را باز کنید و پروژه ویندوزی جدیدی با ویژوال C# به نام `Static Demo` ایجاد کنید.
- (۲) هنگامی که قسمت طراحی `Form1` نمایش داده شد، عنوان فرم را به `Static Demo` تغییر دهید. سپس با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل `ListBox`، یک کنترل `Label` و یک کنترل `NumericUpDown` را در فرم قرار دهید. بعد از تغییر اندازه این کنترل ها، فرم شما باید مشابه شکل ۲-۱۰ باشد.

شکل ۲-۱۰

- (۳) خاصیت Name کنترل lstUsers را به ListBox بگیرید.
- (۴) خاصیت Name کنترل nupMinPasswordLength را به NumericUpDown بگیرید، خاصیت Maximum آن را به ۱۰ و خاصیت Value آن را به ۶ تغییر دهید.
- (۵) با استفاده از پنجره Solution Explorer، کلاس جدیدی به نام User به برنامه اضافه کنید و کد مشخص شده در زیر را در آن قرار دهید:

```

class User
{
    // Public members
    public string Username;
    public static int MinPasswordLength = 6;

    // Private members
    private string _password;

    // Password property
    public string Password
    {
        get
        {
            return _password;
        }
        set
        {
            if (value.Length >= MinPasswordLength)
                _password = value;
        }
    }
}

```

(۶) به قسمت ویرایشگر کد مربوط به Form1 بروید و کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // Private member
    private ArrayList arrUserList = new ArrayList();
```

همانطور که به خاطر دارید برای استفاده از کلاس ArrayList باید فضای نام using را با استفاده از System.Collections به برنامه‌ی خود اضافه کنید.

(۷) حال، متدهای زیر را به کلاس مربوط به Form1 اضافه کنید:

```
private void UpdateDisplay()
{
    // Clear the list
    lstUsers.Items.Clear();

    // Add the users to the list box
    foreach (User objUsers in arrUserList)
    {
        lstUsers.Items.Add(objUsers.Username + " , " +
                           objUsers.Password + " (" +
                           User.MinPasswordLength + " )");
    }
}
```

(۸) به قسمت طراحی مربوط به Form1 بروید و بر روی فرم دو بار کلیک کنید. به این ترتیب متدهای مربوط به رویداد Load این فرم به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متدها وارد کنید:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Load 100 users
    for (int i = 0; i < 100; i++)
    {
        // Create a new user
        User objUser = new User();
        objUser.Username = "Robbin" + i;
        objUser.Password = "Password15";

        // Add the user to the array list
        arrUserList.Add(objUser);
    }
}
```

```

    // Update the display
    UpdateDisplay();
}

```

۹) مجدداً به قسمت طراحی Form1 برگردید و روی کنترل `nupMinPasswordLength` دو بار کلیک کنید. به این ترتیب متدهای `ValueChanged` این کنترل به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود. سپس کد زیر را در این متدهای وارد کنید:

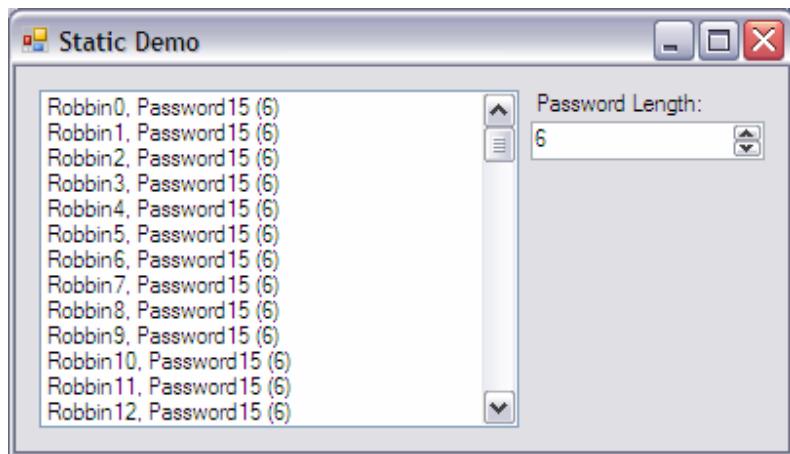
```

private void nupMinPasswordLength_ValueChanged(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Set the minimum password length
    User.MinPasswordLength =
        (int)nupMinPasswordLength.Value;

    // Update the display
    UpdateDisplay();
}

```

۱۰) حال می‌توانید برنامه را اجرا کنید. با اجرای برنامه باید با فرمی مشابه شکل ۳-۱۰ مواجه شوید.

۳-۱۰

۱۱) عدد موجود در کنترل `NumericUpDown` را کم و یا زیاد کنید. مشاهده خواهید کرد که اعداد داخل پرانتز در لیست نیز کم و یا زیاد می‌شوند.

چگونه کار می‌کند؟

برای اینکه یک فیلد، خاصیت و یا یک متده در کلاس به عنوان عضو مشترک بین تمام اشیا مشخص کنیم، باید از کلمه کلیدی static استفاده کنیم.

```
public static int MinPasswordLength = 6;
```

به این ترتیب به ویژوال C# ۲۰۰۵ می‌گوییم که می‌خواهیم این عضو بین تمام اشیایی که از این کلاس نمونه سازی می‌شوند به اشتراک گذاشته شود.

اعضای static در یک کلاس می‌توانند به وسیله‌ی اعضای غیر static آن کلاس مورد استفاده قرار گیرند. برای مثال در برنامه‌ی بالا، عضو static که یک عضو static است به وسیله‌ی خاصیت MinPasswordLength مورد استفاده قرار گرفت:

```
// Password property
public string Password
{
    get
    {
        return _password;
    }
    set
    {
        if (value.Length >= MinPasswordLength)
            _password = value;
    }
}
```

نکته مهمی که در اینجا همواره باید مدتنظر داشته باشید این است که برخلاف `_password` و `Password` که فقط به یک شیئ از کلاس User تعلق دارند (به عبارت دیگر بازی هر شیئ از این کلاس، یک فیلد `_password` و یک خاصیت `password` وجود دارد)، اما `MinPasswordLength` به تمام اشیایی که از این کلاس ایجاد می‌شوند تعلق دارد، بنابراین اگر تغییری در این فیلد ایجاد شود، این تغییر بر تمام اشیای موجود اثر خواهد گذاشت. در فرم برنامه از متده `UpdateDisplay` برای پر کردن لیست استفاده کرده ایم، که های این متده هم کاملاً واضح هستند. فقط دقت داشته باشید که برای دسترسی به اعضای Static یک کلاس نمی‌توانید از اشیای نمونه سازی شده از آن کلاس استفاده کنید. برای مثال در متده `UpdateDisplay`، شیئ `objUser` حاوی فیلدی به نام `MinPasswordLength` نخواهد بود. برای دسترسی به این اعضا همانطور که مشاهده می‌کنید باید از نام خود کلاس استفاده کرد.

```
private void UpdateDisplay()
{
    // Clear the list
    lstUsers.Items.Clear();

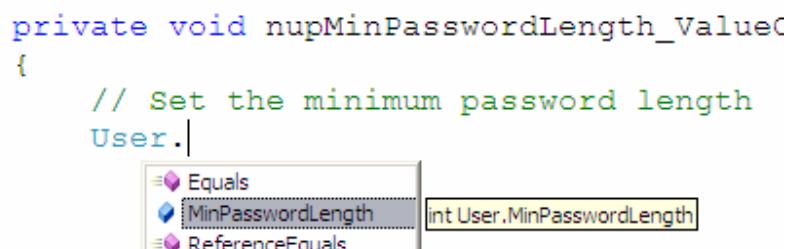
    // Add the users to the list box
    foreach (User objUsers in arrUserList)
```

```

{
    lstUsers.Items.Add(objUsers.Username + ", " +
        objUsers.Password + " (" +
        User.MinPasswordLength + " )");
}
}

```

در شکل ۴-۱۰ نیز مشاهده می کنید که هنگام نوشتتن کد، زمانی که نام کلاس را وارد می کنید و بیژوال استودیو اعضای static کلاس را نمایش می دهد.

شکل ۴-۱۰

این موارد هنگامی که کاربر عدد موجود در کنترل `NumericUpDown` را تغییر می دهد جالب تر می شود. در این هنگام خاصیت `MinPasswordLength` تغییر می کند، اما چون این فیلد به شیئ خاصی تعلق ندارد نیازی نیست که این فیلد را برای تک تک اشیا تغییر دهیم. بلکه کافی است با استفاده از نام کلاس، فقط یک بار مقدار این فیلد را عوض کنید تا کل اشیای نمونه سازی شده از کلاس تغییر کنند:

```

private void nudMinPasswordLength_ValueChanged(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Set the minimum password length
    User.MinPasswordLength =
        (int)nudMinPasswordLength.Value;

    // Update the display
    UpdateDisplay();
}

```

البته مقدار خاصیت `Value` از کنترل `NumericUpDown` از نوع `Decimal` است و برای اینکه آن را در فیلد `MinPasswordLength` قرار دهیم باید آن را به یک عدد صحیح تبدیل کنیم. برای این کار همانطور که در فصل های قبلی گفتم باید از عملگر `()` به صورت زیر استفاده کنیم:

```

// Set the minimum password length
User.MinPasswordLength =
    (int)nudMinPasswordLength.Value;

```

استفاده از متدهای static

در بخش قبلی مشاهده کردیم چگونه می‌توان یک فیلد public را به صورت اشتراکی معرفی کرد. در این قسمت هم به چگونگی ایجاد یک متدهای static که بین تمام اشیا مشترک باشد خواهیم پرداخت. در بخش امتحان کنید بعد، متدهای از نوع static ایجاد خواهیم کرد که بتواند یک نمونه از کلاس User را ایجاد کند. تنها محدودیتی که این متدهای static دارند در این است که این متدهای static می‌توانند به متدهای static دسترسی داشته باشند.

نکته: مثال زیر فقط یک مثال تصنیعی برای معرفی متدهای static است، زیرا این کار می‌تواند بدون استفاده از این نوع متدهای static نیز به سادگی انجام شود.

امتحان کنید: استفاده از متدهای static

(۱) قسمت ویرایشگر کد را برای کلاس User باز کنید و کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید

```
public static User CreateUser(string UserName,
                             string Password)
{
    // Declare a new User object
    User objUser = new User();

    // Set the user properties
    objUser.Username = UserName;
    objUser.Password = Password;

    // Return the new user
    return objUser;
}
```

(۲) قسمت ویرایشگر کد را برای Form1 باز کنید و به متدهای Load و CreateUser اشاره کنید. کد موجود در این متدهای static را نیز به عنوان یکی از گزینه های قابل انتخاب نمایش می‌دهد.

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Load 100 users
    for (int i = 0; i < 100; i++)
    {
        // Create a new user
        User objUser =
            User.CreateUser("Robbin" + i, "Password15");
```

```

        // Add the user to the array list
        arrUserList.Add(objUser);
    }

    // Update the display
    UpdateDisplay();
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که در خروجی برنامه هیچ تغییری ایجاد نشده است.

چگونه کار می کند؟

نکته مهمی که در این مثال وجود دارد این است که با وارد کردن نام کلاس User، نام متدهای static CreateUser را نیز به عنوان یکی از گزینه های قابل انتخاب نمایش داده می شود. دلیل این مورد این است که این متدهای static بعنوان یک متدهای تعریف شده است و بین تمام اشیایی که از این کلاس نمونه سازی می شوند مشترک است. پس برای دسترسی به آن می توانید از نام خود کلاس استفاده کنید. برای تعریف یک متدهای static، می توانید در هنگام تعریف کلاس از کلمه کلیدی static استفاده کنید.

```
public static User CreateUser(string UserName,
                             string Password)
```

یکی از نکاتی که هنگام نوشتن متدهای static باید در نظر داشته باشید این است که این متدهای static فقط می توانند به اعضای static کلاس دسترسی داشته باشند. دلیل این امر هم ساده است، زیرا این متدهای static به شیء خاصی وابسته نیست. بنابراین اگر در این متدهای static از اعضای معمولی کلاس، که بازای هر شیء یک نمونه از آنها وجود دارد استفاده شود، هنگام فراخوانی این متدهای static توان تشخیص داد که اعضای مربوط به کدام شیء از کلاس مذکور است.

سریار گذاری عملگرهای:

در برنامه هایی که تاکنون نوشته ایم از عملگرهای استاندارد مانند + و - یا - برای کار بر روی نوع های داده ای خاصی مانند اعداد صحیح، اعداد اعشاری و یا رشته ها استفاده می کردیم. این عملگرهای صورت درونی برای کار با این نوع های داده ای برنامه ریزی شده اند. بعضی از زیانهای برنامه نویسی مانند # به برنامه نویسی C# می دهند که عملکرد این عملگرهای را به گونه ای تغییر دهنده تا با ساختارها و یا کلاس های نوشته شده توسط آنها نیز کار کنند.

برای مثال ممکن است بخواهیم ساختاری را ایجاد کنیم که بتواند اعداد مختلف را در خود نگهداری کند. همانطور که می دانید هر عدد مختلف از یک قسمت حقیقی و یک قسمت موهومی تشکیل شده است. فرض کنید در یک برنامه، کلاسی را برای نگهداری از اعداد مختلف به صورت زیر تعریف کرده اید:

```
public class ComplexNumber
{
```

```

public double real;
public double imaginary;
}

```

برای جمع دو شیء از این کلاس، باید قسمتهای حقیقی هر کدام را با هم و قسمتهای موهومی را نیز با هم جمع کیم. اما عملگر $+$ به صورت عادی نمی تواند اشیایی که از این کلاس نمونه سازی می شوند را با یکدیگر جمع کند. در C# این قابلیت وجود دارد تا برای عملگر $+$ تعریف کنیم که چگونه باید دو شیء از این نوع را با یکدیگر جمع کند. بعد از این کار، این عملگر قادر خواهد بود همانطور که دو عدد عادی را با هم جمع می کند، دو شیء از کلاس ComplexNumber را نیز با هم جمع کند. به این کار سربار گذاری عملگر^۱ می گویند.

نکته: بسیاری از زبانهای برنامه نویسی مانند Java و یا Visual Basic اجازه نمی دهند که عملگرها را سربار گذاری کنند. در این زبانها معمولاً یک متدها با نام مشابه عملگر (همانند متدهای Add) برای انجام دادن آن عمل در کلاس استفاده می کنند.

قبل از اینکه بتوانیم با نحوه ای انجام این کار در C# آشنا شویم، باید عملگرها را بهتر بشناسیم. پس ابتدا نکات دیگری که لازم است در مورد هر عملگر بدانید را بررسی کرده و سپس به سراغ نحوه ای سربار گذاری آنها می رویم.

درک عملگرها:

هر عملگر در برنامه نویسی دارای اولویت خاصی است. برای مثال اولویت عملگر $*$ بیشتر از عملگر $+$ است. بنابراین برای ارزیابی مقدار عبارت $A + B * C$ ، ابتدا مقدار B در مقدار C ضرب شده و حاصل آن با مقدار A جمع می شود. همچنین هر عملگر دارای شرکت پذیری خاصی است که مشخص می کند آن عملگر از سمت چپ به راست ارزیابی می شود و یا از سمت راست به چپ. برای مثال عملگر $=$ دارای شرکت پذیری چپ است. به بیان دیگر برای ارزیابی مقدار عبارت $A = B = C$ مقدار C در B و سپس در A قرار می گیرد. عملگر \neq عملگری است که فقط بر روی یک عملوند کار می کند. برای مثال عملگر $++$ که برای اضافه کردن یک واحد به متغیر به کار می رود، فقط به یک عملوند نیاز دارد. عملگر \neq نیز عملگری است که بر روی دو عملوند کار می کند. برای مثال عملگر $+$ برای کار خود به دو عملوند نیاز دارد.

هنگام سربار گذاری عملگرها باید همواره نکات زیر را در نظر داشته باشید:

- هنگام سربار گذاری عملگرها نمی توانید اولویت و یا ترتیب شرکت پذیری آنها را تغییر دهید. زیرا این موارد به مفهوم عملگر بستگی دارند و بر اساس نوع داده ای که با آنها مورد استفاده قرار می گیرد نباید تغییر کنند. برای مثال عبارت $A + B * C$ + صرف نظر از نوع داده ای متغیرهای A ، B و C همواره به صورت $(A + B) * C$ ارزیابی می شود.

¹ Operator Overloading

- هنگام سربار گذاری عملگر ها مجاز نیستید که تعداد عملوند های مورد نیاز آن را تغییر دهید. برای مثال عملگر * همواره دو عملوند دریافت می کند و نمی توانید عملکرد آن را برای یک کلاس به گونه ای تغییر دهید که به سه عملوند نیاز داشته باشد.
- هنگام نوشتن یک برنامه مجاز نیستید که عملگر های جدیدی را ایجاد کرده و مفهومی را به آن اختصاص دهید. برای مثال نمی توانید عملگری را به صورت * * تعریف کنید.

چگونگی سربار گذاری عملگر ها:

در بخش امتحان کنید زیر، کلاسی را برای نگهداری اعداد مختلط ایجاد کرده و عملگر های مربوط به جمع و تفریق را به نحوی تغییر می دهیم که بتوانند با اشیای ساخته شده از این کلاس نیز کار کنند. سپس برنامه ای ایجاد می کنیم که دو عدد مختلط را از کاربر دریافت کند و حاصل جمع و تفریق آنها را نمایش دهد.

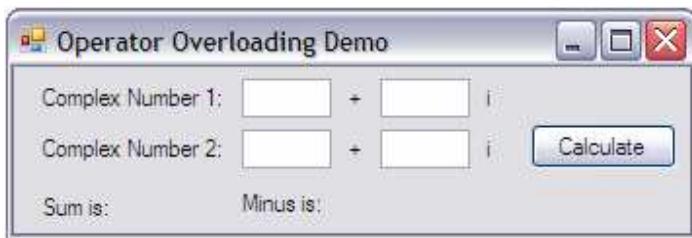
نکته: یک عدد مختلط را به صورت $(R+Ii)$ نمایش می دهند که R قسمت حقیقی آن و I قسمت موهومی آن است، مانند $(2+3i)$. اگر قسمت حقیقی عدد مختلط اول را با $R1$ و قسمت موهومی آن را با $I1$ نمایش دهیم، همچنین برای نمایش قسمتهای حقیقی و موهومی عدد دوم نیز از $R2$ و $I2$ استفاده کنیم، فرمول جمع و تفریق این اعداد به صورت زیر خواهد بود:

$$(R1+R2) + (I1+I2)i \quad \text{جمع}$$

$$(R1-R2) + (I1-I2)i \quad \text{تفریق}$$

امتحان کنید: سربار گذاری عملگر ها

- (۱) با استفاده از گزینه **File** \rightarrow **New** \rightarrow **Project...** در ویژوال استودیو، برنامه **i Windows Demo** جدیدی به نام **Operator Overloading Demo** ایجاد کنید.
- (۲) بعد از اینکه فرم برنامه نمایش داده شد، خاصیت **Text** مربوط به آن را برابر با **Operator Overloading Demo** قرار دهید.
- (۳) با استفاده از جعبه ابزار، چهار کنترل **TextBox** بر روی فرم قرار داده و نام آنها را به ترتیب به **txtReal1**، **txtReal2**، **txtImg1** و **txtImg2** تغییر دهید. همچنین با استفاده از چند کنترل **Label** مشخص کنید که هر کنترل **TextBox** مربوط به نگهداری چه مقداری است.
- (۴) یک کنترل **Button** روی فرم قرار داده، خاصیت **Name** آن را به **btnCalculate** و خاصیت **Text** آن را به **Calculate** تغییر دهید.
- (۵) دو کنترل **Label** به نامهای **lblSum** و **lblMinus** در فرم قرار دهید تا نتیجه محاسبات را به وسیله آنها به کاربر اطلاع دهیم. خاصیت **Text** این دو کنترل را به ترتیب برابر با **:Sum** و **:Minus** قرار دهید. بعد از تنظیم اندازه کنترل ها فرم شما باشد مشابه شکل ۵-۱۰ باشد.

شکل ۵-۱۰

(۶) با استفاده از پنجره Solution Explorer کلاس جدیدی به نام ComplexNumber اضافه کرده، سپس کد مشخص شده در زیر را در بدنهٔ آن کلاس وارد کنید.

```
class ComplexNumber
{
    public double Real = 0;
    public double Imaginary = 0;

    // Override ToString() to display a complex number
    // in the traditional format
    public override string ToString()
    {
        return (Real + " + " + Imaginary + "i");
    }
}
```

(۷) برای اینکه عملگر جمع (+) را برای این کلاس سریار گذاری کنیم، متذخیر را به کلاس ComplexNumber اضافه کنید:

```
// Overloading '+' operator:
public static ComplexNumber operator +(ComplexNumber a,
                                         ComplexNumber b)
{
    // Create a new ComplexNumber object to store the sum
    ComplexNumber sum = new ComplexNumber();

    // Calculate the sum
    sum.Real = a.Real + b.Real;
    sum.Imaginary = a.Imaginary + b.Imaginary;

    return sum;
}
```

(۸) برای سریار گذاری عملگر تفاضل (-) نیز باید متذخیر را به کلاس ComplexNumber اضافه کنید:

```
// Overloading '-' operator:
```

```

public static ComplexNumber operator -(ComplexNumber a,
                                      ComplexNumber b)
{
    // Create a new ComplexNumber object to store the
minus
    ComplexNumber minus = new ComplexNumber();

    // Calculate the minus
    minus.Real = a.Real - b.Real;
    minus.Imaginary = a.Imaginary - b.Imaginary;

    return minus;
}

```

(۹) برای محاسبه‌ی جمع و تفریق دو عدد مختلط‌ای که کاربر در برنامه وارد کرده است، به چهار شیء از نوع ComplexNumber نیاز داریم. بر روی کنترل btnCalculate دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در آن وارد کنید:

```

private void btnCalculate_Click(object sender, EventArgs e)
{
    ComplexNumber number1 = new ComplexNumber();
    ComplexNumber number2 = new ComplexNumber();

    number1.Real = double.Parse(txtReal1.Text);
    number1.Imaginary = double.Parse(txtImg1.Text);
    number2.Real = double.Parse(txtReal2.Text);
    number2.Imaginary = double.Parse(txtImg2.Text);

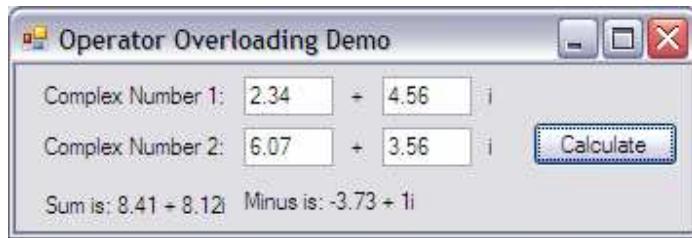
    ComplexNumber sum = new ComplexNumber();
    ComplexNumber minus = new ComplexNumber();

    sum = number1 + number2;
    minus = number1 - number2;

    lblSum.Text = "Sum is: " + sum.ToString();
    lblMinus.Text = "Minus is: " + minus.ToString();
}

```

(۱۰) برنامه را اجرا کرده و دو عدد مختلط را در کادرهای متنی فرم وارد کنید. سپس بر روی دکمه‌ی Calculate کلیک کنید. نتیجه‌ای مشابه شکل ۶-۱۰ مشاهده خواهید کرد:

شکل ۶-۱۰

چگونه کار می کند؟

برنامه را با ایجاد کلاسی برای نگهداری اعداد مختلط آغاز می کنیم. برای نگهداری این اعداد به دو فیلد، یکی برای نگهداری قسمت حقیقی و دیگری برای نگهداری قسمت موهومی عدد نیاز داریم. بعد از ایجاد این دو فیلد، برای ایکه بتوانیم راحت تر این اعداد را نمایش دهیم، متدهای `ToString` و `operator +` را به گونه ای `override` می کنیم تا این اعداد را به فرم عادی نمایش دهد. برای این کار از روشی که در فصل قبلی مشاهده کردید استفاده می کنیم:

```
// Override ToString() to display a complex number
// in the traditional format
public override string ToString()
{
    return (Real + " + " + Imaginary + "i");
}
```

در مرحله‌ی بعد باید عملگرهای جمع و تفریق را برای این کلاس سربار گذاری کنیم. برای سربار گذاری یک عملگر باید متدهای `operator +` و `operator -` را تعریف کنیم. نام این متدهای `operator` شروع شده و سپس عملگر مورد نظر را وارد کرد. برای مثال نام متدهای که برای سربار گذاری عملگر جمع به کار می‌روند برابر با `operator +` باشد.

پارامترهای این متدهای `operator` هستند که برای آن عملگر لازم است. مثلاً عملگر جمع به دو عملوند نیاز دارد تا بتواند آن را با یکدیگر جمع کند، پس باید دو پارامتر را برای متدهای `operator` مربوط به سربار گذاری این عملگر مشخص کنیم. خروجی این متدهای `operator` هم نوع با نتیجه ای آن عملگر باشد. برای مثال در عملگر جمع، خروجی متدهای `operator` به سربار گذاری آن باید برابر با نوع متغیری باشد که به عنوان حاصل جمع مشخص می‌شود.

در برنامه قبل برای اینکه عملگر `+` را سربار گذاری کنیم، باید متدهای `operator +` و `operator -` را تعریف کنیم:

```
public static ComplexNumber operator +(ComplexNumber a,
                                         ComplexNumber b)
```

همانطور که گفتم این متدهای `operator` باید به صورت `public static` تعریف شود. همچنین در نام آن نیز باید از کلمه‌ی `operator` و `ComplexNumber` استفاده کرد. همچنان که می‌خواهیم سربار گذاری شود استفاده کنیم (در اینجا `+ Operator`). عملوند هایی که در این قسمت به عملگر `+` فرستاده می‌شوند، هر دو از نوع عدد مختلط هستند. به بیان بهتر هر دوی عملوند ها، شیء ای از نوع `ComplexNumber` هستند. پس پارامترهای ورودی متدهای `operator` باید از نوع `ComplexNumber` خواهند بود.

توجه کنید که اگر می خواستیم عملگر `+` را به گونه ای سربار گذاری کنیم که بتوانیم یک شیء از نوع `ComplexNumber` را با یک عدد صحیح جمع کنیم، باید در متده را به گونه ای تعریف می کردیم که یک شیء از نوع `ComplexNumber` یک عدد از نوع `int` را به عنوان ورودی دریافت کند. به این ترتیب می توانستیم از دستوری مانند زیر برای جمع یک عدد مختلف با یک عدد صحیح استفاده کنیم:

```
Sum = number1 + 20;
```

بعد از اینکه دو شیء از نوع `ComplexNumber` را با یکدیگر جمع کردیم، نتیجه نیز از نوع `ComplexNumber` خواهد بود، پس باید خروجی (مقدار برگشتی متده) را از نوع `ComplexNumber` مشخص کنیم. سپس می توانیم نحوه جمع کردن دو شیء از نوع مشخص شده را در بدنه ای متده مشخص کنیم. در اینجا برای جمع دو مقدار فرستاده شده، شیء جدیدی از نوع `ComplexNumber` تعریف کرده، قسمتهای حقیقی دو عدد را با یکدیگر و قسمتهای موهومی آن را نیز با هم جمع کرده حاصل را در شیء `ComplexNumber` جدید قرار می دهیم. سپس این شیء را به عنوان نتیجه برمی گردانیم.

```
// Overloading '+' operator:
public static ComplexNumber operator +(ComplexNumber a,
                                         ComplexNumber b)
{
    // Create a new ComplexNumber object to store the sum
    ComplexNumber sum = new ComplexNumber();

    // Calculate the sum
    sum.Real = a.Real + b.Real;
    sum.Imaginary = a.Imaginary + b.Imaginary;

    return sum;
}
```

برای سربار گذاری عملگر `-` نیز از همین روش استفاده می کنیم. این عملگر نیز مانند `+` دو شیء از نوع `ComplexNumber` را دریافت کرده و حاصل را نیز به صورت `ComplexNumber` برمی گرداند.

```
// Overloading '-' operator:
public static ComplexNumber operator -(ComplexNumber a,
                                         ComplexNumber b)
{
    // Create a new ComplexNumber object to store the
    // minus
    ComplexNumber minus = new ComplexNumber();

    // Calculate the minus
    minus.Real = a.Real - b.Real;
    minus.Imaginary = a.Imaginary - b.Imaginary;

    return minus;
}
```

}

با اضافه کردن این دو متده کلاس ComplexNumber، این کلاس دیگر کامل شده است و می توانیم از آن در برنامه استفاده کنیم. در صفحه ای اصلی برنامه چهار کادر متنی برای دریافت قسمتهای موهومی و حقیقی دو عدد مختلطی که باید با هم جمع و تفریق شوند قرار داده ایم. اما همانطور که می دانید این اعداد به صورت متن در این کادرها وارد می شوند، پس ابتدا آنها را به عدد تبدیل کنیم. در فصل سوم گفتم که برای تبدیل یک رشته ای حاوی عدد به یک عدد باید از متده Parse در کلاس مربوط به نوع داده ای آن عدد استفاده کنیم. در این قسمت هم، به این علت که می خواهیم به کاربر اجازه دهیم بتواند اعداد اعشاری نیز وارد کند، نوع داده ای اعداد موجود در کادرها را برابر با double در نظر گرفته و از تابع Parse مربوط به آن استفاده می کنیم تا متن وارد شده درون کادر به عددی از نوع Double تبدیل شود.

```
number1.Real = double.Parse(txtReal1.Text);
number1.Imaginary = double.Parse(txtImg1.Text);
number2.Real = double.Parse(txtReal2.Text);
number2.Imaginary = double.Parse(txtImg2.Text);
```

حال که اشیای مربوط به نگهداری اعداد مختلط وارد شده به وسیله کاربر را ایجاد کردیم، دو شیء جدید از نوع ComplexNumber ایجاد می کنیم تا حاصل جمع و همچنین حاصل تفریق این اعداد را در آنها قرار دهیم.

```
ComplexNumber sum = new ComplexNumber();
ComplexNumber minus = new ComplexNumber();
```

بعد از تعریف این دو شیء به قسمت جالب برنامه می رسیم. به نحوه استفاده از عملگر جمع برای جمع کردن دو شیء از نوع ComplexNumber توجه کنید. هنگامی که برنامه به این دستور می رسد، متده + operator را فراخوانی کرده، متغیر سمت چپ علامت + را به عنوان پارامتر اول و متغیر سمت راست را به عنوان پارامتر دوم به متده فرستد. مقدار برگشتی متده را نیز به عنوان حاصل عبارت در متغیر sum قرار می دهد. سپس همین عمل را برای قسمت تفریق نیز انجام می دهد و حاصل عبارت مربوط به آن را در متغیر minus قرار می دهد. به این ترتیب متغیر sum حاوی نتیجه ای متده + (یا همان حاصل جمع دو عدد مختلط) و متغیر minus حاوی نتیجه متده - (یا همان حاصل تفریق دو عدد مختلط) خواهد بود.

```
sum = number1 + number2;
minus = number1 - number2;
```

بعد از محاسبه ای این دو مقدار، باید نتیجه را در خروجی چاپ کنیم. اما برای این کار نیازی نیست که از فیلد های کلاس ComplexNumber استفاده کنیم. همانطور که خاطر دارید در ابتدای برنامه، متده ToString را به گونه ای override کردیم که عدد مختلط مربوط به شیء را به صورت مطلوب نمایش دهد. بنابراین در این قسمت کافی است برای هر یک از اشیای sum و minus این متده را فراخوانی کرده و حاصل را در یک لیبل نمایش دهیم.

```
lblSum.Text = "Sum is: " + sum.ToString();
lblMinus.Text = "Minus is: " + minus.ToString();
```

در این مثال می توانستیم همین کار را با استفاده از متدهای عادی مانند یک متدهای Add نیز انجام دهیم، اما استفاده از این روش سادگی برنامه نویسی و نیز خوانایی کد را افزایش می دهد. برای مثال تصور کنید بخواهید چهار شیء A، B، C و D را با یکدیگر جمع کنید. در این صورت اگر بخواهید از متدهای عادی استفاده کنید باید فرضًا چهار مرتبه متدهای Add را فراخوانی کنید، اما با استفاده از سربار گذاری عملگر جمع می توانید به راحتی از دستور A+B+C+D استفاده کنید.

کلاس‌های Abstract

همانطور که می دانید تمام کنترل هایی که در برنامه های خود از آنها استفاده می کنید در حقیقت یک شیء از کلاسی مربوط به آن کنترل هستند. برای مثال هنگامی که یک کنترل Button روی فرم برنامه قرار می دهید، در حقیقت یک شیء از کلاسی به نام Button ایجاد کرده اید و در طی برنامه نیز با آن شیء کار می کنید.

فرض کنید بخواهید کلاس مربوط به چنین کنترل هایی را در برنامه بنویسید. برای این کار ابتدا باید یک کلاس پایه، برای مثال به نام Window ایجاد کرده و تمام خاصیت ها و متدهای مشترک بین کنترل ها را در این کلاس قرار دهید. سپس تمام کنترل هایی که می خواهید ایجاد کنید را، مانند کنترل TextBox و یا کنترل Button از این کلاس به ارت بربرید. در این حالت مسلماً نمی خواهید بعدها کسی بتواند شیء را از کلاس Window نمونه سازی کند و از آن شیء در برنامه استفاده کند، چون این امر بی معنی است. کلاس Window نشان دهنده هیچ کنترل خاصی نیست، بلکه فقط به عنوان یک کلاس پایه برای تمام کنترل ها به کار می رود. بنابراین این کلاس را به عنوان یک کلاس abstract مشخص می کنید. کلاس های abstract به بیان ساده تر کلاس هایی هستند که نمی توان هیچ شیء را از آنها نمونه سازی کرد و حتماً باید به عنوان کلاس های پایه برای دیگر کلاسها مورد استفاده قرار گیرند.

حال تصور کنید که می خواهید تمام کنترل هایی که از کلاس Window مشتق می شوند دارای متدهای به نام DrawWindow باشند که آن کنترل را در صفحه رسم کند. برای این کار باید متدهای به نام DrawWindow در کلاس Window ایجاد کنید. اما نحوه رسم هر کنترل به نوع آن بستگی دارد و هیچ نقطه ای اشتراکی در این مورد بین کنترل ها وجود ندارد که بخواهید آن را در بدنه ای این متدهار دهید. به عبارت دیگر این متدهای نمی توانند شامل هیچ کدی باشد. همچنین می خواهید هر کنترلی که با مشتق شدن از کلاس Window ایجاد می شود، حتماً این متدها در خود override کند تا به این وسیله نحوه ای رسم آن کنترل در صفحه مشخص شود. برای این کار می توانید آن متدها را از نوع abstract مشخص کنید. به این ترتیب هر کلاسی که از کلاس Window به عنوان کلاس پایه استفاده کند موظف است که تمام اعضای آن کلاس را در خود override کند. البته وقت داشته باشید که یک عضو abstract فقط می تواند در کلاس های abstract ایجاد شود. به عبارت دیگر نمی توانید در یک کلاس عادی، یک عضو abstract ایجاد کنید. در بخش امتحان کنید بعد سعی می کنیم مثالی که در بالا عنوان شد را به گونه ای ساده پیاده سازی کنیم.

امتحان کنید: کلاس‌های Abstract

- (۱) با استفاده از گزینه **File → New → Project...** در نوار منوی ویژوال استودیو، یک پروژه تحت کنسول جدید با ویژوال C# به نام **Abstract Demo** ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از پنجره **Solution Explorer** یک کلاس جدید به نام **Window** به برنامه اضافه کنید.
- (۳) تعریف کلاس **Window** را به صورت زیر تغییر دهید:

```

namespace Abstract_Demo
{
    abstract public class Window
    {

```

(۴) کد مشخص شده در زیر را به کلاس Window اضافه کنید. دقت کنید متدهی که در این کلاس به صورت تعریف شده است باید حاوی کد باشد.

```

abstract public class Window
{
    public int Left;
    public int Top;

    // Constructor method to set
    // the initial value of fields
    public Window()
    {
        this.Top = 0;
        this.Left = 0;
    }

    // simulates drawing the window
    // notice: no implementation
    abstract public void DrawWindow();
}
```

(۵) در داخل فضای نام Abstract_Demo و بعد از کلاس Window کلاس جدیدی به نام ListBox به صورت زیر تعریف کنید. این کلاس از کلاس Window مشتق می‌شود و به صورت فرضی یک لیست باکس را در صفحه نمایش می‌دهد. در مورد تداخل نام این کلاس با کلاس ListBox در ویژوال استودیو نگران نباشید، زیرا کلاس ListBox که در این قسمت تعریف می‌کنید در فضای نام Abstract_Demo است ولی کلاس ویژوال استودیو در فضای نام System.Windows.Forms.ListBox است.

```

// ListBox derives from Window
public class ListBox : Window
{
    private string listBoxContents; // new member variable

    // constructor adds a parameter
    public ListBox(int top,int left,string contents)
    {
        Top = top;
        Left = left;
        listBoxContents = contents;
    }
}
```

```

    // an overridden version implementing the
    // abstract method
    public override void DrawWindow()
    {
        Console.WriteLine("Writing string to the" +
            " listbox: " + listBoxContents);
    }
}

```

۶) حال می خواهیم کنترل دیگری نیز مانند یک کنترل Button، با استفاده از کلاس Window ایجاد کنیم. برای این کار کلاس دیگری را بعد از کلاس ListBox در فضای نام Abstract_Demo به صورت زیر ایجاد کنید:

```

// Button control that derives from Window class
public class Button : Window
{
    // The new class's constructor
    public Button(int top, int left)
    {
        Top = top;
        Left = left;
    }

    // implement the abstract method
    public override void DrawWindow()
    {
        Console.WriteLine("Drawing a button at " + Top
            + ", " + Left);
    }
}

```

۷) ایجاد کلاسهای مورد نیاز برای برنامه به پایان رسید و حالا باید نحوه عملکرد آنها را بررسی کنیم. ویرایشگر کد برای فایل Main.cs را باز کرده و کد زیر را در متاداده Main وارد کنید.

```

static void Main(string[] args)
{
    // Create two list boxes and one button
    ListBox listBox1 = new ListBox(1, 2, "First List Box");
    ListBox listBox2 = new ListBox(3, 4, "Second List Box");
    Button newButton = new Button(5, 6);

    // Draw all objects on the form
    listBox1.DrawWindow();
    listBox2.DrawWindow();
    newButton.DrawWindow();
}

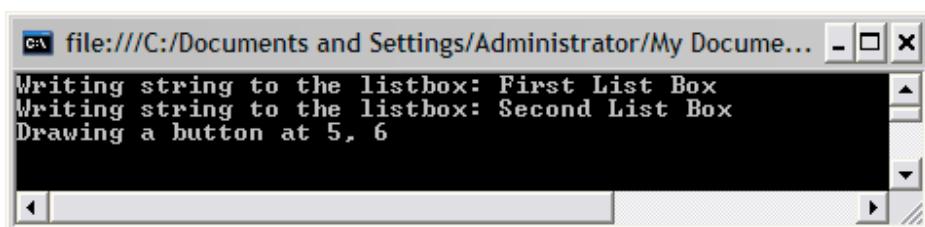
```

```

        Console.ReadLine();
}

```

(۸) حال برنامه را اجرا کنید، نتیجه ای مشابه شکل ۷-۱۰ را مشاهده خواهید کرد.

شکل ۷-۱۰

چگونه کار می کند؟

برنامه را با تعریف یک کلاس پایه به نام `Window` شروع می کنیم. همانطور که گفتم این کلاس باید به گونه ای باشد که تمام خصیت ها و متدهایی را که بین تمام کنترل ها مشترک است شامل شود. همچنین برای اینکه نتوان شیء را از این کلاس ایجاد کرد، آن را به صورت `abstract` تعریف می کنیم. برای این کار کافی است هنگام تعریف کلاس، کلمه `abstract` را به ابتدای آن اضافه کنیم.

```
abstract public class Window
```

تمام کنترل ها در یک فرم دارای موقعیت مکانی معینی هستند که به وسیله دو خاصیت `Top` (فاصله ای کنترل از بالای فرم) و `Left` (فاصله ای کنترل از سمت چپ فرم) مشخص می شوند. پس همه ای آنها باید شامل دو فیلد به نامهای `Top` و `Left` باشند. به همین دلیل این دو فیلد را در کلاس `Window` قرار می دهیم.

```
public int Left;
public int Top;
```

همچنین می خواهیم تمام کنترل هایی که از این کلاس مشتق می شوند، حتماً متدهای `DrawWindow` را داشته باشند تا آنها را در فرم رسم کند. اما همانطور که گفتم این متدهای هر کنترل متفاوت است و نمی توانیم پیاده سازی آن را در کلاس `Window` قرار دهیم، بنابراین آن را در کلاس پایه به صورت `abstract` معرفی می کنیم تا تمام کلاس هایی که از کلاس `Window` مشتق می شوند چنین متدهای را در خود ایجاد کنند. به این صورت می توانیم تضمین کنیم که تمام کنترل هایی که از کلاس `Window` مشتق می شوند دارای متدهای `DrawWindow` هستند که آنها را در صفحه رسم می کنند. وقتی که اگر متدهای در یک کلاس به عنوان `abstract` معرفی شود، آن متدهای شامل هیچ دستوری باشد. به عبارت دیگر آن متدهای دارای پیاده سازی باشد.

```
// Simulates drawing the window
// Notice: NO implementation
abstract public void DrawWindow();
```

در انتهای نیز یک متد سازنده برای این کلاس ایجاد می کنیم تا مقدار اولیه فیلد های Top و Left را مشخص کند.

```
// Constructor method to set
// the initial value of fields
public Window()
{
    this.Top = 0;
    this.Left = 0;
}
```

حال باید با استفاده از کلاس Window، کنترل های مورد نظرمان را ایجاد کنیم. ابتدا از کنترلی همانند ListBox شروع می کنیم. برای این کار کلاسی به نام ListBox ایجاد کرده و کلاس Window را به عنوان کلاس پایه ی آن مشخص می کنیم. همانطور که در بخش فضای نام گفتم، نام کامل این کلاس به صورت Abstract_Demo.ListBox است، بنابراین با کلاس ListBox مربوط به ویژوال استودیو که به نام System.Windows.Forms.ListBox است اشتباہ نخواهد شد.

در این کلاس فیلد جدیدی به نام listBoxContents از نوع رشته ای ایجاد می کنیم تا علاوه بر موقعیت هر لیست باکس، محتویات آن را نیز بتوانیم نگهداری کنیم و در موقع مورد نیاز نمایش دهیم.

```
// ListBox derives from Window
public class ListBox : Window
{
    private string listBoxContents; // new member variable
```

همچنین یک متد سازنده نیز در این کلاس قرار می دهیم تا مقدار فیلد ها را تنظیم کند. همانطور که مشاهده می کنید این متد سازنده همانند متدهای معمولی سه پارامتر می گیرد: پارامتر اول برای تعیین فاصله ی کنترل از سمت چپ (مقدار فیلد Top)، پارامتر دوم برای تعیین فاصله ی کنترل از بالای فرم (مقدار فیلد Left) و پارامتر سوم برای تعیین متنی که باید در لیست باکس قرار گیرد (مقدار خاصیت listBoxContents). به این ترتیب می توانیم در همان ابتدای ایجاد شیء از کاربر بخواهیم که مقدار این موارد را تعیین کند.

```
// constructor adds a parameter
public ListBox(int top,int left,string contents)
{
    Top = top;
    Left = left;
    listBoxContents = contents;
}
```

نکته: اگر متدهای سازنده‌ی یک کلاس پارامتر داشته باشد، هنگام نمونه سازی یک شیء از آن کلاس با استفاده از دستور new باید مقادیر آن پارامترها را به کلاس فرستاد. برای مثال به نحوه نمونه سازی اشیای کلاس **ListBox** در متدهای **Main** توجه کنید.

```
ListBox listBox1 = new ListBox(1, 2, "First List Box");
```

البته هنگامی که نام کلاس را بعد از دستور `new` در این قسمت وارد کردید، ویژوال استودیو مشخص می کند که برای نمونه سازی یک شیء از این کلاس، چه یارمترهایی را باید مشخص کنید (شکل ۸-۱۰).

```
// Fill the array with two list boxes and  
winArray[0] = new ListBox();
```

شکار

هنوز کلاس `ListBox` کامل نشده است و اگر در این مرحله آن را کامپایل کنیم با خطأ مواجه خواهیم شد. زیرا هنوز متدهای `DrawWindow` را در این کلاس `override` نکرده ایم و در کلاس `Window` هم این متده را صورت `abstract` مشخص شده است، پس باید در کلاس مشتق شده `override` شود. بنابراین همانند `override` کردن متدهای عادی که در قسمتهای قبل مشاهده کردۀ اید، متدهای `DrawWindow` از کلاس پایه را در این کلاس `override` می کنیم.

البته در این قسمت در گیر نحوه‌ی پیاده سازی این متدهای abstract در کلاس مشتق شده را توضیح دهیم. بنابراین در این متدهای override کردن متدهای abstract در کلاس مشتق شده را توضیح دهیم. باز هم می‌توانیم این کار را با استفاده از متد overriding انجام دهیم. مثلاً اگر در کلاس مشتق شده متد `GetText` را بخواهیم نوشت، آنرا می‌توانیم با این روش اجرا کنیم:

```
// Button control that derives from Window class  
public class Button : Window  
{
```

بقيه موارد اين کلاس نيز مشابه کلاس `ListBox` است و هیچ ابهامی در آن وجود ندارد. البته دقت کنيد در اين کلاس نيز همانند کلاس `ListBox`، اگر متده `DrawWindow` را `override` نکنيم، با خطاي زمان کامپایل مواجه خواهيم شد.

```
// The new class's constructor
public Button(int top, int left)
{
    Top = top;
    Left = left;
}

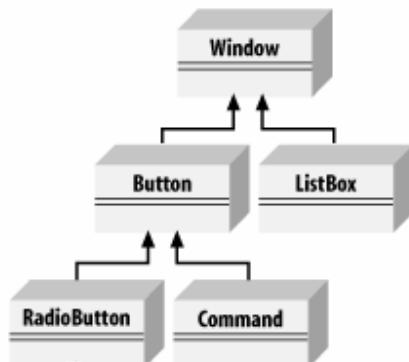
// implement the abstract method
public override void DrawWindow()
{
    Console.WriteLine("Drawing a button at " + Top
                      + ", " + Left);
}
```

حال که کنترلهای مورد نظرمان را ایجاد کردیم، باید آنها را در برنامه تست کنیم. برای این کار، ابتدا دو شیء از نوع `ListBox` و یک شیء نیز از نوع `Button` ایجاد می کنیم. سپس با فراخوانی متده `DrawWindow` در آنها، این کنترل ها را در صفحه نمایش می دهیم. همانطور که در شکل ۷-۱۰ نیز مشاهده کردید با فراخوانی متده `DrawWindow` در این اشیا، آنها در صفحه رسم می شوند.

```
// Create two list boxes and one button
ListBox listBox1 = new ListBox(1, 2, "First List Box");
ListBox listBox2 = new ListBox(3, 4, "Second List Box");
Button newButton = new Button(5, 6);

// Draw all objects on the form
listBox1.DrawWindow();
listBox2.DrawWindow();
newButton.DrawWindow();
```

نکته: از یک کلاس `abstract` می توان یک کلاس `abstract` دیگر مشتق کرد. برای مثال تصور کنید می خواهید کلاسی به نام `Button` ایجاد کنید، اما اجازه ندهید کسی از این کلاس شیء را ایجاد کند. بلکه کلاس هایی مانند `RadioButton`، `Command` و ... را از این کلاس مشتق کنید. بنابراین کلاس `Button` خود باید یک کلاس `abstract` باشد که از کلاس `abstract` دیگری به نام `Window` مشتق می شود (شکل ۹-۱۰). در این حالت نیازی نیست که متدهای `abstract` کلاس پایه را در کلاس مشتق شده `override` کنید و می توانید از پیاده سازی متده `DrawWindow` در کلاس `Button` صرفظیر کنید.

شکل ۹-۱۰

کلاس‌های sealed

در قسمت قبل با کلاس‌های `abstract` آشنا شدید و مشاهده کردید که چگونه می‌توان کلاس‌هایی داشت که فقط به عنوان کلاس پایه استفاده شوند و نتوان شیئ ای از آنها نمونه سازی کرد. کلاس‌های `sealed` دقیقاً مفهومی عکس کلاس‌های `abstract` دارند. به عبارت دیگر کلاس‌های `sealed` کلاس‌هایی هستند که نمی‌توان آنها را به عنوان کلاس پایه مورد استفاده قرار داد و از آنها کلاس جدیدی را مشتق کرد، بلکه فقط می‌توان از آنها برای نمونه سازی اشیا استفاده کرد. برای تعریف یک کلاس `sealed` باید از کلمه `sealed` قبل از تعریف کلاس همانند کد زیر استفاده کنید.

```

public sealed class SealedClass
{
    // Implementation here ...
}

```

: Interface

به بیان ساده می‌توانم بگویم که `interface` یک قرارداد در نوع رفتار یک کلاس است. هر کلاسی که یک `interface` را به کار ببرد، در حقیقت تضمین می‌کند پیاده سازی تمام متد ها، خاصیت ها و ... که در آن `interface` وجود دارد را در خود ایجاد کند.

فرض کنید در حال نوشتن برنامه ای برای کنترل امور داخلی یک شرکت هستید. در نوشتن چنین برنامه ای مسلماً باید از کلاس‌های زیادی استفاده کنید، برای مثال یک کلاس برای کنترل امور مالی شرکت به نام `Financial`. کلاسی برای کنترل امور کارمندان شرکت به نام `Employees`، کلاسی برای کنترل امور چاپ در برنامه به نام `Print` و ... حال ممکن است بخواهید متدی در برنامه ایجاد کنید تا اطلاعات مهمی که در بعضی از کلاسها قرار دارند را در دیسک ذخیره کند. خوب، واضح است که کلاسی مثل کلاس `Print` اطلاعاتی برای ذخیره شدن در دیسک ندارد، اما کلاسی مانند کلاس `Financial` و یا کلاس `Employees` دارای اطلاعات مهمی هستند که باید ذخیره شوند تا در صورت از دست رفتن آنها در برنامه، بتوان اطلاعات را بازیابی کرد. سوالی که در اینجا پیش می‌آید این است که این متد را باید چگونه نوشت تا بتواند این کار را انجام دهد؟

یک روش این است که در خارج از تعریف کلاسها، بازی هر کلاسی که می خواهیم اطلاعاتش در دیسک ذخیره شود یک نسخه از متدهای ایجاد کنیم. برای مثال یک متدهای ایجاد کنیم که پارامتری از نوع `Save` دریافت کند سپس اطلاعات مهم شیئی ای که به این متدهای فرستاده می شود را در دیسک ذخیره کنیم¹. همچنین متدهای `Save` را سربار گذاری کرده تا پارامتری از کلاس `Employees` دریافت کند و پیاده سازی آن را بینز به گونه ای تغییر دهیم تا اطلاعات مهم اشیای `Employees` را ذخیره کند و به همین ترتیب این کار را برای تمام کلاس هایی که می خواهیم اطلاعات شان در دیسک ذخیره شود تکرار کنیم.

اما این کار منطقی به نظر نمی رسد، زیرا به این ترتیب تعداد زیادی متدهای `Save` که هر کدام دارای پیاده سازی مخصوص به خود هستند در برنامه ایجاد خواهد شد که ممکن است نگهداری و فهم برنامه را مشکل کند.

یک روش بهتر این است که در داخل هر کلاس متدهای ایجاد `RetrieveData` که ممکن است نگهداری و فهم برنامه را مشکل کند. سپس هنگام استفاده کافی است تک تک این متدهای `RetrieveData` را در خارج از همه کلاسها، به گونه ای بنویسیم تا بتواند هر شیئی ای که دارای متدهای `RetrieveData` باشد را دریافت کند و اطلاعات برگشتی از این متدهای `RetrieveData` را در دیسک ذخیره کند. سپس هنگام استفاده کافی است که دارای متدهای `Save` هستند را به عنوان پارامتر به متدهای `Save` فرستاده تا اطلاعات شان در دیسک ذخیره شود. اما سوال اینجاست که چگونه می توانیم به متدهای `Save` بگوییم که " فقط اشیایی را به عنوان پارامتر دریافت کن که دارای متدهای `RetrieveData` هستند."؟

در فصل نهم مشاهده کردید که اگر یک متدهای `Car` را در برنامه ایجاد کنیم که از کلاس `Car` نیاز داشت، اشیایی که از کلاسها مشتق شده از آن کلاس نمونه سازی می شوند نیز (همانند اشیای نمونه سازی شده از کلاس `SportsCar`) می توانستند به عنوان پارامتر به آن فرستاده شوند. این مورد به این علت امکان پذیر بود که کلاس `Car` تضمین می کرد کلاس مشتق شده تمام متدهای خاصیت های موردنیاز را داشته باشد. اما مشخص است که در متدهای `Save` نمی توانیم این روش استفاده کنیم، زیرا در این برنامه کلاسها مختلفی وجود دارند که وظایف گوناگونی را انجام می دهند و نمی توان یک کلاس پایه برای همه آنها مشخص کرد تا متدهای `Save` را در آن کلاس پایه قرار دهیم. برای مثال کلاس `Financial` ممکن است از کلاس `EmpBase` مشتق شود و یا حتی اصلاً از هیچ کلاسی مشتق نشود.

در این گونه موارد بهترین راه، استفاده از `Interface` ها است. همانطور که گفتم هنگامی که یک کلاس از یک `interface` استفاده می کند، در حقیقت تضمین می کند که تمام متدهای خاصیت ها و ... که در آن `interface` تعریف شده است را در خود پیاده سازی کند. بنابراین می توانیم متدهای `RetrieveData` (و هر متدهای دیگری که ممکن است برای ذخیره سازی در دیسک موردنیاز باشد) را در یک `IStorable Interface` به نام ² قرار دهیم، سپس هر کلاسی که بخواهد قابلیت ذخیره شدن در دیسک را داشته باشد باید از این `Interface` استفاده کند.

در بخش امتحان کنید زیر سعی می کنیم برنامه ای که در بالا توضیح داده شد را به صورتی ساده انجام دهیم تا با نحوه استفاده از `Interface` ها در برنامه بیشتر آشنا شویم. البته برنامه ای که در زیر ایجاد می کنیم کاملاً خلاصه شده است، برای مثال در کلاس `Financial` فقط دو فیلد برای نگهداری درآمدها و هزینه ها استفاده می کنیم. در کلاس `Employees` فرض می کنیم که فقط به ذخیره کردن اطلاعات مختصراً از یک کارمند نیاز داریم. اما مسلماً در یک برنامه واقعی این کلاسها بسیار بزرگتر هستند و جزئیات بیشتری را شامل می شوند.

امتحان کنید: استفاده از `Interface` ها در برنامه

¹ با فرض این که تمام خاصیت ها و فیلد هایی که باید در دیسک ذخیره شوند به صورت `public` تعریف شده باشند تا بتوانیم به آنها دسترسی پیدا کنیم.

² معمولاً نام `Interface` ها با یک حرف `I` بزرگ شروع می شود تا به راحتی قابل تشخیص باشند.

- (۱) با استفاده از گزینه **File** → **New** → **Project** در نوار منوی ویژوال استودیو، پروژه جدیدی ایجاد کرده و نام آن را برابر با **Interface Demo** قرار دهید.
- (۲) با استفاده از پنجره **Solution Explorer**، روی نام پروژه کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه **Add New Item** – **Interface** را انتخاب کنید تا پنجره **Add** → **Class...** باز شود. سپس در کادر **Name** نام **Financial.cs** را برای کلاس انتخاب کرده و روی دکمه **OK** کلیک کنید تا کلاس **Financial** ایجاد شود.
- (۳) ابتدا باید **Interface** مورد نیاز در برنامه را ایجاد کنیم. برای ایجاد یک **Interface** از کلمه **interface** استفاده می کنند. کد زیر را در داخل فضای نام **Interface_Demo**، قبل از تعریف کلاس **Financial** قرار دهید

```
namespace Interface_Demo
{
    // Define functions and properties needed for
    // an object to be storable
    public interface IStorable
    {
        // A method for retrieving important data
        string RetrieveData();

        // A property to set the path for saving data
        string SavePath
        {
            get;
            set;
        }
    }

    class Financial
    {
```

- (۴) حال باید فیلد های مورد نیاز در کلاس **Financial** را تعریف کنیم. برای این کار کد مشخص شده در زیر را به داخل کلاس **Financial** اضافه کنید:

```
class Financial
{
    // Define some fields in class to store data
    public string _savePath =
        @"C:\FinancialBackup.dat";
    public long Expenditures;
    public long Earnings;
```

(۵) برای تنظیم مقادیر اولیه فیلد های `Earnings` و `Expenditure` می توانیم یک متدها زیر کلاس اضافه کنیم، اما بهتر است به جای اینکه مقادیر این فیلد را پیش فرضی را به این دو فیلد اختصاص دهیم، مقدار آنها را به صورت پارامترهای متدها از کاربر دریافت کنیم. بنابراین متدها ای همانند زیر در برنامه ایجاد کنید:

```
// Class Constructor that takes two arguments
public Financial(long expend, long earn)
{
    this.Expenditures = expend;
    this.Earnings = earn;
}
```

(۶) حال باید مشخص کنیم که کلاس `Financial` از اینترفیس `IStorable` استفاده می کند. برای این کار باید همانند مشخص کردن یک کلاس پایه برای یک کلاس عمل کنیم. بنابراین تعریف کلاس `Financial` را به صورت زیر تغییر دهید:

```
class Financial : IStorable
{
```

(۷) حال که مشخص کردیم این کلاس از اینترفیس `IStorable` استفاده می کند، باید متدها و خصیت هایی که در این `Interface` مشخص شده است را در کلاس ایجاد کنیم. در اینترفیس `IStorable` یک متدها و یک خصیت وجود دارد. ابتدا از متدهای `RetrieveData` شروع می کنیم. برای این کار کد زیر را به برنامه اضافه کنید. دقت کنید که تعریف این متدها دقیقاً باید مشابه تعریفی باشد که در داخل `Interface` مشخص شده است.

```
// Implementation of RetrieveData method
// in IStorable interface
public string RetrieveData()
{
    string result;
    result = "Expenditure = " + this.Expenditures;
    result += " Earnings = " + this.Earnings;
    return result;
}
```

(۸) بعد از ایجاد متدهای مشخص شده، باید خصیتی که در `Interface` تعیین شده است را نیز در داخل کلاس ایجاد کنیم. برای این کار کد زیر را نیز به کلاس اضافه کنید:

```
// Implementation of SavePath property
// in IStorable interface
public string SavePath
{
    get
    {
        return _savePath;
    }
}
```

```

    }
    set
    {
        _savePath = value;
    }
}

```

(۹) بعد از اتمام کلاس Financial، کلاس Employees را آغاز می کنیم. برای این کار با استفاده از پنجره Add Solution Explorer، روی نام پروژه کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه‌ی Class... را انتخاب کنید. سپس با استفاده از پنجره‌ی Add New Item کلاس جدیدی به نام Employees به برنامه اضافه کنید.

(۱۰) به علت اینکه فقط نحوه استفاده از Interface‌ها مد نظر ماست، سعی می کنیم کلاسهای برنامه را تا حد ممکن ساده ایجاد کنیم. به همین دلیل برای این کلاس فقط دو فیلد برای نگهداری اطلاعات یک کارمند، یک متاد سازنده برای تنظیم مقدار اولیه این دو فیلد و یک فیلد نیز برای نگهداری آدرس فایلی که باید برای ذخیره اطلاعات استفاده شود ایجاد می کنیم. برای این کار کد زیر را به کلاس Employees اضافه کنید:

```

public string _savePath = @"C:\EmployeesBackup.dat";
public long EmployeeID;
public string EmployeeName;

public Employees(int ID, string Name)
{
    this.EmployeeID = ID;
    this.EmployeeName = Name;
}

```

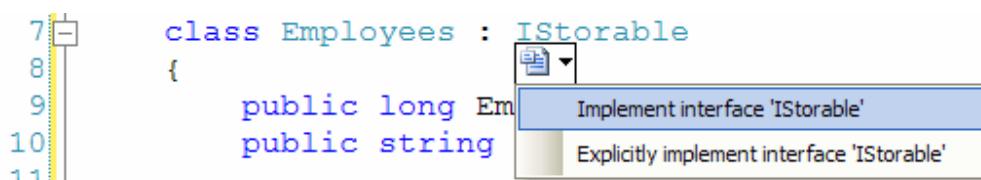
(۱۱) همانند کلاس Financial، این کلاس نیاز دارد که اطلاعات خود را در دیسک ذخیره کند. پس ایترفیس IStorable را برای این کلاس نیز باید به کار ببریم. برای این کار تعریف کلاس را به صورت زیر تغییر دهید:

```

namespace Interface_Demo
{
    class Employees : IStorable
    {

```

(۱۲) اگر برای چند لحظه، اشاره گر ماوس را بر روی نام ایترفیس قرار دهید، کادر کوچکی همانند شکل ۱۰-۱۰ نمایش داده خواهد شد. به وسیله این کادر می توانید از ویژوال استودیو بخواهید که تعریف تمام متدها و خاصیت‌های این ایترفیس را به برنامه‌ی شما اضافه کند. به این ترتیب فقط کافی است که پیاده سازی مورد نظرتان را در متدها و خاصیت‌های مربوط قرار دهید. برای این کار در قادری که در شکل ۱۰-۱۰ نیز نمایش داده شده است، روی گزینه‌ی Implement interface 'IStorable' کلیک کنید.

شکل ۱۰-۱۰

(۱۳) مشاهده می کنید که با انتخاب این گزینه، تمام متدها و خصیت های موجود در اینترفیس `IStorable` به کلاس اضافه می شوند. در تمام این متدها و خصیت ها کدی مشابه زیر قرار دارد:

```

throw new Exception(
    "The method or operation is not implemented.");

```

(۱۴) کد موجود در متod `RetrieveData` را به صورت زیر تغییر دهید:

```

public string RetrieveData()
{
    // Define a variable to store results
    string result;

    // Produce the result
    result = "Employee ID: " + this.EmployeeID;
    result += " Employee Name: " + this.EmployeeName;

    return result;
}

```

(۱۵) کد درون بخشهای `get` و `set` خاصیت `SavePath` را نیز به صورت زیر تغییر دهید:

```

public string SavePath
{
    get
    {
        return _savePath;
    }
    set
    {
        _savePath = value;
    }
}

```

(۱۶) تا اینجا کلاس های مورد نیاز در برنامه را ایجاد کرده ایم، حال باید کدی برای تست کردن برنامه بنویسیم. با استفاده از `Main` فایل `Program.cs` فایل `Solution Explorer` را باز کرده و کد زیر را به متod پنجه هی

اضافه کنید. هنگام اضافه کردن کد با پیغام خطای مواجه می شوید که متد Save تعریف نشده است. می توانید از این پیغام صرفنظر کنید، زیرا این متد را در مرحله بعد ایجاد خواهیم کرد.

```
static void Main(string[] args)
{
    // Instantiating the needed variables
    Financial finan = new Financial(264399, 368547);
    Employees emp = new Employees(1, "John Smith");

    // Writing information about created objects
    Console.WriteLine("A Financial object created!");
    Console.WriteLine("Expenditure: " + finan.Expenditures);
    Console.WriteLine("Earning: " + finan.Earnings);

    Console.WriteLine("An Employees object created!");
    Console.WriteLine("Employee ID: " + emp.EmployeeID);
    Console.WriteLine("Employee Name: " + emp.EmployeeName);
    Console.WriteLine("Press any key to save data" +
        " on disk.");

    Console.Read();

    Save(finan);
    Console.WriteLine("Financial information saved at: " +
        finan.SavePath);
    Save(emp);
    Console.WriteLine("Employees information saved at: " +
        emp.SavePath);
    Console.Read();
}
```

(۱۷) برای نوشتن متد Save به استفاده از کلاس File در فضای نام System.IO نیاز داریم، پس با استفاده از راهنمای زیر این فضای نام را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.IO;
```

(۱۸) متد زیر را به برنامه اضافه کنید تا قسمت تست برنامه نیز تکمیل شود:

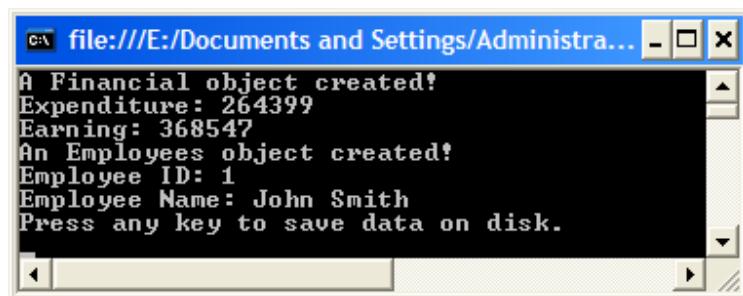
```
static void Save(IStorable obj)
{
    // Define a variable to store important data
    string data;
```

```

    // Retrieving important data to save on disk
    data = obj.RetrieveData();
    // Saving retrieved data on disk
    File.WriteAllText(obj.SavePath, data);
}

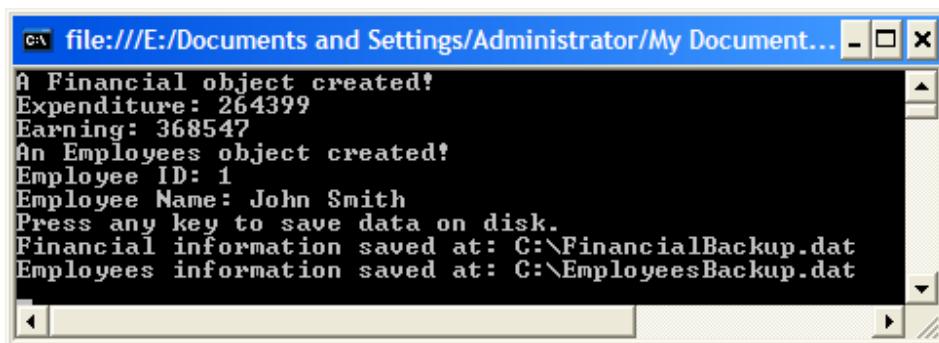
```

۱۹) حال برنامه را اجرا کنید. پنجره ای مشابه شکل ۱۱-۱۰ مشاهده خواهد کرد که اطلاعات اشیای ساخته شده را نمایش می دهد.

شکل ۱۱-۱۰

۲۰) کلیدی را در برنامه فشار دهید. به این ترتیب اطلاعات کلاسها در فایلهای مشخص شده ذخیره می شوند. برنامه نیز ذخیره شدن این اطلاعات را همانند شکل ۱۲-۱۰ اعلام می کند.

شکل ۱۲-۱۰

چگونه کار می کند؟

همانطور که گفتم، interface یک قرار داد است. در این برنامه ابتدا یک ایترفیس ایجاد می کنیم، به بیان دیگر قراردادی ایجاد می کنیم تا هر کلاسی که بخواهد اطلاعاتش را در دیسک ذخیره کند باید از آن قرار داد پیروی کند. در این قرارداد نیز ذکر می کنیم هر کلاسی که بخواهد اطلاعاتش را در دیسک ذخیره کند باید تابعی به نام RetrieveData داشته باشد که این تابع اطلاعات مهم کلاس را از نوع رشته برگرداند. همچنین کلاس مذکور باید دارای خاصیتی از نوع خواندنی-نوشتی به نام SavePath باشد که مسیر ذخیره اطلاعات را برگرداند.

```

// Define functions and properties needed for
// an object to be storable
public interface IStorable
{
    // A method for retrieving important data
    string RetrieveData();

    // A property to set the path for saving data
    string SavePath
    {
        get;
        set;
    }
}

```

در طراحی یک اینترفیس دقت کنید که همانند کلاسهای `Abstract` نباید هیچ گونه پیاده سازی ای برای متدها و یا خاصیت‌ها تعیین کنید. بلکه فقط کافی است نام، نوع داده برگشتی و همچنین پارامترهای آنها را مشخص کنید. همچنین نباید هیچ سطح دسترسی از قبیل `private` و یا `public` در اینترفیس مشخص کنید، بلکه سطح دسترسی تمام متدها و خاصیتهای آن برابر با سطح دسترسی خود `interface` می‌باشد. برای مثال در اینترفیسی که در برنامه‌ی قبلی ایجاد کردیم مشاهده می‌کنید که هیچ سطح دسترسی ای برای متدها و خاصیت‌ها تعیین نشده است، اما سطح دسترسی اینترفیس برابر با `public` مشخص شده است. بنابراین سطح دسترسی کلیه اعضا برابر با `public` خواهد بود.

حال هر کلاسی که از اینترفیس `IStorable` استفاده کند بر طبق این قرارداد موظف خواهد بود که متدهای نام از نوع `public` داشته باشد که هیچ پارامتری دریافت نکند و همچنین یک `string` از نوع `SavePath` با عنوان نتیجه برگرداند. همچنین این کلاس باید یک خاصیت خواندنی-نوشتنی به نام `RetrieveData` داشته باشد که یک رشته را برگرداند.

معرفی کلاس `Financial` کاملاً واضح است. همانطور که گفتم برای اینکه در این برنامه فقط بتوانیم بر نحوه کار اینترفیس ها تمرکز کنیم، کلاسهای ساده تعریف می‌کنیم. این کلاس شامل دو فیلد برای نگهداری هزینه‌ها و مخارج است. همچنین به فیلد دیگری نیز در این کلاس نیاز داریم تا مکان ذخیره شدن اطلاعات کلاس در دیسک را در آن نگهداری کنیم.

```

// Define some fields in class to store data
public string _savePath = @"C:\FinancialBackup.dat";
public long Expenditures;
public long Earnings;

```

همچنین یک متدهای سازنده برای این کلاس ایجاد می‌کنیم تا مقدار اولیه فیلد های شیء را برابر با مقادیر مورد نظر کاربر قرار دهد.

```

// Class Constructor that takes two arguments
public Financial(long expend, long earn)
{
    this.Expenditures = expend;
    this.Earnings = earn;
}

```

برای اینکه مشخص کنیم یک کلاس از قراردادهای یک اینترفیس خاص پیروی می کند باید نام اینترفیس را بعد از کاراکتر : در مقابل نام کلاس ذکر کنیم، دقیقاً مشابه مشخص کردن یک کلاس پایه برای کلاس. البته دقت کنید که در وراثت هر کلاس فقط می توانست شامل یک کلاس پایه باشد، اما هر کلاس می توانند چندین اینترفیس را در خود به کار ببرد. به عبارت دیگر برخلاف وراثت، یک کلاس می توانند از قواعد چندین اینترفیس پیروی کند و متدهای تعیین شده در آنها را در خود ایجاد کند. برای اینکه مشخص کنیم کلاس **Financial** از اینترفیس **IStorable** استفاده می کند، تعریف کلاس را به صورت زیر تغییر می دهیم:

```
class Financial : IStorable
{
```

حال باید یک متد به نام **RetrieveData** در کلاس ایجاد کنیم که اطلاعات مهم کلاس را در قالب رشته برگرداند. این متد باید از نوع **Public** باشد و همچنین باید پارامتری را دریافت کند، در غیر این صورت هنگام کامپایل با خطأ مواجه خواهد شد. بنابراین متدی را به صورت زیر به برنامه اضافه می کنیم:

```
// Implementation of RetrieveData method
// in IStorable interface
public string RetrieveData()
{
    string result;
    result = "Expenditure = " + this.Expenditures;
    result += " Earnings = " + this.Earnings;
    return result;
}
```

در این متد نیز مقادیر موجود در فیلد های کلاس را در داخل یک متغیر رشته ای قرار داده و آن را برمی گردانیم. حال باید خاصیت ای که در اینترفیس مشخص شده است را نیز در کلاس ایجاد کنیم. این خاصیت در اینترفیس دارای بخش های **get** و **set** است، پس در کلاس نیز باید دارای این بخشها باشد، به عبارت دیگر باید خواندنی -نوشتگی باشد.

```
// Implementation of SavePath property
// in IStorable interface
public string SavePath
{
    get
    {
        return _savePath;
    }
    set
    {
        _savePath = value;
    }
}
```

با اضافه کردن این خاصیت به کلاس، تمام متدها و خاصیت‌های مورد نیاز را به برنامه اضافه کرده‌ایم. حال به طراحی کلاس بعدی یعنی کلاس Employees می‌پردازیم. در این کلاس نیز همانند کلاس Financial دو فیلد برای نگهداری اطلاعات کارمند، یک فیلد برای نگهداری آدرسی که باید اطلاعات کلاس در آن ذخیره شود و یک متدهای سازنده برای مشخص کردن اولیه فیلدهای کلاس ایجاد می‌کنیم:

```
public string _savePath = @"C:\EmployeesBackup.dat";
public long EmployeeID;
public string EmployeeName;

public Employees(int ID, string Name)
{
    this.EmployeeID = ID;
    this.EmployeeName = Name;
}
```

اکنون باید مشخص کنیم که این کلاس نیز از قواعد موجود در اینترفیس IStorable پیروی می‌کند. برای این کار همانند کلاس Financial، نام اینترفیس را در مقابل نام کلاس ذکر می‌کنیم. به این ترتیب باید متدهای RetrieveData و SavePath را نیز در کلاس ایجاد کنیم.

```
public string RetrieveData()
{
    // Define a variable to store results
    string result;

    // Produce the result
    result = "Employee ID: " + this.EmployeeID;
    result += " Employee Name: " + this.EmployeeName;

    return result;
}

public string SavePath
{
    get
    {
        return _savePath;
    }
    set
    {
        _savePath = value;
    }
}
```

بعد از تمام شدن طراحی کلاس‌های مورد نیاز در برنامه، باید قسمتی را برای بررسی نحوه عملکرد آن بنویسیم. در متدهای Main و Financial ایجاد کرده و اطلاعات آنها را با استفاده از متدهای WriteLine و Employees دو شیء از نوع Financial و Employees را با استفاده از متدهای WriteLine به کاربر نمایش می‌دهیم:

```
// Instantiating the needed variables
Financial finan = new Financial(264399, 368547);
Employees emp = new Employees(1, "John Smith");

// Writing information about created objects
Console.WriteLine("A Financial object created!");
Console.WriteLine("Expenditure: " +
    finan.Expenditures);
Console.WriteLine("Earning: " + finan.Earnings);
Console.WriteLine("An Employees object created!");
Console.WriteLine("Employee ID: " + emp.EmployeeID);
Console.WriteLine("Employee Name: " +
    emp.EmployeeName);
```

حال به قسمتی می‌رسیم که راحتی کار با اینترفیس‌ها را می‌توانید به وضوح درک کنید. همانطور که گفتم هنگام ایجاد متدهای ما تفاوتی ندارد که چه شیء ای به این متدهای فرستاده می‌شود بلکه فقط می‌خواهیم شیء ای که فرستاده می‌شود دارای متدهای به نام RetrieveData باشد تا اطلاعات مهم آن را در قالب رشته برگرداند. همچنین می‌خواهیم این شیء دارای خاصیتی به نام SavePath باشد که آدرس ذخیره شدن فایل را برگرداند. بنابراین به راحتی می‌توانیم به متدهای Save و SavePath پارامتری که دریافت می‌کند حتماً باید از قواعد اینترفیس IStorable پیروی کرده باشد.

```
static void Save(IStorable obj)
```

نکته‌ای که باید به آن توجه کنید این است که در بدنه‌ی متدهای Save فقط به خصیت‌ها و متدهایی از شیء obj دسترسی داریم که در اینترفیس IStorable تعریف شده‌اند. برای مثال اگر شیء ای از نوع Employees را به متدهای Save و Employees بفرستیم، درون این متدهای SavePath و SavePath دسترسی داشته باشیم (با وجود اینکه این فیلد از نوع public است). دلیل این نمی‌توانیم به مقدار فیلد EmployeeID دسترسی داشته باشیم که اشیایی که به متدهای فرستاده می‌شوند فقط باید دارای متدهای امر هم کاملاً واضح است. در هنگام تعریف متدهای مشخص کرده ایم که اشیایی که به متدهای فرستاده می‌شوند فقط باید دارای خصیت‌های تعریف شده در اینترفیس IStorable باشند، بنابراین نمی‌توانیم انتظار بیشتری از پارامترهای فرستاده شده به این متدهای داشته باشیم. در بدنه‌ی متدهای RetrieveData و WriteAllText اطلاعات مهم پارامتر فرستاده شده را بدست آوریم، سپس با استفاده از متدهای File و WriteAllText اطلاعات را در آدرسی که درون کلاس مشخص شده است قرار می‌دهیم:

```
// Define a variable to store important data
string data;

// Retrieving important data to save on disk
data = obj.RetrieveData();
// Saving retrieved data on disk
```

```
File.WriteAllText(obj.SavePath, data);
```

نکته: دقت کنید که در هنگام تعریف یک اینترفیس، نمی‌توانید فیلدی در آن ایجاد کنید. به عبارت دیگر نمی‌توانید کلاس‌های استفاده کننده از یک اینترفیس را ملزم به تعریف یک فیلد خاص کنید. برای مثال استفاده از اینترفیس زیر در برنامه موجب بروز خطا خواهد شد:

```
public interface IInvalid
{
    int MakesAnError;
    // Other members of this interface goes here
}
```

حال که با بیشتر تکنیک‌های برنامه نویسی شبیه گرا آشنا شدید، در ادامه سعی می‌کنیم با استفاده از این تکنیک‌ها برنامه‌ای کاربردی ایجاد کرده تا با نحوه استفاده از آنها در عمل بیشتر آشنا شویم.

ایجاد یک برنامه‌ی کاربردی:

در این قسمت از فصل برنامه‌ی خواهیم نوشت که به وسیله آن بتوانید سایتهاي موجود در بخش Favorites اینترنت اکسپلورر را مشاهده کنید. همچنین در این برنامه دکمه‌ای قرار می‌دهیم که به وسیله آن بتوانید آن سایتها را با استفاده از اینترنت اکسپلورر مشاهده کنید.

شورت کات‌های اینترنتی و Favorites‌ها:

احتمالاً تاکنون با قسمت Favorites در اینترنت اکسپلورر برخورد کرده‌اید و عملکرد آن را نیز می‌دانید. اما نکته‌ای که ممکن است در این مورد ندانید، این است که اینترنت اکسپلورر چگونه اطلاعات موجود در قسمت Favorites را ذخیره می‌کند؟ در حقیقت، گزینه‌های موجود در قسمت Favorites فقط مخصوص اینترنت اکسپلورر نیستند و هر برنامه‌ای می‌تواند به آنها دسترسی داشته باشد، فقط کافی است مکان ذخیره شده این فایلها را بداند. همانطور که می‌دانید در ویندوز XP، برنامه‌ها می‌توانند اطلاعات مربوط به هر کاربر را در فolder مخصوص به آن کاربر که در مسیر C:\Documents and Settings قرار دارد، بنویسنند. در این مسیر بازی هر کاربر یک فolder به نام او وجود دارد. برای مثال کامپیوتری که در شکل ۱۳-۱۰ نشان داده شده است یک کاربر به نام Mohammad وجود دارد.

نکته: در این مسیر علاوه بر فolder هایی مخصوص کاربران کامپیوتر، فolder های دیگری نیز وجود دارد. فolder Administrator وجود دارد. فolder All Users حاوی اطلاعاتی است که بین تمام کاربران مشترک است. فolder Default User نیز یک فolder مخصوص است که هنگامی که یک کاربر برای اولین بار از سیستم استفاده می‌کند، ویندوز تنظیمات مشخص شده در این فolder را برای او به کار می‌برد.

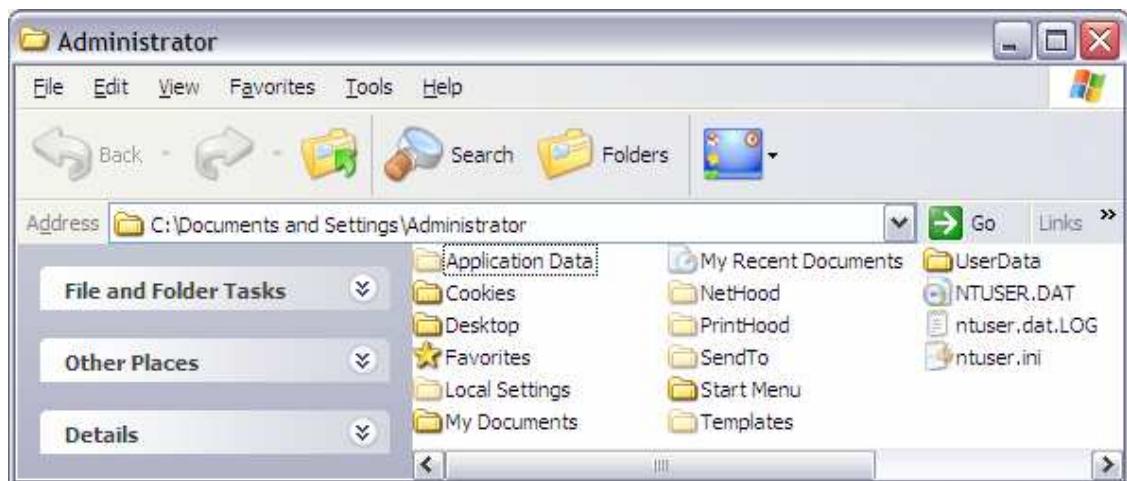
شکل ۱۳-۱۰

بر اساس تنظیمات امنیتی کامپیوتری که از آن استفاده می کنید، ممکن است به محتویات این فolder دسترسی نداشته باشید و یا اینکه فقط بتوانید محتویات فolder مخصوص به کاربری که در حال استفاده از آن هستید را مشاهده کنید. بعد از اینکه وارد یکی از این فolders ها شدید، یک دسته دیگر از فolders ها را همانند شکل ۱۴-۱۰ مشاهده خواهید کرد (البته ممکن است محتویات آن فolder بر اساس تنظیمات کامپیوتر شما با محتویات نمایش داده شده در شکل متفاوت باشد).

توجه کنید که در شکل ۱۴-۱۰ بعضی از فolders ها کمرنگ نمایش داده شده اند زیرا این فolders ها به صورت پیش فرض مخفی هستند. به همین دلیل بر حسب تنظیمات کامپیوتری که از آن استفاده می کنید، ممکن است این فolders های کمرنگ نمایش داده نشوند. البته در این قسمت از این فolders ها استفاده نخواهیم کرد و فقط با فolder Favorites کار می کنیم که در هر حال نمایش داده می شود.

همانطور که گفتم این فolder و فolders های درون آن مکانی هستند که ویندوز، اطلاعات شخصی هر کاربر را در آنها ذخیره می کند. برای مثال:

- **Cookies**: اطلاعات مربوط به صفحات وبی که مشاهده کرده اید را نگه داری می کند.
- **Desktop**: فایلها و فolders هایی که در Desktop نمایش داده می شوند در این قسمت ذخیره می شوند.
- **Favorites**: آیتم های موجود در قسمت Favorites اینترنت اکسپلورر در این فolder ذخیره می شوند.
- **My Documents**: مکانی برای ذخیره اطلاعات، عکسها و سندهای ایجاد شده به وسیله کاربر است.
- **Start Menu**: لیستی از آیکون ها و فolders هایی که زمان استفاده از منوی Start نمایش داده می شوند را نگهداری می کند.
- **User Data**: اطلاعات مربوط به برنامه هایی که کاربر از آنها استفاده می کند را نگهداری می کند.

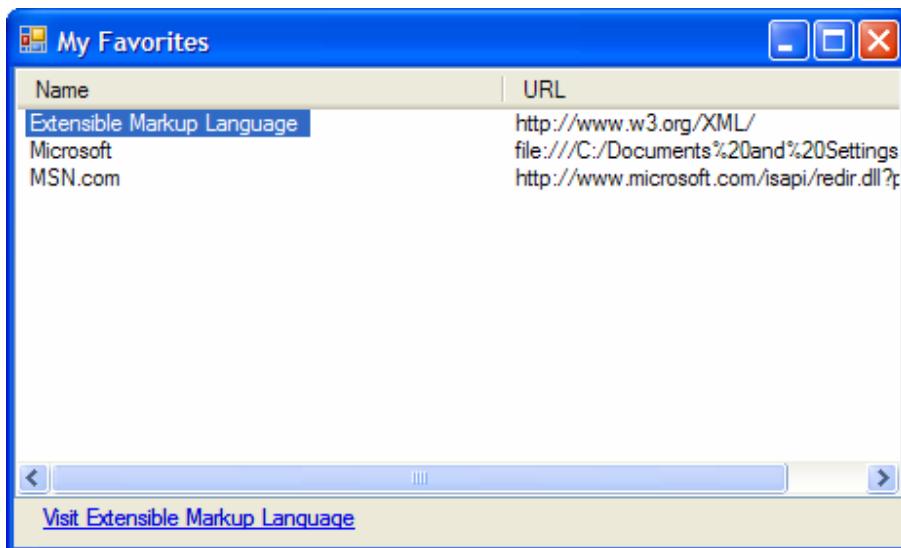

شکل ۱۴-۱۰

در این قسمت فقط فolder Favorites استفاده خواهیم کرد، بنابراین این فolder را باز کنید. در این فolder لیستی شامل تعدادی لینک به آدرس های اینترنتی مشاهده خواهید کرد. مشاهده می کنید که لینک های این قسمت با لینک های موجود در قسمت Favorites اینترنت اکسپلورر برابر هستند. اگر روی هر کدام از این لینک ها دو بار کلیک کنید، اینترنت اکسپلورر باز شده و به سایتی که لینک به آن اشاره می کند می رود.

حال که متوجه شدید گزینه های قسمت Favorites در اینترنت اکسپلورر در چه فولدری نگهداری می شوند، می توانید برنامه ای بنویسید که این فolder را باز کرده و از لینک های درون آن استفاده کند، برای مثال آنها را به یک لیست اضافه کند، سایت مربوط به آنها را با استفاده از اینترنت اکسپلورر نمایش دهد و ... در این مثال از فولدر هایی که در قسمت Favorites وجود دارند صرف نظر می کنیم و فقط با فایلهای این قسمت کار خواهیم کرد.

این برنامه بعد از اتمام همانند شکل ۱۵-۱۰ خواهد بود.

شکل ۱۵-۱۰

استفاده از کلاسها:

تاکنون در مثال های قبلی این کتاب برنامه های ساده ای ایجاد می کردید که بیشتر وظایف شان را در فرم برنامه انجام می دادند. در این قسمت می خواهیم کلاسی ایجاد کنیم که لیستی از گزینه های موجود در Favorites را نمایش دهد. به این ترتیب می توانیم از لیستی که این کلاس ایجاد می کند در هر برنامه و به هر نحوی که بخواهید استفاده کنیم. برای مثال می توانید گزینه های موجود در این لیست را با استفاده از یک لیست باکس نمایش دهید و سپس به کاربر اجازه دهید که با استفاده از اینترنت اکسپلورر آنها را مشاهده کند.

بهترین راه برای ایجاد چنین برنامه ای این است که کلاس هایی را به صورت زیر ایجاد کنیم:

- **WebFavorite**: هر شیء از این کلاس برای نگهداری یکی از گزینه های موجود در Favorites و Favorites همچنین ویژگی های آن مانند Name و URL به کار می رود.
- **Favorites**: این کلاس می تواند کامپیوتر کاربر را برای پیدا کردن Favorites جستجو کند، برای هر یک از گزینه های Favorite یک شیء از کلاس WebFavorite ایجاد کرده و اشیای ایجاد شده را در یک آرایه قرار دهد.

این دو کلاس اصطلاحاً قسمت **back-end** برنامه را تشکیل می‌دهند. به عبارت دیگر می‌توانیم بگوییم تمام کلاس‌هایی که وظیفه‌ی خاصی را در برنامه انجام می‌دهند اما هیچ رابط گرافیکی خاصی ندارند تا در برنامه به کاربر نمایش داده شود، قسمت **back-end** یک برنامه را تشکیل می‌دهند. جدا کردن این قسمتها از ظاهر برنامه باعث می‌شود تا بتوانید از این کلاس‌ها در برنامه‌های دیگر خود نیز به راحتی استفاده کنید (استفاده مجدد از کد). همچنین برای تکمیل این برنامه به یک قسمت **front-end** نیز نیاز دارید که رابط کاربری برنامه را تشکیل می‌دهد. در این برنامه، این قسمت شامل یک فرم ویندوزی و چند کنترل عادی خواهد بود.

در چند بخش بعدی، به طراحی کلاس‌های مورد نیاز و همچنین رابط گرافیکی برنامه‌ای که در شکل ۱۶-۱۰ مشاهده کردید خواهیم پرداخت.

امتحان کنید: ایجاد برنامه‌ی **Favorites Viewer**

(۱) محیط ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را باز کنید و یک پروژه ویندوزی جدید به نام **Favorites Viewer** ایجاد کنید.

(۲) خصیت‌های فرم را بر طبق لیست زیر تنظیم کنید:

- خصیت **Size** را برابر با ۴۶۴ ; ۲۸۰ قرار دهید.
- خصیت **StartPosition** را برابر با **CenterScreen** قرار دهید.
- خصیت **Text** را برابر با **My Favorites** قرار دهید.

(۳) یک کنترل **ListView** به فرم اضافه کنید و اندازه آن را به صورتی تغییر دهید که مشابه شکل ۱۵-۱۰ شود. سپس خصیت‌های آن را به صورت زیر تغییر دهید:

- خصیت **Name** آن را برابر با **lstFavorites** قرار دهید.
- خصیت **Anchor** آن را برابر با **Left , Right , Top , Bottom** قرار دهید.
- خصیت **View** را برابر با **Details** قرار دهید.

(۴) خصیت **Properties** کنترل **Columns** را با استفاده از پنجره‌ی **انتخاب کرده و روی دکمه‌ی ... در مقابل آن کلیک کنید. به این ترتیب کادر **ColumnHeader Collection** در این کادر روی دکمه کلیک کنید. سپس خصیت‌های ستون جدید را که در بخش **اضافه Editor** نمایش داده خواهد شد.**

(۵) در این کادر روی دکمه‌ی **Add** کلیک کنید. سپس خصیت‌های ستون جدید را که در بخش **اضافه Members** شده است، برابر با مقادیر زیر قرار دهید:

- خصیت **Name** را برابر با **hdrName** قرار دهید.
- خصیت **Text** آن را برابر با **Name** قرار دهید.
- خصیت **Width** آن را برابر با ۲۵۰ قرار دهید.

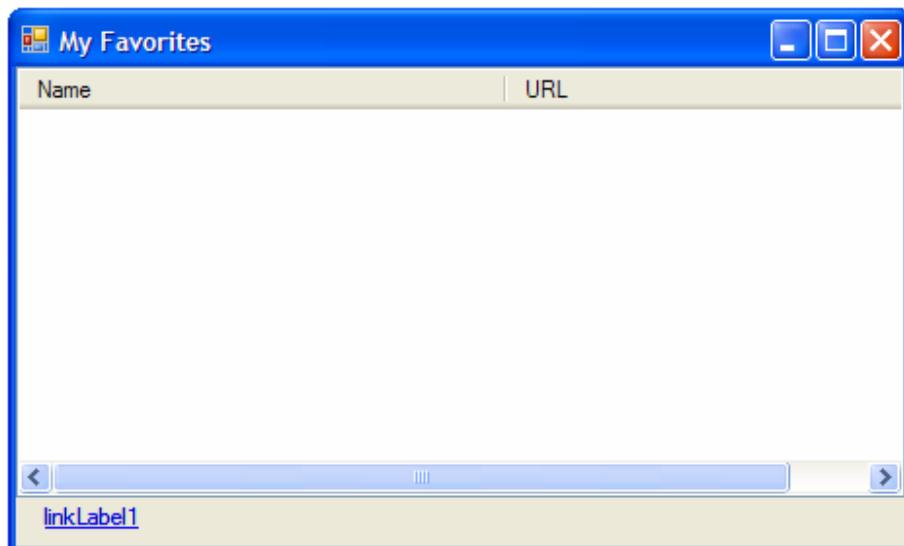
(۶) مجدداً روی دکمه‌ی **Add** کلیک کنید تا ستون جدیدی به قسمت **اضافه** شود. سپس خصیت‌های این ستون را برابر با مقادیر زیر قرار دهید:

- خاصیت Name آن را برابر با `hdrUrl1` قرار دهید.
- خاصیت Text آن را برابر با `Ur1` قرار دهید.
- خاصیت Width آن را برابر با 250 قرار دهید.

- (7) روی دکمه `OK` کلیک کنید تا کادر `ColumnHeader Collection Editor` بسته شود.
 (8) یک کنترل `LinkLabel` به فرم اضافه کرده و خاصیت های آن را برابر با مقادیر زیر قرار دهید.

- خاصیت Name آن را برابر با `lnkUrl1` قرار دهید.
- خاصیت Anchor آن را برابر با `Bottom, Left, Right` قرار دهید.
- خاصیت TextAlign را برابر با `MiddleLeft` قرار دهید.

(9) فرم کامل شده ای برنامه باید مشابه شکل ۱۶-۱۰ شده باشد.

شکل ۱۶-۱۰

چگونه کار می کند؟

تمام کاری که در این قسمت انجام دادیم، طراحی ظاهر برنامه بود تا بتواند نتیجه‌ی بدست آمده را نمایش دهد. در این فرم کنترل `ListView` برای نمایش نام و آدرس هر یک از گزینه‌های موجود در فolder `Favorites` به کار می‌رود. کنترل `LinkLabel` هم برای باز کردن برنامه‌ی مرورگر و نمایش سایت انتخاب شده در لیست استفاده می‌شود. تاکنون مراحل اولیه کار را انجام داده ایم. در بخش امتحان کنید بعد، مشاهده خواهید کرد که چگونه می‌توان کلاس‌های بخش back-end برنامه را ایجاد کرد.

امتحان کنید: ایجاد کلاس WebFavorite

- (۱) با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه (Favorites Viewer) کلیک راست کنید و سپس از منوی باز شده گزینه‌ی Add... را انتخاب کنید تا کادر Name در قسمت نمایش داده شود. در قسمت Item عبارت WebFavorite.cs را وارد کرده و روی دکمه‌ی Add کلیک کنید.
- (۲) با استفاده از دستور زیر فضای نام System.IO را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.IO;

namespace Favorites_Viewer
```

- (۳) حال طراحی خود کلاس را شروع می‌کنیم. برای این کار ابتدا دو فیلد که در زیر آمده است را به کلاس اضافه کنید:

```
// Public Members
public string Name;
public string Url;
```

- (۴) همچنین یک متده به نام Load همانند زیر به کلاس اضافه کنید تا مقادیر مورد نیاز را در فیلد های کلاس قرار دهد:

```
public void Load(string FileName)
{
    // Declare variables
    string strData;
    string[] strLines;
    FileInfo objFileInfo = new FileInfo(FileName);

    // Set the Name member to the file name
    // minus the extension
    Name = objFileInfo.Name.Substring(0,
        objFileInfo.Name.Length -
        objFileInfo.Extension.Length);

    // Read the entire contents of the file
    strData = File.ReadAllText(FileName);

    // Split the lines of data in the file
    strLines = strData.Split('\n');

    // Process each line looking for the URL
    foreach(string strLine in strLines)
    {
        // Does the line of data start with URL=
```

```

        if (strLine.StartsWith("URL="))
    {
        // Yes, Set the Url member to the actual URL
        Url = strLine.Substring(4);
        // Exit the foreach loop
        break;
    }
}

```

چگونه کار می کند؟

تنها نکته‌ی مهمی که در این کلاس قرار دارد این است که این کلاس چگونه هنگام فراخوانی متده Load اطلاعات داخل خود را پر می کند؟

در ابتدای این متده باید متغیرهای مورد نیاز در متده تعريف کنیم. یک متغیر به نام strData ایجاد کرده و تمام محتویات فایلی که در حال بررسی است را در آن قرار می دهیم (هر فایلی که مشخص کننده یکی از گزینه‌های منوی Favorites در اینترنت اکسپلورر است، در حقیقت یک فایل متنی است که محتویات آن با ویرایشگری مانند notepad نیز قابل مشاهده است. پس می توانیم در برنامه محتویات آن فایل را خوانده و در یک متغیر رشته‌ای قرار دهیم). همچنین یک آرایه رشته‌ای به نام strLines تعریف کرده و هر خط از اطلاعات متغیر strData را در یک عنصر از آن قرار می دهیم. در آخر هم یک شیء از کلاس FileInfo ایجاد می کنیم تا به اطلاعات کامل فایلی که نام و آدرس آن به متده فرستاده می شود دسترسی داشته باشیم.

```

public void Load(string FileName)
{
    // Declare variables
    string strData;
    string[] strLines;
    FileInfo objFileInfo = new FileInfo(FileName);

```

همانطور که در فolder Favorites مشاهده کردید، نام هر فایل برابر با نام گزینه‌ای است که در لیست Radio Station Guide بنابراین می توانیم از نام فایل برای تنظیم اینترنت اکسپلورر نمایش داده می شود مانند Name در کلاس استفاده کنیم، البته پارامتر fileName که به کلاس فرستاده می شود حاوی آدرس کامل فایل است که شامل آدرس فایل، نام فایل و پسوند فایل می شود (برای مثال C:\Documents And Settings\Administrator\Favorites\Extensible Markup Language.url). کاری که باید انجام دهیم این است که نام فایل را از این رشته جدا کرده و در فیلد Name قرار دهیم. برای این کار می توانیم از کلاس FileInfo استفاده کنیم. ابتدا شیء ای از این کلاس به نام objFileInfo ایجاد می کنیم و هنگام نمونه سازی آن، آدرس فایل مورد نظر را که در fileName قرار دارد به عنوان پارامتر به تابع سازنده کلاس FileInfo می فرستیم. حال به وسیله این شیء می توانیم به اطلاعات مختلف فایل از قبیل نام و یا آدرس آن دسترسی داشته باشیم.

یکی از خصیت های شیئ `objFileInfo`، خصیت `Name` است که به وسیله آن می توانیم به نام و پسوند فایل دسترسی پیدا کنیم (برای مثال این خصیت برای فایل بالا مقدار "Extensible Markup Language.url" نیز از این خصیت استفاده کرده و نام و پسوند فایل را بدست می آوریم، سپس با استفاده از متده `SubString` نام فایل را از پسوند آن جدا می کنیم.

برای این کار باید دو پارامتر را برای متده `Substring` مشخص کنیم. پارامتر اول از این متده اندیس شروع کاراکتر ها است. در اینجا نام فایل از کاراکتر اول شروع می شود، پس اندیس شروع را صفر در نظر می گیریم.^۱ پارامتر دوم تعداد کاراکتر هایی است که باید از رشته جدا شوند. برای اینکه فقط نام فایل را بدست آوریم باید این پارامتر را به صورت "طول کل رشته منهای طول پسوند آن" وارد کنیم.

برای مثال در فایل بالا طول کل رشته `url` "Extensible Markup Language.url" برابر با ۳۰ کاراکتر است و طول پسوند آن ۴ کاراکتر، پس متده `Substring` از کاراکتر اول یعنی حرف R شروع می کند و تا ۳۰-۴ یعنی ۲۶ کاراکتر را برای گرداند. به این ترتیب عبارت `url`. از انتهای رشته حذف می شود.

```
// Set the Name member to the file name
// minus the extension
Name = objFileInfo.Name.Substring(0,
                                objFileInfo.Name.Length-
                                objFileInfo.Extension.Length);
```

حال باید محتویات فایل را خوانده و در متغیر `strData` قرار دهیم. برای این کار می توانیم از متده `ReadAllText` در کلاس `System.File` استفاده کنیم. این متده فایل مورد نظر را باز می کند، تمام محتویات داخل آن را درون متغیر مشخص شده قرار می دهد، فایل را می بندد و منابع گرفته شده به وسیله آن را نیز آزاد می کند.

```
// Read the entire contents of the file
strData = File.ReadAllText(FileName);
```

بعد از این که کد بالا توسط برنامه اجرا شد، متغیر `strData` دارای متنی مشابه متن زیر خواهد بود. این متن مربوط به محتویات فایل `Extensible Markup Language.url` است.

```
[DEFAULT]
BASEURL=http://www.w3.org/XML/
[InternetShortcut]
URL=http://www.w3.org/XML/
Modified=B0C9EC877EB3C401E2
```

اما کار با این اطلاعات به صورتی که در این متغیر قرار گرفته است کمی مشکل است. برای راحتی کار بهتر است آرایه ای رشته ای ایجاد کرده و هر خط از این اطلاعات را درون یکی از عناصر آن قرار دهیم. برای این کار می توانیم از متده `Split` در کلاس

^۱ اگر یک رشته را به صورت آرایه ای از کاراکتر های متوالی در نظر بگیریم، همانطور که در آرایه ها اندیس عنصر اول برابر با صفر است، در رشته های نیز اندیس کاراکتر اول برابر با صفر است.

استفاده کنیم^۱. از متدهای Split چندین نسخه سربار گذاری شده است. نسخه‌ای که در این قسمت از آن استفاده می‌کنیم کاراکتر هایی که باید به عنوان جدا کننده در نظر گرفته شوند را به عنوان پارامتر دریافت می‌کند. همانطور که در بخش‌های قبلی نیز گفتم کاراکتر کنترلی '\n' در C# برای مشخص کردن خط جدید به کار می‌رود. در اینجا نیز برای این که مشخص کنیم متن داخل strData (یا محتویات فایلی که خوانده شده) باید بر اساس خط جدید جدا شوند این کاراکتر را به عنوان جدا کننده به متدهای Split می‌فرستیم.

```
// Split the lines of data in the file
strLines = strData.Split('\n');
```

بعد از اجرای این خط از برنامه، هر یک از خطوط فایل مورد بررسی، در یکی از عناصر آرایه‌ی strLines قرار می‌گیرد. سپس باید با استفاده از یک حلقه‌ی foreach عناصر آرایه‌ی strLines را بررسی کنیم تا به خطی برسیم که با عبارت "URL=" شروع شود. برای تشخیص اینکه یک متغیر رشته‌ای با عبارت خاصی شروع می‌شود یا نه می‌توانیم از متدهای StartsWith در کلاس String استفاده کنیم. این متدهای یک عبارت را دریافت می‌کنند و یک مقدار Boolean را برگردانند. اگر این مقدار برابر با true بود به این معنی است که رشته‌ی مورد نظر با عبارت مشخص شده شروع می‌شود. پس می‌توانیم نتیجه‌ی برگشتی از این متدها را با استفاده از یک دستور if بررسی کنیم.

```
// Process each line looking for the URL
foreach(string strLine in strLines)
{
    // Does the line of data start with URL=
    if (strLine.StartsWith("URL="))
    {
```

اگر خطی که در حال بررسی آن هستیم با عبارت "URL=" شروع شود، یعنی آدرس مورد نظر ما که باید در فیلد Url قرار گیرد در این خط قرار دارد. پس با استفاده از متدهای Substring، آن را بدهست آورده و در فیلد url قرار می‌دهیم. به علت اینکه چهار کاراکتر اولی خط (کاراکتر های ' ' تا ' ') محتوی عبارت "URL=" هستند، پس به تابع Substring می‌گوییم که از کاراکتر پنجم تا انتهای رشته را برگرداند و در فیلد Url قرار دهد.

```
// Yes, Set the Url member to the actual URL
Url = strLine.Substring(4);
// Exit the foreach loop
break;
```

بررسی بقیه عناصر آرایه نیز کار بیهوده‌ای است، زیرا خط مورد نظرمان را پیدا کرده‌ایم. پس با استفاده از دستور break از حلقه foreach خارج می‌شویم.

^۱ اگر به کد دقت کنید مشاهده می‌کنید که برای دسترسی به متدهای Split و متغیر strData استفاده کرده‌ایم، دلیلی این امر نیز این است که را می‌توان به صورت شبیه‌ای در نظر گرفت که از کلاس String نمونه سازی شده است.

پیدا کردن گزینه های **Favorites**

برای تکمیل شدن قسمت back-end برنامه، به کلاس دیگری نیاز دارید که بتواند آرایه ای از اشیاء WebFavorite را در خود نگهداری کند. این کلاس باید بتواند فolder Favorites را بررسی کرده و بازی هر فایلی که پیدا می کند یک شیء جدید از نوع WebFavorite متناسب با اطلاعات فایل ایجاد کرده و به آرایه اضافه کند. در بخش امتحان کنید زیر چنین کلاسی را ایجاد خواهیم کرد.

امتحان کنید: ایجاد کلاس **Favorites**

- (۱) با استفاده از پنجره **Solution Explorer**، کلاس جدیدی به نام Favorites ایجاد کنید.
- (۲) حال باید فیلدی از نوع ArrayList در برنامه ایجاد کنیم تا اشیایی که از نوع WebFavorite ایجاد می شوند را در آن قرار دهیم. برای این کار کد زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
class Favorites
{
    // Public member
    public System.Collections.ArrayList FavoriteCollection
        = new ArrayList();
```

- (۳) در این کلاس به خاصیتی نیاز داریم تا آدرس فolder Favorites را در کامپیوتر کاربر برگرداند بنابراین این خاصیت باید از نوع فقط-خواندنی باشد. برای این کار کد مشخص شده در زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
public string FavoritesFolder
{
    get
    {
        // Return the path to the user's Favorites folder
        return Environment.GetFolderPath(
            Environment.SpecialFolder.Favorites);
    }
}
```

- (۴) در آخر نیز باید متدهای کلاس اضافه کنید که فایلهای درون فolder Favorites را بررسی کند. هنگامی که فایلی WebFavorite را پیدا کرد، یک شیء ArrayList برای آن ایجاد کرده و به آن اضافه کند. در این کلاس دو نسخه از این متدهای ایجاد می کنیم؛ یکی از آنها برای بدست آوردن آدرس فolder Favorites، از خاصیت FavoritesFolder در کلاس استفاده می کند، دیگری این آدرس را به عنوان پارامتر دریافت می کند. برای اضافه کردن دو متدهای کلاس، کد زیر را در کلاس قرار دهید:

```
public void ScanFavorites()
{
```

```

        // Scan the favorites folder
        ScanFavorites(this.FavoritesFolder);
    }

public void ScanFavorites(string FolderName)
{
    // Process each file in the Favorites folder
    foreach (string strFile in
        System.IO.Directory.GetFiles(FolderName))
    {
        // If the file has a url extension...
        if (strFile.EndsWith(".url", true, null))
        {
            // Create and use a new instance
            // of the WebFavorite class
            WebFavorite objWebFavorite =
                new WebFavorite();
            // Load the file information
            objWebFavorite.Load(strFile);
            // Add the object to the collection
            FavoriteCollection.Add(objWebFavorite);
        }
    }
}

```

برای ایجاد برنامه‌ی اصلی، باید شیئ ای از نوع `Favorites` ایجاد کرده، فolder را جستجو کنید و عناصری که در آن فولدر پیدا می شود را به لیست اضافه کنید. این کار در امتحان کنید بعد انجام خواهد شد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که در فصل پنجم مشاهده کردید، برای ایجاد یک آرایه که طول مشخصی نداشته باشد و بتوانید به راحتی اشیایی را به آن اضافه کرده و یا حذف کنید، باید از کلاس `ArrayList` استفاده کنید. در این قسمت نیز شیئ ای از این نوع را ایجاد می کنیم تا بتوانیم اشیای ایجاد شده از نوع `WebFavorite` (که تعداد آنها نیز مشخص نیست) را در آن قرار دهیم. اما سوال اینجاست که چگونه این لیست را پر کنیم؟ خوب، در کلاس `Favorites` متده سریار گذاری شده به نام `ScanFavorites` ایجاد می کنیم. نسخه‌ی دوم این متده آدرس فولدری را به عنوان پارامتر دریافت می کند و درون آن فولدر به دنبال فایلهایی با پسوند `.url` می گردد. امام بهتر است قبل از بررسی نحوه کار این متده، نحوه کارکرد خاصیت `FavoritesFolder` را بررسی کنیم.

به دلیل اینکه بر حسب کاربری که هم اکنون در حال استفاده از کامپیووتر است ممکن است آدرس فولدر `Favorites` تغییر کند، بهترین راه برای بدست آوردن آدرس این فولدر، پرسیدن آن از ویندوز است. برای این کار می توانیم از متده `System.Environment.GetFolderPath` که در کلاس `System.Environment` قرار دارد استفاده کنیم:

```
public string FavoritesFolder
```

```

{
    get
    {
        // Return the path to the user's Favorites folder
        return Environment.GetFolderPath(
            Environment.SpecialFolder.Favorites);
    }
}

```

این متده کی از گزینه های شمارنده `Environment.SpecialFolder` را به عنوان پارامتر دریافت می کند و آدرس آن فolder را برمی گرداند. شمارنده `SpecialFolder` حاوی نام تعدادی از فolderهای خاص است که معمولاً هنگام برنامه نویسی زیاد مورد استفاده قرار می گیرد (مانند فolder `My Documents` و یا `Program Files`). برای اینکه در برنامه ای اصلی از کلاس `Favorites` بخواهیم تا با جستجوی فolder `Favorites` لیست خود را پر کند باید نسخه ای اول از متده `ScanFavorites` را فراخوانی کنیم. این نسخه با استفاده از خاصیت `Favorites` فolder را بدست آورده و آن را به عنوان پارامتر به نسخه ای دوم از این متده فرستند.

```

public void ScanFavorites()
{
    // Scan the favorites folder
    ScanFavorites(this.FavoritesFolder);
}

```

کاری که نسخه ای دوم از متده انجام دهد این است که فایلهای موجود در آدرسی که به آن فرستاده شده است را بدست آورده و آنها را پردازش کند. برای بدست آوردن لیست فایلهای موجود در آن فolder می توانیم از متده `GetFiles` در کلاس `System.IO.Directory` استفاده کنیم. این متده آدرس فolder را که باید بررسی کند را به عنوان پارامتر دریافت می کند و آرایه ای از نام فایلهای موجود در آن را برمی گرداند. به این ترتیب می توانیم با استفاده از یک حلقه ای `foreach` آنها را بررسی کنیم. متغیری را از نوع `string` به نام `strFile` در حلقه تعریف می کنیم تا با هر بار گردش حلقه نام یکی از فایل ها در آن قرار گیرد.

```

// Process each file in the Favorites folder
foreach (string strFile in
    System.IO.Directory.GetFiles(FolderName))
{

```

دون حلقه ای `foreach` ابتدا بررسی می کنیم که آیا پسوند فایل برابر با `url` است یا نه؟ برای این کار می توانیم از متده `String.EndsWith` در کلاس `String` استفاده کنیم. متده `.EndsWith` یک متده سریار گذاری شده است و نسخه ای که در این برنامه از آن استفاده می کنیم سه پارامتر دریافت می کند. پارامتر اول عبارتی است که باید با انتهای رشته مقایسه شود، در اینجا عبارت `"url"`. را برای این پارامتر استفاده می کنیم. پارامتر دوم یک مقدار `Boolean` است که مشخص می کند آیا متده `.EndsWith` در هنگام مقایسه حالت حروف را نیز در نظر بگیرد یا نه؟ در این قسمت نمی خواهیم مقایسه ای متنه به صورت حساس به بزرگی و یا کوچکی حروف انجام شود پس مقدار `true` را برای این پارامتر استفاده می کنیم. پارامتر سوم هم شیئ ای

را از نوع `System.Globalization.CultureInfo` دریافت می کند، این شیء مشخص کننده تنظیمات محلی است که باید هنگام مقایسه در نظر گرفته شوند، اما در اینجا برای اینکه تنظیمات محلی پیش فرض به کار گرفته شود از عبارت `null` برای این پارامتر استفاده می کنیم.

```
// If the file has a url extension...
if (strFile.EndsWith(".url", true, null))
{
```

اگر فایلی که در حال بررسی است دارای پسوند `url` باشد باید شیء جدیدی از نوع `WebFavorite` ایجاد کنید، اطلاعات آن فایل را در داخل شیء قرار دهید و سپس شیء را به آرایه `Favorites` اضافه کنید. برای این کار ابتدا باید شبیه ای را از نوع `WebFavorite` ایجاد کرده و سپس متده `Load` را در آن شبیه فراخوانی کنید و آدرس فایل را به آن متده بفرستیم، در انتهای نیز شبیه را در آرایه قرار دهید.

```
// Create and use a new instance
// of the WebFavorite class
WebFavorite objWebFavorite = new WebFavorite();
// Load the file information
objWebFavorite.Load(strFile);
// Add the object to the collection
FavoriteCollection.Add(objWebFavorite);
```

در بخش امتحان کنید بعد، با استفاده از کلاس هایی که در این بخش ایجاد کردیم لیست داخل فرم را با فایلهای موجود در فolder `Favorites` کاربر کامل می کنیم.

امتحان کنید: ایجاد شبیه ای از کلاس `Favorites`

(۱) در فرم اصلی برنامه، روی قسمتی خالی از فرم دو بار کلیک کنید تا متده `Load` به رویداد `Load` آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متده وارد کنید.

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Create a new instance of the Favorites class
    Favorites objFavorites = new Favorites();

    // Scan the Favorites folder
    objFavorites.ScanFavorites();

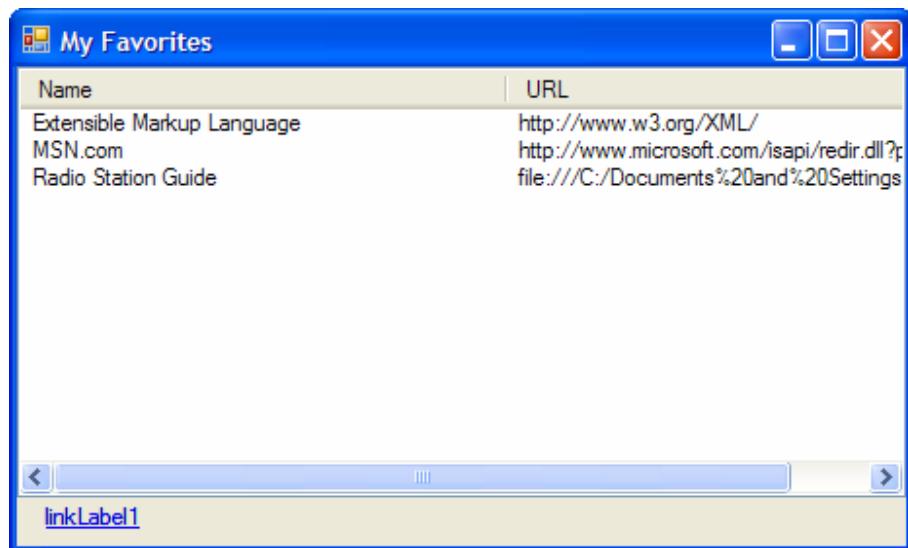
    // Process each objWebFavorite object
    // in the Favorites collection
    foreach (WebFavorite objWebFavorite in
        objFavorites.FavoriteCollection)
```

```

{
    // Declare a ListViewItem object
    ListViewItem objListViewItem = new
        ListViewItem();
    // Set the properties of ListViewItem object
    objListViewItem.Text = objWebFavorite.Name;
    objListViewItem.SubItems.Add(objWebFavorite.Url);
    // Add the ListViewItem object to the ListView
    lstFavorites.Items.Add(objListViewItem);
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید، پنجره‌ای مشابه شکل ۱۷-۱۰ مشاهده خواهید کرد.

شکل ۱۷-۱۰

چگونه کار می‌کند؟

در متدهای مرتبه به رویداد Load فرم، ابتدا شیئ را از نوع Favorites ایجاد کرده و سپس نسخه‌ی بدون پارامتر از متدهای ScanFavorites را فراخوانی می‌کنیم، به این ترتیب از کلاس می‌خواهیم که هنگام load شدن فرم، آرایه‌ی جدیدی به نام FavoritesCollection ایجاد کرده و بازای هر یک از گزینه‌هایی که در فolder Favorites دارد یک شیئ از نوع WebFavorite تشکیل دهد و آن را به آرایه اضافه کند.

```

// Create a new instance of the Favorites class
Favorites objFavorites = new Favorites();

// Scan the Favorites folder
objFavorites.ScanFavorites();

```

بعد از اتمام متد ScanFavorites، آرایه‌ی FavoritesCollection با عناصری از نوع WebFavorite پر شده است. حال باید با استفاده از عناصر این آرایه در کلاس Favorites، آیتم‌های درون لیست را کامل کنیم. برای این کار مانند قسمتهای قبل از یک حلقه‌ی foreach استفاده می‌کنیم تا بتوانیم تمام عناصر آرایه را پیمایش کنیم.

قبل از ادامه بهتر است به این نکته توجه کنید که آیتم‌های درون کنترل ListView، اشیای از کلاس ListViewItem هستند که در یک آرایه قرار دارند. بنابراین برای اینکه یک آیتم به این کنترل اضافه کنیم، باید یک شیء از نوع ListViewItem ایجاد کرده و آن را به کنترل اضافه کنیم. درون حلقه‌ی foreach ابتدا شیء‌ای را از کلاس ListViewItem نمونه سازی کرده و خاصیت Text آن را توجه به فیلد Name در کلاس WebFavorite کامل می‌کنیم. سپس آدرس لینک مورد نظر را نیز که در فیلد Url قرار دارد به خاصیت SubItems از ListViewItem اضافه می‌کنیم.

```
// Declare a ListViewItem object
ListViewItem objListViewItem = new ListViewItem();
// Set the properties of ListViewItem object
objListViewItem.Text = objWebFavorite.Name;
objListViewItem.SubItems.Add(objWebFavorite.Url);
```

در انتها نیز شیء ListViewItem را به خاصیت Items از کنترل ListView اضافه می‌کنیم تا در فرم نمایش داده شود.

```
// Add the ListViewItem object to the ListView
lstFavorites.Items.Add(objListViewItem);
```

خوب، تا اینجا برنامه‌ی ما قادر است گزینه‌های موجود در منوی Favorites اینترنت اکسپلورر را به صورت یک لیست در فرم نمایش دهد، اما هنوز نمی‌تواند سایتی که این لینک‌ها به آن اشاره می‌کنند را باز کند. نحوه‌ی انجام این کار را نیز در بخش بعدی بررسی خواهیم کرد.

مشاهده‌ی لینک‌ها:

در بخش امتحان کنید بعد می‌خواهیم قابلیتی را به برنامه اضافه کنیم تا کاربر بتواند با انتخاب یک لینک از لیست، محتویات آن لینک را درون اینترنت اکسپلورر مشاهده کند.

امتحان کنید: مشاهده‌ی لینک‌ها

(۱) به قسمت طراحی مربوط به Form1 بروید و کنترل lstFavorites را از فرم انتخاب کنید. سپس در پنجره‌ی Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا لیستی از رویداد‌ای این کنترل نمایش داده شود. در

این لیست رویداد Click را پیدا کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به آن ایجاد شود، سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void lstFavorites_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Update the link label control Text property
    lnkUrl.Text = "Visit " +
                  lstFavorites.SelectedItems[0].Text;

    // Clear the default hyperlink
    lnkUrl.Links.Clear();

    // Add the selected hyperlink to the LinkCollection
    lnkUrl.Links.Add(6,
                     lstFavorites.SelectedItems[0].Text.Length,
                     lstFavorites.SelectedItems[0].SubItems[1].Text);
}
```

۲) مجدداً به قسمت طراحی فرم برگردید و روی کنترل LinkLabel دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد LinkClicked آن ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void lnkUrl_LinkClicked(object sender,
                                 LinkLabelLinkClickedEventArgs e)
{
    System.Diagnostics.Process.Start(
        e.Link.LinkData.ToString());
}
```

۳) برنامه را اجرا کنید. مشاهده می کنید که با کلیک کردن روی هر کدام از آیتم های درون لیست، کنترل پایین فرم تغییر کرده تا نام آن آیتم را نمایش دهد (شکل ۱۵-۱۰ را مشاهده کنید). اگر روی این نام کلیک کنید، اینترنت اکسپلورر باز شده و سایت مربوط به آن را نمایش می دهد.

چگونه کار می کند؟

هنگامی که روی یکی از آیتم های درون کنترل ListView کلیک می کنید، متد مربوط به رویداد Click این کنترل فراخوانی می شود. در این متد کدی را قرار می دهیم تا بر اساس آیتمی که در لیست انتخاب شده است متن مناسبی را در کنترل LinkLabel نمایش دهد.

همانطور که گفتم هر یک از آیتم های درون کنترل ListView یک شیء از کلاس ListViewItem است. برای دسترسی به آیتمی که هم اکنون در لیست انتخاب شده است می توانیم از خاصیت SelectedItems استفاده کنیم که به صورت آرایه ای از نوع ListViewItem است. دلیل آرایه ای بودن این خاصیت این است که در کنترل ListView کاربر می تواند بیش از یک آیتم را از لیست انتخاب کند، بنابراین خاصیت SelectedItems باید به صورت یک آرایه باشد

تا بتوانیم به تمام آیتم های انتخاب شده دسترسی داشته باشیم، البته در این برنامه، ما فقط آیتم اول را در کنترل `LinkLabel` نمایش می دهیم بنابراین در آرایه `SelectedItems` فقط به عنصر اول (با اندیس صفر) نیاز داریم. برای دسترسی به اطلاعات دیگر ستون های فیلد انتخاب شده در لیست نیز می توانیم از خاصیت `SubItems` استفاده کنیم. مثلاً برای دسترسی به آدرس لینک انتخاب شده که در ستون اول قرار دارد، از `[1].SubItems[0].Text` استفاده می کنیم.

برای تنظیم متنی که در کنترل `LinkLabel` نمایش داده می شود، خاصیت `Text` آن را برابر با ثابت رشته ای "Visit" به اضافه ای نام آیتم انتخاب شده در لیست قرار می دهیم. برای دسترسی به نام آیتم انتخاب شده نیز می توانیم از خاصیت `Text` آن استفاده کنیم:

```
// Update the link label control Text property
lnkUrl.Text = "Visit " +
    lstFavorites.SelectedItems[0].Text;
```

خاصیت `Links` از کنترل `LinkLabel` به صورت آرایه ای از نوع `LinkCollection` است و شامل لینک های اینترنتی می شود که این کنترل به آنها اشاره می کند. بنابراین باید `Url` آیتمی که در لیست `lstFavorites` انتخاب شده است را به این خاصیت اضافه کنیم، اما ابتدا بهتر است که محتویات آن را با استفاده از متد `Clear` پاک کنیم.

```
// Clear the default hyperlink
lnkUrl.Links.Clear();
```

حال می توانیم با استفاده از متد `Add`، لینک مربوط به آیتم انتخاب شده در لیست را به آن اضافه کنیم. متد `Add` یک متد سریار گذاری شده است و نسخه ای از این متد که از آن استفاده می کنیم، سه پارامتر دریافت می کند: `Length`, `Start`, `LinkData`. پارامتر `Start` مشخص می کند که از کجای رشته ای که به این متد فرستاده می شود باید به عنوان لینک در نظر گرفته شود. پارامتر `Length` مشخص کننده طول رشته ای است که باید به عنوان لینک مشخص شود. پارامتر `LinkData` نیز رشته ای حاوی لینک را مشخص می کند. در اینجا برای اینکه عبارت "Visit" حذف شود، نقطه شروع را ۶ در نظر گرفته ایم، همچنین طول لینک را نیز برابر با طول لینکی که در لیست انتخاب شده است قرار داده ایم.

```
// Add the selected hyperlink to the LinkCollection
lnkUrl.Links.Add(6,
    lstFavorites.SelectedItems[0].Text.Length,
    lstFavorites.SelectedItems[0].SubItems[1].Text);
```

هنگامی که کاربر روی کنترل `LinkLabel` کلیک کند متد مربوط به رویداد `Click` این کنترل فراخوانی می شود، بنابراین در این متد باید کدی را قرار دهیم تا محتویات لینک را نمایش دهد. به این متد پارامتری به نام `e` از نوع `LinkLabelLinkClickedEventArgs` فرستاده می شود که حاوی اطلاعاتی مانند آدرس لینک مورد نظر است. برای نمایش لینک کافی است این آدرس را بدست آوریم و آن را به عنوان پارامتر به متد `Start` از کلاس `System.Diagnostics.Process` بفرستیم. به این ترتیب، مرورگر اینترنت باز می شود و محتویات لینک انتخاب شده را نمایش می دهد.

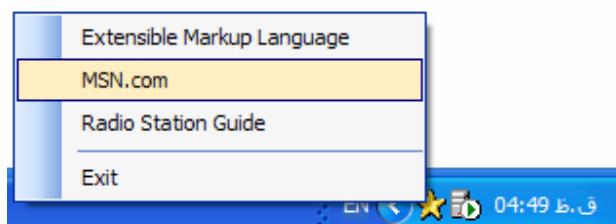
```
System.Diagnostics.Process.Start(
    e.Link.LinkData.ToString());
```

ایجاد نمونه ای دیگر از برنامه‌ی **Favorite Viewer**

همانطور که گفتم استفاده از کلاسها برای جدا سازی قسمتهای مختلف برنامه، این امکان را می‌دهد تا بتوانیم از آن کدها در قسمتهای دیگر نیز استفاده کنیم. برای اثبات این مطلب در این قسمت برنامه‌ی دیگری مشابه برنامه‌ی **WebFavorite Viewer** قسمت قبل، ایجاد می‌کنیم و از کلاس‌های آن برنامه، مانند کلاس **Favorites** و یا **Viewer** در این برنامه نیز استفاده می‌کنیم.

ایجاد برنامه‌ی **Favorites Tray**

در این قسمت برنامه‌ی ایجاد خواهیم کرد که به صورت یک آیکون در کنار ساعت سیستم قرار گیرد و با کلیک کردن کاربر بر روی این آیکون لیستی از گزینه‌های **Favorites**، به صورت یک منو نمایش داده شود (شکل ۱۸-۱۰). به این ترتیب کاربر می‌تواند با کلیک کردن روی هر کدام از گزینه‌های این منو محتويات آن لینک را در اینترنت اکسلپور مشاهده کند.

شکل ۱۸-۱۰

امتحان کنید: ایجاد برنامه‌ی **Favorites Tray**

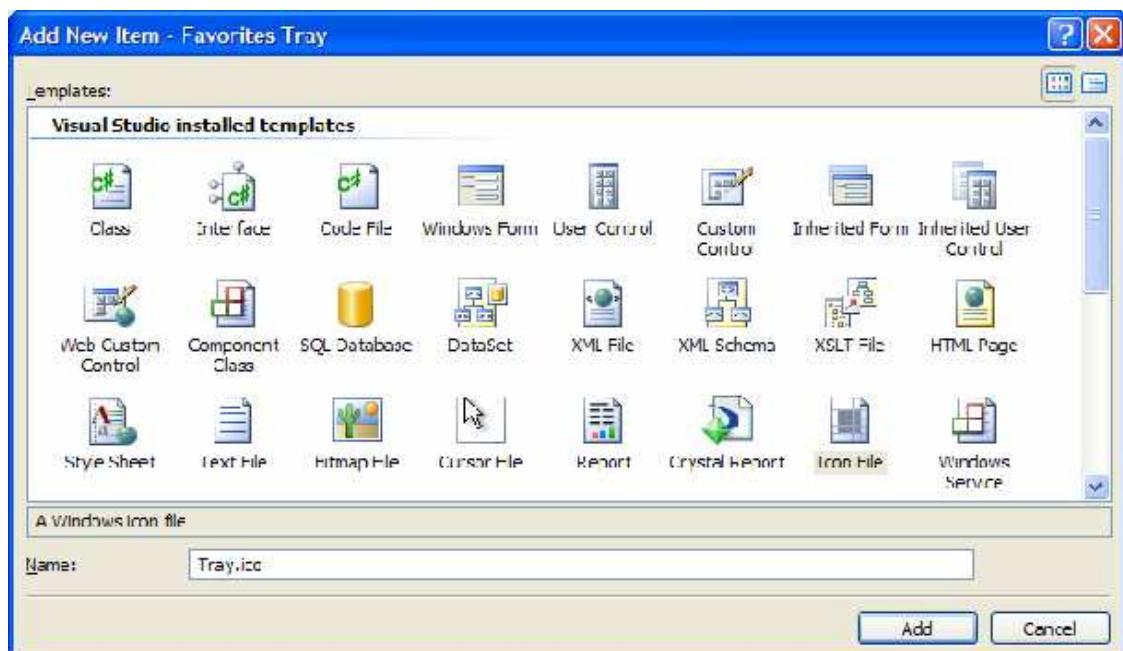
- (۱) در محیط ویژوال استودیو، گزینه‌ی **File** → **New** → **Project...** را از نوار منو انتخاب کنید و به وسیله‌ی کادر نمایش داده شده، یک پروژه‌ی ویندوزی با ویژوال C# به نام **Favorites Tray** ایجاد کنید.
- (۲) هنگامی که فرم برنامه نمایش داده شد، مقدار خاصیت **WindowState** آن را به **Minimized** و مقدار خاصیت **ShowInTaskBar** را به **False** تغییر دهید. به این ترتیب از نمایش داده شدن فرم جلوگیری خواهید کرد.
- (۳) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل **NotifyIcon** در فرم قرار داده، خاصیت **Name** آن کنترل را برابر با **Right-click me to view Favorites** و خاصیت **Text** آن را به **icnNotify** تغییر دهید.
- (۴) حال فرم برنامه را انتخاب کرده و سپس در پنجره‌ی **Properties** روی آیکون **Events** کلیک کنید تا لیست رویدادهای مربوط به فرم نمایش داده شوند. در این لیست رویداد **VisibleChanged** را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد قرار دهید.
private void Form1_VisibleChanged(object sender,

```

        EventArgs e)
{
    // If the user can see us, hide us
    if (this.Visible)
        this.Visible = false;
}

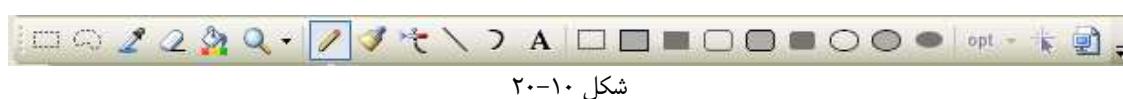
```

(۵) حال باید آیکونی را برای برنامه ایجاد کنیم، در غیر این صورت هیچ چیز که مشخص کننده برنامه باشد در سیستم نمایش داده نمی شود و به این ترتیب کاربر نمی تواند از برنامه بخواهد تا کاری را انجام دهد. با استفاده از پنجره **Favorites Explorer** بر روی نام برنامه **Solution Explorer** کلیک راست کنید و از منوی **Add** گزینه **New Item** را انتخاب کنید. در قسمت **Templates** همانند شکل ۱۹-۱۰، **Icon File** را انتخاب کنید و در کادر **Name** نام **Tray.ico** وارد کنید. سپس روی کلید **Add** کلیک کنید تا این فایل به برنامه اضافه شود.

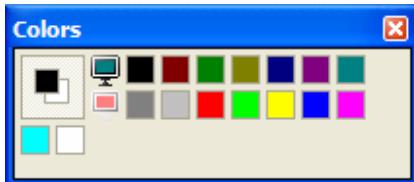
شکل ۱۹-۱۰

(۶) به این ترتیب ابزار **Image Editor** در ویژوال استودیو نمایش داده می شود. از این ابزار می توانید برای طراحی آیکون ها، اشاره گرها و یا فایلهای تصویری جدید در برنامه استفاده کنید. در نوار ابزار این قسمت، همانند شکل ۲۰-۱۰ ابزارهایی که می توانید برای این کار از آنها استفاده کنید را مشاهده می کنید.

شکل ۲۰-۱۰

(۷) اگر جعبه رنگ همانند شکل ۲۱-۱۰ در صفحه دیده نمی شود، با انتخاب گزینه **Color Window** این پنجره را به صفحه اضافه کنید.

شکل ۲۱-۱۰

(۸) قبل از اینکه طراحی آیکون را شروع کنیم، بهتر است نوع آیکون را تنظیم کنیم. ویژوال استودیو به صورت پیش فرض یک آیکون 32×32 ایجاد می کند، اما این آیکون بزرگتر از چیزی است که نیاز داریم. با استفاده از نوار منو گزینه **Image Type** را انتخاب کنید تا قادر **New Image Type** \rightarrow **New Image Type** نمایش داده شود. سپس در این کادر گزینه **Color** 16×16 را انتخاب کرده و روی **OK** کلیک کنید.

(۹) به این ترتیب یک آیکون 16×16 نیز به برنامه اضافه می شود، اما آیکون قبلی از بین نمی رود. اگر آیکون قبلی همچنان در برنامه باقی بماند ممکن است بعدها با مشکل مواجه شویم، پس بهتر است آن را حذف کنیم. برای این کار گزینه **Image Type** \rightarrow **Current Image Type** \rightarrow **32x32, 16 Color** گزینه **Image Type** \rightarrow **Delete Image Type** را از نوار منو انتخاب کنید. سپس بلافضله گزینه **Image Type** را انتخاب کنید. همین مراحل را برای گزینه **Color** 16×16 نیز تکرار کنید. به این ترتیب فقط یک آیکون به صورت 16×16 در این قسمت باقی می ماند.

(۱۰) اگر حس می کنید که فرد خلاقی هستید می توانید آیکون مورد نظرتان را برای این برنامه طراحی کنید، در غیر این صورت می توانید کاری که ما در این قسمت انجام می دهیم را انجام دهید. یعنی به نحوی از آیکون اینترنت اکسپلورر برای این قسمت استفاده کنید.

(۱۱) با انتخاب گزینه **File** \rightarrow **Save** **Tray.ico** از نوار منو آیکون برنامه را در دیسک ذخیره کنید.

(۱۲) به قسمت طراحی فرم برگردید و کنترل **NotifyIcon** را انتخاب کنید. سپس با استفاده از پنجره **Properties** خاصیت **Icon** این کنترل را برابر با آیکونی که در مرحله **Properties** قرار دارد کنترل قرار دهید.

(۱۳) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده می کنید آیکونی که طراحی کرده اید در کنار ساعت سیستم قرار می گیرد، اما هیچ پنجره ای از برنامه در صفحه نمایش داده نمی شود (شکل ۲۲-۱۰). همچنین اگر اشاره گر ماوس را برای لحظاتی روی این آیکون قرار دهید، متنی را که در خاصیت **Text** **NotifyIcon** وارد کرده بودید مشاهده می کنید.

شکل ۲۲-۱۰

(۱۴) همانطور که مشاهده می کنید در این حالت هیچ راهی برای بستن برنامه نیز وجود ندارد. به محیط ویژوال استودیو برگردید و گزینه **Debug** \rightarrow **Stop Debugging** را انتخاب کنید تا اجرای برنامه متوقف شود.

(۱۵) با انجام این کار اجرای برنامه متوقف می شود اما آیکون آن همچنان در صفحه باقی می ماند. برای حذف آیکون نیز، اشاره گر ماوس را بر روی آن قرار دهید تا ناپدید شود.

چگونه کار می کند؟

معین کردن این که فرم در Taskbar = False نمایش داده نشود (ShowInTaskBar = False) و همچنین به صورت Minimize اجرا شود (WindowState = Minimized) موجب می شود که فرم برنامه قابل مشاهده نباشد. در این برنامه هم فقط می خواهیم آیکون برنامه در کنار ساعت نمایش داده شود و به نمایش داده شدن فرم برنامه نیازی نداریم. اما تاکنون فقط نیمی از کار را انجام داده اید زیرا باز هم فرم برنامه با استفاده از کلیدهای Tab + Alt در صفحه نمایش داده می شود. برای جلوگیری از این کار می توانیم از کد زیر استفاده کنیم.

```
private void Form1_VisibleChanged(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // If the user can see us, hide us
    if (this.Visible)
        this.Visible = false;
}
```

به این ترتیب کاربر با استفاده از کلیدهای Tab + Alt هم نمی تواند فرم برنامه را ببیند.

نمایش گزینه های Favorites

در بخش امتحان کنید بعدی، قابلیت نمایش گزینه های موجود در فolder Favorites را به این برنامه اضافه خواهیم کرد. اما برای این کار لازم است که کلاس هایی که در برنامه Favorites Viewer ایجاد کرده بودیم را به این برنامه اضافه کنیم.

امتحان کنید: نمایش گزینه های Favorites

- (۱) برای کامل کردن برنامه `Tray` باید اشیایی را از کلاسهای `Favorites` و `WebFavorite` ایجاد کنیم. پس ابتدا باید این کلاسهها را به برنامه اضافه کنیم. با استفاده از پنجره `Properties` روی نام پروژه `Tray` کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه `...Add` را انتخاب کنید. با استفاده از کادری که باز می شود فایل مربوط به کلاس `Favorites` را پیدا کنید (این فایل در فolder مربوط به برنامه `Favorites` قرار دارد) و سپس روی کلید `Add` کلیک کنید. به این ترتیب فایل مربوط به این کلاس به برنامه اضافه شده و در پنجره `Solution Explorer` قابل مشاهده است.
- (۲) همین مراحل را تکرار کنید تا فایل مربوط به کلاس `WebFavorite` نیز به برنامه اضافه شود.
- (۳) به قسمت طراحی فرم بروید و کنترل `NotifyIcon` را انتخاب کنید. سپس به پنجره `Properties` بروید و روی آیکون `Events` کلیک کنید تا لیستی از رویداد های این کنترل نمایش داده شود. در این لیست رویداد `Click` را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void icnNotify_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Create a new instance of the Favorites class
    Favorites_Viewer.Favorites objFavorites =
        new Favorites_Viewer.Favorites();

    // Scan the Favorites folder
    objFavorites.ScanFavorites();

    // Clear current menu items
    FavoritesMenu.Items.Clear();

    // Process each objWebFavorite object
    // in the Favorites collection
    foreach (Favorites_Viewer.WebFavorite objWebFavorite
            in objFavorites.FavoriteCollection)
    {
        // Declare a ToolStripMenuItem object
        ToolStripMenuItem objMenuItem =
            new ToolStripMenuItem();

        // Set the properties of ToolStripMenuItem object
        objMenuItem.Text = objWebFavorite.Name;
        objMenuItem.Tag = objWebFavorite.Url;

        // Add a handler to Click event of new menu item
        objMenuItem.Click +=
            new EventHandler(MenuItems_Click);

        // Add the ToolStripMenuItem object
        // to the ContextMenu
        FavoritesMenu.Items.Add(objMenuItem);
    }

    // Create a Seperator item and adding it
    // to context menu
    ToolStripSeparator objSeperatorItem =
        new ToolStripSeparator();
    FavoritesMenu.Items.Add(objSeperatorItem);

    // Create an Exit menu item and set it's properties
    ToolStripMenuItem objExitItem =
        new ToolStripMenuItem();
    objExitItem.Text = "Exit";
    objExitItem.Click +=
        new EventHandler(ExitMenuItem_Click);
}

```

```

        // Add Exit menu item to context menu
        FavoritesMenu.Items.Add(objExitItem);
    }

```

(۴) حال باید دو متد برای کنترل رویداد کلیک منوی برنامه ایجاد کنیم. متد اول هنگامی فراخوانی می شود که کاربر روی یکی از لینک ها کلیک کند، پس این متد باید بتواند اینترنت اکسپلورر را باز کند و لینک را نمایش دهد. برای این کار متد زیر را به کلاس Form1 اضافه کنید:

```

private void MenuItems_Click(object sender,
                            System.EventArgs e)
{
    // Create a ToolStripMenuItem
    // and fill it with sender parameter
    ToolStripMenuItem s = (ToolStripMenuItem)sender;
    // Open the internet explorer to view selected
    // favorite
    System.Diagnostics.Process.Start(s.Tag.ToString());
}

```

(۵) متد دوم نیز هنگامی احضار می شود که کاربر روی گزینه **Exit** کلیک می کند و می خواهد از برنامه خارج شود. برای اضافه شدن این متد، کد زیر را به کلاس Form1 اضافه کنید:

```

private void ExitMenuItem_Click(object sender,
                               System.EventArgs e)
{
    Application.Exit();
}

```

(۶) با اجرای برنامه، آیکونی مانند مراحل قبل در کنار ساعت سیستم نمایش داده می شود. با کلیک راست بر روی این آیکون، لیستی همانند شکل ۲۳-۱۰ نمایش داده می شود. هر کدام از لینک های موجود در این لیست را که انتخاب کنید، اینترنت اکسپلورر باز می شود و محتويات آن را نمایش می دهد.

۲۳-۱۰ شکل

چگونه کار می کند؟

همانطور که مشاهده می کنید این برنامه نیز تقریبا مشابه برنامه `Favorites Viewer` است، فقط تغییرات کوچکی در آن ایجاد شده است. دلیل این تغییرات نیز این بوده است که ظاهر برنامه را تغییر داده ایم، در غیر این صورت قسمت اصلی برنامه که از کلاس‌های `Favorites` و `WebFavorite` تشکیل شده است، با برنامه قبلی برابر است. پروسه‌ی مربوط به ایجاد منوی برنامه را این بار به جای آنکه در رویداد `Load` فرم قرار دهیم، در رویداد `Click` مربوط به کنترل `NotifyIcon` قرار می دهیم. به این ترتیب هر بار که کاربر روی آیکون کلیک کند، ابتدا منو ایجاد شده و سپس نمایش داده می شود.

در این متدهمانند برنامه‌ی قبلی، ابتدا شیء ای از کلاس `Favorites` ایجاد کرده و سپس متدهمانند `ScanFavorites` را در آن فراخوانی می کنیم تا آرایه‌ی `FavoriteCollection` را کامل کند. البته دقت کنید به علت اینکه فضای نام `using` کلاس `Favorite_Viewer` برابر با `Favorites` است، یا باید این فضای نام را با استفاده از راهنمای به برنامه اضافه کنیم و یا همانند بالا، نام کامل کلاس را ذکر کنیم.

```
// Create a new instance of the Favorites class
Favorites_Viewer.Favorites objFavorites =
    new Favorites_Viewer.Favorites();

// Scan the Favorites folder
objFavorites.ScanFavorites();
```

قبل از این که در تک تک عناصر آرایه بگردیم و آنها را در منو قرار دهیم، بهتر است منو را خالی کنیم.

```
// Clear current menu items
FavoritesMenu.Items.Clear();
```

همانند کنترل `ListView`، گزینه‌های موجود در کنترل `ContextMenuStrip` نیز در حقیقت اشیایی از کلاس `ToolStripMenuItem` هستند. بنابراین در حلقه‌ی `foreach` بازای هر عنصری که در آرایه‌ی `FavoriteCollection` قرار دارد، یک شیء از کلاس `ToolStripMenuItem` ایجاد کرده و خاصیت‌های آن را تنظیم می کنیم.

اولین خاصیتی که باید تنظیم شود متنی است که برای این گزینه نمایش داده می شود. با تنظیم خاصیت `Text` این شیء، متن مناسبی را برای آن قرار می دهیم. همچنین باید به نحوی لینک گزینه‌ی مربوطه را نیز در آن قرار دهیم تا هنگامی که کاربر روی آن گزینه کلیک کرد، منو بداند چه لینکی را باید به وسیله‌ی اینترنت اکسپلورر نمایش دهد. برای این کار لینک را با استفاده از خاصیت `Url` بدست آورده و در خاصیت `Tag` قرار می دهیم.

```
// Declare a ToolStripMenuItem object
ToolStripMenuItem objMenuItem =
    new ToolStripMenuItem();

// Set the properties of ToolStripMenuItem object
objMenuItem.Text = objWebFavorite.Name;
objMenuItem.Tag = objWebFavorite.Url;
```

حال باید در این مرحله مشخص کنیم هنگامی که کاربر روی این گزینه کلیک می کند، چه متده باشد فراخوانی شود. چون این متده مربوط به رویداد کلیک است، پس باید بر طبق ساختار خاصی باشد. به عبارت دیگر این متده `void` باشد و دو پارامتر، یکی از نوع `EventArgs` و یکی از نوع `object` دریافت کند. بنابراین متده به نام `MenuItems_Click` با این مشخصات ایجاد می کنیم، سپس با اضافه کردن این متده به رویداد `Click` شیء ای که از نوع `ToolStripMenuItem` ایجاد کرده ایم، مشخص می کنیم که این متده باید هنگام کلیک شدن روی این گزینه فراخوانی شود.

```
// Add a handler to Click event of new menu item
objMenuItem.Click += new
    EventHandler(MenuItems_Click);
```

به این ترتیب تمام خاصیت های مورد نیاز برای شیء `ToolStripMenuItem` را تنظیم کرده ایم و می توانیم آن را به منوی برنامه اضافه کنیم.

```
// Add the ToolStripMenuItem object to the ContextMenu
FavoritesMenu.Items.Add(objMenuItem);
```

بعد از اتمام این حلقه، گزینه های موجود در فولدر `Favorites` به منو اضافه شده اند، اما هنوز منو کامل نشده است و باید دو گزینه `Exit` و `Separator` را اضافه کرد. یک خط جدا کننده و یک گزینه برای خروج از برنامه. برای اضافه کردن خط جدا کننده به منو باید شیء ای را از نوع `ToolStripSeparator` ایجاد کرده و آن را به منو اضافه کنیم.

```
// Create a Seperator item and adding it
// to context menu
ToolStripSeparator objSeperatorItem =
    new ToolStripSeparator();
FavoritesMenu.Items.Add(objSeperatorItem);
```

برای ایجاد گزینه `Exit` باید از `ExitMenuItem` استفاده کرد. اما دقت داشته باشید که در رویداد `Click` این گزینه قرار می گیرد با کد رویداد `Click` دیگر گزینه ها مقداری تفاوت دارد. پس برای آن، متده جدایگانه (اما با همان ساختار و با همان پارامترهای ورودی و خروجی) به نام `ExitMenuItem_Click` ایجاد کرده و آن را به رویداد `Click` شیء اضافه می کنیم. در آنها نیز شیء را به منو اضافه می کنیم.

```
// Create an Exit menu item and set it's properties
ToolStripMenuItem objExitItem =
    new ToolStripMenuItem();
objExitItem.Text = "Exit";
objExitItem.Click +=
    new EventHandler(ExitMenuItem_Click);

// Add Exit menu item to context menu
FavoritesMenu.Items.Add(objExitItem);
```

کد درون متد `ExitMenuItem_Click` ساده است و تاکنون به مراتب از آن استفاده کرده اید، بنابراین نیازی به توضیح ندارد. پس به سراغ کد درون متد `MenuItems_Click` می رویم. همانطور که گفتم متد هایی که برای رویداد کلیک فراخوانی می شوند، باید دو پارامتر دریافت کنند. یکی از این پارامتر ها شیئ ای از کلاس `Object` به نام `sender` است. هنگامی که در برنامه رویدادی برای یک شیئ رخ بدهد، برای مثال رول روی یکی از گزینه های منو کلیک شود درون متد با استفاده از پارامتر `sender` می توانیم به این شیئ دسترسی پیدا کنیم. پس درون متد `MenuItems_Click` هم می توانیم با استفاده از پارامتر `sender` به شیئ ای که روی آن کلیک شده است (و مسلماً از نوع `ToolStripMenuItem` است) دسترسی داشته باشیم.

در این متد می خواهیم به اطلاعاتی که درون خاصیت `Tag` مربوط به شیئ قرار دارد دسترسی پیدا کنیم، پس ابتدا شیئ را از نوع `Object` به نوع `ToolStripMenuItem` تبدیل کرده و متن داخل `Tag` را بدست می آوریم. همانطور که مشاهده کردید قبل اینک مربوط به هر گزینه را در این خاصیت قرار دادیم، پس حالا هم با به دست آوردن مقدار خاصیت `Tag`، لینک مربوط به آن گزینه را بدست آورده ایم. حال فقط کافی است این لینک را به متد `Start` از کلاس `System.Diagnostics.Process` بفرستیم تا آن را در اینترنت اکسپلورر نمایش دهد.

```
// Create a ToolStripMenuItem
// and fill it with sender parameter
ToolStripMenuItem s = (ToolStripMenuItem)sender;
// Open the internet explorer to view selected
// favorite
System.Diagnostics.Process.Start(s.Tag.ToString());
```

نکته‌ی مهمی که در این برنامه وجود دارد نحوه‌ی نوشتن شدن آن نیست، بلکه استفاده از کلاس هایی است که در برنامه‌ای دیگر ایجاد کرده بودید. بنابراین مشاهده کردید که هر بار برای ایجاد یک اتومبیل جدید نیاز ندارید که ابتدا چرخ را اختراع کنید. مشکل این روش این است که با اضافه کردن این کلاسهها به برنامه در حقیقت علاوه بر نسخه‌ای که در فolder برنامه‌ی `Favorite Viewer` قرار داشت یک کپی از آنها را نیز در برنامه خود ایجاد کردیم. این روش راه مناسبی نیست، زیرا به این ترتیب دو نسخه از کلاس در دیسک وجود دارد و فضای بیشتری را اشغال می‌کند. البته حجم این کلاسهها کوچک است و ممکن است این اشغال فضا در مقابل فوایدی که ارایه می‌دهند ناجائز به نظر برسد. یک روش دیگر برای انجام این کار استفاده از کتابخانه‌های کلاس است. کتابخانه‌های کلاس، پروژه‌های مجزایی هستند که فقط شامل کلاسهای گوناگون می‌شوند و می‌توانند توسط چندین برنامه مورد استفاده قرار بگیرند. در فصل دوازدهم با این نوع پروژه‌ها بیشتر آشنا می‌شویم.

نتیجه:

در طی این فصل سعی کردیم با مباحث پیشرفته‌ی برنامه نویسی شیئ گرا آشنا شویم. در ابتدا فصل مشاهده کردیم که چگونه می‌توان چندین نسخه‌ی گوناگون از یک متد ایجاد کرد که هر یک، پارامترهای خاص خود را دریافت کنند و پیاده سازی خاص خود را نیز داشته باشند. همچنین مشاهده کردیم که چگونه می‌توان عملگر های موجود در C# را تغییر داد تا با کلاس هایی که ایجاد می‌کنیم نیز کار کنند، برای مثال عملگر `+ بتواند دو متغیر از نوع ComplexNumber را با یکدیگر جمع کند.` سپس به معرفی متد ها و خاصیت هایی پرداختیم که می‌توانند در بین تمام اشیایی که از کلاس ساخته می‌شوند مشترک باشند، و فواید استفاده از این نوع متد ها و خاصیت ها را نیز مشاهده کردیم. در ادامه‌ی بخش نیز به انواع ویژه‌ای از وراثت، یعنی کلاسهای

و کلاس‌های `Sealed` آشنا شدیم و موارد استفاده از آنها را در برنامه بررسی کردیم. سپس به عنوان آخرین مبحث تئوری در ای فصل به معرفی و مرور اجمالی ایترفیس‌ها پرداختیم. ایترفیس‌ها کاربرد زیادی در برنامه نویسی `.NET` دارند و در فصل‌های بعد بیشتر از آنها استفاده خواهیم کرد.

در پایان فصل نیز یک برنامه‌ی عملی با استفاده از کلاس‌ها ایجاد کردیم تا به مزایای برنامه نویسی شیء‌گرا و مهمترین آن یعنی قابلیت استفاده مجدد از کد بیشتر پی ببریم.

در این فصل مباحث تئوری زیادی را بررسی کردیم، اما این مباحث از مهمترین مباحث برنامه نویسی شیء‌گرا به شمار می‌روند و در ک آنها از اهمیت زیادی برخوردار است. بهتر است با بررسی کلاس‌های موجود در کتابخانه‌ی کلاس `NET`. و یا هر کلاس دیگری سعی کنید بر این مباحث مسلط شوید، زیرا این مطالب در برنامه‌های کاربردی نقش زیادی را ایفا می‌کنند.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- سربار گذاری متدهای مختلف و ایجاد چند نسخه از یک متدها.
- تعریف نحوه‌ی عملکرد جدید برای یک عملگر و سربار گذاری آن.
- ایجاد خصیصت‌ها و متدهای `static` و چگونگی استفاده از آنها در برنامه.
- مفهوم و نحوه‌ی کاربرد کلاس‌های `abstract` در برنامه.
- مفهوم و نحوه‌ی کاربرد کلاس‌های `sealed` در برنامه.
- چگونگی تعریف یک `interface` و تفاوت آن با کلاس‌های عادی و یا کلاس‌های `abstract`.

فصل یازدهم: اشکال زدایی و کنترل خطا در برنامه

اشکال زدایی یکی از قسمتهای مهم هر پروژه محسوب می‌شود که به وسیله آن می‌توانید خطاهای موجود در کد برنامه و یا منطق آن را متوجه شده و رفع کنید. ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ابزارهای پیشرفته‌ای برای این کار در اختیار برنامه نویسان قرار می‌دهد که این ابزارها می‌توانند به وسیله تمام زبانهایی که توسط ویژوال استودیو پشتیبانی می‌شوند مورد استفاده قرار گیرند. بنابراین هنگامی که نحوه‌ی اشکال زدایی با استفاده از این ابزارها را در یکی از زبانهای ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یاد گرفتید، می‌توانید از آن در تمام زبانهای دیگر موجود در ویژوال استودیو نیز استفاده کنید.

صرفنظر از این که کد برنامه شما تا چه اندازه خوب و کارآمد نوشته شده است، همواره ممکن است برنامه با شرایط پیش‌بینی نشده ای مواجه شود که باعث توقف اجرای آن شود. اگر در کد برنامه این گونه شرایط را کنترل نکنید، هنگامی که برنامه در حالت اجرا با این شرایط مواجه شود پیغام خطای پیش‌فرض CLR را نمایش می‌دهد. این پیغام خطا به کاربر اعلام می‌کند که یک خطای کنترل نشده در برنامه رخ داده است و شامل اطلاعاتی فی در مورد خطای اتفاق افتاده است که کاربر با توجه به آن نمی‌تواند متوجه شود علت رخداد خطا چه بوده و چگونه می‌تواند آن را تصحیح کند.

در این موقعی است که اهمیت کنترل خطا در برنامه مشخص می‌شود. ویژوال استودیو ۲۰۰۵ دارای توابع و ساختارهایی عمومی برای کنترل خطا در برنامه است که بین تمام زبانهای آن مشترک است. به وسیله این توابع و ساختارها می‌توانید یک قسمت از کد برنامه را بررسی کرده و هر خطایی که ممکن است در آن قسمت رخ دهد را مشخص کنید. سپس کدی بنویسید که اگر خطایی در آن قسمت از کد اتفاق افتاده، کادر پیغامی به کاربر نمایش دهد و رخ دادن آن خطا و نحوه تصحیح آن را اعلام کند. همچنین می‌توانید مشخص کنید که برنامه بدون توجه به خطای اتفاق افتاده به اجرای خود ادامه دهد.

در این فصل بعضی از ویژگیهای اشکال زدایی موجود در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ را بررسی کرده و نحوه اشکال زدایی از یک برنامه نمونه را مشاهده خواهیم کرد. همچنین با نحوه استفاده از Breakpoint‌ها در برنامه برای توقف اجرای برنامه در خط مشخصی از کد و بررسی وضعیت برنامه در آن خط آشنا خواهیم شد. به وسیله این امکان و امکانات نظری آن می‌توانید متوجه شوید که در هر لحظه برنامه چه کاری انجام می‌دهد.

در این فصل:

- انواع خطاهایی که ممکن است در یک برنامه ایجاد شوند و نحوه تصحیح هر کدام از آنها را فرا می‌گیرید.
- چگونگی یافتن خطاهای موجود در یک برنامه و تصحیح آنها را بررسی می‌کنید.
- نحوه کنترل خطاهای شرایط پیش‌بینی نشده در یک برنامه را مشاهده خواهید کرد.

انواع مختلف خطاهای:

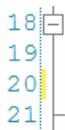
خطاهایی که در یک برنامه رخ می‌دهند به سه دسته کلی تقسیم می‌شوند: خطاهای دستوری، خطاهای زمان اجرا و خطاهای منطقی. در این بخش به بررسی این سه نوع خطا می‌پردازیم و تفاوت‌های آنها را بیان می‌کنیم.

خطاهای دستوری:

خطاهای دستوری^۱ ساده ترین نوع خطاهای از نظر پیدا کردن و رفع کردن هستند. این گونه خطاهای معمولاً زمانی رخ می دهند که کد نوشته شده به وسیله شما از نظر کامپایلر خطداشته باشد و کامپایلر نتواند آن را تفسیر کند. ممکن است دستوری را ناقص وارد کرده باشید، ترتیب نوشتن دستورات را رعایت نکرده باشید و یا حتی عمومی تراز همه آنها اینکه در وارد کردن دستورات خطای تایپی داشته باشید. برای مثال فرض کنید که متغیری را در برنامه تعریف می کنید و هنگامی که می خواهید از آن استفاده کنید، نام آن را اشتباه وارد می کنید.

محیط طراحی و توسعه ویژوال استودیو NET ۲۰۰۵ دارای ابزاری قوی برای برسی درستی دستورات وارد شده توسط برنامه نویس است. به وسیله این ابزار احتمال ایجاد خطای دستوری به شدت کاهش پیدا می کند، اما باز هم این احتمال به صفر نمی رسد و ممکن است چنین خطاهایی در برنامه ایجاد شوند.

برای مثال تصور کنید که متغیری را درون یک زیر برنامه از نوع `private` تعریف کرده اید. بلافاصله بعد از نوشتن چنین کدی، ویژوال استودیو زیر آن خط قرمزی قرار می دهد که مشخص می کند این نوع تعریف از نظر کامپایلر نادرست است. حال اگر با ماوس روی عبارت مشخص شده بروید، کادر کوچکی نمایش داده می شود و علت نادرست بودن آن را بیان می کند. به این ترتیب می توانید آن را اصلاح کنید (شکل ۱-۱۱).


```

18:     private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
19: {
20:     private string strFileName;
21: } Invalid expression term 'private'

```

شکل ۱-۱۱

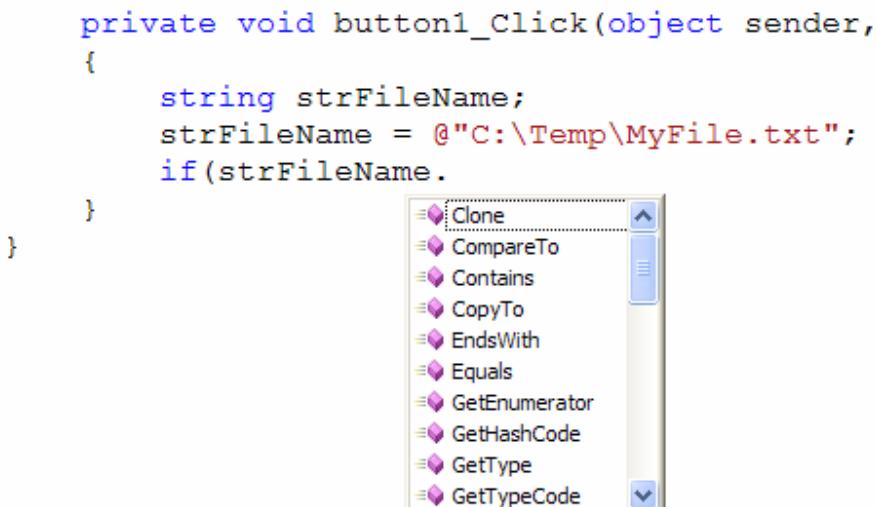
روش دیگری برای مشاهده تمام خطاهای دستوری موجود در برنامه استفاده از پنجره `Error List` است. در این پنجره جدولی نمایش داده می شود که در آن خطاهای موجود در برنامه لیست شده اند. در مقابل هر خط اینز توضیحی درباره ای آن خط، نام فایل حاوی خط، شماره سطر و ستون خط و همچنین نام پروژه ای که خط در آن رخداده، آورده شده است.

پنجره `Error List` در پایین محیط طراحی ویژوال استودیو قرار دارد. هنگامی که این پنجره نمایش داده شد، با دو بار کلیک کردن روی هر خط مکان نما به خط شامل خط متنقل می شود و می توانید خط را برسی کرده و تصحیح کنید. بعضی مواقع زیر قسمتهایی از کد خط سبز کشیده می شود. این خطها مشخص کننده هشدارهایی در کد هستند و از کامپایل شدن کد جلوگیری نمی کنند. البته بهتر است تا حد ممکن قبل از اجرای برنامه این هشدارها را نیز تصحیح کنید، زیرا ممکن است در هنگام اجرای برنامه موجب به وجود آمدن شرایط نا مطلوبی شوند.

به عنوان مثال فرض کنید که در یک زیر برنامه متغیری را تعریف می کنید، اما تا پایان آن زیر برنامه از متغیر تعریف شده استفاده ای نمی کنید. در این شرایط ویژوال استودیو زیر این متغیر خط سبزی قرار می دهد تا هشداری را در این قسمت مشخص کند. برای تصحیح این هشدار اگر به این متغیر در زیر برنامه نیاز دارید از آن استفاده کنید، در غیر این صورت خط مربوط به تعریف آن را پاک کنید.

یکی از ویژگیهای دیگر ویژوال استودیو که باعث می شود خطاهای دستوری در یک برنامه به حداقل برسند، ویژگی تکمیل خودکار `IntelliSense` متن یا چندین فاکتور مختلف از قبیل حروفی که وارد کرده اید، دستورات قبلی و یک سری اطلاعات دیگر، کلمه ای را برای قرار دادن در آن مکان پیشنهاد می کند (شکل ۱-۱۱). به این وسیله می توانید به سرعت و بدون اینکه چیزی را به خاطر بسپارید، نام اعضای کلاسها، نام ساختارها و یا فضای نامهایی که با آنها کار می کنید را در برنامه وارد کنید.

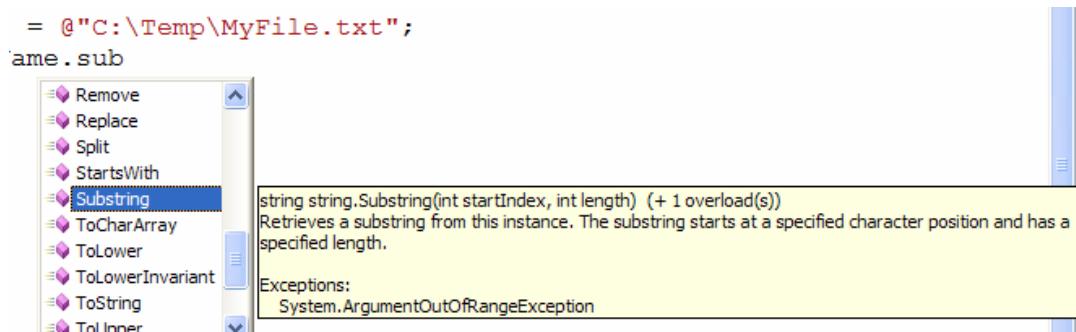
^۱ Syntax Errors

شکل ۲-۱۱

همچنین اگر در این لیست برای مدت کوتاهی روی یک گزینه صیر کنید، قادر کوچکی که حاوی متن راهنمایی در مورد گزینه‌ی انتخاب شده است، نمایش داده می‌شود. متن راهنمایی که در این کادر نمایش داده می‌شود اطلاعات مفیدی را برای هر متد و یا عضو کلاس نمایش می‌دهد. برای مثال در این پنجره نام و نوع تمام پارامترهایی که برای فراخوانی یک متد لازم است نمایش داده می‌شود. به این وسیله نیازی نیست که پارامترهایی که متند را به خاطر بسپارید و احتمال ایجاد خطأ را نیز در فراخوانی آن کاوش می‌دهد. همچنین در این کادر تعداد نسخه‌هایی که از یک متد موجود است نیز نوشته می‌شود. به عبارت دیگر در این کادر گفته می‌شود که این تابع به چند صورت سریار گذاری شده است. علاوه بر این موارد، خطاهایی که ممکن است هنگام اجرای این تابع رخ دهد نیز در پایین این کادر نوشته می‌شود.

به عنوان مثال کادر راهنمایی که در شکل ۳-۱۱ نمایش داده شده است مشخص می‌کند که ورودی متد SubString مقداری از نوع عدد صحیح بوده و خروجی آن یک متغیر رشته‌ای است. عبارت "Overloads (+1)" مشخص می‌کند که دو نسخه‌ی متفاوت از این متد وجود دارد. همچنین در پایین این کادر مشخص می‌شود که این تابع ممکن است خطای را ایجاد کند که باید هنگام نوشتن برنامه در نظر گرفت.

شکل ۳-۱۱

علاوه بر این مورد، هنگامی که نام یک متند را در برنامه بنویسید و بخواهید پارامترهای آن را وارد کنید، قادر راهنمای دیگری نمایش داده می شود و اطلاعات مربوط به پارامترهای یکی از نسخه های متند را نمایش می دهد. اگر از این متند بیش از یک نسخه وجود داشته باشد، با فشار دادن کلیدهای مکان نما می توانید اطلاعات مربوط به نسخه های دیگر را نیز مشاهده کنید. همچنین در این کادر نام و نوع پارامترهای تابع و توضیح هر کدام از پارامترها نیز آورده شده است (شکل ۴-۱۱).

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string strFileName;
    strFileName = @"C:\Temp\MyFile.txt";
    if(strFileName.Substring(
        ▲ 1 of 2 ▾ string string.Substring (int startIndex)
        startIndex: The starting character position of a substring in this instance.
```

شکل ۴-۱۱

علاوه بر این موارد، ویژگیهای بسیار دیگری در محیط توسعه ویژوال استودیو وجود دارد که باعث کمتر شدن خطاهای دستوری می شود. تنها کاری که باید انجام دهید، این است که با شناخت این ویژگیها و استفاده صحیح از آنها از به وجود آمدن خطاهای دستوری در برنامه جلوگیری کنید.

خطاهای اجرایی:

خطاهای اجرایی^۱ و یا خطاهای زمان اجرا^۲ خطاهایی هستند که در زمان اجرای یک برنامه رخ می دهند. این خطاهای عموماً به این علت رخ می دهند که بعضی از عوامل خارج از برنامه مانند کاربر، بانک اطلاعاتی، دیسک سخت موجود در کامپیوتر و یا رفتاری غیر قابل پیش بینی از خود بروز می دهند.

در هنگام نوشتن یک برنامه همواره این نوع مسائل را نیز باید مدنظر قرار داد و کد مناسب برای کنترل رخ دادن این خطاهای نوشته. البته نمی توان از رخ دادن چنین خطاهایی در برنامه جلوگیری کرد، اما می توان با نوشتن کدهای مناسب برای کنترل آنها، هنگام بروز چنین خطاهایی یا با نمایش پیغام مناسب از برنامه خارج شد و یا بدون در نظر گرفتن خطا از اجرای بقیه کد صرفنظر کرد و به کاربر اطلاع داد که چگونه از بروز مجدد این خطا جلوگیری کند. نحوه کنترل خطاهای زمان اجرا در قسمتهای بعدی این فصل به تفصیل شرح داده شده است.

خطاهای اجرایی معمولاً هنگام تست قسمتهای مختلف در زمان نوشتن برنامه مشخص می شوند. به این ترتیب بعد از تشخیص آنها می توانید کدی بنویسید که رفتار برنامه را در آن شرایط کنترل کند و از توقف ناگهانی برنامه جلوگیری کنید. نحوه این کار در بخش اشکال زدایی در ادامه‌ی فصل کاملاً توضیح داده شده است.

خطاهای منطقی:

¹ Execution Errors

² Run-Time Errors

خطاهای منطقی^۱ یا خطاهای مفهومی، خطاهایی هستند که باعث می‌شوند برنامه نتایج نامطلوبی را تولید کند. احتمالاً بیشترین نوع خطاهای منطقی که در یک برنامه به وجود می‌آیند، حلقه‌های بی‌نهایت هستند. برای مثال کد زیر را در نظر بگیرید:

```
private void PerformLoopExample()
{
    int intIndex;
    while (intIndex < 10)
    {
        // Some logic here
    }
}
```

اگر در کد داخل این حلقه مقدار `intIndex` به نحوی تغییر نکند که به عددی بزرگتر از ۱۰ برسد، برنامه در یک حلقه بینهایت قرار می‌گیرد. این یک مثال ساده از خطاهای منطقی در برنامه بود، اما حتی برنامه نویسان با تجربه نیز ممکن است در هنگام نوشتن کد دچار چنین خطاهایی در برنامه خود شوند. پیش از کدن خطاهای منطقی و رفع آنها در یک برنامه معمولاً از دیگر خطاهای مشکل تر است، زیرا برای تشخیص آنها باید عملکرد تمام قسمتهای برنامه را در مقابل مقادیر مختلف ورودی بررسی کرده و مشاهده کرد که آیا نتیجه مطلوب توسط برنامه تولید می‌شود یا نه؟

خطای منطقی دیگری که ممکن است در برنامه ایجاد شود، خطا در مقایسه‌ها است. برای مثال فرض کنید می‌خواهید مقدار یک متغیر را با ورودی کاربر مقایسه کرده و در صورت برابر بودن این دو مقدار، عمل خاصی را در برنامه انجام دهید. در این شرایط معمولاً نمی‌خواهید که مقایسه نسبت به بزرگی و کوچکی حروف حساس باشد. فرض کنید برای این مقایسه از کد زیر استفاده کنید:

```
if (strFileName == txtInput.Text)
{
    // Perform some logic here
}
```

در این شرایط برای مثال اگر مقدار متغیر `strFileName` برابر با `Index.html` و مقدار موجود در `TextBox` با `index.html` باشد، نتیجه مقایسه نادرست خواهد بود و کد داخل دستور `if` اجرا نخواهد شد. یکی از روش‌های جلوگیری از این خطاهای در این است که ابتدا، هر دو مقادیر که می‌خواهید با هم مقایسه کنید را به حروف بزرگ و یا حروف کوچک تبدیل کنید (برای این کار می‌توانید از توابع `ToUpper` و `ToLower` در کلاس `String` استفاده کنید). به این ترتیب اگر متنی که کاربر در `TextBox` وارد کرده است با متن موجود در متغیر `strFileName` برابر باشد و فقط از نظر بزرگی و یا کوچکی کارکترها با هم تفاوت داشته باشند حاصل مقایسه درست خواهد بود.

نکته: به علت اینکه خطاهای منطقی در یک برنامه سخت ترین نوع خطاهای از نظر تشخیص و رفع هستند و همچنین ممکن است باعث توقف اجرای برنامه و یا تولید نتیجه نامطلوب توسط آن شوند باید هنگام نوشتن کد از درست بودن منطق آن اطمینان حاصل کنید و مطمئن شوید که برای اجرای این قسمت از برنامه به کار می‌برید درست است. همچنین باید تمام خطاهایی که ممکن است به وسیله کاربر در برنامه ایجاد شود را نیز بررسی کرده و کنترل کنید. هر چه که بیشتر در برنامه نویسی تجربه کسب کنید، بیشتر با خطاهای عمومی و خطاهایی که ممکن است توسط کاربر ایجاد شوند آشنا خواهید شد.

^۱ Logic Errors

یکی از بهترین راه ها برای مشخص کردن و از بین بردن خطاهای منطقی در یک برنامه استفاده از امکانات اشکال زدایی برنامه است که در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ قرار دارد. با استفاده از این امکانات و ویژگیها می توانید به راحتی حلقه های بی نهایت را تشخیص داده و یا به تصحیح مقایسه های نادرست در برنامه پیردازید.

اشکال زدایی:

اشکال زدایی از یک برنامه، همواره بخشی جدا نشدنی از مراحل نوشتن یک نرم افزار است، زیرا حتی برنامه نویسان با تجربه نیز ممکن است در برنامه های خود خطاهایی داشته باشند. دانستن این که چگونه می توان به راحتی اشکالات یک برنامه را مشخص کرده و آنها را رفع کرد باعث می شود که بتوانید به سرعت و با حداقل خطاب برنامه های مورد نظرتان را پیاده سازی کنید. در بخش بعد یک برنامه می نمونه ایجاد خواهیم کرد و به اشکال زدایی آن خواهیم پرداخت. در طول کار بر روی این برنامه سعی خواهیم کرد که با `breakpoint` چگونگی اجرای خط به خط کد، بررسی موقعیت برنامه بعد از اجرای هر خط و... آشنا شویم.

ایجاد یک برنامه نمونه:

در تمرین های مختلف بخش "امتحان کنید" این فصل ، برنامه می ساده ای خواهیم نوشت و سعی خواهیم کرد در طی این برنامه، نگاهی به ویژگیهای عمومی و پر کاربرد ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برای اشکال زدایی برنامه ها داشته باشیم. در این برنامه آدرس یک فایل متنی را به وسیله یک کنترل `TextBox` از کاربر دریافت می کنیم و محتويات آن را نمایش می دهیم و یا آدرسی را دریافت کرده و محتويات داخل `TextBox` را در فایلی در آن آدرس ذخیره می کنیم. البته همانطور که می دانید و در فصول قبلی نیز مشاهده کردید بهترین راه برای این کار استفاده از کنترل های `OpenFileDialog` و `SaveFileDialog` است، اما در این قسمت برای اینکه بتوانیم بهتر روی خطا یابی در برنامه تمرکز کنیم، آدرس را به صورت مستقیم از کاربر دریافت می کنیم.

امتحان کنید: ایجاد یک برنامه می نمونه برای اشکال زدایی

- ۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه ویندوزی جدید به نام `ErrorHandling` ایجاد کنید.
- ۲) روی فرم برنامه کلیک کنید تا انتخاب شود، سپس با استفاده از پنجره `Properties` خاصیتهای آن را برابر با مقادیر زیر قرار دهید:

- خاصیت `Size` را برابر `315 ; 445` قرار دهید.
- خاصیت `StartPosition` را برابر با `CenterScreen` قرار دهید.
- خاصیت `Error Handling` را برابر با `Text` قرار دهید.

۳) حال باید تعدادی کنترل روی فرم قرار داده و خاصیتهای آنها را تنظیم کنید. ابتدا یک کنترل TextBox ایجاد کرده و خاصیتهای آن را طبق لیست زیر تنظیم کنید.

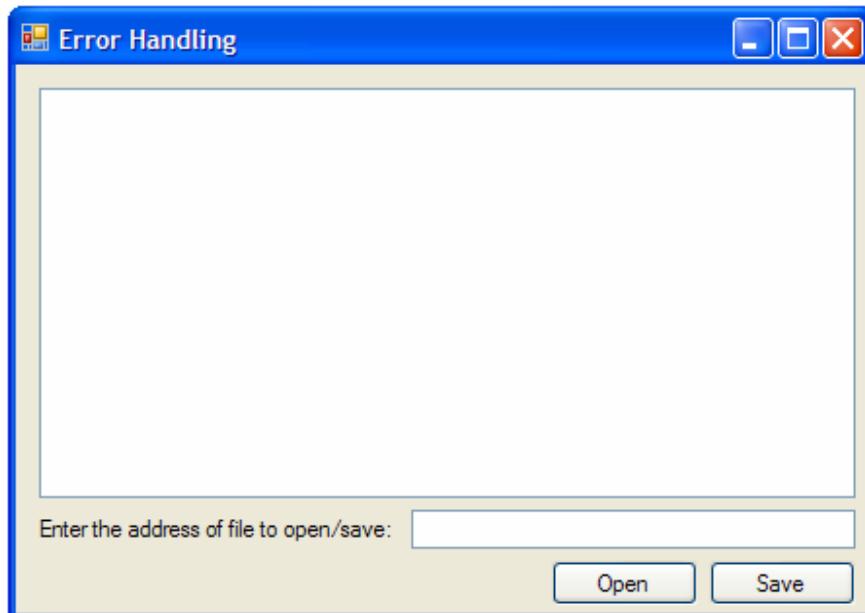
- خاصیت Multiline آن را برابر با true قرار دهید.
- خاصیت Size را برابر با 419 ; 210 قرار دهید.
- خاصیت txtBody را برابر با Name قرار دهید.

یک کنترل TextBox دیگر در فرم قرار داده و خاصیتهای آن را مطابق با لیست زیر تغییر دهید:

- خاصیت txtAddress را برابر با Name قرار دهید.
- خاصیت Location را برابر با 13 ; 43 قرار دهید.
- خاصیت Size را برابر با 254 ; 448 قرار دهید.

یک کنترل Button بر روی فرم قرار داده، خاصیت Name آن را برابر با btnOpen و خاصیت آن را برابر با Open قرار دهید. کنترل دیگری با نام btnSave بر روی فرم قرار دهید و خاصیت آن را با Save تنظیم کنید. در انتهای نیز یک کنترل Label که حاوی متن "Enter the address" باشد را به گونه ای در فرم قرار دهید که پنجره‌ی برنامه‌ی شما مشابه شکل ۵-۱۱ شود.

۴) بهتر است قبل از اینکه طراحی قسمتهای مختلف برنامه را شروع کنیم ، با یکی از مهمترین (و البته ساده‌ترین) ابزارهای خطایابی در ویژوال استودیو یعنی پنجره‌ی Error List آشنا شویم. برای نمایش این پنجره، از نوار منو گزینه‌ی View → Error List را انتخاب کنید.

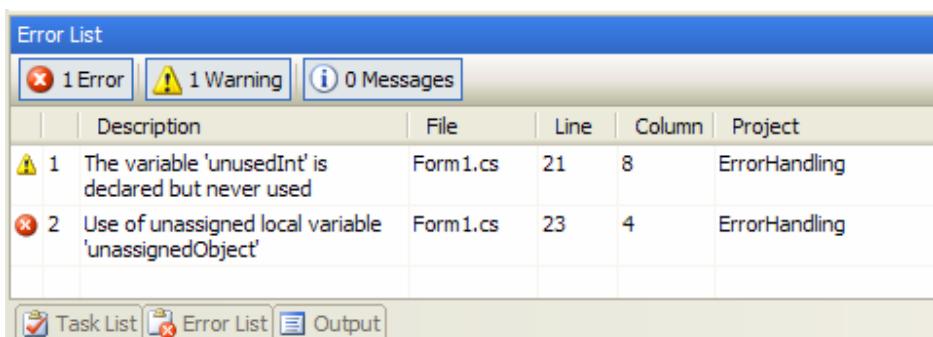

شکل ۵-۱۱

(۵) در قسمت طراحی فرم، روی دکمه **Open** دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnOpen_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int unusedInt;
    DateTime unassignedObject;
    unassignedObject.AddDays(1);
}
```

(۶) همانطور که می‌دانید در این کد یک خطأ وجود دارد و این است که بدون اینکه با استفاده از دستور `new` به متغیر `unassignedObject` مقدار اولیه دهیم، از آن در برنامه استفاده کرده‌ایم. خوب، با فشار دادن کلید F5 سعی کنید که برنامه را اجرا کنید.^۱ مشاهده می‌کنید که در زیر متغیر `unusedInt` خطأ رنگ و در زیر متغیر `unassignedObject` خطأ آبی رنگ کشیده می‌شود. همچنین پنجره `Error List` نیز گزینه `Error` را همانند شکل ۱۱-۶ نمایش می‌دهد.

شکل ۱۱-۶

(۷) همانطور که در شکل مشاهده می‌کنید در این پنجره عنوان شده است که در هنگام کامپایل برنامه، کامپایلر با یک خطأ یک هشدار موجه شده است. هشدار که در گزینه `Warning` اول و با یک علامت زرد رنگ مشخص شده است مربوط به خط ۲۱ از فایل `Form1.cs` در پروژه `ErrorHandling` است. این هشدار همانطور که در قسمت `Description` آمده است به علت تعریف یک متغیر در برنامه و استفاده نکردن از آن است. ویژوال استودیو هشدارها را در کد با زیر خط سبز رنگ نمایش می‌دهد.

(۸) گزینه `Warning` دوم در این پنجره نیز که با علامت قرمز مشخص شده است، مربوط به یک خط در خط ۲۳ از فایل `Form1.cs` در پروژه `ErrorHandling` است. علت به وجود آمدن این خطأ نیز همانطور که در بخش `Description` توضیح داده شده است، استفاده از یک متغیر بدون مقدار دهی اولیه به آن است. خطاهای در ویژوال استودیو با زیر خط آبی رنگ در کد مشخص می‌شوند.

(۹) حال کد درون متد `btnOpen_Click` را به صورت مشخص شده در زیر تغییر دهید.

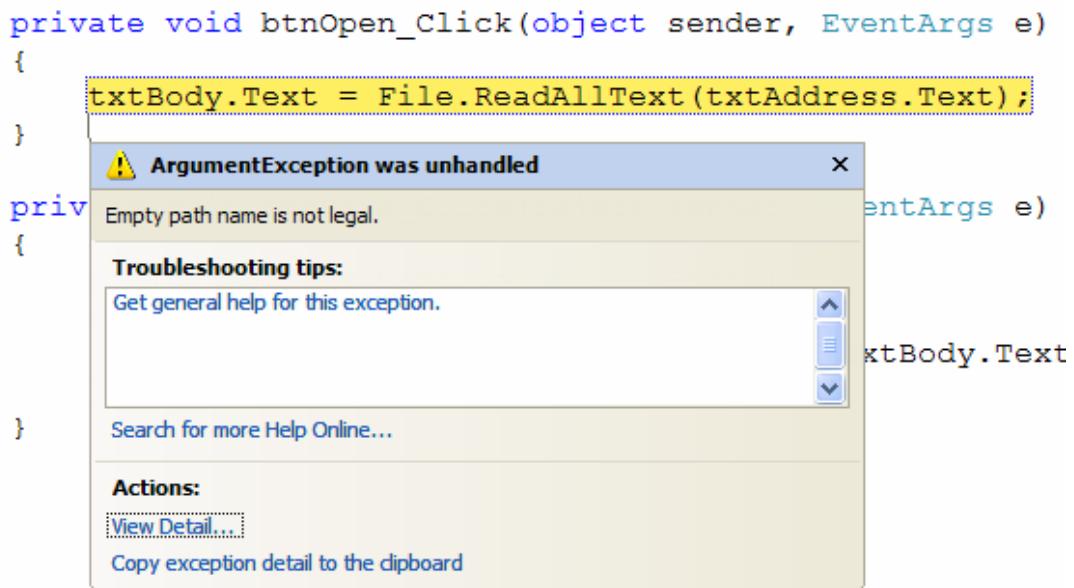
^۱ کلید `Ctrl` یا ترکیبات کلیدی که در ویژوال استودیو به کار می‌رود، بسته به تنظیم‌های کاربر ممکن است تفاوت داشته باشند. بنابراین ممکن است با فشار کلید F5 برنامه اجرا نشود. برای اطلاع از کلید مربوط به شروع اجرای برنامه، عبارت نوشته شده در مقابل گزینه `Start Debugging` در منوی `Debug` را مشاهده کنید.

```

private void btnOpen_Click(object sender, EventArgs e)
{
    txtBody.Text = File.ReadAllText(txtAddress.Text);
}

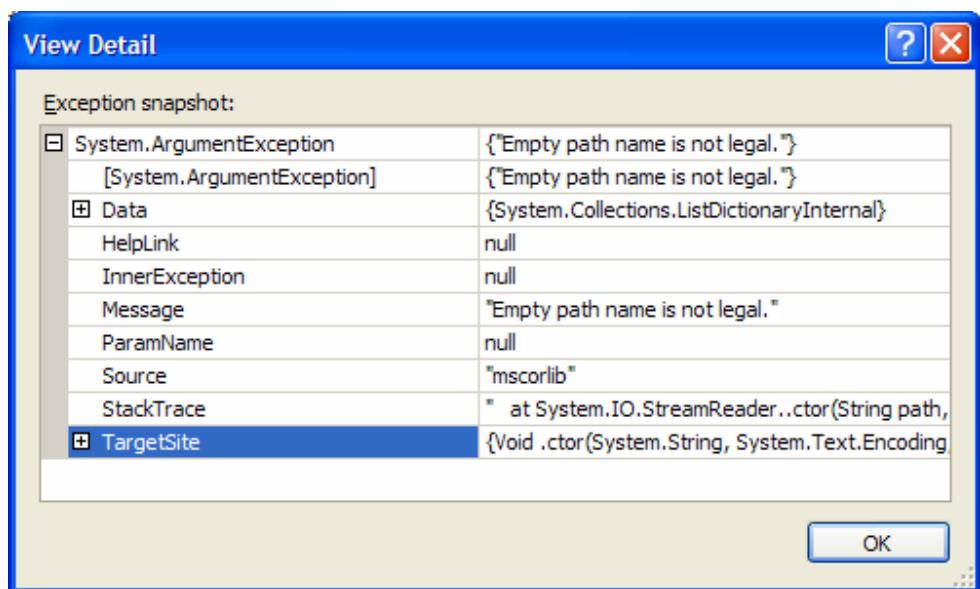
```

(۱۰) برنامه را اجرا کنید و بدون اینکه در کنترل txtAddress آدرس فایل را وارد کنید روی دکمه **Open** کلیک کنید. در این حالت برنامه با یک خطای زمان اجرا مواجه می شود و قادری را مشابه شکل ۷-۱۱ نمایش می دهد. همانطور که مشاهده می کنید، نوع خطایی که برنامه با آن مواجه شده است در نوار عنوان این قادر نمایش داده شده است. در این قسمت برنامه با خطایی از نوع **ArgumentException** مواجه شده است. در پایان این فصل با این نوع خطاهای و مفهوم آنها بیشتر آشنا خواهیم شد. همچنین در قسمت **Troubleshooting tips** با این کادر، لینک هایی در مورد چگونگی رفع این خطا آورده شده است. در پایان قادر نیز قسمتی به نام **View Details...** وجود دارد که به وسیله ای آن می توانید از جزئیات خطای به وجود آمده مطلع شوید.

شكل ۷-۱۱

(۱۱) در قادر نمایش داده شده، روی گزینه **View Details...** کلیک کنید. پنجره ای مشابه شکل ۸-۱۱ نمایش داده می شود. با استفاده از این پنجره می توانید به اطلاعات دیگری در مورد خطای به وجود آمده از قبیل پیغام آن خطا، لینکی برای دسترسی به اطلاعات بیشتر در مورد خطا، متذی که باعث به وجود آمدن خطای شده است و ... دسترسی داشته باشید.

شکل ۸-۱۱

- (۱۲) در این پنجره روی دکمه OK کلیک کنید تا به برنامه برگردید و سپس با استفاده از نوار منو، گزینه **Debug** را انتخاب کنید تا اجرای برنامه متوقف شود.
- (۱۳) حال کد متد `btnOpen_Click` را به صورت زیر تغییر دهید:

```
private void btnOpen_Click(object sender, EventArgs e)
{
    if (txtAddress.Text != String.Empty)
    {
        txtBody.Text =
            File.ReadAllText(txtAddress.Text);
    }
}
```

- (۱۴) به قسمت طراحی فرم برگردید و روی دکمه **Save** دو بار کلیک کنید تا متد `WriteAllText` به رویداد کلیک این کنترل نیز ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnSave_Click(object sender, EventArgs e)
{
    if (txtAddress.Text != String.Empty)
    {
        File.WriteAllText(txtAddress.Text,
            txtBody.Text);
    }
}
```

۱۵) برنامه را اجرا کرده و بعد از وارد کردن آدرس یک فایل متنی در کنترل `txtAddress`، روی دکمه `Open` کلیک کنید. مشاهده می کنید که محتویات فایل در برنامه نمایش داده می شوند.

مشاهده کردید که چگونه در این قسمت از ایجاد خطای جلوگیری کردیم، اما همانطور که می دانید این روش نمی تواند به صورت کلی مورد استفاده قرار بگیرد. زیرا برای مثال اگر کاربر آدرس فایل را به صورت نادرست وارد کند، برنامه مجدداً با خطای خواهد شد. روش صحیح کنترل این نوع خطاهای در برنامه استفاده از دستورات `try` و `catch` است که در بخش‌های بعدی این فصل توضیح داده شده است. اما قبل از این که با دستورات کنترل خطای در کد برنامه آشنا شویم، بهتر است نحوه کار ابزارهای دیگر اشکال زدایی در ویژوال استودیو را نیز بررسی کنیم.

کنترل اجرای برنامه با استفاده از **Breakpoint**‌ها:

هنگامی که در حال طراحی یک برنامه بزرگ باشید، ممکن است برای فهمیدن اشکالات قسمتی از کد نیاز داشته باشید که برنامه تا آن قسمت اجرا شود و سپس در خطی خاص متوقف شده تا وضعیت آن را بررسی کنید. در این شرایط می توانید از `breakpoint` استفاده کنید. هنگامی که در یک خط از برنامه یک `breakpoint` قرار می دهید، برنامه تا آن خط اجرا می شود اما خط شامل `breakpoint` را اجرا نکرده و قبل از آن متوقف می شود. برای تعیین `breakpoint` در یک خط، هم در زمان اجرا برنامه و هم در زمان نوشتن کد آن می توانید اقدام کنید. برای این کار کافی است در ناحیه خاکستری رنگ سمت چپ خط کلیک کنید. به این ترتیب در آن ناحیه یک دایره ای قرمز رنگ قرار می گیرد. برای حذف یک `breakpoint` نیز کافی است مجدداً بر روی دایره ای قرمز رنگ کنار خط کلیک کنید. به این ترتیب `breakpoint` به وجود آمده در آن خط حذف خواهد شد.

هنگامی که کامپایلر در اجرای یک برنامه به خطی شامل یک `breakpoint` می رسد، اجرای برنامه را متوقف می کند و به قسمت کد نویسی برنامه بر میگردد. البته دقت کنید که اجرای برنامه کاملاً متوقف نمی شود، بلکه وقفه ای در آن ایجاد می شود تا بتوانید وضعیت برنامه را در آن قسمت بررسی کنید، سپس می توانید اجرای برنامه را ادامه دهید. به این حالت در اصطلاح، حالت `break` گفته می شود. در بخش‌های "امتحان کنید" بعدی، با `breakpoint`‌ها و نیز امکانات و ویژگیهایی که برای اشکال زدایی از کد در حالت `break` وجود دارند بیشتر آشنا می شویم. اما قبل از ادامه برای سادگی کار بهتر است نوار ابزار `Debug` را به محیط ویژوال استودیو اضافه کنید. برای این کار با استفاده از نوار منو، گزینه `View` → `Toolbars` → `Debug` را انتخاب کنید.

امتحان کنید: کار با **breakpoint**

- (۱) برنامه `ErrorHandling` را در قسمت قبل ایجاد کردیم را مجدداً باز کرده و به قسمت طراحی فرم بروید. سپس با استفاده از جعبه ابزار کنترل `Button` جدیدی بر روی فرم قرار داده، خاصیت `Name` آن را برابر با `btnTest` و خاصیت `Text` آن را برابر با `Test` قرار دهید.
- (۲) بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید.

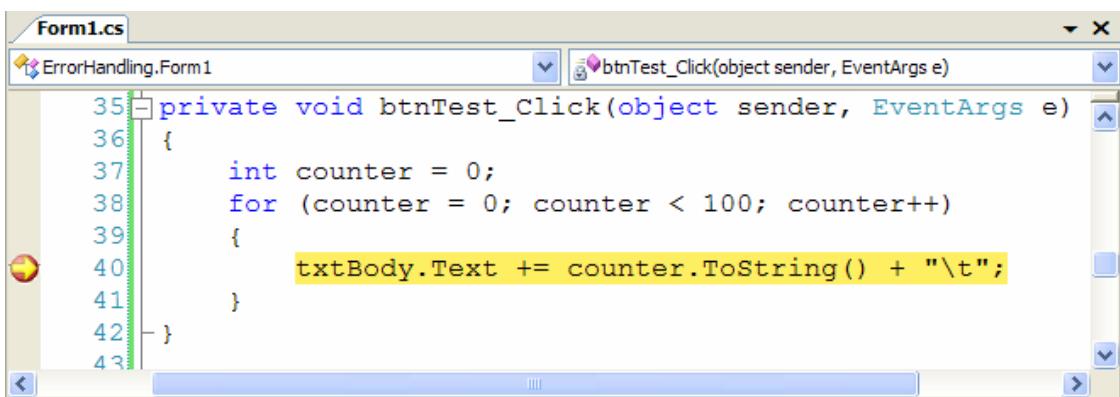
```
private void btnTest_Click(object sender, EventArgs e)
```

```

{
    int counter = 0;
    for (counter = 0; counter < 100; counter++)
    {
        txtBody.Text += counter.ToString() + "\t";
    }
}

```

- (۳) در نوار خاکستری سمت چپ خطی که شامل دستور داخل حلقه `for` است، کلیک کنید تا دایره ای قرمز رنگ در آن نمایش داده شود. به این ترتیب برای آن خط از برنامه یک `breakpoint` ایجاد کرده اید. حال برنامه را اجرا کنید.
- (۴) هنگامی که فرم برنامه نمایش داده شد، بر روی دکمه `i Test` کلیک کنید. مشاهده می کنید کامپایلر خط اول از متدهای `btnTest_Click` را اجرا می کند و هنگامی که به ابتدای دستور `for` می رسد، پنجره ای مربوط به محیط کد نویسی ویژوال استودیو را نمایش می دهد. در این هنگام دستور داخل حلقه `i for` با رنگ زرد مشخص می شود و همچنین در داخل دایره قرمز رنگ کنار دستور نیز یک فلاش زرد رنگ قرار خواهد گرفت (شکل ۹-۱۱).
- همچنین اگر به پایین محیط ویژوال استودیو نگاه کنید، مشاهده خواهید کرد که پنجره های بیشتری نسبت به حالت عادی در حال نمایش هستند و با انتخاب هر یک از این پنجره ها اطلاعات خاصی در مورد آن لحظه از اجرای برنامه نمایش داده می شود (البته ممکن است تعداد این پنجره ها در کامپیوتر شما نسبت به شکل بیشتر و یا کمتر باشد).

شکل ۹-۱۱

بهتر است قبل از اینکه به ادامه ای این بخش از "امتحان کنید" پیردازیم، بعضی از گزینه های موجود در نوار ابزار Debug آشنا بشویم تا بتوانیم از آنها در اشکال زدایی برنامه استفاده کنیم.

گزینه های پر کاربرد در نوار ابزار Debug

در نوار ابزار Debug سه آیکون وجود دارند که معمولاً کاربرد زیادی در اشکال زدایی برنامه ها دارند (شکل ۱۰-۱۱). با استفاده از این گزینه های می توانید هنگامی که برنامه در حالت `break` قرار گرفت، آن را خط به خط اجرا کنید و روند تغییر متغیر ها و اشیاء موجود در برنامه را بررسی کنید.

- آیکون اول مربوط به گزینه **Step Into** است. هنگامی که روی این آیکون کلیک کنید، کامپایلر یک خط از برنامه را اجرا کرده و مجدداً توقف می کند و به حالت `break` برمی گردد. اگر خطی که کامپایلر آن را اجرا کرده شامل فراخوانی متدى باشد، کامپایلر به اولین دستور درون این متد می رود و در آنجا متوقف می شود.
- آیکون دوم مربوط به گزینه **Step Over** است. با کلیک بر روی این آیکون، همانند آیکون **Step Into** کامپایلر یک خط از برنامه را اجرا می کند و در ابتدای خط بعد توقف می کند. تفاوت این گزینه با گزینه **Step Into** در این است که اگر خطی که باید اجرا شود شامل فراخوانی متدى باشد، کامپایلر آن متد را کاملاً اجرا می کند و در ابتدای خط بعد در متد جاری متوقف می شود.
- آخرین آیکون نیز مربوط به **Step Out** است. با استفاده از این آیکون برنامه تا انتهای متد جاری اجرا می شود و در اولین خط، بعد از خطی که این متد را فراخوانی کرده بود متوقف می شود. عموماً هر متد، حتی متدهای مربوط به رویدادها نیز توسط متد دیگری فراخوانی می شوند. بنابراین هنگامی که از این گزینه استفاده کنیم، برنامه اجرای متد جاری را به پایان می رساند و به متدى که این متد را فراخوانی کرده بود برمی گردد. سپس در اولین خط بعد از فراخوانی این متد متوقف می شود.

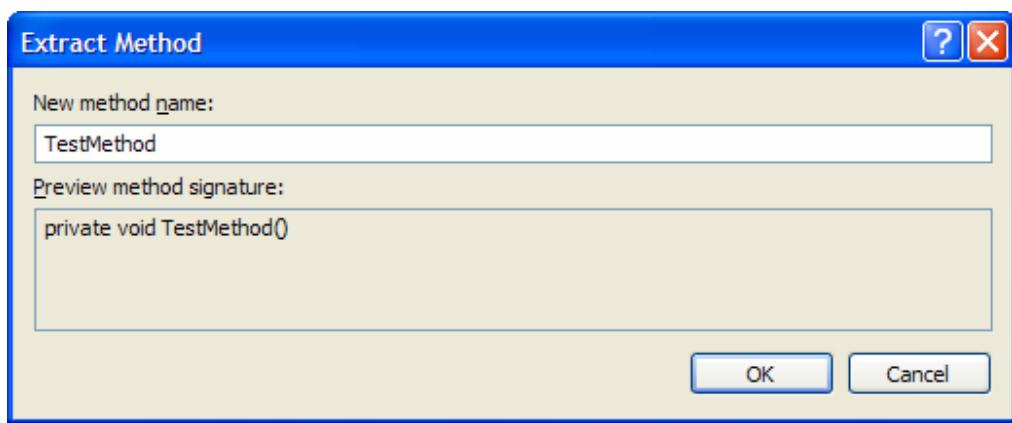

شکل ۱۰-۱۱

یکی دیگری از ویژگی های مهمی که بهتر است قبل از ادامه ی فصل با آن آشنا شویم، خاصیت **Run To Cursor** است. هنگامی که برنامه به یک **breakpoint** برخورد می کند و متوقف می شود، اگر به نوار خاکستری رنگ سمت چپ آن نگاه کنید یک فلش زرد رنگ مشاهده خواهد کرد که به کدی که در حال اجرا بوده است اشاره می کند. اگر با ماوس روی این فلش کلیک کنید می توانید مکان آن را تغییر دهید (برای مثال کمی بالاتر و یا کمی پایین تر ببرید) تا به کد دیگری اشاره کند. حال اگر بر روی دکمه **Start** در نوار منو کلیک کنید تا اجرای برنامه ادامه پیدا کند، اجرای برنامه از خطی که فلش در حال اشاره کردن به آن است ادامه پیدا خواهد کرد. حال به ادامه ی بخش "امتحان کنید" قبل برمی گردیم.

امتحان کنید: کار با **breakpoint** (ادامه)

- (۱) اگر برنامه ی **ErrorHandling** هنوز در حال اجرا است آن را بیندید. همچنین با کلیک کردن روی تمام **breakpoint** هایی که در برنامه وجود دارند، آنها را حذف کنید.
- (۲) کد نوشته شده در متد **btnTest_Click** را انتخاب کرده و سپس از نوار منو گزینه **Refactor** ➔ **Extract Method...** را انتخاب کنید تا پنجره **Extract Method...** همانند شکل ۱۱-۱۱ نمایش داده شود.

شکل ۱۱-۱۱

(۳) در قسمت New method name همانند شکل، نام TestMethod را وارد کرده و روی دکمه OK کلیک کنید. به این ترتیب محتویات متد btnTest_Click در متد جدیدی به نام TestMethod قرار خواهد گرفت. کد درون متد btnTest_Click هم به کدی برای فراخوانی متد TestMethod تغییر خواهد کرد.

(۴) حال در نوار خاکستری رنگ کنار دستور داخلی حلقه‌ی for (دستوری که متن داخل کنترل txtBody را تغییر می‌دهد) کلیک کنید تا یک breakpoint برای این خط ایجاد شود.

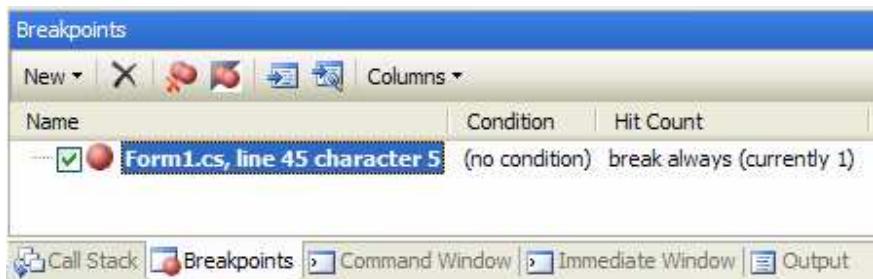
(۵) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه Test کلیک کنید. هنگامی که برنامه برای اولین بار بخواهد دستور داخل حلقه را اجرا کند، breakpoint قرار داده شده در این قسمت باعث می‌شود که در اجرای برنامه وقفه ایجاد شود. بعد از توقف برنامه چندین بار روی آیکون Step Into در نوار ابزار Debug کلیک کنید. مشاهده می‌کنید که با کلیک روی این آیکون کد برنامه خط به خط اجرا می‌شود.

(۶) حال breakpoint در کنار این دستور را حذف کنید. سپس در نوار ابزار Debug روی آیکون Step Out کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که برنامه تا انتهای متد TestMethod را اجرا می‌کند و در اولین خط درون متد btnTest_Click توقف می‌کند (همانطور که در کد برنامه دیدید، متد TestMethod توسط متد btnTest_Click فراخوانی می‌شود. پس متد btnTest_Click در لیست متدهای در حال اجرا، قبل از متد TestMethod قرار می‌گیرد).

در این قسمت با نحوه‌ی استفاده از breakpoint‌ها به صورت ساده آشنا شدیم. اما انعطاف‌پذیری breakpoint‌ها بیش از آنچه است که در این قسمت مشاهده کردید. برای مثال می‌توانید برای یکی از دستورات درون حلقه‌ی while یک breakpoint قرار دهید. سپس تعیین کنید که این breakpoint بعد از بیست بار اجرای حلقه باعث ایجاد وقفه در برنامه شود. و یا شرط خاصی را تعیین کنید و بگویید که در صورت درست بودن این شرط، breakpoint باعث ایجاد وقفه در اجرای برنامه شود و در غیر این صورت breakpoint غیرفعال باشد. برای تعیین این شرایط باید ابتدا با نحوه کارکرد پنجه‌ی Breakpoints آشنا شویم. در بخش بعدی به این مطلب خواهیم پرداخت.

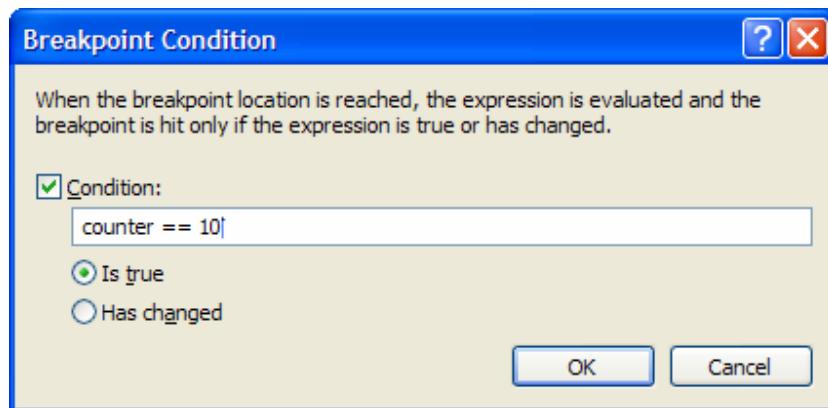
پنجه‌ی Breakpoints

با استفاده از این پنجره می توانید تمامی **breakpoint** هایی که در برنامه وجود دارند را در یک لیست مشاهده کنید. هنگامی که اجرای برنامه به یکی از این **breakpoint** ها برسد، گزینه **Breakpoint** به آن **breakpoint** در لیست برجسته خواهد شد. برای نمایش پنجره **Breakpoints** می توانید در نوار ابزار **Debug** روی سمت راست ترین آیکون کلیک کنید و یا با استفاده از نوار منو گزینه **Breakpoints** را انتخاب کنید. به این ترتیب پنجره **Breakpoints** مشابه شکل ۱۲-۱۱ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۲-۱۱

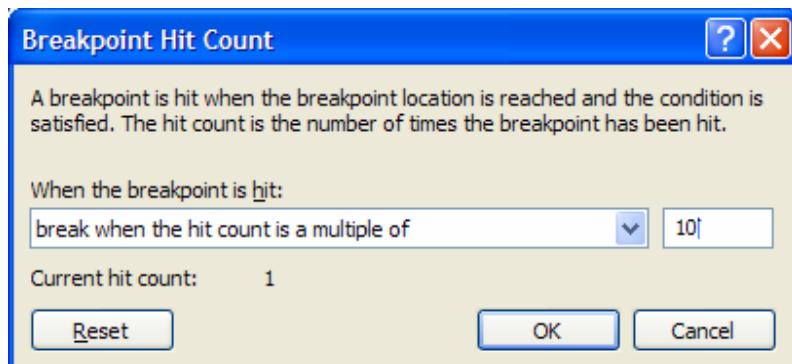
در این پنجره علاوه بر نمایش مکان **breakpoint**، شرط اجرای آن و تعداد دفعاتی که تاکنون برنامه با این **breakpoint** برخورد کرده است نیز نمایش داده می شود. همچنین در این پنجره می توانید یک **breakpoint** جدید تعریف کرده، یکی از **breakpoint** های کنونی را حذف کرده، آن را غیر فعال کنید و یا ویژگی های آن را تغییر دهید. یکی از این ویژگی هایی که در این پنجره قابل تنظیم است این است که هر **breakpoint** فقط در شرایط خاصی باعث ایجاد وقفه در اجرای برنامه شود. برای مثال تصور کنید که در برنامه **i** قبل می خواهید فقط هنگامی اجرای برنامه متوقف شود که مقدار شمارنده **counter** برابر با **10** باشد. برای اینکه برای یک **breakpoint** شرط خاصی تعیین کنید، روی نام آن در پنجره **Breakpoints** کلیک راست کنید و از منوی که باز می شود گزینه **Condition...** را انتخاب کنید. در این صورت پنجره ای مشابه شکل ۱۳-۱۱ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۳-۱۱

برای مثال در این پنجره مشخص شده است فقط هنگامی این **breakpoint** باید موجب ایجاد وقفه در برنامه شود که مقدار متغیر **counter** برابر با **10** باشد. یکی دیگر از ویژگی های **breakpoint** ها که در این پنجره قابل تنظیم است این است که فقط در تعداد دفعات تکرار مشخصی فعال شود. این ویژگی بیشتر برای **breakpoint** هایی به کار می رود که درون یک حلقه قرار

می گیرند و برنامه در طول اجرا چندین بار با آنها مواجه می شود. برای مثال فرض کنید در برنامه قبلي می خواهد هنگامی که عدد درون متغیر **counter** برابر با ضربی از ۱۰ بود (اعداد ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ...)، **breakpoint** فعال و در غیر این صورت غیر فعال باشد. برای این کار روی **breakpoint** مورد نظرتان در پنجره **Breakpoints** کلیک راست کنید و از **Breakpoint Hit Count** را انتخاب کنید. به این ترتیب پنجره **Hit Count** نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۴-۱۱

در این پنجره می توانید مشخص کنید که **breakpoint** بعد از دفعات تکرار مشخصی اجرا شود (برای مثال بعد از ۱۰ بار)، همواره اجرا شود، فقط وقتی مرتبه اجرا ضریب عدد خاصی بود اجرا شود و یا فقط در ۱۱امین مرتبه اجرا شود. ابزارها و پنجره هایی که در این قسمت با آنها آشنا شدیم، فقط قسمتی از ابزارهای موجود در ویژوال استودیو برای اشکال زدایی برنامه ها بودند. پنجره های بسیار دیگری مانند Locals، Command Window، Immediate Window، Autos و ... نیز وجود دارند که البته توضیح تمام آنها خارج از اهداف این کتاب است. برای آشنایی با این پنجره ها و نیز نحوه ای استفاده از آنها می توانید به سیستم راهنمای ویژوال استودیو (MSDN) مراجعه کنید. واضح است که هر چه با نحوه کار کرد این ابزارها و پنجره ها بیشتر آشنا باشید، راحت تر می توانید خطاهای موجود در برنامه را پیدا کرده و آنها را برطرف کنید.

کنترل استثنای ها در برنامه:

همانطور که در ابتدای فصل گفتم یک برنامه ممکن است در طول اجرای خود با شرایط پیش بینی نشده ای مواجه شود. برای مثال در برنامه ای قبلی مشاهده کردید که اگر کاربر نام فایل را در کنترل **txtAddress** به صورت نادرست وارد کند، برنامه با یک حالت پیش بینی نشده مواجه می شود. اما با هیچ کدام از ابزارها و روشهایی که در قسمتهای قبلي فصل با آنها آشنا شدیم نمی توان از رخدان چنین حالتی جلوگیری کرد و یا آنها را در طی برنامه کنترل کرد. هنگامی که برنامه با یک چنین حالت استثنایی مواجه می شود، برای مثال یک ارتباط شبکه ای در برنامه قطع می شود و یا فایل مورد نظر برای امری خاص در کامپیوتر پیدا نمی شود، در اصطلاح گفته می شود که یک استثنای^۱ رخداده است. رخدان یک استثنای هم می تواند به وسیله کلاسهای تعریف شده در .NET. اعلام شود (برای مثال سعی کنید با استفاده از کلاس System.IO.File، فایلی را باز کنید که وجود ندارد) هم می تواند به وسیله ای متدهای درون کلاسهای تعریف شده در برنامه اعلام شود (برای مثال پارامترهایی که به یکی از متدهای کلاس فرستاده اند دارای مقدار اشتباہی است).

^۱ Exception

برای اعلام کردن اینکه یک استثنا رخ داده است، ابتدا باید یک شیء از کلاس `Exception` (و یا کلاسهای مشتق شده از این کلاس) ایجاد شود و اطلاعات مربوط به استثنای به وجود آمده در این شیء قرار گیرد. سپس این شیء در اصطلاح باید توسط برنامه ای که با این استثنا مواجه شده است، پرتاب^۱ شود.

ممکن است این عبارت که "شیء حاوی اطلاعات خطا باید از طرف برنامه پرتاب شود" در ابتدا کمی گیج کننده و یا نا مفهوم به نظر برسد و یا ممکن است این سوال به وجود بیاید که بعد از پرتاب شدن این شیء چگونه می توان استثنای به وجود آمده را کنترل کرد؟ خوب، برای کنترل این نوع حالتها در کد معمولاً از بلاک های `try/catch` استفاده می کنند. به عبارت دیگر کدی که ممکن است با یک استثنا مواجه شود را درون یک بلاک `try` قرار می دهد. اگر در هنگام اجرای این کد استثنایی رخ داد، شیء ای از نوع `Exception` به وجود آمده و پرتاب می شود. در این حالت اولین بلاک `catch` که شرایط دریافت شیء پرتاب شده را داشته باشد، آن را دریافت می کند و به کنترل استثنای به وجود آمده می پردازد.

بعد از اینکه یکی از بلاک های `catch` موجود در برنامه توانست شیء پرتاب شده را دریافت کند، به بررسی حالت استثنای به وجود آمده می پردازد. در این حالت اگر این بلاک بتواند استثنای به وجود آمده را تصحیح کرده و یا بدون در نظر گرفتن آن به اجرای برنامه ادامه می دهد. در غیر این صورت پیغام مناسبی را به کاربر نمایش دهد و برنامه را به انمام می رساند. بلاک های `try/catch` با ساختاری به صورت زیر در برنامه ایجاد می شوند.

```
private void MethodA()
{
    // Some usual statements
    try
    {
        // Some dangerous codes that may encounter
        // with unavoidable exceptions goes here
    }
    catch
    {
        // Some codes to handle exceptions
    }
}
```

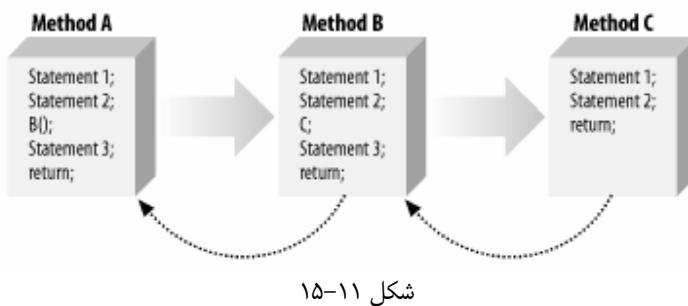
نکته: در تفاوت بین خطاهای موجود در کد برنامه با حالتهای استثنایی که ممکن است برنامه با آنها مواجه شود از اهمیت زیادی برخوردار است. خطاهای موجود در کد برنامه معمولاً به علت خطای برنامه نویس در هنگام پیاده سازی کد برنامه است. اما استثنای ها معمولاً به علت رخداد شرایط قابل پیش بینی اما اجتناب ناپذیر است. برای مثال تصور کنید که برنامه در شرایطی خاص در یک حلقه ی بینهایت قرار می گیرد و کاربر ناجار به بستن برنامه می شود. چنین رخدادی به علت اشتیاه برنامه نویس است و خطای برنامه نویس محسوب می شود. اما تصور کنید در حال خواندن اطلاعات یک فایل در شبکه هستید که ناگهان شبکه قطع می شود. وقوع چنین شرایطی در برنامه قابل پیش بینی است اما واضح است که نمی توان از آنها جلوگیری کرد. این دسته موارد جزئی از استثنای ها به شمار می روند و باید به درستی در برنامه کنترل شوند.

چگونگی یافتن بلاک `Catch` برای یک استثنا:

¹ Throw

همانطور که گفتم هنگامی که قسمتی از برنامه با یک استثنا مواجه شد، شیء ای از نوع `Exception` را ایجاد کرده و بعد از اینکه اطلاعات مربوط به استثنای به وجود آمده را در آن قرار داد، آن را پرتاب می کند. سپس این شیء پرتاب شده می تواند به وسیله ی یکی از بلاک های `catch` دریافت شود. اما باید به این نکته توجه کنید بلاک `catch` ای که این شیء پرتاب شده را دریافت می کند، لزوماً باید در همان متدی باشد که حالت استثنا به وجود آمده است.

برای مثال تصور کنید که در یک برنامه سه متد به نامهای A و B و C وجود دارند. متد A متد B را فراخوانی می کند و متد B نیز متد C را فراخوانی می کند (شکل ۱۵-۱۱). حال فرض کنید که دستور دوم در متد C با یک استثنا مواجه شود. در این حالت متد C شیء ای از نوع `Exception` را ایجاد کرده و اطلاعات مربوط به این استثنا را در آن قرار می دهد و سپس آن را پرتاب می کند. برنامه ابتدا متد C را بررسی می کند تا ببیند آیا بلاک `try` در این متد وجود دارد که بتواند استثنای به وجود آمده را کنترل کند؟ در صورتی که چنین بلاکی در متد C یافته شد، کنترل برنامه به این بلاک می رود. در غیر این صورت شیء پرتاب شده توسط متد C به متد B خواهد رفت. درون متد B برنامه مجدداً به دنبال یک بلاک `catch` می گردد تا بتواند استثنای به وجود آمده را دریافت و کنترل کند. همین مراحل برای متد A نیز تکرار می شود. اگر در هیچ کدام از متدهای A و B و C بلاکی برای کنترل این استثنا یافته نشد، شیء پرتاب شده به وسیله ی CLR دریافت می شود و پیغام خطای پیش فرض برای آن نمایش داده شده و برنامه بسته می شود.

شکل ۱۵-۱۱

کلاس `:Exception`

برای این که رخدان یک استثنا اعلام شود، باید اطلاعات مربوط به این استثنا در شیء ای خاص قرار بگیرد و سپس این شیء پرتاب شود. این شیء باید از کلاس `Exception` یا یکی از کلاسهای مشتق شده از آن، نمونه سازی شده باشد. هنگامی که یکی از کلاسهای.NET استثنا مواجه شود، بسته به نوع آن استثنا یک شیء مناسب را ایجاد کرده و پرتاب می کند. برای مثال اگر پارامتر نادرستی به این متد فرستاده شود شیء از کلاس `ArgumentException` تولید و پرتاب می شود. اگر آدرس فایل و یا دایرکتوری که به این متد فرستاده شده است وجود نداشته باشد، شیء ای از کلاس `FileNotFoundException` و یا `DirectoryNotFoundException` ایجاد شده و پرتاب می شود. تمام کلاس هایی که برای اعلام یک استثنا توسط.NET مورد استفاده قرار می گیرند، از کلاسی به نام `SystemException` مشتق شده اند.

اما همانطور که گفتم فقط.NET نیست که می تواند رخدان یک استثنا را اعلام کند. بلکه برنامه نویس نیز اگر در کلاس هایی که طراحی می کند با یک استثنا مواجه شد، می تواند از این روش استفاده کند. برای مثال طراحی کلاس `Car` در فصل نهم را به خطر بیاورید. خاصیت `NumberOfDoors` در این کلاس فقط می تواند اعداد در بازه ۱ تا ۶ را قبول کند. بنابراین می

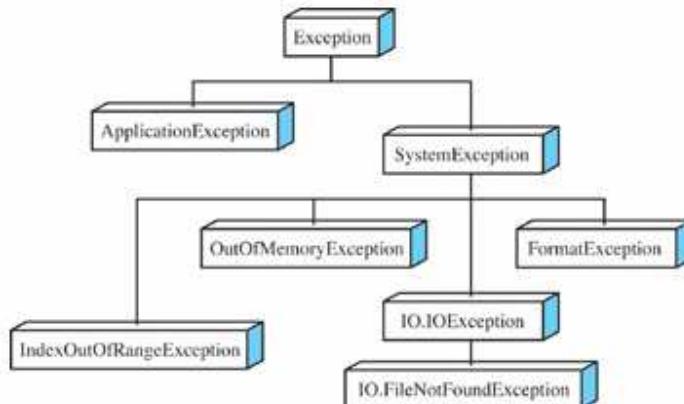
^۱ کلاس `SystemException` خود نیز از کلاس `Exception` مشتق می شود.

توانید عدد فرستاده شده به این خاصیت را بررسی کرده و اگر خارج از این محدوده بود، شیء ای را از کلاس ArgumentOutOfRangeException ایجاد کرده و آن را پرتاب کنید و به این وسیله رخ دادن یک استثنای در این کلاس را اعلام کنید.

اگر هم هیچ یک از کلاسهای موجود در.NET برای استثنای به وجود آمده در کلاس شما مناسب نبود، می‌توانید خودتان یک کلاس برای این استثنای ایجاد کنید و سپس شیء ای را از آن نمونه سازی کرده و پرتاب کنید. البته این کلاس حتماً باید از کلاس ApplicationException مشتق شده باشد.

اگر بخواهیم مطالب بالا را دسته بندی کنم، باید بگوییم که اشیایی که هنگام رخ دادن یک استثنای به وجود آمده و پرتاب می‌شوند، حتماً باید از کلاس Exception و یا یکی از کلاس‌های مشتق شده از آن نمونه سازی شوند. از کلاس ApplicationException و SystemException دو کلاس کلی به نامهای exception و SystemException مشتق می‌شوند. حال اگر یکی از کلاسهای درونی.NET با استثنای مواجه شد، آن کلاس برای اعلام رخ دادن استثنای از یکی از کلاسهای مشتق شده از کلاس SystemException مانند کلاس ArgumentException و یا کلاس FileNotFoundException استفاده می‌کند. اما اگر کلاسی که در برنامه طراحی کرده ایم با استثنای مواجه شد، هم می‌توانیم مانند.NET از کلاسهای مشتق شده از SystemException استفاده کنیم و هم می‌توانیم کلاس جدیدی را از کلاس ApplicationException مشتق کرده و از آن برای اعلام رخ دادن استثنای استفاده کنیم.

(شکل ۱۶-۱۱).

شکل ۱۶-۱۱

دستور :throw

همانطور که گفتم برای اعلام رخ دادن یک استثنای در برنامه باید شیء ای را از نوع Exception ایجاد کرده و آن را پرتاب کنید. برای پرتاب شیء ایجاد شده می‌توانید از دستور throw استفاده کنید. در بخش امتحان کنید بعد، یک کلاس آزمایشی ایجاد کرده و در یکی از متدهای این کلاس با استفاده از این دستور اعلام خواهیم کرد که یک استثنای رخ داده است. همچنین در این برنامه مشاهده خواهید کرد که اگر برای یک استثنای به وجود آمده هیچ بلاک catch ای یافت نشود، چه اتفاقی رخ خواهد داد.

امتحان کنید: استفاده از دستور throw

(۱) با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه **File** → **New** → **Project** را انتخاب کرده و سپس یک برنامه‌ی تحت کسول (Console Application) به نام ThrowCommand ایجاد کنید.

(۲) در فایل **Program.cs** از کلاس جدیدی به نام **Tester** ایجاد کرده و کد زیر را درون این کلاس قرار دهید.

```
class Tester
{
    public void Run()
    {
        Console.WriteLine("Enter Run... ");
        Func1();
        Console.WriteLine("Exit Run... ");
    }

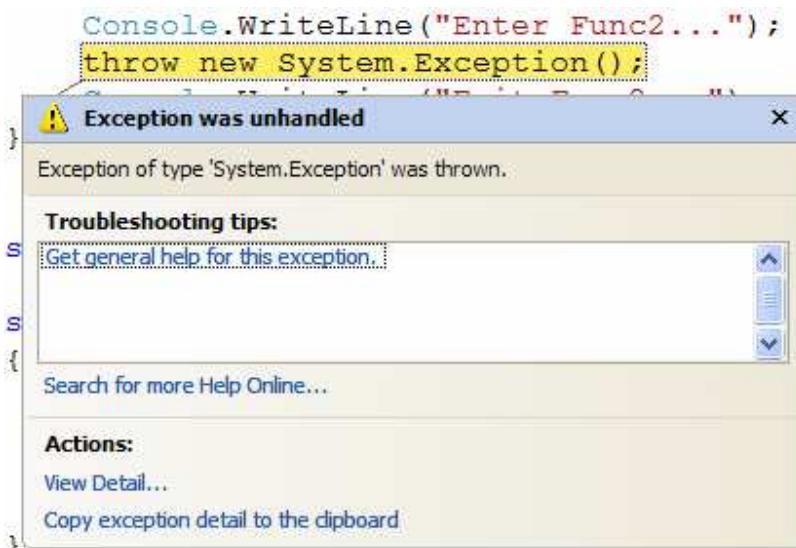
    public void Func1()
    {
        Console.WriteLine("Enter Func1... ");
        Func2();
        Console.WriteLine("Exit Func1... ");
    }

    public void Func2()
    {
        Console.WriteLine("Enter Func2... ");
        throw new System.Exception();
        Console.WriteLine("Exit Func2... ");
    }
}
```

(۳) در کلاس **Program** به قسمت مربوط به متدهای **Main** بروید و کد مشخص شده در زیر را به بدنه‌ی این متدهای اضافه کنید.

```
static void Main(string[] args)
{
    Console.WriteLine("Enter Main... ");
    Tester t = new Tester();
    t.Run();
    Console.WriteLine("Exit Main... ");
}
```

(۴) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده می‌کنید پنجره‌ای مشابه شکل ۱۷-۱۱ نمایش داده می‌شود. این پنجره را قبل از این هنگامی که در حال کار با پروژه‌ی **ErrorHandling** بودید مشاهده کرده‌اید. اما این مرتبه اطلاعات درون این کادر بر اساس استثنایی است که با استفاده از دستور **throw** ایجاد کرده‌ایم.

شکل ۱۷-۱۱

(۵) با انتخاب گزینه **ی** **Debug** → **Stop Debugging** از نوار منوی ویژوال استودیو برنامه را بندید.

چگونه کار می کند؟

همانطور که مشاهده می کنید در این برنامه هیچ کار خاصی انجام نمی شود، فقط چند تابع فراخوانی می شوند و وارد و خارج شدن از تابع در خروجی نوشته می شود. در ابتدا برنامه یک شیء از کلاس **Tester** ایجاد کرده و متده **Run** را از این شیء فراخوانی می کند. متده **Run** بعد از نوشتن عبارتی در خروجی متده **Func1** را فراخوانی کرده و متده **Func1** نیز متده **Func2** را فراخوانی می کند. درون متده **Func2** با استفاده از دستور **new** یک شیء جدید از کلاس **System.Exception** ایجاد کرده و سپس با استفاده از دستور **throw** آن را پرتاب می کنیم.

با این کار برنامه بلافصله درون متده **Func2** به دنبال یک بلاک **catch** می گردد تا بتواند این خطا را کنترل کند. اما هیچ بلاکی را پیدا نمی کند. بنابراین به سراغ متده **Func1** (که احضار کننده ی متده **Func2** محسوب می شود) خواهد رفت. در این متده هم هیچ بلاک **catch** ای یافت نمی شود. به همین ترتیب متدهای **Main** و **Run** نیز برای یافتن یک بلاک **catch** مناسب بررسی می شوند. اما همانطور که در کد هم مشاهده می کنید، چنین بلاکی یافت نمی شود. بنابراین CLR اجرای برنامه را به حالت تعليق در آورده و پیغام خطای پيش فرض را همانند شکل ۱۷-۱۱ نمایش می دهد.

نکته: دقت کنید در اینجا به علت اينكه برنامه به وسیله ای ویژوال استودیو اجرا شده است چنین پیغام خطای نمایش داده شده و خطی که باعث به وجود آمدن خطای نمایش داده می شود. اگر فایل اجرایی این برنامه را بدون استفاده از ویژوال استودیو اجرا کنید، پیغامی مشابه شکل ۱۸-۱۱ مشاهده خواهد کرد. برای دسترسی به فایل اجرایی برنامه به فولدری که برنامه را در آن ایجاد کرده اید بروید، فایل اجرایی برنامه در فولدر **bin\debug** قرار دارد. همچنین مشاهده می کنید که محتويات اين صفحه به زيان فارسي نمایش داده شده است. اگر تنظيمات کامپيوتر شما برابر با زيان انگليسى است، محتويات اين صفحه به زيان انگليسى نمایش داده خواهد شد.

شکل ۱۸-۱۱

در اینجا به علت اینکه هیچ حالت خاصی برای اعلام یک استثنای خطا دارد (نه ارتباط شبکه ای قطع شده است، نه تقسیم بر صفر صورت گرفته است و نه ...) صرفا یک شیء از کلاس `Exception` را ایجاد کرده و پرتاب می کنیم. اما در برنامه های واقعی بهتر است با بررسی علت خطا دادن استثنای از یکی از کلاس های دیگر `.NET` . متناسب با حالت به وجود آمده استفاده کنیم و یا کلاس مخصوصی را طراحی کنیم تا بهتر مشخص شود که علت به وجود آمدن خطا چه بوده است. استفاده از این روش مزایای دیگری را نیز شامل می شود که بعد از آشنایی با بلاک های `try` و `catch`، به اهمیت آن پی خواهد برد.

دستورات `try` و `catch`

برای اینکه بتوانیم یک استثنای خطا را کنترل کنیم، باید با استفاده از دستور `try` بلاکی ایجاد کنیم که بتواند شیء پرتاپ شده برای آن استثنای را دریافت کند. اما بلاک `try` به تهابی نمی تواند ایجاد شود باید همراه با بلاک `try` تعریف شود. برای تعریف بلاک `try` هم می توانید از دستور `try` استفاده کنیم. به این ترتیب کدی که ممکن است موجب ایجاد استثنای شود را در یک بلاک `try` قرار می دهیم و سپس یک بلاک `catch` بعد از بلاک `try` نیز می نویسیم تا در صورت بروز استثنای کنترل برنامه به این بلاک فرستاده شود. در بخش امتحان کنید بعد، نحوه ای استفاده از این دستورات را در یک برنامه مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: استفاده از دستورات `try` و `catch`

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه `i` تحت کنسول جدید (`Console Application`) به نام `TryCatchDemo` ایجاد کنید.

(۲) کد زیر را در داخل فضای نام TryCatchDemo قبل از تعریف کلاس Program وارد کنید تا کلاسی به نام Tester به برنامه اضافه شود:

```
class Tester
{
    public void Run()
    {
        Console.WriteLine("Enter Run... ");
        Func1();
        Console.WriteLine("Exit Run... ");
    }

    public void Func1()
    {
        Console.WriteLine("Enter Func1... ");
        Func2();
        Console.WriteLine("Exit Func1... ");
    }

    public void Func2()
    {
        Console.WriteLine("Enter Func2... ");
        try
        {
            Console.WriteLine("Entering try block... ");
            throw new System.Exception();
            Console.WriteLine("Exiting try block... ");
        }
        catch
        {
            Console.WriteLine(
                "Exception caught and handled! ");
        }
        Console.WriteLine("Exit Func2... ");
    }
}
```

(۳) دستورات مشخص شده در زیر را نیز در بدنه‌ی متد Main از کلاس Program قرار دهید.

```
static void Main(string[] args)
{
    Console.WriteLine("Enter Main... ");
    Tester t = new Tester();
    t.Run();
    Console.WriteLine("Exit Main... ");
    Console.ReadLine();
```

}

(۴) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد با وجود اینکه با استفاده از دستور `throw` رخ دادن یک استثنای در برنامه اعلام شده است، اما اجرای برنامه متوقف نمی شود.

چگونه کار می کند؟

در این برنامه نیز تمام قسمت ها واضح است. قسمتی از دستور که ممکن است باعث رخ دادن استثنای شود (البته در اینجا همواره استثنای رخ خواهد داد) درون یک بلاک `try` قرار داده شده است. برنامه وارد متده `Func2` می شود و این مورد را در خروجی چاپ می کند. سپس وارد بلاک `try` می شود و بعد از چاپ عبارت در خروجی با رخ دادن یک استثنای `Exception` می شود. با رخ دادن استثنای برنامه به دنبال یک بلاک `catch` می گردد تا بتواند این استثنای را کنترل کند. همانطور که مشاهده می کنید نزدیکترین بلاک درون متده `Func2` بعد از بلاک `try` قرار دارد. بنابراین کنترل برنامه به این قسمت منتقل می شود و عبارت "Exception caught and handled!" در خروجی نمایش داده می شود.

```
public void Func2()
{
    Console.WriteLine("Enter Func2...");
    try
    {
        Console.WriteLine("Entering try block...");
        throw new System.Exception();
        Console.WriteLine("Exiting try block...");
    }
    catch
    {
        Console.WriteLine(
            "Exception caught and handled!");
    }
    Console.WriteLine("Exit Func2...");
}
```

دقت کنید بعد از اینکه دستورات درون بلاک `catch` تمام شد، کنترل برنامه به داخل بلاک `try` بر نمی گردد. بلکه از بلاک `catch` خارج شده و ادامه ی دستورات بعد از این بلاک در متده را اجرا می کند (عبارت "Exit Func2..." را در خروجی نمایش می دهد). بنابراین تمام دستوراتی که بعد از رخ دادن یک استثنای در بلاک `try` وجود دارند اجرا نخواهند شد (مشاهده می کنید که عبارت "Exiting try block..." در خروجی نمایش داده نمی شود). این مورد برای حالتها ی که استثنای توسط یک بلاک `catch` خارج از این متده دریافت می شد نیز صادق است. برای مثال تصور کنید که دستورات متده `Func2` درون بلاک `try` قرار نگرفته باشند، بلکه دستورات متده `Run` درون بلاک `try` باشند. در این صورت هنگامی که برنامه در متده `Func2` با استثنای مواجه می شد، هیچ بلاکی برای کنترل این استثنای در این متده پیدا نمی کرد. بنابراین از اجرای بقیه ی دستورات این متده صرفنظر می کرد و به درون متده `Func1` می رفت. درون متده `Func1` نیز بلاک مناسبی پیدا نمی کرد، بنابراین دستورات باقیمانده در متده `Func1` را نیز اجرا نمی کرد و به متده `Run` می رفت. در این متده

کنترل برنامه را به بلاک catch موجود می سپرد و اجرای برنامه از دستورات این متند به بعد ادامه پیدا می کرد (این تغییرات را در کد ایجاد کنید و بعد از اجرای برنامه، خروجی آن را بررسی کنید تا بهتر با نحوه ای انجام این موارد آشنا شوید).

ایجاد بلاک های catch اختصاصی:

بلاک catch ای که در برنامه ای قبلی ایجاد کردیم، استثنای هایی را که شیئ مریبوط به آنها از نوع Exception بود می توانست کنترل کند. همانطور که می دانید هنگامی که یک کلاس از کلاس دیگری مشتق شود، اشیایی که از کلاس نمونه سازی شده ایجاد می شوند می توانند به صورت اشیایی از کلاس پایه رفتار کنند. بنابراین در اینجا هم اگر برای مثال استثنایی از نوع ArgumentException به وجود می آمد، شیئ مریبوط به این استثنایی می توانست به شیئ ای از نوع Exception تبدیل شود و سپس توسط این بلاک catch کنترل شود. بنابراین می توانیم بگوییم بلاک catch که در برنامه ای قبلی ایجاد کردیم هر نوع استثنایی را می توانست کنترل کند.

اما در شرایطی ممکن است بخواهیم یک بلاک catch را به نحوی ایجاد کنیم که فقط بتواند نوع خاصی از استثنای ها را کنترل کند. برای مثال تصور کنید در قسمتی از یک متند در حال خواندن یک فایل از شبکه هستید و می خواهید اگر در طی این مدت شبکه قطع شد از ادامه ای خواندن فایل صرفظیر کرده و بقیه ای دستورات متند را اجرا کنید. اما اگر استثنای دیگری در متند رخ داد می خواهید آن استثنای به متند بالاتر منتقل شود (به عبارت دیگر نمی خواهید استثنای های دیگر، درون این متند کنترل شوند). در این حالت باید بلاک catch را به گونه ای تغییر دهید که فقط استثنای های نوع خاصی را بتوانند دریافت کند. در بخش امتحان کنید بعد در طی یک برنامه با نحوه ای انجام این کار بیشتر آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: ایجاد بلاک های catch اختصاصی

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه تحت کنسول جدید (Console Application) به نام DedicatedCatchDemo ایجاد کنید.
- (۲) درون فضای نام مریبوط به این برنامه و خارج از کلاس Program کد زیر را وارد کنید تا کلاس جدیدی در برنامه ایجاد شود.

```
class Tester
{
    public void Run()
    {
        try
        {
            double a = 5;
            double b = 0;
            Console.WriteLine("Dividing " + a +
                               " by " + b + "...");
            Console.WriteLine(a + " / " + b +
                               " = " + DoDivide(a, b));
        }
        // most derived exception type first
    }
}
```

```

        catch (System.DivideByZeroException)
    {
        Console.WriteLine(
            "DivideByZeroException caught! ");
    }
    catch (System.ArithemticException)
    {
        Console.WriteLine(
            "ArithemticException caught! ");
    }
    // generic exception type last
    catch
    {
        Console.WriteLine(
            "Unknown exception caught");
    }
}

// do the division if legal
public double DoDivide(double a, double b)
{
    if (b == 0)
        throw new System.DivideByZeroException();
    if (a == 0)
        throw new System.ArithemticException();
    return a / b;
}

```

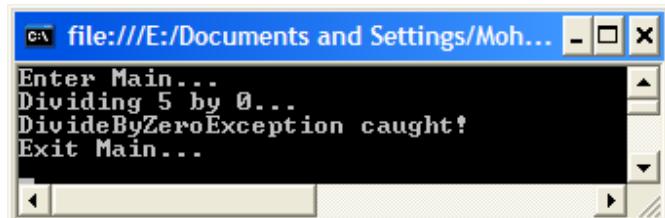
(۳) کد مشخص شده در زیر را به بدنی متد Main در کلاس Program اضافه کنید تا برنامه کامل شود.

```

static void Main(string[] args)
{
    Console.WriteLine("Enter Main...");
    Tester t = new Tester();
    t.Run();
    Console.WriteLine("Exit Main...");
    Console.ReadLine();
}

```

(۴) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که استثنای به وجود آمده توسط بلاک catch کلی دریافت نخواهد شد (عبارت "Unknown exception caught" در خروجی چاپ نمی شود)، بلکه به علت اینکه استثنای به وجود آمده از نوع DivideByZeroException است کنترل برنامه به اولین بلاک فرستاده می شود و عبارت "DivideByZeroException caught!" در خروجی نمایش داده می شود (شکل ۱۹-۱۱).

شکل ۱۹-۱۱

چگونه کار می کند؟

در کلاس Tester در برنامه‌ی بالا، متد Run از متد DoDivide برای تقسیم دو عدد استفاده می‌کند. این متد ابتدا پارامترها را بررسی می‌کند، اگر پارامتر دوم صفر بود شیء ای از نوع DivideByZeroException ایجاد کرده و پرتاب می‌کند، زیرا انجام چنین تقسیمی در برنامه باعث به وجود آمدن خطای شود. همچنان اگر پارامتر اول صفر بود این متد استثنایی را از نوع ArithmeticException تولید می‌کند. البته در این حالت نباید استثنایی تولید شود زیرا تقسیم صفر بر هر عددی یک تقسیم منطقی است. اما برای اینکه مثال این قسمت کامل شود متد DoDivide در صورتی که پارامتر اول صفر باشد استثنایی را از نوع ArithmeticException تولید می‌کند.

```
// do the division if legal
public double DoDivide(double a, double b)
{
    if (b == 0)
        throw new System.DivideByZeroException();
    if (a == 0)
        throw new System.ArithmeticException();
    return a / b;
}
```

در بدنه‌ی متد Run دو متغیر به نامهای a و b تعریف کرده و مقادیر ۵ و ۰ را در آنها قرار می‌دهیم، سپس سعی می‌کنیم با استفاده از متد DoDivide آنها را بر یکدیگر تقسیم کنیم. همانطور که می‌دانید در این حالت متد DoDivide را ایجاد کرده و پرتاب می‌کند و چون در متد DoDivide DivideByZeroException را تواند استثنایی برای کنترل این استثنایی وجود ندارد، برنامه به متد Run بر می‌گردد. در متد Run سه بلاک catch مختلف وجود دارد. بلاک اول فقط می‌تواند استثنایی از نوع DivideByZeroException را دریافت کند. بلاک دوم فقط می‌تواند استثنایی از نوع ArithmeticException را دریافت کند و بلاک سوم هر نوع استثنایی را می‌تواند کنترل کند. بنابراین استثنایی تولید شده در متد DoDivide توسط بلاک اول دریافت می‌شود و برنامه از درون این بلاک ادامه پیدا می‌کند.

```
public void Run()
{
    try
    {
        double a = 5;
```

```

        double b = 0;
        Console.WriteLine("Dividing " + a +
                           " by " + b + "...");
        Console.WriteLine(a + " / " + b +
                           " = " + DoDivide(a, b));
    }
    // most derived exception type first
    catch (System.DivideByZeroException)
    {
        Console.WriteLine(
            "DivideByZeroException caught!");
    }
    catch (System.ArithemticException)
    {
        Console.WriteLine(
            "ArithemticException caught!");
    }
    // generic exception type last
    catch
    {
        Console.WriteLine(
            "Unknown exception caught");
    }
}

```

توجه کنید که کلاس مربوط به استثنای DivideByZeroException از کلاس مربوط به استثنای ArithmeticException و خود این کلاس نیز از کلاس Exception مشتق می شود. پس اشیای نمونه سازی شده از کلاس DivideByZeroException می توانند به کلاس های ArithmeticException و یا Exception نیز تبدیل شوند.

بنابراین اگر در متدهای Run ترتیب قرار گیری بلاک های catch را تغییر دهیم، برای مثال بلاک DivideByZeroException را قبل از بلاک ArithmeticException قرار دهیم برنامه هیچگاه وارد بلاک DivideByZeroException نخواهد شد. زیرا اگر شیء مربوط به یک استثنای نوع DivideByZeroException باشد، وقتی با بلاکی از نوع DivideByZeroException برخورد کند به این کلاس تبدیل شده و کنترل برنامه وارد این بلاک خواهد شد. بنابراین دقت کنید که همواره بلاک های catch مربوط به دریافت استثنای های عمومی قرار دهید.

خاصیت ها و متدهای کلاس Exception

در قسمتهای قبلی همواره گفته شده است که برای اعلام رخدادن یک استثنای اطلاعات مربوط به آن استثنای در یک شیء از نوع Exception قرار داد و سپس آن را پرتاب کرد تا به وسیله ای یک بلاک دریافت شود. نحوه ای انجام این موارد را نیز در مثال های قبلی مشاهده کردیم. اما در اینجا این سوال پیش می آید که چگونه می توان درون یک بلاک catch به اطلاعاتی در مورد استثنایی به وجود آمده دسترسی پیدا کرد.

برای دسترسی به اطلاعات یک استثنا در بلاک `catch` می‌توانیم از کلاس `Exception` و یا کلاسهای مشتق شده از آن استفاده کنیم. برای مثال اگر یک بلاک `catch` برای دریافت استثناهایی از نوع `ArithmeicException` در متد قرار دادیم، درون این بلاک می‌توانیم به تمام خاصیت‌ها و متدهای کلاس `ArithmeicException` دسترسی داشته باشیم. قبل از اینکه نحوه‌ی این کار را در برنامه مشاهده کنیم، بهتر است ابتدا با یک سری از خاصیت‌ها و متدهای مهم کلاس `Exception` (که مسلم‌آ در تمام کلاسهای مشتق شده از آن نیز وجود دارند) آشنا شویم. اولین و مهمترین خاصیت این کلاس، خاصیت `Message` می‌باشد که حاوی اطلاعاتی در مورد دلیل رخ دادن این استثنا است. کدی که استثنا در آن رخ داده است، مقدار این خاصیت را تنظیم کرده و سپس شیء را پرتاب می‌کند. اما بعد از تنظیم شدن دیگر نمی‌توان مقدار آن را تغییر داد. به عبارت دیگر این خاصیت یک خاصیت فقط-خواندنی است. خاصیت مهم دیگر خاصیت `HelpLink` است و حاوی لینکی است که به راهنمای استثنای به وجود آمده اشاره می‌کند. این خاصیت به صورت خواندنی-نوشتگی است و مقدار آن در هر قسمتی از برنامه می‌تواند تغییر کند. در قسمت امتحان کنید بعد، برنامه‌ای خواهیم نوشتش و در آن قبل از اعلام رخ دادن یک استثنا مقدار بعضی از خاصیت‌های آن را تنظیم می‌کنیم. همچنین در بلاک `catch` از مقدار این خاصیت‌های تنظیم شده استفاده خواهیم کرد تا به اطلاعات استثنای به وجود آمده دسترسی داشته باشیم.

امتحان کنید: خاصیت‌های کلاس `Exception`

- ۱) با استفاده از ویژوال استودیو برنامه‌ای تحت کنسول به نام `ExceptionProperties` ایجاد کنید.
- ۲) درون فضای نام برنامه و قبل از کلاس `Program` کد زیر را وارد کنید تا کلاس `Tester` به برنامه اضافه شود.

```
class Tester
{
    public void Run()
    {
        try
        {
            Console.WriteLine("Open file here");
            double a = 12;
            double b = 0;
            Console.WriteLine(a + " / " + b + " = "
                + DoDivide(a, b));
            Console.WriteLine(
                "This line may or may not print");
        }
        // most derived exception type first
        catch (System.DivideByZeroException e)
        {
            Console.WriteLine(
                "\nDivideByZeroException! Msg: "
                + e.Message);
            Console.WriteLine("\nHelpLink: "
                + e.HelpLink);
        }
    }
}
```

```

        }
    catch
    {
        Console.WriteLine(
            "Unknown exception caught");
    }
}

// do the division if legal
public double DoDivide(double a, double b)
{
    if (b == 0)
    {
        DivideByZeroException e =
            new DivideByZeroException();
        e.HelpLink =
            "http://www.HelpSite.com";
        throw e;
    }
    if (a == 0)
        throw new ArithmeticException();
    return a / b;
}

```

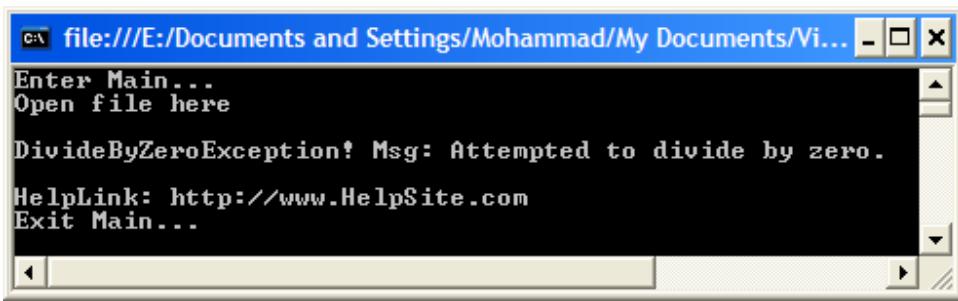
۳) کد زیر را نیز به بدنہ ی متده Main درون کلاس Program اضافه کنید.

```

static void Main(string[] args)
{
    Console.WriteLine("Enter Main...");
    Tester t = new Tester();
    t.Run();
    Console.WriteLine("Exit Main...");
    Console.ReadLine();
}

```

۴) برنامه را اجرا کنید. پنجره ای مشابه شکل ۱۱-۲۰ نمایش داده خواهد شد و اطلاعات تنظیم شده مربوط به خطابی که به وجود آمده است در آن نوشته می شود.

شکل ۲۰-۱۱

چگونه کار می کند؟

نحوه‌ی عملکرد این برنامه نیز مشابه برنامه‌ی قبل است. فقط در متدهای `DoDivide` و `Run` این برنامه اگر پارامتر دوم برابر با صفر باشد، ابتدا شیئی از نوع `DivideByZeroException` ایجاد شده و خاصیت `HelpLink` آن برابر با آدرس سایتی قرار داده می‌شود که درباره‌ی این استثنای اطلاعاتی دارد. سپس شیئی ایجاد شده با استفاده از دستور `throw` پرتاب می‌شود.

در متدهای `Run` هم اگر استثنایی از نوع `DivideByZeroException` رخ دهد، پیغام مربوط به آن استثنای (مقدار خاصیت `Message` و آدرس سایت حاوی اطلاعات درباره‌ی آن (مقدار خاصیت `HelpLink`) در صفحه نمایش داده می‌شود.

نتیجه:

در این فصل با مقدمات کنترل خطاهای استثنایی در یک برنامه آشنا شدیم. در ابتدای فصل به دسته بندی انواع خطاهای پرداختیم و مشاهده کردیم که سه نوع خطای کلی وجود دارد که روش کنترل هر کدام از آنها نیز متفاوت است. اولین نوع خطاهای دستوری هستند که با استفاده از ابزارهایی مانند پنجره‌ی `Error List` و یا ویرایشگر کد ویژوال استودیو به سادگی تشخیص داده شده و قبل از اینکه برنامه کامپایل و اجرا شود رفع می‌شوند.

نوع دوم خطاهای منطقی هستند و همانطور که گفتم سخت ترین نوع خطاهای از نظر تشخیص و رفع به شمار می‌روند. در ویژوال استودیو.NET ابزارهای زیادی برای تشخیص این خطاهای وجود دارد که هر چه بیشتر با این ابزارها آشنا باشید، ساده‌تر می‌توانید با این نوع خطاهای مقابله کنید. در این فصل با مهمترین ابزار در این زمینه یعنی `Breakpoint` ها آشنا شدیم. اما ابزارهای بسیار دیگری نیز وجود دارند که بهتر است نحوه‌ی کار با آنها را نیز یاد بگیرید، مانند پنجره‌ی `Watch` که برای مشاهده‌ی مقدار هر شیئی و یا متغیر در برنامه مورد استفاده قرار می‌گیرد، پنجره‌ی `Immediate` که برای اجرای یک دستور خارج از دستورات موجود در برنامه، زمانی که برنامه در حالت `Break` است به کار می‌رود و ...

در انتهای فصل نیز روش‌های مختلف برخورد با خطاهای زمان اجرا را مشاهده کردیم و دیدیم که می‌توانیم در این شرایط با استفاده از بلاک `try/catch`، یا به کاربر اطلاع دهیم که خطایی رخ داده است و سپس از برنامه خارج شویم، یا خط را رفع کرده و برنامه را ادامه دهیم. همچنین با نحوه‌ی تولید خطاهای زمان اجرا در موقعیت مورد نیاز نیز آشنا شدیم.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- انواع مختلف خطاهایی که در یک برنامه ممکن است به وجود آید را نام بده و توضیح دهید.
- بتوانید از ابزارهای موجود در ویژوال استودیو استفاده کرده و خطاهای دستوری ایجاد شده را بر طرف کنید.
- با استفاده از ابزارهای ویژوال استودیو قسمتهای مختلف یک برنامه را کنترل کرده و خطاهای منطقی موجود در آن را رفع کنید.
- بتوانید با استفاده از بلاک `try/catch` در برنامه، خطاهای زمان اجرا را کنترل کنید.
- در موقع مورد نیاز با استفاده از دستور `throw` رخ دادن خطایی را در برنامه اعلام کنید.

فصل دوازدهم: ایجاد کتابخانه های کلاس

در این فصل می خواهیم به طراحی کتابخانه های کلاس پردازیم، کتابخانه هایی که حاوی چندین کلاس باشند. برای این کار از تمام مطالبی که تاکنون در این کتاب آموخته اید استفاده خواهیم کرد، پس بهتر است قبل از شروع فصل موروری بر این مطالب داشته باشیم. بیشتر برنامه هایی که تاکنون طراحی کرده ایم به این صورت بوده اند که با استفاده از جعبه ابزار تعدادی کنترل بر روی فرم قرار می دادیم، با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت‌های این کنترل‌ها را تنظیم کرده و در انتها نیز کد های مورد نیاز برای عملکرد آنها را می نوشتیم. تمام این موارد درون یک فرم در قسمت طراحی فرم ویژوال استودیو انجام می شد. اولین نکته‌ی قابل توجه در این قسمت این است که هنگامی که فرمی را با استفاده از قسمت طراحی فرم ویژوال استودیو طراحی می کردیم (برای مثل کنترلهای مورد نیاز را در آن قرار می دادیم)، در حقیقت در حال ایجاد کلاس جدیدی بودیم که این کلاس از کلاس System.Windows.Forms.Form مشتق شده بود.

وقتی در هنگام طراحی فرم تعییری در فرم برنامه ایجاد می کردیم، ویژوال استودیو کد لازم برای آن تعییر را تشخیص می داده و آن را به این کلاس جدید اضافه می کرد. برای مشاهده ای کد هایی که ویژوال استودیو برای ایجاد کلاس مورد نیاز شما می نویسد می توانید در پنجره‌ی Solution Explorer روی علامت مثبت کنار فایل مربوط به فرم برنامه کلیک کنید، برای مثال فایل Form1.cs، سپس فایل Form1.Designer.cs را باز کنید. هنگامی که برنامه را ایجاد می کنید، یک شیعه جدید از این کلاس نمونه سازی می شود. بنابراین تمام مواردی که در فصل نهم و دهم در مورد اشیا گفتیم، در مورد اشیا گفتیم، در مورد فرم برنامه ای شما نیز صادق است. به عبارت دیگر مانند هر شیعه دیگری، فرم برنامه‌ی شما می تواند دارای حالت و یا رفتار باشد. شما می توانید در فرم برنامه‌ی خود متغیرها و یا کنترل‌هایی را ایجاد کنید (حالت شیعه) و یا می توانید عمل خاصی را، برای مثال هنگامی که کاربر روی یک کنترل کلیک می کند در فرم انجام دهید (رفتار شیعه). به صورت تئوری برای نوشتن یک برنامه می توانید از یک ویرایشگر متنی ساده نیز استفاده کنید. البته در این حالت باید تمام کد هایی که ویژوال استودیو برای تکمیل کلاس مربوط به برنامه شما می نویسد، توسط خود شما نوشته شود. این مورد در برنامه های بزرگ و حتی متوسط به امری غیر عملی تبدیل می شود، بنابراین بیشتر برنامه نویسان برای طراحی برنامه های ویندوزی از یک محیط طراحی استفاده می کنند.

پس می توانیم بگوییم که از ابتدای این کتاب تاکنون در حال طراحی کلاسها بوده اید، در فصل نهم نیز با نحوه ایجاد کلاسها از پایه آشنا شدید. برنامه‌ی Objects را در این فصل به خاطر بیاورید، این برنامه شامل دو کلاس به نامهای Car و SportsCar بود. در آن فصل این کلاسها را در یک برنامه‌ی تحت کنسول ایجاد کردیم زیرا تست کردن نحوه‌ی عملکرد کلاسها در این نوع برنامه‌ها ساده‌تر بود. اما همانطور که می دانید این کلاسها بدون هیچ تعییری می توانستند در برنامه‌های تحت ویندوز و یا حتی برنامه‌های تحت وب و وب سرویس‌ها نیز مورد استفاده قرار بگیرند. در حقیقت یکی از مهمترین مزایای برنامه نویسی به صورت شیعه گرا این است که هنگامی که یک کلاس مناسب را طراحی می کنید، می توانید از آن در تمام قسمتهای مورد نیاز در برنامه‌های دیگر نیز استفاده کنید.

در این فصل:

- با چگونگی ایجاد کتابخانه‌های کلاس آشنا خواهید شد و خواهید دید که چگونه می توان در مورد کتابخانه‌های کلاسی که عضو چارچوب .NET. نیستند اطلاعاتی را بدست آورد.
- با چگونگی نامگذاری قوی در اسمبلی‌ها (فایلهای کامپایل شده) آشنا خواهید شد تا به این وسیله بتوانید از منحصر به فرد بودن اسمبلی‌ها مطمئن شوید.
- مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان یک اسمبلی را در مکانی عمومی به نام Global Assembly قرار داد تا به وسیله‌ی تمام برنامه‌های در حال اجرا در آن کامپیوتر قابل دسترسی باشند.

مفهوم کتابخانه های کلاس:

همانطور که در فصل دهم مشاهده کردید، برای اینکه بتوانیم به لیستی از گزینه های Favorites دسترسی داشته باشیم و بتوانیم از آنها استفاده کنیم دو کلاس مختلف را طراحی کردیم، سپس با استفاده از این کلاسها دو برنامه‌ی مختلف ایجاد کرده تا گزینه های Favorites را نمایش دهند، یکی از آنها گزینه های موجود را به صورت عادی در یک برنامه‌ی ویندوزی و دیگری به وسیله‌ی یک منو در کنار ساعت سیستم نمایش می‌داد. در آنجا برای این که بتوانیم از کلاس‌های طراحی شده در هر دو برنامه استفاده کنیم، فایل سورس آنها را از برنامه‌ی دوم کپی کردیم، این روش سریع و ساده‌ای برای استفاده‌ی مجدد از یک کد است اما مشکلاتی نیز دارد:

- برای استفاده از این روش باید به سورس کلاس‌های نوشته شده دسترسی داشته باشید. اما همانطور که گفتم یکی از مزیت های استفاده از برنامه نویسی شیء گرا در این است که می‌توانید کلاس‌های طراحی شده را به صورت یک "جعبه‌ی سیاه" در اختیار برنامه نویسان دیگر قرار دهید. برنامه نویسان دیگر، برای استفاده از کلاس شما نیازی ندارند که بدانند آن کلاس به صورت درونی چگونه کار می‌کند. همچنین ممکن است اگر کلاسی را طراحی کنید بخواهید که آن کلاس به صورت سری باقی بماند. ممکن است بخواهید کلاس خود را برای استفاده در اختیار برنامه نویسان دیگر قرار دهید، اما اجازه ندهید که آن را تغییر دهند و یا ادعا کنند که آن کلاس به وسیله آنها نوشته شده است.
- هر بار که بخواهید برنامه را کامپایل کنید، کلاس‌هایی که به این صورت به برنامه اضافه شده اند نیز باید کامپایل شوند. ممکن است این مورد در برنامه‌های کوچک که فقط از چند کلاس ساده استفاده می‌کنند زیاد چشمگیر نباشد، اما در برنامه‌های بزرگ که کلاس‌های زیادی را به کار می‌برند، این مورد موجب کند شدن سرعت کامپایل می‌شود. همچنین به این صورت حجم برنامه‌ی تولید شده نیز بسیار زیاد خواهد بود، زیرا فایل اجرایی که در مرحله‌ی کامپایل تولید می‌شود شامل تمامی این کدها خواهد بود.
- اگر در این کلاس خطایی را مشاهده کردید و خواستید آن را تصحیح کنید و یا تصمیم گرفتید قسمتی از برنامه را به نحوی تغییر دهید تا عملکرد برنامه بهتر و کارآمدتر شود، باید این تغییرات را در تمام برنامه‌هایی که از این کلاس استفاده می‌کنند اعمال کنید.

راه حلی که برای رفع این مشکلات در این قسمت می‌توان به کار برد استفاده از کتابخانه‌های کلاس است. یک کتابخانه‌ی کلاس¹، شامل مجموعه‌ای از کلاس‌ها است که هنگام کامپایل درون یک فایل مجزا با پسوند ² DLL. قرار می‌گیرند. این فایلها به تنهایی قابل اجرا نیستند، بلکه کلاس‌های موجود در آنها می‌توانند در برنامه‌های دیگر مورد استفاده قرار گیرند. با استفاده از کتابخانه‌های کلاس می‌توانید بدون دسترسی به کد، از آنها در چند برنامه استفاده کنید. همچنین با استفاده از این کتابخانه‌ها هر بار که برنامه کامپایل می‌شود نیازی نیست که کلاس‌های موجود در این فایلها نیز کامپایل شوند. اگر هم یکی از کلاس‌های موجود در این کتابخانه‌ها تغییر کند، تمام برنامه‌ها به صورت اتوماتیک از کد تغییر داده شده استفاده خواهند کرد.

ایجاد یک کتابخانه‌ی کلاس:

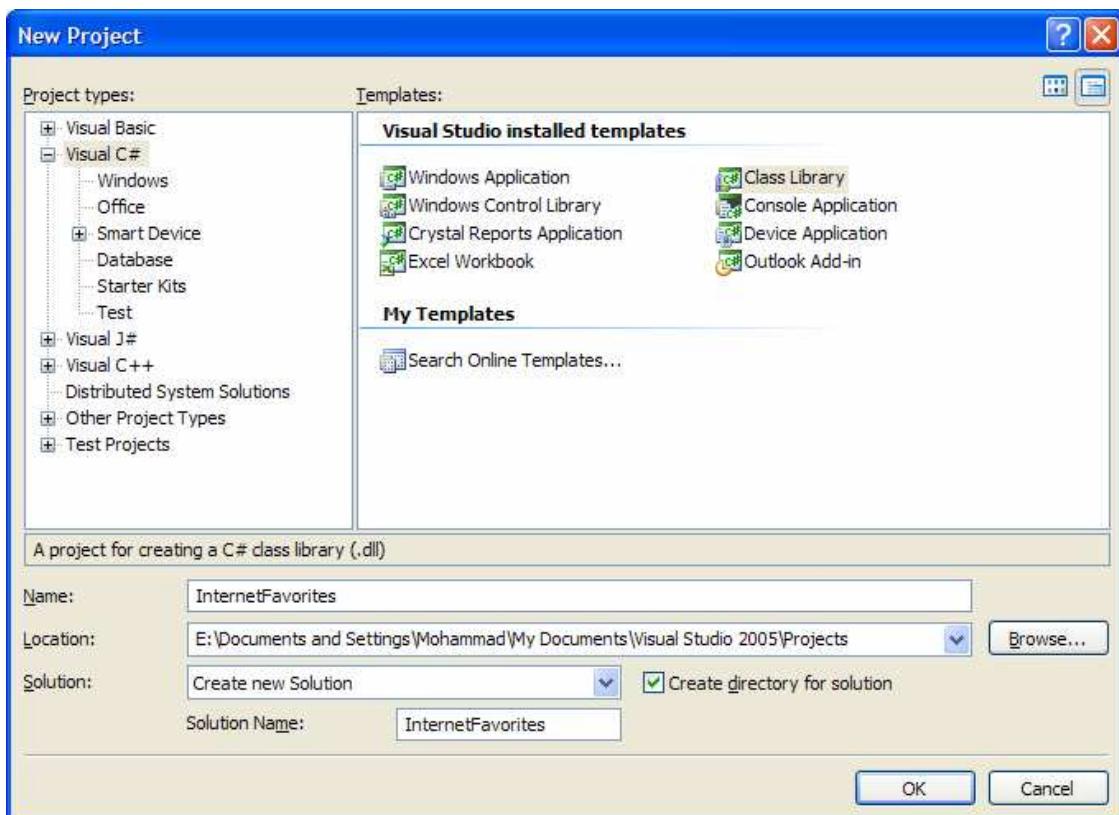
بخش امتحان کنید زیر، حاوی دستورالعمل هایی برای ایجاد یک کتابخانه‌ی کلاس در ویژوال استودیو NET. ۲۰۰۵ نسخه‌ی Standard و یا نسخه‌های بالاتر است.

¹ Class Library

² Dynamic Link Library

امتحان کنید: ایجاد کتابخانه‌ی کلاس

- (۱) با استفاده از نوای منوی ویژوال استودیو، گزینه‌ی **File → New Project** را انتخاب کنید.
- (۲) از لیست **Templates** Visual C# گزینه‌ی **Class Library** را انتخاب کنید (شکل ۱-۱۲). در کادر **Name** نام **InternetFavorites** را وارد کرده و روی دکمه‌ی **OK** کلیک کنید.

شکل ۱-۱۲

- (۳) یک پروژه‌ی جدید از نوع **Class Library** ایجاد شده و یک کلاس نیز به صورت پیش فرض به نام **Class1.cs** به این پروژه اضافه می‌شود. در پنجره‌ی **Solution Explorer** روی نام **Class1.cs** کلیک راست کنید و از منوی باز شده گزینه‌ی **Delete** را انتخاب کنید.

چگونه کار می‌کند؟

همانطور که مشاهده کردید ایجاد این نوع پروژه بسیار راحت بود. اما اجازه دهید کارهایی که ویژوال استودیو در این چند مرحله انجام می‌دهد را بررسی کنیم. در ابتدا تعیین می‌کنید که قالب پروژه‌ای که می‌خواهد ایجاد کنید از نوع **Class Library**

است. قالب یک پروژه تعیین می کند که ویژوال استودیو چگونه قسمتهای مختلف برنامه را تنظیم کند. بنابراین با تغییر دادن قالب این پروژه مشاهده خواهید کرد که این برنامه با برنامه های قبلی تفاوت‌های زیادی دارد. اولین تفاوت در این است که در برنامه های ویندوزی قبلی، ابتدا یک فرم ویندوزی خالی به نام `Form1.cs` در محیط طراحی فرم در اختیار شما قرار می گرفت. اما هنگامی که پروژه ای از نوع `Class Library` ایجاد می کنید، هیچ فرمی در اختیار شما قرار داده نمی شود، بلکه یک کلاس خالی به نام `Class1.cs` نمایش داده می شود.

تفاوت اساسی دیگری که در این قسمت وجود دارد این است که هنگامی که یک برنامه ای ویندوزی ایجاد می کنید، ویژوال استودیو می داند که باید هنگام کامپایل برنامه یک فایل قبل اجرا تولید کند. اما هنگامی که پروژه ای از نوع `Class Library` ایجاد می کنید، ویژوال استودیو هنگام کامپایل فایلی را ایجاد می کند که به تهایی قابل اجرا نخواهد بود. بنابراین نوع پروژه ای که انتخاب می کنید در نوع فایلی که به وسیله ای ویژوال استودیو تولید می شود تاثیر خواهد گذاشت. اگر پروژه ای را از نوع `Class Library` ایجاد کنید، ویژوال استودیو فایلی با پسوند `dll` و در غیر این صورت فایلی با پسوند `exe` به عنوان خروجی برنامه تولید خواهد کرد.

بعد از اینکه پروژه ای مورد نظر را ایجاد کردیم، فایلی که به صورت پیش فرض توسط ویژوال استودیو به وجود آمده است را حذف می کنیم. داشتن یک کلاس با نام `Class1` در برنامه کاربردی ندارد، بنابراین بهتر است از ابتدا فایلها و کلاس هایی با نامهای معنی دار در برنامه ایجاد کنیم.

در فصل دهم کلاس هایی را طراحی کرده و سپس از آنها در دو برنامه ای گوناگون استفاده کردیم: برنامه ای `Favorites` و برنامه ای `Viewer`. در این بخش می خواهیم این کلاسها را از این برنامه جدا کرده و برنامه ها را نیز به گونه ای تغییر دهیم تا هر دوی آنها از یک نسخه ای کامپایل شده از این کلاسها استفاده کنند. البته میدانید که این حالت یک حالت غیر واقعی است، زیرا در برنامه ها عموماً ابتدا کلاسها را در یک پروژه طراحی می کنند و سپس به طراحی برنامه ای اصلی می پردازند، نه اینکه مانند اینجا ابتدا برنامه ای اصلی را طراحی کنند سپس قسمتهای مختلف آن را تفکیک کرده و در کتابخانه های کلاس قرار دهند. هدف ما از این بخش فقط این است که با چگونگی ایجاد یک کتابخانه ای کلاس و نحوه ای استفاده از آن در چند پروژه از پایه آشنا شویم. برای شروع در یک پنجره ای ویژوال استودیوی جدید پروژه ای `Favorites Viewer` را باز کنید. به خاطر دارید که این پروژه شامل فایلهای زیر بوده است.

- `Favorites.cs` که حاوی کلاس `Favorites` بود.
- `WebFavorite.cs` که حاوی کلاس `WebFavorite` بود.
- `Form1.cs` که حاوی کلاس فرم اصلی برنامه را تشکیل می داد.

از این لیست، دو فایل اول را در یک کتابخانه ای کلاس مجزا قرار می دهیم. فایل سوم فقط به این پروژه مربوط است و به آن نیازی نداریم. به عبارت دیگر می خواهیم یک کتابخانه ای کلاس حاوی کلاس های `Favorites` و `WebFavorite` ایجاد کنیم.

ایجاد یک کتابخانه ای کلاس برای `Favorites Viewer`

در فصل دوم با مفهوم راه حل ها و دلیل استفاده از آنها آشنا شدید. همانطور که به خاطر دارید در آن فصل ذکر شد که یک راه حل می تواند شامل بیش از یک پروژه باشد. در راه حل برنامه ای `Favorites Viewer` فقط یک پروژه وجود دارد و آن هم `Favorites Viewer` است. در بخش امتحان کنید بعد، پروژه ای دیگری از نوع `Class Library` را به این راه حل اضافه کرده و سپس کلاس های برنامه را به این پروژه منتقل می کنیم.

امتحان کنید: اضافه کردن یک پروژه‌ی Class Library به راه حل

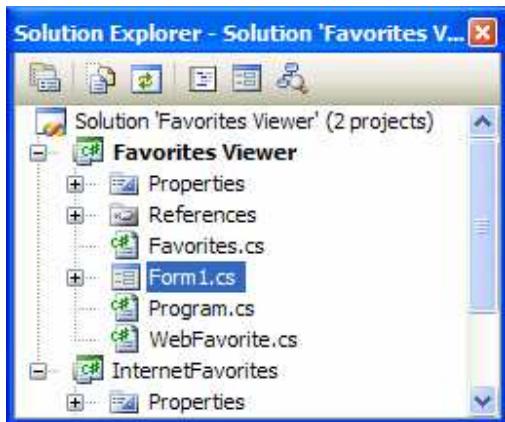
- (۱) به برنامه‌ی InternetFavorites بروید و بعد از ذخیره‌ی آن، ویژوال استودیو را ببندید.
- (۲) پروژه‌ی Favorites Viewer را در محیط ویژوال استودیو باز کنید.
- (۳) با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه‌ی ... File ➔ Add ➔ Existing Project را انتخاب کنید.
- (۴) در پنجره‌ی باز شده به فolderی بروی که برنامه‌ی InternetFavorites را در آن ایجاد کرده‌اید و سپس در آنجا فایل InternetFavorites.csproj را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۵) در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه‌ی Favorites Viewer کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Set As Startup Project را انتخاب کنید.

چگونه کار می‌کند؟

با انجام این کارها در راه حل خود دو پروژه خواهد داشت: یک پروژه‌ی ویندوزی و یک کتابخانه‌ی کلاس. البته فعلاً پروژه کتابخانه‌ی کلاس خالی است و تمام کلاس‌هایی که باید در آن قرار بگیرند درون پروژه‌ی ویندوزی هستند. در برنامه‌های قبلی نحوه اضافه کردن یک کلاس به برنامه را مشاهده کرده‌اید. در این جا هم می‌توانید از همان روش استفاده کنید، یعنی روی نام پروژه کلیک راست کنید و از منوی نمایش داده شده گزینه‌ی Class را انتخاب کنید. اما کلاس‌هایی که می‌خواهیم در این قسمت به برنامه‌ی InternetFavorites اضافه کنیم قبلاً طراحی شده‌اند. پس نیازی به استفاده از این روش نیست و به راحتی می‌توانیم با ماوس این کلاس‌ها را از برنامه‌ی Favorites Viewer به برنامه‌ی InternetFavorites منتقل کنیم. در بخش امتحان کنید بعد این روش را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: انتقال کلاس‌ها بین دو پروژه

- (۱) با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer همانند شکل ۲-۱۲ فایل Favorites.cs را انتخاب کرده و با ماوس آن را به پروژه‌ی InternetFavorites منتقل کنید. به این ترتیب یک کپی از این فایل به داخل فolder این پروژه فرستاده خواهد شد.

شکل ۲-۱۲

- (۲) همین کار را برای فایل WebFavorite.cs نیز تکرار کنید تا به پروژه اضافه شود.
- (۳) حال فایلهای Favorites و Favorites.cs را از پروژه Favorites و Favorites.cs و Favorites اخراج کنید. سپس با انتخاب گزینه Delete آنها را از این پروژه حذف کنید.
- (۴) در انتهای باید فضای نام دو فایلی که به پروژه اضافه شده اند را تصحیح کنید. بر روی فایل Favorites.cs در پنجره Solution Explorer دو بار کلیک کنید تا کد درون آن نمایش داده شود. مشاهده خواهید کرد که کلاس Favorites در فضای نام Favorites_Viewer قرار گرفته است. نام مقابل دستور namespace را به InternetFavorites تغییر دهید تا فضای نام آن تنظیم شود. به این ترتیب کد درون این فایل باید مشابه زیر باشد.

```
namespace InternetFavorites
{
    public class Favorites
    {
```

- (۵) همین مراحل را برای فایل WebFavorite.cs نیز تکرار کرده و فضای نام آن را نیز تغییر دهید تا هر دو کلاس Favorites و WebFavorite در یک فضای نام قرار بگیرند.

به این ترتیب برنامه‌ی شما شامل دو پروژه خواهد بود که هر یک دارای فایل‌های مرتبط به خود است. دقت کنید با وجود اینکه این دو پروژه در یک راه حل هستند، اما به فایلهای هم دسترسی ندارند و نمی‌توانند فایلهای یکدیگر را بینند. بنابراین اگر سعی کنید که برنامه را اجرا کنید، پیغام خطایی نمایش داده می‌شود و اعلام می‌کند که کلاس Favorites و WebFavorite و Favorites_Viewer را مشاهده نمی‌کند.

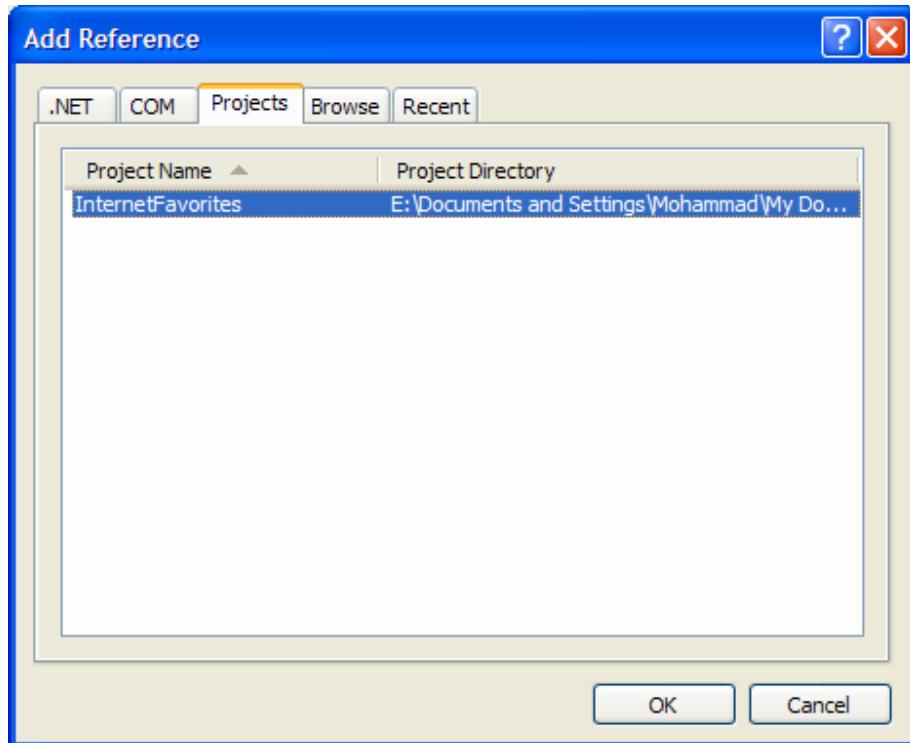
این خطای این دلیل رخ می‌دهد که کدهای درون فایل Form1.cs نمی‌توانند کلاس‌های درون برنامه را مشاهده کنند و به آنها دسترسی داشته باشند. رفع این مشکل شامل دو مرحله می‌شود.

پروژه‌ی کتابخانه‌ی کلاس را به صورت یک ارجاع، به برنامه‌ی ویندوزی اضافه کنید. به این صورت برنامه‌ی ویندوزی می‌تواند برای پیدا کردن کلاس‌های مورد نیاز خود، خروجی پروژه‌ی InternetFavorites را در فایل InternetFavorites.dll داشته باشد. همانطور که می‌دانید کلاسها در فضای نامی هم نام با پروژه‌ی خود قرار می‌گیرند. بنابراین برای این که بتوانید فقط با ذکر نام کلاس‌های موجود در فایل InternetFavorites.dll فضای نام آنها را به برنامه اضافه کنید. البته بدون انجام این کار نیز می‌توانید از کلاس‌ها استفاده کنید، اما در این صورت باید نام کامل کلاس‌ها (یعنی نام خود کلاس همراه با فضای نام آن) را ذکر کنید.

در بخش امتحان کنید بعد، نحوی انجام این دو مورد را مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن یک ارجاع به برنامه‌ی ویندوزی

- (۱) روی نام پروژه‌ی Favorites Viewer در پنجره‌ی Solution Explorer کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی ...Add Reference... را انتخاب کنید.
- (۲) در کادر Add Reference به قسمت Projects بروید. مشاهده خواهید کرد که همانند شکل ۳-۱۲ پروژه‌ی InternetFavorites در لیست این قسمت وجود دارد. روی دکمه‌ی OK کلیک کنید تا این پروژه به عنوان یک مرجع به پروژه‌ی Favorites Viewer اضافه شود.

شکل ۳-۱۲

(۳) در ابتدای فایل `Form1.cs` با استفاده از راهنمای `InternetFavorites` فضای نام `using` را مانند زیر به برنامه اضافه کنید.

```
using InternetFavorites;
```

چگونه کار می کند؟

با اضافه کردن یک ارجاع به پروژه‌ی `InternetFavorites` در برنامه‌ی ویندوزی در مراحل ۱ و ۲، در حقیقت به `FavoritesViewer.exe` اید که فایل `InternetFavorites.dll` و کلاس‌های داخل آن نیاز دارد. به این ترتیب ویژوال استودیو به شما اجازه می‌دهد در برنامه‌ی خود از کلاس‌هایی که در فایل `InternetFavorites.dll` وجود دارد استفاده کنید.

نکته: هر زمان که بخواهید از یک کتابخانه‌ی کلاس در برنامه‌ی خود استفاده کنید باید یک ارجاع به آن کتابخانه را در برنامه ایجاد کنید. اگر آن کتابخانه به صورت یک پروژه از نوع `Class Library` در برنامه بود می‌توانید از روش قبل استفاده کنید. اگر هم به صورت یک فایل `.dll` کامپایل شده بود می‌توانید با استفاده از قسمت `Add Reference` در کادر `Browse` آدرس فایل را مشخص کنید تا ویژوال استودیو آن را به برنامه اضافه کند.

تا قبل از مرحله‌ی سوم با وجود اینکه مشخص کرده اید که برنامه باید از کلاس‌های درون پروژه‌ی `InternetFavorites` استفاده کند، اما اگر سعی کنید برنامه را اجرا کنید با پیغام خطای خواهید شد. دلیل این خطا نیز این است که سعی کرده اید بدون ذکر نام کامل کلاس‌های `Favorites` و `WebFavorite` از آنها در برنامه استفاده کنید. تمام این کلاس‌ها در فضای نام `InternetFavorites` هستند، پس برای استفاده از آنها یا باید فضای نام آن را با استفاده از راهنمای `using` به برنامه اضافه کرد و یا نام کلاس را به نام کامل آن تغییر داد. مسلماً استفاده از راهنمای `using` ساده‌تر است، بنابراین با استفاده از این راهنمای فضای نام `InternetFavorites` را به برنامه اضافه می‌کنیم.

خوب، تمام مراحل مورد نیاز برای این قسمت همین بود. به این ترتیب برنامه‌ی شما به دو قسمت تقسیم شد: یکی شامل یک برنامه‌ی ویندوزی کوچک برای قسمت کاربری برنامه و دیگری نیز شامل یک کتابخانه‌ی کلاس حاوی کلاس‌های مورد نیاز در قسمت کاربری برنامه. حال می‌توانید برنامه را اجرا کنید، مشاهده خواهید کرد که برنامه همانند قبیل به درستی کار می‌کند. دقت کنید که برای کامپایل برنامه‌ی `Favorites Viewer` ویژوال استودیو ابتدا برنامه‌ی `InternetFavorites` را کامپایل کرده و فایل `.dll` آن را تولید می‌کند. سپس برنامه‌ی ویندوزی را کامپایل کرده و فایل `exe` را تولید می‌کند. دلیل این مورد هم مشخص است، زیرا کارکرد برنامه‌ی `Favorites Viewer` به کلاس‌های موجود در `InternetFavorites` بستگی دارد.

برنامه‌های چند لایه:

در برنامه‌ی قبل با ایجاد یک کتابخانه‌ی کلاس در حقیقت برنامه را به دو لایه^۱ تقسیم کردیم. یکی از این لایه‌ها کلاس‌های موجود در کتابخانه‌ی کلاس بود. وظیفه این لایه این بود که کامپیوتر کاربر را جستجو کرده و تمام گزینه‌های موجود در بخش Favorites پیدا کرده و در یک آرایه قرار دهد. لایه‌ی دیگر نیز برنامه‌ی ویندوزی ایجاد شده بود. وظیفه‌ی این لایه این بود که گزینه‌های Favorites که به وسیله‌ی لایه‌ی قبلی در آرایه قرار داده شده بود را به نحو مناسبی به کاربر نمایش دهد و همچنین به کاربر اجازه دهد تا آنها را به وسیله‌ی اینترنت اکسپلورر مشاهده کند.

کتابخانه‌های کلاس معمولاً ابزار بسیار مناسبی برای ایجاد برنامه‌ی لایه‌ی چند لایه‌ی به شمار می‌روند، زیرا به وسیله‌ی آنها می‌توانند قسمت‌های مختلف برنامه را در لایه‌های جداگانه تقسیم کنند. این برنامه یک برنامه‌ی ساده به شمار می‌رفت به همین دلیل فقط از دو لایه تشکیل شده بود. اما ممکن است در برنامه‌های بزرگ عبارت "برنامه نویسی چند لایه" را زیاد بشنوید. در دنیای واقعی برنامه‌های چند لایه حداقل از سه لایه‌ی مختلف و مجزا تشکیل می‌شوند و این سه لایه‌ی نیز به صورت زیر تعریف می‌شوند:

▪ **لایه‌ی داده‌ها^۲** فقط بر روی دریافت اطلاعات خام از یک منبع اطلاعاتی و فرستادن اطلاعات پردازش شده به این منبع تمرکز می‌کند. این منبع اطلاعاتی می‌تواند شامل یک بانک اطلاعاتی، یک فایل متند یا هر نوع منبع اطلاعاتی دیگر باشد. این لایه در نوع و یا مفهوم اطلاعات فرستاده شده و یا دریافت شده هیچ دخالتی ندارد و فقط موظف است که وظیفه‌ی خواندن و نوشتن در منبع اطلاعاتی را انجام دهد. در برنامه‌ی فولدر Favorites در کامپیوتر کاربر به عنوان لایه‌ی اطلاعات به شمار می‌رفت.

▪ **لایه‌ی تجاری^۳** در یک برنامه، فقط مقررات و قوانین خاصی را بر داده‌هایی که از بانک اطلاعاتی دریافت می‌شوند و یا به بانک اطلاعاتی فرستاده می‌شوند اعمال می‌کند. به عبارت دیگر بیشتر توجه این لایه بر این است که برای مثال داده‌هایی که به بانک اطلاعاتی فرستاده می‌شوند حتماً دارای شرایط خاصی باشند و قبل از نوشته شدن در بانک اطلاعاتی صحت آنها بررسی شود. برای مثال در برنامه‌ی قرار داده شدن لینک‌های خاصی در برنامه جلوگیری نمایش داده شوند، از درست بودن لینک مطمئن شوید و یا از نمایش داده شدن لینک‌های خاصی در برنامه جلوگیری کنید. البته ممکن است که داده‌های نیز در این قسمت قرار داده شوند تا داده‌ها را تعییر دهند و یا کارهایی روی آنها انجام دهند. برای مثال ممکن است که مورد نیاز برای نمایش دادن یک لینک در برنامه در این لایه قرار داده شود.

▪ **لایه‌ی ارائه دهنده^۴** داده‌های رسیده را به کاربر نمایش می‌دهد و به او اجازه می‌دهد تا با این داده‌ها کار کند. در این مثال، برای این لایه یک برنامه‌ی ویندوزی ایجاد کردید که لینک‌ها را به صورت یک لیست نمایش می‌دهد و همچنین به کاربر اجازه می‌دهد تا با استفاده از اینترنت اکسپلورر آنها را مشاهده کند.

برنامه‌ای که در قسمت قبل طراحی کردیم بسیار کوچک بود، بنابراین نیازی نبود که لایه‌ی داده را از لایه‌ی تجاری مجزا کنیم. اما در یک برنامه‌ی بزرگ، تقسیم برنامه به چند لایه باعث می‌شود که مدیریت قسمتهای مختلف آن بسیار ساده تر انجام شود، حتی اگر با این روش طراحی برنامه زمان بیشتری را نیاز داشته باشد.

یکی دیگر از مزایای تقسیم یک برنامه به چند لایه در این است که به این صورت می‌توانید قسمتهای مختلف برنامه را هنگام نیاز به راحتی تعییر دهید، بدون اینکه دیگر قسمتهای نیازی به تعییر کردن داشته باشند. برای مثال تصور کنید که بعد از مدتی استفاده از نوع خاصی از مرورگرها به جز اینترنت اکسپلورر فراگیر شود و شما بخواهید برنامه‌ی خود را به صورتی تعییر دهید که اطلاعات مورد نیاز خود را از منوی Favorites این مرورگر دریافت کند. در این حالت فقط لازم است که کد مربوط به دریافت اطلاعات را در لایه‌ی داده‌ها تعییر دهید. به این ترتیب قسمتهای لایه‌های دیگر برنامه بدون تعییر باقی می‌مانند و مانند قبل به درستی با لایه‌ی داده‌ای جدید کار می‌کنند.

¹ Layer

² Data Layer

³ Business Layer

⁴ Presentation Layer

نکته: هدف از برنامه نویسی چند لایه، پیچیده تر از آن است که در این کتاب مورد بررسی قرار گیرد. اما برای آشنایی مقدماتی با این نوع برنامه نویسی و نقش **.NET** در آن می توانید به ضمیمه ۲ مراجعه کنید.

در ادامه ی فصل مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان از کتابخانه کلاس **InternetFavorites** که در حقیقت ترکیبی از دو لایه ای داده ای و لایه ای تجاری این برنامه است در برنامه ای دیگر به نام **Tray Favorites** استفاده کرد.

نکته: در این فصل فقط با پروژه ای انجام شده در فصل دهم کار می کنیم. به این ترتیب می توانیم به جای نوشتن کد بیشتر بر مفهوم و نحوه ای کار کرد کتابخانه های کلاس تمرکز کنیم.

استفاده از نامگذاری قوی

برنامه ای که در مرحله ای قبل ایجاد کردید هنگام کامپایل دو فایل مجزا تولید می کند: یک فایل **dll** و یک فایل **exe** که هر دوی آنها به وسیله ای شما طراحی و نوشته شده است. مسلماً مطمئن هستید که فرد دیگری برنامه ای خود را بر اساس کلاس های موجود در این فایل **dll** نخواهد نوشت و یا فرد دیگری به جز شما که های درون این فایل **dll** را تغییر نخواهد داد. اما در برنامه های واقعی معمولاً چنین شرایطی به وجود نمی آید. در برنامه های واقعی اغلب از **dll** هایی استفاده می کنید که به وسیله ی یک گروه برنامه نویس نوشته شده و به صورت گسترده در بین دیگر برنامه نویسان توزیع شده اند و یا ممکن است عضو یک گروه برنامه نویسی باشید که در آن افرادی روی یک **dll** و افراد دیگری روی یک فایل **exe** کار می کنند.

برای مثال تصور کنید که فرد A در حال کار روی فایل **InternetFavorites.dll** است و فرد B نیز روی فایل **ScanFavorites.exe** کار می کند. فرد A احساس می کند که نام **ScanFavorites** نام مناسبی نیست و آن را به **LoadFavorites** تغییر می دهد. سپس برنامه را کامپایل کرده و فایل **dll** جدیدی را تولید می کند. فرد B بدون اینکه این مورد را بداند برنامه ای **FavoritesViewer.exe** را اجرا کرده و این برنامه نیز سعی می کند که متدهای **ScanFavorites** را فراخوانی کند. اما این متدهای **ScanFavorites** وجود ندارد بنابراین برنامه با خطأ مواجه شده و متوقف می شود.

البته ممکن است بگویید که در این مورد فرد A نباید نام متدهای **ScanFavorites** را در فایل **dll** تغییر می داد و باید متوجه می بود که برنامه هایی وجود دارند که اجرای آنها به متدهای **ScanFavorites** در این کلاس بستگی دارد. اما همواره برنامه نویسانی هستند که بدون توجه به مشکلات ناشی از این کار، به این صورت عمل می کند و موجب از کار افتادن برنامه ها می شوند. مشکل دیگری که ممکن است در این حالت رخ دهد این است که همزمان با فرد A، فرد C نیز یک کتابخانه ای کلاس به نام **InternetFavorites** ایجاد کرده و بخواهد از آن استفاده کند. این کتابخانه ای کلاس با فایل نوشته شده به وسیله ی فرد A تفاوت دارد و اگر هر دوی آنها برای کار روی یک کامپیوتر قرار بگیرند این دو فایل با هم اشتباه خواهند شد و مجدداً برنامه ها به درستی کار نخواهند کرد.

مشکلاتی که به این صورت برای مدیریت فایلهای **DLL** رخ می دهد از ابتدای برنامه نویسی ویندوز وجود داشته است و به کابوسی برای برنامه نویسان تبدیل شده بود، به صورتی که معمولاً از آنها به عنوان "جهنم **DLL** ها"^۱ یاد می کنند. در محیط **.NET** تلاش زیادی شده است تا این مشکلات تا حد ممکن برطرف شود. عمدۀ ای مشکلاتی که به این صورت هستند، دو دلیل کلی دارند:

¹ DLL Hell

- از یک فایل DLL ممکن است چندین نسخه وجود داشته باشد و هر کدام نیز ممکن است به نحوی متفاوت عمل کنند.
- همچنین با استفاده از نام فایل نمی توان نسخه‌ی آن را تشخیص داد.
- افراد و شرکتهای مختلف می توانند فایلهای DLL‌ای با نام مشابه ایجاد کنند.

هنگامی که یک اسمبلی به صورت قوی نامگذاری شود¹ اطلاعات مربوط به شماره‌ی نسخه و نویسنده‌ی آن اسمبلی نیز در آن ذخیره می‌شود. به این ترتیب هنگام استفاده از یک اسمبلی می‌توان بین نسخه‌ی مورد استفاده در برنامه و نسخه‌های جدیدتر و یا قدیمی تر تفاوت قائل شد. همچنین به این وسیله می‌توان فایل InternetFavorites.dll که به وسیله‌ی فرد A نوشته شده است را از فایل InternetFavorites.dll که توسط فرد C نوشته شده است تشخیص داد. با نامگذاری قوی یک اسمبلی می‌توان اطلاعات دیگری را نیز در مورد آن اسمبلی در آن ذخیره کرد تا به این ترتیب از منحصر به فرد بودن یک اسمبلی مطمئن شد (برای مثال فرهنگ و زبانی که برای نوشتن آن اسمبلی به کار رفته است²) اما در این قسمت فقط بر مشخص کردن نویسنده و نسخه‌ی یک اسمبلی تمرکز خواهیم کرد.

امضا کردن اسمبلی‌ها:

یک راه برای مشخص کردن این موضوع که یک اسمبلی به وسیله‌ی چه کسی نوشته شده است این است که آن اسمبلی امضا شود. برای انجام این کار می‌توانید یک جفت-کلید ایجاد کرده و سپس با این کلید‌ها اسمبلی را امضا کنید. این کلید‌ها هنگامی که تولید می‌شوند به صورت منحصر به فرد هستند. بنابراین وقتی توسط فرد یا شرکتی برای امضا کردن یک اسمبلی به کار روند، می‌توان از نوشته شدن آن اسمبلی توسط آن فرد و یا شرکت مطمئن شد. اصولی که در پشت امضا کردن این اسمبلی‌ها به کار می‌روند مباحث کاملاً پیچیده‌ای هستند، اما نحوه‌ی انجام این کار بسیار ساده است.

نکته: یک اسمبلی که به صورت قوی نامگذاری می‌شود نمی‌تواند از یک اسمبلی که به صورت عادی نامگذاری شده است استفاده کند، زیرا به این ترتیب ممکن است کنترل نسخه‌ها در این اسمبلی از بین برود.

نامگذاری یک اسمبلی به صورت قوی شامل دو مرحله می‌شود:

- ایجاد یک جفت-کلید که برای نامگذاری اسمبلی به کار می‌رود. نحوه‌ی انجام این کار را در بخش امتحان کنید بعد مشاهده خواهید کرد.
- کلید ایجاد شده را به اسمبلی اضافه کنید. به این ترتیب هنگام کامپایل اسمبلی این کلید برای نامگذاری قوی آن به کار می‌رود.

امتحان کنید: ایجاد یک جفت-کلید

¹ به این نوع اسمبلی‌ها Strongly Named Assemblies نیز گفته می‌شود.

² Assembly Culture

- (۱) با استفاده از منوی Start در ویندوز گزینه‌ی All Programs → Microsoft Visual Studio 2005 → Visual Studio 2005 Tools → Visual Studio 2005 Command Prompt را انتخاب کنید.
- (۲) در خط فرمانی که نمایش داده می‌شود، دستور زیر را تایپ کنید:

```
sn -k InternetFavoritesKey.snk
```

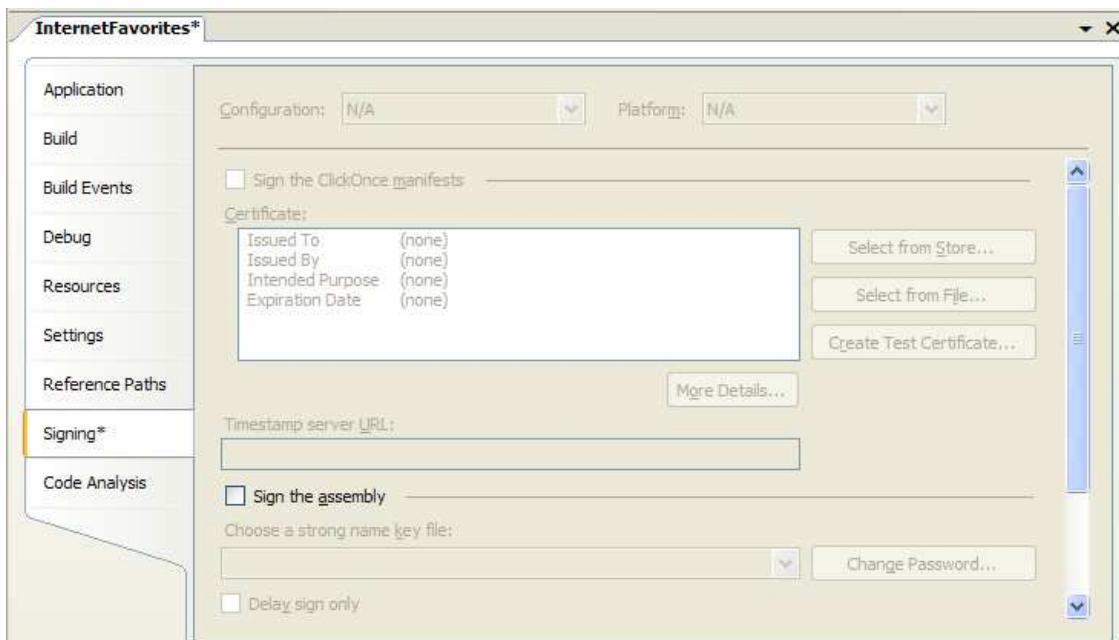
به این ترتیب فایلی مربوط به یک جفت-کلید در دایرکتوری که در آن قرار دارد ایجاد می‌شود (در ای حالت C:\Program Files\Microsoft Visual Studio 8\VC به صورت دستور sn مورد استفاده قرار می‌گیرد. هنگام اجرای این دستور از سوییچ K استفاده می‌کنیم تا تعیین کنیم که می‌خواهیم یک جفت-کلید جدید در فایل مشخص شده ایجاد کنیم).

اجرای خط فرمان ویژوال استودیو ۲۰۰۵ باعث می‌شود محیطی همانند DOS نمایش داده شود که این محیط برای کار با ابزارهای ویژوال استودیو تنظیم شده است. یکی از این ابزارها که برای ایجاد جفت-کلید به کار می‌رود، فایل sn.exe است و به صورت دستور sn مورد استفاده قرار می‌گیرد. هنگام اجرای این دستور از سوییچ K استفاده می‌کنیم تا تعیین کنیم که می‌خواهیم یک جفت-کلید جدید در فایل مشخص شده ایجاد کنیم.

بعد از اجرای این دستور یک جفت-کلید در فایل InternetFavoritesKey.snk به آدرس C:\Program Files\Microsoft Visual Studio 8\VC توانید این فایل را به مکان مناسب تری مانند فولدر پروژه انتقال دهید. در بخش امتحان کنید بعد نحوه‌ی استفاده از فایل را برای نامگذاری قوی یک اسمبلی مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: نامگذاری قوی اسمبلی InternetFavorites

- (۱) در پنجره‌ی Explorer Solution روی گزینه‌ی Properties در قسمت مربوط به پروژه‌ی InternetFavorites دو بار کلیک کنید.
- (۲) در نوار سمت چپ پنجره‌ای که نمایش داده می‌شود روی عبارت Signing کلیک کنید (شکل ۱۲-۴).
- (۳) در ای قسمت گزینه‌ی "Sign the assembly" "Sign the assembly" را انتخاب کنید.
- (۴) در قسمت Choose a strong name key file... کلیک کرده و گزینه‌ی Browse... را انتخاب کنید. سپس در پنجره‌ی نمایش داده شده به آدرس فایل جفت-کلیدی که ایجاد کرده اید بروید و آن فایل را انتخاب کنید.
- (۵) برنامه را مجدداً کامپایل کنید. به این ترتیب فایل dll تولید شده به صورت قوی نامگذاری خواهد شد.

شکل ۴-۱۲

چگونه کار می کند؟

هنگامی که یک جفت کلید را به این صورت به برنامه اضافه می کنید، کامپایلر کلید عمومی این جفت کلید را به اسمبلی اضافه می کند. همچنین با استفاده از کلید خصوصی، محتویات اسمبلی را به نحوی خاص کد گذاری کرده و متن کد شده را در اسمبلی قرار می دهد.

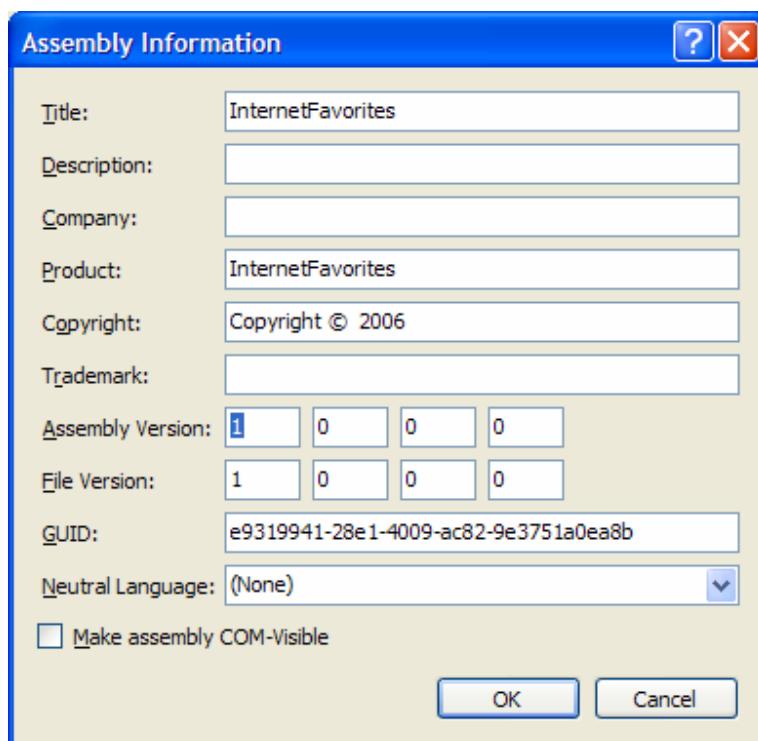
در سیستم رمزگاری با استفاده از کلیدهای عمومی-خصوصی، یک پیغام با استفاده از یکی از این کلید ها رمز گذاری می شود اما برای باز کردن رمز آن باید از کلید دیگر استفاده کرد. به عبارت دیگر با استفاده از یک کلید نمی توانید هم عمل قفل کردن و هم عمل باز کردن پیغام را انجام دهید. بنابراین اگر در این روش یک متن را با استفاده از کلید اول قفل کنید، تمام افرادی که کلید دوم را در اختیار دارند می توانند متن قفل شده را بخوانند، اما نمی توانند آن را تغییر داده، مجدداً قفل کرده و توزیع کنند.

برای امضای اسمبلی ها با استفاده از این روش به این صورت عمل می شود که بعد از ایجاد فایل اسمبلی، محتویات آن را با استفاده از کلید خصوصی قفل کرده، سپس فایل قفل شده را به همراه کلید عمومی توزیع کنید. به این ترتیب تمام افراد می توانند با استفاده از کلید عمومی این فایل را باز کرده و از آن استفاده کنند. اما نمی توانند آن را تغییر داده و مجدداً قفل کنند. بنابراین با استفاده از این روش می توان مطمئن شد که فردی به جز دارنده ای کلید خصوصی نمی تواند فایل را تغییر دهد.

بررسی این موارد توسط ویژوال استودیو انجام می شود. به این صورت که اگر فایلی که به صورت قوی نامگذاری شده است توسط افراد دیگری تغییر داده شود، ویژوال استودیو از اجرای این فایل خودداری خواهد کرد. البته به علت اینکه حجم یک اسمبلی معمولاً زیاد است و قفل گذاری و باز کردن آن ممکن است باعث کاهش سرعت شود، در این روش قسمت خاصی از فایل اسمبلی کد گذاری می شود که البته این قسمت نیز قابل تشخیص نیست و به صورت پراکنده انتخاب می شود.

نسخه های یک اسembly:

نسخه ی یک فایل اغلب ترتیب تولید آن را نمایش می دهد. هنگام ایجاد اسembly در ویژوال استودیو نیازی نیست که نگران نسخه ی آن باشید، زیرا ویژوال C# آن را به صورت اتوماتیک تنظیم می کند. هر بار که یک فایل اسembly را کامپایل می کنید عددی که به عنوان نسخه ی فایل به کار می رود توسط ویژوال C# به روز رسانده می شود تا شماره ی نسخه ی جدید را اعلام کند. عددی که به عنوان نسخه ی یک اسembly به کار می رود از چهار بخش تشکیل شده است: Build Minor Major و Solution Explorer Revision. برای مشاهده ی مقدار این اعداد در پنجره ی Properties مربوط به پروژه دو بار کلیک کنید تا پنجره ی نمایش داده شده در شکل ۴-۱۲ مجدداً ظاهر شود. سپس روی قسمت Assembly Application کلیک کرده و در پنجره ی نمایش داده شده روی دکمه ی Assembly Information کلیک کنید. به این ترتیب کادر Assembly Information مشابه شکل ۵-۱۲ نمایش داده می شود.

شکل ۵-۱۲

همانطور که در تصویر نمایش داده است، با هر بار کامپایل کردن شماره ی مربوط به قسمت Major برابر با ۱ و شماره ی مربوط به قسمت Minor برابر با ۰ است. بقیه شماره ی ها نیز به وسیله ی ویژوال استودیو تنظیم می شوند تا در هر بار، فایلی که تولید می شود به صورت منحصر به فرد باشد. البته می توانید اعداد موجود در این قسمت را خودتان وارد کنید. به این صورت ویژوال استودیو آنها را هنگام کامپایل تغییر نخواهد داد و این اعداد ثابت می مانند تا مجدداً آنها تغییر دهید.

نکته: توصیه می شود که همواره نسخه های مربوط به برنامه را به صورت دستی تنظیم کنید، به خصوص اگر می خواهید برنامه را توزیع کنید. به این ترتیب می توانید بر شماره‌ی نسخه‌ها کنترل کامل داشته باشید و از بروز اشکالاتی که ممکن است با تنظیم اتوماتیک شماره نسخه‌ی برنامه به وجود آید هم جلوگیری خواهید کرد.

ثبت کردن یک اسembly:

هر برنامه ای که تحت .NET نوشته می شود، نمی تواند به تمام کتابخانه‌های کلاسی که در یک کامپیوتر وجود دارد دسترسی داشته باشد. برای اینکه بتوانید از کلاس‌های درون یک کتابخانه‌ی کلاس در برنامه‌ی خود استفاده کنید ابتدا باید فایل.dll مربوط به آن کتابخانه را در فolder مربوط به برنامه قرار داده و سپس از آن استفاده کنید. این مورد در رابطه با کتابخانه‌های کلاسی که در چند برنامه مورد استفاده قرار می گیرند مشکلاتی را ایجاد می کند. برای مثال تصور کنید که می خواهید کتابخانه‌ی کلاس InternetFavorites.dll را که در قسمت قبل ایجاد کردیم در دو برنامه استفاده کنید. برای این کار مجبور خواهید بود که فایل.dll این کتابخانه را در فolder هر دو برنامه کپی کنید.

در این حالت فرض کنید خطای در این کتابخانه ایجاد شود و برای تصحیح آن بخواهید آن را تغییر دهید، و یا حتی به هر دلیل دیگری مجبور به تغییر کلاس‌های این کتابخانه شوید. به این ترتیب مجبور خواهید بود بعد از اینکه فایل.dll جدید را ایجاد کردید، آن را در فolder تمام برنامه‌هایی که از این کتابخانه استفاده می کنند قرار دهید که مسلماً این کار منطقی به نظر نمی رسد.

برای رفع این مشکل بهتر است کتابخانه‌های کلاسی که به صورت عمومی توسط برنامه‌ها مورد استفاده قرار می گیرند را در فolderی خاص قرار دهیم و سپس تمام برنامه‌ها بتوانند به کتابخانه‌های کلاس موجود در آن فolder دسترسی داشته باشند و از آن استفاده کنند. این فolder همانطور که در فصل دوم هم مقداری با آن آشنا شدیم^۱ GAC نام دارد. هر برنامه در.NET می تواند علاوه بر کتابخانه‌های کلاس موجود در فolder خود برنامه، به کتابخانه‌های کلاس موجود در GAC نیز دسترسی داشته باشد. همچنین اسembly‌هایی که دارای نامهای یکسان باشند ولی از نظر نسخه و یا نویسنده و یا ... تفاوت داشته باشند نیز در این فolder به صورت درست نگه داری شده و با یکدیگر اشتباه نخواهند شد. این فolder در ویندوز XP در آدرس C:\Windows\Assembly و در ویندوز ۲۰۰۰ در آدرس C:\WinNT\Assembly قرار دارد.

اما برای قرار دادن یک کتابخانه‌ی کلاس در این قسمت، نباید آن را همانند فایل‌های عادی در این فolder کپی کرد. بلکه باید از ابزار خاصی به نام gacutil استفاده کرد که نحوه کار آن در قسمت بعدی توضیح داده شده است.

:GacUtil ابزار

Gacutil برنامه‌ای است که همراه با چارچوب.NET ارائه شده است و برای قرار دادن و یا حذف کردن یک فایل در GAC مورد استفاده قرار می گیرد. این ابزار نیز مانند ابزار sn توسط خط فرمان قابل دسترسی است. برای کار با این ابزار مجددآ خطا فرمان Prompt Visual Studio 2005 Command را با استفاده از منوی Start باز کرده و سپس به فolder bin در فolderی که برنامه‌ی InternetFavorites در آن قرار دارد بروید^۲. برای نصب کتابخانه‌ی کلاس InternetFavorites.dll در GAC دستور زیر را وارد کنید:

```
Gacutil -i InternetFavorites.dll
```

^۱ Global Assembly Cache

^۲ برای حرکت در بین فolder ها در خط فرمان می توانید از دستور cd استفاده کنید.

با استفاده از سوییچ I می توانید یک اسمبلی را در GAC قرار دهید. برای حذف اسمبلی نیز می توانید از سوییچ U به صورت زیر استفاده کنید:

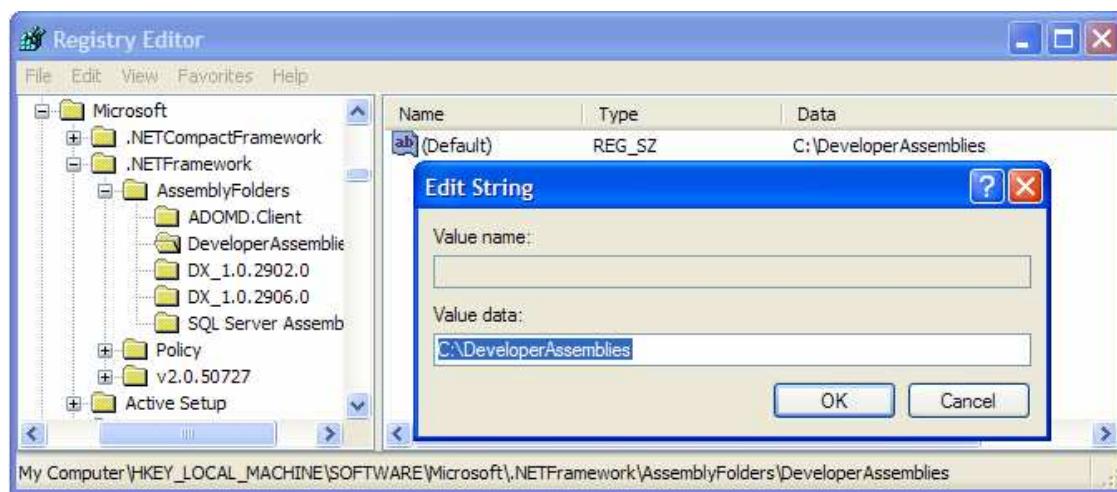
```
Gacutil -u InternetFavorites.dll
```

خوب، به این ترتیب کتابخانه‌ی کلاس InternetFavorites.dll در GAC نصب شده است و می توانید بعد از اضافه کردن ارجاعی از این کتابخانه‌ی کلاس به برنامه‌ی خودتان از آن استفاده کنید. همانطور که در قسمتهای قبل مشاهده کردید برای اضافه کردن یک کتابخانه‌ی کلاس باید از قسمت Add Reference.NET در پنجره‌ی استفاده کنیم (شکل ۱۲-۳). اما نکته‌ای که در این قسمت وجود دارد این است که فقط با اضافه کردن یک کتابخانه‌ی کلاس به GAC نمی توان آن را در لیست موجود در پنجره‌ی Add Reference نیز مشاهده کرد و از آن در برنامه استفاده کرد، بلکه برای نمایش داده شدن فایل مربوط به کتابخانه‌ی کلاس در این لیست باید آن را در Registry ویندوز نیز ثبت کنیم. دلیل این مورد هم این است که ویندوز استودیو برای گردآوری نام اسمبلی‌های موجود در این لیست علاوه بر جستجوی GAC، بعضی از کلید‌های Registry را نیز جستجو می کند تا مسیر واقعی اسمبلی‌های مورد نظر را پیدا کند. پس باید کلیدی را در Registry تنظیم کنیم تا ویندوز استودیو بتواند اسمبلی InternetFavorites را نیز ببیند و در این لیست قرار دهد. در بخش امتحان کنید بعد نحوه‌ی انجام این کار را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: قرار دادن نام اسمبلی در لیست موجود در کادر Add Reference

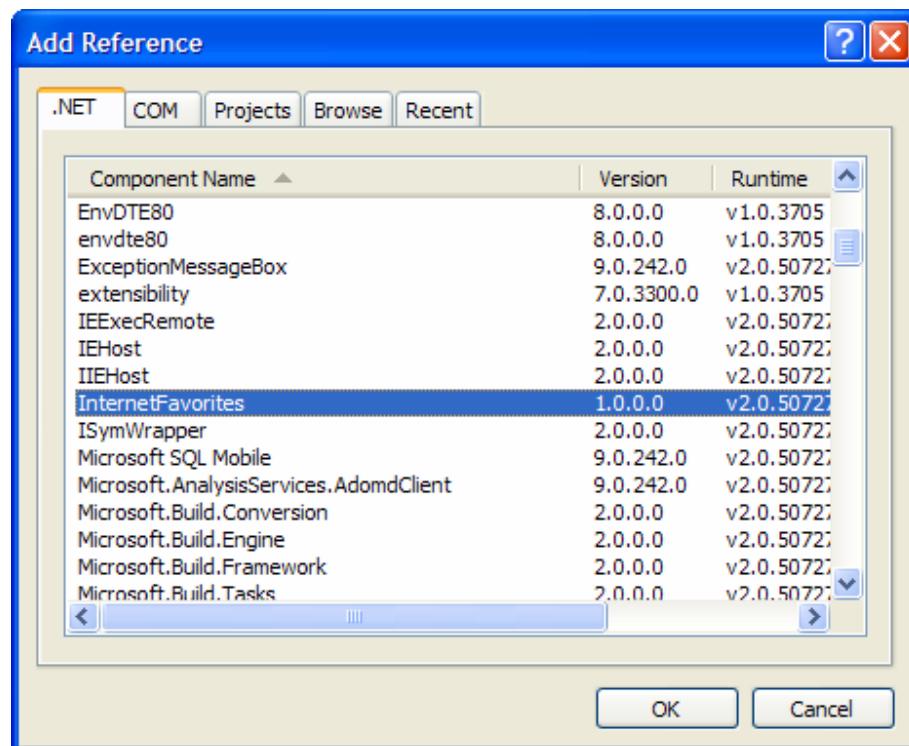
- (۱) بر روی منوی Start کلیک کرده و گزینه‌ی Run را انتخاب کنید.
- (۲) در پنجره‌ی Registry عبارت Run را وارد کرده و کلید regedit را فشار دهید تا پنجره‌ی Editor نمایش داده شود.
- (۳) در این پنجره با استفاده از قسمت سمت چپ به کلید زیر بروید:
HKEY_LOCAL_MACHINE\SOFTWARE\Microsoft\.NETFramework\AssemblyFolders\

(۴) بر روی فolder AssemblyFolders کلیک راست کنید و گزینه‌ی New ➔ Key را انتخاب کنید.
- (۵) کلیدی با نام دلخواه ایجاد کنید. در این قسمت ما نام Developer Assemblies را وارد می کنیم.
- (۶) در قسمت سمت راست پنجره روی گزینه‌ی Default دو بار کلیک کرده و آدرس یک فolder را در پنجره‌ای که باز می شود وارد کنید. در این قسمت ما آدرس C:\Developer Assemblies را وارد کردیم (شکل ۱۲-۶).

شکل ۷-۱۲

- ۷) حال پنجره‌ی Windows Explorer را باز کرده و آدرسی که در مرحله‌ی قبل وارد کردید را ایجاد کنید (البته اگر وجود ندارد). سپس فایل InternetFavorites.dll را در این آدرس کپی کنید.
- ۸) برای اینکه تنظیماتی که در این قسمت ایجاد کردیم اثر کنند، ممکن است مجبور باشید که ویژوال استودیو را بیندید و مجدداً باز کنید. بعد از این کار بر روی نام پروژه در پنجره‌ی Solution Explorer کلیک کرده و گزینه Add Reference را انتخاب کنید. به این ترتیب مشاهده خواهید کرد که نام اسembly نیز در لیست نمایش داده می‌شود (شکل ۷-۱۲).

شکل ۷-۱۲

طراحی کتابخانه های کلاس:

تاکنون متوجه شده اید که کتابخانه های کلاس چه فوایدی دارند و چگونه و در چه قسمتهایی مورد استفاده قرار می گیرند. همچنین مفاهیم کلاسها، اشیا و کتابخانه های کلاس را نیز درک کرده اید.

قبل از طراحی یک برنامه باید به دقت بررسی کنید تا متوجه شوید که دقیقاً می خواهید چه چیزی را طراحی کنید. همانند یک معمار که می خواهد یک خانه را طراحی کند، باید ابتدا بدانید که می خواهید هر قسمت از برنامه چه کاری را و به چه نحو انجام دهد تا بتوانید طرح درستی از برنامه را ایجاد کنید.

معمولاً هنگامی که طراحان نرم افزار می خواهند یک برنامه را طراحی کرده، تحلیل کنند و یا یک قالب کلی برای کدهای آن برنامه ایجاد کنند از ابزارهایی مانند Microsoft Visio برای ترسیم این موارد استفاده می کنند که معمولاً برای کار با ویژوال استودیو ۲۰۰۵ Visio ۲۰۱۰ دارای انواع مختلفی از سمبول ها است که با استفاده از آنها می توان بر اساس قواعد یکی از مدهای ترسیم طرح برنامه، طرح کلی، فلو چارت و یا انواع دیگر دیاگرام ها را برای یک برنامه ایجاد کرد. یکی از معروفترین مدلهای ترسیم طرح و مدل برای یک برنامه^۱ UML است که بیشترین کاربرد را در طراحی و معماری یک نرم افزار دارد. UML شامل چندین سمبول و علامت است که هر کدام در ترسیم طرح کلی یک برنامه مفهوم و معنی خاصی را می رسانند.

نحوه استفاده از UML در طراحی برنامه ها موردنی است که بیشتر در مباحث مهندسی نرم افزار مورد بررسی قرار می گیرد و در این کتاب نمی خواهیم در این مورد صحبت کنیم. اما بهتر است بدانید که هنگام طراحی یک کلاس اگر به سوالاتی مانند "این کلاس یابد دارای چه متدها و یا چه پارامترهایی باشد؟" و یا "آیا کلاس باید علاوه بر متدهای خاصیت نیز باشد؟" پاسخ درستی داده نشود ممکن است که باز هم کلاس بتواند مورد استفاده قرار بگیرد، اما مطمئناً به صورت کارآمد عمل نخواهد کرد.

برای مثال تصور کنید که یک کتابخانه ای کلاس شامل ۲۰ کلاس است که هر یک ۴۰۰ متده و یا خاصیت دارند و هر متده نیز حداقل ۱۵ پارامتر دریافت می کند. چنین کتابخانه ای کلاسی مسلماً نمی تواند به سادگی مورد استفاده قرار گیرد. در حقیقت باید بگوییم که یک کتابخانه ای کلاس هیچگاه نباید به این صورت طراحی شود.

در عوض هنگام طراحی یک کلاس همواره بهتر است که قانون زیر را رعایت کنید: سادگی. تقریباً می توان گفت که سادگی یکی از مهمترین فاکتورهایی است که در طراحی یک کلاس باید مد نظر قرار داده شود. برای مثال همواره استفاده از چند کلاس کوچک که هر یک وظیفه ای خاصی را انجام می دهد بسیار بهتر از یک کلاس بزرگ است که همه کارها را انجام می دهد. هنگامی که در حال کار با یک کلاس بزرگ و بسیار پیچیده در یک سیستم نرم افزاری هستید، درک کد درون چنین برنامه ای بسیار پیچیده و مشکل خواهد بود و اغلب خطا یابی و تغییر چنین کدهایی به کابوس شبیه می شود. در بیشتر مواقع در چنین شرایطی نیازی نیست که کلاسها مورد استفاده در برنامه به این صورت طراحی شوند. بلکه می توان با تقسیم این کلاسها به کلاسها کوچکتر، هم نگه داری و خطا یابی را در آنها ساده تر کرد و هم در موقع مورد نیاز این کلاسها در برنامه های دیگر نیز استفاده کرد.

در طراحی یک کلاس همواره سعی کنید که استفاده کنندگان از آن بتوانند به راحتی و بدون نیاز به مطالعه ای مقدار زیادی مستندات، آن کلاس را مورد استفاده قرار دهند. برای این کار باید به موارد زیر همواره به صورت یک قانون عمل کنید:

- سعی کنید که تعداد پارامترهای متدها را حداکثر پنج و یا شش پارامتر قرار دهید، مگر در شرایطی که واقعاً به پارامترهای بیشتری نیاز داشته باشید. به این ترتیب استفاده از یک کلاس بسیار ساده تر خواهد بود.

¹ Unified Modeling Language

- مطمئن شوید که متده تمام پارامترهای آن دارای نام معنی داری هستند. همواره بهتر است از اسمای ای که به راحتی خوانده می شوند به جای اسمای کوتاه استفاده کنید. برای مثال استفاده از stdNo به جای StudentNumber روش مناسبی نیست.
- هیچ گاه لازم نیست که در یک کلاس از تمام توابع و خصیت‌های ممکن استفاده کنید. به این ترتیب موجب می شوید که کاربر هنگام استفاده از آن کلاس برای کار با یک متده با انتخاب های زیادی رو برو باشد که این امر استفاده از کلاس را برای کاربر مشکل تر و پیچیده تر می کند. حتی ممکن است بسیاری از این کلاسها اصلاً مورد استفاده ای عمومی قرار نگیرند و وجود آنها در کلاس بیهوده باشد.
- سعی کنید در یک کتابخانه حداقل تعداد کلاس را قرار دهید. زیرا به این ترتیب استفاده از آن کتابخانه و درک عملکرد کلاسهای آن بسیار ساده تر خواهد بود.
- استفاده از خاصیت‌ها در یک کلاس بسیار پر کاربرد است و موجب راحتی استفاده از آن کلاس می شود.

استفاده از یک کتابخانه‌ی کلاس شخص ثالث^۱

مشاهده کردید که یک کتابخانه‌ی کلاس به یک فایل `dll` کامپایل می شود. برای استفاده از کلاسها ممکن است در یک کتابخانه‌ی کلاس فقط به این فایل `dll` نیاز است و لازم نیست که کاربر به سورس اصلی برنامه دسترسی داشته باشد. به این ترتیب می توانید کتابخانه‌ی کلاس خود را در یک فایل `DLL` کامپایل کرده و آن را برای استفاده توسعه افراد دیگر توزیع کنید و یا فایلهای `dll` که حاوی کتابخانه‌های کلاس هستند را دریافت کرده و از آن در برنامه‌های خود استفاده کنید. با نحوه‌ی ایجاد یک کتابخانه‌ی کلاس در قسمت قبل آشنا شدیم و یک کتابخانه‌ی کلاس به نام `InternetFavorites.dll` نیز طراحی کردیم. در این قسمت با نحوه‌ی استفاده از این فایلهای `dll` در برنامه آشنا خواهیم شد و سعی خواهیم کرد که از فایلی که در قسمت قبل ایجاد کردیم در یک برنامه استفاده کنیم.

استفاده از فایل `InternetFavorites.dll`

در قسمتهای قبل نحوه‌ی ایجاد یک ارجاع به یک پروژه‌ی کتابخانه‌ی کلاس را در یک برنامه مشاهده کردیم. این مورد به خصوص در مواردی که بخواهیم یک کتابخانه‌ی کلاس را در یک برنامه تست کنیم بسیار مورد استفاده قرار می گیرد. اما در این مثال می خواهیم ونمود کنیم که کتابخانه‌ی کلاس `InternetFavorites.dll` توسط ما طراحی نشده است، بلکه فایل آن را از فرد دیگری دریافت کرده ایم و حال می خواهیم برنامه‌ی `Tray Favorites` را به گونه‌ی ای تغییر دهیم تا از این فایل استفاده کند. این یک روش بسیار ساده و سریع برای نمایش نحوه‌ی استفاده از یک فایل `dll` در برنامه است. اما به خاطر داشته باشید که در برنامه‌های واقعی باید ابتدا ارجاعی از یک کتابخانه‌ی کلاس به برنامه اضافه کرده و سپس از آن استفاده کنید.

امتحان کنید: استفاده از `InternetFavorites.dll` در برنامه‌ی `Tray Favorites`

^۱ کتابخانه‌ی کلاسی که توسط افراد و گروه‌های برنامه نویسی دیگری نوشته شده اند و به صورت جداگانه در بازار به فروش می رسد.

- (۱) پروژه‌ی Favorites Tray را در محیط ویژوال استودیو باز کنید.
- (۲) فایل‌های WebFavorite.cs و Favorites.cs را از پروژه حذف کنید.
- (۳) حال باید ارجاعی را به فایل InternetFavorites.dll در برنامه اضافه کنیم. برای این کار در پنجره Favorites Explorer روی نام پروژه‌ی Favorites Tray را کلیک راست کرده و از منوی Add Reference گزینه‌ی Add Reference را انتخاب کنید. در قسمت .NET در این پنجره، لیست را حرکت داده تا کتابخانه‌ی کلاس InternetFavorites.dll را پیدا کنید. سپس آن را انتخاب کرده و روی دکمه OK کلیک کرده تا پنجره‌ی Add Reference بسته شود.
- (۴) همانطور که به خاطر دارید، فضای نام مورد استفاده در این کتابخانه‌ی کلاس InternetFavorites است. بنابراین باید همانند دیگر فضای نامها، این فضای نام را نیز به برنامه‌ی خود اضافه کنید. برای این کار با استفاده از راهنمای using مانند زیر، این فضای نام را نیز به برنامه‌ی خود اضافه کنید.

`using InternetFavorites;`

- (۵) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که برنامه همانند قبل به درستی کار می‌کند، اما این بار به جای استفاده از کلاس‌های موجود در فایل اجرایی برنامه، از کلاس‌های موجود در فایل dll استفاده می‌کند.

چگونه کار می‌کنند؟

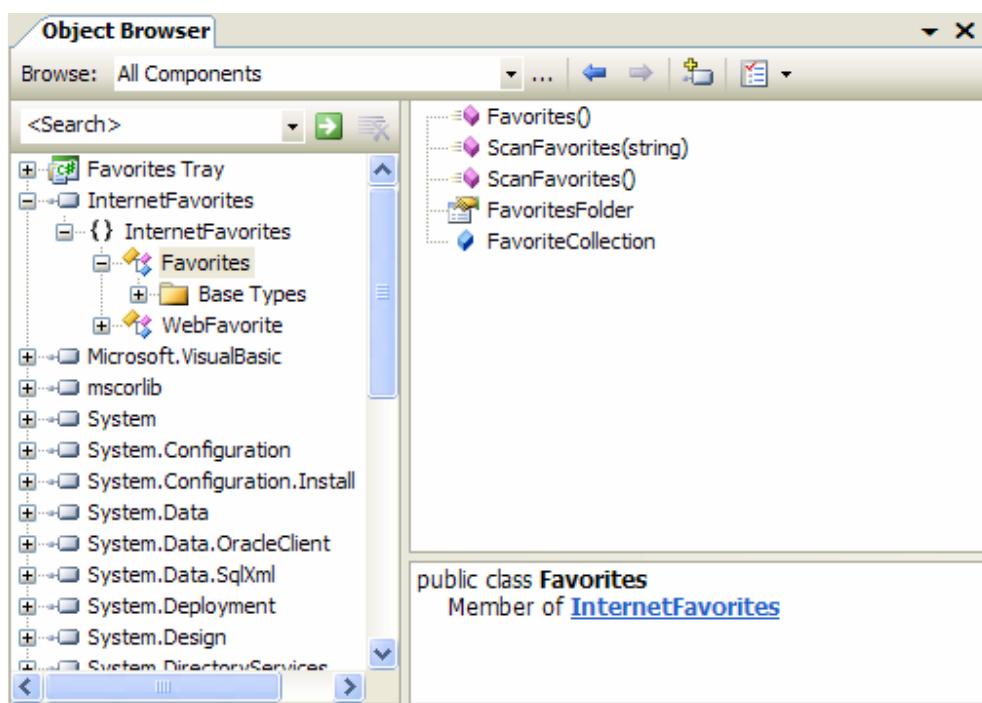
همانطور که مشاهده کردی اضافه کردن یک ارجاع به یک پروژه‌ی کتابخانه‌ی کلاس نیز ساده‌تر بود. همچنین دیدید که چه یک کتابخانه‌ی کلاس به صورت یک فایل dll به برنامه اضافه شود و چه به صورت یک پروژه، در هر دو حالت به یک صورت مورد استفاده قرار می‌گیرد. تنها تفاوت در این روش نسبت به استفاده از کتابخانه کلاس به صورت قبلی در این است که در این حالت نمی‌توانید به کد برنامه دسترسی داشته باشید. البته با وجود اینکه نمی‌توانید به کد یک کتابخانه‌ی کلاس دسترسی داشته باشید، باز هم می‌توانید اطلاعات زیادی را در رابطه با کلاس‌های موجود در آن به دست آورید. برای مثال می‌توانید بفهمید که هر کلاس دارای چند متدهای خاصیت، فیلد و یا ... است و یا اینکه هر متدهای پارامتر و از چه نوع هایی دریافت می‌کند. برای فهمیدن این موارد در مورد یک کتابخانه‌ی کلاس می‌توانید از ابزار Object Browser استفاده کنید.

استفاده از Object Browser

برای مشاهده کلاس‌هایی که در ویژوال استودیو به کار رفته‌اند می‌توانید از ابزاری سریع و ساده به نام Object Browser استفاده کنید. با استفاده از این ابزار می‌توانید کلاس‌ها و همچنین متدها و خصیت‌هایی که درون هر کلاس به کار رفته‌اند را مشاهده کنید و اطلاعات لازم در مورد آنها را نیز بدست آورید. برای مشاهده‌ی پنجره‌ی Object Browser در ویژوال استودیو کافی است کلید F2 را فشار دهید. البته می‌توانید از گزینه‌ی View ➔ Object Browser و یا آیکون Object Browser در نوار ابزار نیز برای نمایش این پنجره استفاده کنید.

این ابزار عموماً برای دریافت اطلاعات مختصر و سریع در مورد کلاس‌های مورد استفاده در یک برنامه به کار می‌رود. همانطور که مشاهده می‌کنید تمام اسمبلی‌ها و فضای نامهایی که در یک برنامه به کار رفته‌اند در پنجره‌ی Object Browser به صورت یک لیست نمایش داده شده‌اند.

در این پنجره همانطور که مشاهده می‌کنید تمام اعضای یک کلاس از قبیل متدها، شمارنده‌ها، ثابت‌ها و ... نمایش داده می‌شوند و برای هر عضو نیز بر اساس نوع آن آیکون خاصی نمایش داده می‌شود. در شکل ۸-۱۲ کلاس Favorites و اعضای آن نمایش داده شده‌اند. برای نمایش این کلاس ابتدا باید اسمبلی InternetFavorites را انتخاب کرده و سپس در این اسمبلی فضای نام InternetFavorites در این فضای Favorites روی کلاس Favorites کلیک کنید.

شکل ۸-۱۲

نکته: دقت کنید که در یک اسمبلی می‌تواند بیش از یک فضای نام وجود داشته باشد و یک فضای نام نیز می‌تواند به بیش از یک اسمبلی تقسیم شود.

کتابخانه‌ی MSDN دارای مستندات و اطلاعات بسیار زیادی در مورد کلاس‌های نصب شده همراه با ویژوال استودیو در چارچوب .NET است. بنابراین اگر در برنامه‌ی خود بیشتر از کلاس‌های درونی .NET استفاده می‌کنید، کمتر به کار با Object Browser نیاز خواهید داشت. این ابزار بیشتر هنگامی کارآمد خواهد بود که بخواهید از یک کتابخانه‌ی کلاس نوشته شده توسط شخص ثالث استفاده کنید که راهنمایی هم برای استفاده از آن کتابخانه‌ی کلاس در دسترس ندارید. در این موارد می‌توانید با مشاهده‌ی نام متدها و خصیت‌ها عملکرد آنها را متوجه شوید. البته این شرایط وقتی صادق خواهند بود که برنامه نویس آن کتابخانه‌ی کلاس نام مناسبی برای متدها و خصیت‌های آن کلاس انتخاب کرده باشد.

در بعضی شرایط یک فایل DLL می‌تواند در مورد کلاس‌های موجود در خود و نیز هر یک از متدها و خاصیت‌های آن کلاس توضیح مختصری ارائه دهد. در این حال باید هنگام طراحی کلاس برای مشخص کردن توضیحات مربوط به هر عضو از Attribute‌ها استفاده کرد که صحبت در رابطه با این موضوع از مباحث این کتاب خارج است.

نتیجه:

کتابخانه‌های کلاس بخشی جدا نشدنی در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ به شمار می‌روند و در حقیقت از اهمیت زیادی در تمامی زبانهای چارچوب .NET. برخوردار هستند. با استفاده از آنها می‌توانید به راحتی کلاس‌های مورد استفاده در برنامه‌های خود را دسته بندی کرده و در برنامه‌های دیگر نیز از آنها استفاده کنید.

در این فصل با نحوه‌ی ایجاد کتابخانه‌های کلاس و نیز نحوه‌ی استفاده از کتابخانه‌های کلاس ایجاد شده توسط افراد دیگر آشنا شدیم. همچین مشاهده کردیم که چگونه می‌توان یک اسمبلی را به صورت قوی نامگذاری کرد و به این ترتیب از قرار گرفتن در جهنم DLL‌ها جلوگیری کرد.

در فصل سیزدهم مشاهده خواهید کرد که چگونه می‌توان کنترل هایی را طراحی کرد که بتوانند در برنامه‌های ویندوزی و فرمهای این برنامه مورد استفاده قرار گیرند. به عبارت دیگر چگونه می‌توان به جای طراحی کلاس‌هایی که فقط شامل کد هایی برای انجام یک سری امور خاص در پشت برنامه می‌باشند، کلاس‌هایی را طراحی کرد که دارای رابط کاربری مشخصی باشند و بتوانند در فرم‌های ویندوزی مورد استفاده قرار بگیرند. در آن فصل نیز مجدداً با اهمیت استفاده از مجدد از کد آشنا خواهید شد.

تمرین:

برنامه‌ی Favorites Viewer از صورتی تغییر دهد که به جای استفاده از پروژه‌ی InternetFavorites از فایل dll کامپایل شده برای این کتابخانه‌ی کلاس استفاده کند.

فصل سیزدهم: ایجاد کنترل‌های سفارشی

تاکنون در برنامه‌هایی که در طول این کتاب ایجاد کرده ایم، از کنترل‌های زیادی که همراه با .NET. ارائه شده بودند استفاده کردیم، از کنترل **Button** گرفته تا کنترل‌های **ListBox** و **TextBox**. حتی ممکن است سعی کرده باشید که از کنترل‌های پیشرفته‌تر دیگری مانند **TreeView** و **DataGridView** در برنامه‌های خود استفاده کنید و با آنها آشنا شوید. البته کار با این کنترل‌ها در ابتدا کمی مشکل به نظر می‌رسد، به علت اینکه معمولاً دارای خاصیت‌ها و متد‌هایی زیادی هستند. با استفاده از این کنترل‌ها می‌توانید رابط‌های کاربری بهتری و قوی‌تری ایجاد کنید. به عبارت دیگر هر چه بیشتر در استفاده از این کنترل‌ها مهارت داشته باشید و بیشتر با نحوه‌ی کاربرد آنها آشنا باشید، به سرعت می‌توانید رابط‌های کاربری کارآمدی را ایجاد کنید. یکی دیگر از جنبه‌های مهم این کنترل‌ها قابلیت استفاده‌ی مجدد از آنها است. هر بار که برنامه‌ی ویندوزی جدیدی ایجاد کنید می‌توانید به راحتی یک کنترل **Button** را از جعبه ابزار در فرم برنامه قرار دهید و سپس این کنترل مانند کنترل **Button** در برنامه‌های دیگر کار می‌کند. استفاده‌ی مجدد از کنترل‌ها و سادگی انجام آن در ویژوال C# (و کلاً در زبانهای تحت .NET.) یکی از مهمترین فاکتورهای موفقیت این زبان برنامه‌نویسی و این محیط طراحی و توسعه به شمار می‌رود.

در این فصل:

- در مورد کنترل‌های ویندوزی و نحوه‌ی کارکرد آنها در برنامه‌ها مطالبی را خواهید آموخت.
- با ایجاد و استفاده از کنترل‌های ویندوزی آشنا خواهید شد.
- با نحوه‌ی اضافه کردن متاداد به این کنترل‌ها آشنا خواهید شد.
- مشاهده خواهید کرد که چگونه می‌توان با استفاده از کد، نحوه‌ی عملکرد این کنترل‌ها را در زمان طراحی و زمان اجرا تعیین کرد.

نکته: کنترل‌هایی که در این فصل ایجاد خواهند شد برای استفاده در برنامه‌های تحت ویندوز مناسب هستند نه برنامه‌های تحت وب. برای نحوه‌ی ایجاد کنترل‌های سفارشی تحت وب به فصل هجدهم مراجعه کنید. در این فصل فقط روی کنترل‌های تحت ویندوز تمرکز خواهیم کرد.

کنترل‌های ویندوزی:

ممکن است ابتدا از خود سوال کنید ایجاد کنترل‌های سفارشی چه دلیلی ممکن است داشته باشد. خوب، دلایل زیادی برای ایجاد کنترل‌های سفارشی تحت ویندوز وجود دارند:

- با استفاده از کنترل‌های سفارشی می‌توانید از یک کنترل در چند قسمت برنامه و یا حتی در چندین برنامه‌ی مختلف استفاده کنید، بنابراین مقدار کد مورد نیاز به شدت کاهش می‌یابد (استفاده‌ی مجدد از کد).
- می‌توانید کدهای مربوط به یک کنترل را در کلاس همان کنترل قرار دهید و به این ترتیب باعث شوید که کد برنامه بسیار واضح‌تر شود و ساده‌تر بتوان آن را در کرد. برای مثال می‌توانید کنترل **Button** را به صورتی ایجاد کنید که بتواند رویداد **Click** خود را کنترل کند، به این ترتیب دیگر نیازی ندارید این رویداد را در کد مربوط به فرم برنامه کنترل کنید.

برای استفاده مجدد از کنترل ها در برنامه ها دو روش کلی وجود دارد. روش اول این است که سورس اصلی کنترل را به هر برنامه ای می خواهید از کنترل در آن استفاده کنید اضافه کرده و سپس برنامه را کامپایل کنید. به این ترتیب کد مربوط به کنترل در فایل اجرایی برنامه قرار می گیرد. در طی این فصل به علت سادگی این روش از آن استفاده خواهیم کرد تا بتوانیم بیشتر تمرکز خود را بر نحوه ی عملکرد کنترل ها تمکن کنیم.

روش دوم ایجاد کتابخانه ی کنترل است. کتابخانه های کنترل همانند کتابخانه های کلاس هستند که در فصل قبل با آنها آشنا شدیم. در حقیقت کتابخانه های کنترل، کتابخانه های کلاسی هستند که دارای یک رابط کاربری نیز می باشند. همانند کتابخانه های کلاس، کتابخانه ای کنترل نیز در فایل اسملی جداگانه ی مربوط خودشان قرار می گیرند و می توانید بعد از ثبت آنها در GAC با استفاده از روشهایی که در فصل قبل مشاهده کردید، از آنها در چندین برنامه استفاده کنید. این روش بسیار جالبتر از روش قبلی است، زیرا به این ترتیب می توانید فایل DLL مربوط به این کنترل ها را در اختیار دیگر برنامه نویسان قرار دهید تا بتوانند از آن در برنامه های خود استفاده کنند. می توانید به راحتی اسملی مربوط به این برنامه ها را تغییر دهید و به شکل جدیدی تبدیل کنید. به این ترتیب تمام برنامه ها این تغییرات را دریافت کرده و با فایل جدید کار می کنند، بدون اینکه نیاز باشد مجددآ آنها را کامپایل کنید. تکنیک هایی که برای طراحی کنترل به کار می رود در هر دو مورد مشابه است، چه کنترل را به صورت یک پروژه ی مجزا ایجاد کرده و از آن در برنامه استفاده کنیم، چه کنترل را در برنامه طراحی کرده و در همان قسمت نیز از آن استفاده کنیم.

ایجاد و تست کردن کنترل های سفارشی:

هنگام طراحی یک برنامه ممکن است به کنترلی نیاز داشته باشید که به یک بانک اطلاعاتی وصل شود و اطلاعات خاصی مانند نام کاربری و کلمه ی عبور یک کاربر را استخراج کند. اگر بخواهید یک کنترل قوی و کارآمد برای این کار ایجاد کنید، باید به نحوی آن را طراحی کنید که آن کنترل در بیشتر موارد قابل استفاده باشد و همچنین کاربر بتواند به راحتی آن را تنظیم کند تا وظیفه ی مدنظر او را انجام دهد. در این موارد بهتر است اموری را مانند متصل شدن به بانک اطلاعاتی، دریافت نتایج مورد نیاز و قرار دادن نتایج بدست آمده در کنترل های دیگر را دور از چشم کاربر انجام دهید، به صورتی که کاربرانی که از کنترل شما استفاده می کنند در رابطه با این موارد هیچ اطلاعی نداشته باشند. به این ترتیب می توانید از درگیر شدن آنها در این گونه موارد جلوگیری کنید و به آنها اجازه دهید که روی مسائل و وظایف مربوط به خودشان تمرکز کنند.

طراحی یک کنترل سفارشی از پایه، کار سختی نیست. از جهت انجام چنین کاری مشابه طراحی یک فرم در برنامه های ویندوزی است. در این قسمت می خواهیم یک برنامه ی تحت ویندوز ایجاد کنیم که از یک کنترل سفارشی استفاده می کند. در بخش امتحان کنید بعد، ابتدا یک کنترل سفارشی ایجاد خواهیم کرد که شامل سه کنترل Button باشد و با فشار هر یک از این دکمه ها یک پیغام در صفحه نمایش داده شود. سپس نحوه ی استفاده از این کنترل در برنامه را مشاهده خواهیم کرد.

نکته: کنترلهای سفارشی ای که در طراحی آنها از چندین کنترل دیگر استفاده شده است عموماً به عنوان **کنترل های متراکم**^۱ شناخته می شوند.

امتحان کنید: ایجاد اولین کنترل سفارشی

File → New → Project... انتخاب کنید تا قادر New Project نمایش داده شود. در قسمت Project...

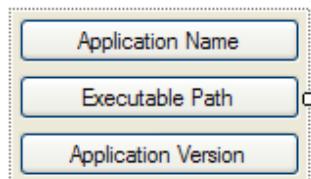
¹ Aggregate Controls

این کادر، گزینه‌ی Visual C# را انتخاب کرده و از قسمت Templates گزینه‌ی Windows را انتخاب کنید. در قسمت Control Library عبارت MyNamespaceControl را وارد کرده و سپس روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.

(۲) حال روی UserControl1.cs در پنجره‌ی Solution Explorer کلیک کرده و با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت Name آن را به MyNamespace.cs تغییر دهید.

مشاهده می‌کنید که محیط مشابه محیط طراحی فرم در این قسمت نیز به چشم می‌خورد، ولی در این محیط بخش‌هایی مانند نوار عنوان و یا حاشیه‌های فرم وجود ندارد. عمدتاً هنگام طراحی یک کنترل، کنترل‌های موجود را در این قسمت قرار می‌دهیم و سپس کدهایی که قرار است در چندین قسمت از برنامه مورد استفاده قرار داده شوند را در این کنترل‌ها وارد می‌کنیم.

(۳) با استفاده از جعبه ابزار سه کنترل Button روی فرم قرار داده و خاصیت Text آنها را به صورتی تنظیم کنید که مشابه شکل ۱-۱۳ شوند. همچنین با تنظیم اندازه‌ی هر یک از این کنترل‌ها، فرم خود را مشابه فرم شکل ۱-۱۳ ایجاد کنید.

شکل ۱-۱۳

(۴) خاصیت ApplicationName این کنترل‌ها را به ترتیب برابر با btnApplicationName و btnExecutablePath قرار دهید.

(۵) تا اینجا با کلیک کردن روی هایی Button که در این قسمت ایجاد کرده ایم هیچ اتفاق خاصی رخ نمی‌دهد – پس نیاز داریم که متدهای را ایجاد کرده و هنگام رخداد رویداد کلیک Button، آن متدهای را فراخوانی کنیم. روی کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متدهای ایجاد شده وارد کنید.

```
private void btnApplicationName_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Name is: " +
                    Application.ProductName);
}
```

(۶) مجدداً به قسمت طراحی کنترل برگشته و روی کنترل btnExecutablePath دو بار کلیک کنید تا متدهای Click ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در آن متدهای وارد کنید.

```
private void btnExecutablePath_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Executable Path is: " +
                    Application.ExecutablePath);
```

}

(۷) در آخر نیز مجدداً به قسمت طراحی فرم برگردید و روی کنترل btnApplicationVersion دو بار کلیک کنید تا متند مربوط به رویداد کلیک آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید:

```
private void btnApplicationVersion_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Version is: " +
                    Application.ProductVersion);
}
```

(۸) حال برنامه را اجرا کنید. کنترلی که طراحی کرده اید همانند شکل ۲-۱۳ در کادر TestContainer نمایش داده می شود. با استفاده از این کادر می توانید نحوه عملکرد کنترل خود را بررسی کنید. برای مثال با کلیک روی هر یک از دکمه های موجود مشاهده خواهید کرد که متن مناسبی در یک کادر پیغام نمایش داده می شود. بعد از اتمام کار با این پنجره روی دکمه Close کلیک کنید تا بسته شود.

چگونه کار می کند؟

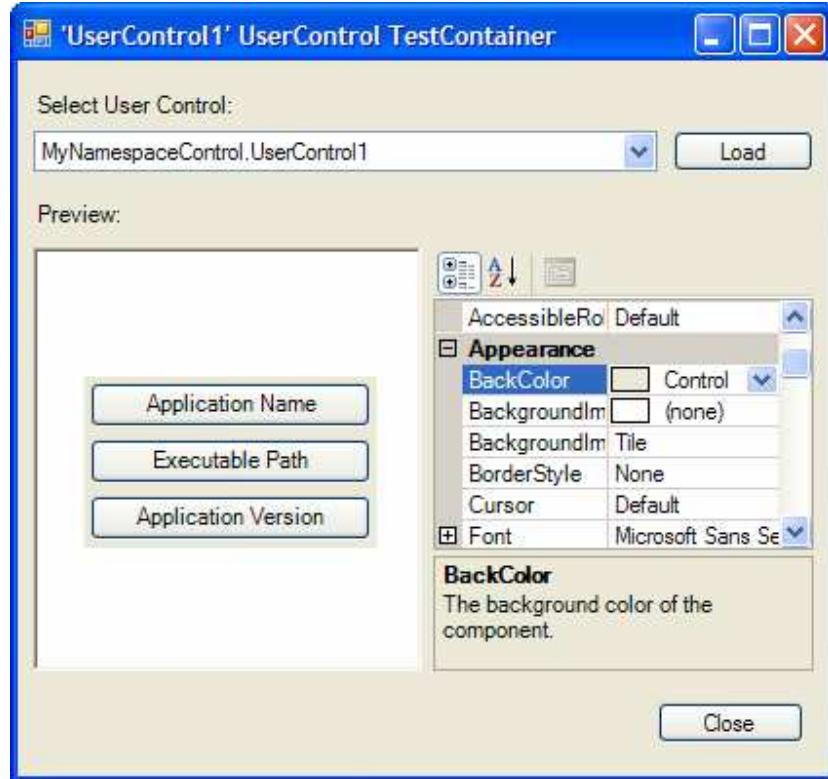
همانطور که مشاهده کردید ایجاد رابط کاربری برای یک کنترل تفاوت زیادی با ایجاد رابط کاربری در یک برنامه ی ویندوزی ندارد. کافی است کنترلهای مورد نیاز خود را با استفاده از جعبه ای ابزار در محیط طراحی کنترل قرار دهیم. سپس کد لازم برای عملکرد این کنترل ها را همانند روشهایی که در طراحی برنامه های ویندوزی استفاده می کردیم در متدهای مربوط به هر کنترل وارد می کنیم. کدی که در متند مربوط به رویداد Click کنترل btnApplicationName در متند مربوط به رویداد btnApplicationName با استفاده از توابع استاتیک موجود در کلاس Application نام برنامه ای که در حال اجرا است را در یک کادر پیغام نمایش می دهد.

```
private void btnApplicationName_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Name is: " +
                    Application.ProductName);
}
```

کد وارد شده در متند مربوط به رویداد Click نیز عملکردی مشابه دارد، با این تفاوت که در این قسمت با استفاده از خاصیت ExecutablePath از کلاس Application مسیر برنامه ی در حال اجرا را بدست آورده و آن را در یک کادر پیغام نمایش می دهیم.

```
private void btnExecutablePath_Click(object sender,
                                     EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Executable Path is: " +
                    Application.ExecutablePath);
```

}

شکل ۲-۱۳

در انتهای نیز کد مورد نیاز برای متده مربوط به رویداد Click کنترل btnApplicationVersion را وارد می کنیم تا نسخه هی برنامه هی مورد استفاده را نمایش دهد.

```
private void btnApplicationVersion_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Version is: " +
                    Application.ProductVersion);
}
```

هنگامی که برنامه را کامپایل کنید، این کنترل به صورت اتوماتیک به قسمت Components در جعبه ابزار اضافه خواهد شد. به این ترتیب می توانید این کنترل را مانند هر کنترل دیگری در برنامه های ویندوزی خود مورد استفاده قرار دهید. البته تا زمانی که یک برنامه هی ویندوزی به راه حل موجود در این قسمت اضافه نکنید این کنترل در جعبه ابزار دیده نخواهد شد.

برای بررسی عملکرد این کنترل فقط کار کردن با آن در پنجره TestContainer کافی نیست، بلکه بهتر است کنترل ایجاد شده را در یک فرم ویندوزی قرار دهیم که این کار را نیز در بخش امتحان کنید بعد انجام خواهیم داد.

امتحان کنید: اضافه کردن کنترل سفارشی ایجاد شده به فرم برنامه

- (۱) روی منوی File کلیک کنید و گزینه‌ی Add را انتخاب کنید.
- (۲) در پنجره‌ی Add New Project مطمئن شوید که گزینه‌ی Windows Application در قسمت Templates انتخاب شده است. سپس عبارت Controls را در فیلد Name وارد کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۳) در جعبه ابزار قسمت Components MyNamespaceControl را انتخاب کرده و روی گزینه‌ی UserControl1 دو بار کلیک کنید تا یک نمونه از این کنترل در Form1 قرار داده شود.
- (۴) روی پروژه‌ی Solution Explorer Controls کلیک راست کرده و عبارت گزینه‌ی Set as Startup Project را از منوی باز شده انتخاب کنید.
- (۵) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده می‌کنید که سه دکمه‌ای که در کنترل سفارشی قرار داده بودیم در این قسمت نمایش داده می‌شوند و با کلیک روی هر کدام از آنها قادر پیغامی مشابه کادر پیغام نمایش داده شده در پنجره‌ی TestContainer دیده خواهد شد.

چگونه کار می‌کند؟

کنترل‌های سفارشی که توسط برنامه نویس ایجاد می‌شوند همانند کنترل‌هایی که تاکنون از آنها در برنامه‌ها استفاده کرده بودیم کار می‌کنند. برای استفاده از این کنترل‌ها کافی است آنها را از جعبه ابزار انتخاب کرده، بر روی فرم قرار دهید و سپس برنامه را اجرا کنید. لازم نیست هیچ کدی را برای رویداد Click دکمه‌های موجود در این کنترل بنویسید، زیرا کد لازم برای عملکرد این دکمه‌ها در خود کنترل قرار داده شده است.

ایجاد کردن خاصیت برای کنترل‌های سفارشی:

یک کنترل سفارشی همانند یک کلاس ایجاد می‌شود. بنابراین می‌توانید تمام عضوهایی را که برای یک کلاس ایجاد می‌کردید برای یک کنترل سفارشی نیز ایجاد کنید. به عبارت دیگر می‌توانید خاصیت‌ها، متدها و یا رویدادهایی را به یک کنترل سفارشی اضافه کنید تا افرادی که آن کنترل را در برنامه‌ی خود به کار می‌برند بتوانند از آنها استفاده کنند. ابتدا نحوه‌ی اضافه کردن یک خاصیت را به کنترل سفارشی مشاهده خواهیم کرد.

کنترلهای سفارشی می‌توانند دارای دو نوع خاصیت باشند: خاصیت‌هایی که می‌توانند در زمان طراحی و با استفاده از پنجره‌ی Properties تغییر داده شوند و خاصیت‌هایی که باید با استفاده از کد نویسی و در زمان اجرا تغییر داده شوند.^۱ برای مثال

^۱ به خاطر دارید که هنگام طراحی یک برنامه‌ی ویندوزی، برنامه را به دو زمان مختلف تقسیم می‌کردیم: زمان طراحی و زمان اجرا. زمان طراحی به زمانی اطلاق می‌شد که در حل طراحی رابط کاربری برنامه و یا کد نویسی بودیم و م زمان اجرا نیز به زمانی گفته می‌شد که برنامه در حال اجرا بود. اما پروژه‌های مربوط به کنترلهای سفارشی به سه بازه‌ی زمانی تقسیم می‌شوند: زمانی که در حال طراحی و کد نویسی خود کنترل هستیم، زمانی که کار طراحی کنترل به پایان رسیده است و در حال استفاده از کنترل طراحی شده در یک برنامه در حالت طراحی است، زمانی که برنامه‌ای که از کنترل در آن استفاده کرده ایم در حال اجرا است.

در این قسمت مظور از زمان طراحی، بازه‌ی زمانی دوم یعنی زمانی که کنترل را طراحی کرده و در حال استفاده از آن در یک برنامه هستیم می‌باشد و مظور از زمان اجرا، بازه‌ی زمانی سوم یعنی زمانی که برنامه‌ای که از کنترل در آن استفاده کرده ایم در حال اجرا است می‌باشد.

ممکن است بخواهید در زمان طراحی با استفاده از خصیت‌های یک کنترل، رنگ مورد استفاده در آن و یا فونت نوشته‌های آن را تغییر دهید. اما بخواهید در زمان اجرای برنامه با استفاده از خصیت‌ها برای مثال به آدرس بانک اطلاعاتی که به آن متصل شده‌اید دسترسی داشته باشید.

اضافه کردن خصیت‌ها:

در بخش امتحان کنید بعد، خصیتی به کنترل اضافه خواهیم کرد تا بتوانید آن را چه در زمان اجرا و چه در زمان طراحی تغییر دهید. نام این خصیت `ApplicationName` است و نام برنامه را نگهداری می‌کند. هنگامی که این خصیت در برنامه تغییر کرد، متن موجود در نوار عنوان کادرهای پیغام را تغییر خواهیم داد.

امتحان کنید: اضافه کردن خصیت جدید به کنترل `MyNamespace`

(۱) برای اینکه بتوانید یک خصیت را به کنترل اضافه کنید، ابتدا باید یک فیلد در کلاس مربوط به آن کنترل ایجاد کنید تا مقدار آن خصیت را نگهداری کند. به قسمت ویرایشگر کد مربوط به فضای نام `MyNamespace` بروید و کد مشخص شده در زیر را در ابتدای کلاس `UserControl1` اضافه کنید:

```
public partial class UserControl1 : UserControl
{
    // Private members
    private string strApplicationName = " ";
}
```

(۲) بعد از ایجاد این فیلد، باید یک خصیت ایجاد کنید که مقدار بتوان به وسیله‌ی آن مقدار موجود در این فیلد را تغییر داد. برای این کار کد زیر را بعد از کدی که در قسمت اول وارد کردید بنویسید:

```
public string ApplicationName
{
    get
    {
        return strApplicationName;
    }
    set
    {
        strApplicationName = value;
    }
}
```

(۳) برای اینکه مقدار موجود در این خصیت در نوار عنوان کادرهای پیغام نیز نمایش داده شود، باید پارامتر `Caption` از `Button` را با مقدار این خصیت تنظیم کنیم. برای این کار کد موجود در رویداد کلیک هر سه کنترل موجود در فرم را به صورت زیر تغییر دهید:

```

private void btnApplicationName_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Name is: " +
                    Application.ProductName,
                    this.ApplicationName);
}

private void btnExecutablePath_Click(object sender,
                                      EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Executable Path is: " +
                    Application.ExecutablePath,
                    this.ApplicationName);
}

private void btnApplicationVersion_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    MessageBox.Show("Application Version is: " +
                    Application.ProductVersion,
                    this.ApplicationName);
}

```

(۴) برای اینکه بتوانید از خاصیت اضافه شده در کنترل استفاده کنید، کافی است یک بار پروژه‌ی مربوط به کنترل را کامپایل کنید. روی نام پروژه‌ی MyNamespace Control Explorer در پنجره‌ی در پنجره‌ی MyNamespace کلیک راست کرده و گزینه‌ی Build را انتخاب کنید تا برنامه مجدد کامپایل شود. به این ترتیب خاصیت ای که در این قسمت اضافه کردید قابل استفاده خواهد بود.

(۵) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگشته و کنترل UserControl1 را در فرم انتخاب کنید. مشاهده خواهید کرد که خاصیت ApplicationName در قسمت Misc در پنجره‌ی Properties نمایش داده می‌شود (اگر خاصیت‌ها را بر اساس حروف الفبا‌ی مرتب کرده باشید، این خاصیت در مکان مناسب خود نمایش داده می‌شود).

(۶) مقدار این خاصیت را برابر با My Windows Application قرار دهید.

(۷) حال برنامه را اجرا کنید و روی یکی از دکمه‌ها به دلخواه کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که عبارت My Windows Application در نوار عنوان کادر پیغام نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می‌کند؟

همانطور که مشاهده می‌کنید به علت اینکه مقدار اولیه‌ی خاصیت ApplicationName برابر با رشته‌ی تهی در نظر گرفته شده است، همین مقدار نیز به پنجره‌ی Properties فرستاده می‌شود و این خاصیت به صورت اولیه مقداری

نخواهد داشت. حال اگر در زمان طراحی مقداری را برای آن تعیین کنید، هنگام اجرای برنامه این مقدار در نوار عنوان هر یک از کادرهای پیغام نمایش داده می شود.

هنگامی که محیط طراحی ویژوال استودیو بخواهد با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت‌های مربوط به یک کنترل را نمایش دهد، به درون شیئ مربوط به آن کنترل رفته و مقدار هر یک از خاصیت را دریافت می کند و در این پنجره نمایش می دهد. همچنین هنگامی که مقدار یکی از این خاصیت‌ها را با استفاده از پنجره‌ی Properties تغییر دهید، محیط طراحی ویژوال استودیو به شیئ مربوط به آن کنترل رفته و مقدار آن خاصیت را برابر با مقدار جدید قرار می دهد.

اضافه کردن متده کنترل‌های سفارشی:

همانطور که ممکن است تاکنون حدس زده باشید، وقتی می توانید یک کنترل سفارشی ایجاد کنید، مسلماً می توانید یک متده را نیز به آن اضافه کنید. تمام کاری که برای اضافه کردن یک متده به کنترل باید انجام دهید این است که یک تابع و یا زیر برنامه از نوع public را به کنترل اضافه کنید. به این ترتیب می توانید آن متده را در زمان کار با کنترل فراخوانی کنید. نحوه ای انجام این کار را در بخش امتحان کنید بعد مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن یک متده کنترل ایجاد شده

- (۱) به قسمت ویرایشگر کد مربوط به فایل UserControl1.cs بروید و متده زیر را به کلاس UserControl1 اضافه کنید.

```
public string FormCaption()
{
    return Application.OpenForms[0].Text;
}
```

- (۲) حال به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگردید و با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button جدید روی فرم قرار دهید. خاصیت Name این کنترل را با مقدار btnFormName و خاصیت Text آن را با مقدار Form Name تنظیم کنید.

- (۳) روی این کنترل دو بار کلیک کنید و کد مشخص شده در زیر را در متده مربوط به رویداد Click این کنترل اضافه کنید:

```
private void btnFormName_Click(object sender,
                               EventArgs e)
{
    MessageBox.Show(userControl11.FormCaption(),
                  "Form1");
}
```

۴) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه **Name** کلیک کنید. مشاهده می کنید که کارد پیغامی نمایش داده شده و نام اولین فرم باز برنامه را اعلام می کند.

چگونه کار می کنند؟

ایجاد یک تابع و یا زیر برنامه برای یک کنترل تفاوت چندانی با ایجاد یک تابع و یا زیر برنامه برای یک کلاس ندارد. البته توجه کنید متدی که در این قسمت ایجاد می کنید باید از نوع **Public** باشد تا بتواند توسط افرادی که از این کنترل استفاده می کنند مورد استفاده قرار بگیرد. متدی که در این قسمت ایجاد می کنیم عمل خاصی را انجام نمی دهد. فقط با استفاده از خاصیت **OpenForms** در کلاس **Application** لیستی از تمام فرمهایی از برنامه که هم اکنون باز هستند را دریافت می کند و نام اولین فرم را در یک کادر پیغام نمایش می دهد.

```
public string FormCaption()
{
    return Application.OpenForms[0].Text;
}
```

برای استفاده از این متد در برنامه، مانند استفاده از متد های مربوط به دیگر کنترل ها عمل می کنیم. یعنی ابتدا نام کنترل را وارد می کنیم سپس یک ".Caption" قرار می دهیم به این ترتیب لیستی نمایش داده می شود که نام متد مورد نظر ما نیز در آن وجود دارد.

```
private void btnFormName_Click(object sender,
                               EventArgs e)
{
    MessageBox.Show(userControl11.FormCaption(),
                   "Form1");
}
```

برای استفاده از متدی که در این قسمت اضافه کرده ایم حتی نیازی به کامپایل برنامه نیز وجود ندارد. بعد از اضافه کردن متد به کنترل، به راحتی می توانید از متد در برنامه استفاده کنید.

اضافه کردن رویداد به کنترل:

تا اینجا با اضافه کردن خاصیت و متد در یک کنترل آشنا شدیم. در این قسمت می خواهیم نحوه ای اضافه کردن رویداد به یک کنترل را بررسی کنیم. با اضافه کردن یک رویداد به کنترل، افرادی که از آن کنترل استفاده می کنند می توانند هنگام رخداد آن رویداد متدهای مشخصی را اجرا کنند. در بخش امتحان کنید بعد، سه رویداد برای هر یک از کلید های موجود در کنترل ایجاد می کنید. به این ترتیب هنگامی که کاربر روی هر کدام از این کلید ها کلیک کند رویداد مربوط به آن فراخوانی می شود.

نکته: توجه به این نکته ضروری است که هنگامی که از یک کنترل در برنامه‌ی خود استفاده می‌کنید و برای مثال متدهای رویداد Click آن مشخص می‌کنید، زمان رخ دادن رویداد به وسیله‌ی خود کنترل مشخص می‌شود. پس در این قسمت که خودمان در حال طراحی کنترل هستیم، اگر رویدادی را به این کنترل اضافه کنیم زمان رخ دادن این رویداد را نیز خودمان باید مشخص کنیم.

امتحان کنید: ایجاد و فراخوانی یک رویداد

(۱) همانطور که می‌دانید هنگامی که یک رویداد رخ می‌دهد، فقط توابع با ساختارهای خاصی می‌توانند فراخوانی شوند. پس برای ایجاد یک رویداد نیز، ابتدا باید ساختار توابعی که این رویداد می‌تواند فراخوانی کند را مشخص کنیم. برای این کار باید با استفاده از کلمه‌ی کلیدی delegate ساختار توابع مورد نیاز را تعریف کنیم. پس ابتدا کد زیر را به کلاس مربوط به کنترل اضافه کنید:

```
// Private members
private string strApplicationName = "";

// Public Delegates
public delegate void _ApplicationNameChanged(
    string AppName);
```

(۲) حال که نوع توابع مورد نیاز برای رویداد را مشخص کردیم، باید خود رویداد را تعریف کنیم. برای این کار نیز باید از کلمه‌ی کلیدی event به صورت زیر استفاده کنیم. پس کد مشخص شده در زیر را به کلاس اضافه کنید تا رویداد مورد نظرمان ایجاد شود:

```
// Public Delegates
public delegate void _ApplicationNameChanged(
    string AppName);

// Public Events
public event _ApplicationNameChanged
    ApplicationNameChanged;
```

(۳) در انتها نیز باید مشخص کنیم که این رویداد در چه موقعی باید فراخوانی شود. در این برنامه می‌خواهیم رویداد هنگامی فراخوانی شود که کاربر روی دکمه‌ی btnApplicationName کلیک کند. بنابراین کد مربوط به فراخوانی رویداد را به صورت زیر به متدهای btnApplicationName_Click اضافه می‌کنیم.

```
private void btnApplicationName_Click(object sender,
    EventArgs e)
{
    if (this.ApplicationNameChanged != null)
    {
        this.ApplicationNameChanged(
```

```

        Application.ProductName);
    }

    MessageBox.Show("Application Name is: " +
        Application.ProductName,
        this.ApplicationName);
}

```

(۴) برنامه را کامپایل کنید تا مطمئن شوید خطای دستوری در آن وجود ندارد.

چگونه کار می کند؟

همانطور که در قسمتهای قبلی نیز ممکن است متوجه شده باشد، یک رویداد را در حقیقت می توان مانند یک آرایه از توابع در نظر گرفت.^۱ به این ترتیب می توانیم بگوییم هنگامی که یک رویداد فراخوانی می شود، در حقیقت توابع موجود در این آرایه فراخوانی می شوند. در قسمت آرایه ها مشاهده کردید که تمام عناصر یک آرایه باید از یک نوع باشند. برای مثال نمی توان آرایه ای تعریف کرد که بتواند اعضایی از نوع `int` و نیز اعضایی از نوع `string` را در خود نگهداری کند. در رویداد ها نیز به همین صورت است. یک رویداد نمی تواند شامل توابع با پارامتر ها و خروجی های مختلف باشد. بلکه تمام توابعی که در آرایه ای مربوط به یک رویداد قرار می گیرند باید از یک نوع باشند.

در تعریف یک رویداد در مرحله ای اول باید نوع توابعی که می توانند در آن رویداد قرار بگیرند را مشخص کنیم. این کار با کلمه `delegate` کلیدی انجام می شود. در این قسمت می خواهیم توابعی که در این رویداد قرار می گیرند یک پارامتر از نوع `string` دریافت کنند و خروجی نیز نداشته باشند (خروجی آنها از نوع `void` باشد). بنابراین از کد زیر برای تعریف نوع توابع مورد نیاز (یا همان `delegate` استفاده می کنیم):

```

// Public Delegates
public delegate void _ApplicationNameChanged(
    string AppName);

```

بعد از اینکه نوع توابع را تعیین کردیم، باید با استفاده از آن یک رویداد تعریف کنیم. در اینجا می توانید تعریف کردن یک رویداد را همانند تعریف کردن یک آرایه از نوع `delegate` ایجاد شده در مرحله ای قبل در نظر بگیرید. برای تعریف یک رویداد از کلمه `event` کلیدی `event` به صورت زیر استفاده می کنیم:

```

// Public Events
public event _ApplicationNameChanged
    ApplicationNameChanged;

```

^۱ در زبان C++ که نسل قبلی C# به شما می رود، برای برنامه نویسی به صورت رویداد گرا باستی آرایه هایی ایجاد می کردیم که هر یک از اعضای آن یک تابع می بود. سپس تمام عناصر این آرایه را در موقع مورد نیاز فراخوانی می کردیم. در C# این مورد به صورتی که در این مثال مشاهده کردید پیاده سازی شده است، اما مفهوم آن همچنان مانند قبل است.

به عبارت دیگر می توانید فرض کنید که در این مرحله یک آرایه به نام `ApplicationNameChanged` ایجاد می کنیم که می تواند توابعی از نوع `ApplicationNameChanged`_را در خود نگهداری کند.

همانطور که قبلاً گفتم، هنگامی که یک کنترل را طراحی می کنیم و می خواهیم یک رویداد را به آن اضافه کنیم، باید زمان فراخوانی توابع داخل آن رویداد را نیز مشخص کنیم. در این کنترل می خواهیم این رویداد زمانی فراخوانی شود که کاربر روی دکمه `btnApplicationName` کلیک می کند، بنابراین کد مورد نیاز برای فراخوانی رویداد را در متدهای `btnApplicationName_Click` قرار می دهیم.

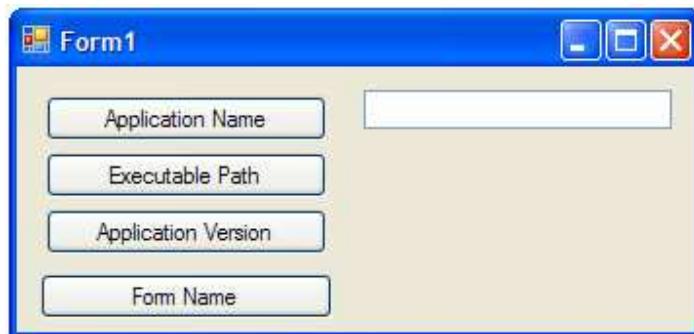
قبل از فراخوانی یک رویداد باید بررسی کنیم تا بینیم آیا متدهای در لیست رویداد برای فراخوانی قرار دارد یا نه. زیرا اگر متدهای در این لیست قرار نداشته باشد نمی توان آن را فراخوانی کرد. برای بررسی این مورد در یک دستور `if` مقدار رویداد را با عبارت `null` بررسی می کنیم. اگر مقدار رویداد مخالف با `null` (تهی) بود، به این معنی است که متدهایی در لیست این رویداد قرار ندارد و می توانیم آن متدها را فراخوانی کنیم. برای فراخوانی یک همانند یک متدهایی با آن رفتار کرد. برای مثال رویدادی که در این قسمت تعریف کردیم شامل متدهایی است که یک پارامتر از نوع `String` دریافت می کنند و مقداری هم برنمی گردانند. پس در اینجا نام رویداد را با رشته ای که می خواهیم به عنوان پارامتر به تمام متدهای موجود در این رویداد فرستاده شود احضار می کنیم. به این ترتیب برنامه به صورت اتوماتیک تمام متدهایی که در لیست این رویداد وجود دارند را فراخوانی کرده و رشته ای مشخص شده را به عنوان پارامتر به آنها ارسال می کند.

```
if (this.ApplicationNameChanged != null)
{
    this.ApplicationNameChanged(
        Application.ProductName);
}
```

خوب، به این ترتیب تمام مراحل لازم برای ایجاد یک رویداد در این کنترل طی شده است و می توانیم از رویداد ایجاد شده همانند رویدادهای دیگر کنترل‌ها استفاده کنیم، در بخش امتحان کنید بعد از رویداد ایجاد شده در برنامه استفاده خواهیم کرد.

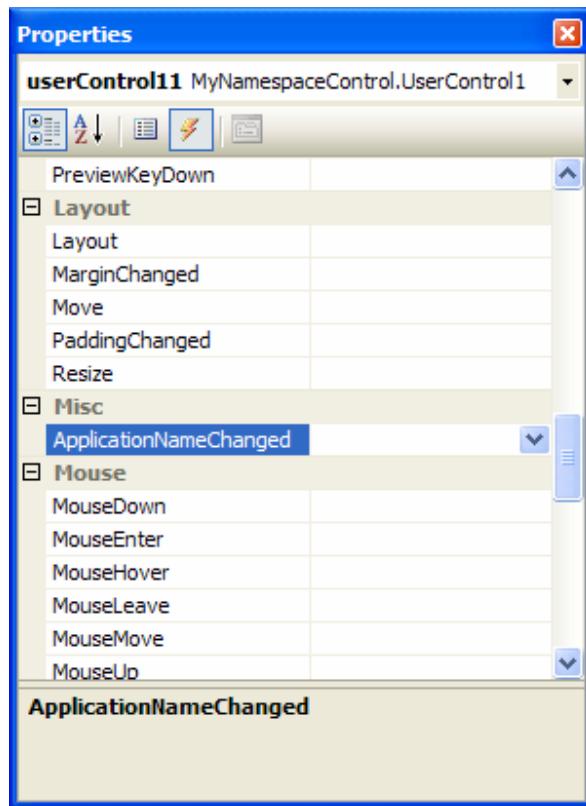
امتحان کنید: استفاده از رویداد ایجاد شده

(۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به `Form1` بروید و با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل `TextBox` همانند شکل ۳-۱۳ در فرم قرار دهید. خاصیت `Text` این کنترل را نیز با مقدار `txtApplicationName` تنظیم کنید.

شکل ۳-۱۳

(۲) حال کنترل UserControl11 را از فرم برنامه انتخاب کرده و در پنجره‌ی Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا رویدادهای مربوط به این کنترل نمایش داده شود. مشاهده می‌کنید تمام رویدادهایی که برای یک کنترل معمولی وجود دارد در این قسمت نیز لیست شده‌اند (شکل ۴-۱۳). در لیست رویدادها به گروه Misc بروید و بر روی رویداد ApplicationNameChanged دوبار کلیک کنید تا یک متد برای این رویداد ایجاد شود.

شکل ۴-۱۳

(۳) کد مشخص شده در زیر را در متد ایجاد شده وارد کنید:

```
private void userControl11_ApplicationNameChanged(
    string AppName)
{
    txtApplicationName.Text = AppName;
}
```

(۴) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده می‌کنید هر زمان که روی دکمه‌ی Application Name کلیک کنید، ابتدا کادر متنی داخل فرم با استفاده از رشته‌ی برگردانده شده به وسیله‌ی رویداد پر شده و سپس کادر پیغام نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می کند؟

استفاده از رویداد های یک کنترل بسیار واضح است و کاری است که از ابتدای کتاب تاکنون با کنترل هایی مانند TextBox و Button انجام می داده ایم. برای این کار کافی است که کنترل مورد نظر خود را در فرم برنامه انتخاب کرده و با کلیک روی آیکون Events در پنجره‌ی Properties لیست رویداد های آن را مشاهده کنیم. سپس در این لیست رویداد مورد نظر خود را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنیم. با این کار ویژوال استودیو به صورت اتوماتیک یک متد با همان ساختاری که رویداد نیاز دارد ایجاد کرده و آن را به لیست متد های مربوط به آن رویداد اضافه می کند. بنابراین هر بار که آن رویداد رخ دهد، متد ایجاد شده نیز فراخوانی می شود.

اغلب متد هایی که برای رویداد ها در قسمتهای قبل به صورت اتوماتیک ایجاد می شد دو پارامتر به نامهای e از نوع EventArgs و نیز object از نوع sender را دریافت می کردند، اما متدی که در این مرحله به صورت اتوماتیک string برای رویداد ApplicationNameChanged ایجاد شد، فقط یک پارامتر به نام ApplicationName از نوعAppName را دریافت می کند. این مورد نیز به این دلیل است که ویژوال استودیو قالب متد هایی را که در این قسمت ایجاد می کند از قالب تعریف شده در کلاس برای ایجاد رویداد دریافت می کند. برای مثال قالب متدی که در این قسمت برای این رویداد ایجاد شده است از delegate تعریف شده در داخل کنترل گرفته شده است. بعد از ایجاد متدی برای این رویداد کافی است که مورد نظر خود را در آن وارد کنیم تا هر بار که رویداد رخ می دهد، این کد نیز فراخوانی شود. کدی که در اینجا وارد می کنیم، فقط نام برنامه که به وسیله‌ی پارامترAppName به متد فرستاده می شود را در کادر متنی موجود در فرم نمایش می دهد.

زمان اجرا یا زمان طراحی:

در شرایط خاصی ممکن است نیاز داشته باشید که بدانید در حال حاضر کنترل شما در زمان طراحی قرار دارد و یا در زمان اجرا. یک کنترل هنگامی در زمان طراحی است که کاربر آن را در فرم قرار داده است و می تواند خاصیت های آن را با استفاده از پنجره‌ی Properties تغییر دهد. همچنین زمانی که برنامه‌ی حاوی کنترل اجرا شود و کاربر بتواند از متد ها و یا رویداد های آن کنترل استفاده کند گفته می شود که کنترل در زمان اجرا قرار دارد.

برای مثال ممکن است کنترل شما بخواهد هنگامی که خاصیت مشخصی از آن تنظیم شد، به یک بانک اطلاعاتی متصل شود. اما اگر مقدار آن خاصیت در زمان طراحی تنظیم شود متصل شدن به بانک اطلاعاتی برای کنترل ممکن نخواهد بود، و این مورد فقط زمانی امکان پذیر خواهد بود که خاصیت در زمان اجرا و به وسیله‌ی کد تنظیم شود.

عموماً هر کنترل خود دارای یک خاصیت به نام DesignMode از نوع بولین است که مشخص می کند آیا کنترل در حالت طراحی قرار دارد یا نه؟ اگر این خاصیت مقدار True را برگرداند به این معنی است که کنترل در حالت طراحی است و اگر مقدار False را برگرداند به این معنی است که کنترل در حالت اجرا است.

در بخش امتحان کنید بعد با اضافه کردن یک کنترل Label و یک کنترل Timer به UserControl1 مقداری آن را تغییر خواهیم داد. به این ترتیب هنگامی که کنترل در زمان طراحی باشد عبارت "Design Mode" در لیبل نمایش داده می شود و زمانی که کنترل در حالت اجرا قرار بگیرد، ساعت سیستم در برنامه نمایش داده می شود.

امتحان کنید: ایجاد یک کنترل که "زمان طراحی" را متوجه شود!

- (۱) به قسمت طراحی مربوط به `UserControl1` بروید و سپس اندازه‌ی فضای طراحی را مقداری بزرگ کنید تا بتوانید یک کنترل لیبل را در زیر کنترلهای `Button` موجود در این قسمت قرار دهید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل `Label` را در زیر کنترلهای `Button` قرار دهید و خاصیت `Name` آن را با مقدار `lblTime` تنظیم کنید.
- (۳) حال با استفاده از جعبه ابزار روی کنترل `Timer` دو بار کلیک کنید تا این کنترل به قسمت پایین بخش طراحی کنترل اضافه شود. مقادیر پیش فرض را برای خاصیتهای این کنترل قبول کنید، فقط خاصیت `Enabled` آن را برابر با `False` و خاصیت `Interval` آن را برابر با `100` قرار دهید.
- (۴) حال باید در زمان خاصی بررسی کنیم که آیا کنترل در زمان طراحی است و یا در زمان اجرا. بهترین قسمت برای این کار متدهای `InitLayout` است که در کلاس `Contorl` تعریف شده است. این متدهم در زمان طراحی و هم در زمان اجرا به وسیله‌ی برنامه فراخوانی می‌شود، بنابراین بهترین مکان برای بررسی این مورد است که آیا کنترل در زمان طراحی است و یا در زمان اجرا، و اگر در زمان طراحی بود کنترل `Timer` را فعال کنیم، بنابراین به قسمت کد نویسی مربوط به `UserControl1` رفته و کد زیر را به این کلاس اضافه کنید:

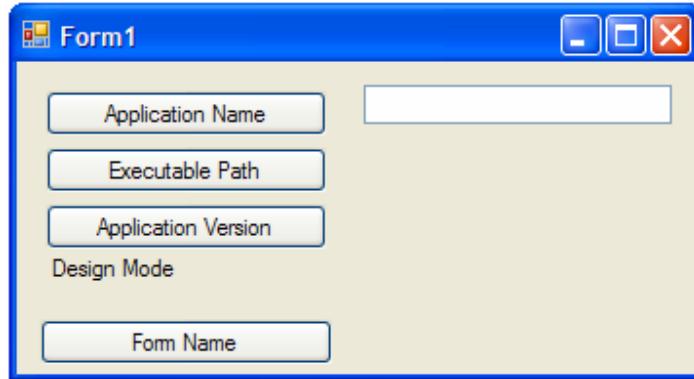
```
protected override void InitLayout()
{
    // Are we in design mode
    if (this.DesignMode)
    {
        lblTime.Text = "Design Mode";
    }
    else
    {
        timer1.Enabled = true;
    }
}
```

- (۵) در آخر نیز باید کد مربوط به رویداد `Tick` کنترل `Timer` را به برنامه اضافه کنیم. این رویداد زمانی که کنترل `Timer` فعال باشد، در فاصله‌ی زمانی مشخص شده فراخوانی می‌شود. بر روی کنترل `Timer` در قسمت طراحی کنترل دو بار کلیک کنید تا متدهای مربوط به رویداد `Tick` آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متدهای وارد کنید:

```
private void timer1_Tick(object sender, EventArgs e)
{
    // Display the time
    lblTime.Text = DateTime.Now.ToString("yyyy/MM/dd HH:mm:ss");
}
```

- (۶) قبل از اینکه بتوانید تغییرات اعمال شده در کنترل را در برنامه‌ی `Windows Forms` نیز دریافت کنید، باید پروژه‌ی `Solution` را مربوط به کنترل را به صورت کامل کامپایل کنید. برای این کار با استفاده از پنجره‌ی `Explorer` `MyNamespaceControl` را روی پروژه‌ی `Build` گزینه‌ی `Build` را انتخاب کنید.

(۷) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگردید و کنترل userControl1 را از فرم حذف کنید. سپس با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل دیگر از این نوع را در فرم قرار دهید. مشاهده خواهید کرد کنترل Label اضافه شده که حاوی متن Design Mode است، در این قسمت نمایش داده شده است (شکل ۵-۱۳)

شکل ۵-۱۳

(۸) حال برنامه را اجرا کنید. به این ترتیب متن موجود در Label با ساعت کنونی سیستم تعویض خواهد شد.

چگونه کار می‌کند؟

متد InitLayout هنگامی که یک کنترل بخواهد به صورت اولیه توسط برنامه مقدار دهی شود فراخوانی خواهد شد، حال چه کنترل در زمان طراحی باشد و چه در زمان اجرا. خاصیت DesignMode نیز از این کنترل یک مقدار از نوع بولین برمی‌گرداند، که اگر این مقدار برابر با true باشد به این معنی است که کنترل در زمان طراحی است و اگر برابر با False باشد به این معنی است که کنترل در زمان اجرا است.
اگر کنترل در زمان طراحی باشد، کافی است که متن "Design Mode" را در لیبل نمایش دهید، اما اگر کنترل در زمان اجرا باشد باید کنترل Timer را فعال کنید تا در فاصله‌های زمانی متوالی ساعت سیستم را در پنجره نمایش دهد.

```
protected override void InitLayout()
{
    // Are we in design mode
    if (this.DesignMode)
    {
        lblTime.Text = "Design Mode";
    }
    else
    {
        timer1.Enabled = true;
    }
}
```

مسلسلًّا موارد زیادی وجود دارد که می‌خواهید رفتار کنترلی که طراحی می‌کنید در هنگام طراحی و در هنگام اجرا متفاوت باشد. در تمام این موارد می‌توانید با استفاده از خاصیت `DesignMode` تشخیص دهید که کنترل در چه زمانی قرار دارد و سپس کد مناسبی را اجرا کنید.

رویداد `Tick` مربوط به کنترل `Timer` در فاصله‌های زمانی متناوب که به وسیله‌ی خاصیت `Interval` مشخص می‌شود فراخوانی شده و کد درون آن به وسیله‌ی برنامه اجرا می‌شود. در اینجا مشخص می‌کنیم که این رویداد در هر ۱۰۰ میلی ثانیه، یک بار فراخوانی شود. به این ترتیب هر زمانی که این کنترل فعال شود (مقدار خاصیت `Enabled` برابر با `true`) در هر ۱۰۰ میلی ثانیه یک بار زمان سیستم با استفاده از متدها و خاصیتهای موجود در کلاس `DateTime` دریافت شده و در صفحه نمایش داده می‌شود.

```
private void timer1_Tick(object sender, EventArgs e)
{
    // Display the time
    lblTime.Text = DateTime.Now.ToString();
}
```

در این قسمت به علت اینکه در ظاهر کنترل تغییر ایجاد کرده ایم، باید بعد از کامپایل مجدد پروژه‌ی مربوط به آن کنترل فعلی را از داخل فرم حذف کرده و یک نمونه‌ی جدید از آن را در فرم قرار دهیم. اما اگر صرفاً در کد مربوط به کنترل تغییراتی ایجاد کرده بودیم این تغییرات به صورت اتوماتیک توسط کنترلهای مورد استفاده در برنامه نیز دریافت می‌شدند.

ایجاد یک کتابخانه‌ی فرم:

در قسمت قبل مشاهده کردیم که چگونه می‌توان چند وظیفه‌ی مرتبط به یکدیگر را در قالب یک کتابخانه‌ی کنترل دسته‌بندی کرده و در قسمتهای مختلف از آن استفاده کرد. اما همواره نیز لازم نیست که کارهای مورد نیاز را به صورت یک کنترل دسته‌بندی کنیم و سپس در یک فرم قرار دهیم، بلکه می‌توانیم فرم‌های عمومی ایجاد کرده و از آن در موارد مورد نیاز استفاده کنیم. این کار، همان منطق ای است که برای نمایش کادرهایی مانند `File` و یا `Print` در برنامه به کار می‌رود. فرض کنید بخواهید یک فرم را در چندین قسمت از برنامه‌ی خود استفاده کنید. برای مثال ممکن است بخواهید اغلب برنامه‌های خود از فرمی برای جستجوی مشترکین و یا از فرمی برای ورود کاربران و تعیین هویت آنها استفاده کنید. در این موارد می‌توانید این فرم‌ها را طراحی کرده و در یک کتابخانه‌ی فرم قرار دهید. سپس هر زمان که به استفاده از این فرم‌ها نیاز داشتید می‌توانید آنها را نمونه‌سازی کرده و در برنامه مورد استفاده قرار دهید. انجام چنین کاری در .NET. زیاد مشکل نیست. به عبارت دیگر انجام این کار تفاوت چندانی با ایجاد کتابخانه‌های کلاس و یا کتابخانه‌های کنترل ندارد. فقط باید خاصیت‌ها و متدهایی را به این فرم اضافه کنید تا کاربر بتواند آن را بر اساس نیاز خود تغییر داده سپس فراخوانی کند و همچنین بتواند نتیجه‌ی برگشت داده شده از آن فرم را بدست آورد.

ایجاد یک کتابخانه‌ی فرم حاوی فرم ورود:

در بخش امتحان کنید بعد، یک فرم ورود ساده ایجاد خواهیم کرد. البته در طراحی این فرم، زیاد روی تعیین هویت کاربر تمرکز نمی‌کنیم و سعی خواهیم کرد که بیشتر توجه خود را روی ایجاد و نمایش فرم به کاربر متمرکز کنیم.

امتحان کنید: ایجاد پروژه‌ی کتابخانه‌ی فرم

- (۱) پروژه‌هایی که هم اکنون در محیط ویژوال استودیو باز هستند را بیندید و یک پروژه‌ی جدید به نام `Class Library` از نوع `FormsLibrary` ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از پنجره‌ی `Solution Explorer` روی نام پروژه کلیک راست کرده و گزینه‌ی `Add Reference` را انتخاب کنید. سپس از میان کامپوننت‌های .NET. موجود، `System.Windows.Forms` را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی `OK` کلیک کنید.
- (۳) حال بر روی نام پروژه در پنجره‌ی `Solution Explorer` کلیک راست کرده و گزینه‌ی `Windows Form` را انتخاب کنید تا یک فرم ویندوزی جدید به پروژه اضافه شود. نام این فرم را `Login.cs` قرار داده و روی دکمه‌ی `OK` کلیک کنید.
- (۴) برای اینکه فرم قابل استفاده شود باید تعدادی از خصیت‌های آن را تغییر دهید. برای این کار خصیت‌های فرم را برازش لیست زیر تنظیم کنید:

- خصیت `FormBorderStyle` را برابر با `FixedDialog` قرار دهید.
- خصیت `MaximizeBox` را برابر با `False` قرار دهید.
- خصیت `MinimizeBox` را برابر با `False` قرار دهید.
- خصیت `StartPosition` را برابر با `CenterScreen` قرار دهید.

- (۵) حال دو کنترل لیبل به فرم اضافه کرده و خصیت‌های `Name` آنها را به ترتیب برابر با `User Name` و `Password` قرار دهید.
- (۶) دو کنترل `TextBox` روی فرم قرار دهید و خصیت `Name` آنها را به ترتیب با مقادیر `txtUserName` و `txtPassword` تنظیم کنید. سپس خصیت `PasswordChar` کنترل `txtPassword` را برابر با `*` قرار دهید تا کلمه‌ی عبوری که در این کادر وارد می‌شود در صفحه نمایش نباشد.
- (۷) یک کنترل `Button` به فرم اضافه کرده و خصیت‌های آن را بر طبق لیست زیر تنظیم کنید:

- خصیت `Name` را برابر با `btnOK` قرار دهید.
- خصیت `Text` را برابر با `OK` قرار دهید.
- خصیت `DialogResult` را برابر با `OK` قرار دهید.

- (۸) کنترل `Button` دیگری روی فرم قرار داده و خصیت‌های آن را بر طبق لیست زیر تنظیم کنید:
- (۹) فرم تکمیل شده‌ی شما باید مشابه شکل ۱۳-۶ شده باشد.

شکل ۶-۱۳

(۱۰) در پنجره‌ی Solution Explorer روی فایل Class1.cs کلیک راست کرده و نام آن را به تغییر دهید. سپس کد مشخص شده در زیر را به آن کلاس اضافه کنید:

```
public class LoginEventArgs : EventArgs
{
    // Public member
    int UserID;

    // Constructor
    public LoginEventArgs(int userIdentifier)
    {
        UserID = userIdentifier;
    }
}
```

(۱۱) به قسمت ویرایشگر کد مربوط به فرم Login بروید و کد مشخص شده در زیر را در کلاس Login وارد کنید:

```
public partial class Login : Form
{
    // Private members
    private int intAttemptCount = 0;
    private bool blnAllowClosing = false;
    private int intUserID;

    // Public delegates
    public delegate void _LoginFailed(Object sender,
                                         EventArgs e);
    public delegate void _LoginSucceeded(Object sender,
                                         LoginEventArgs e);
    public delegate void _LoginCancelled(Object sender,
                                         EventArgs e);

    // Public events
    public event _LoginFailed LoginFailed;
    public event _LoginSucceeded LoginSucceeded;
    public event _LoginCancelled LoginCancelled;
```

(۱۲) حال باید یک خاصیت فقط خواندنی به کلاس این فرم اضافه کنیم تا افرادی که از این فرم استفاده می‌کنند به وسیله‌ی این خاصیت بتوانند شناسه‌ی مربوط به کاربری که توانسته است با موفقیت وارد سیستم شود را دریافت کنند. برای این کار کد زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
public int UserID
{
    get
    {
        return intUserID;
    }
}
```

(۱۳) برای سادگی بیشتر کار با این کنترل بهتر است هنگامی که فرم فعال می‌شود، قادر UserName را با نام ای که کاربر به وسیله‌ی آن وارد ویندوز شده است پر کنیم. برای دسترسی به نامی که کاربر با آن وارد ویندوز شده است می‌توانیم از خاصیت Environment از کلاس UserName استفاده کنیم. برای اینکه هنگام فعال شدن فرم این کار انجام شود، از رویداد Activated در فرم استفاده می‌کنیم.

frm Login را در قسمت طراحی فرم انتخاب کرده و در پنجره‌ی Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا لیست رویداد‌های آن نمایش داده شود. سپس در این لیست رویداد Activated را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متده شود. سپس کد زیر را در این متده وارد کنید:

```
private void Login_Activated(object sender, EventArgs e)
{
    // Populate the UserName text box
    txtUserName.Text = Environment.UserName;

    // Set the focus to the password text box
    txtPassword.Focus();
}
```

(۱۴) در این فرم نیاز داریم که بسته شدن فرم را کنترل کنیم تا در شرایط خاصی از آن جلوگیری کنیم و به کاربر اجازه ندهیم که فرم را بینند. برای این کار می‌توانیم از رویداد FormClosing مربوط به فرم Login استفاده کنیم. مجدداً به قسمت طراحی فرم مربوط به فرم Login بروید و فرم را انتخاب کنید. در لیست رویداد‌های آن در پنجره‌ی Properties، روی گزینه‌ی FormClosing دو بار کلیک کنید تا متده شود. سپس به این رویداد به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متده اضافه کنید:

```
private void Login_FormClosing(object sender,
                               FormClosingEventArgs e)
{
    // If we are not allowing the form to close...
    if (!blnAllowClosing)
    {
        // Set the cancel flag to true
```

```

        e.Cancel = true;
    }
}

```

۱۵) هنگامی که کاربر در این فرم روی دکمه‌ی OK کلیک کرد باید کدی را اجرا کنیم تا نام کاربری و کلمه‌ی عبور او را کنترل کند. برای این کار به قسمت طراحی فرم برگشته و روی کنترل btnOK دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```

private void btnOK_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Was a user name entered?
    if(txtUserName.Text.Trim().Length > 0)
    {
        // Was the password correct?
        if(txtPassword.Text == "secret")
        {
            // Successful login, set the User ID
            intUserID = 27;

            // Raise the LoginSucceeded event
            if(this.LoginSucceeded != null)
                this.LoginSucceeded(this,
                    new LoginEventArgs(intUserID));

            // Turn on the allow closing flag
            blnAllowClosing = true;
        }
        else
        {
            // Inform the user
            // that the password was invalid
            MessageBox.Show("The password you entered" +
                " was invalid.", "Login");

            // Increment the attempt count
            intAttemptCount += 1;

            // Check the attempt count
            if (intAttemptCount == 3)
            {
                // Raise the LoginFailed event
                if(this.LoginFailed != null)
                    this.LoginFailed(this,
                        new EventArgs());
            }
        }
    }
}

```

```

        this.DialogResult =
            DialogResult.Cancel;

        // Turn on the allow closing flag
        blnAllowClosing = true;
    }
}
else
{
    // Inform the user
    // that they must supply a user name
    MessageBox.Show("You must supply a User Name.", "Login");
}
}

```

۱۶) در انتهای نیز باید کدی را برای کنترل btnCancel بنویسیم تا هنگامی که کاربر روی این کنترل کلیک کرد، عمل مناسبی رخ دهد. برای این کار به قسمت طراحی فرم برگردید و روی کنترل btnCancel دو بار کلیک کنید تا متند مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متند وارد کنید:

```

private void btnCancel_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Raise the LoginCancelled event
    if(this.LoginCancelled != null)
        this.LoginCancelled(this, new EventArgs());
    // Turn on the allow closing flag
    blnAllowClosing = true;
}

```

چگونه کار می کند؟

در ابتدای این برنامه بعد از ساختن پروژه، یک ارجاع به فایل System.Windows.Forms در برنامه ایجاد می کنیم. علت این کار نیز این است که طی این برنامه می خواهیم از کلاس‌های موجود در این فضای نام استفاده کنیم و ویژوال استودیو به صورت پیش فرض این فضای نام را به برنامه هایی که از نوع Class Library ایجاد می شوند اضافه نمی کند. بعد از انجام این کار یک فرم ویندوزی به برنامه اضافه کرده، کنترلهای مورد نیاز را در آن قرار می دهیم و خاصیتهای آن را نیز تنظیم می کنیم. یکی از مهمترین خاصیت هایی که در این قسمت تعییر می دهیم، خاصیت DialogResult در کنترل Button است. با مقدار دادن به این خاصیت سبب می شویم هنگامی که کاربر روی یکی از دکمه های OK یا Cancel کلیک کند، این دکمه ها باعث شوند که فرم بسته شده و مقدار DialogResult.OK یا DialogResult.Cancel به احضار کننده ای فرم برگشت داده شود.

در قسمت قبل هنگامی که در رابطه با رویدادها و نحوه ایجاد آنها صحبت می کردیم، مشاهده کردیم که ساختار توابعی که در لیست یک رویداد قرار می گیرند باید مشابه هم باشد. همچنین دیدیم معمولاً توابعی که هنگام رخ دادن یک رویداد فراخوانی می

شوند دو پارامتر دریافت می کنند که یکی از آنها از نوع `Object` است و دیگری از نوع `EventArgs` و یا یکی از کلاس های مشتق شده از آن. البته هیچ الزامی در رعایت این مورد وجود ندارد و می توان رویداد هایی را ایجاد کرد که متدهای آن هیچ پارامتری دریافت نکنند و یا بیش از دو پارامتر دریافت کنند (همانند برنامه‌ی قبل). اما معمولاً به صورت قرارداد هنگام ایجاد یک رویداد، متدهای مربوط به آن را به صورتی تعریف می کنند که دو پارامتر دریافت کند:

- پارامتر اول که از نوع `Object` است مشخص کننده ی شیء ای است که این رویداد را فراخوانی کرده است.
- پارامتر دوم که از نوع `EventArgs` و یا یکی از کلاس های مشتق شده از آن است، حاوی اطلاعات لازم در مورد رویداد رخ داده است. معمولاً اگر هنگام رخدادن یک رویداد نیاز نباشد که اطلاعات خاصی به متدها ارسال شود از کلاس `EventArgs` استفاده می کنند. اما اگر بخواهیم پارامترهایی را به متدها ارسال کنیم، می توانیم یک کلاس از `EventArgs` مشتق کرده و کلاس را به گونه ای تغییر دهیم تا بتواند این پارامترها را در خود نگهداری کند. سپس پارامتر دوم متدد مربوط به رویداد را، از نوع کلاس ایجاد شده در نظر بگیریم.

در تعریف رویداد های مربوط به این کلاس می خواهیم این قاعده را رعایت کنیم، بنابراین ابتدا کلاسی را از کلاس `EventArgs` مشتق می کنیم تا بتوانیم اطلاعات لازم برای رخدادن یک رویداد را در آن قرار دهیم و به متدهای فراخوانی شده ارسال کنیم. البته استفاده از این کلاس فقط زمانی لازم است که رویداد `LoginSucceeded` رخ دهد. در این حالت لازم است که شناسه‌ی کاربری که با موفقیت وارد سیستم شده است را به متدها ارسال کنیم. در بقیه‌ی موارد می توانیم از کلاس `EventArgs` استفاده کنیم. زیرا هنگام رخدادن دیگر رویدادها لازم نیست هیچ اطلاعات خاصی را به آنها ارسال کنیم.

```
public class LoginEventArgs : EventArgs
{
    // Public member
    int UserID;

    // Constructor
    public LoginEventArgs(int userID)
    {
        UserID = userID;
    }
}
```

بعد از انجام دادن این موارد به طراحی فرم و متدهای مورد نیاز در آن می پردازیم. در ابتدا سه متغیر از نوع `private` تعریف می کنیم که به وسیله‌ی متدهای داخل فرم مورد استفاده قرار خواهد گرفت. متغیر `intAttemptCount` برای شمارش تعداد مراتبی است که کاربر سعی کرده است وارد سیستم شود و با شکست مواجه شده است. هنگامی که مقدار این متغیر به عدد سه برسد برنامه به صورت اتوماتیک بسته خواهد شد. متغیر `bInAllowClosing` برای مشخص کردن این مورد به کار می رود که آیا فرم می تواند بسته شود یا خیر. این متغیر در طی برنامه و در شرایط مختلف مقادیر مختلفی را قبول خواهد کرد. متغیر `intUserID` نیز برای ذخیره‌ی شناسه‌ی کاربری به کار می رود که توانسته است با موفقیت وارد سیستم شود (به عبارت دیگر نام کاربری و کلمه‌ی عبور را درست وارد کرده است).

```
public partial class Login : Form
{
    // Private members
```

```

private int intAttemptCount = 0;
private bool blnAllowClosing = false;
private int intUserID;

```

بعد از تعریف متغیر های مورد نیاز، باید سه رویداد برای فرم ایجاد کنیم. رویداد اول LoginFailed است و زمانی فراخوانی می شود که کاربر سه بار کلمه‌ی کاربری را به صورت نادرست وارد کرده باشد. در این حالت نیاز نیست اطلاعات خاصی به متدهایی که قرار است فراخوانی شوند فرستاده شود، بنابراین بر طبق قراردادی که گفتم متدهایی که یک پارامتر از نوع Object یک پارامتر از نوع EventArgs دارند می‌توانند در لیست مربوط به این رویداد قرار بگیرند.

رویداد دوم LoginSucceeded است و هنگامی فراخوانی می‌شود که کاربر بتواند به درستی وارد سیستم شود. به عبارت دیگر این رویداد زمانی فراخوانی می‌شود که کاربر نام و کلمه‌ی عبور را به درستی وارد کرده باشد. متدهایی که هنگام رخدادن این رویداد فراخوانی می‌شوند، نیاز دارند شناسه‌ی کاربری که توانسته است وارد شود را دریافت کنند. پس این متدها باید یک پارامتر از نوع Object و یک پارامتر از نوع EventArgs (که خود از کلاس LoginEventArgs مشتق شده است) دریافت کنند تا بتوانند در لیست رویداد LoginSucceeded قرار بگیرند.

رویداد آخر نیز رویداد LoginCancelled است و زمانی فراخوانی می‌شود که کاربر روی دکمه‌ی Cancel کلیک کند. این رویداد نیز مشابه رویداد LoginFailed است و متدهایی که پارامتری را از نوع Object و پارامتر دیگری را از نوع EventArgs دریافت کنند می‌توانند در لیست این رویداد قرار بگیرند.

```

// Public delegates
public delegate void _LoginFailed(Object sender,
                                     EventArgs e);
public delegate void _LoginSucceeded(Object sender,
                                       LoginEventArgs e);
public delegate void _LoginCancelled(Object sender,
                                       EventArgs e);

// Public events
public event _LoginFailed LoginFailed;
public event _LoginSucceeded LoginSucceeded;
public event _LoginCancelled LoginCancelled;

```

بعد از تعریف رویداد های مورد نیاز در فرم، یک خاصیت فقط-خواندنی ایجاد می‌کنیم تا افرادی که از این فرم در برنامه‌های خود استفاده می‌کنند به وسیله‌ی این خاصیت بتوانند به شناسه‌ی کاربری که وارد سیستم شده است دسترسی داشته باشند.

```

public int UserID
{
    get
    {
        return intUserID;
    }
}

```

بعد از اینکه فرم برنامه در حافظه بار گذاری شد، رویداد **Activated** آن فراخوانی می‌شود. در این زمان برای اینکه کار را برای کاربر ساده‌تر کنیم، نامی که کاربر با آن وارد ویندوز شده است را بدست آورده و در کادر **User Name** قرار می‌دهیم. برای بدست آوردن نام کاربر می‌توانیم از خاصیت **UserName** در کلاس **Environment** استفاده کنیم.^۱ بعد از قرار دادن نام کاربر در فیلد **User Name**، فوکوس را به کادر **Password** اختصاص می‌دهیم تا عباراتی که بعد از این تایپ می‌شوند در کادر **Password** قرار گیرند.

```
private void Login_Activated(object sender, EventArgs e)
{
    // Populate the UserName text box
    txtUserName.Text = Environment.UserName;

    // Set the focus to the password text box
    txtPassword.Focus();
}
```

به خاطر دارید هنگامی که در ابتدای برنامه کنترلهای **Button** را به فرم اضافه کردیم، خاصیت **DialogResult** آنها را برابر با مقدار **OK** و یا **Cancel** قرار دادیم. به این ترتیب هنگامی که کاربر روی یکی از این کنترل‌ها کلیک کند فرم برنامه بسته شده و مقدار **OK** و یا **Cancel** به عنوان نتیجه به برنامه می‌رسد. اما در این فرم نمی‌خواهیم همواره این اتفاق رخ دهد، برای مثال نمی‌خواهیم همواره زمانی که کاربر روی دکمه **OK** کلیک کرد (چه کلمه‌ی عبور درست وارد شده باشد و چه غلط) فرم برنامه بسته شده و مقدار **OK** به عنوان نتیجه برگردد. پس نیاز داریم که هنگام بسته شدن فرم بررسی کنیم که آیا فرم می‌تواند **DialogResult.OK** بسته شود یا نه؟ برای این کار می‌توانیم از رویداد **FormClosing** استفاده کنیم. این رویداد زمانی فراخوانی می‌شود که فرم در حال بسته شدن باشد. در این رویداد مقدار فیلد **bInAllowClose** را بررسی می‌کنیم. اگر مقدار این فیلد برابر با **false** بود به این معنی است که فرم برنامه نباید بسته شود. بنابراین مقدار **Cancel** را در پارامتر **e** برابر با **true** قرار دهیم تا از بسته شدن فرم جلوگیری شود.

```
private void Login_FormClosing(object sender,
                               FormClosingEventArgs e)
{
    // If we are not allowing the form to close...
    if (!bInAllowClose)
    {
        // Set the cancel flag to true
        e.Cancel = true;
    }
}
```

^۱ در.NET. تعداد کلاس‌هایی که مانند کلاس **Application** و یا کلاس **Environment** اطلاعات لازم و مورد نیاز را در اختیار قرار می‌دهند بسیار زیاد است، به صورتی که صحبت در رابطه با آنها از یک یا چند کتاب بیشتر خواهد شد. برای آشنایی با این کلاسها و خاصیت‌های آنها بهتر است که سیستم راهنمای ویژوال استودیو یا MSDN را مطالعه کنید.

بعد از اتمام این قسمت ها به کنترل های **Button** موجود در فرم می پردازیم. هنگامی که کاربر روی دکمه **OK** کلیک کرد، ابتدا باید مطمئن شویم که کادر **User Name** خالی نیست و نام کاربری در آن وارد شده است. برای این کار ابتدا متند **Trim** را برای مقدار خاصیت **Text** فراخوانی می کنیم تا تمام فضاهای خالی اطراف آن را حذف کند، سپس طول متن باقی مانده را بررسی می کنیم که برابر صفر است یا نه؟

اگر نام کاربری وارد شده بود، مقدار فیلد **Password** را با کلمه می عبور کاربر مقایسه می کنیم (در اینجا برای سادگی کار، از کلمه می عبور ثابت "secret" استفاده شده است). در صورتی که کلمه می عبور درست وارد شده بود یک شناسه برای این کاربر در نظر گرفته و مقدار آن را در فیلد **intUserID** قرار می دهیم (در اینجا از مقدار ثابت ۲۷ استفاده کرده ایم)، رویداد **LoginSucceeded** را فراخوانی کرده و مقدار **true** را به آن ارسال می کنیم. در انتهای نیز مقدار **blnAllowClose** را برابر **true** قرار می دهیم تا فرم **Login** بتواند بسته شود. البته در برنامه های واقعی می توانید در این قسمت به بانک اطلاعاتی متصل شوید و کلمه می عبور کاربر را استخراج کنید. سپس آن را با مقدار وارد شده توسط کاربر بررسی کنید و در صورت درست بودن آن به کاربر اجازه دهید وارد برنامه شود.

```
private void btnOK_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Was a user name entered?
    if(txtUserName.Text.Trim().Length > 0)
    {
        // Was the password correct?
        if(txtPassword.Text == "secret")
        {
            // Successful login, set the User ID
            intUserID = 27;

            // Raise the LoginSucceeded event
            if(this.LoginSucceeded != null)
                this.LoginSucceeded(this,
                    new LoginEventArgs(intUserID));

            // Turn on the allow closing flag
            blnAllowClosing = true;
        }
    }
}
```

اگر کلمه می عبور وارد شده به وسیله کاربر اشتباه باشد، کادر پیغام مناسبی را نمایش داده و مقدار متغیر **intAttemptCount** را نیز یک واحد اضافه می کنیم. سپس مقدار این متغیر را با عدد ۳ مقایسه می کنیم. اگر این مرتبه می سومی بود که کاربر کلمه می عبور را اشتباه وارد می کرد، رویداد **LoginFailed** را فراخوانی کرده و خاصیت **DialogResult** فرم را برابر با **Cancel** قرار می دهیم. در انتهای نیز مقدار خاصیت **blnAllowClosing** را برابر با **true** قرار می دهیم تا فرم بتواند بسته شود و مقدار **Cancel** را به عنوان نتیجه برگرداند.

```
else
{
    // Inform the user
    // that the password was invalid
```

```
    MessageBox.Show("The password you entered" +
                    " was invalid.", "Login");

    // Increment the attempt count
    intAttemptCount += 1;

    // Check the attempt count
    if (intAttemptCount == 3)
    {
        // Raise the LoginFailed event
        if(this.LoginFailed != null)
            this.LoginFailed(this,
                             new EventArgs());
    }

    // Set the Cancel dialog result
    this.DialogResult =
        DialogResult.Cancel;

    // Turn on the allow closing flag
    blnAllowClosing = true;
}

}
```

اگر هیچ نامی در کادر User Name وارد نشده بود، کادر پیغامی را نمایش می دهیم که مشخص می کند پر کردن این کادر الزامی است.

```
else
{
    // Inform the user
    // that they must supply a user name
    MessageBox.Show("You must supply a User Name.",
                    "Login");
}
```

کدی که در متدهای مربوط به رویداد Click و btnCancel کنترل وارد شده است نیز کاملاً واضح است. اگر کاربر روی دکمه Cancel کلیک کند، کافی است رویداد LoginCanceled را فراخوانی کرده و مقدار فیلد blnAllowClosing را نیز برابر با true قرار دهید تا فرم برنامه بتواند بسته شود.

```
private void btnCancel_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Raise the LoginCancelled event
    if(this.LoginCancelled != null)
        this.LoginCancelled(this, new EventArgs());
    // Turn on the allow closing flag
```

```

        blnAllowClosing = true;
    }
}

```

استفاده از کتابخانه‌ی فرم ایجاد شده:

حال که فرم Login را طراحی کردیم، می‌توانیم از آن در هر قسمت از هر برنامه‌ای که لازم بود استفاده کنیم. در این بخش برای بررسی عملکرد این فرم، یک برنامه‌ی ویندوزی جدید را به این Solution اضافه می‌کنیم، دقیقاً مانند کاری که برای تست کنترل ایجاد شده در قسمت‌های قبل انجام می‌دادیم.

امتحان کنید: استفاده از فرم Login در یک برنامه

- (۱) با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه‌ی ... File → Add → New Project... کنید تا قادر Add New Project نمایش داده شود. سپس با استفاده از این کادر یک برنامه‌ی تحت ویندوز جدید به نام Secure Login به برنامه‌ی قبلی اضافه کنید.
- (۲) در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه‌ی Secure Login کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Set as Startup Project را انتخاب کنید. به این ترتیب ویژوال استودیو این پروژه را به عنوان پروژه‌ی آغازین در نظر می‌گیرد.
- (۳) در این مرحله نیاز داریم که یک ارجاع از پروژه‌ی Secure Login به پروژه‌ی FormsLibrary اضافه کنیم تا بتوانیم از فرم داخل پروژه‌ی Secure Login استفاده کنیم. در پنجره‌ی Solution Explorer روی پروژه‌ی Secure Login کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Add Reference را انتخاب کنید. در کادر Projects روی قسمت Add Reference کلیک کنید. در لیست نمایش داده شده در این قسمت، پروژه‌ی FormsLibrary را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۴) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Label به فرم اضافه کرده و خاصیت Name آن را برابر با lblUserID قرار دهید.
- (۵) حال به قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس Form1 بروید. برای نوشتن کد‌های این قسمت لازم است که از فضای نام FormsLibrary استفاده کنیم، پس دستور زیر را به ابتدای کدها اضافه کنید:

```
using FormsLibrary;
```

- (۶) به قسمت طراحی فرم Form1 برگشته و روی قسمت خالی فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Load آن ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد قرار دهید:

```

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    using (Login objLogin = new Login())
    {
        if (objLogin.ShowDialog(this) ==

```

```

        System.Windows.Forms.DialogResult.OK)
    {
        // Update the label with the User ID
        lblUserID.Text = "User ID = " +
            objLogin.UserID;
    }
    else
    {
        // Inform the user that the login failed
        MessageBox.Show("Login Failed");
        // Close this form since the login failed
        this.Close();
    }
}
}

```

- ۷) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که فرم Login نمایش داده شده و در کادر User Name این فرم، نام کاربری که با آن وارد و بندوز شده اید نیز قرار دارد. در کادر Password کلمه‌ی عبوری به جز secret را وارد کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. مشاهده می‌کنید که یک کادر پیغام نمایش داده می‌شود و می‌گوید که کلمه‌ی عبور وارد شده اشتباه است. این کار را دو بار دیگر تکرار کنید. به این ترتیب یک کادر پیغام نمایش داده شده و رخ دادن رویداد LoginFailed را عنوان می‌کند. در انتهای نیز برنامه بسته می‌شود.
- ۸) بار دیگر برنامه را اجرا کرده و زمانی که فرم Login نمایش داده شد، روی دکمه‌ی Cancel کلیک کنید. مجدداً یک کادر پیغام نمایش داده شده و برنامه بسته خواهد شد.
- ۹) حال برنامه را برای آخرین بار اجرا کرده و کلمه‌ی secret را در کادر Password وارد کنید، البته دقت کنید که در این قسمت کلمه‌ی عبور به اندازه‌ی حروف حساس است. حال روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که فرم Login بسته شده و فرم Form1 نمایش داده می‌شود. عدد ۲۷ نیز به عنوان شناسه‌ی کاربر در کنترل Label فرم نمایش داده می‌شود.

چگونه کار می‌کنند؟

در این برنامه با یک روش خوب و کارآمد برای اضافه کردن فرم‌های ورود امن به برنامه‌های خود آشنا شدیم. اگر کاربر نتواند کلمه‌ی عبور و نام کاربری را وارد کند، برنامه بدون اینکه حتی فرم اصلی را به کاربر نمایش دهد بسته خواهد شد. اولین کاری که در این قسمت انجام می‌دهیم این است که یک ارجاع از پروژه‌ی FormsLibrary در پروژه‌ی Secure Login ایجاد کنیم. به این ترتیب می‌توانیم از کلاس‌های موجود در پروژه‌ی FormsLibrary نیز در برنامه استفاده کنیم. سپس با استفاده از راهنمای using، فضای نام FormsLibrary را به برنامه اضافه می‌کنیم. البته این کار ضروری نیست، ولی برای اینکه نخواهیم در طی برنامه نام کامل کلاسها را وارد کنیم بهتر است این فضای نام را اضافه کنیم.

```
using FormsLibrary;
```

کدی که در متده مربوط به رویداد Load فرم قرار داده ایم کاملاً واضح و ساده است. در ابتدا تمام کد را درون یک بلاک که با استفاده از دستور using ایجاد شده است قرار داده ایم. در فعلهای قبلی گفتم که کلمه `using` که دو صورت می تواند مورد استفاده قرار بگیرد: در حالت اول این کلمه می تواند به صورت راهنمای using برای اضافه کردن یک فضای نام به برنامه مورد استفاده قرار گیرد، که این حالت را تاکنون به مراتب مشاهده کرده اید.

در حالت دوم این کلمه به صورت دستور using به کار می رود. اگر بخواهیم از یک شیء سنگین که فضای زیادی از حافظه را اشغال می کند استفاده کنیم، بهتر است موقع نیاز آن را ایجاد کرده و بعد از استفاده نیز بالافصله آن را از بین ببریم. برای اطمینان از این که این شیء فقط در زمان مورد نیاز وجود دارد، از دستور using به این صورت استفاده می کنیم که در پرانتز جلوی این دستور شیء را ایجاد کرده و سپس یک بلاک بعد از دستور ایجاد می کنیم. در داخل این بلاک می توانیم از آن شیء استفاده کنیم، اما هنگامی که برنامه به انتهای بلاک برسد شیء را نابود می کند و این شیء در خارج بلاک قابل دسترسی نخواهد بود.

فرم Login نیز یک شیء سنگین به شما می رود. بنابراین با استفاده از دستور using یک بلاک ایجاد کرده و در داخل آن از این فرم استفاده می کنیم. به محض اینکه برنامه به انتهای بلاک برسد، این شیء را نابود کرده و حافظه ای اشغال شده به وسیله ای آن را نیز آزاد می کند.

```
using (Login objLogin = new Login())
{
}
```

در داخل دستور `using` یک دستور `if` استفاده می کنیم تا فرم Login ایجاد شده را نمایش داده و نتیجه ای برگشت داده شده از آن را بررسی کنیم. برای نمایش یک فرم می توانیم از متده Show و یا متده ShowDialog استفاده کنیم. در اینجا از متده ShowDialog استفاده کرده و پارامتر this را به آن ارسال می کنیم. این پارامتر مشخص می کند که کلاس جاری یعنی کلاس Login فرم Form1 را نمایش داده است. به عبارت دیگر این پارامتر مشخص می کند که Form1 به عنوان مالک فرم Login به شمار می رود. در انتها نیز نتیجه ای برگشت داده شده از فرم را با ثابت OK از شمارنده ای DialogResult مقایسه می کنیم.

اگر متده ShowDialog نتیجه ای DialogResult.OK را برگرداند، به این معنی است که کاربر توانسته است نام کاربری و کلمه ای عبور را به درستی وارد کند. پس متن کنترل `lblUserID` را برابر با شناسه ای موجود در فرم Login قرار داده و اجازه می دهیم که در حافظه بارگذاری شده و نمایش داده شود. اگر فرم Login مقدار OK را برگشت ندهد، پس حتماً مقدار Cancel را برگرداند. در این صورت برنامه وارد قسمت else می شود. در این قسمت نیز یک کادر پیغام حاوی عبارت Login Failed نمایش داده می شود. سپس متده Close مربوط به فرم جاری (که با کلمه ای کلیدی this قابل دسترسی است)، فراخوانی شده و برنامه بسته می شود.

```
using (Login objLogin = new Login())
{
    if (objLogin.ShowDialog(this) ==
        System.Windows.Forms.DialogResult.OK)
    {
        // Update the label with the User ID
        lblUserID.Text = "User ID = " +
                         objLogin.UserID;
    }
    else
```

```

    {
        // Inform the user that the login failed
        MessageBox.Show("Login Failed");
        // Close this form since the login failed
        this.Close();
    }
}

```

استفاده از رویداد های موجود در کتابخانه ی فرم:

حال که یک روش ساده استفاده از فرم Login را مشاهده کردید، بهتر است از این فرم به صورت کامل تری استفاده کنیم. در بخش امتحان کنید بعد برنامه ای ایجاد خواهیم کرد که از فرم Login استفاده کند و در طول این برنامه رویداد های موجود در فرم Login را نیز به کار خواهیم برد.

امتحان کنید: استفاده از رویداد های موجود در فرم Login

- (۱) در محیط ویژوال استودیو و در همان Solution ای که دو پروژه ای قبلی را در آن ایجاد کردید، به پنجره‌ی Solution Explorer بروید و روی نام solution کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Add New Project... را انتخاب کنید. در کادر Add New Project... گزینه‌ی Windows Application Templates را از قسمت Windows Application انتخاب کرده و عبارت Access Control را در کادر Name وارد کنید. در انتهای نیز روی دکمه‌ی OK کلیک کنید تا پروژه‌ی جدید ایجاد شود.
- (۲) حال باید این پروژه را به عنوان پروژه‌ی آغازین در این solution مشخص کنیم. بنابراین روی نام پروژه‌ی Access Control در پنجره‌ی Solution Explorer کلیک راست کرده و گزینه‌ی Set as Startup Project را انتخاب کنید.
- (۳) مجدداً باید یک ارجاع از پروژه‌ی FormsLibrary را به این پروژه نیز اضافه کنیم. برای این کار روی پروژه‌ی Access Control در پنجره‌ی Solution Explorer کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی... Projects را انتخاب کنید. در کادر Add Reference... در کادر solution کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که دو پروژه‌ی دیگر این در لیست این قسمت نمایش داده شده اند. از این لیست پروژه‌ی FormsLibrary را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۴) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button را به فرم برنامه‌ی Access Control اضافه کرده، خاصیت Name آن را برابر با btnLogin و خاصیت Text آن را برابر با Login قرار دهید.
- (۵) یک کنترل Label نیز به فرم اضافه کرده و آن را زیر کنترل Button قرار دهید. سپس خاصیت Name این کنترل را با مقدار lblMessage تنظیم کنید. فرم تکمیل شده‌ی این برنامه باید مشابه شکل ۷-۱۳ باشد.

شکل ۷-۱۳

۶) حال به قسمت ویرایشگر کد Form1 بروید و با استفاده از دستور زیر، فضای نام FormsLibrary را به فرم این برنامه نیز اضافه کنید:

```
using FormsLibrary;
```

۷) بعد از اضافه کردن فضای نام Form1 ایجاد FormsLibrary یک شیئ از کلاس Login را در کلاس Form1 ایجاد می کنیم تا در این فرم بتوانیم از فرم Login استفاده کنیم. البته فعلاً به این شیئ مقدار اولیه نمی دهیم. برای این کار کد زیر را به ابتدای کلاس Form1 اضافه کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    Login objLogin;
```

۸) برای استفاده از رویدادهای موجود در فرم Login ابتدا باید متدهایی را با ساختارهایی که تعیین کردیم ایجاد کنیم. ابتدا متدهای رویداد LoginCancelled ایجاد می کنیم. برای این کار متدهای زیر را به کلاس Form1 اضافه کنید:

```
private void objLogin_LoginCancelled(Object sender,
                                         EventArgs e)
{
    lblMessage.Text = "Login Cancelled!";
}
```

۹) سپس باید متدهای رویداد LoginFailed و نیز رویداد LoginSucceeded ایجاد کنیم. این متدها نیز باید دارای ساختار تعیین شده باشند. بنابراین کد زیر را به کلاس Form1 اضافه کنید تا این دو متدهای ایجاد شوند:

```
private void objLogin_LoginFailed(Object sender,
                                         EventArgs e)
{
    lblMessage.Text = "Login Failed!";
}
```

```
private void objLogin_LoginSucceeded(Object sender,
                                         LoginEventArgs e)
{
```

```

        lblMessage.Text = "The Login was successful for " +
                           "the UserID: " + e.UserID;
    }
}

```

(۱۰) یک قسمت دیگر از کد باقی مانده است تا برنامه‌ی این قسمت تکمیل شود. به بخش طراحی فرم Form1 برگردید و روی کنترل btnLogin دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود، سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```

private void btnLogin_Click(object sender, EventArgs e)
{
    objLogin = new Login();

    objLogin.LoginCancelled += new Login._LoginCancelled(
        objLogin_LoginCancelled);
    objLogin.LoginFailed += new Login._LoginFailed(
        objLogin_LoginFailed);
    objLogin.LoginSucceeded += new Login._LoginSucceeded(
        objLogin_LoginSucceeded);

    objLogin.ShowDialog(this);
}

```

(۱۱) حال برنامه را اجرا کرده و هنگامی که Form1 نمایش داده شد، روی دکمه‌ی Login کلیک کنید. در فرم Login روی دکمه‌ی Cancel کلیک کنید تا این فرم بسته شود. مشاهده می‌کنید که کنترل Label در Login Cancelled متن Form1 را نمایش می‌دهد.

(۱۲) مجدداً روی دکمه‌ی Login کلیک کرده و در کادر Password فرم Login کلمه‌ای به جز secret را وارد کنید. سه بار روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که کنترل Label در فرم Form1 Login Failed را نمایش می‌دهد.

(۱۳) برای آخرین بار روی دکمه‌ی Login کلیک کرده و زمانی که فرم Login نمایش داده شد، عبارت secret را در کادر Password وارد کنید. با کلیک روی دکمه‌ی OK مشاهده خواهید کرد که کنترل Label در Form1 وارد شدن یک کاربر با شناسه‌ی ۲۷ را عنوان می‌کند.

چگونه کار می‌کنند؟

در این برنامه روشی معرفی شد که با استفاده از آن می‌توانید دسترسی افراد مختلف را به بعضی از قسمتهای برنامه محدود کنید. معمولاً همه‌ی کاربران به اغلب قسمتهای یک برنامه دسترسی دارند، اما ممکن است بخواهید که فقط افراد خاصی به قسمتی از برنامه دسترسی داشته باشند. در این صورت می‌توانید هنگامی که یک کاربر سعی کرد به آن قسمت از برنامه وارد شود، کادر Login را نمایش دهید. سپس با استفاده از رویداد‌های مختلفی که در این فرم ایجاد کرده ایم تعیین کنید که آیا کاربر می‌تواند وارد آن قسمت شود یا نه؟

این پروژه نیز تقریباً مانند برنامه‌ی قبل است. ابتدا یک ارجاع به برنامه‌ی `FormsLibrary` را در آن ایجاد کرده و فضای نام `FormsLibrary` را نیز به آن اضافه می‌کنیم. سپس یک شیء از نوع `Login` را در ابتدای کلاس ایجاد می‌کنیم تا تمام متدها بتوانند به آن دسترسی داشته باشند.

برای اینکه بتوانیم رویدادهای موجود در فرم `Login` را کنترل کنیم، باید متدهایی که می‌توان در لیست این رویدادها اضافه کرد را ایجاد کنیم. همانطور که می‌دانید این متدها باید دارای ساختار خاصی باشند و ساختار آنها نیز در کلاس `Login` تعریف شده است.

بنابراین سه متدهای `objLogin_LoginCancelled`, `objLogin_LoginFailed` و `objLogin_LoginSucceeded` ایجاد می‌کنیم که آنها را به لیست رویدادهای فرم `Login` اضافه کنیم. نام این متدها را می‌توانیم به صورت دلخواه انتخاب کنیم. معمولاً در ویژوال استودیو نام متدهایی که برای رویداد خاصی هستند شامل نام کنترل به همراه با نام رویداد است. در این قسمت نیز از این قاعده پیروی می‌کنیم. در این قسمت نام هر متدم شخص می‌کند که مربوط به چه رویدادی است، بنابراین ساختار آن متدها نیز برابر با ساختار مورد نیاز برای آن رویداد در نظر می‌گیریم.

```
private void objLogin_LoginCancelled(Object sender,
                                         EventArgs e)
{
    lblMessage.Text = "Login Cancelled!";
}

private void objLogin_LoginFailed(Object sender,
                                   EventArgs e)
{
    lblMessage.Text = "Login Failed!";
}

private void objLogin_LoginSucceeded(Object sender,
                                     LoginEventArgs e)
{
    lblMessage.Text = "The Login was successful for " +
                      "the UserID: " + e.UserID;
}
```

درون هر یک از این رویدادها نیز کد مناسبی قرار می‌دهیم تا در صورتی که رویداد مربوطه رخداد و این متدها اجرا شدند، متن مناسبی در فرم نمایش داده شود. هنگامی که کاربر روی دکمه‌ی `Login` کلیک کرد، باید فرم `Login` را نمایش دهیم. برای این کار ابتدا باید به شیء `ObjLogin` که در ابتدای کلاس ایجاد کردیم مقدار اولیه دهیم.

```
objLogin = new Login();
```

بعد از انجام این کار باید متدهایی را که در مرحله‌ی قبل ایجاد کردیم به رویدادهای موجود در فرم `Login` اضافه کنیم. برای اضافه کردن یک متدهای که را در ابتدای باید یک شیء جدید از نوع `delegate` که ساختار متدهای مورد نیاز برای آن رویداد را مشخص می‌کرد ایجاد کرده و نام آن را به عنوان پارامتر به این شیء ارسال کنیم. سپس این شیء را با استفاده از عملگر `+ =` به رویداد اضافه کنیم.

```

objLogin.LoginCancelled += new Login._LoginCancelled(
    objLogin_LoginCancelled);
objLogin.LoginFailed += new Login._LoginFailed(
    objLogin_LoginFailed);
objLogin.LoginSucceeded += new Login._LoginSucceeded(
    objLogin_LoginSucceeded);

```

به این ترتیب متدهای `LoginCancelled`، `LoginFailed` و `LoginSucceeded` اضافه شده، متدهای `ShowDialog` و `Close` نیز کافی است با استفاده از متدهای `Invoke` را نمایش دهیم.

```
objLogin.ShowDialog(this);
```

در این قسمت دو روش برای استفاده از فرم `Login` را مشاهده کردید و همانطور که در ابتدای هر کدام از این روش‌ها گفتم، این فرم می‌تواند در هر کدام از این شرایط (که کاملاً متفاوت از هم نیز هستند) مورد استفاده قرار گیرد. تنها کاری که کافی است انجام دهید این است که توابع و متدهای داخل فرم را به گونه‌ای تغییر دهید که نام کاربری و کلمه‌ی عبور را به درستی بررسی کرده و نتیجه را به فرم اصلی برگرداند.

نتیجه:

در این فصل مشاهده کردید که چگونه می‌توان یک رابط کاربری را در چند قسمت از برنامه و یا حتی در چند برنامه‌ی مختلف مورد استفاده قرار داد. این کار به دو روش امکان پذیر است. اول اینکه یک کنترل سفارشی با استفاده از کنترل‌های موجود ایجاد کرده و سپس کارایی‌های مورد نیاز خود را با اضافه کردن متدها، خصیت‌ها و یا رویداد‌های جدید در این کنترل قرار دهید. سپس از این کنترل مانند کنترلهای دیگر از قبیل `TextBox` و یا `Button` در برنامه استفاده کنید. روش دیگر این است که فرمی را طراحی کرده و تمام متدها و خصیت‌های مورد نیاز را به این فرم اضافه کنید. سپس در هر قسمت از هر برنامه‌ای که به این فرم نیاز داشتید، آن را فراخوانی کرده و از آن استفاده کنید. به این ترتیب می‌توانید ظاهری پیوسته و پایدار برای برنامه‌های خود ایجاد کنید.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- یک کنترل ویندوزی چیست و چگونه کار می‌کند؟
- چگونه یک کنترل ویندوزی ایجاد کنیم؟
- چگونه متدها، خصیت‌ها و یا رویداد‌هایی را به کنترل خود اضافه کنیم؟
- زمان اجرا و زمان طراحی چیستند و چه تفاوت‌هایی دارند؟
- چگونه یک کتابخانه‌ی کلاس ایجاد کنیم که دارای فرم‌های عمومی پر کاربرد باشند؟

تمرین:

خاصیتی به نام `SuppressMsgBox` از نوع `Boolean` را به کنترل `Button` اضافه کنید. سپس متدهای `Click` کنترلهای `Button` موجود در فرم را به گونه‌ای تغییر دهید تا در صورتی که مقدار این خاصیت برابر با `False` باشد کادر پیغامی را نمایش دهند و در غیر این صورت از نمایش کادر پیغام خودداری کنند.

فصل چهاردهم: ایجاد برنامه های گرافیکی

در برنامه هایی که تاکنون در طبل این کتاب انجام داده اید، رابط گرافیکی برنامه را از ابتدا با استفاده از کنترلهای موجود در ویژوال استودیو ایجاد می کردید. اما خوب است بدانید زمانی که از ویژوال استودیو برای برنامه نویسی استفاده می کنید، هیچ اجباری نیست که از کنترل هایی با شکل و شمايل موجود استفاده کنید. بلکه می توانید خودتان محیط برنامه را به صورت دلخواه رسم کنید و به این ترتیب قادر خواهید بود که ظاهر برنامه را به هر شکلی که تمایل دارید طراحی کنید.

در طی این فصل نگاهی کلی بر توابع و قابلیتهای موجود در ویژوال استودیو در رابطه با گرافیک و رسم دو بعدی خواهیم داشت و سعی می کنیم که با مفاهیم نوشتن برنامه های گرافیکی پیچیده آشنا شویم. علاوه بر این سعی می کنیم که بعضی از قابلیتهای ویژوال استودیو در رابطه با برنامه های چند رسانه ای را بررسی کرده و با استفاده از فایلهای متداولی مانند `jpg` ، `png` و `gif` در برنامه ها آشنا شویم.

در این فصل:

- در رابطه با فضای نام `System.Drawing` مطالی را خواهید آموخت.
- نحوه ای استفاده از کلاسهای `Pen` و `Brush` را مشاهده خواهید کرد.
- با چگونگی انتخاب و استفاده از رنگهای مختلف آشنا خواهید شد.
- با نحوه ای تغییر اندازه ای تصویر آشنا خواهید شد.
- یک برنامه مشابه `Paint` ایجاد خواهید کرد.

ایجاد یک برنامه ساده `Paint`:

در این قسمت می خواهیم یک برنامه `Paint` ساده ایجاد کنیم. برای این کار لازم است که چند کنترل سفارشی ایجاد کرده و سپس با استفاده از آنها در یک پروژه ای ویندوزی، برنامه `Paint` را ایجاد کنیم.

ایجاد یک پروژه همراه با کنترل های سفارشی:

انگیزه ای استفاده از کنترلهای سفارشی برای ایجاد این برنامه بسیار ساده است: همانطور که می دانید همواره بهتر است یک برنامه را به مؤلفه ها و کامپوننت های کوچک تقسیم کنیم. با استفاده از این تکنیک اگر بعداً بخواهید در قسمتی از برنامه ای خود از برنامه ای مشابه این مورد استفاده کنید، به سادگی می توانید این کار را انجام دهید. کنترل هایی که برای استفاده در این برنامه ایجاد خواهیم کرد از یک جنبه با کنترل هایی که در قسمتهای قبلی با آنها آشنا شدید تفاوت دارند. این کنترل ها خود وظیفه دارند که ظاهر و شکل خود را در یک فرم ترسیم کنند و مانند کنترلهای قبلی که ایجاد می کردیم به وسیله ی کلاس پایه در فرم ترسیم نمی شوند!

¹ به چنین کنترل هایی `Owner-Draw User Control` گفته می شود.

امتحان کنید: ایجاد پروژه

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه‌ی تحت ویندوز جدید به نام MyPaint ایجاد کنید.
- (۲) در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه‌ی MyPaint کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی ...Add ➔ User Control را انتخاب کنید. سپس نام PaintCanvas.cs را در قسمت Name وارد کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۳) به قسمت طراحی کنترل PaintCanvas بروید و روی پس زمینه‌ی کنترل کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت BackColor آن را به White تغییر دهید. برای این کار روی خاصیت BackColor کلیک کرده و از قسمت Custom رنگ سفید را انتخاب کنید.
- (۴) قبل از این که بتوانید این کنترل در برنامه استفاده کنید، باید یک بار برنامه را کامپایل کنید. برای این کار با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه‌ی Build MyPaint ➔ Build را انتخاب کنید. به این ترتیب کنترل PaintCanvas در جعبه ابزار قرار می‌گیرد و می‌توانید از آن استفاده کنید.
- (۵) حال به قسمت طراحی فرم Form1 برگشته و با استفاده از جعبه ابزار کنترل PaintCanvas را انتخاب کنید و بر روی فرم قرار دهید. همچنین خاصیت Dock این کنترل را نیز به Fill تغییر دهید.
- (۶) برای مرتب‌تر شدن برنامه خاصیت Text فرم را نیز به My Paint تغییر دهید.

برنامه‌های گرافیکی چگونه کار می‌کنند؟

صفحات کامپیوتر از صدها هزار نقطه‌ی ریز به نام **پیکسل^۱** تشکیل شده‌اند. این نقاط بسیار ریز هستند و به صورت عادی نمی‌توان آنها را در صفحه نمایش از یکدیگر تفکیک کرد، اما هنگامی که در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند می‌توانند یک تصویر را در صفحه‌ی کامپیوتر نمایش دهند. به علت اینکه در هر مانیتوری پیکسل‌ها اندازه‌ی مشخص و ثابتی دارند، در برنامه‌های کامپیوتری از آنها به عنوان واحد اندازه‌گیری استفاده می‌کنند.

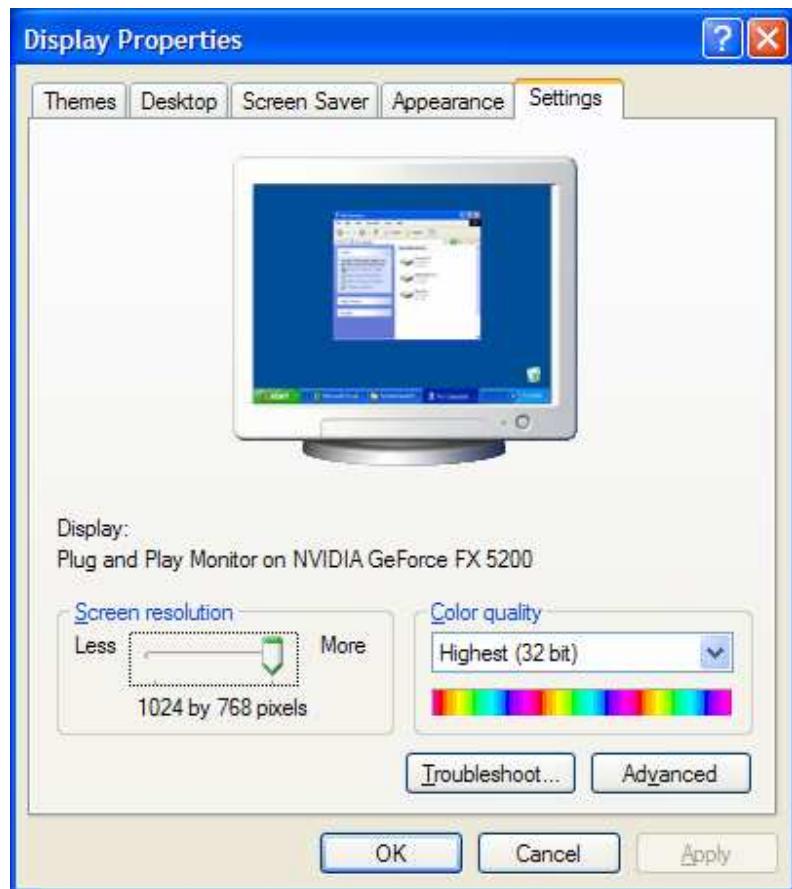
اگر می‌خواهید بدانید که صفحه نمایش کامپیوتر شما از چند پیکسل تشکیل شده است، تمام برنامه‌های موجود را کوچک کنید تا بتوانید محیط دسک تاپ را مشاهده کنید. در دسک تاپ کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Properties را انتخاب کنید. در پنجره‌ی Display Properties به قسمت Settings بروید. در قسمت چپ پایین این پنجره تعداد پیکسل‌های تشکیل دهنده‌ی صفحه نمایش نوشته شده است. برای مثال در شکل ۱-۱۴ صفحه نمایش از ۱۰۲۴×۷۶۸ پیکسل افقی و ۷۶۸ پیکسل عمودی تشکیل شده است.

ممولاً در برنامه‌های گرافیکی از دو روش کلی استفاده می‌کنند: روش ترسیم بیت مپی^۲ و روش ترسیم برداری^۳. بنابراین بهتر است قبل از هر چیز با مفهوم این دو روش و تفاوت‌های آنها آشنا شویم.

¹ Pixel

² Bitmap Graphics

³ Vector Graphics

شکل ۱-۱۴

ترسیم بیت مپی:

در این روش یک فضا برای ترسیم در اختیار شما قرار داده می شود و می توانید با استفاده از ابزارهایی مانند مدادها و یا قلم موها، تصاویری را در این فضا رسم کنید. در روش ترسیم بیت مپی، فضای رسم به پیکسل ها تقسیم می شود و هر پیکسل نیز می تواند رنگ مشخصی داشته باشد. برنامه ای گرافیکی که با آن در حال ترسیم در محیط هستید، وظیفه دارد بر اساس رنگ انتخابی شما، نحوه ای حرکت ماوس در صفحه و ابزاری که انتخاب کرده اید، رنگ هر پیکسل را تنظیم کند.

سپس برنامه ای گرافیکی فایل ترسیمی شما را در قالب یک بیت مپ ذخیره می کند، به عبارت دیگر مختصات هر پیکسل و رنگ آن را در فایل قرار می دهد. یک تصویر بیت مپ در حقیقت یک آرایه ای دو بعدی از پیکسل ها است که هر عنصر آن که با استفاده از X و Y قابل دسترسی است رنگ آن پیکسل را در خود نگهداری می کند.

نکته: نام بیت مپ یا "Bitmap" از زمانی گرفته شده است که صفحه نمایش کامپیوترها به صورت تک رنگ بود. به این صورت هر پیکسل به وسیله ای یک بیت نمایش داده می شد که مشخص کننده سیاه و یا سفید بودن آن پیکسل بود.

برای مثال اگر با استفاده از ابزارهای ترسیم بیت مپی یک مستطیل رسم کنید، هنگام ذخیره این مستطیل به صورت یک مجموعه از پیکسل ها و رنگ آنها ذخیره می شود. به این ترتیب بعد از رسم مستطیل و ذخیره ای آن دیگر قادر نخواهد بود که آن را تغییر

دهید، برای مثال طول و یا عرض مستطیل رسم شده را زیاد کنید. زیرا هنگامی که این مستطیل به صورت یک مجموعه پیکسل در کامپیوتر ذخیره شود، دیگر برنامه‌ها نمی‌توانند مستطیل بودن آن را تشخیص دهند. در این حالت برای تغییر آن باید مستطیل جدیدی را بر روی آن رسم کنید.

نکته: تصاویری با پسوند `.jpg`، `.gif` و یا `.png` همه روش‌هایی برای ذخیره‌ی تصویر در قالب بیت مپی هستند. البته این فرمات‌ها با استفاده از روش‌های خاص ذخیره‌سازی باعث کاهش حجم تصاویر و افزایش سرعت دانلود آنها در اینترنت می‌شوند.

ترسیم برداری:

ترسیم برداری با استفاده از روش کاملاً متفاوتی تصاویر را رسم می‌کند. برای مثال اگر با استفاده از روش برداری یک مستطیل رسم کنید، برنامه ایجاد شدن یک مستطیل در مکان آن را ذخیره می‌کند، نه یک مجموعه از پیکسل‌ها و رنگ آنها را. به عبارت دیگر در روش برداری نحوه‌ی ترسیم یک تصویر با استفاده از معادلات ریاضی ذخیره می‌شود. به این ترتیب هنگامی که یک تصویر را با استفاده از این روش رسم کنید، برنامه‌ی تواند جزء جزء این تصویر را تشخیص داده و از هم تفکیک کند. به این ترتیب بعد از ذخیره‌سازی این تصاویر نیز می‌توانید هر جزء از آن را انتخاب کرده و تغییر دهید.

با وجود اینکه تصاویر در روش برداری به صورت متفاوت ذخیره می‌شوند، اما برای نمایش آنها در صفحه باید این تصاویر را به بیت مپ تبدیل کرد و سپس آنها را نمایش داد. زیرا روش‌هایی که در رسم برداری استفاده می‌شوند برای صفحه نمایش قابل فهم نیستند و تصویر ابتدا باید به صورت مجموعه‌ای از پیکسل‌ها و رنگ آنها تبدیل شده (بیت مپی) و سپس در صفحه نمایش داده شود. این پروسه معمولاً به نام **ندر کردن¹** شناخته می‌شود.

برنامه‌ی گرافیکی که در این قسمت ایجاد خواهیم کرد از روش ترسیم برداری استفاده می‌کند. البته هیچ دلیل خاصی برای انتخاب این روش وجود ندارد، فقط با استفاده از این روش بهتر می‌توان نحوه‌ی عملکرد ابزارهای ترسیم را در چارچوب `NET` درک کرد.

ایجاد کلاس **GraphicsItem**:

در این برنامه می‌خواهیم دو ابزار ابتدایی برای رسم ایجاد کنیم: دایره و مستطیل. هر کدام از این ابزارها نیاز دارند که بدانند در چه ناحیه‌ای از محیط رسم (و همچنین در چه قسمتی از صفحه نمایش) باید قرار بگیرند، چه رنگی باید داشته باشند و ... بنابراین یک کلاس پایه ایجاد می‌کنیم و تمام این موارد را در آن قرار می‌دهیم. سپس کلاسهای مربوط به دایره و مستطیل را از آن مشتق خواهیم کرد.

امتحان کنید: ایجاد کلاسهای **GraphicsCircle** و **GraphicsItem**

(۱) ابتدا باید یک کلاس جدید به برنامه اضافه کنیم. بنابراین در پنجره‌ی `Solution Explorer` روی نام `GraphicsItem.cs` کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی `Add` → `Class...` را انتخاب کنید. سپس عبارت `Name` را در کادر `GraphicsItem.cs` وارد کرده و روی دکمه‌ی `OK` کلیک کنید.

¹ Rendering

(۲) در ایجاد این کلاس باید از کلاس‌های موجود در فضای نام System.Drawing استفاده کنیم، بنابراین با استفاده از دستور زیر، این فضای نام را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.Drawing;
```

(۳) کد زیر را به GraphicsItem.cs اضافه کنید تا کلاس GraphicsItem ایجاد شود. دقت کنید که نباید اجازه دهیم شیء ای از این کلاس مشتق شود و فقط باید به عنوان کلاس پایه برای دیگر کلاسها مورد استفاده قرار گیرد، بنابراین آن را از نوع abstract تعریف می‌کنیم^۱.

```
abstract class GraphicsItem
{
    // Public members
    public Color color;
    public Boolean IsFilled;
    public Rectangle rectangle;

    // Public methods
    public abstract void Draw(Graphics graphics);

    // Add an item at the given point
    public void SetPoint(int x, int y, int graphicSize,
                         Color graphicColor,
                         Boolean graphicIsFilled)
    {
        // Set the rectangle depending
        // on the graphic and the size
        rectangle = new Rectangle(
            x - (graphicSize / 2),
            y - (graphicSize / 2),
            graphicSize, graphicSize);
        // Set the Color and IsFilled members
        color = graphicColor;
        IsFilled = graphicIsFilled;
    }
}
```

(۴) با استفاده از پنجره Explorer کلاس دیگری به نام Solution Explorer ایجاد کرده و کد زیر را به آن اضافه کنید تا کلاس GraphicsCircle ایجاد شود. دقت کنید که این کلاس باید از کلاس GraphicsItem مشتق شده و متد Draw نیز در آن override شود.

```
public class GraphicsCircle : GraphicsItem
{
```

^۱ برای آشنایی با کلاس‌های abstract و دلیل استفاده از آنها به فصل دهم "مباحث پیشرفته در برنامه نویسی شیئ گرا" مراجعه کنید.

```

public override void Draw(Graphics graphics)
{
    // Create a new pen
    SolidBrush objSolidBrush = new
        SolidBrush(this.Color);

    // Draw the circle
    graphics.FillEllipse(objSolidBrush,
        this.Rectangle);
}

```

چگونه کار می کند؟

کلاس `GraphicsItem` در این قسمت شامل تمامی اعضایی است که باید در ابزارهای ابتدایی ترسیم وجود داشته باشند. بنابراین تمام کلاسهای مربوط به ابزارهای ترسیم مانند `GraphicsCircle` باید از این کلاس مشتق شوند، اما نباید اجازه دهیم که شیء ای به صورت مستقیم از این کلاس نمونه سازی شود. پس این کلاس را از نوع `abstract` معرفی می کنیم. همچنین در تمام ابزارهای ترسیم باید متندی به نام `Draw` داشته باشیم تا به وسیله ای آن بتوانیم شکل را رسم کنیم. اما پیاده سازی این متند در هر ابزاری متفاوت است. پس این متند را به صورت `abstract` معرفی می کنیم تا تمام کلاس هایی که از `GraphicsItem` مشتق می شوند، این متند را `override` کرده و پیاده سازی مربوط به خود را در آن قرار دهند. با استفاده از متند `SetPoint` می توانیم با استفاده از موقعیت کنونی ماوس و نیز رنگ و اندازه ای مشخص شده توسط پارامتر ها، به فیلد های موجود در شیء مقدار دهیم. در این متند ابتدا یک مستطیل ایجاد می کنیم. عموماً برای رسم یک دایره از مرکز و شعاع آن استفاده می کنند، اما در .NET. برای رسم یک دایره باید مستطیل ای که آن دایره را دربر می گیرد را مشخص کنید. بنابراین با استفاده از موقعیت ماوس و نیز اندازه ای شکلی که باید ترسیم شود (که با استفاده از پارامتر `graphicSize` به متند ارسال می شود)، موقعیت گوشه ای بالا و سمت چپ مستطیل را بدست می آوریم و مستطیل را ایجاد می کنیم. متند سازنده ای کلاس `Rectangle` برای ایجاد یک مستطیل علاوه بر این دو پارامتر به طول و عرض مستطیل نیز نیاز دارد که برای آنها از مقدار `graphicSize` استفاده می کنیم. در انتهای نیز رنگ شکل و اینکه آیا باید به صورت توپر رسم شود یا نه را نیز در فیلد های مرتبط در کلاس ذخیره می کنیم.

```

// Add an item at the given point
public void SetPoint(int x, int y, int graphicSize,
    Color graphicColor,
    Boolean graphicIsFilled)
{
    // Set the rectangle depending
    // on the graphic and the size
    rectangle = new Rectangle(
        x - (graphicSize / 2),
        y - (graphicSize / 2),
        graphicSize, graphicSize);
}

```

```

        // Set the Color and IsFilled members
        color = graphicColor;
        IsFilled = graphicIsFilled;
    }
}

```

بعد از اتمام کلاس `GraphicsCircle` کلاس `GraphicsItem` را از آن مشتق می کنیم. در این کلاس لازم نیست متدهای خاصی را ایجاد کنیم و فقط باید متدهای `Draw` را که در کلاس پایه به صورت `abstract` مشخص شده است `override` کنیم. این متدهای همانطور که از نام آن مشخص است، وظیفه ای رسم شکل را بر عهده دارد. رسم یک شکل نیز معمولاً به صورت فراخوانی چند متدهای ساده از کلاس `Graphics` صورت می گیرد. در این متدهای `FillEllipse` استفاده می کنیم. این متدهای حسب پارامترهایی که به آن فرستاده می شود می توانند دایره ها و یا بیضی های توپر را در صفحه رسم کنند. برای رسم دایره و یا بیضی معمولی باید از متدهای `DrawEllipse` استفاده کنیم.

قبل از اینکه بتوانیم دایره ای مورد نظر را رسم کنیم که از چه نوع قلم موبایلی می خواهیم برای رنگ آمیزی شکل استفاده کنیم. برای این کار باید شیئی ای از کلاس `Brush` و یا کلاسهای مشتق شده از آن استفاده کنیم. در اینجا برای تعیین نوع قلم موبایلی می خواهیم `SolidBrush` با رنگ مشخص شده در فیلد `color` ایجاد می کنیم. در حقیقت با فراخوانی متدهای `FillEllipse` به این صورت، به این متدهای گوییم که با استفاده از قلم موبایلی مشخص شده در شیئ `objSolidBrush`، دایره ای را در محدوده ای تعیین شده به وسیله ای `rectangle`، رسم کنند.

```

public class GraphicsCircle : GraphicsItem
{
    public override void Draw(Graphics graphics)
    {
        // Create a new pen
        SolidBrush objSolidBrush = new
            SolidBrush(this.Color);

        // Draw the circle
        graphics.FillEllipse(objSolidBrush,
            this.Rectangle);
    }
}

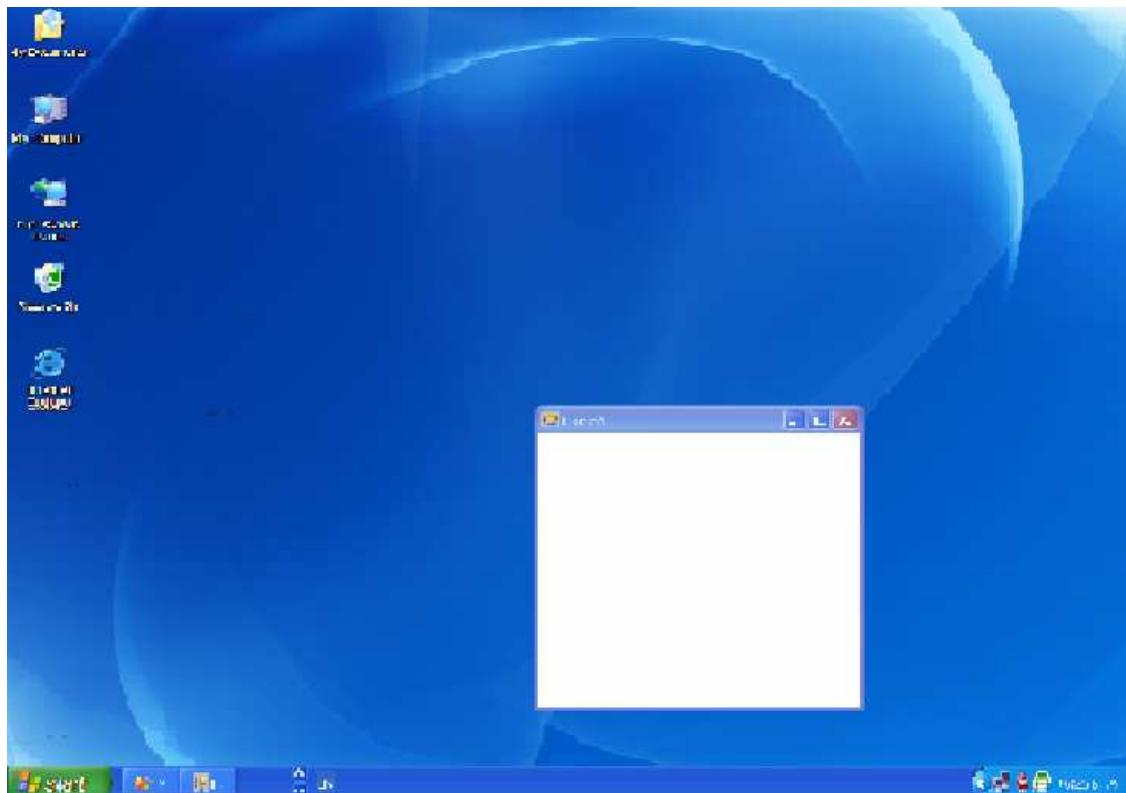
```

مختصات صفحه و مختصات برنامه:

هنگامی که بخواهید در یک برنامه رابط کاربری را خودتان رسم کنید، معمولاً به داشتن موقعیت ماوس زیاد احتیاج پیدا خواهید کرد. قبل از این گفتیم که واحد اندازه گیری برای رسم اشکال در.NET پیکسل است. به عبارت دیگر وقتی می خواهیم موقعیت ماوس را بدست آوریم (برای مثال می خواهیم بدانیم ماوس روی کنترل خاصی قرار دارد یا نه)، نتیجه ای که دریافت می کنیم مشخص می کند که ماوس در کدام پیکسل از صفحه قرار دارد. معمولاً اگر ماوس در گوش سمت چپ بالای فرم قرار داشته باشد، مقدار ۰، ۰ و اگر در گوش سمت راست در پایین فرم قرار داشته باشد، مقدار $1024 * 768$ به عنوان موقعیت ماوس برگشت داده می شود.

ممکن است این مورد بسیار واضح به نظر برسد، اما باید دقت کنید هنگامی که ماوس در فرم یک برنامه قرار دارد موقعیت ماوس نسبت به گوشه های فرم سنجیده می شود نه نسبت به گوشه های صفحه نمایش.

برای مثال به شکل ۲-۱۴ دقت کنید. در این شکل برنامه MyPaint که تقریباً در گوشه ی سمت راست پایین فرم قرار دارد نشان داده شده است. صفحه نمایشی که در این شکل نشان داده شده است دارای ۱۰۲۴ پیکسل افقی و ۷۶۸ پیکسل عمودی است، بنابراین فرم برنامه MyPaint نسبت به گوشه ی بالا سمت چپ صفحه نمایش تقریباً در موقعیت (۵۰۰، ۳۰۰) قرار دارد.

شکل ۲-۱۴

هر فرم دارای یک محدوده است که معمولاً کنترلهای مورد استفاده در برنامه، در آن محدوده نمایش داده می شود. این محدوده شامل تمام محیط طراحی فرم به جز قسمتهای اضافی مانند حاشیه ی فرم، نوار عنوان، نوار منو و نوار ابزار می شود. معمولاً هنگامی که در حال ترسیم یک کنترل در فرم هستید فقط می توانید از این ناحیه استفاده کنید، به این ترتیب نیازی ندارید که موقعیت کنترل را نسبت به صفحه نمایش بدانید. بنابراین در فرم برنامه موقعیت ماوس و دیگر کنترل های موجود در این ناحیه نسبت به گوشه ی بالا سمت چپ فرم گزارش می شوند.

در این مثال اگر ماوس خود را در گوشه ی بالا سمت چپ فرم در شکل ۲-۱۴ قرار دهید، دو نوع مختصات می توانید برای آن دریافت کنید:

- مختصات اول ماوس (510 , 330) است و همانطور که مشاهده می کنید مقداری از مختصات لبه ی فرم نسبت به گوشه ی صفحه نمایش پایین تر است. این مختصات معمولاً به عنوان **مختصات مطلق**^۱ هم شناخته می شود.
- مختصات دوم فرم چیزی در حدود (0 , 0) است که نسبت به لبه ی محیط طراحی فرم سنجیده می شود. این مختصات به مکان فرم در صفحه نمایش بستگی ندارد و فرم در هر نقطه ای از صفحه نمایش که قرار داشته باشد، مختصات این نقطه تقریباً (0 , 0) خواهد بود. این مختصات معمولاً به عنوان **مختصات نسبی**^۲ فرم نیز شناخته می شود.

بررسی حرکات ماوس و رسم اشیای **GraphicsCircle**

برای نوشتمن این برنامه ی گرافیکی، حرکات ماوس به وسیله ی کاربر را دنبال می کنیم و سپس اشیایی را از یکی از کلاسهای مشتق شده از **GraphicsItem** ایجاد کرده و در یک لیست نگهداری می کنیم. زمانی که بخواهیم شکل ترسیم شده به وسیله ی کاربر را در صفحه نمایش دهیم، در بین اشیای موجود در این لیست حرکت کرده و متدهای **Draw** را در هر کدام از آنها فراخوانی می کنیم. در بخش امتحان کنید بعد، که این موارد را مشاهده خواهید کرد.

امتحان کنید: رسم اشکال ایجاد شده به وسیله ی کاربر در صفحه

- (۱) در پنجره ی **Solution Explorer** روی **Kontrol PaintCanvas** کلیک راست کرده و گزینه ی **View Code** را انتخاب کنید. سپس شمارنده های مشخص شده در زیر را به کلاس **PaintCanvas** اضافه کنید. شمارنده ی اول برای مشخص کردن نوع ابزاری که برای رسم به کار رفته است استفاده می شود (دایره و یا مستطیل)، شمارنده ی دوم نیز برای تعیین ضخامت آن ابزار به کار می رود.

```
public partial class PaintCanvas : UserControl
{
    public enum GraphicTools
    {
        CirclePen = 0
    }

    public enum GraphicSizes
    {
        Small = 4,
        Medium = 10,
        Large = 20
    }
}
```

- (۲) فیلد های زیر را نیز به کلاس **PaintCanvas** اضافه کنید:

^۱ Absolute Position

^۲ Relative Position

```
// Public members
public ArrayList GraphicsItems = new ArrayList();
public GraphicTools GraphicTool = GraphicTools.CirclePen;
public GraphicSizes GraphicSize = GraphicSizes.Medium;
public Color GraphicColor = Color.Black;
```

در لیست زیر کاربرد هر یک از این فیلد ها شرح داده شده است. توجه کنید که برای این فیلد ها مقدار پیش فرض در نظر گرفته ایم تا مقدار دهی اولیه به آنها ساده تر شود.

- **GraphicsItem** شامل لیستی از اشیای مشتق شده از کلاس **GraphicsItems** است که
- شکل رسم شده در فرم را تشکیل می دهد.
- **GraphicTool** حاوی ابزاری است که هم اکنون برای ترسیم در فرم مورد استفاده قرار گرفته است.
- **GraphicSize** حاوی اندازه ای ضخامت ابزاری است که هم اکنون برای ترسیم در فرم مورد استفاده قرار گرفته است.
- **GraphicColor** حاوی رنگ ابزاری است که برای ترسیم در فرم به کار می رود.

(۳) رسم یک شکل در فرم با استفاده از ماوس از دو مرحله تشکیل می شود. هنگامی که کاربر روی ماوس کلیک می کند و سپس در حالی که کلید ماوس را نگه داشته است، موقعیت ماوس را تغییر می دهد. در این حالت باید هنگامی که کاربر ماوس را حرکت می دهد، به صورت مداوم اشیایی را از نوع **GraphicsCircle** ایجاد کرده و به لیست **GraphicsItems** اضافه کنید. با این کار لیست **GraphicsItems** حاوی اشیایی خواهد بود که کاربر با پایین نگه داشتن کلید ماوس و حرکت آن در فرم رسم کرده است. به این ترتیب هنگامی که ویندوز از شما خواست تا کنترل را رسم کنید، کافی است در بین اشیای موجود در فرم حرکت کرده و متده **Draw** را در هر یک از آنها فراخوانی کرده تا در صفحه رسم شوند. متده **Zir** را به کلاس **PaintCanvas** اضافه کنید:

```
private void DoMousePaint(MouseEventArgs e)
{
    // Store the new item somewhere
    GraphicsItem objGraphicsItem = null;

    // What tool are you using?
    switch(GraphicTool)
    {
        // CirclePen
        case GraphicTools.CirclePen:
        {
            // Create a new graphics circle
            GraphicsCircle objGraphicsCircle =
                new GraphicsCircle();

            // Set the point for drawing
            objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
                (int)GraphicSize,
```

```

        GraphicColor, true);

        // Store this for addition
        objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
        break;
    }

    // Were you given an item?
    if( objGraphicsItem != null)
    {
        // Add it to the list
        GraphicsItems.Add(objGraphicsItem);

        // Invalidate the control
        this.Invalidate();
    }
}

```

(۴) به قسمت طراحی کنترل PaintCanvas بروید و بر روی قسمتی از کنترل کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس در پنجره‌ی Properties روی آیکون Events کلیک کنید تا لیستی از رویدادهای این کنترل را مشاهده کنید. در این لیست رویداد MouseDown را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید. سپس کد زیر را در متد مربوط به این رویداد وارد کنید:

```

private void PaintCanvas_MouseDown(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Is the left mouse button down?
    if( e.Button == MouseButtons.Left)
        DoMousePaint(e);
}

```

(۵) مجدداً به قسمت طراحی کنترل برگشته و در ایست رویدادها در پنجره‌ی Properties رویداد MouseMove را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید. سپس کد مشخص شده در زیر را در متد مربوط به این رویداد وارد کنید:

```

private void PaintCanvas_MouseMove(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Is the left mouse button down?
    if( e.Button == MouseButtons.Left)
        DoMousePaint(e);
}

```

۶) در آخر نیز همین مراحل را تکرار کرده تا متد مربوط به رویداد Paint را نیز ایجاد کنید. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void PaintCanvas_Paint(object sender,
                               PaintEventArgs e)
{
    // Go through the list
    foreach (GraphicsItem objGraphicsItem in
             GraphicsItems)
    {
        // Ask each item to draw itself
        objGraphicsItem.Draw(e.Graphics);
    }
}
```

۷) برنامه را اجرا کنید و با کلیک کردن ماوس روی فرم و حرکت دادن آن شکلی را در فرم رسم کنید.

به این ترتیب برنامه ای مشابه Paint ایجاد کرده اید. البته مشاهده می کنید که اگر خطهای رسم شده در فرم زیاد شوند، برنامه بیش از حد کند خواهد شد. در رابطه با این مورد بعدها بیشتر صحبت خواهیم کرد، اما ابتدا بهتر است خود برنامه و نحوه‌ی عملکرد آن را بررسی کنیم.

چگونه کار می‌کند؟

زمانی که کاربر ماوس را روی یک شیء از کنترل PaintCanvas حرکت می‌دهد، رویداد MouseMove آن فراخوانی می‌شود. در متد مربوط به این رویداد بررسی می‌کنیم که آیا کلید چپ ماوس فشار داده شده است یا نه. اگر این کلید فشار داده شده بود، متد DoMousePaint را فراخوانی کرده و شیء MouseEventArgs را به عنوان پارامتر به آن می‌فرستیم.

```
private void PaintCanvas_MouseMove(object sender,
                                   MouseEventArgs e)
{
    // Is the left mouse button down?
    if (e.Button == MouseButtons.Left)
        DoMousePaint(e);
}
```

پروسه‌ی اصلی ترسیم شکل در متد DoMousePaint انجام می‌شود. همانطور که مشاهده کردید این متد زمانی فراخوانی می‌شود که کاربر کلید چپ ماوس را فشار داده و سپس ماوس را روی کنترل حرکت دهد. در این حالت اطلاعات مربوط به موقعیت ماوس به وسیله‌ی شیء ای از کلاس MouseEventArgs به این متد ارسال می‌شود، و باید با استفاده از این اطلاعات و اطلاعاتی دیگر از قبیل نوع ابزار، ضخامت ابزار و ... شکل جدید را ترسیم کنیم.

همانطور که می دانید برای رسم یک شکل با استفاده از ماوس، باید هنگامی که کاربر در نقطه ای از کنترل کلیک می کند (و یا در حالی که کلید ماوس را نگه داشته است، ماوس را از روی نقطه ای می گذراند)، بر اساس ابزاری که انتخاب کرده است یا یک دایره ی کوچک و یا یک مستطیل کوچک در آن نقطه رسم می شود. این دایره ها و یا مستطیل های کوچک در حقیقت مانند نقطه عمل می کنند که اگر در کنار یکدیگر قرار بگیرند، شکلی را تشکیل می دهند.

پس در این قسمت باید آرایه ای ایجاد کنیم و نقطه هایی را که شکل از آنها تشکیل می شود را در آن آرایه قرار دهیم. به عبارت دیگر در این قسمت باید آرایه ای ایجاد کنیم و اشیایی را که از کلاس دایره و یا مستطیل ایجاد می شوند را در آن قرار دهیم. شکلی که در این قسمت باید به این آرایه اضافه شود چه یک دایره باشد (از کلاس `GraphicsCircle` نمونه سازی شده باشد) و چه یک مستطیل، از کلاس پایه `GraphicsItem` مشتق شده است. پس می تواند در آرایه ای از نوع `GraphicsItem` قرار بگیرد. بنابراین ابتدا یک شیء از کلاس `GraphicsItem` ایجاد می کنیم تا زمانی که نقطه را ایجاد کردیم، بتوانیم آن را در این شیء قرار داده و سپس به آرایه اضافه کنیم.

نکته: ممکن است در اینجا این سوال به وجود آید که کلاس `AbstractGraphicsItem` از نوع `GraphicsItem` است و نمی توان شیء را از آن ایجاد کرد، پس چگونه در این قسمت این کار را انجام داده ایم؟ دقت کنید تا زمانی که یک شیء نمونه سازی نشده باشد (با استفاده از دستور `new`، شیء ایجاد نشده است. به عبارت دیگر یک شیء زمانی ایجاد می شود که نمونه سازی شود. در اینجا نیز ما فقط متغیری را ایجاد کرده ایم که بتوانیم شیء ای از نوع `GraphicsItem` و یا یکی از کلاسهای مشتق شده از آن را در این متغیر ذخیره کنیم. اما به علت اینکه نمی توانیم شیء از کلاس `GraphicsItem` را نمونه سازی کنیم، پس در این متغیر فقط می توانیم اشیایی را نگهداری کنیم که از کلاس های مشتق شده از `GraphicsItem` (مانند `GraphicsCircle`) نمونه سازی شده باشند.

در حقیقت هدف ما نیز در اینجا این است که متغیری داشته باشیم که از کلاسهای مشتق شده از کلاس `GraphicsItem` ایجاد می شوند را در آن ذخیره کنیم. بنابراین آن متغیر را باید از نوع کلاس پایه یعنی `GraphicsItem` تعریف کنیم.

```
private void DoMousePaint(MouseEventArgs e)
{
    // Store the new item somewhere
    GraphicsItem objGraphicsItem = null;
```

حال باید تشخیص دهیم که کاربر می خواهد برای رسم نقطه بر روی یک شکل، از یک دایره ی کوچک استفاده کند و یا از یک مستطیل کوچک و یا ...، این مورد نیز بستگی به ابزاری دارد که کاربر در برنامه برای رسم انتخاب می کند. این ابزار می تواند یکی از ثابت هایی موجود در شمارنده `GraphicTools` باشد، که البته فعلاً فقط شامل یک عضو یعنی `CirclePen` است.

اگر ابزار انتخاب شده از نوع `CirclePen` باشد به این معنی است که کاربر می خواهد نقطه های ایجاد کننده ی شکل به صورت یک دایره باشند. بنابراین برای تشکیل این نقطه ها باید از کلاس `GraphicsCircle` استفاده کنیم، پس در این قسمت شیء ای از نوع `GraphicsCircle` ایجاد می کنیم.

```
switch(GraphicTool)
{
    // CirclePen
    case GraphicTools.CirclePen:
    {
```

```
// Create a new graphics circle
GraphicsCircle objGraphicsCircle =
    new GraphicsCircle();
```

سپس باید با استفاده از متدهای `SetPoint` در این شیء، اطلاعات لازم در مورد محل قرارگیری این نقطه و نیز اندازه ای آن را مشخص کنیم. محل قرارگیری این نقطه که باید در محل کنونی ماوس باشد، پس دو پارامتر اول را برابر با محل کنونی ماوس که در شیء `e` وجود دارد قرار می‌دهیم. ضخامت نقطه نیز باید با استفاده از یکی از ثابت‌های موجود در شمارندهای `GraphicSizes` تعیین شود اما نوع آن باید عدد صحیح باشد، پس مقدار انتخابی از این شمارنده را به یک عدد صحیح تبدیل کرده و به عنوان پارامتر سوم به متدهای `SetPoint` می‌فرستیم. پارامتر چهارم رنگ نقطه را مشخص می‌کند، پس مقدار `GraphicColor` را به عنوان پارامتر چهارم به این متدهای `SetPoint` می‌فرستیم. پارامتر آخر نیز مشخص می‌کند که آیا باید شکل به صورت توپر رسم شود یا نه. در اینجا تعیین می‌کنیم که شکل به صورت توپر رسم شود.

```
// Set the point for drawing
objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
    (int)GraphicSize,
    GraphicColor, true);
```

بعد از تنظیم قسمت‌های مختلف نقطه ای که باید در فرم قرار گیرد، نقطه را در شیء ای از نوع `GraphicsItem` قرار می‌دهیم تا بعداً بتوانیم آن را به لیست نقطه‌های تشکیل‌دهنده‌ی فرم اضافه کنیم.

```
// Store this for addition
objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
break;
```

به این ترتیب نقطه‌ی مورد نظر ایجاد شده است. حال بررسی می‌کنیم که اگر مقداری در شیء `objGraphicsItem` قرار گرفته بود (مقدار آن مخالف `null` بود)، آن را به آرایه‌ی نقاط تشکیل‌دهنده‌ی فرم اضافه می‌کنیم.

```
// Were you given an item?
if( objGraphicsItem != null )
{
    // Add it to the list
    GraphicsItems.Add(objGraphicsItem);
```

در انتهای نیز متدهای `Invalidate` را در فرم برنامه (`this`) فراخوانی می‌کنیم. با فراخوانی این متدهای `Invalidate` گوییم که قسمتی از ظاهر فرم برنامه تغییر کرده است و ویندوز باید آن را مجدداً رسم کند. هنگامی که ویندوز یک فرم را در صفحه نمایش داد، تا زمانی که لازم نباشد آن را مجدداً رسم نمی‌کند. این که چه هنگام باید یک کنترل دوباره رسم شود توسط خود ویندوز به صورت اتوماتیک مشخص می‌شود، اما اگر لازم باشد می‌توانیم با فراخوانی متدهای `Invalidate` به ویندوز بگوییم که فرم را مجدداً رسم کند. به عبارت دیگر با استفاده از این روش به ویندوز می‌گوییم که ظاهر یکی از کنترل‌های موجود در فرم برنامه تغییر کرده است و باید فرم را مجدداً رسم کند.

```
// Invalidate the control
```

```

        this.Invalidate();
    }
}

```

نکته: اگر با استفاده از کد، فقط ظاهر یکی از کنترلهای موجود در فرم را تغییر دادید، می‌توانید متدهای `Invalidate` را در آن کنترل فراخوانی کنید تا ویندوز فقط آن کنترل را مجدداً رسم کند.

خوب، تاکنون زمان حرکت ماوس بر روی فرم را تشخیص داده ایم و در این زمان بر اساس اینباره که کاربر انتخاب کرده بود، شیوه مناسبی را ایجاد کرده و آن را به لیست نقطه‌های نمایش دهنده‌ی فرم اضافه کردیم. همچنین به ویندوز نیز اعلام کردیم که طاهر فرم مجدداً باید در صفحه رسم شود تا تغییرات ایجاد شده نمایش داده شوند. خوب فکر می‌کنید که چه کارهای دیگری را باید انجام دهیم تا برنامه کامل شود؟

هنگامی که یک فرم و یا یک کنترل درون فرم به ترسیم مجدد نیاز داشته باشد، باید اجازه دهیم که ویندوز خودش تصمیم بگیرد که چه زمانی باید فرم را رسم کند. در سیستم عامل ویندوز برای افزایش سرعت و کارایی، رسم کنترل‌ها در صفحه از اهمیت کمی برخوردارند، بنابراین ویندوز زمانی این کارها را انجام می‌دهد که به اندازه‌ی کافی وقت آزاد داشته باشد. رسم یک کنترل و یا یک فرم در صفحه نمایش از نظر ویندوز یک مورد حیاتی و ضروری تلقی نمی‌شود، بنابراین نمی‌توانید از سیستم عامل انتظار داشته باشید هنگامی که یک فرم را به صورت نا معتبر مشخص کردید، ویندوز به سرعت آن را مجدداً در صفحه نمایش رسم کند. احتمالاً این مورد را در هنگام کار با برنامه‌ها زیاد مشاهده کرده اید که اگر ویندوز در حال انجام فعالیت سنگینی در فرم باشد، پنجره‌ی فرم به صورت بیخ زده شده و هیچ چیز نمایش داده نمی‌شوند.

بنابراین نباید هیچ موقع ویندوز را مجبور کنید که فرم شما را به سرعت در صفحه رسم کند. در این سیستم عامل بیش از چندین هزار خط کد وجود دارند که بهترین زمان برای رسم مجدد یک کنترل در صفحه نمایش را مشخص می‌کنند. بنابراین فقط کافی است کنترلی که نیاز به ترسیم مجدد دارد را با استفاده از متدهای `Invalidate` مشخص کنید و سپس اجازه دهید که ویندوز در اولین فرصت ممکن آن را مجدداً رسم کند.

هنگامی که ویندوز بخواهد یک فرم و یا یک کنترل را مجدداً در صفحه نمایش رسم کند، رویداد `Paint` را در آن کنترل فراخوانی می‌کند. بنابراین باید متدهای را ایجاد کنیم تا هنگام رخدادن این رویداد این متدها اجرا شده و کنترل مورد نظر ما را در فرم رسم کند. در این متدهای نیز کافی است که با استفاده از متدهای `Draw` از تک تک نقطه‌های موجود در فرم بخواهیم که خود را در صفحه رسم کنند. پس با استفاده از یک حلقه‌ی `foreach` بین تمام نقطه‌های موجود در لیست `GraphicsItems` که در آن کنترل را فراخوانی می‌کنیم.

```

private void PaintCanvas_Paint(object sender,
                               PaintEventArgs e)
{
    // Go through the list
    foreach (GraphicsItem objGraphicsItem in
             GraphicsItems)
    {
        // Ask each item to draw itself
        objGraphicsItem.Draw(e.Graphics);
    }
}

```

هنگامی که ویندوز رویداد `Paint` را فراخوانی کرد، اطلاعات لازم در رابطه با رخداد این رویداد را با استفاده از شیوه‌ای از کلاس `PaintEventArgs` به متدهای `Draw` می‌فرستد. این شیوه خاصیت‌ها و متدهای فراخوانی دارد و یکی از آنها خاصیت

است که شیئ ای را از نوع `System.Drawing.Graphics` بر می گرداند. این شیئ شامل متدها و توابع زیادی است که می تواند برای ترسیم مورد استفاده قرار گیرد، بنابراین این شیئ را به عنوان پارامتر به متدهای `Draw` فرستیم تا در صورت نیاز بتواند از آن استفاده کند.

حال که تقریباً با نحوه ای کار کرد این قسمت از برنامه آشنا شدیم، بهتر است علت کند شدن برنامه و چشمک زدن آن هنگام رسم یک شکل در فرم را بررسی کرده و آن را رفع کنیم.

نا معتبر سازی:

کدی که در قسمت قبل وارد کردیم کاملاً درست کار می کند، اما اگر مقداری شکل در صفحه رسم کنیم سرعت برنامه کاهش پیدا کرده و برنامه شروع به چشمک زدن خواهد کرد. دلیل آن نیز این است که هنگام نوشتن برنامه یکی از مهمترین نکات برنامه نویسی را در نظر نگرفتیم: حجم کاری که باید توسط برنامه انجام شود را تا حد ممکن کاهش دهیم. رسم مجدد یک کنترل در صفحه نمایش کاری است که به کندی انجام می شود. هر چه محدوده ای که می خواهیم ترسیم کنیم کوچکتر باشد، سرعت ترسیم آن ناحیه بیشتر خواهد بود و ظاهر برنامه سریعتر ترسیم می شود.

علت چشمک زدن فرم برنامه در این است که ترسیم کنترل توسط ویندوز طی دو مرحله انجام می شود. ابتدا ویندوز تمام محدوده ای که باید دوباره رسم شوند را پاک می کند، به این ترتیب آن ناحیه به رنگ سفید درخواهد آمد. سپس به شما اجازه داده می شود که آن قسمت را مجدداً ترسیم کنید.

در این قسمت با فراخوانی متدهای `Invalidate` در فرم، از ویندوز می خواهید که تمام فرم را مجدداً رسم کند، اما لازم به این کار نیست و می توانید با فراخوانی این متدهای قسمتی که نقطه ای جدید قرار گرفته است، از ویندوز بخواهید که فقط آن محدوده را مجدداً رسم کند. به این ترتیب ناحیه ای کوچکتری نیاز به ترسیم مجدد خواهد داشت و سرعت اجرای برنامه افزایش پیدا خواهد کرد. در بخش امتحان کنید بعد نحوه ای انجام این کار را با هم بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: نا معتبر سازی یک محدوده ی مشخص

(۱) در کلاس `PaintCanvas` متدهای `DoMousePaint` و `PaintCanvas` را پیدا کرده و فراخوانی متدهای `Invalidate` را به صورت زیر تغییر دهید تا فقط ناحیه ی مشخص شده توسط مستطیل موجود در شیئ `objGraphicsItem` مجدد رسم شود:

```
// Invalidate the control  
this.Invalidate(objGraphicsItem.rectangle);
```

(۲) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که هنگام رسم شکل، هر چه قدر هم که شکل بزرگ شود فرم چشمک نخواهد زد.

چگونه کار می کند؟

هنگامی که متدها از کلاس `GraphicsCircle` را فراخوانی می‌کنید، این متدها مقدار `SetPoint` در شیء ایجاد شده از کلاس `GraphicsCircle` را به گونه‌ای تنظیم می‌کند که حاوی محدوده‌ی قرارگیری نقطه‌ی جدید ایجاد شده باشد. فیلد `rectangle` را به گونه‌ای تنظیم می‌کند که حاوی محدوده‌ی قرارگیری نقطه‌ی جدید ایجاد شده باشد. در این قسمت هنگام فراخوانی متدهای `this.Invalidate` و `this.Refresh` مستطیل موجود در این فیلد را به این متدهای فرستید و به این ترتیب برای متدهای مشخص می‌کنید که فقط این قسمت از فرم مجدد باشد ترسیم شود. بنابراین ویندوز هم فقط این قسمت از فرم را پاک می‌کند و به شما اجازه می‌دهد تا آن را رسم کنید.

بهینه سازی کردن رسم:

اگر هنگام کار با برنامه دقت کرده باشید متوجه می‌شوید که بعد از اینکه مقداری از شکل را در فرم رسم کردید، نقطه‌هایی که در فرم قرار می‌دهید به صورت ناهموار رسم می‌شوند. برای حل این مشکل باید بگوییم هنگامی که یک شکل بزرگ می‌شود، در حقیقت نقاطی که آن را تشکیل می‌دهند زیادتر می‌شوند بنابراین رسم تمام این نقاط در فرم مدت زمان بیشتری طول می‌کشد. هرچه قدر هم که مدت زمان رسم این نقاط در فرم طولانی تر شود، هنگام حرکت ماوس در صفحه تعدادی از رویدادهای `MouseMove` نمی‌توانند فراخوانی شوند و بنابراین هنگام عبور ماوس از آن قسمت از فرم نقطه‌ای در صفحه رسم نمی‌شود و شکل به صورت ناهموار در می‌آید. در بخش امتحان کنید بعد نحوه‌ی حل این مشکل را با هم مشاهده خواهیم کرد.

امتحان کنید: بهینه سازی رسم

(۱) متدهای `PaintCanvas` در کلاس `PaintCanvas` را پیدا کرده و کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void PaintCanvas_Paint(object sender,
                               PaintEventArgs e)
{
    // Go through the list
    foreach (GraphicsItem objGraphicsItem
             in GraphicsItems)
        if (e.ClipRectangle.IntersectsWith(
            objGraphicsItem.rectangle) )
            // Ask each item to draw itself
            objGraphicsItem.Draw(e.Graphics);
}
```

(۲) برنامه را اجرا کرده و شکلی را در فرم رسم کنید. مشاهده خواهید کرد که شکل بسیار نرمتر رسم خواهد شد.

چگونه کار می‌کند؟

کلاس `EventArgs` حاوی خاصیتی به نام `ClipRectangle` است که اطلاعات یک مستطیل را در خود نگهداری می‌کند. این مستطیل محدوده‌ای از فرم که از نوع نا معتبر مشخص شده است را معین می‌کند، که این محدوده به نام **مستطیل چیده شده^۱** شناخته می‌شود. کلاس `Rectangle` نیز دارای متدهای `IntersectsWith` است که یک مقدار بولین را بر می‌گرداند و این مقدار مشخص می‌کند که آیا دو مستطیل همپوشانی دارند یا نه (رو هم قرار می‌گیرند یا نه)؟

به این ترتیب می‌توانیم در این حلقه، مستطیل مشخص کننده‌ی محدوده‌ی تک تک عناصر موجود در لیست را با مستطیل مشخص کننده‌ی محدوده‌ی عنصر کنونی که باید رسم شود، مقایسه کرده و ببینیم که همپوشانی دارند یا نه. در صورتی که این دو مستطیل همپوشانی داشته باشد لازم است که آن را در فرم رسم کنیم و در غیر این صورت می‌توانیم نقطه‌ی بعدی در لیست را بررسی کنیم.

دو تکنیکی که برای بهبود برنامه در این قسمت استفاده کردیم (رسم ناحیه‌ای که لازم است ترسیم شود به جای رسم تمام فرم و نیز رسم نقطه‌ای که جدیداً ایجاد شده است به جای رسم تمام نقاط) دو نکته‌ی بسیار مهم در نوشتن یک برنامه‌ی گرافیکی محسوب می‌شوند و با حذف هر یک از آنها از برنامه، نمی‌توانید به راحتی شکلی را در فرم برنامه ایجاد کنید.

انتخاب رنگ:

حال که یک برنامه‌ی ساده‌ی نقاشی ایجاد کردیم، بهتر است کنترلی بسازیم که به وسیله‌ی آن بتوانیم رنگ ابزار مورد استفاده برای ترسیم در فرم را نیز مشخص کنیم. مانند تمام برنامه‌های گرافیکی یک پالت رنگ ایجاد خواهیم کرد و به وسیله‌ی آن پالت، در هر لحظه به کاربر اجازه می‌دهیم دو رنگ را انتخاب کنند: یک رنگ برای کلیک چپ ماوس و رنگ دیگر برای کلیک راست ماوس.

برای ایجاد این کنترل روش‌های زیادی وجود دارند، اما منطقی‌ترین و ساده‌ترین روش این است که کنترلی حاوی چندین کنترل شیوه Button ایجاد کنیم. سپس رنگ پس زمینه‌ی هر یک از این کنترل‌ها را برابر با یکی از رنگ‌های مورد نظر در پالت رنگ قرار دهیم. به این ترتیب کاربر می‌تواند با کلیک روی هر کدام از این کنترل‌ها یک رنگ را انتخاب کرده و از آن برای رسم شکل استفاده کند. در قسمت بعد، نحوه‌ی ایجاد چنین کنترلی را از پایه بررسی خواهیم کرد.

ایجاد کنترل :ColorPalette

برای اینکه بتوانیم یک کنترل برای پالت رنگ در برنامه بسازیم، باید دو کلاس ایجاد کنیم. کلاس اول، کلاسی است به نام `ColorPalette` که از کلاس `UserControl` مشتق می‌شود. این کلاس برای ترسیم رابط گرافیکی کنترل پالت رنگ مورد استفاده قرار می‌گیرد. کلاس دوم نیز کلاسی به نام `ColorPaletteButton` است که برای نمایش رنگ‌های موجود در پالت به کار می‌رود.

در ایجاد پالت رنگ، ظاهر و مکان قرارگیری دکمه‌هایی که برای انتخاب رنگ در صفحه به کار می‌روند را باید خودمان مشخص کنیم و همچنین باید این ظاهر را هنگام تغییر اندازه‌ی کنترل نیز حفظ کنیم. بنابراین متدهای ایجاد می‌کنیم تا هنگام رخداد رویداد `Resize` فراخوانی شود و مکان قرارگیری رنگها در کنترل پالت رنگ را تنظیم کند.

^۱ Clipping Rectangle

هنگامی که رویداد **Resize** فراخوانی شد، باید مکان قرارگیری هر رنگ را در پالت مشخص کنید. برای این کار از بالا سمت چپ کنترل شروع می کنید و یکی یکی رنگها را در پالت قرار می دهید. سپس هنگامی که به انتهای یک سطر رسیدید، به سطر بعد رفته و رنگها را در سطر جدید قرار می دهید.

امتحان کنید: ایجاد کنترل **ColorPalette**

(۱) با استفاده از پنجره **Solution Explorer** کلاس جدیدی به نام **ColorPaletteButton.cs** به برنامه اضافه کرده و سپس با اضافه کردن کد زیر به این کلاس، فضای نام **System.Drawing** را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.Drawing;
```

(۲) سپس کد مشخص شده در زیر را در این کلاس وارد کنید:

```
public class ColorPaletteButton
{
    // Public members
    public Color color = System.Drawing.Color.Black;
    public Rectangle rectangle;

    // Constructor
    public ColorPaletteButton(Color objColor)
    {
        color = objColor;
    }

    // Move the button to the given position
    public void SetPosition(int x, int y, int buttonSize)
    {
        // Update the members
        rectangle = new Rectangle(x, y, buttonSize, buttonSize);
    }

    // Draw the button
    public void Draw(Graphics graphics)
    {
        // Draw the color block
        SolidBrush objSolidBrush = new SolidBrush(color);
        graphics.FillRectangle(objSolidBrush, rectangle);

        // Draw an edge around the control
        Pen objPen = new Pen(Color.Black);
    }
}
```

```

        graphics.DrawRectangle(objPen, rectangle);
    }
}

```

(۳) حال یک کنترل سفارشی به نام MyPaint اضافه کنید. در قسمت طراحی کنترل، روی این کنترل کلیک راست کرده و گزینه‌ی View Code را انتخاب کنید تا کد مربوط به این کنترل نمایش داده شود. سپس فیلد‌های زیر را به کلاس این کنترل اضافه کنید:

```

// Public members
public ArrayList Buttons = new ArrayList();
public int ButtonSize = 15;
public int ButtonSpacing = 5;
public Color LeftColor = Color.Black;
public Color RightColor = Color.White;

```

این فیلد‌ها برای موارد زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

- لیست Buttons از دکمه‌های مربوط به رنگهای درون پالت را نگهداری می‌کند.
- اندازه‌ی هر دکمه را در پالت رنگ مشخص می‌کند.
- فضای خالی بین هر یک از دکمه‌ها را در پالت رنگ تعیین می‌کند.
- رنگی که هم اکنون برای کلید چپ ماوس در نظر گرفته شده است را نگهداری می‌کند.
- رنگی که هم اکنون برای کلید راست ماوس در نظر گرفته شده است را نگهداری می‌کند.

(۴) حال متد زیر را نیز به کلاس اضافه کنید:

```

Add a new color button to the control
public void AddColor(Color newColor)
{
    // Create the button
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton = new
        ColorPaletteButton(newColor);

    // Add it to the list
    Buttons.Add(objColorPaletteButton);
}

```

(۵) می‌خواهیم هنگامی که کنترل ایجاد می‌شود چند رنگ به صورت پیش فرض در آن وجود داشته باشد، بنابراین کدی را درون متد سازنده‌ی آن قرار می‌دهیم تا هنگام ایجاد کنترل ده رنگ ابتدایی را به آن اضافه کند. برای این کار کد زیر را به متد سازنده‌ی کلاس ColorPalette اضافه کنید:

```

public ColorPalette()
{

```

```

InitializeComponent();

        // Add the colors
        AddColor(Color.Black);
        AddColor(Color.White);
        AddColor(Color.Red);
        AddColor(Color.Blue);
        AddColor(Color.Green);
        AddColor(Color.Gray);
        AddColor(Color.DarkRed);
        AddColor(Color.DarkBlue);
        AddColor(Color.DarkGreen);
        AddColor(Color.DarkGray);
    }

```

۶ به قسمت طراحی کنترل ColorPalette بروگشته و روی خود کنترل کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با کلیک روی آیکون Events در پنجره‌ی Properties، لیست رویدادهای کنترل را نمایش دهید. از این لیست رویداد Resize را انتخاب کرده و روی آن دوبار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void ColorPalette_Resize(object sender,
                                EventArgs e)
{
    // Declare variables to hold the position
    int intX = 0;
    int intY = 0;

    // Go through the array and position the buttons
    foreach (ColorPaletteButton objColorPaletteButton
             in Buttons)
    {
        // Position the button
        objColorPaletteButton.SetPosition(intX, intY,
                                         ButtonSize);

        // Move to the next one
        intX += (ButtonSize + ButtonSpacing);

        // Do we need to go down to the next row
        if (intX + ButtonSize > Width)
        {
            // Move y
            intY += (ButtonSize + ButtonSpacing);

            // Reset x
            intX = 0;
        }
    }
}

```

```

        }
    }

    // Redraw
    this.Invalidate();
}

```

- ۷) مجدداً به لیست رویدادها در پنجره‌ی **Properties** برگردید و رویداد **Paint** را انتخاب کرده روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void ColorPalette_Paint(object sender,
                                PaintEventArgs e)
{
    // Loop through the buttons
    foreach (ColorPaletteButton objColorPaletteButton
             in Buttons)
        // Do we need to draw?
        if (e.ClipRectangle.Intersects(
            objColorPaletteButton.rectangle))
            objColorPaletteButton.Draw(e.Graphics);
}

```

- ۸) قبل از اینکه بتوانید از کنترل ایجاد شده در فرم اصلی برنامه استفاده کنید باید یک بار پروژه را کامپایل کنید. با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه‌ی **Build** → **Build** را انتخاب کنید تا برنامه کامپایل شود.
- ۹) بعد از اینکه برنامه کامپایل شد، به قسمت طراحی فرم مربوط به **Form1** بروید. در این فرم کنترل **PaintCanvas** را انتخاب کرده و با استفاده از پنجره‌ی **Properties** مقدار خاصیت **Dock** آن را به **None** تغییر دهید. حال پنجره‌ی فرم را مقداری بزرگتر کنید تا فضای کمی در پایین آن ایجاد شود.
- ۱۰) با استفاده از قسمت **Components** در جعبه ابزار یک کنترل **ColorPalette** را در پایین فرم قرار داده و خاصیت **Name** آن را برابر با **MyPaint** قرار دهید. همچنین خاصیت **Dock** این کنترل را نیز با مقدار **Bottom** تنظیم کنید.
- ۱۱) حال کنترل **PaintCanvas** را انتخاب کرده، اگر لازم است اندازه‌ی آن را در فرم تنظیم کنید و سپس خاصیت **Anchor** آن را برابر با مقدار **Top**, **Right**, **Left**, **Bottom** قرار دهید. به این ترتیب فرم شما باید مشابه شکل ۱۴-۳ شده باشد.
- ۱۲) اندازه‌ی فرم را مقداری تغییر دهید. مشاهده خواهید کرد که رنگهای موجود در پالت رنگ به صورت مناسب در مکان خود قرار خواهند گرفت.

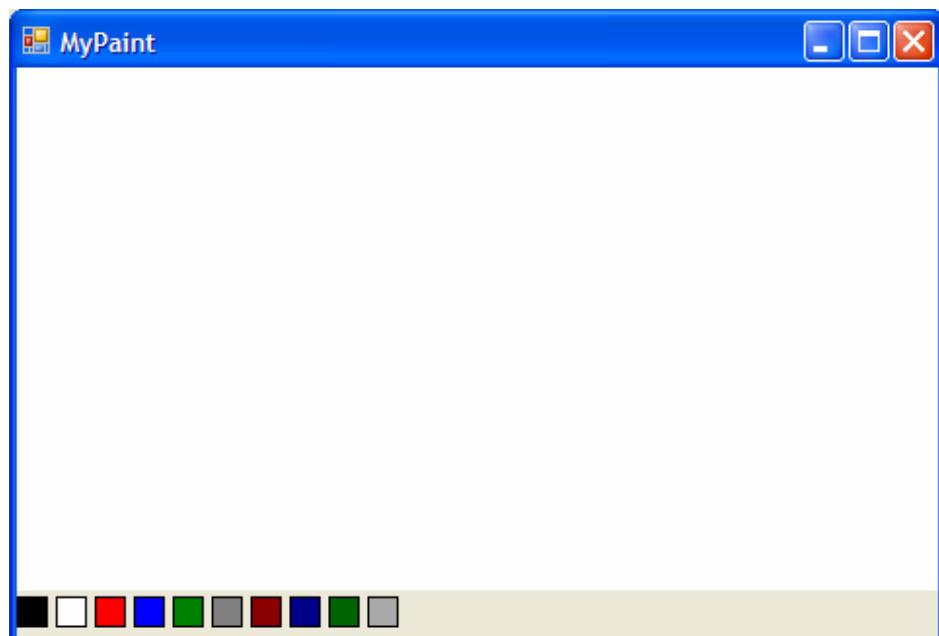
چگونه کار می‌کند؟

خوبی‌خانه کلاس **ColorPaletteButton** قسمت پیچیده‌ای ندارد که در ک آن مشکل باشد و یا نیاز به توضیح زیادی داشته باشد. این کلاس از دو فیلد برای نگهداری رنگ دکمه و نیز مستطیلی که برای آن دکمه کشیده می‌شود تشکیل شده

است. همچنین در این کلاس یک متدهای وجود دارد که مقدار فیلد نگهدارنده رنگ را به صورت اتوماتیک بر اساس ورودی متدهای تنظیم می‌کند.

```
public class ColorPaletteButton
{
    // Public members
    public Color color = System.Drawing.Color.Black;
    public Rectangle rectangle;

    // Constructor
    public ColorPaletteButton(Color objColor)
    {
        color = objColor;
    }
}
```


شکل ۳-۱۴

این کلاس دارای متدهای به نام Draw است و زمانی فراخوانی می‌شود که بخواهیم این دکمه را در پالت رنگ قرار دهیم، برای این کار یک مربع توپر با استفاده از رنگی که این دکمه معرف آن است رسم می‌شود. سپس یک مربع توحالی به رنگ سیاه در اطراف مربع اول رسم می‌شود که همانند یک حاشیه برای آن محسوب می‌شود.

```
// Draw the button
public void Draw(Graphics graphics)
{
    // Draw the color block
    SolidBrush objSolidBrush = new
        SolidBrush(color);
```

```

        graphics.FillRectangle(objSolidBrush,
                               rectangle);

        // Draw an edge around the control
        Pen objPen = new Pen(Color.Black);
        graphics.DrawRectangle(objPen, rectangle);
    }
}

```

همچنین این کلاس دارای متدهای `SetPosition` است که به وسیله‌ی پارامترهایی که دریافت می‌کند، مکان رسم دکمه را در پالت رنگ تعیین می‌کند. به این ترتیب هنگامی که اندازه‌ی فرم تغییر کرد می‌توانیم موقعیت جدید دکمه را (یعنی مکان گوشه‌ی بالا سمت چپ آن را) به همراه اندازه‌ی دکمه به این متدهای فرستاده و سپس با فراخوانی متدهای `Draw` دکمه را در این مکان جدید رسم کنیم.

```

// Move the button to the given position
public void SetPosition(int x, int y,
                        int buttonSize)
{
    // Update the members
    rectangle = new
                Rectangle(x, y, buttonSize, buttonSize);
}

```

احتمالاً جالب ترین قسمت این برنامه متدهای `ColorPalette_Resize` است. الگوریتمی که در این قسمت برای تعیین موقعیت دکمه‌ها استفاده می‌کنید، الگوریتمی است که معمولاً برای تعیین مکان کنترل‌ها و یا شیوه‌های گرافیکی دیگر به کار می‌رود. برای رسم کنترل اندازه‌ی هر کدام از آنها (که در این قسمت شامل اندازه‌ی خود دکمه و اندازه‌ی فضای بین دکمه‌ها است) و نیز محدوده‌ی هر یک را نیز می‌دانیم. تنها کاری که باید انجام دهیم این است که از گوشه‌ی بالا سمت چپ شروع کنیم و یکی دکمه‌ها را در صفحه رسم کنیم تا دیگر فضایی در آن خط باقی نماند باشد، سپس به خط بعدی برویم. برای شروع ابتدا باید حلقه‌ای ایجاد کنیم تا بین تمام دکمه‌های موجود حرکت کند.

```

private void ColorPalette_Resize(object sender,
                                 EventArgs e)
{
    // Declare variables to hold the position
    int intX = 0;
    int intY = 0;

    // Go through the array and position the buttons
    foreach (ColorPaletteButton objColorPaletteButton
             in Buttons)
    {
}

```

متغیر `X` مکان افقی و متغیر `Y` مکان عمودی را نگهداری می‌کند و مقدار اولیه‌ی آنها نیز $(0, 0)$ است. به این معنی که اولین دکمه در موقعیت $(0, 0)$ در کنترل قرار خواهد گرفت.

```
// Position the button
objColorPaletteButton.SetPosition(intX, intY, ButtonSize);
```

بعد از قرار دادن این دکمه، موقعیت افقی را به اندازه‌ی طول یک دکمه و نیز فاصله‌ی بین دو دکمه به سمت راست منتقل می‌کنیم. سپس بررسی می‌کنیم که آیا اگر دکمه‌ی دیگری را در این خط قرار دهیم، طول آن از طول کنترل پالت رنگ بیشتر خواهد شد یا نه؟ در صورتی که فضایی در آن قسمت وجود نداشت، مقدار عمودی را (intY) به اندازه‌ی طول یک دکمه و نیز فاصله‌ی بین دو دکمه به پایین منتقل کرده و مقدار افقی را برابر با صفر قرار می‌دهیم تا مجدداً از ابتدای خط برای رسم دکمه‌ها استفاده کند.

```
// Move to the next one
intX += (ButtonSize + ButtonSpacing);

// Do we need to go down to the next row
if (intX + ButtonSize > Width)
{
    // Move y
    intY += (ButtonSize + ButtonSpacing);

    // Reset x
    intX = 0;
}
}
```

در آخر نیز متد Invalidate در کنترل را فراخوانی می‌کنیم که ظاهر این کنترل نا معتبر است و باید توسط ویندوز مجدداً رسم شود.

```
// Redraw
this.Invalidate();
}
```

پاسخ دادن به کلیک‌ها:

کنترلی که در قسمت قبل برای استفاده به عنوان یک پالت رنگ ایجاد کردیم، باید بتواند هنگامی که کاربر روی یکی از رنگها کلیک کرد، رویداد مناسبی را فراخوانی کند. به همین منظور در بخش امتحان کنید بعد چند رویداد را به این کلاس اضافه خواهیم کرد. به این ترتیب برنامه‌ای که از این کنترل استفاده می‌کند می‌تواند متد‌هایی را ایجاد کرده و تعیین کند که هنگام رخ دادن هر یک از این رویدادها این متد‌ها فراخوانی شوند.

امتحان کنید: پاسخ دادن به کلیک‌ها

(۱) به قسمت ویرایشگر کد برای کلاس ColorPalette بروید و با اضافه کردن کد زیر به این کلاس دو متد مورد نظر را ایجاد کنید:

```
// Public Delegates  
public delegate void _leftClick(Object sender,  
                                  EventArgs e);  
public delegate void _rightClick(Object sender,  
                                  EventArgs e);  
  
// Public Events  
public event _leftClick LeftClick;  
public event _rightClick RightClick;
```

(۲) در این قسمت از برنامه به متدهای نیاز داریم که موقعیت ماوس را دریافت کرده و اعلام کند که اشاره گر ماوس روی کدامیک از کلیدهای موجود در پالت رنگ قرار دارد. برای این کار متد زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
public ColorPaletteButton GetButtonAt(int X, int Y)  
{  
    // Go through each button in the collection  
    foreach (ColorPaletteButton objColorPaletteButton  
            in Buttons)  
        // Is this button in the rectangle?  
        if (objColorPaletteButton.rectangle.Contains(  
            X, Y))  
            return objColorPaletteButton;  
  
    // If no button found, return null value  
    return null;  
}
```

(۳) حال در پنجره‌ی Properties به لیست رویدادهای کنترل ColorPalette رفته، از این لیست رویداد MouseUp را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به این رویداد ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void ColorPalette_MouseUp(object sender,  
                                  MouseEventArgs e)  
{  
    // Find the button that we clicked  
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton =  
        GetButtonAt(e.X, e.Y);  
  
    if (objColorPaletteButton != null)  
    {
```

```

        // Was the left button was clicked?
        if (e.Button == MouseButtons.Left)
    {
        // Set the color
        LeftColor = objColorPaletteButton.color;

        // Raise the event
        LeftClick(this, new EventArgs());
    }
    else if (e.Button == MouseButtons.Right)
    {
        // Set the color
        RightColor = objColorPaletteButton.color;

        // Raise the event
        RightClick(this, new EventArgs());
    }
}

```

(۴) برای تست کنترل جدید به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 رفته و کنترل PaintCanvas را انتخاب کنید. سپس خاصیت Name این کنترل را به Canvas تغییر دهید.

(۵) برنامه را یک بار کامپایل کنید تا تغییراتی که در کنترل ColorPalette ایجاد کرده ایم اعمال شوند.

(۶) سپس کنترل paletteColor از فرم Form1 را انتخاب کرده و با استفاده از لیست رویدادهای این کنترل در پنجره‌ی Properties، رویداد LeftClick را انتخاب کرده و روی آن دوبار کلیک کنید. به این ترتیب متند مربوط به این رویداد ایجاد خواهد شد. سپس کد زیر را در این متند وارد کنید:

```

private void paletteControl_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    Canvas.GraphicColor = paletteControl.LeftColor;
}

```

(۷) برنامه را اجرا کنید. این مرتبه می‌توانید با کلیک روی هر کدام از رنگ‌هایی که در پایین فرم نمایش داده می‌شوند، رنگ مورد استفاده برای ترسیم در فرم را تغییر دهید.

چگونه کار می‌کنند؟

کنترل‌هایی که در این قسمت به عنوان دکمه در پالت رنگ استفاده کرده ایم مقداری با کنترلهای Button که در قسمتهای قبل از آنها استفاده می‌کردیم تفاوت دارند. کنترلهای Button که در قسمت قبل از آنها استفاده می‌کردیم به اندازه‌ی کافی هوشمند بودند تا زمانی که روی آنها کلیک شود را تشخیص داده و با فراخوانی رویدادی در آن زمان کار خاصی را انجام دهند. اما

دکمه هایی که در این قسمت در پالت رنگ ایجاد کردیم، در حقیقت فقط قسمتی از محدوده‌ی پالت رنگ هستند. بنابراین زمان کلیک شدن روی آنها را باید خودمان تشخیص دهیم.

برای این کار از متده استفاده می‌کنیم. این متده موقعیت کنونی اشاره گر ماوس را می‌گیرد و سپس بررسی می‌کند که کدامیک از دکمه‌های موجود در پالت رنگ شامل این موقعیت می‌شوند. به عبارت دیگر مشخص می‌کند که اشاره گر ماوس روی کدامیک از دکمه‌های موجود در پالت رنگ قرار دارد. در اینجا برای تشخیص اینکه اشاره گر ماوس در محدوده‌ی مربع شکل کدامیک از دکمه‌ها قرار دارد می‌توانیم از متده Contains در کلاس Rectangle استفاده کنیم.

```
public ColorPaletteButton GetButtonAt(int X, int Y)
{
    // Go through each button in the collection
    foreach (ColorPaletteButton objColorPaletteButton
             in Buttons)
        // Is this button in the rectangle?
        if (objColorPaletteButton.rectangle.Contains(
            X, Y))
            return objColorPaletteButton;

    // If no button found, return null value
    return null;
}
```

البته مشخص است که کاربر می‌تواند در ناحیه‌ای از این کنترل کلیک کند که هیچ دکمه‌ای در آن قسمت وجود نداشته باشد. بنابراین اگر تا انتهای حلقه هیچ مقداری ازتابع برگشت داده نشد، مقدار null را برمی‌گردانیم تا مشخص شود که در ناحیه‌ای که کلیک شده دکمه‌ای وجود نداشته است.

بعد از اتمام این تابع، متده را ایجاد می‌کنیم تا هنگامی که رویداد MouseUp این کنترل رخداد، این متده فراخوانی شود. در این متده ابتدا با استفاده از متده GetButtonAt مشخص می‌کنیم که کاربر روی کدامیک از دکمه‌های موجود در پالت رنگ کلیک کرده است. سپس اگر کاربر روی دکمه‌ای کلیک کرده بود (مقدار برگشته از تابع مخالف null بود)، بر حسب اینکه کاربر برای کلیک کردن از کلید چپ و یا راست ماوس استفاده کرده است مقدار LeftColor و یا RightColor را برابر با رنگ انتخابی قرار داده و رویداد متناظر آن را نیز فراخوانی می‌کنیم.

```
private void ColorPalette_MouseUp(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Find the button that we clicked
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton =
        GetButtonAt(e.X, e.Y);

    if (objColorPaletteButton != null)
    {
        // Was the left button was clicked?
        if (e.Button == MouseButtons.Left)
        {
```

```

        // Set the color
        LeftColor = objColorPaletteButton.color;

        // Raise the event
        LeftClick(this, new EventArgs());
    }
    else if (e.Button == MouseButtons.Right)
    {
        // Set the color
        RightColor = objColorPaletteButton.color;

        // Raise the event
        RightClick(this, new EventArgs());
    }
}

```

اما هنوز کنترل PaintCanvas در فرم اصلی برنامه فقط می تواند با یک رنگ کار کند. بنابراین متدهای را برای رویداد LeftClick کنترل paletteColor در نظر می گیریم تا فراخوانی این متدهای رنگ مورد استفاده در کنترل PaintCanvas بر اساس رنگ انتخابی در فرم تغییر کند. برای تنظیم رنگ کنترل نیز باید از خاصیت GraphicColor استفاده کنیم.

```

private void paletteControl_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    Canvas.GraphicColor = paletteControl.LeftColor;
}

```

استفاده از دو رنگ در برنامه:

در این قسمت می خواهیم برنامه را به گونه ای تغییر دهیم که بتوانیم با دو رنگ نیز در آن کار کنیم. برای این کار باید دو فیلد public به کلاس PaintCanvas اضافه کنیم تا رنگهای مربوط به کلید چپ و راست ماوس در آنها نگهداری شوند. همچنین باید کدهای دیگر را نیز به گونه ای تغییر دهیم تا تشخیص دهنده که کلید چپ ماوس فشار داده شده است و یا کلید راست ماوس؟

امتحان کنید: استفاده از دو رنگ در برنامه

- (۱) ابتدا باید در کلاس PaintCanvas دو متغیر ایجاد کنیم تا بتوانیم رنگهای مربوط به کلید چپ و راست ماوس را در آنها نگهداری کنیم. بنابراین ویرایشگر کد را برای کلاس PaintCanvas باز کرده و تغییرات زیر را در کد آن کلاس وارد کنید:

```

// Public members
public ArrayList GraphicsItems = new ArrayList();
public GraphicTools GraphicTool = GraphicTools.CirclePen;
public GraphicSizes GraphicSize = GraphicSizes.Medium;

public Color GraphicLeftColor = Color.Black;
public Color GraphicRightColor = Color.White;

```

در متدهای ایجاد شکل به کار گرفته شود. کد نوشته شده در این متدها به صورت زیر تغییر دهد:

```

private void DoMousePaint(MouseEventArgs e)
{
    // Store the new item somewhere
    GraphicsItem objGraphicsItem = null;

    // What color do we want to use?
    Color objColor = GraphicLeftColor;

    if (e.Button == MouseButtons.Right)
        objColor = GraphicRightColor;

    // What tool are you using?
    switch(GraphicTool)
    {
        // CirclePen
        case GraphicTools.CirclePen:
        {
            // Create a new graphics circle
            GraphicsCircle objGraphicsCircle = new
                GraphicsCircle();

            // Set the point for drawing
            objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
                (int)GraphicSize, objColor,
                true);

            // Store this for addition
            objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
            break;
        }
    }

    // Were you given an item?

```

```

if( objGraphicsItem != null )
{
    // Add it to the list
    GraphicsItems.Add(objGraphicsItem);

    // Invalidate the control
    this.Invalidate(objGraphicsItem.rectangle) ;
}
}

```

(۳) در این کلاس رویدادهای MouseMove و MouseDown فقط زمانی متدهای DoMousePaint را فراخوانی می‌کنند که کلید چپ ماوس فشار داده شده باشد. بنابراین باید کد موجود در این متدها را نیز به گونه‌ای تغییر دهیم که در صورت فشار داده شدن کلید راست ماوس نیز، این متدها را فراخوانی کنند. پس تغییرات زیر را در این دو متدها وارد کنید:

```

private void PaintCanvas_MouseDown(object sender,
                                    MouseEventArgs e)
{
    // Is the left mouse button down?
    if( e.Button == MessageBoxButtons.Left ||
        e.Button == MessageBoxButtons.Right)
        DoMousePaint(e);
}

private void PaintCanvas_MouseMove(object sender,
                                    MouseEventArgs e)
{
    // Is the left mouse button down?
    if (e.Button == MessageBoxButtons.Left ||
        e.Button == MessageBoxButtons.Right)
        DoMousePaint(e);
}

```

(۴) سپس باید متدهای Click در کلاس Form1 را نیز به گونه‌ای تغییر دهیم تا به جای تنظیم خاصیت GraphicColor، خاصیت GraphicLeftColor را تنظیم کنیم. بنابراین به قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس Form1 بروید و تغییرات زیر را در این متدها ایجاد کنید:

```

private void paletteControl_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    Canvas.GraphicLeftColor = paletteControl.LeftColor;
}

```

(۵) در آخر نیز باید متد مربوط به رویداد RightClick را ایجاد کیم، برای این کار روی رویداد Properties در قسمت Events پنجه ری دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به کنترل این رویداد ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void paletteControl_RightClick(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    Canvas.GraphicRightColor =
        paletteControl.RightColor;
}
```

حال اگر برنامه را اجرا کنید مشاهده خواهید کرد که می‌توانید با استفاده از کلید راست و چپ ماوس دو رنگ را انتخاب کرده و از آنها برای ترسیم فرم استفاده کنید.

مشخص کردن رنگهای مورد استفاده:

طمئناً تاکنون متوجه شده اید که استفاده از برنامه‌ی MyPaint مقداری گیج کننده است، زیرا با انتخاب یک رنگ از پالت رنگ هیچ روشی برای فهمیدن این که چه رنگی برای کلید راست و چه رنگی برای کلید چپ در نظر گرفته شده است وجود ندارد. برای رفع این مشکل در بخش امتحان کنید بعد برنامه را به گونه‌ای تغییر می‌دهیم تا بر روی دکمه‌ای که رنگ آن برای کلید راست مورد استفاده قرار گرفته است حرف R و بر روی دکمه‌ای که رنگ آن برای کلید چپ مورد استفاده قرار گرفته است، حرف L نمایش داده شود.

امتحان کنید: مشخص کردن رنگهای مورد استفاده

(۱) ابتدا باید برنامه را به گونه‌ای تغییر دهیم که اشیای ایجاد شده از کلاس ColorPaletteButton بدانند به چه کلیدی تعلق دارند. برای این کار قسمت ویرایشگر کد برای کلاس ColorPaletteButton را باز کرده و کد زیر را به ابتدای کلاس اضافه کنید تا بتوانیم از این شمارنده در کلاس استفاده کنیم:

```
public class ColorPaletteButton
{
    // Public enumerations
    public enum ButtonAssignments
    {
        None = 0,
        LeftButton = 1,
        RightButton = 2
    }
```

۲) سپس فیلد زیر را نیز به این کلاس اضافه کنید تا بتوانیم توسط آن مشخص کنیم که رنگ هر دکمه به چه کلیدی از ماوس نسبت داده شده است.

```
// Public members
public Color color = System.Drawing.Color.Black;
public Rectangle rectangle;

public ButtonAssignments ButtonAssignment =
    ButtonAssignments.None;
```

۳) حال باید متدهای `Draw` را به گونه ای تغییر دهیم که حرف L و یا حرف R را روی دکمه های مربوط به آنها در پالت رنگ نمایش دهد. برای این کار کد زیر را به متدهای `Draw` اضافه کنید:

```
// Draw the button
public void Draw(Graphics graphics)
{
    // Draw the color block
    SolidBrush objSolidBrush = new SolidBrush(color);
    graphics.FillRectangle(objSolidBrush, rectangle);

    // Draw an edge around the control
    Pen objPen = new Pen(Color.Black);
    graphics.DrawRectangle(objPen, rectangle);

    // Are you selected?
    if (ButtonAssignment != ButtonAssignments.None)
    {
        // Create a Font
        Font objFont = new Font("verdana", 80,
            FontStyle.Bold);

        // Set the default button assignment
        String strButtonText = "L";

        // Update the button assignment if necessary
        if (ButtonAssignment ==
            ButtonAssignments.RightButton)
        {
            strButtonText = "R";
        }

        // What brush do you want?
        if (color.R < 100 || color.B < 100 ||
            color.G < 100)
        {
            objSolidBrush = new
```

```

        SolidBrush(Color.White);
    }
    else
    {
        objSolidBrush = new
            SolidBrush(Color.Black);
    }

    // Draw the text "L" or "R"
    graphics.DrawString(strButtonText, objFont,
                        objSolidBrush, rectangle.Left,
                        rectangle.Right);
}
}

```

(۴) به قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس `PaletteColor` بروید و کد زیر را به این کلاس اضافه کنید به وسیله ایین دو فیلد می توانیم در هر لحظه مشخص کنیم که رنگ چه دکمه ای از پالت رنگ باید به عنوان رنگ کلید چپ ماوس و رنگ چه دکمه ای باید به عنوان رنگ کلید راست ماوس مورد استفاده قرار گیرد.

```

// Private members
private ColorPaletteButton LeftButton;
private ColorPaletteButton RightButton;

```

(۵) کدی که در این قسمت وارد می کنیم ممکن است مقداری طولانی باشد، اما کار ساده ای را انجام می دهد. در این قسمت باید تغییراتی ایجاد کنیم تا مطمئن شویم یک رنگ نمی تواند به هر دو کلید ماوس نسبت داده شود. همچنین باید حرف L (و یا حرف R) را از روی دکمه ای قبلی در پالت رنگ پاک کنیم و آن را روی دکمه ای جدید قرار دهیم، بنابراین این دو دکمه در پالت رنگ را نیز باید از نوع نا معتبر مشخص کنیم تا مجددآ توسط ویندوز رسم شوند. تغییرات زیر را در متدهای `ColorPalette_MouseUp` ایجاد کنید:

```

private void ColorPalette_MouseUp(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Find the button that we clicked
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton =
        GetButtonAt(e.X, e.Y);

    if (objColorPaletteButton != null)
    {
        // Was the left button was clicked?
        if (e.Button == MouseButtons.Left)
        {
            // Make sure that this button is not
            // the current right button
            if (objColorPaletteButton != RightButton)
            {

```

```

        // Set the color
        LeftColor =
            objColorPaletteButton.color;

        // Clear the existing selection
        if (LeftButton != null)
        {
            LeftButton.ButtonAssignment =
                ColorPaletteButton.ButtonAssignments.None;

            this.Invalidate(
                LeftButton.rectangle);
        }

        // Mark the button
        objColorPaletteButton.ButtonAssignment =
            ColorPaletteButton.ButtonAssignments.LeftButton;

            this.Invalidate(
                objColorPaletteButton.rectangle);

        LeftButton = objColorPaletteButton;

        // Raise the event
        LeftClick(this, new EventArgs());
    }
}

else if (e.Button == MouseButtons.Right)
{
    // Make sure that this button is not
    // the current left button
    if (objColorPaletteButton != LeftButton)
    {
        // Set the color
        RightColor =
            objColorPaletteButton.color;

        // Clear the existing selection
        if (RightButton != null)
        {
            RightButton.ButtonAssignment =
                ColorPaletteButton.ButtonAssignments.None;

            this.Invalidate(
                RightButton.rectangle);
        }
    }
}

```

```

        // Mark the button
        objColorPaletteButton.ButtonAssignment
        = ColorPaletteButton.ButtonAssignments.RightButton;

        this.Invalidate(
            objColorPaletteButton.rectangle);

        RightButton = objColorPaletteButton;

        // Raise the event
        RightClick(this, new EventArgs());
    }
}
}
}
}

```

(۶) در آخر نیز باید کدی را وارد کنیم تا هنگامی که برنامه شروع به کار می کند، یکی از دکمه های موجود در پالت رنگ به کلید چپ ماوس و رنگ دیگر به کلید راست ماوس نسبت داده شود. برای این کار متده AddColor را به نحوی تغییر می دهیم تا اگر هیچ رنگی به دو کلید ماوس نسبت داده نشده بود، رنگ اول را برای کلید چپ و رنگ دوم را برای کلید راست در نظر بگیرد. بنابراین تغییرات زیر را در این متده ایجاد کنید:

```

// Add a new color button to the control
public void AddColor(Color newColor)
{
    // Create the button
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton = new
        ColorPaletteButton(newColor);

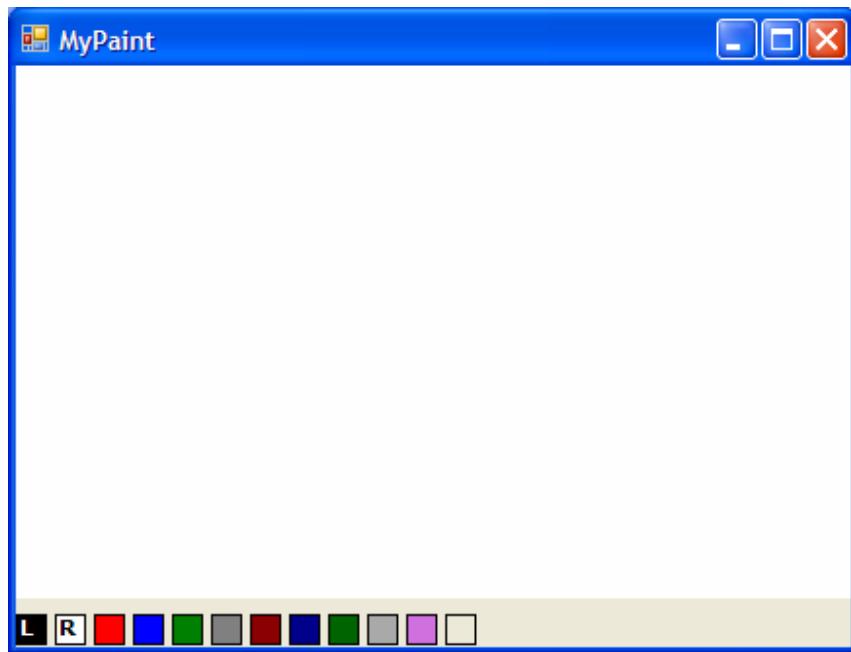
    // Add it to the list
    Buttons.Add(objColorPaletteButton);

    // do we have a button assigned
    // to the left button yet?
    if (LeftButton != null)
    {
        objColorPaletteButton.ButtonAssignment =
            ColorPaletteButton.ButtonAssignments.LeftButton;
        LeftButton = objColorPaletteButton;
    }
    else if (RightButton != null)
    // How about the right button
    {
        objColorPaletteButton.ButtonAssignment =
            ColorPaletteButton.ButtonAssignments.RightButton;
        RightButton = objColorPaletteButton;
    }
}

```

```
    }
}
```

۷) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که رنگ انتخاب شده برای کلیدهای چپ و راست ماوس در این قسمت به وسیله *I* و یا *R* نمایش داده می شوند و با تغییر رنگ انتخابی در پالت رنگ مکان این حروف نیز تغییر می کند (شکل ۴-۱۴).

شکل ۴-۱۴

چگونه کار می کند؟

اولین کاری که در این قسمت از برنامه انجام می دهیم این است که یک شمارنده در کلاس *ColorPaletteButton* ایجاد می کنیم تا به وسیله ای آن بتوانیم وضعیت هر دکمه را تعیین کنیم:

```
// Public enumerations
public enum ButtonAssignments
{
    None = 0,
    LeftButton = 1,
    RightButton = 2
}
```

همانطور که در اعضای این شمارنده نیز مشخص می کنید، رنگ هر دکمه از پالت رنگ می تواند سه حالت داشته باشد: یا به هیچ یک از کلیدهای ماوس نسبت داده نشده باشد، یا برای کلید چپ ماوس در نظر گرفته شده باشد و یا برای کلید راست ماوس در نظر

گرفته شده باشد. علاوه بر این لازم است که دو فیلد نیز به کلاس ColorPalette اضافه کنیم تا بتوانیم به وسیله‌ی آنها در این کلاس تشخیص دهیم که کدامیک از دکمه‌های موجود در پالت رنگ به کلید چپ و راست ماوس نسبت داده شده‌اند. وظیفه‌ی این دو فیلد این است که در هر لحظه مشخص کنند که چه دکمه‌ای برای کلید چپ ماوس و چه دکمه‌ای برای کلید راست ماوس در نظر گرفته شده است.

```
// Private members
private ColorPaletteButton LeftButton;
private ColorPaletteButton RightButton;
```

استفاده از این دو فیلد باعث می‌شود که راحت‌تر بتوانیم دکمه‌ی انتخاب شده در پالت رنگ را تغییر دهیم. به این ترتیب دیگر لازم نیست هنگامی که کاربر رنگ مورد نظر خود را تغییر داد در بین تمام دکمه‌های موجود در پالت رنگ حرکت کرده و بررسی کنیم که حرف L و یا R از روی کدامیک از این دکمه‌ها باید حذف شود. برای مثال هنگامی که کاربر با استفاده از کلید چپ ماوس روی یکی از دکمه‌های موجود در پالت کلیک می‌کند، کافی است که خاصیت ButtonAssignment دکمه‌ای که در فیلد LeftButton به آن اشاره می‌کند را برابر با None قرار داده و رنگ انتخابی کاربر را در فیلد LeftButton قرار دهیم. سپس خاصیت LeftButton در دکمه‌ای که جدیداً انتخاب شده است را نیز برابر با LeftButton.ButtonAssignment قرار دهیم. تنها متدی که در این قسمت ممکن است مقداری گیج کننده به نظر برسد، متد ColorPalette_MouseUp است. در این متد قبل از اینکه دکمه‌ای از پالت رنگ را برای کلید چپ ماوس در نظر بگیریم، باید بررسی کنیم که آن دکمه برای کلید راست مشخص نشده باشد.

```
private void ColorPalette_MouseUp(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Find the button that we clicked
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton =
        GetButtonAt(e.X, e.Y);

    if (objColorPaletteButton != null)
    {
        // Was the left button was clicked?
        if (e.Button == MouseButtons.Left)
        {
            // Make sure that this button is not
            // the current right button
            if (objColorPaletteButton != RightButton)
            {
```

در این صورت می‌توانیم خاصیت LeftColor را برابر با رنگ دکمه‌ای که توسط کاربر انتخاب شده است قرار دهیم:

```
// Set the color
LeftColor = objColorPaletteButton.color;
```

سپس باید بررسی کنیم که آیا قبل از این نیز رنگی برای دکمه‌ی چپ ماوس در نظر گرفته شده بود، که در این صورت باید خاصیت `None` برگردانیم و متد `Invalidate` را برای آن فراخوانی کنیم تا حرف `I` از روی این دکمه از پالت رنگ حذف شود:

```
// Clear the existing selection
if (RightButton != null)
{
    RightButton.ButtonAssignment =
        ColorPaletteButton.ButtonAssignments.None;

    this.Invalidate(RightButton.rectangle);
}
```

علاوه بر این باید خاصیت `ButtonAssignment` دکمه‌ای که جدیداً انتخاب شده است را نیز برابر با `Invalidate` قرار دهیم و متد `LeftButton` را برای آن فراخوانی کنیم. به این ترتیب هنگام ترسیم مجدد فرم، حرف `I` بر روی این دکمه از پالت رنگ نمایش داده می‌شود. همچنین باید خاصیت `LeftButton` را نیز برابر با دکمه‌ای قرار دهید که انتخاب شده است تا در موقع نیاز بتوانیم از آن استفاده کنیم:

```
// Mark the button
objColorPaletteButton.ButtonAssignment =
    ColorPaletteButton.ButtonAssignments.LeftButton;

this.Invalidate(objColorPaletteButton.rectangle);

LeftButton = objColorPaletteButton;
```

در آخر نیز همانند قسمتهای قبل رویداد `LeftClick` را فراخوانی می‌کنیم:

```
// Raise the event
LeftClick(this, new EventArgs());
```

بقیه‌ی متد `ColorPalette_MouseUp` نیز همانند این قسمت است، با این تفاوت که دستورهای آن برای کلید رایت ماوس انجام می‌شود. به این ترتیب که ابتدا بررسی می‌کنیم دکمه‌ای که برای کلید راست ماوس انتخاب شده است، به کلید چپ تعلق نداشته باشد، در این صورت رنگ این دکمه را به خاصیت `RightColor` نسبت می‌دهیم و ... بعد از اتمام این متد، به متد `Draw` در کلاس `ColorPaletteButton` می‌رویم. در این متد بعد از رسم یک دکمه در پالت رنگ، بررسی می‌کنیم که آیا این دکمه به کلیدی از ماوس نسبت داده شده است و در این صورت حرفی متناسب با کلید ماوس را روی این دکمه می‌نویسیم (در مورد ترسیم متن در این قسمت به اختصار توضیح داده شده است، اما در قسمتهای بعدی این فصل در این مورد بیشتر صحبت خواهیم کرد). برای رسم یک متن ابتدا باید با ایجاد شیء ای از کلاس `System.Drawing.Font` فونت متن را مشخص کنیم. در اینجا فونتی از نوع `verdana` با اندازه ۸ و `Bold` ایجاد می‌کنیم:

```
// Draw the button
```

```

public void Draw(Graphics graphics)
{
    // Draw the color block
    SolidBrush objSolidBrush = new SolidBrush(color);
    graphics.FillRectangle(objSolidBrush, rectangle);

    // Draw an edge around the control
    Pen objPen = new Pen(Color.Black);
    graphics.DrawRectangle(objPen, rectangle);

    // Are you selected?
    if (ButtonAssignment != ButtonAssignments.None)
    {
        // Create a Font
        Font objFont = new Font("verdana", 80,
                               FontStyle.Bold);

```

سپس مشخص می کنیم که چه حرفی باید روی این دکمه از پالت رنگ نمایش داده شود:

```

// Set the default button assignment
String strButtonText = "L";

// Update the button assignment if necessary
if (ButtonAssignment ==
    ButtonAssignments.RightButton)
{
    strButtonText = "R";
}

```

حالا باید مشخص کنیم که می خواهیم متن با چه رنگی نوشته شود. در این قسمت نمی توانیم از یک رنگ ثابت برای نوشتن متن استفاده کنیم، زیرا برای مثال اگر همواره متن را با استفاده از رنگ سفید بنویسیم، این متن روی رنگهای روشن به درستی دیده نمی شود. بنابراین باید دقیق کنیم که می خواهیم متن را روی چه رنگی نمایش دهیم. اگر رنگ دکمه ای که می خواهیم روی آن بنویسیم روشن بود باید از رنگ سیاه استفاده کنیم، در غیر این صورت بهتر است رنگ سفید را به کار ببریم:

```

// What brush do you want?
if (color.R < 100 || color.B < 100 || color.G < 100)
{
    objSolidBrush = new SolidBrush(Color.White);
}
else
{
    objSolidBrush = new SolidBrush(Color.Black);
}

```

در آخر نیز متن را با استفاده از تنظیمات مشخص شده در صفحه رسم می کنیم:

```

        // Draw the text "L" or "R"
        graphics.DrawString(strButtonText, objFont,
            objSolidBrush, rectangle.Left,
            rectangle.Right);
    }
}

```

استفاده از رنگهای بیشتر در برنامه:

تاکنون تمام رنگهایی که در این برنامه استفاده کرده ایم، رنگهایی بودند که در چارچوب.NET. تعریف شده بودند برای مثال `Color.Blue` و یا `Color.Black`. البته تعداد رنگهایی که به این صورت در.NET. وجود دارند بسیار زیاد است و شاید در ابتدا کافی به نظر برسد، اما در شرایطی ممکن است بخواهیم که رنگی را خودمان به برنامه اضافه کنیم که در این لیست وجود ندارد.

نکته: برای مشاهده لیست تمام رنگهایی که در.NET. تعریف شده است می توانید از قسمت "All Members" مربوط به "Color Structure" در سیستم راهنمای MSDN مراجعه کنید. همچنین هنگامی که در حال کد نویسی در ویرایشگر کد ویژوال استودیو هستید، با وارد کردن نام شمارنده `COLOR` سیستم هوشمند ویژوال استودیو لیست رنگهای موجود در این شمارنده را نمایش می دهد.

ویندوز برای نمایش یک رنگ از یک عدد ۲۴ بیتی استفاده می کند. این عدد همانطور که می دانید شامل ۳ بایت می شود و هر بایت آن برای نمایش مقدار یکی از سه رنگ اصلی (قرمز، سبز، آبی) در رنگ مورد نظر به کار می رود – این روش معمولاً به نام "مشخص کردن رنگ به صورت^۱RGB" شناخته شده است. به این ترتیب می توانید با مشخص کردن سه عدد در بازه ۰ صفر تا ۲۵۵ مقدار هر یک از سه رنگ اصلی را در رنگ نهایی تعیین کنید و با ترکیب این مقدارها به یکی از ۱۶,۷ میلیون رنگی که می توان با استفاده از این روش نمایش داد دسترسی پیدا کنید. برای مثال با قرار دادن عدد ۲۵۵ برای `Red` و ۰ برای `Green` و `Blue` می توانید رنگ قرمز را ایجاد کنید. قرار دادن هر سه مقدار با عدد صفر رنگ سیاه و تنظیم آنها با عدد ۲۵۵ رنگ سفید را نتیجه می دهد.

برای درک بهتر این موضوع در قسمت بعد مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توانیم رنگ دلخواه خود را به صورت دستی ایجاد کرده و آن را در پالت رنگ قرار دهیم.

امتحان کنید: اضافه کردن رنگهای دلخواه

- (۱) به قسمت طراحی کنترل `ColorPalette` بروید و بعد از کلیک کردن در قسمت خالی از این کنترل، خاصیت `BackColor` را در پنجره `Properties` انتخاب کنید.

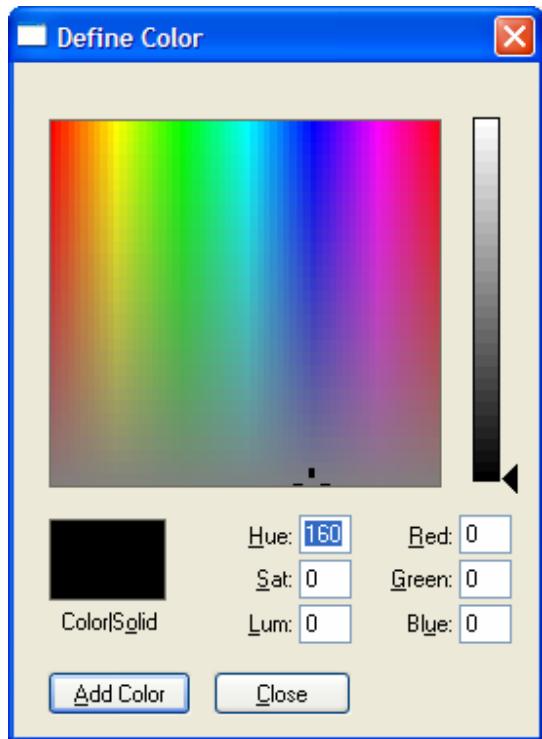
^۱ Red-Green-Blue

- (۲) در لیست مربوط به این خاصیت به قسمت Custom بروید و روی یکی از ۱۶ مربع سفید موجود در پایین این قسمت کلید راست ماوس را فشار دهید.
- (۳) به این ترتیب کادر Color نمایش داده خواهد شد. در این کادر با استفاده از ماوس رنگ مورد نظر خود را انتخاب کنید. در قسمت سمت راست پایین این فرم سه کادر متنه وجود دارند که با عبارات Red و Green و Blue همانند شکل ۵-۱۴ مشخص شده اند. اعدادی که در این سه کادر نمایش داده می شوند را یاداشت کنید.
- (۴) کادر Define Color را بیندید.
- (۵) با استفاده از ویرایشگر کد مربوط به کلاس ColorPalette به قسمت متدهای این کلاس بروید. در متدهای سازنده با استفاده از متد AddColor دکمه‌ی دیگری را همانند کدی که در قسمت زیر مشخص شده است به پالت رنگ اضافه کنید. البته سه عددی که من در این قسمت استفاده کرده ام را با سه عدد مربوط به رنگ انتخابی خود تغییر دهید (دقت کنید که اعداد را به ترتیب وارد کنید: عدد اول مربوط به رنگ قرمز است، عدد دوم مربوط به رنگ سبز و عدد سوم نیز مربوط به رنگ آبی است).

```
public ColorPalette()
{
    InitializeComponent();

    // Add the colors
    AddColor(Color.Black);
    AddColor(Color.White);
    AddColor(Color.Red);
    AddColor(Color.Blue);
    AddColor(Color.Green);
    AddColor(Color.Gray);
    AddColor(Color.DarkRed);
    AddColor(Color.DarkBlue);
    AddColor(Color.DarkGreen);
    AddColor(Color.DarkGray);

    AddColor(Color.FromArgb(208, 112, 222));
}
```


شکل ۵-۱۴

۶) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که رنگ انتخابی شما نیز به پالت رنگ اضافه شده است.

متد FromArgb یکی از متدهای استاتیک موجود در کلاس Color است که می توانید از آن برای تعریف رنگهای مورد نظر خود استفاده کنید.

استفاده از کادر :Color

هر مقدار که رنگهای بیشتری را در ابتدای برنامه به صورت اتوماتیک با پالت رنگ اضافه کنید، باز هم ممکن است کاربر بخواهد از رنگی استفاده کند که در پالت وجود نداشته باشد. بهترین روش برای اینکه به کاربر اجازه دهیم از هر رنگی که تمایل دارد استفاده کند، این است که در برنامه کادر Color (که در فصل هفتم با آن آشنا شدیم) را به کار ببریم. در بخش امتحان کنید بعد، برنامه را به گونه ای تغییر خواهیم داد که کاربر بتواند رنگ مورد نظر خود را به وسیله ای کادر محاوره ای Color انتخاب کند.

انتخاب کنید: استفاده از کادر Color در برنامه

(۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به کنترل ColorPalette بروید و با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل ColorDialog را به این کنترل اضافه کنید. سپس خاصیت Name کنترل را برابر با dlgColor دهید.

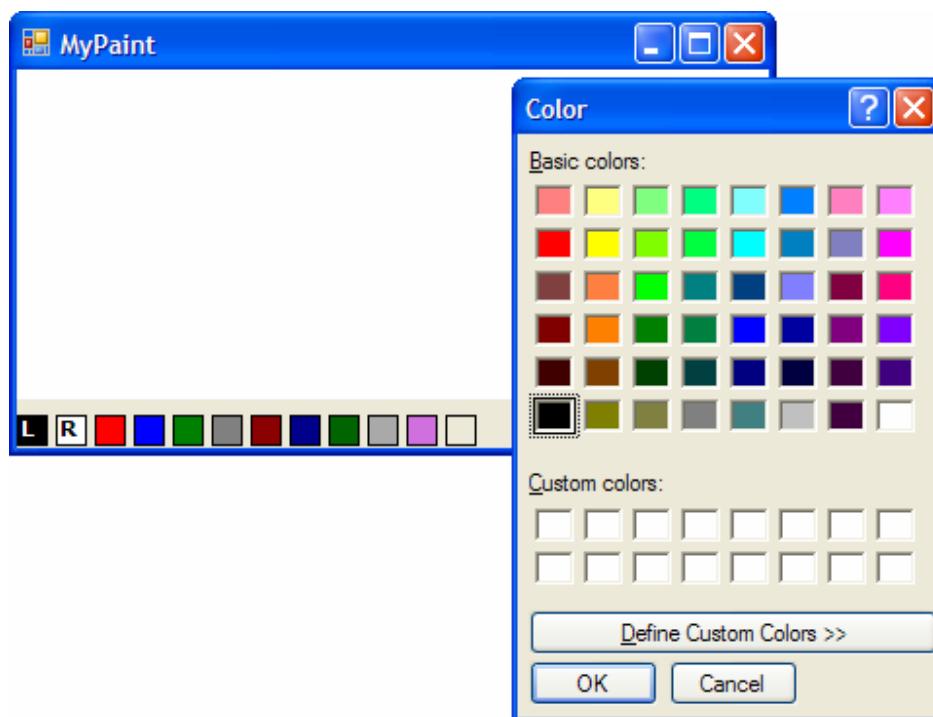
(۲) حال به قسمت ویرایشگر کد کلاس ColorPalette مربوط و متدهای ColorPalette_MouseUp در این قسمت را پیدا کنید. می خواهیم این متدهای گونه ای تغییر دهیم که اگر کاربر در ناحیه ای از این کنترل کلیک کرد که هیچ دکمه ای از پالت وجود نداشت (به عبارت دیگر روی هیچ دکمه ای از پالت کلیک نکرده بود)، قادر باشیم رنگ دلخواه خود را به وسیله ای این کادر به پالت رنگ اضافه کند. به قسمت انتهای Color را نمایش دهیم تا بتواند رنگ دلخواه خود را به وسیله ای این کادر به پالت رنگ اضافه کند. به قسمت انتهای این متدها بروید و یک عبارت else به همراه کدی که در زیر مشخص شده است را به متدهای اضافه کنید:

```
private void ColorPalette_MouseUp(object sender,
                                  MouseEventArgs e)
{
    // Find the button that we clicked
    ColorPaletteButton objColorPaletteButton =
        GetButtonAt(e.X, e.Y);

    if (objColorPaletteButton != null)
    {
        ...
        // Raise the event
        RightClick(this, new EventArgs());
    }
}
else
{
    // Display the Color dialog
    if (dlgColor.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        // Add the new color
        AddColor(dlgColor.Color);

        // Resize the palette to show the color
        OnResize(new EventArgs());
    }
}
```

(۳) برنامه را اجرا کرده و روی قسمتی خالی از پالت رنگ کلیک کنید. مشاهده می کنید که همانند شکل ۱۴-۶ کادر نمایش داده می شود و می توانید رنگ مورد نظر خود را به پالت اضافه کنید.

شکل ۱۴-۶

استفاده از رنگهای سیستمی:

تاکنون نحوه استفاده از رنگهای تعریف شده در.NET. و همچنین استفاده از رنگهای مورد نظر خودتان را در برنامه مشاهده کردید. مورد آخری که باید در مورد رنگها بدانید، استفاده از رنگهای سیستمی در برنامه است. در سیستم عامل ویندوز این امکان برای کاربر وجود دارد که رنگ هر قسمتی که مشاهده می کند را به گونه ای دلخواه تغییر دهد، برای مثال رنگ دکمه ها، رنگ منو ها، رنگ نوار عنوان و ... را به رنگ دلخواه خود در آورد. بنابراین هنگام نوشتن یک برنامه اگر می خواهید یک رابط گرافیکی برای کنترل خود طراحی کنید، بهتر است این نکته را در نظر داشته باشید که از یک سیستم به سیستم دیگر ممکن است رنگ کنترل ها کاملاً تغییر کند (برای مثال ممکن است کاربری ویندوز را به گونه ای تنظیم کند تا رنگ دکمه ها به رنگ آبی نمایش داده شوند)، بنابراین باید ظاهر کنترل خود را به گونه ای طراحی کنید که بر اساس ظاهر سیستمی که در آن مورد استفاده قرار می گیرد تغییر کند.

برای این کار می توانید از رنگهای سیستمی که در.NET. تعریف شده اند استفاده کنید. برای دسترسی به رنگهای سیستمی باید کلاس System.Drawing.SystemColors را به کار ببرید. برای مشاهده ای لیستی از تمام رنگهای سیستمی موجود در این کلاس می توانید از قسمت مربوط به این کلاس در سیستم راهنمای MSDN استفاده کنید. همچنین با استفاده از ابزار Object Browser و یا ویژگی هوشمندی ویژوال استودیو هنگام کد نویسی نیز می توانید لیست رنگهای موجود در این قسمت را مشاهده کنید.

در بخش امتحان کنید بعد، رنگی را به پالت رنگ اضافه می کنیم که هم رنگ نوار منوی کامپیوتر باشد.

امتحان کنید: استفاده از رنگهای سیستمی

(۱) ویرایشگر کد مربوط به کلاس ColorPalette را باز کرده و به متاد سازنده‌ی این کلاس بروید. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متاد اضافه کنید:

```
public ColorPalette()
{
    InitializeComponent();

    // Add the colors
    AddColor(Color.Black);
    AddColor(Color.White);
    AddColor(Color.Red);
    AddColor(Color.Blue);
    AddColor(Color.Green);
    AddColor(Color.Gray);
    AddColor(Color.DarkRed);
    AddColor(Color.DarkBlue);
    AddColor(Color.DarkGreen);
    AddColor(Color.DarkGray);
    AddColor(Color.FromArgb(208, 112, 222));

    AddColor(SystemColors.MenuBar);
}
```

(۲) با اجرای برنامه مشاهده خواهید کرد که رنگ جدیدی، همنگ با نوار منوی ویندوز به پالت رنگ اضافه شده است.

استفاده از ابزارهای متفاوت:

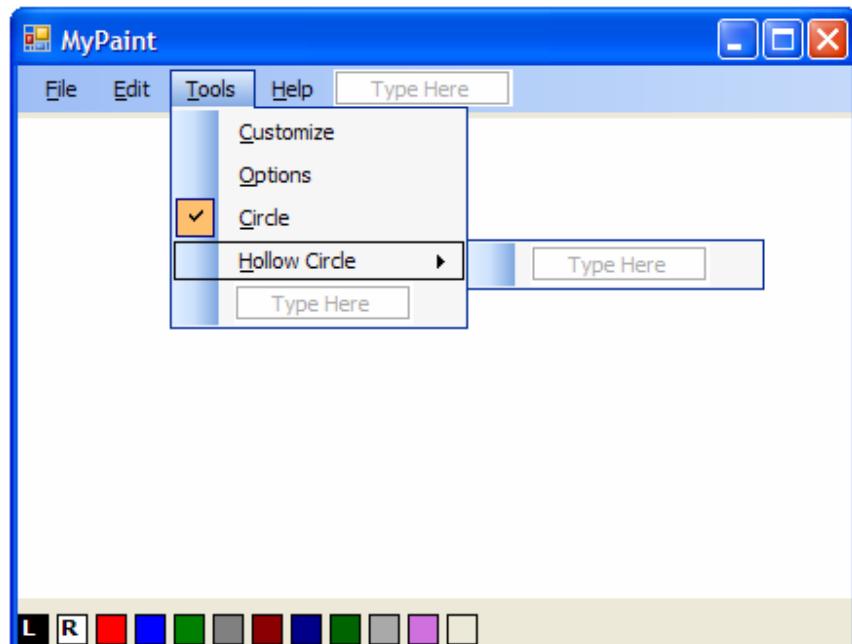
حالا که توانستیم با موفقیت استفاده از ابزار دایره‌ی توپر را به همراه تمام امکانات لازم به برنامه اضافه کنیم، بهتر است توجه خود را روی اضافه کردن ابزارهای دیگر به برنامه قرار دهیم، در بخش امتحان کنید بعد نوار منوی به برنامه اضافه خواهیم کرد که به وسیله‌ی آن می‌توانید ابزار مورد استفاده در برنامه را انتخاب کنید.

نکته: برای تکمیل این بخش از برنامه لازم است که یک نوار منو به برنامه اضافه کنیم. اگر احساس می‌کنید در استفاده از کنترلهای مربوط به نوار منو مشکلی دارید، به فصل هشتم مراجعه کنید.

امتحان کنید: اضافه کردن منو به برنامه

(۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروید و خاصیت Anchor کنترل PaintCanvas را به Left, Right, Bottom تغییر دهید.

- (۲) حال بر روی نوار عنوان فرم کلیک کرده تا فرم انتخاب شود، سپس اندازه‌ی آن را به گونه‌ای تغییر دهید که بتوانید یک کنترل **MenuStrip** را در بالای آن قرار دهید.
- (۳) با استفاده از جعبه ابزار به قسمت **Menus & Toolbars** بروید و روی کنترل **MenuStrip** دو بار کلیک کنید. به این ترتیب یک نمونه از این کنترل به نام **MenuStrip1** در پایین قسمت طراحی فرم قرار خواهد گرفت. روی این کنترل کلیک راست کرده و در منوی که باز می‌شود گزینه‌ی **Insert Standard Items** را انتخاب کنید.
- (۴) در صورت لزوم اندازه‌ی فرم را به گونه‌ای تغییر دهید تا کنترل **PaintCanvas** دقیقاً پایین نوار منو قرار بگیرد. سپس کنترل **PaintCanvas** را انتخاب کرده و خاصیت **Anchor** آن را مجدداً به **Top, Left, Bottom, Right** برگردانید.
- (۵) حال به منوی **Tools** در کنترل **MenuStrip1** بروید و در این منو، در کادر سفید پایین منو که عبارت **Type Here** در آن نوشته شده است کلیک کرده و عبارت **&Circle** را در این قسمت وارد کنید تا گزینه‌ی **Checked Tools** جدیدی به منوی اضافه شود. سپس با استفاده از پنجره‌ی **Properties** خاصیت آن را به **True** و خاصیت **CheckOnClick** را نیز به **True** تغییر دهید.
- (۶) در کادر **Type Here** بعدی در پایین گزینه‌ی **Circle** کلیک کرده و عبارت **&Hollow Circle** را در آن وارد کنید. سپس با استفاده از پنجره‌ی **Properties** خاصیت **CheckOnClick** این گزینه را برابر با **True** قرار دهید. به این ترتیب فرم برنامه باید مشابه شکل ۷-۱۴ شده باشد.

شکل ۷-۱۴

استفاده از دایره‌های توخالی:

در قسمتهای قبلی برای ترسیم فقط می‌توانستیم از دایره‌های توپر استفاده کنیم، در بخش امتحان کنید بعد برنامه را به گونه‌ای تغییر خواهیم داد که بتوانیم ابزار مورد استفاده برای ترسیم یک شکل را تعیین کنیم، برای مثال از قلمی به شکل دایره‌های توپر استفاده کنیم و یا قلمی به شکل دایره‌های توخالی را به کار ببریم.

امتحان کنید: استفاده از دایره‌های توخالی

(۱) اولین کاری که در این قسمت باید انجام دهیم این است که شمارنده‌ی `GraphicTools` که در کلاس `PaintCanvas` تعریف شده است را به گونه‌ای تغییر دهیم که شامل ابزاری برای دایره‌ی توخالی نیز بشود. بنابراین به قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس `PaintCanvas` بروید و تغییر زیر را در شمارنده‌ی `PaintCanvas` ایجاد کنید:

```
public partial class PaintCanvas : UserControl
{
    public enum GraphicTools
    {
        CirclePen = 0,
        HollowCirclePen = 1
    }
}
```

(۲) به قسمت طراحی فرم مربوط به `Form1` بروید و در نوار منوی بالای فرم، روی کنترل `circleToolStripMenuItem` دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void circleToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Set the tool
    Canvas.GraphicTool =
        PaintCanvas.GraphicTools.CirclePen;

    // Uncheck the Hollow Circle menu item
    hollowCircleToolStripMenuItem.Checked = false;
}
```

(۳) حال مجدداً به قسمت طراحی فرم مربوط به `Form1` بروگشته و روی کنترل `hollowCircleToolStripMenuItem` در منوی `Tools` در نوار منوی بالای فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void hollowCircleToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
```

```

{
    // Set the tool
    Canvas.GraphicTool =
        PaintCanvas.GraphicTools.HollowCirclePen;

    // Uncheck the Circle menu item
    circleToolStripMenuItem.Checked = false;
}

```

۴) نیازی نیست که گزینه های دیگر نوار منو را نیز تکمیل کنیم، اما بهتر است که کد مربوط به گزینه `Exit` در منوی `File` را نیز وارد کنیم تا در برنامه بتوانیم از این منو استفاده کنیم. پس در قسمت طراحی فرم روی این گزینه دو بار کلیک کرده تا متد مربوط به رویداد `Click` آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این منو اضافه کنید:

```

private void exitToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Close the application
    this.Close();
}

```

۵) ویرایشگر کد کلاس `PaintCanvas` را مجدداً باز کرده و دستورات موجود در بلاک `DoMousePaint` در متد `switch(GraphicTool)` به صورت مشخص شده در زیر تغییر دهید.

```

// What tool are you using?
switch(GraphicTool)
{
    // CirclePen
    case GraphicTools.CirclePen:
    {
        // Create a new graphics circle
        GraphicsCircle objGraphicsCircle = new
            GraphicsCircle();

        // Set the point for drawing
        objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
                                   (int)GraphicSize, objColor,
                                   true);

        // Store this for addition
        objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
        break;
    }
    // HollowCirclePen
    case GraphicTools.HollowCirclePen:
    {
        // Create a new graphics circle

```

```

    GraphicsCircle objGraphicsCircle = new
                                GraphicsCircle();

    // Set the point for drawing
    objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
                               (int)GraphicSize, objColor,
                               false);

    // Store this for addition
    objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
    break;
}
}

```

۶) بعد از این باید متد Draw در کلاس GraphicsCircle را به گونه‌ای تغییر دهیم که تشخیص دهد چه موافقی باید دایره‌ی توخالی رسم کند و چه موافقی باید دایره‌ی توپر رسم کند. بنابراین ویرایشگر کد کلاس Draw ایجاد کنید:

```

public override void Draw(Graphics graphics)
{
    if (IsFilled)
    {
        // Create a new pen
        SolidBrush objSolidBrush = new
                                   SolidBrush(this.color);

        // Draw the circle
        graphics.FillEllipse(objSolidBrush,
                            this.rectangle);
    }
    else
    {
        // Create a pen
        Pen pen = new Pen(this.color);

        // Use DrawEllipse instead
        Rectangle objRectangle = this.rectangle;
        objRectangle.Inflate(-1, -1);
        graphics.DrawEllipse(pen, objRectangle);
    }
}

```

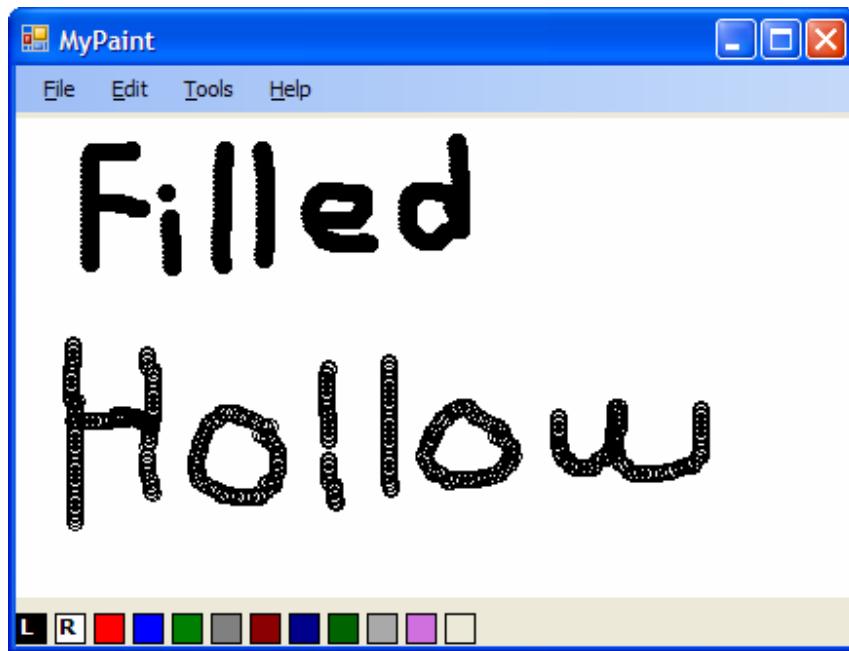
۷) حالا برنامه را اجرا کنید. به این ترتیب می‌توانید با استفاده از منوی Tools ابزار گرافیکی که می‌خواهید از آن استفاده کنید را انتخاب کرده و رسم شکل را با آن ابزار انجام دهید (شکل ۸-۱۴).

چگونه کار می کند؟

هنگامی که کاربر روی کی از ابزارهای موجود در منوی Tools کلیک می کند، رویداد Click آن ابزار فراخوانی می شود. هنگام فراخوانی این رویداد ابتدا باید خاصیت GraphicTool در کنترل PaintCanvas را برابر با ابزار انتخاب شده قرار دهیم، سپس باید علامت تیک کنار این گزینه ها در نوار منو را تصحیح کنیم. هنگامی که یک گزینه انتخاب شود، علامت تیک به صورت اتوماتیک در کنار آن قرار می گیرد اما علامت تیک که در کنار گزینه ای قبلی قرار داشته است برداشته نمی شود. بنابراین در متدهیم، باید این علامت را به صورت دستی از کنار گزینه ای دیگر حذف کنیم:

```
private void hollowCircleToolStripMenuItem_Click(
    object sender, EventArgs e)
{
    // Set the tool
    Canvas.GraphicTool =
        PaintCanvas.GraphicTools.HollowCirclePen;

    // Uncheck the Circle menu item
    circleToolStripMenuItem.Checked = false;
}
```


شکل ۸-۱۴

صرفنظر از نوع ابزاری که برای ترسیم انتخاب شده است، هنگامی که اشاره گر ماوس بخواهد با حرکت روی صفحه شکلی را ترسیم کند متدهیم از کلاس PaintCanvas فراخوانی می شود. بنابراین قسمت switch این متدهیم باید به گونه ای تغییر دهیم که بسته به ابزاری که انتخاب شده است، شکل مناسبی را ایجاد کرده و به آرایه ای اجزای تشکیل دهنده

ی فرم اضافه کند. اگر بخواهیم با هر بار کلیک کردن روی فرم، یک دایره‌ی توخالی رسم شود باید پارامتر `true` و اگر بخواهیم یک دایره‌ی توپر رسم شود باید پارامتر `false` را به متدهای `SetPoint` بفرستیم.

```

switch(GraphicTool)
{
    // CirclePen
    case GraphicTools.CirclePen:
    {
        // Create a new graphics circle
        GraphicsCircle objGraphicsCircle = new
            GraphicsCircle();

        // Set the point for drawing
        objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
            (int)GraphicSize, objColor,
            true);

        // Store this for addition
        objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
        break;
    }
    // HollowCirclePen
    case GraphicTools.HollowCirclePen:
    {
        // Create a new graphics circle
        GraphicsCircle objGraphicsCircle = new
            GraphicsCircle();

        // Set the point for drawing
        objGraphicsCircle.SetPoint(e.X, e.Y,
            (int)GraphicSize, objColor,
            false);

        // Store this for addition
        objGraphicsItem = objGraphicsCircle;
        break;
    }
}

```

به این ترتیب پارامتر `graphicIsFilled` که به متدهای `SetPoint` و `FillEllipse` می‌شود مشخص می‌کند که باید دایره‌ی توخالی رسم کنیم و یا دایره‌ی توپر. بنابراین در متدهای `Draw` در کلاس `GraphicsCircle` شرطی را قرار می‌دهیم تا اگر خاصیت `IsFilled` برابر با `true` بود، این متدهای استفاده از متدهای `FillEllipse` یک دایره‌ی توپر رسم کند. در غیر این صورت متدهای `Draw` با فراخوانی متدهای `DrawEllipse` یک دایره‌ی توپر رسم می‌کند. در این متدهای دایره‌های توخالی بهتر نمایش داده شوند، از یک حقه‌ی کوچک استفاده کرده ایم، به این صورت که هنگام رسم این دایره طول و عرض آن را یک واحد کاهش می‌دهیم. به این ترتیب دایره‌ای که در صفحه رسم می‌شود واضح‌تر خواهد

بود. دلیل این مورد به علت طبیعت خاصی است که سیستم گرافیکی ویندوز بر اساس آن کار می‌کند. هر چه بیشتر در این زمینه فعالیت کنید، در این موارد نیز تجربه‌ی بیشتری بدست خواهد آورد.

```
public override void Draw(Graphics graphics)
{
    if (IsFilled)
    {
        // Create a new pen
        SolidBrush objSolidBrush = new
            SolidBrush(this.color);

        // Draw the circle
        graphics.FillEllipse(objSolidBrush,
            this.rectangle);
    }
    else
    {
        // Create a pen
        Pen pen = new Pen(this.color);

        // Use DrawEllipse instead
        Rectangle objRectangle = this.rectangle;
        objRectangle.Inflate(-1, -1);
        graphics.DrawEllipse(pen, objRectangle);
    }
}
```

خوب، به این ترتیب تمام قسمتهای مورد نیاز برای یک برنامه‌ی گرافیکی ساده را به برنامه‌ی خودمان اضافه کردیم و تقریباً تمام نکات ابتدایی که لازم بود برای برنامه‌نویسی گرافیکی دو بعدی در ویندوز بدانیم را نیز با هم بررسی کردیم. در ادامه‌ی فصل سعی می‌کنیم که مقداری هم به مبحث کار با عکسها در ویندوز C# ۲۰۰۵ بپردازیم.

کار با عکسها:

در چارچوب .NET. برای سادگی کار با عکس، تمام امکانات لازم برای ذخیره کردن و همچنین نمایش دادن قالبهای عمومی، به صورت درونی ایجاد شده است. برای مثال می‌توانید به راحتی عکس‌هایی را با قالبهای زیر ذخیره کرده و یا نمایش دهید:

- .bmp : قالب استاندار ویندوز برای تصاویری که به صورت بیت مپی ذخیره می‌شوند.
- .gif : قالب استاندار تصاویر کوچک اینترنتی که معمولاً حجم کم و کیفیت پایینی دارند.
- .jpg و .jpeg : قالب مربوط به عکس‌هایی که می‌خواهیم کیفیت مطلوب و نیز حجم کمی داشته باشند تا بتوانیم در اینترنت از آنها استفاده کنیم.
- .png : کاربردی مشابه فایلهایی با قالب gif دارد.
- .tiff : فرمات فایل استاندارد برای ذخیره و یا تغییر در فایلهای اسکن شده است.

- .wmf و .emf : فرمت استاندارد برای فایل‌هایی از نوع Windows Metafile
- .ico : قالب استاندارد برای ذخیره‌ی آیکون برنامه‌ها
- .exif : قالب فایل استاندارد که معمولاً به صورت درونی بین دوربین‌های دیجیتالی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

قبل از.NET. برنامه نویسانی که می‌خواستند با تصاویر مورد استفاده در اینترنت کار کنند و یا از آنها در برنامه‌های خود استفاده کنند (معمولًاً تصاویری با پسوند های gif و jpg و .ico) مجبور بودند کنترلهای سفارشی نوشته شده به وسیله‌ی شرکت‌های دیگر را در برنامه‌ی خود به کار ببرند. اما اکنون کار با این نوع تصاویر به صورت درونی در.NET. پشتیبانی می‌شود و می‌توانید به سادگی از آنها در برنامه‌های خود استفاده کنید.

اما جالب اینجاست که.NET. نه تنها استفاده از این فایل‌ها را پشتیبانی می‌کند، بلکه اجازه‌ی ذخیره‌ی یک تصویر در هر یک از این قالب‌ها نیز می‌دهد. بنابراین برای مثال می‌توانید یک عکس با پسوند gif را باز کرده و سپس آن را با پسوند دیگری مانند png و یا bmp ذخیره کنید. برای کار با تصاویر در.NET. دو روش کلی وجود دارد. اول این است که از کنترل PictureBox در جعبه ابزار استفاده کنید. برای کار با این کنترل می‌توانید یک نمونه از آن را در فرم برنامه قرار داده و سپس چه در زمان اجرا و چه در زمان طراحی آدرس یک عکس را برای آن مشخص کنید. به این ترتیب این کنترل آن عکس را در فرم برنامه نمایش می‌دهد. البته این روش فقط برای نمایش عکسهای ثابت در برنامه مناسب است. روش دیگر این است که عکسها را در داخل کنترل‌هایی که خودتان ایجاد می‌کنید نمایش دهید. در ادامه‌ی فصل برنامه‌ی MyPaint را به گونه‌ای تغییر خواهیم داد که بتوانیم به جای ترسیم روی یک فرم سفید و خالی، روی یکی از عکسهایی که از دیسک کامپیوتر مشخص می‌کنیم، تصویری را رسم کنیم.

نمایش تصاویر:

برای نمایش یک تصویر باید از شیء ای از کلاس System.Drawing.Image استفاده کنیم. در بخش امتحان کنید بعد، برنامه را به گونه‌ای تغییر خواهیم داد تا بتوانیم یک عکس خاص را در پس زمینه‌ی فرمی که در آن نقاشی می‌کنیم نمایش دهیم.

امتحان کنید: تنظیم عکس پس زمینه

- (۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروید و با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل OpenFileDialog را روی فرم قرار دهید. سپس خاصیت Name این کنترل را برابر با dlgFileOpenBackground قرار دهید.
- (۲) حال باید کاری کنیم تا زمانی که کاربر روی گزینه‌ی Open در منوی File کلیک کرد، پنجره‌ی Open نمایش داده شود. بنابراین در منوی File موجود در فرم برنامه، روی گزینه‌ی Open دوبار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click این کنترل ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void openToolStripMenuItem_Click(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // Set the open file dialog properties
```

```

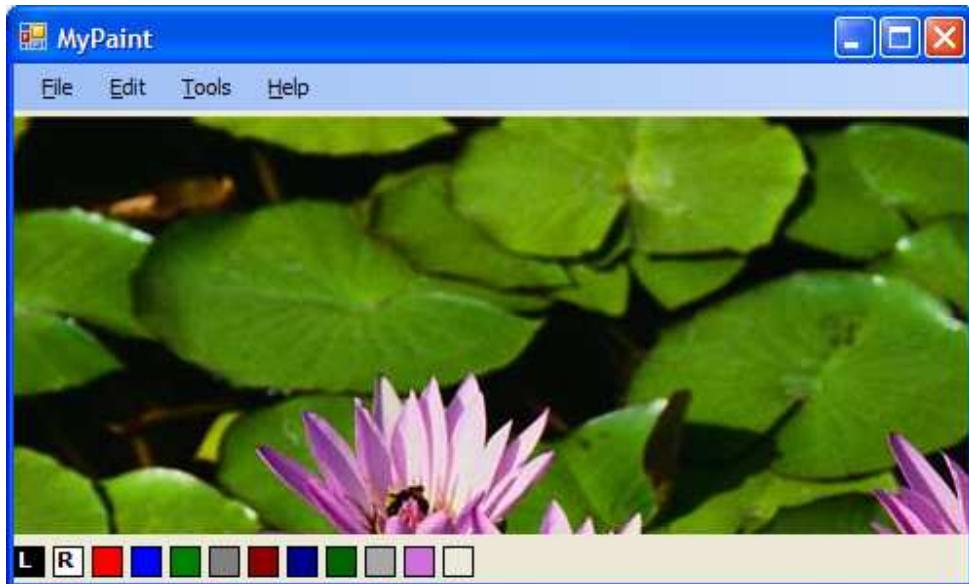
        dlgFileOpenBackground.Filter = "Image files" +
            " (*.gif,*.jpg,*jpeg,* bmp,* wmf,* png)" +
            "| *.gif;*.jpg;*.jpeg;*.bmp;*.wmf;*.png|All" +
            " files (*.*)|*.*";
        dlgFileOpenBackground.FilterIndex = 1;
        dlgFileOpenBackground.Title = "Open Picture Files";

    // Show the dialog
    if (dlgFileOpenBackground.ShowDialog() ==
        DialogResult.OK)
    {
        // Create a new image that references the file
        Image backgroundImage = Image.FromFile(
            dlgFileOpenBackground.FileName);

        // Set the background of the canvas
        Canvas.BackgroundImage = backgroundImage;
    }
}

```

(۳) برنامه را اجرا کرده و روی گزینه‌ی Open در منوی File کلیک کنید تا قادر محاوره‌ای نمایش داده شود. در این قادر آدرس یک فایل تصویر با یکی از فرمات‌های مشخص شده را معین کنید. مشاهده خواهید کرد که تصویر انتخابی شما همانند شکل ۹-۱۴ در برنامه نمایش داده می‌شود.

شکل ۹-۱۴

چگونه کار می‌کند؟

ممکن است با خود بگویید "من که برای نمایش تصویر کاری انجام ندادم؟"، خوب حق با شماست. برای اینکه بتوانید تصویری را در برنامه نمایش دهید نیازی ندارید که از کد زیادی استفاده کنید. کنترل‌های سفارشی که ایجاد می‌کنیم همه از کلاس `UserControl` مشتق می‌شوند و این کلاس نیز خود به صورت غیر مستقیم از کلاس `Control` مشتق می‌شود. در کلاس `Control` خاصیتی به نام `BackgroundImage` تعریف شده است که می‌تواند شیء ای از نوع `Image` را در خود نگهداری کرده و آن را به عنوان تصویر پس زمینه نمایش دهد. بنابراین کافی است که تصویر مورد نظر خود را انتخاب کرده و شیء `Image` مربوط به آن را در این خاصیت قرار دهید. بقیه ای کارهای مربوط به ترسیم تصویر به عهده ای کلاس پایه خواهد بود.

بعد از اینکه آدرس فایل تصویر را به وسیله ای کادر `Open` بدست آورده‌یم می‌توانیم با استفاده از متدهاستاتیک `FromFile` از کلاس `Image` آن را در یک شیء از کلاس `Image` قرار دهیم. استفاده از این کلاس ساده ترین روش برای نمایش یک فایل تصویر موجود در کامپیوتر است.

```
// Show the dialog
if (dlgFileOpenBackground.ShowDialog() ==
    DialogResult.OK)
{
    // Create a new image that references the file
    Image backgroundImage = Image.FromFile(
        dlgFileOpenBackground.FileName);

    // Set the background of the canvas
    Canvas.BackgroundImage = backgroundImage;
}
```

ممکن است حس کنید با قرار دادن یک عکس در پس زمینه ای برنامه، سرعت برنامه کاهش پیدا می‌کند. علت این امر در این است که ترسیم یک عکس در فرم کار سنگینی است و انجام آن زمان زیادی را صرف می‌کند. برای رفع این مشکل می‌توانید از عکسهای کوچکتر برای نمایش در فرم استفاده کنید.

تغییر اندازه ای تصاویر:

در قسمت قبل اگر عکسی که برای فرم در نظر می‌گرفتیم کوچکتر از اندازه ای فرم بود، و یا اندازه ای تغییر می‌دادیم که بزرگتر از اندازه ای عکس شود متوجه می‌شدیم که چندین کپی از عکس انتخابی شما در کنار هم چیده می‌شود تا فرم برنامه پر شود. همچنین اگر اندازه ای فرم از اندازه ای عکس انتخابی شما کوچکتر باشد، مقداری از عکس در برنامه نمایش داده نمی‌شود. بهتر است برنامه را به گونه ای تغییر دهیم که با تغییر اندازه ای عکس آن را در فرم برنامه نمایش دهد. در قسمت امتحان کنید بعدی، برای اینکه بتوانیم با تغییر اندازه ای عکس آن را به اندازه ای فرم در آورده و نمایش دهیم وظیفه ای نمایش تصویر را از کلاس `Control` خواهیم گرفت و در خودمان آن را انجام خواهیم داد.

امتحان کنید: نمایش تصویر در کلاس `PaintCanvas`

(۱) قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس `PaintCanvas` را باز کنید.

(۲) در این قسمت به جای استفاده از متده مربوط به `Paint` از متده `OnPaintBackground` استفاده می کنیم که قبل از فراخوانی رویداد `Paint` فراخوانی می شود. کد مشخص شده در زیر را به کلاس `PaintCanvas` اضافه کنید:

```
protected override void OnPaintBackground(
    PaintEventArgs e)
{
    // Paint the invalid region
    // with the background brush
    SolidBrush backgroundBrush = new
        SolidBrush(BackColor);
    e.Graphics.FillRectangle(backgroundBrush,
        e.ClipRectangle);

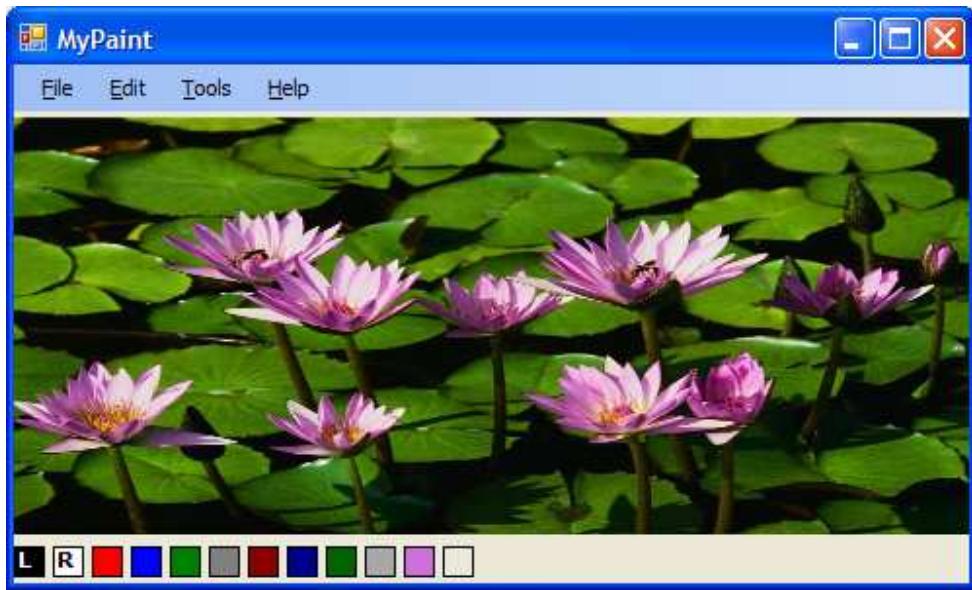
    // Paint the image
    if (BackgroundImage != null)
    {
        // Find our client rectangle
        Rectangle clientRectangle = new Rectangle(0, 0,
            Width, Height);

        // Draw the image
        e.Graphics.DrawImage(BackgroundImage,
            clientRectangle);
    }
}
```

(۳) حال به قسمت طراحی فرم کنترل `PaintCanvas` برگشته و روی قسمتی از این کنترل کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با استفاده از قسمت `Events` در پنجره `Properties` رویداد `Resize` را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به این رویداد ایجاد شود. کد مشخص شده در زیر را در این رویداد وارد کنید:

```
private void PaintCanvas_Resize(object sender,
    EventArgs e)
{
    // Invalidate the control
    this.Invalidate();
}
```

(۴) حال برنامه را اجرا کرده و عکسی را که به اندازه ای فرم نباشد را برای نمایش به عنوان پس زمینه انتخاب کنید. مشاهده خواهید کرد که اندازه ای تصویر تغییر می کند تا به اندازه ای فرم در آید (شکل ۱۰-۱۴).

شکل ۱۰-۱۴

چگونه کار می کند؟

همانطور که در قسمتهای قبلی نیز گفتم هر ترسیم از دو مرحله تشکیل شده است. در مرحله ای اول سطح کنترل پاک می شود، در این قسمت رویداد PaintBackground فراخوانی می شود. در مرحله ای دوم نیز به کنترل فرصت داده می شود تا خود را ترسیم کند، در این مرحله نیز رویداد Paint فراخوانی می شود. به عبارت دیگر برای هر ترسیم ویندوز با فراخوانی رویداد PaintBackground پس زمینه ای صفحه را رسم می کند، سپس با فراخوانی رویداد Paint در کنترل، به کنترل اجازه می دهد تا خود را روی پس زمینه ای ایجاد شده رسم کند.

در متد OnPaintBackground ابتدا باید فرم تا پاک کنیم در غیر این صورت ممکن است تصاویر درست نمایش داده نشوند. برای این کار یک قلم موی جدید از کلاس SolidBrush به رنگ پس زمینه ای کنترل ایجاد کرده و با استفاده از آن یک مستطیل توپر به اندازه و رنگ قسمتی از فرم که از نوع نا معتبر مشخص شده است (ClipRectangle) رسم می کنیم.

```
protected override void OnPaintBackground(
    PaintEventArgs e)
{
    // Paint the invalid region
    // with the background brush
    SolidBrush backgroundBrush = new
        SolidBrush(BackColor);
    e.Graphics.FillRectangle(backgroundBrush,
        e.ClipRectangle);
```

بعد از این کار باید تصویر مورد نظر را در پس زمینه‌ی فرم رسم کنیم. برای رسم یک تصویر می‌توانیم به سادگی از متدهای `DrawImage` در کلاس `Graphics` استفاده کنیم. اما در اینجا قبل از اینکه تصویر را رسم کنیم باید محدوده‌ی رسم آن را نیز مشخص کنیم. برای این کار هنگام فراخوانی متدهای `DrawImage` برای رسم تصویر، محدوده‌ی آن (شیء ای از کلاس `Rectangle`) و نیز خود تصویر را به این متدهای فرستیم و سپس تصویر را رسم می‌کنیم:

```
// Paint the image
if (BackgroundImage != null)
{
    // Find our client rectangle
    Rectangle clientRectangle = new Rectangle(0, 0,
                                                Width, Height);

    // Draw the image
    e.Graphics.DrawImage(BackgroundImage,
                        clientRectangle);
}
}
```

متدهای دیگر کلاس `Graphics`

در این فصل سعی کردیم که با بعضی از ویژگیهای گرافیکی که در.NET وجود دارند آشنا شویم و مهمترین آنها را بررسی کنیم. در طول فصل همچنین با یکی از مهمترین کلاس‌هایی که برای کارهای گرافیکی در.NET وجود دارد به نام کلاس `Graphics` نیز آشنا شدیم و از بعضی از متدهای پر کاربرد آن استفاده کردیم. در زیر تعدادی از متدهای کلاس `Graphics` که استفاده‌ی زیادی در برنامه‌ها دارند را به اختصار معرفی می‌کنیم.

- `DrawLine` بین دو نقطه‌ی مشخص خطی را رسم می‌کند.
- `DrawClosedCurve` و `DrawCurve` یک مجموعه از نقاط را دریافت کرده و بین این نقاط یک منحنی رسم می‌کند.
- `DrawArc` یک کمان (قسمتی از یک دایره) را در صفحه رسم می‌کند.
- `DrawPie` قسمتی از یک دایره را رسم می‌کند (همانند یک نمودار دایره‌ای).
- `DrawPolygon` با استفاده از یک مجموعه نقاط، یک چند ضلعی را در صفحه رسم می‌کند.
- `DrawIcon` یک آیکون را در صفحه نمایش می‌دهد.

تمام این متدهای اشیایی را از نوع `Point`, `Pen`, `Brush` و یا `Rectangle` که در طی فصل با آنها آشنا شدید را به عنوان ورودی دریافت می‌کنند. همچنین این توابع، تابع متناظری نیز دارند که با نام `Fill` شروع می‌شوند. وظیفه‌ی این توابع این است که اشکال را به صورت توپر رسم کنند.

نتیجه:

در این فصل مشاهده کردید که چگونه می توانید در فرم‌های برنامه و یا در کنترل‌های سفارشی که ایجاد می کنید، رابط کاربری را خودتان طراحی کنید. در قسمتهای قبلی، برای ایجاد یک کنترل سفارشی مجبور بودیم که برای طراحی رابط کاربری آن از کنترل‌های موجود استفاده کنیم. اما در این بخش مشاهده کردید که چگونه می توان کنترل هایی با ظاهر دلخواه طراحی کرد. در طی فصل نیز بیشتر بر روی نوشتمن کنترل‌های سفارشی که از کلاس System.Windows.Forms.UserControl مشتق

می شوند تمرکز کردیم تا با اصول برنامه نویسی مبتنی بر کامپونت ها بیشتر آشنا شویم.

بعد از توضیح تصاویر برداری و تصاویر بیت مپی و تفاوت‌های آنها، برنامه ای ایجاد کردیم که به کاربر اجازه می داد با قرار دادن تعدادی نقطه با استفاده از ماوس در کنار یکدیگر شکلی را رسم کند. سپس کنترل ایجاد کردیم که کاربر به وسیله ای آن می توانست رنگ ابزار مورد استفاده خود را نیز تغییر دهد. همچنین مشاهده کردیم که چگونه می توان با استفاده از کادر Color رنگهای جدیدی را به برنامه اضافه کرد و یا با استفاده از سیستم نمایش رنگ به صورت RGB، رنگهای جدیدی را ایجاد کرد.

سپس نگاه مختصری به کلاس Image انداختیم و مشاهده کردیم که چگونه می توان با استفاده از این کلاس تصاویر با پسوندهای مختلف از قبیل gif و bmp . را در صفحه نمایش داد.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- در رویداد هایی که به ماوس مربوط می شود، بتوانید مختصات X و Y اشاره گر ماوس در صفحه را بدست آورید.
- با نا معتبر مشخص کردن قسمتهای ضروری فرم، از کند شدن برنامه و چشمک زدن آن جلوگیری کنید.
- بتوانید از رنگهای سیستمی همانند رنگهای عادی و یا مقادیر RGB استفاده کنید.
- ابزارهای گرافیکی مختلفی همانند Circle و HollowCircle را ایجاد کنید.
- تصاویری را در صفحه نمایش دهید و یا تغییراتی در اندازه ای آنها ایجاد کنید.

فصل پانزدهم: استفاده از بانکهای اطلاعاتی

اغلب برنامه های کامپیوتري که امروزه نوشته می شوند به نحوی با داده ها و اطلاعات مختلف کار می کنند. در ویژوال C# ۲۰۰۵ بیشتر این برنامه ها، داده های مورد نیاز خود را در بانکهای اطلاعاتی رابطه ای نگهداری می کنند. بنابراین در هنگام نوشتن این نوع برنامه ها نیاز دارید که بتوانید در برنامه ای خود با نرم افزارهای مربوط به این نوع بانکهای اطلاعاتی، مانند SQL Server، Sybase و Oracle Access کار کنید.

در ویژوال C# ابزارها و ویژاردهای زیادی برای متصل شدن به انواع بانکهای اطلاعاتی وجود دارد. به وسیله ای این ابزارها می توانید اطلاعات خود را در درون این بانکهای اطلاعاتی قرار دهید و یا آن را از بانکهای اطلاعاتی دریافت کرده و تغییرات موردنظر خود را روی آنها انجام دهید. در طی این فصل سعی می کنیم که با این ابزارها و نحوه ای کارکرد آنها در برنامه بیشتر آشنا شویم.

در فصل شانزدهم تمرکز خود را روی استفاده از بانکهای اطلاعاتی از طریق کد نویسی قرار خواهیم داد و مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان از طریق برنامه نویسی به صورت مستقیم به این بانکهای اطلاعاتی دسترسی پیدا کرد. بعد از اینکه مقداری در کد نویسی بانکهای اطلاعاتی تمرین کردید، خواهید دید که استفاده از کد نسبت به استفاده از ویژاردها و ابزارها زمان بسیار کمتری را اشغال می کند.

در این فصل:

- با مفهوم بانکهای اطلاعاتی آشنا خواهید شد.
- با دستور SELECT در زبان SQL آشنا خواهید شد و از آن استفاده خواهید کرد.
- کامپوننت های دسترسی به داده های درون بانک اطلاعاتی را بررسی خواهید کرد.
- با نحوه ای استفاده از داده ها در برنامه های ویندوز آشنا خواهید شد.
- از ویژاردهای دسترسی به اطلاعات در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ استفاده خواهید کرد.

نکته: برای انجام تمرینات و مثال های این فصل لازم است که نسخه ۲۰۰۰ (و یا بالاتر) برنامه Microsoft Office که جزئی از برنامه Microsoft Access به شمار می رود را نصب کنید.

بانک اطلاعاتی چیست؟

اصولا هر بانک اطلاعاتی^۱ شامل یک و یا چند فایل بزرگ و پیچیده است که داده ها در آن در یک قالب و فرمت ساخت یافته ذخیره می شوند. موتور بانک اطلاعاتی^۲ معمولا به برنامه ای اطلاق می شود که این فایل و یا فایلها و نیز داده های درون آنها را مدیریت می کند. در طی این فصل از برنامه Microsoft Access به عنوان موتور بانک اطلاعاتی استفاده خواهیم کرد.

^۱ Database

^۲ Database Engine

اшибیای موجود در Access

یک فایل بانک اطلاعاتی مربوط به برنامه‌ی Access (که پسوند آن نیز mdb است) معمولاً^۱ از قسمتهای مختلفی مانند جدولها، پرس‌وجوه‌ها، فرم‌ها، گزارشات، ماکرو‌ها و مازول‌ها تشکیل شده است. به این قسمتهای تشکیل دهنده‌ی یک بانک اطلاعاتی، اشیای بانک اطلاعاتی^۲ گفته می‌شود. در یک فایل مربوط به بانک اطلاعاتی عموماً داده‌های زیادی وجود دارند و به همین دلیل موتور‌های بانک اطلاعاتی مانند Access^۳ سعی می‌کنند با ارائه دادن امکانات اضافی، به کاربران اجازه دهنده با این اطلاعات کار کنند. در بین اشیایی که در یک بانک اطلاعاتی Access وجود دارند، جدولها و پرس‌وجوه‌ها برای نگهداری داده‌ها و یا دسترسی به آنها به کار می‌روند. دیگر اشیایی که بانک اطلاعاتی مانند فرم‌ها و یا گزارشات برای این است که کاربران بتوانند به سادگی با داده‌های موجود در جداول کار کنند.

اما به هر حال به علت پیچیده بودن ساختار موتور‌های بانک اطلاعاتی، کاربران معمولی حتی با استفاده از این قسمتها نیز نمی‌توانند به درستی از اطلاعات درون بانک اطلاعاتی استفاده کنند. هدف ما از نوشتن یک برنامه‌ی بانک اطلاعاتی با استفاده از ویژوال C# ۲۰۰۵ و یا هر زبان برنامه‌نویسی دیگر این است که به کاربر اجازه دهیم به سادگی از اطلاعات درون بانکها استفاده کند. پس در این برنامه‌ها فقط به اطلاعات درون یک بانک اطلاعاتی نیاز خواهیم داشت، نه به قسمتهایی مانند فرم‌ها و یا گزارشات. بنابراین در طی این فصل بیشتر تمرکز خود را روی دو قسمت اصلی بانکهای اطلاعاتی یعنی جدولها و پرس‌وجوه‌ها قرار می‌دهیم.

جدولها:

یک جدول^۴ شامل یک مجموعه از اطلاعات است که معمولاً^۵ حاوی یک و یا چند ستون و نیز یک و یا چند ردیف از داده‌ها است. در Access (و نیز بیشتر بانک‌های اطلاعاتی) به هر یک از این ستونها یک **فیلد**^۶ گفته می‌شود. همچنین هر ردیف از این اطلاعات نیز یک **رکورد**^۷ نامیده می‌شوند. هر فیلد در یک جدول از بانک اطلاعاتی، یکی از مشخصه‌های داده‌ای که در آن جدول ذخیره شده است را نگهداری می‌کند. برای مثال فیلدی به نام FirstName در یک جدول، مشخص کننده‌ی نام مشترک و یا کارمندی است که اطلاعات او در آن جدول ذخیره شده است. بنابراین این فیلد یکی از مشخصه‌های آن کارمند و یا مشترک را نمایش می‌دهد. در هر جدول، یک رکورد شامل یک مجموعه از فیلد‌ها است که اطلاعات و مشخصه‌های مربوط به یک نمونه از داده‌هایی که در آن جدول ذخیره شده است را نشان می‌دهد. برای مثال جدولی را در نظر بگیرید که دارای دو فیلد (دو ستون اطلاعات) به نامهای LastName و FirstName است و برای نگهداری اسامی کارمندان استفاده می‌شود. به مجموعه‌ی نام و نام خانوادگی هر کارمندی که اطلاعات او در این جدول وجود داشته باشد یک رکورد گفته می‌شود. برای مثال در شکل ۱-۱۵ EmployeeID، FirstName و ... فیلد‌های این جدول و هر ردیف از اطلاعات نیز رکورد های آن را مشخص می‌کند.

¹ Database Objects

² Table

³ Field

⁴ Record

Employees : Table

	Employee ID	Last Name	First Name	Title
▶	1	Davolio	Nancy	Sales Representative
▶	2	Fuller	Andrew	Vice President, Sales
▶	3	Leverling	Janet	Sales Representative
▶	4	Peacock	Margaret	Sales Representative
▶	5	Buchanan	Steven	Sales Manager
▶	6	Suyama	Michael	Sales Representative
▶	7	King	Robert	Sales Representative
▶	8	Callahan	Laura	Inside Sales Coordinator
▶	9	Dodsworth	Anne	Sales Representative
*	(AutoNumber)			

Record: [◀] [◀] [▶] [▶] [◀▶] [◀◀▶] [◀◀◀▶] [◀◀◀◀▶] [◀◀◀◀◀▶]

شکل ۱-۱۵

پرس وجوه:

در هر بانک اطلاعاتی عموماً به یک سری از دستورات که زبان SQL^۱ (به صورت "اس-کیو-ال" و یا "سی کوال" تلفظ می‌شود) نوشته شده است و برای دریافت اطلاعات از بانک اطلاعاتی و یا ایجاد تغییراتی در اطلاعات موجود در بانک به کار می‌رود، یک پرس وجو^۲ گفته می‌شود. با استفاده از پرس وجوها می‌توانیم داده‌های را درون جدول‌های بانک اطلاعاتی وارد کنیم، آنها را از یک و یا چند جدول بدست آورده و یا تغییراتی را در آنها ایجاد کنیم.

در یک موتور بانک اطلاعاتی به دو روش می‌توانیم از پرس وجوها استفاده کنیم. اول این است که یک دستور SQL را بنویسیم و سپس آن را اجرا کرده و نتیجه‌ی آن را مشاهده کنیم. روش دوم این است که همانند دیگر زبانهای برنامه نویسی یک زیر برنامه با استفاده از دستورات SQL ایجاد کنیم و سپس با فراخوانی آن زیر برنامه اطلاعات لازم را از بانک اطلاعاتی بدست آوریم.^۳ در برنامه‌هایی که به زبان ویژوال C# می‌نویسیم نیز، هم می‌توانیم از یک زیر برنامه برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز استفاده کنیم و هم می‌توانیم دستور SQL مورد نیاز را با استفاده از برنامه به موتور بانک اطلاعاتی بفرستیم و نتایج حاصل را دریافت کرده و نمایش دهیم.

البته استفاده از زیر برنامه‌های موجود در یک موتور بانک اطلاعاتی نسبت به دستورات معمولی از سرعت بیشتری برخوردار است. زیرا موتور بانک اطلاعاتی می‌تواند دستورات درون آن زیر برنامه را تحلیل کرده و یک روش کلی برای سریعتر اجرا کردن آن ایجاد کند (به عبارت دیگر می‌تواند آنها را کامپایل کند). اما دستوراتی که به صورت عادی به موتور بانک اطلاعاتی می‌دهیم تا آنها را اجرا کند و داده‌های مربوط را برگرداند هر مرتبه لازم است که تفسیر شده و سپس اجرا شوند و این مورد باعث می‌شود که سرعت اجرای کمتری نسبت به زیر برنامه‌ها داشته باشند.

برای درک بهتر مفهوم پرس وجوها بهتر است ابتدا مقداری با زبان SQL و دستورات آن آشنا شویم. خوشبختانه، زبان SQL نسبت به زبانهای برنامه نویسی دیگر بسیار ساده‌تر است و به سرعت می‌توان نحوه‌ی استفاده از آن را یاد گرفت.

¹ Structured Query Language

² Query

³ به زیر برنامه‌هایی که برای پرس وجو از یک بانک اطلاعاتی نوشته می‌شود، زیر برنامه‌های ذخیره شده و یا گفته Stored Procedures می‌شود.

دستور SELECT در زبان SQL

زبان SQL برخلاف چیزی که ممکن است تصور کنید، زیاد مشابه زبانهای برنامه نویسی که تاکنون دیده اید نیست. دستورات این زبان به وسیلهٔ موسسهٔ استاندارد ملی آمریکا (ANSI) به صورت استاندارد در آمده است. نسخهٔ استاندارد این زبان که ANSI SQL نیز نامیده می‌شود، به وسیلهٔ تمام موتورهای بانک اطلاعاتی پشتیبانی می‌شود. اما هر یک از این موتورهای بانک اطلاعاتی امکانات مخصوص بیشتری را نیز به این زبان اضافه کرده‌اند که معمولاً فقط در همان موتور بانک اطلاعاتی قابل استفاده است.

مزایای یادگیری SQL ANSI در این است که، به این وسیلهٔ هنگامی که اصول دستورات زبان SQL را آموختید می‌توانید از آنها برای برنامه نویسی SQL در تمام موتورهای بانک اطلاعاتی استفاده کنید. به این ترتیب برای این که بتوانید موتور بانک اطلاعاتی خود را تغییر دهید، فقط کافی است نحوهٔ کارکرد با رابط گرافیکی آن را یاد بگیرید و سپس می‌توانید از دستورات SQL استاندارد در آن محیط نیز استفاده کنید. البته همانطور که گفتم هر موتور بانک اطلاعاتی دارای دستورات خاص خود است که باعث افزایش کارایی و بهینه ساختن اجرای دستورات می‌شود. اما تا حد ممکن بهتر است از این دستورات در برنامه‌ای خود استفاده نکنید و دستورات استاندارد SQL را به کار ببرید. به این ترتیب می‌توانید هر زمان که لازم باشد به سادگی موتور بانک اطلاعاتی خود را تغییر دهید.

زبان SQL از تعداد کمی دستور تشکیل شده است که هر یک کار خاصی را انجام می‌دهند. یکی از پر کاربرد ترین و مهمترین این دستورات، دستور SELECT است که به وسیلهٔ آن می‌توانید یک یا چند فیلد اطلاعات مربوط به یک یا چند جداول در جداول بانک اطلاعاتی خود را بدست آورید. البته دقت داشته باشید که به وسیلهٔ دستور SELECT فقط می‌توانید داده‌ها را از جداول بدست آورید، اما نمی‌توانید هیچ تغییری در آنها ایجاد کنید.

ساده ترین دستور SELECT در زبان SQL مشابه دستور زیر است:

```
SELECT * FROM Employees;
```

این دستور همانطور که مفهوم کلمات آن نیز مشخص می‌کنند، به این معنی است که "اطلاعات موجود در تمام فیلد‌های مربوط به همهٔ رکورد‌های جدول Employees را انتخاب کن". علامت * در دستور SELECT به معنی "تمام فیلد‌ها" است. کلمهٔ Employees نیز نام جدولی در بانک اطلاعاتی است که این دستور باید بر روی آن اجرا شود. اگر بخواهید فقط فیلد‌های مربوط به نام و نام خانوادگی افرادی که اطلاعات آنها در جدول Employees وارد شده است را بدست آورید، کافی است که علامت * را با نام فیلد‌های مورد نظر خود به صورت زیر عوض کنید:

```
SELECT [First Name], [Last Name] FROM Employees;
```

دقت کنید که هنگام وارد کردن این دستور حتماً باید از علامت برعیس ([]) در ابتدای نام فیلد‌ها استفاده کنید. زیرا نام این فیلد‌ها حاوی فضای خالی (Space) است و باعث می‌شود که به برنامه در تفسیر نام First Name با مشکل مواجه شود. استفاده از برعیس به موتور بانک اطلاعاتی می‌گوید که تا بسته شدن برعیس را به عنوان یک نام در نظر بگیرد. البته اگر نام این فیلد حاوی کاراکتر فضای خالی نبود می‌توانستید از این برعیسها استفاده نکنید.

همانطور که مشاهده می‌کنید دستورات SQL همانند زبان انگلیسی عادی و روزمره هستند و حتی فردی که برنامه نویس نیست نیز می‌تواند آن را خوانده و مفهوم آن را درک کند. برای مثال اگر بخواهیم فقط داده‌هایی که دارای شرط خاصی هستند از جدول انتخاب شده و نمایش داده شوند، کافی است از عبارت WHERE در پایان دستور SELECT استفاده کنیم. مثلاً اگر بخواهیم در دستور قبل فقط افرادی که نام خانوادگی آنها با حرف D شروع می‌شوند انتخاب شوند، باید از دستور زیر استفاده کنیم:

```
SELECT [First Name], [Last Name] FROM Employees  
WHERE [Last Name] LIKE 'D*';
```

عبارت WHERE باعث می شود فقط داده هایی از جدول انتخاب شوند که در شرط مقابل عبارت WHERE صدق می کنند. بنابراین دستور SELECT قبلی باعث می شود که موتور بانک اطلاعاتی به داخل جدول Employees برود و فیلد First Name و Last Name تام رکورد هایی که آنها با حرف D شروع می شود را انتخاب کند. عبارت 'D*' نیز به این معنی است که "هر عبارتی که با حرف D شروع شده است". برای مثال عبارت 'D*' به این معنی است که "هر عبارتی که در آن حرف D وجود داشته باشد".

در آخر نیز بعد از اینکه داده های مورد نظر خود را انتخاب کردید می توانید آنها را به نحوی که تمایل دارید به صورت صعودی و یا نزولی مرتب کنید، برای مثال بر اساس فیلد First Name. برای این کار باید در انتهای دستور SELECT از عبارت ORDER BY استفاده کنید:

```
SELECT [First Name], [Last Name] FROM Employees  
WHERE [Last Name] LIKE 'D*' ORDER BY [First Name];
```

اجرای این دستور باعث می شود اطلاعاتی که از جدول انتخاب می شوند، قبل از نمایش داده شدن بر اساس فیلد First Name و به صورت صعودی مرتب شوند. برای مثال خروجی این دستور می تواند مانند زیر باشد:

Angela	Dunn
David	Dunstan
Zebedee	Dean

همانطور که مشاهده می کنید در این قسمت از یک دستور تقریباً کامل استفاده کردیم، اما در ک آن نیز بسیار ساده بود و تقریباً بسیار مشابه چیزی بود که در زبان انگلیسی برای بیان منظور خود باید عنوان کنید. معمولاً هنگامی که اطلاعات را بر اساس فیلد های رشته ای مرتب می کنید، داده ها به صورت صعودی مرتب می شوند. به این صورت که اطلاعات با حرف A ابتدا و اطلاعات با حرف Z در انتهای نمایش داده می شوند. اما هنگامی که بخواهید اطلاعات را بر اساس یک فیلد عددی مرتب کنید، ممکن است تمایل داشته باشید که داده های بزرگتر ابتدا نمایش داده شوند. برای مثال ممکن است بخواهید اطلاعاتی که انتخاب می شوند، بر اساس قیمت کالا مرتب شده و کالاهای گرانتر نیز در بالای جدول قرار بگیرند. بنابراین لازم است که اطلاعات را به صورت نزولی مرتب کنید. برای این کار کافی است در پایان دستور ORDER BY عبارت DESC¹ استفاده کنید. به این ترتیب داده ها به صورت نزولی مرتب خواهند شد.

```
SELECT [First Name], [Last Name] FROM Employees  
WHERE [Last Name] LIKE 'D*' ORDER BY [First Name] DESC;
```

اجرای دستور بالا نتایجی را مشابه زیر برمی گرداند:

Zebedee	Dean
David	Dunstan

¹ Descending

نکته: اگر می خواهید در دستور خود مشخصاً قید کنید که اطلاعات باید بر اساس صعودی مرتب شوند، می توانید در انتهای دستور ORDER BY از عبارت ASC استفاده کنید. البته استفاده از این عبارت الزامی نیست زیرا به صورت پیش فرض اطلاعات به صورت صعودی مرتب می شوند.

به طور خلاصه می توان گفت که دستور SELECT می تواند با ساختاری مشابه زیر مورد استفاده قرار بگیرد:

```
SELECT select-list
      FROM table-name
        [ WHERE search-condition ]
        [ ORDER BY order-by-expression [ASC | DESC] ]
```

این عبارت به این معنی است که در قسمت *select-list* حتماً باید لیستی از نام فیلد های مورد نظر و یا علامت * برای انتخاب تمام فیلد ها را ذکر کنید. همچنین در قسمت *table-list* نیز باید نام جدول مورد نظر را بیاورید. می توانید از عبارت WHERE در دستور SELECT خود استفاده کنید. به این ترتیب فقط داده هایی که در شرط *search-condition* صدق می کنند انتخاب خواهند شد. با استفاده از قسمت ORDER BY نیز می توانید داده ها را مرتب کنید. برای این کار باید در قسمت *order-by-expression* فیلدهایی که می خواهید داده ها بر اساس آن مرتب شوند را ذکر کنید. برای صعودی و یا نزولی بدون مرتب سازی نیز می توانید از عبارت ASC و یا DESC در انتهای دستور استفاده کنید.

البته اگر بخواهید داده ها را از چندین جدول یک بانک اطلاعاتی استخراج کنید و یا بر اساس رابطه های خاصی به داده ها دسترسی پیدا کنید، دستورات SQL به مقدار قابل ملاحظه ای پیچیده خواهند شد که توضیح این گونه دستورات از اهداف این کتاب خارج است و در برنامه های این فصل و فصل بعد نیز به آنها نیازی نخواهیم داشت.

در هر حال بهترین روش برای یادگیری نحوه ای استفاده از دستورات SQL، تمرین و کار کردن با این دستورات است. قبل از این که به ادامه ای فصل بپردازیم بهتر است به سوالات زیر به صورت ذهنی پاسخ دهید.

- چگونه می توانیم یک دستور SELECT بنویسیم که داده های موجود در فیلد های Name و Description را از یک جدول به نام Products با استخراج کنیم؟
- چگونه می توان دستور بالا را به گونه ای تغییر داد تا فقط داده هایی را برگرداند که در فیلد Description آنها عبارت DVD وجود داشته باشد؟
- چگونه می توان اطلاعات بالا را بر اساس قسمت به گونه ای مرتب کرد که اجناس گرانتر در ابتدای جدول قرار بگیرند؟

پرس و جو ها در Access

در کار با بانکهای اطلاعاتی، زبان SQL از اهمیت خاصی برخوردار است. به گونه ای که اگر بخواهید برنامه ای بنویسید که از بانکهای اطلاعاتی و داده های درون آن استفاده کند، در موقع زیادی به استفاده از این زبان نیاز پیدا خواهید کرد. در برنامه Access ابزارها و ویژاردهای زیادی وجود دارد که به برنامه نویسان تازه کار کمک می کند بتوانند دستورات SQL مورد نظر خود را ایجاد کنند. البته این ابزارها در بعضی مواقع به برنامه نویسان حرفه ای نیز در نوشتن دستورات SQL کمک زیادی می کنند. در ادامه ای این ابزارها در نحوه ای استفاده از این ابزارها در محیط Access آشنا خواهیم شد. این ابزارها در انتهای، یک سری

دستورات SQL تولید می کند که می توانید آنها را مشاهده کرده و تغییرات مورد نظر خود را در آنها ایجاد کنید. بررسی و مرور این دستورات و نتایج اجرای آنها، می تواند کمک زیادی به یادگیری دستورات SQL بکند.

ایجاد یک پرس و جو:

در بخش امتحان کنید بعد، با استفاده از برنامه‌ی Access یک پرس و جوی ساده ایجاد خواهیم کرد تا بتواند اطلاعات مربوط به مشترکین که در جدول Customers در بانک اطلاعاتی Northwind.mdb ذخیره شده است را بدست آورده و نمایش دهد. برای اجرای این تمرین لازم است بانک اطلاعاتی نمونه‌ی که همراه با Microsoft Office نصب می شود در سیستم شما وجود داشته باشد. به این ترتیب می توانیم یک پرس و جوی نمونه ایجاد کرده و دستور SQL تولید شده به وسیله‌ی Access را با هم مشاهده کنیم.

امتحان کنید: ایجاد یک پرس و جو

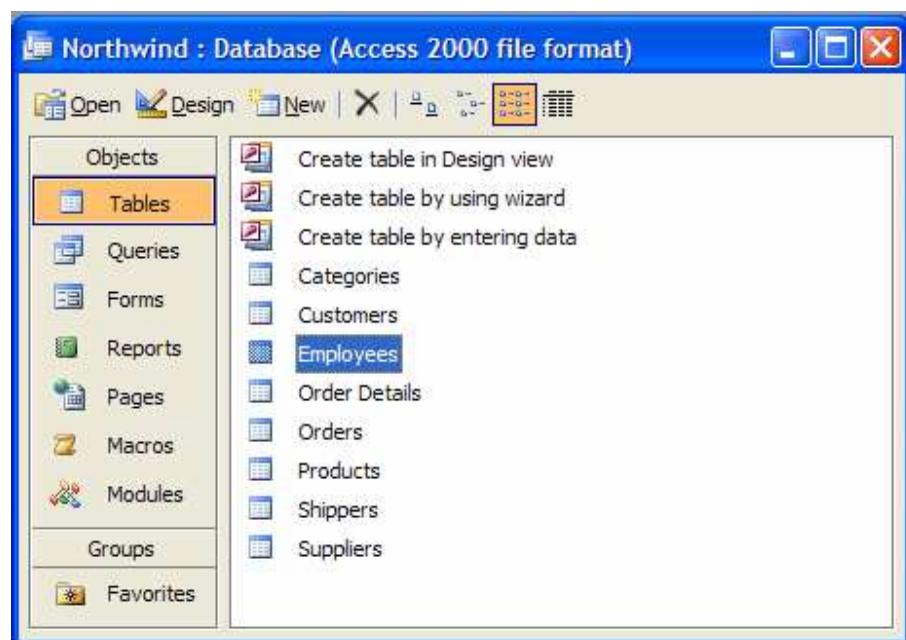
(۱) برنامه‌ی Microsoft Access را باز کرده و در نوار ابزار این برنامه، روی آیکون Open کلیک کنید. سپس در کارد محاوره‌ای Open به آدرس C:\Program Files\Microsoft Office\Office11\Samples Northwind.mdb بروید و فایل را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.

نکته: آدرس نصب برنامه‌ی Office بر اساس نسخه‌ای از Office که از آن استفاده می کنید و نیز مسیری که هنگام نصب انتخاب کرده اید ممکن است تفاوت داشته باشد.

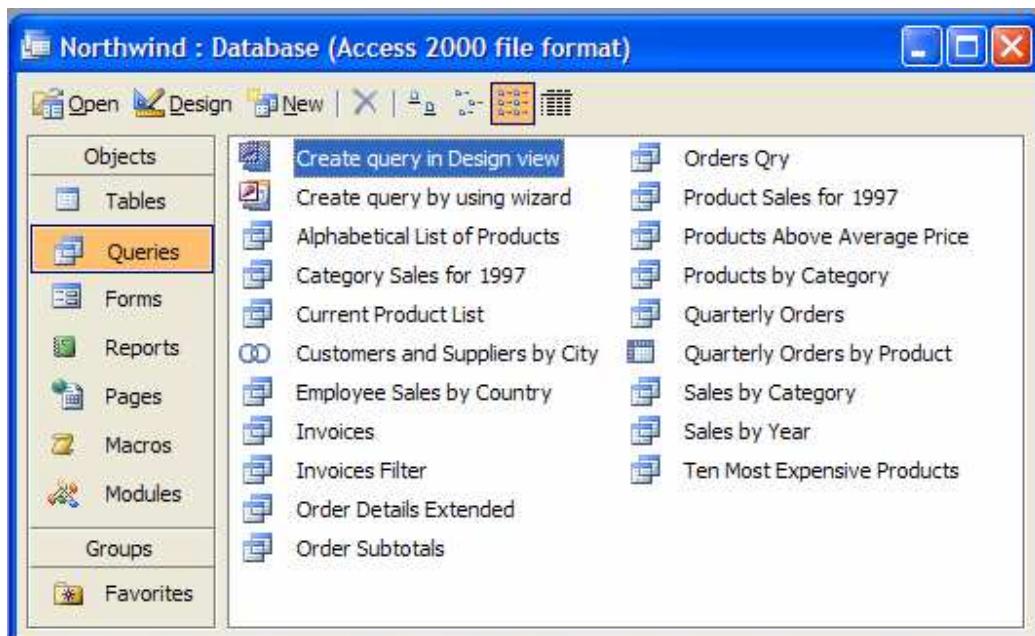
(۲) با باز شدن فایل مربوط به بانک اطلاعاتی Northwind.mdb، پنجره‌ای در برنامه نمایش داده می شود که در نوار سمت چپ آن دو قسمت به نامهای Groups و Objects وجود دارد. در بخش Objects اشیای موجود در بانک اطلاعاتی (که پیشتر در مورد آنها صحبت کردیم) نمایش داده می شوند. در بخش Groups نیز می توانید اشیایی از هر نوع را که به هم ارتباط دارند در یک گروه قرار دهید (شکل ۲-۱۵).

(۳) برای اینکه ببینید چگونه برنامه‌ی Access می تواند به صورت اutomatیک دستور SELECT مورد نیاز شما را ایجاد کند، باید در قسمت Objects روی آیکون Queries کلیک کنید.

(۴) در این قسمت باید یک پرس و جوی جدید ایجاد کنیم، بنابراین در قسمت سمت راست روی عبارت "Create query in Design view" کلیک کنید (شکل ۳-۱۵)

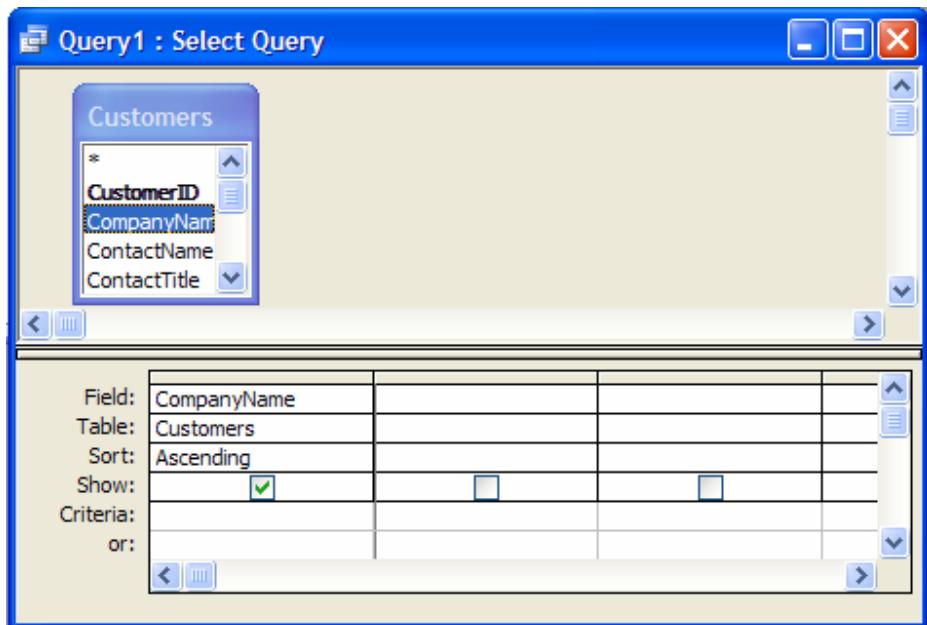
شکل ۲-۱۵

شکل ۳-۱۵

(۵) به این ترتیب پنجره‌ی Show Table نمایش داده می‌شود تا به وسیله‌ی آن بتوانید جدول و یا جداولی که می‌خواهید از آنها در پرس و جوی خود استفاده کنید را انتخاب کنید. در این قسمت فقط به یک جدول نیاز داریم؛ بنابراین در این پنجره جدول Customers را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی Add کلیک کنید تا این جدول به قسمت Add Table اضافه شود. سپس روی دکمه‌ی Close کلیک کنید تا پنجره‌ی Show Table بسته شود.

(۶) به این ترتیب تمام فیلد های موجود در جدول **Customer** به همراه یک علامت ستاره نمایش داده می شود. به وسیله ای این لیست می توانید فیلد های مورد نیاز خود را انتخاب کنید و یا با انتخاب علامت * مشخص کنید که تمام فیلد ها باید انتخاب شوند. در این قسمت فقط به فیلد های محدودی نیاز داریم، بنابراین لازم نیست که همه ای آنها را انتخاب کنیم. در لیست فیلد های موجود در برنامه، روی فیلد **CompanyName** در جدول **Customers** کلیک کنید تا به اولین ستون در جدول پایین پنجره اضافه شود. مشاهده خواهد کرد که قسمت **Table** و **Field** در این ستون به صورت اتوماتیک پر خواهد شد. همچنین می توانید قسمت **SORT** را نیز تنظیم کنید تا داده ها بر اساس این فیلد، به صورت نزولی و یا صعودی مرتب شوند. در این قسمت می خواهیم داده ها بر اساس صعودی مرتب شوند، بنابراین روی قسمت **SORT** کلیک کرده و گزینه ای **Ascending** را انتخاب کنید. به این ترتیب پنجره ای شما باید مشابه شکل ۴-۱۵ شده باشد.

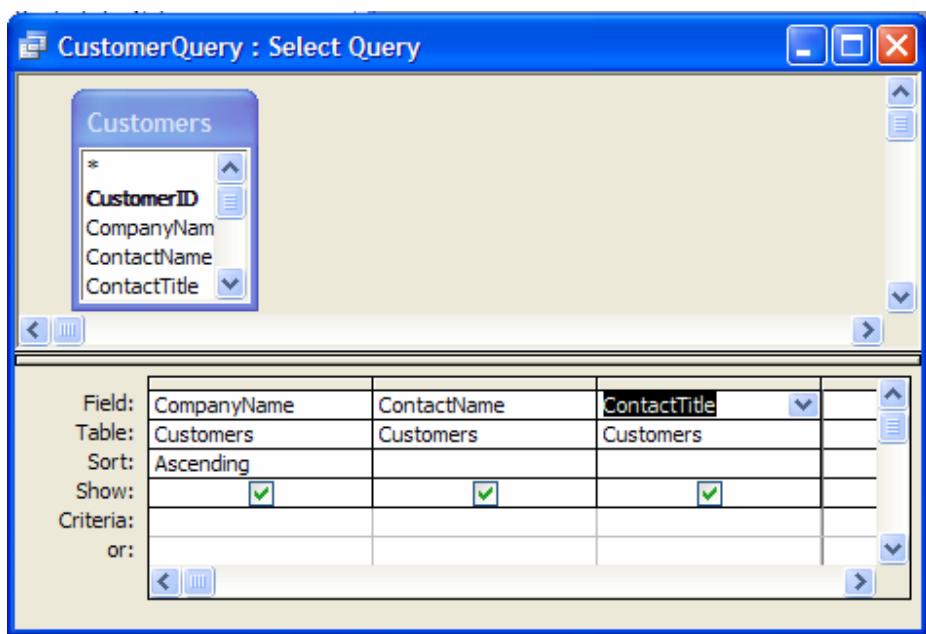

شکل ۴-۱۵

(۷) علاوه بر فیلد **CompanyName** لازم است که فیلد **ContactName** را نیز به پرس وجو اضافه کنیم. بنابراین روی فیلد **ContactName** دو بار کلیک کنید تا به صورت اتوماتیک در ستون بعدی در جدول پایین صفحه قرار بگیرد. سپس به همین روش فیلد **ContactTitle** را نیز اضافه کنید. در این مرحله پنجره ای برنامه ای شما باید مشابه شکل ۵-۱۵ شده باشد.

(۸) روی دکمه ای **Save** در نوار ابزار کلیک کنید و عبارت **CustomerQuery** را در پنجره ای **CustomerQuery** وارد کرده و کلید **OK** را فشار دهید. به این ترتیب پرس وجوی شما به این نام در بانک اطلاعاتی ذخیره می شود.

(۹) در نوار ابزار روی آیکون **Run** که به وسیله ای یک علامت ! مشخص شده است کلیک کنید تا این پرس وجو اجرا شده و نتیجه ای آن نمایش داده شود. به این ترتیب نتیجه ای را همانند شکل ۶-۱۵ مشاهده خواهد کرد. دقت کنید که نتایج نمایش داده شده بر اساس فیلد **CompanyName** به صورت صعودی مرتب شده اند.

شکل ۷-۱۵

The screenshot shows the results of the query in a grid format. The columns are Company Name, Contact Name, and Contact Title. The data includes 91 records from the Customers table. The first few records are:

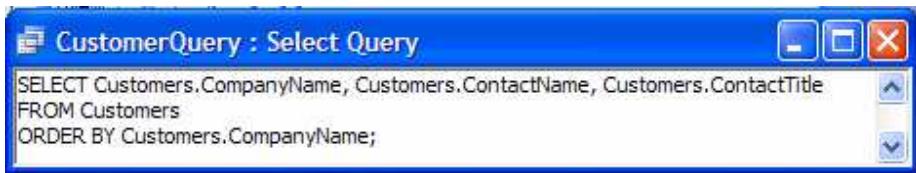
Company Name	Contact Name	Contact Title
Alfreds Futterkiste	Maria Anders	Sales Representative
Ana Trujillo Emparedados y helados	Ana Trujillo	Owner
Antonio Moreno Taquería	Antonio Moreno	Owner
Around the Horn	Thomas Hardy	Sales Representative
Berglunds snabbköp	Christina Berglund	Order Administrator
Blauer See Delikatessen	Hanna Moos	Sales Representative
Blondel père et fils	Frédérique Citeaux	Marketing Manager
Bólido Comidas preparadas	Martin Sommer	Owner
Bon app'	Laurence Lebihan	Owner
Bottom-Dollar Markets	Elizabeth Lincoln	Accounting Manager
B's Beverages	Victoria Ashworth	Sales Representative
Cactus Comidas para llevar	Patricia Simpson	Sales Agent

At the bottom, there are navigation buttons for records and a total count of 91.

شکل ۷-۱۶

چگونه کار می کند؟

بر اساس تنظیمات و انتخاب هایی که در قسمت قبل انجام دادید، دستور SQL معادل را نوشته و آن را اجرا می کند و سپس نتیجه را نمایش می دهد. برای مشاهده دستور تولید شده، از منوی View گزینه View SQL را انتخاب کنید. به این ترتیب پنجره مشابه شکل ۷-۱۵ که حاوی دستور SELECT مورد نظر است نمایش داده می شود.

شکل ۷-۱۵

توجه کنید که در این قسمت یک دستور SELECT به همراه نام فیلد های مورد نیاز، مشابه مواردی که در قسمت قبل بررسی کردیم ایجاد شده است. البته Access برای مشخص تر شدن دستور، قبل از نام فیلد ها نام جدول حاوی آنها را نیز قرار می دهد. این مورد هنگامی که بخواهیم فیلد هایی را از چند جدول انتخاب کرده و نمایش دهیم، از پیش آمدن اشتباه بین فیلد ها با نام برابر (اما در جدولهای متفاوت) جلوگیری می کند. وقتی که برای استفاده از فیلد ها در این قسمت از برسی استفاده نشده است. دلیل این مورد هم در این است که استفاده از برسی فقط وقتی ضروری است که در نام فیلد ها فضای خالی وجود داشته باشد.

بعد از این قسمت، عبارت FROM به همراه نام جدولی که می خواهیم اطلاعات از آن استخراج شود آمده است (در این حال، جدول ORDER BY Customers مشخص می کند که اطلاعات باید بر اساس فیلد CompanyName مرتب شوند).

خوب، حال که دستور ایجاد شده در این قسمت را مشاهده کردیم، بهتر است بررسی کنیم که این دستورات چگونه به وسیله Access ایجاد می شوند؟ در ابتدای ایجاد یک پرس و جو، هنگامی که جدول مورد نظر خود مانند Customers را انتخاب می کنید، Access دستوری به صورت زیر ایجاد می کند:

```
SELECT
FROM Customers;
```

البته مشخص است که این دستور، یک دستور قابل استفاده نیست، زیرا در این دستور مشخص نیست که چه فیلد هایی باید انتخاب شوند. هنگامی که اولین فیلدی که باید در این پرس و جو وجود داشته باشد و نوع مرتب شدن آن را مشخص کردیم، دستور SQL قبلی به صورت زیر تغییر داده می شود که یک دستور قابل اجرا است. به عبارت دیگر نام فیلد مورد استفاده در مکان مناسب قرار داده می شود و نیز عبارت مربوط به مرتب سازی به صورت صعودی نیز به دستور اضافه می شود.

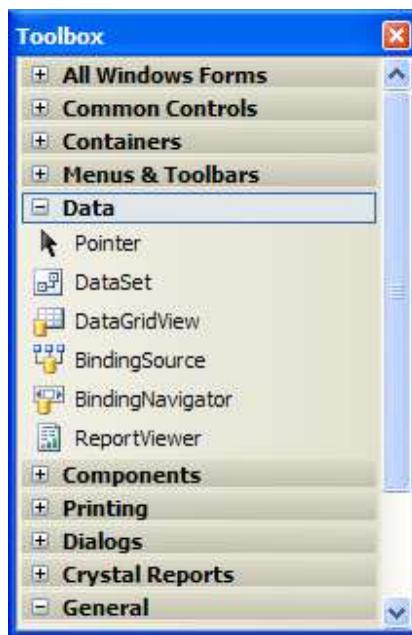
```
SELECT Customers.CompanyName
FROM Customers
ORDER BY Customers.CompanyName;
```

به این ترتیب هنگامی که فیلد های دیگری را به این پرس و جو اضافه می کنید، نام آن فیلد ها بعد از نام فیلد CompanyName در خط اول دستور قرار خواهد گرفت و در انتهای دستور به آنچه که در شکل ۷-۱۵ مشاهده می کنید تبدیل می شود.

خوب، بهتر است مجدداً به محیط ویژوال استودیو برگشته و مقداری با کامپوننت های دسترسی به داده ها که برای کار با بانکهای اطلاعاتی در برنامه های ویندوزی لازم هستند آشنا شویم. به علت اینکه در این فصل از Access به عنوان موتور بانک اطلاعاتی استفاده خواهیم کرد، در این قسمت نیز فقط کامپوننت هایی را بررسی خواهیم کرد که برای دسترسی به بانکهای اطلاعاتی Access مورد نیاز است.

کامپوننت های دسترسی اطلاعات:

در ویژوال # ۲۰۰۵ C# برای دسترسی به اطلاعات و نمایش آنها سه کامپوننت مهم و اصلی وجود دارند که عبارتند از: DataSet و TableAdapter و BindingSource. دو کامپوننت BindingSource و TableAdapter همانطور که در شکل ۸-۱۵ مشاهده می کنید در قسمت Data در جعبه ابزار وجود دارند. کامپوننت BindingSource نیز بر اساس مسیری که برای دسترسی به اطلاعات درون بانک اطلاعاتی و نمایش آنها طی می کنید به صورت اتوماتیک ایجاد خواهد شد.

شکل ۸-۱۵

نکته: این کامپوننت ها که عموماً به عنوان کامپوننت های داده ای شناخته می شوند، خود فقط چندین کلاس هستند، مانند تمام کلاس های دیگر .NET. که در قسمتهای قبلی از آنها استفاده کردیم. در این فصل فقط با نحوه ای استفاده از این کلاسهای برنامه های ویندوزی آشنا می شویم. در فصل بعد سعی می کنیم که کلاسهای مربوط به این کامپوننت ها را با جزئیات بیشتری بررسی کنیم.

:DataSet

کامپوننت DataSet در حقیقت همانند یک مخزن است که داده های مورد نیاز را در حافظه ی کامپیوتر نگهداری می کند. این کامپوننت همانند یک موتور بانک اطلاعاتی کوچک عمل می کند که داده های مورد نیاز خود را در حافظه نگهداری می کند. با استفاده از این کامپوننت می توانید داده ها را درون جدولهایی نگهداری کرده و سپس با استفاده از کامپوننت DataView که در فصل شانزدهم توضیح داده خواهد شد، به چندین روش پرس و جو هایی را روی این داده ها اجرا کنید.

کامپونت DataSet از قدرت و امکانات زیادی برخوردار است. این کامپوننت علاوه بر این توانایی ذخیره‌ی داده‌ها در جداول، حجم زیادی از متادیتا^۱، یا "اطلاعاتی درباره‌ی داده‌های موجود"، را نیز نگه داری می‌کند. این اطلاعات شامل مواردی مانند نام جدول‌ها و یا فیلدها، نوع داده‌های موجود اطلاعات مورد نیاز برای مدیریت داده‌ها و یا اطلاعاتی در رابطه با لغو کردن تغییرات اعمال شده در داده‌ها می‌باشد.

تمام این اطلاعات در قالب XML در حافظه ذخیره می‌شوند. به علاوه یک کامپوننت DataSet می‌تواند به سادگی در قالب XML در دیسک ذخیره شده و یا از قالب XML از دیسک در حافظه قرار داده شود. همچنین این کنترل می‌تواند به صورت XML از طریق شبکه‌های مختلف اینترنت به برنامه‌های دیگر فرستاده شود و مورد استفاده قرار گیرد.

به علت اینکه داده‌های یک کامپوننت DataSet در حافظه قرار دارند، بنابراین می‌توانید به سادگی در بین آنها به جلو و یا عقب حرکت کنید و یا در آنها تغییراتی را ایجاد کنید. البته این تغییرات در داده‌های موجود در حافظه اعمال می‌شوند و تا زمانی که مشخص نکنید به داده‌ای موجود در بانک اطلاعاتی منعکس نخواهد شد. در مورد این کامپوننت در فصل بعد بیشتر صحبت خواهیم کرد، اما در این فصل فقط داده‌هایی را در آن قرار داده و سپس به وسیله‌ی کنترلهای دیگری آن داده‌ها را در برنامه نمایش خواهیم داد.

:DataGridView

این کنترل برای نمایش داده‌های موجود در یک بانک اطلاعاتی در فرم برنامه به کار می‌رود. برای کار با آن کافی است آن را به منبع داده‌های خود، برای مثال یکی از جدولهای موجود در بانک اطلاعاتی، متصل کرده و سپس این کنترل را تنظیم کنید تا آن داده‌ها را همانند یک جدول، یعنی ستونها را به صورت عمودی و ردیفها را به صورت افقی نمایش دهد. همچنین این کنترل دارای خاصیتهای زیادی است که به وسیله‌ی آنها می‌توانید ظاهر آن را تنظیم کنید و تا به شکلی که مدنظر شماست تبدیل شود. علاوه بر این به وسیله‌ی این کنترل می‌توانید عنوان ستونهای داده‌ها و یا روش نمایش آنها نیز را تعیین کنید.

:BindingSource

این کامپوننت همانند پلی برای ایجاد ارتباط بین داده‌های موجود در منبع داده‌ای شما (DataSet) و نیز کنترل‌هایی که برای نمایش داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند به کار می‌رود. بنابراین هنگامی که بخواهید به وسیله‌ی کنترل‌هایی داده‌های موجود در برنامه‌ی خود را نمایش دهید، و یا به هر دلیل دیگری بخواهید به آنها در منبع اطلاعاتی دسترسی داشته باشید، این ارتباط باید از طریق این کامپوننت صورت بگیرد.

برای مثال تصور کنید که داده‌های موجود در یک DataSet را به وسیله‌ی یک کنترل می‌توان در فرم DataGridView نمایش داده اید و حال می‌خواهید این داده‌ها بر اساس یکی از ستونها مرتب شده و سپس نمایش داده شوند. برای این کار کنترل DataGridView این تغاضا را به کامپوننت BindingSource می‌فرستد و سپس این کامپوننت آن را به کامپوننت DataSet اعلام می‌کند.

در ادامه‌ی این فصل با نحوه‌ی استفاده از این کامپوننت بیشتر آشنا خواهیم شد.

¹ Metadata

:BindingNavigator

کنترل BindingNavigator یک رابط گرافیکی استاندارد را برای حرکت بین رکوردهای موجود در یک بانک اطلاعاتی ایجاد می‌کند. این کنترل بسیار مشابه کنترلی است که در پایین جدول نمایش داده شده در شکل ۱۵-۶ مشاهده می‌کنید. این کامپوننت نیز همانند کامپوننت DataGridView می‌تواند به کنترل BindingSource متصل شده و از طریق آن به داده‌های موجود در برنامه دسترسی داشته باشد. به این ترتیب برای مثال هنگامی که روی کلید Next در این کامپوننت کلیک کردید تا به رکورد بعدی اطلاعات بروید، درخواست شما به وسیله‌ی BindingNavigator به BindingSource فرستاده شده و سپس از کامپوننت BindingSource به کامپوننت DataSet (و یا هر منبع اطلاعاتی دیگر که در برنامه از آن استفاده می‌کنید) اعلام می‌شود.

:TableAdapter

تنها یک کامپوننت داده‌ای دیگر مانده است که باید در مورد آن صحبت کنیم: کامپوننت DataAdapter. این کامپوننت در جعبه ابزار وجود ندارد که بتوانید آن را همانند کامپوننت‌های قبلی بر روی فرم قرار دهید. بلکه بسته به روشی که کامپوننت‌های داده‌ای دیگر را در برنامه قرار داده و آنها را تنظیم می‌کنید، این کامپوننت به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود. این کامپوننت حاوی پرس‌وجوهایی برای انتخاب داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی و نیز اطلاعاتی در مورد نحوه اتصال برنامه به بانک است. همچنین این کامپوننت حاوی متد‌هایی است که به وسیله‌ی آنها می‌توان داده‌ها را از جداول بانک اطلاعاتی بدست آورد و در کامپوننت‌هایی مانند DataSet قرار داد و سپس در برنامه از آن داده‌ها استفاده کرد. این کامپوننت این قابلیت را دارد که بر اساس دستور SELECT‌ای که برای انتخاب داده‌ها از بانک اطلاعاتی برای آن وارد می‌کنید، دستورات INSERT، UPDATE و نیز^۱ DELETE مناسب برای تغییر داده‌های انتخاب شده در بانک اطلاعاتی ایجاد کند.

در فصل بعد بیشتر با این کامپوننت آشنا خواهیم شد.

اتصال داده‌ها:

اتصال داده‌ها^۲ به این معنی است که داده‌هایی که به وسیله‌ی کامپوننت BindingSource به آنها دسترسی دارید را به یک کنترل خاص نسبت دهید. به عبارت دیگر یک کنترل را بتوانید به نحوی تنظیم کنید که داده‌های مورد نیاز خود را به وسیله‌ی کامپوننت‌های دسترسی داده‌ها در برنامه دریافت کند و سپس آنها را به صورت اتوماتیک به کاربر نمایش دهد. به این ترتیب کاربر می‌تواند آنها را مشاهده کرده و یا تغییرات مورد نظر خود را در آنها اعمال کند. در ویژوال C# تقریباً تمام کنترل‌های تا حدی اتصال به داده‌ها را پشتیبانی می‌کنند، اما بعضی از کنترل‌ها نیز وجود دارند که مخصوص این کار طراحی شده‌اند، مانند کنترل TextBox و یا DataGridView. در بخش امتحان کنید بعد اطلاعاتی که به وسیله‌ی کامپوننت

^۱ این دستورات نیز مانند دستور SELECT از دستورات زبان SQL به شمار می‌روند و برای آشنایی با آنها می‌توانید به کتابهای آموزشی زبان SQL مراجعه کنید.

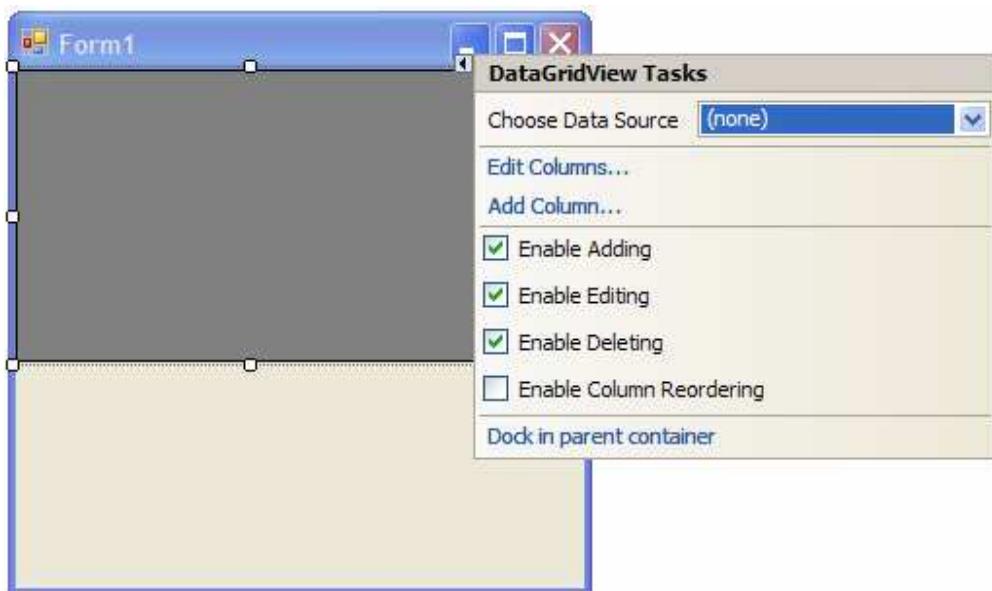
^۲ Data Binding

نمایش می دهیم، در بخش بعد نیز این اطلاعات را به وسیله‌ی کنترل **TextBox** در برنامه نمایش خواهیم داد.

امتحان کنید: متصل کردن داده‌ها به کنترل **DataGridView**

(۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک برنامه‌ی ویندوزی جدید به نام **Northwind Customers** با استفاده از جعبه ابزار به قسمت **Data** بروید و سپس روی کنترل **DataGridView** دو بار کلیک کرده تا آیجاد کنید.

(۲) با استفاده از این کنترل روی فرم برنامه قرار بگیرد. به این ترتیب کادر **Tasks** به صورت آutomatیک همانند شکل ۹-۱۵ نمایش داده خواهد شد.

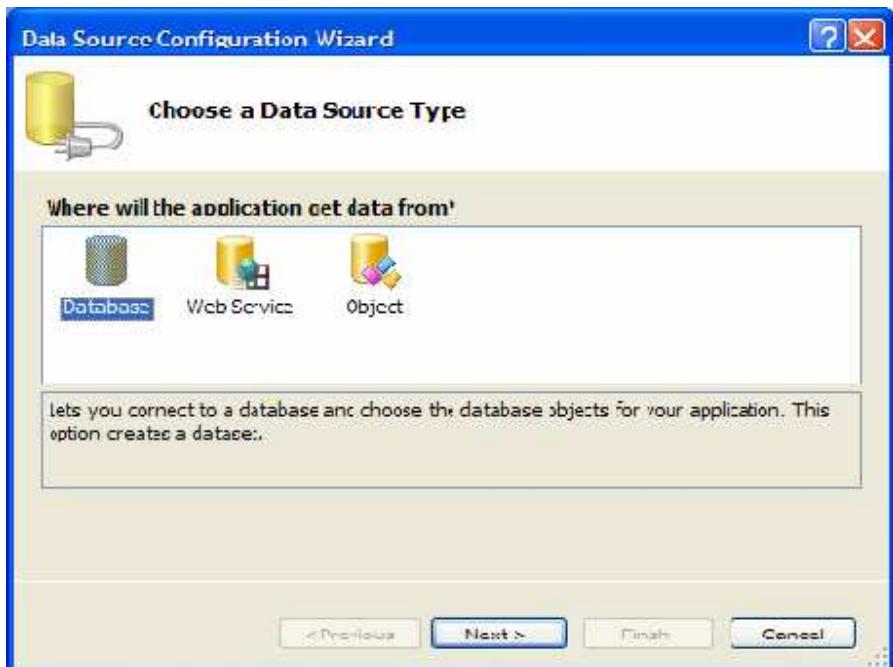

شکل ۹-۱۵

(۳) در این کادر، در لیست روبروی عبارت **Choose Data Source** کلیک کرده و سپس در این لیست روی **Project Data Source** کلیک کنید. به این ترتیب ویزارد **Configuration Wizard** نمایش داده خواهد شد.

(۴) در صفحه‌ی اول این ویزارد، یعنی پنجره‌ی **Choose a Data Source Type** می‌توانید منبع داده ای مورد نظر خودتان را انتخاب کنید. همانطور که در شکل ۹-۱۵ نیز مشاهده می‌کنید در این قسمت می‌توانید انواع مختلفی از منبع‌های داده ای را مشخص کرده و به آنها متصل شوید. برای مثال اگر می‌خواهید به یک بانک اطلاعاتی که توسط نرم افزارهای مختلفی مانند **Access**, **Oracle**, **SQL Server** و یا ... ایجاد می‌شود دسترسی داشته باشید، روی آیکون **Database** کلیک کنید. اگر می‌خواهید از طریق یک وب سرویس به بانک اطلاعاتی خود متصل شوید روی آیکون **Web Service** کلیک کنید. آیکون **Objects** نیز برای دسترسی به کامپونت‌های داده ای در لایه‌ی منطق تجاری به کار می‌رود.

در این قسمت آیکون **Database** را انتخاب کرده و سپس روی دکمه‌ی **Next** کلیک کنید.

شکل ۱۰-۱۵

(۵) در پنجره‌ی Choose Your Data Connection روی دکمه‌ی **Choose Data Source** را کلیک کنید.

(۶) به این ترتیب پنجره‌ی Choose Data Source نمایش داده خواهد شد. در این پنجره گزینه‌ی **Data Source** را از لیست Microsoft Access Database File انتخاب کرده و روی دکمه‌ی **Continue** کلیک کنید.

(۷) در کادر Add Connection روی دکمه‌ی **Browse** کلیک کرده و سپس به فolder Samples در مکان نصب برنامه‌ی Office بروید. این فolder به صورت پیش فرض برای 2003 Office قرار دارد. در این آدرس فایل Northwind.mdb را انتخاب کرده و سپس روی دکمه‌ی **OK** کلیک کنید تا نام و مسیر فایل انتخابی به کادر متغیر موجود در پنجره‌ی Add Connection اضافه شوند. سپس در این پنجره نیز روی دکمه‌ی **OK** کلیک کنید تا کادر Add Connection بسته شود و به پنجره‌ی Choose Your Data Connection برگردید. در این پنجره نیز روی دکمه‌ی **Next** کلیک کنید.

به این ترتیب کادر پیغامی نمایش داده خواهد شد و از شما می‌پرسد که فایل بانک اطلاعاتی که انتخاب کرده اید جزوی از پروژه نیست. آیا می‌خواهید این فایل به فolder پروژه کپی شده و از نسخه‌ی کپی آن استفاده شود؟ در این کادر روی دکمه‌ی **Yes** کلیک کنید.

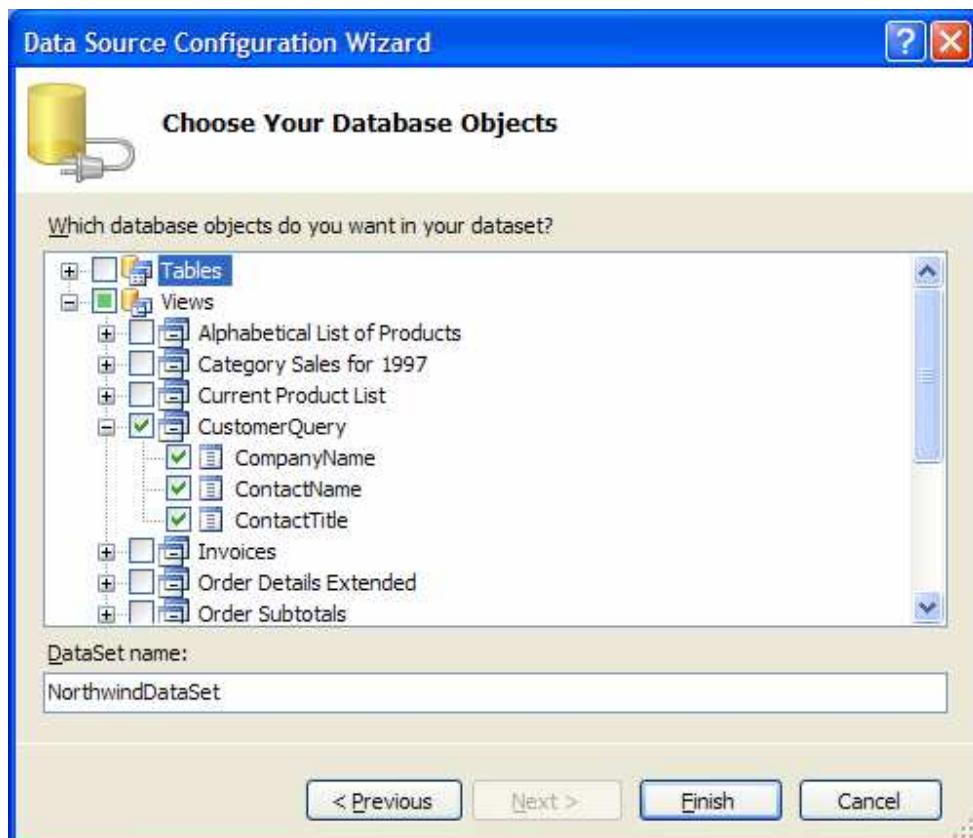
(۸) به این ترتیب پنجره‌ی Application Configuration File نمایش داده می‌شود. در این پنجره نیز روی دکمه **Next** کلیک کنید.

(۹) بعد از طی این مراحل پنجره‌ی Choose Your Data Objects نمایش داده می‌شود و به شما اجازه می‌دهد تا داده‌های مورد نیاز در برنامه را انتخاب کنید. در این قسمت می‌توانید انتخاب کنید که داده‌های مورد

نیاز شما از یک جدول درون بانک اطلاعاتی وارد برنامه شوند، با اجرای پروسیجر های ذخیره شده در بانک اطلاعاتی ایجاد شده و در اختیار برنامه قرار بگیرند و یا از روشهای دیگر موجود دیگر برای گردآوری داده های مورد نیاز استفاده شود.

در ای قسمت از پرس و جویی که در بخش امتحان کنید قبل ایجاد کرده ایم استفاده خواهیم کرد. بنابراین در لیست نمایش دهنده ای اشیای موجود در بانک اطلاعاتی روی علامت مثبت کنار Views کلیک کرده و سپس از لیست باز شده همانند شکل ۱۰-۱۵ گزینه ای CustomerQuery را انتخاب کنید. اگر روی علامت مثبت کنار CustomerQuery کلیک کنید لیست تمام فیلد هایی که به وسیله ای این پرس و جو برگشته می شود نمایش داده خواهند شد. بعد از مشاهده ای این صفحه روی دکمه ای Finish کلیک کنید تا کار در این قسمت به اتمام برسد.

در این لحظه، ویزارد یک شیء از نوع DataSet به نام northwindDataSet، یک شیء از نوع customerQueryBindingSource و نیز یک شیء از نوع customerQueryTableAdapter ایجاد می کند.

شکل ۱۱-۱۵

۱۰) در فرم اصلی برنامه روی مثلى کوچک کنار کنترل DataGridView کلیک کرده تا قادر نمایش داده شود. به علت اینکه در این قسمت نمی خواهیم داده های موجود را حذف کرده، اضافه کنیم و یا تغییر دهیم، با کلیک روی گزینه های Enable Adding و Enable Deleting و Enable Editing که بتوانیم داده

ها را بر اساس ستونهای مورد نظر مرتب کنیم. پس روی گزینه‌ی **Enable Column Reordering** کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس در قسمتی از نوار عنوان فرم برنامه کلیک کنید تا این پنجره محو شود.

(۱۱) روی کنترل **DataGridView** کلیک کرده و سپس با استفاده از پنجره‌ی **Properties** خاصیت **An** را به **Fill** تغییر دهید.

(۱۲) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که کنترل **DataGridView** به وسیله‌ی اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی پر خواهد شد.

با کلیک روی نام هر یک از ستونهای موجود در جدول، می‌توانید اطلاعات را بر اساس آن ستون به صورت صعودی مرتب کنید. کلیک مجدد روی هر ستون باعث می‌شود که اطلاعات بر اساس آن ستون به صورت نزولی مرتب شوند. برای تشخیص نحوه‌ی مرتب شدن اطلاعات نیز می‌توانید از جهت مثلث کوچکی که در کنار نام ستون نمایش داده می‌شود استفاده کنید.

همانطور که مشاهده می‌کنید در این قسمت توانستید بدون اینکه حتی یک خط کد در برنامه وارد کنید داده‌هایی را از یک بانک اطلاعاتی بدست آورده و آنها را نمایش دهید. تمام کدهای مورد نیاز برای این موارد به صورت اتوماتیک توسط این ویژارد نوشته شده‌اند.^۱ این مورد ثابت می‌کند که ویژاردها در ویژوال استودیو تا چه اندازه قدرتمند عمل می‌کنند.

چگونه کار می‌کنند؟

شیوه‌ای که در این بخش امتحان کنید، برای ایجاد یک برنامه که بتواند اطلاعات موجود در یک بانک اطلاعاتی را نمایش دهد استفاده کردیم سیار ساده و آسان بود. برنامه را با اضافه کردن یک کنترل **DataGridView** به فرم شروع کردیم، و همین مورد نیز باعث شد که قادر **Tasks** مربوط به کنترل **DataGridView** نمایش داده شود.

در این قادر می‌توانیم با استفاده از ویژارد **Data Source Configuration Wizard** و طی کردن یک سری مراحل ساده، یک **Data Source** جدید ایجاد کنیم. در این ویژارد ابتدا باید نوع منبع اطلاعاتی که می‌خواهیم به آن متصل شویم را مشخص کنیم. به این ترتیب اشیای موجود در بانک اطلاعاتی که مشخص کرده ایم نمایش داده خواهد شد و می‌توانیم آن اشیایی که به اطلاعات آن در برنامه نیاز داریم را انتخاب کنیم.

هنگامی که در این ویژارد روی کلید **Finish** کلیک می‌کنیم، چندین کامپونت به صورت اتوماتیک ایجاد شده و به برنامه اضافه می‌شوند. این کامپونت‌ها شامل **DataSet**, **TableAdapter**, **BindingSource** و نیز **DataSource** می‌باشدند. از بین این کامپونت‌ها فقط کامپونت **BindingSource** است که با نسبت داده شدن به خاصیت **DataSource** کنترل **DataGridView**، باعث برقراری ارتباط بین کنترل **DataGridView** و داده‌های موجود در برنامه می‌شود.

به خاطر داشته باشید که روش کارکرد این کنترل‌ها با یکدیگر به این صورت است که هنگام نمایش فرم برنامه، ابتدا داده‌های مورد نیاز به وسیله‌ی کامپونت **TableAdapter** از بانک اطلاعاتی دریافت شده و در اختیار کامپونت **DataSet** قرار می‌گیرد. سپس تمام کنترل‌های موجود در فرم که به این داده‌ها نیاز دارند می‌توانند با استفاده از کامپونت **BindingSource** به این اطلاعات دسترسی داشته باشند، زیرا کامپونت **BindingSource** تنها کامپوننتی است که می‌تواند اطلاعات درون **DataSet** را بدست آورد.

نهایاً هدفی که در این تمرین دنبال می‌کردیم این بود که متوجه شوید ایجاد یک برنامه با قابلیت دسترسی به داده‌های یک بانک اطلاعاتی تا چه اندازه ساده است و می‌توان حتی بدون وارد کردن یک خط کد در برنامه این کار را انجام داد. فقط لازم است که نوع

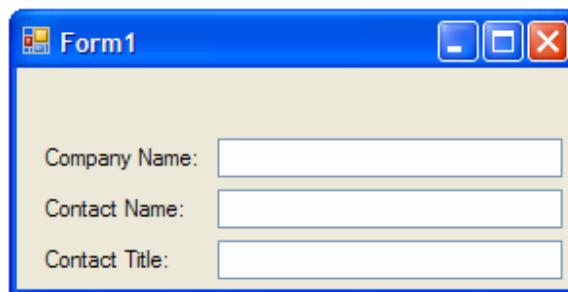
^۱ در این قسمت، ویژاردي که استفاده کردیم در حدود ۹۰۰ خط کد را به برنامه اضافه کرد.

و مکان داده های خود را برای ویژوال استودیو مشخص کنید و سپس نحوه ای نمایش آنها را نیز تعیین کنید، بقیه ای کارها به صورت اتوماتیک انجام خواهند شد.

در بخش امتحان کنید بعد، برنامه ای جدیدی ایجاد خواهیم کرد که داده های مورد نیاز را به وسیله ای چند کنترل TextBox در نمایش دهد. در این برنامه هر کنترل TextBox را به یکی از فیلد های جدول مورد نظرمان در بانک اطلاعاتی نسبت می دهیم، سپس با استفاده از کنترل BindingNavigator به کاربر اجازه می دهیم تا بین داده های موجود در برنامه حرکت کند.

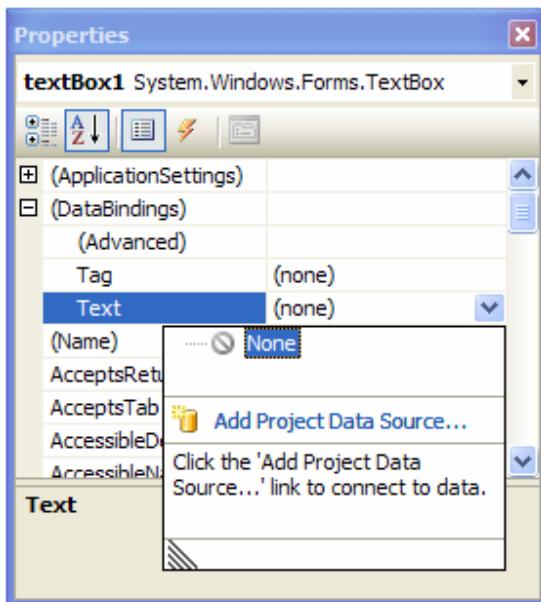
امتحان کنید: متصل کردن داده ها به کنترل TextBox

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه ای ویندوزی جدید به نام Northwind Customers ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار سه کنترل Label و سه کنترل TextBox به برنامه ای خود اضافه کنید. سپس خصیت ها و مکان این کنترل ها را به گونه ای تعییر داده و تنظیم کنید که فرم برنامه مشابه شکل ۱۲-۱۵ شود.

شکل ۱۲-۱۵

- (۳) در فرم برنامه روی TextBox اول کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با استفاده از پنجره ای Properties روی علامت مشیت کنار خصیت (DataBindings) این کنترل کلیک کنید. در لیستی که نمایش داده می شود، خصیت Text را انتخاب کرده و روی علامت مثلث کوچک مقابل آن کلیک کنید. به این ترتیب پنجره ای Data Source همانند شکل ۱۳-۱۵ نمایش داده می شود در این پنجره روی لینک Add Project Data Source... کلیک کنید تا ویزارد Configuration Wizard، همانند آنچه در بخش امتحان کنید قبل مشاهده کرده بودید نمایش داده شود.

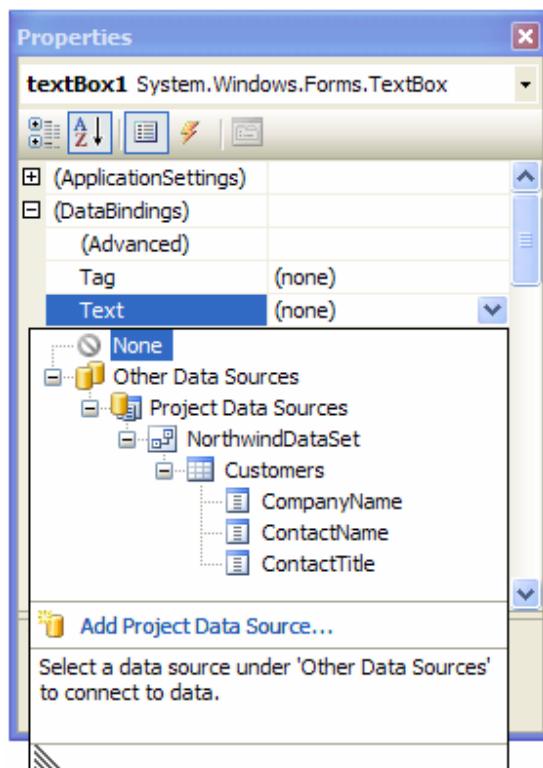
شکل ۱۳-۱۵

- (۴) در پنجره‌ی Choose a Data Source Type آیکون Database را انتخاب کرده و روی کلید Next کلیک کنید.
- (۵) در پنجره‌ی Choose Your Data Connection روی دکمه‌ی New Connection کلیک کنید تا کادر Add Connection نمایش داده شود.
- (۶) در کادر Add Connection روی دکمه‌ی Browse کلیک کرده و سپس به فolder Samples در مکان نصب برنامه‌ی Office بروید. این فolder به صورت پیش فرض برای 2003 Office در آدرس C:\Program Files\Microsoft Office\Office11\Samples قرار دارد. در این آدرس فایل Northwind.mdb را انتخاب کرده و سپس روی دکمه‌ی OK کلیک کنید تا نام و مسیر فایل انتخابی به کادر متنی موجود در پنجره‌ی Add Connection اضافه شوند. سپس در این پنجره نیز روی دکمه‌ی OK کلیک کنید تا کادر Choose Your Connection بسته شود و به پنجره‌ی Data Connection برگردید. در این پنجره نیز روی دکمه‌ی Next کلیک کنید. به این ترتیب کادر پیغامی نمایش داده خواهد شد و به از شما می‌پرسد که فایل بانک اطلاعاتی که انتخاب کرده اید جزئی از پروژه نیست. آیا می‌خواهید این فایل به فolder پروژه کپی شده و از نسخه‌ی کپی آن استفاده شود؟ در این کادر نیز روی دکمه‌ی Yes کلیک کنید.
- (۷) در پنجره‌ی Save the Connection String to the Application Configuration File نیز روی دکمه‌ی Next کلیک کنید.
- (۸) در پنجره‌ی Choose Your Database Objects، روی علامت مثبت که در سمت چپ قرار دارد، در لیست Tables کلیک کنید. سپس در لیستی که برای نمایش داده می‌شود روی گزینه‌ی Customers کلیک کرده تا فیلد های این جدول نیز نمایش داده شوند. در انتهای نیز با کلیک کردن روی فیلد های ContactTitle، ContactName، CompanyName آنها را انتخاب کرده و سپس روی کلید Finish کلیک کنید.

۹) مجدداً در پنجره‌ی Properties روی علامت مثلث کوچک که در مقابل خاصیت Text قرار دارد کلیک کنید. این بار پنجره‌ی Data Source همانند شکل ۱۴-۱۵ نمایش داده می‌شود. به ترتیب روی علامت مثبت **.Project Data Sources Other Data Sources** کنار گزینه‌های Project Data Sources را کلیک کنید. در آخر نیز Customers و NorthwindDataSet کلیک کنید.

حال روی فیلد CompanyName در این قسمت کلیک کنید. به این ترتیب قادر بسته شده و خاصیت Text در این TextBox به فیلد CompanyName در کامپوننت DataSet متصل خواهد شد.

در این برنامه نیز اگر به پایین محیط ویژوال استودیو نگاه کنید مشاهده خواهید کرد که سه کامپوننت مورد نیاز برای دسترسی به داده‌ها به صورت اتوماتیک به برنامه اضافه شده‌اند.

شکل ۱۴-۱۵

- (۱۰) کنترل TextBox دوم را از فرم برنامه انتخاب کرده و سپس با استفاده از قسمت (DataBindings) در پنجره‌ی Properties روی خاصیت Text کلیک کنید و مشابه قسمت قبل، فیلد ContactName را به این کادر اختصاص دهید.
- (۱۱) مراحل قبل را برای TextBox سوم نیز انتخاب کرده و فیلد سوم، یعنی فیلد ContactTitle را نیز به این کنترل متصل کنید.
- (۱۲) حال در جعبه ابزار به قسمت Data بروید و روی کنترل BindingNavigator دو بار کلیک کرده تا یک نمونه از آن در فرم قرار بگیرد. این کنترل به صورت اتوماتیک به بالای فرم برنامه متصل خواهد شد.
- (۱۳) با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت BindingSource کنترل customersBindingSource را برابر با BindingNavigator قرار دهید.

۱۴) حال برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که فرم برنامه همانند شکل ۱۵-۱۵ نمایش داده خواهد شد. به وسیله‌ی این فرم می‌توانید بین رکوردهای موجود در بانک اطلاعاتی جا به جا شوید. برای مثال به رکورد بعدی و یا رکورد قبلی بروید. همچنین کلیدهایی نیز وجود دارند که به وسیله‌ی آنها می‌توانید به اولین و یا آخرین رکورد موجود منتقل شوید. با کلیک کردن روی دکمه‌ی Delete یکی از رکوردهای موجود در DataSet حذف خواهد شد، اما توجه کنید که این رکورد از DataSet حذف می‌شود نه از بانک اطلاعاتی. همچنین کلیک کردن روی دکمه‌ی New نیز باعث می‌شود که یک رکورد جدید ایجاد شود. این رکورد نیز در DataSet ایجاد خواهد شد نه در بانک اطلاعاتی. برای اینکه تغییرات به وجود آمده در این قسمت به بانک اطلاعاتی اعمال شوند لازم است مقداری کد در برنامه وارد کنید.

همانطور که مشاهده می‌کنید در طراحی این برنامه نیز برای دسترسی به داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی حتی به وارد کردن یک خط کد هم نیاز نبود.

شکل ۱۵-۱۵

چگونه کار می‌کند؟

این قسمت را با اضافه کردن سه کنترل TextBox و نیز سه Label به فرم برنامه آغاز کردیم. سپس سعی کردیم که خاصیت DataBindings کنترلهای TextBox را تنظیم کنیم. در حقیقت با این کار می‌خواستیم که خاصیت Text این کنترل‌ها به فیلد های مشخصی از داده‌های موجود در برنامه متصل شوند. اما ابتدا باید یک منبع اطلاعاتی را برای برنامه ایجاد می‌کردیم. این کار را با استفاده از ویزارد Data Source Configuration Wizard همانند تمرین قبل انجام دادیم.

بعد از اتمام ویزارد، سه کامپوننت مورد نیاز یعنی DataSet، TableAdapter و نیز BindingSource به صورت اتوماتیک ایجاد شده و به برنامه اضافه شدند. سپس توانستیم با استفاده از این کنترل‌ها خاصیت Text هر یک از TextBox‌ها را به یکی از فیلد های موجود در DataSet متصل کنیم. بعد از اضافه کردن کنترل BindingNavigator، برای تنظیم آن کافی بود که با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت BindingSource آن را برابر با کامپوننت BindingSource Properties کنیم که قرار دهیم در مرحله‌ی قبل به صورت اتوماتیک ایجاد شده بود.

نتیجه:

فصل را با تعریف مفهوم بانک اطلاعاتی شروع کردیم و آموختیم که بانک های اطلاعاتی به چه مواردی گفته می شود. سپس به آشنایی با زبان SQL و معرفی یکی از مهمترین دستورات آن یعنی دستور SELECT پرداختیم، بعد از اتمام این قسمت نیز با استفاده از این موارد، یک پرس و جو در بانک اطلاعاتی Northwind.mdb ایجاد کرده و مشاهده کردیم که Access چگونه به صورت اتوماتیک دستورات SQL مورد نیاز را تولید کرده و اجرا می کند.

سپس به بررسی نحوه ای استفاده از داده های موجود در یک بانک اطلاعاتی در یک برنامه ی ویندوزی پرداختیم و مشاهده کردیم که چگونه می توان اطلاعات را به کنترل هایی مانند TextBox و یا DataGridView متصل کرد. با تعدادی از کامپونت های مهم و ضروری برای دسترسی به داده های موجود در بانکهای اطلاعاتی Access آشنا شدیم و مشاهده کردیم که چگونه می توان آنها را با استفاده از جعبه ابزار بر روی فرم قرار داد و یا با استفاده از ویژاردها آنها را به صورت اتوماتیک ایجاد کرده و به برنامه اضافه کرد.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- توضیح دهید که بانک اطلاعاتی چیست و از چه اشیایی تشکیل شده است؟
- با استفاده از دستور SELECT در زبان SQL داده های مورد نیاز خود را از یک بانک اطلاعاتی بدست آورید.
- با استفاده از ویزارد Data Source Configuration Wizard کامپونت های لازم برای متصل شدن به یک بانک اطلاعاتی را ایجاد کنید.
- یک کنترل DataGridView را به داده های موجود در برنامه متصل کنید.
- کنترلهای TextBox را به فیلد های مشخصی در DataSet متصل کرده و از کنترل BindingNavigator استفاده کنید.

در این فصل مشاهده کردیم که چگونه می توان با استفاده از ویژاردهای موجود در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ داده های موجود در یک بانک اطلاعاتی را به سرعت به کنترلهای موجود در فرم متصل کرد. اما در شرایطی ممکن است نیاز به کنترل بیشتر روی نحوه ارتباط با بانک اطلاعاتی و یا نحوه ای متصل شدن کنترل ها به داده ها داشته باشد. در فصل شانزدهم سعی خواهیم کرد که خط مشی متفاوتی را نسبت به این فصل پیش گرفته و سعی کنیم با استفاده از برنامه نویسی، کنترلهای یک فرم را به داده های موجود در یک بانک اطلاعاتی متصل کنیم. همچنین با کامپونت های دسترسی به داده ها بهتر آشنا خواهیم شد و مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان از خاصیت ها و یا متد های آنها در برنامه استفاده کرد.

تمرین:

تمرین ۱:

پرس و جوی جدیدی را در بانک اطلاعاتی Northwind ایجاد کنید که بتواند اطلاعات درون فیلد های FirstName و LastName و Title را از بانک اطلاعاتی Employees بدست آورد. همچنین دستور را به گونه ای بنویسید که نتایج را بر اساس ستون LastName مرتب کند، سپس آن را به نام EmployeeQuery ذخیره کنید. برنامه ای ویندوزی ایجاد کنید که داده های حاصل از اجرای این پرس و جو را در یک کنترل DataGridView نمایش دهد.

تمرین ۲:

با استفاده از پرس و جویی که در تمرین قبل ایجاد کردید، برنامه‌ی ویندوزی جدیدی ایجاد کنید که بتواند با استفاده از چندین داده‌های حاصل از اجرای پرس و جو را به کنترلهای BindingNavigator و نیز یک کنترل TextBox متصل کند.

فصل شانزدهم: برنامه نویسی بانک اطلاعاتی با ADO.NET و SQL Server

در فصل پانزدهم با بانکهای اطلاعاتی و برنامه نویسی بانک اطلاعاتی به صورت مقدماتی آشنا شدیم. توانستیم اطلاعات داخل یک جدول از بانک اطلاعاتی را در یک برنامه‌ی تحت ویندوز بدست آورده و آن را در جدولی در فرم نمایش دهیم. همچنین بدون اینکه لازم باشد کدی وارد کنیم، توانستیم امکاناتی مانند مرتب کردن داده‌ها را نیز به برنامه اضافه کنیم.

برای انجام تمام این موارد از یک ویژارد استفاده کردیم و آن ویژارد نیز کد‌های زیادی را برای انجام موارد مورد نظر ما نوشته، کد هایی مانند ایجاد یک اتصال به بانک اطلاعاتی، تنظیم کردن آداتپتور‌های داده‌ای و نیز ایجاد یک **DataSet** مخصوص برای جداول مورد نظر ما. استفاده از این روش برای دسترسی ساده به بانک اطلاعاتی و انجام کارهای معمولی مانند دریافت و مشاهده‌ی اطلاعات از یک یا چند جدول روش مناسبی است، اما برای نوشتن برنامه‌های بزرگتر لازم است که کنترل بیشتری بر داده‌ها و یا کامپوننت‌های موجود در برنامه داشته باشیم و این کار نیز فقط از طریق کد نویسی میسر است.

در این فصل سعی خواهیم کرد که نگاه عمیقتری به مبحث دسترسی به بانک اطلاعاتی داشته باشیم. تکنولوژیهایی که در فصل قبل برای دسترسی به داده‌ها و یا تغییر در آنها استفاده کردیم، از قبیل کامپوننت‌هایی برای دریافت اطلاعات از بانک اطلاعاتی، کامپوننت‌هایی برای ذخیره‌ی آنها در حافظه و نیز کامپوننت‌هایی برای متصل کردن این داده‌ها به کنترلهای موجود در فرم، همه مجموعاً به نام **ADO.NET** شناخته می‌شوند. در این فصل سعی خواهیم کرد با توانایی‌ها و قابلیتهای درونی **ADO.NET** برای دسترسی به داده‌های درون یک بانک اطلاعاتی و نیز ایجاد تغییرات در آنها آشنا شویم. همچنین مشاهده خواهیم کرد که چگونه می‌توان داده‌هایی که به وسیله‌ی یک **DataSet** درون حافظه ذخیره شده است را تغییر دهیم، فیلتر کرده و یا ویرایش کنیم.

داده‌هایی که از یک بانک اطلاعاتی استخراج می‌شوند، برای نمایش داده شدن باید به یکی از کنترل‌های موجود در فرم متصل شوند. بنابراین لازم است که اتصال داده‌ها به کنترل‌ها را نیز دقیق تر بررسی کنیم. به عبارت دیگر در این فصل مشاهده خواهیم کرد که چگونه می‌توان کنترلهای موجود در فرم را به گونه‌ای تنظیم کرد که در هر لحظه فقط داده‌های مربوط به یک رکورد را نمایش دهند (برای مثال، مانند **TextBox**‌ها) و یا چگونه می‌توان با استفاده از اشیایی مانند **CurrencyManager** بین رکورد‌ها حرکت کرد.

در این فصل:

- خواهیم آموخت که اشیای **ADO.NET** چیستند؟
- مشاهده خواهیم کرد که چگونه می‌توان کنترل‌ها را به داده‌ها متصل کرد.
- روش‌های جستجو و یا مرتب سازی داده‌های درون حافظه را با استفاده از اشیای **Data View** در **ADO.NET** بررسی خواهیم کرد.
- با نحوه‌ی انتخاب، درج، ویرایش و یا حذف داده‌ها درون یک بانک اطلاعاتی به وسیله‌ی **ADO.NET** آشنا خواهیم شد.

در طی این فصل با نحوه‌ی استفاده از بانکهای اطلاعاتی ایجاد شده به وسیله‌ی موتور بانک اطلاعاتی **SQL Server** نیز آشنا خواهیم شد و خواهیم دید که چگونه می‌توان به وسیله‌ی سرویس دهنده‌ی اطلاعاتی **SqlClient** به آنها دسترسی پیدا کرد. سرویس دهنده‌ی اطلاعاتی **SqlClient**، نسبت به سرویس دهنده‌ی اطلاعاتی **OleDb** (که برای کار با بانک اطلاعاتی ایجاد شده با **Access** استفاده می‌شود) از سرعت بیشتری برخوردار است، اما فقط می‌تواند با بانکهای اطلاعاتی تحت **SQL Server** کار کند.

برای انجام تمرینات این فصل لازم است که به یکی از نرم افزارهای SQL Server 7 MSDE و SQL Server 2000 یا 2005 دسترسی داشته باشید. زیرا در برنامه های این فصل از بانک اطلاعاتی نمونه ای که در این نرم افزارها وجود دارد (بانک اطلاعاتی Pubs) استفاده شده است.

ADO.NET

همانطور که در ابتدای فصل نیز ذکر شد، به مجموعه کامپوننت هایی که برای دسترسی به داده های یک بانک اطلاعاتی در ADO.NET^۱ استفاده می شود ADO.NET گفته می شود. برای دسترسی به داده ها از **معماری غیر متصل^۲** استفاده می کند. معماری غیر متصل به این معنی است که ابتدا برنامه به موتور بانک اطلاعاتی مورد نظر خود متصل شده، داده های مورد نیاز خود را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و آنها را در حافظه ای کامپیووتر ذخیره می کند. سپس برنامه از بانک اطلاعاتی قطع می شود و تغییرات مورد نظر خود را در داده های موجود در حافظه انجام می دهد. هر زمان که لازم باشد تغییرات ایجاد شده در بانک اطلاعاتی ذخیره شوند، برنامه یک اتصال جدید را به بانک اطلاعاتی ایجاد کرده و از طریق این اتصال تغییراتی را که در داده ها اعمال کرده بود را در جداول اصلی نیز ایجاد می کند. کامپوننت اصلی که داده های دریافتی از بانک اطلاعاتی را در حافظه نگهداری می کند، کامپوننت DataSet است. این کامپوننت خود از چند کامپوننت دیگر مانند اشیایی از نوع DataTable تشکیل شده است. بعد از اینکه داده ها در حافظه قرار گرفتند می توانید بین آنها جستجو کنید، دستورات SELECT مورد نظر خود را روی آنها اجرا کرده و آنها را به این وسیله فیلتر کنید و یا تغییراتی را در این داده ها ایجاد کنید که در طی این فصل با نحوه ایجاد این موارد آشنا خواهیم شد.

استفاده از معماری غیر متصل مزایای زیادی دارد که مهمترین آن افزایش توانایی برنامه در سرویس دادن به چندین کاربر به صورت همزمان است. به عبارت دیگر می توانیم بگوییم با استفاده از این روش می توانیم تعداد افرادی که می توانند به صورت همزمان از برنامه استفاده کنند را از ده نفر به صدها نفر افزایش دهیم. دلیل این مورد نیز در این است که در این روش برنامه ها فقط در موقع مورد نیاز به بانک اطلاعاتی متصل می شوند و بعد از اجرای وظایف لازم اتصال خود را قطع می کنند، به این ترتیب منابع استفاده شده برای اتصال آنها به بانک اطلاعاتی نیز آزاد شده و در اختیار کاربران دیگر قرار می گیرد.

فضای نام :Data

کلاس های اصلی ADO.NET در فضای نام System.Data قرار دارند. این فضای نام خود نیز شامل چند فضای نام دیگر است که مهمترین آنها عبارتند از System.Data.SqlClient و System.Data.OleDb و System.Data.OracleClient. فضای نام System.Data.OleDb شامل کلاس هایی است که برای دسترسی به بانک های اطلاعاتی ایجاد شده به وسیله ای SQL Server به کار می رود. فضای نام System.Data.OleDb نیز حاوی کلاس هایی است که برای دسترسی به بانک های اطلاعاتی از نوع OLE^۳ (مانند بانک های اطلاعاتی Access) مورد استفاده قرار می گیرد. برای مثال در فصل قبل برای اتصال به بانک اطلاعاتی از بعضی از کلاس های فضای نام System.Data در فضای نام System.Data.OracleClient دو فضای نام دیگر نیز وجود دارند که عبارتند از System.Data.OracleClient و System.Data.Odbc. فضای نام OracleClient برای دسترسی به بانک های اطلاعاتی ایجاد شده به وسیله ای موتور بانک اطلاعاتی Oracle مورد استفاده قرار می گیرد.

¹ ActiveX Data Object

² Disconnected Architecture

³ Object Linking and Embedding

کلاس‌های موجود در این فضای نام نیز، همانند کلاس‌های موجود در فضای نام `SqlClient` برای دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی از نوع Oracle بھینه سازی شده‌اند. فضای نام `Odbc` نیز حاوی کلاس‌هایی است که برای دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی قیمتی از نوع ODBC¹ که تکنولوژی OleDB را پشتیبانی نمی‌کنند ایجاد شده است. فضای نامهای `OracleClient`, `OleDb` و نیز `ADO` در `NET`. سرویس دهنده‌های اطلاعاتی دیگری نیز وجود دارند، اما در طی این کتاب دهنده‌های اطلاعاتی شناخته می‌شوند. در `NET`. سرویس دهنده‌های اطلاعاتی دیگری نیز وجود دارد، اما در طی این کتاب فقط بر روی دو سرویس دهنده‌ی اول تمرکز خواهیم کرد.

در طی این فصل با استفاده از فضای نام `SqlClient` به بانک‌های اطلاعاتی از نوع SQL Server دسترسی خواهیم داشت. البته، در `ADO` استفاده از دیگر سرویس دهنده‌های اطلاعاتی نیز بسیار مشابه استفاده از این سرویس دهنده است. بنابراین به راحتی می‌توانید از تکنیک‌هایی که با استفاده از کلاس‌های موجود در این فضای نام خواهید آموخت در سرویس دهنده‌های دیگر نیز از قبیل OleDb استفاده کنید و یا تکنیک‌های سرویس دهنده‌هایی مانند `OLEDB` را در این قسمت نیز به کار ببرید. در `ADO` بر اساس نوع موتور بانک اطلاعاتی که داده‌های شما به وسیله‌ی آن ایجاد شده‌اند، یکی از سرویس دهنده‌های موجود را انتخاب کرده و از آن استفاده می‌کنید. اما لازم نیست که مجددًا نحوه‌ی استفاده از آن سرویس دهنده را مطالعه کنید زیرا تمامی این سرویس دهنده‌ها بسیار مشابه یکدیگر کار می‌کنند و اگر نحوه‌ی استفاده از یکی از آنها را بیاموزید می‌توانید به راحتی از دیگر سرویس دهنده‌ها نیز استفاده کنید.

کلاس‌های موجود در این سرویس دهنده‌های بانک اطلاعاتی به حدی زیاد هستند که نمی‌توانیم تمام آنها را در این قسمت معرفی کنیم. با این وجود در این قسمت ابتدا با تعدادی از مهمترین آنها که در طی مثال‌های این فصل نیز به کار رفته اند آشنا می‌شویم. این کلاس‌ها عبارتند از:

<code>SqlConnection</code>	▪
<code>SqlCommand</code>	▪
<code>SqlDataAdapter</code>	▪
<code>SqlParameter</code>	▪

به خاطر داشته باشید که این کلاس‌ها فقط برای ارتباط با بانک‌های اطلاعاتی SQL Server مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای استفاده از بانک‌های اطلاعاتی OLEDB می‌توانید از کلاس‌های منتظر اینها در فضای نام `System.Data.OleDb` استفاده کنید. در این فضای نام نیز همین کلاس‌ها وجود دارند که البته با پیشوند `OleDb` آغاز می‌شوند. همچنین همانطور که می‌دانید برای استفاده از این کلاس‌ها باید فضای نام `System.Data.SqlClient` را با استفاده از راهنمای `using` به برنامه اضافه کرد تا لازم نباشد هر بار نام کامل آنها را وارد کنیم. بنابراین به خاطر داشته باشید که در ابتدای برنامه‌های این قسمت دستور زیر را نیز اضافه کنید:

```
using System.Data.SqlClient;
```

همچنین برای استفاده از کلاس‌های پایه‌ای ADO.NET مانند `DataSet` و یا `DataView` باید فضای نام `System.Data` را نیز به برنامه اضافه کنیم. بنابراین در ابتدای برنامه‌های خود دستور زیر را نیز وارد کنید.

```
using System.Data;
```

¹ Open Database Connectivity

خوب بهتر است که ابتدا نگاهی به کلاس‌های اصلی موجود در فضای نام `SqlClient` داشته باشیم و نحوه‌ی کاربرد آنها را بررسی کنیم.

کلاس `:SqlConnection`

تقریباً می‌توانیم بگوییم که کلاس `SqlConnection` در قلب کلاس‌های قرار دارد که در این قسمت مورد استفاده قرار می‌دهیم، زیرا این کلاس وظیفه‌ی برقراری ارتباط بین برنامه و بانک اطلاعاتی را بر عهده دارد. هنگامی که بخواهید یک نمونه از این کلاس را ایجاد کنید، باید پارامتری را به نام `ConnectionString` به آن ارسال کنید. این پارامتر متنی‌تری از نوع رشته‌ای است که شامل تمام داده‌های مورد نیاز برای برقراری اتصال به یک بانک اطلاعاتی می‌شود. البته بعد از ایجاد شیء ای از این کلاس نیز می‌توانیم با استفاده از خاصیت `ConnectionString` در این کلاس، مقدار آن را تغییر داده و رشته‌ی جدیدی را برای این پارامتر مشخص کنیم. در برنامه‌هایی که در فصل قبل ایجاد کردیم، ویژوال استودیو با استفاده از اطلاعاتی که در کادر `Add Connection` دریافت می‌کرد، چنین متنی را ایجاد کرده و در اختیار `SqlConnection` قرار می‌داد. اما اغلب بهتر است که متن لازم برای `ConnectionString` را خودمان بنویسیم. برای این کار ابتدا باید بدانیم که این ساختار این متنها باید چگونه باشد.

ایجاد بخش‌های مختلف `:ConnectionString`

ساختار متنی که برای `ConnectionString` باید مورد استفاده قرار گیرد بستگی به سرویس دهنده‌ی اطلاعاتی دارد که مورد استفاده قرار می‌دهیم. برای مثال اگر بخواهیم از `SQL Server` به عنوان موتور بانک اطلاعاتی برنامه‌ی خود استفاده کنیم (به این ترتیب لازم است که از سرویس دهنده‌ی `SqlClient` در برنامه استفاده کنیم)، باید پارامترهای `Database` و `Server` را همانطور که در جدول زیر نمایش داده شده است در این متن مشخص کنیم.

پارامتر	توضیح
<code>Server</code>	نام سرور بانک اطلاعاتی که می‌خواهید از آن استفاده کنید. این پارامتر معمولاً حاوی نام کامپیوتری است که موتور بانک اطلاعاتی <code>SQL Server</code> در آن نصب شده است. اگر <code>Server</code> بر روی همان کامپیوتری که برنامه را اجرا می‌کند نصب شده است، می‌توانید از <code>localhost</code> یا <code>127.0.0.1</code> برای این پارامتر استفاده کنید. اما اگر از <code>SQL Server</code> مقداری مانند <code>sql2008</code> یا <code>sql2012</code> برای این پارامتر استفاده می‌کنید، لازم است که مقدار این پارامتر را برابر با نام آن کامپیوتر در شبکه قرار دهید. همچنین اگر در آن کامپیوتر بیش از یک <code>SQL Server</code> قرار داشته باشد، باید بعد از نام کامپیوتر یک علامت \ قرار داده و سپس نام <code>SQL Server</code> ای که می‌خواهید مورد استفاده قرار دهید را ذکر کنید.
<code>Database</code>	نام بانک اطلاعاتی که می‌خواهید مورد استفاده قرار دهید، در این پارامتر قرار می‌گیرد (برای مثال، <code>Pubs</code> بانک اطلاعاتی).

برای ایجاد امنیت در بانکهای اطلاعاتی ایجاد شده به وسیله‌ی SQL Server، باید هنگام دسترسی به آنها ابتدا هویت استفاده کننده توسط SQL Server مشخص شود. بنابراین اگر بخواهیم توسط یک برنامه به داده‌های موجود در یک بانک اطلاعاتی دسترسی داشته باشیم، باید اطلاعات لازم برای این تعیین هویت را همراه با دیگر اطلاعات در متنConnectionString مشخص کنیم. این تعیین هویت به دو روش می‌تواند توسط SQL Server انجام شود. روش اول استفاده از نام کاربری و کلمه‌ی عبور لازم برای دسترسی به بانک اطلاعاتی است که در این صورت باید این دو پارامتر را به صورت مستقیم در متنConnectionString قرار دهیم. روش دوم استفاده از اکانت کاربری ای است که در ویندوز از آن استفاده می‌کنیم.

برای اینکه بتوانیم با استفاده از روش اول توسط SQL Server تعیین هویت شویم، باید پارامترهای نام کاربری و کلمه‌ی عبور را همانطور که در جدول زیر شرح داده شده است، در متنConnectionString قرار دهیم.

پارامتر	توضیح
User ID	این پارامتر باید حاوی نام کاربری باشد که برای اتصال به بانک اطلاعاتی می‌خواهیم از آن استفاده کنیم. برای اینکه بتوانیم با استفاده از این روش از بانک اطلاعاتی استفاده کنیم، باید یک اکانت کاربری به این نام در SQL Server ایجاد شده و اجازه‌ی دسترسی به داده‌های مورد نیاز نیز به آن داده شود.
Password	کلمه‌ی عبوری که برای این نام کاربری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

علاوه بر این SQL Server می‌تواند به گونه‌ای تنظیم شود که برای تعیین هویت کاربرانی که به آن دسترسی پیدا می‌کنند، از اکانت ویندوزی که با آن وارد کامپیوتر شده‌اند استفاده کند. در این صورت دیگر نیازی نیست که در متنConnectionString مقدار نام کاربری و کلمه‌ی عبور را وارد کنید، بلکه فقط باید مشخص کنید که از Integrated Security استفاده می‌کنید (این سیستم به این علت true نامیده می‌شود که با استفاده از آن ویندوز و SQL Server با یکدیگر سعی خواهد کرد که به حداقل امنیت ممکن در ایجاد یک ارتباط دسترسی پیدا کنند و دیگر نیازی نباشد که نام کاربری و کلمه‌ی عبور را به صورت مستقیم در متنConnectionString قرار دهیم). برای استفاده از این سیستم باید مقدار پارامترIntegratedSecurity را در متنConnectionString برابر با true قرار دهید. البته توجه داشته باشید که در این روش نیز باید در محیط SQL Server به اکانت کاربری ای که برای این فرد در ویندوز ایجاد شده است، اجازه‌ی دسترسی به اطلاعات موجود داده شود، در غیر این صورت کاربر نمی‌تواند به بانک اطلاعاتی متصل شود. برای اینکه بهتر متوجه شوید که چگونه پارامترهای لازم در ConnectionString تنظیم می‌شوند، به قطعه کد زیر نگاه کنید. این کد برای ایجاد یک شیء جدید از نوع SqlConnection به کار می‌رود.

```
SqlConnection objConnection = new
    SqlConnection("Server=localhost;Database=Pubs;User" +
                 " ID=sa;Password=csdotnet;" );
```

همانطور که مشاهده می‌کنید اینConnectionString برای استفاده از یک SQL Server به کار می‌رود. مقدارlocalhost در پارامتر مشخص می‌کند که سرور SQL که می‌خواهیم از آن استفاده کنیم در کامپیوتری قرار دارد که برنامه در آن اجرا شده است. مقدار پارامترDatabase نیز نام بانک اطلاعاتی که می‌خواهیم به آن متصل شویم را تعیین می‌کند، در اینجا ایمConnectionString برای دسترسی به بانک اطلاعاتی Pubs به کار می‌رود. در آخر نیز

مقدار پارامتر های User ID و Password مشخص می شوند که برای تعیین نام کاربری و کلمه ای عبور لازم برای دسترسی به اطلاعات به کار می روند. وقت کنید که برای تعیین مقدار هر پارامتر از علامت = و برای جدا کردن پارامترهای مختلف از یکدیگر از علامت ; استفاده شده است.

متصل شدن و قطع کردن اتصال به یک بانک اطلاعاتی:

بعد از این که با ایجادConnectionString نحوه ای برقراری ارتباط با بانک اطلاعاتی را مشخص کردیم می توانیم با استفاده از متدهای Open و Close در کلاس SqlConnection به بانک اطلاعاتی متصل شده و یا اتصال خود را قطع کنیم. یک نمونه از این کار در قطعه کد زیر نشان داده شده است:

```
// Open the database connection
objConnection.Open();
// ... Use the connection
objConnection.Close();
// Close the database connection
```

البته متدها و خاصیتهای فراوان دیگری در کلاس SqlConnection وجود دارند که می توانیم در برنامه از آنها استفاده کنیم، اما مواردی که در اینجا با آنها آشنا شدیم، پر کاربرد ترین آنها به شمار می روند و فکر می کنم که برای شروع فقط آشنایی با این موارد کافی باشد.

کلاس :SqlCommand

کلاس SqlCommand حاوی یک دستور SQL برای اجرا روی داده های دریافت شده از بانک اطلاعاتی است. این دستور می تواند یک دستور SELECT برای انتخاب داده هایی خاص، یک دستور INSERT برای درج داده های جدید در بانک اطلاعاتی، یک دستور DELETE برای حذف داده ها از بانک اطلاعات و یا حتی فراخوانی یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی باشد. دستور SQL ای که در این کلاس نگه داری می شود می تواند شامل پارامتر ها نیز باشد. از متدهای سازنده کلاس SqlCommand چندین نسخه سربار گذاری شده است، اما ساده ترین آنها برای ایجاد یک شیء از کلاس SqlCommand هیچ پارامتری را دریافت نمی کند. بنابراین می توانید بعد از ایجاد شیء، با استفاده از خاصیت ها و یا متدهای موجود، آن شیء را تنظیم کنید. قطعه کد زیر نحوه ایجاد یک شیء از نوع SqlCommand را نمایش می دهد:

```
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();
```

در برنامه های بانک اطلاعاتی معمولاً از اشیای ایجاد شده از کلاس SqlCommand به تنها یی استفاده نمی کنند، بلکه آنها را همراه با DataAdapter ها و DataSet ها به کار می بندند. به این ترتیب می توانند از دستور SELECT و INSERT ... که در آن نگهداری می شود برای مقاصد مورد نیاز استفاده کنند. همچنین اشیای SqlCommand می توانند به همراه اشیای ایجاد شده از کلاس DataReader مورد استفاده قرار گیرند. کلاس DataReader کاربردی

همانند DataSet دارد، اما منابع سیستم (مانند حافظه و ...) را کمتر مصرف می کند و نیز انعطاف پذیری کمتری نیز دارد. در ادامه‌ی این فصل بیشتر تمرکز خود را روی نحوه‌ی استفاده از این اشیا با کلاس DataSet قرار خواهیم داد.

خاصیت :Connection

قبل از اینکه بتوانی از یک شیء از کلاس SqlCommand استفاده کنیم باید بعضی از خاصیت‌های آن را تنظیم کنیم. اولین خاصیتی که باید تنظیم شود، خاصیت Connection است. این خاصیت همانطور که در قطعه کد زیر نمایش داده شده است، می‌تواند یک مقدار از نوع SqlConnection را دریافت کند:

```
objCommand.Connection = objConnection;
```

برای اینکه بتوانیم دستور SQL ای که در این شیء نگهداری می‌شود را با موفقیت اجرا کرده و نتیجه‌ی آن را دریافت کنیم، باید ابتدا با استفاده از متده Open در SqlConnection اتصال با بانک اطلاعاتی را برقرار کرده و سپس دستور را اجرا کنیم.

خاصیت :CommandText

خاصیت بعدی که باید تنظیم کنیم، خاصیت CommandText است. این خاصیت متنی را دریافت می‌کند که می‌تواند حاوی یک دستور SQL و یا فراخوانی یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی باشد که باید روی داده‌ها اجرا شود. برای مثال قطعه کد زیر یک نمونه از دستور SQL که در این خاصیت قرار داده شده است را نمایش می‌دهد:

```
SqlConnection objConnection = new  
SqlConnection("Server=localhost;Database=Pubs;User " +  
    "ID=sa;Password=csdotnet;" );  
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();  
objCommand.Connection = objConnection;  
objCommand.CommandText = "INSERT INTO authors " +  
    "(au_id, au_lname, au_fname, contract) " +  
    "VALUES('123-45-6789', 'Barnes', 'David', 1);"
```

دستور INSERT یکی از دستورات ساده‌ی SQL است که برای درج یک رکورد از اطلاعات در یک جدول به کار می‌رود. این دستور در این قسمت بیان می‌کند که "یک رکورد جدید از اطلاعات در جدول authors ایجاد کن. سپس فیلد au_id در این رکورد را برابر با '123-45-6789' قرار بده، فیلد au_lname را برابر با 'Barnes'، فیلد au_fname را برابر با 'David'، فیلد contract را نیز برابر با 1 قرار بده." روش استفاده از دستور INSERT برای درج یک ردیف از اطلاعات در یک جدول به این صورت است که بعد از دستور INSERT INTO نام جدولی که می‌خواهیم اطلاعات در آن قرار بگیرد را ذکر می‌کنیم. سپس نام فیلدهایی را که باید کامل کنیم را در داخل یک پرانتز می‌آوریم و هر یک را نیز با یک ویرگول از هم جدا می‌کنیم. سپس عبارت VALUES نوشته و در یک پرانتز دیگر، مقدار مورد نظر برای آن فیلد‌ها را به ترتیب وارد می‌کنیم.

در اینجا فرض کردیم که هنگام نوشتن برنامه، مقداری که باید در هر یک از فیلد ها قرار گیرد مشخص است. اما همانطور که می دانید در اغلب موارد چنین شرایطی رخ نمی دهد و مقدار هر یک از این فیلد ها در طول اجرای برنامه توسط کاربر تعیین می شوند. خوبیختانه می توانیم دستورات SQL را به گونه ای ایجاد کنیم که همانند یک متده باشد، پارامتر دریافت کنند. سپس هنگام اجرای برنامه این پارامتر ها را از کاربر دریافت کرده و آنها را در دستور قرار می دهیم و دستور را اجرا می کنیم. بهتر است مقداری هم با پارامترهایی که می توانند در شیئ `SqlCommand` قرار گیرند آشنا شویم.

Properties خاصیت

قبل از اینکه بتوانیم نحوه استفاده از پارامتر ها در یک دستور SQL را مشاهده کنیم، باید با مفهوم `Placeholder` آشنا شویم. `Placeholder` ها متغیرهایی هستند که در یک دستور SQL قرار می گیرند و می توانند در زمان اجرای برنامه جای خود را عبارتی خاص عوض کنند. این متغیر ها با علامت @ در یک دستور مشخص می شوند و هنگامی که از آنها در یک دستور SQL استفاده کنیم، قبل از اجرای دستور باید تمامی آنها را با مقادیر مناسب تعویض کنیم. برای مثال اگر بخواهیم در دستور قبل مقادیر لازم برای قسمت `VALUES` از دستور `INSERT` را در زمان اجرای برنامه مشخص کنیم، باید جای آنها را با چهار Placeholder به صورت زیر عوض کنیم:

```
SqlConnection objConnection = new
SqlConnection("Server=localhost;Database=Pubs;User " +
    "ID=sa;Password=csdotnet;");
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "INSERT INTO authors " +
    "(au_id, au_lname, au_fname, contract) " +
    "VALUES(@au_id, @au_lname, @au_fname, @au_contract);"
```

همانطور که مشاهده می کنید در اینجا به جای اینکه از چند مقدار ثابت در دستور استفاده کنیم، از چند `placeholder` استفاده کرده ایم. همچنین تمام `placeholder` ها در دستور با استفاده از @ مشخص شده اند. البته هیچ ضرورتی ندارد که نام یک `placeholder` همنام با فیلده باشد که قرار است مقدار `placeholder` در آن قرار بگیرد. اما این کار باعث می شود که برنامه خواناتر شده و در ک آن ساده تر شود.

خوب، بعد از اینکه با استفاده از این روش پارامترهایی را در دستور ایجاد کردیم، باید قبل از اجرای دستور SQL این `placeholder` ها را با مقادیر مناسب تعویض کنیم. این کار به صورت اتوماتیک توسط برنامه در زمان اجرای دستور انجام می شود. اما ابتدا باید پارامترهایی را ایجاد کرده و آن را در لیست `Parameters` در شیئ ایجاد شده از کلاس `SqlCommand` قرار دهیم تا برنامه بداند هنگام اجرای دستور هر `placeholder` را باید با مقدار چه متغیری در برنامه عوض کند. توجه کنید ه اصطلاح پارامتر در این قسمت به پارامترهایی اشاره می کند که برای اجرای یک دستور SQL و یا یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی لازم است، نه به پارامترهایی که در ویژوال C# به متده فرستاده می شود. برای دسترسی به لیست پارامترهایی که در یک شیئ از کلاس `SqlCommand` وجود دارد می توانیم از خاصیت `Parameters` در این کلاس استفاده کنیم. این خاصیت حاوی لیستی از `placeholder` ها به همراه متغیرهای وابسته به آنها است. بنابراین در برنامه قبل از اجرای دستور، باید به وسیله ایین لیست مشخص کنیم که هر `placeholder` با مقدار چه متغیری باید تعویض شود. ساده ترین روش انجام این کار در کد زیر نشان داده شده است.

```

SqlConnection objConnection = new
SqlConnection("Server=localhost;Database=pubs;User
ID=sa;Password=csdotnet;");
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "INSERT INTO authors " +
    "(au_id, au_lname, au_fname, contract) " +
    "VALUES(@au_id, @au_lname, @au_fname, @au_contract)";
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_id",
    txtAuId.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_lname",
    txtLastName.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_fname",
    txtFirstName.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_contract",
    chkContract.Checked);

```

متد AddWithValue نام یک placeholder و متغیری که مقدار مربوط به آن را در زمان اجرای برنامه نگهداری می کند را به عنوان پارامتر دریافت کرده و آن را به لیست Parameters اضافه می کنید. برای مثال در این قسمت مشخص کرده ایم که هنگام اجرای دستور، مکان @au_id placeholder با نام txtAuId مربوط باشد با مقدار خاصیت Text کنترل @au_lname با نام txtLastName مکان placeholder عوض شود. همچنین مکان @au_fname با نام txtFirstName مربوط با مقدار خاصیت Text عوض شود و ... مربوط به کنترل chkContract می باشد.

متد ExecuteNonQuery

بعد از انجام تمام این مراحل می توانید دستور موجود در این شیء را روی داده های بانک اطلاعاتی اجرا کنید. برای این کار ابتدا باید اتصال خود را به بانک اطلاعاتی برقرار کنید. سپس با فراخوانی متد ExecuteNonQuery دستور موجود در شیء SqlCommand را اجرا کنید. البته این متد همانطور که نام آن نیز مشخص می کند فقط زمانی کاربرد دارد که بخواهیم دستوری را روی بانک اطلاعاتی اجرا کنیم که داده ای را برنمی گرداند. برای مثال اگر دستور موجود در شیء SqlCommand یک دستور SELECT باشد که اطلاعاتی را از جداول استخراج کرده و آنها را به برنامه می دهد، نمی توانیم برای اجرای آن از این متد استفاده کنیم. اما اگر دستور مورد استفاده فقط تغییراتی را در داده های بانک اطلاعاتی ایجاد کند (برای مثال، مانند اینجا یک رکورد از اطلاعات را به جدول اضافه کنند) می توانیم با فراخوانی آن متد دستور را در بانک اطلاعاتی اجرا کنیم. این متد بعد از اجرا عددی را به عنوان خروجی بر می گرداند که مشخص کننده ای تعداد رکورد هایی است که با اجرای این دستور SQL تغییر کرده اند. این عدد معمولا برای بررسی صحت اجرای دستور مورد استفاده قرار می گیرد. قطعه کد زیر نحوه ای استفاده از دستور ExecuteNonQuery را در برنامه نشان می دهد.

```

SqlConnection objConnection = new
SqlConnection("Server=localhost;Database=pubs;User
ID=sa;Password=csdotnet;");
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();
objCommand.Connection = objConnection;

```

```

objCommand.CommandText = "INSERT INTO authors " +
    "(au_id, au_lname, au_fname, contract) " +
    "VALUES(@au_id, @au_lname, @au_fname, @au_contract)";
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_id",
    txtAuId.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_lname",
    txtLastName.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_fname",
    txtFirstName.Text);
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_contract",
    chkContract.Checked);

objConnection.Open();
objCommand.ExecuteNonQuery();
objConnection.Close();

```

کلاس **:SqlDataAdapter**

کلاس **DataAdapter** در برنامه های بانک اطلاعاتی، همانند پلی بین جداول بانک اطلاعاتی و نیز داده های موجود در حافظه که به وسیله **DataSet** نگهداری می شوند، عمل می کنند. این کلاس برای دسترسی به بانک اطلاعاتی از شیئی **SqlCommand** ای که به آن نسبت داده می شود استفاده می کند و همانطور که می دانید، هر شیئ از کلاس **SqlCommand** حاوی شیئ ای از کلاس **SqlConnection** است که ارتباط آن را با بانک اطلاعاتی برقرار می کند. بنابراین می توانیم بگوییم که کلاس **DataAdapter** برای دسترسی به بانک اطلاعاتی از کلاس **SqlConnection** و **SqlCommand** استفاده می کند.

کلاس **DataAdapter** دارای خاصیتی به نام **SelectCommand** است. این خاصیت حاوی شیئ ای از نوع **SqlCommand** است که از دستور موجود در آن شیئ، برای دریافت داده های مورد نیاز در برنامه از بانک اطلاعاتی به کار می رود. به عبارت دیگر **DataAdapter** دستوری که در این خاصیت نگهداری می شود را روی بانک اطلاعاتی اجرا کرده و نتایج آن را در کلاس هایی مانند **DataTable** و یا **DataSet** قرار می دهد تا در برنامه مورد استفاده قرار گیرند. علاوه بر این کلاس **DataAdapter** دارای خاصیت هایی به نام **InsertCommand**, **DeleteCommand** و **UpdateCommand** از **DataAdapter** است که هر یک شیئ ای از نوع **SqlCommand** را قبول می کند و **SqlCommand** دستور ذخیره شده در هر یک از آنها به ترتیب برای حذف، درج و یا ویرایش داده ها در بانک اطلاعاتی استفاده می کند. در حقیقت، هنگامی که ما در طی برنامه تغییراتی را درون داده های موجود در حافظه نگه داری می کنیم، **DataAdapter** با استفاده از دستورات موجود در این خاصیت ها تغییرات ما را از داده های موجود در حافظه به داده های موجود در بانک اطلاعاتی منتقل می کند. ممکن است ابتدا این موارد کمی پیچیده به نظر برسند، اما استفاده از آنها مانند تمام قسمتهای دیگری که تا کنون مشاهده کرده ایم ساده هستند. در قسمتهای قبل مشاهده کردید که چگونه می توان دستورات **SELECT** مورد نیاز را برای انتخاب داده ها از بانک اطلاعاتی ایجاد کرد. برای تکمیل دستورات مورد نیاز برای کلاس **DataAdapter** نیز فقط کافی است که دستور **SELECT** مورد نظر خود را وارد کنید. در ویژوال استودیو کلاسی به نام **Command Builder** وجود دارد که می تواند بر اساس دستور **SELECT** وارد شده، دستورات **INSERT**, **UPDATE** و یا **DELETE** مناسب تولید کند. بنابراین بهتر است که ابتدا با هم خاصیت **SelectCommand** و نحوه ای استفاده از آن را بررسی کنیم. سپس مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان با استفاده از **Command Builder**، دستورات دیگر را نیز تولید کرد.

خاصیت SelectCommand

همانطور که در شکل ۱-۱۶ نیز نشان داده شده است، خاصیت SelectCommand در کلاس DataAdapter برای دریافت داده های مورد نیاز در برنامه از بانک اطلاعاتی و قرار دادن آنها در DataSet به کار می رود.

شکل ۱-۱۶

هنگامی که بخواهید با استفاده از کلاس DataAdapter اطلاعات مورد نیاز را از یک بانک اطلاعاتی دریافت کنید، ابتدا باید خاصیت SelectCommand را در DataAdapter تنظیم کنید. این خاصیت شیئ ای از نوع SqlCommand دریافت کرده که این شیئ مشخص می کند داده ها چگونه باید از بانک اطلاعاتی انتخاب شده و نیز چه داده هایی باید انتخاب شوند. اشیایی که از کلاس SqlCommand ایجاد می شوند، همانطور که در قسمت قبلی مشاهده کردید خود نیز خاصیت هایی دارند که قبل از استفاده باید آنها را تنظیم کرد. این خاصیت ها عبارتند از:

- يک شیئ از کلاس SqlConnection در این قسمت قرار گرفته و نحوه ای اتصال به بانک اطلاعاتی را مشخص می کند.
- دستور SQL و یا نام پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی که باید توسط این شیئ اجرا شود، در این قسمت ذخیره می شود.

در قسمت قبل از یک دستور SQL مشخص در خاصیت CommandText از کلاس SqlCommand از کلاس CommandType استفاده کردیم. اما اگر بخواهیم نام یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی را در این خاصیت قرار دهیم تا اجرا شود، باید خاصیت دیگری به نام CommandType را نیز در کلاس SqlCommand تنظیم کرده و مقدار آن را برابر با قرار دهیم تا مشخص شود که متن درون CommandText نام یک پروسیجر ذخیره شده است، نه یک دستور SQL. البته در این فصل فقط از دستورات SQL در خاصیت CommandText استفاده می کنیم، بنابراین نیازی نیست که خاصیت CommandType را تغییر داده و برابر با مقدار خاصی قرار دهیم.

تنظیم خاصیت SelectCommand با استفاده از دستور SQL

قطعه کدی که در زیر آورده شده است نحوه ای تنظیم خاصیت های مورد نیاز برای اجرای یک دستور SQL به وسیله ای کلاس DataAdapter را نمایش می دهد:

```
// Declare a SqlDataAdapter object...
SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();

// Assign a new SqlCommand to the SelectCommand property
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
```

```

objDataAdapter.SelectCommand.CommandText =
    "SELECT au_lname, au_fname FROM authors " +
    "ORDER BY au_lname, au_fname";

```

اولین کاری که باید در این قسمت انجام دهیم این است که شیئ را از نوع `SqlDataAdapter` ایجاد کنیم. سپس باید خاصیت `SelectCommand` آن را تنظیم کنیم. برای تنظیم این خاصیت باید یک شیئ از کلاس `SqlCommand` را به آن نسبت دهیم، بنابراین شیئ ای را از این کلاس ایجاد کرده و تنظیمات مربوط به `Connection` آن را نیز انجام می دهیم ابتدا به یک بانک اطلاعاتی متصل شود. در آخر نیز خاصیت `CommandText` آن را برابر با یک دستور SQL قرار می دهیم تا آن را روی بانک اطلاعاتی اجرا کرده و نتیجه را دریافت کند.

تنظیم خاصیت `SelectCommand` با استفاده از پروسیجر ذخیره شده:

در این قسمت مشاهده خواهیم کرد که برای استفاده از یک پروسیجر ذخیره شده در برنامه خاصیتهای لازم را باید چگونه تنظیم کرد. همانطور که در قسمت قبلی نیز گفتن، یک پروسیجر ذخیره شده، یک مجموعه از دستورات SQL است که تحت یک نام مشخص و به صورت یک واحد در بانک اطلاعاتی ایجاد شده و نگهداری می شود. در این قسمت فرض می کنیم پروسیجری به نام `usp_select` در بانک اطلاعاتی وجود دارد که می خواهیم به جای استفاده از دستور SQL، آن را فراخوانی کرده و نتایج اجرای آن را دریافت کنیم. قطعه کد زیر نحوه ای انجام این کار را نمایش می دهد:

```

// Declare a SqlDataAdapter object...
SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();

// Assign a new SqlCommand to the SelectCommand property
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText = "usp_select";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
    CommandType.StoredProcedure;

```

همانطور که مشاهده می کنید در این قطعه برنامه، برخلاف قسمت قبل که یک دستور SQL را در خاصیت `CommandText` قرار می دادیم، از نام یک پروسیجر ذخیره شده استفاده کرده ایم. پس باید به نحوی مشخص کنیم که متن داخل `CommandText` نام یک پروسیجر ذخیره شده است، نه یک دستور SQL. برای تعیین نوع متن موجود در این خاصیت، باید از خاصیت `CommandType` استفاده کنیم. مقدار پیش فرض این خاصیت برابر با `CommandType.Text` است که مشخص می کند متن موجود یک دستور SQL است. در این قطعه کد، این مقدار را تعییر داده و برابر با `CommandType.StoredProcedure` قرار می دهیم تا مشخص شود مقدار موجود در خاصیت `CommandText` نام یک پروسیجر ذخیره شده است.

استفاده از Command Builder برای ایجاد دستورات SQL دیگر:

با استفاده از خاصیت SelectCommand موجود در کلاس DataAdapter می‌توانیم داده‌های مورد نیاز در برنامه را از بانک اطلاعاتی استخراج کرده و در یک DataSet در حافظه قرار دهیم. سپس در طول برنامه می‌توانیم به کاربر اجازه دهیم تا تعییرات مورد نظر خود را در داده‌های موجود در حافظه ایجاد کرده و بعد از اتمام آنها، این تعییرات را به داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی منعکس کنیم. برای این کار لازم است که دستورات SQL مورد نیاز برای درج، حذف و یا ویرایش داده‌های دریافتی را به کلاس DataAdapter اضافه کنیم تا این کلاس بتواند با استفاده از این دستورات، تعییرات ایجاد شده را در بانک اطلاعاتی وارد کند.

اما برای ایجاد این دستورات لازم است که به زبان SQL تسلط بیشتری داشته باشیم، خوشبختانه روش ساده‌تری هم برای انجام این کار وجود دارد و آن استفاده از کلاس CommandBuilder است که می‌تواند با توجه به دستور SELECT ای که برای DataAdapter وارد کرده ایم، دستورات UPDATE و نیز INSERT مناسب تولید کند. قطعه کد زیر نحوه‌ی استفاده از این دستور را نمایش می‌دهد.

```
// Declare a SqlDataAdapter object...
SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();

// Assign a new SqlCommand to the SelectCommand property
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText = "usp_select";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
CommandType.StoredProcedure;

// automatically create update/delete/insert commands
SqlCommandBuilder objCommandBuilder =
    new SqlCommandBuilder(objDataAdapter);
```

با استفاده از این کلاس، دستورات لازم برای منعکس کردن تعییرات ایجاد شده از DataSet به بانک اطلاعاتی به صورت اتوماتیک نوشته می‌شود. در ادامه‌ی فصل با نحوه‌ی انجام این کار بیشتر آشنا خواهیم شد، اما فعلاً بهتر است بینیم که چگونه می‌توان داده‌ها را از یک بانک اطلاعاتی استخراج کرده و در یک DataSet در حافظه قرار داد.

:Fill متده

با استفاده از متده Fill در کلاس DataAdapter می‌توانید دستور SQL موجود در خاصیت SelectCommand را در بانک اطلاعاتی اجرا کرده، و سپس داده‌های برگشته از اجرای این دستور را درون یک DataSet در حافظه قرار دهید. البته قبل از استفاده از این متده، باید شیئ ای از نوع DataSet ایجاد کنیم.

```
// Declare a SqlDataAdapter object...
```

```

SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();

// Assign a new SqlCommand to the SelectCommand property
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText = "usp_select";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
 CommandType.StoredProcedure;
DataSet objDataSet = new DataSet();

```

حال که شیء `DataAdapter` و نیز `DataSet` مورد نیاز را ایجاد کردیم، می توانیم با استفاده از متدها `Fill` داده ها را از بانک اطلاعاتی در `DataSet` قرار دهیم. متدهای `Fill` همانند بسیاری از متدهای دیگر دارای نسخه های گوناگونی است، اما یکی از پر کاربرد ترین آنها به صورت زیر مورد استفاده قرار می گیرد:

```
SqlDataAdapter.Fill(DataSet, String);
```

پارامتر `DataSet` در این متدها مشخص کننده نام `DataSet` است که باید داده ها در آن قرار بگیرند. پارامتر `String` نیز نام جدولی را مشخص می کند که داده ها در `DataSet` درون آن جدول قرار می گیرند. ها `DataSet` نیز می توانند بانکهای اطلاعاتی شامل چندین جدول مختلف از اطلاعات باشند. بنابراین هنگامی که می خواهیم داده ای را در آن قرار دهیم باید مشخص کنیم که نام جدولی که داده ها در آن قرار می گیرند چه باید باشد؟ در اینجا می توانیم هر نام که تمایل داشته باشیم برای جدول انتخاب کنیم، اما بهتر است همواره از اسمی جداولی استفاده کنیم که داده ها از آن گرفته شده اند. به این ترتیب درک برنامه بسیار راحت تر خواهد بود.

قطعه کد زیر یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی را اجرا کرده و نتایج برگشتی از آن را به وسیله متد `Fill` در جدولی `authors` در `objDataSet` قرار می دهد :

```

// Declare a SqlDataAdapter object...
SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();

// Create an instance of a new select command object
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText = "usp_select";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
 CommandType.StoredProcedure;
DataSet objDataSet = new DataSet();
// Fill the DataSet object with data...
objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

```

متد Fill برای اتصال به بانک اطلاعاتی از شیئ SelectCommand ای که در خاصیت Connection قرار دارد استفاده می کند. این متد ابتدا بررسی می کند که اتصال این Connection به بانک اطلاعاتی برقرار است یا نه. در صورتی که اتصال برقرار باشد، متد Fill داده های مورد نیاز را از بانک اطلاعاتی بدست آورده، اما اتصال Connection با بانک اطلاعاتی را قطع نمی کند. اگر هم ارتباط شیئ Connection با بانک اطلاعاتی قطع باشد، متد Fill با فراخوانی متد Open ارتباط را برقرار کرده و پس از بدست آوردن اطلاعات مورد نیاز، متد Close را فراخوانی می کند تا اتصال به بانک اطلاعاتی مجدداً قطع شود.

به این ترتیب داده ها از بانک اطلاعاتی درون حافظه قرار می گیرند و می توانید به صورت مستقل آنها را تغییر دهید. وقت کنید که ابتدای کلاس DataSet کلمه `Sql` وجود ندارد. دلیل این مورد هم این است که این کلاس متعلق به فضای نام System.Data.SqlClient است. به عبارت دیگر کلاس DataSet به سرویس دهنده ای اطلاعاتی خاصی از قبیل OleDb و یا `SqlClient` تعلق ندارد و وظیفه ای آن نگهداری اطلاعات بدست آمده (به هر نحوی) در حافظه است. هنگامی که اطلاعات را در حافظه قرار دادیم دیگر نیازی نیست بدانیم که این اطلاعات از کجا بدست آمده اند (تا زمانی که بخواهیم آنها را دوباره در بانک اطلاعاتی قرار دهیم).

کلاس DataSet

همانطور که گفتم کلاس DataSet برای نگهداری اطلاعات بدست آمده از بانک اطلاعاتی در حافظه به کار می رود. این کلاس شامل مجموعه ای از جداول، رابطه ها، قید و شرط ها و دیگر مواردی است که از بانک اطلاعاتی خوانده شده است. این کلاس خود همانند یک موتور بانک اطلاعاتی کوچک عمل می کند که می تواند داده ها را درون خود در جداولی مجزا نگهداری کرده و به کاربر اجازه دهد که آنها را ویرایش کند. همچنین می توان با استفاده از کلاس DataView پرس و جو هایی را روی داده های موجود در آن اجرا کرد.

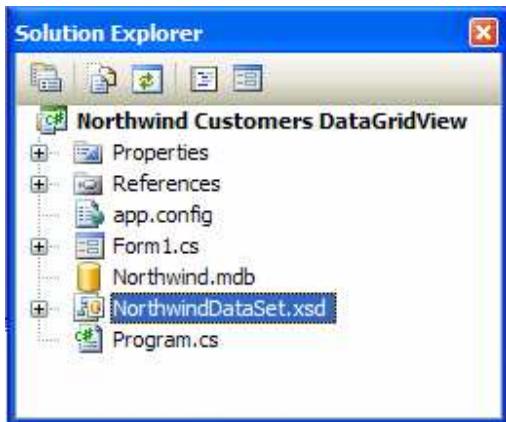
داده هایی که در این کنترل قرار دارند از بانک اطلاعاتی قطع هستند و ارتباطی با بانک ندارند. در طول برنامه می توانیم داده های موجود در آن را حذف کرده، ویرایش و یا اضافه کنیم و بعد از اتمام تمام تغییرات مورد نظر، مجدداً با استفاده از DataAdapter به بانک اطلاعاتی متصل شده و تغییرات را در ذخیره کنیم.

کلاس DataSet از ساختار XML برای ذخیره ای داده ها استفاده می کند (در فصل نوزدهم با این ساختار بیشتر آشنا خواهیم شد)، به این ترتیب می توانید داده های موجود در یک شیئ از کلاس DataSet را به سادگی در یک فایل ذخیره کرده و یا آن را با استفاده از شبکه به کامپیوتر دیگری منتقل کنید. البته هنگام برنامه نویسی و کار با DataSet لازم نیست با آنها در قالب XML رفتار کنید. بلکه کافی است تمام کارهای مورد نظر خود را با استفاده از خاصیت ها و یا متدهای موجود در DataSet انجام دهید، بقیه ای امور را کلاس DataSet کنترل خواهد کرد.

مانند هر سند XML دیگری، یک DataSet نیز دارای یک الگو¹ است (فایلی که ساختار داده های درون یک یا چند فایل XML را شرح می دهد). در فصل قبل هنگامی که با استفاده از ویژارد یک DataSet را به برنامه اضافه کردیم، فایلی با پسوند XSD² ایجاد شد و الگوی DataSet در آن قرار گرفت (شکل ۲-۱۶).

¹ Schema

² XML Schema Definition

شکل ۲-۱۶

این فایل حاوی الگوی XML اطلاعاتی بود که به وسیله‌ی customerDataSet نگهداری می‌شد. به وسیله‌ی این فایل ویژوال استودیو کلاسی را از کلاس DataSet مشتق می‌کند تا بتواند داده‌های دریافت شده از بانک اطلاعاتی را در شیوه‌ای از آن کلاس نگهداری کند. البته تمام این موارد نیز از دید برنامه نویس دور می‌ماند و به صورت درونی توسط DataSet انجام می‌شود.

همچنین می‌توانیم فیلد‌های درون یک جدول از DataSet را به کنترلهای درون فرم متصل کنیم، تا آن کنترل‌ها داده‌های خود را به وسیله‌ی آن فیلد بدست آورند. در فصل قبل مقداری با انجام این کار آشنا شدیم، در ادامه‌ی فصل نیز بیشتر در این مورد صحبت خواهیم کرد.

کلاس DataView

کلاس DataView عموماً برای جستجو، مرتب کردن، ویرایش کردن و یا حرکت کردن در بین داده‌های درون یک DataSet مورد استفاده قرار می‌گیرد. کنترل DataView یک کنترل قابل اتصال است، به این معنی که همانطور که می‌توان کنترل‌ها را به یک DataSet متصل کرد، می‌توان آنها را به یک DataView نیز متصل کرد. در این مورد نیز در ادامه‌ی فصل بیشتر صحبت خواهیم کرد.

همانطور که گفتم یک کنترل DataSet می‌تواند شامل چندین جدول باشد که هر یک از آنها به وسیله‌ی یک کنترل DataTable مشخص می‌شود. در حقیقت هنگامی که با استفاده از DataAdapter از داده‌هایی را درون یک DataSet قرار می‌دهیم، ابتدا یک جدول جدید ایجاد کرده (یک شیء جدید از نوع DataTable) و سپس داده‌ها را درون آن قرار می‌دهیم و به DataSet اضافه می‌کنیم. کاری که کنترل DataView انجام می‌دهد این است که به شما اجازه می‌دهد به صورتی که تمایل دارید به داده‌های درون یکی از جداول DataSet نگاه کنید. برای مثال آنها را به صورت مرتب شده مشاهده کنید و یا همانند یک بانک اطلاعاتی، دستورات SQL خاصی را روی این جداول اجرا کرده و نتایج آنها را ببینید. می‌توانید یک شیء از کلاس DataView را به گونه‌ای ایجاد کنید که شامل تمامی داده‌های موجود در یک جدول از DataSet باشد و فقط نحوه نمایش آنها را تغییر دهید. برای مثال اگر جدولی به نام authors در DataSet authors وجود داشته باشد که بر اساس FirstName و سپس LastName مرتب شده است، می‌توانید یک DataView را به گونه‌ای ایجاد کنید که حاوی همان اطلاعات باشد، اما آنها را ابتدا بر اساس LastName مرتب کند و سپس FirstName ایجاد کنید که فقط فیلد LastName از جدول authors را نمایش دهد و ...

البته با وجود اینکه می توانید به وسیله ای کلاس `DataTable` اطلاعات درون یک `DataView` را به گونه ای دیگر مشاهده کنید، باید دقت داشته باشید که اطلاعات درون `DataView` در حقیقت همان اطلاعات درون `DataTable` هستند. بنابراین هر تغییری که در اطلاعات `DataView` ایجاد شود، در اطلاعات `DataTable` نیز معکوس خواهد شد و بر عکس.

برای ایجاد یک شیء از کلاس `DataView` باید نام جدولی که می خواهیم به آن متصل شود را در متاداده ای آن مشخص کنیم. در قطعه کد زیر، یک شیء از کلاس `DataView` ایجاد شده و به جدول `authors` از `objDataSet` متصل می شود. دقت کنید که برای دسترسی به یک جدول خاص از `DataSet` از خاصیت `Tables` در کلاس `DataSet` به همراه نام جدول مورد نظر استفاده کرده ایم.

```
// Set the DataView object to the DataSet object...
DataView objDataView = new
    DataView(objDataSet.Tables("authors"));
```

خاصیت `:Sort`

هنگامی که یک شیء از نوع `DataView` ایجاد کرده و آن را به یک جدول درون `DataSet` متصل کردید، می توانید نحوه ای نمایش داده ها را تغییر دهید. برای مثال تصور کنید که می خواهید داده های درون جدول را به گونه ای متفاوت مرتب کنید. برای این کار می توانید از خاصیت `Sort` در کلاس `DataView` استفاده کرده و مقدار آن را برابر با نام ستون و یا ستون هایی قرار دهید که می خواهید داده ها بر اساس آنها مرتب شوند. قطعه کد زیر جدول `authors` را به وسیله ای که در قسمت قبل ایجاد کردیم، بر اساس `LastName` و `FirstName` مرتب می کند:

```
objDataView.Sort = "au_fname, au_lname";
```

همانطور که مشاهده می کنید عبارتی که به این خاصیت نسبت داده می شود، همانند عبارتی است که در مقابل `BY ORDER` در دستور `SELECT` زبان SQL وارد می کردیم. در این قسمت نیز همانند دستور `SELECT` تمام مرتب سازی ها به طور پیش فرض به صورت صعودی انجام می شوند و برای اینکه بتوانیم ترتیب مرتب شدن آنها را به صورت نزولی تغییر دهیم، باید در مقابل نام ستون از عبارت `DESC` استفاده کنیم. برای مثال قطعه کد زیر، داده های موجود در جدول `authors` را بر اساس فیلد `LastName` به صورت صعودی و فیلد `FirstName` به صورت نزولی مرتب می کند:

```
objDataView.Sort = "au_fname, au_lname DESC";
```

خاصیت `:RowFilter`

علاوه بر مرتب کردن داده ها، با استفاده از `DataView` می توانید داده های موجود در یک جدول را فیلتر کنید، به گونه ای که فقط داده هایی که دارای شرایط خاصی هستند نمایش داده شوند. این امکان همانند قسمت `WHERE` از دستور `SELECT` در زبان SQL است که شرط خاصی را برای نمایش داده شدن داده ها ایجاد می کرد. برای فیلتر کردن اطلاعات نیز می توانید از خاصیت `RowFilter` استفاده کرده و شرط مورد نظر خود را در آن قرار دهید. نحوه ای وارد کردن دستورات در این قسمت نیز

همانند وارد کردن شرط ها در قسمت WHERE از دستور SELECT است. فقط توجه داشته باشید، به علت اینکه کل عبارت شرط باید درون علامت " قرار بگیرنده، پس اگر بخواهید رشته ای را در شرط مشخص کنید باید آن را درون علامت ' قرار دهید. برای مثال قطعه کد زیر در جدول authors فقط افرادی را که آنها برابر با LastName Green است نمایش می دهد:

```
// Set the DataView object to the DataSet object...
DataView objDataView = new
    DataView(objDataSet.Tables("authors"));
objDataView.RowFilter = "au_lname = 'Green'";
```

و یا قطعه کد زیر در جدول authors افرادی که آنها مخالف LastName Green است را برمی گرداند:

```
// Set the DataView object to the DataSet object...
DataView objDataView = new
    DataView(objDataSet.Tables("authors"));
objDataView.RowFilter = "au_lname <> 'Green'";
```

به علاوه در شرطی که در این قسمت وارد می کنید می توانید با استفاده از عبارات AND و یا OR چندین شرط را با یکدیگر ترکیب کرده و سپس داده ها را بر اساس شرط نهایی نمایش دهید. برای مثال قطعه کد زیر در جدول authors افرادی را نمایش می دهد که آنها نیز برابر با FirstName آنها با حرف D شروع شده و LastName Green باشند:

```
objDataView.RowFilter =
    "au_lname <> 'Green' AND au_fname LIKE 'D*'";
```

:Find متده

برای پیدا کردن یک رکورد خاص از اطلاعات در بانک اطلاعاتی می توانید از متده Find در کلاس DataView استفاده کنید. البته قبل از فراخوانی این متده، باید داده های جدول را بر حسب فیلدی که می خواهید جستجو را بر اساس آن انجام دهید مرتب کنید. به عبارت دیگر قبل از فراخوانی متده Find، باید داده های موجود در جدول را بر اساس ستونی که حاوی کلید مورد نظر شماست مرتب کنید.

برای مثال تصور کنید که می خواهید با استفاده از objDataView که در قسمت قبل ایجاد کردیم، در جدول authors به دنبال رکوردی بگردید که آن برابر با FirstName Ann باشد. برای این کار ابتدا باید جدول را بر اساس فیلد au_fname مرتب کنید، سپس با استفاده از متده Find به دنبال Ann بگردید. قطعه کد زیر روش انجام این کار را نمایش می دهد:

```
int intPosition;
objDataView.Sort = "au_fname";
intPosition = objDataView.Find("Ann");
```

به این ترتیب `DataGridView` در جدول به دنبال فردی می‌گردد که آن برابر با `Ann` باشد و شماره‌ی مکان آن را برمی‌گرداند. اگر چنین فردی در جدول پیدا نشد، این متده مقدار تهی را برمی‌گرداند. وقت کنید به محض اینکه متده `Find` اولین گزینه را پیدا کرد، مکان آن را برگردانده و از جستجوی ادامه‌ی جدول صرفنظر می‌کند، بنابراین اگر می‌دانید که بیش از یک فرد با این نام در جدول وجود دارد برای مشاهده تمام آنها می‌توانید از روش فیلتر کردن که توضیح داده شد استفاده کنید. همچنین این متده به کوچکی و یا بزرگی حروف حساس نیست و دستور بالا هر فردی که نام او `Ann` و یا `ANN` و یا ... باشد را برمی‌گرداند.

البته وقت کنید که این متده دقیقاً به دنبال متنی که وارد شده است می‌گردد بنابراین باید تمام کلمه و یا کلماتی که می‌خواهید جستجو بر اساس آن صورت گیرد را به صورت دقیق در این قسمت وارد کنید. برای مثال اگر می‌خواهید در جدول به دنبال فردی با نام خانوادگی `Del Castillo` بگردید، نمی‌توانید `Del` را به عنوان پارامتر به متده `Find` بفرستید و انتظار داشته باشید که این نام را برای شما برگرداند. بلکه باید نام کامل او را در این قسمت وارد کنید همانند دستور زیر:

```
objDataGridView.Sort = "au_lname";
intPosition = objDataGridView.Find("del castillo");
```

در قسمت قبل مشاهده کردید که با استفاده از `DataGridView` می‌توان یک جدول را بر اساس چند فیلد مرتب کرد. همین مورد برای جستجو کردن نیز صادق است. به عبارت دیگر می‌توانید بر اساس چند فیلد به جستجوی داده‌ها بپردازید. برای این کار بعد از مرتب کردن جدول، آرایه‌ای از نوع `Object` ایجاد می‌کنید و سپس مقدار مورد نظر برای هر ستون را در آن قرار می‌دهید. سپس این آرایه را به عنوان پارامتر به متده `Find` می‌فرستید. برای مثال اگر بخواهیم بینیم که آیا فردی با نام `Simon` و نام خانوادگی `Watts` در جدول وجود دارد یا نه می‌توانیم از قطعه کد زیر استفاده کنیم:

```
int intPosition;
Object[] arrValues = new Object[1];
objDataGridView.Sort = "au_fname, au_lname";

// Find the author named "Simon Watts".
arrValues[0] = "Simon";
arrValues[1] = "Watts";
intPosition = objDataGridView.Find(arrValues);
```

نکته: وقت کنید که در این قسمت حتماً باید آرایه‌ای از نوع `Object` به متده `Find` فرستاده شود. دلیل این امر هم در این است که در .NET تمام نوع‌های داده‌ای از کلاس `Object` مشتق می‌شوند. بنابراین اگر بخواهیم آرایه‌ای داشته باشیم که هر متغیری را بتوانی در آن قرار دهیم، باید آن را از نوع `Object` تعریف کنیم. در اینجا نیز لازم است آرایه‌ای داشته باشیم که بتوانیم متغیری از هر نوع داده‌ای را در آن قرار دهیم. برای مثال فرض کنید بخواهید جستجو در جدول `authors` را به گونه‌ای تغییر دهید که افرادی که سن آنها برابر با ۲۵ و نیز نام آنها برابر با `Ann` است را پیدا کنید. در این صورت باید یک متغیر از نوع عددی و یک متغیر از نوع رشته‌ای را در آرایه قرار دهید.

استفاده از کلاس‌های ADO.NET در عمل:

تاکنون با اصول کار کلاسها معرفی شده در ADO.NET آشنا شدیم و مشاهده کردیم که چگونه می‌توان داده‌هایی را به وسیله‌ی این کلاسها از بانک اطلاعاتی SQL Server بدست آورده و یا در آنها وارد کرد. اما تا این قسمت از فصل فقط ذهن خود را با یک سری از مطالب تئوری درگیر کرده بودیم، و برای اینکه مطمئن شویم نحوه‌ی استفاده از این کلاسها، متدها، خاصیت‌ها و ... را درست درک کرده‌ایم، بهترین راه این است که از آنها در یک مثال عملی استفاده کنیم. در دو بخش امتحان کنید بعد با استفاده از قدرت Dataset‌ها داده‌ها از بانک اطلاعاتی استخراج کرده و به کاربر نمایش خواهیم داد. ممکن است بعد از اتمام این دو بخش امتحان کنید، لازم باشد که به اول فصل برگردید و مجددًا تمام مطالبی را که در مورد کلاسها در ADO.NET عنوان شد را مرور کنید. به این وسیله می‌توانید اطمینان حاصل کنید که این مطالب به طور کامل در ذهن شما قرار خواهد گرفت.

در بخش امتحان کنید اول از کلاس‌های DataSet، SqlCommand، SqlConnection و SqlDataAdapter و نیز SqlDataAdapter استفاده کرده و به وسیله‌ی آنها یک برنامه‌ی ساده ایجاد می‌کنیم که داده‌ها را از یک بانک اطلاعاتی بدست آورد و در یک کنترل DataGrid نمایش دهد. در واقع برنامه‌ای که در این قسمت خواهیم نوشت، عملکردی بسیار مشابه برنامه‌ی قبلي قبل خواهد داشت. البته با این تفاوت عمدی که در این قسمت به جای استفاده از ویزارد، از کدنویسی استفاده خواهیم کرد.

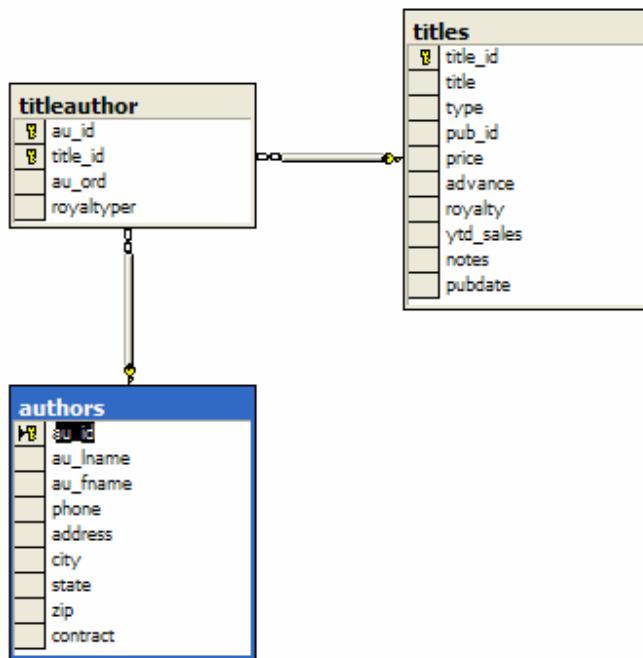
نکته: هنگام نوشن برنامه‌های واقعی، معمولاً از ویزاردها و کدنویسی به صورت همزمان استفاده می‌کنند تا بتوانند به سرعت و به راحتی برنامه‌هایی با انعطاف پذیری بالا ایجاد کنند. کامپوننت‌هایی که در قسمت قبل با استفاده از جعبه ابزار به فرم اضافه کردیم را در این قسمت با استفاده از کدنویسی خواهیم کرد. البته نحوه‌ی استفاده از آنها در هر دو روش یکسان خواهد بود. همچنین در فصل قبل اغلب از ویزاردها استفاده می‌کردیم، در صورتی که در این فصل بیشتر بر کدنویسی تمرکز خواهیم کرد.

کاربرد DataSet در برنامه:

قبل از اینکه نوشن برنامه‌ی این قسمت رو شروع کنیم، بهتر است که به بررسی داده‌های که می‌نمایش در این برنامه نمایش دهیم و نیز رابطه‌ی بین آنها بپردازیم. اطلاعات این برنامه از بانک اطلاعاتی pub در SQL Server 2000 استخراج می‌شوند. البته اگر از نسخه‌های 2005، 7 و یا MSDE به جای 2000 SQL Server استفاده می‌کنید نیز باید همین اطلاعات را در بانک اطلاعاتی pub مشاهده کنید.

این بانک اطلاعاتی مربوط به یک انتشارات فرضی است. در این برنامه می‌نمایش لیستی از نویسنده‌گان، کتابهایی که تاکنون چاپ کرده‌اند و قیمت هر کدام را نمایش دهیم. در شکل ۳-۱۶ این جدولها را به همراه فیلد های موجود در هر کدام و نیز رابطه‌های بین آنها را نمایش می‌دهد.

همانطور که در شکل مشاهده می‌کنید در این برنامه می‌نمایش نام و نام خانوادگی نویسنده را از جدول authors بدست آورده و به همراه عنوان و قیمت کتاب او که در جدول titles قرار دارد، در برنامه نمایش دهیم. به علت اینکه یک کتاب می‌تواند بیش از یک نویسنده داشته باشد و نیز یک نویسنده نیز می‌تواند بیش از یک کتاب نوشته باشد، اطلاعات این دو جدول در جدول دیگری به نام titleauthor به یکدیگر متصل شده‌اند.

شکل ۳-۱۶

با توجه به رابطه‌ی موجود بین جداول و نیز اطلاعاتی که می‌خواهیم از آنها استخراج کنیم دستور SELECT ای که باید در این مورد استفاده کنیم مشابه زیر خواهد بود:

```

SELECT au_lname, au_fname, title, price
FROM authors
JOIN titleauthor ON authors.au_id = titleauthor.au_id
JOIN titles ON titleauthor.title_id = titles.title_id
ORDER BY au_lname, au_fname

```

خط اول این دستور نام فیلد‌هایی را که می‌خواهیم از جداول استخراج کنیم را نمایش می‌دهد و خط دوم هم مشخص کننده‌ی نام جدول اصلی است که داده‌ها از آن استخراج می‌شوند. در این قسمت داده‌ها از دو جدول titles و نیز authors و نیز استخراج می‌شوند، اما جدول authors را به عنوان جدول اصلی در نظر می‌گیریم.

خط سوم بین ستون au_id در جدول authors و نیز همین ستون در جدول titleauthor رابطه برقرار می‌کند. به این ترتیب هر زمان که یک رکورد از جدول authors انتخاب شود، تمام رکورد‌های موجود در جدول titleauthor که مقدار ستون au_id آنها برابر با مقدار این ستون در رکورد انتخاب شده از جدول authors باشد نیز انتخاب خواهند شد.

خط چهارم نیز مانند خط سوم، بین جدول titles و جدول titleauthor از طریق ستون title_id رابطه برقرار می‌کند. به این ترتیب هر زمان که یک رکورد از جدول titleauthor انتخاب شود، رکورد‌های متناظر آن در جدول titles نیز انتخاب خواهند شد. خط آخر نیز اطلاعات را بر اساس نام خانوادگی و سپس نام، به صورت صعودی مرتب می‌کند.

نکته: ممکن است که توضیحات این دستور SELECT برای درک آن کافی نباشد، اما در هر صورت برای اتمام این بخش امتحان کنید بسنده می کند. مسلماً هنگامی که بخواهید برنامه های بانک اطلاعاتی واقعی بنویسید، نیاز خواهید داشت که مفهوم بانکهای اطلاعاتی رابطه ای را درک کرده باشید و نیز بتوانید دستورات SELECT پیچیده ای برای انتخاب داده ها از چندین جدول بنویسید. بنابراین در این صورت بهتر است که کتابهایی را در این زمینه نیز مطالعه کنید.

امتحان کنید: مثال DataSet

- (۱) با استفاده از محیط ویژوال استودیو یک برنامه ی ویندوزی جدید به نام **DataSetExample** ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از پنجره **Properties**، خصیت‌های فرم را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت **Size** را برابر با 230 ; 600 قرار دهید.
- خاصیت **StartPosition** را برابر با **CenterScreen** قرار دهید.
- خاصیت **Text** را برابر با **DataSet** قرار دهید.

- (۳) با استفاده از قسمت **Data** در جعبه ابزار، یک کنترل **DataGridView** به فرم برنامه اضافه کرده و خصیت‌های آن را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت **Name** را برابر با **grdAuthorTitles** قرار دهید.
- خاصیت **Anchor** را برابر با **Top** ، **Left** ، **Bottom** ، **Right** قرار دهید.
- خاصیت **Location** را برابر با 0 ; 0 قرار دهید.
- خاصیت **Size** را برابر با 203 ; 592 قرار دهید.

- (۴) ویرایشگر کد مربوط به کلاس **Form1** را باز کرده و ابتدا فضای نامهایی که در طول برنامه به آنها نیاز خواهیم داشت را به برنامه اضافه کنید. برای این کار دستور زیر را به بالای تعریف کلاس **Form1** اضافه کنید:

```
// Using Data and SqlClient namespaces...
using System.Data;
using System.Data.SqlClient;

public partial class Form1 : Form
{
}
```

- (۵) در مرحله ی بعد لازم است که اشیای لازم برای دسترسی به بانک اطلاعاتی و دریافت داده ها را ایجاد کنیم. بنابراین کد های مشخص شده در زیر را به برنامه ی خود اضافه کنید. مطمئن شوید که اطلاعات مربوط به نام کاربری و نیز کلمه ی عبور در **ConnectionString** به درستی وارد شده است.

```
public partial class Form1 : Form
{
```

```

    SqlConnection objConnection = new SqlConnection(
        "server=localhost;database=pubs;" +
        "user id=sa;password=" );
    SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();
    DataSet objDataSet = new DataSet();

    public Form1()
    {

```

نکته: دقت کنید که اگر سرور بانک اطلاعاتی که از استفاده می کنید در کامپیوتر دیگری به جز کامپیوتری که در حال استفاده از آن هستید قرار دارد، باید مقدار پارامتر server را به نام کامپیوتر حاوی SQL Server تغییر دهید. همچنین باید مقدار پارامترهای User ID و Password را نیز به گونه ای تنظیم کنید که به یک نام کاربری و کلمه عبور مناسب در سرور اشاره کنند. در غیر این صورت برنامه نخواهد توانست به داده های لازم در بانک اطلاعاتی دسترسی پیدا کند. اگر نام کاربری که در سرور تعریف کرده اید کلمه عبور ندارد، باید قسمت ConnectionString را در Password ذکر کنید اما در مقابل آن چیزی ننویسید. برای مثال

```
ConnectionString Password=;
```

۶) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگردید و روی نوار عنوان آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Load فرم به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the SelectCommand properties...
    objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();
    objDataAdapter.SelectCommand.Connection =
        objConnection;
    objDataAdapter.SelectCommand.CommandText =
        "SELECT au_lname, au_fname, title, price " +
        "FROM authors " +
        "JOIN titleauthor ON authors.au_id = " +
        "titleauthor.au_id " +
        "JOIN titles ON titleauthor.title_id = " +
        "titles.title_id " +
        "ORDER BY au_lname, au_fname";
    objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
        CommandType.Text;

    // Open the database connection...
    objConnection.Open();

    // Fill the DataSet object with data...
    objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

    // Close the database connection...
    objConnection.Close();
}

```

```

// Set the DataGridView properties
// to bind it to our data...
grdAuthorTitles.AutoGenerateColumns = true;
grdAuthorTitles.DataSource = objDataSet;
grdAuthorTitles.DataMember = "authors";

// Clean up
objDataAdapter = null;
objConnection = null;
}

```

(۷) با اجرای برنامه نتیجه‌ای مشابه شکل ۴-۱۶ مشاهده خواهد کرد.

	au_lname	au_fname	title	price
▶	Bennet	Abraham	The Busy Executi...	19.9900
	Blotchet-Halls	Reginald	Fifty Years in Buc...	11.9500
	Carson	Cheryl	But Is It User Frie...	22.9500
	DeFrance	Michel	The Gourmet Mic...	2.9900
	del Castillo	Innes	Silicon Valley Ga...	19.9900
	Dull	Ann	Secrets of Silicon...	20.0000
	Green	Marjorie	The Busy Executi...	19.9900
	Green	Marjorie	You Can Combat ...	2.9900

شکل ۴-۱۶

(۸) دقت کنید که کنترل DataGridView دارای خاصیت درونی مرتب کردن داده‌ها است. بنابراین اگر روی یکی از نامهای ستونها کلیک کنید، داده‌های موجود در فرم بر اساس آن ستون مرتب می‌شوند. همچنین کلیک دوباره بر روی نام یک ستون باعث می‌شود که داده‌ها بر حسب آن ستون به صورت نزولی مرتب شوند.

نکته: در این برنامه به علت کمبود جا کد‌های مربوط به مدیریت خطاهای و استثنای‌های احتمالی حذف شده است، اما بهتر است در برنامه‌ای که می‌نویسید این کدها را نیز اضافه کنید. برای مشاهده‌ی نحوه‌ی انجام این کار می‌توانید به فصل یازدهم "اشکال زدایی و کنترل خطای برنامه" مراجعه کنید.

چگونه کار می‌کند؟

برای شروع کار ابتدا باید دو فضای نام زیر را به برنامه اضافه کنیم:

```

using System.Data;
using System.Data.SqlClient;

```

فضای نام System.Data برای استفاده از کلاس‌های DataSet و DataView و فضای نام System.Data.SqlClient برای استفاده از کلاس‌های SqlDataAdapter، SqlCommand و SqlConnection به برنامه اضافه شده اند.

سپس باید اشیایی که در طول برنامه به آنها نیاز داریم را ایجاد کنیم. ممکن است بعداً هنگام تغییر این برنامه بخواهیم از این اشیا در چندین متد از کلاس استفاده نیم. بنابراین آنها را به صورت سراسری در کلاس تعریف می‌کنیم:

```
public partial class Form1 : Form
{
    SqlConnection objConnection = new
        Connection("server=localhost;database=pubs;" +
        "User ID=sa;Password=");
    SqlDataAdapter objDataAdapter = new SqlDataAdapter();
    DataSet objDataSet = new DataSet();
```

اولین شیءی ای که در این قسمت باید ایجاد کنیم یک شیء از کلاس SqlConnection است تا به وسیله‌ی آن بتوانیم به متور بانک اطلاعاتی متصل شویم. در اینجا متور بانک اطلاعاتی از نوع SQL Server است و در همان کامپیوتری قرار دارد که در حال اجرای برنامه روی آن هستیم. بنابراین خاصیت Server را برابر با localhost قرار داده و نیز مشخص می‌کنیم که می‌خواهیم از داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی pubس استفاده کنیم.

بعد از ایجاد SqlConnection برای برقرار ارتباط با بانک اطلاعاتی، باید یک شیء از کلاس SqlDataAdapter ایجاد کنیم تا به وسیله‌ی آن بتوانیم داده‌را از بانک اطلاعاتی استخراج کرده و در یک DataSet در حافظه قرار دهیم.

در آخر نیز باید یک شیء از نوع DataSet ایجاد کنیم تا به وسیله‌ی آن بتوانیم داده‌های دریافت شده از بانک اطلاعاتی را در حافظه نگهداری کنیم. به خاطر داشته باشید که این شیء به بانک اطلاعاتی متصل نیست و بعد از دریافت داده‌های مورد نیاز، ارتباط خود را قطع می‌کند.

نکته: در بعضی از برنامه‌ها نیازی نیست که این اشیا را به صورت سراسری در کلاس تعریف کنیم. بلکه می‌توانیم آنها را در یک متد ایجاد کرده، از آنها استفاده کنیم و سپس آنها را نابود کنیم تا فضای اشغال شده به وسیله‌ی آنها نیز آزاد شود. اما در برنامه‌هایی که می‌خواهیم به کاربر اجازه دهیم که داده‌های موجود در برنامه را تغییر دهد و سپس بخواهیم این تغییرات را در بانک اطلاعاتی وارد کنیم، بهتر است که این اشیا را به صورت سراسری تعریف کنیم تا هم در توابع مربوط به دریافت اطلاعات و هم در توابع مربوط به نوشتن اطلاعات در بانک بتوانیم از آنها استفاده کنیم.

بعد از ایجاد اشیایی مورد نیاز، باید کدی را قبل از نمایش داده شدن فرم اجرا کنیم تا داده‌ها را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و آنها را در صفحه نمایش دهد. شیء SqlCommand مسئول دریافت اطلاعات از بانک اطلاعاتی و نمایش آن روی فرم برنامه است و این کار را با استفاده از شیء SqlDataAdapter ایجاد کرد و سپس بخواهیم این تغییرات را در خاصیت SelectCommand قرار دارد. بنابراین ابتدا باید یک شیء از نوع SqlCommand ایجاد کرده و بعد از تنظیم خاصیت‌های آن، آن را در قرار دهیم SelectCommand.

```
// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();
```

```

objDataAdapter.SelectCommand.Connection = objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText =
"SELECT au_lname, au_fname, title, price " +
"FROM authors " +
"JOIN titleauthor ON authors.au_id = titleauthor.au_id " +
"JOIN titles ON titleauthor.title_id = titles.title_id " +
"ORDER BY au_lname, au_fname";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
CommandType.Text;

```

برای این کار نیز ابتدا با استفاده از دستور new یک شیء جدید از نوع SqlCommand ایجاد کرده و آن را در خاصیت Connection قرار می دهیم. سپس خاصیت SelectCommand این شیء جدید را تنظیم می کنیم. این خاصیت برای ایجاد اتصال به بانک اطلاعاتی به کار می رود.

بعد از این باید دستور SQL ای که برای دریافت داده ا از بانک اطلاعاتی به کار می رود را مشخص کنیم. برای این کار متن حاوی دستور را در خاصیت CommandType قرار داده و با تنظیم خاصیت CommandType نیز مشخص می کنیم که این متن شامل یک دستور SQL است.

بعد از اتمام تمام این امور می توانیم به بانک اطلاعاتی متصل شده، داده های مورد نیاز را دریافت کرده و سپس اتصال را قطع کنیم.

برای متصل شدن به بانک اطلاعاتی از متد Open در کلاس SqlConnection استفاده می کنیم:

```

// Open the database connection...
objConnection.Open();

```

سپس با استفاده از متد Fill در کلاس SqlDataAdapter داده های مورد نیاز را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و در شیء ایجاد شده از کلاس DataSet در حافظه قرار می دهیم. هنگام فراخوانی متد Fill نیز، نام شیء DataSet و نیز نام جدولی که می خواهیم داده ها در آن قرار بگیرند را به عنوان پارامتر به متد ارسال می کنیم. در اینجا با وجود اینکه داده ها از چندین جدول مختلف دریافت شده اند برای نام جدول از نام authors استفاده کرده ایم.

```

// Fill the DataSet object with data...
objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

```

بعد از این کار نیز با فراخوانی متد Close از کلاس SqlConnection، اتصال ایجاد شده به بانک اطلاعاتی را قطع می کنیم.

```

// Close the database connection...
objConnection.Close();

```

البته همانطور که در قسمتهای قبلی نیز گفتم، می توانیم بدون اینکه با استفاده از متد Open به بانک اطلاعاتی متصل شده و سپس با استفاده از متد Close اتصال را قطع کنیم از متد Fill برای پر کردن DataSet استفاده کنیم. در این حالت هنگامی که متد Fill متوجه شود که به بانک اطلاعاتی متصل نیست، به صورت اتوماتیک متد Fill را فراخوانی کرده و بعد از اتمام کار نیز اتصال را قطع می کند. بنابراین در این قسمت می توانیم بدون هیچ مشکلی، خطهای مربوط فراخوانی متدهای Close و Open را از برنامه حذف کنیم.

بعد از دریافت داده ها باید خاصیتهای کنترل DataGridView را به گونه ای تنظیم کنیم تا بتواند داده های موجود را در برنامه نمایش دهد. اولین خاصیت، خاصیت AutoGenerateColumns است. با قرار دادن مقدار true در این خاصیت در حقیقت به DataGridView اجازه می دهیم که هنگام نمایش داده ها بر روی فرم، ستونهای مورد نیاز را به صورت اتوماتیک ایجاد کند. بعد از این نیز باید خاصیت DataSource را برابر با نام DataSet ای قرار دهیم که می خواهیم کنترل داده های مورد نیاز خود را از آن دریافت کند:

```
//Set the DataGridView properties to bind it to our data...
grdAuthorTitles.AutoGenerateColumns = true;
grdAuthorTitles.DataSource = objDataSet;
grdAuthorTitles.DataMember = "authors";
```

خاصیت DataMember را نیز باید برابر با نام جدولی از DataSet قرار دهیم که می خواهیم داده ای آن در نمایش داده شود، که در اینجا برابر با جدول authors است. در آخر نیز برای اینکه حافظه ای اشغال شده به وسیله ای این کنترل ها را آزاد کنیم، آنها را برابر با مقدار null قرار می دهیم:

```
// Clean up
objDataAdapter = null;
objConnection = null;
```

به این ترتیب هنگام اجرای برنامه، ابتدا DataSet با استفاده از الگوی داده هایی که در DataSet قرار دارد ستون های لازم برای نمایش داده ها در فرم را ایجاد می کند (این الگو هنگام پر شدن DataSet به وسیله ای متده Fill ایجاد می شود). سپس تمام داده ها از DataSet دریافت شده و در DataGridView نمایش داده خواهند شد. در بخش امتحان کنید بعد، با بعضی از خاصیت ها و متدهای DataGridView که به وسیله ای آنها می توانیم نحوه نمایش داده ها در صفحه را تغییر دهیم آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: تغییر خاصیت های DataGridView

(۱) در زیر لیستی از تغییراتی که می توانید در یک DataGridView انجام دهید تا داده ها بهتر نمایش داده شوند، آورده شده است:

- عنوان ستونها را برابر با نام مناسبی قرار دهید.
- اندازه ای هر ستون را به گونه ای تغییر دهید تا بتوان به راحتی داده های آن را مطالعه کرد.
- رنگ هر ردیف از اطلاعات را به گونه ای تغییر دهید که به صورت متمایز نمایش داده شوند.
- داده ها را در ستونها به صورت راست-چین قرار دهید (برای نمایش داده های عددی).

برای انجام این موارد، در متده Form_Load تغییرات مشخص شده در زیر را اعمال کنید:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
```

```

// Set the SelectCommand properties...
objDataAdapter.SelectCommand = new SqlCommand();
objDataAdapter.SelectCommand.Connection =
    objConnection;
objDataAdapter.SelectCommand.CommandText =
    "SELECT au_lname, au_fname, title, price " +
    "FROM authors " +
    "JOIN titleauthor ON authors.au_id = " +
    "titleauthor.au_id " +
    "JOIN titles ON titleauthor.title_id = " +
    "titles.title_id " +
    "ORDER BY au_lname, au_fname";
objDataAdapter.SelectCommand.CommandType =
    CommandType.Text;

// Open the database connection...
objConnection.Open();

// Fill the DataSet object with data...
objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

// Close the database connection...
objConnection.Close();

// Set the DataGridView properties
// to bind it to our data...
grdAuthorTitles.AutoGenerateColumns = true;
grdAuthorTitles.DataSource = objDataSet;
grdAuthorTitles.DataMember = "authors";

// Declare and set
// the currency header alignment property...
DataGridViewCellStyle objAlignRightCellStyle = new
    DataGridViewCellStyle();
objAlignRightCellStyle.Alignment =
    DataGridViewContentAlignment.MiddleRight;

// Declare and set the alternating rows style...
DataGridViewCellStyle objAlternatingCellStyle = new
    DataGridViewCellStyle();
objAlternatingCellStyle.BackColor = Color.WhiteSmoke;
grdAuthorTitles.AlternatingRowsDefaultCellStyle =
    objAlternatingCellStyle;

// Declare and set the style for currency cells ...
DataGridViewCellStyle objCurrencyCellStyle = new
    DataGridViewCellStyle();

```

```

objCurrencyCellStyle.Format = "c";
objCurrencyCellStyle.Alignment =
    DataGridViewContentAlignment.MiddleRight;

// Change column names
// and styles using the column name
grdAuthorTitles.Columns["price"].HeaderCell.Value =
    "Retail Price";
grdAuthorTitles.Columns["price"].HeaderCell.Style =
    objAlignRightCellStyle;
grdAuthorTitles.Columns["price"].DefaultCellStyle =
    objCurrencyCellStyle;

// Change column names
// and styles using the column index
grdAuthorTitles.Columns[0].HeaderText = "Last Name";
grdAuthorTitles.Columns[1].HeaderText = "First Name";
grdAuthorTitles.Columns[2].HeaderText = "Book Title";
grdAuthorTitles.Columns[2].Width = 225;

// Clean up
objDataAdapter = null;
objConnection = null;
objCurrencyCellStyle = null;
objAlternatingCellStyle = null;
objAlignRightCellStyle = null;
}

```

۲) مجدداً برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که داده ها در جدولی مشابه شکل ۵-۱۶ نمایش داده می شوند. با مقایسه ای این شکل با شکل ۴-۱۶ متوجه تفاوت های ایجاد شده در برنامه خواهید شد.

	Last Name	First Name	Book Title	Retail Price
▶	Bennet	Abraham	The Busy Executive's Database Guide	۱۹/۹۹ ریال
	Blotchet-Halls	Reginald	Fifty Years in Buckingham Palace Kitchens	۱۱/۹۵ ریال
	Carson	Cheryl	But Is It User Friendly?	۲۲/۹۵ ریال
	DeFrance	Michel	The Gourmet Microwave	۲/۹۹ ریال
	del Castillo	Innes	Silicon Valley Gastronomic Treats	۱۹/۹۹ ریال
	Dull	Ann	Secrets of Silicon Valley	۲۰/۰۰ ریال
	Green	Marjorie	The Busy Executive's Database Guide	۱۹/۹۹ ریال
	Green	Marjorie	You Can Combat Computer Stress!	۲/۹۹ ریال

۵-۱۶ شکل

چگونه کار می کند؟

استیل هر سلوی در کنترل DataGridView به صورت وراشی تعیین می شود. به عبارت دیگر در هر کنترل DataGridView می توانید یک استیل کلی مشخص کنید. به این ترتیب این استیل به تمام سلوها به اirth می رسد و تمام سلوهای این کنترل دارای همین استیل خواهد بود مگر اینکه به صورت مشخص آن را تغییر دهیم. در این کنترل تمام مجموعه های عضو نیز دارای خاصیتی به همین صورت هستند. برای مثال اگر استیل پیش فرض یک DataGridView را برابر با استیل A قرار دهیم، تمام سلوهای این کنترل دارای استیل A خواهد بود. اما اگر استیل پیش فرض یک ستون از سلوها در استیل B قرار دهیم، تمام سلوهایی که در آن ستون قرار دارند دارای استیل B خواهند شد. استیل هر سلوی به وسیله ی شیء ای از نوع DataGridViewCellStyle تعیین می شود. بنابراین برای شروع شیء ای از نوع این کلاس ایجاد کرده و خاصیت Alignment آن را برابر با MiddleRight قرار می دهیم.

```
// Declare and set  
// the currency header alignment property...  
DataGridViewCellStyle objAlignRightCellStyle = new  
    DataGridViewCellStyle();  
objAlignRightCellStyle.Alignment =  
    DataGridViewContentAlignment.MiddleRight;
```

قبل از هر چیز بهتر است جدول اطلاعات در برنامه را به گونه ای تغییر دهیم که ردیفها به صورت یکی در میان رنگ متفاوتی داشته باشند، به این ترتیب خواندن اطلاعات ساده تر می شود. برای این کار کافی است رنگ ردیفهای فرد را به صورت قبلی قرار داده و رنگ ردیفهای زوج را تغییر دهیم. برای ایجاد تغییر در ردیفهای فرد کافی است شیء ای از نوع DataGridViewCellStyle را ایجاد کرده و بعد از تنظیم قسمتهای مورد نظر در این شیء، آن را در خاصیت AlternatingRowsDefaultCellStyle قرار دهیم. در اینجا نیز با استفاده از این روش رنگ ردیفهای زوج را به صورت WhiteSmoke در می آوریم:

```
// Declare and set the alternating rows style...  
DataGridViewCellStyle objAlternatingCellStyle = new  
    DataGridViewCellStyle();  
objAlternatingCellStyle.BackColor = Color.WhiteSmoke;  
grdAuthorTitles.AlternatingRowsDefaultCellStyle =  
    objAlternatingCellStyle;
```

در مرحله ای بعد نیز با ایجاد یک شیء جدید از کلاس DataGridViewCellStyle، آن را به گونه ای تنظیم می کنیم تا بتواند اعداد مالی را با قالب صحیح و نیز از راست به چپ نمایش دهد.

```
// Declare and set the style for currency cells ...  
DataGridViewCellStyle objCurrencyCellStyle = new  
    DataGridViewCellStyle();  
objCurrencyCellStyle.Format = "c";  
objCurrencyCellStyle.Alignment =  
    DataGridViewContentAlignment.MiddleRight;
```

سپس باید عنوان ستون price را به نامی با معنی تر تغییر داده و دو استیلی که در مرحله‌ی قبل ایجاد کرده بودیم را (یکی برای نمایش اعداد مالی و دیگری برای تنظیم نحوه‌ی نمایش تیتر یکی از ستونها) به سلوهای مورد نظر نسبت دهیم.

```
// Change column names and styles using the column name
grdAuthorTitles.Columns["price"].HeaderCell.Value =
    "Retail Price";
grdAuthorTitles.Columns["price"].HeaderCell.Style =
    objAlignRightCellStyle;
grdAuthorTitles.Columns["price"].DefaultCellStyle =
    objCurrencyCellStyle;
```

در انتها نیز عنوان دیگر ستونها را با استفاده از خاصیت HeaderText.Value و یا HeaderText به نام با معنی تری تغییر خواهیم داد. همچنین برای اینکه عنوان کتابها به سادگی قابل خواند باشد، طول سلوهای آن را افزایش می‌دهیم:

```
// Change column names and styles using the column index
grdAuthorTitles.Columns[0].HeaderText = "Last Name";
grdAuthorTitles.Columns[1].HeaderText = "First Name";
grdAuthorTitles.Columns[2].HeaderText = "Book Title";
grdAuthorTitles.Columns[2].Width = 225;
```

در این قسمت مشاهده کردید که چگونه می‌توان داده‌های درون یک کنترل مانند DataGridView متصل کرد. در بخش امتحان کنید بعد، این مثال را مقداری بسط داده و سعی خواهیم کرد داده‌های درون یک کنترل مانند CurrencyManager را به چندین کنترل متصل کرده و سپس با استفاده از شیئ CurrencyManager بین آنها حرکت کنیم. اما قبل از اینکه این برنامه را شروع کنیم، بهتر است مقداری در رابطه با اتصال داده، نحوه‌ی انجام این کار با کنترلهای ساده‌ای مانند TextBox و چگونگی جا به جا شدن بین رکوردها صحبت کنیم.

اتصال داده‌ها:

کنترل DataGridView بهترین کنترل برای نمایش تمام داده‌ها در فرم برنامه است. این کنترل علاوه بر این قابلیت، می‌تواند به راحتی به کاربر اجازه دهد که داده‌ها را حذف و یا ویرایش کند و یا داده‌های جدیدی را در جدول وارد کند. اما با این وجود ممکن است در شرایط بخواهید در هر لحظه فقط یک سطر از داده‌ها را در برنامه نمایش دهیم. در این موقع تنها راه این است که تعدادی کنترل ساده‌ای مانند TextBox بر روی فرم قرار داده و هر یک از آنها را به یکی از فیلد‌های جدول در برنامه متصل کنیم، سپس در هر لحظه اطلاعات مربوط به یک سطر از اطلاعات را در این کنترل‌ها قرار دهیم. با استفاده از این روش می‌توانید کنترل بیشتری روی داده‌ها داشته باشید، اما کدی که برای این کار باید در برنامه وارد کنید نیز مشکل تر خواهد بود، زیرا باید برنامه‌ای بنویسید که هر یک از کنترلهای روی فرم را به فیلد مربوط متصل کند. سپس قسمتی را در فرم برنامه طراحی کنید که به وسیله‌ی آن بتوان در بین سطرهای اطلاعات حرکت کرد. بنابراین برای انجام این کار لازم است که در گیر اموری مانند اتصال کنترلهای ساده به داده‌ها و نیز مدیریت این اتصالات شویم.

در بحث راجع به اتصال داده‌ها، منظور از **کنترل‌های ساده** کنترل‌هایی است که در هر لحظه فقط می‌توانند مقدار یک داده را در خود نگهداری کنند، برای مثال مانند **RadioButton**، **CheckBox**، **TextBox** و یا **ComboBox** و یا **ListBox** و یا **DataGridView** که در هر لحظه می‌توانند بیش از یک آیتم از داده‌های موجود در برنامه را نمایش دهند به عنوان کنترلهای ساده در نظر گرفته نمی‌شوند.

:CurrencyManager و BindingContext

هر فرم دارای شیء ای از نوع **BindingContext** است که اتصالات کنترل‌های درون فرم را مدیریت می‌کند. بنابراین به علت اینکه فرم برنامه‌ی شما به صورت درونی دارای چنین شیء ای است، نیازی نیست که آن را در کد ایجاد کنید. شیء **BindingContext** در حقیقت یک مجموعه از اشیاء از نوع **CurrencyManager** را مدیریت می‌کند. وظیفه‌ی **CurrencyManager** نیز این است که بین کنترل‌هایی که به منبع داده‌ای (مثل **DataSet**) متصل هستند و منبع داده‌ای، و نیز این کنترل‌هایی که در فرم به همان منبع داده‌ای متصل هستند هماهنگی برقرار کند. به این ترتیب می‌توان مطمئن شد که تمام این کنترل‌ها در حال نمایش داده‌های موجود در یک سطر هستند. شیء **CurrencyManager** می‌تواند این هماهنگی را بین کنترل‌ها و منابع داده‌ای مختلفی مانند **DataSet**، **DataTable** و یا **DataView** ایجاد کند. هر زمان که یک منبع داده‌ای جدید به فرم برنامه اضافه کنید، یک شیء **CurrencyManager** جدید نیز به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود. به این ترتیب کار با کنترل‌های متصل به یک منبع داده‌ای در فرم برنامه بسیار ساده خواهد شد.

اگر در برنامه‌ی خود از چندین منبع داده‌ای مختلف استفاده می‌کنید، می‌توانید یک متغیر از نوع **CurrencyManager** ایجاد کرده و آن را به **BindingContext** مربوط به منبع داده‌ای مورد نظر خود در ارجاع دهید. به این ترتیب به وسیله‌ی این متغیر می‌توانید به **CurrencyManager** مورد نظر خود در

قطعه کد زیر با استفاده از شیء **DataSet** ای که در برنامه‌ی قبل ایجاد کرده بودیم، یک ارجاع به شیء **CurrencyManager** ای که منبع داده‌ای مربوط به جدول **authors** را کنترل می‌کرد ایجاد می‌کند. برای این کار ابتدا یک متغیر از کلاس **CurrencyManager** می‌سپس مقدار این متغیر را برابر با **BindinContext** در **objDataSet** قرار می‌دهیم. البته دقت کنید شیء ای که در **BindingContext** ذخیره می‌شود از نوع **CurrencyManager** نیست و باید با استفاده از عملگر **()** آن را به صورت صریح به **CurrencyManager** تبدیل کنیم:

```
CurrencyManager objCurrencyManager;
objCurrencyManager =
    (CurrencyManager) (this.BindingContext[objDataSet] );
```

بعد از اینکه با استفاده از این کد، ارجاعی به این شیء ایجاد کردیم می‌توانیم با استفاده از خاصیت **Position** موقعیت رکورد جاری^۱ را کنترل کنیم. برای مثال کد زیر موقعیت رکورد جاری را یک واحد افزایش می‌دهد:

^۱ منظور از رکورد جاری در **CurrencyManager** یک منبع داده‌ای، رکوردي است که تمام کنترل‌های ساده‌ای از فرم که به این منبع داده‌ای متصل شده‌اند باید اطلاعات آن را رکورد را نمایش دهند.

```
objCurrencyManager.Position += 1;
```

و یا دستور زیر باعث می شود که تمام کنترل های ساده ای که به `objDataSet` متصل شده اند، اطلاعات رکورد قبلی را نمایش دهند:

```
objCurrencyManager.Position -= 1;
```

همچنین برای نمایش اطلاعات مربوط به اولین رکورد در `objDataSet` می توانیم از کد زیر استفاده کنیم:

```
objCurrencyManager.Position = 0;
```

خاصیت `Count` در کلاس `CurrencyManager` حاوی تعداد رکورد هایی است که در منبع داده ای که به وسیله `CurrencyManager` مدیریت می شود وجود دارد. بنابراین برای نمایش اطلاعات مربوط به رکورد آخر در فرم برنامه می توانیم از کد زیر استفاده کنیم:

```
objCurrencyManager.Position = objCurrencyManager.Count - 1;
```

دقت کنید که در این کد از تعداد رکورد های موجود منهای یک برای رفتن به آخرین رکورد استفاده کرده ایم. دلیل این کار این است که اندیس رکورد ها در این شیئ از صفر شروع می شود، بنابراین اندیس رکورد آخر برابر با تعداد کل رکورد ها منهای یک خواهد بود.

اتصال کنترل ها:

برای اتصال یک کنترل به یک منبع داده ای، باید از خاصیت `DataBindings` در آن کنترل استفاده کنیم. این خاصیت از کلاس `DatabindingsCollection` است و خود نیز دارای چندین خاصیت و متد مختلف است. اما در این قسمت از متد `Add` آن استفاده خواهیم کرد. این متد سه پارامتر دریافت کرده و به صورت زیر فراخوانی می شود:

```
object.DataBindings.Add(propertyName,  
                      dataSource, dataMember);
```

این پارامتر ها برای موارد زیر مورد استفاده قرار می گیرند:

- `object` نام کنترلی است که می خواهیم یک اتصال جدید برای آن ایجاد کنیم.
- `propertyName` حاوی نام خاصیتی است که می خواهیم در طول برنامه مقدار خود را از منبع داده ای دریافت کند.
- `dataSource` نام منبع داده ای که است که می خواهیم اطلاعات مورد نیاز برای این کنترل را از آن دریافت کنیم و می تواند شامل یک `DataTable`, `DataSet`, `DataView` و یا هر منبع داده ای دیگری باشد.
- `dataMember` مشخص کننده نام فیلدی از منبع داده ای است که می خواهیم آن را به خاصیت `propertyName` از کنترل متصل کنیم.

مثالی از نحوه‌ی استفاده از متد Add در قطعه کد زیر آورده شده است. کد زیر خاصیت Text در کنترل txtFirstName را به فیلد objDataView از شیء au_fname متصل می‌کند:

```
txtFirstName.DataBindings.Add("Text",  
    objDataView, "au_fname");
```

در موقعی ممکن است بعد از ایجاد اتصال در یک کنترل بخواهید تمام اتصالات آن با منابع داده‌ای را حذف کنید. برای این کار می‌توانید از متد Clear در کلاس ControlBindingsCollection استفاده کنید. این متد تمام اتصالاتی که برای خاصیت‌های مختلف یک کنترل تعریف شده بود را حذف می‌کند. نحوه‌ی استفاده از این متد در کد زیر نشان داده شده است:

```
txtFirstName.DataBindings.Clear();
```

حال که با اشیای ControlBindingsCollection، BindingContext و نیز CurrencyManager آشنا شدیم، بهتر است نحوه‌ی استفاده از آنها در یک برنامه را نیز مشاهده کنیم.

مثال ایجاد اتصال:

برای مثالی که در بخش امتحان کنید بعد بررسی خواهیم کرد، فقط از کلاس‌هایی که در قسمت قبل معرفی شد استفاده نخواهیم کرد، بلکه کلاس‌های SqlCommand، SqlParameter و DataView را نیز به کار خواهیم برد.

نکته: در این برنامه نیز از پرس و جویی که در برنامه‌ی قبل ایجاد کردیم، استفاده کرده و نام و نام خانوادگی هر نویسنده، عنوانین کتابهای چاپ شده از او و نیز قیمت هر کدام را در فرم برنامه نمایش خواهیم داد. این مثال با مثال قبلی فقط از این لحاظ تفاوت دارد که در این برنامه در هر لحظه فقط اطلاعات مربوط به یک رکورد را نمایش می‌دهیم.

امتحان کنید: اتصال کنترلهای ساده به منبع داده‌ای

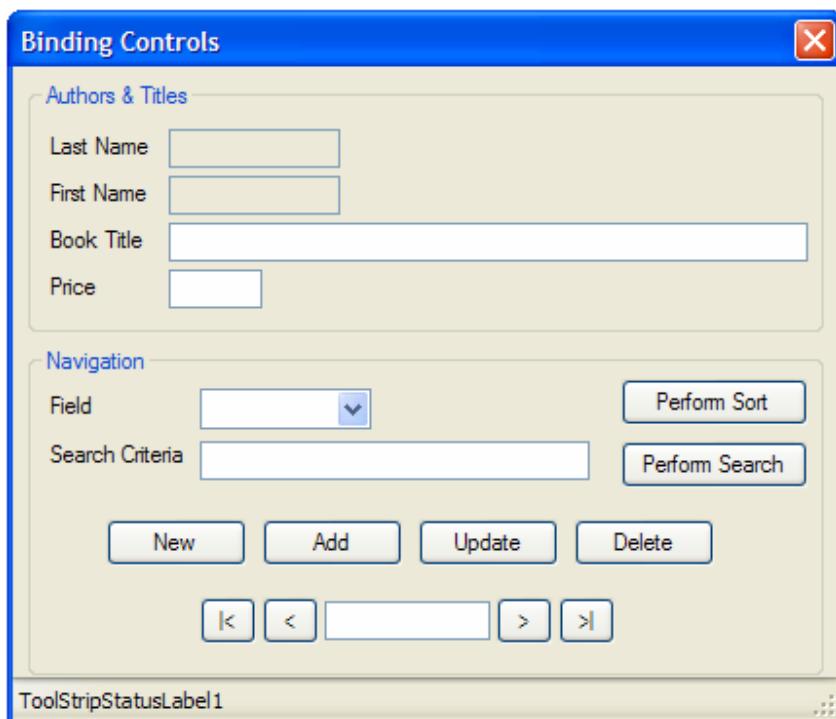
- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه ویندوزی جدید به نام BindingExample ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل ToolTip به برنامه اضافه کنید. این کامپوننت نیز مانند تمام کامپوننت‌های دیگر به قسمت پایین بخش طراحی فرم مربوط به Form1 اضافه خواهد شد.
- (۳) بر روی فرم برنامه کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت‌های آن را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت FormBorderStyle را برابر با FixedDialog قرار دهید.
- خاصیت MaximizeBox را برابر با False قرار دهید.
- خاصیت MinimizeBox را برابر با False قرار دهید.
- خاصیت Size را برابر با 360 ; 430 قرار دهید.

- خاصیت `StartPosition` را برابر با `CenterScreen` قرار دهید.
- خاصیت `Text` را برابر با `Binding Controls` قرار دهید.

(۴) در این قسمت باید کنترل هایی را به فرم برنامه اضافه کرده و سپس خاصیتهای مختلف آنها را تنظیم کنیم تا فرم برنامه مشابه شکل ۶-۱۶ شود.

این مراحل به این دلیل طی می شوند تا ظاهر برنامه همانند یک برنامه ی واقعی شود. با این وجود، این مراحل اهمیت زیادی ندارند و در صورت لزوم می توانید از آنها صرفنظر کرده و خودتان فرمی را مشابه شکل ۶-۱۶ ایجاد کنید. البته در این صورت دقت کنید که اسمی کنترل ها باید مشابه آنچه باشند که در این قسمت عنوان شده است. در غیر این صورت ممکن است در اجرای برنامه با مشکل مواجه شوید.

شکل ۶-۱۶

(۵) یک کنترل `GroupBox` به فرم برنامه اضافه کرده و خاصیتهای آن را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت `Location` را برابر با `8, 8` قرار دهید.
- خاصیت `Size` را برابر با `408, 128` قرار دهید.
- خاصیت `Text` را برابر با `Authors & Titles` قرار دهید.

نکته: برای نمایش علامت `&` در عنوان یک کنترل `GroupBox` باید از علامت `&&` استفاده کنید. استفاده از یک `&` در عنوان باعث می شود که کاراکتر بعد از آن با زیرخط نمایش داده شود.

(۶) چهار کنترل `Label` با خاصیت هایی که در جدول زیر عنوان شده است را به کنترل `GroupBox1` اضافه کنید:

Name	Location	Size	Text	AutoSize
Label1	8 ; 26	64 ; 16	Last Name	False
Label2	8 ; 50	64 ; 16	First Name	False
Label3	8 ; 74	56 ; 16	Book Title	False
Label4	8 ; 98	64 ; 16	Price	False

۷) با استفاده از جعبه ابزار چهار کنترل TextBox نیز به GroupBox1 در برنامه اضافه کرده و خصیت‌های آن را بر اساس جدول زیر تنظیم کنید:

Name	Location	Size	ReadOnly
txtLastName	72 ; 24	88 ; 20	True
txtFirstName	72 ; 48	88 ; 20	True
txtBookTitle	72 ; 72	328 ; 20	False
txtPrice	72 ; 96	48 ; 20	False

۸) با استفاده از جعبه ابزار کنترل GroupBox دیگری به فرم اضافه کرده و خصیت‌های آن را طبق لیست زیر تنظیم کنید:

- خاصیت Location را برابر با 144 ; 8 قرار دهید.
- خاصیت Size را برابر با 168 ; 408 قرار دهید.
- خاصیت Text را برابر با Navigation قرار دهید.

۹) دو کنترل Label اضافه کرده و بر اساس جدول زیر آن را تنظیم کنید:

Name	Location	Size	Text	AutoSize
Label5	8 ; 23	64 ; 16	Field	False
Label6	8 ; 48	80 ; 16	Search Criteria	False

۱۰) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل ComboBox2 به GroupBox2 اضافه کنید. خاصیت Name آن را برابر با خاصیت Location، خاصیت Size را برابر با 21 ; 88، خاصیت cboField را برابر 21 ; 88 و خاصیت

DropDownStyle را برابر با DropDownList قرار دهید.

۱۱) دو کنترل TextBox به GroupBox2 اضافه کرده و خصیت‌های آن را بر اساس جدول زیر تغییر دهید:

Name	Location	Size	TabStop	TextAlign
txtSearchCriteria	88;48	200;20	-	-
txtRecordPosition	152;130	85;20	False	Center

(۱۲) ده کنترل Button به GroupBox2 اضافه کرده و خصیت‌های آنها را به صورت زیر تغییر دهید:

Name	Location	Size	Text	ToolTip on ToolTip 1
btnPerformSort	304;16	96;24	Perform Sort	-
btnPerformSearch	304;48	96;24	Perform Search	-
btnNew	40;88	72;24	New	-
btnAdd	120;88	72;24	Add	-
btnUpdate	200;88	72;24	Update	-
btnDelete	280;88	72;24	Delete	-
btnMoveFirst	88;128	29;24	<	Move First
btnMovePrevious	120;128	29;24	<	Move Previous
btnMoveNext	200;128	29;24	>	Move Next
btnMoveLast	272;128	29;24	>	Move Last

(۱۳) در آخر نیز یک کنترل StatusStrip به برنامه اضافه کنید. نیازی به تغییر خصیت‌های Name و Location یا Size نیست. بعد از انتخاب این کنترل، با استفاده از منوی کنار آن یک کنترل StatusLabel را به آن اضافه کنید.

(۱۴) بعد از اتمام تمام این مراحل، فرم کامل شده‌ی برنامه باید مشابه شکل ۱۶-۶ باشد.

۱۵) حال قسمت کد نویسی برنامه را شروع می کنیم. به قسمت ویرایشگر کد مربوط به کلاس `Form1` رفته^۱ و با قرار دادن کد زیر در بالای کدها، فضای نام `System.Data.SqlClient` و `System.Data` را به برنامه اضافه کنید:

```
// Import Data and SqlClient namespaces
using System.Data;
using System.Data.SqlClient;
```

۱۶) سپس اشیایی که باید به صورت سراسری در برنامه وجود داشته باشد را در ابتدای کلاس تعریف کنیم. همچنین یک رشته‌ی ثابت تعریف کرده و دستور SQL ای که می خواهیم در طول برنامه به کار بریم را در آن قرار می دهیم. بنابراین کد زیر را به ابتدای کلاس `Form1` اضافه کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // Constant strings
    private const string _CommandText =
        "SELECT authors.au_id, au_lname, au_fname, " +
        "titles.title_id, title, price " +
        "FROM authors " +
        "JOIN titleauthor ON authors.au_id = " +
        "titleauthor.au_id " +
        "JOIN titles ON titleauthor.title_id = " +
        "titles.title_id " +
        "ORDER BY au_lname, au_fname";
    private const string _ConnectionString =
        "server=localhost;database=pubs;" +
        "user id=sa;password=";

    // Declare global objects...
    SqlConnection objConnection;
    SqlDataAdapter objDataAdapter;
    DataSet objDataSet;
    DataView objDataView;
    CurrencyManager objCurrencyManager;
```

نکته: قبل از وارد کردن قطعه کد بالا در برنامه، `ConnectionString` را بر اساس تنظیمات سرور بانک اطلاعاتی خود تغییر دهید. `User ID` و `Password` مربوط به اکانت کاربری خود را وارد کرده و همچنین اگر سرور روی کامپیوتر دیگری قرار دارد، به جای استفاده از `localhost` نام کامپیوتر سرور در شبکه را وارد کنید.

(۱۷) کد درون متدهای فرم را به صورت زیر تغییر دهید:

```
public Formm1()
```

^۱ برای جا به جا شدن بین قسمت طراحی و قسمت کد نویسی در یک فرم، می توانید از کلید F7 استفاده کنید.

```

{
    objConnection = new SqlConnection(_ConnectionString);
    objDataAdapter = new SqlDataAdapter(
        _CommandText, objConnection);
    InitializeComponent();
}

```

۱۸) اولین زیر برنامه ای که باید ایجاد کنیم، زیر برنامه ای به نام FillDataSetAndView است. این زیر برنامه به همراه چند زیر برنامه ای دیگر در ابتدای برنامه فراخوانی می شوند. کد زیر را به کلاس Form1، بعد از تعریف متغیرها اضافه کنید:

```

private void FillDataSetAndView()
{
    // Initialize a new instance of the DataSet object...
    objDataSet = new DataSet();

    // Fill the DataSet object with data...
    objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

    // Set the DataView object to the DataSet object...
    objDataView = new DataView(
        objDataSet.Tables["authors"]);

    // Set our CurrencyManager object
    // to the DataView object...
    objCurrencyManager = (CurrencyManager)(
        this.BindingContext[objDataView]);
}

```

۱۹) در این قسمت باید زیر برنامه ای به فرم اضافه کنیم تا کنترل‌های موجود در فرم را به فیلد‌های مربوط به آنها در DataView اضافه کند:

```

private void BindFields()
{
    // Clear any previous bindings...
    txtLastName.DataBindings.Clear();
    txtFirstName.DataBindings.Clear();
    txtBookTitle.DataBindings.Clear();
    txtPrice.DataBindings.Clear();

    // Add new bindings to the DataView object...
    txtLastName.DataBindings.Add("Text",
        objDataView, "au_lname");
    txtFirstName.DataBindings.Add("Text",
        objDataView, "au_fname");
}

```

```

        txtBookTitle.DataBindings.Add("Text",
                                     obj DataView, "title");
        txtPrice.DataBindings.Add("Text",
                                 obj DataView, "price");

        // Display a ready status...
        ToolStripStatusLabel1.Text = "Ready";
    }
}

```

۲۰) سپس زیر برنامه ای به کلاس اضافه می کنیم که موقعیت رکورد جاری را در فرم برنامه نمایش دهد:

```

private void ShowPosition()
{
    // Always format the number
    // in the txtPrice field to include cents
    try
    {
        txtPrice.Text =
            Decimal.Parse(txtPrice.Text).ToString("##0.00");
    }
    catch(System.Exception e)
    {
        txtPrice.Text = "0";
        txtPrice.Text =
            Decimal.Parse(txtPrice.Text).ToString("##0.00");
    }

    // Display the current position
    // and the number of records
    txtRecordPosition.Text =
        (objCurrencyManager.Position + 1) +
        " of " + objCurrencyManager.Count;
}

```

۲۱) تا اینجا زیر برنامه ها لازم را به برنامه اضافه کرده ایم، اما در هیچ قسمت از کد از این زیر برنامه های ایجاد شده استفاده نکرده ایم. این زیر برنامه ها لازم است که قبل از نمایش داده شدن فرم و هنگام لود شدن آن فراخوانی شوند. بنابراین به قسمت طراحی فرم بروید و روی قسمت خالی از فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Load فرم ایجاد شود (دقت کنید که باید در یک قسمت خالی از فرم دو بار کلیک کنید، نه در قسمتی خالی از کنترل). سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Add items to the combo box...
    cboField.Items.Add("Last Name");
    cboField.Items.Add("First Name");
}

```

```

        cboField.Items.Add("Book Title");
        cboField.Items.Add("Price");

        // Make the first item selected...
        cboField.SelectedIndex = 0;

        // Fill the DataSet and bind the fields...
        FillDataSetAndView();
        BindFields();

        // Show the current record position...
        ShowPosition();
    }

```

(۲۲) حال باید کد کلیدهای مربوط به حرکت بین رکوردها را در برنامه وارد کنیم. برای این کار لازم است که چهار بار به قسمت طراحی فرم بروید و روی هر کدام از دکمه‌های `.btnMoveLast`, `.btnMoveFirst`, `.btnMoveNext` و `.btnMovePrevious` کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد کلیک هر یک از آنها ایجاد شود. کد مشخص شده در زیر را به متد مربوط به رویداد `Click` کنترل `btnMoveFirst` اضافه کنید:

```

private void btnMoveFirst_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the record position to the first record...
    objCurrencyManager.Position = 0;

    // Show the current record position...
    ShowPosition();
}

```

(۲۳) کد زیر را به متد مربوط به رویداد `Click` کنترل `btnMovePrevious` اضافه کنید:

```

private void btnMovePrevious_Click(object sender,
                                   EventArgs e)
{
    // Move to the previous record...
    objCurrencyManager.Position -= 1;

    // Show the current record position...
    ShowPosition();
}

```

(۲۴) کد زیر را به متد `btnMoveNext_Click` اضافه کنید:

```

private void btnMoveNext_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Move to the next record...
}

```

```

        objCurrencyManager.Position += 1;

        // Show the current record position...
        ShowPosition();
    }

```

۲۵) در آخر نیز برای تکمیل این قسمت لازم است که کد زیر را در متد `btnMoveLast_Click` قرار دهید:

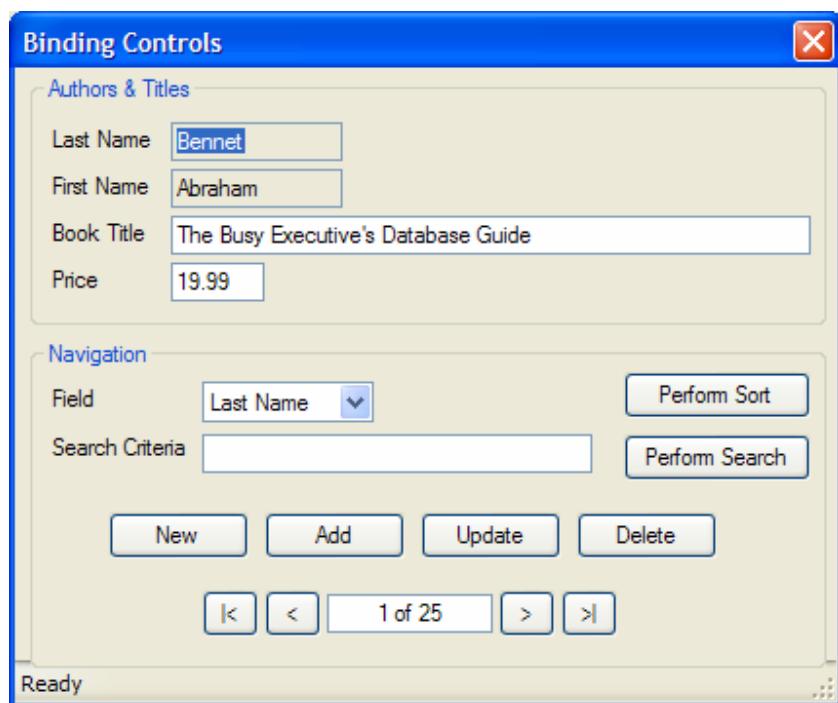
```

private void btnMoveLast_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the record position to the last record...
    objCurrencyManager.Position =
        objCurrencyManager.Count - 1;

    // Show the current record position...
    ShowPosition();
}

```

۲۶) تا این قسمت کد زیادی را در برنامه وارد کرده ایم و احتمالاً مشتاق هستید که نتیجه‌ی آن را مشاهده کنید. برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که کنترل‌های فرم هر یک به فیلد مربوط به خود در `DataGridView` متصل شده‌اند. روی کلیدهای مربوط به ابتدا و یا انتهای رکوردها کلیک کنید تا نحوه‌ی عملکرد کلاس `CurrencyManager` برای ایجاد همانگی بین رکوردهای کنترل‌ها نمایش می‌دهند را مشاهده کنید.
با اجرای برنامه باید فرمی را مشابه شکل ۷-۱۶ مشاهده کنید. تا اینجا در فرم برنامه فقط کلیدهای مربوط به جا به جا شدن بین رکوردها عمل می‌کنند. با کلیک کردن روی هر یک از کلیدهای بعدی و قبلی و یا روی کلیدهای مربوط به ابتدا و انتهای، بین رکوردهای موجود در فرم جا به جا شوید. مشاهده خواهید کرد هر بار که با استفاده از این کلیدهای رکورد جاری را تغییر دهید، عدد نمایش داده شده در کادر در فرم برنامه نیز تغییر کرده و شماره رکورد جاری را نمایش می‌دهد.

شکل ۷-۱۶

اگر در رکورد ابتدا باشید، می‌توانید روی کلید مربوط به رکورد قبلی کلیک کنید، اما هیچ اتفاقی رخ نخواهد داد زیرا هم اکنون در رکورد قبلی هستید. همچنین می‌توانید به آخرین رکورد بروید و روی کلید مربوط به رکورد بعدی کلیک کنید. اما باز هم هیچ تغییری را مشاهده نخواهید کرد، زیرا در آخرین رکورد هستید. همچنین اگر موس را روی هر یک از این دکمه‌ها ببرید، توضیحی را مشاهده خواهید کرد که عملکرد کلید را توضیح می‌دهد. این مورد فقط برای ایجاد رابط کاربری بهتر اضافه شده است.

نکته: قسمتهای مربوط به مدیریت خطاهای استثنای احتمالی از کد این قسمت حذف شده اند تا مکان کمتری گرفته شود. در هنگام وارد کردن این کد بهتر است که این قسمت را نیز اضافه کنید. برای مرور اطلاعات مربوط به کنترل و مدیریت خطاهای استثنای می‌توانید به فصل یازدهم رجوع کنید.

چگونه کار می‌کند - فضای نامها و تعاریف

مانند قبل ابتدا فضای نامهای System.Data.SqlClient و System.Data برای برنامه اضافه می‌کنیم. سپس یک ثابت رشته ای ایجاد کرده و دستور SQL ای که می‌خواهیم برای دریافت داده‌ها از بانک اطلاعاتی، از آن استفاده کنیم را در این ثابت قرار می‌دهیم. همچنین ثابت رشته ای دیگری تعریف کرده و متن مربوط به اتصال به بانک اطلاعاتی را در آن قرار می‌دهیم. به این ترتیب در طول برنامه اگر بخواهیم به سورور دیگری متصل شویم و یا اطلاعات مربوط به اکانتی که برای اتصال به بانک از آن استفاده می‌کنیم را تغییر دهیم، فقط لازم است که تغییرات را در این ثابت رشته ای وارد کنیم. بعد از این کار به تعریف اشیای مورد نیاز در برنامه می‌پردازیم، با سه شیء اول که از قسمت‌های قبل آشنا هستید و نیازی به توضیح ندارند.

موارد استفاده از دو شیء آخر هم در قسمتهای قبلی توضیح داده شده اند. از شیء `DataGridView` برای تغییر نحوه نمایش داده هایی که از بانک اطلاعاتی دریافت و در `CurrencyManager` نگهداری شده اند استفاده می کنیم. شیء `CurrencyManager` نیز برای ایجاد هماهنگی در نمایش داده های یک رکورد به وسیله‌ی چند کنترل ساده به کار می رود.

```
// Constant strings
private const string _CommandText =
    "SELECT authors.au_id, au_lname, au_fname, " +
    "titles.title_id, title, price " +
    "FROM authors " +
    "JOIN titleauthor ON authors.au_id = " +
    "titleauthor.au_id " +
    "JOIN titles ON titleauthor.title_id = " +
    "titles.title_id " +
    "ORDER BY au_lname, au_fname";
private const string _ConnectionString =
    "server=localhost;database=pubs;" +
    "user id=sa;password=;";

// Declare global objects...
SqlConnection objConnection;
SqlDataAdapter objDataAdapter;
DataSet objDataSet;
 DataView objDataView;
CurrencyManager objCurrencyManager;
```

اما همانطور که می دانید تا اینجا فقط متغیرهایی برای نگهداری این اشیا ایجاد کرده ایم و خود اشیا هنوز ایجاد نشده اند. از این پنج متغیری که در این مرحله تعریف کرده ایم، دو متغیر اول را باید در ابتدای برنامه نمونه سازی کنیم تا بتوانیم آنها را از ابتدای برنامه به کار ببریم. بنابراین در متاد سازنده ای کلاس `Form1`، با استفاده از ثابت های رشته ای که ایجاد کرده بودیم و به وسیله ای دستور `new`، دو نمونه از کلاس `SqlConnection` و `SqlDataAdapter` ایجاد کرده و در این متغیر ها قرار می دهیم.

نمونه سازی شیء `objConnection` که همانند برنامه ای قبل است و نیازی به توضیح ندارد. اما بهتر است که نمونه سازی شیء `objDataAdapter` را دقیق تر بررسی کنیم. هنگام نمونه سازی این شیء، یک متن به عنوان دستور SQL ای که می خواهیم مورد استفاده قرار دهیم و نیز یک شیء از نوع `SqlConnection` را به متاد سازنده ای این کلاس ارسال کردیم. به این وسیله، متاد سازنده ای کلاس `SqlDataAdapter` با استفاده از دستور SQL، یک شیء از نوع `SelectCommand` ایجاد کرده و آن را در خاصیت `SelectCommand` قرار می دهد. همچنین شیء `SqlConnection` ای که به آن فرستاده ایم را نیز برای اتصال به بانک اطلاعاتی استفاده می کند. به این ترتیب نیازی نیست که این اشیا را خودمان ایجاد کرده و در خاصیتهای مربوط به آنها قرار دهیم.

```
public Form1()
{
    objConnection = new SqlConnection(_ConnectionString);
    objDataAdapter = new SqlDataAdapter(
        _CommandText, objConnection);
```

```

        InitializeComponent();
    }

```

نکته: میدانید که هر فرم، خود نیز یک کلاس دیگری دارای یک متده سازنده است که هنگام ایجاد یک شیء از آن فراخوانی می شود. متده سازنده ی `Form1` نیز که در این قسمت مشاهده می کنید، هر زمان که نمونه ی جدیدی از این فرم ایجاد شود فراخوانی خواهد شد. بنابراین هر کدی که بخواهیم در ابتدای ایجاد یک فرم، زمانی که فرم در حال نمونه سازی شدن است اجرا شود را باید در این متده وارد کنیم. این متده به صورت پیش فرض دارای فراخوانی متده به نام `InitializeComponent` است که در فایل `Form1.cs` قرار دارد. نام فرم برنامه است و ممکن است تغییر کند). این متده در همان ابتدای نمونه سازی شدن فرم فراخوانی شده و وظیفه دارد که کنترل ها و اشیای موجود در فرم را ایجاد کرده و خاصیتهای آنها را تنظیم کند.

دستور `SELECT` ای که در این قسمت استفاده کرده ایم، در اصل همان دستوری است که در برنامه ی قبل به کار برده ایم، با این تفاوت که در این قسمت نام چند ستون دیگر را نیز در مقابل عبارت `SELECT` اضافه کرده ایم تا اطلاعات موجود در این ستون ها نیز از بانک اطلاعاتی دریافت شوند. قبل از ستون `au_id` نام جدول `authors` را آورده ایم، زیرا این ستون در جدول `authortitle` هم وجود دارد. بنابراین باید برای بانک اطلاعاتی مشخص کنیم که می خواهیم این ستون از کدامیک از این دو جدول استخراج شود. همین روش را برای `title_id` نیز به کار برده ایم، زیرا این ستون نیز در جدول های `titles` و `authortitle` وجود دارد.

چگونه کار می کند – `FillDataSetAndView`

اولین زیر برنامه ای که در این برنامه ایجاد می کنیم، زیر برنامه ی `FillDataSetAndView` است. این زیر برنامه در چندین قسمت از برنامه فراخوانی شده و وظیفه دارد که اطلاعات را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و در `DataSet` قرار دهد. در ابتدای این زیر برنامه، یک نمونه از شیء `DataSet` را ایجاد کرده و آن را در متغیر `objDataSet` قرار می دهیم. این کار را به این دلیل در متده سازنده ی کلاس انجام ندادیم، زیرا ممکن است این متده در چندین قسمت از برنامه فراخوانی شود و می خواهیم هر بار که این متده فراخوانی شد، `DataSet` قبلی از بین برود و اطلاعاتی که از بانک اطلاعاتی به دست می آید در یک `DataSet` جدید قرار بگیرد:

```

private void FillDataSetAndView()
{
    // Initialize a new instance of the DataSet object...
    objDataSet = new DataSet();
}

```

سپس متده `Fill` از کلاس `SqlDataAdapter` را فراخوانی می کنیم تا داده ها را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و در شیء `objDataSet` قرار دهد. بعد از آن نیز شیء `DataGridView` را به گونه ای ایجاد می کنیم تا بتواند داده های موجود در جدول `authors` از `DataSet` را نمایش دهد. به این ترتیب می توانیم به سادگی بین داده های موجود در این جدول حرکت کرده، جستجو کنیم و یا ترتیب قرار گرفتن آنها را تغییر داده و آنها به صورت دلخواه مرتب کنیم.

¹ نحوه ی تنظیم خاصیتهای کنترل ها در این قسمت، بر اساس تغییراتی که با استفاده از پنجره ی `Properties` ایجاد می کنیم مشخص می شود.

```

// Fill the DataSet object with data...
objDataAdapter.Fill(objDataSet, "authors");

// Set the DataView object to the DataSet object...
objDataView = new DataView(
    objDataSet.Tables["authors"]);

```

بعد از مقدار دهی اولیه به شیء objCurrencyManager، باید شیء objDataView را مقدار دهی کنیم. به خاطر دارید که شیء BindingContext به صورت درونی در هر فرم ویندوزی وجود داشته و شامل یک مجموعه از اشیا از نوع CurrencyManager است که هر یک برای یکی از منابع داده ای موجود در فرم ایجاد شده است. بنابراین در این قسمت از میان آنها شیء objDataSet مربوط به منبع داده ای objCurrencyManager را انتخاب می کنیم:

```

// Set our CurrencyManager object
// to the DataView object...
objCurrencyManager = (CurrencyManager)(
    this.BindingContext[objDataView]);
}

```

چگونه کار می کند - BindFields

زیر برنامه‌ی بعدی که ایجاد می کنیم (زیر برنامه‌ی BindFields) برای اتصال کنترل‌های ساده‌ی موجود در فرم به فیلد‌های موجود در DataView به کار می رود. این زیر برنامه ابتدا تمام اتصالات موجود برای هر کنترل را از بین می برد، سپس آنها را به فیلد‌های مربوط به آن در شیء objDataView متصل می کند. برای حذف اتصال‌های موجود در کنترل‌هایی که در فرم برنامه قرار دارند، کافی است متده Clear از خاصیت ControlBindingsCollection (که شامل شیء ای از نوع DataBindings است) را فراخوانی کنیم.

```

private void BindFields()
{
    // Clear any previous bindings...
    txtLastName.DataBindings.Clear();
    txtFirstName.DataBindings.Clear();
    txtBookTitle.DataBindings.Clear();
    txtPrice.DataBindings.Clear();
}

```

بعد از این کار می توانی مجدداً کنترل‌ها را به فیلد‌های مورد نظر در منبع داده ای خود یعنی DataView متصل کنیم. برای این کار نیز از متده Add در شیء ای از کلاس ControlBindingsCollection، که به وسیله‌ی قابل دسترسی است استفاده می کنیم. همانطور که در قسمت قبل نیز گفتم، متده Add سه پارامتر دریافت می کند:

- پارامتر اول `propertyName` است و شامل نام خاصیتی است که می خواهیم به فیلدی از بانک اطلاعاتی متصل شود. در این قسمت برای اینکه می خواهیم خاصیت `Text` از این کنترل ها، مقدار خود را از فیلدهای موجود در `DataView` دریافت کنند، عبارت "Text" را در این پارامتر قرار می دهیم.
- پارامتر بعدی `dataSource` است و نام منبع داده ای که می خواهیم به آن متصل شویم را تعیین می کند. توجه داشته باشید که این پارامتر می تواند هر شیء ای که حاوی داده است را دریافت کند، مانند `DataSet`. برای این مثال یک `DataTable` و یا `DataView` استفاده از دستور `SELECT` از بانک اطلاعاتی استخراج کردید را به کار ببرید.

```
// Add new bindings to the DataView object...
txtLastName.DataBindings.Add("Text",
                           objDataView, "au_lname");
txtFirstName.DataBindings.Add("Text",
                           objDataView, "au_fname");
txtBookTitle.DataBindings.Add("Text",
                           objDataView, "title");
txtPrice.DataBindings.Add("Text",
                           objDataView, "price");
```

در انتهای این زیر برنامه نیز پیغامی را در کنترل `Label` موجود در نوار وضعیت پایین فرم نمایش می دهیم تا به کاربر اطلاع دهیم که برنامه آماده شده است:

```
// Display a ready status...
ToolStripStatusLabel1.Text = "Ready";
}
```

چگونه کار می کند – ShowPosition

شیء `objCurrencyManager` مسئول نگهداری موقعیت رکورد جاری در `objDataView` است. بنابراین در این متدهای این شیء استفاده کرده و به کاربر اطلاع دهیم که در حال مشاهده ی اطلاعات مربوط به کدام ردیف از داده های موجود در بانک اطلاعاتی است.

اما قبل از انجام این کار، بہتر است نحوه ی نمایش عددی که در کادر متنی متصل به ستون `price` وجود دارد را تغییر دهیم. این عدد نمایش دهنده ی قیمت کتابی است که هم اکنون در حال مشاهده ی اطلاعات آن هستیم و بر حسب دلار می باشد. بنابراین اگر قیمت کتابی برای مثال ۴۰ دلار باشد، عدد ۴۰ در کادر نمایش داده می شود. اما بہتر است که بعد از این عدد، دو رقم اعشار نیز نمایش داده شوند تا قیمت یک کتاب بهتر مشخص شود.

برای تغییر در نحوه ی نمایش این عدد، کافی است که متن موجود در کادر `Price` را با استفاده از متدهای `Parse` و `ToString` به یک عدد تبدیل کرده، سپس این عدد را با استفاده از متدهای `Decimal` و `ToString` و مشخص کردن نحوه ی فرمت این عدد، آن را به متن تبدیل کنید و مجدداً در کادر `price` قرار دهید. البته اگر کادر `Price` خالی باشد، یعنی قیمتی برای آن

کتاب مشخص نشده باشد، خطایی در این قسمت رخ می دهد که موجب می شود اجرای برنامه متوقف شود. در این قسمت می توانیم از یک بلاک try...catch استفاده کرده تا در صورتی که خطایی به وجود آمد (یعنی اگر عددی در کادر price وجود نداشت) عدد صفر قالب بندی شود و در کادر قرار بگیرد.

```
private void ShowPosition()
{
    // Always format the number
    // in the txtPrice field to include cents
    try
    {
        txtPrice.Text =
            Decimal.Parse(txtPrice.Text).ToString("##0.00");
    }
    catch(System.Exception e)
    {
        txtPrice.Text = "0";
        txtPrice.Text =
            Decimal.Parse(txtPrice.Text).ToString("##0.00");
    }

    // Display the current position
    // and the number of records
    txtRecordPosition.Text =
        (objCurrencyManager.Position + 1) +
        " of " + objCurrencyManager.Count;
}
```

خط آخر این متدهای موقعیت رکورد جاری به همراه تعداد رکورد هایی که در برنامه وجود دارند را نمایش می دهد. با استفاده از خاصیت Position می توانیم مکان رکورد جاری را بدست آوریم. اما همانطور که می دانید عددی که از این خاصیت دریافت می کنیم، اندیس رکورد جاری از شماره ای صفر است. بنابراین باید آن را با عدد یک جمع کنیم تا موقعیت واقعی رکورد جاری را بدست آوریم. برای بدست آوردن تعداد رکورد های نیز از خاصیت Count استفاده می کنیم که تعداد رکورد های موجود در برنامه را نمایش می دهد.

چگونه کار می کند - Form_Load

بعد از اتمام بررسی زیر برنامه های موجود در کلاس Form1، بهتر است متدهای در آن از زیر برنامه های قبلی استفاده شده است را بررسی کنیم. در فرم برنامه یک کنترل ComboBox وجود دارد که هنگام جستجو و یا مرتب کردن داده ها مورد استفاده قرار می گیرد. این ComboBox باید با استفاده از نام ستونهای داده ای که در DataGridView قرار دارند تکمیل شود. بنابراین با استفاده از متدهای

از خاصیت Items این کنترل، نام ستونهای موجود را به آن اضافه می کنیم. همچنین نام ستونها را به همان ترتیبی که در قرار گرفته اند به لیست اضافه خواهیم کرد:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Add items to the combo box...
    cboField.Items.Add("Last Name");
    cboField.Items.Add("First Name");
    cboField.Items.Add("Book Title");
    cboField.Items.Add("Price");

    // Make the first item selected...
    cboField.SelectedIndex = 0;
```

سپس با فراخوانی متد FillDataSetAndView داده ها را از بانک اطلاعاتی بدست آورده و در کنترل DataSet در برنامه قرار می دهیم. همچنین کنترل DataView را نیز تنظیم می کنیم تا بتوانیم از آن استفاده کنیم. بعد از آن نیز متد BindFields را فراخوانی می کنیم تا کنترل های موجود در فرم را به فیلد های داده ای موجود در DataView متصل کنند. در آخر نیز با فراخوانی متد ShowPosition موقعیت رکورد جاری و نیز تعداد رکورد های موجود در برنامه را در فرم نمایش می دهیم:

```
// Fill the DataSet and bind the fields...
FillDataSetAndView();
BindFields();

// Show the current record position...
ShowPosition();
}
```

چگونه کار می کند - جا به جا شدن بین رکورد ها

زیر برنامه ای مربوط به رویداد btnMoveFirst Click کنترل باعث می شود که اولین رکورد از داده ها در فرم نمایش داده شود. برای این کار از خاصیت Position در کلاس CurrencyManager استفاده می کنیم. به عبارت دیگر با قرار دادن مقدار صفر در خاصیت Position مشخص می کنیم که باید به اولین رکورد موجود حرکت کند:

```
// Set the record position to the first record...
objCurrencyManager.Position = 0;
```

به علت اینکه کنترلهای موجود در فرم برنامه به `DataView` متصل شده اند، بنابراین با تغییر موقعیت رکورد جاری به اولین رکورد، تمامی کنترل های موجود در فرم اطلاعات مربوط به رکورد اول را نمایش خواهند داد.
بعد از تعیین موقعیت رکورد جاری در برنامه، باید متد `ShowPosition` را فراخوانی کنیم تا اطلاعات مربوط به موقعیت رکورد جاری در فرم به درستی نمایش داده شوند:

```
// Show the current record position...
ShowPosition();
```

سپس متد مربوط به کنترل `btnMovePrevious` را می نویسیم، در این متد باید به رکورد قبلی حرکت کنیم و برای این کار نیز باید یک واحد از خاصیت `Position` کم کنیم. شیء `CurrencyManager` متوجه این تغییر خواهد شد و در نتیجه تمام کنترلهای موجود در فرم اطلاعات مربوط به رکورد قبلی را نمایش می دهنند.

```
// Move to the previous record...
objCurrencyManager.Position -= 1;
```

مجددأ در این قسمت نیز بعد از تغییر رکورد جاری، باید متد `ShowPosition` را فراخوانی کنیم تا اطلاعات نمایش داده شده در فرم برنامه تصحیح شوند.
در متد مربوط به کنترل `btnMoveNext` نیز کافی است که شماره ی رکورد جاری را که در خاصیت `Position` قرار دارد یک واحد افزایش دهیم، به این ترتیب `CurrencyManager` اطلاعات مربوط به رکورد بعدی را در کادرهای موجود در فرم نمایش خواهد داد.

```
// Move to the next record...
objCurrencyManager.Position += 1;
```

در آخر نیز باید کدی را متد مربوط به کلید `btnMoveLast` قرار دهیم تا زمانی که کاربر روی این دکمه کلیک کرد، به آخرین رکورد داده ها منتقل شود. برای این کار باید خاصیت `Position` را برابر با اندیس آخرین رکورد موجود، یعنی تعداد رکورد ها منهای یک قرار دهیم و سپس متد `ShowPosition` را فراخوانی کنیم تا اطلاعات موجود در فرم را تصحیح کند:

```
// Set the record position to the last record...
objCurrencyManager.Position =
    objCurrencyManager.Count - 1;

// Show the current record position...
ShowPosition();
```

نکته: در این قسمت نیز، همانند هنگامی که در اولین رکورد داده ها بودیم با کلیک بر روی دکمه ی بعدی اتفاق خاصی رخ نخواهد داد. زیرا بعد از آخرین رکورد داده ها دیگر رکوردي وجود ندارد که به آن برویم. در این شرایط می توانید با تنظیم خاصیت `Enabled` دکمه ی `btnMovePrevious` و یا `btnMoveNext` به مقدار `False` کلیک کردن روی آنها جلوگیری کنید. به این ترتیب برنامه ظاهر بهتری پیدا خواهد کرد. می توانید این مورد را خودتان به برنامه اضافه کنید.

بعد از اتمام این متد، این بخش از برنامه به پایان می‌رسد. در بخش امتحان کنید بعد به موارد مربوط به مرتب‌سازی داده‌ها خواهیم پرداخت.

امتحان کنید: اضافه کردن قابلیت مرتب‌سازی به برنامه

(۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروید و روی دکمه‌ی Perform Sort دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void btnPerformSort_Click(object sender,
                                  EventArgs e)
{
    // Determine the appropriate item selected and set the
    // Sort property of the DataView object...
    switch(cboField.SelectedIndex)
    {
        case 0: // Last Name
            objDataView.Sort = "au_lname";
            break;
        case 1: // First Name
            objDataView.Sort = "au_fname";
            break;
        case 2: // Book Title
            objDataView.Sort = "title";
            break;
        case 3: // Price
            objDataView.Sort = "price";
            break;
    }

    // Call the click event for the MoveFirst button...
    btnMoveFirst_Click(null, null);

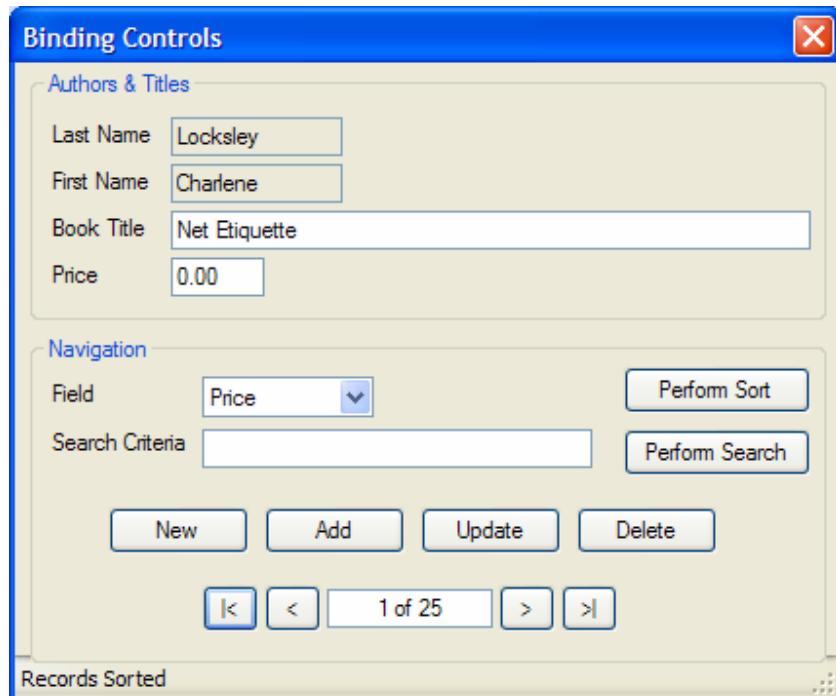
    // Display a message
    // that the records have been sorted...
    ToolStripStatusLabel1.Text = "Records Sorted";
}
```

(۲) برنامه را اجرا کنید تا قابلیتی را که در این قسمت به برنامه اضافه کردیم را امتحان کنیم. در کنترل ComboBox موجود در فرم یک ستون را انتخاب کرده و سپس روی دکمه‌ی Perform Sort کلیک کنید تا داده‌ها بر اساس آن ستون مرتب شوند. شکل ۸-۱۶ فرم برنامه را در حالتی نمایش می‌دهد که داده‌های موجود در آن بر اساس ستون Price مرتب شده‌اند:

چگونه کار می کنند؟

اولین کاری که در این قسمت انجام می دهیم این است که با توجه به مقدار انتخاب شده در کنترل cboField مشخص کنیم داده ها باید بر اساس کدام ستون مرتب شوند.

```
// Determine the appropriate item selected and set the
// Sort property of the DataView object...
switch(cboField.SelectedIndex)
{
    case 0: // Last Name
        objDataView.Sort = "au_lname";
        break;
    case 1: // First Name
        objDataView.Sort = "au_fname";
        break;
    case 2: // Book Title
        objDataView.Sort = "title";
        break;
    case 3: // Price
        objDataView.Sort = "price";
        break;
}
```


شکل ۱۶-۸

در اینجا با استفاده از دستور `switch` می توانیم حالت های مختلف مقدار خاصیت `SelectedIndex` از `ComboBox` را بررسی کرده و به این وسیله مشخص کنیم که کاربر می خواهد داده ها بر اساس چه ستونی مرتب کند. بعد از مشخص شدن نام ستون مورد نظر می توانیم خاصیت `Sort` را برابر با نام آن ستون قرار دهیم تا داده ها مرتب شوند. بعد از مرتب شدن داده ها بهتر است که به اولین رکورد داده ها برویم، برای این کار چندین روش وجود دارد. روش اول این است که خاصیت `Position` را برابر با صفر قرار داده و سپس متدهای `ShowPosition` را فراخوانی کنیم، در واقع همان کاری را انجام دهیم که در متدهای `btnMoveFirst_Click` انجام داده ایم، پس به جای استفاده از این روش بهتر است که متدهای `btnMoveFirst_Click` را فراخوانی کرده و به جای پارامترهای آن مقدار `null` را ارسال کنیم. انجام این کار دقیقاً مشابه این است که کاربر روی دکمه `I` کلیک کرده باشد.

متدهای `btnMoveFirst_Click` دو پارامتر دریافت می کند، یکی از نوع `object` و دیگری از نوع `EventArgs`. هنگام فراخوانی متدهای این دو پارامتر را به آن ارسال کنیم، برای این کار می توانیم دو شیء، یکی از نوع `EventArgs` و دیگری از نوع `Object` ایجاد کرده و آنها را به متدهای ارسال کنیم. اما همانطور که در کد متدهای `btnMoveFirst_Click` مشاهده می کنید از این دو پارامتر هیچ استفاده ای نکرده ایم، بنابراین لزومی ندارد که مقداری حافظه را اختصاص دهیم تا دو شیء ایجاد کرده و آنها را به متدهای بفرستیم، بلکه می توانیم به جای این دو شیء، دو مقدار `null` را به متدهای ارسال کنیم، البته لازم است به این نکته دقت کنید که استفاده از این روش هنگامی که از این پارامترها در متدهای شده باشد، باعث ایجاد خطایی از نوع `System.NullReferenceException` می شود.

```
// Call the click event for the MoveFirst button...
btnMoveFirst_Click(null, null);
```

بعد از اینکه به رکورد اول رفته باشیم دهیم که داده ها مرتب شده اند. برای این کار از خاصیت `Text` در کنترل `ToolStripStatusLabel1` استفاده می کنیم.

```
// Display a message
// that the records have been sorted...
ToolStripStatusLabel1.Text = "Records Sorted";
```

در بخش امتحان کنید بعد، قابلیت جستجو کردن را نیز به برنامه اضافه خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن قابلیت جستجو به برنامه

(۱) به قسمت طراحی فرم بروید و روی دکمه `I` کلیک کنید تا متدهای `PerformSearch` و `Search` به رویداد آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متدها وارد کنید:

```
private void btnPerformSearch_Click(object sender,
                                    EventArgs e)
{
    // Declare local variables...
    int intPosition;
```

```

// Determine the appropriate item selected and set the
// Sort property of the DataView object...
switch(cboField.SelectedIndex)
{
    case 0: // Last Name
        objDataView.Sort = "au_lname";
        break;
    case 1: // First Name
        objDataView.Sort = "au_fname";
        break;
    case 2: // Book Title
        objDataView.Sort = "title";
        break;
    case 3: // Price
        objDataView.Sort = "price";
        break;
}

// If the search field is not price then...
if (cboField.SelectedIndex < 3)
{
    // Find the last name, first name, or title...
    intPosition =
        objDataView.Find(txtSearchCriteria.Text);
}
else
{
    // otherwise find the price...
    intPosition = objDataView.Find(
        Decimal.Parse(txtSearchCriteria.Text));
}
if (intPosition == -1)
{
    // Display a message
    // that the record was not found...
    ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Not Found";
}
else
{
    // Otherwise display a message that the record
    // was found and reposition the CurrencyManager
    // to that record...
    ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Found";
    objCurrencyManager.Position = intPosition;
}

// Show the current record position...

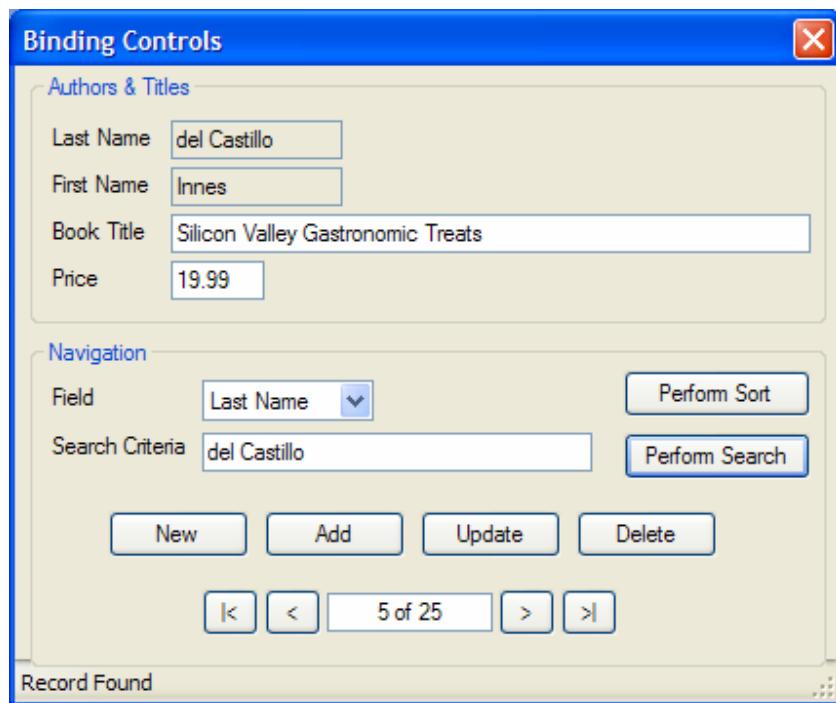
```

```

        ShowPosition();
    }
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید تا قابلیت جدید آن را نیز امتحان کنیم. فیلدی که می خواهید جستجو بر اساس آن صورت گیرد را از داخل ComboBox انتخاب کرده و سپس عبارت مورد جستجو را در داخل فیلد Search Criteria وارد کنید. در آخر نیز روی دکمه‌ی Perform Search کلیک کنید. اگر رکورد مورد نظر شما در بین داده‌ها پیدا شود، مشاهده خواهید کرد که اطلاعات آن رکورد در فرم نمایش داده می شود و موقعیت رکورد جاری به رکورد پیدا شده تغییر می کند. همچنین پیغامی در نوار ابزار نوشته می شود و مشخص می کند که رکورد مورد نظر پیدا شده است (شکل ۹-۱۶). همچنین اگر هیچ رکوردی پیدا نشود، متنی در نوار وضعیت نوشته خواهد شد و مشخص می کند که داده‌ی مورد نظر پیدا نشده است.

شکل ۹-۱۶

چگونه کار می کند؟

این قسمت ممکن است کمی پیچیده‌تر از قسمت قبلی به نظر برسد، زیرا برای این قسمت موارد بیشتری را باید بررسی کرده و تصمیم گیری کنیم، برای مثال شرایطی مانند زمانی که هیچ رکوردي پیدا نشود. اولین کاری که در این متد انجام می دهیم ایجاد یک متغیر از نوع int است تا بتوانیم مکان داده‌ای که پیدا شده است (و یا پیدا نشدن آن را) در آن نگهداری کنیم.

```

// Declare local variables...
int intPosition;

```

سپس باید داده های موجود در برنامه را بر اساس ستونی که می خواهیم در آن جستجو کنیم مرتب کنیم، زیرا متدهای `Find` فقط می توانند در ستونهای مرتب شده به دنبال داده ای مورد نظر بگردد. بنابراین همانند قسمت قبل با استفاده از دستور `switch` مشخص می کنیم که جستجو در کدام ستون می خواهد انجام شود، سپس مقدار خاصیت `Sort` را برابر با نام آن ستون قرار می دهیم تا داده ها بر اساس آن ستون مرتب شوند:

```
// Determine the appropriate item selected and set the
// Sort property of the DataView object...
switch(cboField.SelectedIndex)
{
    case 0: // Last Name
        objDataView.Sort = "au_lname";
        break;
    case 1: // First Name
        objDataView.Sort = "au_fname";
        break;
    case 2: // Book Title
        objDataView.Sort = "title";
        break;
    case 3: // Price
        objDataView.Sort = "price";
        break;
}
```

نکته: در این قسمت برای مرتب کردن داده ها به جای استفاده از این روش، می توانستیم متدهای `btnPerformSort_Click` را فراخوانی کنیم تا آن متدها عمل مرتب سازی را انجام دهد. سپس با استفاده از متدهای `btnPerformSort_Click` به دنبال داده ای مورد نظر می گشیم. در این صورت برای پارامترهای متدهای `Find` هم می توانستیم از مقدار `null` استفاده کنیم.

ستونهای `LastName`, `FirstName` و همچنین ستون `Title` دارای مقادیر رشتہ ای هستند، در صورتی که ستون `Price` دارای مقدار عددی است. بنابراین ابتدا باید مشخص کنیم که جستجو در کدامیک از این ستونها صورت خواهد گرفت و سپس اگر بخواهیم که در ستون `Price` جستجو کنیم، مقدار وارد شده در کادر `txtSearchCriteria` را به عدد از نوع `Decimal` تبدیل کنیم.

مجددا برای تشخیص این مورد نیز باید از خاصیت `SelectedIndex` در کنترل `cboField` استفاده کنیم. اگر مقدار این خاصیت از ۳ کمتر بود به این معنی است که یکی از سه ستون `LastName`, `FirstName` و `Title` را انتخاب شده است.

در این شرایط متدهای `Find` را فراخوانی کرده و مقدار وارد شده در کادر `txtSearchCriteria` را نیز به عنوان پارامتر به آن ارسال می کنیم تا در ستون مشخص شده، به دنبال آن داده بگردد و سپس نتیجه را در متغیر `intPosition` قرار دهد.

اما اگر مقدار این خاصیت برابر با ۳ بود به این معنی است که جستجو باید بر اساس فیلد `Price` صورت گیرد. بنابراین ابتدا با استفاده از متدهای `Parse` در کلاس `Decimal` متن وارد شده در کادر `txtSearchCriteria` را به یک عدد از نوع `Decimal` تبدیل می کنیم، سپس آن را به عنوان پارامتر به متدهای `Find` ارسال می کنیم.

```

// If the search field is not price then...
if (cboField.SelectedIndex < 3)
{
    // Find the last name, first name, or title...
    intPosition =
        objDataView.Find(txtSearchCriteria.Text);
}
else
{
    // otherwise find the price...
    intPosition = objDataView.Find(
        Decimal.Parse(txtSearchCriteria.Text));
}

```

بعد از اینکه متدهای `Find` از کلاس `DataView` را اجرا کرده و نتیجه‌ی آن را در متغیر `intPosition` قرار دادیم، باید این نتیجه را بررسی کنیم تا مشخص شود داده‌ی مورد نظر پیدا شده است یا نه؟ اگر این متغیر حاوی مقدار `-1` بود به این معنی است که داده‌ی مورد نظر پیدا نشده است. در غیر این صورت هر عددی به جز `-1`، نشان دهنده‌ی شماره رکورد ای است که حاوی داده‌ی مورد نظر است. بنابراین اگر مقدار متغیر `intPosition` برابر با `-1` بود باید پیغامی را در نوار وضعیت نمایش دهیم که مشخص کند داده‌ی مورد نظر نشده است. اما اگر عددی به جز `-1` در `intPosition` قرار داشت، باید با استفاده از خاصیت `Position` از کلاس `CurrencyManager` موقعیت رکورد جاری در برنامه را به رکورد یافته شده تغییر دهیم و همچنین متنی را در نوار وضعیت نمایش دهیم که مشخص کند داده‌ی مورد نظر پیدا شده است.

```

if (intPosition == -1)
{
    // Display a message
    // that the record was not found...
    ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Not Found";
}
else
{
    // Otherwise display a message that the record
    // was found and reposition the CurrencyManager
    // to that record...
    ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Found";
    objCurrencyManager.Position = intPosition;
}

```

نکته: هنگام استفاده از متدهای `Find` دقت کنید که این متدهای دقیقاً عبارتی را که به آن فرستاده شده است جستجو می‌کند و فقط زمانی شماره رکورد داده ای برمهی گرداند که آن داده برابر با عبارتی باشد که به متدهای فرستاده شده است. البته این متدهای بزرگی و یا کوچکی حروف را در نظر نمی‌گیرند. برای مثال عبارت `Ann` و `ANN` از نظر این متدهای یکسان هستند و نیازی نیست که هنگام وارد کردن متن برای جستجو به اندازه‌ی حروف نیز دقت کنید.

آخرین کاری که در این متد باید انجام دهیم این است که موقعیت رکورد جدید را در صفحه نمایش دهیم و برای این کار می توانیم از متد ShowPosition استفاده کنیم.

حال برای تکمیل برنامه، باید قابلیت های اضافه کردن رکورد جدید، حذف کردن یک رکورد و یا ویرایش کردن آن را نیز به برنامه اضافه کنیم، در قسمت امتحان کنید بعدی، نحوه ای اضافه کردن یک رکورد جدید به داده های موجود را بررسی خواهیم کرد.

امتحان کنید: اضافه کردن رکورد جدید

(۱) ابتدا به قسمت طراحی فرم Form1 بروید و روی دکمه `btnNew` دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnNew_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Clear the book title and price fields...
    txtBookTitle.Text = "";
    txtPrice.Text = "";
}
```

(۲) حال باید کد مربوط به متد `btnAdd_Click` را وارد کنیم، این متد مسئول اضافه کردن یک رکورد داده ای جدید به برنامه است. این زیر برنامه، طولانی ترین زیر برنامه ای است که در این پروژه وجود دارد و کد زیادی را شامل می شود. دلیل آن نیز رابطه ای بین عنوان کتابها و نیز نویسندهای آنها و نیز کلید اصلی که برای عنوان کتابها استفاده می شود است. به قسمت طراحی فرم بروید و روی دکمه `Add` دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` این کنترل ایجاد شود. سپس کد زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnAdd_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare local variables and objects...
    int intPosition, intMaxID;
    String strID;
    SqlCommand objCommand = new SqlCommand();

    // Save the current record position...
    intPosition = objCurrencyManager.Position;
    // Create a new SqlCommand object...
    SqlCommand maxIdCommand = new SqlCommand(
        "SELECT MAX(title_id)" +
        "FROM titles WHERE title_id LIKE 'DM%'",
        objConnection);

    // Open the connection, execute the command
    objConnection.Open();
    Object maxId = maxIdCommand.ExecuteScalar();
```

```

// If the MaxID column is null...
if (maxId == DBNull.Value)
{
    // Set a default value of 1000...
    intMaxID = 1000;
}
else
{
    // otherwise set the strID variable
    // to the value in MaxID...
    strID = (String)maxId;

    // Get the integer part of the string...
    intMaxID = int.Parse(strID.Remove(0, 2));

    // Increment the value...
    intMaxID += 1;
}

// Finally, set the new ID...
strID = "DM" + intMaxID.ToString();

// Set the SqlCommand object properties...
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "INSERT INTO titles " +
"(title_id, title, type, price, pubdate) " +
"VALUES(@title_id,@title,@type,@price,@pubdate); " +
"INSERT INTO titleauthor (au_id, title_id) " +
"VALUES(@au_id,@title_id)";

// Add parameters for the placeholders in the SQL in
// the CommandText property...

// Parameter for the title_id column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@title_id",
                                strID);

// Parameter for the title column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@title",
                                txtBookTitle.Text);

// Parameter for the type column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@type", "Demo");
// Parameter for the price column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@price",
                                txtPrice.Text).DbType = DbType.Currency;

```

```

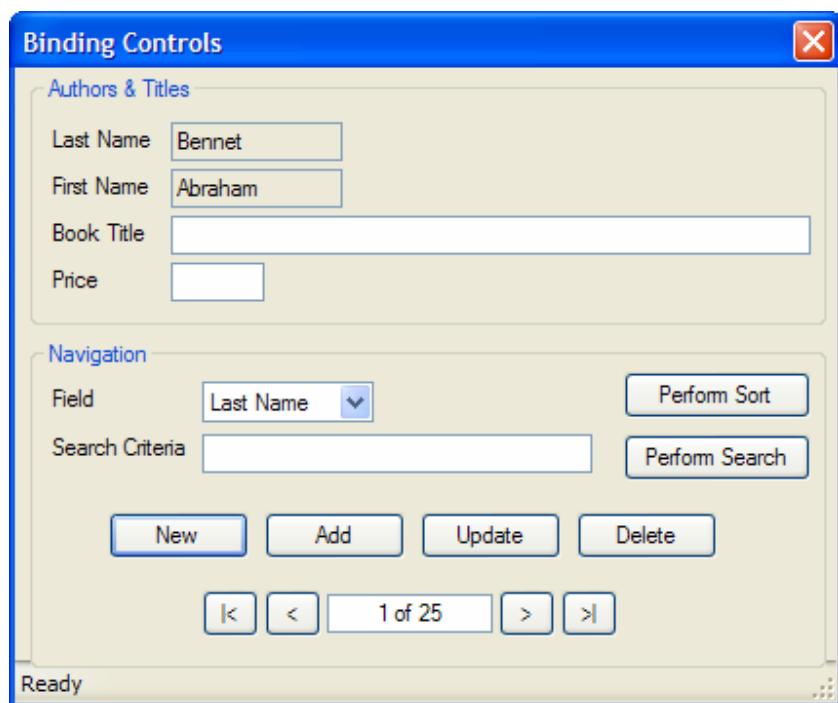
// Parameter for the pubdate column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@pubdate",
                               DateTime.Now);

// Parameter for the au_id column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_id",
this.BindingContext[objDataView, "au_id"].Current);

// Execute the SqlCommand object
// to insert the new data...
try
{
    objCommand.ExecuteNonQuery();
}
catch(SqlException SqlExceptionErr)
{
    MessageBox.Show(SqlExceptionErr.Message);
}
// Close the connection...
objConnection.Close();
// Fill the dataset and bind the fields...
FillDataSetAndView();
BindFields();
// Set the record position
// to the one that you saved...
objCurrencyManager.Position = intPosition;
// Show the current record position...
ShowPosition();
// Display a message that the record was added...
ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Added";
}

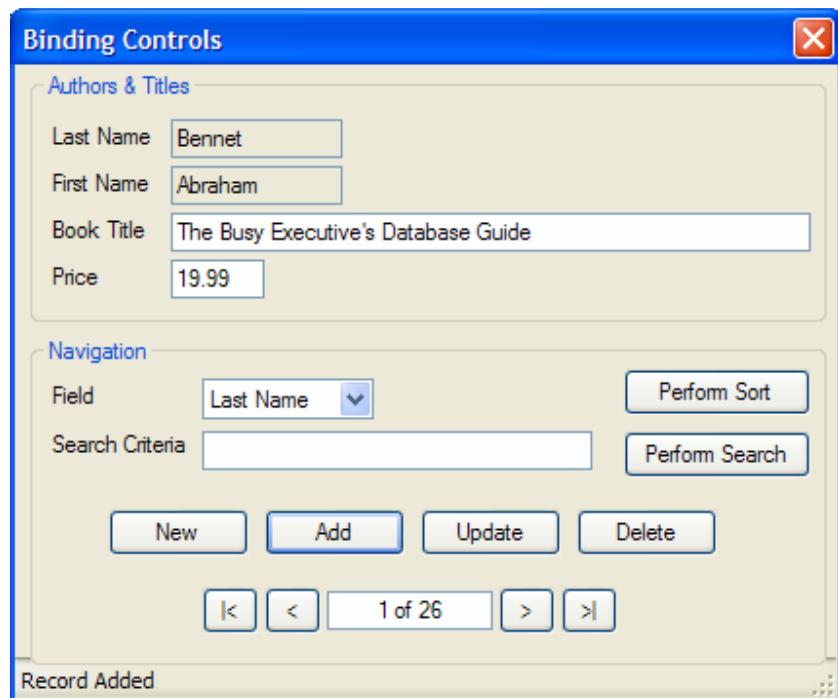
```

(۳) برنامه را اجرا کرده و کاربری را که می خواهید عنوان کتاب جدیدی را برای او ثبت کنید، انتخاب کنید، سپس روی دکمه **Add** کلیک کنید. به این ترتیب کادرهای **Book Title** و **Price** خالی خواهد شد و می توانید داده های مربوط به کتاب جدید را همانند شکل ۱۰-۱۶ وارد کنید. در برنامه به تعداد رکوردهایی که هم اکنون وجود دارند توجه کنید (۲۵ رکورد در شکل ۱۰-۱۶).

شکل ۱۰-۱۶

(۴) حال نام کتاب و قسمت آن را در فیلد های مربوطه وارد کرده و روی دکمه *i Add* کلیک کنید. به این ترتیب پیغامی در نوار وضعیت نمایش داده می شود و بیان می کند که رکورد جدید با موفقیت اضافه شده است. همچنین همانطور که در شکل ۱۱-۱۶ مشخص است تعداد رکوردها در برنامه یک واحد افزایش پیدا می کند (در این شکل ۲۶ رکورد وجود دارد).

شکل ۱۱-۱۶

حال بهتر است نحوه ای عملکرد برنامه را بررسی کنیم.

چگونه کار می کند؟

در این برنامه تنها اطلاعاتی که می توانیم اضافه کنیم، نام و قیمت کتاب جدید است. بنابراین به جای اینکه اطلاعات داخل کادر های Price و Book Title را انتخاب کرده، پاک کنیم و سپس اطلاعات جدید را در آنها وارد کنیم، می توانیم به سادگی روی کلید New در فرم کلیک کنیم. وظیفه ای این است که داده های درون کادرهای Price و نیز Book Title را پاک کند تا بتوانیم داده های جدید را در آن وارد کنیم. بنابراین در متدهای مربوط به این دکمه، خاصیت Text این دو کنترل TextBox را برابر با رشته ای خالی قرار می دهیم:

```
private void btnNew_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Clear the book title and price fields...
    txtBookTitle.Text = "";
    txtPrice.Text = "";
}
```

هنگامی که روی دکمه ای New کلیک کنید این دو کادر خالی خواهد شد، بنابراین اگر کاربر در حال ویرایش کردن اطلاعات باشد تمام تغییرات وارد شده از دست خواهد رفت. معمولاً در برنامه ها قسمتی را به که اضافه می کنند که از این نوع مشکلات جلوگیری کنند، اما در این برنامه فعلاً نیازی به این کار نداریم.

بهتر است قبل از توضیح ادامه ای متدها، مفهوم کلید اصلی در بانکهای اطلاعاتی را توضیح دهیم. در هر جدول از بانک اطلاعاتی که بخواهیم از منحصر به فرد بودن داده های موجود در هر رکورد از جدول مطمئن شویم، معمولاً یک ستون از جدول را به عنوان کلید اصلی^۱ در نظر می گیریم، سپس آن را در بانک اطلاعاتی به عنوان PrimaryKey مشخص می کنیم. به این ترتیب هنگامی که بخواهیم داده ای را در بانک اطلاعاتی وارد کنیم، موتور بانک اطلاعاتی ابتدا بررسی می کند که رکوردهای با کلید اصلی که برای رکورد جدید مشخص شده است وجود نداشته باشد، سپس رکورد جدید را به جدول مورد نظر اضافه می کند.

در جدول titles نیز ستون title_id که به عنوان PrimaryKey مشخص شده است، از یک پیشوند مشخص کننده ای گروه کتاب و یک عدد ترتیبی تشکیل شده است. بنابراین برای مشخص کردن مقداری که باید در ستون کلید اصلی این جدول قرار بگیرد، ابتدا باید مشخص کنیم که تا کنون چند عنوان کتاب از این گروه در جدول ثبت شده اند. سپس یک واحد به عدد بدست آمده اضافه کرده و آن را به عنوان مقدار ستون کلید اصلی این رکورد قرار دهیم.

در زیر برنامه ای btnAdd_Click ابتدا متغیر ها و اشیایی که می خواهیم در طول برنامه از آنها استفاده کنیم را تعریف می کنیم. متغیر intPosition برای نگهداری موقعیت رکورد جاری به کار می رود و متغیر intMaxID نیز برای نگهداری تعداد عنوان کتابی که از یک گروه در جدول به ثبت رسیده اند استفاده می شود. متغیر strID برای نگهداری کلید اصلی رکوردهای که قرار است در جدول titles ثبت شود به کار می رود. در آخر، شیء objCommand نیز برای نگهداری دستورات SQL مربوط به قرار دادن یک رکورد جدید از اطلاعات در جدول های titles و authortitle به کار می رود.

¹ Primary Key

بهتر است قبل از هر چیز موقعیت رکورد جاری را در متغیر `intPosition` قرار دهیم، تا بعد از اینکه رکورد داده ای جدید را به جدول در بانک اطلاعاتی اضافه کردیم و `ICollectionView` را پر کردیم، بتوانیم مجددً به این رکورد برگردیم:

```
// Save the current record position...
intPosition = objCurrencyManager.Position;
```

حال باید یک دستور SQL را در بانک اطلاعاتی اجرا کنیم تا بدانیم چه شناسه ای را باید به عنوان کلید اصلی برای ثبت رکورد جدید در جدول `titles` به کار ببریم. این دستور SQL را در یک شیء از کلاس `SqlCommand` قرار می دهیم و سپس آن را در بانک اطلاعاتی اجرا می کنیم. وظیفه ای این دستور این است که در بین شناسه هایی که با پیشوند DM شروع می شوند، شناسه ای که دارای بزرگترین عدد است را برگرداند.

نکته: در جدول `titles` هیچ کتابی در گروه Demo قرار ندارد، بنابراین تمام کتابهایی که در طول برنامه ثبت می کنیم را در گروه Demo قرار داده و پیشوند DM را برای آنها در نظر می گیریم، به این ترتیب بعد از اتمام برنامه، هنگامی که بخواهیم داده ها را در نرم افزار مربوط به بانک اطلاعاتی بررسی کنیم، به راحتی می توانیم رکورد هایی که خود اضافه کرده ایم را تشخیص داده و آنها را حذف کنیم.

تابع MAX که در این دستور SQL از آن استفاده کرده ایم، یک ستون از داده ها را دریافت کرده و بزرگترین آن را به عنوان نتیجه برمی گرداند. همچنین در این دستور از عبارت LIKE استفاده می کنیم تا فقط داده هایی بررسی شوند که با DM (مشخص کننده ی گروه کتابهای Demo) شروع می شوند. به عبارت دیگر به وسیله ای این دستور به موتور بانک اطلاعاتی می گوییم که از ستون title_id در جدول Titles، داده هایی را که با DM شروع می شوند را انتخاب کرده و سپس از بین این داده ها، بزرگترین آنها را به عنوان نتیجه برگردان:

```
// Create a new SqlCommand object...
SqlCommand maxIdCommand = new SqlCommand(
    "SELECT MAX(title_id)" +
    "FROM titles WHERE title_id LIKE 'DM%" ,
    objConnection);
```

همانطور که احتمالا تا کنون متوجه شده اید، این دستور فقط یک داده را به عنوان نتیجه برمی گرداند: بزرگترین مقدار از ستون title_id که با عبارت DM شروع می شود. در چنین شرایطی برای اجرای دستور، می توانیم بعد از برقراری اتصال به بانک اطلاعاتی با استفاده از متده `Open` در کلاس `SqlConnection`، متده `ExecuteScalar` از کلاس `SqlCommand` را فراخوانی کنیم. این متده زمانی به کار می رود که دستور SQL مورد استفاده فقط یک داده را برگرداند.¹ مقدار برگشته این متده نوع `Object` است و باید با توجه به نتیجه ای که انتظار می رویم دستور SQL مورد استفاده برگرداند، آن را به نوع داده ای مورد نظر تبدیل کنیم.

```
// Open the connection, execute the command
objConnection.Open();
Object maxId = maxIdCommand.ExecuteScalar();
```

¹ البته این متده در حقیقت مقدار موجود در اولین ردیف از اولین ستون را در جدول نتیجه بر می گرداند. اما در دستوری که در این قسمت به کار برده ایم ستونی وجود ندارد و فقط یک ردیف وجود دارد، بنابراین دقیقاً داده ای را که می خواهیم استفاده کنیم برمی گرداند.

بعد از اجرای دستور SQL در بانک اطلاعاتی، باید نتیجه را با مقدار Null بررسی کنیم:

```
// If the MaxID column is null...
if (maxId == DBNull.Value)
```

اگر این شرط برابر با true ارزیابی شود، به این معنی است که در جدول titles هیچ کلید اصلی که با مقدار DM شروع شود وجود ندارد. بنابراین مقدار اولیه متغیر intMaxID را برابر با ۱۰۰۰ قرار می دهیم:

```
// Set a default value of 1000...
intMaxID = 1000;
```

اما اگر مقدار شرط برابر با false باشد، به این معنی است که حافظ یک کلید اصلی در جدول وجود دارد که با عبارت DM شروع شود. در این حالت باید عدد صحیح این شناسه را بدست آورده تا بتوانیم مشخص کنیم که از چه عددی باید برای شناسه ی خود استفاده کنیم. برای این کار ابتدا باید شیء maxID را به رشته تبدیل کرده و آن را در متغیر strID قرار دهیم:

```
else
{
    // otherwise set the strID variable
    // to the value in MaxID...
    strID = (String)maxID;
```

سپس با استفاده از متد Remove در کلاس String، دو حرف اول این رشته را حذف کرده تا عبارت DM از ابتدای آن پاک شود و فقط عدد مشخص کننده ی شناسه باقی بماند. متد Remove تعدادی کاراکتر مشخص را از یک رشته حذف می کند و باقیمانده آن را بر می گرداند. یکی از نسخه های این متد مکان شروع و نیز تعداد کاراکتر هایی که باید حذف شوند را به عنوان پارامتر دریافت کرده و متن بدون کاراکتر های مشخص شده را بر می گرداند. در اینجا با استفاده از متد Remove از کاراکتر صفرم شروع کرده و دو کاراکتر را حذف می کنیم، به این ترتیب عبارت DM از ابتدای رشته حذف می شود. سپس با استفاده از متد Parse کلاس int، متن باقیمانده که شامل شماره ی شناسه است را به عدد تبدیل می کنیم. در انتهای نیز برای مشخص شدن شماره شناسه ی مورد نیاز، یک واحد به عدد بدست آمده اضافه می کنیم.

```
// Get the integer part of the string...
intMaxID = int.Parse(strID.Remove(0, 2));

// Increment the value...
intMaxID += 1;
}
```

بعد از مشخص شدن شماره ی شناسه، با استفاده از این شماره و اضافه کردن پیشوند DM به ابتدای آن یک شماره شناسه ی جدید ایجاد می کنیم.

```
// Finally, set the new ID...
```

```
strID = "DM" + intMaxID.ToString();
```

بعد از مشخص شدن شناسه‌ی مورد نیاز، باید یک دستور SQL ایجاد کنیم تا بتواند داده‌های مورد نظر را در جدول titles و authortitle قرار دهد. اگر با دقت بیشتری کد قبل را بررسی کنید متوجه خواهید شد که در خاصیت CommandText از شیء INSERT objCommand، دو دستور SQL مجزا قرار داده شده است که با ؛ از یکدیگر جدا شده‌اند. در زبان SQL نیز برای جدا سازی دستورات و نوشتن متوالی آنها می‌توانید از کاراکتر ؛ استفاده کنید. این دستور SQL دارای چندین PlaceHolder است که می‌توانیم به وسیله‌ی اشیایی از نوع SqlParameter آنها را با مقادیر مناسب جایگزین کنیم.

نکته: به علت رابطه‌ی خاصی که بین دو جدول authortitle و titles وجود دارد، هنگام وارد کردن داده‌ای در این جداول ابتدا باید داده‌ها را در جدول titles وارد کرده و سپس آنها را در جدول authortitle قرار دهیم. در دستور SQL قبیل هم اگر توجه کنید خواهید دید که دستور INSERT مربوط به قرار دادن داده‌ها در جدول titles قبل از دستور INSERT مربوط به قرار دادن داده‌ها در جدول authortitle آمده است.

بنابراین مطابق معمول Connection ای که باید برای اتصال به بانک اطلاعاتی مورد استفاده قرار بگیرد و همچنین دستور SQL مورد نظر را در خصیت‌های Connection و CommandText قرار می‌دهیم:

```
// Set the SqlCommand object properties...
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "INSERT INTO titles " +
"(title_id, title, type, price, pubdate) " +
"VALUES(@title_id,@title,@type,@price,@pubdate); " +
"INSERT INTO titleauthor (au_id, title_id) " +
"VALUES(@au_id,@title_id);"
```

بعد از این، باید بازای هر یک placeholder ای که در دستور SQL قرار داده‌ایم، یک مقدار به خاصیت Parameters اضافه کنیم. البته در این قسمت با وجود اینکه placeholder title_id مربوط به دوبار استفاده شده است، فقط یک عضو به خاصیت Parameters اضافه می‌کنیم:

```
// Add parameters for the placeholders in the SQL in
// the CommandText property...

// Parameter for the title_id column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@title_id",
strID);

// Parameter for the title column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@title",
txtBookTitle.Text);

// Parameter for the type column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@type", "Demo");
```

```

// Parameter for the price column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@price",
    txtPrice.Text).DbType = DbType.Currency;

// Parameter for the pubdate column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@pubdate",
    DateTime.Now);

// Parameter for the au_id column...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@au_id",
    this.BindingContext[objDataGridView, "au_id"].Current);

```

برای مقدار پارامتر @title_id، از مقدار موجود در متغیر strID که پیشتر ایجاد کردیم استفاده می کنیم. برای پارامتر @title نیز از مقداری که به وسیله ی کاربر در کادر Book Title وارد شده است استفاده می کنیم. برای پارامتر @price مقدار موجود در کادر Price را به کار می بریم. البته مقدار موجود در این کادر یک String است و SQL Server نمی تواند آن را به طور اتوماتیک به مقدار عددی تبدیل کند. بنابراین لازم است که خاصیت DbType آن را برابر با DbType.Currency قرار دهیم تا مشخص کنیم که این مقدار، یک مقدار عددی است. به این ترتیب زمان اجرای دستور SQL، هنگامی که برنامه بخواهد این پارامتر را با مقدار آن جایگزین کند، با آن به صورت یک عدد بربخورد می کند.

برای پارامتر au_id باید شناسه ی مربوط به نویسنده ای که هم اکنون انتخاب شده است را بدست آوریم. در این برنامه هیچ کنترلی به ستون au_id متصل نشده است تا بتوانیم شناسه را به وسیله ی آن بدست آوریم. بنابراین برای انجام این کار باید از مقداری کد در برنامه استفاده کنیم. بهتر است ابتدا کد مورد استفاده را کمی دقیقتر نگاه کنیم:

```
this.BindingContext[objDataGridView, "au_id"].Current
```

همانطور که می دانید خاصیت BindingContext از یک فرم، برای دسترسی به منابع داده ای موجود در آن فرم به کار می رود. در حقیقت این خاصیت را می توانیم همانند یک آرایه ی سه بعدی در نظر بگیریم که در یک بعد آن منابع داده ای قرار دارند، و دو بعد دیگر آن را ستونها و ردیف های اطلاعاتی موجود در هر منبع داده ای تشکیل می دهند. در اینجا با ذکر کردن نام objDataGridView و نیز "au_id" مشخص کرده ایم که می خواهیم به ستون au_id از منبع داده ای objDataGridView دسترسی داشته باشیم. سپس با استفاده از خاصیت Current در این قسمت، مشخص می کنیم که می خواهیم داده ای موجود در رکورد جاری از ستون تعیین شده را بدست آوریم.

دو پارامتر دیگر نیز نوع و زمان انتشار کتاب را مشخص می کنند که در این قسمت از رشته ی ثابت Demo برای نوع کتاب، و از خاصیت Now در کلاس DateTime که مشخص کننده ی زمان کنونی است برای زمان انتشار آن استفاده کرده ایم:

```

// Parameter for the type column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@type", "Demo");

// Parameter for the pubdate column
objCommand.Parameters.AddWithValue("@pubdate",
    DateTime.Now);

```

بعد از این که تمام پارامترهای مورد نیاز را مشخص کردیم، می توانیم دستور SQL ایجاد شده را اجرا کنیم. برای این کار از متد ExecuteNonQuery در کلاس SqlCommand استفاده می کنیم. این متد زمانی استفاده می شود که دستور

SQL مورد استفاده، شامل پرس و جو نباید (حاوی دستور SELECT نباشد) و فقط برای ایجاد تغییراتی در بانک اطلاعاتی به کار برود. در اینجا می خواهیم با استفاده از دستور INSERT داده هایی را در بانک اطلاعاتی قرار دهیم، پس می توانیم با استفاده از متدهای ExecuteNonQuery این دستور را در بانک اطلاعاتی اجرا کنیم. بعد از آن نیز باید اتصال به بانک اطلاعاتی را قطع کنیم.

این قسمت از برنامه یکی از قسمتهایی است که احتمال رخ دادن خطأ در آن بسیار زیاد است. بنابراین یک بلاک خیلی ساده `try...catch` در این قسمت ایجاد می کنیم تا بتوانیم رخ دادن خطاهای احتمالی را کنترل کنیم. در قسمت کنترل خطأ، فقط با استفاده از یک کادر پیغام متن خطای به وجود آمده را به کاربر نمایش می دهیم.

```
try
{
    objCommand.ExecuteNonQuery();
}
catch(SqlException SqlExceptionErr)
{
    MessageBox.Show(SqlExceptionErr.Message);
}
```

سپس، بعد از قطع اتصال به بانک اطلاعاتی، متدهای `BindFields` و `FillDataSetAndView` را مجدداً فراخوانی می کنیم تا به این وسیله اطلاعات جدید را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و در `DataSet` قرار دهیم، زیرا ممکن است در طول این زمانی که از بانک اطلاعاتی قطع بوده این فرد دیگری با استفاده از یک برنامه‌ی دیگر وارد این سرور شده و داده های جدول را تغییر داده باشد. به این ترتیب می توانیم مطمئن شویم که تمام تغییراتی که در این مدت در این جدول از بانک اطلاعاتی به وجود آمده است را دریافت کرده ایم.

نکته: جداول و بانکهای اطلاعاتی که در SQL Server ایجاد می شوند، می توانند در یک لحظه به وسیله‌ی چند برنامه، و در حقیقت به وسیله‌ی چند کاربر مختلف مورد استفاده قرار بگیرند و هر یک از این کاربران نیز ممکن است تغییرات مورد نظر خود را در داده های جدول وارد کنند. همانطور که می دانید، بعد از اینکه برنامه به بانک اطلاعاتی متصل شد و داده های مورد نیاز خود را دریافت کرد، اتصال را قطع می کند و به این ترتیب، تغییراتی که در این مدت توسط افراد دیگر در داده های بانک اطلاعاتی ایجاد می شود به وسیله‌ی برنامه دریافت نمی شود. بنابراین با دریافت مجدد اطلاعات در قسمت قبل می توانیم مطمئن شویم که تمام تغییراتی که در این مدت در داده ها به وجود آمده است را دریافت کرده ایم.

بعد از این کار، با استفاده از خاصیت `Position` در شیء `objCurrencyManager`، رکورد جاری را به همان مکانی بر می گردانیم که قبل از فراخوانی متدهای `ShowPosition` و `intPosition` قرار داده بودیم استفاده می کنیم.

بعد از تغییر موقعیت رکوردي که در حال نمایش داده شدن است، متدهای `ShowPosition` را نیز فراخوانی می کنیم تا شماره رکورد جاری نیز در صفحه نمایش داده شود. در آخر پیغامی را در نوار وضعیت نمایش می دهیم تا مشخص شود رکورد جدید با موقیتی به بانک اطلاعاتی اضافه شده است.

در قسمت امتحان کنید بعد، کد مربوط به دکمه‌ی `btnUpdate` را وارد خواهیم کرد. کد مربوط به این دکمه مقداری ساده تراز قسمت قبل است، زیرا در این قسمت فقط می خواهیم بعضی از اطلاعات مربوط به یکی از رکوردهای جدول `titles` را تغییر دهیم.

امتحان کنید: ویرایش داده ها

(۱) به قسمت طراحی فرم بروی و روی دکمه `btnUpdate` دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnUpdate_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare local variables and objects...
    int intPosition;
    SqlCommand objCommand = new SqlCommand();

    // Save the current record position...
    intPosition = objCurrencyManager.Position;

    // Set the SqlCommand object properties...
    objCommand.Connection = objConnection;
    objCommand.CommandText = "UPDATE titles " +
        "SET title = @title, price = @price " +
        "WHERE title_id = @title_id";
    objCommand.CommandType = CommandType.Text;

    // Add parameters for the placeholders in the SQL in
    // the CommandText property...

    // Parameter for the title field...
    objCommand.Parameters.AddWithValue("@title",
        txtBookTitle.Text);

    // Parameter for the price field...
    objCommand.Parameters.AddWithValue("@price",
        txtPrice.Text).DbType = DbType.Currency;

    // Parameter for the title_id field...
    objCommand.Parameters.AddWithValue("@title_id",
        this.BindingContext[objDataView, "title_id"].Current);

    // Open the connection...
    objConnection.Open();

    // Execute the SqlCommand object to update the data...
    objCommand.ExecuteNonQuery();

    // Close the connection...
    objConnection.Close();

    // Fill the DataSet and bind the fields...
}
```

```

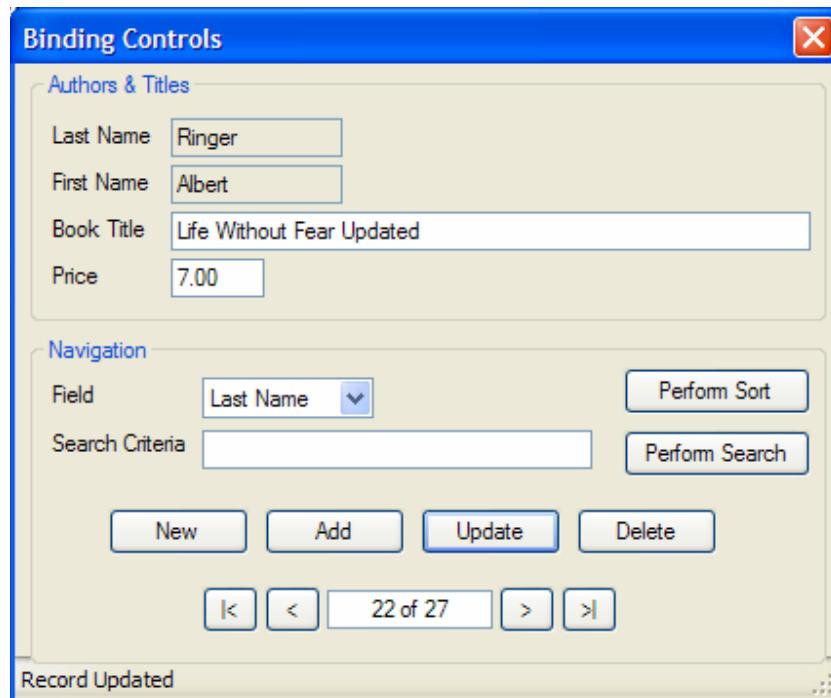
FillDataSetAndView();
BindFields();
// Set the record position
// to the one that you saved...
objCurrencyManager.Position = intPosition;

// Show the current record position...
ShowPosition();

// Display a message that the record was updated...
ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Updated";
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید. حال می توانید اطلاعات مربوط به کتابی که اضافه کرده بودید را تغییر دهید و یا تغییراتی را در اطلاعات مربوط به دیگر کتابها ایجاد کنید. یک کتاب را انتخاب کرده و با استفاده از کادر Price قیمت آن را تغییر دهید. سپس روی دکمه **Update** کلیک کنید. به این ترتیب تغییرات موردنظر شما در بانک اطلاعاتی ذخیره می شود و پیغامی نیز در نوار وضعیت نمایش داده می شود و ثبت تغییرات را اعلام می کند (شکل ۱۶-۱۲).

شکل ۱۶-۱۲

چگونه کار می کند؟

مانند قسمتهای قبل، اولین کاری که باید انجام دهیم تعریف متغیرها و اشیای مورد نیاز است. در این قسمت نیز به یک متغیر برای نگهداری رکورد جاری و نیز یک شیء از نوع `SqlCommand` نیاز داریم. بعد از تعریف این دو، همانند زیر برنامه‌ی قبلی مکان رکورد جاری را در متغیری که ایجاد کرده بودیم قرار می‌دهیم.

با اضافه کردن کد زیر، شیء `SqlConnection` را در خاصیت `Connection` از شیء `SqlCommand` با اضافه کردن کد زیر، شیء `objConnection` را در خاصیت `objCommand.Connection` در SQL می‌دهیم. همچنین دستور SQL مورد نظر خود را نیز در خاصیت `CommandText` وارد می‌کنیم. دستور SQL‌ای که در این قسمت استفاده می‌کنیم یک دستور UPDATE است که برای ویرایش ستونهای `Title` و `Price` از یکی از رکوردهای جدول `titles` به کار می‌رود. توجه کنید که در این دستور از سه `placeholder` استفاده کرده‌ایم؛ دو `placeholder` برای مقادیر جدیدی که باید در ستون `Title` و `Price` قرار بگیرند و یک `placeholder` نیز برای `title_id` که در قسمت WHERE به کار گرفته شده است:

```
// Set the SqlCommand object properties...
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "UPDATE titles " +
    "SET title = @title, price = @price " +
    "WHERE title_id = @title_id";
objCommand.CommandType = CommandType.Text;
```

بعد از قرار دادن دستور SQL در خاصیت `CommandText`، مقدار `CommandText` را نیز برابر با قرار می‌دهیم تا مشخص کنیم که عبارت موجود در خاصیت `CommandText.Text` یک دستور SQL است.

حال باید پارامترهای لازم را به خاصیت `Parameters` اضافه کنیم. اولین پارامتر، `title` است و باید شامل عنوان جدیدی باشد که برای کتاب در نظر گرفته شده است. این عنوان را کاربر در فرم برنامه وارد کرده است و برای دسترسی به آن می‌توانیم از خاصیت `Text` در کنترل `txtBookTitle` استفاده کنیم. بنابراین مقدار پارامتر `@title` را برابر با `txtBookTitle.Text` قرار می‌دهیم تا هنگامی که برنامه بخواهد این دستور SQL را برای اجرا به بانک اطلاعاتی بفرستد، عبارت `@title` در دستور را با مقدار موجود در خاصیت `Text` جایگزین کند.

پارامتر دوم مربوط به قسمت `Price` در دستور UPDATE است. این پارامتر برای تغییر قیمت کتاب به کار می‌رود و مقدار آن به وسیله‌ی کاربر در خاصیت `Text` در کنترل `txtPrice` در فرم برنامه وارد شده است. در این قسمت نیز همانند بخش قبلی، باید خاصیت `DbType` این پارامتر را تعیین کنیم تا رشتہ‌ی وارد شده در کنترل `txtPrice`، قبل از جایگزین شدن در دستور به عدد تبدیل شود.

پارامتر آخر نیز شامل شناسه‌ی کتابی است که باید اطلاعات آن تغییر کند و در قسمت WHERE از دستور UPDATE وارد شده است. مقدار این پارامتر برابر با شناسه‌ی `title_id` از رکورد جاری است که آن را همانند زیر برنامه‌ی قبلی بدست آورده و در دستور UPDATE جایگزین می‌کنیم.

بقیه‌ی کد نیز همانند متد `btnAdd_Click` است و نیازی به توضیح ندارد. کد مربوط به دکمه‌ی آخر یعنی دکمه‌ی `Delete` نیز در قسمت امتحان کنید بعدی توضیح داده شده است.

امتحان کنید: حذف کردن یک رکورد

(۱) به قسمت طراحی فرم رفته و روی دکمه‌ی btnDelete دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btnDelete_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // Declare local variables and objects...
    int intPosition;
    SqlCommand objCommand = new SqlCommand();

    // Save the current record position - 1 for the one to
    // be deleted...
    intPosition =
        this.BindingContext[objDataView].Position - 1;

    // If the position is less than 0 set it to 0...
    if( intPosition < 0 )
        intPosition = 0;

    // Set the Command object properties...
    objCommand.Connection = objConnection;
    objCommand.CommandText = "DELETE FROM titleauthor " +
        "WHERE title_id = @title_id;" +
        "DELETE FROM titles WHERE title_id = @title_id";
    // Parameter for the title_id field...
    objCommand.Parameters.AddWithValue("@title_id",
        this.BindingContext[objDataView, "title_id"].Current);

    // Open the database connection...
    objConnection.Open();

    // Execute the SqlCommand object to update the data...
    objCommand.ExecuteNonQuery();

    // Close the connection...
    objConnection.Close();

    // Fill the DataSet and bind the fields...
    FillDataSetAndView();
    BindFields();

    // Set the record position
    // to the one that you saved...
    this.BindingContext[objDataView].Position =
        intPosition;

    // Show the current record position...
}
```

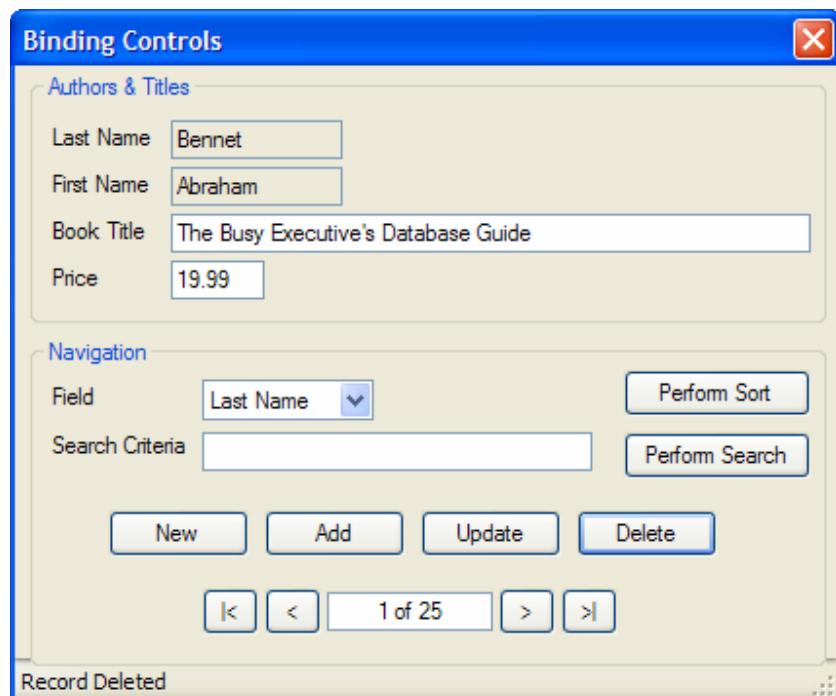
```

ShowPosition();

// Display a message that the record was deleted...
ToolStripStatusLabel1.Text = "Record Deleted";
}

```

(۲) خوب، به این ترتیب این پروژه نیز به پایان رسید. اما بهتر است قبل از اینکه از تمام شدن آن خوشحال شویم ابتدا قابلیت جدیدی که اضافه کرده ایم را امتحان کنیم. برنامه را اجرا کرده و هر کتابی که می خواهد حذف کنید را انتخاب کنید، سپس روی دکمه **Delete** کلیک کنید. به خاطر داشته باشید که بامک اطلاعاتی **pubs** که در این برنامه از آن استفاده کرده ایم یک بانک اطلاعاتی نمونه است و ممکن است افراد دیگری نیز به این **SQL Server** متصل شوند و بخواهند از آن برای تمرینات خود استفاده کنند. بنابراین بهتر است داده هایی را حذف کنیم که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم. قبل از اینکه یک کتاب را حذف کنید، به شماره **۱** رکورد ها در برنامه توجه کنید، سپس کتاب مورد نظر خود را حذف کنید (شکل ۱۳-۱۶). البته در این قسمت ممکن است با خطأ مواجه شوید، زیرا کتابی که برای حذف انتخاب کرده اید ممکن است با داده های جدول **sales** در بانک اطلاعاتی رابطه داشته باشد. بنابراین باید کتاب دیگری را انتخاب کرده و حذف کنید.

شکل ۱۳-۱۶

چگونه کار می کند؟

این زیر برنامه ممکن است کمی پیچیده تر از زیر برنامه **btnUpdate_Click** به نظر برسد و دلیل آن نیز رابطه **titles** و **authors** است. همانطور که به خاطر دارید، جدولی به نام

authortitle و authors در بانک اطلاعاتی pubs وجود دارد که رابطه‌ی بین داده‌های موجود در جدول titles را تعیین می‌کند. بنابراین قبل از اینکه رکوردی را از جدول titles پاک کنیم، بانک رکورد مربوط به آن را از جدول authortitle حذف کنیم. بنابراین در این زیر برنامه نیز به دو دستور DELETE نیاز داریم. دقت کنید که در این زیر برنامه هنگامی که متغیرهای مورد نیاز را تعریف کردیم، مکان رکورد جاری را برابر با مکان رکورد انتخاب شده منهای ۱ قرار می‌دهیم. به این ترتیب کاربر می‌تواند به آخرین رکورد برود و آن را حذف کند. به این ترتیب رکورد قبلی رکورد حذف شده در برنامه نمایش داده می‌شود. همچنین قبل از حذف رکورد بررسی می‌کنیم که اگر کاربر در اولین رکورد قرار داشته باشد (شماره رکورد جاری منهای یک از صفر کمتر شود)، شماره رکورد را برابر با صفر قرار دهیم تا بعد از حذف اولین رکورد، رکوردهای که به با اندیس صفر مشخص می‌شود نمایش داده شود. همچنین توجه کنید که در این زیر برنامه دیگر از شیء CurrencyManager استفاده نکرده‌ایم، بلکه به صورت مستقیم از شیء BindingContext در فرم استفاده کرده و منبع داده‌ای obj DataView را برای آن مشخص کرده‌ایم. همانطور که به خاطر دارید شیء BindingContext قسمتی از فرم به شماره رو و نیازی نیست که برای اضافه کردن آن به برنامه کار خاصی را انجام دهیم. دلیل این که در این قسمت از BindingContext استفاده کرده‌ایم این است که نشان دهیم چگونه می‌توان از این شیء در برنامه استفاده کرد و ضرورتی ندارد که حتماً در یک برنامه برای جا به جا شدن بین رکوردهای از شیء CurrencyManager استفاده کنیم.

```
// Declare local variables and objects...
int intPosition;
SqlCommand objCommand = new SqlCommand();

// Save the current record position - 1 for the one to
// be deleted...
intPosition =
    this.BindingContext[objDataView].Position - 1;

// If the position is less than 0 set it to 0...
if( intPosition < 0 )
    intPosition = 0;
```

در این زیر برنامه برای تنظیم خاصیت CommandText از شیء SqlCommand، دو دستور DELETE ایجاد کرده و آنها را به وسیله‌ی یک نازهم جدا می‌کنیم. سپس عبارت مربوط به این دو دستور را در خاصیت CommandText قرار می‌دهیم. دستور DELETE اول رکورد مربوط به رابطه‌ی کتابی که می‌خواهیم حذف کنیم و نویسنده‌ی آن را از جدول authortitle حذف می‌کند. دستور DELETE دوم نیز رکورد مربوط به خود کتاب را از جدول titles حذف می‌کند.

```
// Set the Command object properties...
objCommand.Connection = objConnection;
objCommand.CommandText = "DELETE FROM titleauthor " +
    "WHERE title_id = @title_id;" +
    "DELETE FROM titles WHERE title_id = @title_id";
```

در این قسمت نیز برای کلید اصلی که در قسمت WHERE دو دستور DELETE مورد استفاده قرار می‌گیرد، یک placeholder ایجاد می‌کنیم. سپس مقدار این placeholder را برابر با شناسه‌ی مربوط به کتابی که می‌خواهیم حذف کنیم قرار می‌دهیم (در این قسمت نیز با توجه به این که از placeholder در دو قسمت استفاده کرده‌ایم، اما فقط یک عضو را به خاصیت Parameters اضافه می‌کنیم):

```
// Parameter for the title_id field...
objCommand.Parameters.AddWithValue("@title_id",
    this.BindingContext[obj DataView].Current);
```

بقیه س کد نیز همانند زیر برنامه‌های قبلی است و باید تاکنون به اندازه‌ی کافی با آنها آشنا شده باشید. با اتمام این متد، این پروژه و این فصل نیز به پایان می‌رسد. امیدوارم که با اتمام این فصل اطلاعات خوبی در رابطه با اتصال به داده‌ها، وارد کردن داده‌های جدید، ویرایش و یا حذف آنها با استفاده از SQL در یک بانک اطلاعاتی بدست آورده باشید.

قبل از اینکه فصل را به پایان برسانیم، بهتر است یادآور شوم که کنترل خطاهای بخش مهمی از یک برنامه را تشکیل می‌دهند. در پروژه‌ی قبلی به جز یک قسمت، در بقیه‌ی موارد از کنترل خطاهای صرفنظر کردیم تا مکان کمتری به وسیله‌ی کد برنامه‌ها گرفته شود. همچنین هنگام وارد کردن داده‌ها در بانک اطلاعاتی از صحیح بودن و معتبر بودن آنها نیز صرفنظر کردیم. بنابراین ممکن است کاربر سعی کند رکوردی را بدون وارد کردن داده‌ای در بانک اطلاعاتی ایجاد کند و این خود موجب بروز خطا در برنامه می‌شود.

نتیجه:

در این فصل به بعضی از کلاس‌های مهم ADO.NET از قبیل SqlConnection، SqlCommand و SqlParameter و SqlDataAdapter همچنین دریافت اطلاعات، وارد کردن اطلاعات جدید، حذف اطلاعات جاری و یا ویرایش آنها کمک کنند. البته تمام این کلاس‌ها برای بانک‌های اطلاعاتی مورد استفاده قرار می‌گیرد که به وسیله‌ی موتور بانک اطلاعاتی SQL Server ایجاد شده باشند. این کلاس‌ها دارای کلاس‌های متناظری هستند که با پیشوند OleDb شروع می‌شوند و در فضای نام System.Data.OleDb قرار دارند.

همچنین در این فصل کلاس‌های DataSet و DataView از فضای نام System.Data را بررسی کرده و نحوه‌ی استفاده از آنها در یک برنامه را مشاهده کردیم و دیدیم که چگونه می‌توان با استفاده از این کلاس‌ها اشیایی را ایجاد کرد و داده‌های موجود در آنها را به کنترلهای ساده‌ی موجود در فرم متصل کرد. در طول برنامه‌های این فصل بیشتر با کلاس کار کردیم. دیدیم که چگونه می‌توان با استفاده از این کلاس در بین داده‌های موجود در فرم جستجو انجام داد و یا آنها را مرتب کرد.

مشاهده کردید که چگونه می‌توان داده‌های موجود در برنامه را به کنترلهای موجود در فرم متصل کرد و سپس با استفاده از کلاس CurrencyManager بین این داده‌ها جا به جا شده و آنها را کنترل کرد. کلاس CurrencyManager یک روش سریع و ساده برای کنترل حرکت بین داده‌های موجود در فرم را در برنامه فراهم می‌کند.

در این فصل برای دسترسی به داده‌ها، ایجاد داده‌های جدید، حذف داده‌های موجود و یا ویرایش آنها از روش‌های دستی استفاده کرده و کد مربوط به تمام این موارد را خودمان در برنامه وارد کردیم. البته در مواردی که نیاز به سرعت بیشتر در نوشتن برنامه‌ها دارید، می‌توانید از ویزاردهایی که در فصل قبل با آنها آشنا شدیم استفاده کرده و فقط در موارد ضروری کد تولید شده به وسیله‌ی این ویزاردها را به صورت دستی تغییر دهید. استفاده از روش‌هایی که در این فصل با آنها آشنا شدیم در مواقعی مفید است که بخواهید

کنترل کاملی روی داده ها داشته باشید و یا مانند برنامه ای که در این فصل مشاهده کردیم، با جدولهایی پیچیده از داده های وابسته به هم در ارتباط باشید.
در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- به سادگی بتوانید از کلاس‌های ADO.NET که در این فصل معرفی شد در برنامه های خود استفاده کنید.
- بدانید که چه موقعی لازم است که از DataSet و چه موقعی لازم است که از DataView استفاده کنید.
- بتوانید به صورت دستی و به وسیله‌ی کد خاصیت‌های موجود در کنترل‌های برنامه را به داده های Dataset و یا DataView متصل کنید.
- بتوانید با استفاده از کلاس CurrencyManager بین داده های موجود در DataSet و یا DataView حرکت کنید.
- بتوانید با استفاده از کلاس DataView داده های موجود در برنامه را مرتب کرده و یا در بین آنها جستجو کنید.

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه‌ی ویندوزی ایجاد کنید که داده های موجود در جدول Authors از بانک اطلاعاتی Pubs را به کاربر نمایش دهد. برای نمایش داده ها از یک کنترل DataGridView در فرم برنامه استفاده کرده و برای دریافت داده ها نیز دستور SQL ساده‌ی زیر را به کار ببرید:

```
SELECT * FROM Authors
```

فصل هفدهم: برنامه های مبتنی بر وب

امروزه، اینترنت یکی از بخش‌های بسیار مهم و حیاتی در زندگی کاری و حتی شخصی بسیاری از افراد به شمار می‌رود. در چند سال اخیر، بانکها و فروشگاه‌های الکترونیکی باعث شده اند که در زمان و پول بسیاری از افراد صرفه جویی شود و دیگر نیازی نباشد که افراد برای خرید و یا تجارت با صرف وقت و زمان زیاد، به مکان‌های شلوغ رفت و آمد کنند. با وجود مشکلات امنیتی که در این نوع تجارت وجود دارد، اما هنوز بیشتر مردم به دلیل سادگی و راحتی آن و نیز صرفه جویی زیادی که در زمان و سرمایه ایجاد می‌کند، تمایل دارند که از این روش تجارت استفاده کنند. البته در مورد امنیت نیز در تمام موارد برنامه‌ها در حال بهبود هستند و روز به روز سعی می‌کنند که محیط اینترنت را برای خرید و فروش و تجارت الکترونیکی ایجاد کنند. اما باز هم نمی‌توان مطمئن شد که یک محیط از امنیتی صد درصد برخوردار است.

با نگاهی به آینده می‌توان مطمئن شد که تجارت در اینترنت گسترش زیادی پیدا خواهد کرد، بنابراین برنامه نویسان باید بتوانند سایتها دینامیک و قوی را برای این موارد ایجاد کنند. در این فصل سعی می‌کنیم با چگونگی ایجاد برنامه‌های مبتنی بر وب آشنا شویم. ابتدا سعی می‌کنیم مفهوم برنامه نویسی تحت وب را بیاموزیم، سپس به سمت برنامه نویسی بانک اطلاعاتی در وب حرکت کنیم. قبل از اینکه وارد نوشتمن کد برای برنامه‌های مبتنی بر وب شویم، بهتر است کمی با اجزای تشکیل دهنده این نوع برنامه‌ها که برنامه نویسان از آنها استفاده می‌کنند آشنا شویم.

در این فصل:

- با مبانی برنامه نویسی مبتنی بر وب آشنا می‌شویم.
- مزایای فرم‌های تحت وب بر فرم‌های ویندوزی را مشاهده می‌کنیم.
- پردازش سمت سرور و پردازش سمت کلاینت را بررسی خواهیم کرد.
- با کنترلهای مربوط به بررسی صحت داده‌ها آشنا خواهیم شد.
- با کنترلهای مربوط به حرکت در سایت، تعیین هویت و نیز فرم‌های اصلی آشنا خواهیم شد.
- از کنترل GridView استفاده کرده و یک فرم تحت وب برای نمایش داده‌ها ایجاد خواهیم کرد.

نکته: قسمتهای مربوط به کنترل خطاهای استثنای امتحان کنید این فصل حذف شده اند تا مکان کمتری اشغال شود. اما هنگام نوشت این برنامه‌ها حتماً کد مربوط به کنترل خطاهای نیز وارد کنید. برای مرور مطالب مربوط به کنترل خطاهای استثنای اینجا مراجعه کنید.

معماری برنامه‌های تحت وب:

در فصلهای قبلی با برنامه‌های مبتنی بر ویندوز آشنا شدیم و نحوه ایجاد آنها را مشاهده کردیم. در این برنامه‌ها بیشتر پردازش مربوط به برنامه، توسط کامپیوتر کاربری انجام می‌شود که برنامه را اجرا کرده است و به جز برنامه‌هایی که در چند فصل اخیر ایجاد کردیم، بیشتر این برنامه‌ها به صورت مستقل عمل می‌کردند و در طول زمان اجرا به برنامه و یا سرور دیگری نیاز نداشتند. اما در برنامه نویسی مبتنی بر وب شرایط کاملاً تفاوت دارد. در این نوع برنامه نویسی بیشتر پردازش توسط سرور انجام می‌شود و سپس نتیجه به کامپیوتر کاربر (کلاینت) بر می‌گردد و در مرورگر کاربر (مثلاً اینترنت اکسپلور) نمایش داده می‌شود. هنگامی که یک برنامه‌ای تحت وب ایجاد می‌کنید، نیازی نیست که چیزی را به کاربران آن برنامه بدهید تا در سیستم خود نصب کنند و به واسطه ای آن بتوانند از برنامه‌ای شما استفاده کنند. بلکه فقط کافی است که این برنامه را روی یک سرور در شبکه‌ای وب

نصب کنید، سپس هر فردی که بتواند به این سرور وب شما متصل شود و همچنین در کامپیوتر خود یک مرورگر وب داشته باشد، به عنوان یکی از کاربران برنامه‌ی شما محسوب می‌شود و می‌تواند از آن برنامه استفاده کند. برای مثال یک موتور جستجو در اینترنت می‌تواند نمونه‌ی یک برنامه‌ی اینترنتی باشد. برای استفاده از این برنامه نیازی نیست که چیزی را در کامپیوتر خود نصب کنید، بلکه کافی است به شیوه‌ی اینترنت متصل باشید و بتوانید صفحات مربوط به آن موتور جستجو را در مرورگر خود مشاهده کنید. به این ترتیب شما نیز یکی از کاربران آن برنامه‌ی اینترنتی، و یا به عبارت دیگر آن برنامه‌ی تحت وب محسوب می‌شوید. همانطور که در این مثال نیز مشخص است در این نوع برنامه‌ها بیشتر پردازش در کامپیوتر سرور انجام می‌شود و سپس نتیجه‌ی آن به کامپیوتر کلاینت فرستاده می‌شود.

در این نوع برنامه‌ها اجباری نیست که تمام پردازش در سرور انجام شود و می‌توان مقداری را نیز در کامپیوتر کلاینت انجام داد. البته در این شرایط باید حجم پردازشی که به سمت کلاینت فرستاده می‌شود را نیز در نظر بگیریم. زیرا در این نوع برنامه‌ها، افراد و یا کاربران برنامه‌ها، از کامپیوترها و سیستمهای گوناگونی برای دسترسی به برنامه استفاده می‌کنند. بنابراین اگر بخواهیم حجم زیادی از کارهای برنامه را به وسیله‌ی کامپیوتر کاربر انجام دهیم، ممکن است بعضی از کاربران در استفاده از برنامه دچار مشکل شوند. این مورد یکی از تفاوت‌های اصلی بین برنامه‌های مبتنی بر ویندوز و برنامه‌های مبتنی بر وب است. خوب، بهتر است مقداری با تفاوت‌های این دو نوع برنامه در ویژوال استودیو.NET. ۲۰۰۵ آشنا شویم.

هنگامی که از برنامه‌های مبتنی بر ویندوز صحبت می‌کنیم، معمولاً یک برنامه‌ی کامپایل شده در اختیار داریم که فایل آن باید در اختیار کاربران برنامه قرار گیرد تا آنها بتوانند بعد از نصب برنامه در کامپیوتر خود، از آن استفاده کنند. بر حسب نوع برنامه ممکن است لازم باشد که یک یا چند فایل DLL و یا فایل EXE دیگر نیز همراه با برنامه توزیع شود تا افراد بتوانند از برنامه استفاده کنند. در برنامه‌های مبتنی بر وب، معمولاً نیازی نیست که هیچ فایل اجرایی و یا کتابخانه‌ی کلاسی بین کاربران آن برنامه توزیع شود. کاربران کافی است که بعد از اتصال به اینترنت، مرورگر خود را باز کرده و آدرس وب سایتی که برنامه در آن قرار دارد را وارد کنند. سروری که این برنامه‌ی تحت وب بر روی آن قرار داده شده است، مسئولیت دارد که تمام منابع مورد نیاز برای اجرای برنامه را در اختیار آن قرار دهد. به این ترتیب مرورگر کاربر، فقط وسیله‌ای است که فرد به وسیله‌ی آن می‌تواند بین صفحات برنامه جا به جا شود و همچنین نتایجی که از سرور برنامه دریافت می‌شود را مشاهده کند.

همچنین در این نوع برنامه‌ها تمام کد مربوط به اجرای برنامه در یک واحد متمرکز قرار می‌گیرد: کامپیوتر سروری که برنامه در آن قرار دارد. بنابراین می‌توانیم در صورت لزوم هر تغییری که مد نظر داشته باشیم را در کد موجود در این کامپیوتر اعمال کنیم، به این ترتیب مرتبه‌ی بعد که کاربر برای استفاده از برنامه به این سرور آمد از کد جدید استفاده خواهد کرد.

برنامه‌های مبتنی بر وب چندین مزیت کلیدی و اصلی دارند. اولین و مهمترین مزیت این نوع برنامه‌ها هزینه‌ی اولیه توزیع این نوع برنامه‌ها در بین کاربران است، زیرا تقریباً در این برنامه‌ها این کار هیچ هزینه‌ی ندارد. در مدل برنامه نویسی کلاینت/سرور قبلی، یک برنامه باید بین تمام کامپیوترها کلاینت توزیع می‌شد تا کاربرانی که از این کامپیوترها استفاده می‌کنند بتوانند به برنامه‌ی سرور دسترسی داشته باشند. این کار، مخصوصاً در مواردی که برنامه‌ی موجود در سرور می‌باشد به وسیله‌ی چندین کلاینت در دفاتر کار مختلف در چند نقطه از دنیا مورد استفاده قرار می‌گرفت کار بسیار پر هزینه‌ای بود.

یکی دیگر از مزایای عده‌ی این نوع برنامه‌ها، هزینه‌های مربوط به توزیع نسخه‌های بروز رسانی^۱ در بین این برنامه‌ها بود، زیرا این کار نیز هیچ هزینه‌ای دربر نداشت. کافی بود تمام فایلهای مربوط به روز رسانی برنامه و قسمتهای مختلف آن، در کامپیوتر سرور که برنامه در آن قرار گرفته بود توزیع شود. به محض انجام این کار، نسخه‌ی جدید برنامه در دسترس تمام افرادی که از آن استفاده می‌کردند قرار می‌گرفت و مرتبه‌ی بعد که این افراد به سرور متصل می‌شدند از نسخه‌ی جدید برنامه استفاده می‌کردند. در مدل قدیمی کلاینت/سرور، برای به روز رسانی یک برنامه لازم بود که بسته‌های حاوی فایلهای به روز رسانی بین تمامی کلاینت‌ها توزیع شود و آنها نیز این بسته‌ها را در کامپیوتر خود نصب کنند. به این ترتیب این کار ممکن بود چندین روز و یا حتی چندین هفته زمان ببرد. اما در مدل برنامه‌های مبتنی بر وب، می‌توان یک برنامه را به روز کرد بدون اینکه حتی یکی از کاربران نیز متوجه اختلالی در برنامه شود.

¹ Update Patches

یکی دیگر از مزایای این برنامه ها این است که می توانید در معماری درونی برنامه ها تعییرات اساسی ایجاد کنید، بدون اینکه در مورد کاربرانی که از برنامه استفاده می کنند نگران باشید. برای مثال تصور کنید که می خواهید داده های برنامه را از یک سرور ضعیف، به یک سرور قوی و جدی منتقل کنید. قطعاً سرور جدید دارای نام مخصوص به خود است. در مدل کلاینت/سرور قیمتی نام سروری که بانک اطلاعاتی برنامه در آن قرار داشت در کد موجود در سمت کلاینت نگهداری می شد. بنابراین برای تعییر سرور بانک اطلاعاتی، لازم بود که کد موجود در تمام کامپیوتر های کلاینت را تعییر دهید. اما در برنامه های مبتنی بر وب برای تعییر دادن سرور بانک اطلاعاتی مورد استفاده در برنامه، کافی است که تنظیمات سروری که برنامه روی آن قرار دارد را به گونه ای تعییر دهیم که از سرور بانک اطلاعاتی جدید استفاده کند. در این مدت نیز برنامه و تمام کاربرانی که در حال استفاده از آن هستند می توانند به راحتی به کار خود ادامه دهند.

همانطور که متوجه شدید در برنامه های مبتنی بر وب، هر فردی که برنامه در آن قرار دارد و همچنین یک مرورگر وب داشته باشد می تواند از کاربران برنامه به شمار آید و به آخرین نسخه ای برنامه دسترسی داشته باشد. حال که با اصول برنامه های مبتنی بر وب آشنا شدیم، بهتر است بررسی کنیم که این نوع برنامه ها در ویژوال استودیو چگونه کار می کنند؟

برنامه های تحت وب در مقایسه با برنامه های تحت ویندوز:

در این قسمت به بررسی مزایا و معایب برنامه های تحت ویندوز و نیز برنامه های تحت وب خواهیم پرداخت. به این ترتیب می توانید تشخیص دهید که در چه موقعی باید از برنامه های تحت ویندوز و در چه موقعی باید از برنامه های تحت وب استفاده کرد. در اغلب موارد قبل از نوشتن یک برنامه باید تصمیم بگیرید که می خواهید از برنامه های مبتنی بر وب استفاده کنید و یا برنامه های تحت ویندوز را به کار ببرید. بنابراین بهتر است قبل از هر چیز درک درستی در مورد مزایا و نیز معایب این دو نوع برنامه بدست آورید تا بدانید که در چه شرایطی باید از برنامه های تحت وب و در چه شرایطی باید از برنامه های تحت ویندوز استفاده کنید.

مزایای برنامه های تحت ویندوز:

برنامه های تحت ویندوز دارای مزایای خاصی هستند. عموماً برنامه هایی که نیاز دارند به سرعت به در خواست کاربر پاسخ دهند، برای مثال برنامه هایی که در کامپیوتر های فروشگاه ها اجرا می شود، لازم است که از نوع برنامه های تحت ویندوز باشند. همچنین در بیشتر موارد برنامه هایی که پردازش زیادی را از پردازشگر درخواست می کنند، مانند بازی های کامپیوتري و برنامه های گرافیکي، لازم است که به صورت برنامه های تحت ویندوز نوشته شوند.

یکی از مهمترین مزایای های برنامه های تحت ویندوز، داشتن اعتبار کافی در آنها است. هنگامی که کاربری یک برنامه ای تحت ویندوز را نصب می کند، به این معنی است که به اندازه ای کافی به آن برنامه اعتماد دارد، بنابراین آن برنامه اجازه دارد که داده های مورد نیاز خود را در قسمتهای دلخواه از کامپیوتر ذخیره کرده و یا به تعیین وضعیت قسمتهای مختلف کامپیوتري بپردازد. در این موارد هنگامی که کاربر برنامه را اجرا کند، برنامه می تواند به رجیستری سیستم و یا فایلهای موجود در دیسک دسترسی داشته باشد. اما در برنامه های تحت وب، اعتباری که به برنامه داده می شود بسیار محدودتر است.

مزایت دیگر برنامه های تحت ویندوز کنترل کامل بر برنامه ای کلاینت است. به این ترتیب می توانید یک برنامه با رابط گرافیکي زیبا و قدرتمند طراحی کنید. در ادامه ای فصل مشاهده خواهید کرد که تعداد زیادی از کنترل هایی که در برنامه های تحت ویندوز وجود داشتند در برنامه های تحت وب وجود ندارند. به عبارت دیگر در برنامه های تحت ویندوز می توان رابط کاربری بسیار بهتری را ایجاد کرد.

همچنین سرعت عمل برنامه های تحت ویندوز یکی دیگر از مزایای آنها به شمار می رود. در این نوع برنامه ها به علت اینکه تمام پردازش در سمت کلاینت انجام می شود، بنابراین نیازی نیست که داده ها از طریق شبکه به سرور منتقل شوند و به این ترتیب از تاخیری که ممکن است به این علت در برنامه ها به وجود آید جلوگیری می شود. برای برنامه هایی که در کامپیوتر کلاینت اجرا می شوند، معمولاً رویداد هایی که رخ می دهد سریعتر دریافت شده و متد مربوط به آنها اجرا می شود.

برنامه های تحت وب:

مزایای برنامه های تحت وب احتمالاً بیشتر از مزایای برنامه های تحت ویندوز به نظر می رسد. اما این مورد نباید باعث شود که تمام مرکز خود را روی برنامه های تحت وب متمرکز کنید و به یک برنامه نویس تحت وب تمام وقت تبدیل شوید. همیشه شرایطی وجود دارند که استفاده از برنامه های تحت ویندوز در آنها راه حل بهتری است.

Mehmetin مزیت برنامه های تحت وب سادگی توزیع این برنامه ها بین کاربران آن است. برای توزیع این برنامه ها در بین کاربران، کافی است که آن را روی کامپیوتر سرور نصب کنید، همین. نیازی نیست که برای این برنامه ها، یک برنامه ای نصب ایجاد کرده و سپس آن را به وسیله ای CD یا هر وسیله ای دیگری بین کاربران توزیع کنید. همچنین زمانی که بخواهید تغییری در برنامه ایجاد کنید، کافی است آن تغییر را در برنامه ای موجود در سرور اعمال کنید. به این ترتیب مرتبه ای بعد که کاربر بخواهد از برنامه ای شما در سرور استفاده کند، به آخرین نسخه از برنامه دسترسی خواهد داشت.

یکی دیگر از مزایای برنامه های تحت وب، کنترل نسخه ای برنامه است. به دلیل اینکه تمام کاربران برنامه از نسخه ای که در سرور وجود دارد استفاده می کنند، ایجاد تغییر در قسمتهای مختلف برنامه بسیار ساده خواهد بود. زیرا دیگر لازم نیست نگران این باشد که بعضی از افراد از نسخه ای ۸ و بعضی دیگر از نسخه ای ۱۰ برنامه ای شما استفاده می کنند. زیرا تمام افراد از نسخه ای از برنامه که در وب سرور قرار دارد استفاده می کنند.

آیا تاکنون واژه ای مستقل از پلت فرم^۱ را شنیده اید؟ برنامه های تحت وب دارای چنین خاصیتی هستند. دیگر این موضوع که کاربر از چه نوع کامپیوترا استفاده می کند اهمیتی ندارد. همین که فردی یک اتصال به شبکه و نیز یک مرورگر وب داشته باشد، می تواند به عنوان کاربر برنامه ای شما محسوب شود. به عبارت دیگر مهم نیست که کاربر از سیستم عامل ویندوز برای دسترسی به برنامه استفاده می کند و یا از سیستم عامل لینوکس و یا

این مزایا می توانند باعث صرفه جویی بیش از میلیونها دلار هزینه نسبت به برنامه های تحت ویندوز شوند. توانایی ایجاد سریع تغییرات و نیز نگهداری و کنترل ساده ای کد این برنامه ها، از مهمترین مزایای آنها به شمار می روند. البته همانطور که گفتم در شرایطی برنامه های تحت وب، اجازه ای طراحی رابط کاربری مناسب را به برنامه نویس نمی دهنند. بنابراین قبل از طراحی یک برنامه باید در مورد نوع آن تصمیم صحیحی گرفته شود.

اجزای اصلی برنامه های تحت وب:

در ساده ترین حالت، یک برنامه ای تحت وب شامل چندین صفحه ای وب است. همچنین برای اینکه کاربران بتوانند به این صفحات دسترسی داشته باشند، به یک سرور و یک مرورگر اینترنتی نیز نیاز داریم. معمولاً مرورگر درخواستی را ایجاد می کند که داده های یکی از صفحات وب موجود در سرور را دریافت کند. سپس سرور داده هایی که باید در آن صفحه باشند را ایجاد کرده و نتیجه را به سمت مرورگر می فرستد. بنابراین کاربر می تواند داده های صفحه ای درخواستی را در پنجره ای مرورگر مشاهده کند. صفحه ای

^۱ Platform Independence

کاربر مشاهده می کند معمولاً شامل کد های HTML و یا اسکریپت های سمت کلاینت است. در این قسمت سعی می کنیم که با هر یک از این فرمتهای موجود در یک برنامه تحت وب آشنا شویم.

سرور وب:

سرور وب^۱، برنامه ای است که روی یکی از کامپیوتر های قوی که دائماً به اینترنت متصل است نصب می شود و مسئول کنترل و مدیریت برنامه های تحت وبی است که در آن کامپیوتر قرار دارند. امروزه سرور های وب مختلفی در بازار وجود دارند که از معروفترین آنها می توان Apache^۲ و یا IIS را نام برد. در این کتاب فقط بر روی وب سرور IIS تمرکز خواهیم کرد.

مروگر:

هر کاربر یک برنامه تحت وب باستی یک مروگر داشته باشد. چهار مروگری که امروزه کاربرد بیشتری دارند عبارتند از: Opera و Netscape Mozilla FireFox Microsoft Internet Explorer هنگامی که در حال طراحی یک برنامه تحت وب عمومی هستید باید در نظر داشته باشید که صفحات این برنامه ممکن است در مروگرهای مختلف به شکلهای متفاوت نمایش داده شود. در تمرینات این کتاب بیشتر بر روی مروگر IE نسخه ۶ تمرکز خواهیم کرد.

:HTML

HTML یا HyperText Markup Language کدی است که قالب نمایش صفحات وب را مشخص می کند. کد های HTML همانند یک زبان برنامه نویسی هستند که با استفاده از تگ های مختلف می توانند نحوه نمایش داده ها در یک صفحه تحت وب را مشخص کنند. برای مثال در HTML برای اینکه متنی را در یک صفحه تحت وب به صورت Bold نمایش دهیم، کافی است از تگ استفاده کنیم. برای مثال متن زیر یک نمونه از کد HTML است:

This is bold in HTML.

اگر کد HTML قبل به وسیله ی یک مروگر نمایش داده شود، متنی مشابه زیر دیده خواهد شد:

This is bold in HTML.

مروگر ها باید کد HTML را تفسیر کرده و نتیجه ای آن را به کاربر نمایش دهند و نیز برای دستورات مورد استفاده خود نیز باید از استاندارد W3C^۳ استفاده کنند. W3C در سال ۱۹۹۰ برای ایجاد پروتکلهای عمومی برای استفاده در وب به وجود آمد. برای اطلاعات بیشتر در مورد این سازمان می توانید به سایت آن به آدرس www.w3.org مراجعه کنید.

¹ Web Server

² Microsoft Internet Information Server

³ World Wide Web Consortium

با وجود اینکه هنگام طراحی برنامه های تحت وب با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ نیازی به دانستن HTML نیست، اما در طول تمرینات این فصل با کد های آن بیشتر آشنا خواهید شد.

JavaScript و VBScript

یکی از بخشهای عمدی برنامه های تحت وب، اسکریپت های سمت کلاینت در این برنامه ها است. همانطور که گفتم در برنامه های تحت وب لزومی ندارد که تمام پردازش در سمت سرور انجام گیرد و می توان بعضی از آنها را در سمت کلاینت انجام داد. برای اجرای پردازشی در سمت کلاینت باید از اسکریپت ها استفاده کنیم، دو زبان اسکریپت نویسی عمومی که در بیشتر برنامه های تحت وب به کار می روند عبارتند از JavaScript و VBScript. اگر بخواهیم کد اسکریپت موجود در یک برنامه بتواند توسط همه متصفح ها اجرا شود باید از زبان JavaScript استفاده کنیم. VBScript زبانی است که ساختاری مشابه Visual Basic دارد و فقط به وسیله ای مرورگر Internet Explorer به صورت کامل پشتیبانی می شود.

کد های اسکریپتی که در سمت کلاینت اجرا می شوند، بیشتر برای تایید داده های وارد شده به وسیله ای کلاینت و یا تولید کد های HTML دینامیک^۱ به کار می رود. اسکریپت های مربوط به تایید صحت داده ها این امکان را به ما می دهند که بتوانیم کاربر را مجبور کنیم قبل از ادامه، قسمتهای خاصی از صفحه را تکمیل کند. برای مثال اگر کاربر در حال کامل کردن فرم در برنامه باشد، می توانیم او را مجبور کنیم قبل از فشار داد دکمه *Submit*، کادرهای لازم در فرم را کامل کند. اسکریپت های مربوط به تولید دینامیک کد HTML نیز باعث می شوند که موجود در صفحه، در زمان نمایش داده شدن آن تغییر کند.

یکی از مهمترین ویژگی طراحی برنامه های تحت وب با استفاده از ویژوال استودیو، کنترلهای موجود برای تایید صحت داده های وارد شده در فرم و یا کنترلهای مربوط به حرکت در بین صفحات برنامه است. به این ترتیب می توانید این کنترل ها را در فرم برنامه قرار داده و بدون اینکه حتی یک خط نیز اسکریپت بنویسید، صحت داده های ورودی در برنامه را در سمت کلاینت تعیین کنید. با وجود این در ادامه ای این فصل مقداری نیز با نوشتن اسکریپت های سمت کلاینت آشنا خواهیم شد.

:CSS

CSS یا Cascading Style Sheets این اجازه را در برنامه می دهد که بتوانیم استیل و قالب صفحات را از محتویات آنها جدا کنیم، با استفاده از CSS می توانیم به سادگی فونت، رنگ، نحوه ای قرار گیری متنها و یا بسیاری از ویژگیهای دیگر محتویات صفحات وب را تغییر دهیم. بهترین خاصیت CSS این است که به وسیله ای آن می توانیم یک قالب کلی برای صفحات طراحی کرده و آن را در سرتاسر برنامه مورد استفاده قرار دهیم. به این وسیله می توانیم به سادگی با تغییر کد CSS موجود، ظاهر تمام قسمتهای برنامه را تغییر دهیم. در مورد CSS در ادامه ای این فصل بیشتر صحبت خواهیم کرد.

:ASP

¹ Dynamic HTML - DHTML

ASP یک پلت فرم و قالب کاری برای ایجاد برنامه های مبتنی بر وب است. همراه با ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک نسخه جدید از ASP به نام ASP.NET ۲.۰ معرفی شد. به وسیله این نسخه جدید به سادگی می توان سایتها دینامیک ایجاد کرد. در این قسمت مفهوم ASPX و یا همان فرمهای تحت وب را توضیح دهیم.

مزایا:

برای ایجاد برنامه های تحت وب، از چند روش مختلف می توانید استفاده کنید. معروفترین روشها انجام این کار عبارت است از ایجاد فایلهايی از يكى از انواع زير:

- (.aspx) فایلهاي Active Server Pages .asp و یا
- (.jsp) فایلهاي Java Server Pages
- (.cfm) فایلهاي ColdFusion Pages
- فایلهاي حاوی دستورات HTML ثابت (.htm .html) و یا

در این فصل بر روی ایجاد فایلهاي از نوع aspx. تمرکز خواهيم کرد. اين نوع فایلها مربوط به برنامه های تحت وب هستند که با استفاده از ASP.NET ایجاد می شوند. البته در برنامه ها مقداری هم از دستورات HTML استفاده می کنیم. يکی از مهمترین مزایای فایلهايی که با استفاده از ASP.NET ایجاد می شوند نسبت به فایلهاي دیگري که معرفی شد در اين است که، سرعت اجرای برنامه های ASP.NET نسبت به موارد مشابه آن بالاتر است. دليل اين امر نيز به علت نحوه اى کامپايل شدن دستورات آن در سرور است.

همچنین با استفاده از امکانات ویژوال استودیو ۲۰۰۵ (که تاکنون با بعضی از آنها در برنامه نویسي ویندوز آشنا شده ايد) برای ایجاد برنامه های تحت وب، باعث افزایش سرعت در طراحی برنامه ها و نيز افزایش کارابی آنها می شود. با استفاده از توابع و کلاسهاي زيادي که در فضاي نامهاي مختلف .NET وجود دارند می توان به سادگي و به سرعت برنامه های کاربردي قدرتمندی طراحی کرد.

فايلهاي خاص در يك برنامه تحت وب:

هنگامی که در ویژوال استودیو بخواهيد با استفاده از ASP.NET یک برنامه تحت وب ایجاد کنید، فایلهاي مخصوص زيادي را مشاهده خواهيد کرد. اين فایلها از اهميت زيادي برخوردارند و توضیح هر يك از آنها به يك فصل جداگانه نياز دارد. دو فایلی که در زير با آنها آشنا می شويم، فایلهايی هستند که می توانيد با ایجاد تعییراتی در آنها در سرتاسر برنامه تاثير بگذاري. برای اطلاعات بيشتر در مورد اين فایلها می توانيد به سیستم راهنمای ویژوال استودیو (MSDN) و یا سایت اينترنتی <http://msdn2.microsoft.com> مراجعه کنید.

فایل Global.asax

به وسیله‌ی این فایل می‌توانید کدی را در رویدادهای مربوط به کل برنامه اجرا کنید. مهمترین این رویدادها شامل Session_End، Session_Start، Application_End، Application_Start و نیز Application_Error می‌شوند. رویدادهای Application_Start و نیز Application_Error زمانی رخ می‌دهند که برنامه به وسیله‌ی IIS شروع شود و یا بسته شود. یک برنامه‌ی تحت وب زمانی شروع می‌شود که اولین کاربر به سرور متصل شده و بخواهد از آن استفاده کند. همچنین این برنامه زمانی بسته می‌شود که هیچ کاربری در حال استفاده از آن نباشد. رویدادهای Session_End و Session_Start زمانی رخ می‌دهند که یک کاربر جدید بخواهد از برنامه استفاده کند. به عبارت دیگر زمانی که یک کاربر به سرور متصل شده و بخواهد از برنامه استفاده کند، رویداد Session_Start و هنگامی که کاربر بخواهد از برنامه خارج شود رویداد Session_End استفاده کند. البته هنگام استفاده از این رویداد‌ها باید در نظر داشته باشید به علت اینکه بازی هر کاربر یک بار این رویداد فراخوانی می‌شود، ممکن است فشار کاری زیادی را بر سرور متتحمل کند. رویداد آخر نیز رویداد Application_Error است و زمانی فراخوانی می‌شود که خطای در برنامه رخ دهد، اما هیچ قسمتی برای کنترل آن در برنامه وجود نداشته باشد. به این وسیله‌ی می‌توانید به صورت متمرکز، خطاهای عمومی را کنترل کرده و کاربر را به صفحات خطای مناسب بفرستید.

۱۰۷۳ فایل web.config

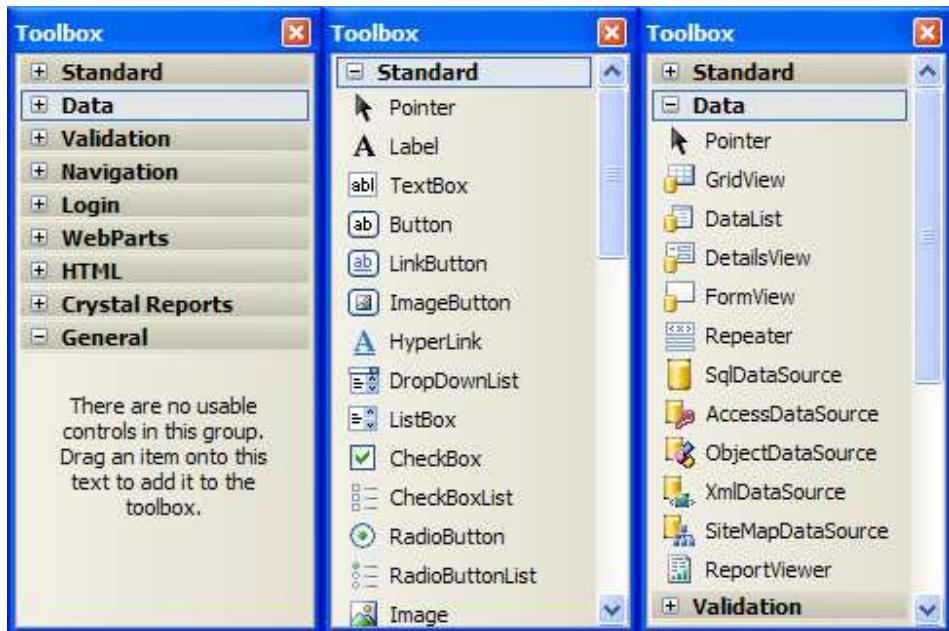
فایل web.config محلی برای ذخیره تنظیمات و پیکربندی برنامه است که به صورت یک سند XML ایجاد می‌شود. در این قسمت می‌توانید تنظیمات مربوط به امنیت برنامه، خطاهای احتمالی در برنامه و بسیاری دیگر را مشخص کنید. در طی این فصل، فقط اطلاعات مربوط به اتصال به بانک اطلاعاتی (ConnectionString) را در این فایل نگهداری می‌کنیم.

۱۰۷۴ استفاده از محیط ویژوال استودیو:

برای طراحی فرم در برنامه‌های تحت وب، می‌توانیم از محیط طراحی ویژوال استودیو که در هنگام طراحی برنامه‌های تحت ویندوز با آن آشنا شدیم استفاده کنیم. هنگام ایجاد این فرم‌ها، می‌توانیم صفحات را به گونه‌ای که با نام code-behind شناخته می‌شوند ایجاد کنیم. به این ترتیب کد HTML تشکیل دهنده ظاهر فرم (که به سمت کلاینت فرستاده می‌شود)، از کدی که برای عملکرد قسمتهای فرم نوشته می‌شود (که معمولاً از زبانهای برنامه نویسی مانند C# و یا VB استفاده می‌کند و در سمت سرور اجرا می‌شوند) جدا خواهد شد. در هنگام طراحی یک فرم وب، سه نمای مختلف در محیط ویژوال استودیو وجود دارد: Code View، Source View و Design. اطلاعات مربوط به نمایen در فایلی با پسوند aspx ذخیره شده و شامل کد HTML تشکیل دهنده ظاهر فرم و یا کد اسکریپت لازم برای تایید صحت داده‌ها است. نمای Code View نیز کد اصلی فرم را که در فایل CS ذخیره شده و به زبان C# است را نمایش می‌دهد. این فایل حاوی کدهایی از فرم است که سمت سرور اجرا می‌شوند و پردازش اصلی صفحه را بر عهده دارند، به عبارت دیگر کد مربوط به وظیفه‌ی اصلی فرم در این فایل وارد می‌شود.

۱۰۷۵ کنترلهای موجود در جعبه ابزار:

هنگامی که بخواهید یک برنامه‌ی تحت وب با استفاده از ویژوال استودیو ایجاد کنید، کنترل‌های عمومی که برای این کار مورد استفاده قرار می‌گیرند در جعبه ابزار نشان داده خواهند شد. اگر جعبه ابزار در محیط ویژوال استودیو دیده نمی‌شود، کلیدهای Ctrl+Alt+X را فشار دهید. مشاهده خواهید کرد که کنترل‌ها در گروه‌ای مختلفی دسته بندی شده‌اند. در شکل ۱-۱۷ نام این گروه‌ها به همراه تعدادی از کنترل‌ها نمایش داده شده است. در سمت چپ گروه‌های کنترل‌ها دیده می‌شود، در وسط کنترل‌های موجود در گروه Standard و در سمت راست نیز کنترل‌های موجود در گروه Data نمایش داده شده‌اند.

شکل ۱-۱۷

جعبه ابزار ویژوال استودیو به طور کامل قابل تنظیم است و می‌توانید با استفاده از منوی که با کلیک راست روی آن نمایش داده می‌شود، کنترل‌های مورد نظر خود را به آن اضافه کرده و یا از آن حذف کنید. همچنین می‌توانید قطعه کدی که زیاد آن را در برنامه استفاده می‌کنید، در جعبه ابزار قرار داده و سپس با کلیک کردن روی آن، قطعه کد مورد نظر را در برنامه قرار دهید. برای اضافه کردن کد به جعبه ابزار می‌توانید آن را انتخاب کرده و سپس با ماوس آن را بکشید و در جعبه ابزار رها کنید. سپس روی آن کلیک راست کرده و Rename را انتخاب کنید تا بتوانید نام آن را به نام با مفهوم تری تغییر دهید. برای استفاده از این کد در برنامه نیز کافی است که مکان نما را به جایی که می‌خواهید کد در آن قرار گیرد ببرید و سپس با ماوس روی کد موجود در جعبه ابزار دوبار کلیک کنید. در طی این فصل کنترل‌های موجود در اغلب این گروه‌ها را، به جز گروه‌های Crystal Reports و Web Parts Login کار خواهیم برد.

ایجاد برنامه‌ها تحت وب:

در این قسمت ابتدا یک برنامه‌ی تحت وب ساده ایجاد خواهیم کرد تا با جنبه‌های مختلف این کار آشنا شویم.

ایجاد یک فرم وب برای پردازش سمت سرور و سمت کلاینت:

برنامه ای که در بخش امتحان کنید بعد ایجاد خواهیم کرد، دارای یک فرم وب خواهد بود که در آن از کنترلهای HTML و نیز کنترلهای سمت سرور استفاده شده است. کنترلهای HTML پردازش را در سمت کلاینت انجام می دهند، اما کنترلهای سمت سرور، پردازش خود را به سرور منتقل می کنند.

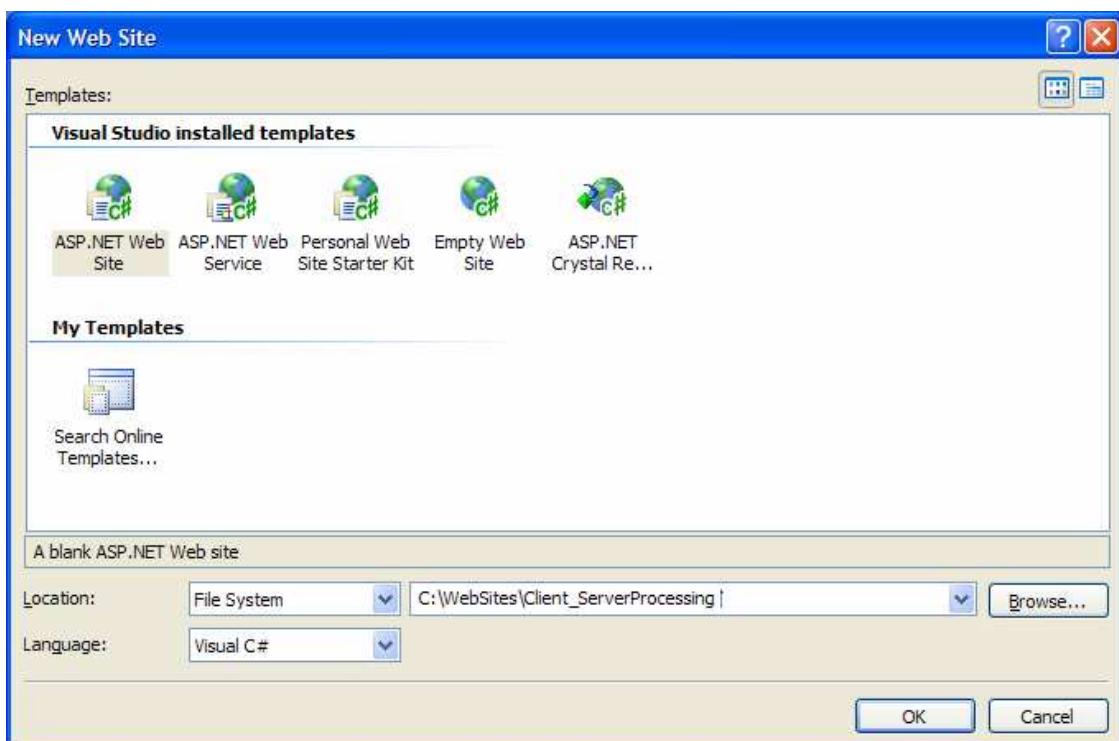
امتحان کنید: پردازش سمت سرور و سمت کلاینت

(۱) با انتخاب گزینه **File** → **New Web Site...** یک پروژه‌ی جدید را ایجاد کنید. در کادر **New Web Site** ویژوال C# را به عنوان زبان انتخاب کرده و از قسمت **Templates** نیز گزینه‌ی **Web Site** را انتخاب کرده کنید. در قسمت **ASP.NET Web Site Location** گزینه‌ی **File System** را انتخاب کرده و در کادر مقابل آدرس **C:\WebsSites\Client_ServerProcessing** را انتخاب کنید. در این صورت با کلیک کردن روی دکمه‌ی **OK** یک وب سایت در کامپیوتر محلی ایجاد خواهد شد که از وب سرور درونی ویژوال استودیو برای تست برنامه استفاده می‌کند. فرم ایجاد وب سایت جدید همانند شکل ۲-۱۷ خواهد بود.

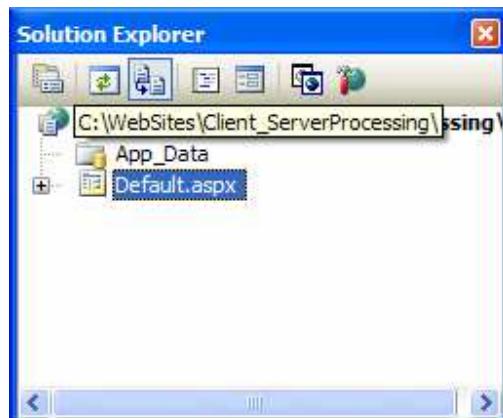
(۲) ویژوال استودیو فایلها و فولدرهای پیش فرض را برای یک وب سایت ایجاد خواهد کرد. پنجره‌ی **Solution Explorer** را در این پروژه مشاهده کنید. این پنجره همانند شکل ۲-۱۷ خواهد بود. همچنین صفحه‌ی مربوط به فایل **default.aspx** نیز در محیط طراحی باز شده است.

(۳) حال باید کنترلهای لازم را به فرم اضافه کنیم. به حالت **Design** بروید و کنترلهای زیر را به فرم اضافه کنید (برای رفتن به حالت **Design** در حالی که فایل **Default.aspx** را مشاهده می‌کنید، یا از پایین محیط طراحی روی عبارت **Design** کلیک کنید و یا کلیدهای **Shift+F7** را فشار دهید). فعلاً لازم نیست که در مورد مکان کنترل‌ها نگران باشید، اما حتماً کنترل‌ها را از گروه‌های **Standard** و **HTML** در جعبه ابزار انتخاب کنید.

- از گروه **Standard** یک کنترل **Label** و دو کنترل **Button** را به فرم برنامه اضافه کنید.
- از گروه **HTML** نیز یک کنترل **Input (Button)** به برنامه اضافه کنید.

شکل ۲-۱۷

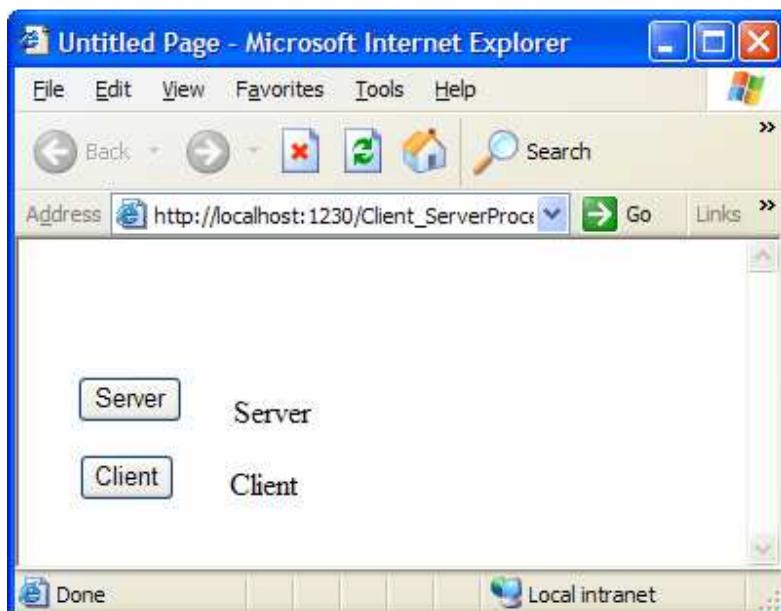
شکل ۳-۱۷

۴) حال خصیت‌های کنترل‌ها را به گونه‌ای تغییر دهید که فرم برنامه همانند شکل ۲-۱۷ شود.

- خاصیت ID از کنترل btnServer را به Standard:Button و خاصیت آن را Text به Server تغییر دهید.
- خاصیت ID از کنترل btnClient را به HTML:Input(Button) و خاصیت آن را به Value Client تغییر دهید.
- خاصیت ID از کنترل Label که در بالا قرار گرفته است را برابر با lblServer و خاصیت Text آن را برابر با Server قرار دهید.

▪ خاصیت ID از کنترل Label Standard که در پایین قرار گرفته است را برابر با Client و خاصیت Text آن را برابر با lblClient قرار دهید.

(۵) حال با پایین نگه داشتن کلید Ctrl، چهار کنترل موجود در فرم را انتخاب کرده، سپس گزینه **Layout ➔ Position ➔ Absolute** را از نور منوی ویژوال استودیو انتخاب کنید. به این ترتیب می توانید مکان کنترل ها را همانند فرم های تحت ویندوز در فرم برنامه مشخص کنید. حال موقعیت کنترل ها در فرم را همانند شکل ۴-۱۷ تنظیم کنید. بعد از اتمام این کار کلیدهای Ctrl+F5 را فشار دهید تا برنامه بدون دیاگ کردن اجرا شود و فرم برنامه را در مرورگر خود مشاهده کنید.

شکل ۴-۱۷

(۶) مرورگر را بیندید تا مجدداً به ویژوال استودیو برگردید. بر روی دکمه **btnServer** دو بار کلیک کنید تا متد **Click** این کنترل ایجاد شود. بسته به تنظیماتی که انجام داده اید، این متد یا در یک فایل کد مجزا ایجاد خواهد شد (روش Code-Behind) و یا در همان فایل aspx. و در کنار کدهای HTML مربوط به ظاهر برنامه ایجاد می شود. کد مشخص شده در زیر را به این رویداد اضافه کنید:

```
protected void btnServer_Click(object sender, EventArgs e)
{
    lblServer.Text = "Changed";
}
```

با فشار دادن کلیدهای Ctrl+F5 مجدداً برنامه را اجرا کرده و سپس روی دکمه **Server** کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که متن درون کنترل Label به عبارت **Changed** تغییر می کند.

۷) خوب، حالا همین مراحل را برای کنترل (Button) HTML انجام می دهیم و همچنین عنوان فرم را نیز عوض می کنیم. در حالی که در حالت Design هستید، از کادر بالای پنجره‌ی Properties گزینه‌ی My First Page را انتخاب کرده و سپس خاصیت Title را به Document میرود. حال باید کد مربوط به دکمه‌ی Client را وارد کنیم. همانطور که در قسمت قبل نیز گفتم به علت اینکه این کد باید در سمت کلاینت انجام شود، پس باید به یکی از زیانهای اسکریپت نویسی نوشته شود. در اینجا از زبان اسکریپت نویسی JavaScript استفاده می کنیم، زیرا هم شباهت زیادی به C# دارد و هم توسط همه‌ی مرورگرها پشتیبانی می شود. پس به حالت Source بروید و از کادر سمت چپ بالای قسمت کد نویسی (کادر Client) گزینه‌ی Object & Events را از کادر سمت راست گزینه‌ی onclick انتخاب کنید. به این ترتیب متدهای مربوط به رویداد onclick کنترل Client را ایجاد می شود. کد زیر را در این رویداد وارد کنید:

```
function btnClient_onclick() {
    document.getElementById("lblClient").innerText =
        "Changed";
    document.getElementById("lblServer").innerText =
        "Server";
}
```

۸) برنامه را با فشار دادن کلید Ctrl+F5 اجرا کرده و عملکرد هر دو دکمه را تست کنید.

چگونه کار می کند؟

خوب، مشاهده کردید که ایجاد برنامه‌های تحت وب شباهت زیادی به ایجاد برنامه‌های تحت ویندوز دارد. این یکی از مزایای ویژوال استودیو.NET. به شمار می رود که یک برنامه نویس تحت وب، می تواند با خواندن مطالب بسیار کمی به برنامه نویسی تحت ویندوز بپردازد و یا بر عکس. بهتر است برای بررسی برنامه ابتدا از کد HTML نوشته شده برای آن شروع کنیم. اولین خط این کد، راهنمای^۱ Page نامیده می شود:

```
<%@ Page Language="C#" AutoEventWireup="true"
CodeFile="Default.aspx.cs" Inherits="_Default" %>
```

بر حسب تنظیماتی که برای نوشتن برنامه انجام می دهید، ویژوال استودیو خصیصه‌های مختلفی را در این قسمت تنظیم می کند. راهنمای Page که در این قسمت مشاهده می کنید، دارای بیش از ۳۰ خصیصه‌ی مختلف است که می توان آنها را با مقادیر گوناگونی تنظیم کرد. در این قسمت فقط درباره‌ی خصیصه‌هایی که به صورت پیش فرض در این راهنمای وجود دارد صحبت خواهیم کرد. برای مطالعه در مورد بقیه‌ی این موارد می توانید در سیستم راهنمای ویژوال استودیو (MSDN) و یا در سایت <http://msdn2.microsoft.com> عبارت @Page را جستجو کنید.

اولین خصیصه‌ای که در راهنمای Page وجود دارد، خصیصه‌ی Language است. در این قسمت زبان برنامه نویسی که کدهای سمت سرور این فایل با آن نوشته شده اند را مشخص می کنید. دومین خصیصه AutoEventWireup است و

¹ Page Directive

مقدار پیش فرض آن برابر با `False` است. مقدار پیش فرض این خصیصه برابر با `true` است و اگر آن را برابر با `false` قرار ندهید، متدهای مربوط به رویداد های خاصی ممکن است دو بار فراخوانی شوند. مایکروسافت توصیه می کند که همواره این خصیصه را برابر با `true` قرار دهید. خصیصه `CodeFile` بعدی است. اگر این فایل به صورت `Code-Behind` نوشته شود، یعنی کد هایی از آن که باید در سمت سرور اجرا شوند در یک فایل جداگانه ذخیره شده است. در این صورت این خصیصه نام فایل حاوی کد سمت سرور را نگهداری می کند. آخرین خصیصه نیز، خصیصه `Inherits` است و شامل نام کلاسی است که صفحه ای وب جاری از آن مشتق می شود.

خط بعدی، خط `DOCTYPE !` است. این خط به مرورگر IE نسخه ۶ و بالاتر اعلام می کند که این فایل با `XHTML` ۱.۱ که به وسیله `W3C` برای زبان انگلیسی مشخص شده است هماهنگی دارد.

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional
//EN" "http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-
transitional.dtd">
```

خط بعدی اولین خطی است که شامل دستور `HTML` است. در بیشتر مواقع خصیصه `HTML` خاصی درون این دستور تنظیم نمی شود. در اینجا ویژوال استودیو درون این دستور خصیصه ای را تنظیم می کند تا مشخص کند که فضای نام مربوط به تگهای ایجاد شده به وسیله ای کاربر برابر با `"http://www.w3.org/1999/xhtml"` است. اگر به این سایت بروید، فضای نام `XHTML` تعریف شده ای به وسیله `W3C` را مشاهده خواهید کرد.

```
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
```

دستور بعدی که در فایل قرار دارد، دستور `HEAD` است. عناصری که درون این تگ قرار می گیرند، در صفحه نمایش داده نمی شوند اما ممکن است در ظاهر صفحه تاثیر داشته باشند. در این تگ می توانیم از تگهای `TITLE`, `META`, `SCRIPT`, `STYLE`, `LINK` و `STYLE` یا چندین تگ دیگر استفاده کرده و ظاهر برنامه را تنظیم کنیم. تگهای `STYLE` و `LINK` در این بخش، هر دو برای اضافه کردن کدهای CSS به کار می روند. در ادامه ای این فصل بیشتر با کدهای CSS آشنا خواهیم شد.

اولین تگی که در قسمت `HEAD` قرار دارد `TITLE` است. این تگ عنوان پنجره ای مرورگر را مشخص می کند که صفحه در آن نمایش داده می شود. بعد از آن نیز یک تگ `SCRIPT` قرار دارد و دستورات `JavaScript` که برای اجرا شدن در سمت کلاینت نوشته بودیم در این قسمت قرار گرفته اند.

تگ `Script` قسمتی را تعریف می کند تا بتوانیم دستوراتی را که می خواهیم در سمت کلاینت اجرا شوند را در آن قرار دهیم. در این برنامه تنها متدی که ایجاد کرده ایم، متد مربوط به رویداد `onClick` از کنترل `btnClient` است. زمانی که کاربر روی این دکمه کلیک کند، دستورات نوشته شده در این متد اجرا می شوند. در خط اول این متد نیز با فراخوانی متد `getElementById`، کنترلی را در فرم پیدا می کنیم که شناسه ای آن برابر با `lblClient` باشد. بعد از پیدا کردن این کنترل در فرم، خاصیت `innerText` آن را برابر با `Changed` قرار می دهیم. در خط بعد نیز همین روش را برای پیدا کردن کنترل `lblServer` به کار برد و خاصیت `innerText` آن را برابر با `Server` قرار می دهیم.

```
<head runat="server">
    <title>My First Page</title>
    <script language="javascript" type="text/javascript">
        // <!CDATA[

        function btnClient_onclick() {
```

```

document.getElementById("lblClient").innerText =
    "Changed";
document.getElementById("lblServer").innerText =
    "Server";
}

// ]]>
</script>
</head>

```

نکته ای که ممکن است به آن توجه نکرده باشید، روشی است که دو کنترل Button در فرم برای فراخوانی رویداد های خود استفاده می کنند. البته متوجه شدن این مورد هنگامی که سایت ایجاد شده را در کامپیوتر خودتان اجرا می کنید کار سختی است، اما مجدداً به صفحه ای وب در مرورگر برگردید و هنگامی که روی این دو دکمه کلیک می کنید نوار وضعیت را مشاهده کنید. مشاهده خواهید کرد هنگامی که روی دکمه ای Server کلیک می کنید، نوار سبز رنگی در پایین مرورگر پر می شود (البته با سرعت). این مورد نشان می دهد که هنگامی که روی دکمه ای Server کلیک می کنید، صفحه به سمت سرور فرستاده شده و پردازش مربوط به این رویداد در سرور انجام می شود. اما زمانی که روی دکمه ای Client کلیک کنید، پردازش مربوط به آن در سمت کلاینت انجام می شود و لازم نیست که هیچ داده ای به سمت سرور فرستاده شود. تفاوت این دو مورد زمانی به شدت مشخص می شود که بخواهید از طریق یک اتصال Dial-Up به اینترنت متصل شده و از این سایت استفاده کنید، بنابراین باید زمانی که کد های خود را به صورت runat="server" می نویسید این نکته را نیز در نظر داشته باشید. بعد از تگ HEAD وارد تگ BODY خواهیم شد. این تگ جایی است که ویژوال استودیو کنترلهای موجود در فرم را قرار می دهد.

```

<body>
    <form id="form1" runat="server">

```

مشاهده می کنید که در تگ فرم، خصیصه ای runat به وسیله ای ویژوال استودیو برابر با server قرار گرفته است. این خصیصه مشخص می کند که در این فرم کنترل هایی قرار گرفته است که باید در سرور پردازش شوند. بهتر است قبل از ادامه ای برنامه، مقداری درباره ای کد HTML ای که در حال مشاهده ای آن هستید و تفاوت آن با کد HTML ای که به وسیله ای مرورگرها در ک شده و قابل نمایش داده شدن است صحبت کنیم. کدی که در این قسمت توسط ویژوال استودیو تولید می شود، کد HTML استاندارد نیست. بنابراین اگر این کد را در یک فایل منتهی وارد کرده و سپس آن را با پسوند .html ذخیره کنید و بخواهید که فایل ایجاد شده را به وسیله ای یک مرورگر مشاهده کنید، نتیجه ای مطلوب را دریافت نخواهید کرد (می توانید این کد را در برنامه ای مانند notepad وارد کرده و سپس در فایل با پسوند .html ذخیره کنید. سپس آن را با مرورگر اینترنت خود باز کنید تا ببینید که چه چیزهایی نمایش داده می شوند). در توضیح این مورد می توان گفت که زبان HTML دارای کنترلهای محدودی است که طراحی صفحات اینترنتی پیچیده با استفاده از این کنترل ها بسیار مشکل است (کنترل هایی که در گروه HTML در جعبه ابزار وجود دارند، کنترلهای موجود در زبان HTML هستند). ویژوال استودیو برای اینکه کار طراحی صفحات وب را ساده تر کند، با استفاده از کنترلهای HTML استاندارد، کنترلهای جدید دیگری را ایجاد کرده است که به کنترلهای سرور معروف هستند و باید در سمت سرور پردازش شوند. برای مثال ویژوال استودیو کنترل GridView را ایجاد کرده است و تا حد ممکن سعی کرده است که این کنترل مشابه کنترل DataGridView در برنامه های ویندوزی باشد تا برنامه نویس بتواند به سادگی از آن در برنامه های خود استفاده کند. اما زبان HTML استاندارد چنین کنترلی ندارد و ویژوال استودیو وسیله ای کنترلهای دیگری مانند Table و ...، کنترل GridView مورد نظر را ایجاد می کند.

بنابراین تمام تگ هایی که با ASP شروع می شوند در حقیقت کنترلهای مخصوص ویژوال استودیو هستند. هنگامی که کاربر درخواست مشاهده ی یکی از این صفحات را به سرور می فرستد، ASP.NET کد آن صفحه را استخراج کرده و کد HTML معادل آن را تولید می کند، به عبارت دیگر به جای کنترلهای مخصوص ویژوال استودیو کنترلهای استاندارد HTML را قرار می دهد. سپس کد HTML ایجاد شده را به سمت کلاینت می فرستد تا در مرورگر نمایش داده شود.

نکته: برای بررسی این مورد می توانید یک صفحه ی وب شامل چندین کنترل سرور مختلف ایجاد کرده و سپس آن صفحه را به وسیله ی ویژوال استودیو اجرا کنید. بعد از اینکه صفحه در مرورگر نمایش داده شد، در اینترنت اکسپلورر از منوی View گزینه ی ASP.NET را انتخاب کنید. کدی که در این قسمت نمایش داده می شود، کد HTML تولید شده به وسیله ی Source است که برای کنترلهای مرورگر نظر شما ایجاد شده است.

خوب، با این توضیح می توانیم به ادامه می بررسی برنامه برگشته و آن را با دقت بیشتری مرور کنیم. هنگامی که در صفحه ی وب روی دکمه ی Server کلیک می کنید، باید فرم به سمت سرور فرستاده شود تا پردازش مربوط به این دکمه در سمت سرور انجام شده و نتیجه ی آن به کلاینت برگردد. برای این کار HTML ای مشابه زیر را تولید می کنند:

```
<form name="form1" method="post" action="Default.aspx"
id="form1">
    <input type="submit" name="btnServer" value="Server"
        style="z-index: 100; left: 30px; position: absolute;
        top: 70px" id="btnServer" />
```

بنابراین مرورگر متوجه می شود که کنترل Submit یک دکمه از نوع HTML است. در کد HTML وظیفه ی Submit این است که اطلاعات موجود در فرم را به سمت سرور وب برگرداند. اطلاعات مشخص شده در تگ Form نیز مشخص می کند که این فرم باید با استفاده از متد post اطلاعات خود را به صفحه ی Default.aspx در سرور بفرستد.

خوب، بهتر است که به ادامه می کد موجود در ویژوال استودیو بپردازیم. قسمت آخر کدی که در نمای Source دیده می شود، تگ های مربوط به کنترل هایی است که در فرم قرار دادیم:

```
<div>
    <asp:Button ID="btnServer" runat="server"
        OnClick="btnServer_Click" Style="z-index: 100;
        left: 30px; position: absolute; top: 70px"
        Text="Server" />
    <asp:Label ID="lblServer" runat="server" Style="z-
        index: 101; left: 110px; position: absolute;
        top: 79px" Text="Server"></asp:Label>
    <asp:Label ID="lblClient" runat="server" Style="z-
        index: 102; left: 108px; position: absolute;
        top: 116px" Text="Client"></asp:Label>
    <input id="btnClient" style="z-index: 103; left:
        31px; position: absolute; top: 110px"
        type="button" value="Client" onclick="return
        btnClient_onclick()" />
```

```

</div>
</form>
</body>
</html>

```

کد وارد شده در متده مربوط به رویداد Click کنترل btnServer نیز کاملاً واضح است، زیرا شباهت زیادی به کدهای برنامه‌های ویندوزی دارد. در این کد فقط خاصیت Text کنترل lblServer را برابر با Changed قرار می‌دهیم:

```

protected void btnServer_Click(object sender, EventArgs e)
{
    lblServer.Text = "Changed";
}

```

به این ترتیب اولین صفحه‌ی وب خود را با 2 ASP.NET ایجاد کردیم. در این تمرین با تعدادی از کنترلهای ابتدایی آشنا شدیم و همچنین تفاوت بین کنترلهای سرور و نیز کنترلهای HTML را بررسی کردیم. در قسمت بعد، در مورد چگونگی دریافت داده‌ها و نیز نحوه‌ی تایید صحت داده‌های ورودی صحبت خواهیم کرد.

دریافت اطلاعات و اعتبار سنجی آنها:

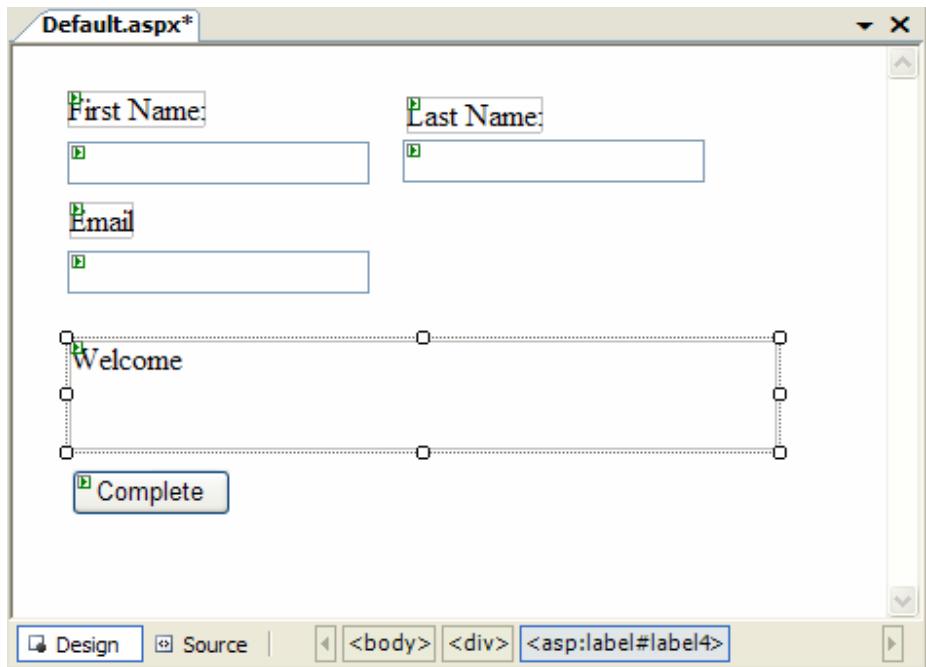
یکی از کارهایی که در اغلب برنامه‌های تحت وب لازم است که داده‌هایی را از کاربر جمع آوری کرده و سپس آنها را به سرور بفرستد تا پردازش شوند. برای مثال حتماً تا کنون با صفحات مربوط به ایجاد یک اکانت کاربری جدید و یا ثبت یک درخواست در سایتها مواجه شده‌اید. این صفحات دارای چندین کادر متنی^۱ هستند که داده‌های مورد نیاز را از شما دریافت کرده و پس از تایید صحت آنها، آن را برای پردازش به سمت سرور می‌فرستند. در بخش امتحان کنید بعد، با کنترلهای ابتدایی مربوط به تایید صحت داده‌های ورودی و نیز نحوه‌ی دسترسی به اطلاعاتی که کاربر در یک فرم وب وارد کرده است آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: ورود اطلاعات و تایید صحت آنها

- (۱) با استفاده از گزینه‌ی ...File در نوار منوی ویژوال استودیو، یک سایت وب جدید به نام DataEntry ایجاد کنید.
- (۲) چهار کنترل Label سه کنترل TextBox و یک کنترل Button را به صفحه‌ی Default.aspx اضافه کنید. برای اضافه کردن این کنترل‌ها از کنترلهای سرور موجود در گروه استفاده کنید. با استفاده از منوی Layout، نحوه‌ی قرار گیری کنترل‌ها را به Standard تغییر داده و سپس کنترل‌ها را همانند شکل ۵-۱۷ در فرم قرار دهید.

^۱ مانند کنترلهای TextBox در برنامه‌های ویندوزی

^۲ برای مثال اطمینان از اینکه شماره تلفن وارد شده به وسیله‌ی شما شامل حرف و یا کارکتر غیر مجاز نیست و یا قبل از فشار دادن کلید ثبت، کادرهای لازم را کامل کرده باشید.

شکل ۱۷

(۳) حال خاصیتهای هشت کنترل موجود در فرم و نیز DOCUMENT را به صورت زیر تغییر دهید:

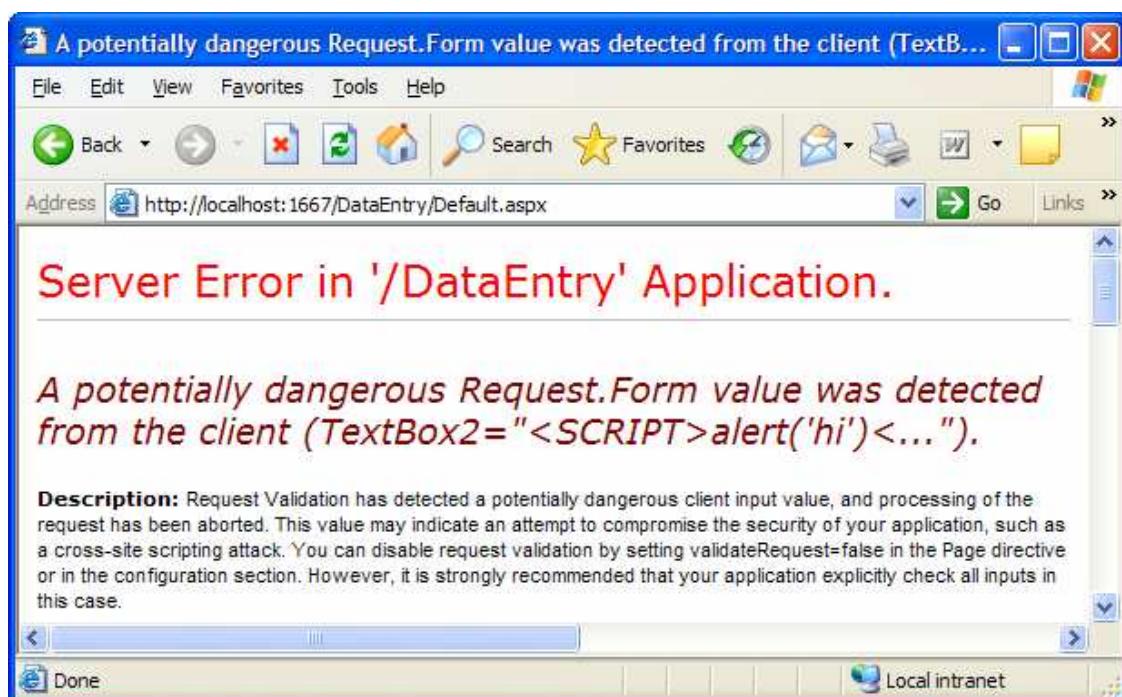
- خاصیت Title در Document را به Data Entry And Validation تغییر دهید.
- خاصیت ID کنترل Button را به btnComplete و خاصیت Text آن را به Complete تغییر دهید.
- خاصیت ID اولین کنترل TextBox را به txtFirstName تغییر دهید.
- خاصیت ID مربوط به دومین TextBox را به txtLastName تغییر دهید.
- خاصیت ID سومین TextBox را به txtEmail تغییر دهید.
- خاصیت ID اولین Label، را به lblFirstName و خاصیت Text آن را به First Name تغییر دهید.
- خاصیت ID دومین Label را به lblLastName و خاصیت Text آن را به Last Name تغییر دهید.
- خاصیت ID سومین Label را به lblEmail و خاصیت Text آن را به Email تغییر دهید.
- خاصیت ID مربوط به چهارمین Label را به lblWelcome و خاصیت Text آن را به Welcome تغییر دهید.

(۴) با فشار دادن کلید های Ctrl+F5 برنامه را اجرا کنید. هنگامی که صفحه نمایش داده شد، سه کادر متى را در فرم مشاهده خواهید کرد. برای بررسی عملکرد این کنترل ها، اطلاعات خود را در این کادر ها وارد کرده و سپس روی دکمه Complete کلیک کنید. مشاهده می کنید که داده های شما به سمت سرور فرستاده شده و سپس فرم به همان

صورت قبلی نمایش داده می شود (بدون اینکه داده های وارد شده در فرم تغییری کنند). این مرتبه کد اسکریپت مشخص شده در زیر را در کادر First Name وارد کرده و سپس روی دکمه Complete کلیک کنید:

```
<SCRIPT>alert('hi')</SCRIPT>
```

مشاهده خواهید کرد که صفحه ی خطایی همانند شکل ۶-۱۷ به وسیله ی ویژوال استودیو نمایش داده می شود. ASP.NET 2 دارای خاصیتی است که Request Validation می شود. به وسیله ی این خاصیت داده هایی که به وسیله ی کاربر در فرم برنامه وارد شده است قبل از پردازش شدن به وسیله ی سرور، بررسی می شوند که شامل کدهای خطرناکی نباشند. در آخر نیز می توانید ترتیب حرکت بین کنترل ها را با استفاده از کلید Tab بررسی کنید. همانند برنامه های ویندوزی، برای تغییر این مورد می توانید از خاصیت TabIndex کنترل ها استفاده کرده و یا آنها را با ترتیب مورد نظر در فرم قرار دهید.

شکل ۶-۱۷

(۵) حال می خواهیم از داده هایی که کاربر وارد کرده است در برنامه استفاده کنیم. ابتدا باید به قسمت کد سرور مربوط به این فایل برویم. راحت ترین روش برای این انجام این کار فشار دادن کلید F7 است. اما در این قسمت می خواهیم که در متد مریبوط به رویداد Form_Load کدی را وارد کنیم. پس در نمای Design روی فرم برنامه دو بار کلیک کنید تا متد مریبوط به این رویداد به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
protected void Page_Load(object sender, EventArgs e)
{
    if (Page.IsPostBack)
    {
```

```

    // If this is a postback and not the initial page
    // load Display the data to the user
    this.lblWelcome.Text = "Hello " +
        this.txtFirstName.Text + " " +
        this.txtLastName.Text + "<BR>" +
        "Your email address is " +
        this.txtEmail.Text;
    }
}

```

۶) حال باید از صحت داده های ورودی به وسیله‌ی کاربر مطمئن شویم. در ویژوال استودیو کنترل‌هایی برای این کار وجود دارد. برای مشاهده‌ی این کنترل‌ها با فشار دادن مجدد کلید F7 به نمای Design برگردید و سپس در جعبه ابزار روی گروه Validation کلیک کنید. کنترل‌هایی که در این قسمت قرار دارند برای کنترل صحت داده‌های وارد شده به وسیله‌ی کاربر در نظر گرفته شده‌اند. با استفاده از این قسمت از جعبه ابزار، دو کنترل ValidationSummary و یک کنترل RequiredFieldValidator را به فرم اضافه کرده و سپس با استفاده از منوی Layout نحوه‌ی قرار گیری آنها را در فرم به Absolute تغییر دهید.

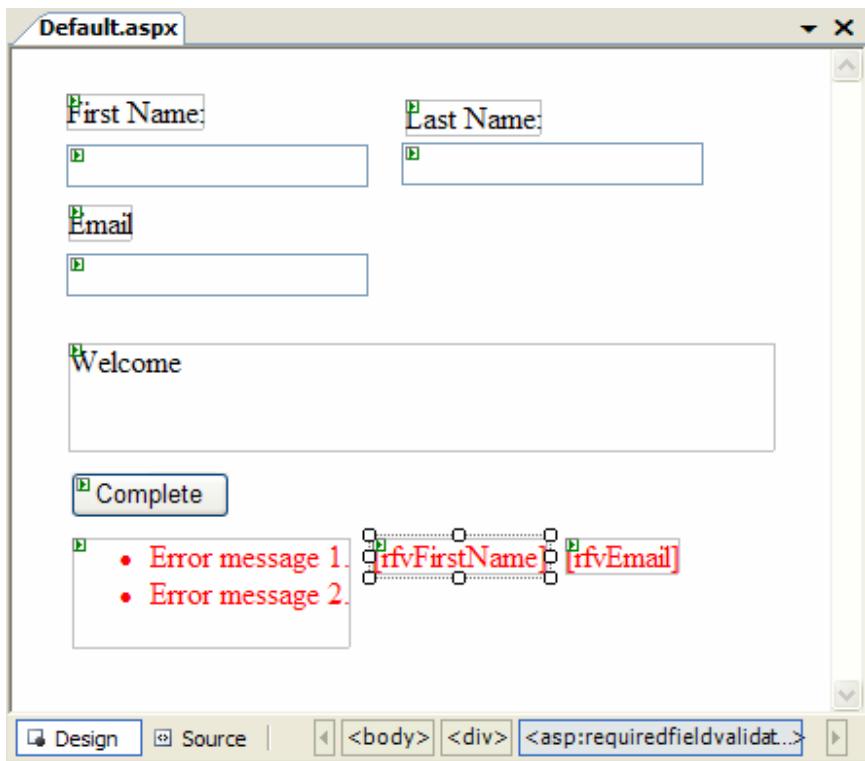
خاصیت کنترل RequiredFieldValidator اول را به صورت زیر تغییر دهید.

- خاصیت ID را برابر با rfvFirstName قرار دهید.
- خاصیت Display را به None تغییر دهید.
- خاصیت ControlToValidate txtFirstName را به txtFirstName تغییر دهید.
- خاصیت ErrorMessage را به First name is required تغییر دهید.

خاصیت دومین کنترل RequiredFieldValidator را نیز به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت ID را به rfvEmail تغییر دهید.
- خاصیت Display را به None تغییر دهید.
- خاصیت ControlToValidate txtLastName را به txtLastName تغییر دهید.
- خاصیت ErrorMessage را به Email is required تغییر دهید.

خاصیت ID کنترل ValidationSummary را نیز به ValidationSummary تغییر دهید. فرم تکمیل شده‌ی برنامه باید مشابه شکل ۷-۱۷ باشد.

شکل ۷-۱۷

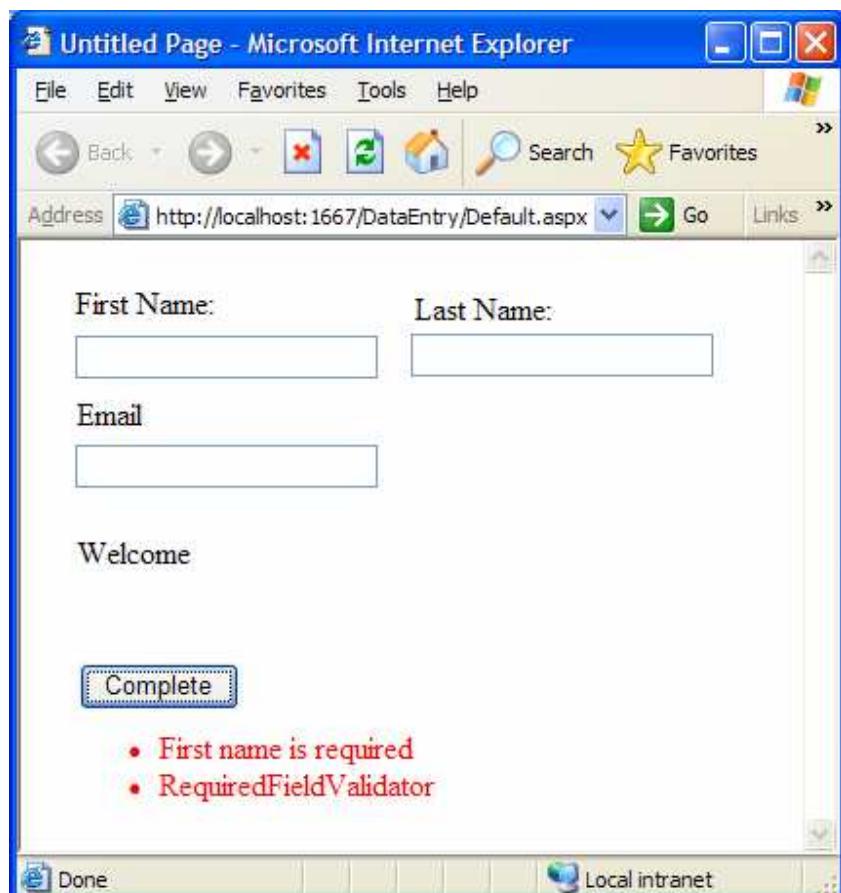
۷) برنامه را اجرا کرده و بدون اینکه در کادرهای FirstName و Email عبارتی را وارد کنید، روی دکمه **Complete** کلیک کنید. پیغام خطای مشابه شکل ۸-۱۷ نمایش داده خواهد شد.

نکته: این مثال نشان می‌دهد که تایید صحت داده‌های ورودی در ASP.NET چقدر ساده و سریع می‌تواند انجام شود. همانطور که مشاهده کردید در گروه Validation در جعبه ابزار کنترلهای دیگری نیز برای این کار وجود دارند. برای مثال کنترل CompareValidator برای بررسی این مورد است که عبارت وارد شده در یک کادر حتماً با عبارت خاصی برابر باشد. این عبارت خاص می‌تواند شامل یک مقدار ثابت، مقدار وارد شده در یک کنترل دیگر و یا حتی مقداری از یک بانک اطلاعاتی باشد. کنترل RangeValidator برای بررسی این مورد به کار می‌رود که داده‌ی وارد شده حتماً در بازه‌ی خاصی باشد. برای مثال حتماً سنی که کاربر وارد کرده است بین ۱۸ تا ۳۵ باشد.

چگونه کار می‌کند؟

مشاهده کردید بدون اینکه کدی را وارد کنید، می‌توانید از کاربر بخواهید که قبل از ارسال فرم به سرور کادرهای لازم را تکمیل کند. برای اطمینان از این که کاربر کادری را تکمیل کرده است یا نه می‌توانید از کنترل RequiredFieldValidator استفاده کنید. تنظیم این کنترل هم بسیار ساده است. کافی است که خاصیت ErrorMessage آن را برابر با پیغام خطایی قرار دهیم که می‌خواهیم نمایش داده شود. این پیغام خطای در دو مکان مختلف می‌تواند نمایش داده شود: یکی در همان مکانی که کنترل قرار گرفته است و دیگری در کنترل ValidationSummary در این قسمت با تنظیم خاصیت Display با ValidationSummary از نمایش داده شدن پیغام خطای به وسیله‌ی RequiredFieldValidator جلوگیری کرده و فقط آن را

در نمایش داده ایم، خاصیت ValidationSummary نیز باید برابر با نام کنترلی ControlToValidate قرار گیرد که می خواهیم حتماً کاربر آن را کامل کند.

شکل ۸-۱۷

```
<asp:RequiredFieldValidator ID="rfvFirstName"
    runat="server" ControlToValidate="txtFirstName"
    Display="None" ErrorMessage="First name is required"
    Style="z-index: 108; left: 185px; position: absolute;
    top: 251px">
</asp:RequiredFieldValidator>
```

کنترل ValidationSummary به عنوان یک محل مرکزی برای نمایش تمام خطاهایی که در فرم به وجود آمده است به کار می رود. اگر نخواهید از این کنترل در فرم خود استفاده کنید، می توانید خاصیت Display هر یک از کنترلهای اعتبار سنجی داده ها را برابر با Static قرار دهید تا پیغام خطا در محدوده‌ی همان کنترل نمایش داده شود. همانطور که مشاهده کردید برای نمایش پیغام های خطا در کنترل ValidationSummary به هیچ تنظیمات اضافی در فرم نیاز نیست. فقط کافی است این کنترل را در محلی از فرم قرار دهید که می خواهید پیغام های خطا در آن قسمت نمایش داده شوند.

```
<asp:ValidationSummary ID="ValidationSummary"
```

تنها کدی که در این قسمت وارد کردیم، کد مربوط به متدهای `Form_Load` بود. در این کد ابتدا با استفاده از خاصیت `PostBack` بررسی می‌کنیم که آیا فرم برای اولین بار است که در این مرورگر نمایش داده می‌شود یا نه؟ متدهای `Load` در فرم‌های وب با فرم‌های ویندوزی از چند جهت تفاوت دارد. یکی از این موارد این است که این متدهای فرم‌های وب معمولاً چندین بار فراخوانی می‌شود، در صورتی که در فرم‌های ویندوزی این متدهای فقط یک بار فراخوانی می‌شوند و آن نیز زمانی بود که فرم در حال `Load` شدن در حافظه بود.

در فرم‌های وب هنگامی که کاربر تقاضای مشاهده‌ی فرم را می‌کند، متدهای `Load` فرم برای اولین بار فراخوانی شده و فرم در مرورگر کاربر نمایش داده می‌شود. سپس هنگامی که کاربر به هر روشی (برای مثال با کلیک کردن روی یکی از دکمه‌های فرم) فرم را به سمت سرور فرستاد، متدهای `Load` مجددًا فراخوانی می‌شود. اما این بار خاصیت `IsPostBack` برابر با `True` شده است. بنابراین اگر بخواهیم عملی فقط در اولین بار رخداد `Load` اجرا شود، می‌توانیم آن را در شرط `IsPostBack == False` قرار دهیم. اما در اینجا می‌خواهیم هنگامی متن داخل کنترل `lblWelcome` تغییر کند که متدهای `IsPostBack` کاربر روی دکمه `Complete` کلیک کرده باشد. به عبارت دیگر می‌خواهیم زمانی این متن تغییر کند که متدهای `IsPostBack` به علت کلیک کردن کاربر روی یکی از دکمه‌های فرم فراخوانی شود. پس آن را در شرط `IsPostBack == True` قرار می‌دهیم:

```
if (Page.IsPostBack)
{
    // If this is a postback and not the initial page
    // load Display the data to the user
    this.lblWelcome.Text = "Hello " +
        this.txtFirstName.Text + " " +
        this.txtLastName.Text + "<BR>" +
        "Your email address is " +
        this.txtEmail.Text;
}
```

طراحی ظاهر سایت:

در گذشته یکی از عمدۀ ترین مشکلات طراحی سایت، ایجاد ظاهری ثابت و پایدار برای آن در تمام صفحات تشکیل دهنده‌ی سایت بود، به گونه‌ای که بتوان به سادگی آن را کنترل کرد و یا تغییر داد. طراحان سایت با ایجاد کنترلهای سفارشی و قرار دادن آنها در تمامی صفحات و یا استفاده از چندین روش دیگر سعی می‌کردند به چنین هدفی دست پیدا کنند. استفاده از این روشها در اغلب موارد جوابگو بود، اما مشکل عده‌ای که ایجاد می‌کرد این بود که طراح سایت نمی‌توانست مطمئن شود که تمام کنترلهای سفارشی که ایجاد شده اند در مکان خود قرار دارند. برای انجام این کار زمان زیادی پاید صرف می‌شد و با کوچکترین تغییری که در محتوی سایت به وجود می‌آمد، یک نفر باید مسئول می‌شد تا تمام قسمتهای سایت را بررسی کرده و از درست بودن ظاهر آنها مطمئن شود.

در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ با استفاده از ابزارهایی مانند `Theme`، فرم‌های اصلی و یا بسیاری از ابزارهای دیگر می‌توان ظاهری ثابت . پایدار را برای تمام قسمتهای سایت ایجاد کرد. در بخش امتحان کنید بعد، با تعدادی از این ابزارها آشنا خواهیم شد.

امتحان کنید: ایجاد اولین وب سایت

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک وب سایت جدید به نام SiteLookAndFeel ایجاد کنید.
- (۲) برای شروع برنامه، باید چندین فایل و یا فolder را به برنامه اضافه کنید. ابتدا روی نام پروژه در پنجره Solution Explorer کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه Add New Item را انتخاب کنید. از کادری که نمایش داده می شود گزینه Master Page را انتخاب کرده و روی گزینه Add کلیک کنید.
- (۳) راهنمای Default.aspx در فرم Page را به صورت زیر تغییر دهید تا از MasterPage ایجاد شده استفاده کند:

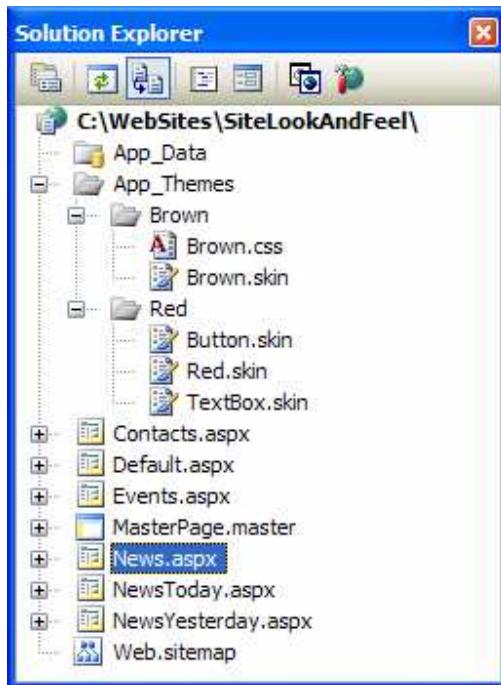
```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile("~/MasterPage.master"
    AutoEventWireup="true" CodeFile="Default.aspx.cs"
    Inherits="_Default" %>
```

- (۴) فایلها و فolderهای مشخص شده در زیر را به برنامه اضافه کنید.

■ یک فolder به فolder اصلی سایت اضافه کرده و نام آن را برابر با Red قرار دهید. برای این کار در پنجره Solution Explorer روی نام برنامه کلیک راست کرده و از منوی باز شده، گزینه Add ASP.NET Folder ➔ Theme را انتخاب کنید. به این ترتیب یک فolder اصلی به نام App_Theme به سایت اضافه شده و یک زیر فolder نیز به در آن ایجاد می شود. نام فolderی که درون فolder App_Theme ایجاد شده است را به Red تغییر دهید. سپس فolder دیگری به نام brown.skin در Brown App_Theme اضافه کنید و بعد از این کار یک فایل به نام brown.skin به نام Style Sheet... را انتخاب کنید. سپس با استفاده از کادر باز شده یک فایل از نوع Red نیز سه فایل به نامهای Brown.css را به فolder Brown اضافه کنید. در فolder Red اضافه کنید (برای اضافه کردن این فایلها می توانید روی فolder کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه Add New Item... را انتخاب کنید. سپس با استفاده از کادر باز شده یک فایل از نوع Skin File با نامهای مشخص شده را به فolder اضافه کنید).

■ با کلیک کردن روی نام برنامه در پنجره Solution Explorer و انتخاب گزینه Add و انتخاب گزینه New پنجم فرم وب جدید به نامهای News.aspx و Events.aspx NewsToday.aspx NewsYesterday.aspx Add را به سایت خود اضافه کنید. هنگام اضافه کردن این فرم ها، در پنجره Contacts.aspx گزینه Select master page را انتخاب کنید. به این ترتیب قبل از ایجاد فرم کادر Select a Master Page نمایش داده می شود و به شما این اجازه را می دهد تا یک Master Page برای فرم خود انتخاب کنید. در این کادر نیز Master Page ای Master Page که در ابتدای این قسمت ایجاد کرده بودیم را انتخاب کرده و روی دکمه OK کلیک کنید تا فرم وب مورد نظر ایجاد شود.

در آخر نیز باید یک فایل از نوع Site Map به برنامه اضافه کنیم. برای این کار روی نام پروژه در پنجره Solution Explorer کلیک راست کرده و سپس گزینه **Add New Item** را انتخاب کنید. از کادر **Site Map** گزینه **Add New Item** را انتخاب کرده و روی دکمه **OK** کلیک کنید. بعد از اتمام این کار پنجره **Solution Explorer** باید مشابه شکل ۹-۱۷ باشد.

شکل ۹-۱۷

(۵) فایل Web.sitemap را باز کرده و کد درون آن را به صورت مشخص شده در زیر تغییر دهید:

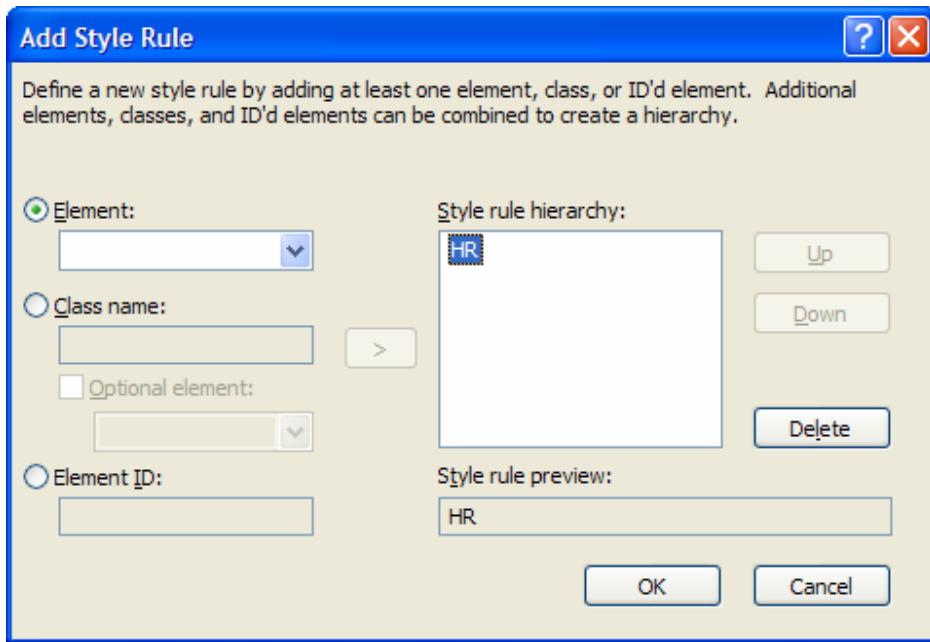
```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<siteMap xmlns=
"http://schemas.microsoft.com/AspNet/SiteMap-File-1.0">
<siteMapNode url="Default.aspx" title="Home"
    description="Back to the main page" roles="" >
    <siteMapNode url="News.aspx" title="News"
        description="Your front page news." roles="" >
        <siteMapNode url="NewsToday.aspx"
            title="Today's News"
            description="Today's top stories" roles="" />
        <siteMapNode url="NewsYesterday.aspx"
            title="Yesterday's News"
            description="Yesterday's top stories" roles="" />
    </siteMapNode>
    <siteMapNode url="Events.aspx" title="Upcoming Events"
        description="Today's top stories" roles="" />
```

```

<siteMapNode url="Contact.aspx" title="Contact Us"
    description="Today's top stories" roles="" />
</siteMapNode>
</siteMap>

```

۶ روی فایل Brown.css در پنجره‌ی Solution Explorer دو بار کلیک کنید تا باز شود. به صورت پیش فرض یک قسمت مشخصات خالی برای عنصر BODY در این فایل وجود دارد. در این فایل می‌توانید با استفاده از زبان CSS استیل و قالب قسمتهای مختلف یک صفحه‌ی وب را تعیین کنید. سپس با قرار دادن لینکی از این فایل در ابتدای صفحات وب مورد نظر، ظاهر آن صفحات به صورت مشخص شده در فایل در خواهد آمد. می‌توانید بعد از اینکه با قواعد کد نویسی به زبان CSS آشنا شدید به صورت دستی کد مربوط به ظاهر مورد نظر خود را در این فایل وارد کنید. اما در این قسمت از ابزارهای موجود برای تولید این کد استفاده خواهیم کرد. در قسمتی از فایل کلیک راست کرده و گزینه‌ی Add Style Rule را انتخاب کنید. به این ترتیب کادر همانند شکل ۱۰-۱۷ نمایش داده می‌شود. از قسمت گزینه‌ی Element ۱۰-۱۷ را انتخاب کرده و سپس با کلیک کردن روی دکمه‌ی < آن را به قسمت Style Rule Hierarchy اضافه کنید. حال اگر روی دکمه‌ی OK کلیک کنید، یک قسمت مشخصات خالی برای عنصر HR به فایل اضافه شده است.

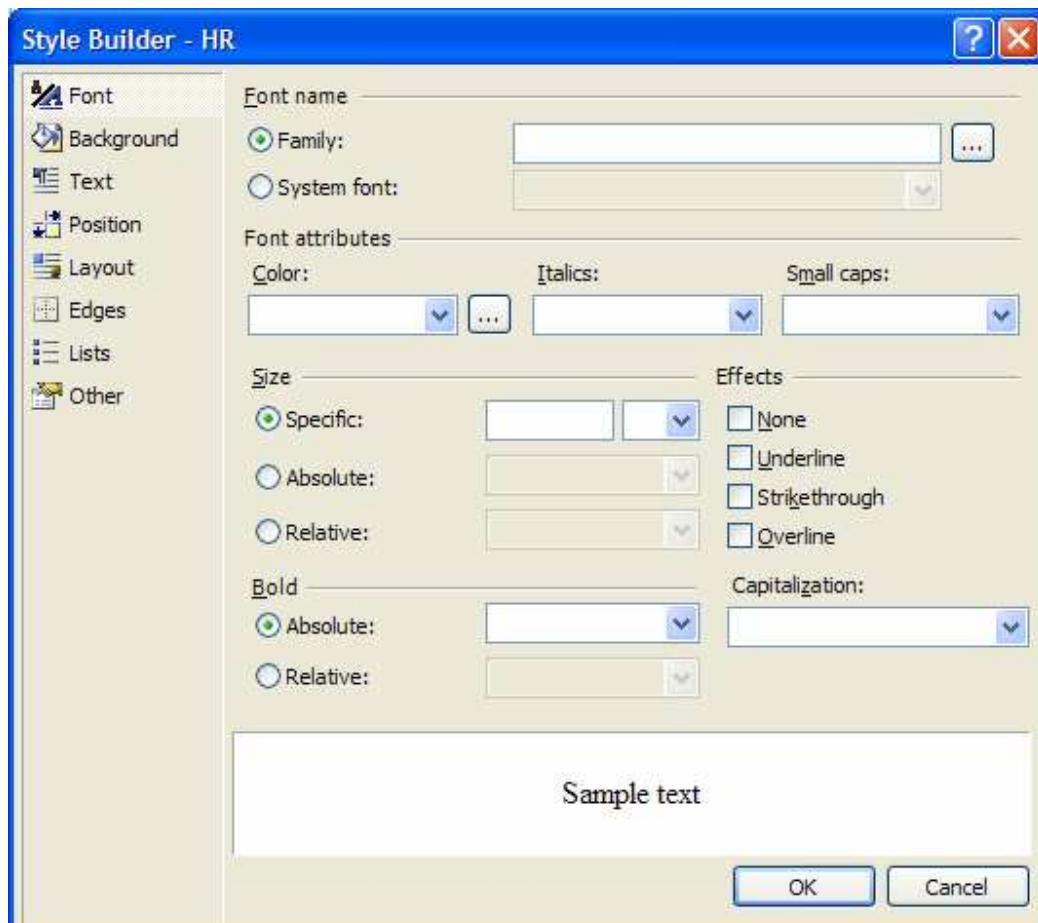
شکل ۱۰-۱۷

با اضافه کردن این قسمت، در حقیقت مشخص کرده اید که می‌خواهید ظاهر تمام تگهای^۱ HR در فایل وی که از این فایل CSS استفاده می‌کنند به صورتی که در این قسمت مشخص شده است باشد. خوب، پس به این ترتیب باید در این قسمت ظاهر تگهای HR را مشخص کنیم. برای این کار هم می‌توانیم از قسمت طراحی که برای این قسمت وجود دارد استفاده کنیم هم می‌توانیم کد آن را وارد کنیم. برای استفاده از ابزار طراحی، مکان نما را به بین دو علامت { } بعد از HR برد و در آنجا کلیک راست کنید. سپس از منوی که باز می‌شود گزینه‌ی Build Style - HR را انتخاب کنید تا کادر Build Style همانند شکل ۱۱-۱۷ نمایش داده شود. برای وارد کردن کد نیز می‌توانید ظاهر مورد نظر خود را در بین دو علامت آکولاد وارد کنید.

^۱ این تگ در زبان HTML برای ایجاد خطوط افقی به کار می‌رود.

همچنین برای این کار می توانید از سیستم تکمیل هوشمند ویژوال استودیو نیز استفاده کنید. در اینجا کد مشخص شده در زیر را به بلاک HR اضافه کنید:

```
HR
{
    color:#CC0000;
    height:12px;
}
```


شکل ۱۱-۱۷

(۷) حال باید ظاهر MasterPage را تعیین کنیم. به این ترتیب قالب تمام صفحاتی که از این استفاده می کنند به این شکل در خواهد آمد. در پنجره‌ی Solution Explorer روی فایل MasterPage.master دوبار کلیک کنید تا باز شود. سپس به نمای Source بروید و کد HTML آن را به صورت مشخص شده در زیر تغییر دهید:

```
<%@ Master Language="C#" AutoEventWireup="true"
CodeFile="MasterPage.master.cs" Inherits="MasterPage" %>
```

```

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.1//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml11/DTD/xhtml11.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
    <head runat="server">
        <title>Untitled Page</title>
        <Style type="text/css">
            .TableLayout
            {
                width: 700px; background-color:#ffcc66;
            }
            .border
            {
                border-style:solid; border-color:black;
                border-width:thin;
            }
        </Style>
    </head>
    <body bgcolor="#cc0000">
        <form id="form1" runat="server">
            <div>
                <table id="tblMasterLayoutHeader"
                    class="TableLayout" cellpadding="0"
                    cellspacing="0" align="center" height="450">
                    <tr>
                        <td style="width: 100px" rowspan=2
                            class="border">
                            <!-- Add the menu to the page -->
                            <asp:Menu ID="Menul" Runat="server" >
                                <Items>
                                    <asp:MenuItem Value="Home" Text="Home"
                                        NavigateUrl="Default.aspx">
                                    </asp:MenuItem>
                                    <asp:MenuItem Value="News" Text="News"
                                        NavigateUrl="News.aspx">
                                    <asp:MenuItem Value="Today" Text="Today"
                                        NavigateUrl="NewsToday.aspx">
                                    <asp:MenuItem Value="Yesterday"
                                        Text ="Yesterday"
                                        NavigateUrl="NewsYesterday.aspx">
                                    </asp:MenuItem>
                                    <asp:MenuItem Value="Events" Text="Events"
                                        NavigateUrl="Events.aspx">
                                    </asp:MenuItem>
                                    <asp:MenuItem Value="Contact Us"
                                        Text="Contact Us">
                                </Items>
                            </asp:Menu>
                        </td>
                    </tr>
                    <tr>
                        <td>
                            <!-- Add the content here -->
                        </td>
                    </tr>
                </table>
            </div>
        </form>
    </body>

```

```

        NavigateUrl="Contact.aspx">
    </asp:MenuItem>
</Items>
</asp:Menu>
</td>
<td bgcolor="#000000" class="border" >
<!-- Main title --&gt;
&lt;asp:Label ID="Label1" Runat="server"
    Text="Beginning Visual C# 2005"
    Font-Names="Arial" Font-Bold="true"
    ForeColor="#ffcc33" Font-Size="28pt" /&gt;
&lt;/td&gt;
&lt;/tr&gt;
&lt;tr&gt;
&lt;td class="border"&gt;
<!-- Site map path under Title --&gt;
&lt;asp:SiteMapPath ID="smpMain"
    Runat="server"&gt;&lt;/asp:SiteMapPath&gt;
&lt;/td&gt;
&lt;/tr&gt;
&lt;tr&gt;
&lt;td class="border" colspan="2" height="100%"
    valign="top" align="center"&gt;
<!-- All site content will go here --&gt;
&lt;asp:contentplaceholder id="cphPageContent"
    runat="server"&gt;&lt;/asp:contentplaceholder&gt;
&lt;br /&gt;
&lt;/td&gt;
&lt;/tr&gt;
&lt;tr&gt;
&lt;td class="border" align="center" colspan="2"&gt;
<!-- Footer --&gt;
&lt;asp:Label ID="Label2" Runat="server"
    Text="(c)2004, All rights reserved."
    Font-Names="Arial" Font-Bold="true"
    ForeColor="black" Font-Size="10pt" &gt;
&lt;/asp:Label&gt;
&lt;/td&gt;
&lt;/tr&gt;
&lt;/table&gt;
&lt;/div&gt;
&lt;/form&gt;
&lt;/body&gt;
&lt;/html&gt;</pre>

```

(۸) فایل Default.aspx را باز کرده و به نمای Source در آن بروید. سپس کد موجود در آن را با کد زیر جایگزین کنید:

```

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile("~/MasterPage.master"
    AutoEventWireup="true" CodeFile="Default.aspx.cs"
    Inherits="_Default" Theme="Red" %>
<asp:Content ID="Content1"
    ContentPlaceHolderID="cphPageContent" Runat="Server">
    <asp:TextBox ID="txtTest" Runat="server">
        Just some text
    </asp:TextBox>
    <hr />
    <br />
    <asp:Button ID="btnTest" Runat="server" Text="Button" />
</asp:Content>

```

(۹) حال که موجود در فایل News.aspx را به صورت زیر تغییر دهید:

```

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile "~/MasterPage.master"
    AutoEventWireup="true" CodeFile="News.aspx.cs"
    Inherits="News" Title="Untitled Page" Theme="Brown" %>
<asp:Content ID="Content1"
    ContentPlaceHolderID="cphPageContent" Runat="Server">
    <asp:TextBox ID="txtTest" Runat="server">
        Just some text
    </asp:TextBox>
    <asp:Button ID="btnTest" Runat="server" Text="Button" />
</asp:Content>

```

(۱۰) با استفاده از Explorer Solution فایل باز کرده و کد زیر را به آن اضافه کنید:

```

<asp:Button runat="server" ForeColor="Red"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />

```

(۱۱) فایل TextBox.skin در فolder Red را باز کرده و کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```

<asp:TextBox runat="server" ForeColor="Red"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />

```

(۱۲) کد مشخص شده در زیر را به فایل Brown.skin در فolder Brown اضافه کنید:

```

<asp:Button runat="server" ForeColor="Brown"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />

```

```
<asp:TextBox runat="server" ForeColor="Brown"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />
```

۱۳) در فرم‌های دیگر، کافی است که عبارت ContentPlaceHolderID را با عبارت cphPageContent تعویض کنید. دلیل این کار نیز در این است که بعد از اضافه کردن این فرم‌ها به برنامه، فایل MasterPage را تغییر دادیم. بنابراین خط دوم فایلهای Events.aspx، NewsYesterday.aspx و NewsToday.aspx، Contacts.aspx خواهد بود:

```
<asp:Content ID="Content1" Runat="Server"
    ContentPlaceHolderID="cphPageContent">
```

۱۴) برنامه را اجرا کنید و لینک‌های مختلفی که در سایت ایجاد شده اند را امتحان کنید. به کنترل‌هایی که برای جای جایی در بین فرم‌های برنامه ایجاد شده اند توجه کنید. سایت شما همانند شکل ۱۲-۱۷ خواهد بود.

چگونه کار می‌کند؟

در بخش امتحان کنید این قسمت، از بعضی از جدیدترین کنترل‌هایی که به ۲ ASP.NET اضافه شده بودند استفاده کردیم. ترکیب این کنترل‌ها این امکان را به ما داد تا بتوانیم به سادگی سایتهایی با ظاهر قدرتمند و زیبا طراحی کنیم، همانطور که در طول این مثال مشاهده کردید با استفاده از MasterPage‌ها می‌توانیم که ظاهری پایدار را برای تمام صفحات سایت ایجاد کنیم. به این ترتیب قسمتهایی را که باید در چندین صفحه از سایت وجود داشته باشند را در یک MasterPage قرار داده و سپس از آن در صفحات مورد نظر استفاده می‌کنیم، برای مثال می‌توانیم بخش‌های مربوط به جابجا شدن بین صفحات مختلف سایت و یا نقشه‌ی سایت را در این قسمتها قرار دهیم. به این ترتیب در صورت لزوم اگر بخواهیم که یکی از این قسمتها را تغییر دهیم، کافی است که این تغییر را در MasterPage اعمال کنیم تا تمام صفحات به صورت اتوماتیک آن را دریافت کنند. کدی که در MasterPage وارد کردیم با وجود اینکه بسیار طولانی بود، اما هیچ قسمت پیچیده و مبهمی نداشت و تمام آن را با استفاده از جعبه ابزار نیز می‌توانستیم ایجاد کنیم. می‌توانید به MasterPage Design بروید و نمای آن را به تغییر دهید تا کنترل‌هایی را که به وسیله‌ی کد HTML در فرم قرار داده ایم مشاهده کنید. در فایل MasterPage یک کنترل به نام ContentPalceHolder قرار داده ایم. این کنترل قسمتی را مشخص می‌کند که اطلاعات صفحه‌های دیگر می‌توانند در آن قرار بگیرند. بنابراین اگر از این MasterPage در صفحات سایت خود استفاده کنید، فقط می‌توانید قسمت مشخص شده به وسیله‌ی ContentPlaceHolder را تغییر دهید.

شکل ۱۲-۱۷

همچنین در **MasterPage** از یک جدول استفاده کرده ایم تا عناصری که می خواهیم در تمام فرمهای برنامه قرار بگیرند را به وسیله **SiteMapPath** ایجاد کنیم. عناصری هم که در آن قرار داده ایم، شامل چند کنترل ساده و نیز چند کنترل دیگر است که احتمالاً تا کنون از آنها استفاده نکرده اید، مانند **Menu** و یا **TableLayout**.

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.1//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml11/DTD/xhtml11.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
  <head runat="server">
    <title>Untitled Page</title>
    <Style type="text/css">
      .TableLayout
      {width: 700px; background-color:#ffcc66;}
      .border
      {border-style:solid; border-color:black;
       border-width:thin;}
    </Style>
  </head>
  <body bgcolor="#cc0000">
    <form id="form1" runat="server">
      <div>
        <table id="tblMasterLayoutHeader"
          class="TableLayout" cellpadding="0"
          cellspacing="0" align="center" height="450">
```

```

<tr>
  <td style="width: 100px" rowspan=2
    class="border">
    <!-- Add the menu to the page -->
    <asp:Menu ID="Menul" Runat="server" >
    <Items>
      <asp:MenuItem Value="Home" Text="Home"
        NavigateUrl="Default.aspx">
      </asp:MenuItem>
      <asp:MenuItem Value="News" Text="News"
        NavigateUrl="News.aspx">
      <asp:MenuItem Value="Today" Text="Today"
        NavigateUrl="NewsToday.aspx">
      </asp:MenuItem>
      <asp:MenuItem Value="Yesterday"
        Text ="Yesterday"
        NavigateUrl="NewsYesterday.aspx">
      </asp:MenuItem>
    </asp:MenuItem>
      <asp:MenuItem Value="Events" Text="Events"
        NavigateUrl="Events.aspx">
      </asp:MenuItem>
      <asp:MenuItem Value="Contact Us"
        Text="Contact Us"
        NavigateUrl="Contact.aspx">
      </asp:MenuItem>
    </Items>
  </asp:Menu>
</td>
<td bgcolor="#000000" class="border" >
<!-- Main title -->
  <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
    Text="Beginning Visual C# 2005"
    Font-Names="Arial" Font-Bold="true"
    ForeColor="#ffcc33" Font-Size="28pt" />
</td>
</tr>
<tr>
  <td class="border">
    <!-- Site map path under Title -->
    <asp:SiteMapPath ID="smpMain"
      Runat="server"></asp:SiteMapPath>
  </td>
</tr>
<tr>
  <td class="border" colspan="2" height="100%"
    valign="top" align="center">

```

۷۷۷

```

<!-- All site content will go here -->
<asp:contentplaceholder id="cphPageContent"
    runat="server"></asp:contentplaceholder>
<br />
</td>
</tr>
<tr>
    <td class="border" align="center" colspan="2">
        <!-- Footer -->
        <asp:Label ID="Label2" Runat="server"
            Text="(c)2004, All rights reserved."
            Font-Names="Arial" Font-Bold="true"
            ForeColor="black" Font-Size="10pt" >
        </asp:Label>
    </td>
</tr>
</table>
</div>
</form>
</body>
</html>

```

اگر چه در این مثال به صورت بسیار ساده از کترل Menu استفاده کرده ایم، اما این کترل از انعطاف پذیری بالایی برخوردار است. برای مثال می توانید به جای اینکه گزینه های منو را به صورت ثابت و در کد ایجاد کنید، آن را به یک بانک اطلاعاتی متصل کنید. همچنین می توانید جهت قرار گرفتن منو را نیز عوض کنید. در این سایت از منو به صورت عمودی استفاده کردیم اما می توانید با تنظیم خاصیت Orientation آن را به صورت افقی نمایش دهید. ویژگی دیگری از منو که می توانید آن را تنظیم کنید، ظاهر آن است. با استفاده از خاصیت هایی مانند خاصیت Style می توانید ظاهر منو را به گونه ای تغییر دهید تا با دیگر قسمتهای فرم مشابه شود.

در این برنامه فایل Red.Skin را بدون استفاده گذاشتم، اما در برنامه های بعد از این فایل نیز استفاده خواهیم کرد. فایل کترلهای Button استیل Button.skin را مشخص می کند و زمانی به کار گرفته می شود که صفحه ی مورد نظر برابر با Red تنظیم شود.

```

<asp:Button runat="server" ForeColor="Red"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />

```

فایل TextBox.skin نیز برای همین منظور مورد استفاده قرار می گیرد، اما با این تفاوت که این فایل ظاهر کترلهای TextBox را مشخص می کند:

```

<asp:TextBox runat="server" ForeColor="Red"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />

```

در فایل Default.aspx با استفاده از خصیصه های راهنمای Page، فایل MasterPage ای که باید به وسیله ای این صفحه مورد استفاده قرار بگیرد را مشخص کردیم. همچنین خصیصه *Theme* را نیز برابر با Red قرار دادیم تا کنترل ها ظاهر کنترل ها بر طبق آن تنظیم شوند. سپس در داخل قسمتی که به وسیله ای MasterPage برای قرار دادن کنترل ها مشخص شده بود، یک TextBox، یک خط افقی (HR) و یک دکمه قرار دادیم. با قرار دادن این کنترل ها مشاهده کردید که ظاهر آنها همانطور که در فایلهای موجود در فolder Red مشخص شده بود تنظیم شده است.

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile("~/MasterPage.master"
    AutoEventWireup="true" CodeFile="Default.aspx.cs"
    Inherits="_Default" Theme="Red" %>
<asp:Content ID="Content1"
ContentPlaceHolderID="cphPageContent" Runat="Server">
    <asp:TextBox ID="txtTest" Runat="server">
        Just some text
    </asp:TextBox>
    <hr />
    <br />
    <asp:Button ID="btnTest" Runat="server" Text="Button" />
</asp:Content>
```

در فایل Brown.skin نیز ظاهر کنترلهای TextBox و Button را مشخص کرده ایم. به این ترتیب وقتی برای یک صفحه ای وب از این فایل استفاده شود، این دو کنترل به صورتی که در این قسمت تعریف شده اند نمایش داده خواهند شد.

```
<asp:Button runat="server" ForeColor="Brown"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />
<asp:TextBox runat="server" ForeColor="Brown"
    Font-Name="Arial" Font-Size="28px"
    Font-Weight="Bold" />
```

در صفحه ای News.aspx فایل MasterPage.master را به عنوان MasterPage.master مشخص کرده ایم و نیز Theme را برابر با Brown قرار داده ایم. به این ترتیب کنترل TextBox و نیز Button ای که در فرم قرار داده شده است، به رنگ قهوه ای و با فونت درشت نمایش داده می شوند (شکل ۱۷-۱۳).

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile "~/MasterPage.master"
    AutoEventWireup="true" CodeFile="News.aspx.cs"
    Inherits="News" Title="Untitled Page" Theme="Brown" %>
<asp:Content ID="Content1"
ContentPlaceHolderID="cphPageContent" Runat="Server">
    <asp:TextBox ID="txtTest" Runat="server">
        Just some text
    </asp:TextBox>
    <asp:Button ID="btnTest" Runat="server" Text="Button" />
```

```
</asp:Content>
```


شکل ۱۳-۱۷

فایل `web.sitemap` نیز به وسیلهٔ کنترل `SiteMap` مورد استفاده قرار می‌گیرد. به وسیلهٔ این کنترل می‌توان به کاربر نشان داد که در چه قسمتی از سایت قرار دارد و برای رفتن به آن قسمت از صفحهٔ اصلی سایت، از چه لینک‌هایی باید استفاده کرد. در شکل ۱۴-۱۷ مشاهده می‌کنید که کاربر در صفحهٔ `Today's News` قرار دارد و برای دسترسی به این صفحه باید در صفحهٔ اصلی سایت وارد لینک `News` و سپس وارد این لینک شد.

شکل ۱۴-۱۷

استفاده از کنترل GridView برای نمایش داده ها در فرم وب:

در قسمت امتحان کنید بعد، از دو تا از بهترین کنترلهای موجود در ASP.NET 2 استفاده خواهیم کرد: کنترل GridView و کنترل SqlDataSource. در این برنامه از خاصیت ها و خصیصه های موجود در این کنترل ها و نیز کنترلهای زیر مجموعه ای آنها استفاده خواهیم کرد. در این برنامه می خواهیم بدون نوشتن کد های سمت سرور و یا سمت کلاینت، برنامه ای تحت وبی ایجاد کنیم که داده های موجود در بانک اطلاعاتی Pubs را نمایش داده و اجازه دهد که آنها را تغییر دهیم.

امتحان کنید: نمایش داده ها در فرم بدون کدنویسی

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو، وب سایت جدیدی ایجاد کرده و نام آن را DataGridview قرار دهید.
- (۲) به نمای Source بروید و کد مشخص شده در زیر را، در فایل Default.aspx وارد کنید. در صورت لزوم عبارتی را که برایConnectionString در این قسمت مورد استفاده قرار گرفته است را به گونه ای تغییر دهید که بتوانید به وسیله ای آن به سرور بانک اطلاعاتی خود متصل شوید:

```
<%@ Page Language="C#" AutoEventWireup="true"
CodeFile="Default.aspx.cs" Inheritss="_Default" %>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.1//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml11/DTD/xhtml11.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
  <head runat="server">
    <title>Grid View</title>
  </head>
  <body>
    <form id="form1" runat="server">
      <div>
        <asp:SqlDataSource ID="sdsAuthors" Runat="server"
          ProviderName = "System.Data.SqlClient"
          ConnectionString = "Server=localhost;User ID=sa;
                                Password=;Database=pubs;" 
          SelectCommand = "SELECT au_id, au_lname,
                           au_fname, phone,address, city,
                           state, zip FROM authors"
          UpdateCommand = "UPDATE authors SET au_lname =
                           @au_lname,au_fname = @au_fname, phone =
                           @phone, address = @address,city = @city,
                           state = @state, zip = @zip WHERE au_id =
                           @au_id" >
        <UpdateParameters>
          <asp:Parameter Type="String"
            Name="au_lname"></asp:Parameter>
          <asp:Parameter Type="String"
            Name="au_fname"></asp:Parameter>
        </UpdateParameters>
```

```

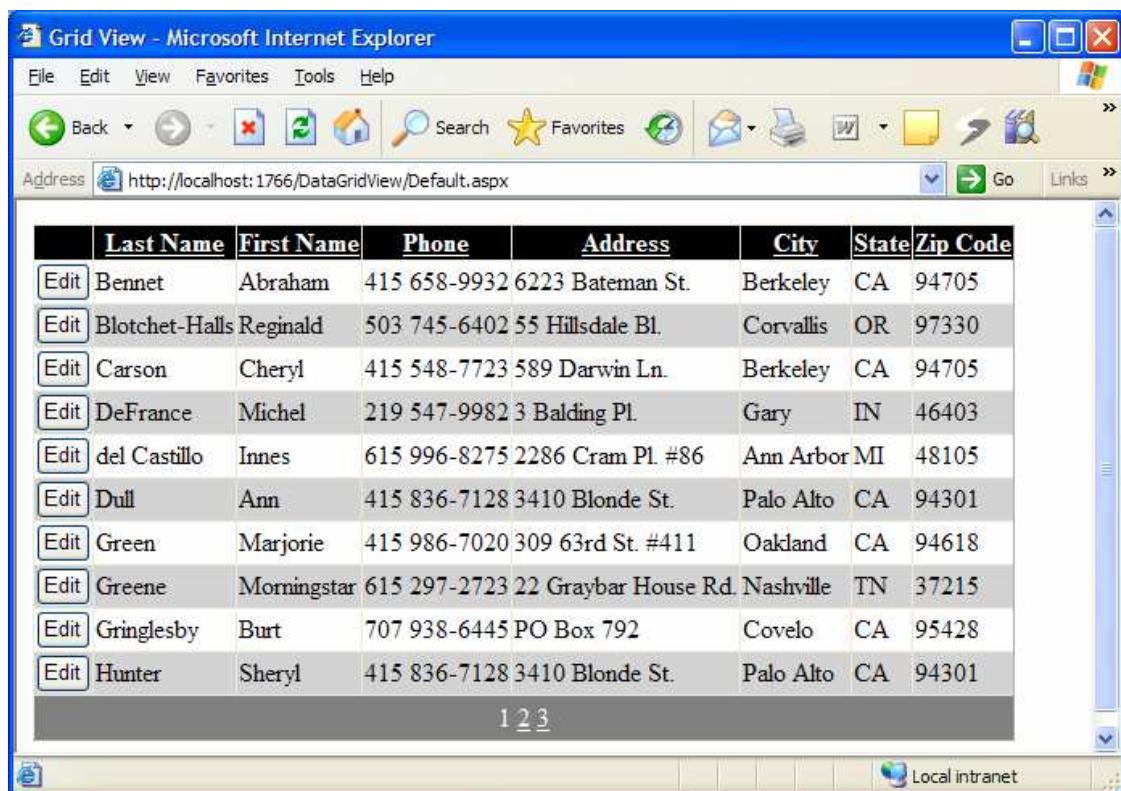
        Name="au_fname">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="phone">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="address">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="city">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="state">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="zip">></asp:Parameter>
<asp:Parameter Type="String"
    Name="au_id">></asp:Parameter>
</UpdateParameters>
</asp:SqlDataSource>
<asp:GridView ID="gdvAuthors" Runat="server"
    DataSourceID="sdsAuthors" AllowPaging="True"
    AllowSorting="True" AutoGenerateColumns=False
    DataKeyNames="au_id" >
    <PagerStyle BackColor="Gray" ForeColor="White"
        HorizontalAlign="Center" />
    <HeaderStyle BackColor="Black"
        ForeColor="White" />
    <AlternatingRowStyle BackColor="LightGray" />
    <Columns>
        <asp:CommandFieldButtonType="Button"
            ShowEditButton="true" />
        <asp:BoundField Visible="false"
            HeaderText="au_id" DataField="au_id"
            SortExpression="au_id">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Last Name"
            DataField="au_lname"
            SortExpression="au_lname">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="First Name"
            DataField="au_fname"
            SortExpression="au_fname">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Phone"
            DataField="phone"
            SortExpression="phone">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Address"
            DataField="address"
            SortExpression="address">
        </asp:BoundField>
    
```

```

<asp:BoundField HeaderText="City"
                 DataField="city"
                 SortExpression="city">
</asp:BoundField>
<asp:BoundField HeaderText="State"
                 DataField="state"
                 SortExpression="state">
</asp:BoundField>
<asp:BoundField HeaderText="Zip Code"
                 DataField="zip"
                 SortExpression="zip">
</asp:BoundField>
</Columns>
</asp:GridView>
</div>
</form>
</body>
</html>

```

(۳) با فشار کلیدهای Ctrl+F5 برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که صفحه‌ی وب همانند شکل ۱۵-۱۷ در مرورگر نمایش داده می‌شود.

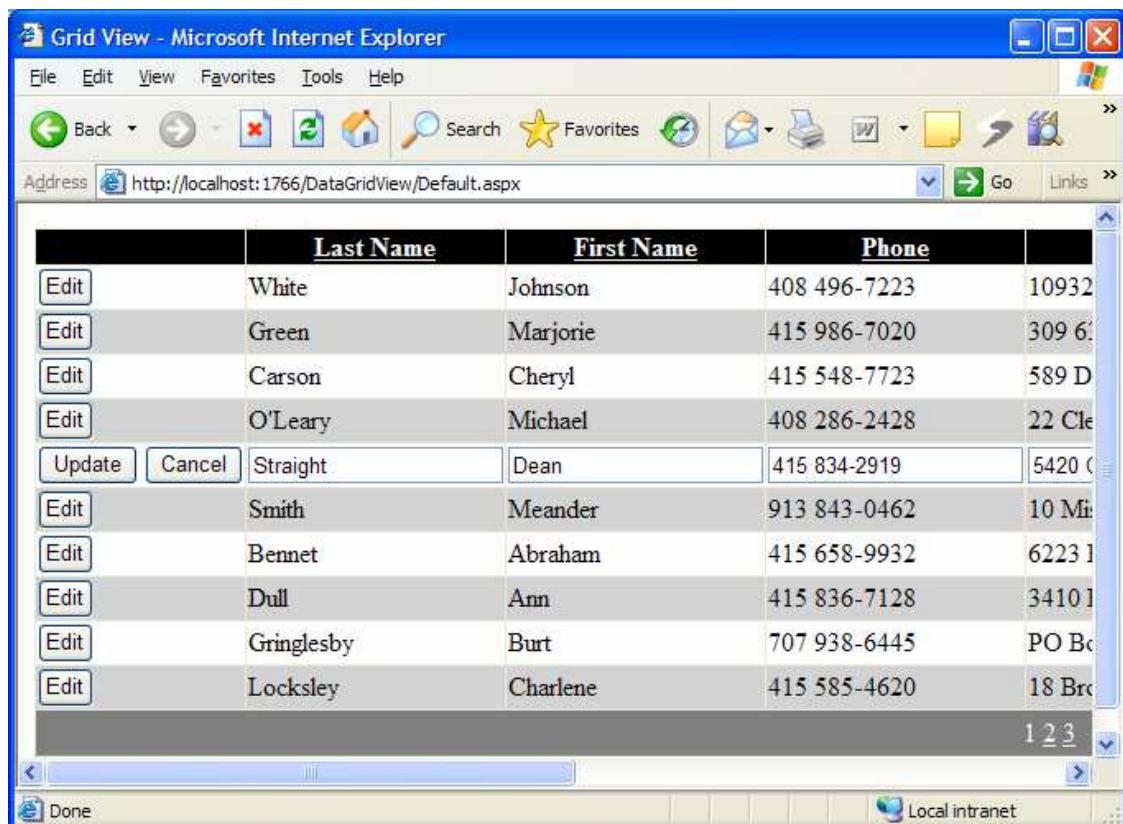
The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer window titled "Grid View - Microsoft Internet Explorer". The address bar displays "http://localhost:1766/DataGridView/Default.aspx". The page content is a DataGrid control containing the following data:

	Last Name	First Name	Phone	Address	City	State	Zip Code
Edit	Bennet	Abraham	415 658-9932	6223 Bateman St.	Berkeley	CA	94705
Edit	Blotchet-Halls	Reginald	503 745-6402	55 Hillsdale Bl.	Corvallis	OR	97330
Edit	Carson	Cheryl	415 548-7723	589 Darwin Ln.	Berkeley	CA	94705
Edit	DeFrance	Michel	219 547-9982	3 Balding Pl.	Gary	IN	46403
Edit	del Castillo	Innes	615 996-8275	2286 Cram Pl. #86	Ann Arbor	MI	48105
Edit	Dull	Ann	415 836-7128	3410 Blonde St.	Palo Alto	CA	94301
Edit	Green	Marjorie	415 986-7020	309 63rd St. #411	Oakland	CA	94618
Edit	Greene	Morningstar	615 297-2723	22 Graybar House Rd.	Nashville	TN	37215
Edit	Gringlesby	Burt	707 938-6445	PO Box 792	Covelo	CA	95428
Edit	Hunter	Sheryl	415 836-7128	3410 Blonde St.	Palo Alto	CA	94301

1 2 3

شکل ۱۵-۱۷

مشاهده می کنید که داده های مورد نظر شما در جدولی در فرم نمایش داده شده است. اما این اطلاعات تمام داده های مورد نظر شما نیستند، بلکه در پایین جدول لینک هایی وجود دارد که به وسیلهٔ آنها می توانید صفحات دیگر داده ها را مشاهده کنید. همچنین می توانید با کلیک کردن روی نام هر ستون، داده ها را بر اساس آن ستون به صورت صعودی مرتب کنید. برای مرتب سازی داده ها به صورت نزولی نیز کافی است که بار دیگر روی نام آن ستون کلیک کنید. برای ویرایش اطلاعات می توانید روی دکمهٔ Edit که در سمت چپ هر ردیف قرار داده شده است کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که جدول همانند شکل ۱۶-۱۷ به گونه ای تغییر خواهد کرد که بتوانید داده های آن سطر را ویرایش کنید:

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer window displaying a GridView control. The grid has columns for Last Name, First Name, and Phone. The first row is selected. At the bottom left of the grid, there are three buttons: 'Update' (highlighted), 'Cancel', and 'Straight'. The 'Update' button is in a blue box, while 'Cancel' is in a red box. The rest of the grid rows are standard grey. The browser interface includes a toolbar, address bar, and status bar at the bottom.

	Last Name	First Name	Phone	
Edit	White	Johnson	408 496-7223	10932
Edit	Green	Marjorie	415 986-7020	309 6
Edit	Carson	Cheryl	415 548-7723	589 D
Edit	O'Leary	Michael	408 286-2428	22 Cle
Update	Straight	Dean	415 834-2919	5420 C
Edit	Smith	Meander	913 843-0462	10 Mi
Edit	Bennet	Abraham	415 658-9932	6223 I
Edit	Dull	Ann	415 836-7128	3410 I
Edit	Gringlesby	Burt	707 938-6445	PO Bo
Edit	Locksley	Charlene	415 585-4620	18 Bro

شکل ۱۶-۱۷

می توانید داده های مورد نظر خود را تغییر داده و سپس روی دکمهٔ Update کلیک کنید تا تغییرات ذخیره شوند. برای لغو تغییراتی که ایجاد کردید نیز می توانید از دکمهٔ Cancel استفاده کنید.

چگونه کار می کند؟

متوجه شدید چه قدر ساده بود؟ فقط با اضافه کردن دو کنترل، یک صفحهٔ وب بسیار قوی برای دسترسی به داده های یک جدول از بانک اطلاعاتی اضافه کردیم. خوب، بهتر است بررسی کنیم که این برنامه (و در واقع این کنترل ها) چگونه کار می کند؟

نکته: ممکن است کدی که در قسمت قبلی برای ایجاد کردن این دو کنترل نوشته بودیم مقداری مشکل و پیچیده به نظر برسد، اما همانطور که در برنامه‌ی قبلی نیز گفتم می‌توانیم به جای وارد کردن این کدها با استفاده از جعبه ابزار این کنترل‌ها را به فرم اضافه کرده، سپس از پنجره‌ی **Properties** برای تنظیم خاصیت‌های آن استفاده کنیم. اما در اینجا برای اینکه به سرعت کنترلهای مورد نیاز را ایجاد کنیم و نیز بیشتر با نوشتن کد در قسمت **Source** آشنا شویم، از کد معادل آنها استفاده کردیم.

ابتدا با استفاده از تگ **SqlDataSource** در فرم برنامه قرار می‌دهیم. جدول زیر لیستی از خصیصه‌های این کنترل که در این برنامه آنها را تنظیم کرده و یا تغییر داده ایم آورده شده است.

خصوصیه یا تگ درونی	شرح
ID	شناسه‌ی کنترل را تعیین می‌کند.
Runat	مشخص می‌کند که کدهای مربوط به رویدادهای این کنترل باید در سرور اجرا شوند.
ProviderName	فضای نام سرویس دهنده‌ی اطلاعاتی که می‌خواهیم برای اتصال به بانک اطلاعاتی از آن استفاده کنیم را مشخص می‌کند. در اینجا از فضای نام System.Data.SqlClient استفاده می‌کنیم. از برنامه‌های فصل قبل به خاطر دارید که این فضای نام برای دسترسی به بانکهای اطلاعاتی تحت SQL Server مورد استفاده قرار می‌گیرد.
ConnectionString	این متن نحوه‌ی اتصال به بانک اطلاعاتی مورد نظر را مشخص می‌کند. (در قسمت امتحان کنید پایان این فصل، روش بهتری را برای ذخیره ConnectionString مشاهده خواهیم کرد).
SelectCommand	شامل دستور SQL ای است که برای دریافت داده‌ها از بانک اطلاعاتی و نمایش آن در فرم مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین در این قسمت می‌توانیم از نام یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی استفاده کنیم.
UpdateCommand	شامل دستور SQL ای است که برای تغییر داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این خصیصه نیز می‌توان به جای استفاده از دستور SQL، نام یک پروسیجر ذخیره شده در بانک اطلاعاتی را قرار داد.
UpdateParameters	تگ UpdateParameters شامل آرایه‌ای از اشیائی از نوع Parameter است و برای معین کردن مقادیر لازم برای Placeholder ‌های موجود در دستورات SQL مورد استفاده قرار می‌گیرد.
تگ	از برنامه‌های ویندوزی که در قسمت قبل نوشته‌یم به خاطر دارید که برای مثال پارامتر @City که در دستور Update مورد استفاده قرار گرفته است، قبل از اجرای دستور در بانک اطلاعاتی باید به وسیله‌ی مقدار آن جایگزین شود تا بتوانیم داده‌های این رکورد را تغییر دهیم. مقدار این پارامتر به وسیله‌ی عبارتی که کاربر در کادر City وارد می‌کند معین می‌شود. بنابراین لازم است شیئ ای (تگی) از نوع Parameter ایجاد کرده و به وسیله‌ی آن مقدار این پارامتر را در دستور

مشخص کنیم.

این خصیصه از تگ Parameter، نوع داده ای که باید به جای آن پارامتر قرار بگیرد را مشخص می کند. در این برنامه نوع تمام پارامترهای دستور Update از نوع String است.

Parameter:Type

این خصیصه مشخص می کند که شیء Parameter متناظر با آن مربوط به کدامیک از placeholder های موجود در دستور Update است.

Parameter:Name

```
<asp:SqlDataSource ID="sdsAuthors" Runat="server"
    ProviderName = "System.Data.SqlClient"
    ConnectionString = "Server=localhost;User ID=sa;
                        Password=;Database=pubs;"
    SelectCommand = "SELECT au_id, au_lname,
                    au_fname, phone,address, city,
                    state, zip FROM authors"
    UpdateCommand = "UPDATE authors SET au_lname =
                    @au_lname,au_fname = @au_fname, phone =
                    @phone, address = @address,city = @city,
                    state = @state, zip = @zip WHERE au_id =
                    @au_id" >
<UpdateParameters>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="au_lname"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="au_fname"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="phone"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="address"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="city"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="state"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="zip"></asp:Parameter>
    <asp:Parameter Type="String"
        Name="au_id"></asp:Parameter>
</UpdateParameters>
</asp:SqlDataSource>
```

کنترل دومی که باید به فرم برنامه اضافه کنیم، کنترل GridView است. خصیصه ها و خاصیتهای مهم این کنترل در جدول زیر آمده است:

شرح

خصوصیه یا تگ درونی

شناسه‌ی کنترل را تعیین می‌کند.	ID
مشخص می‌کند که کدهای مربوط به رویدادهای این کنترل باید در سرور اجرا شوند.	Runat
شناسه‌ی کنترل SQLDataSource‌ای را نگهداری می‌کند که داده‌ای آن باید به وسیله‌ی این کنترل نمایش داده شوند.	DataSourceID
تعیین کننده‌ی این است که جدول داده‌ها دارای خاصیت صفحه‌بندی باشد یا نه؟ (با فعال کردن این خاصیت، اگر تعداد داده‌ها از عدد مشخص بیشتر بود، مابقی در صفحات دیگر قرار می‌گیرند).	AllowPaging
تعیین کننده‌ی این است که جدول داده‌ها دارای خاصیت مرتب‌سازی باشد یا نه؟ مشخص می‌کند که آیا ستونهای جدول به صورت اتوماتیک و بر اساس داده‌ها موجود ایجاد شود یا برنامه‌نویس به صورت دستی ستونها را در جدول ایجاد می‌کند؟	AllowSorting
نام ستونی که در جدول اصلی داده‌ها در بانک اطلاعاتی به عنوان کلید اصلی (Primary Key) مورد استفاده قرار گرفته است.	AutoGenerateColumns
با تنظیم خصیصه‌های این تگ، می‌توان استیل ناحیه‌ی مربوط به لینک صفحات دیگر جدول را مشخص می‌کند.	PagerStyle
با تنظیم خصیصه‌های این تگ، می‌توان استیل مربوط به ناحیه‌ی عنوانهای ستونها را مشخص کرد.	HeaderStyle
با تنظیم خصیصه‌های این تگ می‌توان استیل ردیفهای زوج را تعیین کرد. به این وسیله می‌توان با تمایز کردن ظاهر ردیفهای زوج و فرد، خواندن داده‌ها در صفحه را ساده‌تر کرد.	AlternatingRowStyle
یک آرایه از ستون‌هایی که این جدول را تشکیل می‌دهند را نگه داری می‌کند. این آرایه می‌تواند شامل اشیایی (تگ‌هایی) از نوع BoundField، CheckBoxField، ButtonField و ... باشد.	Columns
به وسیله‌ی این شیئ می‌توان ستونی ایجاد کرد که وظایف خاصی را انجام دهد، برای مثال بتوان به وسیله‌ی آن یک سطر از داده‌ها را ویرایش کرد، یک سطر از داده‌ها را حذف کرد یا آن را انتخاب کرد. برای مشخص کردن نوع دکمه‌ای که باید در این ستون قرار بگیرد می‌توان از خاصیت ButtonType استفاده کرد. این خاصیت می‌تواند یکی از مقادیر ButtonLink و ImageLink را دریافت کند.	CommandField
این شیئ (تگ) برای اتصال ستونهای مختلف داده به ستونها جدول مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای اینکه جدول ظاهر بهتری پیدا کند، خاصیت Visible می‌توان مربوط به کلید اصلی را برابر با False قرار می‌دهیم تا در جدول نمایش داده نشود. همچنین خاصیت SortExpression هر ستون را	BoundField

نیز تنظیم می کنیم تا مشخص شود که هنگام مرتب سازی داده ها بر اساس یک ستون، از چه عبارتی باید استفاده کرد. این کار باعث می شود که نام ستون به صورت یک لینک نمایش داده شود. سپس با تنظیم خصیصه `HeaderText` عنوانی که باید برای هر ستون نمایش داده شود را نیز تعیین می کنیم. در آخر نیز با استفاده از خصیصه `DataField` ستون را به یکی از فیلد های داده هایی که از بانک اطلاعاتی دریافت شده است متصل می کنیم.

```
<asp:GridView ID="gdvAuthors" Runat="server"
    DataSourceID="sdsAuthors" AllowPaging="True"
    AllowSorting="True" AutoGenerateColumns=False
    DataKeyNames="au_id" >
    <PagerStyle BackColor="Gray" ForeColor="White"
        HorizontalAlign="Center" />
    <HeaderStyle BackColor="Black"
        ForeColor="White" />
    <AlternatingRowStyle BackColor="LightGray" />
    <Columns>
        <asp:CommandFieldButtonType="Button"
            ShowEditButton="true" />
        <asp:BoundField Visible="false"
            HeaderText="au_id" DataField="au_id"
            SortExpression="au_id">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Last Name"
            DataField="au_lname"
            SortExpression="au_lname">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="First Name"
            DataField="au_fname"
            SortExpression="au_fname">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Phone"
            DataField="phone"
            SortExpression="phone">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="Address"
            DataField="address"
            SortExpression="address">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="City"
            DataField="city"
            SortExpression="city">
        </asp:BoundField>
        <asp:BoundField HeaderText="State"
```

```

        DataField="state"
        SortExpression="state">
    </asp:BoundField>
    <asp:BoundField HeaderText="Zip Code"
        DataField="zip"
        SortExpression="zip">
    </asp:BoundField>
</Columns>
</asp:GridView>

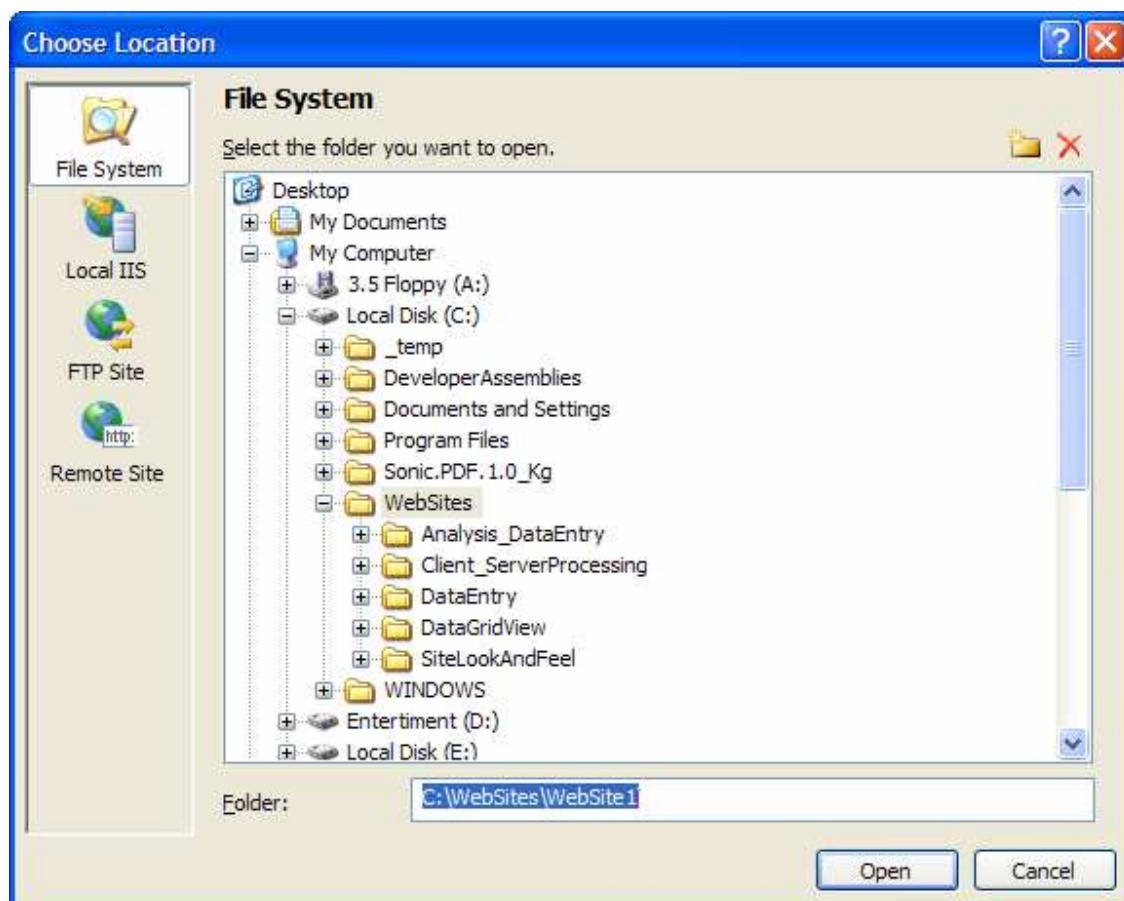
```

نکته: ممکن است با توضیحاتی که در این قسمت در مورد تنظیم خصیصه های کنترلهای ایجاد شده گفته شد، مقداری در مورد این خصیصه ها و رابطه ای آنها با خاصیتهایی که در پنجره ای Properties قابل تنظیم است سردرگم شوید. همانطور که در برنامه های تحت ویندوز مشاهده کردیم هر کنترل در حقیقت یک کلاس است و زمانی که یک نمونه از آن را در فرم برنامه قرار می دهیم، مدر واقع یک نمونه از آن کلاس ایجاد کرده ایم. البته این کار توسط ویژوال استودیو به صورت اتوماتیک انجام می شد. یعنی زمانی که کنترلی را در فرم قرار می دادیم و سپس خاصیتهای آن را با استفاده از پنجره ای Properties تنظیم می کردیم، ویژوال استودیو در فایلی با پسوند .designer.cs. شیء مربوط به آن کنترل را ایجاد کرده و خاصیتهای آن را با توجه به تنظیمات ما، تغییر می داد.

در اینجا نیز شرایطی مشابه قبل برقرار است. به این صورت که هر کنترل در واقع یک شیء است و دارای خاصیتهای مربوط به خود است. در اینجا هنگامی که یک کنترل را در سایت قرار می دهیم، ویژوال استودیو تگ مربوط به ایجاد آن را ایجاد می کند، همچنین به ازای خاصیت هایی که در پنجره ای Properties تنظیم می کنیم، ویژوال استودیو خصیصه هایی را تنظیم کرده و مقدار آن ها را برابر با مقادیر تعیین شده قرار می دهد. همانطور که در برنامه های ویندوزی یک کلاس می توانسد فیلدی از نوع یک کلاس دیگر داشته باشد، کنترلهای موجود در این قسمت نیز می توانند فیلدی از نوع یک کلاس دیگر و یا فیلدی آرایه ای داشته باشند. در این صورت اگر بخواهیم مقادیر آنها را تنظیم کنیم، ویژوال استودیو درون تگ مربوط به کنترل، تگ دیگری ایجاد می کند که مشخص کننده ی شیء ای از کلاس درونی است. سپس هنگامی که این صفحه از سایت بخواهد در وب سرور اجرا شود، ASP.NET وظیفه دارد که کلاسهای مربوط به این تگها را ایجاد کرده و همچنین با توجه به خصیصه های تنظیم شده، مقادیر خاصیت ها را تنظیم کند.

محل قرار گیری یک برنامه ای تحت وب در ویژوال استودیو:

هنگام ایجاد وب سایتهایی که در طول این فصل تمرین کردیم، همانند شکل ۱۷-۱۷ کادر Location را برابر با File قرار دادیم تا سایت، در دیسک کامپیوترا که در حال استفاده از آن هستیم ایجاد شود. یکی از مزایای این کار در این است که در طی این مدت تا زمانی که طراحی سایت تمام نشده باشد، کاربران نمی توانند به آن دسترسی داشته باشند. اما همواره بهتر است قبل از اینکه سایت را در یک وب سرور روی اینترنت قرار دهیم، در یک سرور IIS واقعی تست کنیم.

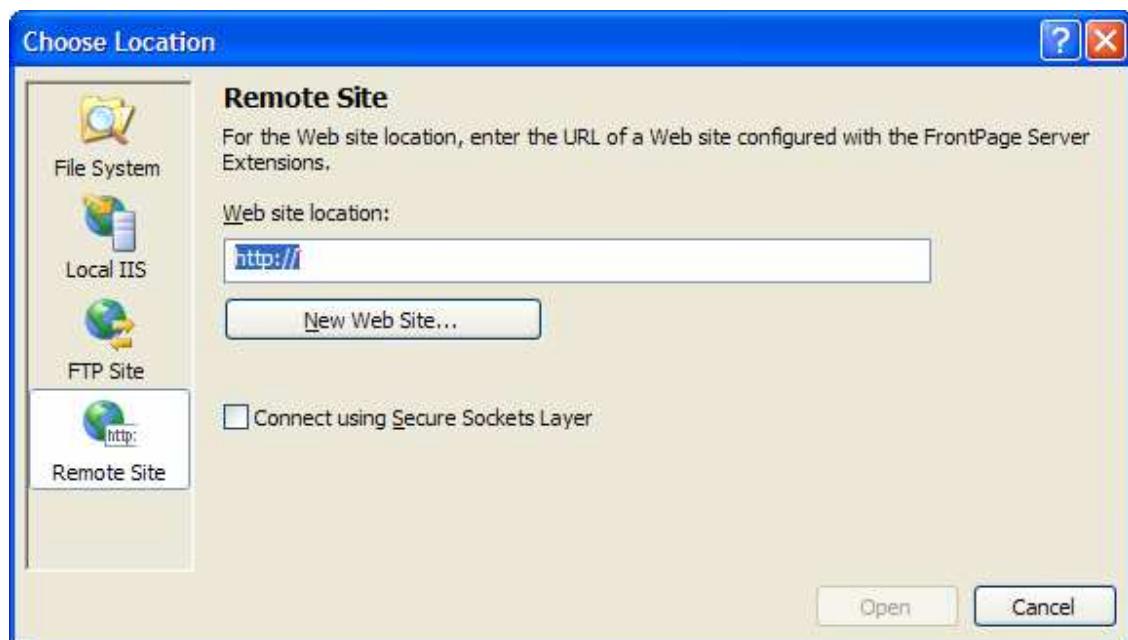
شکل ۱۷-۱۷

هنگام ایجاد یک سایت وب، سه محل دیگر نیز برای قرارگیری آن وجود دارد که می‌توانید از آنها استفاده کنید. برای مشاهده ی این سه محل در کادر Choose Location کلیک کنید تا کادر New Web Site روی دکمه‌ی Browse کلیک شود. در سمت چپ این کادر می‌توانید نوع مکانی که می‌خواهید سایت قرار گیرد را مشخص کنید. اولین انتخاب در وب نمایش داده شود. در سمت چپ این کادر می‌توانید نوع مکانی که می‌خواهید سایت قرار گیرد را مشخص کنید. اولین انتخاب در وب سرور محلی یا IIS ای است که در کامپیوتر شما (کامپیوتری که به وسیله‌ی آن سایت را طراحی می‌کنید) نصب شده است. البته این گزینه زمانی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد که وب سرور IIS در آن کامپیوتر نصب شده باشد. در این صورت قادری مشابه شکل ۱۸-۱۷ نمایش داده می‌شود.

انتخاب دوم استفاده از یک سایت FTP برای قرار دادن فایلهای مربوط به برنامه در آن است. در این حالت، احتمالاً باید از امکانات یک شرکت سرویس دهنده استفاده کنید. در این صورت تمام کاری که برای استفاده از این حالت باید انجام دهید این است که آدرس و نیز اطلاعات مربوط به ورود به آن سرور FTP را در پنجره‌ای که در شکل ۱۹-۱۷ نشان داده شده است وارد کنید. گزینه‌ی آخر نیز استفاده از یک سایت اینترنتی است که می‌توانید به این وسیله، سایت خود را در آن قرار داده و سپس طراحی آن را آغاز کنید.

شكل ١٨-١٧

شكل ١٩-١٧

نتیجه:

در این فصل با برنامه نویسی مبتنی بر وب آشنا شدیم. در رابطه با مزایا و نیز معایب برنامه های ویندوزی و برنامه های تحت وب صحبت کردیم و سعی کردیم با درک تفاوت این دو، تشخیص دهیم در چه شرایطی باید از کدامیک از آنها استفاده کرد. احتمالاً مهمترین علتی که ممکن است باعث شود به جای ایجاد برنامه های ویندوزی از برنامه های مبتنی بر وب استفاده کنید، کم بودن هزینه‌ی توزیع و نیز به روز رسانی این نوع برنامه ها است. سپس با قسمتهای مختلف یک برنامه‌ی مبتنی بر وب آشنا شدیم و سعی کردیم کارایی هر یک از آنها را در برنامه مشاهده کنیم. همچنین با کنترل‌هایی که در 2 ASP.NET معرفی شده اند و باعث سادگی و سرعت طراحی برنامه ها می‌شوند نیز آشنا شدیم. در آخر نیز با استفاده از این کنترل‌ها برنامه‌ای ایجاد کردیم که بدون نوشتن حتی یک خط کد، داده‌ها را از بانک اطلاعاتی دریافت کرده و در فرم نمایش دهد و همچنین بتوانیم آنها را تغییر دهیم. البته نوشتن برنامه های مبتنی بر وب بسیار گستره‌تر از مباحثی است که در این فصل گفته شد و خود به چندین کتاب نیاز دارد. بنابراین برای آشنایی بیشتر با این مبحث می‌توانید به کتابهای ASP.NET مراجعه کنید.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- برای ایجاد یک برنامه تشخیص دهید که بهتر است از برنامه های ویندوزی استفاده کنید یا برنامه های تحت وب.
- از جعبه ابزار 2 ASP.NET استفاده کنید.
- با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک پروژه‌ی سایت تحت وب ایجاد کنید.
- از صحت داده‌هایی که در یک فرم وب وارد می‌شود مطمئن شوید.
- با استفاده از کنترل MasterPage و نیز کنترلهای مربوط به حرکت در بین صفحات سایت ظاهر برنامه را کنترل و مدیریت کنید.
- با استفاده از کنترل GridView داده‌های مورد نیاز را در فرم‌های وب نمایش دهید.
- در بین مکان‌هایی که برای قرار دادن فایلهای برنامه‌ی سایت در اختیار دارید یکی را انتخاب کرده و از آن استفاده کنید.

تمرین:

برنامه‌ی DataGridView را باز کنید. یک راه بهتر برای ذخیره اطلاعات مربوط به اتصال به بانک اطلاعاتی این است که از فایل web.config برای نگهداریConnectionString استفاده کنید. برای این تمرین باید متن ConnectionString را در فایل web.config ذخیره کرده و هنگامی که بخواهید با استفاده از آن خاصیت SqlDataSource را تنظیم کنید، آن را از این فایل استخراج کنید. ابتدا با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer به برنامه اضافه کرده، سپس قسمت <appSettings/> را به صورت زیر تغییر دهید تا اطلاعاتی مربوط به برنامهConnectionString شما در این فایل قرار بگیرد.

```
<appSettings>
  <add key="ConnectionString"
    value="Server=localhost;User ID=sa;
          Password=;Database=pubs;" />
</appSettings>
```

حال خط مربوط به تنظیم خصیصه‌ی `sdsAuthors` را از تعریف `ConnectionString` حذف کنید.
در آخر نیز باید یک رویداد به فایل `Default.aspx` اضافه کنید، و در متده مربوط به آن خاصیت `sdsAuthors` از `ConnectionString` را برابر با مقدار آن در `web.config` قرار دهید. برای ایجاد رویداد مورد نیاز، کنترل `Design` را از نمای `sdsAuthors` انتخاب کرده و سپس با استفاده از پنجره‌ی `Properties` بر رویداد `Init` دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به آن ایجاد شود.
برای دسترسی به `ConnectionString` در فایل `web.config` نیز می‌توانید از کد زیر استفاده کنید:

```
ConfigurationManager.AppSettings[ "ConnectionString" ]
```

فصل هجدهم: تشخیص هویت در برنامه های تحت وب

در فصل هفدهم با نحوه های ایجاد برنامه های تحت وب آشنا شدیم، در این فصل می خواهیم در مورد نحوه ای ایجاد امنیت در این نوع برنامه ها صحبت کنیم و سعی می کنیم یک وب سایت امن ایجاد کنیم. در این فصل نیز مانند فصل قبل بدون اینکه کدی در برنامه وارد کنیم، یک سایت با ظاهری قابل قبول و دارای قابلیت تشخیص هویت افرادی که از آن استفاده می کنند ایجاد خواهیم کرد.

در این فصل:

- با دو روش کلی برای تامین امنیت یک سایت وب آشنا خواهیم شد.
- نحوه ای استفاده از ابزار مدیریت سایت وب (WAT) را مشاهده خواهیم کرد.
- با استفاده از تعیین هویت مبتنی بر فرم، یک سایت ایمن ایجاد خواهیم کرد.
- با نوشتن مقدار کمی کد، و یا حتی بدون آن یک وب سایت امن ایجاد خواهیم کرد.

تشخیص هویت در یک سایت وب:

اگر بخواهید یک برنامه ای تحت وب ایجاد کنید، یکی از مواردی که از همان ابتدای کار باید مد نظر داشته باشید امنیت آن برنامه است. در طراحی هر یک از قسمت هایی تحت وب، باید این نکته را در نظر داشته باشید که چه کاربرانی می توانند به این قسمت دسترسی داشته باشند و چه کاربرانی نمی توانند وارد این قسمت شوند. در بیشتر سایتهاي وب، قسمتی از سایت به گونه ای طراحی می شود که همه ای افراد بتوانند از آن استفاده کنند و قسمتی دیگر نیز فقط در دسترس اعضای سایت قرار دارد. بنابراین باید در ابتدای هویت فردی که در حال استفاده از سایت است مشخص شود، تا بتوانیم در موقع مورد نیاز تصمیم گیری کنیم که آیا کاربر می تواند از این قسمت استفاده کند یا نه؟ برای تعیین هویت کاربران در برنامه های تحت وب دو روش وجود دارد: تشخیص هویت با استفاده از ویندوز و تشخیص هویت با استفاده از فرم های وب.

تشخیص هویت با استفاده از ویندوز:

ساده ترین روش تشخیص هویت کاربران یک سایت وب، استفاده از سیستم امنیتی ویندوز است¹. این روش به خصوص در سایتهايی که در اینترنت ها و یا شبکه های LAN اجرا می شوند بسیار پر کاربرد است و در حقیقت به وسیله IIS صورت می گیرد. به وسیله ای این سیستم، مکانیسم مربوط به تشخیص هویت کاربران سایت از قسمتهای مربوط به طراحی و ایجاد سایت و یا اجرای آن روی شبکه کاملاً مجزا می شود.

در این نوع تشخیص هویت قبل از اینکه IIS به درخواست یک کاربر پاسخ داده و صفحه ای مورد نظر او را نمایش دهد، ابتدای بررسی می کند که آیا هویت کاربر در سیستم مشخص شده است یا نه؟ اگر هویت کاربر تعیین نشده بود، IIS پنجره ای را به کاربر نمایش می دهد تا نام کاربری و کلمه ای عبور اکانت خود در سرور را وارد کند تا اجازه ای استفاده از سایت به او داده شود. اما

¹ این روش به Windows Authentication معروف است.

اگر هویت کاربر مشخص شده بود (برای مثال در درخواستهای قبلی کاربر، اطلاعات مربوط به تعیین هویت او توسط IIS دریافت شده بود) بدون اینکه ای پنجره ای به کاربر نمایش داده شود، صفحه‌ی مورد نظر او نمایش داده خواهد شد.

تشخیص هویت با استفاده از فرم‌های وب:

روش قبلی معمولاً برای سایتهای عمومی که در اینترنت مورد استفاده قرار می‌گیرند کاربرد ندارد، زیرا به طور معمول تعداد کاربران در این حالت زیاد است و نمی‌توان برای هر کاربری که می‌خواهد از سایت استفاده کند یک آکانت در سرور ایجاد کرد. در این موارد یکی از ساده‌ترین روش‌های تعیین هویت کاربر استفاده از فرم‌های وب است.¹

روش کار این سیستم به این صورت است که هویت هر کاربری که می‌خواهد از سایت استفاده کند، قبل از آنکه بتواند وارد صفحات اصلی سایت شود باید مشخص شود تا اجازه‌ی استفاده از سایت به او داده شود. هنگامی که یک کاربر که هویت او برای سایت مشخص نیست بخواهد از برنامه استفاده کند، ابتدا به وسیله‌ی سایت به صفحه‌ی ورود هدایت می‌شود. برای مثال اگر کاربری که نام کاربری و کلمه‌ی عبور خود را برای سایت مشخص نکرده است آدرس صفحه‌ی Home.aspx را در مرورگر خود وارد کند تا اطلاعات آن را مشاهده کند، سایت به صورت اتوماتیک به جای اینکه صفحه‌ی Home.aspx را به او نشان دهد او را به صفحه‌ی ورود راهنمایی می‌کند. در این صفحه کاربر باید نام کاربری و کلمه‌ی عبور خود را وارد کرده (و یا در صورت نیاز یک آکانت کاربری جدید برای خود ایجاد کند) تا هویت او برای سایت مشخص شود. سپس صفحه‌ی Home.aspx برای او نمایش داده خواهد شد. در ASP.NET 2 کنترل‌های درونی زیادی وجود دارد که به وسیله‌ی آن می‌توان به سادگی سایتهای امنی با استفاده از این روش ایجاد کرد.

ابزار مدیریت سایت وب (WAT):

تنظیمات یک سایت وب معمولاً در فایلی به نام web.config قرار می‌گیرند. در نسخه‌ی قبلی ASP.NET طراحان سایت مجبور بودند تا با استفاده از XML به صورت دستی کد مربوط به تنظیمات قسمتهای مختلف سایت، از قبیل نحوه‌ی خطا یابی، امنیت و ... را در این فایل وارد کنند. اما در ASP.NET 2 یک رابط گرافیکی برای انجام تنظیمات مختلف در این فایل ایجاد شده است. این رابط گرافیکی ابزار مدیریت سایت وب یا ² WAT نام دارد. هنگامی که WAT را اجرا کنید، در ابتدا پنج قسمت مختلف در آن مشاهده خواهید کرد که عبارتند از: Security, Home, Application, Profile و Provider. در این فصل فقط با استفاده از قسمت Security تنظیمات مربوط به امنیت یک سایت وب را انجام خواهیم داد و از قسمتهای دیگر زیاد استفاده نخواهیم کرد. در بخش امتحان کنید زیر، یک سایت وب شامل چندین صفحه ایجاد خواهیم کرد و سپس با استفاده از WAT روش تعیین هویت مبتنی بر فرم را برای امنیت سایت به کار خواهیم برد.

امتحان کنید: تنظیمات مربوط به تشخیص هویت مبتنی بر فرم

¹ این روش به Forms Authentication معروف است.

² Web Site Administration Tool

(۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک وب سایت جدید به نام TheClub ایجاد کنید. مطمئن شوید که سایت جدید شما در مکان FileSystem ایجاد می شود.

(۲) با استفاده از Solution Explorer تغییرات زیر را در سایت به وجود آورید. برای اضافه کردن یک آیتم جدید به سایت، با کلیک روی نام پروژه در پنجره‌ی Solution Explorer گزینه‌ی Add New Item را انتخاب کنید. در کادری که نمایش داده می شود نوع آیتمی که می خواهید به سایت اضافه کنید را مشخص کرده (Text File Web Form) و سپس با استفاده از کادر Name فایل را تعیین کنید. بعد از اتمام این مرحله و اضافه کردن صفحات مورد نیاز، پنجره‌ی Solution Explorer شما باشد مشابه شکل ۱-۱۸ باشد. توجه داشته باشید که هنگام اضافه کردن فرم‌های وب به برنامه‌ی خود، گزینه‌ی Place code in separate file را از حالت انتخاب خارج کنید.

ابتدا یک فایل از نوع MasterPage به نام Main.master به برنامه اضافه کرده و هنگام اضافه کردن فرم‌های وب به برنامه، آنها را به گونه‌ای تنظیم کنید که از این فایل به عنوان MasterPage خود استفاده کنند. برای این کار در کادر Select master page گزینه‌ی Add New Item را انتخاب کنید. ابتدا دو فolder زیر را به فolder اصلی سایت اضافه کنید:

Admin
Members

روی نام پروژه در Solution Explorer کلیک راست کرده و گزینه‌ی Add ASP.NET Folder را انتخاب کنید. نام فolderی که در فolder App_Theme ایجاد می شود را نیز برابر MainTheme با قرار دهید. فرم‌های وب زیر را به فolder اصلی سایت اضافه کنید (به خاطر داشته باشید که گزینه‌ی Select master page را انتخاب کنید):

Login.aspx
ChangePassword.aspx
CreateNewUser.aspx

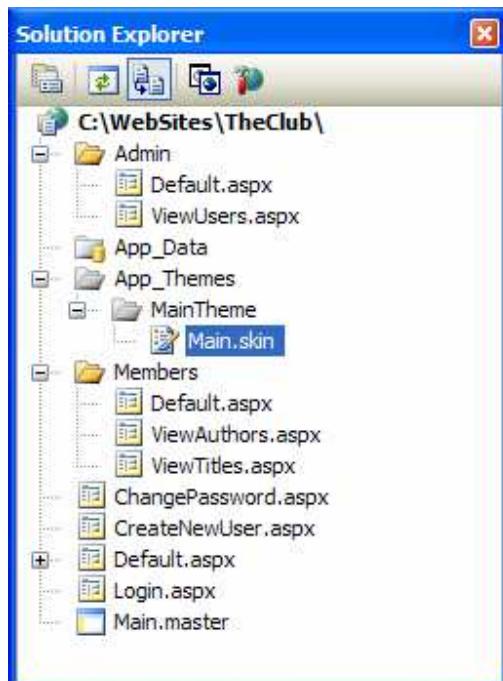
روی فرم Login.aspx کلیک کرده و گزینه‌ی Set as Start Page را انتخاب کنید تا این فرم به عنوان فرم اول برنامه مشخص شود. فرم‌های زیر را به فolder Admin اضافه کنید (به خاطر داشته باشید که در کادر Select master page را انتخاب کنید):

Default.aspx
ViewUsers.aspx

فرم‌های زیر را نیز به فolder Members اضافه کنید:

Default.aspx
ViewAuthors.aspx
ViewUsers.aspx

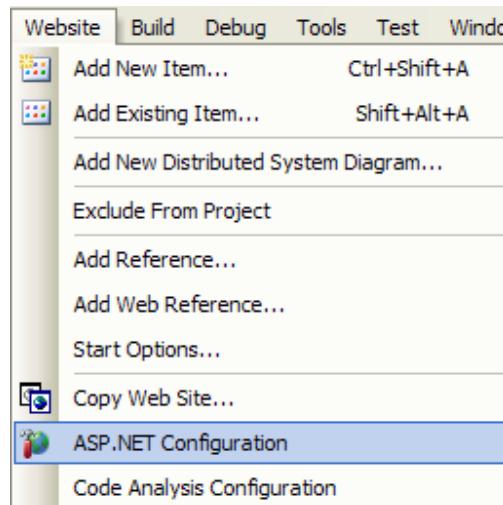
فایلی از نوع MainTheme Skin File با نام Main.skin را نیز به فولدر MainTheme اضافه کنید.

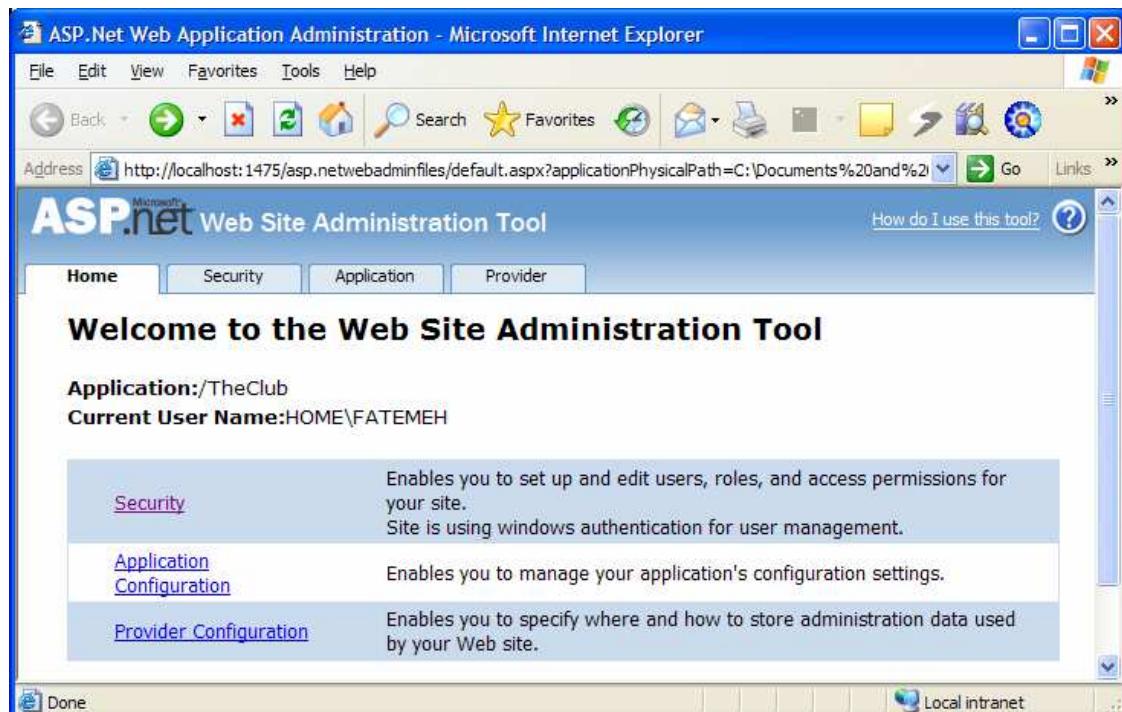
شکل ۱-۱۸

- (۳) با انتخاب گزینه **i** Website \rightarrow ASP.NET Configuration در نوار منوی ویژوال استودیو WAT را اجرا کنید. این منو در شکل ۲-۱۸ نشان داده شده است.
- (۴) به این ترتیب ابزار WAT همانند یک صفحه **i** وب معمولی در مرورگر اینترنتی شما نمایش داده خواهد شد. در شکل ۳-۱۸ صفحه **i** اول این ابزار را مشاهده می کنید. در این فصل از این ابزار برای تنظیمات امنیتی برنامه استفاده خواهیم کرد.
- (۵) حال روی لینک Security کلیک کنید تا تنظیمات مربوط به امنیت سایت را مشخص کنیم.
- (۶) در این قسمت می خواهیم از یک ویزارد استفاده کرده و تمام تنظیمات مربوط به امنیت سایت را با استفاده از آن مشخص کنیم. بنابراین در صفحه **i** Security Use the Setup Wizard روی لینک کلیک کنید تا وارد ویزارد شویم.
- (۷) ویزارد Security Setup شامل هفت مرحله است. اولین مرحله صفحه **i** Welcome است که در آن درباره **i** کل مراحل ویزارد توضیح مختصری داده می شود. در پایین سمت راست صفحه دکمه هایی وجود دارند که به وسیله **i** آنها می توانید بین قسمتهای مختلف ویزارد حرکت کنید. روی کلید **Next** کلیک کنید تا به مرحله **i** دوم از این ویزارد برویم.
- (۸) در مرحله **i** دوم ویزارد باید نحوه **i** دسترسی کاربران به برنامه را مشخص کنید. همانطور که در شکل ۴-۱۸ نمایش داده شده است در این قسمت دو انتخاب وجود دارد. انتخاب اول "From the Internet" است و مشخص می کند که سایت شما در اینترنت قرار خواهد گرفت و تمام کاربران اینترنت می توانند به آن دسترسی داشته باشند. در این صورت همانطور که توضیح داده شد، بهتر است از روش تشخیص هویت به وسیله **i** فرمهای **Web** برای تامین امنیت برنامه استفاده کنید. بنابراین با انتخاب این گزینه، این روش برای تامین امنیت برنامه **Web** شما مورد

استفاده قرار می گیرد. در این روش کاربران می توانند در سایت شما اکانتی را برای خود ایجاد کرده و سپس با استفاده از آن اکانت از سایت شما استفاده کنند. اطلاعات مربوط به اکانت هر کاربر نیز در یک بانک اطلاعاتی ذخیره می شود.

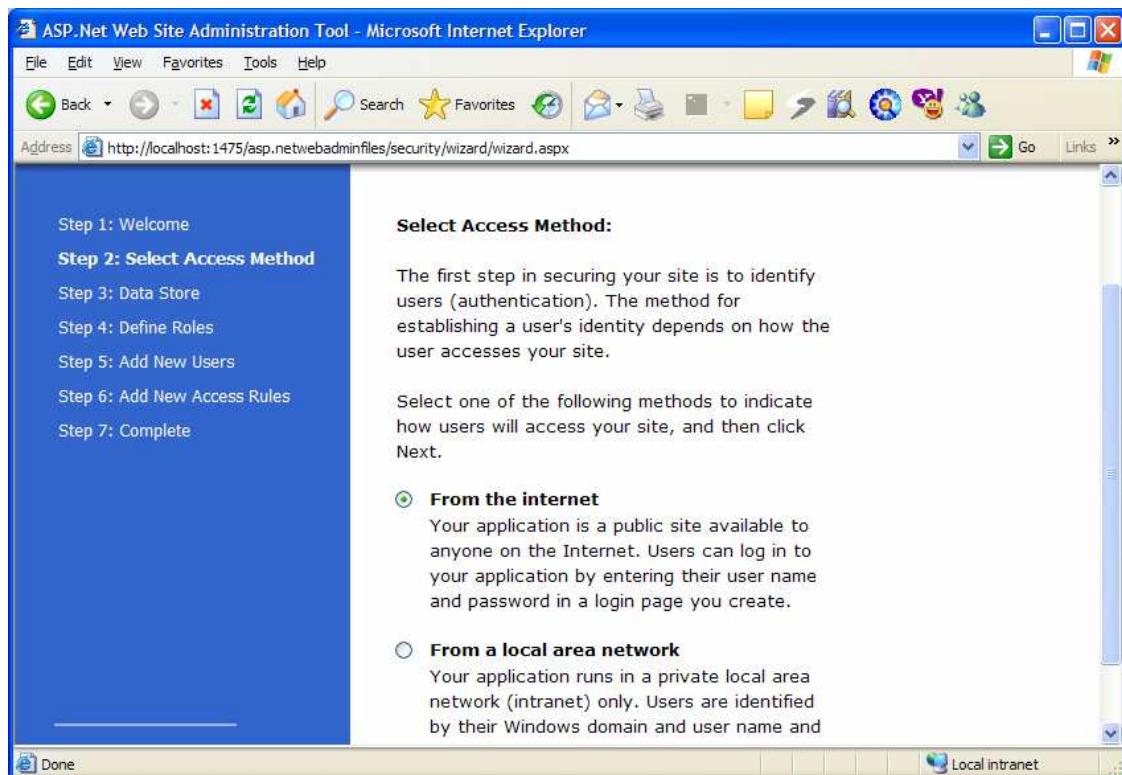
شکل ۲-۱۸

شکل ۲-۱۸

انتخاب دوم "From a Local Area Network" است و مشخص می کند که این سایت در یک شبکه ی کامپیوتر محلی قرار خواهد گرفت. بنابراین در صورت انتخاب این گزینه از سیستم تشخیص هویت ویندوز برای

تامین امنیت برنامه استفاده خواهد شد. برای سایت TheClub گزینه‌ی اول را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی Next کلیک کنید تا به مرحله‌ی سوم برویم.

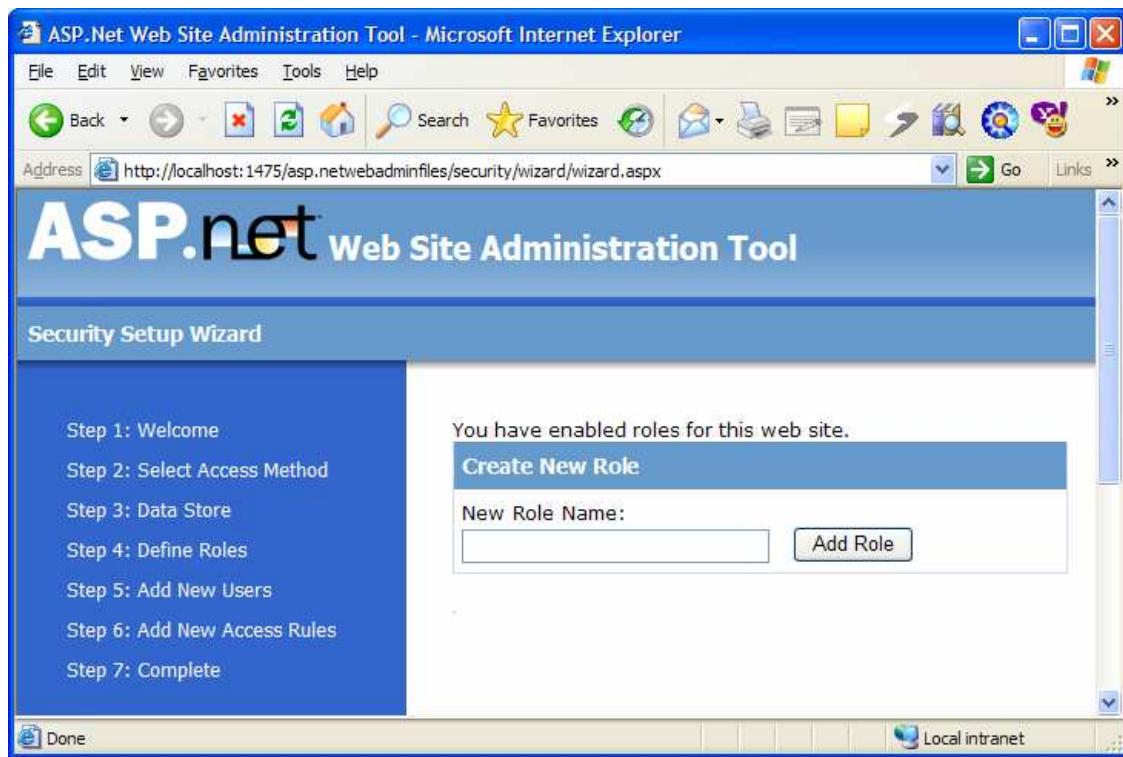
شکل ۴-۱۸

(۹) در مرحله‌ی سوم اطلاعاتی در مورد بانک اطلاعاتی که برای ذخیره‌ی داده‌های مربوط به اکانت کاربران به کار می‌رود نمایش داده می‌شود. همانطور که در این قسمت مشاهده می‌کنید برای ذخیره‌ی داده‌ها در این قسمت از سرویس دهنده‌ی داده‌ای پیش فرض استفاده شده است. برای تغییر این قسمت باید از ویزارد خارج شده و در صفحه‌ی اصلی WAT به قسمت Provider بروید. در آن قسمت می‌توانید سرویس دهنده‌ی داده‌ای جدیدی را برای برنامه معرفی کنید. برای این برنامه تنظیمات پیش فرض را قبول کرده و روی دکمه‌ی Next کلیک کنید تا به مرحله‌ی بعد بروید.

(۱۰) در مرحله‌ی چهارم می‌توانید امنیت مبتنی بر نقش^۱ را برای این سایت فعال کنید. به این صورت می‌توانید نقشهای مختلفی را برای افرادی که از سایت استفاده می‌کنند تعریف کرده و مشخص کنید که چه گروه افرادی می‌توانند به هر صفحه دسترسی داشته باشند. برای مثال می‌توانند گروه‌های مانند گروه مدیریت، گروه کاربران عادی و ... را تعریف کرده و سپس مشخص کنید که برای مثال گروه کاربران عادی به صفحات A, B, C دسترسی دارند. گروه مدیریت به تمام صفحات دسترسی دارند و ... در این صفحه گزینه‌ی Enable role for this Website را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی Next کلیک کنید تا یک نقش جدید تعریف کنیم. به این ترتیب صفحه‌ی Create New Role همانند شکل ۵-۱۸ نمایش داده خواهد شد. در کادر عبارت Admin را به عنوان نام وارد کنید و سپس روی دکمه‌ی Add Role کلیک کنید. در صفحه‌ی بعد می‌توانید گروه ایجاد شده را

^۱ Role-Based Security

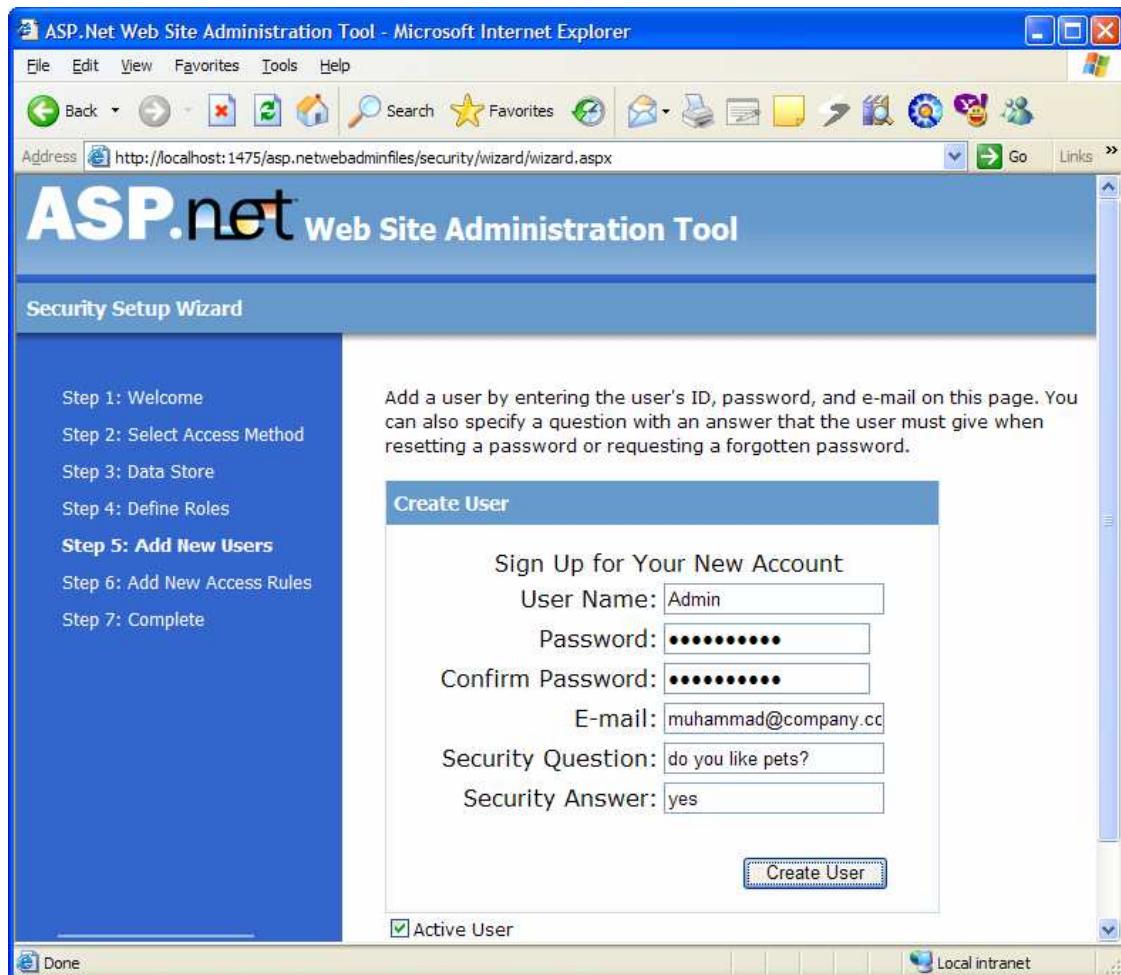
ویرایش کرده و یا گروهها های دیگری اضافه کنید. اما برای این برنامه همین گروه کافی است. پس روی دکمه **Next** کلیک کنید تا به مرحله پنجم بروید.

شکل ۵-۱۸

(۱۱) در مرحله پنجم می توانید کاربران مورد نظر خود را ایجاد کنید. البته ضرورتی ندارد که این کار را حتماً در این قسمت انجام دهید، اما اگر می خواهید تعدادی کاربر را به برنامه اضافه کنید با استفاده از این قسمت می توانید به سادگی این کار را انجام دهید. برای این برنامه یک کاربر در گروه Admin همانند شکل ۶-۱۸ ایجاد کنید. نام کاربری او را Admin قرار دهید و بقیه ای فیلد ها را نیز به دلخواه خود تکمیل کنید، فقط مقادیر آنها را به خاطر داشته باشید. بعد از اتمام کار روی دکمه **Create User** کلیک کنید تا کاربر جدید ایجاد شود. با این کار پیغامی در صفحه نمایش داده شده و عنوان می کند که کاربر مورد نظر شما با موفقیت ایجاد شده است. با کلیک روی دکمه **Continue** می توانید کاربران دیگری ایجاد کنید. اما در این برنامه می خواهیم فقط یک کاربر داشته باشیم، بنابراین روی دکمه **Next** کلیک کنید تا به مرحله پنجم برویم.

(۱۲) آخرین مرحله قبل از اتمام این ویزارد مرحله **Role** ششم، یعنی **Add New Access Role** است. در این قسمت باید مشخص کنید که چه افرادی به چه قسمتهایی از سایت می توانند دسترسی داشته باشند. برای این برنامه سه قاعده را مشخص می کنیم. به خاطر داشته باشید که مواردی که برای سطح دسترسی کاربران مختلف در این قسمت تعریف می کنید، فقط می توانند به فolder ها نسبت داده شوند، نه به فایلها. بنابراین برای مثال می توانید دسترسی کاربران عادی به یک فolder از سایت که مخصوص مدیران است را محدود کنید و یا اجازه ندهید که افرادی که تعیین هوت شده اند به صفحات وب موجود در فolders مخصوص کاربران وارد شوند. بنابراین هنگامی که می خواهید در این قسمت یک قاعده مربوط به نحوه دسترسی را برای گروه خاصی مشخص کنید، ابتدا اطمینان حاصل کنید که فolder مورد نظر خود را درست انتخاب کرده اید.

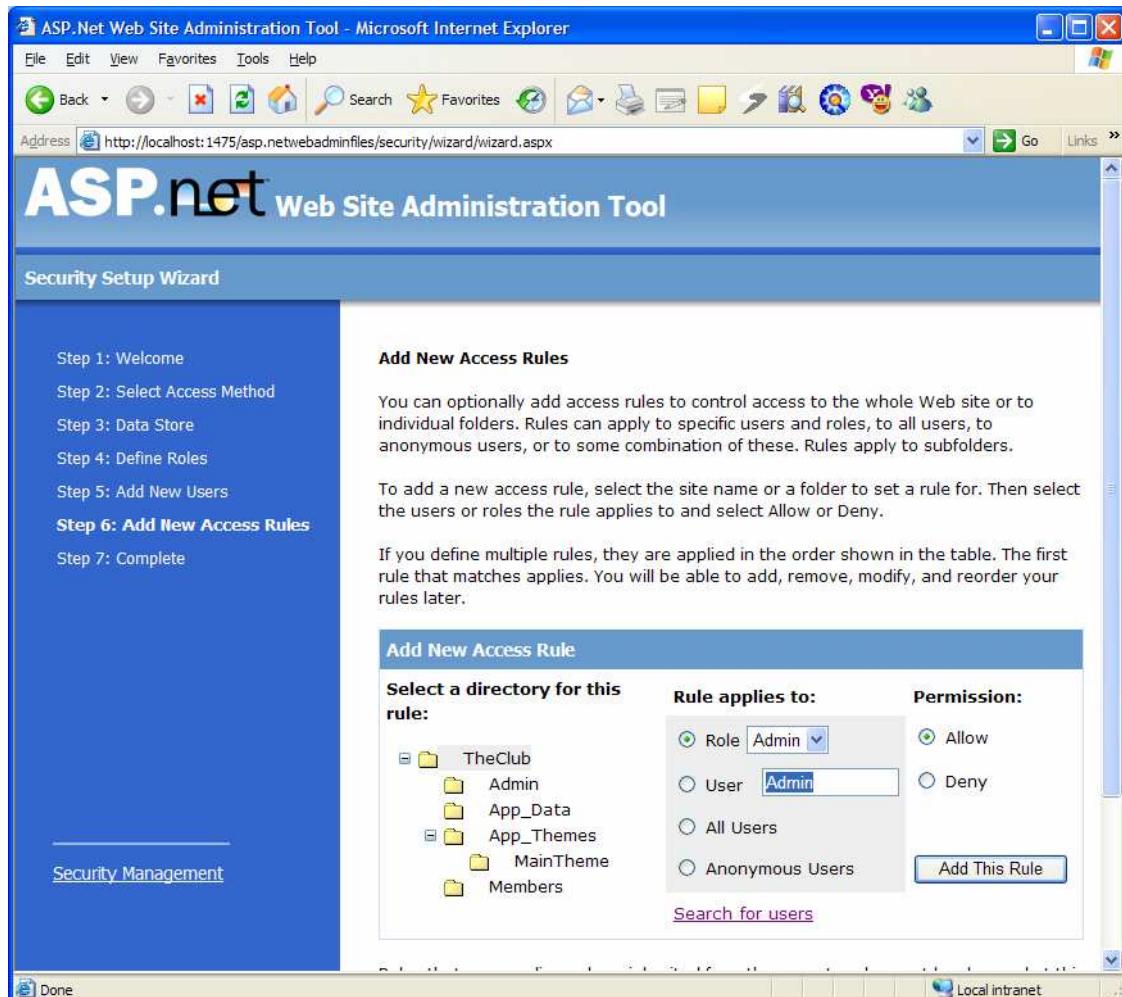

شکل ۶-۱۸

همانطور که مشاهده می کنید، در این قسمت پیش فرض به این صورت است که تمام افراد، چه افرادی که تعیین هویت شده اند و چه افرادی که تعیین هویت نشده اند، به تمام قسمتهای سایت دسترسی داشته باشند. حال می خواهیم در این قسمت یک شرط قرار دهیم. ابتدا مطمئن شوید که فolder Admin از سمت چپ انتخاب شده است، سپس از گزینه های ردیف وسط گزینه *Role* را انتخاب کنید. در کادر مقابل این گزینه عبارت Admin را انتخاب کرده و در قسمت *Allow Permission* روی *Add This Role* کلیک کنید. سپس دکمه *Allow* را فشار دهید تا این شرط به برنامه اضافه شود. دو قاعده *Security* مربوط به سایت را در قسمتهای بعدی اضافه می کنیم، بنابراین در این قسمت روی دکمه *Next* کلیک کنید تا به مرحله *Finish* برویم. در مرحله *Finish* نیز اطلاعاتی در مورد تنظیماتی که در این ویزارد انجام داده ایم نمایش داده می شود. در این قسمت روی دکمه *Finish* کلیک کنید. به این ترتیب به صفحه *Security* برخواهیم گشت تا بقیه *Security* تنظیمات را انجام دهیم.

(۱۳) در صفحه *Security* اصلی قسمت *Manage Access Rules* روی لینک *Security* کلیک کنید. در پنجره *Security* ای بعد روی فolder Admin کلیک کنید تا قاعده ای که در قسمت قبلی اضافه کرده بودیم نمایش داده شود. حال در این صفحه روی لینک *Add New Access Rule* کلیک کنید. در این قسمت قاعده ای را به برنامه اضافه خواهیم کرد تا از دسترسی تمام افراد به فolder Admin جلوگیری شود. به این ترتیب فقط افرادی که در گروه

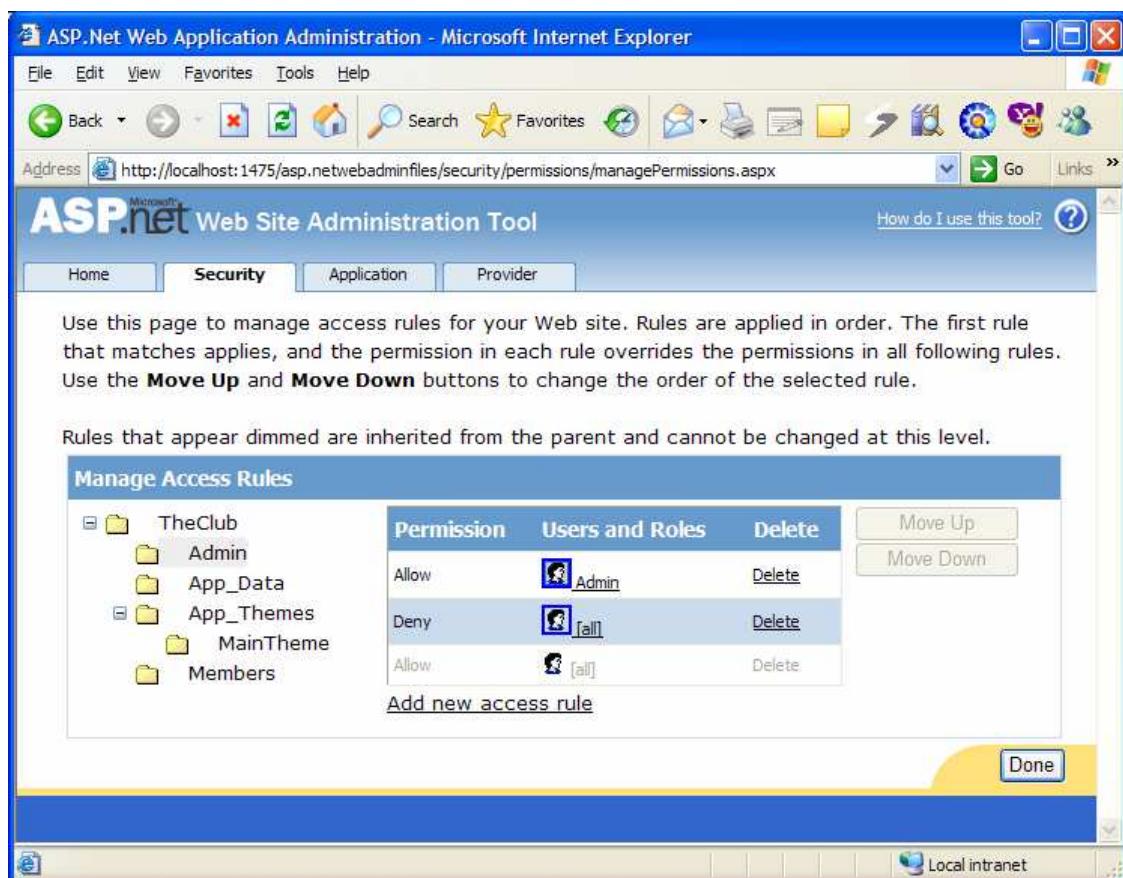
باشند به صفحات این فolder دسترسی خواهند داشت. این قواعد را به گونه ای به بالا و یا پایین حرکت دهید تا مشابه شکل ۷-۱۸ شوند.

شكل ۷-۱۸

۱۴) در سمت چپ این قسمت روی فolder Members کلیک کنید تا انتخاب شود. سپس قاعده ای را به آن اضافه کنید تا از دسترسی افرادی که تعیین هويت نشده اند جلوگیری شود. برای این کار از ستون Rule applies to در سمت چپ این قسمت روی فolder Members کلیک کنید و از ستون Permission گزینه ی Deny را انتخاب کنید. به این ترتیب قواعد تعیین شده برای فolder Members همانند شکل ۹-۱۸ خواهد بود.

۱۵) حال می توانیم تنظیمات امنیتی که ایجاد کرده ایم را امتحان کنیم. البته مهم نیست که صفحات خالی هستند، زیرا در این قسمت فقط می خواهیم تنظیمات را تست کنیم.

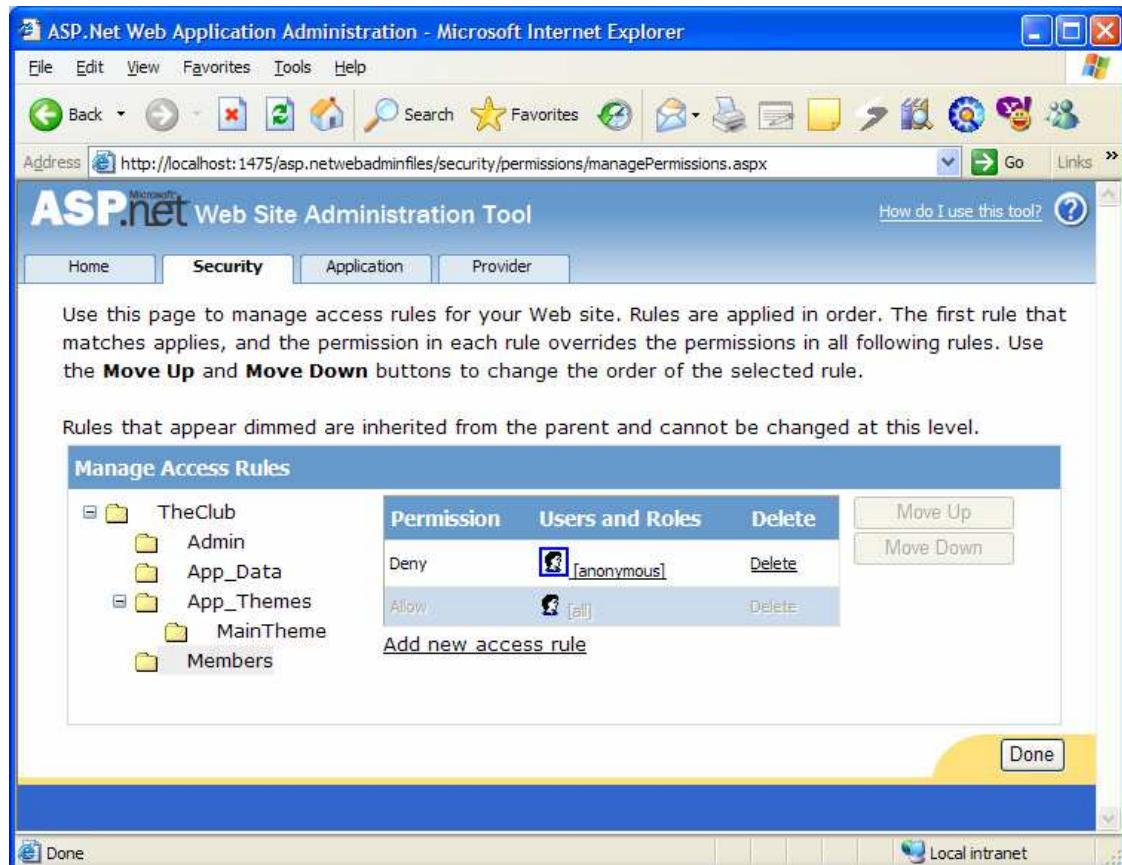

شکل ۸-۱۸

برای تست سایت کلید F5 را فشار دهید تا برنامه اجرا شود و به صفحه ای اصلی سایت برویم. به خاطر دارید که صفحه [Login.aspx](#) را به عنوان صفحه ای اول مشخص کردیم، پس آدرس صفحه ای اول سایت به صورت <http://localhost/theClub/Login.aspx> نمایش داده خواهد شد و از شما می پرسد که آیا می خواهید ویژگی های مربوط به خطابایی را برای این سایت فعال کنند؟ در این کادر گزینه [Add a New Web.config File with Debugging](#) کلیک کنید تا سایت اجرا شود. به آدرس نمایش داده شده در بالای مرورگر و سپس روی دکمه [OK](#) کلیک کنید تا سایت اجرا شود. به آدرس [http://localhost/theClub/App_Themes/Default.aspx](#) مراجعه کنید. مشاهده خواهید کرد که در فایل [Login.aspx](#) قرار دارد. آدرس بالا را تغییر دهید و به جای فایل [Login.aspx](#)، عبارت [Members/Default.aspx](#) را وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که آدرسی که به آن هدایت خواهید شد، آدرس مورد نظر شما نخواهد بود. یعنی به جای اینکه مرورگر فایل [Default.aspx](#) در فolder [Members](#) را نمایش دهد، مجدداً به فایل [Default.aspx](#) برخواهد گشت و آدرسی که در مرورگر نمایش داده می شود، چیزی مشابه آدرس زیر خواهد بود:

<http://localhost:1463/TheClub/login.aspx?ReturnUrl=%2fTheClub%2fMembers%2fdefault.aspx>

۱۶) اگر سعی کنید که با استفاده از نوار آدرس، به یکی از صفحات موجود در فolder Admin بروید نیز با همین مشکل مواجه خواهید شد.

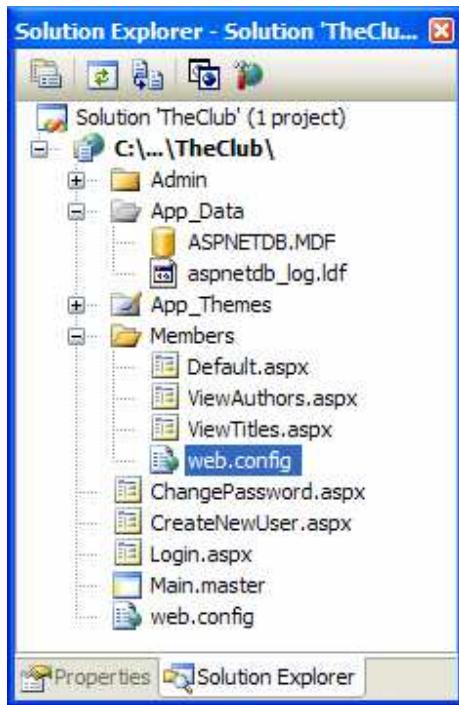

شکل ۹-۱۸

چگونه کار می کند؟

خوب، فکر کنم مهمترین قسمت این تمرین ویزاردی بود که از آن استفاده کردیم و باید آن را بررسی کنیم. اما بهتر است ابتدا به پنجره‌ی Solution Explorer نگاهی بیندازیم، ابتدا با فشار دادن کلید Refresh در این پنجره، فایلهای موجود را دوباره نمایش دهید. این پنجره مشابه شکل ۹-۱۸ خواهد بود. اگر با دقت بیشتری نگاه کنید خواهید دید که یک فایل به نام web.config و نیز یک بانک اطلاعاتی Access به برنامه اضافه شده است. این دو فایل تنظیمات امنیتی که در ویزارد مشخص کردید را نگهداری و کنترل می کنند.

تنظیمات یک سایت در فایل web.config آن ذخیره می شوند. هنگامی که با استفاده از ویزارد تنظیمات هر فolder را مشخص می کردید، کد XML مربوط به این تنظیمات در فایل web.config موجود در هر فolder ذخیره می شد. بنابراین اگر یکی از این فایلهای را باز کنید، مشاهده می کنید که تنظیماتی که برای آن قسمت ایجاد کرده بودید، در آن ذخیره شده است. همچنین یک فایل Access نیز به برنامه اضافه می شود تا اطلاعات مربوط به کاربرانی که در برنامه تعریف می شوند و نیز گروه هایی که ایجاد می شوند در آن نگهداری شود.

شکل ۱۰-۱۸

به آدرسی که هنگام رفتن به صفحه `Members/Default.aspx` به آن فرستاده شدید، نگاه دقیقتری بیندازید.

`http://localhost:1463/TheClub/login.aspx?ReturnUrl=%2fTheClub%2fMembers%2fdefault.aspx`

همانطور که مشاهده می کنید در آدرس این فایل یک علامت سوال (?) وجود دارد. این علامت سوال در آدرس یک فایل، شروع شدن یک `QueryString` را اعلام می کند. در یک سایت وب به دلیل نحوه ایجاد شدن و نیز از حافظه خارج شدن صفحات، نمی توان به صورت عادی داده هایی را بین دو صفحه ای وب منتقل کرد. `QueryString` ها یک روش برای ارسال داده بین دو صفحه ای وب به شمار می روند. این روش به این صورت است که داده ای که می خواهیم از یک صفحه به صفحه ای دیگر منتقل کنیم را در آدرس آن صفحه قرار می دهیم. البته نمی توان هر داده ای را از این روش منتقل کرد، بلکه باید ابتدا آن را به رشته تبدیل کرد. البته به علت اینکه بعضی کاراکتر ها نمی توانند در این قسمت نمایش داده شوند، معادلی برای آنان در نظر گرفته می شود. برای مثال معادل کاراکتر /، عبارت `%2F` است. بنابراین اگر در رشته ای که در مقابل `ReturnUrl` آمده است، عبارت `%2F` را با / جایگزین کنید به رشته ای زیر میرسید:

`/TheClub/Members/Default.aspx`

همانطور که مشاهده می کنید، این رشته آدرسی است که سعی داشتیم به آن برویم. در حقیقت سرور به این وسیله به صفحه ای `Login.aspx` می گویند که اگر کاربر توانست با موفقیت وارد سیستم شود، او را به این آدرس بفرست. خوب، تا اینجا یک سایت با تنظیمات امنیتی مورد نظر ایجاد کردیم. بهتر است در ادامه کنترلهای مربوط به ورود به سایت که به صورت درونی در `ASP.NET` وجود دارند را بررسی کنیم.

کنترل‌های Login

تیم برنامه نویسی ASP.NET بسیاری از کارهایی که معمولاً بیشتر برنامه نویسان وب مجبور بودند برای طراحی سایت خود انجام دهنده را پیش‌پیش انجام داده اند و در قالب چندین کنترل برای انجام کارهای مربوط به تعیین هویت، در ASP.NET قرار داده اند تا کار طراحان تحت وب را تا حد ممکن ساده کنند. در طراحی یک سایت می‌توانید به صورت عادی از این کنترل‌ها استفاده کنید، و یا با تنظیم قسمتهای مختلف آنها، ظاهر و کارایی این کنترل‌ها را به گونه‌ای مطلوب تغییر دهید. جدول زیر لیستی از این کنترل‌ها را به همراه توضیحاتی در مورد آنها نمایش می‌دهد. البته در طراحی یک برنامه مجبور نیستید که از این کنترل‌ها استفاده کنید و می‌توانید با استفاده از توابع و کلاس‌هایی که در ASP.NET وجود دارد، خودتان صفحاتی را برای این موارد تعیین کنید.

نام کنترل	توضیح
Login	این کنترل تمام عناصری که برای ایجاد یک صفحه‌ی ورود در یک سایت لازم است را دارد.
LoginView	دارای قسمتهایی برای نمایش اطلاعات در مورد کاربری که وارد سیستم شده است می‌باشد.
LoginStatus	لینکی را برای وارد شدن به سیستم و یا خارج شدن از آن در اختیار کاربر قرار می‌دهد.
LoginName	نام کاربری فردی که هم اکنون وارد سیستم شده است را نمایش می‌دهد.
ChangePassword	به کاربران اجازه می‌دهد تا کلمه‌ی عبور خود را تغییر دهند.
CreateUserWizard	محدوده ای را در برنامه ایجاد می‌کند تا کاربران در آن بتوانند اکانت جدیدی را برای خود ایجاد کنند.
PasswordRecovery	کلمه‌ی عبور جدید کاربر را به ایمیل او ارسال می‌کند.
	نکته: ایمیل راه امنی برای ارسال داده‌های مهمی مانند کلمه‌ی عبور به شمارنامه رود. بنابراین بهتر است هنگام استفاده از این کنترل در برنامه، اهمیت کلمه‌ی عبور کاربر نیز در نظر گرفته شود تا در صورت لزوم از ابزار دیگری برای این کار استفاده شود.

در بخش امتحان کنید بعد، از بیشتر این کنترل‌ها در برنامه استفاده خواهیم کرد تا سایت قبلی را کاملتر کنیم.

امتحان کنید: کنترل‌های Login

(۱) حال که امنیت مورد نظر را در سیستم ایجاد کردیم، باید کارایی و ظاهر برنامه را نیز به صورت قابل قبولی در آوریم. در این قسمت سعی می‌کنیم با ایجاد ظاهر سایت، هم مهارت‌هایی را که در فصل هفدهم به دست آوردهیم مرور کنیم و هم نحوه‌ی استفاده از کنترل‌های Login را مشاهده کنیم. برای اتمام این قسمت، تغییرات مشخص شده در زیر را در فایل Main.master ایجاد کنید. با تایپ کردن این کدها، بیشتر با خاصیت تکمیل خودکار متن به وسیله‌ی ویژوال

استودیو آشنا خواهید شد و می توانید به سادگی خاصیت ها و خصیصه های مورد نظر خود را تنظیم کنید. با انجام این کار متوجه خواهید شد که این روش بسیار سریعتر از اضافه کردن کنترل ها به وسیله ای جعبه ابزار است.

```
<%@ Master Language="C#" %>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.1//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml11/DTD/xhtml11.dtd">
<script runat="server">
</script>
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
  <head runat="server">
    <title>Untitled Page</title>
  </head>
  <body bgcolor="black">
    <form id="form1" runat="server">
      <div>
        <table cellpadding="5" cellspacing="0" width="600" height="400"
          bgcolor="white" border="1" bordercolor="black">
          <tr>
            <td width="150" valign="top">
              <!-- Menu Column -->
              <asp:Menu ID="Menul" Runat="server">
                <Items>
                  <asp:MenuItem NavigateUrl("~/Default.aspx"
                    Text="Home">
                  </asp:MenuItem>
                  <asp:MenuItem Text="Members">
                    <asp:MenuItem
                      NavigateUrl="Members/ViewAuthors.aspx"
                      Text="View Authors">
                    </asp:MenuItem>
                    <asp:MenuItem NavigateUrl="Members/ViewTitles.aspx"
                      Text="View Titles">
                    </asp:MenuItem>
                  </asp:MenuItem>
                  <asp:MenuItem Text="Admin">
                    <asp:MenuItem NavigateUrl="Admin/ViewUsers.aspx"
                      Text="View Users">
                    </asp:MenuItem>
                  </asp:MenuItem>
                </Items>
              </asp:Menu>
              <br />
              <br />
              <br />
              <asp:LoginView ID="LoginView1" Runat="server">
                <AnonymousTemplate>
                  <asp:Menu ID="Menu2" Runat="server">
                    <Items>
                      <asp:MenuItem NavigateUrl "~/CreateNewUser.aspx"
                        Text="Create Account">
                      </asp:MenuItem>
                    </Items>
                  </asp:Menu>
                </AnonymousTemplate>
```

```

<LoggedInTemplate>
    <asp:Menu ID="Menu3" Runat="server">
        <Items>
            <asp:MenuItem NavigateUrl="~/ChangePassword.aspx"
                Text="Change Password">
            </asp:MenuItem>
        </Items>
    </asp:Menu>
</LoggedInTemplate>
</asp:LoginView>
</td>
<td valign="top">
    <table cellpadding="0" cellspacing="0" width="100%" border="0">
        <tr>
            <td width="85%">
                <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
                    Text="My First Company Site" Font-Bold="true"
                    Font-Size="24px">
                </asp:Label>
            </td>
            <td width="15%">
                <!-- Login Status Area -->
                <asp:LoginStatus ID="LoginStatus1"
                    Runat="server" />
            </td>
        </tr>
        <tr>
            <td colspan="2">
                <hr color="black" size="2" />
            </td>
        </tr>
        <tr>
            <td colspan="2">
                User: _____
                <asp:LoginView ID="LoginView2" Runat="server">
                    <AnonymousTemplate>
                        Guest, Please log in
                    </AnonymousTemplate>
                    <LoggedInTemplate>
                        <asp:LoginName ID="LoginName1"
                            Runat="server" />
                    </LoggedInTemplate>
                </asp:LoginView>
            </td>
        </tr>
        <tr>
            <td colspan="2">
                <hr color="black" size="2" />
            </td>
        </tr>
        <tr>
            <td colspan="2" valign="top" height="100%">
                <asp:contentplaceholder id="cphMain"
                    runat="server">
                </asp:contentplaceholder>
            </td>
        </tr>
    </table>
</td>

```

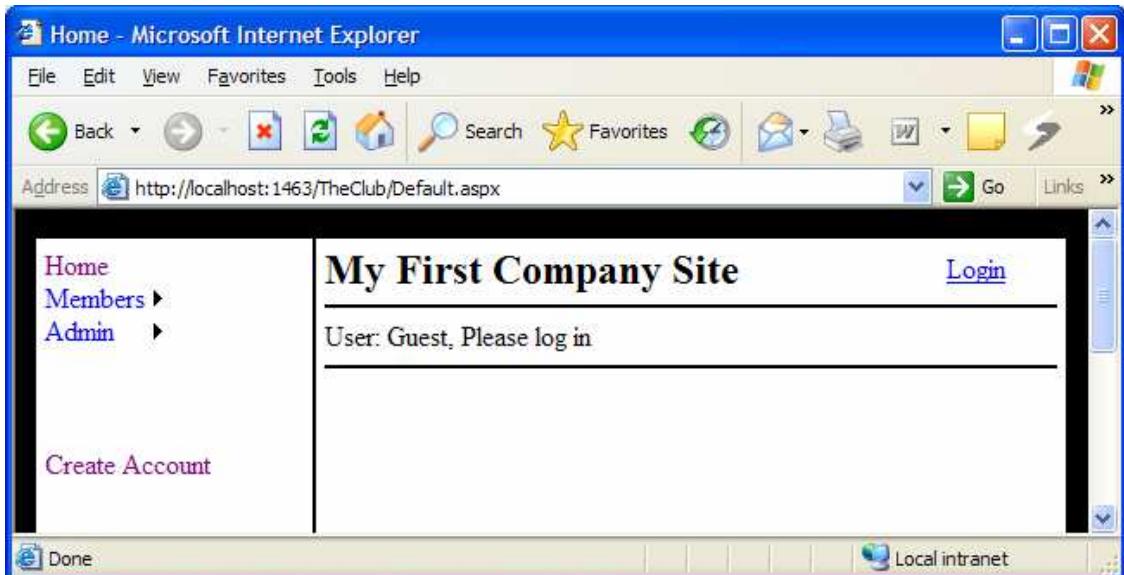
```

        </tr>
    </table>
</td>
</tr>
</table>
</div>
</form>
</body>
</html>

```

(۲) فایل Default.aspx در فolder اصلی برنامه را باز کرده و تمام کد های درون آن را حذف کنید. سپس کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید تا این فرم همانند شکل ۱۱-۱۸ شود:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master" Title="Home" %>
```


شکل ۱۱-۱۸

(۳) در فایل Login.aspx نیز تمام کد های موجود را حذف کنید و سپس کد مشخص شده در زیر را در آن وارد کنید:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master" Title="Login" %>
<asp:content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:Login ID="Login1" runat="server">
    </asp:Login>
</asp:content>
```

(۴) کد موجود در فایل ChangePassword.aspx را نیز حذف کرده و آن را با کد زیر جایگزین کنید. به این ترتیب فرم مشابه شکل ۱۳-۱۸ ChangePassword.aspx خواهد بود:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
```

```

    Title="Change Password" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:ChangePassword ID="ChangePassword1" Runat="server">
        </asp:ChangePassword>
</asp:Content>

```

۱۴-۱۸ در فرم CerateNewUser.aspx نیز، کد داخل فرم را با کد زیر جایگزین کنید تا فرم، مشابه شکل ۱۴-۱۸ شود:

```

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
    Title="Create New Account" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:CreateUserWizard ID="CreateUserWizard1" Runat="server">
        </asp:CreateUserWizard>
</asp:Content>

```


۱۴-۱۸ شکل

۱۵) کد موجود در فایل ViewAuthors.aspx را نیز با کد مشخص شده در زیر جایگزین کنید:

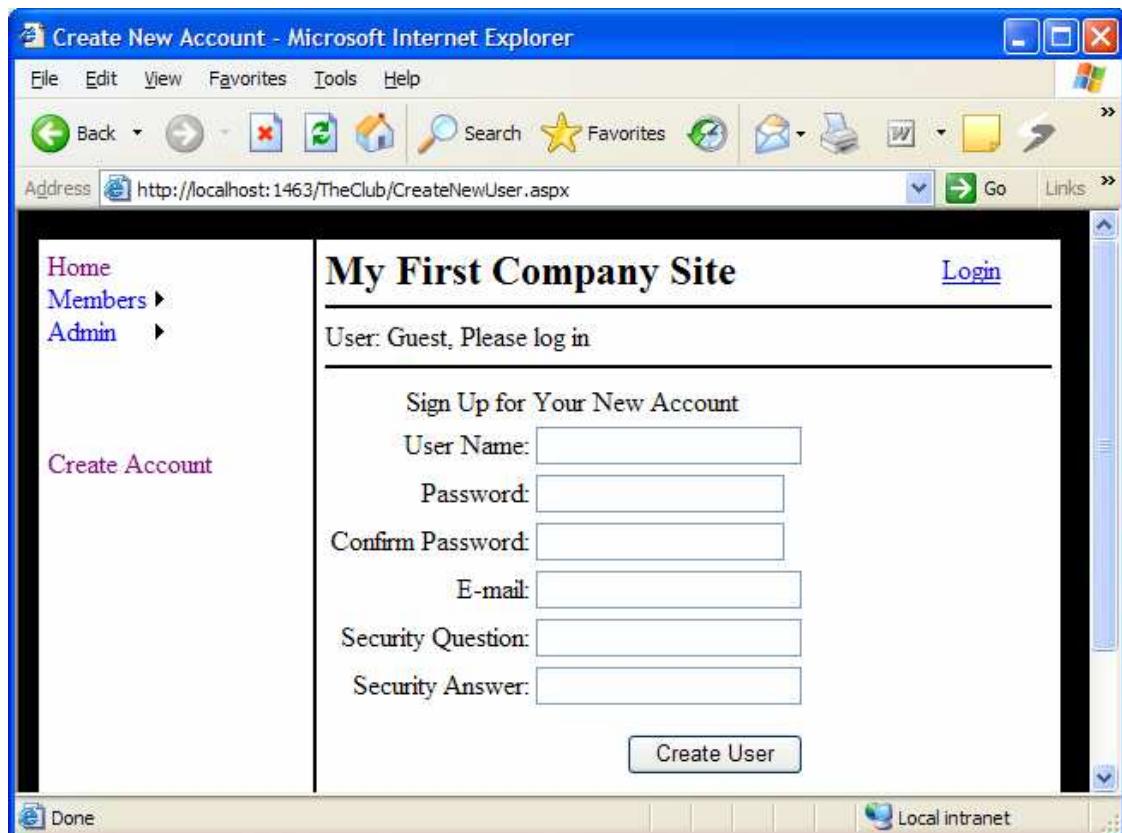
```

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
    Title="View Authors" %>
<asp:Content ID="Content1" ContentPlaceHolderID="cphMain"
    Runat="server">
    <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
        Text="Add Code to View Author Info Later">
    </asp:Label>
</asp:Content>

```


شكل ١٣-١٨

شكل ١٤-١٨

(۷) کد موجود در فایل ViewTitles.aspx را حذف کرده و کد زیر را به جای آن قرار دهید:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile "~/Main.master"
    Title="View Titles" %>
<asp:Content ID="Content1" ContentPlaceHolderID="cphMain"
    Runat="server">
    <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
        Text="Add Code to View Title Info Later">
    </asp:Label>
</asp:Content>
```

(۸) در فایل ViewUsers.aspx، کدی که به صورت پیش فرض وارد شده است را حذف کنید و به جای آن کد زیر را قرار دهید:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile "~/Main.master"
    Title="View Users" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
        Text="Add Code to View User Info Later">
    </asp:Label>
</asp:Content>
```

(۹) حال برنامه را اجرا کنید تا عملکرد آن را تست کنیم. در این سایت می‌توانید یک اکانت جدید ایجاد کرده و سپس با استفاده از آن وارد سیستم شوید. تمام موارد مربوط به تعیین هویت افراد و نیز جلوگیری از دسترسی غیر مجاز به وسیله‌ی همین کنترل‌هایی که در برنامه از آنها استفاده کردیم مدیریت می‌شود. البته در حال کار با این سایت ممکن است به صفحات خطای نیز برخورد کنید که در مورد رفع آنها در این کتاب صحبتی نخواهیم کرد.

چگونه کار می‌کند؟

احتمالاً بعد از اتمام این سایت، با مشاهده‌ی عملکرد آن کاملاً شگفت‌زده می‌شوید. در تکنولوژی‌های قدیمی تر پیاده‌سازی چنین سیستمی، روزها طول می‌کشید. در این سایت نیز تمام قسمت‌های مربوط به طراحی ظاهر صفحات در MasterPage انجام شد، بنابراین بهتر است ابتدا کد های این قسمت را بررسی کنیم. قبل از هر چیز رنگ صفحات را به سیاه تغییر می‌دهیم:

```
<body bgcolor="black">
```

بعد از این کار چند جدول تودرتو در صفحه قرار می‌دهیم. در طراحی ظاهر سایتهاي وب، جدول یکی از پر کاربرد ترین ابزار‌ها محسوب می‌شود. به وسیله‌ی جدولها می‌توانیم صفحات را به هر ترتیبی که بخواهیم به ستونها و ردیفهای مختلف تقسیم کرده و به این ترتیب سلولهایی را در صفحه به وجود آوریم. همچنین در داخل آن سلول‌ها نیز می‌توان جداول دیگری قرار داد. کار با جدولها در طراحی صفحات وب مانند یک هنر است که فقط با استفاده از تجربه می‌توان آن را بدست آورد. ابتدا، بهتر است نگاهی به تگ‌هایی بیندازیم که برای تنظیم این چند جدول از آن استفاده کرده ایم.

تگ شرح

تگ اصلی برای ایجاد یک جدول جدید. این تگ در جدولی که در آن قرار گرفته است یک ردیف ایجاد می کند. این تگ در ردیفی که در آن قرار گرفته است یک ستون ایجاد می کند.	<table> <tr> <td>
--	-------------------------

هنگامی که ظاهر یک جدول را تنظیم می کنید، خصیصه `i colspan` در تگ `td` مشخص می کند که ستون ایجاد شده در این ردیف می تواند تا حد اکثر چند ستون از ردیفهای بالاتر و یا پایین تر را پوشاند. برای مثال اگر در یک ردیف یک ستون قرار دهید و در ردیف دوم دو ستون، ستون دوم در ردیف دوم زیر هیچ ستونی از ردیف اول قرار نخواهد گرفت. اما اگر خصیصه `i colspan` ستون ردیف اول را برابر با 2 قرار دهید، این ستون در بالای هر دو ستون موجود در ردیف دوم قرار خواهد گرفت. در این برنامه، یک جدول با اندازه $400 * 600$ ایجاد کرده و رنگ پس زمینه ای آن را نیز برابر با سفید قرار می دهیم، به این ترتیب اگر هیچ کنترلی نیز در این جدول قرار نگرفته باشند، اندازه ای این جدول ثابت می ماند. جدول اصلی در این فرم از یک ردیف و دو ستون تشکیل شده است، پس دو سلول دارد که سلول اول برای قرار دادن منوها و سلول دوم نیز برای قرار دادن یک جدول دیگر در آن به کار می رود. در جدول ایجاد شده در سلول دوم پنج ردیف وجود دارد که هر یک از آنها یک و یا دو ستون دارند. اندازه ای این جدول برابر با 100% قرار داده شده است تا کل ناحیه ای مربوط به سلول دوم در جدول اول را پوشش دهد. جدول دوم برای قرار دادن عنوان سایت، نام و مشخصات کاربری که وارد برنامه شده است و نیز محتویات دیگر صفحه استفاده می شود.

```

<table cellpadding="5" cellspacing="0" width="600" height="400"
  bgcolor="white" border="1" bordercolor="black">
  <tr>
    <td width="150" valign="top">
    </td>
    <td valign="top">
      <table cellpadding="0" cellspacing="0" width="100%"
        border="0">
        <tr>
          <td width="85%">
            <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
              Text="My First Company Site" Font-Bold="true"
              Font-Size="24px">
            </asp:Label>
          </td>
          <td width="15%">
            <!-- Login Status Area -->
            <asp:LoginStatus ID="LoginStatus1"
              Runat="server" />
          </td>
        </tr>
      </table>
    </td>
  </tr>
  <tr>
    <td colspan="2">
      <hr color="black" size="2" />
    </td>
  </tr>
  <tr>
    <td colspan="2">
      User:
      <asp:LoginView ID="LoginView2" Runat="server">
        <AnonymousTemplate>

```

```

        Guest, Please log in
    </AnonymousTemplate>
    <LoggedInTemplate>
        <asp:LoginName ID="LoginName1"
            Runat="server" />
    </LoggedInTemplate>
    </asp:LoginView>
</td>
</tr>
<tr>
    <td colspan="2">
        <hr color="black" size="2" />
    </td>
</tr>
<tr>
    <td colspan="2" valign="top" height="100%">
        <asp:contentplaceholder id="cphMain"
            runat="server">
        </asp:contentplaceholder>
    </td>
</tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

```

قسمت بعدی که باید در MasterPage قرار دهیم تا در همه‌ی صفحه‌ها قرار گیرد، منو‌ها است. مانند فصل هفدهم، در اینجا نیز از منو‌ها برای حرکت در بین صفحات سایت استفاده می‌کنیم. تنها تفاوتی که در این قسمت وجود دارد این است که در اینجا چند کنترل منو ایجاد می‌کنیم و بر حسب اینکه کاربر تعیین هویت شده است یا نه یکی از آنها را نمایش می‌دهیم. کنترل LoginView این امکان را می‌دهد تا بر حسب نوع کاربری که در حال مشاهده‌ی صفحه است، نحوه‌ی نمایش آن را تعیین کند. برای مثال اگر کاربر فردی ناشناس بود، منوی با گزینه‌ی Create Account و اگر کاربر یکی از اعضای سایت دهیم، برای گزینه‌ی با گزینه Change Password نمایش داده می‌شود.

```

<asp:Menu ID="Menu1" Runat="server">
    <Items>
        <asp:MenuItem NavigateUrl="~/Default.aspx" Text="Home">
        </asp:MenuItem>
        <asp:MenuItem Text="Members">
            <asp:MenuItem NavigateUrl="Members/ViewAuthors.aspx"
                Text="View Authors">
            </asp:MenuItem>
            <asp:MenuItem NavigateUrl="Members/ViewTitles.aspx"
                Text="View Titles">
            </asp:MenuItem>
        </asp:MenuItem>
        <asp:MenuItem Text="Admin">
            <asp:MenuItem NavigateUrl="Admin/ViewUsers.aspx"
                Text="View Users">
            </asp:MenuItem>
        </asp:MenuItem>
    </Items>
</asp:Menu>
<br />

```

```

<br />
<br />
<asp:LoginView ID="LoginView1" Runat="server">
  <AnonymousTemplate>
    <asp:Menu ID="Menu2" Runat="server">
      <Items>
        <asp:MenuItem NavigateUrl("~/CreateNewUser.aspx"
          Text="Create Account">
        </asp:MenuItem>
      </Items>
    </asp:Menu>
  </AnonymousTemplate>
  <LoggedInTemplate>
    <asp:Menu ID="Menu3" Runat="server">
      <Items>
        <asp:MenuItem NavigateUrl "~/ChangePassword.aspx"
          Text="Change Password">
        </asp:MenuItem>
      </Items>
    </asp:Menu>
  </LoggedInTemplate>
</asp:LoginView>

```

برای عنوان فرم، از یک کنترل Label استفاده می کنیم:

```

<asp:Label ID="Label1" Runat="server" Text="My First Company Site"
  Font-Bold="true" Font-Size="24px">

```

در زیر عنوان فرم، قسمتی را قرار می دهیم تا بتوانیم نام کاربری فردی که وارد سیستم شده است را نمایش دهیم. در این قسمت نیز از یک کنترل LoginView استفاده می کنیم تا اگر کاربری در سایت وارد شده بود نام کاربری او را نمایش دهد، و اگر فردی ناشناس وارد سیستم شده بود "Guest, Please Log in" را نمایش دهد.

```

  <!-- Login Status Area -->
<asp:LoginStatus ID="LoginStatus1" Runat="server" />
  User:
<asp:LoginView ID="LoginView2" Runat="server">
  <AnonymousTemplate>
    Guest, Please log in
  </AnonymousTemplate>
  <LoggedInTemplate>
    <asp:LoginName ID="LoginName1" Runat="server" />
  </LoggedInTemplate>
</asp:LoginView>

```

در آخر نیز یک کنترل ContentPlaceHolder در سایت قرار می دهیم. این کنترل مکانی را مشخص می کند تا صفحاتی که از این فایل به عنوان MasterPage خود استفاده می کنند، داده های خود را در آن قرار دهند.

```
<asp:contentplaceholder id="cphMain" runat="server">
```

در فرم Login، با استفاده از راهنمای Page عنوان صفحه را تغییر می دهیم و همچنین یک کنترل Content ایجاد کرده و آن را به کنترل ContentPlaceHolder در فایل MasterPage متصل می کنیم. به این ترتیب مکانی که به وسیله ی کنترل ContentPlaceHolder در MasterPage مشخص شده است، توسط این کنترل نیز تعیین می شود و می توانیم محتویات صفحه ی Login را در این قسمت قرار دهیم. برای تکمیل صفحه ی Login کافی است که درون این قسمت، فقط یک کنترل Login قرار دهیم. این کنترل خود تمام کارهای لازم برای ورود کاربر را انجام می دهد:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master" Title="Login" %>
<asp:content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:Login ID="Login1" runat="server">
        </asp:Login>
    </asp:content>
```

برای صفحه ی ChangePassword.aspx نیز با استفاده از راهنمای Page عنوان صفحه را تغییر می دهیم. سپس یک کنترل از نوع Content در صفحه ایجاد کرده و آن را به کنترل ContentPlaceHolder در فایل MasterPage متصل می کنیم. درون این کنترل Content نیز فقط یک کنترل از نوع ChangePassword قرار می دهیم. این کنترل نیز تمام کارهای لازم برای تغییر کلمه ی عبور یک کاربر را انجام می دهد:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
    Title="Change Password" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:ChangePassword ID="ChangePassword1" Runat="server">
        </asp:ChangePassword>
    </asp:Content>
```

همین مراحل را در صفحه ی CreateNewUser.aspx نیز تکرار می کنیم تا یک کنترل Content در این صفحه نیز ایجاد شود. سپس درون این کنترل، یک کنترل از نوع CreateUserWizard قرار می دهیم. کنترل CreateUserWizard تمام کارهای لازم برای ایجاد یک اکانت جدید را انجام می دهد:

```
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
    Title="Create New Account" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
    <asp:CreateUserWizard ID="CreateUserWizard1" Runat="server">
        </asp:CreateUserWizard>
    </asp:Content>
```

در سه صفحه ی درونی برنامه که فقط اعضای سایت به آن دسترسی دارند، نیازی نیست که کنترل خاصی را قرار دهیم. فقط کافی است متنی را نمایش دهیم تا مشخص کند کاربر در حال مشاهده ی چه صفحه ای است. بنابراین، در این صفحات نیز همانند صفحات قبلی، بعد از تغییر عنوان صفحه با استفاده از خصیصه ی title در راهنمای Page یک کنترل Content در فرم ایجاد کرده و آن را به کنترل ContentPlaceHolder در فایل MasterPage متصل می کنیم. سپس یک کنترل Label در این کنترل Content قرار می دهیم و متنی را در آنماش می دهیم تا مشخص کند کاربر در حال مشاهده ی چه صفحه ای است.

```

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
   Title="View Authors" %>
<asp:Content ID="Content1" ContentPlaceHolderID="cphMain"
   Runat="server">
   <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
      Text="Add Code to View Author Info Later">
   </asp:Label>
</asp:Content>

<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
   Title="View Titles" %>
<asp:Content ID="Content1" ContentPlaceHolderID="cphMain"
   Runat="server">
   <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
      Text="Add Code to View Title Info Later">
   </asp:Label>
</asp:Content>

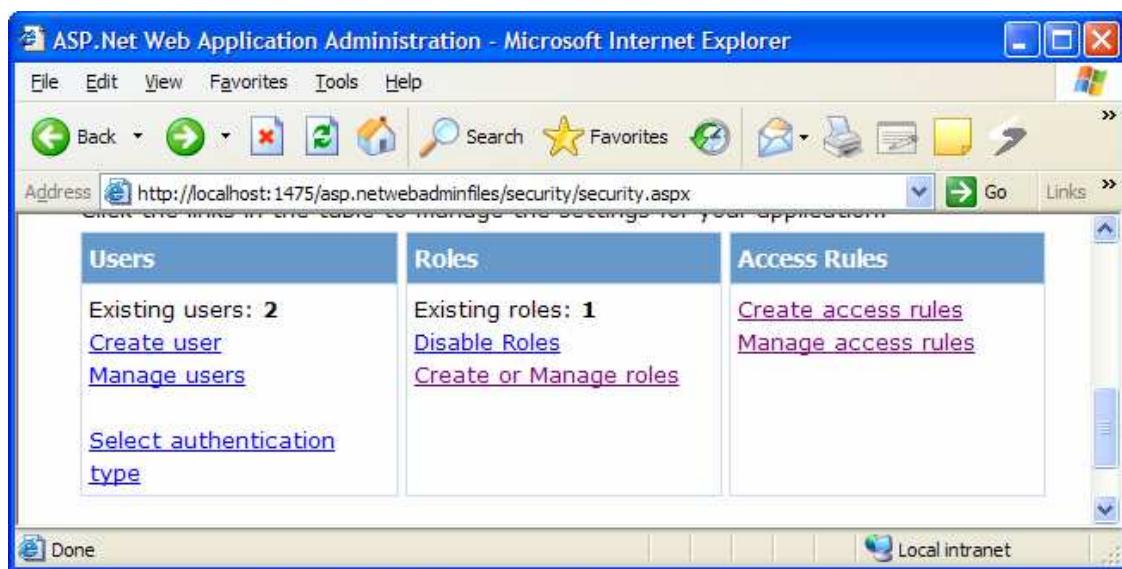
<%@ Page Language="C#" MasterPageFile="~/Main.master"
   Title="View Users" %>
<asp:Content ContentPlaceHolderID="cphMain" Runat="server">
   <asp:Label ID="Label1" Runat="server"
      Text="Add Code to View User Info Later">
   </asp:Label>
</asp:Content>

```

البته احتمالاً متوجه شده اید که هنوز نمی توانید به صفحه `ViewUsers.aspx` دسترسی داشته باشید و در صورتی که سعی کنید وارد این صفحه شوید، مجدداً به فرم `Login.aspx` هدایت خواهید شد. دلیل این مورد نیز در این است که، در قسمت قبلی تمام صفحات موجود در فolder Admin را به گونه ای تنظیم کردیم که فقط برای گروه Admin قابل مشاهده باشد. اکانت هایی که به صورت عادی ایجاد می شوند عضوی از گروه Admin نیستند و باید آنها را به این گروه اضافه کرد تا بتوانند وارد صفحه `ViewUsers.aspx` شوند. در قسمت امتحان کنید بعد، مشاهده خواهید کرد که چگونه می توان یکی از اکانت های ایجاد شده را به گروه Admin اضافه کرد.

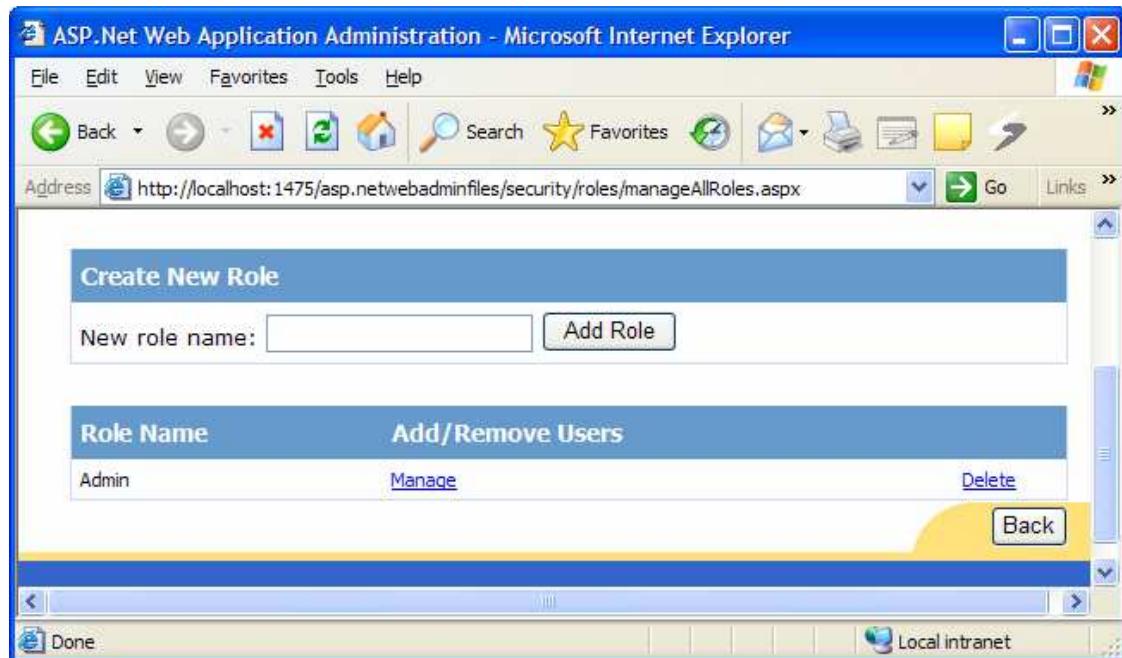
امتحان کنید: مدیریت گروه ها

- (۱) برای مدیریت گروه ها و اکانت هایی که در هر یک از آنها قرار دارد باید از ابزار WAT استفاده کنیم. بنابراین با انتخاب گزینه `Website` → `ASP.NET Configuration` از نوار منوی ویژوال استودیو، صفحه `Security` مربوط به این ابزار را باز کنید. در صفحه `Security` اولیه ای این ابزار، روی قسمت `Create or Manage Roles` کلیک کنید. در نیمه `Manage Roles` این صفحه جدولی را با عنوان `Roles` مشاهده خواهید کرد. در این جدول روی گزینه `Manage Roles` کلیک کنید (شکل ۱۸-۱۵).

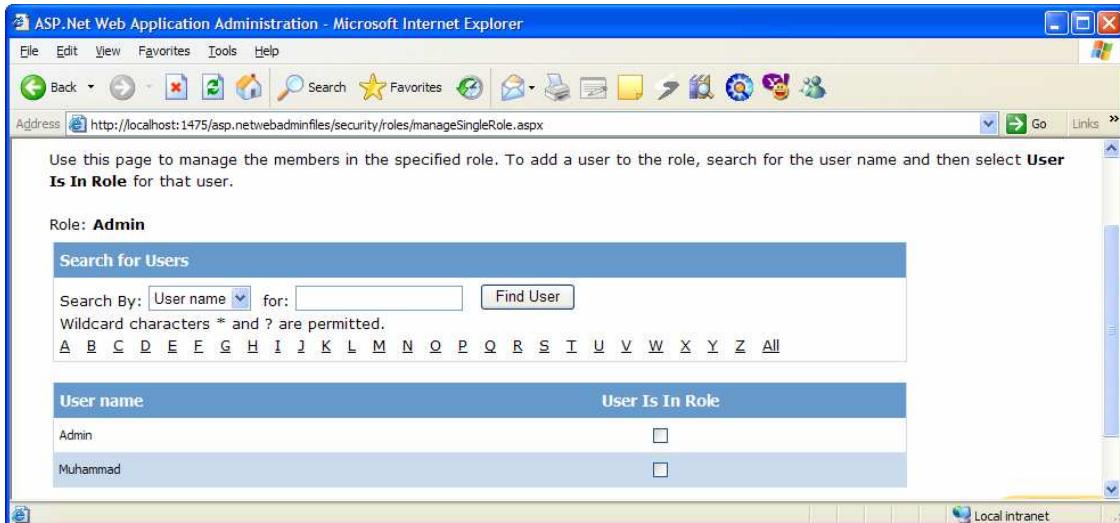
شکل ۱۵-۱۸

(۲) در صفحه‌ی بعد، همانطور که در شکل ۱۶-۱۸ مشاهده می‌کنید لیستی از گروه‌های موجود در این برنامه نمایش داده می‌شود و نیز می‌توانید گروه‌های جدیدی ایجاد کنید. روی لینک Admin مقابل گروه Manage کلیک کنید.

شکل ۱۶-۱۸

(۳) روی لینک All کلیک کنید تا نام تمام کاربران موجود در سیستم نمایش داده شود. در مقابل نام هر کاربر یک CheckBox وجود دارد که مشخص می‌کند آیا این کاربر عضوی از این گروه هست یا نه؟ با انتخاب این گزینه کاربر عضوی از این گروه خواهد بود و با خارج کردن این گزینه از حالت انتخاب، کاربر از این گروه خارج خواهد شد.

شکل ۱۷-۱۸

چگونه کار می‌کند؟

با تغییراتی که در مرحله‌ی قبیل در فolder Admin ایجاد کردیم، فقط افرادی که عضو گروه Admin بودند می‌توانستند به صفحات این فolder دسترسی داشته باشند. کاربرانی نیز که به صورت عادی ایجاد می‌شوند عضو این گروه نخواهند بود، بنابراین باید با استفاده از این ابزار، کاربران مورد نظر را در این گروه قرار داد و یا از این گروه خارج کرد. هنگامی که در این قسمت نام کاربری خود را به عنوان عضوی از گروه Admin مشخص کردید، می‌توانید به محتويات فolder Admin دسترسی داشته باشید.

نتیجه:

در این فصل سعی کردیم با ساختار وب سایتها امن و نیز کاربردی آشنا شویم. در برنامه‌های این فصل نیز با استفاده از مطالبی که در فصل هفدهم آموخته بودیم و نیز تعدادی از کنترلهای درونی ASP.NET توانستیم بدون نوشتن حتی یک خط کد یک سایت وب کاربردی ایجاد کنیم. این کنترل‌ها حتی نیاز به تنظیم خصوصیت خاصی نیز نداشتند و مقادیر پیش فرض آنها به خوبی عمل می‌کرد.

در ابتدای فصل با انواع مختلف تعیین هویت کاربران آشنا شدیم و بررسی کردیم که هر یک از آنها در چه شرایطی کاربرد دارند. سپس با ابزار WAT و نحوه‌ی استفاده از آن آشنا شدیم و مشاهده کردیم چگونه می‌توان با استفاده از آن امنیت قسمتهای مختلف یک سایت را، چه با استفاده از روش تعیین هویت به وسیله‌ی ویندوز و چه با استفاده از روش تعیین هویت به وسیله‌ی فرم‌های وب تأمین کرد.

در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- از ابزار مدیریت وب سایت (WAT) استفاده کنید.
- قالب و استیل صفحات وب مربوط به سایت را با استفاده از MasterPage ها ایجاد کنید.

- با استفاده از روش تعیین هویت به وسیله‌ی فرمهای ویندوزی، امنیت قسمتهای مختلف یک سایت را تامین کنید.
- با تعریف گروه‌های مختلف در سایت، مشخص کنید که اعضای هر گروه به چه قسمتهایی از سایت دسترسی دارند.
- از کنترل‌های درونی Login برای ASP.NET 2 استفاده کنید.

تمرین:

تمرین ۱:

با استفاده از فایل Main.skin رنگ فونت تمام کنترل‌های Label ای که در صفحات فolder Members قرار دارند را برابر با قرمز قرار دهید. برای این کار می‌توانید خاصیت Theme در تمام صفحات را تغییر دهید و یا از فایل web.config که در فolder Members قرار دارد استفاده کنید. برای این تمرین بهتر است که از فایل Web.config استفاده کنید. به عنوان راهنمایی می‌توانید بعد از باز کردن فایل، داخل آن را به صورتی که در کد XML زیر مشخص شده است تغییر دهید:

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8"?>
<configuration
  xmlns="http://schemas.microsoft.com/.NetConfiguration/v2.0">
  <system.web>
    <pages theme="MainTheme" />
    <authorization>
      <deny users=? />
    </authorization>
  </system.web>
</configuration>
```

به این ترتیب، ظاهر این صفحات باید مشابه شکل ۱۸-۱۸ شود:

شکل ۱۸-۱۸

فصل نوزدهم: XML و ویژوال C# ۲۰۰۵

اگر بخواهیم به زبان ساده تعریفی از XML عنوان کنیم، می‌توانیم بگوییم که XML یا Extensible Markup Language برای انتقال اطلاعات بین برنامه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. اگر چه ممکن است در آینده این اتفاق رخ دهد، اما XML به صورت غیر رسمی به عنوان استانداردی برای انتقال اطلاعات بین برنامه‌های تحت وب مورد استفاده قرار می‌گیرد. امروزه نه تنها XML برای انتقال اطلاعات بین برنامه‌های تحت وب مورد استفاده قرار می‌گیرد، بلکه برای انتقال داده‌ها بین پلت فرم‌ها و سیستم‌عامل‌های مختلف نیز از آن استفاده می‌شود.

در این فصل نمی‌خواهیم وارد جزئیات و مباحث پیچیده‌ی زبان XML شویم و فقط به معرفی کلی آن و بیان رابطه‌ی این زبان با ویژوال C# ۲۰۰۵ اکتفا می‌کنیم. بعد از آن نیز سعی می‌کنیم نحوه‌ی استفاده از XML در برنامه‌ها را بررسی کنیم.

در این فصل:

- با مفهوم XML آشنا می‌شویم.
- مشاهده خواهیم کرد که چگونه می‌توان فایلهای XML را خواند و یا نوشت.
- نحوه‌ی سریالایز کردن و دی‌سریالایز کردن فایلهای XML را بررسی خواهیم کرد.
- با چگونگی حرکت در بین یک فایل XML آشنا خواهیم شد.
- با نحوه‌ی تغییر داده‌های XML موجود و یا اضافه کردن داده‌ای به یک فایل XML آشنا خواهیم شد.

درک XML:

دلیل اینکه چرا به XML نیاز داریم بسیار ساده است. در محیط‌های تجاری، برای اینکه برنامه‌ها بتوانند با یکدیگر رابطه برقرار کنند لازم است که بتوانند داده‌ها را با یکدیگر مبادله کنند. این برقراری ارتباط بین نرم افزارها و یکپارچگی بین آنها، بیشتر در مورد برنامه‌های تجاری آن شرکت مورد نظر است نه نرم افزارهای معمولی که در آنجا استفاده می‌شود مانند آفیس و یا ... برای مثال یک شرکت ممکن است نرم افزاری داشته باشد که تعداد کالاهایی که در انبار وجود دارند را کنترل می‌کند. این نرم افزار یک نمونه از نرم افزارهای تجاری است که در آن شرکت استفاده می‌شود.

ایجاد یکپارچگی بین نرم افزارهای تجاری شرکتهای مختلف امر بسیار مشکلی است، و XML به همراه تکنولوژی دیگری به نام سرویسهای وب (که در فصل پیشتر در رابطه با آنها صحبت خواهیم کرد) به این منظور طراحی شده اند که هزینه و نیز مشکلات برقراری یکپارچگی بین این نرم افزارها را رفع کنند. برای کاهش هزینه و مشکلات این کار نیز، اول باید کاری کرد که داده‌ها و اطلاعات بتوانند به سادگی بین این نرم افزارها منتقل شوند.

برای مثال تصور کنید که شما یک فروشنده‌ی جزئی قهوه هستید و می‌خواهید اجناس مورد نیاز خود را به یک فروشنده‌ی کلی سفارش دهید. یک روش قدیمی برای انجام این کار این است که از تلفن و یا فکس برای سفارش خود استفاده کنید. اما در این روش، حتماً باید انسان دخالت داشته باشد. ممکن است نرم افزاری که استفاده می‌کنید بتواند زمان تمام شدن یک محصول را اعلام کند و به شما پیشنهاد بدهد که آن محصول را سفارش دهید. حتی ممکن است یک فرم سفارش برای شما آماده کند و فقط شما آن را به فروشنده‌ی کلی محصولات ارسال کنید. در این حالت، در دفتر فروشنده‌ی کلی نیز باید فردی قرار داشته باشد تا بتواند درخواست شما را دریافت کرده و آن را به نرم افزار مورد استفاده‌ی خودشان بدهد تا کالایی مورد نظر برای شما ارسال شود.

یک راه دیگر برای انجام این کار به این صورت است که زمانی که برنامه‌ی تجاری شما کاهش محصولی را در انبار تشخیص داد، درخواستی را آماده کرده و آن را به صورت اتوماتیک به نرم افزار فروشنده‌ی کلی ارسال کند. به این ترتیب کار هم برای شما و هم برای فروشنده ساده‌تر و کارآمد‌تر خواهد شد. اما برای انجام این کار نیز لازم است که شما با شرکت فروشنده‌ی کلی مذاکرات و

هماهنگی های لازم را انجام دهد و نیز هزینه هایی را در این میان متحمل شوید. بنابراین این مورد فقط برای شرکتهای مناسب است که تعامل زیادی با یکدیگر دارند.

البته این مورد نیز قبل از اینترنت صادق بود. در آن زمان برای اینکه دو شرکت بتوانند از این روش با یکدیگر تعامل داشته باشند، لازم بود که مذاکرات زیادی را انجام می دادند و بعد از مشخص کردن تمام شرایط یک اتصال اختصاصی بین این دو شرکت برقرار می کردند. بعد از اینکه این اتصال بین این دو شرکت برقرار می شد، نه تنها شرکت خریدار می توانست داده های مربوط به سفارشات خود را به شرکت فروشنده بفرستد، بلکه شرکت فروشنده نیز می توانست که گزارشات مربوط به وضعیت سفارش را به خریدار ارسال کند. امروزه با استفاده از اینترنت مشکل برقراری اتصال اختصاصی بین دو شرکت رفع شده است، زیرا اگر هر دوی آنها به اینترنت متصل باشند می توانند داده های لازم را به یکدیگر منتقل کنند.

البته این فقط نیمی از مشکل بود. تا زمانی که یک زبان عمومی برای انتقال داده ها بین نرم افزارهای مختلف نباشد، هنوز نیمه ای دیگر مشکل حل نشده باقی می ماند. این زبان عمومی XML است. به این ترتیب شرکت خریدار، یک سند XML ایجاد کرده و اطلاعات مربوط به سفارش خود را در آن قرار می دهد. سپس این شرکت می تواند سند XML خود را به وسیله ای ایمیل و یا به وسیله ای یک سرویس وب از طریق اینترنت به نرم افزاری که در شرکت فروشنده قرار دارد بدهد. سپس شرکت خریدار این فایل XML را دریافت کرده، داده های آن را استخراج می کند و کالاهای سفارش داده شده را ارسال می کند. همچنین اگر لازم باشد که شرکت فروشنده، گزارشی را به شرکت خریدار ارسال کند یک سند XML دیگر ایجاد کرده، داده های لازم را در آن قرار می دهد و مجدداً با استفاده از اینترنت آن را به نرم افزار موجود در شرکت خریدار ارسال می کند.

ساختمان و الگویی که باید برای ایجاد فایلها XML، بین خریدار و فروشنده مورد استفاده قرار گیرد به خود آنها بستگی دارد. به عبارت دیگر این شرکت خود می توانند تصمیم بگیرند که داده ها را به چه صورت در یک فایل XML قرار دهند تا نرم افزارهای هر دو شرکت آن را درک کنند¹. به همین دلیل است که زبان XML به عنوان یک زبان توسعه پذیر (eXtensible) شناخته شده است. هر دو شرکتی که بخواهند داده هایی را با استفاده از XML بین خود مبادله کنند، در مورد الگوی قرار دادن داده ها در فایل XML و اینکه می خواهند فایل XML آنها به چه صورتی باشد کاملاً مختار هستند.

البته این مورد زیاد شگفت انگیز نیست، شرکتهای بسیاری در گذشته و حتی امروز نیز برای انتقال اطلاعات بین خود از فایلها متوجه استفاده می کنند. نحوه ای قرار گیری اطلاعات در این فایلها متوجه نیز به خود این شرکتها بستگی دارد. اما ممکن است در اینجا این سوال مطرح شود که پس XML چه خاصیتی دارد که فایلها متوجه ندارند؟

خوب XML بسیار تشریحی تر است و به راحتی می توان تشخیص داد که آیا یک فایل XML بر اساس یک الگوی خاص ایجاد شده است یا نه؟ یک الگوی² XML مشخص می کند که ظاهر یک سند XML باید چگونه باشد. البته بودن یک الگو نیز، یک سند XML می تواند به اندازه کافی داده های درون خود را توصیف کند تا بتوان تشخیص داد که چه اطلاعاتی در آن قرار دارند. همچنین فایلها XML مانند فایلهایی که در گذشته استفاده می شد از فرمت متوجه استفاده می کنند. بنابراین می توان به سادگی برای انتقال فایلها XML بین پلت فرم های گوناگون، از تکنولوژی های اینترنتی مانند ایمیل، وب، FTP و یا ... استفاده کرد. ابزارهایی که در گذشته برای ایجاد یکپارچگی بین نرم افزارهای تجاری مختلف استفاده می کردند، نمی توانست به سادگی داده های بازیابی را بین پلت فرم های گوناگون مانند لینوکس، ویندوز، مکینتاش، OS/390، AS/400 و یا بسیاری از پلت فرم های دیگر منتقل کند. بنابراین این ویژگی که اطلاعات و داده های ذخیره شده در XML در قالب متن هستند، انتقال اطلاعات بین پلت فرم ای گوناگون را بسیار ساده تر می کند.

XML شبیه به چیست؟

¹ البته شرکت فروشنده الگو و مدل فایل را مشخص کرده و شرکت خریدار نیز از آن پیروی می کند.

² XML Schema

اگر قبل از تجربه ای استفاده از HTML را داشته باشید، احتمالاً زبان XML نیز برای تان بسیار آشنا خواهد بود. در حقیقت این دو زبان هر دو از یک زبان به نام ^۱ SGML به وجود آمده اند. از بسیاری چهات XML یک زبان به شمار نمی رود، بلکه شامل یک مجموعه از قواعد است که نحوه ایجاد یک فایل خاص برای انتقال اطلاعات و داده ها را مشخص می کند. همچنین XML یک تکنولوژی مستقل نیست، بلکه بسیاری از تکنولوژی های دیگر نیز هستند که مشخص می کنند شما چگونه می توانید از XML استفاده کنید. بعضی از آنها در لیست زیر نام برده شده اند (البته اگر کتاب را به صورت گذرا می خواید این نامها اهمیتی ندارند، ولی اگر می خواهید با دقت از همه چیز مطلع شوید ممکن است مفید به نظر برسند):

- URI (Uniform Resource Identifiers) :
www.ietf.org/rfc/rfc2396.txt
- UTF-8 (Uniform Transformation Format) :
www.utf-8.com
- XML (eXtensible Markup Language) :
www.w3.org/TR/REC-xml
- XML Schema:
www.w3.org/XML/Schema
- XML Information Set:
www.w3.org/TR/xml-infoset

البته درباره ای مواردی که در بالا عنوان شد، کتابهای زیادی که بتوان به سادگی آنها را درک کرد، با قالب و فرمت آنها آشنا شد و نحوه ای استفاده از آنها را مشاهده کرد وجود ندارد. اما اگر تمایل دارید که با این موارد بیشتر آشنا شوید، می توانید بعد از اتمام این فصل از منابع اینترنتی موجود استفاده کنید.

زبان XML نیز مبتنی بر تگ ها است، به این معنی که اسناد XML نیز شامل تگ هایی هستند که داده ها در آن قرار می گیرد. برای مثال اطلاعات مربوط به این کتاب را می توان به صورت زیر در قالب XML نمایش داد:

```
<Book>
  <Title>Learning Visual C# 2005</Title>
  <ISBN>XXXX-XX-XXX</ISBN>
  <Subject>Programming</Subject>
</Book>
```

در XML نیز مانند HTML برای ایجاد یک تگ از علامت های < و > استفاده می کنند. دو نوع تگ کلی نیز وجود دارند که عبارتند از تگ های شروع مانند <Title> و تگهای پایان مانند </Title>. تگ ها و محتویات آنها با نام عنصر^۲ شناخته می شوند. بنابراین در مثال قبل، عنصر Title به صورت زیر نوشته می شود:

```
<Title>Learning Visual C# 2005</Title>
```

عنصر ISBN نیز مشابه زیر است:

```
<ISBN>XXXX-XX-XXX</ISBN>
```

¹ Standard Generalized Markup Language

² Element

و عنصر آخر نیز عنصر **Subject** است:

```
<Subject>Programming</Subject>
```

دقت کنید که یک عنصر خود نیز می تواند شامل چند عنصر باشد. برای نمونه در مثال قبل عنصر **Book** شامل سه عنصر به صورت زیر است:

```
<Book>
  <Title>Learning Visual C# 2005</Title>
  <ISBN>XXXX-XX-XXX</ISBN>
  <Subject>Programming</Subject>
</Book>
```

نکته: معمولاً عناصری که درون یک عنصر قرار می گیرد را به صورت نمایی درختی نیز نمایش می دهند. برای مثال در کد XML قبلی، عناصر **Title** و **ISBN**، شاخه هایی از عنصر **Book** هستند که به عنوان ریشه در نظر گرفته می شود. همچنین در این زبان از اصطلاحات زیادی مانند **گره**، عنصر فرزند، عنصر والد و يا ... ممکن است استفاده شود که همه از این ساختار نشات می گیرند.

اگر بخواهید از این سند XML استفاده کنید، ابتدا باید ساختار داده هایی که در آن قرار گرفته اند را درک کنید. معمولاً شرکتی که ایل XML را ایجاد می کند، در مورد ساختار داده های درون آن نیز به شما توضیح خواهد داد. برای نمونه در مثال قبل، شرکتی که داده های بالا را تنظیم کرده است به شما می گوید که برای مشاهده ای عنوان یک کتاب ابتدا وارد عنصر **Book** شده و از آنجا به عنصر **Title** می روید. به این ترتیب مقداری که درون تگ شروع **<title>** و نیز تگ پایان **</title>** وجود دارد، برابر با عنوان کتاب است.

همانند زبان HTML تگهای XML نیز دارای خصیصه هستند. یک **خصیصه¹** داده ای است که گره ای (عنصری) که در آن قرار گرفته است را توصیف می کند. هنگامی که از خصیصه ها در یک تگ استفاده می کنید، باید مقدار آنها را درون علامت " " در مقابل آنها قرار دهید. کد XML زیر، مشابه کد قبلی است. اما در این قسمت اطلاعات مربوط به ISBN کتاب را به صورت یک خصیصه از تگ **Title** در فایل قرار داده ایم:

```
<Book>
  <Title ISBN="XXXX-XX-XXX">Learning Visual C# 2005</Title>
  <Subject>Programming</Subject>
</Book>
```

یکی از خصوصیت هایی که باعث گسترش فراوان XML شده است، این است که داده های درون آن به سادگی می توانند توسط همه افراد درک شوند. برای مثال، فکر کنم به سادگی بتوانید داده هایی که در این کد XML قرار گرفته اند را درک کنید:

```
<Books>
  <Book>
    <Title>Learning Visual C# 2005</Title>
    <ISBN>XXXX-XX-XXX</ISBN>
    <Subject>Programming</Subject>
  </Book>
  <Book>
```

¹ Attribute

```

<Title>Learning Visual Basic 2005</Title>
<ISBN>XXXX-XX-XXX</ISBN>
<Subject>Programming</Subject>
</Book>
</Books>

```

XML برای افراد مبتدی:

به عنوان فردی که در برنامه نویسی و نیز ویژوال C# مبتدی هستید، احتمالاً نمی توانید برنامه هایی که به صورت پیچیده درگیر موارد پیچیده‌ی یکپارچه سازی می شوند را درک کنید. همانطور که در قسمت قبلی نیز گفتم، یکی از دلایلی که XML بسیار فراگیر و گسترده شده است سادگی آن در برقراری یکپارچگی بین نرم افزارهای تجاری است. اما این مسئله به برنامه نویسان مبتدی چه ارتباطی دارد؟ به عبارت دیگر برنامه نویسان مبتدی چه استفاده‌ای می توانند از XML داشته باشند؟

جواب این سوال این است که XML نه تنها یک وسیله برای یکپارچه سازی بین نرم افزارهای تجاری به شمار می رود، بلکه یک ابزار عالی برای ذخیره سازی اطلاعات و نیز سازماندهی داده‌ها است. قبل از XML، برنامه‌ها می توانستند از دو روش برای ذخیره‌ی داده‌های مورد نیاز خود استفاده کنند: یا از یک بانک اطلاعاتی استفاده کنند و یا داده‌های خود را در یک فایل با فرمات خاص خود قرار دهند و سپس کدی را بنویسند که بتواند داده‌ها را از آن فایلها خوانده و نیز در آنها بنویسد.

در بسیاری از موارد استفاده از یک بانک اطلاعاتی بهترین گزینه برای انجام این کار به شمار می رود، زیرا با استفاده از آن برنامه‌های می توانند به سرعت به داده‌ها دسترسی داشته باشند و نیز از امکاناتی که آن موتور بانک اطلاعاتی (مانند ACCESS یا SQL Server) ارائه می دهد استفاده کنند. در بعضی شرایط نیز، مانند نوشتن یک برنامه‌ی گرافیکی، بهتر است که داده‌ها در یک فایل با فرمات خاص آن برنامه ذخیره شوند. دلیل این مورد نیز این بود که این برنامه‌ها اغلب تمایل داشتند که ساده باشند و نمی خواستند با استفاده از یک بانک اطلاعاتی، کاربران خود را درگیر مسائل مربوط به آن بکنند.

در این گونه موارد، XML روش جدیدی را برای ذخیره‌ی اطلاعات برنامه ارائه می دهد که البته قالب آن نیز می تواند مخصوص آن برنامه باشد. تفاوتی که این روش با روش ذخیره کردن داده‌ها در یک فایل متی مانند DOC دارد در این است که داده‌هایی که در XML ذخیره می شوند به صورت استاندارد هستند.

پروژه‌ی دفتر تلفن:

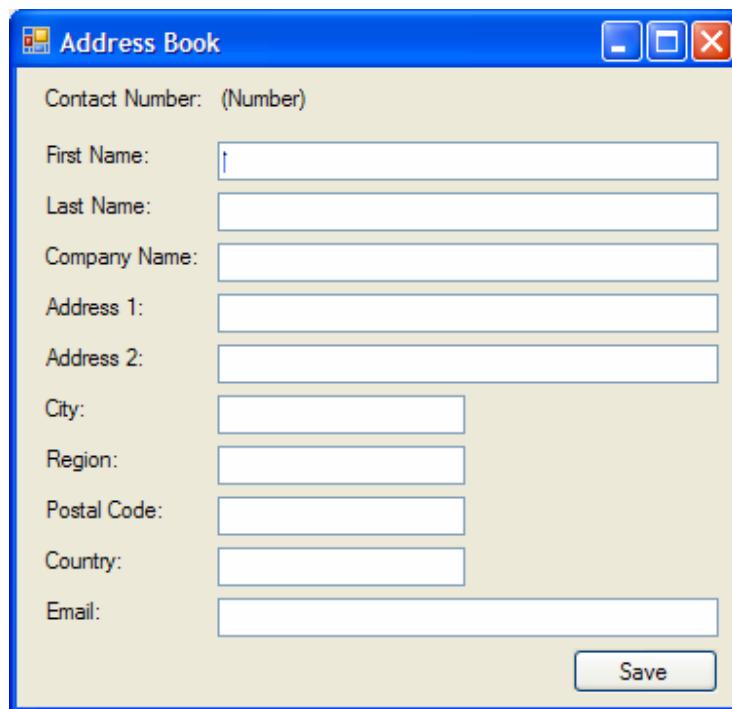
در این قسمت برای اینکه با مباحث تئوری که در قسمت قبل مورخ کردیم در عمل نیز آشنا شویم، یک برنامه‌ی دفتر تلف ایجاد خواهیم کرد و برای ذخیره‌ی اطلاعات آن از یک فایل XML استفاده می کنیم. به این ترتیب می توانیم لیستی از رکورد های اطلاعاتی که در این برنامه وارد می شود را در یک فایل XML ذخیره کرده و یا اطلاعات داخل یک فایل XML را خوانده و در برنامه نمایش دهیم.

ایجاد پروژه:

مثل همیشه، اولین کاری که باید انجام دهیم این است که یک پروژه‌ی جدید ایجاد کنیم.

امتحان کنید: ایجاد پروژه

- (۱) ویژوال استودیو را باز کرده و گزینه **File** را از نوار منو انتخاب کنید. سپس با استفاده از کادر **New Project** یک برنامه تحت ویندوز جدید به نام **Address Book** ایجاد کنید.
- (۲) به این ترتیب قسمت طراحی فرم مربوط به **Form1** نمایش داده خواهد شد. ابتدا خاصیت **Text** فرم را برابر با **Address Book** قرار دهید. حال با استفاده از جعبه ابزار، ده کنترل **TextBox**، دوازده کنترل **Label** و یک کنترل **Button** را به فرم برنامه اضافه کرده و آنها را همانند شکل ۱-۱۹ در فرم برنامه مرتب کنید. برای تنظیم مکان کنترل ها هم می توانید از خطوط مربوط به این کار در فرم استفاده کنید و هم می توانید گزینه های موجود در منوی **Format** را به کار ببرید.

شکل ۱-۱۹

(۳) خاصیت **Name** کنترلهای **TextBox** موجود در فرم را به صورت زیر تغییر دهید:

txtFirstName	▪
txtLastName	▪
txtCompanyName	▪
txtAddress1	▪
txtAddress2	▪
txtCity	▪
txtRegion	▪
txtPostalCode	▪
txtCountry	▪

txtEmail ■

- (۴) همچنین خاصیت Text کنترل‌های Label و Button برنامه را نیز مانند شکل ۱-۱۹ تنظیم کنید.
- (۵) سپس خاصیت Name کنترل Button را برابر با btnSave قرار دهید. در آخر نیز خاصیت Name کنترل Label ای که با عبارت (Number) مشخص شده است را برابر با lblAddressNumber قرار دهید.

تمام کارهایی که برای طراحی ظاهر فرم انجام می‌دادیم همین بود. خوب بهتر است که در ادامه نحوه ذخیره‌ی داده‌ها در فایل XML را بررسی کنیم.

کلاس SerializableData

در این برنامه از دو کلاس استفاده خواهیم کرد: کلاس AddressBook و کتاب Address کلاس برای نگهداری یک رکورد از اطلاعاتی که باید در دفتر تلفن ذخیره شوند به کار می‌رود. کلاس AddressBook نیز شامل یک آرایه از اشیایی از کلاس Address است و تمام رکوردهای موجود در دفتر تلفن را نگهداری می‌کند. همچنین این کلاس دارای متدهایی برای حرکت در بین داده‌های موجود در دفتر تلفن خواهد بود.

هر دو کلاسی که در این برنامه ایجاد خواهیم کرد از یک کلاس پایه به نام SerializableData مشتق می‌شوند. کلاس SerializableData شامل توابعی است که به وسیله‌ی آنها می‌توان داده‌های موجود در برنامه را در دیسک ذخیره کرده و یا داده‌هایی که در دیسک وجود دارند را در برنامه قرار داد. در XML، پروسه‌ی مربوط به ذخیره کردن اطلاعات یک شبیه از کلاس در دیسک به عنوان سریالایز کردن^۱ و پروسه‌ی مربوط به ایجاد شیئ اولیه با توجه به اطلاعات موجود در دیسک به عنوان **دی سریالایز کردن**^۲ شناخته می‌شود. در قسمت امتحان کنید بعد، با ایجاد کلاس‌های Address SerializableData و نیز SerializableData استفاده خواهیم کرد.

امتحان کنید: ایجاد کلاس SerializableData

- (۱) اولین کلاسی که باید ایجاد کنیم، کلاس SerializableData است. با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer، بر روی نام پروژه کلیک کرده و گزینه‌ی ...Add ➔ Class... را انتخاب کنید. در کادر Name عبارت SerializableData را وارد کرده و روی دکمه‌ی Add کلیک کنید تا کلاسی به این نام به برنامه اضافه شود.
- (۲) مجدداً در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Add Reference... را انتخاب کنید. در قسمت .NET، از پنجره‌ی Add Reference گزینه‌ی System.XML را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. سپس با استفاده از دستور using دو فضای نام مشخص شده را به کلاس SerializableData اضافه کنید:

¹Serialization

²Deserialization

```

using System.IO;
using System.Xml.Serialization;

namespace Address_Book
{
    public class SerializableData

        // Save - serialize the object to disk...
    public void Save(String filename)
    {
        // make a temporary filename...
        String tempFilename;
        tempFilename = filename + ".tmp";

        // does the file exist?
        FileInfo tempFileInfo = new FileInfo(tempFilename);
        if (tempFileInfo.Exists)
            tempFileInfo.Delete();
        // open the file...
        FileStream stream = new FileStream(tempFilename,
                                             FileMode.Create);
        // save the object...
        Save(stream);
        // close the file...
        stream.Close();
        // remove the existing data file and
        // rename the temp file...
        tempFileInfo.CopyTo(filename, true);
        tempFileInfo.Delete();
    }

    // Save - actually perform the serialization...
    public void Save(Stream stream)
    {
        // create a serializer...
        XmlSerializer serializer = new XmlSerializer(this.GetType());
        // save the file...
        serializer.Serialize(stream, this);
    }
}

```

(۴) کلاس جدیدی به نام `Address` به پروژه اضافه کرده و کلاس `SerializableData` را مانند زیر به عنوان کلاس پایه‌ی آن مشخص کنید:

```

public class Address : SerializableData
{
}

```

(۵) سپس فیلد‌های مشخص شده در زیر را به کلاس اضافه کنید. این فیلد‌ها برای نگهداری داده‌های یک رکورد از اطلاعات به کار می‌روند:

```

public class Address : SerializableData
{
    // Members...
    public String FirstName;
    public String LastName;
    public String CompanyName;
    public String Address1;
    public String Address2;
    public String City;
    public String Region;
    public String PostalCode;
    public String Country;
    public String Email;
}

```

(۶) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگشته و روی کنترل btnSave دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد Click آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متده اضافه کنید:

```

private void btnSave_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // create a new address object...
    Address address = new Address();
    // copy the values from the form into the address...
    PopulateAddressFromForm(address);
    // save the address...
    String filename = DataFileName;
    address.Save(filename);
    // tell the user...
    MessageBox.Show("The address was saved to " + filename);
}

```

(۷) با اضافه کردن این کد ویژوال استودیو اعلام می کند که خاصیت و یا متده به نام DataFileName و یا PopulateAddressFromForm در کلاس Form1 وجود ندارد. برای رفع این مشکل ابتدا خاصیتی مانند زیر به کلاس Form1 اضافه می کنیم.

```

// DataFilename - where should we store our data?
public String DataFileName
{
    get
    {
        // get our working folder...
        String folder;
        folder = Environment.CurrentDirectory;
        // return the folder with the name "Addressbook.xml"...
        return folder + "\\AddressBook.xml";
    }
}

```

نکته: در مورد دلیل استفاده از دو کاراکتر \ به جای یک \ در عبارت بالا، می توانید به فصل چهارم مراجعه کنید.

(۸) حال باید متد PopulateAddressFromForm را ایجاد کنیم. برای این کار کد زیر را به کلاس Form1 اضافه کنید:

```
// PopulateAddressFromForm - populates Address from the form fields...
public void PopulateAddressFromForm(Address address)
{
    // copy the values...
    address.FirstName = txtFirstName.Text;
    address.LastName = txtLastName.Text;
    address.CompanyName = txtCompanyName.Text;
    address.Address1 = txtAddress1.Text;
    address.Address2 = txtAddress2.Text;
    address.City = txtCity.Text;
    address.Region = txtRegion.Text;
    address.PostalCode = txtPostalCode.Text;
    address.Country = txtCountry.Text;
    address.Email = txtEmail.Text;
}
```

(۹) برنامه را اجرا کرده و کادر های موجود در فرم را تکمیل کنید.

(۱۰) روی دکمه **Save** کلیک کنید. کادر پیغامی نمایش داده شده و محل ذخیره ای فایل مربوط به داده ها را اعلام می کند.

(۱۱) با استفاده از **Windows Explorer** به فolderی که این فایل XML در آنجا ذخیره شده است بروید. روی آن فایل دو بار کلیک کنید تا اینترنت اکسپلورر باز شده و محتویات آن را نمایش دهد. به این ترتیب داده هایی را مشابه زیر در این فایل مشاهده خواهید کرد.

```
<?xml version="1.0" ?>
<Address xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
          xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema">
    <FirstName>Muhammad</FirstName>
    <LastName>Hashemian</LastName>
    <CompanyName>MyCompany</CompanyName>
    <Address1>11 First Avenue</Address1>
    <Address2 />
    <City>No Where</City>
    <Region>North</Region>
    <PostalCode>28222</PostalCode>
    <Country>Iran</Country>
    <Email>Muhammad@email.com</Email>
</Address>
```

چگونه کار می کند؟

ابتدا بهتر است کد XML ای که به وسیله ای برنامه ایجاد شده است را بررسی کنیم. محتویات خط اول در این قسمت زیاد مهم نیستند. این خط بیان می کند که این فایل شامل کد XML نسخه ۱ است. همچنین خصیصه **xmlns** در خط دوم و سوم هم

در این برنامه اهمیت ندارند، زیرا این خصیصه نیز فقط اطلاعاتی را در مورد این فایل بیان می‌کند و در این مرحله می‌توانید به.NET اجازه دهید این اطلاعات را برای شما در فایل تنظیم کند. با حذف این موارد، کدی که باقی می‌ماند به صورت زیر خواهد بود:

```
<Address>
<FirstName>Muhammad</FirstName>
<LastName>Hashemian</LastName>
<CompanyName>MyCompany</CompanyName>
<Address1>11 First Avenue</Address1>
<Address2 />
<City>No Where</City>
<Region>North</Region>
<PostalCode>28222</PostalCode>
<Country>Iran</Country>
<Email>Muhammad@email.com</Email>
</Address>
```

مشاهده می‌کنید که این کد بسیار شبیه کدی است که در ابتدای این فصل بررسی کردیم، دارای تگ‌های شروع و تگ‌های پایان است که عناصر آن را تشکیل می‌دهند. هر عنصر در این فایل داده ای را نگهداری می‌کند و از نام عناصر می‌توان فهمید که چه داده ای در آن ذخیره شده است. برای مثال در عنصر CompanyName نام شرکتی که فرد در آن کار می‌کند مشخص شده است.

دقت کنید که فایل با تگ Address شروع می‌شود و با همین تگ نیز تمام می‌شود و تمام عناصر دیگری که در آن وجود دارند در این تگ قرار گرفته‌اند. این مورد مشخص می‌کند که تمام این عناصری عضوی از عنصر Address هستند. عنصر Address در این فایل اولین عنصر است، بنابراین به عنوان عنصر ریشه^۱ شناخته می‌شود. به خطی که دومین آدرس در آن قرار گرفته است، توجه کنید: <Address2 /> با قرار دادن یک کاراکتر / در انتهای تگ شروع، مشخص می‌کنیم که این عنصر خالی است و داده ای در آن قرار ندارد. البته این خط را به این صورت نیز می‌توان نوشت:

```
<Address2></Address2>
```

اما همانطور که مشاهده می‌کنید، این نوع نوشتمن مکان بیشتری را برای ذخیره سازی اشغال می‌کند. خوب، تا اینجا متوجه شدیم که چه فایلی توسط برنامه تولید شده است. اما سوال اینجاست که این فایل چگونه ایجاد شده است؟ بنابراین از هنگامی که کاربر روی دکمه‌ی Save کلیک می‌کند اجرای برنامه را دنبال می‌کنیم. ابتدا در این متد یک شیء از نوع Address ایجاد کرده و سپس با فراخوانی متد PopulateAddressFromForm شیء ایجاد شده را به این متد ارسال می‌کنیم. این متد نیز فقط داده‌های درون کادرهای روی فرم را می‌خواند و آنها را در فیلد‌های مختلف کلاس Address قرار می‌دهد.

```
private void btnSave_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // create a new address object...
    Address address = new Address();
    // copy the values from the form into the address...
    PopulateAddressFromForm(address);
```

¹ Root Element

سپس با استفاده از خاصیت `DataFileName` نام فایلی که باید داده ها در قالب XML در آن ذخیره شوند را دریافت می کنیم. برای این کار با استفاده از خاصیت `CurrentDirectory` از کلاس `Environment`، مسیری که فایل اجرایی برنامه در آن قرار دارد را به دست آورده و نام فایل "AddressBook.xml" را به انتهای این مسیر اضافه می کنیم تا مشخص شود داده ها باید در چه فایلی قرار گیرند. در این برنامه قرارداد می کنیم که برای ذخیره و یا بازیابی داده های برنامه، از فایل XML که در بالا ایجاد کردیم استفاده کنیم.

```
// save the address...
String filename = DataFileName;
```

سپس با فراخوانی متدهای `Save` از کلاس `Address` داده ها در فایل مشخص شده ذخیره می کنیم. این متدهای کلاس `SerializableData` به کلاس `Address` به ارث رسیده است و در ادامه با نحوه ای عملکرد آن آشنا خواهیم شد. بعد از اینکه فایل را ذخیره کردیم با استفاده از یک کادر پیغام، مکان آن را به کاربر نمایش می دهیم:

```
address.Save(filename);
// tell the user...
MessageBox.Show("The address was saved to " + filename);
}
```

در کلاس `SerializableData` دو نسخه از متدهای `Save` وجود دارند که جالب ترین قسمتهای این برنامه محاسب می شوند. یک نسخه آدرس فایل را به عنوان ورودی دریافت کرده و شیوه از نوع `Stream` را با استفاده از آن ایجاد می کند. سپس این شیئ را به نسخه ای دوم متدهای `Save` می فرستد تا به وسیله ای آن داده ها ذخیره شوند. نسخه ای دوم نیز با استفاده از کلاس `System.Xml.Serialization.XmlSerializer` که در ادامه با آن آشنا خواهیم شد و نیز شیئ `Stream` که به آن فرستاده شده است داده ها را در قالب XML ذخیره می کند. در هنگام ذخیره ای داده ها در فایل باید به یک مسئله دقت کنید. هنگامی که بخواهیم یک رکورد را ذخیره کنیم، داده های آن در فایلی با همان نام فایل قبلی ذخیره می شوند. بنابراین فایل مربوط به اطلاعات رکورد قبلی از بین می رود. اما باید دقت کنیم فایل جدید را به گونه ای ایجاد شود که اگر به هر دلیلی در ایجاد آن با شکست مواجه شدیم، اطلاعات رکورد قبلی از بین نزوند و کاربر بتواند به آنها دسترسی داشته باشد. روش انجام این کار نیز ساده است. ابتدا داده های مربوط به رکورد جاری را در یک فایل با نام دیگری ذخیره می کنیم. زمانی که همه چیز با موفقیت به اتمام رسید، فایل ایجاد شده را با فایل مربوط به اطلاعات رکورد قبلی جایگزین می کنیم.

برای نام فایلی که باید داده های رکورد جدید به صورت موقت در آن نگهداری شوند، به نام فایل اصلی پسوند `.tmp` اضافه می کنیم. بنابراین اگر نام فایلی که داده ها باید در آن ذخیره شوند برابر با `C:\MyProgramms\Address` باشد، ابتدا داده ها در فایلی به نام `C:\MyPrograms\AddressBook\AddressBook.xml` ذخیره می شود. خوب، ابتدا قبل از ایجاد فایل، بررسی می کنیم که فایلی با این نام وجود نداشته باشد. ولی اگر چنین فایلی ایجاد شده باشد آن را با فراخوانی متدهای `Delete` حذف می کنیم:

```
// Save - serialize the object to disk...
public void Save(String filename)
{
    // make a temporary filename...
    String tempFilename;
    tempFilename = filename + ".tmp";

    // does the file exist?
```

```

FileInfo tempFileInfo = new FileInfo(tempFilename);
if (tempFileInfo.Exists)
    tempFileInfo.Delete();

```

در مرحله‌ی بعد یک فایل با نام مشخص شده و پسوند tmp. ایجاد می‌کنیم. برای این کار باید یک شیء از کلاس `FileStream` نمونه سازی کرده و آدرس فایل و نیز نوع دسترسی به آن را در متدهای `Save` و `CopyTo` معرفی کنیم.

```

// open the file...
FileStream stream = new FileStream(tempFilename,
                                    FileMode.Create);

```

سپس این شیء را به نسخه‌ی دوم متدهای `Save` و `CopyTo` ارسال می‌کنیم. نحوه‌ی عملکرد این متدهای توضیح داده شده است، اما فعلاً بدانید که قسمت اصلی عمل سریالایز کردن درون این متدهای انجام می‌شود. سپس فایل را می‌بندیم:

```

// close the file...
stream.Close();

```

در مرحله‌ی آخر نیز ابتدا با استفاده از متدهای `CopyTo` فایل را در فایل جدید با نام اصلی کپی می‌کنیم (پارامتر `true` مشخص می‌کند که هنگام کپی کردن این فایل، اگر فایلی با این نام وجود داشت آن را حذف کن)، سپس فایل موقتی را با استفاده از متدهای `Delete` پاک می‌کنیم.

```

// remove the existing data file and
// rename the temp file...
tempFileInfo.CopyTo(filename, true);
tempFileInfo.Delete();
}

```

نسخه‌ی دوم متدهای `Save` به جای یک رشته، یک شیء از کلاس `Stream` و یا یکی از کلاس‌های مشتق شده از آن را به عنوان ورودی دریافت می‌کند و مشابه زیر است:

```

// Save - actually perform the serialization...
public void Save(Stream stream)
{
    // create a serializer...
    XmlSerializer serializer = new XmlSerializer(this.GetType());
    // save the file...
    serializer.Serialize(stream, this);
}

```

نکته: تمام موارد مربوط به ورودی و خروجی در یک برنامه به وسیله‌ی کلاس‌های مشتق شده از کلاس `Stream` انجام می‌شوند، برای مثال خواندن و نوشتمن در یک فایل، خواندن و نوشتمن در حافظه و ... این کلاس به همراه کلاس‌های دیگری در رابطه با همین موضوع در فضای نام `System.IO` قرار دارد.

کلاس `System.Xml.Serialization.XmlSerializer` کلاسی است که در این قسمت برای سریالایز کردن شیء ایجاد شده و نوشتمن آن در خروجی ای که به وسیله ای پارامتر `Stream` مشخص شده است به کار می رود. در این قسمت، از یک خروجی استفاده کردیم که داده ها را در یک فایل قرار می دهد، اما در ادامه ای این فصل از خروجی های دیگری نیز استفاده خواهیم کرد.

کلاس `XmlSerializer` باید بداند که برای سریالایز کردن چه نوع شیء مورد استفاده قرار می گیرد، بنابراین هنگام ایجاد شیء ای از این کلاس، با استفاده از متده `GetType` نوع شیء را برای آن مشخص می کنیم. متده `GetType` در کلاس `Object` تعریف شده است و شیء ای را از نوع `System.Type` به عنوان نتیجه برمی گرداند که نوع کلاسی که هم اکنون مورد استفاده قرار گرفته است را مشخص می کند (کلاس `Address`). دلیل اینکه شیء ای که از کلاس `XmlSerializer` ایجاد می کنیم نیاز دارد بداند چه شیء را باید سریالایز کند در نحوه ای عملکرد این کلاس برای سریالایز کردن است. این کلاس در بین خاصیتهای یک شیء حرکت می کند و مقدار خاصیت هایی را که به صورت خواندنی-نوشتمنی باشند را (دارای هر دو قسمت `get` و `set` باشند) به وسیله ای شیء `stream` که برای آن مشخص شده است در فایل `XML` قرار می دهد. بنابراین در اینجا، این کلاس مقدار تمام فیلد های موجود در کلاس `Address` را دریافت کرده و آنها را به صورت `AddressBook.xml` در فایل `AddressBook.xml` می نویسد.

کلاس `XmlSerializer` برای نام هر عنصر در فایل `XML`، از نام خاصیت یا فیلد مربوط به آن در کلاس استفاده می کند. برای مثال در این برنامه عنصر `FirstName` دارای داده های موجود در عنصر فیلد `FirstName` است. همچنین برای نام عنصر ریشه نیز از نام کلاس استفاده می شود. برای مثال در اینجا نام عنصر ریشه برابر با `Address` یعنی نام کلاس است.

کلاس `XmlSerializer` یک راه مناسب برای استفاده از مزایای `XML` در برنامه است. زیرا با استفاده از آن دیگر مجبور نیستید خود را درگیر خواندن و یا نوشتمن فایلهای `XML` کنید، تمام کارهای لازم را این کلاس انجام می دهد.

دریافت داده ها از یک فایل `XML`

در بخش امتحان کنید بعد، قابلیتی را به برنامه اضافه خواهیم کرد تا بتواند داده ها را از یک فایل `XML` خوانده و آنها را در برنامه قرار دهد، به عبارت دیگر داده های موجود در دیسک را دی سریالایز خواهیم کرد.

امتحان کنید: دریافت داده ها از فایل `XML`

(۱) ویرایشگر کد مربوط به کلاس `SerializableData` را باز کرده و دو متده مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```
// Load - deserialize from disk...
public static Object Load(String filename, Type newType)
{
    // does the file exist?
    FileInfo fileInfo = new FileInfo(filename);
    if (!fileInfo.Exists)
    {
        // create a blank version of the object and return that...
        return System.Activator.CreateInstance(newType);
```

```

        }
        // open the file...
        FileStream stream = new FileStream(filename, FileMode.Open);
        // load the object from the stream...
        Object newObject = Load(stream, newType);
        // close the stream...
        stream.Close();
        // return the object...
        return newObject;
    }
    public static Object Load(Stream stream, Type newType)
    {
        // create a serializer and load the object....
        XmlSerializer serializer = new XmlSerializer(newType);
        Object newObject = serializer.Deserialize(stream);
        // return the new object...
        return newObject;
    }
}

```

(۲) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگشته و با استفاده از جعبه ابزار، یک کنترل Button دیگر را به فرم اضافه کنید. خاصیت Name این کنترل را برابر با btnLoad و خاصیت Text آن را برابر با &Load قرار دهید.

(۳) روی این دکمه دو بار کلیک کرده تا متده را مربوط به رویداد Click آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متده وارد کنید:

```

private void btnLoad_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // load the address using a shared method on SerializableData...
    Address newAddress = (Address)SerializableData.Load(DataFileName,
                                                          typeof(Address));
    // update the display...
    PopulateFormFromAddress(newAddress);
}

```

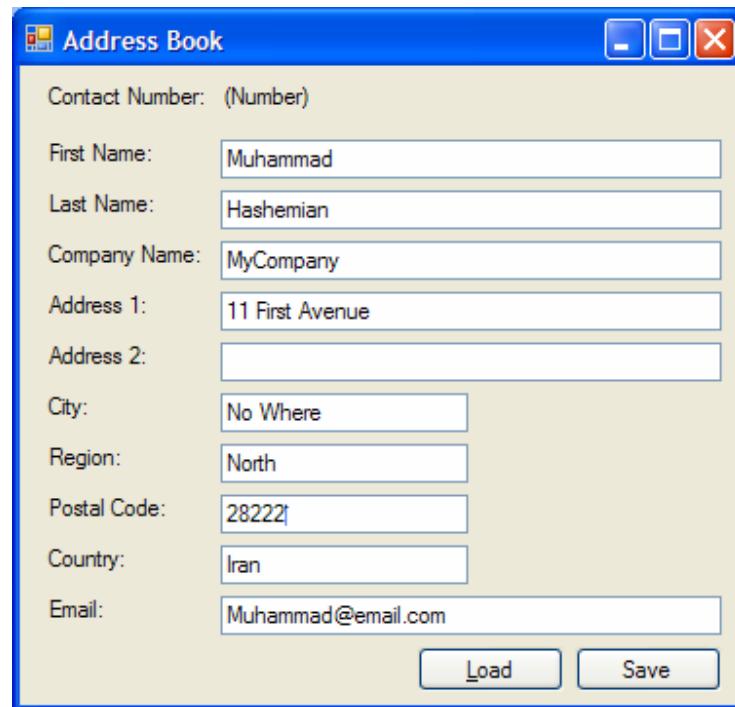
(۴) همچنین لازم است که متده مشخص شده در زیر را نیز به کلاس Form1 اضافه کنید:

```

// PopulateFormFromAddress - populates the form from an
// address object...
public void PopulateFormFromAddress(Address address)
// copy the values...
{
    txtFirstName.Text = address.FirstName;
    txtLastName.Text = address.LastName;
    txtCompanyName.Text = address.CompanyName;
    txtAddress1.Text = address.Address1;
    txtAddress2.Text = address.Address2;
    txtCity.Text = address.City;
    txtRegion.Text = address.Region;
    txtPostalCode.Text = address.PostalCode;
    txtCountry.Text = address.Country;
    txtEmail.Text = address.Email;
}

```

(۵) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه **I**oad کلیک کنید یا دکمه های **Alt+I** را فشار دهید. اطلاعاتی که در قسمت قبل وارد کرده بودید، همانند شکل ۲-۱۹ در فرم برنامه نمایش داده خواهند شد.

شکل ۲-۱۹

چگونه کار می کند؟

دی سریالایز کردن، عمل عکس سریالایز کردن است. به وسیله‌ی این کار می توانید داده‌هایی را که در یک فایل با قالب XML ذخیره شده‌اند را استخراج کرده و در برنامه قرار دهید. برای دی سریالایز کردن یک شیء نیز می توانید از کلاس XmlSerializer استفاده کنید.

برای این کار نیز مانند قبل دو نسخه‌ی گوناگون از متod Load ایجاد می کنیم. نسخه‌ی اول دو پارامتر دریافت می کند: پارامتر اول از نوع String است و آدرس فایلی را مشخص می کند که داده‌ها در آن قرار دارد، پارامتر دوم نیز از نوع System.Type است و نوع کلاسی را دربر دارد که باید داده‌ها به شیء ای از آن نوع تبدیل شوند. برای فراخوانی اینتابع پارامتر دوم به این دلیل مورد نیاز است که کلاس XmlSerializer با توجه به آن بتواند تشخیص دهد مقادیر چه خاصیت‌هایی باید در فایل وجود داشته باشند تا بتواند آنها را از فایل استخراج کند؟

دقت کنید که کلاس XmlSerializer هیچ اطلاعاتی در مورد فضای نام و یا فایل اسمبلی که شیء به آن تعلق دارد را در فایل XML ذخیره نمی کند، بنابراین هنگام دی سریالایز کردن فقط بر اساس گفته‌ی برنامه نویس در مورد نوع شیء داده‌های درون فایل را بررسی می کند و سعی می کند شیء ای از نوع کلاس مشخص شده را ایجاد کند (کلاس XmlSerializer فقط نام کلاسی که سریالایز کرده است را به عنوان نام عنصر ریشه قرار می دهد، ولی با استفاده از آن

هم نمی تواند نوع واقعی کلاس را تشخیص دهد. زیرا برای نمونه در مثال بالا ممکن است شما چندین کلاس به نام Address در فضای نامهای گوناگون داشته باشید.

مسلماً در نسخه ای اول متدهای Save اولین کاری که باید انجام دهیم این است که ببینیم آیا فایل مشخص شده وجود دارد یا نه؟ اگر فایل وجود نداشت یک شیء خالی از نوع Address ایجاد کرده و آن را به عنوان نتیجه برمی گردانیم:

```
// Load - deserialize from disk...
public static Object Load(String filename, Type newType)
{
    // does the file exist?
    FileInfo fileInfo = new FileInfo(filename);
    if(!fileInfo.Exists)
    {
        // create a blank version of the object and return that...
        return System.Activator.CreateInstance(newType);
    }
}
```

اما اگر فایل وجود داشت، مانند متدهای Save آن را باز می کنید و سپس به نسخه ای دوم متدهای Load می فرستید. سپس فایل را می بندید و شیئ ای که از نسخه ای دوم متدهای Load برگشته است را به عنوان نتیجه برمی گردانید:

```
// open the file...
FileStream stream = new FileStream(filename, FileMode.Open);
// load the object from the stream...
Object newObject = Load(stream, newType);
// close the stream...
stream.Close();
// return the object...
return newObject;
}
```

نسخه ای دوم متدهای Load نیز دوم پارامتر دریافت می کند: پارامتر اول یک شیئ از نوع Stream است که حاوی اتصالی به فایل XML مورد نظر است. پارامتر دوم نیز یک شیئ از کلاس System.Type است و نوع شیئ را مشخص می کند که باید به وسیله ای کلاس XmlSerializer ایجاد شود. همانطور که مشاهده می کنید این متدهای بسیار مشابه متدهای Save است که در قسمت قبل توضیح دادیم و نکته ای خاصی ندارد. فقط در این متدها با استفاده از متدهای Deserialize از کلاس XmlSerializer شیئ مورد نظر را بر اساس داده های موجود در فایل XML ایجاد می کنیم:

```
public static Object Load(Stream stream, Type newType)
{
    // create a serializer and load the object....
    XmlSerializer serializer = new XmlSerializer(newType);
    Object newObject = serializer.Deserialize(stream);
    // return the new object...
    return newObject;
}
```

هنگامی که متدهای Deserialize را فراخوانی می کنیم، باید نوع شیئ ای که می خواهیم ایجاد کنیم را برای آن مشخص کنیم. به این ترتیب این متدهای توافق بین تمام خصیصت های آن شیئ حرکت کرده و به دنبال آنها بگردد که از نوع خواندنی - نوشتمنی باشند. هنگامی که چنین خصیصتی را پیدا کرده، به داخل فایل XML می رود و سعی می کند که مقدار آن خصیصت را از داخل

آن فایل استخراج کند و بنابراین شیئ را ایجاد می کند که مقادیر درون خاصیت ها و فیلد های آن دقیقاً برابر با مقادیری است که در فایل XML قرار داده بودیم.

در فرم اصلی برنامه هنگامی که متد btnLoad_Click فراخوانی شد، متد Load را فراخوانی می کنیم. برای مشخص کردن مقدار پارامتر دوم این متد، از عملگر typeof استفاده می کنیم تا نوع شیئ مورد نیاز را بدست آوریم. این عملگر یک شیئ از کلاس System.Type را بر می گرداند که مشخص کننده ی نوع کلاسی است که به آن فرستاده شده. متد Load نیز یک شیئ از کلاس Object به عنوان نتیجه بر می گرداند، پس آن را ابتدا به شیئ ای از کلاس Address تبدیل کرده و نتیجه را در فرم قرار می دهیم. سپس با فراخوانی متد PopulateFormFromAddress فراخوانی می کنیم. این متد newAddress را در فرم قرار می دهد.

```
private void btnLoad_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // load the address using a shared method on SerializableData...
    Address newAddress = (Address)SerializableData.Load(DataFileName,
        typeof(Address));
    // update the display...
    PopulateFormFromAddress(newAddress);
}
```

تغییر در داده ها:

برای اینکه ثابت کنیم در این مراحل هیچ چیز عجیب و خاصی رخ نمی دهد، در قسمت امتحان کنید بعد داده ها را با استفاده از یک ویرایشگر متنی مانند notepad تغییر داده و نتیجه را در برنامه مشاهده می کنیم.

امتحان کنید: ایجاد تغییر در داده ها

- (۱) با استفاده از Notepad XML فایل را به نام دیگری تغییر دهید. سپس فایل را ذخیره کرده و از Notepad FirstName خارج شوید.
- (۲) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه *I* Load کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که نام جدید در قسمت First Name نمایش داده می شود.

چگونه کار می کند؟

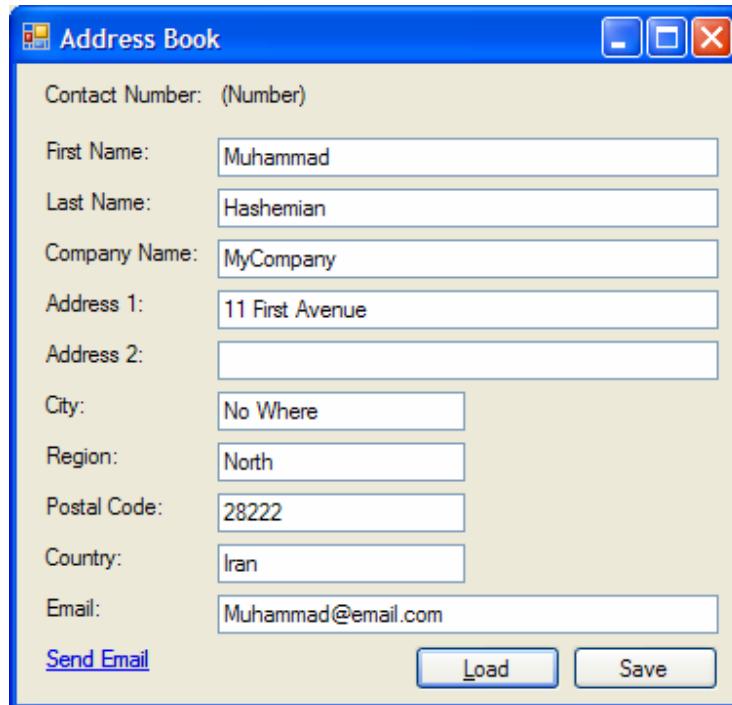
هدف از این مثال این بود که ثابت کنیم کلاس XmlSerializer فقط از اطلاعات داخل فایل AddressBook.xml برای ایجاد شیئ مورد نظر استفاده می کند. بنابراین هر تغییری که در داده های این فایل ایجاد کنید، فیلد های متناظر در شیئ موجود در برنامه نیز تغییر خواهند کرد.

فرستادن ایمیل:

در قسمت امتحان کنید بعد، مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان با استفاده از یک برنامه ای ارسال ایمیل مانند Outlook به آدرس ایمیل که در رکورد های این دفتر تلفن وارد می شود نامه فرستاد. برای این کار با استفاده از کلاس Process، برنامه مربوط به ارسال ایمیل را اجرا کرده و نامه ای را ارسال خواهیم کرد.

امتحان کنید: ارسال ایمیل در برنامه

(۱) به قسمت طراحی مربوط به Form1 بروید و با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل LinkLabel را در پایین لیل قرار دهید. خاصیت Name این کنترل را برابر با lnkSendEmail و خاصیت Text آن را برابر با "Send Email" قرار دهید (شکل ۳-۱۹).

شکل ۳-۱۹

(۲) روی این کنترل دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد LinkClicked آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متده وارد کنید:

```
private void lnkSendEmail_LinkClicked(object sender,
                                         LinkLabelLinkClickedEventArgs e)
{
    // Start the email client...
    System.Diagnostics.Process.Start("mailto: " + txtEmail.Text);
}
```

(۳) برنامه را اجرا کرده و روی دکمه `I`oad کلیک کنید تا داده ها از فایل استخراج شوند و در برنامه قرار گیرند. ابتدا مطمئن شوید که آدرس ایمیل مورد نظر شما در کادر `Email` وارد شده است، سپس روی لینک `Send Email` کلیک کنید. مشاهده می کنید که برنامه `i` کترول ایمیل شما باز شده و به قسمت مربوط به ارسال ایمیل می رود، در حالی که کادر `T`O در این برنامه با آدرس ایمیلی که در برنامه وارد کرده بودید کامل شده است.

چگونه کار می کند؟

یکی از قابلیتهای درونی ویندوز این است که یک هنگامی که یک آدرس اینترنتی در آن وارد شد، بتواند نوع آن را تشخیص دهد و برنامه مربوط به آن را اجرا کند. هنگامی که یک برنامه `i` مربوط به کترول ایمیل را در سیستم خود نصب می کنید، این برنامه یک پروتکل به نام `mailto` در ویندوز ثبت می کند، دقیقاً مانند پروتکل `HTTP` که هنگام نصب یک مرورگر در ویندوز ثبت می شود تا تمام آدرس هایی که با آن شروع می شوند به مرورگر فرستاده شوند. بنابراین تمام آدرس هایی که با `mailto` شروع می شوند نیز به صورت اتوماتیک به وسیله `i` ویندوز به برنامه `i` مربوط به مدیریت ایمیل فرستاده می شوند. بنابراین اگر بخواهید نامه `i` را در ویندوز ارسال کنید، می توانید از منوی استارت گزینه `Run` را انتخاب کرده و در آن عبارت `mailto` به همراه آدرس ایمیل مورد نظر خود را وارد کنید. سپس روی دکمه `OK` کلیک کنید. به این ترتیب برنامه `i` ارسال ایمیل باز می شود و می توانید نامه `i` مورد نظر خود را پست کنید. در برنامه نیز از روشی مشابه استفاده می کنیم، یعنی مقدار درون `mailto` فیلد `txtEmail` را بدهست آورده و آن را بعد از عبارت `mailto` قرار می دهیم تا آدرس مورد نظر را ایجاد کنیم. سپس آدرس ایجاد شده را به متده `Start` از کلاس `Process` ارسال می کنیم تا برنامه `i` مربوط به مدیریت ایمیل را باز کند:

```
private void lnkSendEmail_LinkClicked(object sender,
                                         LinkLabelLinkClickedEventArgs e)
{
    // Start the email client...
    System.Diagnostics.Process.Start("mailto: " + txtEmail.Text);
}
```

متده `Start` نیز دقیقاً مشابه پنجره `Run` در ویندوز عمل می کند. برای مثال اگر به جای عبارت `mailto` در کد بالا از عبارت `http` استفاده می کردیم، آدرس وارد شده در یک صفحه `i` وب در اینترنت اکسپلور نمایش داده می شد. همچنین اگر در پارامتر این متده نام یک فایل `Word` و یا یک صفحه گسترده `Excel` را وارد کنید، برنامه های `Word` و یا `Excel` باز شده و فایل مورد نظر شما را نمایش می دهد. البته اگر بخواهید یک فایل را اجرا کنید نیازی نیست که از پروتکلی مانند `mailto` و یا `http` استفاده کنید، بلکه کافی است نام فایل را به متده `Start` ارسال کنید مانند:

`C:\My Files\My Budgets.xls`

ایجاد لیستی از آدرسها:

در این قسمت از امتحان کنید می خواهیم برنامه را به گونه ای تغییر دهیم تا بتواند لیستی از آدرسها را در فایل XML ذخیره کند. تا اینجا برنامه فقط می تواند یک آدرس را به درستی در خود نگهداری کند، بنابراین باید از اینجا به بعد توجه خود را روی ایجاد لیستی از آدرسها متمرکز کنیم. برای این کار کلاسی به نام AddressBook ایجاد کرده و آن را از کلاس SerializableData مشتق می کنیم. زیرا در آخر می خواهیم کلاس AddressBook را به گونه ای ایجاد کنیم که بتواند با فراخوانی یک متاداده های درون خود را در دیسک ذخیره کرده و یا داده های ذخیره شده در دیسک را در حافظه قرار دهد.

امتحان کنید: ایجاد کلاس AddressBook

- (۱) با استفاده از Solution Explorer یک کلاس جدید به نام AddressBook به برنامه اضافه کنید.
- (۲) ابتدا با استفاده از دستور using فضای نام زیر را به کلاس اضافه کنید:

```
using System.Xml.Serialization;
using System.Collections;

namespace Address_Book
{
    class AddressBook
    {
```

(۳) سپس تعریف کلاس را مانند زیر به گونه ای تغییر دهید که از کلاس SerializableData مشتق شود:

```
namespace Address_Book
{
    class AddressBook : SerializableData
    {
```

(۴) برای ذخیره کردن آدرسها، از کلاس ArrayList در فضای نام System.Collections استفاده می کنیم. پس در این کلاس ابتدا به متاداده نیاز داریم که بتواند یک رکورد جدید را ایجاد کرده و آن را به لیست رکورد های موجود اضافه کند. برای این کار متذکر زیر را به کلاس AddressBook اضافه کنید:

```
class AddressBook : SerializableData
{
    // members...
    public ArrayList Items = new ArrayList();
    // AddAddress - add a new address to the book...
    public Address AddAddress()
    {
        // create one...
        Address newAddress = new Address();
        // add it to the list...
        Items.Add(newAddress);
        // return the address...
        return newAddress
    }
}
```

(۵) ویرایشگر کد مربوط به کلاس Form1 را باز کرده و سپس کد زیر را به ابتدای کلاس اضافه کنید:

```
public partial class Form1 : Form
{
    // members...
    public AddressBook Addresses;
    private int _currentAddressIndex;
```

(۶) سپس خاصیت زیر را به Form1 اضافه کنید:

```
// CurrentAddress - property for the current address...
Address CurrentAddress
{
    get
    {
        return AddressBook.Items[CurrentAddressIndex - 1];
    }
}
```

(۷) همچنین خاصیت زیر را نیز به کلاس Form1 اضافه کنید:

```
// CurrentAddressIndex - property for the current address...
int CurrentAddressIndex
{
    get
    {
        return _currentAddressIndex;
    }
    set
    {
        // set the address...
        _currentAddressIndex = Value;
        // update the display...
        PopulateFormFromAddress(CurrentAddress);
        // set the label...
        lblAddressNumber.Text = _currentAddressIndex +
                               " of " + AddressBook.Items.Count;
    }
}
```

(۸) به قسمت طراحی Form1 رفته و روی قسمتی خالی از فرم دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد Click آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متده اضافه کنید:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // load the address book...
    Addresses = (AddressBook)SerializableData.Load(DataFileName,
                                                   typeof(AddressBook));
    // if the address book contains no item, add a new one...
    if (Addresses.Items.Count == 0)
        Addresses.AddAddress();
```

```

    // select the first item in the list...
    CurrentAddressIndex = 1;
}

```

(۹) تا اینجا برنامه‌ی تواند رکوردهای موجود در برنامه را لود کند. حال باید قابلیت ذخیره کردن را نیز اضافه کنیم. برای این کار در قسمت طراحی `Form1`، فرم را انتخاب کرده و در پنجره‌ی `Properties` روی آیکون `Events` کلیک کنید. در لیست رویدادهای مربوط به فرم، رویداد `FormClosed` را انتخاب کرده و روی آن دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void Form1_FormClosed(object sender, FormClosedEventArgs e)
{
    // save the changes...
    UpdateCurrentAddress();
    SaveChanges();
}

```

(۱۰) در انتهای نیز دو متد زیر را نیز در کلاس `Form1` ایجاد کنید:

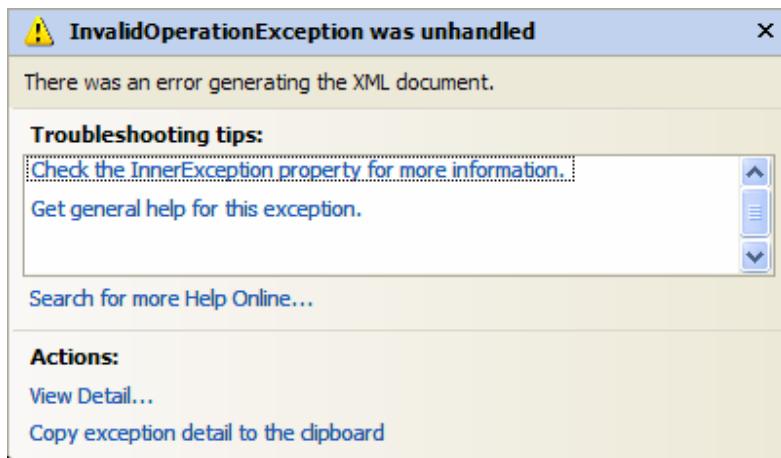
```

// SaveChanges - save the address book to an XML file...
public void SaveChanges()
{
    // tell the address book to save itself...
    Addresses.Save(DataFileName);
}

// UpdateCurrentAddress - make sure the book has the current
// values currently entered into the form...
private void UpdateCurrentAddress()
{
    PopulateAddressFromForm(CurrentAddress);
}

```

نکته: قبل از اینکه برنامه را اجرا کنید، باید فایل `AddressBook.xml` که در قسمت قبلی ایجاد شده بود را حذف کنید. اگر این کار را انجام ندهید، کلاس `XmlSerializer` سعی خواهد داشت که شیئ `AddressBook` را با استفاده از داده‌های فایل XML قبلی ایجاد کند که حاوی یک شیئ از نوع `Address` است و به همین دلیل یک استثنای خواهد داد. (۱۱) برنامه را اجرا کنید، اما لازم نیست به خود زحمت دهید و داده‌ای را در فرم وارد کنید زیرا متد `Save` کار نمی‌کند. با بستن فرم مشاهده خواهید کرد که خطای مشابه شکل ۴-۱۹ رخ می‌دهد.

شکل ۴-۱۹

چگونه کار می کند (یا چگونه کار نمی کند)؟

هنگامی که برنامه اجرا شده و متدهای `Form_Load` فراخوانی می شود، ابتدا این متد از کلاس `SerializableData` می خواهد تا داده های موجود در فایل `AddressBook.xml` را استخراج کرده و در برنامه قرار دهد، اما چون قبل از اجرای برنامه این فایل را پاک کرده اید، کلاس `SerializableData` نمی تواند به داده های درون آن دسترسی داشته باشد. بنابراین متد `Load` یک نمونه ای جدید از کلاسی که نوع آن را با استفاده از پارامتر دوم به آن فرستاده بودید ایجاد کرده و آن را بر می گرداند. در این حالت، یک نمونه از کلاس `AddressBook` به وسیله ای این متد برگشته می شود:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // load the address book...
    Addresses = (AddressBook)SerializableData.Load(DataFileName,
        typeof(AddressBook));
}
```

اما شیئ ای که در `Addresses` قرار گرفته است شامل هیچ آدرسی نمی شود و خالی است. بنابراین در یک شرط بررسی می کنیم تا اگر هیچ رکوردی در شیئ قرار نداشت، یک رکورد خالی ایجاد کرده و آن را به لیست آدرسها اضافه کنیم:

```
// if the address book contains no item on it, add a new one...
if (Addresses.Items.Count == 0)
    Addresses.AddAddress();
```

بنابراین بعد از اجرای این خط، یا لیست `Addresses` حاوی آدرس های موجود در فایل XML ای است که قبلا ایجاد شده بود، و یا این لیست فقط شامل یک رکورد خالی می شود که آن را در دستور `if` ایجاد کرده ایم. پس در هر صورت حداقل یک رکورد در این لیست وجود خواهد داشت. پس خاصیت `CurrentAddressIndex` را برابر با ۱ قرار می دهیم تا رکورد اول را در کادرهای موجود در فرم نمایش دهد:

```
// select the first item in the list...
```

```

        CurrentAddressIndex = 1;
    }
}

```

خاصیت `CurrentAddressIndex` هنگام تنظیم اندیس یک رکورد چندین کار را انجام می دهد. ابتدا مقدار فیلد `_currentAddressIndex` که از نوع `private` تعریف شده است را برابر با شماره رکورد جدید قرار می دهد:

```

// CurrentAddressIndex - property for the current address...
int CurrentAddressIndex
{
    get
    {
        return _currentAddressIndex;
    }
    set
    {
        // set the address...
        _currentAddressIndex = value;
    }
}

```

سپس با استفاده از خاصیت `CurrentAddress` مربوط به رکورد کنونی را بدست آورده و آن را به متدهای `PopulateFormFromAddress` را فراخوانی می کند تا داده های آن در کادرهای موجود در فرم نمایش داده شود:

```

// update the display...
PopulateFormFromAddress(CurrentAddress);
}

```

در آخر نیز متن موجود در کنترل `lblAddressNumber` را به گونه ای تغییر می دهد تا شماره رکورد جدید را نمایش دهد:

```

// set the label...
lblAddressNumber.Text = _currentAddressIndex + " of " +
Addresses.Items.Count;
}
}

```

در این خاصیت از خاصیت `CurrentAddress` استفاده کردیم تا به سادگی به شیئ `Address` مربوط به رکورد جاری دسترسی پیدا کنیم. وظیفه ای این خاصیت به این صورت است که با استفاده از شماره ی رکورد جاری که در `_currentAddressIndex` ذخیره می شود، شیئ `Address` مربوط به این رکورد را از داخل لیست `ArrayList Addresses` استخراج کرده و آن را برگرداند. اما به خاطر اینکه لیست `Addresses` همانند `ArrayList` عناصر درون خود را از صفر شماره گذاری می کند اما عناصر موجود در برنامه از یک شماره گذاری می شوند، لازم است که در برنامه از شماره اندیس رکورد جاری یک واحد کم کرده تا به رکورد مورد نظر دسترسی پیدا کنیم:

```

// CurrentAddress - property for the current address...
Address CurrentAddress
{
    get
    {
        return (Address)Addresses.Items[CurrentAddressIndex - 1];
    }
}

```

```
}
```

تا اینجا که همه چیز خوب پیش می رود. پس چرا برنامه با خطأ مواجه شده است؟ خوب، مشکل زمانی به وجود می آید که بخواهیم از برنامه خارج شویم. در این زمان متدهای `FormClosed` فراخوانی شده و این متدهای `Save` از کلاس `AddressBook` را فراخوانی می کند تا داده ها را ذخیره کند.

همانطور که می دانید کلاس `XmlSerializer` برای سریالایز کردن یک شیء در بین تمام خاصیت‌های آن حرکت می کند تا به یک خاصیت خواندنی-نوشتگی برسد و سپس سعی می کند تا مقدار آن خاصیت را در فایل XML وارد کند. اما این کلاس فقط می تواند مقادیر مربوط به نوع های داده ای ساده مانند `System.String` یا `System.Int32` را در فایل XML بنویسد. بنابراین اگر در بین خاصیت‌های یک کلاس به یک شیء پیچیده برخورد کرد، وارد آن شیء پیچیده می شود و همین مراحل را برای آن شیء نیز تکرار می کند. یعنی در بین خاصیت‌های آن حرکت می کند تا به یک خاصیت خواندنی-نوشتگی که از نوع داده ای ساده باشد برسد. سپس مقدار آن را در فایل XML می نویسد. اگر در شیء دوم نیز به یک خاصیت پیچیده‌ی دیگر برخورد کرد همین مراحل را تکرار می کند.

اما خوب بعضی از کلاسها دارای خاصیت‌هایی هستند که کلاس `XmlSerializer` نمی تواند آنها را به متن تبدیل کرده و در فایل XML بنویسد، و در اینجاست که این کلاس با بن‌بست مواجه می شود. کلاس `ArrayList` یکی از این کلاسها به شمار می رود، یعنی این کلاس دارای خاصیت‌هایی است که نمی توانند به متن تبدیل شوند بنابراین هنگامی که کلاس `XmlSerializer` به این خاصیت‌ها برسد برنامه با خطأ مواجه خواهد شد. کاری که باید در اینجا انجام دهیم، این است که یک خاصیت دیگر را به گونه‌ای ایجاد کرده که کلاس `XmlSerializer` برای دسترسی به آدرس‌ها از آن استفاده کند و نخواهد که از کلاس `ArrayList` استفاده کند.

در نظر نگرفتن اعضا:

با وجود اینکه کلاس `XmlSerializer` نمی تواند بعضی از نوع های داده ای را به رشته تبدیل کرده و ذخیره کند، اما این کلاس با ذخیره کردن آرایه‌ها هیچ مشکلی ندارد. همچنین در قسمت قبل مشاهده کردید که کلاس `XmlSerializer` با کلاس `Address` هم هیچ مشکلی ندارد و می تواند تمام فیلد‌ها و خاصیت‌های آن را به متن تبدیل کرده و ذخیره کند. در بخش امتحان کنید بعد، خاصیتی را ایجاد خواهیم کرد که یک آرایه از نوع `Address` را برگرداند و سپس کلاس `XmlSerializer` را مجبور خواهیم کرد که به جای استفاده از `ArrayList` داده‌های موجود در این خاصیت را ذخیره کند.

امتحان کنید: در نظر نگرفتن اعضا

(۱) ویرایشگر کد مربوط به کلاس `AddressBook.cs` را باز کنید و به خطی بروید که فیلد `Items` تعریف شده است. سپس تعریف این فیلد را به صورت زیر تغییر دهید:

```
// members...
[XmlAttribute()]
public ArrayList Items = new ArrayList();
```

(۲) حال خاصیت زیر را به کلاس AddressBook اضافه کنید:

```
// Addresses - property that works with the items
// collection as an array...
public Address[] Addresses
{
    get
    {
        // create a new array...
        Address[] addressArray = new Address[Items.Count];
        Items.CopyTo(addressArray);
        return addressArray;
    }
    set
    {
        // reset the arraylist...
        Items.Clear();
        // did you get anything?
        if (value != null)
        {
            // go through the array and populate items...
            foreach (Address address in value)
            {
                Items.Add(address);
            }
        }
    }
}
```

(۳) برنامه را اجرا کرده و سپس آن را بیندید. مشاهده خواهید کرد که همه چیز به درستی عمل می کند. مجدداً برنامه را اجرا کرده و این مرتبه داده هایی را در فیلد های برنامه وارد کنید و سپس برنامه را بیندید. به این ترتیب داده هایی که در برنامه نوشته بودید مشابه کد زیر در فایل AddressBook.xml قرار خواهند گرفت (خطهای اضافی برای وضوح بیشتر حذف شده اند)

```
<AddressBook>
    <Addresses>
        <Address>
            <FirstName>Muhammad</FirstName>
            <LastName>Hashemian</LastName>
            <CompanyName>MyCompany</CompanyName>
            <Address1>11 First Avenue</Address1>
            <Address2 />
            <City>No Where</City>
            <Region>North</Region>
            <PostalCode>28222</PostalCode>
            <Country>Iran</Country>
            <Email>Muhammad@email.com</Email>
        </Address>
    </Addresses>
</AddressBook>
```

چگونه کار می کند؟

داده های XML ای که درون فایل وجود دارند ثابت می کنند که برنامه این مرتبه دیگر درست کار می کند (بس احتمالا لازم نخواهد بود عنوان بخش را به چگونه کار نمی کند تغییر دهیم). اما سوال اینجاست که چرا این مرتبه برنامه درست کار می کند؟ در این مرحله برنامه ای شما دارای دو خاصیت خواهد بود، یکی خاصیت Items و دیگری خاصیت Addresses هر دوی این خاصیت ها خواندنی-نوشتنی هستند، بنابراین کلاس XmlSerializer بر می گرداند و خاصیت Addresses نیز فایل XML ذخیره کند. خاصیت Items یک شیء از نوع ArrayList بر می گرداند و خاصیت Address یک آرایه از اشیایی از نوع

اما در این برنامه قبل از خاصیت Items کدی را درون کروشه اضافه کردیم که همانند تعریف کلاسها در برنامه است. اما می دانید که برای ایجاد یک شیء از کلاس کد را به این صورت نمی نویسند. پس سوالی که پیش می آید این است که این کد چیست؟ با خصیصه ها در زبان HTML و حتی XML نسبتا در طول فصلهای قبل آشنا شدیم. اما باید بدانید که کدهایی که به زبان C# نوشته می شوند نیز می توانند شامل خصیصه باشند. برای مثال هر کلاس، هر متدهای خاصیت و یا ... در زبان C# می توانند دارای خصیصه های خاص خود باشند که اطلاعات خاصی را درباره ای آن مشخص می کند. برای تعریف یک خصیصه، باید آن را در خط قبل از عضو مورد نظر در داخل کروشه بنویسیم. در این کد نیز این خط خصیصه ای را برای فیلد Items تعریف می کند. این خصیصه مشخص کننده ای این مورد است که این فیلد نباید به وسیله ای کلاس XmlSerializer مورد بررسی قرار بگیرد. بنابراین زمانی که این کلاس به این فیلد برسد و بخواهد مقدار آن را در فایل XML وارد کند، با دیدن این خصیصه از روی این فیلد عبور کرده و به سراغ خاصیت بعدی، یعنی Addresses می رود.

قسمت get از خاصیت Addresses قسمتی است که در این کد باید به آن توجه کنیم. تمام کاری که در این قسمت انجام می دهیم این است که یک آرایه از نوع Address ایجاد کرده و سپس با استفاده از متدهای CopyTo از کلاس ArrayList فیلد های موجود در ArrayList را در این آرایه قرار می دهیم:

```
// Addresses - property that works with the items
// collection as an array...
public Address[] Addresses
{
    get
    {
        // create a new array...
        Address[] addressArray = new Address[Items.Count];
        Items.CopyTo(addressArray);
        return addressArray;
    }
    set
    {
        ...
    }
}
```

هنگامی که کلاس XmlSerializer به این آرایه رسید، بین تک تک عناصر آن حرکت کرده و آنها را سریالایز می کند. این مورد را در فایل XML ای که تولید شده است نیز می توانید مشاهده کنید. ابتدا کلاس AddressBook می شود، سپس به اولین خاصیت خواندنی-نوشتنی می رسد که می تواند داده های آن را ذخیره کند، یعنی خاصیت Addresses این خاصیت به صورت یک آرایه است، پس کلاس سعی می کند در بین عناصر آن

حرمت کند. بنابراین از عنصر اول شروع می کند و داده های آن را در عنصر Address از فایل XML قرار می دهد. اما این آرایه فقط یک عنصر دارد. پس در اینجا کار کلاس XmlSerializer تمام شده است و خروجی آن مشابه زیر خواهد بود:

```
<AddressBook>
  <Addresses>
    <Address>
      <FirstName>Muhammad</FirstName>
      <LastName>Hashemian</LastName>
      <CompanyName>MyCompany</CompanyName>
      <Address1>11 First Avenue</Address1>
      <Address2 />
      <City>No Where</City>
      <Region>North</Region>
      <PostalCode>28222</PostalCode>
      <Country>Iran</Country>
      <Email>Muhammad@email.com</Email>
    </Address>
  </Addresses>
</AddressBook>
```

استخراج رکوردها از فایل XML

اگر مقداری شانس داشته باشید، برنامه هم اکنون باید بتواند هنگام اجرا شدن داده های موجود در فایل XML قبلی را استخراج کرده و در فرم نمایش دهد. بنابراین باستثنی برنامه و اجرای مجدد آن باید با فرمی مشابه شکل ۵-۱۹ مواجه شوید.

دلیل این مورد در این است که زمانی که در حال نوشتن کلاس AddressBook بودید، قسمت مربوط به Load کردن داده های دفتر تلفن هنگام اجرای برنامه را نیز کامل کردید. این مرتبه که برنامه را اجرا می کنید، هنگامی که متدهای Load از کلاس SerializableData فراخوانی شود فایل AddressBook.xml را در دیسک پیدا می کند، بنابراین دیگر یک شیئ خالی را به عنوان نتیجه برنامی گرداند بلکه سعی می کند داده های موجود در فایل را دی سریالایز کند. خوب به خاطر اینکه کلاس XmlSerializer در نوشتن آرایه ها هیچ مشکلی ندارد می توان حدس زد که این کلاس در خواندن آنها نیز مشکلی نخواهد داشت و متدهای Deserialize از این کلاس بتواند به درسی کار کند.

این مرتبه دیگر قسمت Addresses از خاصیت set بسیار مهم است. تنها چیزی که در کار با این خاصیت باید مد نظر داشته باشید این است که اگر یک آرایه خالی را به آن ارسال کنید (مقدار null را به آن بفرستید)، خاصیت با خطای خواهد شد.

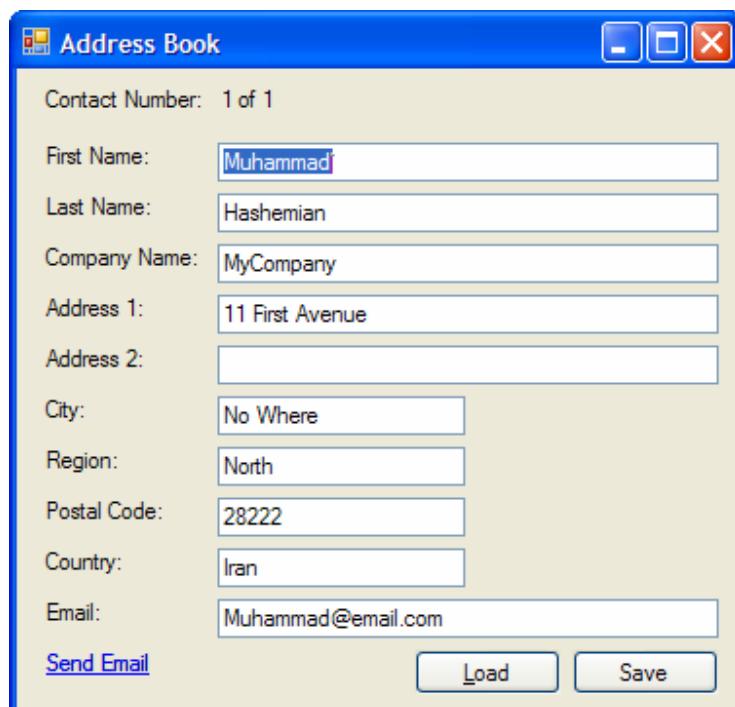
```
// Addresses - property that works with the items
// collection as an array...
public Address[] Addresses
{
    get
    {
        ...
    }
    set
    {
        // reset the arraylist...
        Items.Clear();
        // did you get anything?
```

```

        if (value != null)
    {
        // go through the array and populate items...
        foreach (Address address in value)
        {
            Items.Add(address);
        }
    }
}

```

در این قسمت باید هر عضو از این آرایه را با استفاده از متد Add به شیئ Items از کلاس ArrayList اضافه کنید.

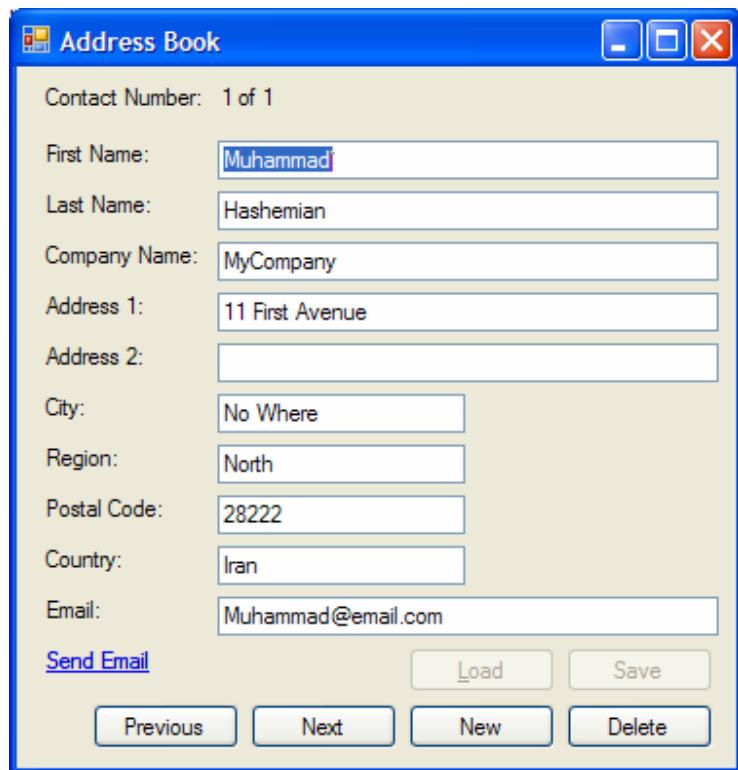
شکل ۵-۱۹

اضافه کردن رکورد های جدید:

خوب، در این قسمت مشاهده خواهیم کرد که چگونه می توان رکورد های بیشتری را به برنامه اضافه کرد. در قسمت امتحان کنید بعد، چهار کنترل Button جدید به فرم اضافه خواهیم کرد: دو کنترل Button برای حرکت در بین داده های موجود در برنامه و دو کنترل Button نیز برای حذف و یا اضافه کردن رکورد های جدید.

امتحان کنید: اضافه کردن رکورد های جدید

- (۱) قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 را باز کرده و دو کنترل btnLoad و btnSave را غیرفعال کنید.
سپس چهار کنترل Button جدید همانند شکل ۶-۱۹ به برنامه اضافه کنید:

شکل ۶-۱۹

- (۲) خاصیت Name این چهار کنترل را به ترتیب برابر با btnNew .btnNext .btnPrevious و btnDelete قرار دهید. خاصیت Text آنها را بایز به ترتیب با مقادیر New .Next .Previous و Delete تنظیم کنید.
- (۳) روی دکمه‌ی btnNew دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد Click آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متده اضافه کنید. همچنین متده AddNewAddress را نیز به کلاس Form1 اضافه کنید:

```
private void btnNew_Click(object sender, EventArgs e)
{
    AddNewAddress();
}
public Address AddNewAddress()
{
    // save the current address...
    UpdateCurrentAddress();
    // create a new address...
    Address newAddress = Addresses.AddAddress();
    // update the display...
    CurrentAddressIndex = Addresses.Items.Count;
    // return the new address...
}
```

```

        return newAddress;
    }
}

```

- (۴) برنامه را اجرا کنید. با کلیک کردن روی دکمه `New` یک رکورد جدید ایجاد خواهد شد و می توانید داده های خود را در آن وارد کنید. در کادرهای روی فرم یک رکورد جدید و سپس برنامه را بیندید تا تعییرات ذخیره شوند.
- (۵) به محلی که فایل `AddressBook.xml` در آنجا ذخیره شده بود بروید و فایل را باز کنید تا داده های آن نمایش داده شوند. مشاهده خواهید کرد که رکورد جدید نیز در فایل قرار گرفته است.

چگونه کار می کند؟

تکمیل این قسمت از برنامه بسیار ساده بود و نکته‌ی خاصی نداشت. تمام کاری که باید انجام می دادیم این بود که با فراخوانی متدهای `AddAddress` از کلاس `AddressBook` یک شیء جدید از کلاس `Address` ایجاد کرده و سپس خاصیت `CurrentAddressIndex` را برابر با اندیس آن شیء یعنی اندیس آخرین عنصر موجود در آرایه قرار دهیم. به این ترتیب متن نمایش داده شده در کنترل `lblAddressNumber` نیز تصحیح می شود، شماره‌ی رکورد را به صورت `2 OF 2` نمایش داده و اجازه می دهد که داده های آن را وارد کنیم.

البته بهتر است قبل از ایجاد رکورد جدید با فراخوانی متدهای `UpdateCurrentAddress` تعییراتی را که کاربر تا این لحظه در برنامه ایجاد کرده است را ذخیره کنیم. با فراخوانی این متدهای زمانی که کاربر بخواهد از برنامه خارج شود، بین رکورد ها حرکت کند و یا رکورد جدیدی را ایجاد کند می توانید مطمئن شوید که تمام تعییراتی که در داده های درون کادرها به وجود آورده است در فایل XML ذخیره خواهند شد.

```

public Address AddNewAddress()
{
    // save the current address...
    UpdateCurrentAddress();
}

```

بعد از اینکه تعییرات ذخیره شد، می توانیم یک رکورد جدید ایجاد کرده و داده های آن را به کاربر نمایش دهیم (که البته هیچ داده ای در آن وجود ندارد، بنابراین تمام کادرها در فرم خالی خواهد شد) تا تعییرات مورد نظر خود را در آن ایجاد کنند:

```

// create a new address...
Address newAddress = Addresses.AddAddress();
// update the display...
CurrentAddressIndex = Addresses.Items.Count;
// return the new address...
return newAddress;
}

```

حرکت در بین داده ها:

حال که می توانید داده های جدید به برنامه اضافه کنید، لازم است که دکمه های `Next` و `Previous` را نیز در فرم کامل کنید تا بتوانید بین داده های موجود حرکت کرده و آنها را مشاهده کنید. در بخش امتحان کنید بعد برنامه را به گونه ای تعییر خواهیم

داد تا بتوانید بین داده های بعدی و یا قبلی موجود در ایست آدرسها در شیئ Addresses حرکت کنید. البته در اینجا نیز قبل از اینکه به رکورد بعدی و یا رکورد قبلی برویم باید داده های رکورد جاری را ذخیره کنیم تا اگر کاربر تغییراتی را در آن ایجاد کرده بود، این تغییرات از بین نروند.

امتحان کنید: حرکت در بین داده ها

- ۱) روی دکمه `btnNext` در فرم برنامه دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد `Click` آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد زیر را به این متد اضافه کنید. همچنین متد `MoveNext` را نیز به صورت زیر در کلاس مربوط به `Form1` ایجاد کنید:

```
private void btnNext_Click(object sender, EventArgs e)
{
    MoveNext();
}

private void MoveNext()
{
    // get the next index...
    int newIndex = CurrentAddressIndex + 1;
    if( newIndex > Addresses.Items.Count )
        newIndex = 1;
    // save any changes...
    UpdateCurrentAddress();
    // move the record...
    CurrentAddressIndex = newIndex;
}
```

- ۲) مجدداً به قسمت طراحی فرم مربوط به `Form1` برگشته و روی کنترل `btnPrevious` دو بار کلیک کنید. سپس کد زیر را در متد ایجاد شده وارد کنید:

```
private void btnPrevious_Click(object sender, EventArgs e)
{
    MovePrevious();
}

private void MovePrevious()
{
    // get the previous index...
    int newIndex = CurrentAddressIndex - 1;
    if( newIndex == 0 )
        newIndex = Addresses.Items.Count;
    // save changes...
    UpdateCurrentAddress();
    // move the record...
    CurrentAddressIndex = newIndex;
}
```

۳) حال برنامه را اجرا کرده و روی دکمه های Previous و Next کلیک کنید. در این قسمت باید بتوانید بین داده های موجود در فرم حرکت کنید.

چگونه کار می کنند؟

تمام کاری که در این قسمت انجام دادیم این بود که با اضافه کردن و یا کم کردن مقدار CurrentAddressIndex به جلو و یا به عقب حرکت کردم. برای حرکت کردن به جلو کافی است که مقدار این خاصیت یک واحد افزایش داده و برای حرکت به عقب نیز کافی است که مقدار این خاصیت را یک واحد کاهش دهیم.

البته باید دقت داشته باشیم که هنگام کم کردن و یا اضافه کردن اندیس، از محدوده ها تجاوز نکنیم (یعنی سعی نکنیم که از اولین رکورد نیز عقبتر برویم و یا به رکورد بعد از آخرین رکورد برویم). به همین دلیل است که بعد از تنظیم کردن مقدار اندیس، صحت آن را در یک شرط بررسی می کنیم. هنگامی که به جلو حرکت می کنیم، اگر به آخر لیست رسیده باشیم مجدداً به ابتدای آن برخواهیم گشت و هنگامی که به عقب حرکت می کنیم اگر به اول لیست بررسیم، به انتهای آن منتقل خواهیم شد.

در هر دو حالت نیز قبل از اینکه اندیس را تنظیم کنیم، با فراخوانی متدهای UpdateCurrentAddress و CurrentAddressIndex تغییرات اعمال شده را در فایل ذخیره می کنیم:

```
private void MoveNext()
{
    // get the next index...
    int newIndex = CurrentAddressIndex + 1;
    if( newIndex > Addresses.Items.Count)
        newIndex = 1;
    // save any changes...
    UpdateCurrentAddress();
    // move the record...
    CurrentAddressIndex = newIndex;
}
```

حذف کردن داده ها از برنامه:

برای تکمیل کردن این برنامه، فقط کافی است که قابلیت حذف داده ها را نیز به آن اضافه کنیم. البته هنگام حذف یک رکورد باید در نظر داشته باشیم که اگر رکوردی که باید حذف شود آخرین رکورد موجود در برنامه باشد، یک رکورد خالی به برنامه اضافه کنیم تا لیست خالی نماند. در بخش امتحان کنید بعد، کدی را به برنامه اضافه خواهیم کرد تا عمل حذف را نیز به درستی انجام دهد.

امتحان کنید: حذف یک رکورد از برنامه

۱) به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 بروید و روی دکمه‌ی btnDelete دو بار کلیک کنید. سپس کد زیر را به متدهای Click و DeleteAddress مربوط به رویداد Click آن اضافه کنید. همچنین متدهای زیر را در صورت زیر به کلاس مربوط به Form1 اضافه کنید:

```

private void btnDelete_Click(object sender, EventArgs e)
{
    // ask the user if they are ok with this?
    if( MessageBox.Show( "Are you sure you want to delete this address?",
        "Address Book",
        MessageBoxButtons.YesNo, MessageBoxIcon.Question) ==
        DialogResult.Yes )
    {
        DeleteAddress(CurrentAddressIndex);
    }
}

// DeleteAddress - delete an address from the list...
public void DeleteAddress(int index)
{
    // delete the item from the list...
    Addresses.Items.RemoveAt(index - 1);
    // was that the last address?
    if (Addresses.Items.Count == 0)
        // add a new address?
        Addresses.AddAddress();
    else
        // make sure you have something to show...
        if (index > Addresses.Items.Count)
            index = Addresses.Items.Count;
    // display the record...
    CurrentAddressIndex = index;
}

```

(۲) برنامه را اجرا کنید. حال باید بتوانید با فشار دادن دکمه `Delete` رکوردهای مورد نظر خود را از برنامه حذف کنید. البته، اگر بخواهید آخرین رکورد موجود را حذف کنید، یک رکورد خالی به صورت اتوماتیک ایجاد شده و به لیست اضافه خواهد شد.

چگونه کار می کند؟

برنامه ای که در این فصل ایجاد کردیم، به گونه ای نوشته شده است که همواره باید اطلاعاتی را به کاربر نمایش دهد. به همین دلیل است زمانی که برای اولین بار برنامه را اجرا می کنید و هیچ فایل `AddressBook.xml` ای در دیسک وجود ندارد، یک رکورد خالی ایجاد کرده و آن را در فرم نمایش می دهیم. همچنین اگر کاربر تمام رکوردهای موجود در برنامه را حذف کنید، باید به نحوی چیزی را برای نمایش دادن در فرم ایجاد کنیم. برای اینکه رکوردهای را از دیسک حذف کنیم، از متد `RemoveAt` در کلاس `ArrayList` استفاده می کنیم. این متد عنصری که اندیس آن را به عنوان پارامتر دریافت کرده است را از `ArrayList` حذف می کند.

```

// DeleteAddress - delete an address from the list...
public void DeleteAddress(int index)
{
    // delete the item from the list...
    Addresses.Items.RemoveAt(index - 1);
}

```

همچنین دقت کنید به علت اینکه `ArrayList` بر مبنای اندیس صفر کار می کند، پس برای مثال لازم است برای حذف عنصر سوم از لیست، پارامتر 2 را به متده `RemoveAt` ارسال کنیم.

مشکل زمانی ایجاد می شود که عنصری که حذف کرده باشیم آخرین عنصر موجود در لیست بوده باشد و چون باید همواره یک عنصر در لیست باشد تا به کاربر نمایش دهیم، یک شیء جدید از کلاس `Address` ایجاد می کنیم:

```
// was that the last address?  
if (Addresses.Items.Count == 0)  
    // add a new address?  
    Addresses.AddAddress();
```

همچنین اگر رکورد حذف شده آخرین رکورد لیست نباشد و رکورد های دیگری نیز در لیست وجود داشته باشند، باید بعد از حذف رکورد اندیس رکورد جاری را تصحیح کنیم. البته در مواردی این اندیس صحیح است و نیازی به تغییر آن وجود ندارد. برای مثال اگر پنج عضو در لیست وجود داشته باشند و عضو سوم در حال نمایش داده شدن باشد، مقدار `filedCurrentAddressIndex` برابر با 3 خواهد بود. حال اگر کاربر با فشار دادن دکمه `Delete` این رکورد را حذف کند، نیازی نیست که `CurrentAddressIndex` را تنظیم کنیم. زیرا همچنان عضوی با اندیس 3 در فرم وجود دارد تا داده های آن نمایش داده شود و اما اگر برای مثال فقط سه عضو در لیست وجود داشته باشد و مقدار `CurrentAddressIndex` نیز برابر با 3 باشد، حذف این عنصر باعث می شود که اندیس رکورد جاری نا معتبر شود و مجبور شویم که آن را تصحیح کنیم. این حالت زمانی رخ می دهد که کاربر بخواهد آخرین عضو از لیست را حذف کند. بنابراین با استفاده از یک شرط `if` این مورد را نیز بررسی خواهیم کرد:

```
else  
    // make sure you have something to show...  
    if (index > Addresses.Items.Count)  
        index = Addresses.Items.Count;
```

حال که بعد از بررسی شرایط مختلف اندیس عضوی که باید داده های آن در فرم نمایش داده شود را بدست آور迪م، آن را در خاصیت `CurrentAddressIndex` قرار می دهیم:

```
// display the record...  
CurrentAddressIndex = index;  
}
```

بررسی لبه ها:

در این قسمت می خواهیم یکی از تکنیکهای برنامه نویسی را هنگام تست عملکرد یک نرم افزار بررسی کنیم. هنگام نوشتن یک نرم افزار، معمولاً کارهای مورد نظر ما در مزها به درستی انجام نخواهند شد. برای مثال تصور کنید در برنامه می خود متده دارید که یک عدد صحیح را به عنوان ورودی دریافت می کند، اما برای اینکه این متده به درستی عمل کند این عدد باید بین اعداد ۰ تا ۹۹ باشد.

در این موارد هنگامی که الگوریتم متده خود را نوشته است و آن را برای بعضی از اعداد در بازه می مشخص شده تست کردید، بهتر است آن را برای اعداد موجود در مز بازه نیز تست کنید. برای مثال اعدادی مانند ۰، ۱، ۹۹ و یا ۱۰۰ را به برنامه بدهید و مشاهده کنید

که آیا الگوریتم شما برای این اعداد نیز درست کار می کند یا نه؟ معمولاً اگر متدهای یکی یا دو تا از این اعداد به درستی جواب داد، می توانید مطمئن شوید که این الگوریتم برای تمام اعداد موجود در آن بازه به درستی کار می کند.

این مشکل در متدهای MovePrevious و یا MoveNext که در برنامه ایجاد کرده بودیم نیز ممکن است به وجود آید. برای مثال تصور کنید که در برنامه خود ۱۰۰ رکورد اطلاعات دارید و بعد از ایجاد این دو متده، آن را برای حرکت در بین رکوردهای ۱۰ تا ۲۰ بررسی می کنید و مشاهده می کنید که درست کار می کنند. به این صورت می توانید مطمئن شوید که برنامه برای حرکت بین رکوردهای ۲ تا ۹۹ به درستی عمل می کند، اما اگر هنگامی که متده رکورد ۱۰۰ رسید و کاربر مجدداً خواست به رکورد بعدی برود احتمالاً با مشکل مواجه خواهد شد.

ایجاد یکپارچگی بین برنامه‌ی دفتر تلفن و دیگر برنامه‌ها:

تا اینجا برنامه‌هایی ایجاد کردیم که می توانستند داده‌های خود را در فایل XML ذخیره کرده و یا از آن استخراج کنند. همچنین در طول اجرای برنامه‌ها، تغییراتی که در فایل XML حاصل ایجاد می شد را نیز بررسی کردیم. بنابراین تاکنون باید درک خوبی از مفهوم XML بدست آورده باشید و بدانید که XML چگونه مورد استفاده قرار می گیرد.

در ابتدای فصل گفتیم که XML وسیله‌ای است که برای ایجاد یکپارچگی در بین برنامه‌های تجاری مورد استفاده قرار می گیرد، اما برای افرادی که در برنامه نویسی تازه کار هستند توقع نا به جایی است که انتظار داشته باشیم XML را به این مفهوم درک کرده و مورد استفاده قرار دهن. بنابراین XML برای این افراد فقط می تواند به عنوان وسیله‌ای برای ذخیره‌ی داده‌های برنامه مورد استفاده قرار گیرد. در ادامه‌ی این فصل سعی خواهیم کرد دلیل اینکه XML می تواند یک ابزار خوب برای یکپارچگی بین برنامه‌ها باشد را توضیح دهیم. به این منظور برنامه‌ای ایجاد خواهیم کرد که بتواند ساختار فایل XML مربوط به برنامه‌ی قبلى را درک کرده و به سادگی از داده‌های درون آن استفاده کند.

کاربردهای XML و نحوه‌ی استفاده از آن یکی از مباحث پیشرفته است، بنابراین برای یادگیری بیشتر در این مورد می توانید به کتابهایی که در این زمینه نوشته شده است رجوع کنید.

توضیح اصول یکپارچه سازی:

قبل از اینکه بتوانیم برنامه‌ای ایجاد کنیم تا بتواند با برنامه‌ی دفتر تلفن تعامل داشته باشد، بهتر است با اصول یکپارچه سازی در برنامه‌ها آشنا شویم. اساساً زبان XML بهترین روش برای ایجاد یکپارچگی بین برنامه‌ها است، زیرا کدهای آن به سادگی می توانند توسط افراد و یا برنامه‌های دیگر خوانده شده، درک شوند و یا تغییر داده شوند. روشهای قدیمی که برای این مظور مورد استفاده قرار می گرفت عمدتاً نیاز داشتند که متنی نیز همراه با آنها فرستاده شود تا ساختار داده‌های درون آن را توضیح دهد. بنابراین هنگامی که ساختار فایل حاوی داده‌ها تغییر می کرد، برنامه‌های قبلی دیگر نمی توانستند از فایلهای جدید استفاده کنند. فایلهای XML به سادگی می توانند توسط افراد درک شوند. برای مثال تصور کنید که تاکنون حتی در رابطه با برنامه‌ای که در این فصل ایجاد کرده باشیم نیز چیزی نشنیده باشید و فایل XML زیر را به شما نشان دهند:

```
<Addresses>
<Address>
<FirstName>Muhammad</FirstName>
<LastName>Hashemian</LastName>
<CompanyName>MyCompany</CompanyName>
<Address1>11 First Avenue</Address1>
```

```

<Address2 />
<City>No Where</City>
<Region>North</Region>
<PostalCode>28222</PostalCode>
<Country>Iran</Country>
<Email>Muhammad@email.com</Email>
</Address>
</Addresses>

```

به راحتی می توانید متوجه شد که این فایل حاوی چه داده هایی است. همچنین می توانید از ابزارهای زیادی که در .NET دارد برای مشاهده، تغییر و یا کار با این فایل استفاده کنید. البته با این حال نیز ممکن است در بعضی شرایط مجبور شوید که ساختار فایل را از فردی که آن را طراحی کرده است درخواست کنید، مخصوصاً در مواردی که داده های مهمتری در فایل XML قرار می گیرند، اما با این وجود استفاده از فایلهای XML بسیار با معنی تر از سیستم های قدیمی است.

بعد از این که ساختار یک فایل XML را متوجه شدید می توانید داده های مورد نظر خود را به فایل اضافه کنید و یا حتی فایلهای خودتان را بر اساس آن ساختار ایجاد کنید. برای مثال در برنامه ای قبلی بعد از اینکه متوجه شدید عنصر Addresses چندین عنصر از نوع Address است که هر یک داده های مربوط به یک فرد را در دفتر تلفن نگهداری می کنند، می توانید داده های افراد جدید را خود به فایل اضافه کنید و یا برنامه ای بنویسید که بتواند بر اساس ساختار این فایل کار کند و داده ها را به وسیله ای آن برنامه کنترل کنید.

برای مثال فایل قبل را باز کنید و عنصر Address را به همراه تمام عناصر زیر مجموعه ای آن کپی کرده و یک نسخه از آن را بالاFacسله بعد از اتمام تگ </Address> در همان فایل قرار دهید. سپس داده های موجود در هر عنصر را با داده های مورد نظر خود عوض کرده و فایل را ذخیره کنید. برای مثال فایل را به صورت زیر تغییر دهید:

```

<AddressBook>
  <Addresses>
    <Address>
      <FirstName>Muhammad</FirstName>
      <LastName>Hashemian</LastName>
      <CompanyName>MyCompany</CompanyName>
      <Address1>11 First Avenue</Address1>
      <Address2 />
      <City>No Where</City>
      <Region>North</Region>
      <PostalCode>28222</PostalCode>
      <Country>Iran</Country>
      <Email>Muhammad@email.com</Email>
    </Address>
    <Address>
      <FirstName>Somebody</FirstName>
      <LastName>Else</LastName>
      <CompanyName />
      <Address1>12 First Avenue</Address1>
      <Address2 />
      <City>Big City</City>
      <Region>SE</Region>
      <PostalCode>28582</PostalCode>
      <Country>Iran</Country>
      <Email>Somebody@SomeWhere.com</Email>
    </Address>
  </Addresses>
</AddressBook>

```

حال اگر برنامه را باز کنید، مشاهده خواهید کرد که دو رکورد اطلاعات در برنامه وجود دارند: یک رکورد که از ابتدا در برنامه ایجاد شده بود و رکورد دیگر نیز داده هایی که به صورت دستی در فالی وارد کردیم. بنابراین مشاهده کردید که با درک ساختار یک فایل XML که یک برنامه تولید می کند، می توان به سادگی تغییرات مورد نظر را در آن ایجاد کرد.

خواندن اطلاعات برنامه‌ی دفتر تلفن در یک برنامه‌ی دیگر:

برای تکمیل توضیحات این فصل، در بخش امتحان کنید بعد برنامه‌ای ایجاد خواهیم کرد که کاملاً از پروژه‌ی AddressBook جدا باشد اما بتواند از داده‌های درون فایل AddressBook.xml استفاده کند. این برنامه لیست افرادی که در این فایل هستند را استخراج کرده و به همراه آدرس ایمیل آنها در فرم نمایش می دهد.

امتحان کنید: خواندن داده‌های برنامه‌ی AddressBook

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه‌ی تحت ویندوز به نام Address List ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده ز جبهه ابزار یک کنترل IntegralHeight کنترل در فرم قرار دهید. خاصیت Fill در فرم قرار دهید. خاصیت Dock آن را برابر با Fill و خاصیت Name را برابر با lstMails قرار دهید.
(شکل ۷-۱۹)

شکل ۷-۱۹

(۳) در قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 روی نوار عنوان فرم دو بار کلیک کنید تا متدهای Load به رویداد فرم به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متدهای وارد کنید. همچنین فضای نام System.Xml را نیز به ابتدای کلاس Form1 اضافه کنید تا بتوانیم در برنامه از کلاسهای آن استفاده کنیم:

```

using System.Xml;
using System.Collections;

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // where do we want to get the XML from...
    String filename =
        @"E:\Documents and Settings\Mohammad\My " +
        "Documents\Visual Studio 2005\Projects\" +
        "Address Book\Address Book\bin\" +
        "Debug\AddressBook.xml";
    // open the document...
    XmlTextReader reader = new XmlTextReader(filename);
    // move to the start of the document...
    reader.MoveToContent();
    // start working through the document...

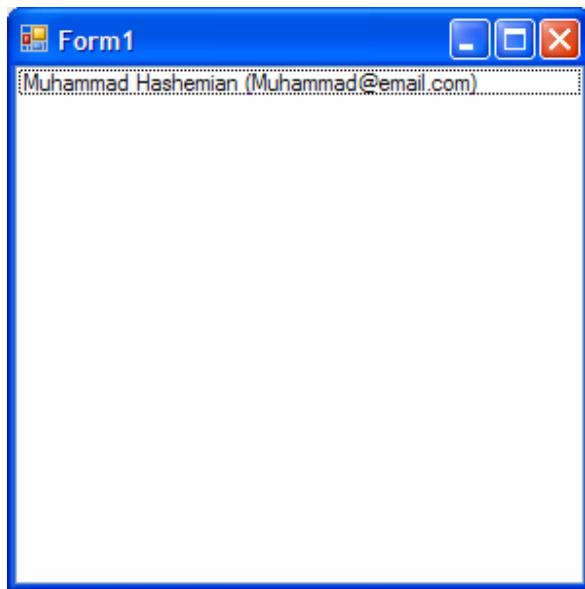
    Hashtable addressData = null;
    String elementName = null;
    while(reader.Read())
    {
        // what kind of node do we have?
        switch(reader.NodeType)
        {
            // is it the start of an element?
            case XmlNodeType.Element:
                // if it's an element start, is it "Address"?
                if (reader.Name == "Address")
                    // if so, create a new collection...
                    addressData = new Hashtable();
                else
                    // if not, record the name of the element...
                    elementName = reader.Name;
                break;
            // if we have some text, try storing it in the
            // collection...
            case XmlNodeType.Text:
                // do we have an address?
                if (addressData != null)
                    addressData.Add(elementName,
                                    reader.Value);
                break;
            // is it the end of an element?
            case XmlNodeType.EndElement:
                // if it is,
                // we should have an entire address stored...
                if( reader.Name == "Address" )
                {
                    // try to create a new listview item...
                    String item = null;
                    try
                    {
                        item = addressData[ "FirstName" ] +
                            " " + addressData[ "LastName" ] +
                            " ( " +

```

```
        addressData[ "Email" ] + " ) " ;
    }
} catch
{
{
}
// add the item to the list...
lstEmails.Items.Add(item);
// reset...
addressData = null;
}
break;
}
}
```

نکته: قبل از اجرا این برنامه مسیری که برای فایل AddressBook.xml در ابتدای متده `Form1_Load` وارد شده است را با مسیر صحیح آن جایگزین کنید.

(۴) با اجرای برنامه باید فرمی مشابه فرم ۸-۱۹ مشاهده کنید. همچنین اگر رکوردي دارای آدرس ایمیل نباشد نیز برنامه به درستی آن را نمایش می دهد زیرا در این صورت یک رشته ی تهی در فایل XML ذخیره می شود و هنگام خواندن داده ها نیز یک رشته ی تهی به وسیله `IListView` نمایش داده می شود.

شکل ۱۹-۸

چگونه کار می کند؟

قبل از اینکه درباره‌ی مزایای این برنامه (و یا مزایای XML) صحبت کنیم، تصور کنید که قبل از نوشتن این برنامه اصلاً فایل AddressBook XML ای که به وسیله‌ی پروژه‌ی ایجاد می‌شد را ندیده بودید و با ساختار آن آشنا نیای نداشتید، فقط می-

خواستید بر اساس اطلاعات داخل این فایل برنامه‌ای بنویسید که نام و آدرس ایمیل افراد را نمایش دهد. در این صورت با توجه به اینکه XML به صورت یک فایل متن ذخیره می‌شود، می‌توانستید آن را با یک ویرایشگر متن معمولی باز کرده و آن را بخوانید. به این ترتیب متوجه می‌شوید که این فایل حاوی عناصری از نوع Address است که هر کدام از این عناصر دارای عنصرهای دیگری است که داده‌های مربوط به یک فرد را ذخیره می‌کنند. سه عنصر LastName و FirstName و Email در بین این داده‌ها وجود دارد که در برنامه‌ی Address List به آنها نیز دارد. بنابراین تنها چیزی که باقی می‌ماند خارج کردن اطلاعات داخل عناصر از این فایل است.

هنگام معرفی .NET. یکی از عجیب‌ترین کارهایی که به وسیله‌ی مایکروسافت انجام گرفت، پشتیبانی شدید چارچوب XML باز .NET بود. در چارچوب XML. تعداد چشمگیری کلاس برای خواندن و یا نوشتن فایلهای XML وجود داشت. در برنامه‌ی قبلی فقط از کلاس XmlSerializer استفاده کردیم که یکی از ساده‌ترین کلاسهای .NET. برای کار با XML بود. ویژگی این کلاس در این است که برای تولید فایل XML فقط به ساختار کلاس شما استناد می‌کند. اما اگر یک فایل XML را از یک برنامه‌ی دیگر دریافت کنید و بخواهید از آن استفاده کنید، نمی‌توانید این کلاس را به کار ببرید زیرا کلاسی در برنامه‌ی خود ندارید که ساختار آن مشابه ساختار فایل XML مورد نظر شما باشد. بنابراین باید از کلاس دیگری برای خواندن و نوشتن داده‌های XML در این گونه فایلهای استفاده کنید.

در برنامه‌ی Address List نیز شرایط مشابهی برقرار است. در این برنامه کلاسی به نام Address و یا AddressBook نداریم که از کلاس XmlSerializer بخواهیم داده‌ها را در اشیایی از این کلاسهای قرار دهد. بنابراین باید با استفاده از کلاسهای دیگری، فایل XML را به صورت خط به خط بررسی کنیم. یکی از کلاس‌هایی که می‌توانیم برای این مورد استفاده کنیم، کلاس System.Xml.XmlTextReader است. این کلاس یک فایل باز XML را باز کرده و به ابتدای آن اشاره می‌کند. سپس می‌توانیم از آن بخواهیم که قسمت قسمت در فایل حرکت کند (هر قسمت یک گره یا node نامیده می‌شود). این کلاس در فایل حرکت کرده و در ابتدای هر قسمت توقف می‌کند، برای مثال در ابتدای تگهای شروع، در ابتدای تگهای پایان، در ابتدای داده‌های درون عناصر، در ابتدای خصیصه‌ها و ... بنابراین زمانی که از این کلاس می‌خواهید که در فایل حرکت کند، ابتدای گرهی زیر را به شما نمایش می‌دهد:

```
<?xml version="1.0"?>
```

هنگامی که از او بخواهید به خط بعدی برود، کلاس به این خط از فایل می‌رسد:

```
<AddressBook xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
    xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema">
```

سپس، مجدداً از کلاس می‌خواهید که به خط بعدی برود و کلاس نیز در ابتدای این خط توقف می‌کند:

```
<Addresses>
```

به همین ترتیب کلاس XmlTextReader اطلاعاتی را در رابطه با <Address>، <LastName>، <FirstName>، <FirstName> Muhammad</FirstName> به شما می‌دهد تا به انتهای فایل XML برسد. این کلاس حتی فضاهای خالی موجود در فایل XML را نیز به شما اطلاع می‌دهد که رویه‌مorfه می‌توانید از این اطلاعات اضافی صرفنظر کنید.

الگوریتمی که باید در این قسمت به کار ببریم به این صورت است که یک شیء از کلاس XmlTextReader ایجاد کرده و به وسیله‌ی آن در قسمتهای مختلف فایل حرکت می‌کنیم. هنگامی که بخواهیم حرکت را شروع کنیم باید متده Read از این کلاس را فراخوانی کنیم. به این ترتیب، این شیء به اولین گرهی درون فایل اشاره می‌کند و با هر بار فراخوانی مجدد متده Read

نیز شیئ یک گره درون فایل به جلو حرکت خواهد کرد. بنابراین فراخوانی متده Read را درون یک حلقه ی while قرار می دهیم تا به این وسیله بین تک تک گره های موجود در فایل حرکت کرده و آنها را بررسی کنیم.

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // where do we want to get the XML from...
    String filename =
        @"E:\Documents and Settings\Mohammad\My " +
        "Documents\Visual Studio 2005\Projects\" +
        "Address Book\Address Book\bin\" +
        "Debug\AddressBook.xml";
    // open the document...
    XmlTextReader reader = new XmlTextReader(filename);
    // move to the start of the document...
    reader.MoveToContent();
    // start working through the document...

    Hashtable addressData = null;
    String elementName = null;
    while(reader.Read())
    {
```

برای اینکه بفهمیم گره ای که هم اکنون در ابتدای آن قرار داریم چه نوع گره ای است، می توانیم از خاصیت NodeType از کلاس XmlTextReader استفاده کنیم. اگر نوع گره برابر با Element بود به این معنی است که در ابتدای تگ شروع یک عنصر قرار داریم. برای اینکه نام عنصری که در ابتدای آن قرار داریم را نیز بدست آوریم نیز می توانیم از خاصیت Name استفاده کنیم. به این ترتیب اگر نام عنصری که به آن رسیدیم برابر با Address بود، یعنی در ابتدای اطلاعات مربوط به یک فرد جدید هستیم، پس یک شیئ از نوع HashTable ایجاد می کنیم تا داده های مورد نیاز از این فرد جدید را در آن قرار دهیم. در غیر این صورت نیز نام عنصر را در یک متغیر ذخیره می کنیم تا بعدها از آن استفاده کنیم:

```
// what kind of node to we have?
switch(reader.NodeType)
{
    // is it the start of an element?
    case XmlNodeType.Element:
        // if it's an element start, is it "Address"?
        if (reader.Name == "Address")
            // if so, create a new collection...
            addressData = new Hashtable();
        else
            // if not, record the name of the element...
            elementName = reader.Name;
        break;
```

همچنین ممکن است عنصری که در آن قرار داریم شامل مقداری متن باشد. در این صورت بررسی می کنیم که آیا متغیر addressData مقدار دهی شده است یا نه (دارای یک شیئ از نوع HashTable است یا نه)؟ در صورتی که مقدار دهی شده بود، به این معنی است که هم اکنون درون داده های مربوط به یک فرد (در عناصر درونی عنصر address) هستیم. همچنین به خاطر داریم که در قسمت قبل، نام عنصری که درون آن هستیم را نیز در متغیر elementName ذخیره کردیم. پس اگر برای مثال عنصر FirstName برابر با elementName باشد به این معنی است که در ابتدای آن

قرار داریم، مربوط به خاصیت FirstName یکی از رکورد های این فایل است. سپس این اطلاعات را به HashTable اضافه می کنیم تا در انتهای که لیست داده های مربوط به رکورد جاری تکمیل شد از آن استفاده کنیم.

```
// if we have some text, try storing it in the
// collection...
case XmlNodeType.Text:
    // do we have an address?
    if (addressData != null)
        addressData.Add(elementName, reader.Value);
break;
```

به همین ترتیب که حلقه `while` اجرا شده و کلاس XmlTextReader در بین داده های درون فایل حرکت می کند، داده های مربوط به یک رکورد نیز درون HashTable قرار می گیرد تا به انتهای رکورد جاری، یعنی به تگ پایانی address مربوط به `EndElement` بررسیم. برای اینکه بدانیم آیا به تگ `</address>` رسیده ایم، می توانیم بررسی کنیم که آیا نوع گره برابر با است یا نه؟

```
// is it the end of an element?
case XmlNodeType.EndElement:
```

اگر نوع گره ای که به آن رسیده ایم از نوع تگ پایانی و نام آن نیز برابر با Address بود، به این معنی است که به تگ `</address>` رسیده ایم و حال دیگر تمام اطلاعات مربوط به رکوردهای که در آن قرار داشتیم در HashTable گرفته است. بنابراین رشته ای که باید در `ListBox` نمایش داده شود را ایجاد می کنیم:

```
// if it is, we should have an entire address stored...
if( reader.Name == "Address" )
{
    // try to create a new listview item...
    String item = null;
    try
    {
        item = addressData[ "FirstName" ] + " " +
               addressData[ "LastName" ] + " (" +
               addressData[ "Email" ] + " )";
    }
    catch
    {
    }
    // add the item to the list...
    lstEmails.Items.Add(item);
    // reset...
    addressData = null;
}
break;
```

توجه کنید که بلاک `try` که بعد از بلاک `catch` قرار گفته است، در صورت رخدان خطاهایی عمل خاصی را انجام نمی دهد. در این مثال برای اینکه درگیر خطایابی نشویم، هر گونه خطایی که رخداد را در نظر نخواهیم گرفت. برای مثال اگر عنصر

درونوی که در حال بررسی آن هستیم بعضی از تگ ها را نداشته باشد، برای مثال دارای تگ `Email` نباشد، خطایی رخ خواهد داد که از آن صرفنظر می کنیم.

به همین ترتیب حلقه ادامه پیدا کرده و بین تمام گره هایی که در فایل وجود دارند حرکت می کند تا به انتهای فایل برسد. در این زمان تمام داده های فایل بررسی شده اند و فراخوانی متده `Read` نیز مقدار `false` را برمی گرداند که از اجرای مجدد حلقه جلوگیری می کند و به این ترتیب اجرای حلقه متوقف می شود.

امیدوارم که این مثال به اندازه ای کافی توانسته باشد قدرت `XML` در یکپارچه سازی برنامه ها را توضیح دهد. اگر می خواهید با تمرین بیشتر روی این مثال، تجربه ای خود را در کار با `XML` افزایش دهید، سعی کنید قابلیت حذف و یا اضافه کردن داده های جدید را نیز به برنامه `List Address` اضافه کنید.

نتیجه:

در این فصل با مفاهیم `XML` آشنا شدیم. زبانی است که بیشتر برای ایجاد یکپارچگی بین برنامه ها و نرم افزارهای تجاری موجود مورد استفاده قرار می گیرد. در یک سازمان می توان از `XML` برای تبادل و انتقال داده ها در بین برنامه های مختلف استفاده کرد. در بین چند سازمان مختلف نیز می توان یک فرمت خاص `XML` را تعریف کرده و سپس برنامه ها را به گونه ای تنظیم کرد تا بتوانند داده های خود را بر اساس این فرمت انتقال دهند و به این ترتیب برنامه های این چند سازمان با یکدیگر تعامل داشته باشند. همچنین به دلیل اینکه فایلهای `XML` به صورت متن ذخیره می شوند، می توان آنها را به سادگی از طریق اینترنت و با استفاده از تکنولوژی هایی مانند `FTP`, `HTTP`, `Email` و ... منتقل کرد و دیگر نیازی نیست که چند سازمانی که می خواهند به این روش با هم تبادل اطلاعات داشته باشند از برقراری اتصالات اختصاصی استفاده کنند.

عمدتاً برای برقراری یکپارچگی بین نرم افزارهای تجاری که روی پلت فرم های گوناگون کار می کند ایجاد شده است، اما برای افراد تازه کار `XML` عمدتاً برای ذخیره ای داده های برنامه مورد استفاده قرار می گیرد. در این فصل نیز با نحوه ای استفاده از `XML` برای ذخیره ای داده ها آشنا شدیم و مشاهده کردیم که چگونه می توان داده های یک کلاس را سریالایز کرده و سپس در یک فایل در دیسک ذخیره کرد و یا داده های یک کلاس که در دیسک ذخیره شده است را دی سریالایز کرده و کلاس متاظر آن را در برنامه ایجاد کرد. به این ترتیب با استفاده از همین موارد برنامه ای به نام `Address Book` ایجاد کردیم که از فایل `XML` به عنوان منبع اصلی برای نگهداری داده های خود استفاده می کرد. در آخر فصل نیز، برای اینکه مشاهده کنیم چگونه `XML` می تواند در بین برنامه ها یکپارچگی ایجاد کند، برنامه ای نوشته شده که از فایل `XML` تولید شده به وسیله ای `Address Book` استفاده می کرد و داده های آن را در فرم نمایش می داد. در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- درک بهتری از `XML` بدست آورده باشید و بدانید که این تکنولوژی در چه مواردی استفاده می شود.
- بتوانید داده های یک کلاس را سریالایز و دی سریالایز کنید.
- بتوانید داده های `XML` را در برنامه مورد استفاده قرار دهید.
- بتوانید با استفاده از کلاس `XmlTextReader` حرفت کرده و داده های مورد نیاز خود را از آن استخراج کنید.

تمرین:

تمرین ۱:

یک فایل XML ایجاد کنید که یک لامپ می توانید از چندین روش مختلف استفاده کنید. برای مثال می توانید عناصر مربوط به ظاهر جباب لامپ، اطلاعات فنی لامپ و نیز مشخصات خود لامپ مانند قیمت و ... استفاده کنید. برای بررسی صحت فایل XML ای که ایجاد کرده اید می توانید به نمونه هایی که در اینترنت و در سایتها مانند http://www.w3schools.com/dom/dom_validate.asp وجود دارد رجوع کنید.

تمرین ۲:

برای این تمرین می خواهیم مطالبی را که در طول فصل آموختیم، با یادگیری نحوه ای قرار دادن توضیحات در فایلهای XML افزایش دهیم. به عنوان کسی که به تازگی برنامه نویسی را آغاز کرده است، مهمترین توانایی که باید بدست آورید نحوه ای جستجو در اینترنت و یافتن پاسخهای مورد نیازتان است. در این تمرین با استفاده از موتور جستجوی مورد نظر خود اینترنت را جستجو کرده و نحوه ای قرار دادن توضیحات در فایل XML را پیدا کنید. سپس توضیحات لازم برای فایل XML ای که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم را در آن بنویسید.

فصل بیستم: وب سرویس ها و .NET Remoting

صاحبنظران صنعتی پیشینی می کنند که وب سرویس ها رخداد عظیم بعدی خواهد بود که در اینترنت به وجود خواهد آمد. در این فصل سعی می کنیم ابتدا وب سرویس ها را معرفی کرده و سپس نحوه ایجاد آنها را بررسی کنیم. همچنین سعی می کنیم در طول فصل با .NET Remoting آشنا شویم و نکاتی را در مورد اینکه در چه شرایطی باید از وب سرویس ها و در چه شرایطی باید از .NET Remoting استفاده کنیم.

در این فصل:

- با SOAP آشنا خواهیم شد، روشی که برای انتقال اطلاعات در وب سرویس ها مورد استفاده قرار می گیرد.

- چندین وب سرویس ایجاد خواهیم کرد.

- عملکرد وب سرویس ها را تست خواهیم کرد.

- برنامه هایی ایجاد خواهیم کرد که از وب سرویس ها استفاده کنند.

- نگاه مختصری بر .NET Remoting و موارد استفاده ای آن خواهیم داشت.

وب سرویس چیست؟

معمولًا بیشتر استفاده ای که ممکن است از اینترنت داشته باشید، ارسال و دریافت ایمیل و یا گرددش کردن در وب است. این دو کاربرد معمولاً بیشترین دلیلی است که افراد برای آن به اینترنت متصل می شوند. اما با رشد اینترنت، نحوه ای استفاده ای افراد از اینترنت نیز در حال تغییر کردن است.

با رشد اینترنت، برنامه هایی که برای انجام کارهای خود به اتصال به اینترنت نیاز دارند نیز در حال افزایش است. بیشتر برنامه های اموزی برای اینکه بتوانند داده هایی را به سرور خود بفرستند و یا اطلاعات جدید را از سرور دریافت کنند نیاز دارند که به اینترنت متصل باشند. همین مورد موجب شده است که وب سرویس ها به یکی از بزرگترین تحولات اخیر در زمینه ای اینترنت تبدیل شوند. حتی می توانیم بگوییم به همان اندازه که وب و صفحات و ب در مدت اخیر رشد داشته اند، وب سرویس ها نیز رشد خواهند کرد و فراگیر خواهند شد. اما خوب ممکن است سوال کنید که چرا وب سرویس ها تا این حد از اهمیت برخوردار اند؟

همانطور که می دانید صفحات و ب یکی از بهترین راهها برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات است، ما مشکلی که صفحات و ب دارند و یا به عبارت بهتر می توان گفت محدودیتی که این صفحات دارند این است که فقط انسانها می توانند از آن استفاده کنند! صفحات و ب حتماً باید به وسیله ای انسانها خوانده شود و اطلاعات درون آن نیز فقط می تواند به وسیله ای ذهن انسان درک شود. اما وب سرویس ها، از ابتدا برای خوانده شدن و تفسیر شدن به وسیله ای برنامه های کامپیوتري ایجاد شده اند و نمی توانند به وسیله ای انسانها مورد استفاده قرار بگیرند. در حقیقت می توانیم بگوییم که وب سرویس ها، سایتها و بی هستند که فقط به وسیله ای برنامه های کامپیوتري می توانند مورد استفاده قرار بگیرند. وب سرویس ها به طور ذاتی می توانند به صورت دینامیک تغییر کنند، بنابراین لازم نیست که حاوی اطلاعات ثابت و تغییر ناپذیری باشند، بلکه می توانند با برنامه ای که از آنها استفاده می کند تعامل داشته باشند و ارتباط برقرار کنند. برای مثال من می توانم در برنامه ای که می نویسم از یک وب سرویس استفاده کنم که در موقع مورد نیاز کمیتی را به واحد دلار از برنامه ای من دریافت کرده و مقدار معادل آن را به واحد یورو برگردانم.

خوب ممکن است سوال کنید که این مورد چه فایده ای دارد و چگونه می تواند مفید واقع شود؟ همانطور که در فصل قبل نیز در این باره صحبت کردیم، یکی از پرهزینه ترین موارد در یک سیستم تجاری، برقراری یکپارچگی بین نرم افزارهای تجاری موجود است. برای مثال تصور کنید که شرکت تجاری شما دارای نرم افزاری برای کنترل موجودی کالاهای در انبار و نرم افزار دیگری برای دریافت

سفارشات مختلف از مشتریان است. این دو نرم افزار از دو شرکت برنامه نویسی مختلف در دو زمان جدا از هم خریداری شده اند و هر کدام از آنها نیز بر روی یک پلت فرم خاص کار می کنند. اما زمانی که یک سفارش به وسیله‌ی یک خریدار در نرم افزار دوم ثبت می‌شود، این نرم افزار باید به نرم افزاری که مسئول کنترل موجودی انبار است اطلاع دهد که چه مقدار و از چه کالایی فروخته شده است. سپس نرم افزار اول نیز می‌تواند بر اساس این اطلاعات کارهای خاصی را به صورت اتوماتیک انجام دهد. برای مثال در صورتی که موجودی آن کالا کاهش زیادی پیدا کرده بود، مجدداً از آن کالا سفارش دهد و یا به فرد خاصی اطلاع دهد که کالای فروخته شده را به آدرس خریدار ارسال کند.

هنگامی که این دو نرم افزار به این صورت با یکدیگر کار کنند و تعامل داشته باشند، می‌گوییم که این دو نرم افزار یکپارچه شده اند. یکپارچه سازی به ندرت به سادگی انجام می‌شود و مخصوصاً در مورد شرکتهای بزرگ نیاز است که تیمی از مشاوران و متخصصان استخدام شوند و بعد از صرف چندین هزار دلار، نرم افزاری برای برقراری یکپارچگی بین نرم افزارها نوشته شود.

حال اگر نخواهیم زیاد وارد جزئیات این حالتها شویم، وب سرویس‌ها باعث می‌شوند که یکپارچگی بسیار ساده‌تر انجام شود و بنابراین هزینه‌ای که برای این کار صرف می‌شود نیز بسیار بسیار کمتر از قبل خواهد بود. به همین دلیل است که پیش‌بینی می‌کنند و ب سرویس‌ها بزرگترین تحول اینترنتی در مدت اخیر خواهد بود. با استفاده از وب سرویس‌ها نه تنها شرکتهایی که می‌خواهند در نرم افزارهای خود یکپارچگی ایجاد کنند راههای بسیار ساده‌تر و ارزان‌تری را در اختیار خواهند داشت، بلکه نرم افزارهای موجود در شرکتهای تجاری کوچک نیز می‌توانند به سادگی با یکدیگر رابطه داشته باشند.

توضیح در مورد مزایا و معایب وب سرویس‌ها و نیز صحبت درباره‌ی افرادی که این تکنولوژی را گسترش می‌دهند از اهداف این کتاب خارج است. اما برای اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید به آدرس

<http://msdn.microsoft.com/webservices>

مراجعةه کنید.

نحوه‌ی عملکرد وب سرویس‌ها:

اول از همه باید بگوییم که اساس وب سرویس‌ها به طور کلی روی استانداردهای آزاد است و به هیچ پلت فرم و یا شرکت خاصی تعلق ندارد. یکی از جذابیت‌ها و دلایل موقیت وب سرویس‌ها نیز در این مورد است که تفاوتی نمی‌کند که شما وب سرویس خود را روی چه پلت فرمی ارائه می‌کنید، ویندوز، مکینتاش، لینوکس، سولاریس، یونیکس و ... در هر حالت همه‌ی افراد می‌توانند به سرور شما متصل شده و از وب سرویسی که ارائه می‌دهید استفاده کنند. این مورد دقیقاً مشابه عملکرد سایتها و وب است. در سایتها و وب نیز تفاوتی ندارد که سروری که این سایت روی آن قرار گرفته است و یا پلت فرمی که به وسیله‌ی آن نوشته شده است چیست و یا چگونه کار می‌کند. در هر صورت شما می‌توانید به سادگی به آن سایت متصل شده و از اطلاعات آن استفاده کنید. دومین نکته‌ای که باید بدانید این است که وب سرویسی که در.NET استفاده شده و به کار گرفته می‌شود تماماً بر اساس مدل برنامه نویسی است که اغلب برنامه نویسان به استفاده از آن علاقه‌ی زیادی دارند: برنامه نویسی شیء‌گرا. اگر شما نیز در اغلب برنامه‌های خود از اشیا استفاده می‌کنید (که البته تا فصل بیستم این کتاب، دیگر باید بتوانید این کار را انجام دهید) در.NET نیز به سادگی می‌توانید وب سرویس‌ها را مورد استفاده قرار دهید.

اصلی که برای ایجاد یک وب سرویس مورد استفاده قرار می‌گیرد به این صورت است که یک کلاس ایجاد می‌کنید که دارای متدهای مختلفی است. البته نحوه‌ی توزیع و استفاده از این کلاس مانند کلاس‌های قبلی نیست و تفاوت دارد. در رابطه با کلاس‌هایی که تا اینجا ایجاد کرده‌ایم، نحوه‌ی استفاده از یک کلاس به صورت زیر بود:

- یک برنامه نویس، یک کلاس را ایجاد می‌کرد.
- این کلاس در جایی نصب می‌شد (در کامپیوتری که می‌خواست مورد استفاده قرار گیرد کپی می‌شد).

- قسمتی از یک نرم افزار در همان کامپیوتر که می خواست از این کلاس استفاده کند، یک نمونه از این کلاس را ایجاد می کرد (یک "شیء" ایجاد می کرد).

- آن قسمت از نرم افزار که این شیء را ایجاد کرده بود، متند مورد نظر خود را از این کلاس فراخوانی می کرد.

- آن متند از شیء، کارهای خاصی را انجام می داد و مقداری را به عنوان نتیجه برمی گرداند.

- آن قسمت از نرم افزار که متند را فراخوانی کرده بود، نتیجه را دریافت کرده و از آن استفاده می کرد.

اما در وب سرویس ها یک کلاس به صورت زیر مورد استفاده قرار می گیرد:

- یک برنامه نویس یک کلاس را ایجاد می کند.

- آن کلاس روی یک سرور که دارای یک وب سرور مانند IIS یا هر وب سرور دیگری است کمی می شود.

- قسمتی از یک نرم افزار که در یک کامپیوتر متفاوت و با فاصله از کامپیوتری که کلاس در آن قرار دارد، (ممولا در جایی در اینترنت) از وب سرور می خواهد که یکی از متدهای موجود در کلاس را اجرا کند.

- سرور یک نمونه از کلاس (یک شیء) را ایجاد کرده و متند درخواست شده را فراخوانی می کند.

- سرور نتیجه ای اجرای متند را به کامپیوتری که آن را فراخوانی کرده بود برمی گرداند.

- آن قسمت از نرم افزار در کامپیوتر دوردست که درخواست فراخوانی متند را ایجاد کرده بود، نتیجه را دریافت کرده و از آن استفاده می کند.

مشاهده می کنید که روش کار در هر دو مورد مشابه است، اما در مورد دوم یک گستاخی بین کامپیوتری که کلاس به طور واقعی در آن قرار دارد و کامپیوتری که می خواهد از کلاس استفاده کند وجود دارد. در حقیقت با استفاده از وب سرویس ها یک فاصله ای پردازشی زیادی (به اندازه ای وسعت اینترنت)، بین نرم افزاری که می خواهد از کلاس استفاده کند و خود کلاس به وجود می آید. برای حل مشکل این گستاخی و کنترل فاصله ای که در اینجا وجود دارد، از تکنولوژیها و استانداردهایی که در وب سرویس ها مورد استفاده قرار گرفته است (و یا حتی در اصل برای استفاده به وسیله ای وب سرویس ها ایجاد شده اند) استفاده می کنند.

:SOAP

همانطور که در ابتدای فصل گفتم "وب سرویس ها در حقیقت وب سایتها بی برای استفاده به وسیله ای نرم افزارها هستند"، بنابراین از همان تکنولوژی استفاده می کنند که باعث شده است سایتها وب تا این حد عمومی شوند. وب سرویس ها نیز مانند وب از استاندارد HTTP¹ استفاده می کنند که توسط همه ای سرورهای وب به کار گرفته شده است.

هنگامی که با "ایجاد سایتها برای انسانها" سروکار داریم، معمولا کلاینت (مرورگر) و سرور فایلها مختصی را با یکدیگر مبالغه می کنند: فایلها بی متنی حاوی کد HTML, DHTML, JavaScript و ... که ظاهر و متنها موجود در صفحه را شامل می شوند، فایلها تصویر و یا صدا با فرمات های JPEG, GIF و ... که در قسمتهای مختلف صفحه مورد استفاده قرار می گیرد و غیره.

اما زمانی که بخواهید برای نرم افزارها و برنامه های کامپیوتری سایتی را ایجاد کنید، فقط با یک نوع فایل در ارتباط هستید. این فایلها به نام فایلها SOAP معروف هستند.

¹ Hyper Text Markup Language

نکته: SOAP در اصل سر نام کلمات Simple Object Access Protocol است، اما استاندارد کنونی که در W3C وجود دارد این اصطلاح را حذف کرده است.

هنگامی که یک برنامه بخواهد از یک سرویس وب تقاضای دریافت اطلاعاتی را بکند، برای مثال بخواهد موجودی یک کالا در انبار را بداند، یا بخواهد وضعیت کنونی یک سفارش را دریافت کند، و یا از کامپیوتر سرور بخواهد تا کار خاصی را مثل یک تبدیل واحد برای او انجام دهد، برنامه یک فایل درخواست با قالب SOAP ایجاد می کند. سپس این فایل با استفاده از HTTP و از طریق اینترنت به سرویس که وب سرویس در آن قرار دارد فرستاده می شود. این فایل حاوی تمام اطلاعاتی است که وب سرویس نیاز دارد تا بداند چه کاری از او خواسته شده است. با توجه به اینکه وب سرویس ها مانند روش کلاس/متدهای معمولی کار می کنند، این فایل SOAP معمولاً حاوی نام متدهای است که باید اجرا شود و نیز پارامترهایی که این متدهای به عنوان ورودی باید دریافت کند.

در سمت سرور، این تقاضا به وسیله ای وب سرویس دریافت شده و بعد از اینکه در خواست کاربر از آن استخراج شد، متدهای مورد نظر فرداخانی می شود (در ادامه ای فصل چنین کلاس هایی را ایجاد کرده و از آنها در برنامه استفاده می کنیم). بعد از اینکه متدهای مورد نظر اجرا شده و نتیجه آماده شد، وب سرویس یک فایل SOAP ایجاد کرده و نتیجه ای درخواست برنامه را در آن قرار می دهد و به سمت کامپیوتر درخواست کننده ارسال می کند. همانند فایلی که حاوی تقاضا بود، این فایل نیز که نتیجه را نگهداری می کند با استفاده از HTTP و به وسیله ای اینترنت به برنامه ای اول فرستاده می شود.

استناد و فایلهای SOAP با استفاده از XML ایجاد می شوند. به عبارت دیگر فایلهای SOAP ای که برای این منظور مورد استفاده قرار می گیرند بسیار شبیه فایلهای XML ای هستند که در فصل قبل مشاهده کردید. البته در این سطح که در این کتاب وب سرویس ها را بررسی می کنیم، نیازی به مشاهده ای فایلهای SOAP نخواهیم داشت. با وجود این در طی این فصل هنگامی که بخواهیم از وب سرویس ها استفاده کرده و نتایجی را از آنها دریافت کنیم، نمونه هایی از SOAP را که به وسیله ای سرور برگشت داده می شود مشاهده خواهیم کرد، اما کاری با فایلهای SOAP حاوی تقاضا ها نخواهیم داشت.

با توجه به اینکه استفاده از وب سرویس ها به پلت فرم خاصی وابسته نیست و هر نرم افزاری که در هر پلت فرمی طراحی شده باشد می تواند از هر وب سرویس که به هر نحوی ایجاد شده باشد استفاده کند، برنامه نویسان معمولاً برای انتخاب یک پلت فرم به این نکته دقت می کنند که در هر پلت فرم چگونه می توان فایلهای SOAP مربوط به استفاده از یک وب سرویس را ایجاد کرد و یا از فایلهای حاوی نتیجه استفاده کرد، و یا این نکته را در نظر می گیرند که در هر پلت فرم چه ابزارهایی برای طراحی وب سرویس مورد نظرشان وجود دارد. NET. در هر دو زمینه تا حد ممکن سادگی و قدرت را برای طراحی و یا استفاده از یک وب سرویس فراهم کرده است؛ با استفاده از .NET. می توان بدون اینکه در گیر فایلهای SOAP شد از وب سرویس ها استفاده کرد و آنها را در برنامه به کار برد (به همین دلیل است که در این فصل زیاد وارد جزئیات SOAP نمی شویم، زیرا با وجود اینکه هیچ کاری در وب سرویس ها بدون استفاده از SOAP ممکن نیست در این فصل بدون درگیر شدن در SOAP تمام کارهای لازم را انجام خواهیم داد).

با وجود اینکه وب سرویس ها به هیچ پلت فرم خاصی وابسته نیستند، اما در این فصل روی نحوه ایجاد وب سرویس ها در پلت فرم .NET. صحبت خواهیم کرد. البته ابتدا بهتر است به شکل ۱-۲۰ نگاهی بیندازید که معماری عملکرد یک وب سرویس را توضیح می دهد.

شکل ۱-۲۰

ایجاد یک وب سرویس:

با وجود اینکه ممکن است وب سرویس ها در ابتدا مبحثی پیچیده به نظر برسند، اما ایجاد یک وب سرویس با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ بسیار ساده است. در این قسمت یک وب سرویس ایجاد خواهیم کرد و با مفاهیم مربوط به این کار نیز بیشتر آشنا خواهیم شد. همچنین مشاهده خواهید کرد که برای اینکه یک متند را به گونه ای ایجاد کنید که بتواند در یک وب سرویس مورد استفاده قرار بگیرد از چه خصیصه هایی باید استفاده کرد. همچنین با روش بررسی عملکرد یک متند را در یک وب سرویس نیز آشنا خواهیم شد.

ایجاد یک وب سرویس ساده:

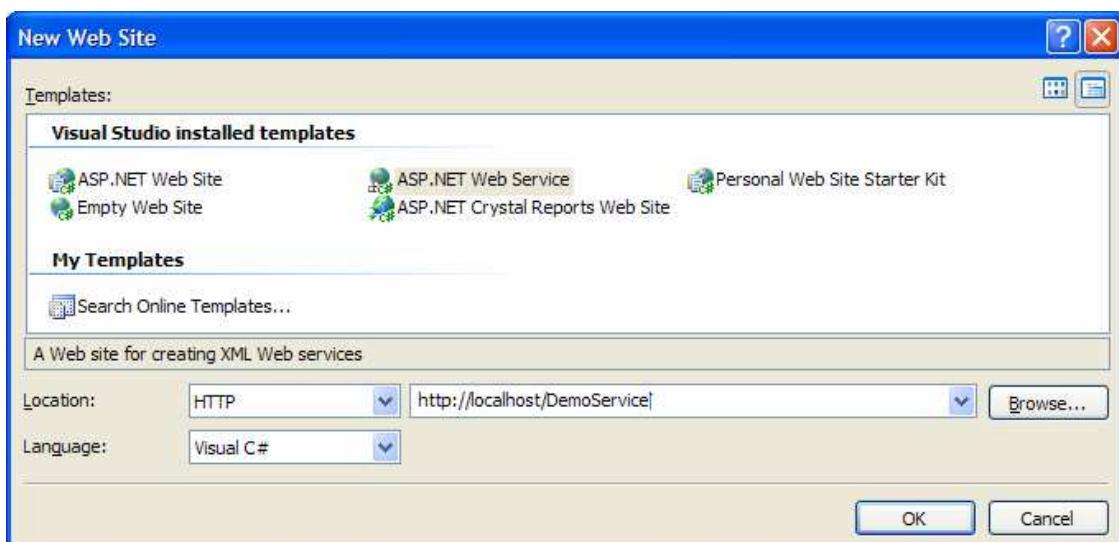
یک وب سرویس در حقیقت همانند یک کلاس است که در سورور قرار می گیرد. بعضی از متدهای این کلاس به گونه ای خاصی تعریف می شوند و NET. نیز به برنامه هایی که می خواهند از این کلاس استفاده کنند، فقط اجازه ای دسترسی به این متدها را می دهد. در اولین بخش امتحان کنید با نحوه ای ایجاد این متدها آشنا خواهیم شد. به این ترتیب هر فردی که بخواهد از این وب سرویس در برنامه ای خود استفاده کند می تواند به آن متصل شده و متدهای نظر خود را فراخوانی کند، دقیقاً همانند اینکه کلاس در کامپیوتری قرار دارد که برنامه در آن اجرا شده است. همچنین متند ایجاد خواهیم کرد تا به وسیله ای آن بتوانیم عملکرد وب سرویس را در اینترنت اکسپلورر بررسی کنیم.

امتحان کنید: ایجاد یک وب سرویس ساده

- ۱) ویژوال استودیو را باز کرده و گزینه **File** → **New Web Site** را از نوار منوی ویژوال استودیو انتخاب کنید.
- ۲) در پنجره ای **New Web Site** از کادر **Language** گزینه **C#** و از کادر **Visual** از **Location** نیز گزینه **HTTP** را انتخاب کنید. سپس عبارتی را مانند

<http://localhost/DemoService>

در کادر مقابل **Location** وارد کرده و روی دکمه **OK** کلیک کنید (همانند شکل ۲-۲۰).

شکل ۲-۲۰

اساس ایجاد وب سرویس ها همانند ایجاد برنامه های مبتنی بر وب است که در فصل هفدهم با آنها آشنا شدیم، بنابراین ایجاد پروژه های مربوط به وب سرویس ها نیز مشابه ایجاد پروژه های تحت وب است. اگر در ایجاد پروژه های این فصل مشکلی دارید می توانید به فصل هفدهم و مطالبی که در آنجا بیان شد مراجعه کنید.
به این ترتیب ویژوال استودیو یک پروژه X وب سرویس ایجاد کرده و یک فایل به نام service.asmx را نیز به آن اضافه می کند. پسوند asmx مربوط به فایلهای وب سرویس است و از کلمات Active Server Methods گرفته شده است (حرف X نیز به منظور مشخص کردن ASP+ .NET یا همان ASP می رود. حرف X معادل + است که ۴۵ درجه چرخیده باشد). این صفحه یک سرویس را مشخص می کند، البته این پروژه می تواند شامل چند سرویس باشد.

(۳) اگر فایل service.cs که حاوی کد مربوط به این وب سرویس است^۱ باز نشده است، با استفاده از Solution Explorer آن را باز کنید. برای این کار کافی است روی فایل service.asmx در Solution Explorer کلیک راست کرده و گزینه View Code را انتخاب کنید. هنگامی که ویژوال استودیو این فایل را ایجاد می کند، یک متد به نام HelloWorld نیز برای نمونه در آن قرار می دهد. کد مربوط به این متد مشابه زیر است:

```
[WebMethod]
public string HelloWorld()
{
    return "Hello World";
}
```

با انتخاب گزینه Start Debugging از نوار منوی ویژوال استودیو برنامه را اجرا کنید. در این مرحله صفحه ای نمایش داده می شود و از شما می پرسد که می خواهید برنامه را بدون فعال کردن قابلیتهای مربوط به دیباگ اجرا کنید و یا می خواهید که یک فایل config به پروژه اضافه کرده و سپس در آن فایل قابلیتهای Add new Web.config file with گزینه را فعال کنید؟ از این کادر گزینه ای

^۱ این فایلهای به صورت پیش فرض به صورت Code-Behind هستند، یعنی کد مربوط به آنها در فایلی مجزا ذخیره می شود.

از اینکه یک برنامه‌ی تحت وب را در اینترنت قرار دهید، قابلیتهای مربوط به دیگر فعال کنید. با کلیک روی دکمه‌ی OK اینترنت اکسپلورر باز شده و صفحه‌ی service.asmx را نمایش خواهد داد. همانطور که مشاهده می‌کنید لیستی از متدهای که در این سرویس وجود دارند در این صفحه نمایش داده می‌شوند. این صفحه برای تست کردن نحوه‌ی کارکرد وب سرویس به کار می‌رود.

نکته: در برنامه‌های واقعی، فایل `Web.config` برای تنظیم کردن قسمتهای مختلف یک برنامه‌ی تحت وب مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این فصل نمی‌خواهیم وارد جزئیات این سایت شویم، اما همین کافی است که بدانید این فایل برای ایجاد تغییرات کلی در مورد قسمتهای امنیتی، قسمتهای مربوط به دیگر، قسمت‌های مربوط به کنترل کاربران و ... مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد فایل `web.config` می‌توانید به سیستم راهنمای ویژوال استودیو (MSDN) مراجع کنید و یا در آدرس <http://msdn2.microsoft.com> به دنبال عبارت `web.config` بگردید.

(۴) روی لینک `HelloWorld` کلیک کنید. این لینک شما را به صفحه‌ی دیگری خواهد برد که به وسیله‌ی آن می‌توانید عملکرد این متدها را تست کنید. این صفحه شامل نام متدها، دکمه‌ای برای فراخوانی متدها و تست کردن آن، و نیز پروتکل‌هایی است که برای این متدها پشتیبانی می‌شوند. توجه کنید که در این قسمت نام دو پروتکل عنوان شده است: دو نسخه از پروتکل SOAP و یک نسخه از پروتکل HTTP POST.

(۵) با کلیک روی دکمه‌ی Invoke صفحه‌ی دیگری در یک پنجره‌ی جدید از اینترنت اکسپلورر باز شده و محتویات یک فایل XML را نمایش می‌دهد. این فایل که همانند زیر است، پاسخ وب سرویس است که به صورت SOAP به برنامه‌ی فراخوانده برگشت داده می‌شود.

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<string xmlns="http://tempuri.org/">Hello World</string>
```

چگونه کار می‌کند؟

همانند برنامه‌های تحت وب که برای هر فایل `.aspx` یک کلاس وجود داشت که شامل کد مربوط به آن فایل بود، در وب سرویس‌ها نیز برای هر فایل `.asmx` یک کلاس وجود دارد که به صورت پیش‌فرض در یک فایل جدا قرار می‌گیرد. متدهای `HelloWorld` نیز که در این قسمت به وسیله‌ی وب سرویس از آن استفاده کردیم نیز در این کلاس قرار دارد. اگر به تعريف این کلاس دقیق کنید، مشاهده خواهید کرد که این کلاس از کلاس `System.Web.Services.WebService` مشتق شده است:

```
public class Service : System.Web.Services.WebService
{
```

کلاس `WebService` مسئول ایجاد صفحاتی است که در برنامه‌ی قبلی در اینترنت اکسپلورر مشاهده کرده و متدهای `HelloWorld` را از داخل آن فراخوانی کردید (برای تست کردن وب سرویس می‌توانید از مرورگرهای دیگر نیز استفاده کنید، اما ویژوال استودیو به صورت پیش‌فرض از اینترنت اکسپلورر استفاده می‌کند). این صفحات به نام **رابط تست**^۱ شناخته می‌شوند.

¹ Test Interface

شوند. هنگام ایجاد یک کلاس، باید مشخص کنید که کاربر می‌تواند به کدامیک از متدهای آن دسترسی داشته باشد. متدهایی که می‌خواهد در وب سرویس مورد استفاده قرار بگیرند را باید با استفاده از خصیصه `[WebMethod]` مشخص کنید. برای مثال مشاهده می‌کنید که این خصیصه در خط قبل از تعریف متدهای `HelloWorld` در برنامه قبلي نوشته شده است.

```
[WebMethod]
public string HelloWorld()
{
    return "Hello World";
}
```

قبل از اینکه صفحه‌ی تست وب سرویس باز شود، کادری نمایش داده خواهد شد و از شما می‌پرسد که آیا می‌خواهید یک فایل config را به برنامه اضافه کرده و سپس قابلیتهای دیاگ را در آن فعال کنید و یا می‌خواهید بدون فعال کردن این قابلیت‌ها وب سرویس را اجرا کنید؟ اگر می‌خواهید نحوه‌ی عملکرد متدهای این وب سرویس را تست کنید باید گزینه‌ی مربوط به اضافه کردن فایل web.config را انتخاب کنید. به این ترتیب فایلی به نام web.config به برنامه‌ی شما اضافه شده و قابلیت‌های دیاگ کردن نیز به وسیله‌ی آن فایل فعال می‌شوند. البته وقت داشته باشید که همواره قبل از اینکه سایت و یا وب سرویس خود را روی سرور افراد از آن استفاده کنید، قابلیتهای دیاگ را در آن غیرفعال کنید. هنگامی که صفحه باز شده و رابط تست نمایش داده شده، لیستی از متدهایی که با استفاده از خصیصه `[WebMethod]` در کلاس مشخص شده بودند در صفحه نمایش داده می‌شوند. اگر روی نام هر یک از این متدها کلیک کنید، صفحه‌ای نمایش داده خواهد شد که به وسیله‌ی آن می‌توانید متدهای فراخوانی کرده و عملکرد آن را تست کنید.

هنگامی که یک متدهای فراخوانی کنید، دقیقاً مشابه این است که در حال فراخوانی یک متدهایی هستید. به عبارت دیگر برای این کار هیچ چیز خاص و یا ناشناسی را مشاهده نمی‌کنید و تمام تجربیات قبلی شما در مورد متدهای این قسمت نیز می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد.

همانطور که می‌دانید وب سرویس‌ها با استفاده از SOAP فراخوانی شده و یا پاسخ را ارسال می‌کنند. بنابراین زمانی که روی دکمه‌ی `Invoke` کلیک کنید، نتیجه‌ی اجرای متدهای در قالب یک پیغام SOAP به برنامه‌ای که متدهای فراخوانی کرده است (اینترنت اکسلپور) فرستاده می‌شود. همانطور که مشاهده می‌کنید پاسخی که به اینترنت اکسلپور فرستاده شده است، دقیقاً همان عبارتی است که در متدهای XML قرار گرفته است:

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<string xmlns="http://tempuri.org/">Hello World</string>
```

در این فصل ساختار XML ای که یک پیغام SOAP را تشکیل می‌دهد اهمیتی ندارد. با وجود این هر چه بیشتر با این فایلها کار کنیم، بهتر متوجه خواهید شد که جواب نهایی را در کدام قسمت از این فایلها می‌توان پیدا کرد.

اضافه کردن متدهای دیگر:

در قسمت امتحان کنید بعد می‌خواهیم وب سرویس را به گونه‌ای تغییر دهیم تا بتواند کاری را انجام دهد. به همین دلیل متدهایی را که برای اضافه خواهیم کرد تا بتواند جذر عددی که به آن فرستاده می‌شود را محاسبه کند.

امتحان کنید: اضافه کردن متدهای `SquareRoot`

- (۱) فایل service.cs را به وسیله‌ی ویرایشگر کد باز کرده و کد زیر را در کلاس Service بعد از متد HelloWorld وارد کنید:

```
public Double GetSquareRoot(Double number)
{
    return Math.Sqrt(number);
}
```

- اگر نمی‌توانید در قسمت کد نویسی متنی را وارد کنید، ممکن است به این علت باشد که برنامه‌ی قبلی هنوز در حال اجرا است. در این صورت صفحه‌ی مربوط به رابط تست و هر پنجره‌ی دیگری که پاسخ SOAP برگشته شده به وسیله‌ی وب سرویس را نشان می‌دهد را بیندید و سپس کد را وارد کنید. همچنین برای متوقف کردن برنامه‌ی می‌توانید گزینه‌ی Debug را از نوار منوی ویژوال استودیو انتخاب کنید. (۲) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد متدی که در این قسمت اضافه کرده بودید، در صفحه‌ی نمایش داده نمی‌شود. در واقع صفحه‌ای که در این قسمت مشاهده می‌کنید، هیچ تفاوتی با صفحه‌ای که در قسمت قبل دیده بودید ندارد. دلیل این مورد در این است که متدی که در این قسمت اضافه کردیم را با خصیصه‌ی [WebMethod] علامت گذاری نکردیم. دلیل اینکه این متد را ابتدا به این صورت تعریف کردیم در این بود که به شما نشان دهم می‌توانیم در کلاس مربوط به وب سرویس متدی داشته باشیم که حتی به صورت public باشد، اما در لیست متدهای آن وب سرویس نمایش داده نشود. مرورگر را بیندید و متد را با استفاده از خصیصه‌ی WebMethod به صورت زیر علامت گذاری کنید:

```
[WebMethod()]
public Double GetSquareRoot(Double number)
{
    return Math.Sqrt(number);
}
```

- (۳) مجدداً برنامه را اجرا کنید. این مرتبه متد را در ابتدای صفحه مشاهده خواهید کرد.
(۴) قبل از اینکه متد را تست کنیم باید اینترنت اکسپلورر را به گونه‌ای تنظیم کنیم تا در صورت رخ دادن خطأ به جای اینکه پیغام کلی خطأ را نمایش دهد، پیغام خطای کاملی که به وسیله‌ی HTTP برگشته می‌شود را بنویسند. برای این کار از Tools → Internet Options قسمت Advanced "Show friendly HTTP error message" را از حالت انتخاب خارج کنید.
(۵) روی نام متد GetSquareRoot در صفحه کلیک کنید. به این ترتیب صفحه‌ی مربوط به تست این متد نمایش داده می‌شود. مشاهده می‌کنید که قادری در این صفحه قرار گرفته است و به شما این اجازه را می‌دهد تا داده‌های موردنیاز متد را در آن وارد کنید. اما بدون اینکه عددی را در این کادر وارد کنید، روی دکمه‌ی Invoke کلیک کنید.
(۶) هنگامی که صفحه‌ی مربوط به پاسخ نمایش داده شد، مانند قسمت قبل پیغام SOAP را مشاهده نمی‌کنید. بلکه متنی که در این قسمت نشان داده می‌شود مشابه زیر خواهد بود:

```
System.ArgumentException: Cannot convert to System.Double.
Parameter name: type ---> System.FormatException: Input string was not
in a correct format.
```

این صفحه معمولاً زمانی نمایش داده می شود که اجرای متده است که هر دلیلی نتواند به درستی تمام شود و برنامه با خطای مواجه شود. برای مثال در اینجا مقداری را که برای پارامتر این متده ارسال کردیم یک رشته ی تهی بود. متنه نیز نتوانست رشته ی تهی را به یک مقدار از نوع System.Double تبدیل کند، بنابراین با خطای مواجه شد که توضیح خطای رخ داده را نیز در صفحه نمایش داد.

(۷) صفحه ی مرورگر مربوط به پاسخ وب سرویس را بیندید و در صفحه ی قبلی، عدد ۲ را در کادر مربوط به پارامتر این متده وارد کنید. با فشار دادن دکمه ی Invoke متنی همانند زیر در پنجره ی اینترنت اکسپلورر نمایش داده می شود.

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<double xmlns="http://tempuri.org/">1.4142135623730952</double>
```

چگونه کار می کند؟

اگر به پیغامی SOAP ای که به عنوان نتیجه برگشت داده شده است نگاه کنید، متوجه خواهید شد عددی که در تگ double این پیغام قرار دارد، بسیار نزدیک به جذر عدد دو است :

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<double xmlns="http://tempuri.org/">1.4142135623730952</double>
```

خوب به این ترتیب متوجه شدید که متده به درستی کار می کند. تاکنون باید فهمیده باشید که ایجاد یک وب سرویس در .NET. تا چه اندازه راحت است و این مورد نیز به دلیل پشتیبانی زیادی است که .NET. از وب سرویس ها می کند. در کل می توانیم بگوییم که هر چیز که در مورد کلاسها، متدها، پارامترهای ورودی و یا مقادیر بازگشته یاد گرفته بودیم، می تواند به سادگی در وب سرویس ها نیز مورد استفاده قرار بگیرد. می توانید کلاس مورد نظر خود را طراحی کنید و در انتهای آن با ایجاد تغییرات کوچکی در آن، از آن کلاس همانند یک وب سرویس استفاده کنید.

ایجاد سرور پروژه ی Picture Service

به خاطر اینکه ایجاد یک وب سرویس ابتدایی بسیار ساده است، به سرعت به سراغ ایجاد یک برنامه ی کامل می رویم تا بتواند با استفاده از وب سرویس ها یک کار هدفمند را انجام دهد. همچنین یک برنامه ی کلاینت ویندوزی نیز ایجاد خواهیم کرد تا بتواند از این وب سرویس استفاده کند، زیرا تا کنون برای تست یک وب سرویس فقط از رابط تست و مرورگر اینترنتی استفاده می کردیم. وب سرویسی که در این قسمت طراحی خواهیم کرد به برنامه ها اجازه می دهد به لیستی از تصاویر موجود در سرور دسترسی داشته باشند.

ایجاد پروژه:

در این قسمت:

- فولدری را برای سرور مربوط به وب سرویس خود ایجاد می کنیم (این فولدر می تواند در همان کامپیوترا باشد که از آن استفاده می کنید و هم می تواند در کامپیوترا در اینترنت باشد) تا تصاویر مورد نظر در آن نگهداری شوند. همچنین عکسها را داخل این فولدر را نیز دسته بندی خواهیم کرد و در زیر فولدرهای مرتبط به هم قرار خواهیم داد.
- وب سرویسی ایجاد خواهیم کرد که بتواند فولدر را بررسی کرده و نام تمام زیر فولدر های آن را استخراج کند. همچنین این وب سرویس باید بتواند نام فایلها را داخل هر فولدر را نیز بدهد.
- هنگامی که وب سرویس نام یک فایل را به برنامه اضافه می کند، باید بتواند اطلاعات دیگر فایل را نیز از قبیل فرمت فایل، طول و عرض فایل و غیره را نیز بدهد و در برنامه قرار دهد.
- یک سایت وب ایجاد خواهیم کرد تا بتوانیم تصاویری که در این فولدر ها قرار دارند را در این سایت مشاهده کنیم.

به نظر می رسد که تمام مواردی که در بالا گفته شد را با یک سایت معمولی که با ASP.NET طراحی شده باشد نیز می توان انجام داد. با این وجود کاری که با یک وب سرویس می توان انجام داد ولی انجام آن با یک سایت ASP.NET غیر ممکن است این است که با استفاده از وب سرویس ها می توان یک برنامه ای تحت ویندوز طراحی کرد که بتواند از اطلاعات این سرور استفاده کند. با طراحی یک وب سایت شما مجبور خواهید بود که حتماً از HTML و یک مرورگر وب برای نمایش داده های خود استفاده کنید.

امتحان کنید: ایجاد پروژه

- (۱) با انتخاب گزینه **File** → **New Web Site...** از نوار منوی ویژوال استودیو، پنجره **Site** را باز کرده و به وسیله ای این پنجره، یک پروژه از نوع **ASP.NET Web Services** به نام **PictureService** ایجاد کنید. می توانید فولدر مربوط به پروژه را در هر قسمتی از دیسک که مد نظر داشته باشید قرار دهید. با استفاده از وب سرور درونی که در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ وجود دارد دیگر لازم نیست نگران تنظیمات مربوط به **IIS** باشید.
- (۲) در این پروژه نمی خواهیم از فایلها **Service.cs** و **service.asmx** استفاده کنیم، بنابراین آنها را حذف کرده و فایلها مورد نظر خود را اضافه خواهیم کرد. با استفاده از پنجره **Solution Explorer** روی نام این فایلها کلیک راست کرده و گزینه **Delete** را انتخاب کنید. سپس در کادر تاییدی که نمایش داده می شود روی دکمه **OK** کلیک کنید تا این فایلها حذف شوند.
- (۳) مجدداً با استفاده از پنجره **Solution Explorer** روی نام پروژه کلیک راست کرده و گزینه **Add New Item** را انتخاب کنید. در کادر **Web Service** گزینه **Service** را از قسمت **Templates** انتخاب کرده و سپس نام **Name** را در کادر **Service** وارد کنید. با کلیک کردن روی دکمه **Add** این فایل به پروژه اضافه خواهد شد. بنابراین هم اکنون پروژه باید شامل یک فایل به نام **Service.asmx** باشد.
- (۴) حال که فایل **.asmx** جدید را به برنامه اضافه کردیم، باید مشخص کنیم که هنگام اجرا شدن برنامه این فایل باید توسط مرورگر اینترنتی نمایش داده شود. بنابراین با استفاده از کادر **Solution Explorer** روی نام **Service.asmx** کلیک کرده و گزینه **Set as start page** را انتخاب کنید.
- (۵) حال باید یک فولدر نیز به وب سایت اضافه کنیم تا بتوانیم فایلها تصویر را در آن قرار دهیم. به این ترتیب این فایلها می توانند از طریق وب نیز در دسترس قرار گیرند. برای این کار روی نام پروژه در **Solution Explorer** در

- کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه **New Folder** را انتخاب کنید تا یک فolder جدید به پروژه اضافه شود. نام این فolder را نیز **Pictures** قرار دهید.
- ۶) حال روی فایل **Service.asmx** کلیک راست کرده و گزینه **View Code** را انتخاب کنید تا کد مربوط به کلاس **Service** نمایش داده شود. سپس کد درون متده **HelloWorld** را به صورت زیر تغییر دهید:

```
[WebMethod]
public string HelloWorld()
{
    return Server.MapPath(
        Context.Request.ServerVariables["script_name"]);
}
```

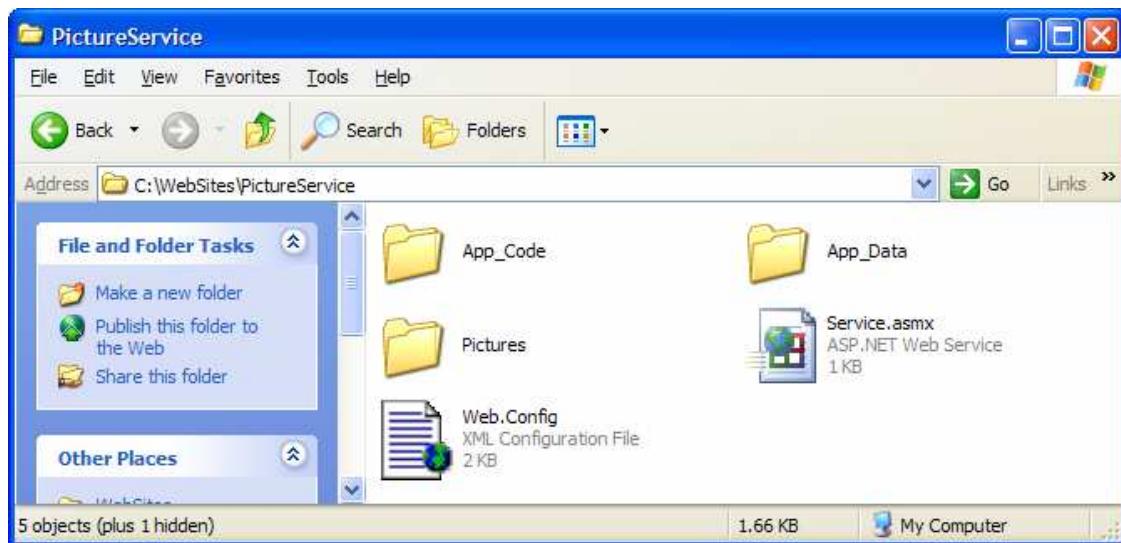
- ۷) برنامه را اجرا کرده و مانند قبل روی لینک مربوط به متده **HelloWorld** کلیک کنید تا رابط تست آن نمایش داده شود. در این صفحه روی دکمه **Invoke** کلیک کنید. به این ترتیب وب سرویس مسیری که فایل **Service.asmx** از آن اجرا می شود را نمایش خواهد داد.

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<string xmlns="http://tempuri.org/">
    C:\WebSites\PictureService\Service.asmx
</string>
```

- ۸) مشاهده می کنید در کامپیوتری که این سرویس در آن اجرا شده است، فolder... **C:\WebSites** حاوی فایل **Service.asmx** است. این قسمت به بعد به این فolder، فolder اصلی سرویس می گوییم. فolder اصلی سرویس در برنامه می قبیل باید مشابه شکل ۳-۲۰ باشد.

- ۹) حال باید تعدادی عکس پیدا کرده و آنها را در فolder **Pictures** که در فolder اصلی سرویس قرار دارد کپی کنیم. برای این کار تعدادی عکس با فرمات های **JPEG** و **GIF** از کامپیوتر خود انتخاب کرده و در فolder **pictures** قرار دهید.

- ۱۰) این تصاویر را به سه قسمت تقسیم کرده و هر یک را در یک فolder مجزا درون **Pictures** قرار دهید. نام این سه فolder را به دلخواه تنظیم کنید. در این مثال سه فolder به نام **Beach**، **Mountains** و **Remodel** ایجاد کردیم و تصاویر را در آنها قرار دادیم.

شکل ۳-۲۰

چگونه کار می‌کند؟

تا اینجا برنامه شامل یک وب سرویس و نیز تعدادی عکس می‌شود که می‌توانیم داخل وب سرویس از آنها استفاده کنیم. تنها کدی که در این قسمت نوشتمیم، کدی بود که درون متدهelloworld از کلاس HelloWorld وارد کردیم:

```
[WebMethod]
public string HelloWorld()
{
    return Server.MapPath(
        Context.Request.ServerVariables["script_name"]);
}
```

متدهی که در این قسمت از آن استفاده کردیم یکی از متدهای ASP.NET است (توجه داشته باشید که وب سرویس‌ها بر اساس تکنولوژی ASP.NET هستند) و توضیح آن فراتر از اهداف این کتاب است. در مورد این متده فقط می‌توانم این را بگویم که صفحات وب در ASP.NET به روشهای خاصی می‌توانند در مورد محیطی که در آن قرار گرفته اند اطلاعاتی را بدست آورند. این متده نیز برای بدست آوردن مسیر فیزیکی است که فایل مربوط به وب سرویس در آن قرار گرفته است.

برگرداندن آرایه‌ها به عنوان نتیجه‌ی متده:

در ابتدای این فصل مشاهده کردید که چگونه یک متده از یک وب سرویس می‌تواند یک مقدار را به عنوان نتیجه برگرداند، برای مثال یک عدد صحیح، یک رشته و یا در شرایطی ممکن است بخواهید که لیستی از متغیرها را به عنوان نتیجه از متده برگردانید. برای مثال زمانی که کاربر درخواست می‌کند که لیست فولدرهای حاوی عکس را دریافت کند، باید آرایه‌ای از رشته‌ها است به عنوان نتیجه برگشته شود که هر یک از آنها

شامل نام یکی از فولدرهای درون Pictures است. در قسمت امتحان کنید بعد این آرایه را به عنوان خروجی یکی از متدهای وب سرویس بر خواهیم گرداند.

امتحان کنید: برگرداندن یک آرایه از وب سرویس

(۱) فایل Service.cs را در ویرایشگر کد باز کرده و متده HelloWorld را از کلاس Service در آن حذف کنید.

(۲) با استفاده از دستور using همانند زیر فضای نام System.IO را به برنامه اضافه کنید:

```
using System.IO;
```

هنگامی که در حال ایجاد متدهای این وب سرویس هستید، لازم است که با آدرس فolder Pictures دسترسی داشته باشید. برای این کار باید از کدی که در قسمت قبل برای بدست آوردن مسیر فیزیکی فolder اصلی سرویس استفاده کردیم، استفاده کنیم. بنابراین خاصیت زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
// PictureFolderPath - read-only property to return the picture
// folder...
public String PictureFolderPath
{
    get
    {
        // get the full path of this asmx page...
        String strAsmxPath, strPicturePath;
        strAsmxPath = Server.MapPath(
            Context.Request.ServerVariables["script_name"]);
        // get the service path - everything up to and including
        // the "\"
        String strServicePath = strAsmxPath.Substring(0,
            strAsmxPath.LastIndexOf("\\\\") + 1);
        // append the word "Pictures" to the end of the path...
        strPicturePath = strServicePath + "Pictures";
        // return the path...
        return strPicturePath;
    }
}
```

(۳) با بدست آوردن نام فolder، فقط نیمی از مشکل حل شده است. برای اینکه بتوانیم کارهای مورد نظر خود را در این فolder انجام دهیم، به شیء ای نیاز داریم تا به ما اجازه دهد در فolders تصاویر جستجو کرده و فolders ها و فایلهای درون آن را بدست آوریم. برای این کار می توانیم از کلاس DirectoryInfo از System.IO.DirectoryInfo استفاده کنیم. بنابراین کد زیر را به برنامه اضافه کنید:

```
// PictureFolder - property to the DirectoryInfo containing
// the pictures...
public DirectoryInfo PictureFolder
{
    get
```

```

    {
        return new DirectoryInfo(PictureFolderPath);
    }
}

```

(۴) حال می توانیم متدهای GetPictureFolders را ایجاد کیم:

```

// GetPictureFolders - return an array of the picture folders...
[WebMethod(Description = "Return an array of the picture folders")]
public String[] GetPictureFolders()
{
    // get hold of the picture folder...
    DirectoryInfo pictureFolder = this.PictureFolder;
    // get the array of subfolders...
    DirectoryInfo[] objPictureSubFolder =
        pictureFolder.GetDirectories();
    // create a string array to accommodate the names...
    String[] arrFolderNames = new String[objPictureSubFolder.Length];
    // now, loop through the folders...
    int intIndex = 0;
    foreach (DirectoryInfo pictureSubFolder in objPictureSubFolder)
    {
        // add the name...
        arrFolderNames[intIndex] = pictureSubFolder.Name;
        // next...
        intIndex += 1;
    }
    // finally, return the list of names...
    return arrFolderNames;
}

```

(۵) برنامه را اجرا کرده و روی لینک مربوط به متدهای GetPictureFolders کلیک کنید. در صفحه می مربوط به تست این متدهای XML Invoke را فشار دهید. به این ترتیب نام فولدر هایی را که ایجاد کرده بودید در قالب همانند زیر مشاهده خواهید کرد.

```

<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<ArrayOfString xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
    xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
    xmlns="http://tempuri.org/">
    <string>Beach</string>
    <string>Mountains</string>
    <string>Remodel</string>
</ArrayOfString>

```

چگونه کار می کند؟

با مشاهده ای پاسخ SOAP متدهای توافق می کنند که واقعاً متدهای آرایه ای از رشته ها را به عنوان نتیجه بر می گردانند. زیرا اولاً رشته ها در تگی به نام `ArrayOfStrings` قرار گرفته اند و دوم نیز در اینجا ما سه تگ با نام `string` داریم که نام فولدر هایی که ایجاد کرده بودیم را نمایش می دهند.

```

<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<ArrayOfString xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
    xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
    xmlns="http://tempuri.org/">
    <string>Beach</string>
    <string>Mountains</string>
    <string>Remodel</string>
</ArrayOfString>

```

خاصیت PictureFolderPath در این قسمت بسیار مهم است، زیرا در طول نوشتن متدهای این برنامه از آن بسیار استفاده خواهیم کرد. در اینجا ابتدا مسیری که فایل service.asmx در آن قرار دارد را با استفاده از کدی که در تمرین قبلی مشاهده کردید بدست می آوریم:

```

// PictureFolderPath - read-only property to return the picture
// folder...
public String PictureFolderPath
{
    get
    {
        // get the full path of this asmx page...
        String strAsmxPath, strPicturePath;
        strAsmxPath = Server.MapPath(
            Context.Request.ServerVariables["script_name"]);
    }
}

```

به این ترتیب متنی مشابه زیر در متغیر strAsmxPath قرار خواهد گرفت:

C:\WebSites\PictureService\Service.asmx

و ما می خواهیم این متن را به صورت زیر تغییر دهیم:

C:\WebSites\PictureService\Pictures

بنابراین باید قسمت service.asmx از این رشته را حذف کرده و آن را با نام pictures جایگزین کنیم. برای این کار با استفاده از متد String از کلاس Substring قسمتی از رشته که به آن نیاز داریم را جدا کرده و در متغیر strServicePath قرار می دهیم. این قسمت که باید جدا شود از اولین کاراکتر شروع شده (کاراکتر با اندیس صفر) و تا آخرین کاراکتر \ در رشته ادامه پیدا می کند. برای بدست آوردن اندیس آخرین کاراکتر \ نیز از متد LastIndexOf از کلاس String استفاده می کنیم. همچنین اندیس آخر را با عدد یک جمع می کنیم تا مطمئن شویم که خود کاراکتر \ آخر نیز به رشته اضافه می شود.

```

// get the service path - everything up to and including
// the "\"
String strServicePath = strAsmxPath.Substring(0,
    strAsmxPath.LastIndexOf("\\\\") + 1);

```

سپس نام Pictures را به انتهای متغیر strServicePath اضافه کرده و رشته‌ی نهایی را به عنوان نتیجه از خاصیت برمی‌گردانیم:

```
// append the word "Pictures" to the end of the path...
strPicturePath = strServicePath + "Pictures"
// return the path...
return strPicturePath;
}
}
```

کلاس System.IO.DirectoryInfo برای بدست آوردن اطلاعات بیشتر در مورد یک فolder در دیسک و یا شبکه مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین یک خاصیت به نام PictureFolderPath ایجاد می‌کنیم تا بر اساس مقدار خاصیت ایجاد کرده و آن را برگرداند:

```
// PictureFolder - property to the DirectoryInfo containing
// the pictures...
public DirectoryInfo PictureFolderPath
{
    get
    {
        return new DirectoryInfo(PictureFolderPath);
    }
}
```

هنگامی که توانستیم به شیئ PictureFolderPath مورد نظر خود دسترسی پیدا کنیم، می‌توانیم متند GetPictureFolders را ایجاد کنیم. توجه کنید که در خصیصه‌ی WebMethod که در این قسمت استفاده کرده ایم، توضیحاتی را نیز درباره‌ی این متند وارد کردیم. این توضیحات در صفحه‌ی Service در زیر لینک مربوط به متند GetPictureFolders نمایش داده شده و موجب می‌شود که افرادی که می‌خواهند از این سرویس استفاده کنند، بهتر توانند کاربرد متند را بدانند. اولین کاری که در متند GetPictureFolders انجام می‌دهیم این است که با استفاده از خاصیت PictureFolderPath یک شیئ از نوع DirectoryInfo بدست C:\Websites\PictureService\Pictures اشاره کند:

```
// GetPictureFolders - return an array of the picture folders...
[WebMethod(Description = "Return an array of the picture folders")]
public String[] GetPictureFolders()
{
    // get hold of the picture folder...
    DirectoryInfo pictureFolder = this.PictureFolderPath;
```

سپس برای بدست آوردن فolder هایی که درون Pictures قرار دارند از متند GetDirectories استفاده می‌کنیم. این متند آرایه‌ای از نوع DirectoryInfo است که هر یک از اعضای آن به یکی از فolderهای درون Pictures اشاره می‌کند:

```
// get the array of subfolders...
DirectoryInfo[] objPictureSubFolder =
    pictureFolder.GetDirectories();
```

هنگامی که چنین آرایه ای را ایجاد کردیم، می توانیم از خاصیت Length آن استفاده کرده و بفهمیم که چند فolder در فolder Pictures وجود دارند. سپس یک آرایه ای رشته ای به همان طول ایجاد خواهیم کرد تا بتوانیم نام فolder ها را در آن قرار دهیم:

```
// create a string array to accommodate the names...
String[] arrFolderNames = new String[objPictureSubFolder.Length];
```

هنگامی که آرایه ایجاد شد با استفاده از یک حلقه درون اشیای DirectoryInfo موجود در لیست حرکت کرده و نام هر کدام از آنها را در آرایه قرار می دهیم:

```
// now, loop through the folders...
int intIndex = 0;
foreach (DirectoryInfo pictureSubFolder in objPictureSubFolder)
{
    // add the name...
    arrFolderNames[intIndex] = pictureSubFolder.Name;
    // next...
    intIndex += 1;
}

// finally, return the list of names...
return arrFolderNames;
}
```

در آخر نیز آرایه ای که شامل نام فolder ها بود را بر می گردانیم:

نکته: ممکن است در صحبت‌هایی که تاکنون کرده ایم، متوجه دو نام متفاوت شده باشید که مفهوم یکسانی دارند: فolder و دایرکتوری. زمانی که ما اینکرواسافت ویندوز ۹۵ را معرفی کرد، تصمیم گرفت مفهومی که حدود یک دهه با نام دایرکتوری شناخته می شد را با نام فolder عوض کند. اما مشاهده می کنید که در .NET. همواره از نام Directory استفاده می شده است نه از نام فolder. ممکن است دلیل این مورد ممکن است این باشد که طراحانی که در تیم .NET. فعالیت می کنند عقیده داشته باشند نام Folder پهتر از نام Directory است.

برگرداندن یک ساختار به عنوان نتیجه ای یک متاد در وب سرویس:

تاکنون نتیجه هایی که از متدهای یک وب سرویس برگردانده ایم همه به صورت متغیرهای ساده مانند عدد صحیح، رشته و یا ... بودند. البته نحوه ای برگرداندن آرایه ای از این نوع متغیرها را نیز در قسمت قبل مشاهده کردیم. اما در این قسمت می خواهیم بیینیم که چگونه می توان یک ساختار داده ای را به عنوان نتیجه ای یک متاد از وب سرویس برگرداند. در این قسمت می خواهیم آرایه ای از نام تصاویری که در یک فolder وجود دارند را به عنوان نتیجه از یک متاد برگردانیم. تفاوت این متاد با متاد قبلی که نام فolder ها را بر می گرداند در این است که در قسمت قبل فقط لازم بود که نام فolder هایی که در وجود داشتند را برگردانیم، اما در این قسمت می خواهیم علاوه بر نام تصاویر، اطلاعات زیر را نیز در مورد آنها برگردانیم:

- نام فایل تصویر (مانند **JPG**).
- آدرس کاملی که به فایل مربوط به این تصویر اشاره می کند (مانند **C:\Websites\PictureService\Pictures\Beach\PIC00001.JPG**).
- نام فolderی که حاوی تصویر است (مانند **Beach**).
- حجم تصویر (مانند **۲۶۷۷۵** بایت).
- تاریخی که تصویر ایجاد شده است (مانند **۲۰۰۶/۶/۲۶**).
- فرمت تصویر (مانند **JPG**).

امتحان کنید: برگرداندن یک ساختار از متاداده

- (۱) برای اینکه بتوانیم اطلاعات لازم را برگردانیم، لازم است ساختاری را ایجاد کنیم تا بتوانیم اطلاعات مورد نظر را در آن قرار دهیم. برای ان کار با استفاده از پنجره **Solution Explorer** روی **Folder** **App_Code** کلیک راست کرده و از منوی نمایش داده شده گزینه **Add New Item**... را انتخاب کنید. سپس با استفاده از کادر **Add New Item** یک کلاس به نام **PictureInfo** به برنامه اضافه کنید. دقت کنید که این کلاس در **Folder** **App_Code** قرار گیرد. در این قسمت می خواهیم یک ساختار ایجاد کنیم. بنابراین تعریف کلاس **PictureInfo** را که به صورت اتوماتیک وارد شده است حذف کرده و آن را با کد زیر جایگزین کنید:

```
public struct PictureInfo
{
    // members...
    public String Name;
    public String Url;
    public String FolderName;
    public long FileSize;
    public DateTime FileDate;
    public String ImageFormat;
}
```

- (۲) برای اینکه به تصاویری که در یک فolder وجود دارند دسترسی داشته باشیم، متاداد خواهیم کرد که نام فolder را به عنوان ورودی دریافت کند. بنابراین کد زیر را به کلاس **Service.cs** در فایل **Service.cs** اضافه کنید:

```
// GetPicturesInFolder - return an array of pictures from the folder...
[WebMethod(Description = "Return an array of pictures from the folder")]
public PictureInfo[] GetPicturesInFolder(String folderName)
{
    // get hold of the folder that we want...
    DirectoryInfo pictureSubFolder = new DirectoryInfo(
        PictureFolderPath + "\\\" + folderName);
    // we need to get the URL of the picture folder...
    String pictureFolderUrl = Context.Request.ServerVariables["URL"];
    // manipulate the URL
    // to return an absolute URL to the Pictures folder
    pictureFolderUrl = "http://" +
```

```

        Context.Request.ServerVariables[ "SERVER_NAME" ] + ":" +
        Context.Request.ServerVariables[ "SERVER_PORT" ] +
        pictureFolderPath.Substring(0,
            pictureFolderPath.LastIndexOf( "/" ) + 1)
            + "Pictures";
    // get the list of files in the subfolder...
    FileInfo[] pictureFiles = pictureSubFolder.GetFiles();
    // create somewhere to put the picture infos...
    PictureInfo[] pictureList = new PictureInfo[pictureFiles.Length];
    // loop through each picture...
    int intIndex = 0;
    foreach (FileInfo pictureFile in pictureFiles)
    {
        // create a new pictureinfo object...
        PictureInfo pictureInfo = new PictureInfo();
        pictureInfo.Name = pictureFile.Name;
        pictureInfo.FolderName = folderName;
        pictureInfo.Url = pictureFolderPath + "/" + folderName +
            "/" + pictureFile.Name;
        pictureInfo.FileSize = pictureFile.Length;
        pictureInfo.FileDate = pictureFile.LastWriteTime;
        pictureInfo.ImageFormat =
            pictureFile.Extension.Substring(1).ToUpper();
        // add it to the array...
        pictureList[intIndex] = pictureInfo;
        intIndex += 1;
    }
    // return the list of pictures...
    return pictureList;
}

```

(۳) برنامه را اجرا کنید تا صفحه‌ی Service نمایش داده شود. در این صفحه روی لینک مربوط به متدهای GetPicturesInFolder کلیک کرده و در صفحه‌ی مربوط به تست این متدهای فولدرهایی که ایجاد کرده بودید را وارد کنید، مانند Beach.

(۴) هنگامی که روی دکمه‌ی Invoke کلیک کنید، اطلاعاتی در مورد نام فایلهای موجود در قالب XML نمایش داده شود. فولدر Beach در این برنامه حاوی شش عکس است. بنابراین اطلاعاتی که از این متدهای خواهد گشت مشابه زیر خواهد بود. البته کد زیر خلاصه شده‌ی اطلاعات برگشته است:

```

<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<ArrayOfPictureInfo
    xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
    xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
    xmlns="http://tempuri.org/">
<PictureInfo>
    <Name>No (1).jpg</Name>
    <Url>
        http://localhost:2459//PictureService/Pictures/Beach/No (1).jpg
    </Url>
    <FolderName>Beach</FolderName>
    <FileSize>63678</FileSize>
    <FileDate>2004-03-20T15:27:21.620875+04:30</FileDate>
    <ImageFormat>JPG</ImageFormat>
</PictureInfo>

```

```

<PictureInfo>
  <Name>No (2).JPG</Name>
  <Url>
    http://localhost:2459//PictureService/Pictures/Beach/No (2).JPG
  </Url>
  <FolderName>Beach</FolderName>
  <FileSize>32768</FileSize>
  <FileDate>1999-11-13T12:18:46+03:30</FileDate>
  <ImageFormat>JPG</ImageFormat>
</PictureInfo>
</ArrayOfPictureInfo>

```

چگونه کار می کند؟

هنگامی که نام فolder موردنظر را بدهست آوردید، می توانید یک شیء از نوع DirectoryInfo ایجاد کنید که به این فolder اشاره کند. سپس متod GetFiles از این شیء را فراخوانی کنید تا لیستی از فایلهای موجود در این فolder را در قالب یک آرایه از اشیایی از نوع FileInfo برگرداند. کلاس System.IO.FileInfo نیز همانند کلاس DirectoryInfo است، اما به جای اشاره کردن به یک فolder به یک فایل اشاره می کند و اطلاعات مربوط به آن فایل را برمی گرداند. البته پارامتری که به متod ارسال می شود مسیر کامل فolder نیست، بلکه نام فolder است و باید با استفاده از مسیری که به وسیله ای خاصیت PictureFolderPath برミگردد، مسیر کامل فolder را ایجاد کرد:

```

// GetPicturesInFolder - return an array of pictures from the folder...
[WebMethod(Description =
    "Return an array of pictures from the folder")]
public PictureInfo[] GetPicturesInFolder(String folderName)
{
    // get hold of the folder that we want...
    DirectoryInfo pictureSubFolder = new DirectoryInfo(
        PictureFolderPath + "\\\" + folderName);

```

زمانی که کاربر تصاویر خود را در این سرور ذخیره کند، انتظار خواهد داشت تا با استفاده از این وب سرویس بتواند آدرس اینترنتی هر تصویر را نیز بدست آورد تا بتواند آن را به وسیله ای مرورگر وب مشاهده کند. بنابراین یکی از مقادیری که باید در این وب سرویس برای هر تصویر برگردانیم، آدرس URL مربوط به هر تصویر است که شامل نام سرور و عبارت http:// نیز باشد. اگر به صورت عادی با استفاده از کد زیر از وب سرویس بخواهیم که آدرس فایل asmx مربوط به خود را برگرداند، یک آدرس URL نسبی مانند PictureService.asmx / را برخواهد گردد:

```

// we need to get the URL of the picture folder...
String pictureFolderPath = Context.Request.ServerVariables["URL"];

```

حال باید با استفاده از این آدرس URL نسبی که در pictureFolderPath وجود دارد، آدرس URL کامل فolder Pictures را بدست آوریم. برای این کار ابتدا عبارت "http://" را به همراه نام سروری که وب سرویس در آن قرار دارد به متغیر اضافه می کنیم. سپس با استفاده از متod Substring از کلاس String، فقط نام فolder اصلی سرویس را بدست آورده و سپس نام فolder Pictures را در انتهای آن قرار می دهیم. به این ترتیب رشته ای مانند زیر ایجاد خواهد شد:

```
http://localhost/PictureService/Pictures
```

```
// manipulate the URL  
// to return an absolute URL to the Pictures folder  
pictureFolderUrl = "http://" +  
    Context.Request.ServerVariables["SERVER_NAME"] + ":" +  
    Context.Request.ServerVariables["SERVER_PORT"] +  
    pictureFolderUrl.Substring(0,  
        pictureFolderUrl.LastIndexOf("/") + 1)  
    + "Pictures";
```

مورد بعضی که در این متده آن نیاز داریم، لیستی از فایلهایی است که فolder مورد نظر وجود دارد:

```
// get the list of files in the subfolder...  
FileInfo[] pictureFiles = pictureSubFolder.GetFiles();
```

سپس بازی هر فایل یک نمونه از ساختار PictureInfo ایجاد کرده و اطلاعات مورد نظر را در آن قرار می دهیم. البته به علت اینکه چندین فایل در این فolder وجود دارند، پس چندین نمونه از ساختار PictureInfo نیز ایجاد خواهد شد که باید آنها را در یک آرایه قرار دهیم تا بتوانیم در انتهای آن را از متده آن را به عنوان نتیجه برگردانیم:

```
// create somewhere to put the picture infos...  
PictureInfo[] pictureList = new PictureInfo[pictureFiles.Length];  
// loop through each picture...  
int intIndex = 0;  
foreach (FileInfo pictureFile in pictureFiles)  
{  
    // create a new pictureinfo object...  
    PictureInfo pictureInfo = new PictureInfo();  
    pictureInfo.Name = pictureFile.Name;  
    pictureInfo.FolderName = folderName;  
    pictureInfo.Url = pictureFolderUrl + "/" + folderName +  
        "/" + pictureFile.Name;  
    pictureInfo.FileSize = pictureFile.Length;  
    pictureInfo.FileDate = pictureFile.LastWriteTime;  
    pictureInfo.ImageFormat =  
        pictureFile.Extension.Substring(1).ToUpper();
```

هر بار که یک ساختار ایجاد شده و تکمیل شد، با استفاده از متغیر intIndex آن را در مکان مربوط به خود در آرایه قرار می دهیم:

```
// add it to the array...  
pictureList[intIndex] = pictureInfo;  
intIndex += 1;  
}
```

در آخر نیز آرایه ای ایجاد شده را به عنوان نتیجه برگردانیم:

```
// return the list of pictures...  
return pictureList;
```

}

با اتمام این متدهای سرویس مورد نظر ما نیز کامل می‌شود. حال بهتر است برنامه‌ای ویندوزی ایجاد کنیم و از این سرویس در آن برنامه استفاده کنیم.

ایجاد برنامه‌ی کلاینت:

تاکنون در این فصل مشاهده کردیم که چگونه می‌توان یک صفحه‌ی اینترنتی را ایجاد کرده و با استفاده از صفحه‌ی وبی که چارچوب .NET است، عملکرد متدهای آن را تست کنیم. اما این صفحه‌ی وب در حقیقت یک رابط تست است و نیم توان انتظار داشت افرادی که می‌خواهند از این سرویس استفاده کنند نیز این صفحه را به کار ببرند. هدف اصلی سرویس‌ها در این است که بتوانند بین برنامه‌ها یکپارچگی ایجاد کنند؛ بنابراین هنگامی که فردی بخواهد از یک سرویس استفاده کند، باید بتواند متدهایی که در آن ایجاد شده‌اند را در برنامه‌ی خود به کار ببرد. در این قسمت یک برنامه‌ی تحت ویندوز ایجاد خواهیم کرد تا بتواند لیستی از فولدر‌های موجود در سرور که حاوی تصویر هستند را نمایش دهد. کاربر می‌تواند با کلیک کردن روی هر کدام از این فولدر‌ها، نام تمام تصاویر موجود در آن را مشاهده کند. همچنین با کلیک روی هر کدام از این تصاویر، اینترنت اکسلپلور باز می‌شود و تصویر انتخاب شده را نمایش می‌دهد.

:WSDL

برای استفاده از یک سرویس، باید از سندی به نام **WSDL¹** استفاده کنید. سند **WSDL** یک سند از نوع XML است که شامل نام تمام متدهای می‌شود که در سرویس وجود دارند. همچنین در این سند نوشته شده است که هر متدهایی که پارامترهایی و از چه نوع احتیاج دارد و یا مقداری که به وسیله‌ی هر متدهایی برگشته می‌شود از چه نوعی است. سند **WSDL** مورد نیاز برای وب سرویسی که ایجاد کرده‌ایم به وسیله‌ی **WebService** ایجاد می‌شود.

ایجاد برنامه‌ی کلاینت:

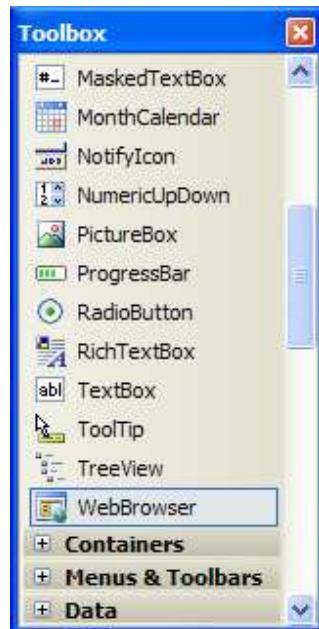
در این قسمت می‌خواهیم برنامه‌ی ویندوزی که بتواند از سرویس قبلی استفاده کند را ایجاد کنیم. البته در این برنامه برای نمایش تصاویر از اینترنت اکسلپلور عادی (همانند آنکه در فصل دهم، در برنامه‌ی **FavoritesViewer** مشاهده کردید) استفاده نخواهیم کرد. بلکه اینترنت اکسلپلور را به خود برنامه اضافه می‌کنیم! برای این کار لازم است که از کنترل Microsoft Web Browser در جعبه ابزار استفاده کنیم.

امتحان کنید: ایجاد برنامه‌ی کلاینت

(۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک پروژه‌ی ویندوزی جدید به نام **PictureClient** ایجاد کنید.

¹ Web Services Description Language

(۲) در جعبه ابزار به قسمت Common Controls بروید. در آخر این قسمت کنترلی به نام WebBrowser وجود دارد که در شکل ۴-۲۰ نیز نشان داده شده است.

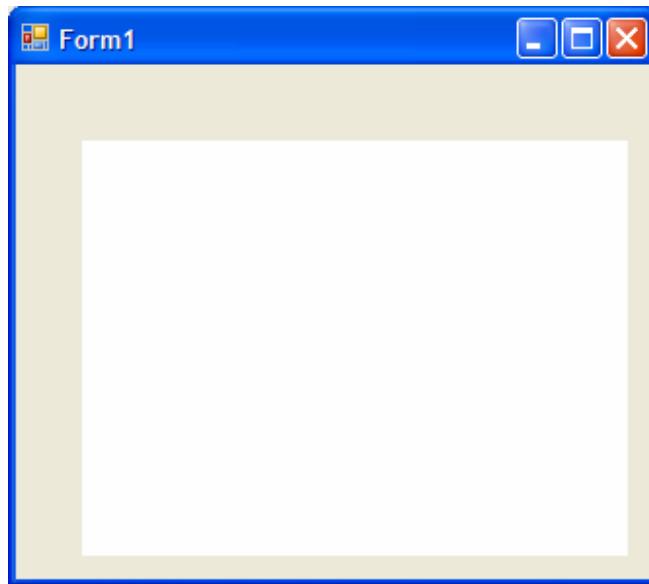
شکل ۴-۲۰

(۳) بر روی این کنترل دو بار کلیک کنید تا یک نمونه از آن همانند شکل ۵-۲۰ در فرم قرار گیرد. البته لازم است که خاصیت Dock آن را برابر None قرار دهید.

(۴) با استفاده از پنجره‌ی Properties خاصیت Name این کنترل را برابر با iePicture قرار دهید. همچنین خاصیت Anchor آن را نیز با مقدار Top, Right, Bottom, Left تنظیم کنید.

(۵) در این برنامه می‌خواهیم با استفاده از این کنترل، تصاویری که در وب سرور وجود دارند را نمایش دهیم. اما قبل از ادامه بهتر است نحوه‌ی عملکرد این کنترل را مشاهده کنیم و بینیم که چگونه می‌توان به وسیله‌ی آن از امکانات اینترنت اکسپلورر در یک فرم ویندوزی استفاده کرد. در قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 روی نوار عنوان فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Load آن به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد زیر را به آن اضافه کنید:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // Set the browser to a default page...
    this.iePicture.Navigate("http://www.google.com");
}
```


شکل ۵-۲۰

۶) برنامه را اجرا کنید. مشاهده خواهید کرد که صفحه‌ی آغازین گوگل در فرم نمایش داده خواهد شد. می‌توانید متى را وارد کرده و در اینترنت آن را جستجو کنید. به این ترتیب متوجه خواهید شد که این کنترل همانند اینترنت اکسپلورر به درستی کار می‌کند.

نکته: احتمالاً متوجه شده‌اید که این کنترل دارای نوار ابزار نیست و بنابراین نمی‌توانید بسیاری از کارها را مانند رفتن به سایت قبلی در آن انجام دهید. برای انجام یک سری از کارها می‌توانید بر روی صفحه کلیک کرده و از منوی که باز می‌شود استفاده کنید.

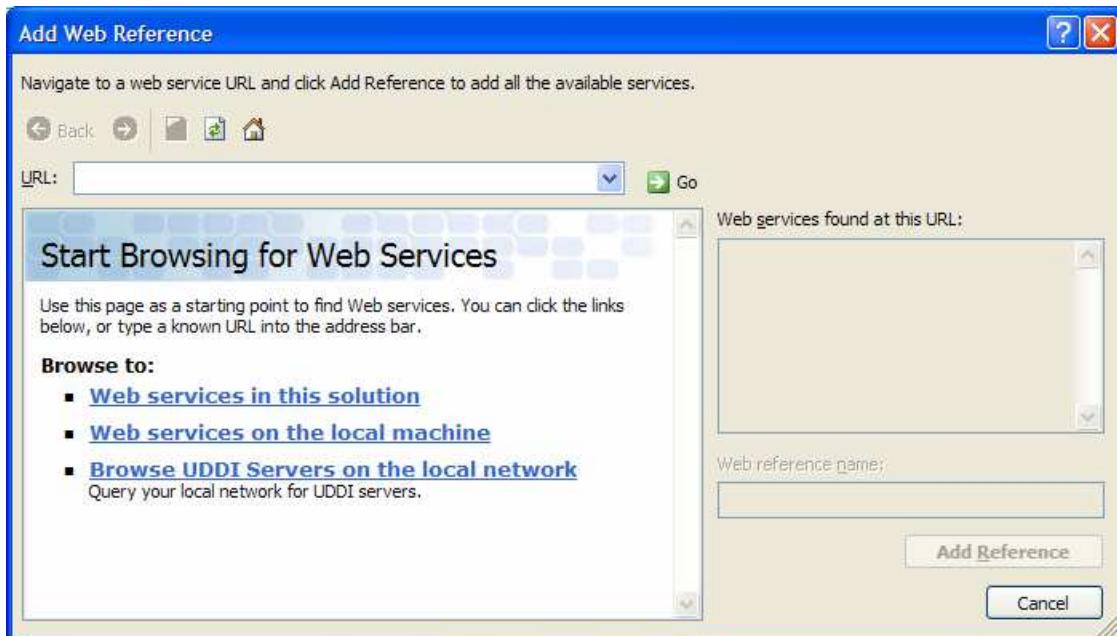
اضافه کردن یک وب سرویس به برنامه:

برای استفاده از یک وب سرویس باید آن را به صورت یک ارجاع وب به برنامه اضافه کنید. در قسمت امتحان کنید بعد، با انجام این کار از ویژوال استودیو می‌خواهیم که یک کلاس برای ما ایجاد کند تا بتوانیم به وسیله‌ی آن به متدهای درون وب سرویس در برنامه دسترسی داشته باشیم. دو کلاسی که در این قسمت ایجاد خواهند شد عبارتند از: `PictureInfo` و `Service`.

امتحان کنید: اضافه کردن یک وب سرویس به برنامه

۱) با استفاده از پنجره‌ی `Solution Explorer` روی نام پروژه کلیک راست کرده و گزینه‌ی `Add Web Reference...` را از منوی باز شده انتخاب کنید. به این ترتیب کادر `Web Reference...` همانند شکل ۶-۲۰ نمایش داده خواهد شد. در کادر مقابل عبارت `URL` آدرس وب سرویسی که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم را وارد کنید. این آدرس مشابه زیر خواهد بود. البته باید نام `localhost` را با نام وب سرور مورد استفاده‌ی خود و شماره‌ی پورت را نیز با پورت مورد استفاده جایگزین کنید:

`http://localhost:2459/PictureService/Service.asmx`

شکل ۶-۲۰

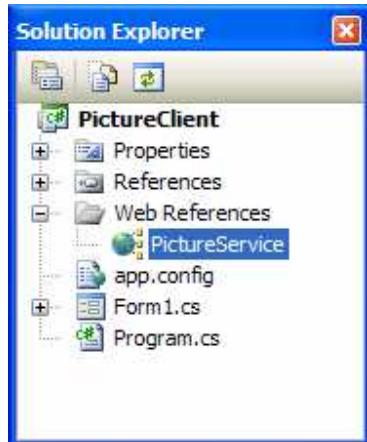
نکته: برای استفاده از وب سرویسی که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم، پروژه‌ی آن را در یک پنجره‌ی جدید از ویژوال استودیو باز کرده و آن را اجرا کنید. سپس آدرسی که در نوار آدرس اینترنت اکسپلورر برای صفحه‌ی رابط تست Service نشان داده می‌شود را در قسمت URL در کادر Add Web Reference (در ویژوال استودیو ای که حاوی پروژه‌ی ویندوزی است) وارد کنید تا صفحه‌ی Service در آن نیز نمایش داده شود.

(۲) به این ترتیب صفحه‌ی آغازین وب سرویس به همراه لیست متد‌هایی که در آن قرار دارند نمایش داده خواهد شد. سپس در کادر Web Reference Name نام PictureService را وارد کرده و روی دکمه‌ی Add Reference کلیک کنید.

(۳) به این ترتیب یک ارجاع به یک وب سرویس به پروژه اضافه خواهد شد و می‌توانید آن را همانند شکل ۷-۲۰ در پنجره Solution Explorer مشاهده کنید.

چگونه کار می‌کند؟

به این ترتیب ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک ارجاع را به سرور شامل وب سرویس اضافه می‌کند. همچنین یک کلاس به نام PictureService.Service از نوع این کلاس می‌توانید متد‌هایی که در این وب سرویس وجود دارند را فراخوانی کنید. نامی که در کادر Add Web Reference برای این ارجاع وارد کردیم، در این قسمت به عنوان نام فضای نامی که کلاس در آن قرار می‌گیرد استفاده می‌شود.

شکل ۷-۲۰

نمایش لیست فolder ها در برنامه:

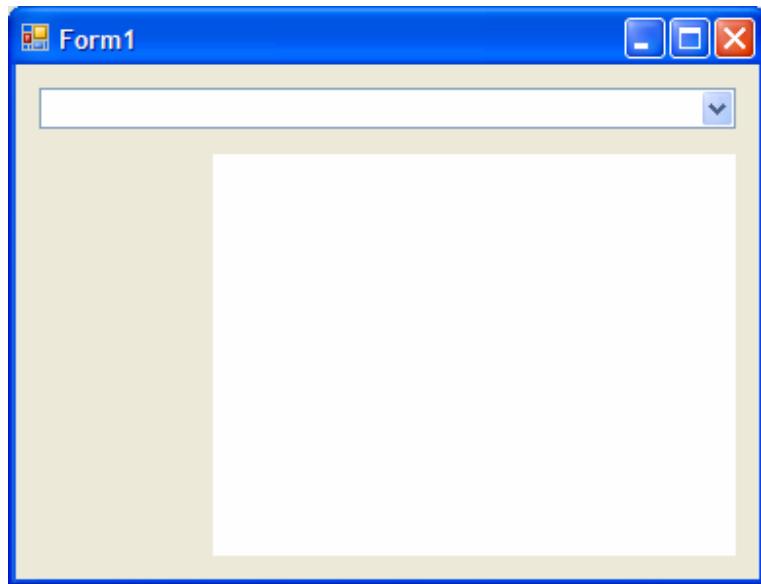
تا اینجا می توانیم تمام متد های درون وب سرویس را فراخوانی کرده و در برنامه از آنها استفاده کنیم. در بخش امتحان کنید بعد، با استفاده از یک کنترل ComboBox، لیستی از فolderهای حاوی تصویر را در فرم نمایش می دهیم. برای دسترسی به لیست فolderهای موجود می توانیم از متد GetPicturesFolders استفاده کنیم.

امتحان کنید: نمایش لیست فolderهای موجود

- (۱) قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 را باز کرده و سپس با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل ComboBox را همانند شکل ۸-۲۰ در این فرم قرار دهید.
- (۲) با استفاده از پنجره Properties خاصیتهای این کنترل را به صورت زیر تغییر دهید:

- خاصیت Name را برابر با cboFolders قرار دهید.
- خاصیت DropDownStyle را برابر با DropDownList قرار دهید.
- خاصیت Anchor را برابر با Top, Left, Right قرار دهید.

- (۳) بر روی نوار عنوان فرم دو بار کلیک کنید تا به قسمت مربوط به متد Form1_Load بروید. می خواهیم زمانی که برنامه اجرا می شود، با فراخوانی متد GetPicturesFolders لیستی از نام فolder ها دریافت شده و در کادر نمایش داده شود. بنابراین کد مشخص شده در زیر را در متد Form1_Load وارد کنید:

۸-۲۰ شکل

```

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // get the pictures...
    try
    {
        // create a connection to the service...
        PictureService.Service service = new
            PictureService.Service();
        // get a list of the folders...
        String[] arrFolderNames;
        arrFolderNames = service.GetPictureFolders();
        // go through the list and add each name...
        foreach (String strFolderName in arrFolderNames)
        {
            cboFolders.Items.Add(strFolderName);
        }
    }
    catch (Exception ex)
    {
        // loop through the inner exceptions...
        while (ex.InnerException != null)
            ex = ex.InnerException;
        // report the problem...
        MessageBox.Show("An exception occurred.\n" + ex.Message);
    }
}

```

(۴) برنامه را اجرا کنید. برای مرتبه‌ی اول ممکن است نمایش داده شدن فرم مقداری طول بکشد، زیرا اولین بار فرآخوانی یک وب سرویس معمولاً از فرآخوانی دفعات بعد کندتر صورت می‌گیرد. اما بعد از اینکه متد اجرا شد می‌توانید لیستی از فولدرهای موجود در سرور را در برنامه مشاهده کنید.

چگونه کار می کند؟

احتمالاً برخلاف چیزی که تصور می کردید، زیاد پیچیده نبود! چارچوب .NET. بسیاری از پیچیدگی هایی که برای استفاده از یک وب سرویس وجود داشت را رفع کرده است. متدهای `try...catch` شروع می کنیم تا بتوانیم خطاهای احتمالی را کنترل کنیم:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    // get the pictures...
    try
    {
```

بهتر است حتماً هنگام استفاده از یک وب سرویس کد های مربوط به کنترل خطا را نیز وارد کنید، زیرا موارد زیادی ممکن است باعث شوند که استفاده از یک وب سرویس با مشکل مواجه شده و برنامه متوقف شود. اگر هر یک از مراحل متصل شدن به یک وب سرویس و ارسال پارامترهای موردنیاز با مشکل مواجه شود، استثنایی در برنامه رخ می دهد که باید آن را کنترل کرد. در ابتدای بلاک `try` یک شیء از نوع `PictureService.Service` ایجاد می کنیم تا به وسیله ای آن بتوانیم به وب سرویس متصل شده و متدهای آن را استفاده کنیم. البته دقت کنید که در این لحظه هنوز برنامه به وب سرویس متصل نشده است، بلکه در حال آماده سازی شرایط برای اتصال به وب سرویس است:

```
// create a connection to the service...
PictureService.Service service = new
    PictureService.Service();
```

زیبایی استفاده از وب سرویس ها در .NET. به این دلیل است که فراخوانی یک متدهای `GetPictureFolders` را فراخوانی کرده و متد از کلاسهای موجود در برنامه ندارد. در اینجا به سادگی می توانیم متد `GetPictureFolders()` را به عنوان نتیجه دریافت کنیم.

```
// get a list of the folders...
String[] arrFolderNames;
arrFolderNames = service.GetPictureFolders();
```

هنگامی که آرایه از وب سرویس بدست آوردیم می توانیم با استفاده از یک حلقه بین عناصر آن حرکت کرده و آنها را به `ComboBox` اضافه کنیم:

```
// go through the list and add each name...
foreach (String strFolderName in arrFolderNames)
{
    cboFolders.Items.Add(strFolderName);
}
```

اگر خطایی در سرور رخ دهد، خطایی را از نوعی خاص برmi گرداند که مشخص می کند در سرور استثنایی به وجود آمده است. شیء مربوط به خطای اصلی که باید از آن استفاده کنیم، در خاصیت `InnerException` قرار دارد. بنابراین ابتدا

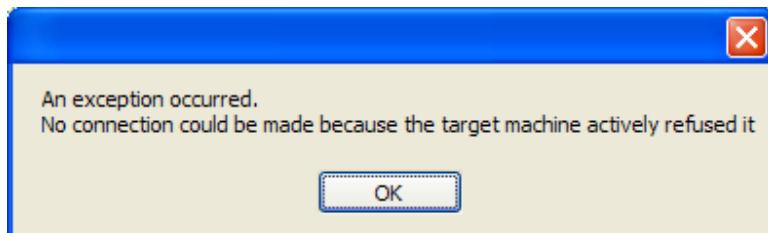
برای بدست آوردن خطای اصلی، آنقدر در بین خصیت‌های `InnerException` حرکت می‌کنیم تا مقدار این خاصیت در شبیه خطایی که بدست می‌آوریم برابر با `null` باشد. سپس پیغام این خطا را در برنامه نمایش می‌دهیم.

```
catch (Exception ex)
{
    // loop through the inner exceptions...
    while (ex.InnerException != null)
        ex = ex.InnerException;
    // report the problem...
    MessageBox.Show("An exception occurred.\n" + ex.Message);
}
}
```

می‌توانید قسمت کنترل خطای برنامه را با متوقف کردن اجرای وب سرویس تست کنید. هنگامی که اجرای وب سرویس متوقف شود برنامه نمی‌تواند به متدهای آن دسترسی داشته باشد و با خطا مواجه می‌شود. برای متوقف کردن وب سرویس، اگر از IIS استفاده می‌کنید (هنگام ایجاد پروژه قسمت Location را برابر با HTTP قرار داده اید) از منوی Start گزینه‌ی Run را انتخاب کرده و در آن دستور زیر را وارد کنید:

```
net stop iisadmin
```

در این حالت توضیحاتی در یک پنجره نمایش داده می‌شود و در انتهای آن شما پرسیده می‌شود که آیا مطمئن هستید که می‌خواهید IIS را غیر فعال کنید؟ دکمه‌ی Yes و سپس Enter را فشار دهید تا IIS خاموش شود. اما اگر از وب سروی درونی ویژوال استودیو استفاده می‌کنید، بر روی آیکون آن در کنار ساعت سیستم کلیک کرده و در پنجره‌ای که باز می‌شود روی دکمه‌ی Stop کلیک کنید. حال برنامه‌ی ویندوزی را اجرا کنید. در این حالت پیغامی مشابه شکل ۹-۲۰ نمایش داده خواهد شد.

شکل ۹-۲۰

برای شروع مجدد IIS در پنجره‌ی Run دستور زیر را وارد کنید:

```
net start iisadmin
```

برای اینکه IIS را به هر دلیلی مجدد راه اندازی کنید نیز می‌توانید از دستور زیر در پنجره‌ی Run استفاده کنید:

```
iireset
```

نمایش لیست فایل‌های موجود و انتخاب آنها:

تا اینجا توانستیم که لیستی از فولدرهای موجود را از سرور دریافت کرده و آنها را نمایش دهیم. اما لازم است در صورتی که کاربر نام یک فولدر را از این لیست انتخاب کرد، مجدداً به سرور متصل شده و لیستی از فایل‌های درون آن فولدر را بدست آوریم تا آنها را در برنامه نمایش دهیم. در قسمت بعد برنامه را به گونه‌ای تغییر خواهیم داد تا بتواند نام فولدر انتخاب شده به وسیله‌ی کاربر را از ComboBox بدست آورده و سپس با فراخوانی متد GetPicturesInFolder از وب سرویس، لیست تصاویر موجود در آن فولدر را بدست آورد. سپس این لیست را در فرم نمایش دهد تا کاربر بتواند تصویر مورد نظر خود را انتخاب کرده و مشاهده کند.

امتحان کنید: نمایش لیست فایل‌های موجود

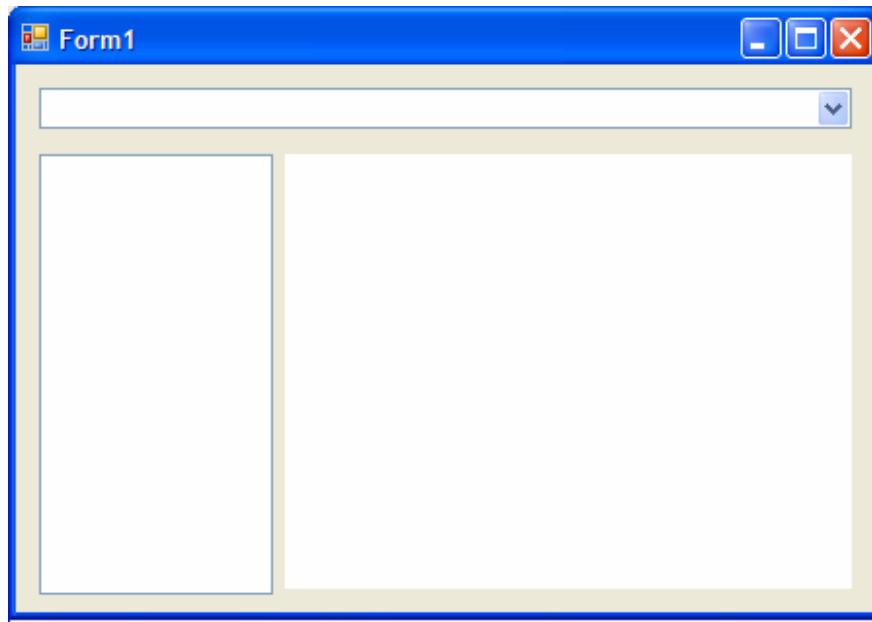
- (۱) برای نمایش لیست فایل‌های موجود، باید ساختاری را مشابه PictureInfo ایجاد کنیم تا بتوانیم داده‌هایی که از طرف وب سرویس می‌رسند را در این ساختار قرار دهیم. برای این کار با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer کلاس جدیدی به نام PictureItem به برنامه اضافه کنید. سپس کد مشخص شده در زیر را در این کلاس وارد کنید:

```
public class PictureItem
{
    public PictureService.PictureInfo PicInfo;
    // Constructor...
    public PictureItem(PictureService.PictureInfo info)
    {
        PicInfo = info;
    }

    // ToString - provide a better representation of the object...
    public override String ToString()
    {
        return PicInfo.Name;
    }
}
```

- (۲) به قسمت طراحی مربوط به Form1 بروید و با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل ListBox به فرم برنامه اضافه کنید. خاصیت Name این کنترل را برابر با lstFiles، خاصیت IntegralHeight آن را به False و خاصیت Anchor را نیز به Top, Bottom, Left تعییر دهید. به این ترتیب فرم برنامه‌ی شما مشابه شکل ۱۰-۲۰ خواهد شد.

- (۳) روی کنترل cboFolders در فرم دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد SelectedIndexChanged این کنترل به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

١٠-٢٠ شكل

```
private void cboFolders_SelectedIndexChanged(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // what folder did we select?
    String folderName = cboFolders.Items[cboFolders.SelectedIndex].ToString();
    // clear the files list...
    lstFiles.Items.Clear();
    // connect to the service again and get the files back...
    try
    {
        // connect...
        PictureService.Service service = new PictureService.Service();
        // get the files back...
        PictureService.PictureInfo[] pictureList;
        pictureList = service.GetPicturesInFolder(folderName);
        // add the pictures to the list...
        foreach(PictureService.PictureInfo pictureInfo in pictureList)
        {
            // just add the name...
            lstFiles.Items.Add(new PictureItem(pictureInfo));
        }
    }
    catch(Exception ex)
    {
        // loop through the inner exceptions...
        while (ex.InnerException != null)
            ex = ex.InnerException;
        // report the problem...
        MessageBox.Show("An exception occurred.\n" + ex.Message);
    }
}
```

۸۸۸

}

(۴) بعد از اتمام این متده مجدداً به قسمت طراحی فرم مربوط به Form1 برگشته و روی کنترل lstFiles دو بار کلیک کنید تا متده مربوط به رویداد SelectedIndexChanged این کنترل نیز به صورت اتوماتیک ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متده وارد کنید:

```
private void lstFiles_SelectedIndexChanged(object sender, EventArgs e)
{
    // get the pictureitem...
    PictureItem item =
        (PictureItem)lstFiles.Items[lstFiles.SelectedIndex];
    if (item != null)
    {
        // tell ie to show the picture...
        iePicture.Navigate(item.PicInfo.Url);
    }
}
```

(۵) برنامه را اجرا کرده و بعد از انتخاب یک فolder از لیست، فایلی را از لیست سمت چپ انتخاب کنید تا در فرم نمایش داده شود.

نکته: برای اینکه بتوانید فایل انتخاب شده را مشاهده کنید، اینترنت اکسلورر نباید در حالت Offline باشد. برای بررسی این مورد اینترنت اکسلورر را باز کرده و از منوی File Offline گزینه‌ی Work را از حالت انتخاب خارج کنید. همچنین از نوار منوی اینترنت اکسلورر گزینه‌ی Tools → Internet Options... را انتخاب کرده و در کادر Never dial a connection به قسمت گزینه‌ی Connections بروید. در این قسمت گزینه‌ی Internet Options را انتخاب کرده و دکمه‌ی OK را فشار دهید.

چگونه کار می‌کند؟

کنترل ListBox دارای خاصیتی به نام Items است که می‌تواند لیستی از اشیا از نوع Object را در خود نگهداری کند. این کنترل برای نمایش آیتم‌هایی که باید در لیست قرار بگیرند، متده ToString را اشیایی که در این لیست وجود دارند را فراخوانی می‌کند. در این برنامه ابتدا کلاسی ایجاد می‌کنیم که هر شیء آن برای یکی از تصاویر موجود در وب سرور در نظر گرفته شود. این کلاس حاوی یک نمونه از ساختار PictureInfo می‌باشد که اطلاعات آن تصویر در آن ذخیره می‌شود. همچنین متده ToString را نیز در این کلاس به صورتی override می‌کنیم که نام فایل مورد استفاده را برگرداند:

```
public class PictureItem
{
    public PictureService.PictureInfo PicInfo;
    // Constructor...
    public PictureItem(PictureService.PictureInfo info)
    {
        PicInfo = info;
    }

    // ToString - provide a better representation of the object...
}
```

```

public override String ToString()
{
    return PicInfo.Name;
}
}

```

سپس بازی هر یک فایلی که در سرور وجود داشته باشد، یک شیئ از این کلاس ایجاد کرده و آن را به لیست اضافه می کنیم. هنگامی که کنترل **ListBox** بخواهد آیتم های درون خود را نمایش دهد، متده **ToString** این اشیا را فراخوانی کرده و این متده هم نام فایل را بر می گرداند. به این ترتیب نام فایلها در لیست نمایش داده می شود. می توانید با تغییر دادن متده **ToString**، علاوه بر نام آدرس فایلها را نیز در لیست نمایش دهید. به این ترتیب لیست شامل نام و URL تصاویر موجود در وب سرور خواهد بود.

دقت کنید اشیای **PictureInfo** ای که در برنامه ای کلاینت وجود دارند، با اشیای **PictureInfo** ای که در سرور وجود دارند برابر نیستند. ویژوال استودیو ۲۰۰۵ بر اساس اطلاعاتی که در فایل WSDL وجود داشت، کلاسی به نام **PictureInfo** در برنامه ایجاد کرده است تا بتوانیم از آن استفاده کنیم، دقیقاً مشابه کلاس **Service** که به صورت اتوماتیک ایجاد کرده است. به همین دلیل است که **PictureInfo** در سرور یک ساختار است، اما در برنامه ای کلاینت به صورت یک کلاس تعریف شده است. هنگامی که کاربر فolder انتخابی خود را در **ComboBox** تغییر داد، ابتدا نام آیتمی که انتخاب کرده است را بدست آورده و سپس لیست موجود در **ListBox** را پاک می کنیم:

```

private void cboFolders_SelectedIndexChanged(object sender,
                                         EventArgs e)
{
    // what folder did we select?
    String folderName =
        cboFolders.Items[cboFolders.SelectedIndex].ToString();
    // clear the files list...
    lstFiles.Items.Clear();
}

```

سپس یک بلاک **try...catch** ایجاد کرده و بقیه ای کدها را در آن قرار می دهیم تا در صورت بروز خطا بتوانیم آن را کنترل کنیم:

```

// connect to the service again and get the files back...
try
{

```

برای متصل شدن به سرور و استفاده از متدهای آن کافی است یک نمونه از کلاس **Service** ایجاد کنیم:

```

// connect...
PictureService.Service service = new
    PictureService.Service();

```

با فراخوانی متده **GetPicturesInFolder** و ارسال نام فolder ری که کاربر انتخاب کرده است به عنوان پارامتر، لیستی از تصاویری که در آن فolder وجود دارد را به صورت آرایه ای از نوع **PictureInfo** دریافت می کنیم. اگر فolder در سرور

وجود نداشته باشد، سرویس یک استثنا ایجاد کرده و آن را پرتاب می کند. این استثنا به برنامه‌ی کلاینت می آید و در این قسمت به وسیله‌ی بلاک `catch` دریافت شده و پیغام مناسبی برای آن نمایش داده می شود:

```
// get the files back...
PictureService.PictureInfo[] pictureList;
pictureList = service.GetPicturesInFolder(folderName);

亨گامی که آرایه‌ی شامل PictureInfo را بدست آورده‌یم می توانیم با استفاده از یک حلقه‌ی for در بین تمام عناصر آن حرکت کرده، بازای هر یک تصویر یک شیء از نوع PictureItem ایجاد کنیم و در ListBox قرار دهیم.

5      // add the pictures to the list...
foreach(PictureService.PictureInfo pictureInfo in
          pictureList)
{
    // just add the name...
    lstFiles.Items.Add(new PictureItem(pictureInfo));
}
}
catch(Exception ex)
{
    // loop through the inner exceptions...
    while (ex.InnerException != null)
        ex = ex.InnerException;
    // report the problem...
    MessageBox.Show("An exception occurred.\n" + ex.Message);
}
}
```

هنگامی که آیتم انتخاب شده در ListBox را تغییر دادیم، این آیتم حاوی یک شیء از کلاس PictureItem خواهد بود. بنابراین از خاصیت `PicInfo` این شیء استفاده می کنیم تا به شیء PictureInfo ای که از طرف سرور برای این تصویر فرستاده شده بود دسترسی داشته باشیم. سپس با استفاده از خاصیت `Url` این شیء، آدرس تصویر در سرور را بدست آورده و آن را با استفاده از کنترل `Web Browser` ای که در فرم قرار داده ایم نمایش خواهیم داد. البته قبل از هر چیز بررسی می کنیم که مقدار item می باشد، زیرا در این صورت برنامه با یک استثنا مواجه خواهد شد:

```
private void lstFiles_SelectedIndexChanged(object sender, EventArgs e)
{
    // get the pictureitem...
    PictureItem item =
        (PictureItem)lstFiles.Items[lstFiles.SelectedIndex];
    if (item != null)
    {
        // tell ie to show the picture...
        iePicture.Navigate(item.PicInfo.Url);
    }
}
```

.NET Remoting

NET Remoting نیز مانند وب سرویس ها برای اتصال به یک سرویس در محلی دیگر (در همان کامپیوتر و یا کامپیوتری دیگر) مورد استفاده قرار می گیرد. همچنین Remoting.NET برقراری SOAP استاندارد برای پروتکل استفاده می کند که پروتکل استاندارد مورد استفاده به وسیله ی وب سرویس ها نیز به شمار می رود. از این چند جنبه، ارتباط استفاده می کند که پروتکل استاندارد مورد استفاده به وسیله ی وب سرویس ها نیز به شمار می رود. از این چند جنبه، .NET Remoting و وب سرویس ها بسیار مشابه یکدیگر هستند.

تفاوت .NET Remoting با وب سرویس ها به صورت عمدی به این دلیل است که در .NET Remoting توانید از کانالهای TCP^۱ نیز برای انتقال اطلاعات استفاده کنید. با استفاده از این کانالها نیز می توانید بر اینکه چه داده های منتقل می شوند و یا چگونه منتقل می شوند، کنترل کامل داشته باشید. همچنین داده ها در .NET Remoting می توانند به صورت بازگشتی باشند و مانند وب سرویس ها لازم نیست که حتماً در قالب متن باشند. از بعضی جنبه ها .NET Remoting بسیار انعطاف پذیر تر از وب سرویس ها عمل می کند، اما هیچگاه نمی تواند جایی وب سرویس ها را بگیرد. زیرا همانطور که گفتم وب سرویس ها بر پایه ی استانداردهای آزاد هستند و بنابراین برای برقراری ارتباط بین نرم افزارهای طراحی شده به وسیله ی پلت فرمها گوناگون به کار می روند. بیشتر در پلت فرم .NET مورد استفاده قرار می گیرد، اما دارای انعطاف پذیری بیشتری نسبت به وب سرویس ها است.

به دلیل اینکه این کتاب، یک کتاب مبتدی است، نمی خواهیم وارد جزئیات استفاده و کارکرد .NET Remoting شویم، اما در هر صورت باید چند نکته را در این مورد بدانید.

یکی از مهمترین مفاهیم موجود در .NET Remoting هدایت کردن اشیا از یک پردازش^۲ (برنامه) به پردازش دیگر یا مارشالینگ است. همچنین یک شیء می تواند از یک برنامه در یک کامپیوتر به یک برنامه در یک کامپیوتر دیگر منتقل شود. مارشالینگ در .NET Remoting. از چنان اهمیتی برخوردار است که بخواهد در بین پردازش ها جا به جا شود (برای مثال از یک برنامه در یک کامپیوتر، به برنامه ای دیگر در کامپیوتری دیگر منتقل شود) باید از کلاس MarshByRefObject مشتق شده باشد.

مفهوم مهم دیگری که باید با آن آشنا شوید، تفاوتی است که بین سرور و کلاینت در .NET Remoting وجود دارد. یک سرور معمولاً^۳ به برنامه ای گفته می شود که یک کلاس را در یک کانال و یک پورت خاص ثبت می کند. کلاینت نیز برنامه ای است که تقاضایی را برای ایجاد یک نمونه از آن شیء، به آن کانال و آن پورت می فرستد. به این ترتیب سرور یک نمونه از کلاسی که در آن کانال و پورت ثبت شده است را ایجاد کرده و آن را به برنامه ای کلاینت ارسال می کند. به این ترتیب بعد از اینکه برنامه ای کلاینت متوجه شد که کلاس مورد نظر او در چه کانال و چه پورتی قرار دارد، تقاضایی را ایجاد کرده و آن را به آن کانال و آن پورت ارسال می کند. برنامه ای سرور نیز بر حسب اینکه تقاضا به چه کانال و چه پورتی ارسال شده است، یک شیء از آن کلاس ایجاد کرده و آن را به برنامه ای کلاینت می فرستد. همانطور که از این توضیحات نیز مشخص است، در این روش سرور و کلاینت باید از یک کانال و یک پورت با یکدیگر ارتباط داشته باشند. در .NET Remoting برای انجام این کار از URI^۴ به صورت زیر استفاده می شود:

```
<transport>://<machine>:<portnumber>/<name>
```

برای مثال اگر برای یک ارتباط بخواهیم از پروتکل TCP استفاده کنیم، URI مورد استفاده برای کلاینت و یا سرور برای برقراری ارتباط می تواند به صورت زیر باشد (maincpu نام کامپیوتر سرور است):

¹ Transmission Control Protocol

² Process

³ Uniform Resource Identifier

`tcp://maincpu:8000/MyPongEngine`

اما اگر بخواهیم برای انتقال اطلاعات از HTTP استفاده کنیم، می‌توانیم URL زیر را به کار ببریم:

`http://maincpu:8000/MyPongEngine`

شماره ۱ پورتی که در این قسمت مورد استفاده قرار می‌گیرد می‌تواند هر چیزی باشد، فقط سرور و کلاینت هر دو باید آن را بدانند تا بتوانند از طریق آن پورت با یکدیگر ارتباط داشته باشند. نحوه ۲ استفاده از این موارد را به زودی در عمل مشاهده خواهید کرد. بدون اینکه بیشتر از این وارد مباحثت تئوری در مورد .NET Remoting شویم، در قسمت امتحان کنید بعد سعی خواهیم کرد که یک برنامه‌ی ساده که از آن استفاده کند را ایجاد کنیم. در شکل ۱۱-۲۰ معماری کلی Remoting در شکل نشان داده شده است. همانطور که در این شکل نیز مشخص است، به یک سرور و یک کلاینت نیاز دارد، که در این مثال ابتدا برنامه‌ی سرور را ایجاد خواهیم کرد.

شکل ۱۱-۲۰

امتحان کنید: ایجاد سرور Pong و برنامه‌ی PongEngine

(۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک پروژه‌ی جدید از نوع Class Library به نام PongEngine ایجاد کنید.

(۲) نام فایل Class1.cs که به صورت اتوماتیک ایجاد می‌شود را به فایل Pinger.cs تغییر دهید.

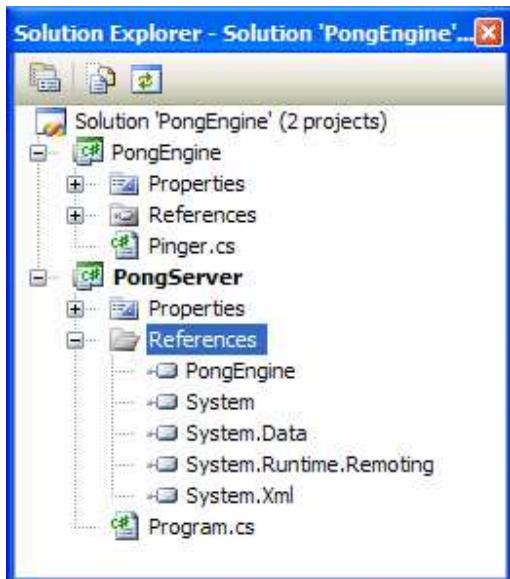
(۳) برنامه را ذخیره کنید و سپس یک پروژه‌ی دیگر نیز از نوع Console Application به نام PongServer به این Solution اضافه کنید. برای اضافه کردن یک پروژه‌ی جدید به همین Solution File → Add → New Project... را انتخاب کنید.

(۴) حال باید دو ارجاع به پروژه‌ی PongServer ایجاد کنید (دیاگرام شکل ۱۲-۲۰ را مشاهده کنید). برای این کار در پنجره‌ی Solution Explorer روی پروژه‌ی PongServer کلیک راست کرده و از منوی که باز می‌شود گزینه‌ی Add Reference را انتخاب کنید.

■ یک ارجاع به پروژه‌ی PongEngine به برنامه اضافه کنید.

■ یک ارجاع نیز به فضای نام System.Runtime.Remoting به برنامه اضافه کنید. این فضای نام در قسمت .NET از کادر وجود دارد.

(۵) به این ترتیب قسمت ارجاعات برنامه‌ی شما باید مشابه شکل ۱۲-۲۰ باشد. برای مشاهده‌ی این قسمت روی نام Solution Explorer در References کلیک کنید تا ارجاعات برنامه نمایش داده شوند.

شکل ۱۲-۲۰

(۶) روی نام پروژه‌ی PongEngine در Solution Explorer کلیک راست کرده و گزینه‌ی Add Reference را انتخاب کنید. سپس با استفاده از قسمت .NET از کادر Add Reference فضای نام System.Windows.Forms را به برنامه اضافه کنید.

(۷) حال فایل Pinger.cs را در پروژه‌ی PongEngine باز کرده و کد موجود در آن را به صورت زیر تغییر دهید:

```
public class Pinger : MarshalByRefObject
{
    public String Name
    {
        get
        {
            return
                System.Windows.Forms.SystemInformation.ComputerName;
        }
    }
}
```

(۸) فایل Program.cs را باز کرده و تغییرات زیر را در آن ایجاد کنید:

```
using System.Runtime.Remoting;
using System.Runtime.Remoting.Channels;
using System.Runtime.Remoting.Channels.Tcp;

namespace PongServer
{
    class Program
    {
        static void Main(string[] args)
        {
```

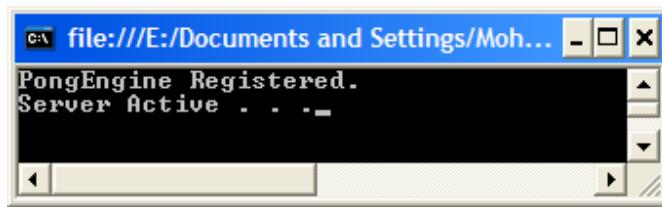
```

        TcpChannel channel = new TcpChannel(8000);
        ChannelServices.RegisterChannel(channel);
        RemotingConfiguration.RegisterWellKnownServiceType(
            typeof(PongEngine.Pinger),
            "MyPongEngine",
            WellKnownObjectMode.SingleCall);
        Console.WriteLine("PongEngine Registered." +
            Environment.NewLine);
        Console.WriteLine("Server Active . . .");
        Console.Read();
    }
}

```

۹) حال روی پروژه‌ی PongServer کلیک راست کرده و از منویی که باز می‌شود گزینه‌ی Set as start project را انتخاب کنید.

۱۰) برنامه را اجرا کنید. به این ترتیب پنجره‌ای مشابه شکل ۱۳-۲۰ نمایش داده خواهد شد. اگر فایر وال و یا هر نرم افزار امنیتی دیگری در سیستم شما نصب شده باشد، این نوع سورو را محدود خواهد کرد. بنابراین اگر آن نرم افزار سوالی در مورد محدود کردن این برنامه از شما پرسید، به آن پاسخ منفی دهید و یا برنامه را غیرفعال کنید.

شکل ۱۳-۲۰

چگونه کار می‌کند؟

تا اینجا فقط یک پروژه‌ی کتابخانه‌ی کلاس و نیز یک پروژه‌ی تحت کنسول ایجاد کرده‌ایم. کدی هم که برای اضافه کردن فضای نامهای مربوط به Remoting وجود دارد زیاد نیست. اگر به پنجره‌ی کنسولی که به وسیله‌ی برنامه نمایش داده می‌شود (شکل ۱۳-۲۰) دقیق مشاهده خواهید کرد که برنامه به درستی کار می‌کند. اما خوب این سوال پیش می‌آید که تا اینجا برنامه چه کاری انجام داده است؟

ابتدا سورور یک کاتال را در پورت ۸۰۰۰ ثبت می‌کند تا بتواند برای ارتباطات خود از این کاتال استفاده کند. همانطور که گفتم برای اینکه برنامه‌ی سورور و برنامه‌ی کلاینت بتوانند با هم در ارتباط باشند باید از یک پورت استفاده کنند. بنابراین شماره پورتی که در این قسمت مشخص شده است به وسیله‌ی هر دو برنامه مورد استفاده قرار خواهد گرفت:

```

TcpChannel channel = new TcpChannel(8000);
ChannelServices.RegisterChannel(channel);

```

سپس باید کلاس Pinger را در این پورت ثبت کنیم، به این ترتیب.NET Remoting می‌داند زمانی که یک تقاضا از طرف یک برنامه‌ی کلاینت به این پورت رسید، چه نوع شیء ای را باید ایجاد کرده و برای برنامه‌ی کلاینت ارسال کند. همچنین برای ارسال این شیء از پروتکل TCP و البته پورت 8000 استفاده خواهد کرد.

```
RemotingConfiguration.RegisterWellKnownServiceType(
    typeof(PongEngine.Pinger),
    "MyPongEngine",
    WellKnownObjectMode.SingleCall);
```

شمارنده‌ی WellKnownObjectMode.SingleCall که در این متده بکار رفته است مشخص می‌کند که هر شیء بعد از ایجاد شدن و فرستاده شدن به سمت برنامه‌ی کلاینت باید نابود شود. به این ترتیب بازی هر یک درخواستی که از طرف یک برنامه‌ی کلاینت به این پورت فرستاده می‌شود، یک شیء جدید ایجاد شده و به سمت کلاینت فرستاده می‌شود. سپس شیء ایجاد شده نابود خواهد شد.¹. حال باید یک برنامه ایجاد کیم تا بتواند از PongServer استفاده کند. اما قبل از آن باید یک پروکسی ایجاد کیم.

ایجاد پروکسی:

یک پروکسی برای برنامه‌ی کلاینت مورد استفاده قرار می‌گیرد و وظیفه دارد که رابط و ظاهر کلاس PongEngine را برای برنامه‌ی کلاینت ایجاد کند. برای استفاده از کلاس PongEngine می‌توانید یک ارجاع به فایل PongEngine.dll در برنامه‌ی کلاینت ایجاد کرده و از آن استفاده کنید. اما دلیلی برای این کار وجود ندارد، زیرا همانطور که توضیح داده شد برنامه‌ی کلاینت هیچگاه یک نمونه از شیء PongEngine را ایجاد نمی‌کند و این شیء همواره در برنامه‌ی سرور ایجاد می‌شود. بنابراین لازم نیست که کد این کلاس به برنامه‌ی کلاینت اضافه شود. تنها چیزی که در برنامه‌ی کلاینت نیاز است رابط و ظاهر کلاس است. به عبارت دیگر در برنامه‌ی کلاینت فقط لازم است که نام متدها و خصیت‌های public نام فیلد‌های عمومی و موارد دیگر که می‌تواند توسط برنامه‌ی کلاینت مورد استفاده قرار بگیرد وجود داشته باشد. نیازی نیست که کد این متدها و خصیت‌ها را در برنامه‌ی کلاینت فرستاده شود. پروکسی نیز در اینجا همین وظیفه را دارد. یک پروکسی در واقع رابط و ظاهر یک کلاس واقعی به شمار می‌رود. در واقع پروکسی مشابه یک کلاس واقعی است، اما هیچ کدی در آن وجود ندارد و فقط شامل تعریف متدها و خصیت‌های و ... از کلاس است و البته کدی که خود پروکسی را ایجاد می‌کند. برنامه‌ی کلاینت به جای اینکه از کلاس واقعی در برنامه‌ی سرور استفاده کند، از کلاس ایجاد شده به وسیله‌ی پروکسی استفاده می‌کند، اما شیء واقعی همواره در سرور ایجاد می‌شود. در بخش امتحان کنید بعد یک پروکسی برای برنامه ایجاد خواهیم کرد.

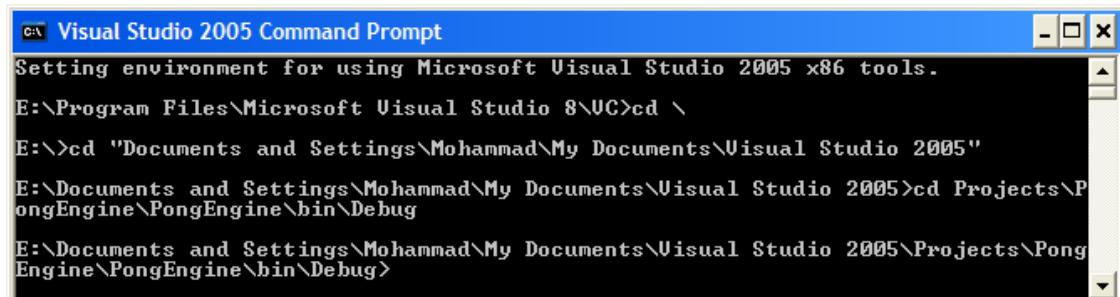
امتحان کنید: ایجاد پروکسی

- برای اینکه برای PngEngine.dll یک پروکسی ایجاد کنیم، باید از خط فرمان ویژوال استودیو استفاده کنیم. برای این کار گزینه‌ی زیر را از منوی Start در ویندوز انتخاب کنید:

Start → All Programs → Microsoft Visual Studio 2005 → Visual Studio Tools → Visual Studio 2005 Command Prompt

¹ این نوع رفتار معمولاً به حالت Stateless معروف است.

(۲) حال مسیر خود را به مکانی تغییر دهید که فایل PongEngine.dll قرار دارد. برای مثال به شکل ۱۴-۲۰ نگاه کنید:


```
Visual Studio 2005 Command Prompt
Setting environment for using Microsoft Visual Studio 2005 x86 tools.
E:\Program Files\Microsoft Visual Studio 8\VC>cd \
E:>cd "Documents and Settings\Mohammad\My Documents\Visual Studio 2005"
E:\Documents and Settings\Mohammad\My Documents\Visual Studio 2005>cd Projects\PongEngine\PongEngine\bin\Debug
E:\Documents and Settings\Mohammad\My Documents\Visual Studio 2005\Projects\PongEngine\PongEngine\bin\Debug>
```

۱۴-۲۰ شکل

(۳) سپس دستور زیر را وارد کنید:

```
soapsads -ia:PongEngine -oa:PongEngine_Proxy.dll
```

با اجرای این دستور یک فایل DLL جدید به نام PongEngine_Proxy.dll ایجاد خواهد شد.

(۴) برای اینکه متوجه تفاوت بین این اسembly و اسembly قبلی بشوید می توانید از ابزار ILDasm استفاده کنید. این ابزار می تواند کد IL برنامه هایی که تحت.NET نوشته شده اند را نمایش دهد. در خط فرمان مربوط به ویژوال استودیو دستور ildasm را وارد کنید تا این برنامه اجرا شود.

(۵) فایل PongEngine_Proxy.dll را با استفاده از ماوس روی این برنامه آورده و رها کنید. به این ترتیب برنامه مشابه شکل ۱۵-۲۰ خواهد شد.

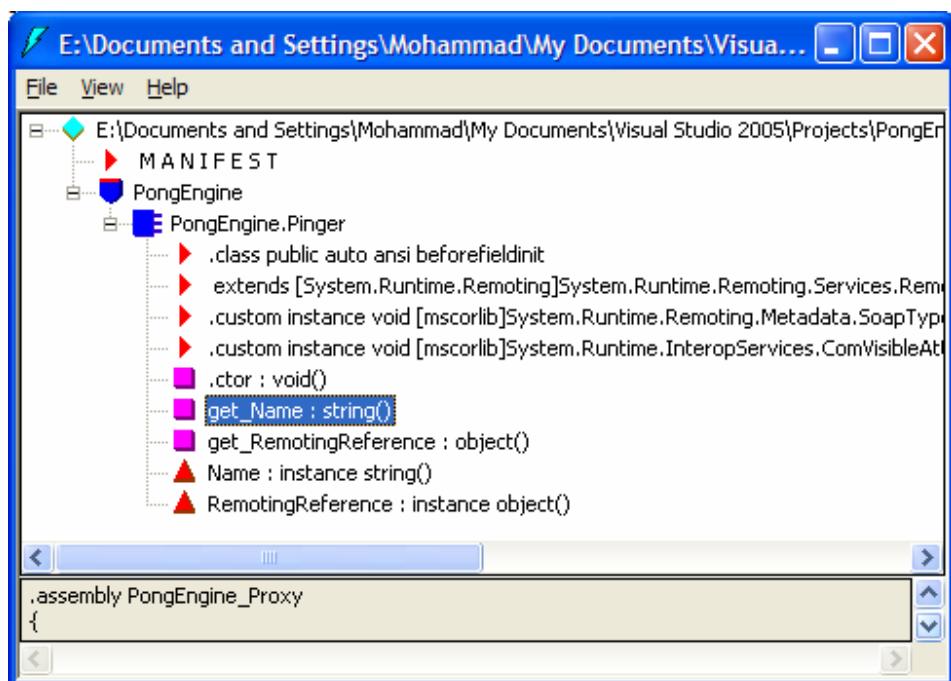
می توانید یک نسخه ای دیگر از ildasm را باز کرده و فایل PongEngine.dll را در آن قرار دهید تا کد IL آن را مشاهده کنید. به این ترتیب به سرعت متوجه تفاوتات بین فایلهای موجود خواهید شد.

در قسمت امتحان کنید بعد، برنامه‌ی کلاینت را ایجاد خواهیم کرد.

امتحان کنید: ایجاد برنامه‌ی کلاینت

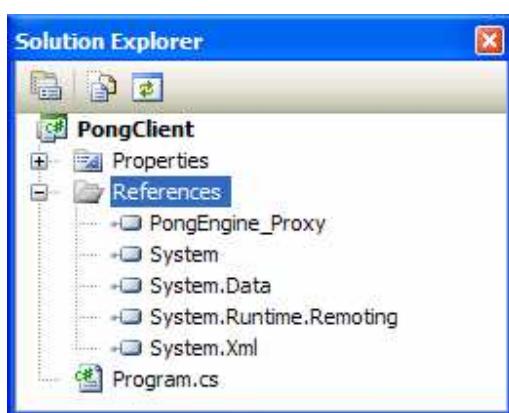
(۱) در یک پنجره‌ی جدید از ویژوال استودیو، یک پروژه‌ی جدید از نوع Console Application به نام PongClient ایجاد کنید.

(۲) با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه کلیک راست کرده و گزینه‌ی Add Reference را انتخاب کنید. سپس ارجاعی به فایل System.Runtime.Remoting را به برنامه اضافه کنید.

شکل ۱۵-۲۰

- (۳) حال باید یک ارجاع به فایل PongEngine_Proxy.dll که در مرحله ۱ قبل ایجاد کرده بودیم را به برنامه اضافه کنیم. برای این کار با استفاده از قسمت Add Reference در کادر Browse فایل PongEngine_Proxy.dll را به برنامه اضافه کنید.
- (۴) همچنین با استفاده از قسمت .NET در کادر Add Reference نیز یک ارجاع به اسمبلی System.Runtime.Remoting به برنامه اضافه کنید.
- (۵) به این ترتیب قسمت References در پنجره Solution Explorer از برنامه باید مشابه شکل ۱۶-۲۰ باشد.

شکل ۱۶-۲۰

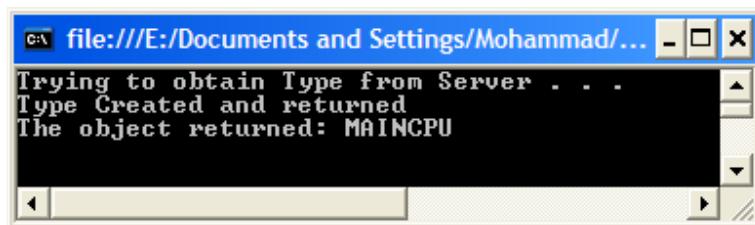
- (۶) حال باید یک نمونه از کلاس PongEngine.Pinger را ایجاد کرده و در برنامه از آن استفاده کنیم. برای این کار کد زیر را به فایل Program.cs اضافه کنید. البته فراموش نکنید که نام maincpu را با نام کامپیوتر

خود جایگزین کنید (برای بدست آوردن نام کامپیوتر می توانید از مقداری که به وسیله‌ی خاصیت System.Windows.Forms.SystemInformation.ComputerName از کلاس برمی‌گردد استفاده کنید).

```
class Program
{
    static void Main(string[] args)
    {
        PongEngine.Pinger client;
        Console.WriteLine("Trying to obtain Type from Server . . ." +
            Environment.NewLine);
        client = (PongEngine.Pinger)Activator.GetObject(
            typeof(PongEngine.Pinger),
            "tcp://Maincpu:8000/MyPongEngine");
        Console.WriteLine("Type Created and returned" +
            Environment.NewLine);
        Console.WriteLine("The object returned:" + client.Name +
            Environment.NewLine);
        Console.ReadLine();
    }
}
```

۷) خوب، برای تست برنامه ابتدا باید سرور را اجرا کنیم. برای این کار به فولدر bin\debug بروید و فایل PongServer.exe را اجرا کنید.

۸) حال برنامه‌ی کلاینت را به وسیله‌ی ویژوال استودیو اجرا کنید. به این ترتیب پنجره‌ای مشابه شکل ۱۷-۲۰ نمایش داده خواهد شد که نام کامپیوتر مورد استفاده‌ی شما نیز در انتهای آن نوشته شده است.

شکل ۱۷-۲۰

چگونه کار می‌کند؟

اگر فایلهای PongClient.exe و نیز PongEngine_Proxy.dll را به کامپیوتر دیگری که با استفاده از شبکه به این کامپیوتر متصل است منتقل کنید و چارچوب .NET را نیز در آن کامپیوتر نصب کنید، باز هم در پنجره نام کامپیوترا که برنامه‌ی سرور در آن اجرا شده است نمایش داده می‌شود. دلیل این مورد در این است که .NET Remoting مورد نظر ما را ایجاد کرده و مقادیر خاصیت‌ها را در آن قرار می‌دهد. به کد زیر نگاه کنید:

```
PongEngine.Pinger client;
client = (PongEngine.Pinger)Activator.GetObject(
    typeof(PongEngine.Pinger),
```

```
"tcp://Maincpu:8000/MyPongEngine");
```

این کد ابتدا یک متغیر از نوع `PongEngine.Pinger` ایجاد کرده و سپس با استفاده از کلاس `Activator` به این ترتیب کلاس `Activator` را در آن قرار می‌دهد. برای استفاده از کلاس `Activator` دو پارامتر را باید مشخص کنیم؛ اول نوع شیء ای که می‌خواهیم ایجاد کنیم و دوم نیز URI مربوط به مکانی که آن نوع در آنجا قرار دارد. به این ترتیب کلاس `Activator` به URI مشخص شده یک تقاضا ارسال می‌کند و یک نمونه از شیء ای که مشخص کرده بودیم را به این وسیله دریافت می‌کند. البته این شیء به صورت `System.Object` برگشته می‌شود و باید قبل از استفاده آن را به نوع مورد نظر خود تبدیل کنیم.

نتیجه:

در این فصل با وب سرویس‌ها و نیز `Remoting` آشنا شدیم. وب سرویس‌ها به یک برنامه نویس اجازه می‌دهند تا به شیء ای که در یک وب سرور قرار گرفته است دسترسی داشته باشند. وب سرویس‌ها بر اساس استانداردهای آزادی مانند `SOAP` و `WSDL` ایجاد شده‌اند و به وسیلهٔ تکنولوژی‌هایی مانند XML و یا HTTP نیز پشتیبانی می‌شوند. فصل را با ایجاد یک وب سرویس که می‌توانست اطلاعاتی را برگرداند و همچنین کاری را انجام دهد شروع کردیم، البته آن وب سرویس فقط می‌توانست جذر یک عدد را محاسبه کند. سپس به عنوان یک مثال بهتر، وب سرویسی ایجاد کردیم که می‌توانست لیست فایل‌های تصویر موجود در وب سرور را برگرداند. برای استفاده از این وب سرویس نیز یک برنامه‌ی کلاینت ویندوزی ایجاد کردیم که به وب سرویس متصل می‌شد و با فراخوانی متد‌های آن لیست تصاویر موجود در سرویس را بدست می‌آورد. همچنین در این مثال از هماهنگی بین لایه‌های COM و `NET` نیز برای استفاده از قابلیت‌های اینترنت اکسپلورر در برنامه استفاده کردیم. در آخر نیز به ایجاد برنامه‌های سرور و کلاینت با استفاده از `Remoting` پرداختیم و بعد از ایجاد یک کلاس در یک کامپیوتر، از آن در یک برنامه در کامپیوتر دیگر استفاده کردیم. بهترین روش برای ارتباط بین برنامه‌ها با استفاده از پروتکل‌هایی مانند TCP است. در پایان این فصل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- وب سرویس چیست و چگونه مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- چگونه متد‌هایی را ایجاد کرده تا با استفاده از وب سرویس قابل دسترس باشند و سپس با استفاده از اینترنت اکسپلورر، عملکرد این متد‌ها را تست کنیم.
- چگونه یک برنامه‌ی کلاینت ایجاد کنیم که از وب سرویس‌ها استفاده کند.
- `NET Remoting` چیست و کلاً برای چه مواردی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- تفاوت بین پروتکل‌هایی که برای `NET Remoting` و وب سرویس‌ها به کار می‌رود چیست.

تمرین:

تمرین ۱:

یک وب سرویس ایجاد کنید تا بتواند اطلاعات مربوط به وب سرور را برگرداند. در این وب سرویس سه متد به صورت زیر قرار دهید:
متد اول زمان وب سرور را برگرداند، متد دوم تاریخ وب سرور را برگرداند و متد سوم نیز نام وب سرور را برگرداند. سپس یک برنامه
ی کلاینت ایجاد کرده و به وسیله‌ی آن وب سرویس را تست کنید.

تمرین ۲:

یک برنامه‌ی سرور و یک برنامه‌ی کلاینت ایجاد کنید که همانند وب سرویس تمرین اول عمل کند. سرور باید دو متد داشته باشد:
یکی برای بدست آوردن زمان وب سرور و دیگری برای بدست آوردن تاریخ وب سرور. سپس در برنامه‌ی کلاینت عملکرد متدهای
سرور را تست کنید. البته به صورت محلی از سرور استفاده می‌کنید (سرور و کلاینت در یک کامپیوتر واقع شده‌اند)
نیازی نیست که پروکسی ایجاد کنید.

فصل بیست و یکم: توزیع برنامه های کاربردی

یکی از مسائل مهم و نسبتاً پیچیده، مخصوصاً زمانی که در حال ایجاد برنامه های بزرگ هستید، مسئله‌ی توزیع برنامه بین کاربران است. یکی از عمومی ترین روشها برای این کار، ایجاد یک قسمت نصب برای برنامه و سپس توزیع آن در بین افرادی که می خواهند از برنامه استفاده کنند است. برای اینکه بتوانید قسمت نصب یک برنامه‌ی ویندوزی نسبتاً بزرگ را ایجاد کنید باید بتوانید اطلاعاتی را از رجیستری بخوانید و یا در آن بنویسید، با نوع های **MIME** کار کنید، فایلها را پیکر بندی مربوط به بانکهای اطلاعاتی را تنظیم کنید و البته شرکتهایی هستند که با استفاده از افراد متخصص در این زمینه‌ها، مسئولیت ایجاد قسمت نصب برنامه های بزرگ را بر عهده می‌گیرند. همچنین ویژوال استودیو ۲۰۰۵ نیز دارای قابلیت هایی برای ایجاد قسمت نصب برنامه ها است که بیشتر برای برنامه های کوچک و یا متوسط مورد استفاده قرار می‌گیرد.

همانطور که تا کنون در این کتاب مشاهده کرده اید، با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ می‌توان برنامه های مختلفی را ایجاد کرد مانند برنامه های تحت ویندوز، برنامه های تحت وب، وب سرویس ها و هر کدام از این برنامه ها، هنگام ایجاد قسمت نصب دارای پیچیدگی ها و نکات مخصوص به خود هستند که توضیح تمام آنها به چندین فصل نیاز دارد. به همین دلیل در این فصل تمام قسمتها و ابزارهای موجود برای ایجاد برنامه‌ی نصب در ویژوال استودیو را بررسی نمی‌کنیم، بلکه سعی می‌کنیم نگاه مختصری بر پروسه‌ی توزیع برنامه ها و نحوه‌ی انجام آن داشته باشیم.

در این فصل:

- با مفاهیم و اصطلاحات موجود در این زمینه آشنا خواهیم شد.
- با نحوه‌ی توزیع برنامه ها بدون نیاز به برنامه‌ی نصب آشنا خواهیم شد.
- با چگونگی ایجاد برنامه‌ی نصب برای برنامه ها آشنا خواهیم شد.
- نحوه‌ی تغییر ظاهر برنامه‌ی نصب را مشاهده خواهیم کرد.

منظور از توزیع برنامه چیست؟

منظور از **توزیع^۱** یک برنامه، عمل انتقال نسخه های کپی از یک برنامه به کامپیوتر های دیگر است به نحوی که برنامه بتواند در محیط جدید نیز کار کند. توزیع یک برنامه با چیزی که شما با نام نصب یک برنامه می‌شناسید متفاوت است. منظور از توزیع یک برنامه، نحوی پخش کردن آن برنامه در بین افرادی است که می خواهند از آن استفاده کنند. در توزیع یک برنامه بیشتر با این مورد درگیر هستیم که چگونه می‌توان یک برنامه را در اختیار کاربران قرار داد و یا به عبارت دیگر چگونه می‌توان آن را به قسمتهایی که می خواهیم، منتقل کنیم.

اما منظور از **نصب^۲** یک برنامه، پروسه‌ی بارگذاری برنامه در حافظه، پیکر بندی و سپس نصب آن است. منظور از نصب یک نرم افزار کارهایی است که برای پیکر بندی برنامه انجام می‌دهیم و منظور از توزیع یک نرم افزار روشنی است که برای انتقال یک برنامه بین کاربران به کار می‌بریم.

با این توضیحات احتمالاً حدس زده اید که یکی از روشهای توزیع یک نرم افزار، استفاده از CD است. همچنین اینترنت نیز یکی دیگر از روشهای توزیع به شمار می‌رود. این دو روش توزیع، ممکن است مراحل نصب متفاوتی را نیز احتیاج داشته باشند. برای مثال

¹ Deployment

² Setup - Installation

اگر از CD برای توزیع برنامه‌ی خود استفاده می‌کنید، باید تمام قسمت‌های اضافی برنامه را نیز در آن قرار داده و به مرحله‌ی نصب اضافه کنید. اما انجام این کار زمانی که می‌خواهید برنامه را از طریق اینترنت منتشر کنید منطقی به نظر نمی‌رسد، زیرا به این ترتیب حجم برنامه زیاد شده و انتقال آن از طریق اینترنت مشکل خواهد شد. همچنین اگر بخواهید برنامه‌ی خود را با استفاده از CD توزیع کنید می‌توانید در برنامه‌ی نصب از اسکریپت‌های جاوا نیز استفاده کنید، زیرا معمولاً فردی که از آن CD استفاده می‌کند اجازه‌ی اجرا کردن این اسکریپت‌ها را نیز دارد. اما اگر بخواهید برنامه‌ی خود را با استفاده از اینترنت توزیع کنید استفاده از اسکریپت‌های جاوا چندان صلاح نیست زیرا ممکن است اینترنت اکسپلورر اجازه‌ی اجرای آنها را به برنامه ندهد و بنابراین برنامه برای نصب با مشکل مواجه شود. این نوع ملاحظات، هنگامی که بخواهید روش توزیع برنامه‌ی خود را انتخاب کنید و یا بخواهید یک برنامه‌ی نصب ایجاد کنید از اهمیت زیادی برخوردار هستند. حال که با اصطلاحات موجود در این زمینه آشنا شدیم، بهتر است نحوه‌ی توزیع برنامه‌های ایجاد شده با ویژوال استودیو را نیز بررسی کنیم. در زیر با دو روش ساده‌ی توزیع برنامه‌ها با استفاده از ویژوال استودیو آشنا خواهیم شد.

توزیع برنامه با استفاده از روش ClickOnce

منظور از روش ClickOnce، ارسال برنامه و همچنین اسمبلی‌های مورد نیاز آن به کامپیوتر کاربر است به گونه‌ای که در موقع مورد نیاز، برنامه بتواند به سادگی خود را به روز کند. با استفاده از این روش، سه راه برای توزیع برنامه وجود دارد: استفاده از فایلهای به اشتراک گذاشته شده در شبکه، استفاده از صفحات وب و استفاده از دیسک‌های مختلف مانند CD یا DVD. البته این روش برای برنامه‌های کوچک و یا متوسط مناسب است و نمی‌توان از آن برای توزیع برنامه‌های بزرگ استفاده کرد. استفاده از روش ClickOnce برای توزیع برنامه‌ها دارای سه مزیت عمده است. مزیت اول این است که با استفاده از این روش، یک برنامه‌ی ویندوزی به سادگی می‌تواند خود را به روز کند. برای این کار کافی است که آخرین نسخه‌ی برنامه را به صورت قبلی بین کاربران توزیع کنید (در شبکه قرار دهید، بر روی صفحات وب بگذارید و یا با استفاده از CD به کاربران برسانید). سپس مرتبه‌ی بعد که کاربر بخواهد از برنامه استفاده کند، آخرین نسخه از برنامه اجرا خواهد شد. مزیت دوم استفاده از این روش در این است که کاربران با حداقل سطح دسترسی نیز می‌توانند از بیشتر برنامه‌هایی که به این روش توزیع می‌شوند استفاده کنند، در صورتی که در روش‌های دیگر کاربران برای استفاده از برنامه نیاز دارند که از مدیر سیستم خود اجازه دریافت کنند! مزیت سوم این روش نیز در این است که استفاده از آن کمترین تاثیر را در کامپیوتر کاربر خواهد داشت. برنامه فقط در فولدر مشخص شده برای آن قرار خواهد گرفت و گزینه‌هایی را به منوی استارت و قسمت Add/Remove Programs اضافه خواهد کرد. در قسمت امتحان کنید زیر یک برنامه‌ی ویندوزی را با استفاده از روش ClickOnce به وسیله‌ی وب توزیع خواهیم کرد.

امتحان کنید: توزیع یک برنامه‌ی ClickOnce با استفاده از وب

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو یک برنامه‌ی ویندوزی جدید به نام ClickOnce ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از جعبه ابزار یک کنترل Button و یک کنترل Label به فرم برنامه اضافه کنید. خاصیت Name مربوط به کنترل Button را برابر با btnVersion و خاصیت Text آن را نیز برابر با قرار دهید. همچنین خاصیت Name کنترل Label را نیز با مقدار lblVersion تنظیم کنید.

^۱ منظور از این قسمت این است که برای ایجاد برنامه‌های ClickOnce لازم نیست که حتماً اکانت مورد استفاده به وسیله‌ی کاربر از نوع PowerUser Administrator باشد. بلکه افراد با اکانت‌های عادی نیز می‌توانند این نوع برنامه‌ها را اجرا کنند.

۳) روی کنترل Button دو بار کلیک کنید تا متد btnVersion_Click ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```
private void btnVersion_Click(object sender, EventArgs e)
{
    lblVersion.Text = "Version 1.0";
}
```

۴) برنامه را اجرا کنید تا عملکرد آن را تست کنیم. با کلیک کردن روی دکمه **Version** عبارت "Version 1.0" همانند شکل ۱-۲۱ در کنترل Label نمایش داده خواهد شد. حال برنامه را بیندید و به محیط ویروال استودیو برگردید. سپس با استفاده از نوای منو گزینه‌ی Build → Build ClickOnce را انتخاب کنید تا برنامه کامپایل شود.

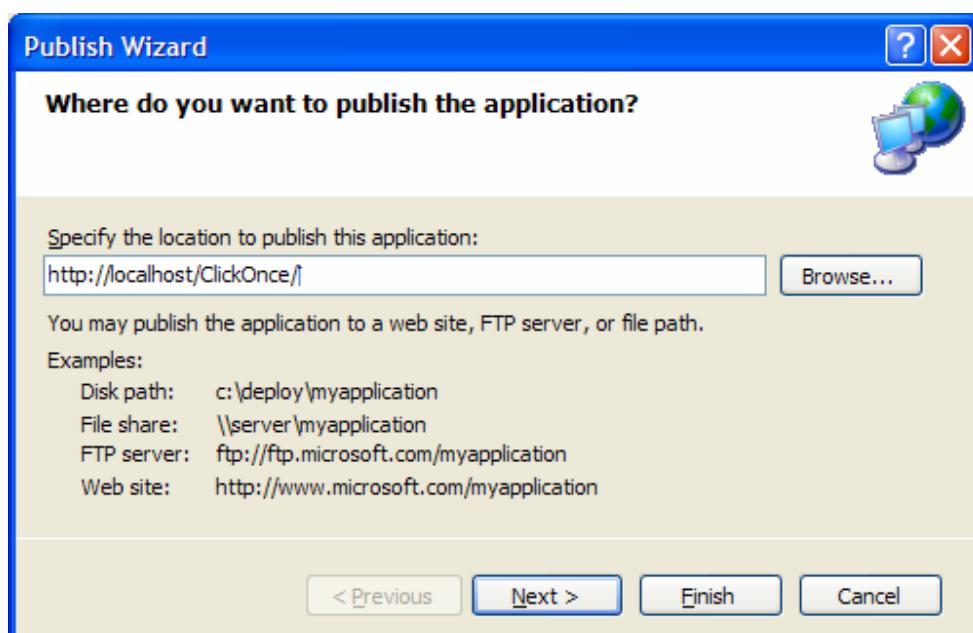

شکل ۱-۲۱

۵) حال باید اسمبلی ایجاد شده را با استفاده از وب توزیع کنیم. برای این کار از IIS محلی استفاده می‌کنیم. اگر IIS در کامپیوتر شما پیکربندی نشده است می‌توانید از روش‌های دیگر برای توزیع استفاده کنید.

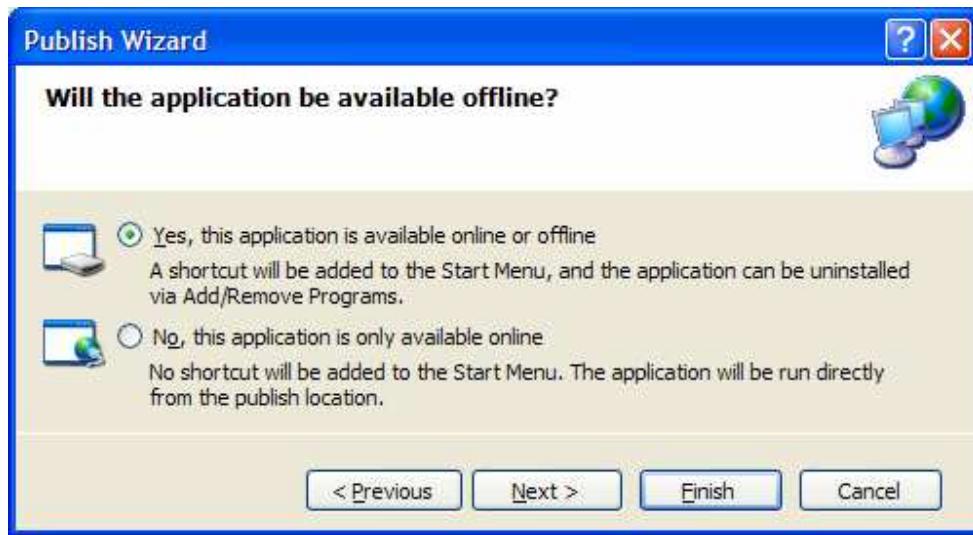
نکته: برای راه اندازی اولیه‌ی IIS با استفاده از Control Panel به قسمت Add Or Remove Programs بروید و از سمت چپ صفحه، گزینه‌ی Add/Remove Windows Components را انتخاب کنید. در کادر Internet Information Wizard، گزینه‌ی Windows Component Wizard را از قسمت components انتخاب کرده و روی دکمه‌ی Next کلیک کنید تا IIS Services (IIS) نصب شود.

۶) با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه Publish Wizard را انتخاب کنید. به این ترتیب کادر Publish Wizard همانند شکل ۲-۲۱ نمایش داده خواهد شد. در این قسمت می‌توانید مکانی را برای توزیع فایلهای برنامه انتخاب کنید. در این مثال مکان پیش فرض را قبول می‌کنیم.

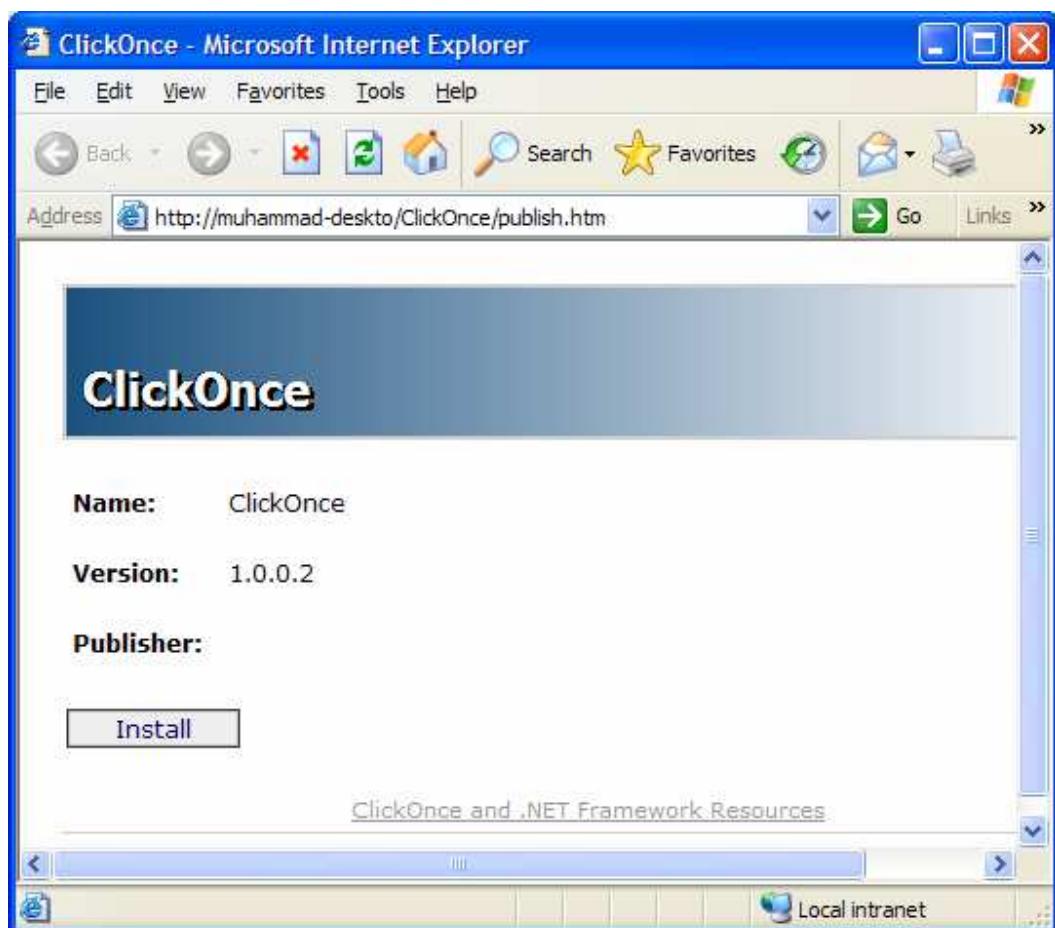
شکل ۲-۲۱

۷) روی دکمه **Next** کلیک کنید تا به مرحله ۲ دوم ویزارد بروید. در این قسمت می‌توانید انتخاب کنید که آیا برنامه شورت کات خود را در منوی استارت و قسمت Add or Remove Programs قرار دهد یا نه؟ همانند شکل ۳-۲۱ گزینه **Yes** را انتخاب کنید.

شکل ۳-۲۱

۸) با کلیک روی دکمه **Next** اطلاعاتی در مورد تنظیمات انجام شده طی این ویزارد نمایش داده خواهد شد. روی دکمه **Finish** کلیک کنید تا ویزارد بسته شود. به این ترتیب صفحه **Web** وی که کاربران برای نصب برنامه مشاهده خواهند کرد نمایش داده خواهد شد (شکل ۴-۲۱). روی لینک **Install** کلیک کنید تا نصب برنامه شروع شود.

شکل ۴-۲۱

(۹) هنگامی که لینک Install را در این صفحه فشار دهید، ممکن است یک هشدار امنیتی به وسیلهٔ ویندوز همانند شکل ۴-۲۱ نمایش داده شود. اگر چنین پنجره‌ای نمایش داده شد، روی دکمهٔ Install کلیک کنید تا نصب برنامه ادامه پیدا کند و سپس فرم برنامه نمایش داده شود. در برنامه، روی دکمهٔ Version کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که عبارت ۱.۰ در فرم نوشته می‌شود.

(۱۰) به فولدر مربوط به Program Files بروید. مشاهده خواهید کرد که هیچ فایلی مربوط به این برنامه در این فولدر قرار نگرفته است، اما شورت کاتی برای اجرای این برنامه به قسمت All Programs از منوی استارت اضافه شده است. حال برنامه را تغییر خواهیم داد، تا نجوهٔ آن به روز شدن آن را نیز مشاهده کنید.

(۱۱) به برنامهٔ ClickOnce در ویژوال استودیو برگردید و کد موجود در متد btnVersion_Click را به صورت زیر تغییر دهید تا عبارت ۱.۱ در فرم برنامه نمایش دهد:

```
private void btnVersion_Click(object sender, EventArgs e)
{
    lblVersion.Text = "Version 1.1";
}
```


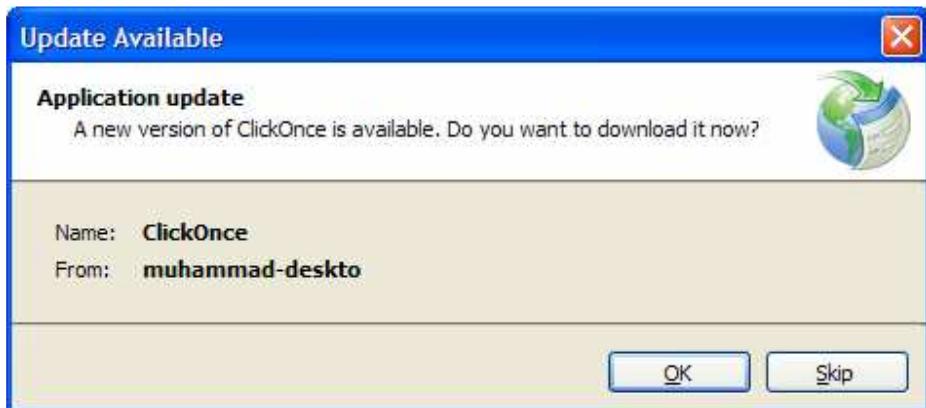
شکل ۵-۲۱

- (۱۲) عملکرد برنامه را تست کرده و سپس آن را کامپایل کنید.
- (۱۳) در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه کلیک راست کرده و از منوی باز شده گزینه‌ی Publish را انتخاب کنید. سپس در پنجره‌ای که نمایش داده می‌شود روی لبه‌ی Properties چپ کلیک کنید.
- (۱۴) به گزینه‌هایی که در این قسمت وجود دارد نگاه کنید. تمام تنظیماتی که در ویزارد انجام دادیم، در این صفحه وجود دارند و می‌توانیم آنها را تعییر دهیم. بعد از ایجاد تغییرات مورد نظر خود در این قسمت کافی است که در پایین صفحه روی دکمه‌ی Publish NOW کلیک کنید.
- (۱۵) مجدداً صفحه‌ی نصب نمایش داده می‌شود، اما در این قسمت لازم نیست که روی لینک Install کلیک کنید. می‌توانید این فرم را ببینید.
- (۱۶) حال با استفاده از منوی Start برنامه را اجرا کرده و روی دکمه‌ی Version کلیک کنید. پیغامی نمایش داده شده و اعلام می‌کند که برنامه تغییر کرده است. آیا می‌خواهید آن را به روز کنید (شکل ۵-۲۱)؟ روی دکمه‌ی Yes کلیک کنید. بعد از اینکه فرم برنامه باز شد، روی دکمه‌ی Version کلیک کنید. مشاهده خواهید کرد که عبارت در صفحه نمایش داده خواهد شد.

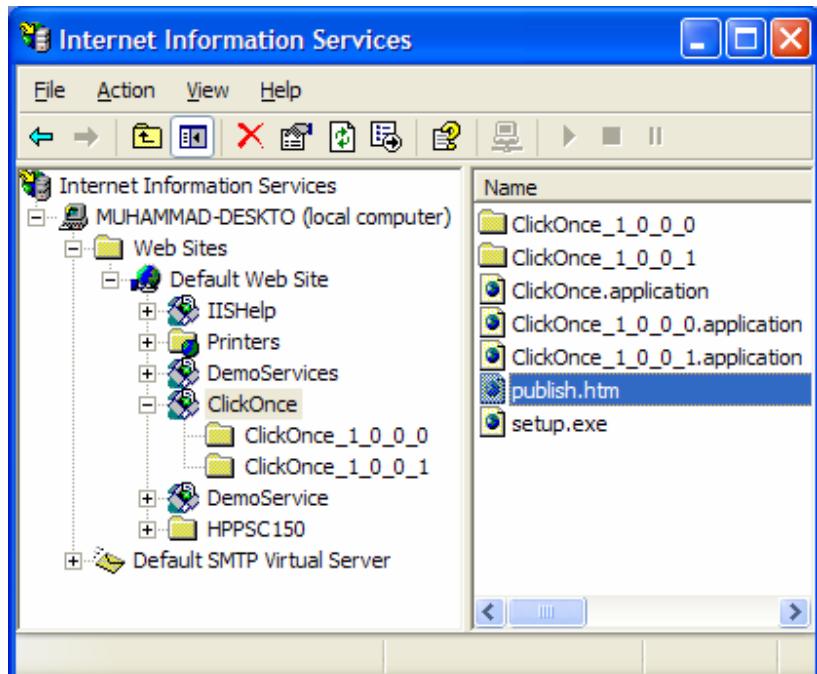
چگونه کار می‌کند؟

مشاهده کردید که توزیع برنامه با استفاده از این روش بسیار ساده بود. بعد از چند بار کلیک کردن، توانستید که یک برنامه‌ی ویندوزی را به گونه‌ای توزیع کنید تا بتواند در موقع ضروری خود را به روز کند. ویژوال استودیو با انجام دادن کارهای زیادی سعی کرده است که توزیع برنامه‌های کاربردی با این روش را تا حد ممکن ساده نگه دارد. ابتدا مکانی را در وب سرور مشخص کردیم تا فایلهای مربوط به نصب برنامه در آن قرار گیرند و افراد دیگر بتوانند به این فایلهای IIS دسترسی داشته باشند. برای مشاهده‌ی فایلهایی که در فولدر مجازی مربوط به این برنامه در وب سرور قرار گرفته‌اند،

را باز کنید^۱. به این ترتیب پنجره‌ای مشابه شکل ۷-۲۱ نمایش داده خواهد شد. توجه کنید که هر نسخه از برنامه دارای یک فولدر مخصوص به خود است. به صورت پیش فرض اگر چارچوب .NET در کامپیوتر کاربر نصب نشده باشد، با استفاده از سایت مایکروسافت این قسمت به صورت اتوماتیک نصب خواهد شد.

شکل ۷-۲۱

شکل ۷-۲۱

در مرحله‌ی بعد از ویزارد می‌توانید تعیین کنید که آیا برنامه بدون اتصال به اینترنت نیز می‌تواند قابل دسترسی باشد یا نه؟ در صورتی که بخواهید برنامه بدون اتصال به اینترنت نیز قابل دسترسی باشد، یک نسخه از آن در قسمتی از کامپیوتر شما قرار خواهد گرفت و همچنین شورت کات مربوط به اجرای آن نیز به منوی Start و قسمت Add or Remove گرفته شود.

^۱ برای مشاهده‌ی این قسمت حتماً باید ابتدا IIS را در کامپیوتر خود نصب کنید. سپس می‌توانید از قسمت Administrative Tools گزینه‌ی Internet Information Services را انتخاب کنید تا پنجره‌ی مربوط به IIS MMC نمایش داده شود.

Programs اضافه خواهد شد. در غیر این صورت کاربر هر بار که بخواهد برنامه را اجرا کند باید به وب سرور مربوطه متصل شود.

همین بود. هنگامی که روی دکمه **Finish** کلیک می کنید ویژوال استودیو تمام کارهای لازم را انجام می دهد. البته هیچ کار جادویی و یا عجیبی در این قسمت رخ نمی دهد و خودتان نیز می توانید به صورت دستی و بدون ویژوال استودیو این کار را انجام دهید.

به شکل ۷-۲۱ نگاه کنید تا توضیح دهنده در این قسمت چه اتفاقی رخ داده است. برای این کار ابتدا یک دایرکتوری مجازی^۱ در IIS ایجاد می کنیم. این فolder مکانی است که برنامه به وسیله‌ی آن توزیع می شود. سپس بازای هر نسخه از برنامه، یک دایرکتوری جدید ایجاد خواهیم کرد و فایلهای مربوط به آن نسخه را در دایرکتوری ایجاد شده قرار می دهیم.

بقیه‌ی فایلهای مورد نیاز برای توزیع برنامه در دایرکتوری اصلی قرار خواهند گرفت. این فایلهای شامل یک صفحه‌ی وب به نام **Publish.htm** و یک فایل اجرایی برای توزیع برنامه به نام **setup.exe** و ... است. به این ترتیب هر بار که بخواهیم برنامه را اجرا کنیم، ابتدا به صفحه‌ی **publish.htm** متصل خواهیم شد. سپس یک بررسی انجام می شود تا مشخص شود نسخه‌ای از برنامه که در حال استفاده از آن هستیم، آخرین نسخه است و یا نسخه‌ی جدید تر از آن نیز در سرور قرار داده شده است؟ اگر نسخه‌ی جدید تری در سرور قرار داشته باشد، پیغامی نمایش داده می شود و این اجازه را می دهد تا بتوانیم برنامه را به روز کنیم.

توزیع برنامه با استفاده از روش XCOPY

در سیستم DOS دستوری به نام **XCOPY** وجود داشت که یک فolder و تمام محتویات درون آن را به مکان دیگری کپی می کرد. نام این روش نیز از این دستور گرفته شده است، زیرا عملکرد هر دو نسبتاً مشابه است. این روش توزیع برنامه‌ها اغلب برای برنامه‌های مبتنی بر وب به کار می رفت، اما با استفاده از .NET می توان برنامه‌های ویندوزی را نیز به همین روش توزیع کرد. می دانید که یک اسملی در .NET می تواند بدون ثبت شدن در رجیستری و یا انجام کارهایی از این قبیل اجرا شود و فقط لازم است که فایلهای مورد نیاز آن در فولدری که اسملی در آن قرار دارد کپی شود. این مورد شامل یک برنامه‌ی ویندوزی تحت .NET نیز می شود. به عبارت دیگر فایل اجرایی یک برنامه‌ی تحت .NET. برای اینکه بتواند در یک سیستم دیگر اجرا شود، فقط به فایلهایی نیاز دارد که در فولدر آن قرار دارد.^۲ بنابراین با انتقال فولدر مربوط به برنامه به همراه تمام محتویات آن (همانند دستور XCOPY) می توان برنامه را به سیستم دیگری انتقال داد. البته دقت کنید که در این صورت برنامه نباید از اسملی‌های مشترک که در GAC نصب می شوند استفاده کند و فقط می تواند اسملی‌های موجود در .NET. و یا اسملی‌هایی که در فولدر برنامه قرار می گیرند را به کار برد.

ایجاد یک برنامه‌ی نصب با استفاده از ویژوال استودیو ۵۰۰۰:

^۱ منظور از دایرکتوری مجازی، فولدری در وب سرور است که افراد خارج از وب سرور با استفاده از نامی خاص می توانند به اطلاعات درون آن دسترسی داشته باشند. برای مثال در اینجا یک فولدر به نام ClickOnce در کامپیوتر وب سرور ایجاد کرده و سپس نام ClickOnce / را به آن اختصاص می دهیم. به این ترتیب کاربر می تواند با مشخص کردن نام وب سرور و سپس مشخص کردن نام دایرکتوری مجازی مورد نظر خود، به اطلاعات درون آن دسترسی داشته باشد. برای مثال در اینجا برای دسترسی به اطلاعات این دایرکتوری مجازی می توانیم از آدرس <http://localhost/ClickOnce> استفاده کنیم.

^۲ البته .NET Framework نیز باید در سیستم مقصود نصب شده باشد.

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برای ایجاد برنامه های نصب از نصب کننده ی ویندوز استفاده می کند. سرویس نصب کننده ی ویندوز، یک پایگاه کلی برای نصب برنامه های گوناگون در سیستم عامل ویندوز است. این سرویس قابلیتهای زیادی از قبیل قابلیت حذف برنامه های نصب شده، قابلیت نصب تراکنشی یک برنامه (حذف برنامه از کامپیوتر، در صورتی که عمل نصب آن در هر مرحله ای با شکست مواجه شود) و بسیاری از این قابلیت ها به صورت درونی قابل دسترس هستند و لازم نیست برای استفاده از آنها تنظیم خاصی را انجام دهید. برای استفاده از قابلیتهای دیگر نیز می توانید نصب کننده ی ویندوز را به صورت مورد نظر خود تنظیم کنید.

پشتیبانی ویژوال استودیو از نصب کننده ی ویندوز باعث شده است که به سادگی بتوان با استفاده از کادر **New Project** در ویژوال استودیو، برای یک برنامه ی ایجاد شده در **.NET** یک برنامه ی نصب ایجاد کرده و از آن استفاده کرد. برای ایجاد یک پروژه ی نصب برای یک برنامه، ویژوال استودیو دارای پنچ قالب کلی در کادر **New Project** است:

- **Setup Project** برای ایجاد نصب کننده ی برنامه های ویندوزی و یا برنامه های عمومی.
- **Web Setup Project** برای ایجاد نصب کننده ی برنامه های تحت وب و یا وب سرویس ها.
- **Merge Module** برای ایجاد بسته ای که فقط بتواند در یک پروژه ی نصب کننده ی دیگر ترکیب شود.
- **Cab Project** برای ایجاد یک بسته ی خاص که به عنوان نوعی از نصب کننده می تواند مورد استفاده قرار گیرد.
- **Smart Device Cab Project** برای ایجاد نصب کننده ی برنامه های مربوط به دستگاه های هوشمند، مانند **PDA** ها مورد استفاده قرار می گیرد.

همچنین در این کادر، قالبی به نام **Setup Project Wizard** قرار دارد که می تواند در ایجاد مدل های مختلف برنامه های نصب که در بالا عنوان شد به شما کمک کند.

ایجاد یک برنامه ی نصب کننده:

هنگام ایجاد برنامه های نصب کننده، باید همواره کاربر نهایی را در نظر داشته باشد. تمام برنامه هایی که با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ایجاد می شوند، برای اینکه در سیستم دیگری اجرا شوند به پیش نیازهایی در سیستم مقصد نیاز دارند. این پیش نیازها بر اساس نوع برنامه و اینکه در طراحی آن از چه ابزارهایی استفاده شده است تفاوت دارد. یکی از این پیش نیازها (و مهمترین آنها) **.NET Framework** نسخه ۰.۲ است که باید در کامپیوتر مقصد نصب شده باشد.

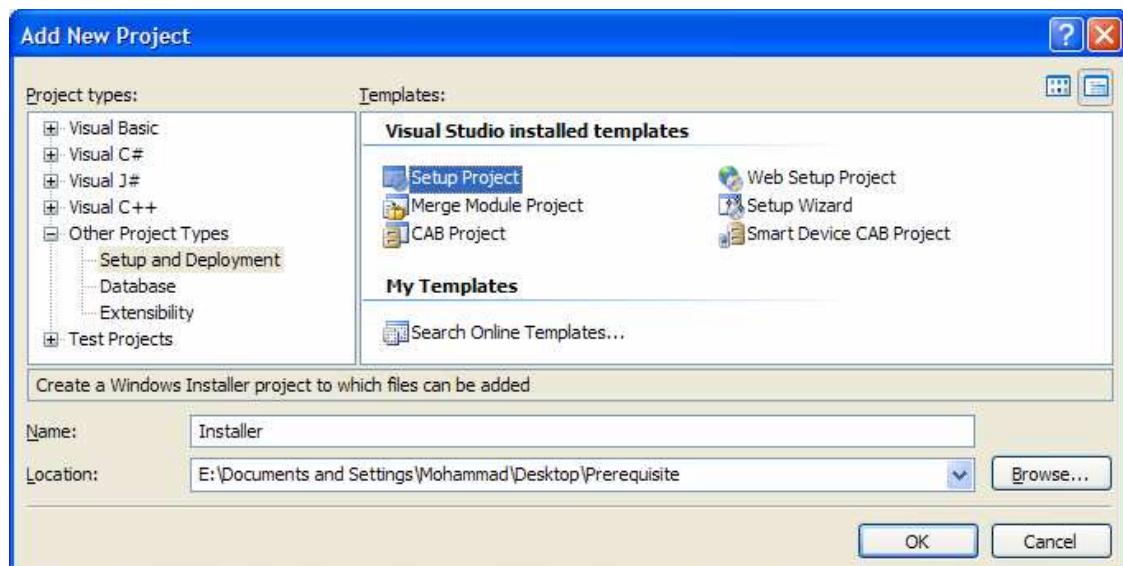
برای برنامه هایی که به صورت درونی و در بین کاربران موجود در مکانی خاص توزیع می کنند، معمولاً می دانید که چه قسمتهایی پیش نیازی در کامپیوتر های کاربران نصب شده است و چه قسمتهایی باید همراه با برنامه ی اصلی نصب شود. اما در بسیاری از شرایط که می خواهید یک برنامه را به صورت عمومی توزیع کنید، از سیستم کاربر مقصد و اینکه چه قسمتهایی در آن نصب شده است اطلاعی ندارید. در این موقع این مورد به شما بستگی دارد که چگونه همه ی قسمتهای مورد نیاز در برنامه را در دسترس کاربر قرار دهید.

ویژوال استودیو ۲۰۰۵ پروسه ی اضافه کردن پیش نیازهای لازم در یک برنامه به نصب کننده ی آن را تا حد ممکن ساده کرده است. بیشتر این پیش نیازها را می توان با تیک زدن نام آنها انتخاب کرد. یکی از این پیش نیازها که به صورت پیش فرض انتخاب شده است، **.NET Framework** نسخه ۰.۲ است. از آنجا که تا این برنامه در سیستمی نصب نشده باشد، برنامه های نوشته شده در **.NET** نمی توانند در آن سیستم اجرا شوند، ویژوال استودیو ۲۰۰۵ این برنامه را به صورت پیش فرض به نصب کننده اضافه می کند تا در زمان نصب، در صورت لزوم **.NET Framework** نیز نصب شود.

در قسمت امتحان کنید بعد، یک برنامه‌ی نصب کننده را با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ایجاد خواهیم کرد.

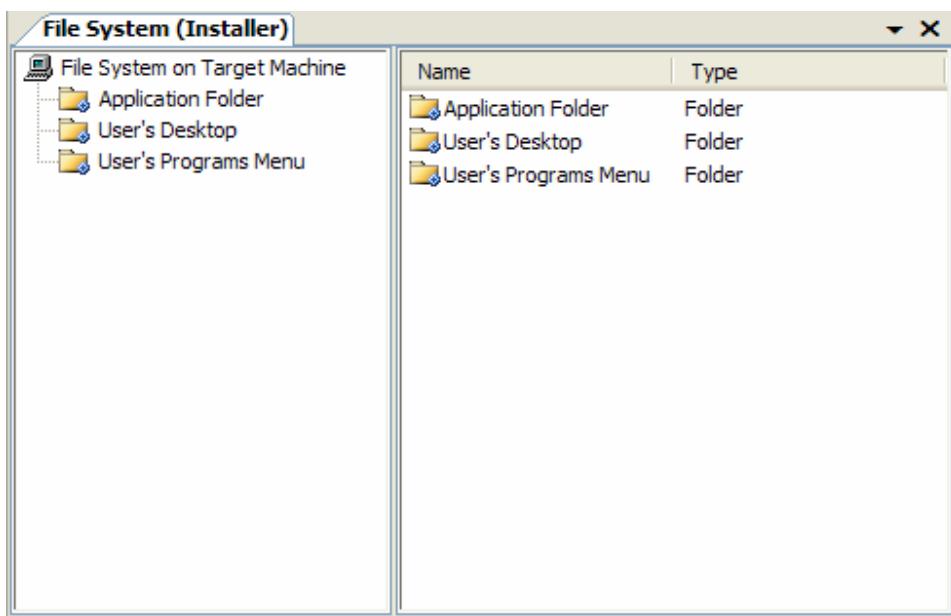
امتحان کنید: ایجاد یک برنامه‌ی نصب کننده

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک برنامه‌ی ویندوزی جدید به نام Prerequisite ایجاد کنید. لازم نیست در کد و یا ظاهر فرم این برنامه تغییری ایجاد کنید.
- (۲) برنامه را ذخیره کرده و سپس آن را کامپایل کنید.
- (۳) با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه‌ی ... Project Type Add New Project نشان داده شود. در قسمت Add New Project کرده تا قادر Project Type از این کادر، گزینه Other Project Types در Setup And Deployment انتخاب کنید. از قسمت Other Project Types نیز گزینه‌ی Setup Project را انتخاب کرده و نام پروژه را نیز برابر با نیز برابر با قرار دهید (شکل ۸-۲۱).

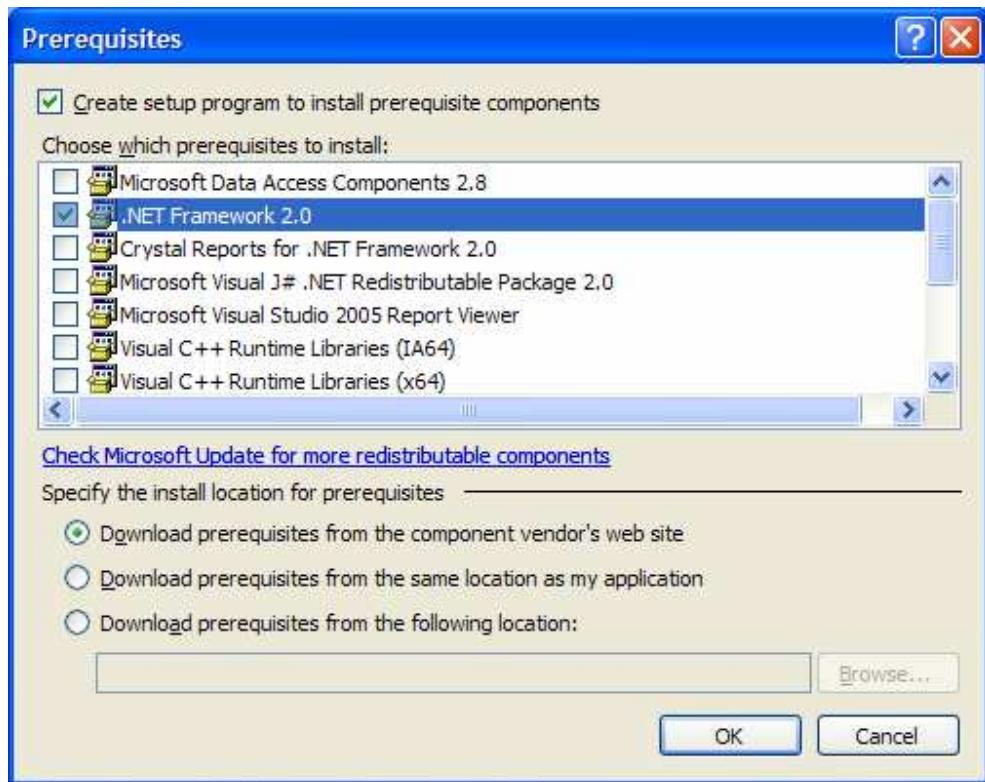
شکل ۸-۲۱

هنگامی که ویژوال استودیو این پروژه را ایجاد کرد، یک قسمت طراحی همانند شکل ۹-۲۱ نمایش داده خواهد شد. در سمت چپ این قسمت سه فolder اصلی نشان داده شده است: User's Desktop Application Folder و User's Program Menu.

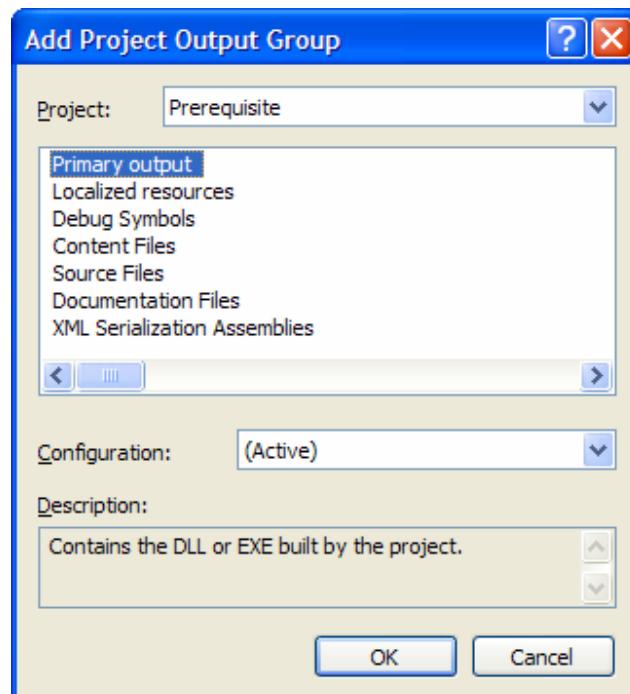

شکل ۹-۲۱

- (۴) در پنجره‌ی Solution Explorer روی نام پروژه‌ی Installer کلیک راست کرده و از منوی Properties که نمایش داده می‌شود گزینه‌ی Properties را انتخاب کنید.
- (۵) در کادر مربوط به Prerequisites، روی دکمه‌ی ...Properties کلیک کنید تا قادر همانند شکل ۱۰-۳۱ نشان داده شود. توجه کنید که در کادر Prerequisites .NET Framework ۲.۰ به صورت پیش فرض انتخاب شده است.
- (۶) در این کادر گزینه‌ی Microsoft Data Access Components را انتخاب کرده و در هر دو کادر روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. توجه کنید که به صورت پیش فرض، مؤلفه‌هایی که در این قسمت انتخاب می‌شوند از سایت شرکت تولید کننده‌ی آنها دانلود خواهد شد.
- (۷) در سمت چپ بخش طراحی روی گزینه‌ی Application Folder کلیک راست کرده و گزینه‌ی Add Project Output را انتخاب کنید تا فرمی همانند شکل ۱۱-۲۱ نشان داده شود.
- (۸) سپس در کادر Primary Output Group کلیک کنید و سپس در کادر Add Project Output Group گزینه‌ی Add کلیک کنید و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید.
- (۹) حال روی Create a Shortcut to Primary output from prerequisite که به قسمت سمت راست اضافه شده است، کلیک راست کرده و از منوی که باز می‌شود گزینه‌ی Primary output from prerequisite را انتخاب کنید. نام گزینه‌ای که اضافه می‌شود را برابر با Prerequisite قرار دهید و سپس روی آن کلیک راست کرده و گزینه‌ی Cut را انتخاب کنید. سپس در قسمت چپ روی گزینه‌ی User's Program Menu کلیک راست کرده و گزینه‌ی Paste را انتخاب کنید تا شورت کات ایجاد شده در این قسمت قرار گیرد.
- (۱۰) پروژه‌ی Installer را ذخیره کرده و سپس آن را کامپایل کنید.
- (۱۱) با استفاده از پنجره‌ی Solution Explorer روی پروژه‌ی Installer کلیک راست کرده و گزینه‌ی Install را انتخاب کنید. به این ترتیب برنامه‌ی نصبی که در این قسمت ایجاد کردیم، اجرا خواهد شد. با اتمام نصب آن، فایلهای لازم به قسمتهایی که مشخص کرده بودیم اضافه خواهد شد.

شكل ١٠-٢١

شكل ١١-٢١

چگونه کار می کنند؟

هنگامی که می خواهید یک برنامه را نصب ایجاد کنید، ویژوال استودیو یک برنامه از نوع Windows Installer ایجاد خواهد کرد. در این مثال فقط فایل اجرایی برنامه را در نصب کننده قرار دادیم، تا در سیستم مقصد کپی کند، اما می توان فایلهای دیگری را نیز از قبیل فایلهای راهنمایی، فایلهایی امنیتی، فایلهایی اسambilی های مورد استفاده و ... را نیز به این قسمت اضافه کرد. هنگامی که پروژه را نصب کنید، دو نوع فایل ایجاد می شوند:

- یک فایل با پسوند `.msi` که حاوی برنامه را نصب کننده است.
- یک فایل برای بارگذاری برنامه را نصب کننده به نام `.exe`.

این دو فایل در فolder `<solution directory>\Installer\Release` قرار می گیرند. برای پیدا کردن آدرس مربوط به `solution` نیز می توانید آن را از پنجره `Solution Explorer` انتخاب کرده و سپس خاصیت `Properties` را در کادر `Path` مشاهده کنید. با اضافه کردن دو پیش نیاز نصب در این پروژه، قبل از اینکه برنامه نصب شود بررسی می شود که آیا این دو مورد در سیستم مقصد وجود دارند یا نه؟ در صورتی که وجود نداشته باشند، فایلهای مربوط به آنها از سایت سازنده دریافت شده و نصب خواهد شد.

ویرایشگر رابط کاربری برنامه را نصب:

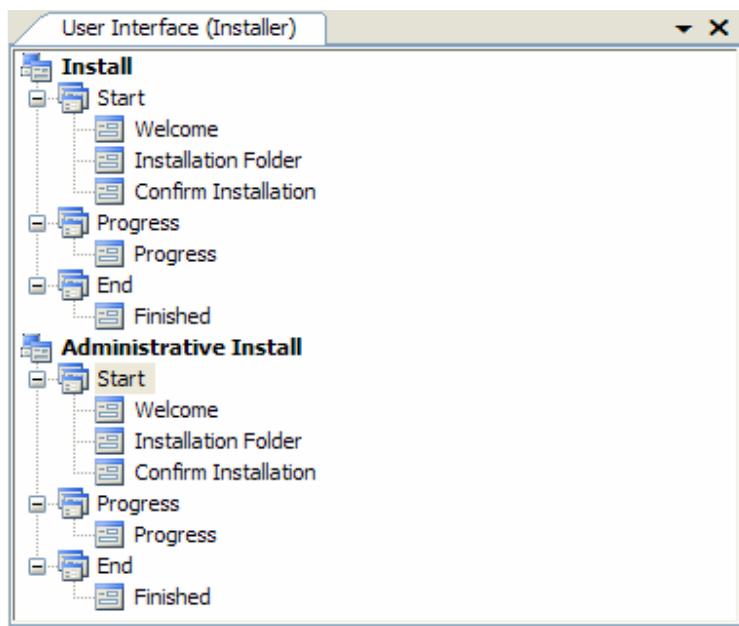
برنامه را نصب کننده ای که به وسیله ای ویژوال استودیو ایجاد می شود، می تواند به گونه ای پیکربندی شود تا دقیقاً برنامه را نصب مورد نظر شما را ایجاد کند. یکی از ساده ترین راهها برای ایجاد تغییر در برنامه را نصب، این است که صفحات مربوط به نصب برنامه به صورت مورد نظر خود تغییر دهید. به این ترتیب برنامه را نصبی که ایجاد می کنید حرفه ای تر به نظر خواهد رسید. برای این کار می توانید از ابزار مربوط به ویرایش رابط کاربری برنامه را نصب استفاده کنید. با استفاده از این ابزار می توانید تعیین کنید که چه صفحاتی برای انجام پروسه را نصب باد نمایش داده شوند. برای انتخاب صفحات می توانید از فرمهای پیش ساخته ای موجود در ویژوال استودیو استفاده کنید (مانند فرم مربوط به حق تالیف نرم افزار) و یا فرمهای قابل تنظیم را به کار ببرید. برای مثال می توانید فرمی را اضافه کنید تا در هنگام نصب، شماره سریال نرم افزار را از کاربر بپرسد و در صورت صحیح بودن آن، نصب را ادامه دهد.

در قسمت امتحان کنید بعد، رابط کاربری برنامه را نصبی که در قسمت قبل ایجاد کرده بودیم را تغییر خواهیم داد.

امتحان کنید: تنظیم رابط کاربری

- (۱) با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ برنامه را جدید از نوع `Setup Project` به نام `UserInterface` ایجاد کنید.
- (۲) با استفاده از نوار منوی ویژوال استودیو گزینه `User Interface` را `View` → `Editor` → `User Interface` انتخاب کنید.

(۳) به این ترتیب ویرایشگر مربوط به رابط کاربری نصب همانند شکل ۱۲-۲۱ نشان داده خواهد شد.

شکل ۱۲-۲۱

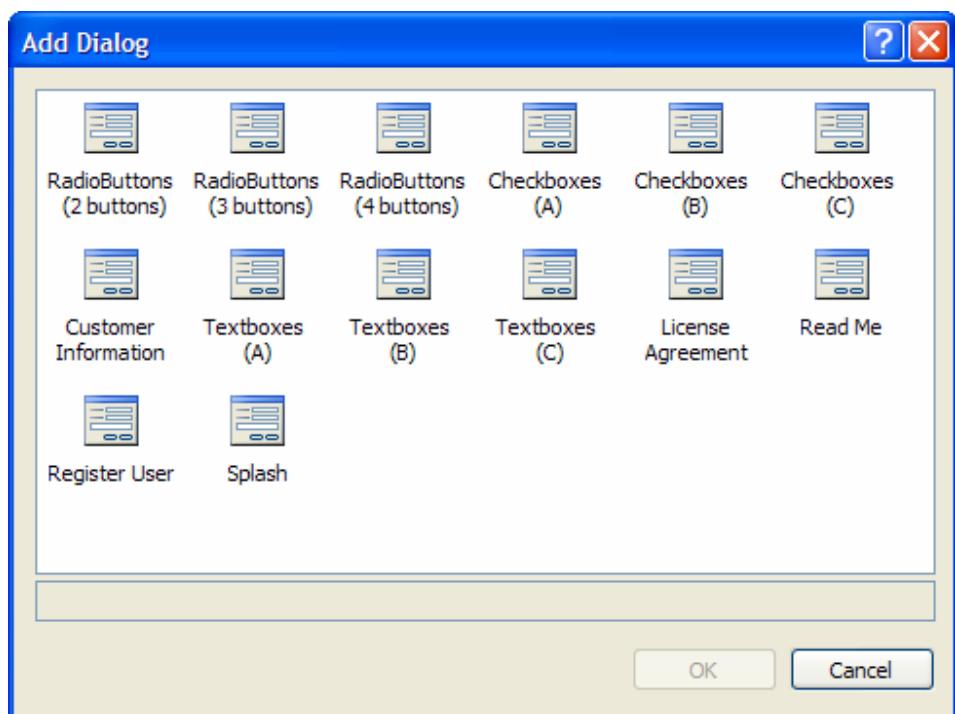
(۴) در این کادر، دو قسمت عمده را مشاهده خواهید کرد: قسمت Install و قسمت Administrative Install که ظاهر هر دوی آنها را می‌توانید تغییر دهید. قسمت Administrative Install برای نوع خاصی از نصب است که در این قسمت در مورد آن صحبتی نخواهیم کرد. این قسمت زمانی به کار می‌رود که یک مدیر شبکه بخواهد برنامه را برای تمام کاربران در شبکه نصب کند.

(۵) در قسمت Install روی گزینه‌ی Start کلیک راست کرده و از منویی که باز می‌شود گزینه‌ی Add Dialog را انتخاب کنید. به این ترتیب کادری مشابه شکل ۱۳-۲۱ نشان داده خواهد شد.

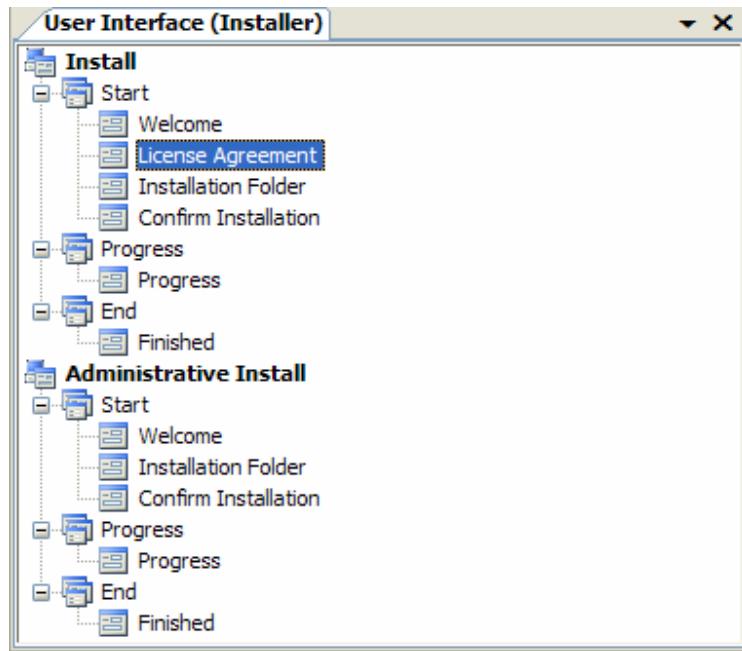
(۶) از این کادر گزینه‌ی License Agreement را انتخاب کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. به صورت پیش فرض این کادر بعد از آخرین کادر موجود در قسمت Start اضافه خواهد شد، اما می‌خواهیم که این کادر به عنوان دومین کادر در زمان نصب نمایش داده شود. بنابراین روی آن کلیک راست کرده و گزینه‌ی Move Up را انتخاب کنید تا به عنوان دومین کادر قرار بگیرد. به این ترتیب قسمت User Interface همانند شکل ۱۲-۲۱ خواهد بود.

(۷) در این فرم می‌توانید حقوق مربوط به توزیع و انتشار این برنامه و کپی رایت آن را بنویسید. برای این کار می‌توانید از خاصیت LicenseFile استفاده کرده و یک فایل متنی را برای آن به عنوان حقوق کپی رایت برنامه مشخص کنید. در این مثال، این خاصیت را تنظیم نخواهیم کرد.

(۸) حال باید یک کادر Customer Information را به قسمت Start اضافه کنیم به گونه‌ای که به عنوان کادر سوم در فرم نمایش داده شود. بعد از این کار خاصیت SerialNumberTemplate را برابر با ShowSerialNumber را برابر با True قرار دهید.

۱۳-۲۱ شکل

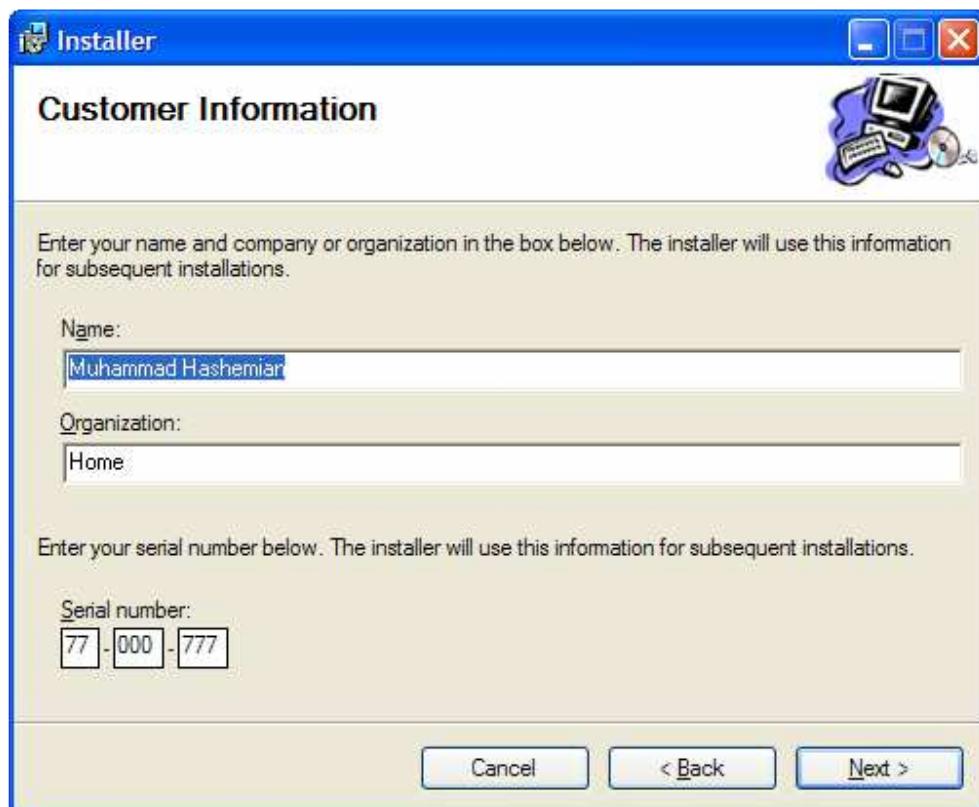

۱۴-۲۱ شکل

(۹) خوب، حال برنامه را کامپایل کرده و با کلیک کردن روی پروژه‌ی آن در Solution Explorer و انتخاب گزینه‌ی **Install** آن را اجرا کنید. به این ترتیب کادر مربوط به قانون کپی رایت برنامه را در مرحله‌ی دوم نصب مشاهده خواهید کرد. مرحله‌ی سوم نیز مربوط به اطلاعات فردی است که از کاربر استفاده می‌کند.

۱۰) در این مرحله، عبارت ۷۷-۰۰۰-۷۷۷ را به عنوان شماره سریال برنامه وارد کرده و روی دکمه **Next** کلیک کنید (شکل ۱۵-۲۱).

۱۱) حال با کلیک کردن متوالی روی دکمه **Next** برنامه **Next** نصب را به اتمام برسانید.

شکل ۱۵-۲۱

چگونه کار می کند؟

مشاهده کردید که ایجاد تغییر در مراحل نصب نیز، مانند تمام کارهای دیگری که در این فصل انجام دادیم، به سادگی صورت گرفت. بعد از اضافه کردن فرم مربوط به حقوق تالیف برنامه، آن را به عنوان دومین فرمی که باید در هنگام نصب نشان داده شود تعیین کردیم. به این ترتیب در مرحله‌ی دوم حق تالیف برنامه به کاربر نشان داده می‌شود و تا زمانی که کاربر آنها را قبول نکرده است نمی‌تواند وارد مرحله‌ی بعد شود.

در مرحله‌ی سوم اطلاعات کاربر و شماره سریال برنامه را دریافت می‌کنیم. تا زمانی که کاربر یک شماره‌ی سریال معتبر را در برنامه وارد نکند، نصب برنامه ادامه پیدا نخواهد کرد. برای ایجاد شماره سریال برنامه از خاصیت `SerialNumberTemplate` استفاده می‌کنیم و آن را به `%#-%-%#-%#` تغییر می‌دهیم. در این عبارت کاراکتر `%` نشان دهنده‌ی عددی است که در الگوریتم شماره سریال در نظر گرفته می‌شود و کاراکتر `#` نشان دهنده‌ی عددی است که در الگوریتم قرار نخواهد گرفت. نحوه‌ی تشخیص صحت شماره سریال به این صورت است که حاصل جمع عدد هایی که با کاراکتر `%` مشخص شده اند بر ۷ تقسیم می‌شود. در صورتی شماره سریال معتبر تشخیص داده می‌شود که باقیمانده‌ی این تقسیم

برابر با ۰ باشد. در این مثال ۵ عدد در شماره سریال با کاراکتر % مشخص شده اند که همه‌ی آنها را برابر با ۷ قرار داده ایم، پس حاصل جمع آنها برابر با ۳۵ خواهد بود که اگر بر ۷ تقسیم شود، باقیمانده صفر می‌شود.

توزیع راه حل‌های گوناگون:

توزیع یک برنامه معمولاً کار بسیار مشکلی است که به وسیله‌ی ابزارهای گوناگون سعی شده است مقداری ساده‌تر شود. اما برای چند لحظه به برنامه‌های بزرگ مانند Office فکر کنید. در این نوع برنامه‌ها تعداد زیادی فایل با نوع‌های مختلف وجود دارد که هر یک از آنها باید در مکان مخصوصی قرار گیرد و یا در کلید خاصی در رجیستری ثبت شود. فقط زمانی برنامه می‌تواند به درستی کار کند که تمام این تنظیمات به دقت انجام شوند. در این نوع برنامه‌ها با پیچیدگی‌های دیگری نیز درگیر خواهیم بود، مانند پیچیدگی‌های مربوط به ایجاد بانکهای اطلاعاتی مورد نیاز. برای مثال اگر بانک اطلاعاتی در حال حاضر در سیستم وجود داشت چه باید کرد؟ آیا داده‌هایی که هم اکنون در آن بانک اطلاعاتی وجود دارند، ازین خواهند رفت؟ این نوع مسائل و مشکلات که به نام **انتقال**^۱ شناخته می‌شوند، معمولاً نیاز دارند که یک متخصص در این زمینه‌ها زمان زیادی را برای حل آنها صرف کند. یکی درگیر از مسائلی که پرسه‌ی نصب را پیچیده می‌کند، درگیر بودن با چند نوع برنامه در یک پروژه است. برای اینکه بتوانیم در این شرایط نصب کامل و موفقی داشته باشیم، به درک صحیحی از جزئیات این پروژه‌ها نیاز داریم. در این قسمت سعی می‌کنیم آیتم‌ها و موارد گوناگون راجع به انواع مختلف توزیع برنامه‌های گوناگونی که می‌توان با ویژوال استودیو ۲۰۰۵ ایجاد کرد را بررسی کنیم.

اسمبلی‌های خصوصی:

در مورد مفهوم اسмبلی در فصلهای قبلی صحبت کردیم، اسмبلی‌ها خود دارای دو نوع هستند: اسмبلی‌های خصوصی و اسмبلی‌های عمومی^۲. اسмبلی‌های خصوصی معمولاً در یک دایرکتوری به نام bin درون دایرکتوری اصلی برنامه قرار می‌گیرند. این اسмبلی‌ها مخصوص برنامه هستند و نمی‌توانند به وسیله‌ی دیگر برنامه‌ها مورد استفاده قرار گیرند. مزیت‌های این نوع اسмبلی‌ها عبارتند از:

- این نوع اسмبلی‌ها به داشتن نسخه‌ی دقیق نیازی ندارند، زیرا همان اسмبلی که هنگام کامپایل برنامه مورد به کار رفته است در فولدر bin نیز وجود دارد و برنامه می‌تواند از آن استفاده کند.
- یک اسмبلی خصوصی نمی‌تواند به صورت عمومی توسط دیگر برنامه‌ها مورد استفاده قرار گیرد، بنابراین برنامه‌های دیگر نمی‌توانند آن را تغییر دهند و یا به روز کنند.
- برنامه‌ای که فقط از اسмبلی‌های خصوصی استفاده کرده باشد را می‌توان به سادگی و با استفاده از روش XCOPY توزیع کرد.
- استفاده از این اسмبلی‌ها به هیچ پیکر بندی و یا تنظیمات خاصی نیاز ندارد. این اسмبلی‌ها به سادگی کار می‌کنند.
- اگر از یک اسмبلی در دو برنامه استفاده کنید، چون دو نسخه از آن وجود دارد و هر نسخه نیز در فولدر مربوط به برنامه‌ی خود قرار گرفته است، می‌توانید یکی از آنها را تغییر دهید بدون آنکه در دیگری تغییری به وجود آید.

¹ Migration

² این دو نوع اسмبلی در نحوه‌ی ایجاد و یا استفاده هیچ تفاوتی با یکدیگر ندارند و تنها در سطح دسترسی و محل قرار گیری آنها است که از یکدیگر متمایز می‌شوند.

■ این نوع اسمنلی ها برای قرار دادن کلاس های مخصوص برنامه و یا ابزار های کوچک عمومی بسیار مناسب هستند.

معایب استفاده از اسمنلی های خصوصی نیز عبارتند از:

- اگر بخواهید از آنها در چند برنامه استفاده کنید، مجبور خواهید بود که اسمنلی مورد نظر خود را در فolder bin هر یک از برنامه ها کپی کنید تا بتواند در آن برنامه مورد استفاده قرار گیرد.
- مجبور خواهید بود که اسمنلی را در برنامه می نصب مربوط به تمام پروژه هایی که از آن استفاده کرده اند قرار دهید تا هنگام نصب در سیستم مقصد کپی شود.
- اسمنلی شما به صورت قوی نامگذاری نخواهد شد. بنابراین ممکن است فردی از آن سوءاستفاده کند.

نکته: منظور از سوءاستفاده از اسمنلی شما این است که، ممکن است فردی یک اسمنلی ایجاد کند که ظاهراً مشابه اسمنلی شما باشد، اما محتویات و کد داخل آن را به صورت مورد نظر خود تغییر دهد. سپس در آن کد، کارهایی را که در نظر دارد انجام دهد.

اسمنلی های عمومی:

اسمنلی های عمومی معمولاً پایدار تر از اسمنلی های خصوصی هستند. این نوع اسمنلی ها می توانند دقیقاً مانند اسمنلی های خصوصی رفتار کنند، بنابراین تمام مزایایی که اسمنلی های خصوصی دارند را نیز شامل می شوند. اما علاوه بر این، این نوع اسمنلی ها به گونه ای دیگر نیز می توانند به کار گرفته شوند که مشابه برنامه های قبل از .NET است.

استفاده از اسمنلی های عمومی همانند رووشی است که در سیستم های قدیمی به کار گرفته می شد. در ویندوز 1.3 فolderی به نام Windows\System وجود داشت و هر برنامه که می خواست از DLL خاصی استفاده کند، مجبور بود که بعد از ثبت این DLL، آن را در این فolder کپی کرده و آن را به کار ببرد. روش کار اسمنلی های عمومی نیز به همین صورت است، ولی به جای استفاده از فolder System از فolder دیگری به نام Global Assembly Cache یا GAC استفاده می شود. البته بسیاری از مشکلاتی که در سیستم قبلی وجود داشت در این روش رفع شده است که درباره ای آنها در این قسمت صحبتی نخواهیم کرد.

برای اینکه یک اسمنلی عمومی را در سیستم مقصد نصب کنید، باید آن را در فolder GAC کپی کنید. این فolder در پروژه می نصب که با استفاده از ویژوال استودیو ایجاد می کنید، به صورت پیش فرض دیده نمی شود. برای مشاهده ای آن باید در قسمت File Add کلیک راست کرده و سپس از منوی System on Target Machine گزینه Global Assembly Cache Folder را انتخاب کنید.

لیست زیر شامل بعضی از مزایای اسمنلی های عمومی است:

- این اسمنلی به وسیله ای شما امضا می شود، بنابراین نمی توان از آن سوءاستفاده کرد.
- نسخه ای این اسمنلی به صورت دقیق مشخص شده است.
- این اسمنلی در یک فolder مشخص (GAC) کپی می شود و می تواند به وسیله ای همه ای برنامه ها مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین لازم نیست که در فolder تمام برنامه هایی که می خواهند از آن استفاده کنند کپی شود.
- در هر لحظه، چندین نسخه از این اسمنلی می توانند به طور همزمان مورد استفاده قرار گیرند.

توزیع برنامه های ویندوزی:

در برنامه‌ی دومی که در این فصل تمرین کردیم، با یک نمونه از توزیع برنامه‌های ویندوزی آشنا شدیم. البته برنامه‌ای که در آن قسمت به کار برده‌یم بسیار ساده بود و فقط از یک فایل اجرایی تشکیل می‌شد، بنابراین این برنامه فقط به .NET Framework نیاز داشت و همانطور که مشاهده کردید به صورت پیش‌فرض در قسمت پیش‌نیازها انتخاب شده بود. اما در برنامه‌های واقعی معمولاً از کترل‌های ویندوزی، فایلهای اسملی حاوی کلاس‌های مورد نیاز، فایلهای راهنمای برنامه و یا بسیاری از فایلهای دیگر در برنامه استفاده می‌کنیم. پس باشد هنگام ایجاد نصب کننده، آنها را نیز اضافه کنیم. برای اضافه کردن یک اسملی خصوصی به برنامه کافی است که آن را در فolder اصلی برنامه کپی کنیم. برای اضافه کردن یک اسملی عمومی نیز کافی است که آن را در GAC قرار دهیم.

توزیع برنامه های مبتنی بر وب:

اگر یک برنامه‌ی تحت وب فقط از اسملی‌های خصوصی استفاده کرده باشد، توزیع آن بسیار ساده خواهد بود. برای این کار می‌توانیم با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ یک پروژه از نوع Web Setup ایجاد کنیم تا به وسیله‌ی آن برنامه‌ی تحت وب خود را نصب کنیم. پروژه‌های Web Setup برای نصب یک برنامه‌ی تحت وب، ابتدا یک دایرکتوری مجازی در وب سرور ایجاد می‌کنند و سپس فایلهای مربوط به پروژه را در دایرکتوری فیزیکی معادل آن در هارد دیسک وب سرور کپی می‌کنند.

نکته: برای توزیع یک برنامه‌ی مبتنی بر وب لازم نیست که فایلهای CS که حاوی کد C# هستند را نیز در وب سرور قرار دهید، زیرا کد موجود در این فایلهای کامپایل می‌شود. در این نوع برنامه‌ها کافی است که فایلهای HTML، CSS، JS، ASCX و ASPX را به همراه اسکریپتی را در وب سرور قرار دهید.

توزیع وب سرویس‌ها:

توزیع وب سرویس‌ها بسیار مشابه توزیع برنامه‌های وب است. در توزیع وب سرویس‌ها نیز باید یک دایرکتوری مجازی در وب سرور ایجاد کرده و فایلهای مورد نیاز را در آن کپی کنید. البته این فایلهای با فایلهای برنامه‌های تحت وب تفاوت دارند. برای توزیع وب سرویس‌ها باید فایلهایی با نام discovery.asmx را به همراه اسملی مربوط به وب سرویس، در سرور قرار دهید.

ابزارهای مفید:

در این قسمت بعضی از ابزارهای مفیدی که به همراه .NET عرضه می‌شوند و یا به صورت درونی در ویندوز وجود دارند و می‌توانید در برنامه‌های خود از آنها استفاده کنید را معرفی خواهیم کرد. هنگام ایجاد برنامه‌ی نصب، باید آن را در چندین سیستم مختلف تست کرد تا مشخص شود این برنامه در شرایط گوناگون چگونه کار می‌کند. در این موقع اگر اوضاع به آن صورت که انتظار دارید پیش نمود، باید به صورت دستی همه‌ی موارد را تنظیم کنید تا مشخص کنید که کدام قسمت از کار با مشکل مواجه شده است. برای مثال فرض کنید در هنگام تست یک برنامه‌ی تحت وب، پرسه‌ی DLL با مشکل مواجه می‌شود و از کار می‌افتد. در این شرایط باید بتوانید وب سرور را مجدداً راه اندازی کرده و سپس برنامه را دوباره تست کنید. در شرایطی

مشابه ممکن است یک اسembلی را در GAC ثبت کنید، اما برنامه نتواند به آن دسترسی داشته باشد. در این موقع باید بتوانید به صورت دستی اسembلی را نصب کنید تا متوجه شوید در کدام مرحله از نصب اسembلی، مشکل به وجود می‌آید. لیست زیر به صورت مختصر بعضی از این ابزارها را توضیح می‌دهد. البته دقت کنید که تمام این ابزارها به صورت دستورات خط فرمان هستند و برای استفاده از آن باید از خط فرمان ویژوال استودیو یا Visual Studio 2005 Command Prompt استفاده کنید:

- **ASPNET_RegIIS.exe**: معمولاً اگر ASP.NET را ابتدا نصب کرده باشید و سپس IIS را در سیستم خود نصب کنید، IIS نمی‌تواند به درستی از ASP.NET استفاده کند. برای رفع این مشکل می‌توانید با استفاده از این ابزار مجدداً ASP.NET را نصب کنید تا بتواند خود را با وب سرور (IIS) تطبیق دهد.
- **IISReset**: این دستور باعث می‌شود که وب سرور راه اندازی شود. با استفاده از آن می‌توانید بدون اینکه به قسمت IIS در MMC بروید، آن را مجدداً راه اندازی کنید.
- **ILDasm**: همانطور که در قسمتهای قبلی نیز در این رابطه صحبت شد، یک فایل ایجاد شده با .NET. بعد از کامپایل شدن به کد IL تبدیل می‌شود. برای مشاهده کد IL‌ای که در یک فایل قرار دارد می‌توانید از این ابزار استفاده کنید. همچنین این ابزار اطلاعات دیگر موجود در فایلها از قبیل Manifest Metadata و ... را نیز نشان می‌دهد.
- **GACUtil**: این ابزار برای نصب کردن و یا حذف کردن یک اسembلی از Global Assembly Cache به کار می‌رود. برای نصب یک اسembلی با استفاده از این دستور در GAC می‌توانید از سوییج /I و برای حذف آن می‌توانید از سوییج /U استفاده کنید.
- **RegAsm**: این دستور می‌تواند یک اسembلی ایجاد شده به وسیله‌ی .NET را به صورت یک شیع¹ COM در سیستم ثبت کند و معمولاً زمانی به کار می‌رود که بخواهیم بین اشیای COM و .NET. همانگی ایجاد کنیم. این دستور نیز دارای دو سوییج /U و /I است که برای نصب کردن و یا حذف کردن یک کلاس به کار می‌رود.

نتیجه:

خوب، امیدوارم از بررسی روش‌های مختلف توزیع یک نرم افزار لذت بردید. در قسمت اول فصل، ابتدا با اصطلاحاتی که در این زمینه وجود دارند آشنا شدیم، سپس دیدیم که چگونه می‌توان با استفاده از روش ClickOnce به سادگی یک برنامه را توزیع کرد. بعد از آن با روش XCOPY آشنا شدیم و همچنین نحوه‌ی ایجاد یک برنامه‌ی نصب کننده را با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ مشاهده کردیم. در بخش بعدی فصل با اسembلی‌های خصوصی و عمومی نیز مزايا و معایب هر کدام آشنا شدیم. هدف از این فصل این نبود که تمام این موارد را به شما آموزش دهم، بلکه در این فصل سعی کرده با معرفی اجمالی آنها به شما نشان دهم که مطالب زیادی در این زمینه وجود دارد که می‌توان در مورد آنها مطالعه کرد.

در پایان این فیل باشد با موارد زیر آشنا شده باشید:

- چگونگی توزیع یک برنامه با استفاده از روش ClickOnce.
- ایجاد یک برنامه‌ی نصب کننده با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵.
- استفاده از روش‌های توزیع ساده‌ی برنامه‌ها در شرایط ممکن مانند XCOPY.

¹ Component Object Model

▪ ویرایش رابط کاربری برنامه‌ی نصب کننده.

تمرین:

تمرین ۱:

یک برنامه‌ی نصب کننده برای برنامه‌ی Notepad ایجاد کنید. برای این کار ابتدا باید فایل اجرایی برنامه، یعنی notepad.exe را در فolder ویندوز خود پیدا کرده و سپس آن را به برنامه‌ی نصب کننده اضافه کنید. برنامه‌ی نصب کننده را به گونه‌ای تنظیم کنید تا یک شورت کات از notepad را در منوی Start قرار دهد و فایل اجرایی اصلی را نیز در فolder Program Files کپی کند. می‌توانید نام شرکت سازنده و نام نویسنده‌ی برنامه را نیز به دلخواه خود تغییر دهید.

تمرین ۲:

در برنامه‌ی نصب کننده‌ای که در تمرین اول ایجاد کردید، یک کادر Splash Screen نیز اضافه کنید تا در ابتدای نصب نمایش داده شود. سپس یک عکس با اندازه‌ی در حدود ۳۲۰*۴۸۰ را از کامپیوتر خود پیدا کرده و آن را در این صفحه نمایش دهید. دقت کنید قبل از اینکه بتوانید عکس را در فرم نمایش دهید، باید آن را به پروژه‌ی نصب کننده اضافه کنید.

فصل بیست و دوم؛ ایجاد برنامه های موبایل

امروزه استفاده از دستگاه های موبایل، به ویژه دستیار های دیجیتال شخصی یا PAD^۱ها به شدت در بین مردم در حال افزایش است. بازاری که در گذشته به وسیله‌ی سیستم عامل Palm تخریب شده بود، امروزه در دست سیستم عامل ویندوز CE قرار گرفته است. بر اساس گزارشی که در ۱۲ نوامبر ۲۰۰۴ به وسیله‌ی Associated Press به چاپ رسید، در بین دستگاه های PDA ای که در نیمه‌ی دوم سال ۲۰۰۴ به فروش رسیده‌اند، سیستم عامل ویندوز CE در رتبه‌ی اول قرار گرفته است. از بین ۲/۸ میلیون دستگاه PAD که در این مدت در سراسر جهان به فروش رسیده است، ویندوز CE با ۴۸/۱ درصد، به عنوان پرفروش‌ترین سیستم عامل معروفی شده است. به همین اندازه که فروش دستگاه های PDA و نیز سیستم عامل ویندوز CE در حال افزایش است، درخواست برنامه‌هایی که بتوانند در این دستگاه ها و با این سیستم عامل کار کنند نیز روز به روز در حال رشد است.

به همین علت در ویژوال استودیو ۲۰۰۵ سعی شده است که طراحی این نوع برنامه ها برای سیستم عامل های ویندوز CE، SmartPhone ۲۰۰۳ و Pocket PC ۲۰۰۳ تا حد ممکن ساده شود. در طی این فصل نحوه‌ی ایجاد برنامه هایی که بتوانند در دستگاه های PDA و با سیستم عامل ویندوز Pocket PC اجرا شوند را بررسی خواهیم کرد.

درک محیط:

همانطور که احتمالاً تا کنون مشاهده کرده اید، PDA دستگاهی است همانند یک کامپیوتر که بسیار کوچکتر است و امکانات کمتری نیز دارد. یک دستگاه PDA معمولی در سال ۲۰۰۲ دارای ۶۴ مگابایت رم داخلی و یک پردازنده‌ی ۲۰۶ مگا هرتزی است. وزن این دستگاه در حدود نیم کیلوگرم است و دارای یک صفحه نمایش ۳,۵ اینچی است که می‌تواند صفحه‌ای را با دقต ۳۲۰*۳۲۰ پیکسل و ۶۵ هزار رنگ نشان دهد. حال این دستگاه را با یک کامپیوتر عادی مقایسه کنید. یک کامپیوتر عادی دارای یک پردازنده‌ی ۳ گیگاهرتزی، ۱۲۰ گیگابایت هارد دیسک، ۵۱۲ مگابایت رم و یک صفحه نمایش ۱۹ اینچی است که می‌تواند تصویری را با دقیق ۱۶۰۰*۱۲۰۰ و بیش از ۴ بیلیون رنگ نمایش دهد. تفاوت عمدی دیگری که بین این نوع دستگاه ها و کامپیوتر های عادی وجود دارد در این است که صفحه نمایش دستگاه های PDA کشیده است اما صفحه نمایش در کامپیوتر های عادی پهن و وسیع است. همچنین باید در نظر داشته باشید که در دستگاه های PDA زمانی که با تری تمام می‌شود، همه‌ی اطلاعات برنامه که در رم قرار دارند از بین می‌روند. بنابراین باید با در نظر گرفتن تمام این نکات و موارد به طراحی برنامه برای این نوع وسایل بپردازید.

حال که با محیط کار آشنا شدید، سعی می‌کنم امکاناتی که ویژوال استودیو در اختیار شما قرار می‌دهد تا ساده‌تر بتوانید برای این دستگاه ها برنامه بنویسید را خلاصه کنم. برای شروع Compact Framework .NET. یا CF در اختیار شما قرار می‌گیرد. چارچوب CF یک زیر مجموعه از چارچوب NET. است که در فصلهای قبلی با آن آشنا شدید. بنابراین هم اکنون با بیشتر بخش‌های آن آشنا هستید (زیرا دقیقاً مشابه چارچوب NET. است) و به سادگی و با کمترین مقدار یادگیری می‌توانید از آن برای طراحی برنامه ها استفاده کنید. دقیقاً مشابه چارچوب NET.. CF نیز از CLR برای اجرای برنامه ها استفاده می‌کند و کد هایی که به وسیله‌ی آن تولید می‌شوند به زبان MSIL هستند تا بتواند به صورت مستقل از پلت فرم عمل کند. مهمترین نکته‌ای که ممکن است هنگام کار با CF توجه شما را جلب کند در این است که بسیاری از کنترل هایی که در قسمتهای قبل از آنها استفاده می‌کردید هم اکنون وجود ندارند و یا بسیاری از متدها و یا خاصیت هایی که در برنامه های قبلی با آنها کار می‌کردید، در CF

^۱ Personal Digital Assistant

حذف شده اند. توزیع برنامه هایی که با CF نوشته می شوند نیز متفاوت است. برای توزیع این برنامه ها نمی توانید همانند برنامه های قبلی از CD و یا فلاپی دیسک استفاده کنید، بلکه باید ابزاری به نام ActiveSync را به کار ببرید تا بتوانید به سادگی برنامه‌ی خود را در بین دستگاه های PDA توزیع کنید. در این قسمت سعی می کنیم مواردی که لازم است برای طراحی برنامه های موبایل بدانیم را با جزئیات دقیق بررسی کنیم.

Common Language Runtime

یکی از اهداف CLR که به عنوان **موتور اجرایی^۱** شناخته می شود، این است که اجازه می دهد چند برنامه به صورت همزمان و موازی با یکدیگر اجرا شوند. معمولاً MSLR موارد زیر را در اجرای هر برنامه کنترل و مدیریت می کند:

- مدیریت حافظه با استفاده از سیستمی به نام GC^۲
- رفع وابستگی برنامه ها به پلت فرم با استفاده از کد های MSIL
- سیستم نوع داده ای عمومی.
- سیستم کنترل خطاهای استثنایی.
- کامپایل برنامه ها در موقع نیاز با استفاده از JIT

ActiveSync

برای اینکه بتوانید PDA خود را به PC متصل کنید، می توانید از برنامه‌ی ActiveSync استفاده کنید. با استفاده از این برنامه، PDA شما به سرعت به PC متصل می شود و می تواند علاوه بر استفاده از PC، از منابع شبکه ای آن و یا حتی از اتصال اینترنت آن نیز برای متصل شدن به اینترنت استفاده کند. با استفاده از این برنامه می توانید داده های موجود در برنامه های خود را بین PDA و PC هماهنگ کنید^۳، به یک وب سرویس دسترسی داشته باشید، و یا حتی از داده های موجود در یک بانک اطلاعاتی SQL Server استفاده کنید.

از آنجایی که معمولاً اغلب شما از دستگاه Pocket PC استفاده نمی کنید، به همین دلیل در این قسمت فقط به اختصار نویم. از توزیع برنامه ها در این نوع دستگاه ها را توضیح می دهم. همانطور که در فصل قبل هنگام ایجاد برنامه‌ی نصب کننده با استفاده از ویژوال استودیو مشاهده کردیم، یکی از انواع این برنامه ها که در کادر New Project وجود داشت، Smart Device Cab Project بود. با استفاده از این نوع پروژه می توانید از برنامه‌ی خود یک خروجی با پسوند cab. دریافت کرده و سپس آن را با استفاده از ActiveSync به دستگاه PDA خود انتقال دهید. سپس می توانید با استفاده از Pocket PC روی این فایل دو بار کلیک کنید تا نصب شود و بتوانید از آن استفاده کنید. برای دریافت نرم افزار ActiveSync می توانید به قسمت Download از سایت مایکروسافت مراجعه کنید. فایل اجرایی این نرم افزار در حدود ۴ مگا بایت حجم دارد و می توانید از آدرس زیر آن را دریافت کنید:

<http://www.microsoft.com/downloads/>

¹ Execution Engine

² Garbage Collection

³ Synchronization

نوع های داده ای در CF:

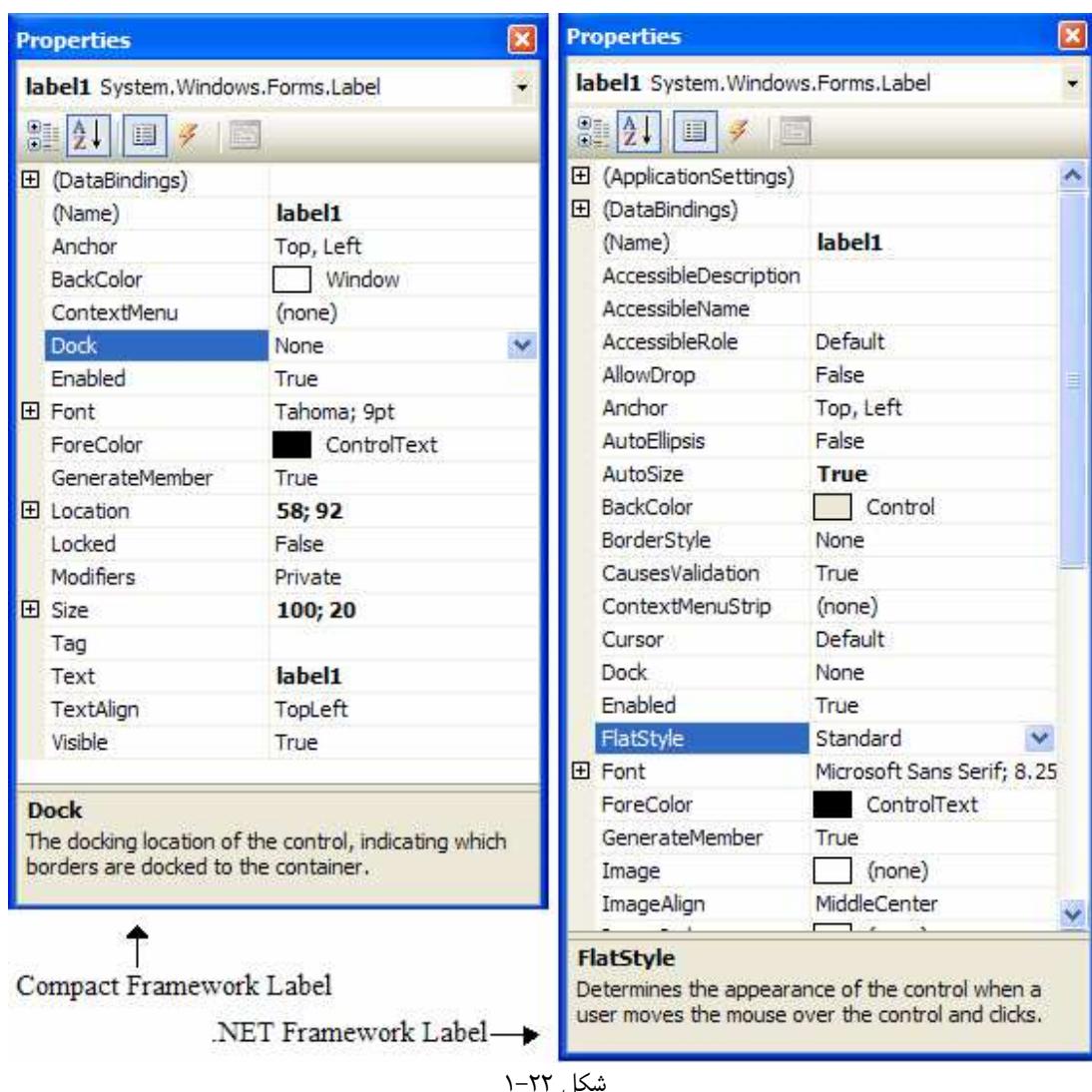
مجموعاً زمانی که برنامه نویسی برای دستگاه های هوشمند را با استفاده از ویژوال استودیو ۲۰۰۵ شروع می کنید، نوع های داده ای که برای آنها وجود دارند برای شما آشنا خواهد بود. جدول زیر لیستی از نوع های داده ای که در CF وجود دارند را به همراه فضایی که اشغال می کنند و همچین بازه هایی که می توانند داشته باشند را نشان می دهد. البته در هنگام نوشتن برنامه برای این نوع دستگاه ها باید مد نظر داشته باشید که منابع آنها بسیار محدود است و تا حد ممکن باید از آنها به صورت بهینه استفاده کرد.

نوع داده در C#	نوع داده درCLR	اندازه	بازه‌ی مقادیر
bool	Boolean	بستگی دارد	True و False (درست یا غلط)
byte	Byte	۱ بایت	۰ تا ۲۵۵ بدون علامت
char	Char	۲ بایت	کاراکتر‌های یونیکد
DateTime	DateTime	۸ بایت	از ساعت ۰۰:۰۰:۰۰ روز ۱ ژانویه سال ۱۰۰۰ تا ساعت ۱۱:۵۹:۵۹ ۳۱ دسامبر سال ۹۹۹۹
decimal	Decimal	۱۶ بایت	از ۰ تا ۷۹۲۲۸۱۶۲۵۱۴۲۶۴۳۳۷۵۹۳۵۴۳۹۵۰۳۳۵ (مثبت و منفی) بدون رقم اعشار؛ از ۰ تا ۷/۹۲۲۸۱۶۲۵۱۴۲۶۴۳۳۷۵۹۳۵۴۳۹۵۰۳۳۵ با بیست و هشت رقم اعشار، کوچکترین عددی که می‌تواند نمایش دهد ۱.....۰/۰ (+ و -) است.
double	Double	۸ بایت	از ۱/۷۹۷۶۹۳۱۳۴۸۶۲۳۱۵۷۰ * E-۳۲۴ تا ۱/۹۴۰.۶۵۶۴۵۸۴۱۲۴۶۵۴۴ * E-۳۲۴ برای اعداد منفی و ۴/۹۴۰.۶۵۶۴۵۸۴۱۲۴۶۵۴۴ * E-۳۲۴ تا ۱/۷۹۷۶۹۳۱۳۴۸۶۲۳۱۵۷۰ * E-۳۰۸ برای اعداد مثبت.
int	Int32	۴ بایت	۲۱۴۷۴۸۳۶۴۸ - تا ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۸
long	Int64	۸ بایت	۹۲۲۳۳۷۲۰.۳۶۸۸۵۴۷۷۵۸۰.۷ - تا ۹۲۲۳۳۷۲۰.۳۶۸۸۵۴۷۷۵۸۰.۸
Object	Object	۴ بایت	هر نوع داده‌ای که بتواند در شیئی ای از نوع ذخیره شود.
sbyte	Sbyte	۱ بایت	۱۲۸ - تا -۱۲۸
short	Int16	۲ بایت	۳۲۷۶۷ - تا -۳۲۷۶۸
string	String	بستگی دارد	از ۰ تا تقریباً ۲ بیلیون کاراکتر یونیکد

۰ تا ۴۲۹۴۹۶۷۲۹۵ بدون علامت	۴ بایت	UInt32	uint
۰ تا ۱۸۴۴۶۷۴۴۰۷۳۷۰۹۵۵۱۶۱۵ بدون علامت	۸ بایت	UInt64	ulong
۰ تا ۶۵۵۳۵ بدون علامت	۲ بایت	UInt16	ushort

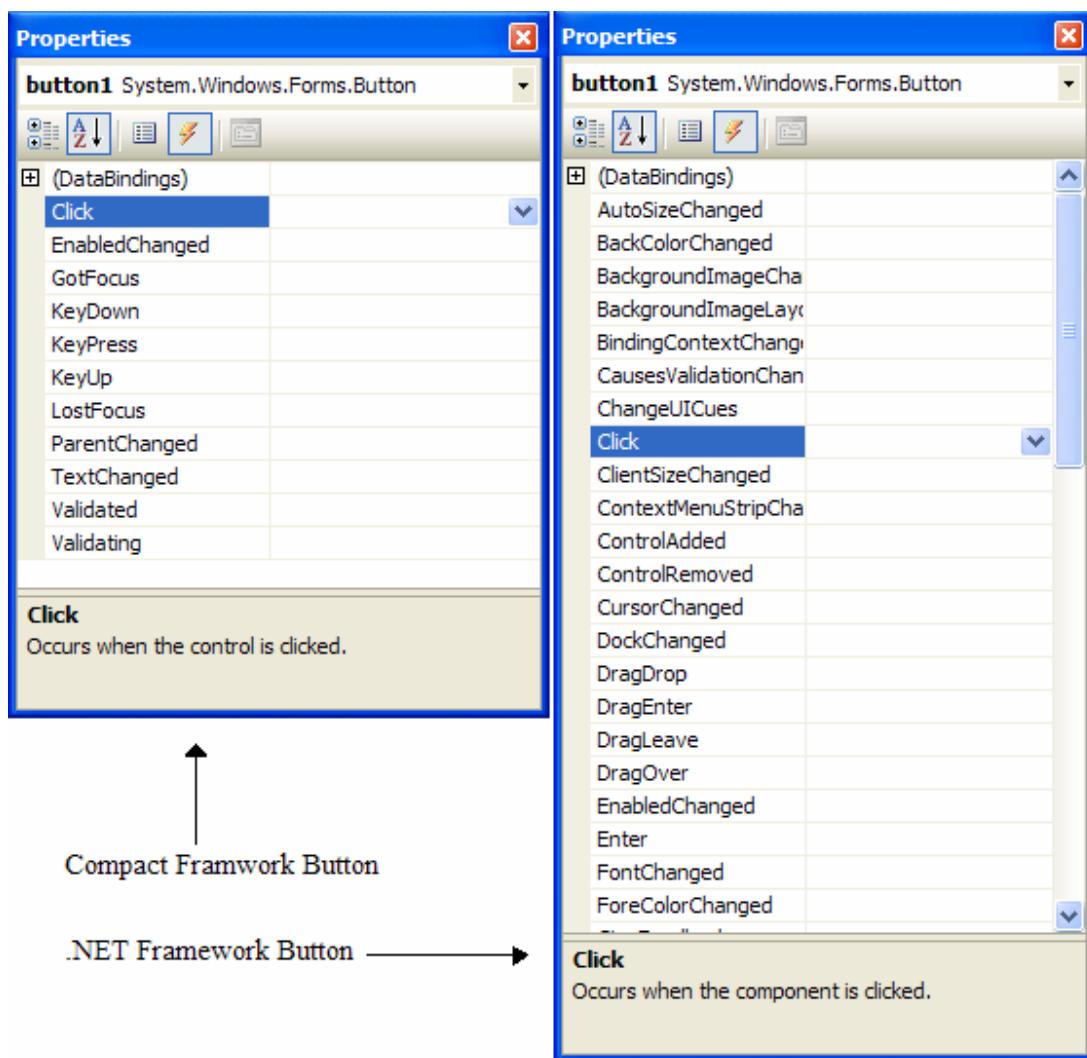
کلاس‌های موجود در **Compact Framework**

کلاس‌هایی که در CF وجود دارند، زیر مجموعه‌ای از کلاس‌های هستند که در چارچوب .NET. با آنها آشنا شدیم به همراه تعدادی کلاس دیگر که معمولاً در برنامه‌های مربوط به کامپیوترهای عادی از آنها استفاده نمی‌شود. چارچوب CF در حدود ۱۲ درصد کلاس‌های موجود در چارچوب .NET. را شامل می‌شود. احتمالاً با همین جمله متوجه شده اید که تا چه اندازه از کارایی کلاس‌هایی که در .NET. وجود دارد در CF حذف شده است. به شکل ۱-۲۲ نگاه کنید. این شکل خصیصهای مربوط به کنترل Label در یک برنامه‌ی معمولی را به همراه خصیصهای مربوط به کنترل Label در یک برنامه‌ی دستگاه‌های هوشمند نمایش می‌دهد. مشاهده می‌کنید که بسیاری از خصیصهای موجود حذف شده اند و قابل استفاده نیستند.

شکل ۱-۲۲

دو قسمت دیگر که در کلاس‌های CF به شدت کاهش پیدا کرده اند نسخه‌های سریار گذاری شده از متدها و همچنین رویدادهای موجود برای کنترل‌ها است. شکل ۱-۲۲ لیست رویدادهای موجود برای کنترل Button در هر دو نوع برنامه را نشان می‌دهد. در یک برنامه‌ی عادی که در سمت راست نشان داده شده است، تعداد رویدادهای بسیاری است که نمی‌توان همه‌ی آنها را در یک صفحه مشاهده کرد. اما در یک برنامه‌ی CF که در سمت چپ نشان داده شده است تعداد رویدادها بسیار کمتر است.

شکل ۲-۲۲

بر اساس اندازه‌ی کلاس‌های موجود در CF می‌توان حدس زد که چیزی در حدود ۷۵ درصد نسخه‌های سریار گذاری شده از متدهای مختلف نیز حذف شده‌اند. به عنوان مثال کلاس System.IO.FileStream در چارچوب .NET دارای ۱۴ متد سازنده است، اما این کلاس در CF فقط ۵ متد سازنده دارد. در لیست زیر نام بعضی از کنترل‌ها که به صورت پیش‌فرض در CF وجود دارند و می‌توان برای طراحی برنامه‌های دستگاه‌های هوشمند از آنها استفاده کرد را مشاهده می‌کنید:

نام	نام	نام	نام
ContextMenu	ComboBox	CheckBox	Button
DocumentList	DateTimePicker	DataGridView	DataConnector
ImageList	HScrollBar	DomainUpDown	Splitter

ListBox	LinkLabel	Label	InputPanel
Notification	MonthCalendar	MainMenu	ListView
PicturePox	Panel	OpenFileDialog	NumericUpDown
SaveFileDialog	RichInk	RadioButton	ProgressBar
Timer	TextBox	TabControl	StatusBar
VScrollBar	TreeView	TrackBar	ToolBar
			WebBrowser

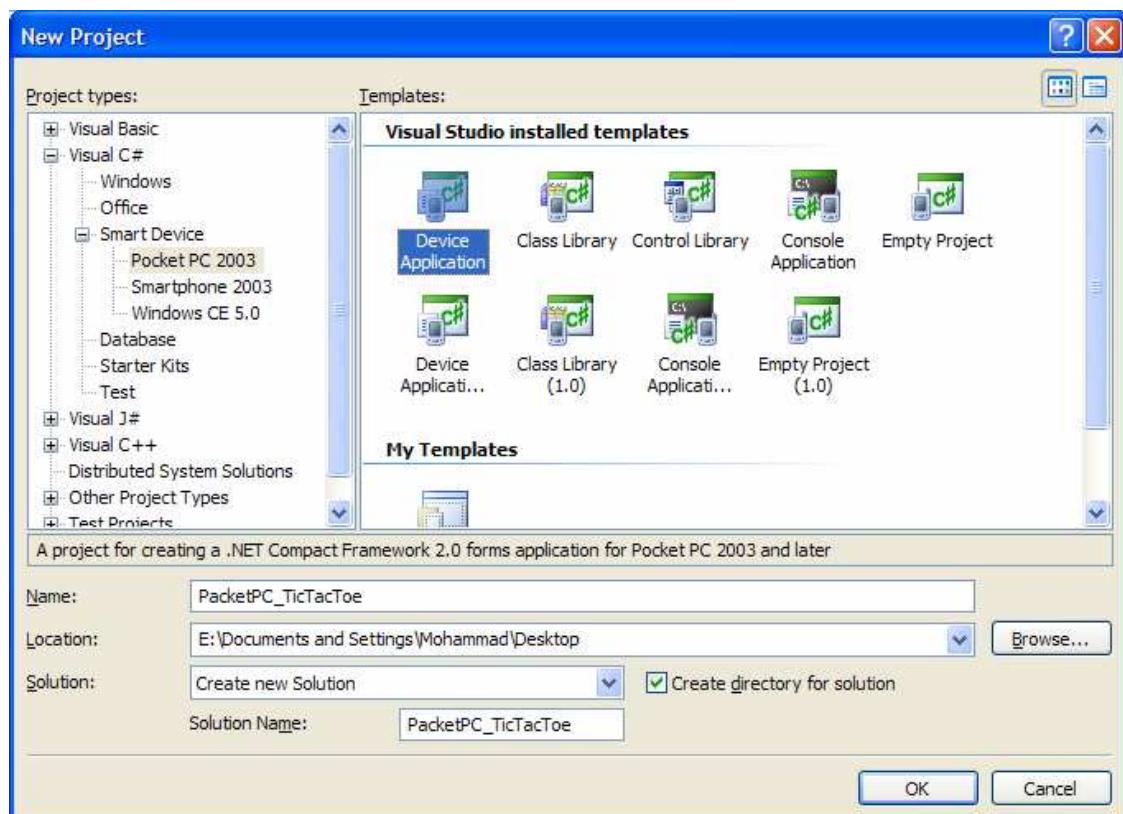
ایجاد یک بازی برای **Pocket PC**

به عنوان اولین برنامه برای دستگاه های هوشمند، در این قسمت یک بازی ساده طراحی خواهیم کرد و سعی خواهیم کرد در طی این برنامه با محیط این نوع دستگاه ها و صفحه نمایش آنها بیشتر آشنا شویم.

امتحان کنید: ایجاد یک بازی

- (۱) در محیط ویژوال استودیو با استفاده از نوار ابزار گزینه‌ی ... File → New Project را انتخاب کنید. به این ترتیب کادر New Project نمایش داده خواهد شد.
- (۲) از قسمت سمت چپ گزینه‌ی Visual C# → Smart Device → Pocket PC را انتخاب کنید. سپس در قسمت سمت راست روی نام Device Application کلیک کنید. نام ۲۰۰۳ را انتخاب کنید. سپس در قسمت سمت راست روی نام Project کلیک کنید. کادر New پروژه را برابر با TicTacToe وارد کرده و روی دکمه‌ی OK کلیک کنید. کادر Project باید مشابه شکل ۳-۲۲ باشد.
- (۳) با کلیک کردن روی دکمه‌ی OK پروژه ایجاد شده و صفحه‌ی همانند یک Pocket PC همانطور که در شکل ۳-۲۲ نشان داده شده است نمایش داده می‌شود. این قسمت محیط طراحی برنامه است. به این ترتیب زمانی که در حال ایجاد برنامه هستید، می‌توانید ظاهر و رابط گرافیکی برنامه‌ی خود را در محیطی کاملاً مشاهده کنید. بنابراین با استفاده از این محیط می‌توانید در هر لحظه مشاهده کنید که کاربر چه محیطی را مشاهده خواهد کرد.
- (۴) برای ایجاد برنامه ابتدا باید ظاهر آن را طراحی کنیم. برای این کار ۱۰ کنترل Button را همانند شکل ۵-۲۲ به فرم برنامه اضافه کنید. سه سطر که در هر یک از آنها سه کنترل Button قرار دارد، قسمت اصلی بازی را تشکیل می‌دهند. خاصیت Size این ۹ کنترل Button را برابر با ۴۰؛ ۴۰ قرار دهید تا فرم برنامه ایجاد شود. برای نام گذاری کنترل‌ها از بالا سمت چپ شروع کرده و به سمت راست حرکت کنید تا ردیف تمام شود. سپس به ردیف بعدی بروید و به همین ترتیب ردیف سوم را نیز طی کنید و نام کنترل‌ها را به ترتیب برابر با btn01، btn00، btn02، btn01، btn02، btn22، btn21، btn20، btn12، btn11، btn10، btn02 مشاهده می‌کنید از سه قسمت تشکیل شده است: قسمت btn که مشخص می‌کند کنترل مورد نظر یک

است، قسمت شماره ردیف (۱ با ۲) و قسمت شماره ستون (۰ با ۱). بنابراین کنترل btn02 در ردیف اول (ردیف صفرم) و ستون سوم (دومین ستون) قرار دارد. به این ترتیب زمانی که از این نامها در کد برنامه استفاده کنید، می‌دانید که در حال کار با کدام کنترل Button در فرم برنامه هستید.

شکل ۳-۲۲

سپس خاصیت Font تمام این کنترل‌ها را برابر با Tahoma, 24PT, Bold قرار دهید. در آخر نیز خاصیت Text تمام آنها را برابر با X و خاصیت Anchor را نیز برابر با None قرار دهید. دکمه‌ی آخر در برنامه نیز مربوط به New Game است. خاصیت Name این کنترل را برابر با btnNewGame و خاصیت btnNewGame را برابر با New Game قرار دهید. در پایین ۹ دکمه‌ی مربوط به بازی نیز یک کنترل Label قرار داده و خاصیت Name آن را با مقدار lblMessage تنظیم کنید. اندازه‌ی کنترل Label را نیز به گونه‌ای تنظیم کنید تا بتواند دو خط متن را نمایش دهد. حال برای تکمیل ظاهر برنامه، خاصیت Text فرم را نیز برابر با Tic Tac Toe قرار دهید.

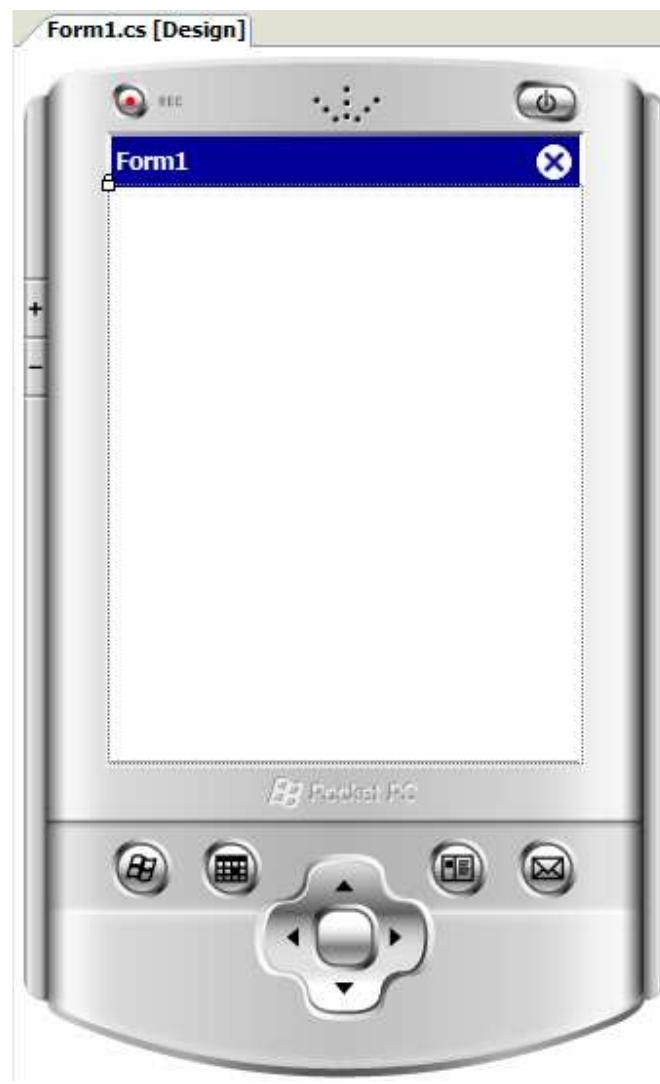
(۵) بر روی کنترل btn00 دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را در این متد وارد کنید:

```
private void btn00_Click(object sender, EventArgs e)
{
    CorrectEnabledState(false);
    Application.DoEvents(); // Allows the screen to refresh
    ((Button)sender).Text = "X";
```

```

if(IsGameOver())
    MessageBox.Show("Game Over");
else
{
    lblMessage.Text = "Computer selecting ...";
    Application.DoEvents(); // Allows the screen to refresh
    ComputerPlay();
    if(IsGameOver())
        MessageBox.Show("Game Over");
    else
    {
        lblMessage.Text = "Select your next position ...";
        CorrectEnabledState();
    }
}
}

```


شكل ٤-٢٢

شکل ۵-۲۲

- ۶) کنترل btn01 را از فرم انتخاب کرده و در پنجره‌ی Properties روی آیکون Events کلیک کرده تا لیست رویدادهای مربوط به این کنترل نمایش داده شود. سپس از این لیست رویداد Click را انتخاب کرده و روی مثلث آبی رنگ مقابل آن کلیک کنید تا لیست متدهایی که می‌توانند برای این رویداد انتخاب شوند نمایش داده شود. مشاهده خواهید کرد که این لیست فقط شامل یک متدهاست به نام btn00_Click. این متده در قسمت قبل برای رویداد Click کنترل btn00 ایجاد کرده بودیم. این متده را انتخاب کنید. سپس همین مراحل را برای هفت کنترل Button باقی مانده (کنترلهای btn22 تا btn02) تکرار کنید.
- ۷) در قسمت طراحی فرم برنامه‌ی F7 را فشار داده تا وارد قسمت کد مربوط به کلاس Form1 شوید. سپس کد مشخص شده در زیر را در این کلاس وارد کنید:

```
// Get the game ready to start again
void ResetGame()
{
    // Loop through the board controls and set them to ""
}
```

```

foreach(Control ctrl in this.Controls)
{
    if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
       ctrl.Name != "btnNewGame")
    {
        ctrl.Text = String.Empty;
    }
}

lblMessage.Text = String.Empty;
//Enable the board buttons
CorrectEnabledState(true);
}

private void CorrectEnabledState(Boolean ButtonEnabledState)
{
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
        {
            ctrl.Enabled = ButtonEnabledState;
        }
    }
}

private void CorrectEnabledState()
{
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
        {
            if(ctrl.Text == String.Empty)
                ctrl.Enabled = true;
            else
                ctrl.Enabled = false;
        }
    }
}

void ComputerPlay()
{
    Random RandomGenerator = new Random();
    int intRandom;
    int intCount = 0;

    intRandom = RandomGenerator.Next(20, 100);
    while (intCount < intRandom)
    {
        foreach (Control ctrl in this.Controls)
        {
            if (ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
                ctrl.Name != "btnNewGame")
            {
                if (ctrl.Text == String.Empty)
                {

```

```

        intCount += 1;
        if (intCount == intRandom)
        {
            ctrl.Text = "O";
            ctrl.Enabled = false;
            break;
        }
    }
}
}

void Winner(String strWinner)
{
    String strMessage;
    if(strWinner == "X")
        strMessage = "You win!!";
    else if(strWinner == "O")
        strMessage = "Computer wins!!";
    else
        strMessage = strWinner;

    lblMessage.Text = strMessage;
}

Boolean IsGameOver()
{
    if(btn00.Text == btn01.Text && btn01.Text == btn02.Text &&
       btn02.Text != String.Empty )
    {
        // Winner on top Row
        Winner(btn00.Text);
        return true;
    }
    if(btn10.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn12.Text &&
       btn12.Text != String.Empty )
    {
        // Winner on middle Row
        Winner(btn10.Text);
        return true;
    }
    if(btn20.Text == btn21.Text && btn21.Text == btn22.Text &&
       btn22.Text != String.Empty )
    {
        // Winner on bottom Row
        Winner(btn20.Text);
        return true;
    }
    if(btn00.Text == btn10.Text && btn10.Text == btn20.Text &&
       btn20.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on first column
        Winner(btn00.Text);
        return true;
    }
    if(btn01.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn21.Text &&

```

```

        btn21.Text != String.Empty)
{
    // Winner on second column
    Winner(btn01.Text);
    return true;
}
if(btn02.Text == btn12.Text && btn12.Text == btn22.Text &&
    btn22.Text != String.Empty)
{
    // Winner on third column
    Winner(btn02.Text);
    return true;
}
if(btn00.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn22.Text &&
    btn22.Text != String.Empty)
{
    // Winner on diagonal top left to bottom right
    Winner(btn00.Text);
    return true;
}
if(btn20.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn02.Text &&
    btn02.Text != String.Empty)
{
    // Winner on diagonal bottom left to top right
    Winner(btn20.Text);
    return true;
}
// Test for a tie, all square full
int intOpenings = 0;
foreach(Control ctrl in this.Controls)
{
    if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
        ctrl.Name != "btnNewGame")
        if(ctrl.Text == String.Empty)
            intOpenings = intOpenings + 1;
}
if(intOpenings == 0)
{
    Winner("It's a tie.");
    return true;
}
return false;
}

```

(۸) به قسمت طراحی فرم برنامه برگشته و روی کنترل btnNewGame دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Click این کنترل ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به آن اضافه کنید:

```

private void btnNewGame_Click(object sender, EventArgs e)
{
    ResetGame();
}

```

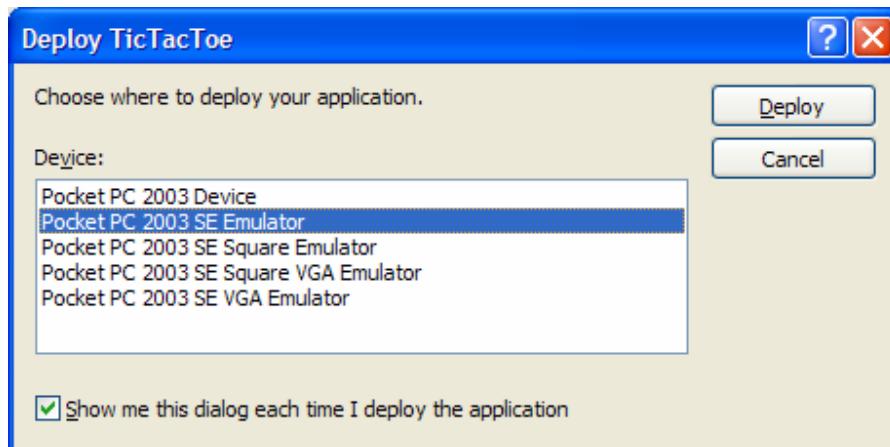
(۹) مجدداً به قسمت طراحی فرم برگشته و روی فرم برنامه دو بار کلیک کنید تا متد مربوط به رویداد Load آن ایجاد شود. سپس کد مشخص شده در زیر را به این متد اضافه کنید:

```

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    CorrectEnabledState(false);
    lblMessage.Text = "Click new game to begin.";
}

```

(۱۰) کلید F5 را فشار دهید تا برنامه اجرا شود و بتوانیم عملکرد آن را تست کنیم. به این ترتیب ابتدا کادر Deploy همانند شکل ۶-۲۲ نشان داده می شود و از شما می خواهد که چگونگی توزیع این برنامه را مشخص کنید. از این لیست Pocket PC 2003 SE Emulator را مشخص کرده و دکمه *i* Deploy را فشار دهید. باید مقداری صبر کنید تا اجرای برنامه آغاز شود.

شکل ۶-۲۲

- (۱۱) با اجرای برنامه یک شبیه ساز Pocket PC نشان داده شده و برنامه *i* شما نیز در آن اجرا می شود. برای آغاز برنامه باید مقداری صبر کنید.
 (۱۲) با اجرا شدن برنامه می توانید روی دکمه *i* New Game کلیک کرده و در مقابل کامپیوتر بازی کنید. البته شکست دادن این برنامه بسیار ساده است، زیرا اعداد خود را به صورت تصادفی انتخاب می کند.

چگونه کار می کند؟

با تکمیل این برنامه مقداری با برنامه نویسی برای دستگاه های هوشمند آشنا شدید و مشاهده کردید که این نوع برنامه ها نیز تفاوت چندانی با برنامه هایی که در فصول قبلی می نوشتمیم ندارد. اولین موردی که در این نوع برنامه ها ممکن است توجه شما را جلب کرده باشد، اندازه *i* صفحه نمایش است. صفحه نمایش این دستگاه ها بسیار محدود است، بنابراین طراحی برنامه ها در آن کمی مشکل تر از برنامه های معمولی است. در این برنامه نیز همانند برنامه های عادی دیگر، از طراحی ظاهر و رابط برنامه شروع کرده و کنترلهای مورد نیاز را در فرم قرار دادیم، با تمام خاصیت هایی که در این قسمت از آنها استفاده کردیم در برنامه های ویندوزی قبلی آشنا شده اید، بنابراین نباید در طراحی رابط گرافیکی این برنامه مشکلی داشته باشید.

در این برنامه غالب کارها به وسیله‌ی کد انجام می‌شود و همانطور که مشاهده می‌کنید کدی هم که برای این کارها نوشته‌ایم، مشابه کدی است که در برنامه‌های قبلی در این کتاب استفاده می‌کردیم. این کد از چندین تابع و چندین زیر برنامه تشکیل شده است که با فراخوانی یکدیگر در موقع لزوم، کارهای لازم را در برنامه انجام نمی‌دهند. بنابراین در فهم کد برنامه نیز نباید مشکلی داشته باشید. در این برنامه نیز مانند برنامه‌های قبلی از ابتدا شروع کرده و متد‌ها را یکی یکی برسی می‌کنیم تا با نحوه عملکرد برنامه بهتر آشنا شویم.

قبل از شروع هر بازی و یا بعد از اینکه هر بازی به اتمام رسید، به روشی نیاز دارید که بتوانید کنترل‌های موجود در فرم را برای مرتبه‌ی بعدی آماده کنید. برای این کار متدی به نام `ResetGame` ایجاد می‌کنیم. وظیفه‌ی این متد این است که در بین کنترل‌های موجود در فرم حرکت کرده و اگر نوع کنترل برابر با `Button` بوده و نیز جزوی از دکمه‌های مربوط به بازی بود، خاصیت `Text` آن را برابر با رشته‌ی تهی (`String.Empty`) قرار دهد. بعد از اینکه متن روی تمام کنترل‌های `Button` را تنظیم کرد، خاصیت `Text` کنترل `Label` را نیز پاک کرده و سپس تمام کنترل‌های `Button` موجود در فرم را فعال کند.

```
// Get the game ready to start again
void ResetGame()
{
    // Loop through the board controls and set them to ""
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
        {
            ctrl.Text = String.Empty;
        }
    }

    lblMessage.Text = String.Empty;
    //Enable the board buttons
    CorrectEnabledState(true);
}
```

سپس دو نسخه‌ی مختلف از متد `CorrectEnabledState` ایجاد می‌کنیم. هنگامی که برای فراخوانی این متد از یک پارامتر `Boolean` استفاده کنید، این متد خاصیت `Enabled` تمام ۹ کنترل `Button` مربوط به بازی را برابر با پارامتر مشخص شده به وسیله‌ی شما قرار می‌دهد. متد دیگر پارامتری دریافت نمی‌کند، بلکه در بین دکمه‌های مربوط به بازی حرکت می‌کند. اگر خاصیت `Text` این دکمه‌ها برابر با `String.Empty` بود مقدار آن را برابر با `true` قرار داده، در غیر این صورت این مقدار را برابر با `false` قرار می‌دهد.

```
private void CorrectEnabledState(Boolean ButtonEnabledState)
{
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
        {
            ctrl.Enabled = ButtonEnabledState;
        }
    }
}
```

```
private void CorrectEnabledState()
{
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
        {
            if(ctrl.Text == String.Empty)
                ctrl.Enabled = true;
            else
                ctrl.Enabled = false;
        }
    }
}
```

یک متدهای متفاوت برای ایجاد مجموعه ای از اعداد تصادفی در پایتون وجود دارد. متد `randint()` که در مقاله قبلی معرفی شد، یک عدد تصادفی بین دو عدد مشخص شده را تولید می‌کند. اگر می‌خواهیم یک مجموعه از اعداد تصادفی باشد، باید از متد `randrange()` استفاده کنیم. این متد از دو عدد مشخص شده (شروع و پایان) یک عدد تصادفی بین آنها را تولید می‌کند. مثلاً اگر `randrange(1, 10)` را اجرا کنیم، یک عدد تصادفی بین ۱ و ۹ را دریافت خواهیم کرد.

```
void ComputerPlay()
{
    Random RandomGenerator = new Random();
    int intRandom;
    int intCount = 0;

    intRandom = RandomGenerator.Next(20, 100);
    while (intCount < intRandom)
    {
        foreach (Control ctrl in this.Controls)
        {
            if (ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
                ctrl.Name != "btnNewGame")
            {
                if (ctrl.Text == String.Empty)
                {
                    intCount += 1;
                    if (intCount == intRandom)
                    {
                        ctrl.Text = "O";
                        ctrl.Enabled = false;
                        break;
                    }
                }
            }
        }
    }
}
```

با کلیک روی هر یک از مربع های موجود در صفحه، متده `btn00_Click` فراخوانی می شود، زیرا هنگام طراحی فرم رویداد `Click` دیگر کنترل ها را نیز برابر با این متده قرار دادیم. بنابراین با کلیک کردن روی هر کدام از این مربع ها در فرم همین متده `Click` اجرا می شود.

فراخوانی می شود. این متدها تمام مربع های درون بازی را غیرفعال می کرده و سپس متدهای DoEvents از کلاس Application را فراخوانی می کند تا برنامه بتواند تمام رویدادهای فراخوانی شده را به اتمام برساند. با انجام این کار از کلیک کردن کاربر روی دو دکمه، قبل از اینکه کامپیوتر حرکتی را انجام دهد جلوگیری خواهیم کرد. اگر این خطوط را حذف کنید، هنگام بازی می توانید به سرعت روی سه دکمه کلیک کنید بدون اینکه کامپیوتر بتواند انتخابی را انجام دهد و به این ترتیب به سادگی بازی را ببیرید. سپس با استفاده از پارامتر sender کنترلی که باعث شده است این متدهای DoEvents شود را بدست آورده و آن را به شیئ ای از نوع Button تبدیل می کنیم، زیرا هم اکنون این شیئ از نوع Object است. سپس خاصیت Text این کنترل را با مقدار X تنظیم می کنیم. بعد از اینکه انتخاب شما صورت گرفت، صفحه برای اینکه مشخص شود آیا برنده ای وجود دارد یا نه بررسی خواهد شد. اگر برنده ای وجود نداشته باشد، کامپیوتر انتخابی را انجام خواهد داد و مجدداً صفحه برای مشخص شدن برنده بررسی می شود. در صورت که باز هم برنده ای نداشته باشیم، به شما اجازه داده می شود تا روی دکمه ای دیگر کلیک کنید:

```
private void btn00_Click(object sender, EventArgs e)
{
    CorrectEnabledState(false);
    Application.DoEvents(); // Allows the screen to refresh
    ((Button)sender).Text = "X";
    if(IsGameOver())
        MessageBox.Show("Game Over");
    else
    {
        lblMessage.Text = "Computer selecting ...";
        Application.DoEvents(); // Allows the screen to refresh
        ComputerPlay();
        if(IsGameOver())
            MessageBox.Show("Game Over");
        else
        {
            lblMessage.Text = "Select your next position ...";
            CorrectEnabledState();
        }
    }
}
```

هنگامی که یکی از طرفین به عنوان برنده مشخص شده و متن مناسبی در صفحه نمایش داده می شود:

```
void Winner(String strWinner)
{
    String strMessage;
    if(strWinner == "X")
        strMessage = "You win!!";
    else if(strWinner == "O")
        strMessage = "Computer wins!!";
    else
        strMessage = strWinner;

    lblMessage.Text = strMessage;
}
```

بعد از اینکه هر حرکت صورت گرفت، متد `IsGameOver` فراخوانی می شود تا مشخص شود که آیا برنده ای به وجود آمده است یا نه. در این متد تمام حالتهايی که می تواند باعث برنده شدن هر یک از بازی کنندگان شود بررسی می شود. اگر سه مربع متواالی به دنبال هم برای یک طرف بازی باشند، متد `Winner` فراخوانی شده و مقدار `true` به عنوان نتیجه یتابع برگشته می شود. اگر هیچ برنده ای پیدا نشود، متد مربع های موجود در بازی را بررسی می کند تا مشخص شود آیا بازی تمام شده است یا نه. اگر تمام مربع ها پر شده بود، بازی مساوی اعلام می شود.

```
Boolean IsGameOver()
{
    if(btn00.Text == btn01.Text && btn01.Text == btn02.Text &&
       btn02.Text != String.Empty )
    {
        // Winner on top Row
        Winner(btn00.Text);
        return true;
    }
    if(btn10.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn12.Text &&
       btn12.Text != String.Empty )
    {
        // Winner on middle Row
        Winner(btn10.Text);
        return true;
    }
    if(btn20.Text == btn21.Text && btn21.Text == btn22.Text &&
       btn22.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on bottom Row
        Winner(btn20.Text);
        return true;
    }
    if(btn00.Text == btn10.Text && btn10.Text == btn20.Text &&
       btn20.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on first column
        Winner(btn00.Text);
        return true;
    }
    if(btn01.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn21.Text &&
       btn21.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on second column
        Winner(btn01.Text);
        return true;
    }
    if(btn02.Text == btn12.Text && btn12.Text == btn22.Text &&
       btn22.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on third column
        Winner(btn02.Text);
        return true;
    }
    if(btn00.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn22.Text &&
       btn22.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on diagonal top left to bottom right
    }
}
```

```

        Winner(btn00.Text);
        return true;
    }
    if(btn20.Text == btn11.Text && btn11.Text == btn02.Text &&
       btn02.Text != String.Empty)
    {
        // Winner on diagonal bottom left to top right
        Winner(btn20.Text);
        return true;
    }
    // Test for a tie, all square full
    int intOpenings = 0;
    foreach(Control ctrl in this.Controls)
    {
        if(ctrl.GetType() == typeof(Button) &&
           ctrl.Name != "btnNewGame")
            if(ctrl.Text == String.Empty)
                intOpenings = intOpenings + 1;
    }
    if(intOpenings == 0)
    {
        Winner("It's a tie.");
        return true;
    }
    return false;
}

```

بقيه ی کدی که در اين برنامه نوشته شده است مربوط به رويداد Click فرم و رويداد Load کتترل است. هنگامی که فرم بار گذاري می شود، با فراخوانی متده CorrectEnabledState تمام دکمه های بازی را غيرفعال می کنيم. به اين ترتيب کاربر برای شروع بازی مجبور است روی دکمه New Game کلیک کند. اين دکمه نيز متده ResetGame را فراخوانی می کند تا بازی آغاز شود.

```

private void btnNewGame_Click(object sender, EventArgs e)
{
    ResetGame();
}

private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    CorrectEnabledState(false);
    lblMessage.Text = "Click new game to begin.";
}

```

نتیجه:

ويندوز استوديو ۲۰۰۵ به همراه Compact Framework باعث شده است که برنامه نويسي برای دستگاه های هوشمند تا حد زیادی مشابه برنامه نويسي تحت ويندوز باشد. يکی از دلایلی هم که باعث شده است سیستم عامل ویندوز بيش از دیگر سیستم عاملها برای دستگاه های PDA استفاده شود در اين است که همانطور که مشاهده کردید طراحی برنامه ها برای اين سیستم عامل بسیار ساده است.

به علاوه گسترش روز افرون استفاده از این نوع دستگاه ها به همراه سادگی طراحی برنامه برای آنها باعث شده است که شرکتهای نرم افزاری روز به روز بیشتر تمایل داشته باشند که از افرادی مسلط به برنامه نویسی موبایل استفاده کنند. بنابراین بهتر است با یادگیری برنامه نویسی موبایل، از توانایی های خود را در برنامه نویسی روز به روز بیشتر استفاده کنید.

در این فصل با مبانی برنامه نویسی موبایل آشنا شدیم، مشاهده کردید که در این نوع برنامه نویسی از چه چارچوبی استفاده می شود و تفاوت و شباهت این چارچوب با چارچوب .NET در چیست؟ مشاهده کردید که چه کلاسها و متدهای در CF حذف شده اند تا این چارچوب توانسته است با حجمی در حدود ۲۰ درصد چارچوب .NET. مورد استفاده قرار گیرد. در انتهای فصل نیز به عنوان تمرین یک بازی برای موبایل ایجاد کردیم.

در پایان این فیل باید با موارد زیر آشنا شده باشید:

- تفاوت های بین نسخه‌ی کامل چارچوب .NET و نیز چارچوب Compact Framework را درک کنید.
- با استفاده از ActiveSync یک دستگاه PDA را به کامپیوتر شخصی خود متصل کنید.
- برنامه هایی برای دستگاه های موبایل و هوشمند طراحی کنید.
- با استفاده از شبیه ساز درونی ویژوال استودیو، عملکرد برنامه های خود را تست کنید.

تمرین:

در بازی که در این فصل ایجاد کردیم، کامپیوتر یک خانه‌ی تصادفی را انتخاب کرده و آن را پر می‌کند. برای این تمرین می‌خواهیم برنامه را به گونه‌ای تغییر دهیم تا کامپیوتر مقداری هوشمندانه تر عمل کند. متدهی به نام ComputerPlayToWin را به برنامه اضافه کرده و زمانی که نوبت حرکت به کامپیوتر می‌رسد، آن را فراخوانی کنید. این متده را به گونه‌ای بنویسید تا کامپیوتر بتواند با استفاده از آن در بازی پیروز شود.

ضمیمه ۱: ادامه مسیر

حال که توانسته اید مطالب این کتاب را با موفقیت پشت سر بگذارید، باید درک خوبی از نحوه‌ی برنامه‌نویسی با استفاده از ویژوال C# بدست آورده باشید. در تمام مثال‌ها، برنامه‌ها و تمرین‌هایی که در طی این کتاب بررسی کردیم سعی داشتیم که بتوانیم پایه ای قوی در مورد نحوه‌ی برنامه‌نویسی در شما ایجاد کنیم، اما تمام این موارد که مشاهده کردید فقط آغاز مسیر بودند. در حقیقت این کتاب یکی از چندین کتابی است که باید مطالعه کنید تا بتوانید به یک برنامه‌نویس مسلط در ویژوال C# تبدیل شوید. با وجود اینکه تاکنون راه زیادی را طی کرده اید، اما هنوز مسیر بسیار طولانی را در پیش دارید، و احتمالاً باید در این مسیر پاسخ سوالات زیادی را درک کنید.

اما مهمترین سوالی که در این قسمت با آن مواجه هستید این است که بعد از این کتاب چگونه باید مسیر خود را ادامه دهید، و یا به بیان ساده‌تر "بعد از اتمام این کتاب چه کار باید کرد؟".

در این ضمیمه سعی می‌کنم مسیرهایی که می‌توانید بعد از اتمام این کتاب ادامه دهید را بیان کنم. همانطور که ممکن است حدس زده باشید بعد از این کتاب مسیرهای گوناگونی وجود دارند که می‌توانید در آنها به مطالعه پردازید، و این که چه مسیری را ادامه دهید به شما بستگی دارد و اینکه بخواهید در آینده با تخصص در چه زمینه‌ای به کار مشغول شوید. ممکن است بعضی از افراد بخواهند در زمینه‌ی برنامه‌نویسی ویژوال C# تخصص بیشتری کسب کنند و اطلاعات مختصراً هم در زمینه‌های دیگر بدست آورند، بعضی دیگر ممکن است بخواهند در زمینه‌ی برنامه‌نویسی تحت شبکه و ایجاد برنامه‌های مبتنی بر وب فعالیت کنند، بعضی از افراد بخواهند بر روی برنامه‌نویسی گرافیکی تمرکز کنند و ...

خوب، اولین نکته و مهمترین نکته‌ی که در این قسمت باید توجه داشت در این است که بعد از اتمام این کتاب، زیاد با برنامه‌نویسی فاصله نگیرید. اگر مدت زمان طولانی بگذرد و از ویژوال C# استفاده نکنید، به زودی تمام مطالبی که در این کتاب آموخته اید را فراموش خواهید کرد. تنها راه جلوگیری از این فراموشی تمرین در مورد مطالبی است که خوانده اید. برای این کار چندین روش وجود دارد:

- مثال‌ها و تمرین‌هایی که در طی فصلهای این کتاب بررسی شدند را ادامه دهید. سعی کنید ویژگی‌های بیشتری را به این برنامه‌ها اضافه کنید و آنها را تا حد ممکن گسترش دهید. حتی در صورت امکان سعی کنید برنامه‌های فصول مختلف این کتاب را با یکدیگر ترکیب کرده و یک برنامه‌ی کاملتر ایجاد کنید.
- ممکن است ایده‌ی جدیدی در مورد نحوه‌ی نوشتن یکی از برنامه‌های کتاب داشته باشید. خوب، بروید و آن برنامه را به صورتی که در نظر دارید بنویسید.
- سعی کنید اصطلاحات و مفاهیمی که در طی کتاب با آنها آشنا شدیم را به دقت درک کنید. برای این کار حتی اگر لازم است، یک بار دیگر کتاب را از ابتدای خوانید. این کار باعث می‌شود تا فهمهایی از برنامه‌هایی که در ابتدای کتاب ایجاد می‌کردیم و در آن زمان درک درستی از آنها نداشته‌ید را بهتر متوجه شوید.
- تا حد ممکن به خواندن مقالات مختلف در این زمینه پردازید، حتی اگر در ابتدای مطالب زیادی از آنها متوجه نمی‌شوید. اما بعد از مدتی مفهوم اغلب آنها را درک خواهید کرد.
- سعی کنید در مورد مطالبی که خوانده اید با افراد دیگر صحبت کنید. اگر دوستانی دارید که در این زمینه فعالیت می‌کنند، با آنها صحبت کرده و سوالات خود را از آنها بپرسید. اگر هم فردی را در این زمینه نمی‌شناسید، سعی کنید از صحبت کردن با افرادی که در اینترنت هستند و در این زمینه فعالیت می‌کنند استفاده کنید. فوروم‌ها و سایتهاي فارسي و انگلیسي بسیاری در این مورد وجود دارند که می‌توانید از آنها استفاده کنید.
- از سایتهايی که در ادامه‌ی این بخش نام برده شده اند استفاده کنید.

در ادامه‌ی این ضمیمه به معرفی منابع آنلاین و آفلاین موجود در این زمینه خواهیم پرداخت تا راحت‌تر بتوانید تصمیم‌بگیرید که بعد از اتمام این کتاب چگونه برنامه نویسی را ادامه دهید.

منابع آنلاین:

اساساً چندین هزار سایت در اینترنت وجود دارند که در این زمینه مطالبی را ارایه می‌دهند و می‌توانید از آنها برای رفع مشکلات خود استفاده کنید. هر زمان که به مشکلی در این زمینه برخورد کردید، مطمئن باشید افراد بسیاری در اینترنت وجود دارند که به شما برای حل مشکلتان کمک خواهند کرد. این افراد ناشناخته ممکن است افراد مبتدی مانند شما باشند که با مشکلی همانند مشکل شما برخورد کرده باشند، و یا افراد حرفه‌ای و متخصصی باشند که از سطح اطلاعات بالایی برخوردار باشند. این مسئله چیز عجیبی نیست. کافی است درک کنید که هر فردی در هر مرحله‌ای می‌تواند یک مبتدی برای مراحل بالاتر به شمار رود و همچنین هر فردی می‌تواند برای مراحل قبل از خود به عنوان یک متخصص جلوه کند. حتی خود شما نیز می‌توانید در این نوع سایتها به کمک افرادی که تخصص کمتری نسبت به شما دارند پیروزی و مشکلات (هر چند ساده‌ی) آنها را بر طرف کنید. در لیست زیر سعی می‌کنیم مهمترین منابع و سایتهاي اینترنتی موجود را معرفی کنیم. اگر در این سایتها هم نتوانستید مشکلات خود را برطرف کنید، کافی است با استفاده از یک موتور جستجو به دنبال پاسخ خود بگردید. قطعاً به سرعت جواب خود را خواهید یافت.

منابع مایکروسافت:

احتمالاً یکی از مهمترین سایتهاي که به آن مراجعه خواهید کرد، وب سایت شرکت مایکروسافت خواهد بود. این سایت شامل منابع و اطلاعات زیادی در مورد .NET است. همچنین در این سایت گروه‌های خبری زیادی در مورد برنامه نویسی با استفاده از ویژوال C# ۲۰۰۵ وجود دارد. برای دسترسی به این گروه‌های خبری می‌توانید از آدرس زیر استفاده کنید:

<http://communities2.microsoft.com/communities/newsgroups/en-us/default.aspx>

همچنین در این زمینه چندین سایت دیگر که زیر مجموعه‌ی سایت مایکروسافت هستند نیز وجود دارند که مطمئناً اطلاعات مفیدی برای شما خواهند داشت. لیست زیر تعدادی از آنها را معرفی می‌کند:

- سایت ویژوال استودیو ۲۰۰۵:
<http://lab.msdn.microsoft.com/vs2005/>
- مستندات مربوط به ویژوال استودیو ۲۰۰۵:
<http://lab.msdn.microsoft.com/library/>
- کتابخانه‌ی MSDN:
<http://msdn.microsoft.com/library/>
- سایت MSDN:
<http://msdn.microsoft.com>
- سایت منابع قابل دانلود برای .NET:
<http://msdn.microsoft.com/netframework/downloads/>

منابع دیگر:

همانطور که در قسمت قبل نیز گفتیم، چندین هزار سایت در مورد ویژوال C# و ویژوال .NET. .NET و ویژوال C# در این زمینه موجود در سرتاسر دنیا، خبرهای جدید در مورد .NET. و ویژوال C#، مقالات مختلف در این زمینه و ... می‌شوند. اگر در این مورد در اینترنت به جستجو پردازید، تعداد زیادی از سایتها بی‌را پیدا خواهید کرد که در این بازه فعالیت می‌کنند. در این قسمت با سه سایت انگلیسی مهم و همچنین یک سایت فارسی آشنا خواهیم شد.

اولین و مهمترین سایتی که در این باره وجود دارد، سایت www.gotdotnet.com است که یکی از زیر مجموعه‌های سایت مايكروسافت به شمار می‌رود. این سایت دارای قسمتهای مختلفی برای ارسال مقالات در مورد .NET. و زمینه‌های مرتبط به آن است. همچنین این سایت دارای قسمت فوروم و گفتگو در مورد مسائل مربوط به برنامه نویسی در این پلت فرم است. اگر در زمینه‌ی برنامه نویسی مشکلی داشتید، همواره افرادی در این سایت وجود دارند که به شما کمک کنند تا مشکل خود را بروط کنید. حتی ممکن است مشکل شما قبل از این برای فرد دیگری نیز به وجود آمده شده و به وسیله‌ی افرادی رفع شده باشد. بنابراین می‌توانید با جستجو در مطالب این سایت، اطلاعات مورد نیاز خود را بدست آورید.

سایت دیگری که در زمینه‌ی C# وجود دارد، وب سایت www.csharp-corner.com است. این سایت دارای مقالات و نمونه برنامه‌های ارزنده‌ای در مورد مسائل و جنبه‌های مختلف برنامه نویسی به زبان C# است که می‌تواند تأثیر زیادی در یادگیری شما داشته باشد.

وب سایت مهم و مفید دیگری که در این زمینه وجود دارد، سایت www.codeproject.com است. در این سایت دارای بالغ بر یازده هزار مقاله، نمونه برنامه، اخبار و ... است که می‌تواند به شما در یادگیری مطالب جدید در برنامه نویسی C# کمک کند.

وب سایت فارسی برنامه نویس (www.barnamenevis.org)، یکی از سایتهاي تخصصي در زمینه‌ی برنامه نویسی است. این سایت با تالارهای گفتگو برای زمینه‌های مختلف برنامه نویسی و داشتن حدود نوزده هزار کاربر، یکی از بزرگترین سایتهاي تخصصي برنامه نویسی به زبان فارسی به شمار می‌رود. اگر در استفاده از سایتهاي قبلی به علت زبان آنها با مشکل مواجه شدید، این سایت و افرادی که در آن وجود دارند یکی از بهترین گزینه‌ها برای حل مشکل شما محسوب می‌شوند. البته سایتهايی که در این قسمت معرفی شد فقط بخشی از سایتهايی بودند که در این زمینه وجود دارند. بعضی از شما ممکن است ترجیح دهید فقط از این چند سایت استفاده کنید و برخی دیگر نیز ممکن است بخواهید در اینترنت به دنبال سایتهاي دیگری گشته و آنها را به کار ببرید. انتخاب این مورد که از چه سایتي استفاده کنید و برخی دیگر نیز ممکن است بخواهید در اینترنت به دنبال سایتهاي دیگری گشته و تواند نقش به سزايي در سطح یادگيری مطالب و همچنین تنوع آنها داشته باشد.

ضمیمه ۲: برنامه نویسی تجاری و چند لایه در .NET

در معرفی .NET می توان گفت که .NET شامل یک مجموعه جدید از تکنولوژی ها و نیز یک نمونه جدید برای طراحی و توسعه نرم افزار می شود. فقط یک محیط طراحی و توسعه جدید نیست، بلکه یک دنباله‌ی کامل از سرورها و سرویس‌ها است که برای حل مشکلات تجاری امروزه به صورت موازی با یکدیگر کار می‌کنند. در طی فصول این کتاب، با برنامه نویسی تحت .NET و نیز تعدادی از تکنولوژی‌هایی که در آن به کار رفته است آشنا شدیم و آنها را به طور عملی مورد استفاده قرار دادیم. اما در این ضمیمه سعی می‌کنم با نگرشی متفاوت .NET را بررسی کرده و بعد از معرفی آن، دلیل ایجاد و ابداع .NET را بررسی کنم.

به راحتی می‌توان دریافت که پوشش دادن تمام تکنولوژی‌هایی که برای ارائه یک مدل و راه حل در .NET مورد نیاز است حتی در یک کتاب نیز قابل گنجایش نیست. علاوه بر در برداشتن نسخه‌های جدید از تکنولوژی‌های قبلی، چندین تکنولوژی .NET جدید را نیز شامل می‌شود. این مجموعه تکنولوژی‌ها عبارتند از Windows XP، SQL Server و XML Enterprise Services و همچنین تکنولوژی‌های استاندارد مثل SOAP و Enterprise Services

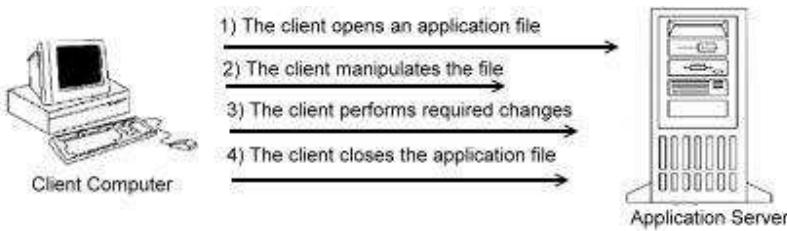
چرا .NET؟

همانند هر تکنولوژی دیگری، .NET نیز باید قبل از اینکه به مورد استفاده قرار گیرد به صورت کامل بررسی شود. بنابراین در این قسمت سعی می‌کنیم با مزایای استفاده از .NET آشنا شویم. در ابتدا نگاه کوتاهی بر مشکلاتی خواهیم داشت که می‌توان با .NET به ارائه راه حل برای آنها پرداخت.

مشکلات تجاری رفع شده توسط .NET.

از بسیاری جهات دنیای کامپیوترهای شخصی با حرکت از حالت محاسبه به صورت مجزا و نیز ایستگاه‌های کاری غیر مرتبط به سوی شبکه‌های کامپیوتری و نیز رابطه‌های سرویس گیرنده/سرویس دهنده دچار تغییراتی شده است. شبکه‌های سرویس دهنده فایل و یا چاپگر راهی را برای به اشتراک گذاری اطلاعات با مدیریت مرکزی فراموش می‌کند. تولد سیستم‌های سرویس گیرنده/سرویس دهنده به کاهش حجم کار از روی سیستم‌های سرویس گیرنده و انتقال آن به سرورها، و نیز افزایش کارایی و قابلیت اعتماد در برنامه‌ها کمک قابل توجهی کرد. در این نوع برنامه‌ها مدیران سیستم نمی‌توانستند به کامپیوترهای سرویس گیرنده برای مدیریت و اداره فایلهای موجود اعتماد کنند، زیرا ممکن بود این کامپیوترها به هر دلیلی از کار بایستند و باعث خرابی داده‌های موجود شوند. بنابراین با استفاده از این سرویس‌ها این اطمینان ایجاد می‌شد که سرویس گیرنده محدود به دریافت و مشاهده‌ی فایلها و استفاده از آنها است و سرورها کارهای اصلی را انجام می‌دهند. این مورد باعث افزایش قابلیت اعتماد به برنامه‌ها می‌شد، زیرا احتمال رخدادن خرابی در آنها به شدت کاهش پیدا می‌کرد.

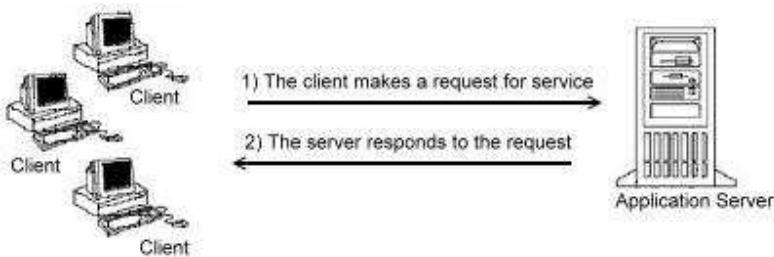
اولین شبکه‌های کامپیوتری شامل سرورهای فایل و چاپگر به همراه یک سیستم متمرکز برای اشتراک اطلاعات و نیز مدیریت شبکه بود (همانند شکل زیر). اما این مدل فقط شامل اشتراک فایل و چاپگر از طریق شبکه بود. برنامه‌ی اصلی در حقیقت به صورت کامل در قسمت سرویس گیرنده عمل کرد و فقط از مزایای مشخصی از سرویس‌های موجود در مدل سرویس گیرنده/سرویس دهنده استفاده می‌کرد.

مدل قدیمی سرویس گیرنده/سرویس دهنده – در این مدل فقط داده ها از سرور دریافت می شد، اما برنامه های اصلی به وسیله سرویس گیرنده کنترل می شد

مشکلات این نوع سیستم های متمن کر شامل مواردی از قبیل فقدان کارایی و یا خرابی و از دست رفتن اطلاعات می شوند. فقدان کارایی به این دلیل بود که برنامه های سمت کاربر باستی تمامی محاسبات مورد نیاز را انجام می دادند. به علت ریسک ثابت و همیشه موجود نا پایداری سرویس گیرنده^۱، پتانسیل خرابی اطلاعات نیز بالا بود. اگر موقع دستکاری فایل بر روی سرور ارتباط سرویس گیرنده از شبکه قطع می شد برنامه یا اطلاعات فایل به راحتی تخریب می شدند.

بنابراین مدل قدیمی را تصحیح کردن و مدلی مانند شکل زیر را ارائه دادند. مدل تصحیح شده ی سرویس گیرنده/سرویس دهنده هرگز به کاربر اجازه نمی داد که به صورت واقعی به اطلاعات یا برنامه ها دسترسی داشته باشد. سرویس گیرنده هیچ تماسی با فایل یا برنامه های مورد استفاده نداشت و این موجب کاهش قابل توجه ریسک از دست رفتن اطلاعات می شد.

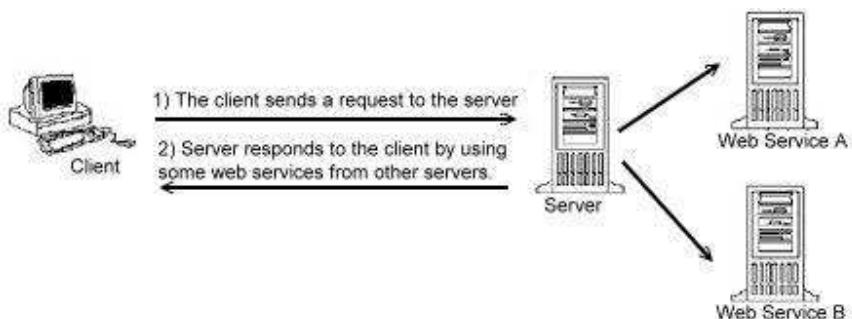
این شکل مدل تصحیح شده ی سرویس گیرنده/سرویس دهنده را نمایش می دهد

امروزه یک سرور تمامی سرویسهای اینترنتی مربوط به برنامه از احراز هویت کاربر تا دسترسی به داده ها را انجام می دهد. این امر مشکلات قابل توجهی را در مقیاس های کوچک ایجاد نمی کند، اما وقتی فراوانی درخواست داده ها از توانایی سرور بانک اطلاعاتی تجاوز کرد و سرور برنامه تقاضا هایی بیشتر از آنچه توانایی پاسخ گویی به آنها دارد را دریافت کرد، مشکلات عمده ای ایجاد می شود. پس این مدل نیز دارای ضعف هایی است که در مدل های بعدی رفع خواهد شد.

و اما در مورد قابلیت اطمینان^۲. اگر هر بخشی از برنامه که در بیشتر حالتها بر روی سرور قرار می گیرد دچار نقص شود، برنامه از کار افتاده و برنامه هایی که در حال کار با برنامه مذکور هستند آسیب می بینند. پس این مدل از نظر پایداری نیز دارای مشکلاتی است. مجموعه تکنولوژی هایی که در .NET وجود دارند شامل عوامل مورد نیاز برای پیاده سازی راه حل های تجاری، از ابزارهای طراحی گرفته تا سرویسهای تحت وب می شود. این مجموعه که باعث افزایش پایداری، قابلیت اعتماد، انعطاف پذیری و قدرت مدیریت می شود، تمام مشکلات مذکور در مدل قبلی را رفع می کند. برای نمونه .NET سرور ها را از این محدودیت که فقط با کاربران در ارتباط باشند رها می کند و به آنها اجازه می دهد که علاوه بر ارتباط با کاربران، با دیگر سرور ها نیز در پشت پرده ارتباط داشته باشد. تعامل سرور ها از طریق وب سرویس های ارائه شده، نمونه خوبی از این زمینه می باشند.

¹ ممکن بود به هر دلیلی سرویس گیرنده ای که کاربر از آن استفاده می کند از شبکه قطع شده و یا متوقف شود.

² Reliability

سرویسی که در کنار کار با سرویس گیرنده با دیگر وب سرویس ها نیز تعامل دارد و از آنها استفاده می کند

کارایی و مقیاس پذیری:

اگر یک سیستم قدرت مقیاس پذیری^۱ نداشته باشد، هیچ راهی برای تهیه برنامه هایی که به تعداد زیادی کاربر به طور همزمان پاسخ دهد نخواهد بود. در حقیقت، در سیستم های سازمان مقیاس هر چه کارایی سیستم مهم باشد، پایداری و مقیاس پذیری آن از اهمیت بیشتری برخوردار خواهد بود.

در تعریف کارایی^۲ سیستم میتوان گفت که این عبارت به تعداد سیکل هایی که یک پردازنده نیاز دارد تا اجرای یک متد را به پایان برساند اطلاق می شود. اما منظور از مقیاس پذیری تعداد کاربرانی است که می توانند به صورت همزمان یک وظیفه خاص را در سرور اجرا کنند. برای مثال تصور کنید که یک متد از برنامه، اطلاعات خواسته شده را با سرعتی شگفت انگیز باز میگرداند. ارزش این متد به علت به کارگیری صد درصد پردازنده است. بنابراین در حالی که کارایی چنین سیستمی خوب است اما مقیاس پذیری آن ضعیف است، زیرا پردازنده تنها یک یا دو کاربر همزمان که درخواست اجرای متد مذکور را دارند را می توانند پشتیبانی کند. مقیاس پذیری یک سیستم کاملاً به معنای درونی برنامه وابسته است.

: .NET مزایای

برای توسعه دهندهان پاسخ به سوال "چرا .NET" در دو گروه مزایای موجود در IDE^۳ مربوط به .NET . و نیز مفهوم .NET . قرار می گیرد.

یک سری از تکنولوژی های موجود در .NET . شامل مجموعه ای از تکنولوژیهایی است که در برقراری ارتباط بین پلت فرم های گوناگون مورد استفاده قرار می گیرد مانند پروتکلهای استانداردی مثل HTTP^۴ و نیز تکنولوژیهایی که به پلت فرم خاصی وابسته نیستند مثل XML^۵. این تکنولوژیها باعث می شود که سیستم های ایجاد شده با .NET . بتوانند با سیستم های قبلی مانند COM^۶ و CORBA^۷ از طریق وب تعامل داشته باشند. به علاوه به علت اینکه توجه به پلت فرم های مقصود نیز هم اکنون رفع شده است، بنابراین برنامه نویسان می توانند از آن لحاظ نگرانی نداشته باشند و روی نیازهای تجاری برنامه تمرکز کنند.

¹ Scalability

² Performance

³ Integrated Development Environment

⁴ Component Object Model

⁵ Common Object Request Broker Architecture

البته باید توجه داشته باشید که.NET. یک هدف در حال تغییر است. اگر چه بسیاری از مواردی که امروزه ما از این تکنولوژی می‌دانیم تغییر نخواهد کرد، اما همانطور که روز به روز تکنولوژیهای جدید تری در حال توسعه هستند، به یقین این موارد به.NET. اضافه شده و یا مواردی از آن حذف خواهند شد.

قبل از پیدایش اینترنت بیشتر برنامه‌ها مبتنی بر چند فرم ویندوزی و بدون ارتباط با جهان خارج بود. اما با پیدایش اینترنت شاهد گسترش روزافزون نرم افزارهای تحت وب و نیز تحت شبکه هستیم که موجب تغییرات بسیاری در دنیای امروزه شده‌اند. در گذشته بیشتر سایتهاي وب شامل صفحات ایستا بودند که با ارائه‌ی چندین صفحه اطلاعات که به یکدیگر لینک شده بودند، نیازهای کاربران را برطرف می‌کردند. اما با گسترش روزافزون اینترنت کاربران نیاز به صفحات پویایی که اطلاعات خاص خودشان را نمایش دهد را روز به روز بیشتر احساس می‌کردند.

پذیرش استانداردهای همگانی:

یکی از مهمترین جنبه‌های.NET. پذیرش استانداردهای صنعتی همگانی توسط مایکروسافت است که XML یکی از مهمترین آنها است. تصور برخی از افراد از این مورد این است که XML پیشرفته‌ترین تکنولوژی عصر حاضر است، که قطعاً این امر برداشتی نادرست است. اما XML یکی از بهترین راههای موجود برای یکپارچه سازی سیستمهای نا متجانس محاسب می‌شود. بزودی تمامی سرورهای مایکروسافت به یک سرور.NET. تبدیل خواهند شد که XML و پلت فرم.NET. را کاملاً پشتیبانی می‌کنند. بنابراین به وسیله پیاده سازی پروتکلهای استاندارد توسط این سرورها، برنامه‌های ارائه شده مبتنی بر سرورهای مایکروسافت قادر تعامل با پلت فرم‌های دیگر را نیز خواهند داشت. در جدول زیر لیستی از سرورهای مایکروسافت و همچنین توضیح کاربرد آنها ذکر شده است.

سرور	شرح
Microsoft Application Center Server 2000	این سرور برنامه‌های مبتنی بر وب را توزیع کرده و همچنین سرورها را به صورت گروهی مدیریت می‌کند.
Microsoft BizTalk Server 2000	پردازش‌های تجاری را پیاده سازی می‌کند و اطلاعات را به وسیله یک رابط استاندارد و پذیرفته شده ارائه می‌دهد.
Microsoft Commerce Server 2000	برای ایجاد برنامه‌های تجارت الکترونیک استفاده می‌شود.
Microsoft Exchange Server 2000	قابلیت انجام میادلات از طریق اینترنت را فراهم می‌کند.
Microsoft Host Integration 2000	تعامل با کامپیوترهای بزرگ را برقرار می‌کند.
Internet Security And Acceleration 2000	به عنوان یک دیوار آتش عمل می‌کند.
Microsoft SQL Server 2000	سرورهای تجزیه و تحلیل و نیز نگه داری بانک اطلاعاتی را ارائه می‌دهد.

سرویس های وب:

یکی از عواملی که ممکن است کاملاً جدید به نظر برسد و ب سرویس ها هستند. وب سرویس ها در حقیقت اصولی هستند که زیرساخت بیشتر استراتژی های .NET را تشکیل می دهند و به جرأت می توان گفت که هدف اصلی از ایجاد .NET به شمار می روند. وب سرویس هایی هستند که به وسیله یک برنامه تحت اینترنت ارائه شده و توسط دیگر وب سرویس ها یا برنامه های سرویس گیرنده استفاده می شوند. وب سرویس ها برپایه ابزارهای استاندارد مثل XML و HTTP تولید می شوند و مستقل از پلت فرم و محیط تولید آنها می باشند. بنابراین برای استفاده از آنها نیازی به .NET نیست. با ترکیب XML و تولید SOAP، .NET یک راه حل قابل اعتماد را برای توسعه برنامه های تحت وب ارائه می دهد. استاندارد SOAP که در حقیقت انتقال داده های XML به وسیله HTTP است، پایه و اساس سرویس های وب محسوب می شود. نه تنها SOAP می تواند از امکانات COM بهره مند شود بلکه قدرت تعامل و استفاده از مزایای استانداردهای دیگری مثل CORBA را نیز دارد.

: Visual Studio.NET ویژگی های محیط توسعه

با وجود اینکه ظاهر VS.NET نسبت به قبل تغییرات قابل ملاحظه ای کرده است، پیشرفت اصلی این برنامه به علت تکنولوژی هایی است که محیط توسعه ی NET بر پایه آنها استوار است. در حقیقت این تکنولوژی ها است که باعث تولید سریع برنامه همراه با پایداری و قابلیت اعتماد محیط های توسعه کلاسیک مانند C++ می شود.

:Common Language Runtime

یکی از مهمترین پیشرفت های ویژوال استودیو اضافه شدن یک محیط مدیریت زمان اجرای مستقل از زبان برنامه نویسی است که CLR نامیده می شود. Common Language Runtime قدرت طراحی به هر زبانی را در یک محیط مدیریت شده می دهد که کمتر دچار نشست حافظه می شود و یا با فراهم آوردن metadata برای کامپوننت ها به آنها اجازه خطایابی و یا امور دیگر را می دهد.

ویژگی های کنترل نسخه ی برنامه ها و یا امنیت آنها در CLR، توزیع برنامه را به صورت یک سرویس بسیار ساده تر می کند. همچنین CLR باعث سادگی و نیز تسريع تولید برنامه های تحت وب نسبت به نسخه های قبلی می شود. در باره ی این قسمت از NET Framework در ضمنیمه ی بعد صحبت شده است.

زبان های برنامه نویسی .NET:

با ظهور .NET. مايكروسافت زبان #C را که ترکیبی از قدرت C++ و راحتی ویژوال بیسیک بود معرفی کرد اما حقیقت در مورد دو زبان اصلی .NET. بدین صورت است که #C و ویژوال بیسیک از لحاظ امکانات بسیار مشابه اند.

تمامی زبان های .NET^۱. یک زیر مجموعه از امکانات CLR را ارائه می دهن، اما سطح پشتیبانی آنها از CLR متفاوت است. برای طراحی بیشتر برنامه ها انتخاب زبان تفاوت چندانی ندارد. اما با وجود قابلیت برنامه نویسی با بیش از ۲۰ زبان در .NET. می توان با در نظر گرفتن اینکه بعضی از آنها برای محاسبات علمی بسیار مناسب اند و بعضی دیگر برای پردازش ورودی/خروجی ایده آل هستند زبان مناسبی را برای نوشتن یک برنامه انتخاب کرد.
نکته: با وجود اینکه C# و VB کاملاً شی گرا هستند اما ممکن است در شرایطی VC++ کارایی بیشتری را ارائه دهد.

:Intermediate Language

این زبان که در .NET. یک زبان سطح میانی محسوب می شود، مستقل از ساختار درونی پردازنده است. تمام کدهای .NET. در ابتدا به این زبان کامپایل می شوند و به علت مستقل بودن این زبان از پردازنده، کامپوننت تولیدی می تواند مستقل از پلت فرم عمل کند. از آنجا که IL نیز دستورالعمل های خود را دارد، کدهای IL قبل از اجرا در هر پلت فرمی باید با استفاده از کامپایلرهای مخصوص آن پلت فرم به صورت دستورهای پردازنده ای محلی در آید که این امر توسط JIT صورت می گیرد.

تکامل برنامه نویسی لایه ای:

یکی از مزایای برنامه نویسی مبتنی بر کامپوننت، توانایی برنامه نویس برای تقسیم عملکرد برنامه به چند کامپوننت قابل مدیریت و عمومی است. این امر باعث استفاده مجدد از کد و انعطاف پذیری برنامه می شود. همچنین یکی از مزایای اصلی این مدل قدرت تقسیم برنامه به چند لایه موازی است به گونه ای که برنامه را بر اساس سرویس های آن به چند بخش منطقی تقسیم می کند.

تعریف:

یک لایه برنامه^۲ به یک قسمت از برنامه که به صورت موازی با دیگر قسمت ها در حال تعامل است گفته می شود. هر لایه ای در حال کار در برنامه، وظیفه خاصی را انجام می دهد. به عبارت دیگر پیاده سازی برنامه های چند لایه عبارت است از تقسیم فیزیکی برنامه به چند قسمت و توزیع هر قسمت بر روی یک سوروی مدل برنامه نویسی لایه ای در حقیقت برای حل بسیاری از مشکلات برنامه های امروزی ایجاد شده است. از این دسته مشکلات می توان از مدیریت متمن کردن، محاسبات توزیع شده، کارایی برنامه ها و مقیاس پذیری آنها نام برد.

مدیریت متمن کردن:

در یک محیط که به صورت متمن کر مداریت می شود، تغییرات موردنظر در یک قسمت مرکزی صورت می گیرند و این تغییرات به سرتاسر سیستم توزیع می شوند. یک سیستم با مدیریت مرکزی از تعداد نقاط محدودیت قابل مدیریت است.

^۱ برای اطلاعات بیشتر در این مورد به بخش "خصوصیات عمومی زبانهای برنامه نویسی" در ضمیمه ای بعد مراجعه کنید.

^۲ Application Tier

برای نمونه MS Application Center 2000، یک ابزار برای توزیع و مدیریت برنامه ها، سیستمی است که از مدیریت مرکز استفاده می کند. Application Center به علت مدیریت گروهی سرورها باعث افزایش مقیاس پذیری و قابلیت اعتماد برنامه ها می شود. قابلیت مهمتر این سیستم در این است که اگر یک برنامه در چند سرور اجرا شود و تمام آن سرورها به وسیله‌ی این سیستم به صورت گروهی مدیریت شود، می‌توان از این سیستم برای مدیریت مرکزی برنامه نیز استفاده کرد.

سیستم‌های مدیریت مرکز، عموماً مدیریت یک گروه از سرورها را به سادگی کنترل یک سرور مستقل انجام می‌دهند و زمانی که یکی از کامپوننت‌های برنامه تغییر کند یا به روز شود، این تغییرات بین تمام سرورهایی که برنامه مذکور را پشتیبانی می‌کند توزیع می‌شود.

محاسبات توزیع شده:

در یک محیط محاسبات توزیع شده، پردازش‌ها بین چند سیستم و حتی در صورت نیاز بین چند منطقه تقسیم می‌شود. هدف اصلی این امر افزایش مقیاس پذیری و کارایی شبکه، افزایش قدرت و تحمل نقص است.

کارایی:

همانطور که ذکر شد منظور از کارایی تعداد سیکل‌های مصرفی برای انجام یک وظیفه خاص است. با وجود اینکه یک وظیفه ممکن است به سرعت انجام شود که این امر حاکی از کارایی قابل قبول برنامه است، اما این کارایی باعث مقیاس پذیری خوب برنامه نمی‌شود. کاربران همیشه کارایی برنامه را در زمان پاسخ‌گویی آن می‌دانند. زمانی که یک برنامه به خوبی مقیاس پذیر نباشد کاربر تصور می‌کنند که برنامه کارایی خوبی ندارد. بنابراین برای یک برنامه نویس درک تفاوت بین کارایی و مقیاس پذیری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

مقیاس پذیری:

همانطور که ذکر شد منظور از مقیاس پذیری تعداد کاربرانی است که می‌توانند یک وظیفه خاص را به صورت همزمان از سیستم درخواست کنند. نکته اصلی در طراحی برنامه‌های مقیاس پذیر، طراحی کامپوننت‌ها به صورتی است که با کمترین مقدار استفاده از منابع، یک وظیفه خاص را اجرا کند. نتیجه‌ی مطلوب برنامه‌ای خواهد بود که به تعداد موردنظر از کاربران، به صورت همزمان و در یک زمان قابل قبول پاسخ دهد.

قواعد و دستورات تجاری:

منظور از قواعد تجاری در حقیقت محدودیت‌هایی است که تجارت موردنظر بر روی یک برنامه اعمال می‌کند. کاربرد این قواعد تجاری بر روی جامعیت و یکپارچگی اطلاعات یک برنامه تأثیر می‌گذارد و عدم اجرای کافی این قواعد موجب تاثیرات منفی برنامه

می شود. با وجود اینکه ممکن است یک راه دقیق برای پیاده سازی این قواعد وجود نداشته باشد، اما همواره راههای قابل قبولی برای اجرای این قواعد به حد کافی وجود دارد.

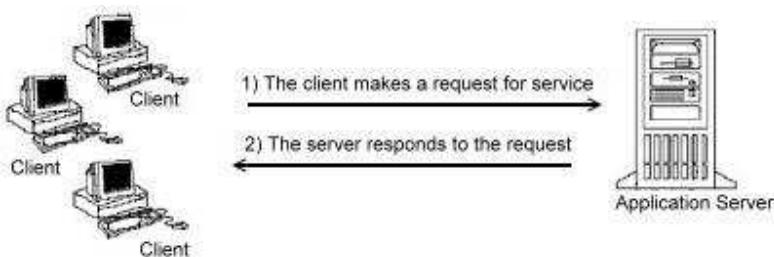
راحتی کاربر:

در دنیایی که در ک بصری یک واقعیت است، صرف زمان و هزینه بر روی برنامه هایی که معماری و قدرت خوبی دارند اما استفاده از آنها مشکل است بی ثمر است. بنابراین حتی اگر یک برنامه کارایی بسیار بالایی داشته باشد و بتواند به طور همزمان به ۱۰۰۰۰ کاربر پاسخ دهد، اما کاربران از استفاده از آن برنامه نفرت داشته باشند، نمی توان آن را یک برنامه ی قابل قبول دانست. با وجود اینکه این مطالب در این قسمت بررسی نمی شود، اما محیط های طراحی .NET. ایجاد برنامه هایی با ظاهر بسیار زیبا را تا حد ممکن برای برنامه نویسان ساده کرده اند.

برنامه های دو لایه:

مدل برنامه نویسی دو لایه عموماً به عنوان مدل سرویس گیرنده/ سرویس دهنده یاد می شود و این دو واژه با یکدیگر معادل اند. در مدل دو لایه، برنامه ی سرویس گیرنده تقاضای اطلاعات یا خدمات را مانند پست الکترونیکی، به یک سرور یا سرویس می دهد. در محیط های سرویس گیرنده/ سرویس دهنده معمولاً پردازش برنامه ها بین سرویس گیرنده و سرویس دهنده تقسیم می شود. برنامه سرویس گیرنده رابط کاربر را نمایش می دهد و اطلاعات لازم را از کاربر دریافت می کند. برنامه سرور هم معمولاً بر اساس اطلاعات دریافت شده از سرویس گیرنده خدمات مناسبی را ارائه می دهد.

شكل زیر یک نمونه از این برنامه ها را نشان می دهد. با این که مدل نمایش داده شده در شکل کاملاً درست است اما در حالت واقعی تعداد کاربرانی که از یک سرور استفاده می کنند بیشتر از چیزی است که در شکل مشاهده می کنید.

مدل دو لایه (سرویس گیرنده/ سرویس دهنده)

مدیریت کد در برنامه های دو لایه:

دو جنبه ی مختلف در مدیریت کد برای محیط های سرویس گیرنده/ سرویس دهنده وجود دارد که عبارت اند از مدیریت کد در قسمت سرویس گیرنده و مدیریت کد در قسمت سرویس دهنده. مدیریت کد در قسمت سرور ها عموماً واضح و روشن است. تا زمانی که سرور مورد نظر عضو یک گروه از سرور ها نیست، توزیع تعییرات اعمال شده بر روی کد فقط در یک قسمت انجام می شود. اما اگر سرور عضو یک گروه از سرور ها باشد، تعییرات به وجود

آمده در کد باید به صورت دستی یا اتوماتیک به تمام سرور ها اعمال شود که معمولاً این امر به وسیله نرم افزارهای مدیریتی کلاسستری سرور ها مانند 2000 MS Application Center انجام می شود.

از سوی دیگر مدیریت کد در بخش سرویس گیرنده عموماً مشکل تر از مدیریت کد در سرور ها است. تمام تغییراتی که در برنامه ایجاد می شوند باید به تمام کامپیوترهای سرویس گیرنده اعمال شود. چنین توزیع هایی که باستی به صورت همزمان صورت گیرند معمولاً به سطح بالایی از هماهنگی و بر اساس کامپیوترهایی که تغییرات را دریافت می کند به یک بسته‌ی قابل توزیع مورد اطمینان نیاز دارند.

توزیع کد در بخش سرویس گیرنده با مشکلات دیگری نیز از قبیل هماهنگی با سرور روبرو است. برای مثال تغییراتی که در برنامه‌ی سرور اعمال می شود نیاز به بروز رسانی برنامه‌های سرویس گیرنده دارد و تا زمانی که تمام برنامه‌های سرویس گیرنده بروز نشود برنامه سرور بدون استفاده می ماند.

کارایی:

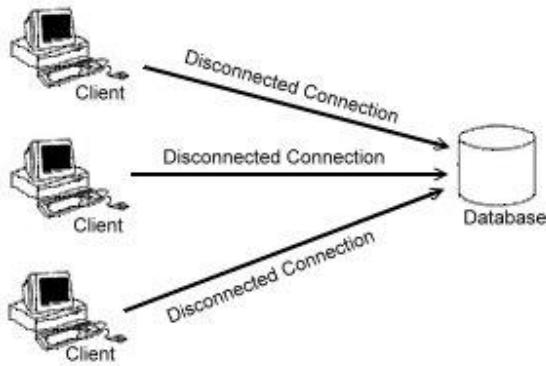
استفاده از مدل سرویس گیرنده/سرویس دهنده بر روی کارایی شبکه نیز تاثیر می گذارد. در این مدل تمام تقاضاهای اطلاعات و خدمات باستی از طریق شبکه بین سرویس دهنده و سرویس گیرنده جا به جا شود و این امر باعث محدودیت در شبکه می شود. این مشکل زمانی که کاربران زیادی در حال استفاده از سیستم باشند بیشتر مشهود خواهد بود.

هنگامی که کارایی شبکه نزول کند، تقاضاهای دریافتی برای خدمات صفت می شوند و وقتی تقاضاهای در حال انتظار افزایش یابد سیستم از کار می افتد. در این حال تنها راه حل قطع کردن تمام کاربران از شبکه، بازگرداندن تمام تراکنش‌ها به حالت قبلی و در بعضی مواقع راه اندازی مجدد سرور است.

بر حسب پروتکل مورد استفاده در شبکه، توزیع برنامه‌های سرویس گیرنده/سرویس دهنده در سطح جهانی غیر ممکن است. زیرا ممکن است برنامه‌ی سرویس گیرنده نیاز داشته باشد در همان شبکه‌ای قرار گیرد که برنامه سرور قرار گرفته است.

دسترسی داده‌ها:

هنگام ارزیابی کارایی، دسترسی به داده‌ها نیز باید مدنظر قرار گیرد. نه تنها بیشتر برنامه‌های سرویس گیرنده نمی دانند که چگونه به سرور بانک اطلاعاتی وصل شوند، بلکه بیشتر آنها احتیاج به یک ارتباط اختصاصی با بانک اطلاعاتی دارند. این مورد که بازای تمام کاربران در حال ارتباط با سرور بانک اطلاعاتی باید یک اتصال فعلی برقرار باشد، چه از نظر هزینه پرداختی برای ارتباط با سرور چه از نظر مدیریت مربوط به اتصالات پرهزینه است. همچنین این اتصالات قابلیت به اشتراک گذاشته شدن بین برنامه‌ها را ندارند که این امر تاثیر منفی بر مقیاس پذیری برنامه دارد.

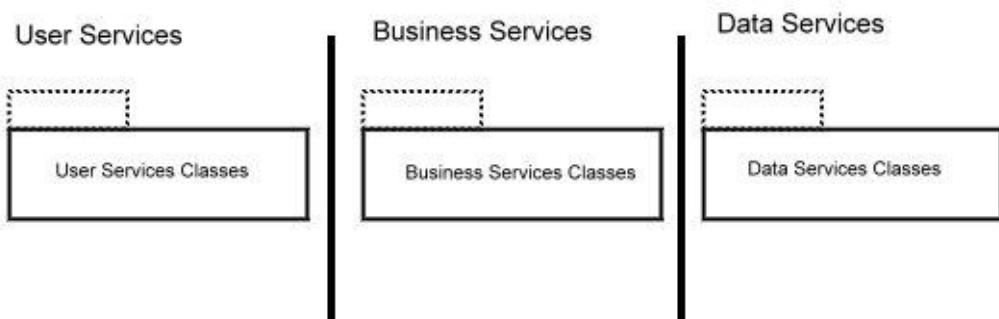
هر سه سرویس گیرنده به اتصال اختصاصی به بانک اطلاعاتی نیاز دارند.

قواعد تجاری:

در مدل دو لایه یا سرویس گیرنده/سرویس دهنده فقط دو قسمت برای ایجاد و اجرای قواعد تجاری وجود دارد: قسمت سرویس گیرنده و قسمت سرور که خدمات بانک اطلاعاتی را ارائه می‌دهد. البته اجرای این قواعد در سمت سرور منطقی تر است زیرا این امر امکان اینکه یک سرویس گیرنده تغییرات جدید را دریافت نکند را رفع می‌کند.

برنامه های سه لایه:

مدل برنامه نویسی سه لایه با تقسیم برنامه های دو لایه به سه قسمت: سرویس های کاربران، سرویس های تجاری و سرویس های اطلاعاتی باعث بهبود برنامه های سرویس گیرنده/سرویس دهنده می‌شود. این تقسیم موجب افزایش مقیاس پذیری و قابلیت اعتماد برنامه می‌شود.

مدل منطقی معماری سه لایه

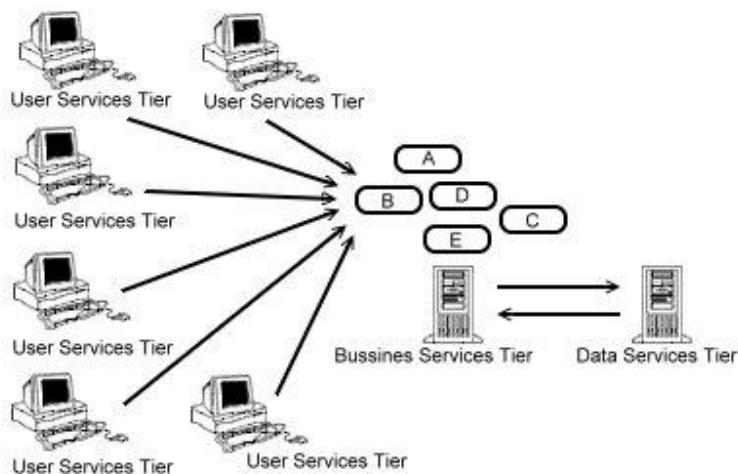
سرویس های کاربران:

لایه سرویس های کاربران که همچنین لایه ارائه دهنده^۱ نیز نامیده می شود از فایل های اجرایی ویندوز یا صفحات وب مثل HTML های دینامیک و یا صفحات ASP تشکیل شده اند. لایه خدمات کاربران در حقیقت لایه ای است که اطلاعات سرور را به کاربر نمایش می دهد و اطلاعات مورد نیاز سرور را از کاربر دریافت می کند. در مدل سه لایه، لایه ارائه دهنده به دانستن ساختار بانک اطلاعاتی و یا هر سرویس دیگری که به وسیله لایه سرویس های اطلاعاتی ارائه می شود احتیاج ندارد.

سرویس های تجاری:

لایه دوم، لایه سرویس های تجاری است. در برنامه های سه لایه، در حقیقت این لایه مسئول چگونگی دسترسی به اطلاعات است. این مسئولیت شامل دریافت تقاضای اطلاعات موردنیاز از طرف لایه سرویس های کاربر، فرستادن آن به لایه ی داده ای و بازگرداندن نتایج درخواست ها به کاربر است. این لایه می تواند، و در بیشتر شرایط باید، قواعد تجاری اعمال شده در برنامه را نگهداری و اجرا کند.

لایه سرویس های تجاری قادر به انجام تمام مواردی است که لایه ارائه دهنده درخواست می کند. با وجود اینکه یکی از مهمترین اهداف این لایه، جداسازی لایه ارائه دهنده از لایه سرویس های اطلاعاتی است اما این لایه کارهای بسیار بیشتری را انجام می دهد. تمام توابع، اعم از محاسباتی و یا وظایف ویژه برنامه، بوسیله این لایه ارائه می شوند. تمام کاربران به واسطه لایه ارائه دهنده به امکانات این لایه دسترسی دارند. این لایه به صورت فیزیکی در یکی از سرورهای موجود در شبکه قرار می گیرد. تمام قواعد تجاری جدید و یا تغییرات اعمال شده در آنها فقط باید در این لایه توزیع شوند، که این امر موجب حذف نیاز به انتشار این قواعد بین کامپیوترهای سرویس گیرنده می شود.

کامپونت های لایه سرویس های تجاری به وسیله تمام سرویس های کاربر استفاده می شوند

سرویس های اطلاعاتی:

^۱ Presentation Layer

لایه سرویس های اطلاعاتی امکان دسترسی به اطلاعات را برای لایه سرویس های تجاری فراهم می کند که این لایه نیز اطلاعات را در اختیار کاربران سرویس گیرنده در لایه سرویس های کاربر قرار می دهد. ADO .NET و سیستم مدیریت بانک اطلاعاتی (DBMS) هر دو در این لایه نگهداری می شوند. ADO .NET راه حل مایکروسافت برای دسترسی اطلاعات در شبکه و MS SQL Server نیز راه حل مایکروسافت برای سیستم های مدیریت بانک اطلاعاتی است. هر دو این موارد دسترسی به اطلاعات را فراهم می کند. ADO .NET روشی را برای دریافت اطلاعات ارائه می دهد و SQL Server موتور بانک اطلاعاتی است که برای نگهداری خود اطلاعات به کار می رود.

مدیریت کد:

مدیریت کد در برنامه های سه لایه بسیار راحت تر از برنامه های دو لایه است و دچار مشکلات کمتری می شود. به دلیل جداسازی منطقی و فیزیکی برنامه دیگر نیازی به یک تیم توسعه برای کل برنامه نیست. طراحان لایه ارائه دهنده می توانند بدون دسترسی به بانک اطلاعاتی به طراحی این لایه بپردازند. برنامه نویسان لایه سرویس های تجاری می توانند از درگیری با لایه ارائه دهنده آزاد شوند و برنامه نویسان بانک اطلاعاتی می توانند بر روی رابطه اطلاعات و یا پیاده سازی قواعد تجاری تمرکز کنند. بواسطه این امر که این لایه ها به طور منطقی مجزا از یکدیگر هستند، هر کدام از آنها می توانند به طور مجزا کامپایل شده و یا مجدد پیکر بندی شوند بدون اینکه بر لایه های دیگر تاثیر بگذارند.

مقیاس پذیری:

در برنامه های سه لایه مقیاس پذیری بسیار بهبود می یابد، زیرا اتصالات بانک اطلاعاتی می توانند بدون آنکه قطع شود از کاربری که به آن نیاز ندارد گرفته شده و برای دیگر کاربران نگه داشته شود. این امر تعداد کاربرانی که می توانند از طریق لایه میانی (لایه سرویس های تجاری) با بانک اطلاعاتی در تماس باشند را افزایش می دهد. همچنین در این نوع معماری پردازش از سمت سرویس گیرنده به لایه سرویس های تجاری انتقال می یابد. کارایی شبکه به علت ارتباط لایه سرویس های تجاری با لایه بانک اطلاعاتی به جای ارتباط لایه سرویس گیرنده با بانک اطلاعاتی نیز افزایش می یابد. در کل مقیاس پذیری در این سیستم ها به واسطه ای دسته بندی لایه سرویس های تجاری و سوروها بانک اطلاعاتی افزایش می یابد.

کامپوننت های تجاری می توانند به وسیله ابزارهای ارائه شده توسط COM+ و یا Enterprise Services در حافظه بارگذاری شوند و تا موقع نیاز در آنجا باقی بمانند. این امر موجب افزایش تعداد کاربرانی می شود که لایه سرویس های تجاری می تواند به آنها پاسخ دهد زیرا زمان مورد نیاز برای بارگذاری کامپوننت های لازم حذف می شود.

قواعد تجاری:

در برنامه های سه لایه قواعد تجاری نباید در لایه ارائه دهنده(لایه کاربر) اعمال شوند. زیرا در این صورت کاربر، به راحتی می تواند از این قواعد عبور کند. علاوه بر این با قرار دادن یک قاعدة تجاری در سمت سرویس گیرنده این عمل باید برای تمامی کامپیوترهای این لایه تکرار شود.

این قواعد می توانند در هر یک از لایه های سرویس های تجاری و یا سرویس های اطلاعاتی قرار داده شوند. زمانی که این قواعد در لایه سرویس های تجاری قرار می گیرند، بایستی اطمینان حاصل شود که کاربران فقط از طریق کامپوننت های این لایه به لایه

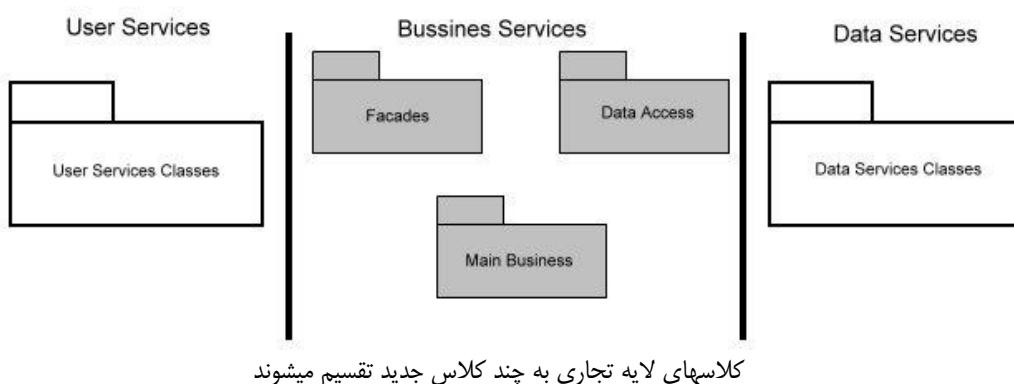
سوم دسترسی دارند و نمی توانند از این لایه عبور کرده و به لایه بانک اطلاعاتی دسترسی پیدا کنند. زیرا در غیر این صورت این قواعد به درستی اجرا نمی شوند، اما زمانی که این قواعد در لایه بانک اطلاعاتی اجرا شدند دیگر کاربران توانایی عبور از آنها را نخواهند داشت.

زبانهای برنامه نویسی از قبیل `VC++` ، `VB.NET` و یا `C#` برای پیاده سازی این قواعد بهینه شده اند. با وجود این، می توان با استفاده از امکاناتی که در برنامه هایی از قبیل `SQL Server` وجود دارد این قواعد را در لایه بانک اطلاعاتی پیاده سازی کرد.

برنامه نویسی چند لایه:

تقسیم بندی یک برنامه به چند لایه، به صورت استراتژیک، می تواند باعث افزایش مقیاس پذیری، کارایی، انعطاف پذیری و قدرت مدیریت شود، این مورد که به هر لایه یک وظیفه خاص داده شود باعث می شود که طراحان آن لایه، بر روی توسعه و پیکربندی وظیفه مشخص شده عمل کنند.

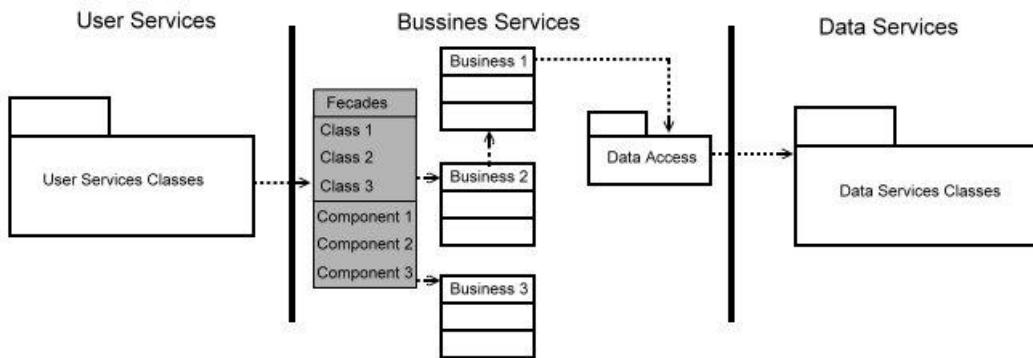
هر برنامه ای که شامل بیش از سه لایه شود، جزء برنامه های چند لایه قرار می گیرد. اما در این بخش منظور از برنامه های چند لایه برنامه های پنج لایه است. این برنامه ها مشابه برنامه های سه لایه هستند ولی در آنها لایه سرویس های تجاری به سه لایه یا سه کلاس دیگر تقسیم می شود که عبارت اند از: کلاس خارجی، کلاس اصلی تجاری و کلاس دسترسی اطلاعات.

کلاس خارجی:

کلاس خارجی^۱ در حقیقت به عنوان یک بافر بین لایه سرویس های کاربر و امکانات ارائه شده توسط لایه سرویس های تجاری برنامه عمل می کند. یکی از مزایای استفاده از این کلاس ها این است که می توان چندین کلاس برای این قسمت تعریف کرد و با استفاده از آنها اطلاعات ایستا را به اطلاعاتی که به سمت سرویس گیرنده فرستاده می شوند اضافه کرد و بدین وسیله به طراحان و برنامه نویسان لایه سرویس های تجاری در تسريع طراحی و توسعه کمک کرد.

^۱ Facades Layer

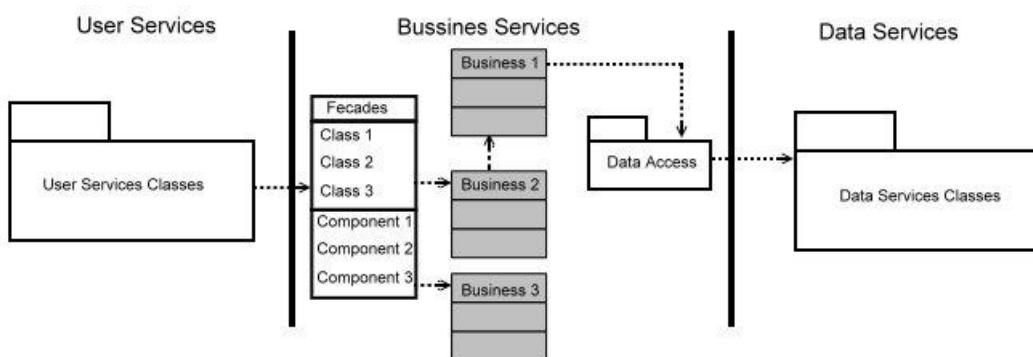

لایه خارجی به عنوان یک بافر برای کامپونت‌ها عمل می‌کند

یکی دیگر از مزایای استفاده از این کلاس‌های خارجی، توانایی از بین بردن پیچیدگی موجود در توابع لایه سرویس‌های تجاری است. کامپونت‌های موجود در لایه سرویس‌های تجاری اغلب به گونه‌ای طراحی می‌شوند که بتوانند به طور عمومی به وسیله چند برنامه مورد استفاده قرار گیرند. همچنین هر کاربر و یا سرویسی از سوی صفحات وب، نیاز به نمونه سازی و یا بارگذاری چندین کامپوننت برای اجرای یک وظیفه خاص دارد. به وسیله کلاس‌های خارجی، کاربر لایه سرویس گیرنده فقط نیاز دارد یک نمونه از کلاس خارجی را شبیه سازی کرده و از پیچیدگی کار در لایه میانی جدا می‌ماند.

کلاس اصلی تجاری:

کلاس اصلی تجاری یا لایه مرحله تجاری^۱، در حقیقت فراهم کننده وظایف اصلی تجاری برنامه است که عبارت اند از: اجرای قواعد تجاری، تضمین کردن کارایی منطق تجاری و فراهم کردن دسترسی به کامپونت‌های اطلاعاتی. به عبارت دیگر این کلاس، هوشمندی واقعی برنامه را ارائه می‌دهد. کلاس‌های خارجی نیز با استفاده از کامپونت‌های این لایه وظیفه موردنظر خود را انجام می‌دهند.

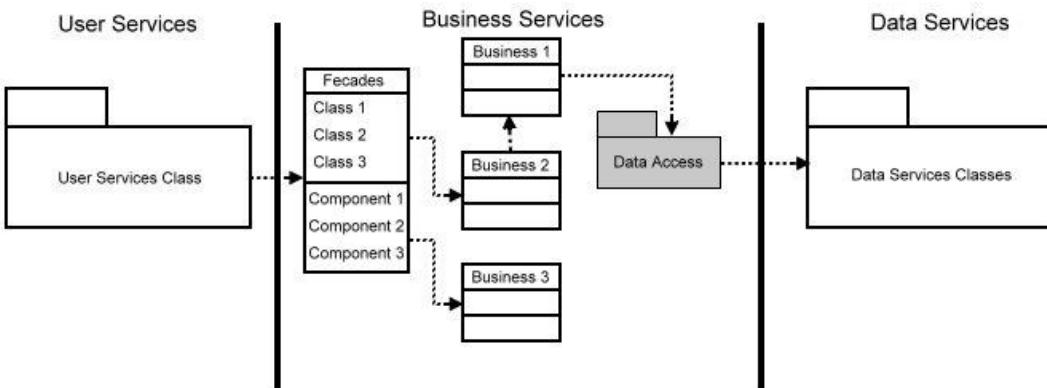
رابطه بین کلاس اصلی تجاری با کلاس‌های خارجی و کلاس‌های دسترسی اطلاعات

¹ Business Level Layer

کامپونت های دسترسی اطلاعات:

کامپونت های دسترسی به اطلاعات یا لایه دسترسی به اطلاعات^۱ امکان استفاده از اطلاعات را برای لایه اصلی تجاری فراهم می کند. در مدل پنج لایه فقط این لایه به ساختار بانک اطلاعاتی دسترسی دارد بنابراین تغییرات در بانک اطلاعاتی فقط نیاز به ایجاد تغییرات در این لایه دارد. قسمت های دیگر این برنامه نیازی به اطلاع از زیر ساخت بانک اطلاعاتی ندارند.

بدون توجه به نوع برنامه استفاده شده در لایه بانک اطلاعاتی، ADO.NET روش پیشنهادی مایکروسافت برای این لایه محسوب می شود. ADO.NET توانایی برقراری ارتباط با انواع منابع اطلاعاتی را از قبیل Oracle Server, SQL Server, Sybase, Word Access, Excel و... را دارد. در طراحی لایه ای عموماً منبع اطلاعاتی، یک سیستم مدیریت بانک اطلاعاتی (DBMS) است که دسترسی به اطلاعات را فراهم می کند. هنگام استفاده از ADO.NET بانک اطلاعاتی این کامپونت های این کلاس برای ایجاد پرس و جو های مختلف استفاده کنند. علاوه بر این استفاده از روش های داخلی سیستم های بانک اطلاعاتی نیز امکان پذیر است. مثلا در SQL Server می توان از پروسیجر های آماده^۲ استفاده کرد که حدود ۴۰ صد سریعتر از روش های دیگر است.

کامپونت های دسترسی اطلاعات برای دریافت و ارسال اطلاعات از لایه سرویس های اطلاعاتی به لایه سرویس های تجاری آماده هستند

سرویس های وب:

یک سرویس وب، یک تابع یا مجموعه ای از توابع است که از طریق اینترنت قابل دسترسی است و از ترکیب XML برای ارائه داده ها و HTTP برای انتقال داده ها بهره می برد. وب سرویس ها نیز مانند کامپونت های COM و یا .NET. توابع خود را برای کاربران عرضه می کنند. استفاده کنندگان این توابع عموماً برنامه های سرویس گیرنده هستند. در نتیجه وب سرویس ها در طراحی لایه ای، به راحتی به عنوان یک لایه الحاقی قابل استفاده اند.

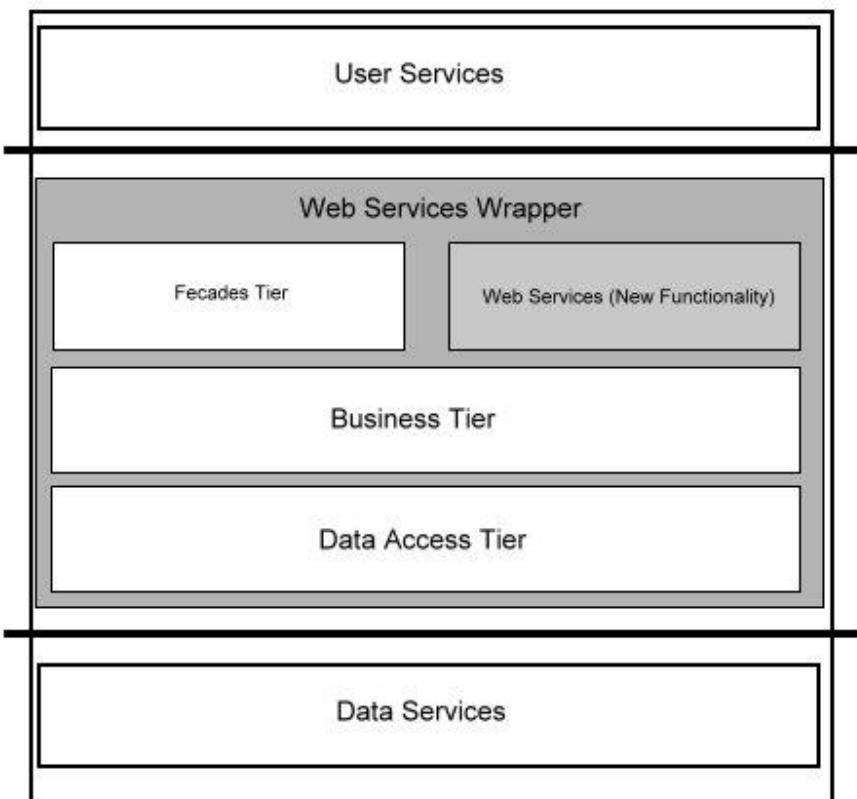
وب سرویس ها این امکان را به یک توسعه گر می دهند که بدون طراحی کامل یک برنامه^۳، توابع و وظایف یک برنامه را برای سرویس گیرنده ارائه دهد. یک طراح برنامه های سرویس گیرنده می تواند در ساخت برنامه خود از امکانات یک یا چند سرویس مبتنی بر وب بهره مند شود.

¹ Data Access Layer
² Stored Procedures

³ زیرا این برنامه ها نیازی به طراحی رابط کاربری ندارند.

مدل لایه وب سرویس ها:

همانند لایه خارجی (کلاس‌های خارجی که پیشتر توضیح داده شد)، وب سرویس ها باعث سادگی استفاده از توابع و نیز کاهش پیچیدگی های لایه میانی برای برنامه های در حال استفاده می شود. به عبارت دیگر برای استفاده از یک وب سرویس در یک برنامه ی چند لایه که دارای لایه های دسترسی اطلاعات، لایه اصلی تجاری و لایه خارجی است، تنها کافی است که توابع مدنظر از لایه خارجی گرفته شده و توسط وب سرویس عرضه شوند و مابقی توابع توسط لایه خارجی قابل دسترسی باشند. شکل زیر یک مدل منطقی از یک وب سرویس را ارائه می دهد که در آن توابعی که توسط لایه خارجی فراهم نشده اند، به وسیله این وب سرویس قابل دسترسی هستند.

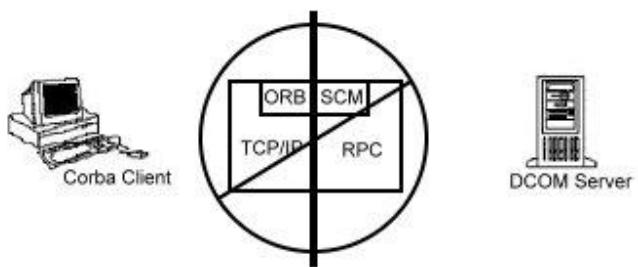
یک وب سرویس میتواند علاوه بر توابعی که در لایه خارجی ارایه میشوند، توابع مکمل را نیز به لایه سرویس گیرنده ارایه کند

چرا وب سرویس ها؟

یکی از اصلی ترین سوالاتی که در این بخش با آن روپرتو هستیم این است که با وجود اینکه می توان از تکنولوژی های قبلی و راه حل های پیشین مایکروسافت همانند DCOM برای دسترسی از راه دور استفاده کرد چه نیازی به وب سرویس ها است؟

دلیل اصلی این امر مستقل بودن وب سرویس ها از پلت فرم است. با وجود اینکه DCOM بسیاری از مشکلات توزیع برنامه ها و نیز مقیاس پذیری آنها را حل می کند، اما وابسته به پلت فرم است. با استفاده از وب سرویس ها و تکنولوژی های استاندارد صنعتی از قبیل XML,HTTP و SOAP می توان علاوه بر بهره مند شدن از تمام امکانات سیستم های قبلی، از قابلیت سازگاری بین پلت فرم های گوناگون نیز استفاده کرد.

سیستم های قدیمی مانند DCOM,RPC و MSMQ ... همگی سعی بر این دارند که پلت فرم را برای ارتباطات اینترنتی ایجاد کنند و با وجود اینکه این موارد در داخل پلت فرم های مایکروسافت موفق بوده اند اما در ارتباط با دیگر پلت فرم ها (همانطور که در شکل نشان داده شده است) با مشکلات زیادی روبرو بودند. با استفاده از وب سرویس ها سعی شده است که عمدۀ مشکلات این ناهماهنگی رفع شود.

ناسازگاری قابلیت استفاده از راه دور بدون پروتکل استاندارد

ضمیمه ۳: معماری پلت فرم .NET Framework

در این ضمیمه سعی شده است که معماری درونی پلت فرم .NET را به صورتی گزرا مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. هدف از این بخش نگاهی سطحی به معماری داخلی .NET Framework. و نیز معرفی تکنولوژی هایی است که این پلت فرم دربر دارد. همچنین در این بخش پروسه تبدیل یک سورس کد به یک برنامه قابل توزیع و روش اجرای آن در سیستم عامل مورد بررسی قرار می گیرد.

کامپایل سورس کد به ماژول های مدیریت شده:

در طراحی یک برنامه، اولین مرحله تعیین نوع برنامه ای است که قصد ایجاد آن را داریم، برای مثال برنامه‌ی تحت وب، برنامه‌ی تحت ویندوز، وب سرویس و یا انواع برنامه‌های دیگری که در .NET می‌توان ایجاد کرد. فرض میکنیم که این قسمت مهم از برنامه به پایان رسیده است و مدل کلی برنامه و ویژگی های آن با جزئیات کامل مشخص شده اند.

در مرحله‌ی بعد با استی زبانی که برنامه با آن نوشته خواهد شد انتخاب شود. این مرحله از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا زبانهای مختلف امکانات متفاوتی را ارائه می‌دهند. برای نمونه در C (یا زبانهای وابسته به آن مانند C++ و ...) که یک زبان نسبتاً سطح پایین است طراح برنامه قدرت کنترل کامل بر روی سیستم را دارد، میتواند به روش دلخواه حافظه را مدیریت کند و یا به راحتی تردد های^۱ جدید در برنامه ایجاد کند. از سوی دیگر زبانهایی مثل ویژوال بیسیک، به طراح برنامه قدرت ایجاد سریع رابطه‌ای قوی گرافیکی کاربر را میدهد. به علاوه این زبانها به راحتی میتوانند با اشیاء COM و یا بانکهای اطلاعاتی رابطه برقرار کنند.

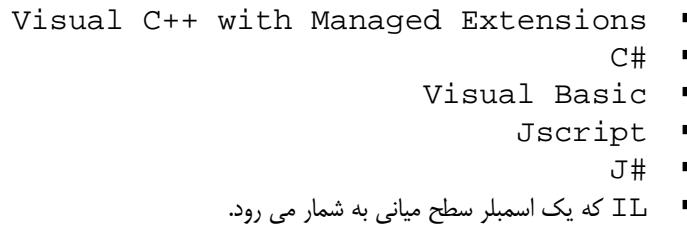
البته در .NET. با تغییراتی که نسبت به سیستم های قبلی به وجود آمده است، تا حد ممکن زبانهای مختلف به یکدیگر شبیه شده اند و از قابلیتهای نسبتاً یکسانی برخوردار هستند. دلیل این مورد نیز در این است که برنامه‌های نوشته شده در این زبانها، هنگام اجرا از یک محیط مخصوص به نام Common Language Runtime (CLR) یا استفاده می‌کنند. همانطور که از اسم آن نیز مشخص است یک محیط زمان اجرا برای برنامه‌هایی است که تحت .NET نوشته می‌شوند. بنابراین ویژگیها و قابلیتهای موجود در CLR برای تمام زبانهایی که از آن استفاده می‌کنند قابل استفاده است. برای مثال اگر CLR توانایی ایجاد ترد ها را داشته باشد، تمام زبانهای برنامه نویسی که از آن استفاده می‌کنند نیز قابلیت ایجاد ترد ها را دارند. اگر این محیط از exception‌ها برای پیگیری استثنای های برنامه استفاده کند، تمام زبانها نیز همین روش را دنبال خواهند کرد.

در حقیقت در زمان اجرا این مورد که در طراحی برنامه از چه زبانی استفاده شده است تفاوتی ندارد. بنابراین هنگام انتخاب زبان برنامه نویسی مهمترین موضوعی که باید مدنظر قرار گیرد این است که با استفاده از چه زبانی می‌توان برنامه را ساده تر و سریعتر پیاده سازی کرد.

سوالی که ممکن است در این قسمت ایجاد شود این است که اگر استفاده از زبانهای مختلف تفاوتی ندارد، پس دلیل وجود چند زبان برای برنامه نویسی چیست؟ در پاسخ به این سوال میتوان گفت که زبانهای مختلف گرامر و سیستمکس های متفاوتی دارند. اهمیت این مورد را نباید ناچیز در نظر گرفت. برای مثال طراحی یک برنامه برای استفاده در امور اقتصادی، با استفاده از گرامر موجود در زبانهایی مثل API Perl نسبت به API موجب چندین روز صرفه جویی در زمان پیاده سازی برنامه می‌شود.

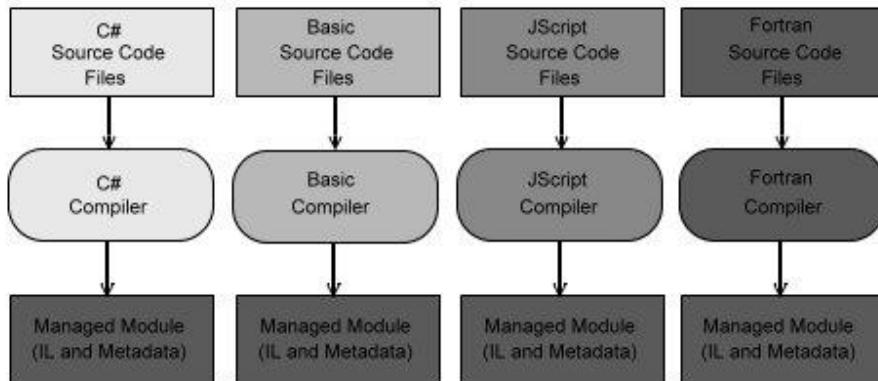
مایکروسافت چندین کامپایلر برای استفاده از CLR برای زبانهای مختلف ارائه داده است که در مجموعه‌ای به نام Visual Studio قرار دارند. این زبانها عبارتند از:

¹ Thread

علاوه بر مایکروسافت شرکتهای دیگر نیز برای زبانهای خود کامپایلر هایی را عرضه کرده اند که CLR را به عنوان محیط زمان اجرای نهایی مورد استفاده قرار داده اند. تاکنون کامپایلر هایی برای زبانهای زیر ارایه شده اند: Cobol, APL, Alice, Mondrian, ML, Mercury, Haskell, Fortran, Eiffel, Component Pascal, Smalltalk, Scheme, RPG, Python, Perl, Oberon و

شکل زیر پرسه‌ی کامپایل فایلهای سورس کد را نمایش میدهد. همانطور که در شکل مشخص است، بدون توجه به کامپایلری که مورد استفاده قرار می‌گیرد خروجی تمام آنها یک ماژول مدیریت شده^۱ است. ماژول های مدیریت شده در حقیقت فایلهای اجرایی استاندارد ویندوز هستند که برای اجرا شدن به CLR نیاز دارند.

کامپایل سورس کدها به ماژول های مدیریت شده

یک ماژول مدیریت شده از قسمتهای مختلفی تشکیل شده است که در جدول زیر توضیح داده شده است:

بخش	توضیح
PE Header	در این هدر مواردی از قبیل نوع فایل (GUI, CUI, DLL) یا تاریخ های مربوط به ایجاد فایل، آخرین تغییرات و ... قرار دارند. برای فایلهایی که فقط شامل کد IL هستند این قسمت در نظر گرفته نمی شود اما

¹ Managed Module – منظور کدهایی هستند که در زمان اجرا شدن به وسیله‌ی CLR مدیریت می‌شوند. در مقابل ماژول های مدیریت شده، ماژول های مدیریت نشده وجود دارند که به صورت عادی و بدون نظارت یک محیط زمان اجرا مانند CLR، به وسیله‌ی سیستم عامل اجرا می‌شوند. نمونه برنامه‌های مدیریت شده، برنامه‌هایی است که به صورت عادی به وسیله‌ی .NET ایجاد می‌شوند. نمونه برنامه‌های مدیریت نشده نیز، فایلهای اجرایی معمولی هستند که خارج از محیط .NET ایجاد شده اند.

² Portable Executable Files (PE Files)

برای فایلهایی که شامل کد زبان ماشین هستند این قسمت محتوی اطلاعاتی راجع به کد نیز هست.

این قسمت شامل اطلاعاتی است که فایل مورد نظر را به یک مازول مدیریت شده تبدیل میکند (این قسمت از فایل به وسیله CLR و یا برنامه های وابسته تفسیر میشود). این قسمت شامل نسخه CLR مورد استفاده برای فایل، مکان و اندازه در فایل، منابع، تعدادی فлаг خاص و آدرس ورودی مربوط به فایل آغازین برنامه در metadata است.

CLR header

هر مازول مدیریت شده شامل جدول هایی است که به نام metadata شناخته می شوند. دو نوع جدول کلی در این قسمت وجود دارند. نوع اول شامل جداولی است که اطلاعات مربوط به کلاس ها و توابع موجود در برنامه را نگهداری می کند. نوع دوم شامل جداولی است که محتوی کلاس ها و توابع خارجی است که به وسیله این فایل مورد استفاده قرار گرفته است.

Metadata

کدی است که کامپایل موقع کامپایل سورس کد تولید می کند. موقع اجرای برنامه، CLR این کد را به وسیله JIT به کد زبان ماشین تبدیل می کند.

کد های Intermediate Language (IL)

بیشتر کامپایلرهای قبلی، کد مربوط به یک معماری خاص از پردازنده را تولید میکردند. برای مثال کد هایی مربوط به PowerPC و یا Alpha، IA64 هنگام کامپایل سورس برنامه کد های IL تولید می کنند. در حقیقت این کد های IL هستند که از آنها به عنوان مازول های مدیریت شده یاد می شود، زیرا CLR مسئول مدیریت این کدها در زمان اجرا است.

علاوه بر تولید کد IL، کامپایلرهای سازگار با CLR وظیفه دارند که اطلاعات کامل metadata را نیز در فایل قرار دهند. به بیان ساده، metadata جدولی درونی در فایل است که توضیحاتی راجع به کلاس ها و توابع استفاده شده در برنامه را شامل می شود. به علاوه، metadata شامل جدولی است که محتوی کلاس های خارجی است که برنامه استفاده می کند. Metadata در حقیقت نسخه جدید تکنولوژی هایی مثل Type Library و یا فایلهای IDL^۱ است. اما نکته مهم این است که metadata نسبت به این تکنولوژی ها بسیار کاملتر است و برخلاف موارد ذکر شده، metadata ها در فایلی قرار می گیرند که محتوی کد IL است. به دلیل اینکه کامپایلر این اطلاعات را هنگام اجرای کد تولید می کند، امکان ناهماهنگی بین این اطلاعات و کد اصلی نیز از بین خواهد رفت.

بعضی از موارد استفاده metadata عبارت اند از:

۱) Metadata نیاز به فایل های هدر و یا کتابخانه ها را هنگام کامپایل حذف می کند، زیرا تمام اطلاعات مورد نیاز در مورد توابع و کلاسهای استفاده شده در فایل حاوی کد IL در خود فایل قرار دارند. کامپایلر ها می توانند اطلاعات metadata را به صورت مستقیم از داخل فایلهای مدیریت شده استخراج کرده و از آنها استفاده کنند.

¹ Interface Definition Language

(۲) محیط های طراحی از قبیل ویژوال استودیو، از این اطلاعات برای کمک به برنامه نویس هنگام نوشتن کد استفاده می کنند. در حقیقت ویژگی هوشیاری در ویژوال استودیو (IntelliSense) که برای کامل کردن کدها و نمایش اطلاعات لازم در مورد توابع مورد استفاده در کد به کار می رود، با استفاده از تحلیل اطلاعات موجود در **metadata** انجام می شود.

(۳) ویژگی بررسی و تایید امنیت کد، با استفاده از اطلاعات موجود در **metadata** صورت می گیرد. به کمک این ویژگی CLR موجب می شود که فقط کدهایی که دارای دستورات تبدیل متغیر به صورت امن (**Safe Verification**) هستند صورت گیرند.

(۴) **Metadata** به یک شیء اجازه می دهد که سریالایز شده و در حافظه قرار گیرد^۱، به وسیله شبکه به یک وسیله دیگر منتقل شود و در آنجا مجدداً به حالت اولیه تبدیل شود.

(۵) **Metadata** به **GC**^۲ این امکان را می دهد که طول عمر اشیا را کنترل کند، در صورت لزوم آنها را حذف کرده و حافظه تخصیص داده شده به آنها را آزاد کند. برای تمام انواع اشیا، **GC** می تواند نوع شیء را تشخیص دهد و سپس با استفاده از **metadata** ترتیب اشاره اشیا به یکدیگر را تشخیص دهد.

کامپایلر های زبان های C#, Visual Basic، JScript و نیز اسembler IL همواره مازول های مدیریت شده ای تولید می کنند که برای اجرا به CLR احتیاج دارند. همانطور که برای اجرای برنامه های VB و یا برنامه های MFC در کامپیوتر مقصده، به کتابخانه های Visual Basic و یا کتابخانه های MFC^۳ نیاز است، اجرای فایل های مدیریت شده که توسط این کامپایلر ها تولید می شوند نیز به احتیاج دارند.

کامپایلر C++ مایکروسافت برخلاف دیگر زبان ها، کدهای عادی EXE و یا DLL که هم اکنون وجود دارند) تولید می کند. این فایلها برای اجرا به CLR نیاز ندارند. برای تولید کد مدیریت شده توسط این کامپایلر باید هنگام کامپایل از یکی از سوییچ های خط فرمان استفاده کرد. بین تمام کامپایلر هایی که ذکر شد فقط کامپایلر C++ مایکروسافت این امکان را به برنامه نویس می دهد که در یک مازول از هر دو نوع کد مدیریت شده و مدیریت نشده استفاده کند. این موضوع هنگام طراحی کد این امکان را به برنامه نویس می دهد که کلاس های جدید خود را به صورت مدیریت شده ایجاد کرده، ولی همچنان از کلاس های مدیریت نشده قبلی نیز استفاده کند.

ترکیب مازول های مدیریت شده در اسembلى ها:

در واقیت CLR با مازول های مدیریت شده کار نمی کند، بلکه با اسembلى ها کار می کند. اسembلى، مفهومی انتزاعی است که در ک آن ممکن است ابتدا مشکل به نظر رسد. در تعریف اول، اسembلى یک ترکیب منطقی از یک یا چند مازول مدیریت شده است. در تعریف دوم میتوان گفت که اسembلى کوچکترین واحدی است که قابلیت استفاده مجدد^۴، تعیین سطوح امنیتی و یا تعیین نسخه^۵ را دارد. بسته به انتخاب برنامه نویس می توان به وسیله ابزارهای مورد استفاده برای کامپایل برنامه، فایل های اسembلى یا مازول های مدیریت شده تولید کرد.

شكل زیر به درک مفهوم اسembلى کمک می کند. همانطور که در این شکل مشاهده می کنید، بعضی مازول های مدیریت شده و منابع برنامه به وسیله یک ابزار تحت پردازش قرار گرفته اند. این ابزار یک فایل اجرایی تولید می کند که گروه بندی منطقی

¹ Serialization

² Garbage Collector

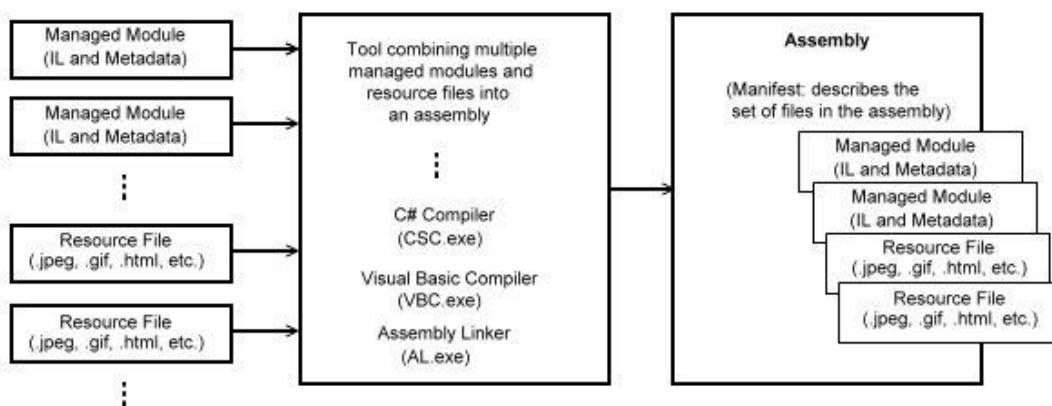
³ Microsoft Foundation Class

⁴ Reusability

⁵ Versioning

چند فایل را بیان می کند. فایل تولید شده شامل یک بلاک داده ای است که **manifest** نامیده می شود. **Manifest** که در واقع به تعدادی از جدول های موجود در **metadata** اطلاعاتی می شود، شامل اطلاعاتی در رابطه با فایل هایی است که اسembly را تشکیل می دهد. به علاوه اطلاعاتی راجع به توابع و کلاس هایی از این اسembly که می تواند به وسیله ی دیگر اسembly ها مورد استفاده قرار گیرد (مانند کلاس های **public**)، و نیز منابع و یا فایلهای اطلاعاتی که با این اسembly در ارتباط هستند نیز در **manifest** قرار داده می شود.

به صورت پیش فرض کامپایلر ها هنگام کامپایل، مازول های مدیریت شده را به فایلهای اسembly تبدیل می کنند. به طور مثال، کامپایلر C# هنگام کامپایل، با اضافه کردن **manifest** به مازول مدیریت شده و انجام کارهایی از این قبیل یک اسembly تولید می کند. بنابراین هنگام استفاده از این کامپایلر ها، برای تولید یک اسembly نیازی به استفاده از سویچ خاصی نیست. اما در شرایطی که می خواهیم با استفاده از چند مازول مدیریت شده که هر یک در فایل مخصوص به خود قرار دارند، یک اسembly ایجاد کنیم باید ابزارهای دیگری مثل لینکر ها^۱ را به کار ببریم.

ترکیب مازول های مدیریت شده در اسembly ها

این امر که یک اسembly از چند فایل تشکیل شده و هر کلاس در یک فایل قرار داده شود و یا اینکه تمام کلاس های موجود در اسembly، همه در یک فایل قرار گیرند کاملا به طراح برنامه و برنامه نویس بستگی دارد. به طور مثال تصور کنید که می خواهید برنامه ای خود را از طریق وب توزیع کنید. به این ترتیب می توانیم کلاس هایی از اسembly مربوط به برنامه که کمتر مورد استفاده قرار می گیرد را در یک فایل و کلاس های مهم و پر کاربرد را در فایل دیگر قرار دهیم. بدین وسیله فایل حاوی قسمتهای غیر ضروری فقط زمانی از اینترنت دریافت می شود که به آنها نیاز است. این عمل موجب افزایش سرعت بارگذاری برنامه از وب می شود و نیز فضای کمتری را در دیسک اشغال می کند.

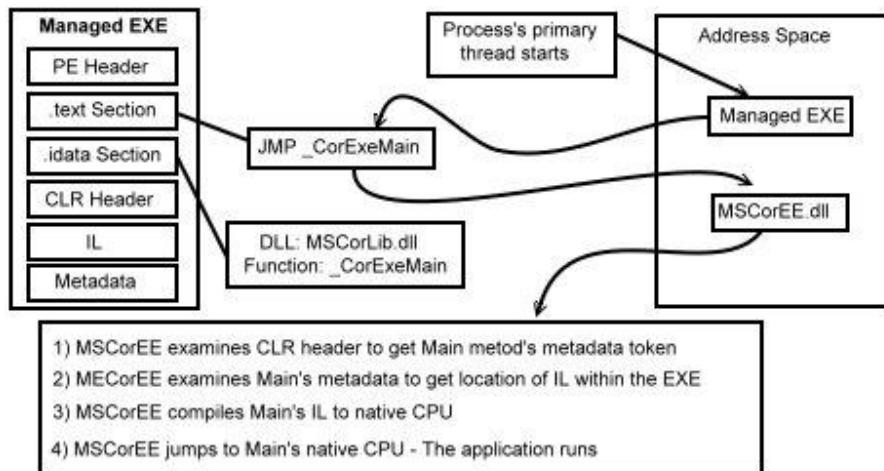
یکی دیگر از ویژگی های یک اسembly این است که اطلاعات کافی درباره منابع و اسembly های دیگری که از آنها استفاده می کند (برای مثال شماره نسخه آنها) را نیز در خود نگهداری می کند. این امر موجب می شود که برای اجرای اسembly به موارد اضافی نیاز نداشته باشد. به عبارت دیگر اجرای این اسembly ها به ایجاد تغییرات در رجیستری و یا Active Directory ندارد. به همین دلیل توزیع این اسembly ها بسیار ساده تر از توزیع کامپوننت های مدیریت نشده است. خاصیت استفاده از روش XCOPY برای توزیع برنامه های نوشته شده به وسیله ی .NET. نیز به همین دلیل است که اسembly های مورد استفاده در یک برنامه می توانند به صورت کامل خود و همچنین فایلهای مورد نیازشان را توصیف کنند.

¹ Assembly Linker (al.exe)

بارگذاری Common Language Runtime

هر اسمبلی که ایجاد می شود می تواند یا یک فایل اجرایی باشد و یا یک فایل DLL که شامل چند کلاس برای استفاده توسط فایلهای اجرایی است. در هر صورت CLR مسئول اجرای کدهای داخل این اسمبلی است. این امر بدین معنی است که برای اجرای این فایلها باید ابتدا .NET Framework را کامپیوتر مقصود نصب شود. البته در نسخه های جدید ویندوز به صورت درونی Framework.NET وجود دارد و نیازی به نصب آن نیست.

هنگام ایجاد یک اسمبلی اجرایی (EXE)، کامپایلر مقداری اطلاعات خاص را به بخش text در قسمت هدر این فایل اضافه می کند. این اطلاعات زمان اجرای برنامه موجب اجرای CLR می شوند. سپس CLR با تشخیص نقطه ورودی برنامه، به برنامه اجازه می دهد که آغاز به کار کند. به طور مشابه اگر یک فایل اجرایی مدیریت نشده، با استفاده از LoadLibrary سعی در بارگذاری و استفاده از یک اسمبلی مدیریت شده را داشته باشد، قبل از اجرای فایل برنامه، CLR اجرا شده و کنترل فایل مدیریت شده را در دست می گیرد.

بارگذاری و مقدار دهی اولیه به CLR

هنگامی که کامپایلر یک فایل اجرایی را ایجاد میکند، عبارت زیر را به بخش text در هدر مربوط به فایل اضافه میکند:

JMP _CorExeMain

این دستور، یک دستور به زبان اسمبلی است که زیر برنامه ای به نام _CorExeMain را فراخوانی می کند. به دلیل اینکه زیر برنامه ای _CorExeMain در فایل MSCorEE.dll^۱ قرار دارد، پس اسم .idata به عنوان یکی از کتابخانه های کلاسی که توسط فایل استفاده قرار گرفته است در بخش .idata می شود. زمانی که یک فایل اجرایی مدیریت شده فراخوانی می شود، ویندوز با آن به صورت یک فایل مدیریت نشده و معمولی برخورد می کند. برنامه ای مخصوص بارگذاری در ویندوز، با بررسی قسمت .idata در حافظه می کند و آن را در حافظه قرار می دهد. سپس برنامه با بدست آوردن آدرس تابع MSCorEE.dll این مت را اجرا می کند.

^۱ Microsoft Component Object Runtime Execution Engine

به این ترتیب پروسه اصلی که مربوط به اجرای برنامه است به اجرای تابع `CoreExeMain` می‌پردازد. اجرای این تابع منجر به اجرا شدن CLR و بارگذاری آن در حافظه خواهد شد. با اجرا شدن CLR، کنترل برنامه در اختیار آن قرار می‌گیرد. CLR نیز ابتدا با بررسی بخش هدر CLR مربوط به فایل، نقطه آغازین برنامه را مشخص می‌کند. سپس CLR کد IL که مربوط به تابع فراخوانی شده را به وسیله JIT به کد زبان ماشین تبدیل کرده و آن را اجرا می‌کند (این عمل در پروسه اصلی برنامه صورت می‌گیرد). در این مرحله اجرای کد مدیریت شده آغاز می‌شود.

همین شرایط برای ایجاد DLL‌های مدیریت شده نیز صادق است. اگر این DLL به وسیله‌ی یک فایل اجرایی که با NET. ایجاد شده است مورد استفاده قرار بگیرد، پس حتماً تاکنون CLR اجرا شده است و می‌تواند کنترل این DLL را نیز در دست بگیرد. اما تصور می‌کنیم که این DLL می‌خواهد به وسیله‌ی یک فایل اجرایی عادی، با استفاده از تابع LoadLibrary استفاده شود. در این شرایط قبل از اینکه DLL اجرا شود، باید CLR در حافظه قرار گیرد تا بتواند کد های موجود در DLL را کنترل کند. بنابراین در این شرایط نیز اتفاقاتی همانند اجرا شدن یک فایل EXE که با.NET. ایجاد شده است رخ می‌دهد. یعنی هنگام ساختن DLL‌های مدیریت شده، کامپایلر دستور زیر را به بخش text. هدر مربوط به اسمبلی اضافه می‌کند:

JMP _CorDllMain

زیر برنامه‌ی `_CorDllMain` نیز در فایل `MSCoreE.dll` قرار داده شده است و این امر موجب می‌شود که نام این فایل به بخش `iData`. اضافه شود. هنگامی که ویندوز فایل مربوط به DLL را بارگذاری می‌کند، ابتدا فایل `MSCoreE.dll` را در حافظه قرار می‌دهد (البته اگر تاکنون توسط برنامه‌ی دیگری بارگذاری نشده باشد) و سپس آدرس تابع مذکور را در حافظه بدست می‌آورد. پروسه‌ای که تابع `LoadLibrary` را در ابتدا فراخوانی کرده بود تا کد های درون DLL را اجرا کند، تابع `_CorDllMain` را از فایل `MSCoreE.dll` اجرا می‌کند. اجرای این تابع نیز موجب راه اندازی CLR شده و بدین ترتیب کد مدیریت شده می‌تواند به صورت عادی اجرا شود.

مواردی که برای اجرای فایل‌های محتوی کد مدیریت شده ذکر شد فقط در ویندوز های 98، 98SE، ME، NT 4 و 2000 لازم است زیرا این سیستم عاملها قبل از عرضه CLR به وجود آمده‌اند. ویندوز XP و ویندوز سرور ۲۰۰۳ به صورت درونی اجرای فایل‌های مدیریت شده را پشتیبانی می‌کنند و نیازی به موارد ذکر شده نیست. نکته دیگر این است که این توابع مخصوص دستگاه‌های x86 هستند و در مدل‌ها و ساختارهای دیگر پردازنده درست عمل نمی‌کنند.

اجرای کد های مدیریت شده:

همانطور که ذکر شد فایل‌های اسمبلی محتوی metadata و کد های IL هستند. IL یک زبان سطح میانی است که توسط مایکروسافت ایجاد شده است. این زبان نسبت به زبان ماشین بسیار سطح بالاتر است. تشخیص اشیای ایجاد شده از کلاسها و دستوراتی برای ایجاد و مقدار دهنده اولیه آنها، توانایی فراخوانی توابع داخل اشیا، قابلیت خطای بایی در داخل برنامه‌ها و نگهداری عناصر در یک آرایه به صورت مستقیم از توانایی‌های این زبان محسوب می‌شود. در حقیقت این زبان یک نسخه شیئی گرا از زبان ماشین به شمار می‌رود.

معمولًا برنامه نویسان برای طراحی برنامه از زبانهای سطح بالا مانند C# و یا Visual Basic استفاده می‌کنند. سپس کامپایلر کد این زبانها را به IL تبدیل می‌کند.

بعضی از برنامه نویسان عقیده دارند که زبان IL نمی‌تواند به طور کامل از الگوریتم‌هایی که آنها استفاده کرده اند محافظت کند. به عبارت دیگر، به نظر آنها می‌توان یک فایل حاوی کد مدیریت شده تولید کرده و سپس با استفاده از برنامه‌هایی که می‌توانند کد IL را نمایش دهند (مانند ILdasm^۱) و مشاهده کد IL یک برنامه، به الگوریتم اصلی آن دست پیدا کنند.

¹ IL Disassemblers

این امر کاملاً درست است و برنامه هایی که به کد مدیریت شده تبدیل می شوند از امنیت کد پایین تری نسبت به برنامه های محتوی کد زبان ماشین دارند. البته برنامه های تحت وب و یا وب سرویس ها و به طور کلی برنامه هایی که در یک سرور مرکزی اجرا می شوند کمتر از این لحاظ در خطر هستند، زیرا فقط تعداد محدودی از افراد به برنامه های موجود در سرور دسترسی دارند و بنابراین کدها کاملاً این خواهد ماند.

اما برای برنامه هایی که بایستی به صورت عمومی توزیع شوند، میتوان از نرم افزارهای شرکتهای دیگر که کدهای `IL` را گنج و نامفهوم میکنند استفاده کرد. این برنامه ها تمامی نامهایی به کار رفته در کد (مانند نام توابع، متغیرها و ...) را تغییر می دهند و آنها را با نامهای بدون معنی جایگزین می کنند. به این ترتیب هدف و وظیفه هر تابع از روی نام آن قابل تشخیص نخواهد بود و فرد نمی تواند با مشاهده `IL` یک برنامه به سادگی از الگوریتم آن مطلع شود. شایان ذکر است که قدرت این برنامه ها در نامفهوم کردن کد `IL` تولید شده محدود است، زیرا اگر کد بیش از حد تغییر کند `CLR` توانایی پردازش آن را نخواهد داشت.

اگر اهمیت کد به حدی بالا است که نتوان به برنامه های نامفهوم کننده اطمینان کرد، میتوان کدهای مهم برنامه را در یک کلاس مجزا قرار داد و آن را به صورت کد زبان ماشین کامپایل کرد. سپس از ویژگی `CLR` برای ارتباط کدهای مدیریت شده و کدهای مدیریت نشده برای دسترسی به مابقی کد استفاده کرد.

باید در نظر داشت که فقط زبان `IL` تمام امکانات موجود در `CLR` را ارائه می دهد. تمام زبانهای دیگر قسمتی از امکانات ارائه شده توسط `CLR` را شامل می شوند. بنابراین هنگام انتخاب زبان برنامه نویسی بایستی این نکته در نظر گرفته شود و اگر نیاز به امکاناتی از `CLR` به وجود آمد که در زبان مورد استفاده وجود نداشت می توان آن قسمت از برنامه را به صورت کد `IL` نوش特 و یا از زبانهای دیگر که آن ویژگی را ارائه می دهند استفاده کرد.

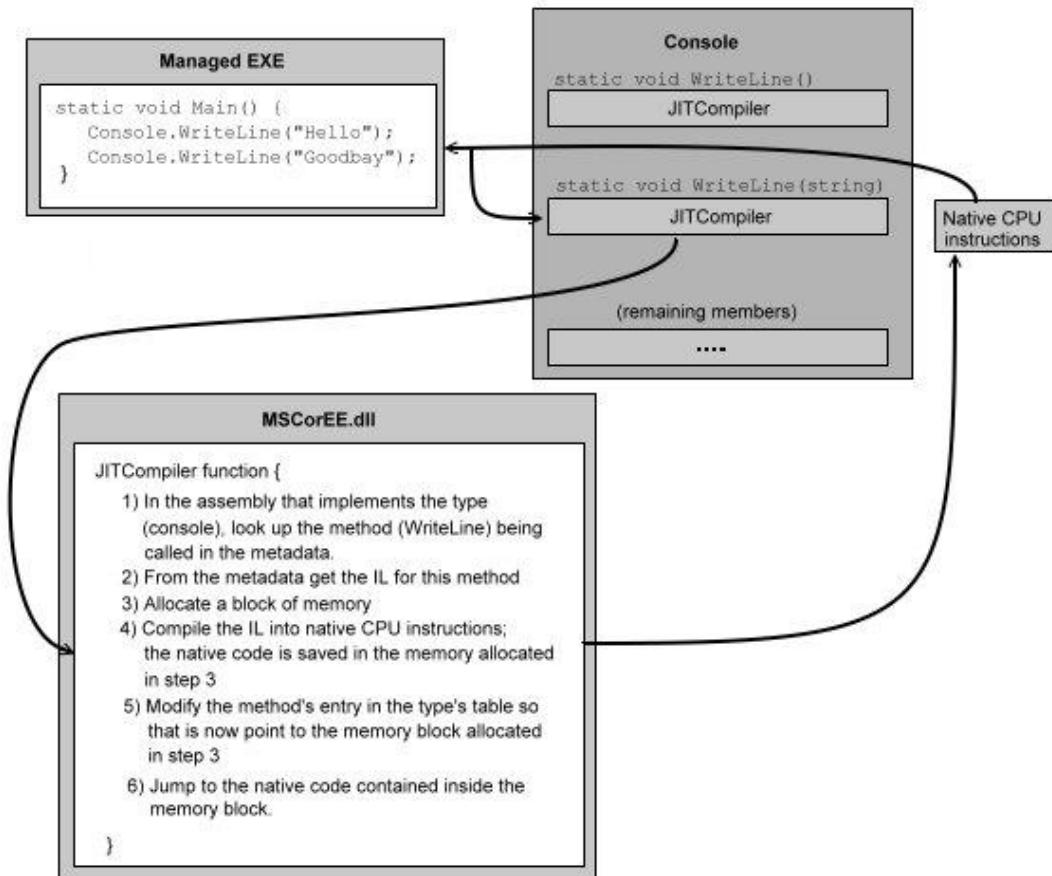
نکته مهم دیگر این است که زبان `IL` به هیچ پردازنده ای وابسته نیست. این امر بدین معنا است که کدهای مدیریت شده در هر پلت فرمی که `CLR` برای آن ارائه شده باشد اجرا می شود. البته نسخه اولیه `IL` برای ویندوز های ۳۲ بیتی عرضه شده است، اما در هر صورت این موضوع برنامه نویسان را از توجه به پردازنده ای که توسط کاربر مورد استفاده قرار گرفته است آزاد می کند.

برای اجرای کدهای مدیریت شده که به زبان `IL` در فایل ذخیره شده اند ابتدا باید آنها را به کدهای زبان ماشین تبدیل کرد. این امر وظیفه `JIT` از `CLR` به نام `JIT`^۱ است. شکل زیر مراحلی که هنگام اجرای یک تابع برای اولین بار رخ می دهد را نشان می دهد.

درست قبل از اینکه تابع `Main` اجرا شود، `CLR` نوع تمام اشیایی که توسط این تابع استفاده شده اند را تشخیص می دهد. این امر باعث میشود که جدول داده ای داخلی برای مدیریت دسترسی به نوع های ارجاعی تشکیل دهد. برای مثال در شکل بالا تابع `Main` از کلاس ارجاعی `Console` استفاده می کند که این مورد توسط `CLR` در جدول داده ای قرار می گیرد. ساختار مذکور بازی هر تابع که در کلاس استفاده شده، یک ردیف اطلاعات را در جدول ایجاد می کند. هر ردیف شامل آدرس مکانی از حافظه است که پیاده سازی تابع در آن قرار دارد. هنگام مقدار دهنده اولیه `IL` این ساختار، تمام ردیفهای آن به یکی از توابع درونی `CLR` به نام `JITCompiler` اشاره می کنند.

زمانی که تابع `Main` برای اولین مرتبه تابع `WriteLine` را فراخوانی می کند، `CLR` به جدول داده ای که ایجاد شده بود نگاه می کند تا تشخیص دهد تابعی که باید احضار کند در کدام قسمت از حافظه قرار دارد. اما همانطور که گفتم هنگام ایجاد جدول، مقدار اولیه `IL` هر تابع به جای اینکه به آدرس خود تابع اشاره کند به آدرس تابعی به نام `JITCompiler` اشاره می کند. بنابراین در این قسمت به جای تابع `WriteLine`، تابع `JITCompiler` به وسیله `CLR` احضار می شود. این تابع وظیفه تبدیل کد `IL` به کد زبان ماشین را بر عهده دارد. به دلیل این که کدهای `IL` فقط زمانی که به آنها نیاز است به کد زبان ماشین تبدیل می شوند، از این قسمت از `CLR` عموماً به عنوان `JITTER` و یا `JIT Compiler` یاد می شود.

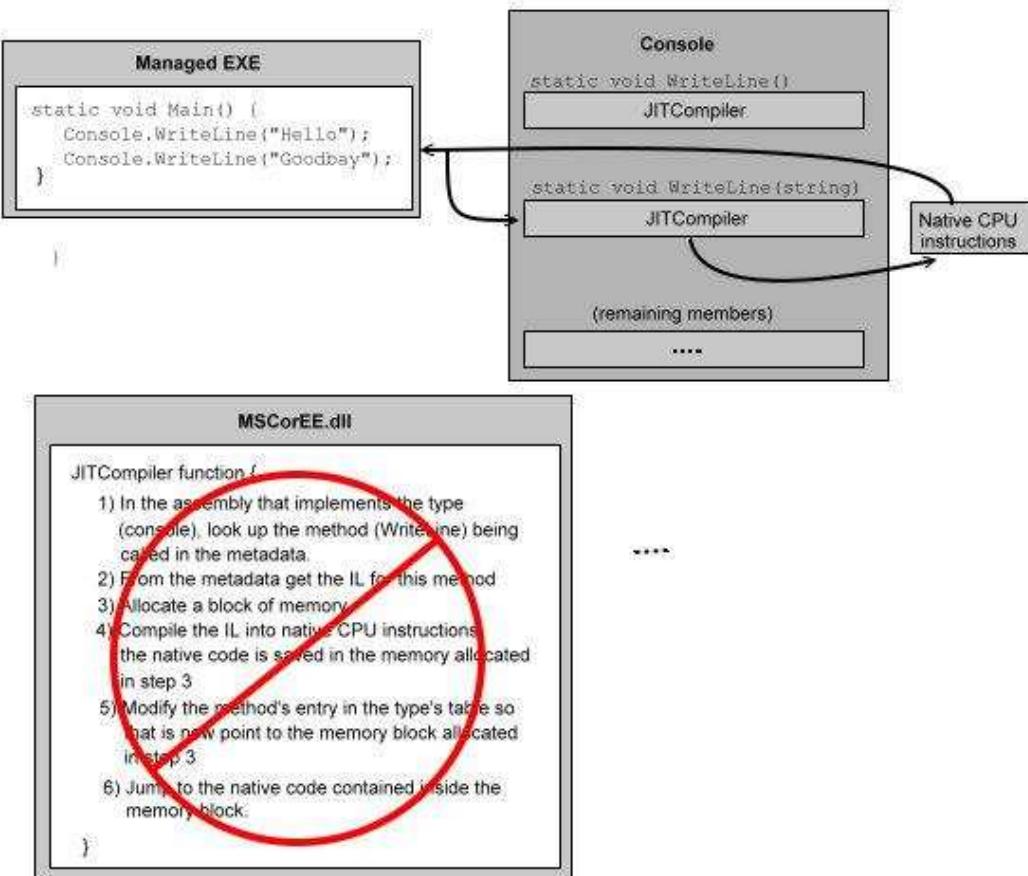
¹ Just-In-Time Compiler

فراخوانی تابع برای اولین بار

هنگام احضار تابع JITCompiler، این تابع می‌داند که چه تابعی در اصل فراخوانی شده است و این تابع در چه کلاسی قرار دارد. پس JITCompiler کد IL مربوط به تابع فراخوانی شده را بدست آورده و آن را به کد زبان ماشین تبدیل می‌کند. کد تولید شده در یک بلاک از حافظه که به صورت دینامیک تعیین شده است قرار می‌گیرد. در مرحله بعد، JITCompiler با تغییر ردیف مرتبط با تابع مذکور در جدول داده ای داخلی که توسط CLR ایجاد شده بود، آدرس موجود در ردیف را با آدرس کد زبان ماشین تولید شده جایگزین می‌کند. در نهایت JITCompiler به آدرس موجود در حافظه که محتوی کد تولید شده است رفته و کد را اجرا می‌کند. در پایان این تابع اجرای برنامه به تابع Main باز گشته و اجرای برنامه ادامه پیدا می‌کند.

با بازگشت اجرای برنامه به متده Main، همانطور که در شکل مشخص است تابع WriteLine برای دومین مرتبه فراخوانی می‌شود. در این مرتبه، کد IL مربوط به تابع احضار شده قبلًا توسط JITCompiler به کد زبان ماشین تبدیل شده و در حافظه قرار گرفته است. بنابراین اجرای برنامه در این قسمت به بلاک حافظه ای می‌رود که کد مربوط به تابع JITCompiler اجرا نمی‌شود.

فراخوانی تابع برای مرتبه دوم

این مورد در مرتبه اول فراخوانی یک تابع باعث ایجاد یک مکث کوتاه در برنامه می‌شود اما در مرتبه های بعدی احضار تابع، تابع با سرعتی برابر کد های زبان ماشین اجرا می‌شوند. در حقیقت این کامپایل فقط یک بار در طول برنامه رخ می‌دهد. همانطور که ذکر شد کد زبان ماشین تابع فراخوانی شده در یک بلاک حافظه دینامیک قرار میگیرد. بنابراین هنگام خاتمه برنامه کد مورد نظر از حافظه پاک می‌شود. در مراتب بعدی که برنامه اجرا می‌شود هنگام فراخوانی تابع مورد نظر، JITCompiler مجدداً احضار شده و تابع را به زبان ماشین تبدیل می‌کند.

طراحانی با پیش زمینه از محیطهایی مانند C++ ممکن است عقیده داشته باشند که این عمل تاثیر منفی بر کارایی برنامه خواهد داشت. با وجود اینکه کد های مدیریت نشده برای یک ساختار پردازنده خاص تولید می‌شوند، اما هنگام اجرا این کدها به راحتی اجرا می‌شوند. اما اجرای کد های مدیریت شده شامل دو مرحله می‌شود. در مرحله اول سورس برنامه باستی به کد IL تبدیل شود و سپس در مرحله بعد در هر بار اجرای برنامه، کد باستی به زبان ماشین تبدیل شده و در حافظه ذخیره شود. این عمل موجب صرف بیشتر حافظه و زمان پردازنده می‌شود.

در نگاه اول ممکن است نظر این افراد درست جلوه کند اما حقیقت این است که این اعمال تاثیر چندانی بر کارایی برنامه ندارد و بررسی های انجام شده در این زمینه نشان میدهد که تاثیری که انجام امور ذکر شده برای اجرای کد های مدیریت شده بر سرعت برنامه میگذارد اصلاً مشهود و قابل توجه نیست.

حتی در بعضی از شرایط اجرای کد های مدیریت شده سریعتر از کد های مدیریت نشده انجام می شود. این امر به این دلیل است که کامپایلر JIT هنگام کامپایل برنامه ها نسبت به کامپایلر های مدیریت نشده اطلاعات بیشتری از محیط اجرا در دست دارد. به طور مثال در شرایط زیر کامپایلر JIT سریعتر از دیگر کامپایلر ها عمل می کند:

- (۱) یک کامپایلر JIT از نوع ساختار پردازنده که برنامه بر روی آن اجرا می شود اطلاع دارد و می تواند از دستورات ویژه ای که آن نوع پردازنده ارائه می دهد حداکثر استفاده را داشته باشد. برای مثال این کامپایلر میتواند برنامه را برای پردازنده های Pentium4 بینه کند. اما عموماً برنامه های مدیریت نشده به صورتی کامپایل می شوند که با تمام انواع پردازنده ها سازگار باشند. این امر از بهره وری از امکانات ویژه ی پردازنده جلوگیری می کند.
- (۲) یک کامپایلر JIT می تواند شرایطی را که همواره نادرست هستند تشخیص دهد و آنها را کامپایل نکند. برای مثال یک دستور مشابه زیر در یک تابع هرگز کامپایل نمی شود و این امر موجب می شود که کد مورد نظر برای محیطی که باید در آن اجرا شود بینه شود

```
if (numberOfCPUs > 1)
{
    .
    .
}
```

اینها تنها تعداد محدودی از دلایلی بودند که نشان دهنده اجرای بهتر کد های مدیریت شده نسبت به کد های مدیریت نشده هستند. همانطور که ذکر شد سرعت این کدها برای برنامه ها کاملاً مناسب است. اما با وجود این اگر همچنان این احساس وجود دارد که این کدها سرعت مطلوب را ارائه نمی دهند می توان از ابزارهایی که برای تبدیل کد IL به کد زبان ماشین در وجود دارد که این کدها سرعت مطلوب را ارائه نمی دهند می توان از ابزارهایی که برای تبدیل کد IL به کد زبان ماشین در .NET Framework SDK وجود دارد استفاده کرد. برای مثال ابزاری به نام ngen.exe. وجود دارد که کد زبان ماشین درCLR مشاهده کند که کد زبان ماشین مربوط به یک فایل محتوی کد IL را در دیسک ذخیره می کند. هنگامی که مشاهده کند که کد زبان ماشین فایلی که قصد اجرای آن را دارد در دیسک موجود است از آن کد به جای کد IL استفاده می کند.

مجموعه کتابخانه کلاس **.NET Framework**

علاوه بر CLR، در مجموعه .NET Framework FCL^۱ نام دارد شامل چندین هزار کلاس است که هر کدام وظیفه خاصی را انجام می دهند. این مجموعه با هم، یعنی CLR و FCL، به طراحان اجازه می دهند که چندین مدل برنامه را طراحی کنند که عبارت اند از:

- (۱) **وب سرویسهای مبتنی بر XML:** وب سرویس ها توابعی هستند که به راحتی از طریق شبکه وب قابل دسترسی و فراخوانی هستند. این قسمت در حقیقت اصلی ترین فلسفه ی ظهور و ابداع.NET. محسوب می شود.
- (۲) **برنامه های تحت وب:** این برنامه ها، برنامه ها و یا وب سایت هایی مبتنی بر صفحات HTML هستند. عموماً این برنامه ها با استفاده از درخواست اطلاعات از سرورهای بانک اطلاعاتی و چندین وب سرویس، اطلاعات مورد نیاز را دریافت کرده و بعد از تحلیل و انجام پردازش روی آنها، صفحات HTML مبنی بر درخواست کاربر را تشکیل داده و

^۱ Framework Class Library

فضای نام	شرح
System	محتوی تمام کلاس‌های پایه ای است که به وسیله تمام برنامه‌ها استفاده می‌شوند.
System.Collections	مجموعه‌ای است از کلاس‌ها که برای نگهداری آرایه هایی از اشیا که شامل آرایه های عمومی مثل صف، پشته، لیست پیوندی و ... می‌شود به کار می‌رود.
System.Diagnostics	محتوی کلاس‌هایی برای مستند سازی و نیز خطا یابی در برنامه است.
System.Drawing	شامل کلاس‌هایی برای نگهداری اشیای مربوط به گرافیک دو بعدی است. این مجموعه بیشتر برای برنامه‌های تحت ویندوز و نیز نمایش عکس در برنامه‌های تحت وب به کار می‌رود.
System.EnterpriseServices	این فضای نام شامل کلاس‌هایی برای مدیریت تراکنش‌ها،

^۱ Windows Service Control Manager

فعال سازی TCL ، امنیت و ... است که موجب کارایی بیشتر کد های مدیریت شده در سرور می شوند.	System.Globalization
این قسمت شامل کلاس هایی برای پشتیبانی زبانهای دیگر از قبیل حروف آن زبانها، نحوه ی نمایش تاریخ و قالب بندی در آن و ... می شود.	
کلاس هایی برای انجام عملیات ورودی و خروجی از قبیل کار با فایلها و دایرکتوری ها را دربر دارد.	System.IO
شامل کلاس هایی برای مدیریت دیگر کامپیوترها به وسیله دستگاه های مدیریتی ویندوز یا WMI است.	System.Management
شامل کلاس هایی برای برقراری ارتباطات شبکه ای است.	System.Net
شامل کلاس هایی برای بررسی و استفاده از اطلاعات داخل metadata است.	System.Reflection
کلاس هایی برای مدیریت منابع خارجی استفاده شده در برنامه را شامل می شود.	System.Resources
کلاس های این فضای نام به کد های مدیریت شده این امکان را می دهد که از امکانات قبلی ویندوز از قبیل کامپوننت های COM و یا توابع موجود در فایلهای Win32 استفاده کنند.	System.Runtime.InteropServices
کلاس هایی را شامل می شود که به دیگر کلاسها اجازه میدهدند از را دور مورد استفاده قرار گیرند.	System.Runtime.Remoting
کلاس هایی را در بر دارد که به اشیا این امکان را می دهند به رشته ای تبدیل شوند که معرف آنها باشد و از رشته ای که معرف آنها است به یک شیئ تبدیل شوند.	System.Runtime.Serialization
کلاس هایی برای محافظت از اطلاعات و منابع برنامه.	System.Security
کلاس هایی برای کار با متن در قالب های مختلف از قبیل .Unicode و ASCII .	System.Text
شامل کلاس هایی است که برای اجرای همزمان پردازش ها و نیز هماهنگی در دسترسی به اطلاعات مورد استفاده قرار می گیرد.	System.Threading
کلاس هایی برای بررسی و پردازش داده ها در قالب XML را دربر دارد.	System.Xml

سیستم نوع داده ای عمومی:

احتمالاً تا کنون متوجه این نکته شده اید که یکی از مهمترین قسمتهای **CLR** درباره ی کار با کلاسها است. این کلاسها کارایی لازم را به برنامه و یا کامپوننت در حال طراحی ارائه می دهند. کلاسها موجب می شوند که کد های طراحی شده در یک زبان در زبانهای دیگر قابل استفاده باشد. به علت اینکه هسته اصلی **CLR** را کلاسها تشکیل می دهند، مایکروسافت یک

سری خصوصیات عمومی در مورد کلاسها در .NET^۱ عنوان کرد که شامل چگونگی تعریف کلاسها و چگونگی رفتار آنها می‌شود.

طبق خصوصیات CTS هر کلاس میتواند شامل چند عضو باشد و یا شامل هیچ عضوی نباشد. اعضای قابل تعریف در کلاس عبارت اند از:

(۱) **فیلد ها:** یک متغیر داده ای است که معرف وضعیت کنونی شیء است. فیلد ها به وسیله نام و نوع داده ای آنها مشخص می‌شوند.

(۲) **متدها:** تابعی است که پردازش خاصی را بر روی شیء انجام می‌دهد. این پردازش معمولاً شامل تغییر وضعیت آن می‌شود. متدها معمولاً شامل یک نام، لیست مقادیر ورودی، لیست مقادیر خروجی و نیز عبارت هایی برای تعیین سطح دسترسی به آن هستند.

(۳) **مشخصات^۲:** برای کاربر کلاس این عضو همانند یک فیلد است اما برای طراح کلاس این عضو همانند یک (یا دو) متده است. این نوع عضوهای کلاس به طراح و برنامه نویس این امکان را می‌دهند که قبل از قرار دادن ورودی کاربر در متغیر مربوطه، به بررسی صحت آن پردازد و یا پردازش های موردنیاز دیگر را قبل از قرار دادن مقدار انجام دهد. علاوه بر این، این نوع عضوهای طراحان اجازه ایجاد فیلد های فقط خواندنی یا فقط نوشتنی را می‌دهند.

(۴) **رویدادها:** رویدادها مکانیسمی برای اطلاع دیگر اشیا از یک رخداد خاص در شیء محسوب می‌شوند. برای مثال یک دکمه می‌تواند هنگامی که فشرده شد اشیای دیگر را از این اتفاق مطلع کند.

علاوه بر این موارد امکاناتی را برای تعیین سطح دسترسی به اعضاء را می‌دهد. برای مثال اشیایی که به عنوان public در نظر گرفته می‌شوند توسط کلاس‌های دیگر، چه در داخل و چه در خارج اسembly قابل دسترسی هستند. از سوی دیگر تعیین یک عضو داده ای به عنوان internal (در C#، Assembly^۳ نامیده می‌شود) باعث می‌شود آن عضو فقط در کلاس‌های موجود در داخل اسembly قابل دسترسی باشد. لیست زیر سطح دسترسی های مختلف را برای اعضای داده ای کلاس تعریف می‌کند.

(۱) **Private:** متده مورد نظر فقط به وسیله دیگر متدهای همان کلاس قابل دسترسی است.

(۲) **Family:** متده مورد نظر فقط به وسیله کلاس‌هایی که از آن کلاس مشتق شده اند، بدون توجه به اینکه در همان اسembly قرار دارد یا نه، قابل استفاده است.

(۳) **Family and Assembly:** متده مورد نظر فقط در توابعی از همان اسembly که علاوه بر آن از کلاس موردنظر نیز مشتق شده اند قابل استفاده است. بسیاری از زبانهای برنامه نویسی از قبیل C# و Visual Basic این نوع سطح دسترسی را ارائه نمی‌دهند.

(۴) **Assembly:** متده مورد نظر فقط به وسیله کلاس‌های داخل همان اسembly قابل استفاده است.

(۵) **Family or Assembly:** متده مورد نظر به وسیله تمام کلاس‌هایی که از این کلاس مشتق می‌شوند، در همه اسembly‌ها، قابل استفاده است. علاوه بر این، این متده در همه کلاس‌هایی آن اسembly نیز قابل دسترسی است.

(۶) **Public:** متده مورد نظر در همه کلاس‌ها صرف نظر از اینکه در چه اسembly قرار دارد، قابل دسترسی است.

^۱ Common Type System

^۲ Properties

علاوه بر این، CTS قواعدی را برای وراثت، طول عمر اشیا، توابع مجازی و غیره نیز بیان می کند.

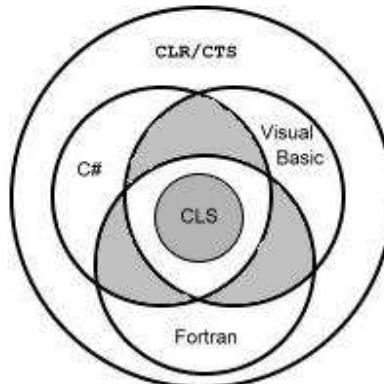
خصوصیات عمومی زبانهای برنامه نویسی:

یکی از امکاناتی که همراه با COM عرضه شد، استفاده از کدهای نوشته شده در یک زبان به وسیله زبانی دیگر بود. این امکان به وسیلهٔ CLR نیز به نحوی بسیار کامل تر ارائه شده است. از سوی دیگر، CLR با یکی کردن تمام زبانها این امکان را می دهد که اشیای تولید شده در یک زبان در زبانهای دیگر قابل استفاده باشد. این قابلیت با توجه به نوع داده ای عمومی مشترک بین همهٔ زبانها، استفاده از metadata ها برای شرح اطلاعات کلاس و محیط اجرای عمومی به وجود آمده است.

با توجه به اینکه زبانهای برنامه نویسی امکانات کاملاً متفاوتی را عرضه می کنند، این قابلیت بسیار شگفت انگیز به نظر می رسد. برای مثال بعضی از زبانهای برنامه نویسی حساس به بزرگی و کوچکی حروف هستند، بعضی سریار گذاری عملگرهای پشتیبانی می کنند و یا بعضی این امکان را می دهند تا متدهای با تعداد پارامترهای نامحدود ایجاد کنند.

اگر در ایجاد یک برنامه از امکانات خاصی یک زبان استفاده کنیم، استفاده از آن برنامه در برنامه های دیگر بسیار مشکل خواهد بود. بنابراین برای طراحی کلاس هایی که به راحتی در تمام زبانهای دیگر قابل استفاده باشند بایستی از امکاناتی در برنامه استفاده کرد که تضمین بشود در همهٔ زبانهای برنامه نویسی دیگر وجود دارند. برای مشخص تر کردن این امکانات که در بین همهٔ زبانهای برنامه نویسی مشترک است، مايكروسافت یک مجموعه از خصوصیات عمومی را معین کرده که ^۱CLS نام دارد.

مجموعهٔ CLR و CTS، امکاناتی بسیار بیشتر از آنچه CLS تعیین کرده است را ارائه می دهد. بنابراین اگر کلاس تحت طراحی نباید در زبانهای دیگر استفاده شود می توان از تمام امکانات CTS و CLR استفاده کرد. شکل زیر سعی مفهوم ذکر شده را بیان می کند.

تمام زبانها زیر مجموعه ای از تواناییهای CLR و تمام امکانات CLS را ارایه می دهند

همانطور که در شکل مشخص است هیچ زبانی تمامی امکانات CLR را ارائه نمی کند. بنابراین برای استفاده از تمام این امکانات بایستی از زبان IL کمک گرفت. به جز زبان IL، دیگر زبانها از قبیل C#, Visual Basic و غیره فقط قسمتی از امکانات CTS و Fortran را ارایه می دهند.

¹ Common Language Specifications

اگر کلاسی به منظور استفاده در دیگر زبانها طراحی می‌شود، بایستی این نکته را مد نظر قرار داد که در آن کلاس نباید از امکاناتی که خارج از محدوده CLS هستند استفاده کرد. در غیر این صورت آن قسمت از برنامه در زبانهای دیگر که ویژگی مورد استفاده را پشتیبانی نمی‌کنند قابل استفاده نخواهد بود.

برای مثال در کد زیر یک برنامه با استفاده از خصیصه‌ی CLSCompliant، به صورت سازگار با CLS تعریف شده است. اما همانطور که مشخص است، تعدادی از ویژگی‌های به کار رفته در آن قواعد CLS را نقض می‌کنند. این موارد باعث می‌شوند که کامپایلر هنگام کامپایل کد با خطأ روپرتو شود.

```
// Tell the compiler for check the CLS compliance
[CLSCompliant(true)]
// Errors appear because the class is public
public class App
{
    // Error: Return type of 'App.Abc' is not CLS-Compliant
    public UInt32 Abc()
    {
        return 0;
    }

    // Error: Identifier 'App.abc' differing only in case is not
    // CLS-Compliant
    public void abc()
    {
    }

    // No error: method is private
    private UInt32 ABC()
    {
        return 0;
    }
}
```

در این کلاس، عبارت [CLSCompliant(true)] باعث می‌شود که کامپایلر کدهایی از برنامه که به صورت public هستند را برای هماهنگ بودن با CLS بررسی کند. هنگام کامپایل این کد، کامپایلر در دو قسمت برنامه با خطای مواجه می‌شود. خطای اول به علت نوع داده بازگشته تابع ABC است که در بعضی از زبانها مانند Visual Basic پشتیبانی نمی‌شود. خطای دوم نیز مربوط به هم نام بودن توابع ABC و abc است. این توابع فقط در حساس بودن به حروف تفاوت دارند که تمام زبانها به اندازه حروف حساس نیستند.

البته تمام این خطاهای ایجاد می‌شود که سطح دسترسی کلاس از نوع عمومی است. اگر سطح دسترسی کلاس و یا هر کدام از توابع از public به private تغییر کند خطای مربوط به آن نیز از بین خواهد رفت.

ضمیمه ۴: مدیریت حافظه در .NET

در بخش قبلی، CLR که به عنوان هسته اصلی .NET Framework میشود، بررسی شد. به عنوان دو ویژگی مهم CLR، میتوان از توانایی برقراری ارتباط آن بین زبانهای مختلف برنامه نویسی و نیز مدیریت حافظه قوی آن یاد کرد. در توضیح ویژگی اول، همانطور که در قسمت قبلی ذکر شد، CLR با استفاده از یک سری خصوصیات عمومی که به وسیله تمام زبانها پشتیبانی میشود(CLS)، امکان استفاده از کلاس نوشته شده در یک زبان را، در زبانهای دیگر فراهم میکند. ویژگی مهم دیگر CLR که موجب افزایش کارایی برنامه در آن میشود، مدیریت حافظه آن است. این بخش در CLR بر عهده Garbage Collector است که به علت اهمیت این موضوع در این قسمت کاملاً توضیح داده میشود.

درک مبانی کار :Garbage Collector

هر برنامه به نحوی از منابع مشخصی استفاده می کند. این منابع می توانند فایلها، بافر های حافظه، فضا های صفحه نمایش، ارتباطات شبکه ای، منابع بانک اطلاعاتی و مانند اینها باشند. در حقیقت در یک محیط شیء گرا هر نوع داده تعریف شده در برنامه بعضی از منابع موجود برای برنامه را ارائه می دهد. برای استفاده از هر نوع از این داده ها لازم است که برای ارائه آن نوع مقداری حافظه تخصیص داده شود. موارد زیر برای دسترسی به یک منبع مورد نیاز است:

- (۱) تخصیص حافظه برای نوع داده ای که منبع مورد نظر را ارائه می دهد. این تخصیص حافظه با استفاده از دستور newobj در زبان^۱ IL صورت می گیرد که این دستور از ترجمه دستور new در زبان هایی مثل C# و Visual Basic و دیگر زبان های برنامه نویسی ایجاد می شود.
- (۲) مقدار دهی اولیه حافظه برای تنظیم حالت آغازین^۲ منابع و قابل استفاده کردن آن. توابع Constructor در این نوع داده ها مسئول این تنظیمات برای ایجاد این حالت آغازین هستند.
- (۳) استفاده از منابع با دسترسی به اعضای موجود در نوع داده.
- (۴) از بین بردن حالت کلی منابع برای پاک کردن آن.
- (۵) آزاد سازی حافظه. Garbage Collector مسئول مطلق این مرحله به شمار می رود.

این نمونه به ظاهر ساده یکی از ریشه های اصلی خطاهای ایجاد شده در برنامه نویسی به شمار می رود. موقع زیادی پیش می آید که برنامه نویس آزادسازی یک حافظه را وقتی دیگر مورد نیاز نیست فراموش می کند. موقع زیادی پیش می آید که برنامه نویس از یک حافظه که قبلاً آزاد شده استفاده کند.

این دو باگ برنامه ها از اکثر آنها بدتر اند زیرا معمولاً برنامه نویس نمیتواند ترتیب یا زمان به وجود آمدن این خطاهای را پیش بینی کند. برای دیگر باگ ها شما میتوانید با مشاهده رفتار اشتباه یک برنامه آن را به سادگی تصحیح کنید. اما این دو باگ موجب نشت منابع^۳ (صرف بی جای حافظه) و از بین رفتن پایداری اشیا میشوند که کارایی برنامه را در زمانهای مختلف تغییر میدهد. برای کمک به یک برنامه نویس برای تشخیص این نوع خطاهای ابزارهای ویژه ای مانند Windows Task Manager و NuMega Bounds Checker و System Monitor ActiveX Control و ... طراحی شده اند.

¹ Intermediate Language

² Initial State

³ Resource leaks

یک مدیریت منبع مناسب بسیار مشکل و خسته کننده است. این مورد تمرکز برنامه نویس را بر روی مطلب اصلی از بین میبرد. به همین دلیل نیاز به یک مکانیسم که مدیریت حافظه را به بهترین نحو انجام دهد در این زمینه به وضوح احساس میشد. در پلت فرم .NET این امر توسط Garbage Collector انجام میشود.

کاملاً برنامه نویس را از کنترل استفاده از حافظه و بررسی زمان آزادسازی آن راحت میکند. اگرچه Garbage Collection درمورد منابع ارائه شده توسط نوع داده در حافظه هیچ چیز نمیداند، یعنی Garbage Collector نمیداند چه طور میتواند مرحله ۴ از موارد بالا را انجام دهد: از بین بردن حالت کلی منابع برای پاک کردن آن. برنامه نویس باید کد های مربوط به این قسمت را انجام دهد چون او میداند باید چه گونه حافظه را به درستی و کاملاً آزاد کند. البته Garbage Collector میتواند در این زمینه نیز قسمتهایی از کار را برای برنامه نویس انجام دهد. البته، بیشتر نوع داده ها، مانند `ArrayList`, `String`, `Rectangle`, `Point`, `Int32`، `SerializationInfo` از منابعی استفاده می کنند که احتیاجی به نوع ویژه ای از آزادسازی حافظه ندارند. برای مثال منابع یک شیع از نوع `Point` به راحتی و با نایود کردن فیلد های `X` و `Y` در حافظه شیع آزاد میشود.

از طرف دیگر، یک نوع داده که منابع مدیریت نشده ای را ارائه میدهد، مانند یک فایل، یک ارتباط با نک اطلاعاتی، یک سوکت، یک `Bitmap`.

این `Bitmap` نیاز دارد که حافظه تمام منابع از یک `managed heap` مخصوص که `managed heap` نامیده میشود تخصیص داده شود. این `heap` شبیه `heap` زمان اجرای C است و فقط از یک لحاظ متفاوت است و آن این است که در این `heap` شما هیچ وقت حافظه تخصیص داده شده را آزاد نمیکنید. در حقیقت اشیا موجود در این `heap` وقتی دیگر نیازی به آنها نباشد آزاد میشوند.

این مورد این سوال را ایجاد میکند که چگونه `managed heap` متجوّه میشود که دیگر نیازی به یک شیع خاص نیست؟ چندین الگوریتم از `Garbage Collector` در حال حاضر در مرحله آزمایش هستند و هر کدام از این الگوریتم ها برای یک محیط خاص و نیز برای کسب بهترین راندمان بهینه سازی شده اند. در این مقاله روی الگوریتم `Garbage Collector` استفاده شده در Microsoft .NET Framework CLR متمرکز شده است.

زمانی که یک پروسه مقدار دهی اولیه^۱ میشود، CLR یک قسمت پیوسته از آدرس حافظه را برای آن اختصاص میدهد این آدرس فضای حافظه `managed heap` نامیده میشود. این `heap` همچنین یک اشاره گر مخصوص هم دارد که ما از این به بعد آن را `NextObjPtr` می نامیم. این اشاره گر مکان قرار گیری شیع بعدی را در `heap` مشخص میکند. در ابتدا این اشاره گر به آدرس ابتدای فضای گرفته شده برای `managed heap` اشاره میکند.

دستور `newobj` در زبان IL باعث ایجاد یک شیع جدید میشود. بیشتر زبانها از جمله C# و Visual Basic برای درج این دستور در کد IL عملگر `new` را در برنامه ارائه میدهند. این دستور IL باعث میشود که CLR مراحل زیر را انجام دهد:

(۱) محاسبه تعداد بایت های مورد نیاز برای این نوع داده

(۲) اضافه کردن بایت های مورد نیاز برای `overhead` شیع، هر شیع دو فیلد `SyncBlockIndex` دارد: یک اشاره گر به جدول تابع و یک `constructor`. در سیستمهای ۳۲ بیتی، هر کدام از این فیلد ها ۳۲ بیت هستند، که بایت را به هر شیع اضافه می کند. در سیستم های ۶۴ بیتی، هر کدام از این فیلد ها ۶۴ بیت است که ۱۶ بایت را برای هر شیع اضافه می کند.

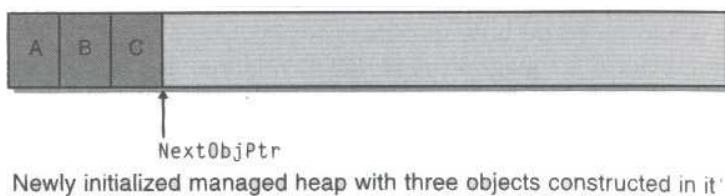
(۳) سپس CLR چک میکند که حافظه مورد نیاز برای شیع جدید در `managed heap` موجود باشد. اگر فضای کافی موجود باشد این شیع در آدرسی که `NextObjPtr` به آن اشاره میکند ایجاد میشود. تابع `constructor` شیع مذکور فراخوانی میشود (اشارة گر `NextObjPtr` به عنوان پارامتر به `this` `constructor` فرستاده میشود) و دستور `newobj` آدرس شیع ایجاد شده را برمیگرداند. درست قبل از اینکه

¹ Common Language Runtime

² Initialize

آدرس برگردانده شود، `NextObjPtr` به بعد از شیئی ایجاد شده پیشروی میکند و مثل قبل آدرسی که باید شیئی بعدی در آن قرار گیرد را در خود نگه میدارد.

شكل زیر یک `managed heap` را که سه شیئ A و B و C را در خود نگه میدارد. اگر یک شیئ جدید ایجاد شود این شیئ دقیقا در جایی که `NextObjPtr` به آن اشاره میکند قرار میگیرد (درست بعد از شیئ C).

در عوض اجازه دهد تخصیص حافظه را در `heap` زمان اجرای C بررسی کنیم. در یک `managed heap` زمان اجرای C تخصیص حافظه برای یک شیئ به حرکت در میان ساختارهای داده از یک لیست پیوندی نیاز دارد. زمانی که یک بلاک حافظه با اندازه لازم پیدا شد این بلاک حافظه تقسیم میشود و شیئ مذکور در آن ایجاد میشود و اشاره گرهای موجود در لیست پیوندی برای نگه داری در آن شیئ تغییر داده میشوند. برای `managed heap` تخصیص حافظه برای یک شیئ به معنای اضافه کردن یک مقدار به اشاره گر است. در حقیقت تخصیص حافظه به یک شیئ در `managed heap` تقریباً به سرعت ایجاد یک متغیر در `stack` است! به علاوه در بیشتر `heap` ها مانند `heap` زمان اجرای C حافظه در جایی اختصاص داده میشود که فضای خالی کافی یافت شود. بنابراین اگر چند شیئ بالا فاصله بعد از هم در برنامه ایجاد شوند، ممکن است این اشیا چندین مگا بایت آدرس حافظه با هم فاصله داشته باشند ولی در `managed heap` ایجاد چند شیئ بالا فاصله بعد از هم باعث قرار گرفتن ترتیبی این اشیا در حافظه میشود.

در بیشتر برنامه ها وقتی برای یک شیئ حافظه در نظر گرفته میشود که یا بخواهد با یک شیئ دیگر ارتباط قوی داشته باشد یا بخواهد چندین بار در یک قطعه کد استفاده شود. برای مثال معمولاً وقتی یک حافظه برای شیئ `BinaryWriter` ایجاد شد بلا فاصله بعد از آن یک حافظه برای `FileStream` گرفته شود. سپس برنامه از `BinaryWriter` استفاده میکند که در حقیقت به صورت درونی از شیئ `FileStream` هم استفاده میکند. در یک محیط کنترل شده به وسیله `Garbage Collector` برای اشیای جدید به صورت متوالی فضا در نظر گرفته میشود که این عمل موجب افزایش راندمان به دلیل موقعیت ارجاع ها میشود. به ویژه این مورد به این معنی است که مجموعه کارهای پروسه شما کمتر شده و این نیز مشابه قرار گرفتن اشیای موردن استفاده توسط برنامه در `CPU Cache` است.

تا کنون اینگونه به نظر میرسید که `managed heap` بسیار برتر از `heap` زمان اجرای C است و این نیز به دلیل سادگی پیاده سازی و سرعت آن است. اما نکته دیگری که اینجا باید در نظر گرفته شود این است که `managed heap` این توانایی ها را به این دلیل به دست می آورد که یک فرض بزرگ انجام میدهد و آن فرض این است که فضای آدرس و حافظه بینهایت هستند. به وضوح این فرض کمی خنده دار به نظر میرسد و مسلماً `managed heap` باید یک مکانیسم ویژه ای را به کار برد تا بتواند این فرض را انجام دهد. این مکانیسم `Garbage Collector` نامیده میشود، که در ادامه طرز کار آن شرح داده میشود.

زمانی که یک برنامه عملگر `new` را فراخوانی میکند ممکن است فضای خالی کافی برای شیئ مورد نظر وجود نداشته باشد. این موضوع را با اضافه کردن حجم مورد نیاز به آدرس موجود در `NextObjPtr` متوجه میشود. اگر نتیجه از فضای `heap` در نظر گرفته شده برای برنامه تجاوز کرد `heap` پر شده است و `Garbage Collector` باید آغاز به کار کند.

مهم: مطالبی که ذکر شد در حقیقت صورت ساده شده مسئله بود. در واقعیت یک Garbage Collection زمانی رخ می دهد که نسل صفر کامل شود. بعضی Garbage Collector ها از نسل ها استفاده می کنند که یک مکانیسم به شمار می رود و هدف اصلی آن افزایش کارایی است. ایده اصلی به این صورت است که اشیای تازه ایجاد شده نسل صفر به شمار می روند و اشیایی قدیمی تر در طول عمر برنامه در نسل های بالاتر قرار می گیرند. جداسازی اشیا و دسته بندی آنها به نسل های مختلف می تواند به Garbage Collector اجازه دهد اشیایی موجود در نسل خاصی را به جای تمام اشیا مورد بررسی قرار دهد. در بخش های بعدی نسل ها با جزئیات تمام شرح داده می شوند. اما تا ان مرحله فرض می شود که Garbage Collector وقتی رخ می دهد که heap پر شود.

الگوریتم Garbage Collection

بررسی می کند که آیا در heap شیء وجود دارد که دیگر توسط برنامه استفاده نشود. اگر چنین اشیایی در برنامه موجود باشد حافظه گرفته شده توسط این اشیا آزاد می شود (اگر هیچ حافظه ای برای اشیای جدید در heap موجود نباشد خطای OutOfMemoryException توسط عملگر new رخ میدهد). اما چگونه Garbage Collector تشخیص میدهد که آیا برنامه یک متغیر را نیاز دارد یا خیر؟ همانطور که ممکن است تصور کنید این سوال پاسخ ساده ای ندارد.

هر برنامه دارای یک مجموعه از root‌ها است. یک root اشاره گری است به یک نوع داده ارجاعی. این اشاره گر یا به یک نوع داده ارجاعی در managed heap میکند یا با مقدار null مقدار دهی شده است. برای مثال تمام متغیرهای استاتیک و یا عمومی^۱ یک root به شمار میروند. به علاوه هر متغیر محلی که از نوع ارجاع باشد و یا پارامترهای توابع در stack نیز یک root به شمار میروند. در نهایت، درون یک تابع، یک ثبات CPU که به یک شیء از نوع ارجاع اشاره کند نیز یک root به شمار میرود.

زمانی که کامپایلر JIT یک کد IL را کامپایل میکند علاوه بر تولید کد های Native یک جدول داخلی نیز تشکیل میدهد. منطقاً هر ردیف از این جدول یک محدوده از بایت های آفست را در دستورات محلی CPU برای تابع نشان میدهند و برای هر کدام از این محدوده ها یک مجموعه از آدرس های حافظه یا ثبات های CPU را که محتوی root‌ها هستند مشخص میکند. برای مثال جدول ممکن است مانند جدول زیر باشد:

Sample of a JIT compiler-produced table showing mapping of native code offsets to a method's roots

Starting Offset	Byte Offset	Ending Offset	Byte Offset	Roots
0x00000000		0x00000020		this, arg1, arg2, ECX, EDX
0x00000021		0x00000122		this, arg2, fs, EBX
0x00000123		0x00000145		FS

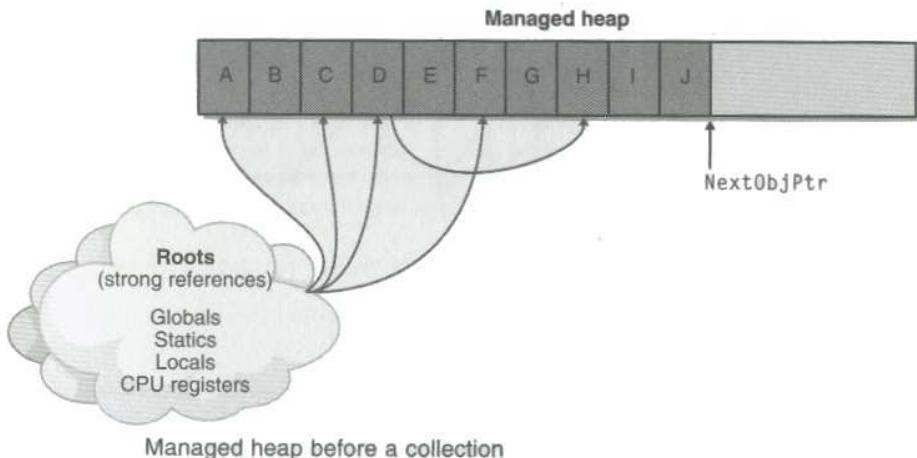
¹ Global Variables

اگر یک Garbage Collector زمانی که کدی بین آفست 0x00000021 و 0x00000022 در حال اجرا است آغاز شود، Garbage Collector میداند که پارامترهای `this` و `arg2` و متغیرهای محلی `fs` ثبات EBX همه root هستند و به اشاره ای درون heap اشاره میکنند که نباید زباله تلقی شوند. به علاوه Garbage Collector میتواند بین root حرکت کند و هر کدام از این توابع فراخوانی شده با امتحان کردن جدول داخلی Collector را برای تمام توابع مشخص کند. وسیله دیگری را برای بدست آوردن مجموعه root های نگه داری شده توسط متغیرهای ارجاعی استاتیک و عمومی به کار میبرد.

نکته: در جدول بالا توجه کنید که آرگومان `arg1` تابع بعد از دستورات CPU در آفست 0x00000020 دیگر به چیزی اشاره نمیکند و این امر بدین معنی است که شیئی که `arg1` به آن اشاره میکند هر زمان بعد از اجرای این دستورات میتواند توسط Garbage Collector جمع آوری شود (البته فرض بر اینکه هیچ شیئی دیگری در برنامه به شیئ مورد ارجاع توسط `arg1` اشاره نمیکند). به عبارت دیگر به محض اینکه یک شیئ غیر قابل دسترسی باشد برای جمع آوری شدن توسط Garbage Collector داوطلب میشود و به همین علت باقی ماندن اشیا تا پایان یک متد توسط Collector تضمین نمیشود.

با وجود این زمانی که یک برنامه زمانی که در حالت `debug` اجرا شده باشد و یا ویژگی `System.Diagnostics.DebuggableAttribute` به اسمبلی برنامه اضافه شده باشد و یا اینکه پارامتر `constructor` با مقدار `true` در `isJITOptimizeDisabled` برنامه تنظیم شده باشد، کامپایلر JIT طول عمر تمام متغیرها را، چه از نوع ارجاعی و چه از نوع محدود، تا پایان محدوده شان افزایش میدهد که معمولاً همان پایان تابع است (کامپایلر C# مایکروسافت یک سوییچ خط فرمان به نام `/debug` را ارائه میدهد که باعث اضافه شدن `DebuggableAttribute` به اسمبلی اضافه میشود و نیز پارامتر `isJITOptimizeDisabled` را نیز میکند). این افزایش طول عمر از جمع آوری شدن متغیرها توسط Garbage Collector در محدوده اجرایی `true` آنها در طول برنامه جلوگیری میکند و این عمل فقط در زمان `debug` یک برنامه مفید واقع میشود.

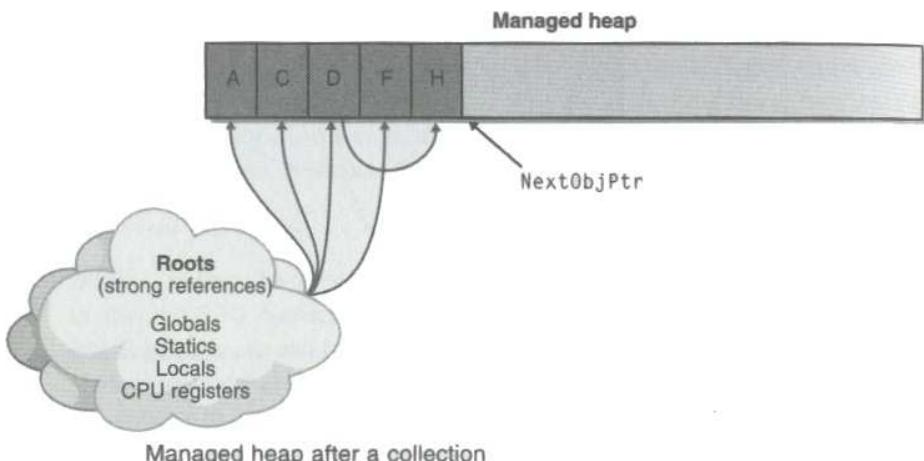
زمانی که Garbage Collector شروع به کار میکند، فرض میکند که تمام اشیای موجود در heap زباله هستند. به عبارت دیگر فرض میکند که هیچ کدام از root های برنامه به هیچ شیئ در heap اشاره نمیکند. سپس Garbage Collector شروع به حرکت در میان root های برنامه میکند و یک گراف از تمام root های قابل دسترسی تشکیل میدهد. برای مثال Garbage Collector ممکن است یک متغیر عمومی را که به یک شیئ در heap اشاره میکند موقعیت یابی کند. شکل زیر یک heap را با چندین شیئ تخصیص داده شده نشان میدهد. همانطور که در شکل مشخص است root های برنامه فقط به اشیای A و C و D و F به طور مستقیم اشاره میکنند. بنابراین تمام این اشیا از اعضای گراف محسوب میشوند. زمان اضافه کردن شیئ `D` به `Garbage Collector` متوجه میشود که این شیئ به شیئ H اشاره میکند، بنابراین شیئ H نیز به گراف برنامه اضافه میشود و به همین ترتیب Garbage Collector تمام اشیای قابل دسترسی در heap را مشخص میکند.

زمانی که این بخش از گراف کامل شد `root` Garbage Collector های بعدی را چک میکند و مجدد آشیا را بررسی میکند. در طول اینکه Garbage Collector از یک شیئ به یک دیگر منتقل میشود، اگر سعی کند که یک شیئ تکراری را به گراف اضافه کند، Garbage Collector حرکت در آن مسیر را متوقف میکند. این نوع رفتار دو هدف را دنبال میکند: اول اینکه چون Garbage Collector از هیچ شیئ دو بار عبور نمیکند راندمان برنامه را به شکل قابل توجهی افزایش میدهد. دوم اینکه هر قدر هم در برنامه لیست های پیوندی دایره ای از آشیا موجود باشند، Garbage Collector در حلقه های بینهایت نمی ماند.

زمانی که تمام `root` ها بررسی شدند، گراف Garbage Collector محتوی تمام اشیایی است که به نحوی از طریق `root` های برنامه قابل دسترسی می باشد و هر شیئ که در گراف نباشد به این معنی است که توسط برنامه قابل دسترسی نیست و یک زباله محسوب میشود. بعد از این Garbage Collector به صورت خطی `heap` را طی میکند و دنبال بلاک های پیوسته از زباله های مشخص شده توسط گراف میگردد (که هم اکنون فضای خالی محسوب میشوند). اگر بلاک های کوچکی پیدا شوند Garbage Collector این بلاک ها را به همان حال قبلی رها میکند.

اگر یک بلاک پیوسته وسیع توسط Garbage Collector یافت شد، در این حال، Collector اشیای غیر زباله را به سمت پایین حافظه `heap` شیفت میدهد (و این کار با تابع استاندارد `memcpy` انجام میشود) و به این طریق `heap` را فشرده میکند. طبیعتاً حرکت دادن اشیا به سمت پایین در `heap` باعث نا معتبر شدن تمام اشاره گرهای موجود برای آن اشیا میشود. به علاوه، اگر شیئ محتوی اشاره گری به شیئ دیگری بود Garbage Collector مسئول تصحیح این اشاره گرها میشود. بعد از این که این عمل فشرده سازی روی `heap` انجام شد Garbage Collector به آخرین شیئ غیر زباله اشاره میکند. شکل زیر یک `managed heap` را بعد از اتمام کار `NextObjPtr` نشان میدهد.

همانطور که در شکل می بینید، Garbage Collector یک افزایش بازدهی قابل توجهی را ایجاد میکند. اما به یاد داشته باشید زمانی Garbage Collector شروع به کار میکند که نسل صفر کامل شود و تا آن زمان managed heap به صورت قابل توجهی سریعتر از heap زمان اجرای C است. در نهایت Garbage Collector مربوط به CLR روش بهینه سازی را ارائه می دهد که راندمان کاری Garbage Collector را مقدار زیادی افزایش می دهد.

کد زیر نشان میدهد که چگونه به اشیا حافظه تخصیص داده میشود و آنها مدیریت میشوند:

```
Class App
{
    static void Main()
    {
        // ArrayList object created in heap, a is now a root
        ArrayList a = new ArrayList();

        // Create 10000 objects in the heap
        for(Int32 x=0;x<10000;x++)
        {
            a.Add(new Object()); // Object created in heap
        }

        //Right now, a is a root (on the thread's stack). So a is
        // reachable and the 10000 objects it refers to
        // are reachable.
        Console.WriteLine(a.Length);

        //After a.Length returns, a isn't referred to in the code
        //and is no longer a root. If another thread were to start
        //a garbage collection before the result of a.Length were
        //passed to WriteLine, the 10001 objects would have their
        //memory reclaimed.

        Console.WriteLine("End Of Method");
    }
}
```

نکته: اگر فکر میکنید که تکنولوژی با ارزش محسوب میشود، ممکن است تعجب کنید که چرا در ANSI C++ قرار نمی گیرد. دلیل این مورد این است که Garbage Collector احتیاج دارد که

روت‌های موجود در برنامه را تعیین هویت کند و نیز باید بتواند تمام اشاره گرهای اشیا را پیدا کند. مشکل با C++ مدیریت نشده این است که این برنامه تغییر نوع یک اشاره گر را از یک نوع به یک نوع دیگر مجاز نمی‌داند و هیچ راهی برای فهمیدن این که این اشاره گر به چه چیز اشاره می‌کند وجود ندارد. در CLR، managed heap همیشه میداند که نوع واقعی یک شیء چیست و از اطلاعات metadata برای مشخص کردن اینکه کدام عضوها از یک شیء به اشیای دیگر اشاره می‌کنند استفاده می‌کند.

ارجاع‌های ضعیف:

زمانی که یک root به یک شیء اشاره می‌کند شیء نمیتواند توسط Garbage Collector جمع آوری شود چون ممکن است برنامه به آن دسترسی پیدا کند. زمانی که یک root به یک شیء اشاره می‌کند، اصطلاحاً گفته می‌شود که یک ارجاع قوی به آن شیء موجود است. با این وجود Garbage Collector همچنین از ارجاعات ضعیف هم پشتیبانی می‌کند. ارجاعات ضعیف به Garbage Collector اجازه می‌دهند که شیء را جمع آوری کند و همچنین به برنامه اجازه دهد که به آن شیء دسترسی داشته باشد.

اگر فقط ارجاعات ضعیف به یک شیء موجود باشند و heap آغاز به کار کند آن شیء از Garbage Collector پاک می‌شود و سپس زمانی که برنامه سعی کند به آن دسترسی پیدا کند این عمل با شکست مواجه می‌شود. به عبارت دیگر برای دسترسی به یک ارجاع ضعیف برنامه باید یک ارجاع قوی به آن داشته باشد. اگر برنامه قبل از اینکه Garbage Collector آن را جمع آوری کند یک ارجاع قوی به آن شیء تشکیل دهد، بنابراین ارجاعات ضعیف به حذف کرد چون یک ارجاع قوی به آن شیء موجود است.

اجازه دهید معنی واقعی موضوع را در کد بررسی کنیم:

```
Void SomeMethod()
{
    // Create a string reference to a new Object.
    Object o = new Object();

    // Create a strong reference to a short WeakReference object.
    // The WeakReference object tracks the Object's lifetime.
    WeakReference wr = new WeakReference(o);

    o = null; // Remove the strong reference to the object.

    O = wr.Target;
    if(o==null)
    {
        // A garbage collection occurred and Object's memory was
        // reclaimed.
    }
    else
    {
        //A garbage collection didn't occur and I can successfully
        // access the Object using o.
    }
}
```

ممکن است این سوال ایجاد شود که استفاده از ارجاعات ضعیف چه مزیتی را ایجاد می‌کند؟ خوب بعضی از ساختار داده‌ها به سادگی ایجاد می‌شوند اما مقدار زیادی حافظه را اشغال می‌کنند. برای مثال ممکن است شما برنامه‌ای داشته باشید که به لیستی از تمام

دایرکتوری ها و فایلها موجود در کامپیوتر نیاز داشته باشد. شما به سادگی می توانید یک درخت از تمام این اطلاعات تشکیل دهید و به محض اینکه برنامه شما اجرا شد به جای مراجعه به هارد به این درخت در حافظه مراجعه کند این امر سرعت برنامه شما را افزایش میدهد.

اما مشکل این است که این ساختار داده حجم بسیار زیادی را از حافظه اشغال می کند. اگر کاربر بخشنود دیگری از برنامه را آغاز کند، این درخت ممکن است دیگر مورد نیاز نباشد اما مقدار زیادی از حافظه را اشغال کرده است. شما می توانید ارجاع اصلی به این درخت در حافظه را رها کنید. اما اگر کاربر به قسمت اول برنامه شما برگشت، شما مجدداً نیاز به بازسازی این درخت خواهید داشت. ارجاعات ضعیف این امکان را به شما میدهد که به بهترین نحو این موقعیت را کنترل کنید.

زمانی که کاربر از قسمت اول برنامه شما خارج شود، شما می توانید یک ارجاع ضعیف به ۲۰۰ت مربوط به این درخت در حافظه ایجاد کنید و تمام ارجاعات قوی به آن را از بین ببرید. اگر حافظه برای بخش‌های دیگر برنامه کم شد، Garbage Collector حافظه گرفته شده توسط درخت مذکور را می‌گیرد و زمانی که کاربر مجدداً به قسمت اول برنامه برگشت و برنامه سعی کرد از ارجاع ضعیف یک ارجاع قوی بدست آورد، این تلاش شکست می‌خورد و برنامه مجدداً درخت را تشکیل میدهد. در غیر این صورت برنامه از همان درخت قبلی موجود در حافظه استفاده می‌کند.

نوع داده Constructor عمومی را ارائه میدهد:

```
public WeakReference(Object target);  
public WeakReference(Object target, Boolean trackResurrection);
```

پارامتر target شیء را که WeakReference باید نگه داری کند مشخص می‌کند. پارامتر trackResurrection مشخص می‌کند که آیا WeakReference باید شیء را حتی بعد از finalize شدن هم نگه داری کند یا خیر که معمولاً مقدار این پارامتر false است. برای راحتی یک ارجاع ضعیف را که بعد از احیای شیء هم آن را نگه داری می‌کند ارجاع ضعیف بلند و ارجاع ضعیفی را که بعد از احیای شیء آن را نگه داری نمی‌کند را ارجاع ضعیف کوتاه می‌نامیم. اگر نوع داده شیء تابع finalize را ارائه ندهد ارجاع ضعیف کوتاه و بلند مانند هم عمل می‌کنند. اما به شدت توصیه می‌شود که از به کار بردن ارجاعات ضعیف خودداری کنید، زیرا این نوع ارجاعات به شما اجازه میدهد که یک شیء را حتی بعد از finalize شدن هم احیا کنید که موجب به وجود آمدن یک موقعیت غیر قابل پیش بینی برای شیء می‌شود.

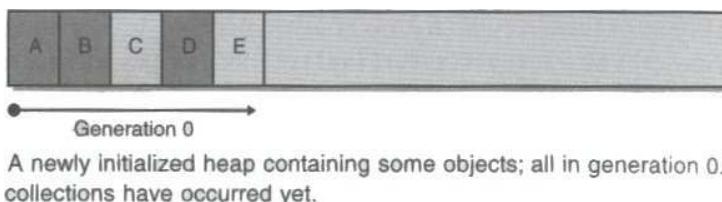
یک بار که شما یک ارجاع ضعیف را برای یک شیء ایجاد کردید عموماً باید تمام ارجاعات قوی به آن را برابر null قرار دهید، در غیر این صورت Garbage Collector توانایی جمع آوری این شیء را در موقع ضروری نخواهد داشت. برای استفاده مجدد شیء شما باید ارجاع ضعیف را به یک ارجاع قوی تبدیل کنید. برای این کار شما می‌توانید از WeakReference.Target استفاده کنید و این شیء را به یکی از root های برنامه اختصاص دهید. اگر این عبارت مقدار null را برگرداند، یعنی شیء مذکور توسط Garbage Collector جمع آوری شده است، در غیر این صورت root حاوی آدرس یک ارجاع قوی به این مقدار محسوب می‌شود و برنامه از این طریق می‌تواند شیء مذکور را کنترل کند.

نسلها^۱:

همانطور که پیشتر ذکر شد نسلها مکانیسمی درون CLR Garbage Collector به شمار میروند که هدف اصلی آن بهبود کارایی برنامه است. یک Garbage Collector که با مکانیسم نسلها کار میکند (همچنین به عنوان زودگز^۲ هم نامیده میشود) فرضهای زیر را برای کار خود در نظر میگیرد:

- (۱) هر چه یک شیئ جدیدتر ایجاد شده باشد طول عمر کوتاهتری هم خواهد داشت.
- (۲) هر چه یک شیئ قدیمیتر باشد طول عمر بلندتری هم خواهد داشت.
- (۳) جمع آوری قسمتی از heap سریعتر از جمع آوری کل آن است.

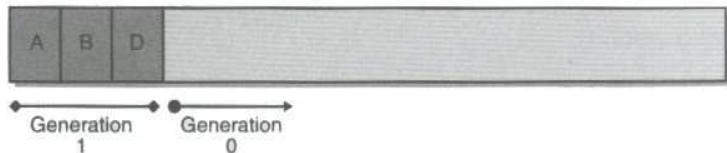
مطالعات زیادی معتبر بودن این فرضیات را برای مجموعه بزرگی از برنامه های موجود تایید کرده اند و این فرضیات بر طرز پیاده سازی Garbage Collector تاثیر داشته اند. در این قسمت طرز کار این مکانیسم شرح داده شده است. زمانی که یک managed heap برای بار اول ایجاد میشود دارای هیچ شیئ نیست. اشیایی که به heap اضافه شوند در نسل صفر قرار میگیرند. اشیای موجود در نسل صفر اشیای تازه ایجاد شده ای هستند که تا کنون توسط Garbage Collector بررسی نشده اند. تصویر زیر یک برنامه را که تازه آغاز به کار کرده است نشان میدهد که دارای پنج شیئ است (از E تا A). بعد از مدتی اشیای C و E غیر قابل دسترسی میشوند.

زمانی که CLR آغاز به کار میکند یک مقدار نهایی را برای نسل صفر در نظر میگیرد که به طور پیش فرض ۲۵۶ کیلو بایت است (البته این مقدار مورد تغییر قرار میگیرد). بنابراین اگر شیئ بخواهد ایجاد شود و در نسل صفر فضای کافی وجود نداشته باشد اجازه دهد تصور کنیم که اشیای A تا E ۲۵۶ کیلو بایت فضا اشغال کرده اند زمانی که شیئ F بخواهد تشکیل شود Garbage Collector باید آغاز به کار کند. Garbage Collector تشخیص میدهد که اشیای C و E زباله محسوب میشوند و بنابراین شیئ D باید فشرده شود بنابراین این شیئ به کنار شیئ B میرود. اشیایی که بعد از این مرحله باقی میمانند (اشیای A و B و D) وارد نسل یک میشوند. اشیای موجود در نسل یک به این معنی هستند که یک بار توسط Garbage Collector بررسی شده اند. Heap برنامه مفروض بعد از اولین مرحله به صورت تصویر زیر در می آیند.

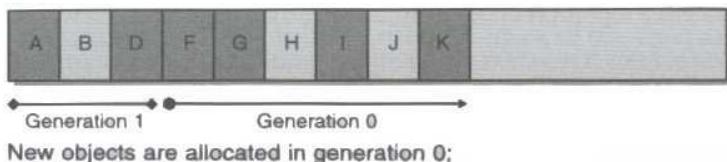
¹ Generations

² Ephemeral Garbage Collector

After one collection: generation 0 survivors are promoted to generation 1;
generation 0 is empty.

بعد از یک بار اجرای Garbage Collector هیچ شیء در نسل صفر باقی نمی‌ماند. مثل همیشه اشیایی که بعد از این ایجاد می‌شوند به نسل صفر اضافه می‌شوند. شکل زیر اجرای برنامه و به وجود آمدن اشیای F تا K را نشان میدهد. به علاوه در طول اجرای برنامه اشیای B و J و L غیر قابل استفاده شده اند و حافظه گرفته شده توسط آنها باید آزاد شود.

New objects are allocated in generation 0;

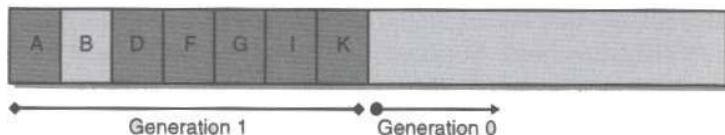
حال فرض کنیم با تخصیص حافظه برای شی `I` در نسل صفر مقدار داده‌های موجود در این نسل از ۲۵۶ کیلوبایت فراتر رود. چون نسل صفر به سر حد خود رسیده است Garbage Collector باید آغاز به کار کند. زمانی که عمل Collection آغاز می‌شود Garbage Collector باید تصمیم بگیرد که کدام نسل باید مورد بررسی قرار گیرد. پیشتر ذکر شد که زمانی که آغاز به کار می‌کند برای نسل صفر ۲۵۶ کیلو بایت فضا اختصاص میدهد. همچنین CLR یک سر حد نیز برای نسل یک در نظر می‌گیرد. فرض می‌کنیم این مقدار فضا شامل ۲ مگا بایت باشد.

زمانی که عمل Collection انجام می‌شود Garbage Collector همچنین بررسی می‌کند که چه مقدار فضا توسط نسل یک اشغال شده است. در این حالت نسل یک فضایی کمتر از ۲ مگا بایت را اشغال کرده است بنابراین Garbage Collector فقط نسل صفر را مورد بررسی قرار میدهد. یک بار دیگر فرضیات Collector را که در ابتداء ذکر شد مورور کنید. اولین فرض این بود که اشیای تازه ایجاد شده دارای عمر کوتاه تری هستند. بنابراین این گونه به نظر می‌رسد که نسل صفر دارای بیشترین مقدار زیاله باشد و جمع آوری حافظه از این نسل موجب آزاد سازی مقدار زیادی حافظه می‌شود. بنابراین Garbage Collector نسل یک را رها می‌کند و فقط به جمع آوری نسل صفر می‌پردازد که این عمل موجب افزایش سرعت کارکرد پروسه Garbage Collector می‌شود.

به وضوح، رها سازی اشیای نسل یک و جب افزایش سرعت و کارایی Collector می‌شود. با وجود این کارایی Collector بیشتر افزایش پیدا می‌کند چون تمام اشیای موجود در Managed Heap در بررسی نمی‌کند. اگر یک `root` یا یک شیء از این نسل به شیء از نسل قدیمی تر اشاره کند، Collector میتواند ارجاعات داخلی اشیای قدیمی تر را در نظر نگیرد، و بدین وسیله زمان مورد نیاز را برای تشکیل گرافی از اشیای قابل دسترس کاهش میدهد. البته این امر ممکن است که یک شیء قدیمی به یک شیء جدید اشاره کند. برای اطمینان از این که این شیء قدیمی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد Garbage Collector از یک مکانیسم داخلی JIT استفاده می‌کند به این نحو که زمانی که یک فیلد ارجاع یک شیء تعییر کرد یک بیت را تنظیم می‌کند. این پشتیبانی توسط JIT باعث می‌شود که Garbage Collector بتواند تشخیص دهد کدام از اشیای قدیمی از زمان آخرین عمل جمع آوری تا کون تعییر کرده اند. فقط اشیای قدیمی که دارای فیلد های تعییر کرده هستند احتیاج به بررسی شدن برای اینکه آیا به شیئی از نسل صفر اشاره می‌کنند احتیاج دارند.

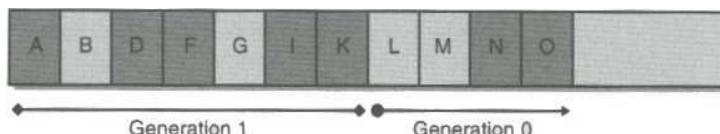
نکته: تستهای کارایی مایکروسافت نشان میدهند که عمل Garbage Collection در نسل صفر کمتر از یک میلی ثانیه در یک کامپیوتر پنتیوم با سرعت ۲۰۰ مگا هرتز زمان میبرد.

یک Collector که از نسلها استفاده میکند همچنین تصور میکند که اشیایی که مدت زیادی است که در حافظه مانده اند به زودی نیز از حافظه خارج نمیشنوند. بنابراین این احتمال میرود که اشیای موجود در نسل یک همچنان در طول برنامه قابل دسترس خواهند بود. بنابراین اگر Collector اشیای موجود در نسل یک را بررسی کند احتمالاً مقدار زیادی متغیر غیر قابل دسترسی در برنامه نخواهد یافت و احتمالاً حافظه زیادی را آزاد نخواهد کرد. بنابراین آزاد سازی نسل یک چیزی جز اثلاف وقت نخواهد بود. اگر هر زباله‌ای در نسل یک به وجود بیاید در همان نسل باقی خواهد ماند. بعد از اجرای عملیات ذکر شده شکل heap به صورت زیر در می‌آیند.

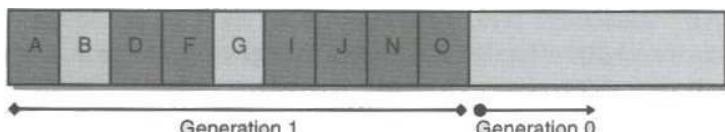
After two collections: generation 0 survivors are promoted to generation 1 (growing the size of generation 1); generation 0 is empty.

همانطور که میبینید تمام اشیایی که از نسل صفر باقی مانده اند وارد نسل یک شده اند. چون Collector نسل یک را بررسی نمیکند شیء B حافظه‌ای را که گرفته است آزاد نمیکند با وجود اینکه از آخرین عمل Collector تا کنون این متغیر در برنامه قابل استفاده نبوده است. مجدداً بعد از جمع آوری نسل صفر دارای هیچ شیء نخواهد بود و بنابراین مکانی برای قرارگیری اشیای جدید محاسب میشود. در ادامه برنامه به کار خود ادامه میدهد و اشیای I و O را ایجاد میکند. و در حال اجرا برنامه استفاده از اشیای G و I و M را پایان میدهد و آنها را غیر قابل دسترس میکند. بنابراین به صورت زیر تبدیل میشود.

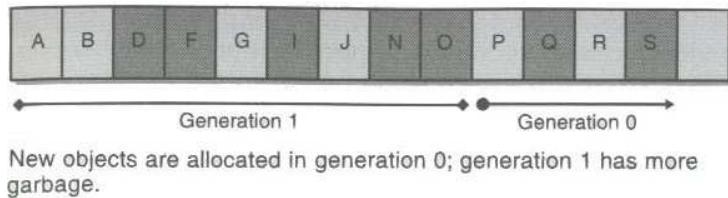
New objects are allocated in generation 0; generation 1 has more garbage.

اجازه دهید فکر کنیم که تخصیص حافظه برای شیء P باعث تجاوز نسل صفر از سرحد خود شود و این عمل موجب اجرای مجدد Collector شود. چون تمام اشیای موجود در نسل یک کمتر از ۲ مگا بایت است Collector مجدداً تصمیم میگیرد که فقط نسل صفر را بررسی کند و از اشیای غیر قابل دسترسی در نسل یک چشم پوشی کند(اشیای B و G). بعد از عمل جمع آوری heap به صورت زیر در می‌آید.

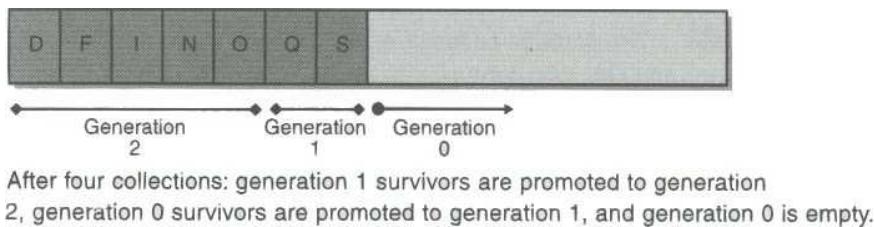

After three collections: generation 0 survivors are promoted to generation 1 (growing the size of generation 1 again); generation 0 is empty.

در تصویر بالا، مشاهده میکنید که نسل یک به مرور در حال رشد و افزایش حجم است. اجازه دهید تصور کنیم که اشیای موجود در نسل یک تا سر حد ۲ مگا بایت فضای قابل استفاده در نسل یک را اشغال کرده اند. در این مرحله، برنامه مراحل اجرای خود را همچنان ادامه میدهد و در این مرحله اشیای P تا S تولید میشوند که این اشیا نسل صفر را نیز تا سر حد خود پر میکنند. در این مرحله مشابه شکل زیر میشود.

زمانی که برنامه سعی در تخصیص حافظه برای شیء T دارد نسل صفر کاملاً پر است و Garbage Collector باید آغاز به کار کند. این مرتبه، اشیای موجود در نسل یک هر ۲ مگا بایت فضای خود را تا سر حد فضای نسل یک اشغال کرده اند. علاوه بر اشیای موجود در نسل صفر، تصور میشود که بعضی از اشیای موجود در نسل یک هم به صورت غیر قابل استفاده در آمده اند. بنابراین این مرتبه، Garbage Collector تصمیم میگیرد که تمام اشیای موجود در نسل یک و نسل صفر را مورد بررسی قرار دهد. بعد از اینکه هر دو نسل به طور کامل توسط Garbage Collector مورد بررسی قرار گرفتند، heap به صورت شکل زیر در می آید.

مانند قبل، اشیایی که در این مرحله از جمع آوری از نسل صفر باقی ماندند وارد نسل یک میشوند و نیز اشیایی که در این مرحله از نسل یک باقی ماندند وارد نسل دو میشوند. مثل همیشه، بالاصله نسل صفر از اشیا خالی میشود و اشیای جدید میتواند در این قسمت قرار گیرند. اشیای موجود در نسل دو اشیای هستند که حداقل دو بار توسط Garbage Collector بررسی قرار گرفته اند. ممکن است بعد از یک یا دو بار جمع آوری نسل صفر، با انجام این عمل در نسل یک مقداری حافظه آزاد شود، اما این عمل تا زمانی که نسل یک به سر حد خود نرسد انجام نمیشود که این کار ممکن است نیاز به چندین بار اجرای جمع آوری در نسل صفر باشد.

فقط سه نسل را پشتیبانی میکند: نسل صفر، نسل یک و نسل دو. بنابراین چیزی به نام نسل سه وجود ندارد. زمانی که CLR آغاز به کار میکند، سر حد هایی را برای هر سه نسل در نظر میگیرد. همانطور که پیشتر ذکر شد، سر حد برای نسل صفر حدود ۲۵۶ کلوبایت است، سر حد برای نسل یک حدوداً ۲ مگا بایت است و سر حد برای نسل دو حدود ۱۰ مگا بایت است. بنابراین سر حد نسلها به گونه ای انتخاب شده است که موجب افزایش بازدهی و راندمان برنامه شود. هرچه سر حد یک نسل بیشتر باشد عمل Garbage Collection کمتر روی آن نسل صورت میگیرد. و دوباره، بهبود کارایی به وجود می آید. که به دلیل فرضیات اولیه است: اشیای جدید دارای طول عمر کوتاهتری هستند، اشیای قدیمی طول عمر بیشتری دارند.

Garbage Collector موجود در CLR یک جمع آوری کننده با تنظیم کننده خودکار است. این بدین معنا است که Garbage Collector از رفتار برنامه شما می آموزد که چه زمانی باید عمل جمع آوری را انجام دهد. برای مثال اگر

برنامه شما اشیای زیادی را ایجاد کند و از آنها برای مدت زمان کوتاهی استفاده کند، این امر ممکن است که آزاد سازی حافظه در نسل صفر مقدار زیادی حافظه را آزاد کند. حتی ممکن است تمام حافظه گرفته شده در نسل صفر آزاد شود.

اگر Garbage Collector مشاهده کند که بعد از انجام جمع آوری نسل یک تعداد محدودی از اشیا باقی ماندند، ممکن است که تصمیم بگیرد که سر حد نسل صفر را از ۲۵۶ کیلو بایت به ۱۲۸ کیلو بایت کاهش دهد. این کاهش در فضای معین به این معنی است که عمل جمع آوری باید در فواصل زمانی کوتاه تری رخ دهد اما فضای کمتری را بررسی کند. بنابراین کارهای پرسه شما به صورت قابل توجهی افزایش نمی یابد. اگر تمام اشیای موجود در نسل صفر زباله محسوب شوند دیگر احتیاجی به فشرده سازی حافظه توسط Garbage Collector نیست. این عمل میتواند به سادگی با آوردن اشاره گر NextObjPtr به ابتدای حافظه مورد نظر برای نسل صفر انجام شود. این عمل به سرعت حافظه را آزاد میکند!

نکته: Garbage Collector به بهترین نحو با برنامه های ASP.NET و سرویس های وب مبتنی بر XML کار میکند. برای برنامه های تحت ASP.NET، یک تقاضا از طرف کلاینت میرسد، یک جعبه از اشیای جدید تشکیل میشود، اشیا کارهای تعیین شده توسط کلاینت را انجام میدهند، و نتیجه به سمت کلاینت بر میگردد. در این مرحله تمام اشیای موجود برای انجام تقاضای کلاینت زباله تلقی میشوند. به بیان دیگر، هر تقاضای برنامه های تحت ASP.NET باعث ایجاد حجم زیادی از زباله میشوند. چون این اشیا اغلب بلافاصله بعد از ایجاد دیگر قابل دسترسی نیستند هر عمل جمع آوری موجب آزاد سازی مقدار زیادی از حافظه میشود. این کار مجموعه کارهای پرسه را بسیار کاهش میدهد بنابراین راندمان Garbage Collector محسوس خواهد بود.

به بیان دیگر، اگر Garbage Collector نسل صفر را مورد بررسی قرار دهد و مشاهده کند که مقدار زیادی از اشیا وارد نسل یک شدند، مقدار زیادی از حافظه توسط Garbage Collection میگردند. در این مرحله تمام اشیای موجود بنابراین Collector سر حد نسل صفر را تا ۵۱۲ کیلو بایت افزایش میدهد. در این مرحله کمتر انجام میشود اما با هر بار انجام این عمل مقدار زیادی حافظه آزاد میشود.

در طول این قسمت چگونگی تغییر دینامیک سر حد نسل صفر شرح داده شد. اما علاوه بر سر حد نسل های یک و دو نیز بر اساس همین الگوریتم تغییر میکنند. به این معنی که این نسلها مورد عمل جمع آوری قرار میگیرند Garbage Collector بررسی میکند که چه مقدار فضای آزاد شده است و چه مقدار از اشیا به نسل بعد رفته اند. بر اساس نتایج این بررسیها Garbage Collector ممکن است ظرفیت این نسلها را کاهش یا افزایش دهد که باعث افزایش سرعت اجرای برنامه میشود.

دیگر نتایج کارایی Garbage Collector

پیشتر در این مقاله الگوریتم کار Garbage Collector شرح داده شد. با این وجود در طول این توضیحات یک فرض بزرگ صورت گرفته بود: اینکه فقط یک ترد^۱ در حال اجرا است. اما در مدل واقعی چندین ترد به managed heap دسترسی دارند و یا حداقل اشیای قرار گرفته در managed heap را تغییر میدهند. زمانی که یک ترد موجب اجرای عمل جمع آوری توسط Garbage Collector میشود، دیگر تردها حق دسترسی به اشیای موجود در managed heap را ندارند (این مورد شامل ارجاع های اشیای موجود در stack هم میشود) زیرا Garbage Collector ممکن است مکان این اشیا را تغییر دهد.

^۱ Thread

بنابراین وقتی **Garbage Collector** بخواهد عمل جمع آوری را آغاز کند، تمام ترد هایی که در حال اجرای کد های مدیریت شده^۱ هستند به حال تعليق در می آیند. CLR دارای چندین مکانیسم نسبتاً متفاوت است که میتواند ترد ها را به حالت تعليق در آورد بنابراین عمل جمع آوری میتواند به درستی اجرا شود. دليل اينکه CLR از چندین مکانیسم استفاده ميکند به حالت اجرا نگاه داشتن ترد ها تا حداکثر زمان ممکن و کاهش سریار کردن آنها در حافظه تا حداقل زمان ممکن است. تشریح این مکانیسم ها از اهداف این مقاله خارج است اما تا این حد لازم است ذکر شود که مایکروسافت فعالیتهای زیادی را برای کاهش فشار پردازشی ناشی از انجام **Garbage Collector** انجام داده است. و نیز این مکانیسم ها به سرعت در حال تغییر هستند تا به بهترین کارایی خود برسند.

زمانی که CLR میخواهد **Garbage Collector** را اجرا کند، ابتدا تمام ترد ها در پروسه جاری را که در حال اجرای کد های مدیریت شده هستند به حال تعليق در می آورد. سپس CLR برای تعیین موقعیت هر ترد تمام اشاره گرهای دستورات در حال اجرا توسط ترد ها را بررسی میکند. سپس برای تعیین اینکه چه کدی توسط ترد در حال اجرا بوده آدرس اشاره گر دستور با جدول ایجاد شده توسط کامپایلر JIT مقایسه میشود.

اگر دستور در حال اجرا توسط ترد در یک آفست مشخص شده به وسیله جدول مذکور باشد گفته میشود که ترد به یک نقطه امن دسترسی دارد. یک نقطه امن نقطه ای است که در آنجا میتوان بدون هیچ مشکلی ترد را به حال تعليق در آورد تا **Garbage Collector** کار خود را آغاز کند. اگر اشاره گر دستور در حال اجرای ترد در روی یک آفست مشخص شده توسط جدول درونی تابع قرار نداشت، بنابراین ترد در یک نقطه امن قرار ندارد و CLR نمیتواند **Garbage Collector** را اجرا کند. در این حالت CLR ترد را هایجک^۲ میکند: به این معنی که استک مربوط به ترد را به گونه ای تغییر میدهد که آدرس بازگشت به یک تابع خاص پیاده سازی شده درون CLR اشاره کند. سپس ترد به ادامه کار خود بازمیگردد. زمانی که متند در حال اجرا توسط ترد ادامه پیدا کند، این تابع ویژه اجرا خواهد شد و ترد به حالت تعلق درخواهد آمد.

با وجود این ممکن است در بعضی مواقع ترد از متند خود باز نگردد. بنابراین زمانی که ترد به اجرای خود ادامه میدهد، CLR ۲۵۰ میلی ثانیه صبر میکند. سپس دوباره بررسی میکند که آیا ترد به یک نقطه امن طبق جدول JIT رسیده است یا نه. اگر ترد به یک نقطه امن رسیده بود CLR ترد را به حالت تعليق درمی آورد و **Garbage Collector** را اجرا میکند در غير این صورت مجدداً سعی میکند با تغییر Stack مربوط به ترد اجرای آن را به تابع دیگری انتقال دهد در صورت شکست مجدداً برای چند میلی ثانیه دیگر نیز صبر میکند. زمانی که تمام ترد ها به یک نقطه امن رسیدند یا اینکه با موفقیت هایجک شدند، **Garbage Collector** میتواند کار خود را آغاز کند. زمانی که عمل جمع آوری انجام شد تمام ترد ها به وضعیت قبلی خود بر میگردند و اجرای برنامه ادامه پیدا میکند. ترد های هایجک شده هم به متدهای اولیه خود بازمیگردند.

نکته: این الگوریتم یک پیچ خودگی کوچک دارد. اگر CLR یک ترد را به حالت تعویق درآورد و دریابد که ترد در حال اجرای یک کد مدیریت نشده^۳ بود آدرس بازگشت ترد هایجک میشود و به ترد اجازه داده میشود که به اجرای خود ادامه دهد. با این وجود در این حالت به **Garbage Collector** اجازه داده میشود که اجرا شود در حالی که ترد مذکور در حال اجرا است. این مورد هیچ اشکالی را به وجود نمی آورد زیرا کد های مدیریت نشده به اشیای موجود در managed heap دسترسی ندارند تا زمانی که آن اشیا پین^۴ شوند. یک شیئ پین شده شی است که **Garbage Collector** حق حرکت دادن آن را در managed heap ندارد. اگر ترددی که در حال حاضر در حال اجرای یک کد مدیریت نشده بود، شروع به اجرای یک کد مدیریت شده کند، ترد هایجک میشود و به حالت تعليق درمی آید تا زمانی که Garbage Collection به درستی به اتمام برسد.

¹ Managed Code

² Hijack

³ Unmanaged Code

⁴ Pin

علاوه بر مکانیسمهای ذکر شده(نسلها، نقاط امن، و هایجک کردن)، Garbage Collector از بعضی از مکانیسمهای اضافی دیگری نیز استفاده میکند که باعث افزایش بازدهی آن میشود.

اشیای بزرگ:

فقط یک نکته قابل ذکر دیگر که باعث افزایش سرعت و بازدهی بهتر میشود باقی مانده است. هر شیئ که ۸۵۰۰۰ بایت یا بیشتر فضای حافظه را اشغال کند یک شیئ بزرگ در نظر گرفته میشود. اشیای بزرگ در یک heap ویژه اشیای بزرگ قرار میگیرند. اشیای درون این heap مانند اشیای کوچک (که راجع به آنها صحبت شد) finalize و آزاد میشوند. با این وجود این اشیا هیچ وقت تحت فشرده سازی قرار نمی گیرند زیرا شیفت دادن ۸۵۰۰۰ بایت بلاک حافظه درون heap مقدار زیادی از زمان CPU را هدر میدهد.

اشیای بزرگ همواره به عنوان نسل دو در نظر گرفته میشوند، بنابراین این اشیا باید فقط برای منابعی که مدت زمان زیادی در حافظه می مانند ایجاد شوند. تخصیص اشیایی که دارای طول عمر کوتاه هستند در قسمت اشیای بزرگ باعث میشود که عمل جمع آوری نسل دو سریعتر انجام شود و این مورد نیز به بازدهی و کارایی برنامه صدمه وارد میکند.

مراجع:

- 1) Wrox Press – Beginning Visual C# 2005
- 2) Wrox Press – Beginnign Visual Basic .NET 2005
- 3) O'Reilly Press – C# Essentials Second Edition
- 4) Microsoft Press – Microsoft Visual C# .NET Step By Step
- 5) O'Reilly Press – Learning C#
- 6) William Pollock – The Book Of Visual Studio .NET
- 7) Micorosft Press – Applied Microsoft .NET Framework Programming